
SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

T. LIVII PATAVINI
HISTORIARUM
AB URBE CONDITA
LIBRI, QUI SUPERSUNT, OMNES,

CUM NOTIS INTEGRIS

LAUR. VALLAE, M. ANT. SABELLICI, BEATI RHENANI, SIGISM. GELENII, HENR. LORITI GLAREANI, CAR. SIGONII, FULVII URSINI, FRANC. SANCTII, J. FR. GRONOVII, TAN. FABRI, HENR. VALESII, JAC. PERIZONII, JAC. GRONOVII;

EXCERPTIS

PETR. NANNII, JUSTI LIPSII, FR. MODII, JANI GRUTERI;

NEC NON INEDITIS

JANI GEBHARDI, CAR. AND. DUKERI,

ET ALIORUM:

CURANTE

ARN. DRAKENBORCH,

QUI ET SUAS ADNOTATIONES ADJECIT.

ACCEDUNT

SUPPLEMENTA DEPERDITORUM T. LIVII LIBRORUM

A JO. FREINSHEMIO CONCINNATA.

EDITIO NOVA AUCTIOR ET EMENDATIOR.

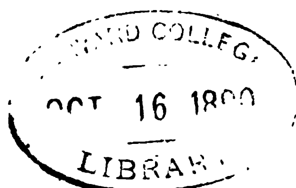
TOMUS UNDECIMUS.

STUTGARDIAE,

EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS WUERTEMBERGICAE.

LIPSIAE IN COMMISSIS APUD C. H. F. HARTMANNUM.

MDCCCXXV.

From the estate
of
George P. Sanger

T. LIVII PATAVINI

HISTORIARUM

AB URBE CONDITA

LIBRI, QUI SUPERSUNT, OMNES.

TOMUS UNDECIMUS.

T. LIVII PATAVINI

HISTORIARUM

AB URBE CONDITA

LIBRI.

EPITOME LIBRI TRIGESIMI OCTAVI.

M. Fulvius consul in Epiro Ambracienses obsessos in deditionem accepit, Cephalleniam subegit, Aetolis perdomitis pacem dedit. Cn. Manlius consul, collega ejus, Gallograecos Tolistobojos, et Tectosagos, et Trocmos, qui Brenno duce in Asiam transierant, quum

Obsessos per deditionem accepit] Liber unus Hearnii *in deditionem.* Hoc multo usitatius est. 28, 23, 5. *Ceteris ejus regionis metu in deditionem acceptis.* Et 26, 16, 5. 28, 22, 1. 29, 3, 3. 36, 40, 3. Nec credo *per deditionem* hic satis defendi posse e 6, 9, 12. *Nepete exercitus ductus, quod per deditionem acceptum jam totum Etrusci habebant.* DUK. *in deditionem* Leid. Voss. Berg. Boend. et Exc. Pithoei, quod ipsi Livio frequens Mstorum auctoritate hic recepi. V. ad 33, 20, 5. Mox *Cephalaniam* Leid. et Voss. *Cephaloniam* Berg. Boend. et edd. Camp. ac Rom. anni 1472. *Cephalemiam* Norv. *Cephaleniam* edd. prioribus posteriores. Similes scripturae varietates observavimus supra ad 37, 13, 11. Sed *Cephalleniam* scribendum docuit Sigon. ad 38, 28, 5. Deinde *et totis provinciis*, pro *Aetolis domitis*, Voss. et Boend.

Tolistobogios, Tectosagos et Trocmos] *Tectosagas*, ut post dicam. SIG. Gentium harum nomina varie corrumpuntur in Mstis. *Tholostobojos, et Thoros Agios, et Tyrenos* Leid. *Tholosbigios, et Totholegas, et Ticinos* Voss. *Bojos, et Totosagios, et Trocinos* Berg. *Colosubergios, et Totologas, et Tra-*

soli citra Taurum montem non parerent, vicit. Eorum origo, et quemadmodum ea loca, quae tenent, occupaverint, refertur. Exemplum quoque virtutis et pudicitiae in femina traditur. nam quum Ortiagontis, regis Gallograecorum, uxor captiva esset, centurionem custodem, qui ei vim intulerat, occidit. Lustrum a censoribus conditum est. censa sunt civium capita ducenta quinquaginta octo millia et trecenta viginti octo. Cum Ariarathe, rege Cappadociae, amicitia juncta est. Cn. Manlius, contradicentibus decem legatis, ex quorum consi-

cinos Boend. *Aetolos Regios, Tetosagios, et Trocinos* Norv. et edd. antt. excepta ed. Campani, quae Mſto Boend. consentit. Earum primam *Tholistobojos* a Livio vocatam esse, contendit Sigon. ad c. 16, 25. Id autem recepi, quia ita jam in Livio passim editur, eique lectioni favent Leid. et Berg. vestigia. Post eam autem vocem inserui copulam *et* ob quatuor priorum uniusque ed. consensum. V. ad Epit. 46. Secundam *Tectosagas* vocandam docuit Sigon. ad cap. 16, 11. quo etiam ducunt vestigia Voss. et Boend. Quod autem mox *Brenno duce* Asiam ingressos dicat auctor, in eo ipsum a Livio discedere observat Cl. Perizon. Animadv. Hist. cap. 9. pag. 376. Insuper *minime parerent* Norv. et edd. antt. praeter eam, cui praefuit Campanus, *non parerent* exhibentem, ut restituit ed. Gruteri postrema, quatuor scriptis nostris concinentibus. V. ad Livii Epit. 49.

Eorum origo, et cum ea loca, quae tenent, occupaverantque, referuntur] Vet. lib. *et quando loca, quae tenent, occupaverint, referuntur.* SIG. *et cum ea loca* Boend. Norv. et edd. ant. *et quoniam ea loca* Berg. *et quemadmodum ei loca* Voss. et Leid. quod Gronov recepit. Deinde *occupaverunt, re fertur* Boend. *occupaverantque referuntur* Norv. *occupaverint, re fertur*, ut Gronov. edidit, Leid Voss. et Berg. Mox *virtutum e pudicitiae* Boend. et ed. Camp.

Nam quum Orgiagontis, regi Gallograecorum, uxor captiva es set, centurionem etc. *occidit*] *qua cum regis Gallograecorum uxor fue rit, capta centurionem* Voss. Berg Boend. Norv. et edd. principes Curio deinde *fuisset* τῷ *fueri* substituit. At Gronovius, quo nunc vulgo editur, adscivit, acci nente, ut videtur, Leid. Cete rum *Ortiagontis* emendandum S gonius docuit ad c. 19, 2. quo quum ibi in contextum receptu sit, etiam hic post Crevier. a mittendum censui. Insuper o *cidit, caputque ejus ad maritu pertulit* quinque vocibus aucti idem Leid.

Censa sunt civium capita CCLVI millia et CCCXXVIII] Quia l bri discrepant, Livius seque dus est. DELR. Livii verl haec sunt cap. 36. *Censa sunt c vium capita ducenta quinquagin octo millia, trecenta octo*, qu Pighius in Annal. ad ann. ɪↄʟxxɪ

lio foedus cum Antiocho conscripserat, de Gallograecis, acta pro se caussa in senatu, triumphavit. Scipio Africanus, die ei dicta, ut quidam ajunt, a Q. Petillio tribuno plebis, ut quidam, a Naevio, quod praeda ex Antiocho capta aerarium fraudasset, postquam is dies venit, evocatus in Rostra, Hac die, *inquit,* Quirites, Karthaginem vici: *et, prosequente populo, Capitolium adscendit. Inde, ne amplius tribuniciis injuriis vexaretur, in voluntarium exsilium Liternum concessit: incertum ibi, an Romae, defunctus. nam ejus monumen-*

p. 289. ex hac Epit. emendanda censet. Mihi secus videtur. Priorem numerum *CCLIIII* exhibet edit. Camp. *CCLVIIII* Boend. Norv. et reliquae edd. vett. Tum copula *et* exsulat a Leid. Voss. et Berg. Posteriorem numerum *CCCX* concipiunt Leid. et Exc. Pithoei. *CCCXX* Berg. *CCCXXX* Voss. Boend. Norv. et edd. antt. Legendum vero existimo *capita CCLVIII millia, CCCXVIII*, una tantum numeri denarii nota ex vulgata scriptura expuncta; ita enim optime convenit auctori Epitomes cum cod. Moguntini scriptura infra cap. 36. Si quis etiam contendere velit, alium numerum Livium, alium auctorem Epitomes edidisse, non adversabor. Non enim semper consentiunt. In sequentibus *cum Attalo rege* Boend. *cum Aratale rege* Voss. *cum Ariacate rege* Berg.

Acta per se caussa in senatu] Vet. lib. *pro se.* SIG. *acta per se caussa in senatu* Voss. Norv. et edd. antt. *acta per se in senatu caussa* Boend. Paullo ante *condicentibus decem de legatis* Voss.

Ut quidam ajunt, a Petilio Acteo tribuno pl.] Vet. lib. *a Q. Petillio tribuno plebis.* SIG. *ut quidam tradunt* Leid. Voss. Berg. et Boend. Tum *a P. Penelo tribuno plebis* Voss. *a P. Petillio*, vel *Petilio, tribuno plebis* Leid. Berg. et Exc. Pithoei. *a P. Petilio Ateio tribuno plebis* Boend. *a Petilio Acteio tribuno plebis, ut quidam ajunt, a Naevio* Norv.

Quod praeda cum Antiocho capta] Vet. lib. *praeda ex Antiocho.* SIG. Similiter Voss. Leid. et Boend. *quod praeda capta*, omissis duabus vocibus, Berg.

Postquam is dies venit, evocatus] Vet. lib. *Postquam dies venit, is evocatus in rostra*, SIG. Dissentiunt nostri omnes, qui altero ordine voces exhibent.

Ne amplius tribuniciis injuriis vexaretur] Vox *amplius* deest in Berg. vox *injuriis* in Voss. vox *Liternum* in Voss. Berg. Boend. et ed. Camp. Insuper *recessit* legit Voss. *defunctus sit* Leid. Voss. Berg. Boend. et ed. Camp.

Scipio Asiaticus] *L. Scipio Asiaticus* omnes scripti, et edd. usque ad ultimam Gruteri, quae praenomen omisit. Id itaque restitui. Mox *in vincula et in carcerem* Berg.

Qui antea Scipionibus inimicus erat] Vet. lib. *fuerat.* SIG. Voss.

tum utrobique fuit. L. Scipio Asiaticus, frater Africani, eodem peculatus crimine accusatus damnatusque, quum in vincula et carcerem duceretur, Ti. Sempronius Gracchus, tribunus plebis, qui antea Scipionibus inimicus fuerat, intercessit; et ob id beneficium Africani filiam duxit. Quum quaestores in bona ejus publice possidenda missi essent, non modo in iis ullum vestigium pecuniae regiae adparuit, sed nequaquam tantum redactum, quantae summae erat damnatus. Conlatam a cognatis et amicis innumerabilem pecuniam accipere noluit: quae necessaria ei erant ad cultum, redemta.

et Gud. uterque *fuerat*. J. FR. GRON. Similiter Berg. Insuper *quia antea* Norv.

Quum populus quaestores in bona ejus publice possidenda misisset] Lege *cum praetor quaestores*. Sic enim Livius [c. 60.] *In bona deinde L. Scipionis possessum publice quaestores praetor misit*. SIG. Voss. et ambo Gud. ablegant *τὸ praetor*. Scribe, *cum quaestores in bona ejus publice possidenda missi essent*. J. FR. GRON. Non tantum *τὸ praetor* abest a Voss. Leid. Berg. Boend. et Exc. Pithoei, verum iidem etiam *misissent* praeferunt, unde Gronovii conjectura *missi essent* tanto verisimilior redditur. Certe quaestores non miserunt, sed missi sunt. Eodem modo peccatur supra 4, 37, 4. et 5, 12, 4. Alia similium errorum exempla vide ad 28, 29, 16. Deest etiam vox *publice* in Leid. quam tamen Livius servat.

Non modo in iis ullum vestigium] Ita Voss. Berg. Boend. et edd. antt. pro quo Ascens. *nullum* reposuit, non adtendens *non modo* poni pro non modo non. V. ad 25, 26, 10. Recte igitur priscam lectionem revocavit ultima Gruteri editio, quam sine caussa recentiores rejecerunt. Mox *pecuniae regis* Boend. et ed. Camp. V. ad 31, 35, 6.

Nequaquam tantum in aerarium redactum, quantae summae] Voces illae *in aerarium* delendae sunt; neque enim in veteribus libris reperiuntur, neque apud Livium, cujus haec verba sunt libro hoc extremo. SIG. Voces *in aerarium*, quas priscis edd adsensus Norv. agnoscit, desunt in Voss. Leid. Berg. Boend. et ed. Camp. Deinde *redactum est* Leid. *nequaquam tantum redditum tantaeque summae, quantae erat damnatus* Boend.

Quae necessitati ei erat ad cultum retenta] Lege ex veteribus libris, et ex ipsomet Livio, cujus haec verba sunt, *quae necessaria ei erant ad cultum, redemta*. SIG. Lectio a Sigonio damnata superest in Boend. et Norv. a Sigonio consentiunt Voss. et Berg. nisi quod prior *reddenda* alter *erat* praeferant. *quae necessaria ei, a proximis cognatis sunt redemta* Leid.

T. LIVII PATAVINI

LIBER TRIGESIMUS OCTAVUS.

I. Dum in Asia bellum geritur, ne in Aetolis 1
quidem quietae res fuerant, principio a gente A-
thamanum orto. Athamania ea tempestate, pulso 2
Amynandro, sub praefectis Philippi regio tenebatur
praesidio: qui superbo atque inmodico imperio de-
siderium Amynandri fecerant. Exsulanti tum Amy- 3
nandro in Aetolia literis suorum, indicantium sta-
tum Athamaniae, spes recuperandi regni facta est.
remissique nuncii ab eo ad principes Argitheam, 4
(id enim caput Athamaniae erat) si popularium a-
nimos satis perspectos haberet, impetrato ab Aeto-

§. 1. *Dum in Asia bellum geritur, ne in Aetolis quidem quietae res fuerant*] *Cum in Asia bellum gereretur* Harl. *Cum*, pro *Dum*, etiam Lov. 3. 5. et Gaertn. V. ad 1, 40, 7. Tum *in Aetolia* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. 2. Gaertn. et edd. ante Gronov. qui *in Aetolis*. Supra 37, 49, 8. *Si qua deinde legatio ex Aetolis venisset Romam*. Infra 40, 1, 3. *Q. Fabius ex Liguribus scripserat*. 41, 13, 6. *De rebus in Istria Liguribusque prospere gestis disseruisset*. Insuper *res fuerunt* Harl. Mox §. seq. *sub praefectis Philippi regis* Mead. 1. [*ne in Etolia*. mox *res quietae* Bamb.]

[§. 2. *pulso Amynando sub praefecto* (haec duo vocabula a m. rec. sunt) *Philyppi*. mox *tenebantur*, pro *tenebatur*, Bamb.]

§. 3. *Exsulanti tum Amynandro*] Media vox deest in Voss. Lov. 2. 3. 6. Harl. et Gaertn. *Exsulantium Amynandro* legunt Lov. 4. et Mead. 1. [Bamb.]

§. 4. *Remissique nuncii ab eo ad principes Argitheam*] Ita etiam Longobardicus codex. Casus tamen Moguntinus, immane quantum ab hac scriptura recedens, habet *remissique ab eo nunciant principibus Argitheam*. MOD. Pall. uterque, et vet. ed. *remissique ab eo nunciant principibus Argitheam*. GEBH. Hoc admissum e

lis auxilio, in Athamaniam se venturum cum delectis Aetolorum, quod consilium esset gentis, et Nicandro

Moguntino. Sed scripti nostri retinent cum prius impressis: *remissique ab eo nunciant principibus Argitheam.* In cujus comparatione meis auribus alterum sordet, et mendosum tinnit. Non placuit corruptoribus illud *nunciant* sine apposito vocabulo. Quae et caussa fuit inquinandi illius lib. 23, 27, 4. *Quem ut adesse tumultuose nunciavere refugientes ex speculis stationibusque, ad arma conclamatum est.* ut ibi diximus. Eodem libro superius [cap. 17, 7.] *Quum a Casilino dictatorem Romanum legionesque eminus adspici nunciassent.* Eadem ratio vim attulit verbis his lib. 21, 49, 8. *Perque omnem oram uti ex speculis prospicerent adventantem hostium classem.* 40, [39, 1.] *Ulteriorem Celtiberiae agrum, unde ad deditionem non venerant, institit vastare.* Quod si concedere aliquid Magont. libet, scribas licet: *remissique ab eo nunciant ad principes Argitheam.* Nempe, qui literas attulerant. J. FR. GRON. Verbum sine nomine adhibitum interdum loca corrumpendi ansam librariis dedisse, verum est. V. ad 32, 9, 3. Verum hic additur casus rectus *remissi.* Codicibus Gronovii consentiunt Lov. 1.2.3.4. Harl. Mead. ambo, et Hearnii Oxonn. [Bamb.] *remissisque ab eo nunciavit principibus* Voss. Lov. 1.6. et Gaertn. Male. Displicet etiam *remissique ab eo nunciant se venturum,* pro *eum venturum.* Probo igitur, et in contextum recipio lectionem Mog. cod. a Gronovio ejectam. Eruditius enim est *nuncii se venturum,* quam ut indoctos scribas ejus locutionis auctores credamus. Livius autem saepius ita locutus est. L. 23, 7, 8. *Praemisso nuncio ad Marium Blosium, postero die se Capuae futurum.* 27, 28, 4. *Miserat nuncios, occisum collegam esse.* 28, 31, 2. *Nunciis ad L. Marcium missis, redeundum ad imperatorem esse.* 32, 16, 12. *Nuncios mittebat, se in tempore adfuturum.* 34, 29, 9. *Miserat nuncium ad legatum Romanum, traditurum se urbem.* 39, 49, 6. *Nuncios Messenen praemittunt, debellatum esse.* Quemadmodum autem hic *nuncius* cum infinitivo construitur, ita cum voce *ut* l. 23, 19, 8. *Nuncium ad magistratum Casilinum misit, ut exciperent dolia.* 34, 46, 4. *Nuncium ad collegam mittit, ut maturaret venire.* 44, 7, 1. *Remisso nuncio ad Sp. Lucretium Larissam, ut castella relicta occuparet.* c. 31, 12. *Praemissisque nunciis, ut sibi adpellandi potestas praetoris fieret.* Ejusdem etiam generis est, quod supra obcurrit 2, 47, 5. *Missis ad consules nunciis, quo loco res essent.* ubi alia vide. 22, 54, 5. *Nuncium extemplo mittunt, quantae secum copiae essent.* Item 38, 13, 2. *Legati ab Alabandis venerunt, ut castellum cogeret jura antiqua pati.* ubi unus et alter perperam *venerunt rogantes, ut.* V. quae ibi notantur. Quum autem non nuncios, sed literas, statum Athamaniae indicantes, missas modo dixerit, forte hic per *nuncios,* quos Amynander *remisit,* non illi, qui rem nunciant, sed ipsa res, quae nunciatur, intelligi debet. Eo enim sensu vocem illam usurpari, docuit Salincr. ad Tacit. 4. Hist. 75.

Si popularium animos satis perspectos haberent] Ita J. Fr. Gronov. edidit; neque aliter legunt edd. vett. usque ad Moguntinos, qui vulgarunt *haberet,* licet tamen ex eod. nihil monuerint.

praetore. quos, ubi ad omnia paratos esse vidit, certiores subinde facit, quo die cum exercitu Atha-

Eadem lectio apud me superest in Lov. sex, Harl. Mead. utroque, Gaertn. Hearnii Oxonn. et Crevierii Victor. qui recte monet, utrumque ferri posse; *haberent* enim respicere principes Athamanum, *haberet* Amynandrum. Cui ultimo firmando, vide, an conducat, quod mox sequitur: *Quos ubi ad omnia paratos esse vidit.*

Se venturum cum delectis Aetolorum, quod concilium esset gentis] Libri omnes, Pall. uterque, et vet. ed. *se venturum delectis, quod consilium esset gentis.* GEBH. Similiter legunt omnes nostri, et edd. vett. usque ad Ascens. qui anno 1513. dedit *cum delectis, quod consilium.* Aldus deinde *cum delectis Aetolorum, quod consilium;* quae vera Livii manus est, ab omnibus postea editoribus adoptata usque ad Modium, *quod concilium* substituentem. Recte, inquam, datum est *cum delectis Aetolorum:* intelliguntur enim, qui Graeca voce *Apocleti* vocantur, et sanctius Aetolorum consilium constituebant. Supra 35, 34, 2. *Concilium quidem universae gentis* (nempe Aetolorum) *post dimissos Romanos non habuerunt; per Apocletos autem* (*ita vocant sanctius consilium: ex delectis constat viris*) *id agitabant.* 36, 28, 8. *Quum in consilio delectorum, quos Apocletos vocant, Phaeneas exposuisset.* Patet igitur *τὸ Aetolorum* haud frustra ex membranis Mog. adjectum esse. Addo, male Modium vocem *consilium* in *concilium* mutasse. Ei quidem lectioni favere videntur utraque Livii loca laudata, in quibus etiam olim *sanctius concilium* et *in concilio delectorum* legebatur. Verum primo ibidem *consilium* et *consilio* legendum esse docui. Secundo, licet illis locis altera lectio verior foret, nondum tamen ita etiam hic legendum esse constaret. Ibi enim *concilium* accipiendum esset ipsorum Aetolorum, delecti nempe ex legatis omnium civitatium, quae reipublicae Aetolorum participes erant: sed hic *quod concilium esset gentis* de gente Aetolorum intelligi nequit; ita enim non *esset*, sed *erat*, dicendum fuisset, sed *gentis* nempe Athamanum. Amynander itaque promittit, se Apocletos Aetolorum adducturum, ut essent *consilium* gentis Athamanum, id est, ut Athamanes in defectione ab Philippo et in bello, quod ei inferre meditabantur, illorum consilio uterentur. Apocleti igitur Aetolorum hic eodem fere modo vocantur *consilium* Athamanum, quo legatos et tribunos militum *consilium imperatorum*, judices adsessoresque *consilium praetorum*, consiliarios aulicos *consilium regum* vocatos esse, Gronov. recte docuit ad Livii 44, 2, 5.

§. 5. *Quos ubi ad omnia paratos esse vidit*] Libri omnes *paratiores.* GEBH. Non aliter etiam Lov. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertner. et edd. priscae, [Bamb.] eoque ducere videntur vestigia Voss. qui *potioris* exhibet. Non opus tamen hic comparativo; quare recte Aldus ex cod. Mog. *paratos* emendavit, quod posteriores servarunt. Mox *qua die* Lov. 1. reliquis invitis. V. ad 30, 22, 3.

§. 6. *Quatuor primo fuere conjurati* etc. *hi senos sibi adjutores* etc.] Pal. prior *Quatuordecim.* sicut et statim vet. ed. *bissenos ad-*

lis auxilio, in Athamaniam se venturum cum delectis Aetolorum, quod consilium esset gentis, et Nicandro

Moguntino. Sed scripti nostri retinent cum prius impressis: *remissique ab eo nunciant principibus Argitheam.* In cujus comparatione meis auribus alterum sordet, et mendosum tinnit. Non placuit corruptoribus illud *nunciant* sine apposito vocabulo. Quae et caussa fuit inquinandi illius lib. 23, 27, 4. *Quem ut adesse tumultuose nunciavere refugientes ex speculis stationibusque, ad arma conclamatum est.* ut ibi diximus. Eodem libro superius [cap. 17, 7.] *Quum a Casilino dictatorem Romanum legionesque eminus adspici nunciassent.* Eadem ratio vim attulit verbis his lib. 21, 49, 8. *Perque omnem oram uti ex speculis prospicerent adventantem hostium classem.* 40, [39, 1.] *Ulteriorem Celtiberiae agrum, unde ad deditionem non venerant, institit vastare.* Quod si concedere aliquid Magont. libet, scribas licet: *remissique ab eo nunciant ad principes Argitheam.* Nempe, qui literas attulerant. J. FR. GRON. Verbum sine nomine adhibitum interdum loca corrumpendi ansam librariis dedisse, verum est. V. ad 32, 9, 3. Verum hic additur casus rectus *remissi.* Codicibus Gronovii consentiunt Lov. 1.2.3.4. Harl. Mead. ambo, et Hearnii Oxonn. [Bamb.] *remissisque ab eo nunciavit principibus* Voss. Lov. 1.6. et Gaertn. Male. Displicet etiam *remissique ab eo nunciant se venturum*, pro *eum venturum.* Probo igitur, et in contextum recipio lectionem Mog. cod. a Gronovio ejectam. Eruditius enim est *nuncii se venturum*, quam ut indoctos scribas ejus locutionis auctores credamus. Livius autem saepius ita locutus est. L. 23, 7, 8. *Praemisso nuncio ad Marium Blosium, postero die se Capuae futurum.* 27, 28, 4. *Miserat nuncios, occisum collegam esse.* 28, 31, 2. *Nunciis ad L. Marcium missis, redeundum ad imperatorem esse.* 32, 16, 12. *Nuncios mittebat, se in tempore adfuturum.* 34, 29, 9. *Miserat nuncium ad legatum Romanum, traditurum se urbem.* 39, 49, 6. *Nuncios Messenen praemittunt, debellatum esse.* Quemadmodum autem hic *nuncius* cum infinitivo construitur, ita cum voce *ut* l. 23, 19, 8. *Nuncium ad magistratum Casilinum misit, ut exciperent dolia.* 34, 46, 4. *Nuncium ad collegam mittit, ut maturaret venire.* 44, 7, 1. *Remisso nuncio ad Sp. Lucretium Larissam, ut castella relicta occuparet.* c. 31, 12. *Praemissisque nunciis, ut sibi adpellandi potestas praetoris fieret.* Ejusdem etiam generis est, quod supra obcurrit 2, 47, 5. *Missis ad consules nunciis, quo loco res essent.* ubi alia vide. 22, 54, 5. *Nuncium extemplo mittunt, quantae secum copiae essent.* Item 38, 13, 2. *Legati ab Alabandis venerunt, ut castellum cogeret jura antiqua pati.* ubi unus et alter perperam *venerunt rogantes, ut.* V. quae ibi notantur. Quum autem non nuncios, sed literas, statum Athamaniae indicantes, missas modo dixerit, forte hic per *nuncios*, quos Amynander *remisit*, non illi, qui rem nunciant, sed ipsa res, quae nunciatur, intelligi debet. Eo enim sensu vocem illam usurpari, docuit Salincr. ad Tacit. 4. Hist. 75.

Si popularium animos satis perspectos haberent] Ita J. Fr. Gronov. edidit; neque aliter legunt edd. vett. usque ad Moguntinos, qui vulgarunt *haberet*, licet tamen ex cod. nihil monuerint.

altera Tetraphyliam petit, ubi custodia regiae pecuniae esse solita erat, tertia Theudoriam, quarta Argitheam. Ita inter omnes convenit, ut primo 8
quieti, velut ad privatam rem agendam venissent, in foro obversarentur: die certa multitudinem omnem convocarent ad praesidia Macedonum arcibus expellenda. Ubi ea dies advenit, et Amynander 9

redditi. Facili autem errore *hi senos* in *bis senos* corrumpitur. Nam *hi*, vel, ut etiam scribebatur, *ii* pro nota numeri binarii sumserunt librarii, atque ita *bis senos* scripserunt. V. ad 36, 43, 11. Vel quum ductus literarum *h* et *b* in scriptura Longobardica parum differant, et olim voces continuae scriberentur, ex *hisenos*, vel *hiisenos* minima mutatione factum est *bisenos* vel *bissenos*. Certe *hiisenos* mihi obviam fuit in Lov. 1. Ceterum *τὸ sibi* deest in Lov. 2. Harl. et Mead. 1. Mox *dein paucitate* Lov. 1. 4. et Mead. ambo. V. ad 3, 3, 6. *deinde in paucitate* Voss. [*rem ger. consumpserunt: dein.* mox *parem prior in num.* Bamb.]

§. 7. *Pars una Heracleam, altera Tetraphyliam*] Haec omnia nomina gentis videntur esse Athamanum, nec ea temere apud alios invenias authores; quanquam de Heraclea, cum sint tot ejus nominis urbes, admonuisse oportuit. Plinius quidem meminit. Et Aetolorum etiam non longe abest, de qua l. 36. Eam Romani ceperant, diripuerantque; nec usquam Philippo data memoratur. De *Theia* item [infra hoc cap.] ac *Ethopia* [cap. seq.] admonemus lectorem, ut vetusta exemplaria diligentius inspiciat. GLAR. Acarnaniae Heracleam intelligit, cujus meminit Stephanus. Trachin dicta, *Λακεδαιμονίων κτίσμα,„* Straboni [9, 428.] SIG. *Heracliam* Lov. 3. Harl. et Mead. 1. V. ad 8, 24, 4. Similiter *Heracliensis* 24, 20, 15. Plura similia v. ad 31, 43, 5. Mox *Theodoriam* Lov. 2. Harl. Mead. 2. *Teudoriam* Gaertn. *Tendoriam* Lovel. 6. [*Heraclea.* mox *Tetraphiliā.* deinde *custodiā.* mox omissa verba: *esse solita* . . . in nomine *Theudoriam* litera *T.* a manu recenti est adjecta. Verba: *quarta Argitheam* omittit Bamb.]

§. 8. *Primo quieti*, etc. *in foro obversarentur*] *prima quiete* Voss. Lov. 1. 2. 3. Harl. et Mead. 1. *prima quieti* Lov. 6. et Gaertn. aperte vitiosum. *primo quiete* Lovel. 4. et Mead. 2. Quod ferri posset. Praestat tamen nihil mutari. Praeterea *observarentur*, literis transpositis, Voss. et Lov. 1. De quo errore v. ad 6, 17, 4. Mox *multitudinem omnes convocarent* Voss. Lovel. 1. 2. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. quod damnare non audeo, licet nec alterum displiceat. *omnes*, nempe qui dispersi erant per quatuor urbes. [*multitud. omnis* Bamb.]

§. 9. *Cum mille Aetolis in finibus erat*] Pal. pr. et vet. ed. *cum mille Aetolis se in finibus posuerat.* GEBH. Similiter Voss. Lov. 1. 2. 3. 5. 6. Harl. Mead. 1. Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. vett. *cum mille Aetolis se in finibus erat* Lovel. 4. Quod nunc editur, Aldus ex Mog. cod. adscivit, cui con-

6 maniam ingressurus esset. Quatuor primo fuer conjurati adversus Macedonum praesidium. hi se nos sibi adjutores ad rem gerendam adsumserunt deinde, paucitate parum freti, quae celandae re quam agendae, aptior erat, parem priori nume
7 rum adjecerunt. Ita duo et quinquaginta facti quadrifariam se diviserunt: pars una Heracleam

jutores sibi ad rem ger. assumserunt. GEBH. *Quatuordecim primo* etc. *bis senos sibi adjutores* Voss. Lov. 6. Gaertn. et Hearnii L. 1. *Quatuordecim primo* etc. *ii bis senos sibi adjutores* Lov. 2. Ita quidem numerus duorum et quinquaginta conjuratorum, a Livio in sequentibus memoratus, adprime convenit, si nempe *bis senos* non pro distributivo *duodenos*, sed pro cardinali duodecim accipimus: nam quatuordecim conjurati duodecim conscios adsumendo fiunt viginti sex; parem deinde numerum adjiciendo efficiuntur duo et quinquaginta. Verum, ne alia, quae hanc lectionem dubiam reddere possunt, memorem, ei evertendae sufficit vox *bis senos* pro duodecim. Memini equidem, Salmas. ad Spartian. Hadr. 3. *sestertium iterum vicies*, pro sestertium quadragies, elegantem et usitatam locutionem vocare, eamque ex Martiale petitis exemplis *bis decies* pro vicies, *bis dena* pro vicena, *bis trecenties* pro sexcenties, aliisque inlustrare: verum, quemadmodum ultro concedo, similia loquendi genera non modo apud Martialem, sed etiam apud optimos quosque poëtas, obvia esse; posteriorum etiam temporum scriptores prosaïcos ab illis non abstinuisse, quum Flor. 1, 2. *bis septima soboles* pro quartadecima dixerit: ita contra scriptoribus, qui optimo seculo o ratione soluta scripserunt, qu dem usitata fuisse nego. V. a 33, 4, 5. Priscae igitur edd. pra ferunt *Quatuor primo fuere* et *bis senos adjutores sibi* etc. et m in sequentibus *Ita duo et trigi ta facti*, pro *duo et quinquagint* Neque hic habeo, quod in nu mero carpam. Si enim quatuo conjurati et bis seni, sive duo decim, adsumti parem numerum id est sedecim, priori adjecerun fiunt duo et triginta. Verum quod priori lectioni, etia huic adversatur. Accedit, nullu Mstum praeter Lov. 5. qui ex e ditis descriptus est, hanc lecti nem firmare: unde verisimile f primos Livii editores *duo et tr ginta* ex conjectura emendasse quia in codd. inciderant, *Quatu primo fuere* etc. *bis senos sibi a jutores* praeferentes, ex quo nu mero duplicato *duos et quinqua ginta* effici non posse videban Agnoscamus igitur iterum ho loco merita membranarum Mo quibus praeeuntibus, minim mutatione, *bis senos* in *hi sen* mutando, sua Livio manus re dita est: iis autem adsentiunt Lov. 4. et, nisi excerpta fallan Harl. ac Mead. ambo. Quatuo primi conjurati adsumserunt s nos adjutores, seu quisque sex ita fuerunt viginti octo: post iidem quatuor primi conjura parem numerum, quisque iteru sex adjutores, priori adjec runt; ita duo et quinquagin

restitit: deinde id quoque traditum Amynandro est, 11
et omnis Athamania in potestate erat, praeter Athenaeum castellum, finibus Macedoniae subjectum.

II. Philippus, audita defectione Athamaniae, 1
cum sex millibus armatorum profectus, ingenti celeritate Gomphos pervenit. ibi relicta majore parte 2
exercitus, (neque enim ad tanta itinera subfecissent) cum duobus millibus Athenaeum, quod unum

emergere e patrio regno velit. Et cap. 8. *Regem spoliatum regno patrio atque avito.* Curtius 4, 1. *Contentus patrio cederet alieni regni finibus.* DUK. *Amynandrum* tamen omittunt insuper Lov. 3. 6. Mead. uterque, Gaertn. et Hearnii L. 1. quin etiam ejus loco *se* praefert Lov. 1. Quid ergo, an legendum cum Gaertn. *in pristinum ac legitimum regnum?* Ideo *pristinum regnum*, quia Athamanum gens olim Amynandro paruerat.

§. 10. *Theium oppidum, literis a Zenone praefecto*] *Celum oppidum* Voss. *Colum oppidum* Gaertn. *Theleum oppidum* Lov. 1. 2. 3. et Harl. *Telum oppidum* Lov. 4. et Mead. ambo [Bamb.] *Teclum oppidum* Lov. 6. *Thedum oppidum* Hearnii L. 1. Deinde *aretnda praefecto* Voss. *a rege non a praefecto* Lov. 2. *a Xenone praefecto* Lov. 3. 4. 6. et Mead. 2. [Bamb.]

Paucos dies obsidentibus restitit] Pal. prior, *paucis obsidentibus resistit*] GEBH. Similiter Lov. 6. neque aliter Lov. 3. nisi quod servet *restitit*.

§. 11. *Et omnis Athamania in potestate erat, praeter Athenaeum*] Haec ita concepta sunt in vet. ed. *et omnis Athamania enim ad tanta itinera suffeceraut cum duobus milibus Athenaeum quod unum in potestate erat praeter Athenaeum* retracta ex tertia hinc linea. GEBH. Similiter Lov. 5. in quo verba perperam hic inserta mox cap. seq. omittebantur. Ceterum *praeter Achenaeum* Voss. *praeter Athneum* Gaertn. *praeter Athaneum* Lov. 2. et Hearnii L. 1. *praeter Athenum* Lov. 1. Paullo ante *traditum est*, omissa media voce, Harl.

§. 2. *Neque enim ad tanta itinera subfecissent*] Pal. pr. habet *suffecerant*. alter *sufficerent*. GEBH. Notavi ex Thuan. *sufficerent*. et quoniam ex Mog. et Vossiano idem a patre notatum invenio, eam duco germanam Livii scripturam, idemque statues, opinor, si adhibere placuerit observata ad 34, 11, 2. JAC. GRON. *sufficerant* Lov. 3. et edd. principes. *sufficerent* Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et Hearnii L. 1. [*sufficerent*. paulo ante *Gonfos*. Bamb.] Saepe tum Livius, tum alii scriptores adhibuerunt tempus inperfectum pro plusquamperfecto. Supra 2, 22, 1. *Volsci comparaverant auxilia, quae mitterent Latinis, ni maturatum ab dictatore Latino esset.* pro *misissent*. 39, 42, 7. *Retinere L. Quinctium in senatu ne frater quidem T. Quinctius, si tum censor esset, potuisset.* pro *censor fuisset*. Phaedr. 5, 5, 9.

cum mille Aetolis in finibus erat; ex composit
quatuor simul locis praesidia Macedonum expulsa
literaeque in alias urbes paſſim dimiſſae, ut vindi
carent sese ab inpotenti dominatione Philippi, e
reſtituerent in patrium ac legitimum regnum. Un
dique Macedones expelluntur. Theium oppidum
literis a Zenone praefecto praesidii interceptis, e
arce ab regiis occupata, paucos dies obsidentibu

çinit Mead. 2. Paullo poſt *vindicarent se* Gaertn. [*inpetenti.* Bamb.]

Et reſtituerent Amynandrum in patrium ac legitimum regnum] *Amynandrum* redundat. GELEN. Muretus *reſtituerent Amynandrum in patrium.* Et sic legebatur olim; sed Sig. Gelenius auctoribus scriptis nomen regis abolevit. Nec conspicitur in Voſſiano. Qui addiderunt, non intellexerunt sermonem Livii. Ille in verbo *reſtituerent* intelligit ex praecedente membro τὸ *sese*, et *reſtituere* dixit propemodum pro eo ipso, quod posuit ante, *vindicare.* Habent enim populi sub rege viventes inſtar libertatis, rege cive, et non alienigena, tum legitimo et regiae ſtirpis, non insiticio, uti. Hinc apud Herodotum lib. 1, [126.] Cyrus ad Persas: *Νῦν ὦν ἐμέο πειθόμενοι γίνεσθε ἐλεύθεροι.* Et ibidem [c. 129.] Aſtyages ad Harpagum: *Ἀδικώτατον δὲ, ὅτι τοῦ δείπνου ἕνεκα Μήδους κατεδούλωσε. Εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάντως περιθεῖναι ἄλλῳ τέῳ τὴν βασιληΐην, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι Μήδων τέῳ περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν, ἢ Περσέων· νῦν δὲ Μήδους μὲν ἀναιτίους τούτου ἐόντας, δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγονέναι.* Ejusdem 3, [82.] Darius, occisis Magis, dicit *ἡμέας ἐλευθερωθέντας.* Apud Salluſti-

um Jugurtha ad Siccenses [ca
56.] *si id fecerint, poſtea sese*
regno, illos in libertate sine me
aetatem acturos. Ergo *sese reſ*
tuerent in patrium ac legitimu
regnum eſt, vindicarent sese à
reſtituerent ad patrium et juſtu
regem. nam utroque modo ali
Livius et Cicero loquuntur.
FR. GRON. *sese* ex praecedent
membro repeti poteſt. 23, 7,
Ut, interfecto Punico praesidi
reſtituerent se Romanis. et 3
31, 20. *Vobis reſtituendi vos in*
micitiam societatemque noſtram fo
tuna oblata eſt. Etiam libertat
quaedam species videri pot
populis habere reges indigen
et regiae ſtirpis. Sed non cre
facile oſtendi poſſe, eos, q
regibus civibus, et jam inde
majoribus ſtirpis regiae, pare
dici *sub regno patrio esse, viv*
et populos, si reges suos ab e
ternis pulsos reſtituant, *sese*
patrium regnum reſtituere. Na
regnum paternum, patrium, et
vitum dicuntur non respectu
cives, sed ad reges habito, q
a patribus et avis regnum ac
perunt. Liv. 30, 11, 1. *Maſſy*
regnum paternum Masiniſſae.
c. 12, 6. *Recuperatum tanto p*
intervallo patrium invisere regnu
Infra c. 2. *Excusabat se* [Amyna
der,] *quod per Aetolos recuper*
set paternum regnum. Cicero p
L. Manil. 3. de Mithridate: *s*

tempeſtate retentus, poſtero die ducere ad Argitheam intendit. Euntibus extemplo adparuere A- 6
thamanes, in tumulos inminentes viae discurrentes. ad quorum conspectum conſtitere prima signa, totoque agmine pavor et trepidatio erat: et pro se 7
quisque, quidnam futurum esset, cogitare, si in valles subjectas rupibus agmen foret demiſſum. Haec tumultuatio regem, cupientem, si se seque- 8
rentur, raptim evadere anguſtias, revocare primos,

sacrum posuit caſtra] MS. *ipse circa templum Jovis Acraei posuit caſtra.* Egregie. Fuit enim et Jupiter Acraeus et Acraea Juno quibusdam populis in praecipua olim veneratione, ut patet ex Strab. lib. 8, [380.] Praeter quem vide etiam de Fortuna cognomento Acraea Pausan. in Corinth. sive lib. 2, [7.] MOD. Pal. pr. *ipsa circa templum Jovis sacra posuit caſtra.* GEBH. Voſſ. *Jovis sacra.* Mog. *Jovis Acrei.* Forte *Acraei.* ut *Acraea Fortuna* apud Pausan. lib. 2, [7.] de Sicyone: Ἐν δὲ τῇ νῦν ἀκροπόλει Τύχης ἱερόν ἐστιν Ἀκραίας. *Juno Acraea* eodem libro [cap. 24.] de Argis: Ἀνιόντων δ' ὡς τὴν ἀκρόπολιν ἐστι μὲν τῆς Ἀκραίας Ἥρας τὸ ἱερόν. Idem et *Arei Jovis* meminit in Elide lib. 5, [12.] Καὶ ὡς Οἰνόμαος ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τούτου θύοι τῷ Ἀρείῳ Διΐ. Sed et Ἄρκαιος, ὄνομα κύριον apud Suidam. J. FR. GRON. *Jovi sacrum* edd. vett. concinens Lov. 5. *Jovis sacrum* Lov. 1. a m. 2. et Lov. 6. *circa templum Jovis sacra posuit caſtra* reliqui mei, [*Jovi sacra inposuit.* mox *aparuere.* Bamb.] et Hearnii Oxonn. *Jovis Acrei* cod. Mog. quod quum, monente Modio, Gruterus in ed. poſtrema recepturus, operarum, ut videtur, errore transpositis literis, *Jovis Arcaei* dediſſet, inde Gronovio lectionem Mog. reſtituendi occasio nata eſt. De Jove Ἀκραίῳ, in nummis et apud scriptores memorato, qui ita dictus eſt, vel quod ταῖς ἄκραις urbium praeeſt, vel quod ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν ὀρῶν colebatur, vide Triſtan. tom. 1. Comm. pag. 291. Cuper. in Apoth. Hom. pag. 16. et Spanhem. ad Callim. H. in Jov. vers. 82. Mox *ubi unum diem* Voſſ. Lov. 1. et Gaertn. frequenti librariorum aberratione. V. ad 27, 5, 2.

§. 6. *Totoque agmine pavor et trepidatio erat*] MS. *concitatoque agmine pavor et trepidatio erat.* MODIUS. Mog. cod. lectio *concitatoque* quemadmodum defendi poſſit, non video. Praefero itaque vulgatum *totoque*, quod in omnibus scriptis noſtris supereſt. Deinde *timor et trepidatio* Lov. 5. et edd. priscae; pro quo *pavor et trepidatio* recte Aldus ex eodem Mog. adscivit. Non aliter etiam reliqui mei. Supra 3, 26, 5. *Tantus pavor, tanta trepidatio fuit.* Hoc lib. cap. 5, 8. *Oppidanos primo pavor ac trepidatio cepit.* Paullo ante *constituere prima signa* Lov. 1. sollemni scribarum lapsu. V. ad 27, 16, 11. [*signatoque* Bamb.]

§. 8. *Si se sequerentur*] Τὸ *se* abeſt a Pal. pr. GEBH. Abeſt

3 a praesidio suo retentum fuerat, pervenit. ind
proximis tentatis, quum facile animadvertiſſet, c
tera hoſtilia eſſe, Gomphos regressus, omnib
4 copiis simul in Athamaniam rediit. Zenonem ind
cum mille peditibus praemissum, Ethopiam occ
5 pare jubet, opportune Argitheae inminentem: qu
ubi teneri a suis locum vidit, ipse circa templ
Jovis Acraei posuit caſtra. ibi unum diem foe
tem-

Habere dixit se genus spectaculi,
Quod in theatrum numquam prolatum foret.

ubi plura notat Cel. Burm. Florus 3, 3. *Si ſtatim infeſto agmine urbem petiſſent, grande discrimen eſſet.* ubi vide Cel. Duker. et Perizon. ad Sanctii Minerv. 1, 13. pag. 98. Hoc sensu J. Fr. Gronov. ad 29, 1, 18. *adjuvarentur* apud Cic. pro Arch. 7. exponit adjuti fuiſſent. Eodem modo et inperfectum indicativi usurpatur. 4, 52, 5. *Jam fames, quam peſtilentia, triſtior erat, ni annonae foret subventum.* 6, 21, 6. *Magna hominum pars eo inclinabat, ni privato periculo publicum inplicitum eſſet.* 7, 7, 9. *Neque suſtineri poterant, ni extraordinariae cohortes se objeciſſent.* 28, 33, 5. *Anceps pedeſtre certamen erat, ni pedites superveniſſent.* 45, 19, 7. *Eorum hominum Attalus erat, ni unius amici prudens monitio velut frenos animo ejus inposuiſſet.* V. Cortium ad Sall. Jug. 27, 2. Contra, etiam plusquamperfectum pro inperfecto poni, vidimus ad 34, 11, 2. Utrum tamen hic *sufficerent* legendum sit, illud ambiguum reddit, quod Moguntini teſtentur, integerrimum cod. suum, quem pro altera lectione laudat Cl. Jac. Gronovius, *suffeciſſent* praeferre. Nisi quis contenderet, id eſſe gloſſema alt
rius lectionis, quae in reliqu
Mſtis supereſt.

§. 3. *Gomphos regreſſus,* etc.
Athamaniam rediit] *reversus* Lo
6. quod eſt ab interpretis exp
sitione. Similiter variatur 35
43, 3. Tum *redit* Voſſ. Lov. 2.
6. Harl. et Mead. 2. [*redit* Bamb
V. ad 6, 35, 2.

§. 4. *Zenonem inde, cum mil
peditibus praemissum, Ethopia
occupare jubet*] MS. *Inde Zenone*
MOD. Pall. *Eopiam occupare j
bet.* GEBH. Multae ex pri
edd. praeferunt *Zenonem ide*
de quo errore in scriptis freque
tiſſimo vide ad 1, 19, 7. Li
vero Moguntini se in cod. s
Inde Zenonem inveniſſe mon
rint, Aldus tamen *Zenonem i*
vulgavit; quod praeferunt e
Camp. Rom. anni 1472. et Par
cum scriptis noſtris, nisi qu
in Voſſ. sit *Xenorem inde*, in p
risque reliquis *Xenonem.* [Bam
Dein *Ethyopiam* Hearnii L. 1.
thiopam Voſſ. Lov. 1. 6. et C
vicrii Victor. [*Aethiopiam* Bam
Eupam Lov. 2. *Eopam* Lov. 3
Harl. et Mead. ambo. *Co*
Gaertn. V. ad §. 12. Mox *t*
ri ab suis Lov. 1. 2. 4. et Voſſ.
Bamb. qui paulo ante *Argrti*

§. 5. *Ipse circa templum*

que Ethopiam, ad Zenonem ac mille Macedonas ob-
primendos, undique concurrerunt. Macedones, pa- 13
rum loco freti, ab Ethopia in altiorem deruptio-
remque undique tumulum concessere. quo pluribus
locis aditu invento, expulere eos Athamanes: di- 14
spersosque, et per invias atque ignotas rupes iter
fugae non expedientes, partim ceperunt, partim in-
terfecerunt: multi pavore in derupta praecipitati,
perpauci cum Zenone ad regem evaserunt. postero
die per inducias sepeliendi caesos potestas fa-
cta est.

les lectiones obferunt codd. supra §. 4. et infra §. 13. Tum *mille Macedones* Lov. 3. 6. et Gaertn. [*at* pro *ad* Bamb.]

§. 13. *In altiorem diruptioremque undique tumulum*] Pal. posterior, et vet. cd. *deruptioremque*. Mox Pall. *quo pluribus ex locis aditu invento*. GEBH. *diruptioremque* primus Aldus edidit; et ita praeferunt Voss. Lov. 2. 3. 6. et Gaertn. Editiones Aldina priores dederunt *deruptioremque*, quod Gronov. recte revocavit, concinentibus reliquis meis. Ita mox, *Pavore in derupta praecipitati*. V. ad 37, 39, 11. Mox *quo pluribus ex locis* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. An forte legendum *ex quo, pluribus locis aditu invento, expulere eos?* Praeterea *adito invento* errore scribarum Harl. V. ad 1, 15, 7. [omissum *parum* et mox *Ethopia* Bamb.]

§. 14. *Dispersosque, et per invias atque ignotas rupes*] Copula *que* deest in Voss. Gaertn. Harl. et Mead. 1. Tum *per invia atque ignotas rupes* Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Mead. 2. Gaertn. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. [Bamb.] ut *invia* absolute loco substantivi ponatur; ut 21, 35, 4. *In jugum Alpinum perventum est per invia pleraque et errores*. 23, 17, 6. *Per vias inviaque in urbes Campaniae perfugerunt*. 38, 20, 4. *Omnibus ferme aliis inviis, itinera tria esse*. 39, 2, 3. *Per invia et rupes deruptas praecipitantes fugerunt*. At *inviae rupes* infra c. 23, 7. *Magna pars rupibus inviis in profundae altitudinis convalles delapsa est*. Mox *inde rupta* Mead. 1. *in deruta* Lov. 4. et Mead. 2. *in diruta* Harl. *in praerupta* Lov. 1. et 3. ut c. 20, 8. *Qua periculosa et praerupta obcurrant*. Sed nihil mutandum. V. ad §. praec. Hinc *cum Xenone ad regem evaserunt pauci* Lov. 6. Male. De voce *perpaucus*, quae Livio in frequenti usu fuit, v. ad 37, 11, 2. *evasere* Mead. 2. [*expedientis*. mox *Xenone*. Paulo ante *diruptioremque . . . . . quo pluribus ex locis*, Bamb.]

Postero die per inducias] MS. fere semper genere diverso *postera die per inducias*. MOD. Uterque cod. *postea per indutias*. GEBHARD. Mirum, si hoc ita evenerit, aut evenire potuerit, ut

et eadem, qua venerat, via referre coëgit sig
Athamanes primo ex intervallo quieti sequebant
9 postquam Aetoli se conjunxerunt, hos, ut ab te
agmini instarent, reliquerunt; ipsi a lateribus
10 circumfuderunt. quidam, per notos calles brevi
via praegressi, transitus insedere: tantumque
multus Macedonibus est injectum, ut fugae ma
effusae, quam itineris ordinati modo, multis ar
11 virisque relictis, flumen trajecerint. hic finis sequ
di fuit. Inde tuto Macedones Gomphos, et a Go
12 phis in Macedoniam redierunt. Athamanes Aet

etiam a Lov. 3. et Gaertn. sed pronomen illud intercepit prima syllaba vocis sequentis. V. ad 29, 21, 7. Antea §. praec. *dimissum* perperam Lov. 1. 3. 5. et Gaertn. cum edd. vetustis. V. ad 34, 50, 2. [§. 7. *subictas* pro *subjectas* Bamb.]

§. 9. *Postquam Aetoli se conjunxerunt*] *post Aetoli se conjunxerunt* Voss. *postquam Aetolis se conjunxere*, vel *conjunxerunt* Lov. 2. et 3. Sed ultima litera τοῦ *Aetolis* perperam ex initio vocis praeced. repetita est. V. ad 28, 25, 2. *postquam Aetoli conjunxerunt* Lov. 1. *postquam Aetoli se conjunxere* Lov. 4. Harl. et Mead. ambo. Mox *ab lateribus circumfuderunt* Lov. 1. et 4. *ab lateribus* etiam Voss. et Lov. 2. [et Bamb. Paullo ante *postquam Aetolis*.]

§. 10. *Transitus insedere: tantumque tumultus Macedonibus est injectus*] Pal. alter, et vet. ed. *Macedonibus est injectum*. Ineptum est enim vulgatum *injectus*. Mox in Pal. utroque est *trajicerent*. GEBH. Illud vulgatum non est, nisi errore operarum in ed. Modii. Similiter tamen Lov. 1. et 3. Contra *tantusque tumultus Macedonibus est injectum* legunt V
et Gaertn. Forte voluerunt
tusque tumultus Macedonib
injectus. Sed male. V. ad 34
1. Praeterea *transitum ins*
Lov. 2. Harl. et Mead. 1. *tr*
itus insidere Voss. Lovel.
Gaertn. Paullo ante *per*
calles Lov. 2. 4. et Mead. 1.
Bamb.] V. ad 22, 14, 6
notos colles Lov. 5. et edd. C
Rom. anni 1472. Parm. et
V. ad 31, 42, 8. Denique *pr*
si Gaertn. V. ad 9, 10, 7.
etiam *trajicerent* Lov. 2.
Mead. 1. et Gaertn. [*ut* et
omissum. Bamb.]

§. 12. *Ethopiam, ad Zeno*
mille Macedonas] MS. *Ath*
Aetolique Alopam ad Zenone
quo nomine plures olim
sis in regionibus urbes f
docebit te lib. 9. Strabo.
minit ejus etiam Plinius Hist.
lib. 4, [7.] Quorum neuter
bilis hujus *Ethopiae* memini
magis quam Utopiae. MOD
pam Lov. 2. *Eopam* Voss.
1. 3. 4. Mead. ambo, Har
Crevierii Victor. [Bamb.
pham Harl. in margine. C
Gaertn. *Eohopam* Lov. 6.

que Ethopiam, ad Zenonem ac mille Macedonas obprimendos, undique concurrerunt. Macedones, pa- 13
tum loco freti, ab Ethopia in altiorem deruptioremque undique tumulum concessere. quo pluribus
locis aditu invento, expulere eos Athamanes: di- 14
spersosque, et per invias atque ignotas rupes iter
que non expedientes, partim ceperunt, partim interfecerunt: multi pavore in derupta praecipitati, perpauci cum Zenone ad regem evaserunt. postero die per inducias sepeliendi caesos potestas facta est.

lectiones obserunt codd. supra §. 4. et infra §. 13. Tum *millia Macedones* Lov. 3. 6. et Gaertn. pro *ad* Bamb.]

13. *In altiorem diruptioremque undique tumulum*] Pal. posterior et vet. ed. *deruptioremque*. Mox *quo pluribus ex locis aditu invento*. GEBH. *diruptioremque* primus Aldus edidit; et ita praeferunt Voss. Lov. 2. 3. 6. et Gaertn. omnes Aldina priores dederunt *deruptioremque*, quod Gronovius recte revocavit, concinenter reliquis meis. Ita mox, *multi in derupta praecipitati*. V. ad 37, 39, 11. Mox *quo pluribus locis* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Mead. ambo, et Gaertn. Forte legendum *ex quo, pluribus locis aditu invento, expulere*? Praeterea *adito invento* vitio scribarum Harl. V. ad 1, [omissum *parum* et mox Bamb.]

14. *Dispersosque, et per invias atque ignotas rupes*] Copula deest in Voss. Gaertn. Harl. Mead. 1. Tum *per invia atque ignotas rupes* Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Mead. 2. Gaertn. et edd. Camp. anni 1472. ac Parm. [Bamb.]

ut *invia* absolute loco substantivi ponatur; ut 21, 35, 4. *In jugum Alpinum perventum est per invia pleraque et errores*. 23, 17, 6. *Per vias inviaque in urbes Campaniae perfugerunt*. 38, 20, 4. *Omnibus ferme aliis inviis, itinera tria esse*. 39, 2, 3. *Per invia et rupes deruptas praecipitantes fugerunt*. At *inviae rupes* infra c. 23, 7. *Magna pars rupibus inviis in profundae altitudinis convalles delapsa est*. Mox *inde rupta* Mead. 1. *in deruta* Lov. 4. et Mead. 2. *in diruta* Harl. *in praerupta* Lov. 1. et 3. ut c. 20, 8. *Qua periculosa et praerupta obcurrant*. Sed nihil mutandum. V. ad §. praec. Hinc *cum Zenone ad regem evaserunt pauci* Lov. 6. Mele. De voce *perpaucus*, quae Livio in frequenti usu fuit, v. ad 37, 11, 2. *evasere* Mead. 2. [*expedientis*. mox *Xenone*. Paulo ante *diruptioremque* . . . . . *quo pluribus ex locis*, Bamb.]

Postero die per inducias] MS. fere semper genere diverso *postera die per inducias*. MOD. Uterque cod. *postea per indutias*. GEBHARD. Mirum, si hoc ita evenerit, aut evenire potuerit, ut

11 *nam et copiam in propinquo materiae ad aggeres excit*
dos et cetera opera esse; et Arethontem, navigabil
amnem, opportunum ad comportanda, quae usui si
praeter ipsa moenia fluere; et aestatem aptam rei ger
dae adesse. his persuaserunt, ut per Epirum ducer

1 IV. Consuli, ad Ambraciam advenienti, ma

6. *Ne in unam urbem quidem contributi majores sui.* 32, 5, 5. *Quae ad condendam Megalopolim ex concilio Arcadum contributae forent.* c. 19, 4. *Pollicentes, Corinthum iis contributuros in antiquum gentis concilium.* 36, 35, 7. *Maluerunt Achaïco contribui concilio.* 42, 37, 9. *In Achaïcum contributi concilium.* Ita et Golum. 3, 3. *In Faventino agro et in Gallico, qui nunc Piceno contribuitur.* 9, 11. *Duas vel tres alveorum plebes in unum contribuere licebit.* Ubi *contrahere* legendum esse, perperam conjicit Nic. Heins. ad Virg. 4. Georg. 95. Mox *detractarent certamen* Voss. Lov. 1. 4. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. V. ad 34, 15, 9. *detrectarent pugnam* Gaertn. Eadem varietas etiam supra in Mstis obcurrit 23, 26, 7.

§. 11. *Et Arethontem, navigabilem amnem*] Ptolemaeus lib. 3, [14.] ac Plin. lib. 4. cap. 1. hunc fluvium *Arachthum* vocare videntur: quanquam Ptolemaïca pictura non ad muros, sed ad occasum aliquot stadiis summotum ostendit. Livius etiam campum hic ponit. Sed si amnis urbem Ambraciam munit, ut hic aït Livius, oportet hunc campum aliquantum ad septentrionem intelligi: nam alioqui haec descriptio claudicabit. Epirotae enim ad occasum intelliguntur, consul in campo, interluente flumine. GLAREAN. Hunc amnem a Strabone, Plinio, et Ptolemaeo Arachthum vocari dicit, et ita quoque
in Livio et Polyb. scribend
censet Fulv. Ursinus ad Po
Legat. 27. Palmerius 2. Gr
ant. 7. Dicaearchum et Liv
43, 21. addit, sed unum fluv
duo nomina habuisse putat: q
etiam Cellarii 2. Geogr. ant
sententia est. Quod autem
merius Livium reprehendit
qui ad Polybii verba male
dat suam conjecturam *navig*
lem amnem, in eo forsan ips
prehensione non vacat. Nam
eo, quod Polyb. scribit, Ep
tas, qui Ambraciam obsiden
suadebant, dixisse, Arethon
fluvium *συνεργήσειν πρὸς*
τοῦ στρατοπέδου χρείας, non
ficulter intelligitur, cum n
gabilem fuisse; quum vix al
quam navigabilibus fluviis
vehi possint, quae castris et
sidionibus urbium usui sunt
si *Arachthi*, quod alterum h
fluvii nomen fuisse putat Pal
rius, interdum in locis medi
raneis ea altitudo fuit, ut
transiri non potuerit, teste
vio 43, 21. utique ad Ambrac
haud procul a mari navigal
esse potuit. DUK. Codd.
mutant, nisi quod Voss. *Har*
tem, Lov. 3. et 6. *Arepto*
hoc loco, at cap. seq. Voss.
cho, Lov. 3. *Arepton*, Lov
Arethon exhibeant. Quum ta
Arethontis praeter Livium m
meminerit, verisimile est, cum
sino hic *Arachthum*, et cap.
Arachthus legendum esse;
potius statuamus cum viris doc
amnem binominem fuisse, L

...peris obpugnatio visa est. Ambracia tumulo aspe... subjecta est, Perranthem incolae vocant. urbs, a qua murus vergit in campos et flumen, occidentem; ..., quae inposita est tumulo, orientem spectat. ...is Aretho, ex Athamania fluens, cadit in sinum 3 ...ris, ab nomine propinquae urbis Ambracium ad-

...que altero nomine hic et cap. ... altero lib. 43, 22. usum esse. ...jatius haud usquequaque cer... putat, eumdem esse *Arethon-*... et *Arachthum*. Verum con... quidem, id neminem toti... verbis praedicasse; addo ta..., id omnino efficiendum vi... ex illis, quae Livius hic de ...thonte, et alii de Arachto ...dicant. Certe Livius testa..., Arethontem *praeter ipsa* ...is Ambraciae *fluere*; quod ... de Arachtho refert Strab. ... *Παραῤῥεῖ δ' αὐτὴν* (nem. ... *Ἀμβρακίαν*) *ὁ Ἄραχθος πο...*, *ἀνάπλουν ἔχων ἐκ θα...* *εἰς αὐτὴν ὀλίγων σταδίων*, ... *ἐκ Στύμφης ὄρους* ... *τῆς Παρωρείας*. Ut tamen ... amnes fuisse probet, in... Boujatius, Arachthi fontes ... Pindo monte in Macedoniae ... confinio esse, Arethon... autem ex *Acarnania* fluere, ... Livius ipse narrat cap. seq. ... huic difficultati ad eum ... respondebo. Mox *ad por-*... Lov. 5. V. ad 34, 34, 6.

...*praeter ipsa moenia fluere; et ad-* ... *aptam rei gerendae adesse*] ... prior *rá agendae*. deterius. ...H. Similiter Voss. Lov. 3. ... Gaertn. Sed v. ad 22, 28, 1. ... *adesse* deest in Lov. 2. cujus ... *esse* legunt Lovel. 3. et 6. ...terea *preter ipsa moenia flu-*... Lov. 2. Harl. Mead. 1. et ...rtn. *et praeter ipsa moenia flu-*... Lov. 3. *e praeter ipsa moenia* ... Lov. 6. *praeter ipsa moenia.* ... *et aspitus* Voss. et Lov. 1.

§. 1. *Tumulo aspero subjecta, Perranthem incolae vocant*] Pal. prior *Petrantem*. Vet. ed. *Petranchem*. GEBH. *Perranchem* Voss. *Perrantem* Harl. et Mead. ambo. *Peranthem* Lov. 6. *parantem* Lov. 1. *Petrantem* Lov. 3. *Petranchem* Lov. 5. et ed. Camp. *per Munchem* Gaertn. Insuper *subjecta est* omnes scripti nostri, Hearnii Oxonn. et edd. usque ad ultimam Gruteri; quae verbum substantivum omisit. Nec aliter omnes recentiores. Id itaque loco restitui. Paullo ante *ad Ambraciam venienti* Lov. 5. et edd. vett. *advenienti* Frob. dedit anno 1535. neque aliter ceteri Msti, quibus utor. [*Consul ad Ambrachiam* Bamb.]

§. 2. *Arx, quae posita in tumulo est, orientem spectat*] MS. *arx, quae imposita est tumulo*. MOD. Pall. *posita tumulo est*. Modii codex non inscite *imposita est tumulo*. GEBH. *postea in tumulo est* Harl. *posita tumulo est* Lov. 1. 3. 4. et Mead. ambo (et Bamb.); quod eo modo dictum esse posset, quo *urbs alieno solo posita* 4, 48. ubi vide. *tumulo posita est* Gaertn. *posita est tumulo* Voss. et Lov. 6. unde non nihil firmatur cod. Mog. lectio *imposita est tumulo*, quam recepi. Infra 44, 6, 11. *Quartum praesidium viae ipsi, qua et media et angustissima vallis est, impositum*. c. 46, 6. *Velut insula eminet, aggeri operis ingentis imposita*. Potest etiam vulgatum a Liviana loquendi ratione non alienum videri. Ita 44, 8, 9. *Heracleum in rupe amni imminente posi-*

11 *nam et copiam in propinquo materiae ad aggeres excit*
dos et cetera opera esse; et Arethontem, navigabil
amnem, opportunum ad comportanda, quae usui si
praeter ipsa moenia fluere; et aestatem aptam rei ger
dae adesse. his persuaserunt, ut per Epirum ducer
1 IV. Consuli, ad Ambraciam advenienti, mag

6. *Ne in unam urbem quidem contributi majores sui.* 32, 5, 5. *Quae ad condendam Megalopolim ex concilio Arcadum contributae forent.* c. 19, 4. *Pollicentes, Corinthum iis contributuros in antiquum gentis concilium.* 36, 35, 7. *Maluerunt Achaïco contribui concilio.* 42, 37, 9. *In Achaïcum contributi concilium.* Ita et Colum. 3, 3. *In Faventino agro et in Gallico, qui nunc Piceno contribuitur.* 9, 11. *Duas vel tres alveorum plebes in unum contribuere licebit.* Ubi *contrahere* legendum esse, perperam conjicit Nic. Heins. ad Virg. 4. Georg. 95. Mox *detractarent certamen* Voss. Lov. 1. 4. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. V. ad 34, 15, 9. *detrectarent pugnam* Gaertn. Eadem varietas etiam supra in Mstis obcurrit 23, 26, 7.

§. 11. *Et Arethontem, navigabilem amnem*] Ptolemaeus lib. 3, [14.] ac Plin. lib. 4. cap. 1. hunc fluvium *Arachthum* vocare videntur: quanquam Ptolemaïca pictura non ad muros, sed ad occasum aliquot stadiis summotum ostendit. Livius etiam campum hic ponit. Sed si amnis urbem Ambraciam munit, ut hic aït Livius, oportet hunc campum aliquantum ad septentrionem intelligi: nam alioqui haec descriptio claudicabit. Epirotae enim ad occasum intelliguntur, consul in campo, interluente flumine. GLAREAN. Hunc amnem a Strabone, Plinio, et Ptolemaeo Arachthum vocari dicit, et ita quoque

in Livio et Polyb. scribend
censet Fulv. Ursinus ad Pol
Legat. 27. Palmerius 2. Gra
ant. 7. Dicaearchum et Livi
43, 21. addit, sed unum fluvi
duo nomina habuisse putat: qu
etiam Cellarii 2. Geogr. ant.
sententia est. Quod autem P
merius Livium reprehendit,
qui ad Polybii verba male
dat suam conjecturam *naviga*
lem amnem, in eo forsan ipse
prehensione non vacat. Nam
eo, quod Polyb. scribit, Epir
tas, qui Ambraciam obsidenda
suadebant, dixisse, Arethonte
fluvium *συνεργήσειν πρὸς τ*
τοῦ στρατοπέδου χρείας, non di
ficulter intelligitur, cum nav
gabilem fuisse; quum vix alii
quam navigabilibus fluviis su
vehi possint, quae castris et o
sidionibus urbium usui sunt.
si *Arachthi*, quod alterum huj
fluvii nomen fuisse putat Palm
rius, interdum in locis medite
raneis ea altitudo fuit, ut vad
transiri non potuerit, teste L
vio 43, 21. utique ad Ambracia
haud procul a mari navigabili
esse potuit. DUK. Codd. ni
mutant, nisi quod Voss. *Harec*
tem, Lov. 3. et 6. *Arepton*
hoc loco, at cap. seq. Voss. *Are*
cho, Lov. 3. *Arepton*, Lov. 5
Arethon exhibeant. Quum tame
Arethontis praeter Livium nullu
meminerit, verisimile est, cum Ur
sino hic *Arachthum*, et cap. seq
Arachthus legendum esse; nisi
potius statuamus cum viris doctis,
amnem binominem fuisse, Liv

operis oppugnatio visa est. Ambracia tumulo aspero subjecta est, Perranthem incolae vocant. urbs, a qua murus vergit in campos et flumen, occidentem; arx, quae imposita est tumulo, orientem spectat. 2 amnis Aretho, ex Athamania fluens, cadit in sinum 3 maris, ab nomine propinquae urbis Ambracium ad-

neque altero nomine hic et cap. seq. altero lib. 43, 22. usum esse. Doujatius haud usquequaque certum putat, eumdem esse *Arethontem* et *Arachthum*. Verum confiteor quidem, id neminem totidem verbis praedicasse; addo tamen, id omnino efficiendum videri ex illis, quae Livius hic de Arethonte, et alii de Arachto praedicant. Certe Livius testatur, Arethontem *praeter ipsa moenia* Ambraciae *fluere*; quod idem de Arachtho refert Strab. p. 325. Παραῤῥεῖ δ' αὐτὴν (nempe Ἀμβρακίαν) ὁ Ἄραχθος ποταμὸς, ἀνάπλουν ἔχων ἐκ θαλάττης εἰς αὐτὴν ὀλίγων σταδίων, ἀρχόμενος ἐκ Στύμφης ὄρους καὶ τῆς Παρωρείας. Ut tamen diversos amnes fuisse probet, infert Doujatius, Arachthi fontes sub Pindo monte in Macedoniae occiduae confinio esse, Arethontem autem ex *Acarnania* fluere, ut Livius ipse narrat cap. seq. Verum huic difficultati ad eum locum respondebo. Mox *ad portanda* Lov. 5. V. ad 34, 34, 6.

Praeter ipsa moenia fluere; et aestatem aptam rei gerendae adesse] Pal. prior *rei agendae*. deterius. GEBH. Similiter Voss. Lov. 3. et Gaertn. Sed v. ad 22, 28, 1. Tò *adesse* deest in Lov. 2. cujus loco *esse* legunt Lovel. 3. et 6. Praeterea *preter ipsa moenia fluminum* Lov. 2. Harl. Mead. 1. et Gaertn. *et praeter ipsa moenia fluvium* Lov. 3. *e praeter ipsa moenia fluere* Lov. 6. *praeter ipsa moenia. ldte et aestatem* Voss. et Lov. 1.

§. 1. *Tumulo aspero subjecta, Perranthem incolae vocant*] Pal. prior *Petrantem*. Vet. ed. *Petranchem*. GEBH. *Perranchem* Voss. *Perrantem* Harl. et Mead. ambo. *Peranthem* Lov. 6. *parantem* Lov. 1. *Petrantem* Lov. 3. *Petranchem* Lov. 5. et ed. Camp. *per Munchem* Gaertn. Insuper *subjecta est* omnes scripti nostri, Hearnii Oxonn. et edd. usque ad ultimam Gruteri; quae verbum substantivum omisit. Nec aliter omnes recentiores. Id itaque loco restitui. Paullo ante *ad Ambraciam venienti* Lov. 5. et edd. vett. *advenienti* Frob. dedit anno 1535. neque aliter ceteri Msti, quibus utor. [*Consul ad Ambrachiam* Bamb.]

§. 2. *Arx, quae posita in tumulo est, orientem spectat*] MS. *arx, quae imposita est tumulo*. MOD. Pall. *posita tumulo est*. Modii codex non inscite *imposita est tumulo*. GEBH. *postea in tumulo est* Harl. *posita tumulo est* Lov. 1. 3. 4. et Mead. ambo [et Bamb.]; quod eo modo dictum esse posset, quo *urbs alieno solo posita* 4, 48. ubi vide. *tumulo posita est* Gaertn. *posita est tumulo* Voss. et Lov. 6. unde non nihil firmatur cod. Mog. lectio *imposita est tumulo*, quam recepi. Infra 44, 6, 11. *Quartum praesidium viae ipsi, qua et media et angustissima vallis est, impositum*. c. 46, 6. *Velut insula eminet, aggeri operis ingentis imposita*. Potest etiam vulgatum a Liviana loquendi ratione non alienum videri. Ita 44, 8, 9. *Heracleum in rupe amni imminente posi-*

4 pellatum. praeterquam quod hinc amnis munit, hi
tumuli; muro quoque firmo septa erat, patente i
5 circuitu paullo amplius tria millia passuum. Fulvi
bina a campo castra, modico inter se distantia i
tervallo, unum castellum loco edito contra arce
6 objecit. ea omnia vallo ac fossa ita jungere para
ne exitus inclusis ab urbe, neve aditus foris ad a
xilia intromittenda esset. Ad famam obpugnation
Ambraciae Stratum jam edicto Nicandri praetor
7 convenerant Aetoli. Inde primo copiis omnibus a

tum. V. ad 4, 48, 3. Sed potius cod. integerrimum sequor. Hinc *orientem exspectat* Lov. 1. Sed v. ad 6, 23, 1. Paullo ante *urbis ejus murus* Lov. 1.

§. 3. *Amnis Aretho, ex Acarnania fluens*] Ita Gronov. edidit, pro *Arethon*, ut antea vulgabatur. Et quidem, se Mstis hanc lectionem obferentibus paruisse, monuit ad Senec. Agamemn. 514. Non aliter ex nostris legunt Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. [et Bamb. mox *Ambrachiam*.] ejusque lectionis vestigia servat Voss. *Arocho* exhibens. V. ad 34, 61, 10. Ceterum Palmerius in Graecia antiq. 2, 7. pag. 306. et 319. Livium, quum dicit Arethontem *ex Acarnania* fluere, culpa liberari non posse existimat, nisi pro *Acarnania* legatur *Athamania*. Sane ex situ locorum constat, fluvium, qui Ambraciam adluit, vix fontes in Acarnania habere posse, et hinc vulgatam lectionem servandam non esse. Praeterea Strabo testatur 7, 325. Arachthum, qui idem existimatur atque Aretho, a Livio hic memoratus, ut ad cap. praec. dictum est, oriri *ἐκ Στύμφης* (vel *Τύμφης*) *ὄρους καὶ τῆς Παρωρέιας*. Stymphe autem vel Tymphe vertex est montis Pindi, cui Athamanes erant vicini: und ut populi vicini junguntur *'Αθα-μᾶνες, καὶ Αἴθικες, καὶ Τυμφαῖοι καὶ 'Ορέσαι, Παρωραῖοι τὲ κα 'Αθιντᾶνες* ibid. pag. 326. Hi Perrhaebi, a Lapithis obpressi dicuntur recessisse *ἐις τὴν ὀρει-νὴν περὶ Πίνδον, καὶ 'Αθαμᾶ-νας, καὶ Δόλοπας*, apud Strab 9, 440. Idem etiam memorat *τὰ περὶ 'Αθαμανίαν ὄρη καὶ τὸν Πίνδον* pag. 442. Hac emendatione admissa tollitur argumentum, quo Doujat. ad cap. praec. §. 11. evincere conabatur, nondum certum esse, fluvium, quem Livius Arethontem vocabat, alio nomine Arachthum adpellatum esse.

§. 4. *Paullo amplius tria millia passuum*] *paullo amplius M. passuum*, id est *mille passuum*, Voss. et Hearnii L. 1. Locutio quidem *mille passuum* Liviana est, ut constat ex dictis ad 5, 16, 5. Verum ita muri circuitus justo angustior fuisset. Puto igitur olim *III passuum*, vel *III^m. passuum* scriptum exstitisse, ut etiamnunc praeferunt Lov. 1. et 3. [IIII Bamb.] atque inde culpa librariorum *M. passuum* factum esse. V. ad 34, 13, 2. *paullo amplius trium millium passuum* legit Gaertn. quae lectio inde nata videtur, quod

prohibendam obsidionem venire in animo fuerat.
deinde, postquam urbem jam magna ex parte operibus
septam viderunt, Epirotarum trans flumen loco
plano castra posita esse, dividere copias placuit.
cum mille expeditis Eupolemus Ambraciam profectus, 8
per nondum commissa inter se munimenta urbem
intravit. Nicandro cum cetera manu primo Epiro- 9
tarum castra nocte adgredi consilium fuerat, haud facili
ab Romanis auxilio, quia flumen intererat. deinde, 10
periculosum inceptum ratus, ne qua sentirent Ro-

librarius nesciverit, quo casu numerus per notas scriptus efferri debuerit: ob eamdem caussam *paullo amplius tribus millibus passuum* exhibent Lov. 3. 4. et Harl. Vulgatum probum est, quod illustravi ad 21, 29, 3. Paullo ante *amnis* non adparet in Lov. 1. 2. et Voss. Verum quum per compendium *mais* scriptum fuisset, id ob ductuum similitudinem haustum est a voce praec. *amnis*. [quod post *praeterquam* omiss. mox *circuitum*. Bamb.]

§. 5. *Unum castellum loco edito contra arcem objecit*] *inde castellum* Lov. 1. *unde castellum* Lov. 3. et Gaertn. Hinc *circa arcem* Mead. 1. Male. *contra arcem* est e regione arcis, ex adverso arcis. V. ad 37, 15, 7. Tum *objicit* Lov. 2. [*atque fossa*. Bamb.]

§. 6. *Ea omnia vallo ac fossa jungere parat, ne exitus inclusis*] In nostris archetypis est *fossa ita jungere*, non *fossa jungere*. GELEN. *fossa cingere* Voss. et Gaertn. Verum non intendebat Fulvius bina castra unumque castellum vallo et fossa cingere, sed jungere, atque ita inpedire, ne vel aditus in urbem obsessam, vel exitus inde pateret. Hinc *nondum commissa inter se munimenta* vocat mox hoc cap. et per ea urbem intrasse Eupolemum cum mille expeditis narrat. *fossa jungere* reliqui codd. nostri, et Hearnii L. 1. Sed particula *ita*, quam Gelenius inmisit, auctoritate cod. Mog. firmatur. V. ad 9, 38, 14. Mox *venerant Aetoli* Harl. V. ad 30, 26, 3. et 34, 36, 1.

§. 7. *Deinde, postquam urbem jam magna ex parte*] *dein*, pro *deinde*, Lov. 4. [Bamb.] et Mead. ambo. V. ad 3, 3, 6. et mox §. 10. Tum *postquam jam urbem* Voss. Lov. 1. 3. 6. et Gaertn. Quo ordine quum voces scriptae essent, vocula *jam* a literis ultimis vocis praecedentis absorpta est in Lov. 2. et Harl. quale exemplum habuimus 27, 45, 1. quemadmodum contra ex iisdem perperam repetita est 2, 12, 9. Pari modo τὸ *jam* excidit ob praecedens *quum* 6, 14, 9. Mox τὸ *esse* deest in Voss. et §. seq. voces *inter se* in Harl.

§. 9. *Nicandro cum cetera manu primo Epirotarum castra*] *cum ceteris primo* Lov. 2. 3. 5. Harl. Mead. uterque, Hearnii L. 1. et edd. antt. Quod nunc editur, Aldus ex cod. Mog. recepit; cui lectioni nonnihil favent reliqui Msti nostri *cum cetera primo* exhibentes [et Bamb. mox *dein*. Bamb.]

§. 10. *Et regressus inde in tutum*

mani, et regressus inde in tutum non esset, deterritus ab hoc consilio, ad depopulandam Acarnaniam iter convertit.

1 V. Consul, jam munimentis, quibus sepiens

non esset] Pall. et vet. ed. *in tuto.* GEBH. *in tutum* primus Aldus vulgavit, cui nullus ex nostris adsentitur, nisi forte Gaertn. unde nihil notatur. Reliqui cum prioribus editis legunt *in tuto:* [et Bamb.] quod et ipsum commodo sensu accipi potest. *regressus inde non esset in tuto*, id est, non esset tutus. Mox enim cap. 6. cod. Mog. exhibet *jam vix tuto regressu fugientes.* Similiter *in tuto esse* dicuntur, quae sunt tuta, quibus nihil periculi inminet. 3,45. *Pudicitia saltem in tuto sit.* Ita *in facili, in difficili esse* dicuntur, quae sunt facilia, difficilia. V. ad 3, 8, 9. Paullo ante *dein periculosum inceptum* Lov. 4. et Mead. 2. Vide ad §. 7. *deinde periculosum coeptum* Lov. 2. et Harl. Sed primam syllabam τοῦ *inceptum* hausit litera finalis vocis proximae. V. ad 5, 27, 6. [*praegressus* Bamb.]

Ad depopulandam Acarnaniam] Cusus Moguntiae *ad depopulandum Acarnaniam.* MOD. Pal. prior, et vet. ed. *ad depopulandum Acarnaniam.* GEBH. Similiter Lov. 5. omnesque editi usque ad Aldum, qui ex Mog. membranis recte dedit *ad depopulandam.* Consentiunt autem reliqui scripti, quibus utor. V. ad 40, 49, 1.

§. 1. *Jam munimentis*, etc. *jam operibus*, etc. *perfectis*] *jamque operibus* Lov. 4. et Mead. 2. Male. Supra 7, 40. *Jam duces, jam milites utrimque congressus quaerere ad conloquia.* V. ad 2, 46, 3.

Quinque simul locis moenia est adgressus. tria paribus] Non absque caussa mutatum est dicendi genus. Cum praemisisset ablativum *quinque locis*, subjungit accusativum *tria*, sed eodem intellecto participio *aggressus*: perinde atque dicat, tria quidem aggressus loca a campo, unum regione Aesculapii, unum adversus arcem: ita enim sunt quique. GLAR. Quemadmodum locus hic vulgo in recentioribus edd. legitur, nemo facile sensum percipere potest ex illis, quae Glareanus hic notavit. Omnes enim videmus, ad τὸ *tria* intelligi non posse *loca adgressus*, ut Glareanus existimavit, sed jungendum esse *tria admovit*, scilicet opera. Sciendum igitur, Aldum eumque secutos paucos pro *admovit*, ut legunt Voss. Lov. sex, Harl. Mead. ambo, cod. Mog. cum edd. antt. et Froben. anni 1535. revocavit, edidisse *admotis vineis*, quod in uno Gaertn. etiam inveni. Jam vero, ea lectione recepta, quum verbum, quo haec referenda erant, deesset, ad vocem *tria* intelligendum scripsit *loca adgressus.* Mox *facilioris aditu* Voss. Lov. 1. 2. 3. 6. Harl. Mead. ambo, [Bamb.] et Gaertn. *faciliora adito* Lov. 4.

§. 2. *Adversus Pyrrheum, quod vocant*] Parendum hic Fulvio Ursino, et legendum *adversus Thmreum.* Pall. uterque continet *Pyrreum*, vel *Pyreum.* GEBH. *Pyrrheum* fanum templumve Pyrrhi *Aesculapium* Aesculapii esse puto, a Graecis Πυῤῥεῖον, et Ἀσκληπιεῖον; ut *Didymeum* apud Sueton. Calig. cap. 21. et *Mausoleum*, Aug. 100. a Διδυμεῖον et Μαυσώλειον. Sic apud Romanos a Minerva dictum est *Minervium*

urbs erat, jam operibus, quae admovere muris parabat, perfectis, quinque simul locis moenia est adgressus. tria paribus intervallis faciliore aditu a 2
campo adversus Pyrrheum, quod vocant, admovit;

in Varr. 4. de Ling. Lat. 14. et P. Victor. in Reg. 9. urbis; a Diana *Dianium* in Liv. 1, 48. quae sacella vel aediculas Minervae ac Dianae interpretantur viri docti. Palmer. 2. Graec. antiq. 7. *Pyrrheum* hic accipit monumentum Pyrrhi regis, Epirotae scilicet, quod in direptione Ambraciae violatum fuisse docere dicit Ovid. in Ibi vers. 305.

Nec tua, quam Pyrrhi, felicius ossa quiescant,
Sparsa per Ambracias quae jacuere vias.

Sed, Ambraciam a Romanis direptam fuisse, nec Livius, nec Polybius tradunt; immo contra nihil ibi tactum violatumve, nisi quod signa aenea, marmoreaque, et tabulae pictae sublatae avectaeque sunt, auctor est Livius infra cap. 9. Nam quod quis dicat, monumentum Pyrrhi fortassis extra moenia urbis fuisse, ut saepe alia, ideoque ita violari potuisse, ut ossa illius sepulcro eruta per vias spargerentur, id nihil nisi hariolari est, quum de ea re nihil ex Livio colligi possit. Deinde ne satis quidem certum est, ossa Pyrrhi Epirotae Ambraciae sepulta fuisse. Valer. Max. quidem 5, 1, 4. ext. et Justin. 25, 5. scribunt, Antigonum filio illius Heleno ossa patris *in patriam portanda* dedisse: sed Pausan. 1, 13, et 2, 21. Argis Cereri ex oraculo fanum, quo loco Pyrrhus ceciderat, factum, in eoque ossa illius condita fuisse refert. Huic si fides habenda est, ut certe est scriptori, cujus industria potissimum in talibus observandis et memoriae prodendis versata est, Valerius Max. et Justinus non aliter cum illius narratione conciliari possunt, quam ut conjiciamus, fieri potuisse, ut eodem oraculo, quod Argivis redditum dicit Pausanias, filius Pyrrhi ossa patris Argos remittere juberetur. Utrum autem *Pyrrheum*, quod hic memorat Livius, fanum templumve fuerit Pyrrhi Epirotae, cujus regia Ambraciae fuerat, an Pyrrhi Achillis filii, cujus ossa ibi sepulta fuisse, non obscure indicat Hyginus fab. 122. non definio: nam utrique ibi sacellum fanumve aliquod consecrari potuit. DUK. *adversus Phineum* Lovel. 2. Harl. et Mead. 1. *adversus Pireum* Lov. 3. *adversus Pyreum* Mead. 2. et Gaertn. *adversus Pyrheum* Lov. 5. et edd. Camp. ac Rom. anni 1472. *adversus Thurreum* legendum censet Ursin. infra ad cap. 9, 5. Simili ergo modo etiam mox hoc cap. et cap. seq. ubi *Pyrrheum* iterum memoratur, emendandum foret. Verum, quum Thurreum sive Thyreum fuerit urbs Acarnaniae, discere cupio, qua ratione Fulvius, Ambraciam obsidens, opera adversus Thyreum Acarnaniae urbem admovisse dicatur. Omnino servandum *Pyrrheum*. Insigne fragmentum, ut creditur, Polybii pag. 1545. ed. Gronov. *Τρία μὲν ἔργα κατὰ τὸ Πυῤῥαιον* (an legendum *Πυῤῥειον*) *προσῆγεν διὰ τῶν ἐπιπέδων τόπων, διεςῶτα μὲν ἀπ' ἀλλήλων, παράλληλα δὲ. τέταρτον δὲ κατὰ τὸ Ἀσκληπεῖον, πέμπτον δὲ κατὰ τὴν ἀκροπόλιν.* Per *Pyrrheum* autem intelligen-

unum e regione Aesculapii; unum adversus arce
3 Arietibus muros quatiebat, asseribus falcatis det
gebat pinnas. Oppidanos primo et ad speciem
ad ictus moenium, cum terribili sonitu editos, p
4 vor ac trepidatio cepit. deinde, ut praeter spem s
re muros viderunt, conlectis rursus animis, in ari
tes tollenonibus libramenta plumbi aut saxorum s
pitesve robustos incutiebant; falces, ancoris ferr

dum est vel praecipuum aliquod aedificium, ut templum aut sacellum, vel pars urbis Ambraciae, ex nomine Pyrrhi regis Epiri adpellata, qui in ea regiam habuit. Livius infra cap. 9. *Signa aenea, marmoreaque, et tabulae pictae, quibus ornatior Ambracia (quia regia ibi Pyrrhi fuerat) quam ceterae regionis ejus urbes erant.* Strab. 7, 325. Μάλιστα δ' ἐκόσμησεν αὐτὴν (Ἀμβρακίαν) Πύῤῥος, βασιλείῳ χρησάμενος τῷ τόπῳ. Loca Polybii et Melae laudavit Cellar. 2. Geogr. Antt. 13, 700.

Unum e regione Aesculapii; unum adversus arcem. Arietibus muros quatiebat] Quatuor priora vocabula propter vocis *unum* repetitionem desunt in scriptis nostris, Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. antt. V. ad 9, 11, 11. Ea beneficio cod. Livio vindicavit Aldus; sine quibus Livius quatuor, non quinque, loca memorasset, quibus Fulvius moenia Ambraciae adgressus est. Plane autem firmat fragmentum Polyb. ad verba praecedentia laudatum. Reliqua verba ita perperam exhibent Lov. 5. et edd. priscae, *unus adversus arcem aries muros quatiebat.* Aldus iterum, quod nunc vulgo editur, ope cod. Mog. emendavit; cui concinunt alii omnes, quibus utor, codd.

§. 3. *Et ad speciem et ad ict moenium, cum terribili sonitu e tos, pavor* etc. *cepit*] Primam v culam nescit Harl. V. ad 2, 3. et mox §. 5. praepositione *cum* Voss. et Gaertn. Tum *ad tus pavor* legunt Lov. 5. et e Camp. *editus pavor* Voss. Lov. 2. 3. 4. 6. Harl. Gaertn. et ed vett. quae omnia stupori et n glegentiae scribarum debent [*cum terribilis son. editus.* Baml

§. 4. *In arietes tollenonibus l bramenta plumbi*] Quo pacto p tollenones libramenta plumbi j jerint in arietes aut alia ite quae enumerat, vix intellig etiamsi, quid tollenonem dica non est obscurum ex Vegetii li 4. Budaeus attigit paululum li 3. de Asse circa initium [pa 289.] GLAR. Quo pacto tollen nibus libramenta plumbi aut s xorum, aut stipitum jecerint i arietes, vix se intelligere a Glareanus. Non dubito vero quin planissime intellecturus si si, quemadmodum adversus ari tes prosint culcitrae, laquei lupi, et columnae graviores, Vitruvio didicisset. Et Liv. 42 [43.] *Arietem admotum librame to plumbi gravatum ad terra urgebant.* SIG. *collenonibus*, *tol lonenibus*, *tollenenibus*, *tellenoni bus* variis modis corrupti pleri que Msti et edd. vett. at *e mu*

jectis in interiorem partem muri trahentes asserem,
praefringebant: ad hoc eruptionibus, et nocturnis 5
in custodias operum, et diurnis in stationes, ultro
terrorem inferebant. In hoc statu res ad Ambraci- 6
am quum essent, jam Aetoli a populatione Acarna-
niae Stratum redierant. inde Nicander praetor, spem
nactus solvendae incepto forti obsidionis, Nicoda-
mum quemdam cum Aetolis quingentis Ambraciam

...ejus vocis loco praeferunt Lov. 2. et 6. De tollenonibus v. ad 24, 34, 10. Tum *stipes robustus* Voss. et Lov. 1. *stipites robustos* Mssi reliqui. Fragm. Polybii laudatum. *Τοῖς μὲν κριοῖς ἐκ κεραιῶν ἐνιέντες σηκώματα μολύβδινα καὶ λίθους, καὶ σύπερ δρύϊνα.* [*libramento*. mox *stipites* omisso *ve*. Bamb.]

In interiorem partem muri trahentes asserem, perfringebant] In nostris archetypis *asserem praefringebant*, non *perfringebant*. GELEN. Bene monuit Gelenius, hic legendum *praefringebant*; nam id exhibet Pal. post. alluditque prior *praefrigebant*. Dixit quoque Propert. *praefractas fores*. GRBH. Praepositio *in* exsulat a Voss. Lov. 1. et Gaertn. quam intercepit prima syllaba vocis sequentis. V. ad 8, 33, 6. Tum *praefigebant* Lov. 3. *praefringebant* Voss. et Lov. 4. ac 6. quod ex emendatione Gelenii recte Froben. anno 1535. recepit, et plures sequentes servarunt; major vero Paris. anni 1573. omnesque recentiores in *perfringebant* mutarunt. Alteram igitur lectionem revocavi. V. ad 27, 33, 2. Polyb. iterum in Fragm. laudato: *Τοῖς δὲ δρεπάνοις σιδηρᾶς κρατηθέντες ἀγκύρας, καὶ κατασχόντες* [*ἀνασπῶντες* conjicit Casaub.] *ταῦτα ἔσω τοῦ τείχους, ὥστε ἐπὶ τὴν ἔπαλξιν συντριβέντος τοῦ δόρατος, ἐγκρατεῖς γίνεσθαι τῶν δρεπάνων.*

§. 5. *Ad hoc eruptionibus, et nocturnis in custodias operum, et diurnis*] *ad haec* Lov. 2. et 3. V. ad 21, 62, 10. Dein prius *et* nesciunt scripti nostri, Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. vett. V. ad §. 3. Primus Frob. anno 1535. addidit. Iterum Fragm. Polybii: *Τὸ δὲ πλεῖον ἐπεξιόντες ἐμψύχως ἐμάχοντο, ποτὲ μὲν ἐπιτιθέμενοι νύκτωρ τοῖς ἐπικοιτοῦσιν ἐπὶ τῶν ἔργων, ποτὲ δὲ τοῖς ἐφημερεύουσι μεθ' ἡμέραν προφανῶς, καὶ τριβὴν ἐνεποίουν τῇ πολιορκίᾳ.*

§. 6. *Inde Nicander praetor, spem nactus solvendae* etc. *obsidionis, Nicodamum quemdam*] *unde Nicander* Lov. 3. V. ad 39, 33, 5. Vox *praetor* deficit in omnibus scriptis nostris, Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. antiquis, quam Aldus ex Mog. cod. adscivit. Tum *Nicodemum* edd. Mediol. anni 1480. Tarv. utraque, et plures usque ad Frob. qui anno 1535. *Nicodamum* restituit; quomodo non tantum est in excusis principibus, sed et omnibus scriptis, nisi quod librarii lapsu *Nicoandum* sit in Voss. V. ad 31, 32, 1. Paullo ante *res ad Ambraciam quum esset*, pro *essent*, Lovel. 3. Ita infra c. 8. *Quum in*

7 intromittit. noctem certam tempusque etiam noctis
conſtituit, quo et illi ab urbe opera hoſtium, quae
adversus Pyrrheum erant, adgrederentur, et ipse
ad caſtra Romana terrorem faceret; poſſe ratus, an-
cipiti tumultu et nocte augente pavorem, memora-
8 bilem rem geri. Et Nicodamus intempeſta nocte,
quum alias cuſtodias fefelliſſet, per alias inpetu
conſtanti erupiſſet, superato brachio in urbem pe-
netrat; animique aliquantum ad omnia audenda et
spei obseſſis adjecit; et, simul conſtituta nox venit,
9 ex composito repente opera eſt adgreſſus. Id ince-
ptum conatu, quam effectu, gravius fuit, quia nul-
10 la ab exteriore parte vis admota eſt; seu metu de-
territo praetore Aetolorum, seu quia potius visum
eſt, Amphilochis opem ferre nuper receptis; quos
Per-

hoc ſtatu res ad Ambraciam esset. Verum utrumque ferri poteſt. V. ad 2, 47, 5. Adde etiam loca laudata ad 25, 8, 2. [*populatione* omisso *a* mox *redierunt* Bamb. *solvendae* omittit idem.]

§. 7. *Quo et illi ab urbe*] *quae ulli ad urbem* Lov. 1. *quo et illi ad urbem* Voss. Mox *et nocte augente pavorem* Voss. Lov. 1. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. ante Gruterum; cujus ultima voculam *et* omisit, quam reſtitui. [*hoſtium* omittit Bamb.]

§. 8. *Per alias inpetu conſtanti erupisset*] Codd. nihil mutant, nisi quod *et per alias* praeferant Lov. 1. et 3. [et Bamb.] Nihilominus *perrupisset* legendum conjicit Crevierius. Mox *aliquantulum* Lov. 1. et Gaertn. [Bamb.] V. ad 7, 36, 5. Tum *simul ut conſtituta* Lov. 2. V. ad 6, 1, 6. Insuper *repente* exsulat ab Harl. [*pavorem* ..... *alias impetu* haec verba in rasura sunt apud Bamb. *et superato* idem.]

§. 10. *Amphilochis opem ferre nuper receptis*] *nuper receptis opem ferre* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. [Bamb. poſt *visum* vocem *eſt* omittit idem] Mox *p'sēs Philippi filius*, id eſt *praesens*, Lov. 1. *Perses Philippi filius* Lov. 2. V. ad cap. 7, 1. Tum *Amphilochosque rapiendos* Lov. 2. [*recipiendos* omittit Bamb.] Insuper §. praec. *Id coeptum* Lov. 2. et Harl. [*incoeptum* Bamb. qui ita paſſim.]

§. 2. *Alii ſtuppam picemque et malleolos ferentes*] *ſtupam* Voſſ. Lov. 1. 2. 3. 6. et Gaertn. Cui orthographiae favet etymologia eorum, qui vocem deducunt a *ſtipando*. V. Servium ad Virg. 5.

Perseus Philippi filius, missus ad Dolopiam Amphilochosque recipiendos, summa vi obpugnabat.

VI. Tribus locis, sicut ante dictum est, ad Pyrr- 1
heum opera Romana erant: quae omnia simul, sed
nec adparatu, nec vi simili, Aetoli adgressi sunt.
alii cum ardentibus facibus, alii stuppam picemque 2
et malleolos ferentes, tota conlucente flammis acie,
advenere. multos primo inpetu custodes obpresse-
runt. deinde, postquam clamor tumultusque in ca- 3
stra est perlatus, datumque a consule signum, ar-
ma capiunt, et omnibus portis ad opem ferendam
effunduntur. Uno in loco ferro ignique gesta res 4
est. a duobus irrito incepto, quum tentassent magis,
quam inissent, certamen, Aetoli abscesserunt. A- 5
trox pugna in unum inclinaverat locum. ibi diver-
sis partibus duo duces Eupolemus et Nicodamus pu-

Aen. 682. et Isidor. 19. Orig. 27. At se vocem hanc duplici *p* scriptam invenisse, testatur Pierius ad Virg. 1. Georg. 309. Praeterea *malcolos* Lov. 1. 2. 3. 6. et Voss. Sed male. Certe Publiciorum vel Pobliciorum cognomen *Malleolus* duplici *l* in Fast. Capit. ad ann. ıↄxxı. scribitur. De *malleolis* vide Philandr. ad Vitruv. 10, 22. Parrhas. ad Cic. pro Milone in Lamp. Critic. tom. 1. pag. 832. Casaub. ad Aeneam Tact. pag. 1801. et Lips. 5. Poliorc. 5.

Multos primo inpetu custodes obpresserunt] Pal. pr. *multosque primo impetu*. GEBH. Similiter Lov. 3. Mox §. seq. *dein postquam* Lov. 4. et Mead. 2. [Bamb.] V. ad 3, 3, 6. Hinc *datoque a consule signo* Harl.

§. 4. *Uno in loco ferro ignique gesta res est*] Sine verbo substantivo *est* Pall. *uno in loco ferro ignique gesta res.* ubi tamen ineptissime in vulgatis edd. comparet *ferro inique gesta res est.* Dixit enim paullo superius: *Alii cum ardentibus facibus.* et mox *tota collucente flammis acie.* GEBHARD. *uno loco* Lov. 5. et edd. vett. Praepositionem primus Ascens. anno 1513. addidit, quam reliqui codd. servant. Tum verbum *est* exsulat a Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. utroque. [*uno in loco* omittit Bamb.]

Quum tentassent magis, quam inissent, certamen] *incepissent magis* Voss. *intentassent magis* Lov. 5. 6. et edd. antt. quod inlustrat Hadrian. Cardin. de Serm. Lat. pag. 210. adductis etiam locis Livii 6, 27, 7. *Praenestinis jam intentari arma.* 6, 39, 7. *Dictato-*

gnantes hortabantur, et prope certa fovebant sp jam Nicandrum ex composito adfore, et terga h
6 ſtium invasurum. Haec res aliquamdiu animos p gnantium ſuſtinuit. ceterum, poſtquam nullum composito signum a suis accipiebant, et cresc numerum hoſtium cernebant, deſtituti segnius inſ
7 re: poſtremo, re omiſſa, jam vix tuto receptu, gientes in urbem compelluntur, parte operum ince sa, et pluribus aliquanto, quam ipsi ceciderar interfectis. quod si ex composito acta res fuiſſ haud dubium erat, expugnari una utique parte op
8 ra cum magna caede hoſtium potuiſſe. Ambraci ses, quique intus erant Aetoli, non ab ejus sol noctis incepto receſſere, sed in reliquum quoq

rium fulmen in se intentatum. 8, 33, 18. *Virgas et secures victoribus intentari.* Adde 9, 6, 2. *Gladii etiam plerisque intentati.* 42, 12, 6. *Nisi discussa res per paucos Romanum imperium intentantes esset.* Frob. anno 1535. *tentassent* ſubſtituit; quod eſt in ceteris codd. Insuper *iniissent* Lovel. 2. 6. et Gaertn. V. ad 23, 2, 4. [*ab duobus.* mox omiſſum *pugna* Bamb.]

§. 6. *Jam vix tuto receptu*] MS. *jam vix tuto regressu.* MOD. V. ad c. 4, 10. Paullo ante §. praec. *ubi diversis partibus* Voſſ. V. ad 27, 5, 2. [*deſtitutis.* Bamb.]

§. 7. *Si ex composito acta res fuisset, haud dubium erat, expugnari*] *si ex proposito* Lov. 2. Harl. Mead. 1. et Gaertn. turpiſſimo errore in locutione toties apud Livium obvia, de qua v. ad 1, 9, 10. Paullo ante hoc cap. *Nicandrum ex composito adfore.* Et iterum: *Poſtquam nullum ex co posito signum a suis accipiebai* [*ab suis* Bamb.] Tum *oppugni* Lov. 2. V. ad 21, 57, 6. In pr cedentibus *quam ipsi occidera* Lov. 2. V. ad 36, 36, 6. [*pa operare* Bamb.]

§. 8. *Quique intus erant Ae li*] Pal. pr. *quique intererant A toli.* GEBH. Similiter Lov. *quique intus Aetoli*, una voce missa, Harl. Mox *velut* exsu a Lov. 2. Deinde §. seq. *in A tionibus* Lov. 3. et 6.

§. 1. *Amphilochia excessit, que in Macedoniam rediit*] M *Amphilochiam excessit.* MODIU *Amphilochiam redit*, reliquis missis, Lov. 1. 3. Voſſ. Harl. Mead. ambo. *Amphilochia re* Lov. 2. 4. 6. et Gaertn. *Amphil chiam rediit* Lov. 5. et edd. pri cipes. Aldus quatuor, quae d erant, voces fide cod. Mog. r ſtituit: legitimam tamen cauſsa non habuit, cur pro *Amphil*

tempus, velut proditi a suis, segniores ad pericula
erant. jam nemo eruptionibus, ut ante, in ſtationes 9
hoſtium, sed, dispositi per muros et turres, ex tu-
to pugnabant.

VII. Perseus, ubi adeſſe Aetolos audivit, omis- 1
sa obsidione urbis, quam obpugnabat, depopula-
tus tantum agros, Amphilochiam exceſſit, atque in
Macedoniam rediit. Et Aetolos inde avocavit popu- 2
latio maritimae orae. Pleuratus Illyriorum rex, cum
sexaginta lembis Corinthium sinum invectus, adjun-
ctis Achaeorum, quae Patris erant, navibus, mari-
tima Aetoliae vaſtabat. adversus quos mille Aetoli 3
miſſi, quacumque se claſſis circumegerat per lito-
rum amfractus, brevioribus semitis obcurrebant.

chiam, ut membranae illae prae-ferunt, subſtitueret *Amphilochia*. Livius enim saepius *excedere* cum quarto casu conſtruxit. V. ad 2, 37, 8. Paullo ante *Perses ubi adesse* Lov. 2. V. ad 42, 25, 2. *Perseus ut adesse* Gaertn. V. ad 24, 15, 1. [*adesse* omittit Bamb. *Amphilocia* mox *redit* et *maritamae* pro *maritimae* idem.]

§. 2. *Et Aetolos inde avocavit populatio*] Prima vocula exsulat a Lov. 2. Tum *advocavit* Voſſ. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. et Harl. V. ad 1, 6, 6. Sed, *avocavit* in suo Mſto eſſe, Moguntini monuerunt.

Cum sexaginta lembis Corinthium sinum invectus, adjunctis, Achaeorum quae partis erant, navibus] Lege *Patris*, non *partis*. GELEN. Ita [*partis*] fermc habent, quae nos vidimus, exemplaria: sed legendum puto *Patris*, pro *partis*. *Patrae* enim oppidum Achaeorum ad sinum Corinthiacum. Non eſt hoc neglectum in ultima Frobenii editione. GLAR. Pal. pr. *invectus Achaeorumque aliis quae partis erant*. Admodum corrupte. GEBH. *cum LII lembis* Lov. 1. Sed v. ad 37, 41, 6. Tum *Corinthum invectus est* Lov. 5. et ed. Camp. Hinc *adjunctis* deeſt in omnibus scriptis noſtris; [et Bamb.] quorum *Achaeorum quae partis erant* legunt Voſſ. Lov. 1. 5. Gaertn. et edd. vett. *Achaeorumque aliis quae partis erant* Lov. 3. et 6. *Achaeorum quae Patras erant* Lov. 2. Harl. et Mead. 1. Aldus deinde ex fide cod. Mog. dedit *adjunctis, Achaeorum quae partis erant, navibus*. Frobenius denique ex sententia Gelenii *partis* in *Patris* mutavit, transpositis literis; quo eodem errore *patres* et *partes* commutari saepe solent. V. ad 4, 60, 3. et Cel. Burm. ad Lucan. 5, 8. [*vaſtabant* Bamb.]

§. 3. *Quacumque se classis circumegerat, per litorum amfractus brevioribus semitis obcurrebant*]

4 Et Romani ad Ambraciam, pluribus locis quatien
arietibus muros, aliquantum urbis nudaverant. n
5 tamen penetrare in urbem poterant. Nam et p
celeritate novus pro diruto murus objiciebatu
et armati, ruinis superstantes, instar munimen
6 erant. Itaque, quum aperta vi parum proceder
consuli res, cuniculum occultum, vineis ante co
tecto loco, agere instituit. et aliquamdiu, qun

Nescio, an melius Pal. pr. *excurrebant*. GEBH. Distinctio post *circumegerat* tollenda, et post *amfractus* ponenda videtur. Si Aetoli classem hostium, quacumque ea se per amfractus litoris circumagebat, per eosdem amfractus sequuti fuissent, non potuissent ei brevioribus semitis occurrere. DUK. *quocumque* Voss. et Gaertn. Eodem modo peccabatur supra 5, 37, 5. 8, 9, 12. et alibi. Mox *excurrebant* Lov. 3.

§. 4. *Aliquantum urbis nudaverant*] *aliquantulum urbis nudaverant* Lov. 3. de qua scribarum variatione dictum ad 7, 36, 5. *aliquantulum urbem nudaverant* Voss. Lov. 1. et Gaertn. Sed nihil muto. *aliquantum urbis* inlustravi ad 21, 28, 11. Mox *potuerant* Voss. et Gaertn. An legendum *potuerunt*? Sed nihil muto.

§. 5. *Novus pro diruto murus objiciebatur*] *novum pro dirupto muro objiciebant* Lovel. 2. *novus pro diruto muro objiciebatur* edidit Sigon. quem recte nemo recentiorum audire dignatus est, quia codd. tantum non omnes vulgatum tuentur. Ceteroquin, utroque modo Livium loquutum esse, vidimus ad 3, 9, 4. *pro dirupto* etiam Voss. et Lov. 6. errore scribarum. V. ad 9, 45, 17. Mox *superstantes ruinis* Voss. Lov. 1. 3. 6. et Gaertn. *minis sup stantes* Lovel. 4.

§. 6. *Cuniculum occultum*, *neis ante contecto loco*, *agere* *stituit*] Pal. pr. *ante col loco*. alter et vet. ed. *coll loco*. Vitiose: nam sequitur *regione ejus operis*, *quod vi contectum erat*. GEBH. *ante col te loco* Lov. 3. *ante collecto loco* id inter versus. *colecto*, *collecto*, Bamb.] *conlecto loco* plures codd. cum edd. Camp. Rom. a 1472. ac Parm. V. ad 5, 21, 10. T verbum *agere* male deest in L vel. 1. V. ad 5, 19, 10. [*stat* Bamb. *quum* ante *dies* omit idem]

§. 7. *Cumulus repente terrae e nens*] Vet. lib. *Tumulus repe terrae eminens*. SIG. MS. *Rep te cumulus terrae eminens*. sed nus bene, mea sententia. M DIUS. Pal. pr. *terra* Ce rum Pal. alter, et vet. ed. *mulus repente terra eminens*. GE HARD. Quod vulgo exstat in cusis, primi ediderunt Mogu ni, neque aliter fuit in Gaer Eodem adludit Lov. 6. qui t tum *Cuniculus* perperam pro *mulus* praefert. Ipsi tamen M guntini monuerunt, se in m branis suis *Repente cumulus t rae eminens* invenisse. Ante vulgabatur *Tumulus repente ter

dies noctesque in opere essent, non solum sub terra fodientes, sed egerentes etiam humum, fefellere hostem. Cumulus repente terrae eminens index ope- 7
ris oppidanis fuit. pavidique, ne jam, subrutis muris, facta in urbem via esset, fossam intra murum e regione ejus operis, quod vineis contectum erat, ducere instituunt. cujus ubi ad tantam altitudinem, 8
quantae esse solum infimum cuniculi poterat, perve-

eminens, quod servant Lov. 2. 4. 5. Harl. et Hearnii L. 1. *Cumulus repente terram eminens* Lov. 1. *Cumulus repente terra eminens* Voss. Lov. 3. [Bamb.] et Mead. ambo. Mihi *Cumulus*, quidquid dissentiat Modius, nondum displicet. Ita enim 44, 11. *Quia nusquam cumuli adparebant, quo regesta e fossa terra foret.* Praeterea σωρὸν vocat scriptor Graecus, qui tantum non verbis Polybianis obsidionem Ambraciae descripsit apud Gronov. Diss. epist. in Livii loca quaed. Geogr. Epist. 6. pag. 56. Solent autem voces *cumulus* et *tumulus* in Mstis commutari. V. ad 10, 29, 19.

Pavidique, ne jam, subrutis muris, facta in urbem via esset] MS. *pavidique ne jam subrutis muris acta in urbem via esset.* MOD. *acta via esset in urbem* cod. Mog. Sed praefero vulgatum *facta*, quod superest in omnibus nostris. Ejus autem litera initialis elisa est ab ultima vocis praecedentis. V. ad 27, 50, 7. Quin etiam sine ea caussa *actus* et *factus* saepissime in Mstis commutantur. V. ad 6, 28, 2. De locutione autem *facere viam* v. ad 37, 11, 10. Potest tamen et codicis Mog. lectio defendi, ut per *viam actam in urbem* intelligamus cuniculum, per quem aditus daretur in urbem. Proprium autem de cuniculis verbum esse, ut dicantur *agi*, vidimus ad 5, 19, 10. Voces *in urbem* perperam desunt in Lov. 3. Praeterea *subruptis muris* Lov. 1. 2. 3. 6. et Voss. V. ad 9, 45, 17. Mox *vineis contentum* Voss. et Lovel. 1. At supra habuimus, *vineis ante contecto loco.* Scriptor Graecus modo laud. Σκεπάσαντες ἐπιμελῶς τοῖς γέῤῥοις.

§. 8. *Cujus ubi ad tantam altitudinem*] Prima vox deest in Mead. 1. relicta tamen lacuna. Tum *ad tantam multitudinem* legit Voss. Sed ultimae vocis capiti adcrevit praecedentis litera finalis. [*facto* post v. *silentio* deest in Bamb.]

Pluribus locis aure admota, sonitum fodientium captabant] Scriptor Graecus, cujus fragmentum Clariss. Jac. Gronov. edidit, solertiam, qua Aetoli cuniculum a Fulvio actum deprehenderunt, ita describit: Ἔθηκαν παρὰ τὸν ἴνα τοῖχον τῆς τάφρου ἐγγὺς τῷ τείχει χαλκώματα συνεχῆ λεπτώτατα ταῖς κατασκευαῖς, οἷον λεκάνας καὶ ἕτερα ὅμοια τούτοις. καὶ παρὰ ταῦτα διὰ τῆς τάφρου παριόντες ἠκροῶντο τοῦ ψόφου τῶν ὀρυττόντων ἔσωθεν. Quae quum mera Polybiana Gronovius suspicetur, non recte Livium egisse existimat, quod aeris, cujus praecipuus in ea re usus fuerit, mentionem neglexerit. Si tamen forte per scribas

longae hastae, quas sarissas vocant, ad submove dos hostes eminebant. scintillam levem ignis ind tam plumae, folle fabrili ad caput fistulae inposit
13 flando accenderunt. inde non solum magna vis fum sed acrior etiam foedo quodam nidore ex adus pluma, quum totum cuniculum complesset, vix d rare quisquam intus poterat.

1 VIII. Quum in hoc statu res ad Ambraciam e set, legati ab Aetolis Phaeneas et Damoteles, cu

qui pro *qua quasi*, pro *dolii dolium* idem.]

§. 12. *Per operculi foramina praelongae hastae* etc. *eminebant*] *per cuniculi foramina* Lov. 6. *per oculis foramina* Lov. 4. *per oculi foramina* Voss. Lov. 1. 3. et Mead. 1. Olim scriptum fuerat *opculi*, ut in margine Mead. 1. emendatur. Evanescente deinde linea per caudam literae *p* traducta, librarii ipsam etiam literam, tamquam per errorem scriptam, omiserunt. Ceterum apud scriptorem Graecum, cujus fragmentum Jac. Gronovius edidit, Aetoli dicuntur *τρήματα δύο καταλιπεῖν ἐφ' ἑκατέρου τοῦ μέρους, δι' ὧν διωθοῦντες τὰς σαρίσσας οὐκ ἐάσουσι προσιέναι τῷ πίθῳ τοὺς ὑπεναντίους.* Hujus fragmenti vestigia secutus Gronov. in Differt. Epist. ad Liv. loca quaed. pag. 58. legendum censet vel *per operculi foramina bina*, vel *per operculi II* (id est *bina*) *foramina*, vel *per operculi foramina binae praelongae hastae.*

Scintillam levem ignis inditam plumae] Mediam vocem ignorat Lov. 3. Tum *injectam plumae* Lov. 2. quod ex glossa natum videtur. Mox *folle fabri* Harl.

§. 13. *Sed acrior etiam foedo quodam nidore*] Depravate Pal. p *foetor quodam more ex adusta pl ma*. Alter *foedo quodam odore*. V gatum retentat quoque vet. e GEBH. *sed acrior foetor quoda more* Lov. 3. *foedo quodam mo* Voss. et Lov. 6. *foedo quodam o dore* Lov. 1. 2. 4. Harl. Mead ambo, et Gaertn. quod ex in terpretis glossa esse videtur. *N dor* est aura pinguis, odorata manans ex adustis hostiis, cocti cibis, similibusve rebus. V. Gronov. ad Plauti Mostell. 1, 1. 5 Virgil. 12. Aen. 300.

Occupat os flammis. Olli ingen
barba reluxit,
Nidoremque ambusta dedit.

Ovid. 12. Met. 152.

Cujus ut inposuit prosecta calentibus aris,
Et Dis acceptus penetravit in aethera nidor.

Colum. 6. de Re rust. 38. *Potest etiam per fistulam densi cimicis ni dor inmitti, qui ubi superponitu igni, fumum emittit, et conceptum nidorem fistula usque ad hirundinem perfert, isque nidor depellit haerentem.* ubi priori loco *cimicis odor* simili variatione legit cod. Sangerm. [*modore*, quod est mutatum in *nodore* Bamb.]

Quum totum cuniculum comples-

liberis mandatis, decreto gentis, ad consulem venerunt. nam praetor eorum, quum alia parte Am-
braciam obpugnari cerneret, alia infestam oram 2
navibus hostium esse, alia Amphilochos Dolopiam-
que a Macedonibus vastari, nec Aetolos simul ad
tria diversa bella obcursantes subficere, convocato
concilio, Aetolos principes, quid agendum esset,
consuluit. Omnium eo sententiae decurrerunt, *ut* 3
pax, si posset, aequis; si minus, tolerandis conditioni-

set] Pal. prior *totum cuniculum adimplesset*. GEBH. Scripti *adimplesset*. Quo verbo et Plinius utitur 11. cap. 37. *Cochleis oculorum vicem cornicula bina praetentata adimplent*. J. FR. GRON. Ita ex MS. adnotatum est in marg. Delecampii edd. Plinii, et quae eas secutae sunt. Alii hanc vocem improbarunt, et in Thesauro Fabri scribit nescio quis, Plinii veteres et novos libros habere *implent*, non *adimplent*. Sane recentes edd. Plinii, quas vidi, habent *implent*, nec Harduinus ullam varietatis scripturae mentionem fecit. Et tamen *adimplent* in antt. quibusdam edd. esse, fidem faciunt lexica Latina, ante cc annos edita: et ita in Parmensi anni 1476. legi testatur Vossius de Vit. Serm. cui non rejiciendum esse hoc compositum adsentior. Confirmat illius sententiam auctoritas MSS. Gronovianorum Livii, cum quibus unus Hearnii consentit, et JCtorum aliorumque, etsi non Augustei aevi, scriptorum usus. DUK. *adimplessent* Voss. Lov. 1. 3. 6. Gaertn. Hearnii Oxonn. et Crevierii Victor. quod verbum formatum esse posset ad exemplum τοῦ *adindere* apud Caton. de Re rust. 18. τοῦ *adinsurgere*, quod Put. aliique melioris notae codd. obferunt supra 22, 4, 4. Verum quemadmodum de ultimo ad eum locum dixi, id mihi non admodum placere, ita neque *adimplere* probare audebo, antequam ex aliis testimoniis constabit, id hoc tempore in usu fuisse. Mox τὸ *intus* omittunt Lov. 2. et Harl. Dein *potuerunt* legit Lov. 1.

§. 1. *Legati ab Aetolis Phaeneas et Damoteles*] Pal. prior, *Pheneas et Damocheles*. vet. ed. *Damocles*. GEBH. *Phaeneas* scribendum esse, Sigon. ad 36, 28, 1. docuit, cui recentiores dicto audientes fuerunt. Et ita, vel *Pheneas*, plerique codd. *Peneas* corrupte cod. Mog. Tum *Damotheles* Voss. [*Dumoteles* Bamb. mox *Damotheles* idem.] *Damochiles* Hearnii L. 1. *Damocles* Lov. 5. Mead. 1. Gaertn. et edd. ante Frob. qui recte anno 1535. *Damoteles* restituit. Similiter Δαμοτέλης et Φαινέας vocantur Polyb. in Exc. Leg. num. 28. Paullo ante *ad Ambraciam res* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. [*ad Ambrachiam res* Bamb.]

§. 2. *Convocato concilio, Aetolos principes, quid agendum esset, consuluit*] Pal. prior *Aetoliae principes*. alter *Aetoli principes*. GEBH. Sciebat Livius, non alios, quam Aetolorum principes, intellectum iri, quamvis ipse non appellaret

4 *bus peteretur. Antiochi fiducia bellum susceptum. Antiocho terra marique superato, et prope extra orbem terrae ultra juga Tauri exacto, quam spem esse sustinendi belli?*
5 *Phaeneas et Damoteles, quod e re Aetolorum, ut in tali casu, fideque sua esse censerent, agerent. Quod enim sibi consilium, aut cujus rei electionem a*
6 *fortuna relictam?* **Cum his mandatis legati missi orare consulem,** *ut parceret urbi, misereretur gentis quondam sociae, nolle dicere injuriis, miseriis certe co-*
7 *actae insanire. Non plus mali meritos Aetolos Antiochi bello, quam boni ante, quum adversus Philippum bellatum sit, fecisse. nec tum large gratiam relatam*

Aetolos. Itaque haec vox non ab ipso profecta est, sed ab interprete. J. FR. GRON. Si haec ratio valet, idem dicendum est de eo, quod 36, 27. legitur: *Hypatam ut est ventum, principes Aetolorum apud Flaccum concilium habuerunt.* Videant acutiores. me neutro loco offendit *Aetolorum.* DUK. Vocem, quam Gronov. delendam censet, tuentur omnes nostri; de vera tamen lectione inter eos non convenit. *Aetoli principes* etc. *consuluit* Voss. et Mead. ambo. [et Bamb.] sed *Aetolos* in margine praefert Mead. 1. *Aetoli principes consulunt* Lov. 4. et 6. *Aetoliae principes consulunt* Lov. 5. *Aetoliae principes consuluit* Lov. 1. 3. et Hearnii L. 1. Pari modo alii codd. *principibus Tarentinorum,* alii *principibus Tarentinis* praeferunt supra 25, 11, 12. Ego hic nihil muto. Praeterea *convocato consilio* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. et Gaertn. quod non displiceret, si probari posset, solos apocletos, sive gentis principes, quos consultos dicit, convocatos fuisse. V. ad 35, 34, 1. Verum quum Aetolorum legatos, *decreto gentis* cum liberis mandatis ad consulem venisse narrarit, *convocato concilio,* ut reliqui codd. praeferunt, servandum existimo. Cujusque enim populi comitia seu conventum potius *concilium,* quam *consilium,* vocari, recte Gronov. docuit ad 44, 2, 5. Ob eamdem caussam *concilium* etiam servandum infra cap. 9, 2. et 10, 2. Paullo ante *Amphilochos, Dolopiam a Macedonibus vastari,* sine copulativa, Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Tum *ad tria simul diversa bella* Lov. 1. 4. Harl. Mead. 2. [et Bamb. §. 3. *aequius* idem.]

§. 4. *Antiocho terra marique superato*] *mari terraque superato* Lov. 2. Harl. Mead. 2. et Gaertn.

§. 5. *Quod enim sibi consilium, aut cujus rei electionem a fortuna relictam*] Pal. pr. *aut cujus rei electio nunc a fortuna relicta.* GEBHARD. Similiter Lov. 3. *electionem a fortuna relictis* Lov. 1. *electionem fortuna relicta* Gaertn. *electionem a fortuna relicta* Voss. *consilium aut electionem relicta,*

sibi, nec nunc immodice poenam injungi debere. Ad ea consul respondit: *Magis saepe, quam vere umquam, Aetolos pacem petere. imitarentur Antiochum in pe-
tenda pace, quem in bellum traxissent. Non paucis ur-* 8
*bibus eum, de quarum libertate certatum sit, sed omni
Asia cis Taurum montem, opimo regno, excessisse. Ae-* 9
*tolos, nisi inermes, de pace agentes non auditurum se. ar-
ma illis prius equosque omnes tradendos esse, deinde mille* 10
talentûm argenti populo Romano dandum: cujus summae dimidium praesens numeraretur, si pacem habere vellent. Ad ea adjecturum etiam in foedus esse, ut eosdem, quos populus Romanus, amicos atque hostes habeant.

ut aut pacem, aut bellum habenda 36, 39. V. ad 2, 31, 7. Tutius tamen est, ut cum reliquis vulgatam servemus.

§. 6. *Cum his mandatis legati missi orare consulem, ut parceret urbi*] *Tò legati* et tria postrema vocabula *ut parceret urbi*, quae in prioribus excusis, omnibusque scriptis nostris desunt, Aldus ex Mog. cod. recepit. *ut parceret urbi* deest etiam in Hearnii L. 1. Tum *oravere* Lov. 5. et edd. princ. pro quo Frob. anno 1535. consentientibus reliquis nostris, dedit *orare*. Mox *nolle dicere injuriae certe coactae* Voss. et Gaertn. *nolle dicere injuriis miserae certe coactae* Lov. 3. *nolle dicere injuriis miseriam certe. coactae* Harl. et Mead. 1. *nolle dicere injuria, miseria certe coactae* Lov. 2. et 6. *nolle dicere injuriis, miseria certe coactae* Lov. 4. 5. Mead. 2. et priscae edd. *miseriis* emendavit Aldus ex cod. Mog. [*injuris, miserae.* Bamb.]

§. 7. *Nec tum large gratiam relatam sibi*] Pal. prior, *relatam sibi large gratiam.* GEBH. Ita et Lov. 1. 3. 6. et Voss. Paullo ante *debellatum* Lov. 3. V. ad Livii Epit. 37. [*vere umquam* omittit Bamb.]

§. 8. *Opimo regno excessisse*] *optimo regno* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Innumeris locis ita peccarunt scribae. V. ad 3, 7, 3. 4, 20, 2. c. 32, 2. 7, 37, 1. 21, 43, 7. in Mstis Curtii 9, 1, 1. et Plinii 2. Epist. 6. aliisque locis. Tum *excidisse* Lov. 6. a manu 1. *excisse* a manu 2. Paullo ante pronomen *eum* deest in Lovel. 3. [*excepisse* Bamb.]

§. 10. *Deinde mille talentûm argenti populo Romano dandum*] Vocem *argenti* ignorant Voss. et Lov. 3. [et Bamb.] quos non audiendos censeo. Supra 22, 31. *Decem talentis argenti acceptis.* 29, 4. *Ducenta argenti talenta pollicerentur.* 30, 37. *Decem millia talentûm argenti solverent.* 38, 16. *Quinquaginta talentis argenti acceptis.* c. 37. *Ei ducenta talenta argenti sunt imperata.* Et postea: *Mille et quinquaginta talenta argenti accepta.* Praeterea *mille talentûm* omnes nostri constanter,

longae haſtae, quas ſariſſas vocant, ad ſubmovendos hoſtes eminebant. ſcintillam levem ignis inditam plumae, folle fabrili ad caput fiſtulae inpoſito,
13 flando accenderunt. inde non ſolum magna vis fumi, ſed acrior etiam foedo quodam nidore ex aduſta pluma, quum totum cuniculum compleſſet, vix durare quisquam intus poterat.

1 VIII. Quum in hoc ſtatu res ad Ambraciam eſſet, legati ab Aetolis Phaeneas et Damoteles, cum

qui pro *qua quasi*, pro *dolii dolium* idem.]

§. 12. *Per operculi foramina praelongae haſtae* etc. *eminebant*] *per cuniculi foramina* Lov.6. *per oculis foramina* Lov. 4. *per oculi foramina* Voſſ. Lov. 1. 3. et Mead. 1. Olim ſcriptum fuerat *opculi*, ut in margine Mead. 1. emendatur. Evaneſcente deinde linea per caudam literae *p* traducta, librarii ipſam etiam literam, tamquam per errorem ſcriptam, omiſerunt. Ceterum apud ſcriptorem Graecum, cujus fragmentum Jac. Gronovius edidit, Aetoli dicuntur *τρήματα δύο καταλιπεῖν ἐφ' ἑκατέρου τοῦ μέρους, δι' ὧν διωθοῦντες τὰς σαρίσσας οὐκ ἐάσουσι προσιέναι τῷ πίθῳ τοὺς ὑπεναντίους*. Hujus fragmenti veſtigia ſecutus Gronov. in Diſſert. Epiſt. ad Liv. loca quaed. pag. 58. legendum cenſet vel *per operculi foramina bina*, vel *per operculi II* (id est *bina*) *foramina*, vel *per operculi foramina binae praelongae haſtae*.

Scintillam levem ignis inditam plumae] Mediam vocem ignorat Lov. 3. Tum *injectam plumae* Lov. 2. quod ex gloſſa natum videtur. Mox *folle fabri* Harl.

§. 13. *Sed acrior etiam foedo quodam nidore*] Depravate Pal. pr. *foetor quodam more ex aduſta pluma*. Alter *foedo quodam odore*. Vulgatum retentat quoque vet. ed. GEBH. *sed acrior foetor quodam more* Lov. 3. *foedo quodam more* Voſſ. et Lov. 6. *foedo quodam odore* Lov. 1. 2. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. quod ex interpretis gloſſa eſſe videtur. *Nidor* est aura pinguis, odorata, manans ex aduſtis hoſtiis, coctis cibis, ſimilibusve rebus. V. Gronov. ad Plauti Moſtell. 1, 1. 5. Virgil. 12. Aen. 300.

Occupat os flammis. Olli ingens barba reluxit,
Nidoremque ambuſta dedit.

Ovid. 12. Met. 152.

Cujus ut inpoſuit proſecta calentibus aris,
Et Dis acceptus penetravit in aethera nidor.

Colum. 6. de Re ruſt. 38. *Poteſt etiam per fiſtulam deuſti cimicis nidor inmitti, qui ubi superponitur igni, fumum emittit, et conceptum nidorem fiſtula usque ad hirundinem perfert, isque nidor depellit haerentem.* ubi priori loco *cimicis odor* ſimili variatione legit cod. Sangerm. [*modore*, quod eſt mutatum in *nodore* Bamb.]

Quum totum cuniculum comples-

re integra, praetorem et principes consulerent. Clamore et jurgio excepti, *quam diu rem traherent*, 2
qualemcumque pacem referre jussi? quum redirent Ambraciam, Acarnanum insidiis prope viam posi-

...rent. Immo ideo id facere ve... ...tur, quia suorum animos, ...quam indomitos, jugum Ro... ...num haud facile subituros, ...hanc sententiam, quae modo ...cuerat, mutaturos noverant. ...ecte ergo Gronov. codd. suo...rum lectionem *mutabiles* verio...rem judicavit. Consentiunt ex ...ibus Voss. Lov.3.4.6. Harl. Mead. ambo, Hearnii Oxonn. et Victor. Crevierii, qui hanc lectionem ...recte in contextum recepit, et ...alteram consuetudini Livii, *rei* ...ante vocem a vocali incipien...tem aut numquam, aut quam ...rarissime usurpantis, adversari. V. ad 10, 36, 17. [*rei integra* Bamb.]

§. 2. *Clamore et jurgio excepti, quod rem traherent*] Vetus lectio *quam diu rem traherent*. GELEN. Vet. lib. *quod diu rem traherent*. SIGON. MS. *clamore et jurgio excepti, quam diu rem traherent*. ...ut sint ipsius populi verba, quod ...non displicet. MOD. Miror, quid ...iis venerit in mentem, qui ab...ierunt ab hac lectione [*quod rem traherent*,] cum planissima sit, ...exstetque in primitus impressis. Neque aliter sane Pall. Aldus primum litera variavit, *quid rem trah*. Gelenius oggessit, *quam diu rem trah*. Sigonius vero, *quod diu rem traherent*. GRUT. *quid rem traherent*, non primus Aldus dedit, verum ita praeferunt omnes edd. usque ad Aldum, qui contra, ac Gruter. docuit, primus dedit *quod rem traherent*. Frob. deinde anno 1535. ex mente Gelenii *quam diu rem trah*. Sigonius *quod diu rem trah*. probantibus proximis usque ad Heinsium, qui apud Elzevir. Aldi lectionem revocavit. Eam quidem servant etiam omnes nostri, et Hearnii Oxonn. prae aliis tamen placet, quod Gelen. ex cod. Mog. probavit, et Modius recte exposuit: quod etiam iterum in contextum recepi. Non id agitur, utrum lectio, a qua Gruterus stetit, plana sit, et commodum sensum praebeat; sed an praeferenda sit illi, quam servant codd. integerrimi: quod minime videtur. [*et et jurgio* Bamb.]

Quibuscum bellum erat] *cum quibus* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. [et Bamberg.] Antiquos utrumque et *quibuscum* et *cum quibus* dixisse, monuit Priscian. 12. pag. 949. Exempla, ubi *cum quibus* obcurrit, videnda sunt supra 7, 34, 5. 8, 2, 13. 42, 1, 3. 45, 39, 19. Passim etiam apud alios. Ceterum haec verba loco suo mota, eoque ordine legenda esse Clariss. Crevierius existimat: *Acarnanum, quibuscum bellum erat, insidiis prope viam positis circumventi*.

Pyrrheum custodiendi deducuntur] *Tyrrheum* in *Pyrrheum* depravatum. GELEN. Vet. lib. *Tyrrheum*. SIG. Ursinus ad Polyb. Leg. 27. *Thyreum* vel *Thureum* scribendum esse contendit; et ad Legat. 75. tantum *Thureum*. Sed Graeci non uno modo *Θύρεον*, *Θυρίον*, *Θούριον*, *Θυῤῥιον* et *Θυῤῥειον*. Vide Holsten. ad Stephan. et Cellar. 2. Geogr. Ant. 13. Cicero 16. Famil. 5. *Thyreum* dicit. Ex his id saltem pro certo habendum est, in capite adspirationem addendam

tis, quibuscum bellum erat, circumventi Thyrium
3 custodiendi deducuntur. Haec mora injecta est
paci. Quum jam Atheniensium Rhodiorumque legati, qui ad deprecandum pro his venerant, apud
4 consulem essent; Amynander quoque, Athamanum
rex, fide accepta, venerat in castra Romana; magis pro Ambracia urbe, ubi majorem partem temporis exsulaverat, quam pro Aetolis, sollicitus

esse. Palmer. 3. Graec. Ant. 12. scribit, solum Livium de hoc oppido locutum esse. Virum doctum fefellit memoria. DUK. *Pyrrheum* primum adparuit in ed. Mog. Antea plerumque *Tyrrheum* edebatur, quod Frob. jubente Gelenio anno 1535. recepit. Basil. deinde anno 1554. *Tyrrheon* vulgarunt, unde iterum Sigonio data est occasio monendi, se in vet. lib. *Tyrrheum* invenisse, quod etiam praeferunt omnes nostri, nisi quod *Thureum* fuerit in Lov. 2. *Titureum* in Hearnii L. 1. At mox §. 5. *Tyrtheo* est in Voss. *Turheo* in Lov. 2. *Thyreo* in Mead. 1. *Thureo* in Lov. 3. *Thurio* in Hearnii L. 1. Ex quorum vestigiis hic et ibi vel *Thyreum* et *Thyreo*, vel *Thurium* et *Thurio* legendum adparet. Sigonius etiam hujus urbis nomen *Thyrium* fuisse ex Steph. Byz. supra monuit ad 36, 11, 10. ubi vide, quae notavi. Memoratur etiam 36, 12, 7. et 43, 17, 7.

§. 3. *Quum jam Atheniensium Rhodiorumque legati, qui ad deprecandum pro his venerant*] Cum his conferenda sunt Polybiana in Exc. Legat. num. 28. Voces *pro his* desunt in Lov. 3. Paullo ante τὸ *paci* non adparet in Lov. 3. et Voss. neque *est paci* in Lov. 1. [*pro iis* Bamb.]

§. 4. *Fide accepta, venerat in castra*] *fide recepta* perperam Lov. 2. et Harl. Deinde *veniret* edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et aliae, pro quo Venet. 1495. *venit* datum est, donec Moguntini ex cod. suo emendarent *venerat;* quod est in edd. principibus, et omnibus scriptis.

Magis pro Ambracia, ubi majorem partem temporis exsulaverat] MS. *magis pro Ambracia urbe, ubi majorem* etc. MOD. Pal. prior, *ubi majore parte temporis*. GEBH. Mog. cod. lectionem *pro Ambracia urbe* recepi, licet meorum codd. [et Bamb. *urbe* omittit.] nullus adsentiatur. Vox *urbe* excidisse videtur ob similitudinem sequentis *ubi*. Neque a sententia dimovet, quod vulgatae defendendae praetexi posset, vocem *urbe* non necessariam esse, quum ex praecedenti obsidionis narratione pateat, Ambraciam urbem fuisse. Livium enim alibi similia, quae abesse poterant, addere maluisse, dictum est ad 2, 32, 2. Quin et emphasis in ea voce esse videtur, ut tanto magis pateret obpositio inter Ambraciam urbem, in qua Amynander maximam partem temporis exsulaverat, et gentem Aetolorum, a qua in regnum restitutus erat. Praeterea *majore parte temporis* Lov. 2. 3. et 6. Sed vulgatum praefero, partim quod

sibi, nec nunc immodice poenam injungi debere. Ad ea
consul respondit: *Magis saepe, quam vere umquam,
Aetolos pacem petere. imitarentur Antiochum in pe-
tenda pace, quem in bellum traxiſſent. Non paucis ur-* 8
*bibus eum, de quarum libertate certatum sit, sed omni
Asia cis Taurum montem, opimo regno, exceſſiſſe. Ae-* 9
*tolos, nisi inermes, de pace agentes non auditurum se. ar-
ma illis prius equosque omnes tradendos eſſe, deinde mille* 10
*talentûm argenti populo Romano dandum: cujus sum-
mae dimidium praesens numeraretur, si pacem habere
vellent. Ad ea adjecturum etiam in foedus eſſe, ut eos-
dem, quos populus Romanus, amicos atque hoſtes habeant.*

ut *aut pacem, aut bellum habenda* 36, 39. V. ad 1, 31, 7. Tutius tamen est, ut cum reliquis vulgatum servemus.

§. 6. *Cum his mandatis legati missi orare consulem, ut parceret urbi*] *Tò legati* et tria poſtrema vocabula *ut parceret urbi*, quae in prioribus excusis, omnibusque scriptis noſtris desunt, Aldus ex Mog. cod. recepit. *ut parceret urbi* deeſt etiam in Hearnii L. 1. Tum *oravere* Lov. 5. et edd. princ. pro quo Frob. anno 1535. consentientibus reliquis noſtris, dedit *orare*. Mox *nolle dicere injuriae certe coactae* Voſſ. et Gaertn. *nolo dicere injuriis miserae certe coactae* Lov. 3. *nolle dicere injuriis miseriam certe coactae* Harl. et Mead. 1. *nolle dicere injuria, miseria certe coactae* Lov. 2. et 6. *nolle dicere injuriis, miseria certe coactae* Lov. 4. 5. Mead. 2. et priscae edd. *miseriis* emendavit Aldus ex cod. Mog. [*injuris, miserae.* Bamb.]

§. 7. *Nec tum large gratiam relatam sibi*] Pal. prior, *relatam sibi large gratiam.* GEBH. Ita et Lov. 1. 3. 6. et Voſſ. Paullo ante *debellatum* Lov. 3. V. ad Livii Epit. 37. [*vere umquam* omittit Bamb.]

§. 8. *Opimo regno excessisse*] *optimo regno* Voſſ. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Innumeris locis ita peccarunt scribae. V. ad 3, 7, 3. 4, 20, 2. c. 32, 2. 7, 37, 1. 21, 43, 7. in Mſtis Curtii 9, 1, 1. et Plinii 2. Epiſt. 6. aliisque locis. Tum *excidisse* Lov. 6. a manu 1. *excisse* a manu 2. Paullo ante pronomen *eum* deeſt in Lovel. 3. [*excepiſſe* Bamb.]

§. 10. *Deinde mille talentûm argenti populo Romano dandum*] Vocem *argenti* ignorant Voſſ. et Lov. 3. [et Bamb.] quos non audiendos censeo. Supra 22, 31. *Decem talentis argenti acceptis.* 29, 4. *Ducenta argenti talenta pollicerentur.* 30, 37. *Decem millia talentûm argenti solverent.* 38, 15. *Quinquaginta talentis argenti acceptis.* c. 37. *Ei ducenta talenta argenti sunt imperata.* Et poſtea: *Mille et quinquaginta talenta argenti accepta.* Praeterea *mille talentûm* omnes noſtri conſtanter,

1 IX. Adversus quae legati, et quia gravia erant, et quia suorum animos indomitos ac mutabiles noverant, nullo reddito responso, domum regressi sunt, ut etiam atque etiam, quid agendum esset,

nisi quod *millia talenta* legat Hearnii L. 1. Non audiendus est igitur Doujatius, qui sine ullius cod. consensu conjicit *mille talenta?* Et cur, quaeso? Ipse quidem nullam conjecturae rationem reddidit. Verum ea alia esse nequit, quam quia genus loquendi displicebat. Quantopere tamen Livio placuerit, patet ex illis, quae notata sunt ad 37, 1, 5. Verum, admissa ejus conjectura, quid de sequenti *dandum* fiet? an scribendum putavit *mille talenta dandum?* Non exciderunt, quae de hac locutione olim notavi ad Silii 15, 105. An tamen ita Livius umquam locutus sit, merito dubitatur. V. quae notantur ad 2, 2, 5. c. 32, 7. 6, 35, 2. 22, 16, 5. et alibi. Si itaque de simili locutione hic cogitasset antecessorum Parisiensium Primicerius, eam vel uno aut altero exemplo, praesertim ex ipsius Livii scriptis prolato, probasse, vel paucis verbis Principi juventutis Francicae, cui operam auctorarat, exposuisse oportuerat. Quid igitur dicam? nempe conjecturam hanc Doujatii similem esse illi, quam proposuit supra 24, 9, 6. *Aquae magnae vis eo anno fuere*, pro *aquae magnae bis*, ut Gronovius emendabat. Paullo ante *arma prius illis, equos esse tradendos* Gaertn. *arma prius illis* etiam Lov. 3. *arma prius illi* Lov. 6. *arma illi prius* Lov. 1. et 2.

§. 11. *Cujus summae dimidium praesens numeraretur*] Ita Lov. 5. et edd. principes usque ad Frob. qui anno 1535. vulgavit *numeretur*. Gronov. deinde alterum reduxit. At Frobenio concinunt Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. [et Bamb.] *nisi* Voss. *muneret sed* Gaertn. Mox voces *in foedus esse* desunt in Lov. 2. et Harl. Tum *ut eos*, *quos* legit Voss.

§. 1. *Et quia suorum animos indomitos ac inmutabiles noverant*] Pall. *indomitos ac mutabilis*. GEBHARD. Et hic aliquis improvide plus scriptis libris sapere voluit, in quibus omnibus *mutabiles*. Legati, quibus injunctum erat, ut, si possent, aequis, sin, tolerandis quibuscumque conditionibus pacem facerent, omniaque agerent, ut in tali casu tantaque consilii inopia, e republica eque fide sua esse censerent, hoc verebantur, ne acceptae conditiones nimis durae viderentur, et ventosi Aetoli mutatis studiis inde quodvis bellum mallent, primasque iras in ipsos quasi turpiter depectos exercerent. Aetolos, ut eos Polybius passim Liviusque describunt, his forte in rebus censeas immutabiles fuisse, cupidine praedandi et impatientia otii; caetera non homines, sed chamaeleontes. Quintius lib. 33, [12.] *Negare, Aetolos sibi ipsis convenientem sententiam dixisse*. Ibidem [c. 13.] *Vos societatis istius leges rupistis, quo tempore, relictis nobis, cum Philippo pacem fecistis*. Talia de illis apud duos imprimis memoratos, ὅσα πάνυ. Sed insigne exemplum lib. 43, 22. J. FR. GRON. Aetoli legatos miserant cum liberis mandatis: hinc, si eorum animi inmutabiles essent, cur formidabant pacem, quibus poterant, conditionibus compo-

re integra, praetorem et principes consulerent. Clamore et jurgio excepti, *quam diu rem traherent*, 2 *qualemcumque pacem referre jussi?* quum redirent Ambraciam, Acarnanum insidiis prope viam posi-

nere. Immo ideo id facere verebantur, quia suorum animos, tamquam indomitos, jugum Romanum haud facile subituros, et hinc sententiam, quae modo placuerat, mutaturos noverant. Recte ergo Gronov. codd. suorum lectionem *mutabiles* veriorem judicavit. Consentiunt ex meis Voff. Lov.3.4.6. Harl. Mead. ambo, Hearnii Oxonn. et Victor. Crevierii, qui hanc lectionem recte in contextum recepit, et alteram consuetudini Livii, *τὸ ac* ante vocem a vocali incipientem aut numquam, aut quam rariffime usurpantis, adversari. V. ad 10, 36, 17. [*rei integra* Bamb.]

§. 2. *Clamore et jurgio excepti, quod rem traherent*] Vetus lectio *quam diu rem traherent*. GELEN. Vet. lib. *quod diu rem traherent*. SIGON. MS. *clamore et jurgio excepti, quam diu rem traherent*. ut sint ipsius populi verba, quod non displicet. MOD. Miror, quid eis venerit in mentem, qui abierunt ab hac lectione [*quod rem traherent*,] cum planiffima sit, exftetque in primitus impreffis. Neque aliter sane Pall. Aldus primum litera variavit, *quid rem trah*. Gelenius oggeffit, *quam diu rem trah*. Sigonius vero, *quod diu rem traherent*. GRUT. *quid rem traherent*, non primus Aldus dedit, verum ita praeferunt omnes edd. usque ad Aldum, qui contra, ac Gruter. docuit, primus dedit *quod rem traherent*. Frob. deinde anno 1535. ex mente Gelenii *quam diu rem trah*. Sigonius *quod diu rem trah*. probantibus proximis usque ad Heinsium, qui apud Elzevir. Aldi lectionem revocavit. Eam quidem servant etiam omnes noftri, et Hearnii Oxonn. prae aliis tamen placet, quod Gelen. ex cod. Mog. probavit, et Modius recte exposuit: quod etiam iterum in contextum recepi. Non id agitur, utrum lectio, a qua Gruterus ftetit, plana sit, et commodum sensum praebeat; sed an praeferenda sit illi, quam servant codd. integerrimi: quod minime videtur. [*et et jurgio* Bamb.]

Quibuscum bellum erat] *cum quibus* Voff. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. [et Bamberg.] Antiquos utrumque et *quibuscum* et *cum quibus* dixiffe, monuit Priscian. 12. pag. 949. Exempla, ubi *cum quibus* obcurrit, videnda sunt supra 7, 34, 5. 8, 2, 13. 42, 1, 3. 45, 39, 19. Passim etiam apud alios. Ceterum haec verba loco suo mota, eoque ordine legenda effe Clariff. Crevierius exiftimat: *Acarnanum, quibuscum bellum erat, insidiis prope viam positis circumventi.*

Pyrrheum cuftodiendi deducuntur] *Tyrrheum* in *Pyrrheum* depravatum. GELEN. Vet. lib. *Tyrrheum*. SIG. Ursinus ad Polyb. Leg. 27. *Thyreum* vel *Thureum* scribendum effe contendit; et ad Legat. 75. tantum *Thureum*. Sed Graeci non uno modo Θύρεον, Θυρίον, Θούριον, Θυρρίον et Θυῤῥειον. Vide Holften. ad Stephan. et Cellar. 2. Geogr. Ant. 13. Cicero 16. Famil. 5. *Thyreum* dicit. Ex his id saltem pro certo habendum est, in capite adspirationem addendam

tis, quibuscum bellum erat, circumventi Thyrium
3 custodiendi deducuntur. Haec mora injecta est
paci. Quum jam Atheniensium Rhodiorumque legati, qui ad deprecandum pro his venerant, apud
4 consulem essent; Amynander quoque, Athamanum
rex, fide accepta, venerat in castra Romana; magis pro Ambracia urbe, ubi majorem partem temporis exsulaverat, quam pro Aetolis, sollicitus.

esse. Palmer. 3. Graec. Ant. 12. scribit, solum Livium de hoc oppido locutum esse. Virum doctum fefellit memoria. DUK. *Pyrrheum* primum adparuit in ed. Mog. Antea plerumque *Tyrrheum* edebatur, quod Frob. jubente Gelenio anno 1535. recepit. Basil. deinde anno 1554. *Tyrrheon* vulgarunt, unde iterum Sigonio data est occasio monendi, se in vet. lib. *Tyrrheum* invenisse, quod etiam praeferunt omnes nostri, nisi quod *Thureum* fuerit in Lov. 2. *Titureum* in Hearnii L. 1. At mox §. 5. *Tyrtheo* est in Voss. *Turkeo* in Lov. 2. *Thyreo* in Mead. 1. *Thureo* in Lov. 3. *Thurio* in Hearnii L. 1. Ex quorum vestigiis hic et ibi vel *Thyreum* et *Thyreo*, vel *Thurium* et *Thurio* legendum adparet. Sigonius etiam hujus urbis nomen *Thyrium* fuisse ex Steph. Byz. supra monuit ad 36, 11, 10. ubi vide, quae notavi. Memoratur etiam 36, 12, 7. et 43, 17, 7.

§. 3. *Quum jam Atheniensium Rhodiorumque legati, qui ad deprecandum pro his venerant*] Cum his conferenda sunt Polybiana in Exc. Legat. num. 28. Voces *pro his* desunt in Lov. 3. Paullo ante τὸ *paci* non adparet in Lov. 3. et Voss. neque *est paci* in Lov. 1. [*pro iis* Bamb.]

§. 4. *Fide accepta, venerat in castra*] *fide recepta* perperam Lov. 2. et Harl. Deinde *veniret* edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et aliae, pro quo Venet. 1495. *venit* datum est, donec Moguntini ex cod. suo emendarent *venerat;* quod est in edd. principibus, et omnibus scriptis.

Magis pro Ambracia, ubi majorem partem temporis exsulaverat] MS. *magis pro Ambracia urbe, ubi majorem* etc. MOD. Pal. prior, *ubi majore parte temporis*. GEBH. Mog. cod. lectionem *pro Ambracia urbe* recepi, licet meorum codd. [et Bamb. *urbe* omittit.] nullus adsentiatur. Vox *urbe* excidisse videtur ob similitudinem sequentis *ubi*. Neque a sententia dimovet, quod vulgatae defendendae praetexi posset, vocem *urbe* non necessariam esse, quum ex praecedenti obsidionis narratione pateat, Ambraciam urbem fuisse. Livium enim alibi similia, quae abesse poterant, addere maluisse, dictum est ad 2, 32, 2. Quin et emphasis in ea voce esse videtur, ut tanto magis pateret obpositio inter Ambraciam urbem, in qua Amynander maximam partem temporis exsulaverat, et gentem Aetolorum, a qua in regnum restitutus erat. Praeterea *majore parte temporis* Lov. 2. 3. et 6. Sed vulgatum praefero, partim quod

Per hos certior factus consul de casu legatorum, 5
adduci eos a Thyrio jussit. quorum post adventum
agi coeptum est de pace. Amynander, quod sui 6
maxime operis erat, inpigre agebat, ut Ambracienses compelleret ad deditionem. id quum per conlo- 7
quia principum, succedens murum, parum proficeret; postremo, consulis permissu ingressus urbem, partim consilio, partim precibus, evicit, ut

pro eo ſtent ceteri codd. partim quod ita longe splendidior fiat oratio. V. ad 35, 40, 8.

§. 5. *Adduci eos a Tyrrheo jussit*] Male a doctis viris *a Purrheo* hic repositum est, cum legendum sit *a Thyreo*, sive *Thureo*. Polybius in Fragm. 28. habet: Ἔγραφε τοῖς Θυριεῦσιν ἀνακομίζειν ἄνδρας ὡς αὐτὸν etc. Sic enim ibi emendavimus, cum male Ψουριεῦσι legeretur. Stephanus, Ἐςὶ δὲ, inquit, καὶ Ἀκαρνανίας Θυρίον, διὰ τοῦ ι. τὸ ἐθνικὸν Θυριεύς. Ἀνδροτίων δὲ Θουριεὺς φησίν. In nummis argenteis Arcananum est Θυρρειων. Ex quibus locis apparet, supra [cap. 5.] legendum esse, *adversus Thurreum, quod vocant*, etc. et item lib. 43, [17.] ut ibi notavimus. URSIN. Paria vide apud Ursin. ad Polyb. loc. laud. Eum tamen in emendando loco Livii cap. 5, 2. aberrasse, ad eum loc. vidimus. Paullo ante *Per hunc* Lov. 1. [*Tyrrheo* Bamb.]

§. 7. *Id quum per colloquia principum etc. parum proficeret*] Possis suspicari, τὸ *id* vacare: sed solet interdum Livius ornatus potius, quam necessitatis, caussa adjicere. ut et lib. 36, [26.] *Id quum ad dignitatem ejus fidemque pertinere, non prodi socios, tum etiam ad incolumitatem regni, non sinere Romanos omni cura vacuos*. Eundem pleonasmum in τῷ *quod* notavimus contra Rhenanum ad lib. 27, [7.] Noſter lib. 37, [29.] *Quod ubi Eudamus, qui cogebat agmen, vidit, non posse exaequare ordinem Romanos, et tantum non jam circumiri a dextro cornu, concitat naves*. Caesar lib. 3. de Gall. [23.] *Quod ubi Crassus animadvertit, suas copias propter exiguitatem non facile diduci, hostem et vagari, et vias obsidere, et castris satis praesidii relinquere*, etc. Cicero ad Atticum lib. 16. Ep. 5. *Quod nisi fidem mihi fecisset, judicassemque hoc, quod dico, firmum fore, non fecissem id, quod dicturus sum*. Si tamen delere mavis τὸ *id*, aut scribere, *et quum per colloquia*, me adversarium non habebis. J. FR. GRON. Sententiam Gronovii, existimantis pronomen *id* hoc loco, quemadmodum alibi *quod*, vacare, refellere conatur Clariss. Crevierius, id ita fieri, ut sequatur aliquod orationis membrum, quo explicetur id, quod pronominibus illis erat involutum: ita in primo exemplo *tois non prodi socios*, et *non sinere Romanos* id evolvi, quod inclusum latebat in τῷ *id*, hoc modo: *id*, nempe *non prodi socios*, *pertinere ad dignitatem fidemque ejus*: et *id*, nempe *non sinere Romanos omni cura vacuos*, *pertinere ad incolumita-*

8 permitterent se Romanis. Et Aetolos C. Valerius Laevini filius, qui cum ea gente primum amicitiam pepigerat, consulis frater, matre genitus eadem,
9 egregie adjuvit. Ambracienses, prius pacti, ut Aeto-

tem regni. Ipse itaque τὸ *id* mendosum, et vel delendum, vel ejus loco *et* restituendum judicabat. Omnes nostri τὸ *id* tuentur. Si igitur mendosum est, potius in *et* mutandum, quam delendum videbitur. Quid tamen, si legamus *in id quum* etc. *parum proficeret?* Ut praepositio *in* hausta sit a praecedentis vocis litera ultima. V. ad 10, 13, 3. Vel, si scripta sit per compendium *I*, a prima litera vocis sequentis. V. ad Epit. Liv. 85. De locutione *proficere in aliquid* v. ad 3, 61, 12. Quin immo, id, quod in pleonasmo τοῦ *id* vel *quod* Crevierius necessarium requirebat, ne hic quidem deest. Sequitur enim orationis membrum, quo explicatur, quod pronomine erat involutum: *id*, nempe *ut permitterent se Romanis*, *quum per conloquia parum proficeret*, *postremo ingressus urbem evicit.* Nihil itaque muto.

Succedens murum] Vet. lib. *muris*. SIG. Vet. ed. *id per colloquia principum cum succedens murum parum proficeret.* Alter quoque Pal. *succedens murum.* Prior vero *succedens urbe.* GEBH. *succedens muris* est ab Sigonio, quum et scripti et editi veteres *succedens murum.* Quod nobis mutari non placet ob ea, quae diximus ad 31, 45, 5. secus haud ignoro, et *succedere muris* et *succedere ad vallum* alibi dici nostro: sed de veteri lectione quaeritur. J. FR. GRON. *succedens urbe* Lov. 3. *succedens in urbe* Lov. 6. *succedens muris* Voss. Harl. et Gaertn. *succedens muro* Lov. 1. *succedens murum* Lov. 2. 4. 5. Mead. ambo, et Hearnii Oxonn. quod Crevierius in contextum recepit. Ipsum Livium ita locutum esse, Gronov. ad l. 31. loco, quem modo laudavit, exemplis docuit. Similiter etiam alii loquuntur. Silius, perpetuus Livii immitator 10, 597.

Nequidquam armatos ausis succedere muros.

Tacit. 2. Ann. 20. *Si murum succederent, gravibus superne ictibus conflictabantur.* V. Nic. Heins. ad Nason. 13. Met. 611. et Cl. Oudend. ad Caes. 2. Gall. 6.

§. 8. *C. Valerius Laevini filius, qui cum ea gente*] Pal. pr. *C. Valerius Levinus T. Quinctius, qui cum ea gente primum amicitiam pepigerat, frater consulis, in rem eandem renitens, egregie adjuvit.* GEBH. Livius 31, 50, 4. praeter hunc duos alios Laevini filios, M. et P. Valerios Laevinos memorat. DUK. Polyb. in Exc. Leg. num. 28. Ὑπέθετό τις, ἐχεσθαι καὶ θεραπεύειν τὸν Γαΐον Οὐαλέριον. οὗτος δ' ἦν Μάρκου μὲν υἱὸς, τοῦ πρώτου συνθεμένου πρὸς Αἰτωλοὺς τὴν συμμαχίαν. Μάρκου δὲ τοῦ τότε στρατηγοῦντος ἀδελφὸς ἐκ μητρός. Quemadmodum autem M. Valerius Laevinus cum Aetolorum gente primum amicitiam perpigerit, narrat Livius 26, 24. Male ergo *C. Valerius Laevinus T. Quintius, qui cum ea* Lov. 3. neque aliter Lov. 6. nisi quod insuper τὸ *qui* omiserit. Tum *se consulis matre*

Aetolorum auxiliares sine fraude emitterent, aperuerunt portas. dein [Aetoli,] *ut quingenta Euboïca darent talenta; ex quibus ducenta praesentia, trecenta per annos sex pensionibus aequis: captivos perfugasque redderent Romanis: urbem ne quam formulae sui*

eadem genitus Lov. 1. *consulis frater in rem eandem renitens* Lov. 3. *frater consulis matre eadem genitus* Voss. Lov. 6. et Gaertn. *matre eadem genitus* etiam Lov. 2. 4. Harl. [Bamb.] et Mead. ambo.

§. 9. *Dein ut quingenta Euboïca darent talenta*] Pal. pr. *deinde quinquaginta ut darent talenta.* GEBH. Crederes, ut haec vulgabantur, omnia isthaec sibi pactos esse Ambracienses. Sed praeterquam, quod non eae erant conditiones, quae ab una urbe exigi possent et praestari, satis patet ex sequentibus, posteriora illa Aetolos pepigisse cum Romanis, non ullos alios. Continenter enim traditur, illos ipsos, ut de his ad concilium referrent, petiisse, quo facto omnes ad unum pacem accipi jussisse. Tum cap. 10. *Posteaquam approbasse pacem concilium Aetolorum accepit consul, eos Romam proficisci jussit.* Quo cum advenissent, diu jactati, tandem tamen, ut ista pax a senatu confirmaretur, impetrarunt cap. 11. ubi eaedem prorsus foederis cum Aetolis leges, quae hoc cap. memorantur, additis insuper nonnullis, repetuntur, ut nihil certius sit, quam haec non Ambracienses, sed Aetolos esse pactos. Nec est, ut quis dicat, Ambracienses pro illis apud consulem intercessisse, et, ut his conditionibus pax illis daretur, effecisse, cum hoc pro iis praestiterint Atheniensium Rhodiorumque legati, atque Ambracienses se suaque Romanis permittere ipsi debuerint. Nimirum cum utrisque simul de pace agebatur. Et *Amynander* quidem *impigre agebat, ut Ambracienses* suis orationibus *ad deditionem compelleret. Aetolos C. Valerius consulis frater egregie adjuvit.* Itaque (jam enim sequuntur, quae emendanda suscepi, atque ita restituenda contendo) *Ambracienses prius pacti, ut Aetolorum auxiliares sine fraude emitterent, aperuerunt portas, dein Aetoli, ut quingenta Euboïca darent talenta, ex quibus ducenta praesentia,* etc. Certissimam facit conjecturam hanc nostram Polybius, qui eodem plane modo et ordine haec tradit, ut appareat, Livium etiam hic, ut saepe alias solet, accurate eum expressisse. Inquit ille Exc. Legat. 28. *οἱ μὲν γὰρ Ἀμβρακιῶται, πεισθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἐπέτρεψαν τὰ καθ' αὐτοὺς τῷ στρατηγῷ τῶν Ῥωμαίων, καὶ παρέδωκαν τὴν πόλιν, ἐφ' ᾧ τοὺς Αἰτωλοὺς ὑποσπόνδους ἀπελθεῖν. τοῦτο γὰρ ὑφείλοντο πρῶτον τηροῦντες τὴν πρὸς τοὺς συμμάχους πίστιν. Ὁ δὲ Μάρκος συγκατέθετο τοῖς Αἰτωλοῖς ἐπὶ τοῦτο ποιήσασθαι τὰς διαλύσεις, ὥς τε διακόσια μὲν Εὐβοϊκὰ τάλαντα παραχρῆμα λαβεῖν,* etc. Ne vero quem offendat, quod forte librarios decepit, Aetolos dici pactos esse, ut ipsi darent et facerent ea, quae haud dubie gravia illis erant, et non nisi aeque atque iniquo animo praestare poterant, sciendum, ita saepe loqui veteres. Supra 22, 52. *Pacti, ut arma atque equos traderent.* 31, 45. *Tertio die pacti,*

juris facerent, quae post id tempus, quo T. Quinctius trajecisset in Graeciam, aut vi capta ab Romanis esset,

ut cum singulis vestimentis Delium Boeotiae transveherentur. 42, 52. *Vectigal, quantum Philippus pactus esset, daturum Persea.* Vellej. 2, 38. *Quae cujusque ductu gens ac natio redacta in formulam provinciae, stipendia pacta sit.* ubi male, mehercule, Lipsius scribi jubet *stipendiaria facta sit,* cum ex allatis satis superque constet, etiam victos, immo supplices cum victoribus pacisci, quod ille negat, de stipendio et caeteris, quae superbe licet praescribuntur. JAC. PERIZ. *dein quingenta Euboïca ut darent talenta* Voss. Lov. 4. [Bamb.] et Mead. ambo. Neque aliter Lov. 1. 2. 3. 6. Harl. et Gaertn. nisi quod praeferant *deinde;* de quo v. ad 3, 3, 6. Recte omnino vidit Cel. Perizon. vocem *Aetoli* hic excidisse. Olim hanc conjecturam Nic. Heinsio proposuerat, qui se eam probare respondit. V. Syllog. epist. Cel. Burm. tom. 4. pag. 769. et 780. Paullo ante *emitterentur* Lov. 6. Et ita edd. Ven. anni 1498. Mediol. anni 1505. omnesque secutae usque ad Frob. qui anno 1535. revocavit *emitterent;* quod non modo superest in reliquis meis, sed etiam in cod. Mog. V. ad 39, 22, 8.

Ex quibus ducenta praesentia] *ducenta in praesentia* Mead. 1. Non obtempero. Supra 29, 16, 3. *Ut tribus pensionibus ea pecunia solveretur: primam praesentem ii, qui tum essent, duas tertii et quinti consules numerarent.* 33, 30, 7. *Mille talentûm daret populo Romano; dimidium praesens, dimidium pensionibus decem annorum.* 37, 45, 14. *Quindecim millia talentûm Euboïcorum dabitis; quingenta praesentia.* 38, 8, 10. *Cujus summae dimidium praesens numeraretur.*

§. 10. *Urbem ne quam formulae sui juris facerent, quae post id*] Ut *formula* in jure praetorio et civili dicitur, cum certa quadam actione et forma, et verborum certa conceptione aliquid comprehenditur: ita in civitatum imperio et foederibus jurisdictioneque et ditione *formulam* inde traductam posuit sane quam eleganter: cum etiam ista certa cautione et lege certoque jure non minus, quam privata, constent. TURNEBUS 14. Advers. 11. *Formulam* aliquando diminutivum *formae* esse constat ex Plauto in Persa [2, 2, 47.] scribente:

Tempori hanc vigilare oportet formulam et aetatulam.

Sed haec significatio nihil ad rem praesentem. Ut plurimum *formula* apud Latinos scriptores, et JCtos praesertim, accipitur pro praescripta verborum norma, vel nota, praesertim circa actiones, a qua recedere antiquitus non licebat. Sicuti autem plures erant actiones, ita et totidem formulae; quas videre licet apud Car. Sigonium de Antiquo jur. Rom. Et has omnes complexus est particulari libello seu tractatu F. H. [Hotom.] et de aliis Tacitus lib. de Orat. et Cic. lib. de Finib. in Verr. de claris Orat. in orat. pro Mur. de Legibus, in orat. pro suo reditu, pro Q. Roscio, et alibi pluries. At proprie *formula* accipitur pro actione ipsa apud Paulum l. 42. D. de Furt. *Si servus navem exerceat non voluntate domini, de eo, quod ibi perit, vulgaris formula in dominum danda est.* hoc est, actio in factum. Hinc *formulam intendere* pro dictare actionem, seu instituere judicium, ex Sueton. in Vitell.

aut voluntate in amicitiam venisset: Cephallenia insula ut extra jus foederis esset. Haec quamquam spe ipso- 11

7. et *formula excidere* pro cadere causa. Sueton. Claud. 14. *Nec semper praescripta legum secutus, duritiem lenitatemque multarum ex bono et aequo moderatus est; nam et iis, qui apud privatos judices formula excidissent, restituit actiones.* Quod autem *formula excidere* dicit Sueton. idem est cum eo, quod vocat Justinianus lib. 4. Instit. tit. 6. *causa cadere* et *rem amittere.* Praescriptas formulas solemnes antiquas exaratas circa unamquamque actionem sustulere Impp. Constantinus, Theodosius et Valentinianus, sed non formulas ipsas, hoc est, actiones speciales, quae libellis continentur, ut probat Jason in l. 1. D. de Edendo. His sic se habentibus, erit sensus verborum Livii, inter caeteras conditiones pacis initae a Romanis cum Aetolis hanc fuisse, ne ipsi aliquam urbem ex iis, quae post id tempus, quo T. Quinctius trajecisset in Graeciam, aut vi capta a Romanis esset, aut voluntarie in eorum amicitiam venisset, *formulae sui juris facerent,* id est, in eam vel eas actionem, quasi sui juris essent, intentarent, sed liberae remanerent: actio enim nil aliud est, ut definivit Justinianus, quam jus prosequendi in judicio, quod sibi debetur. Eodem modo interpretanda et Livii verba 39, [25.] quum ait: *Ejusdem formulae disceptatio de Perraeborum Magnetumque oppidis fuit: omnium enim jura possidendo per occasiones Aetoli miscuerant.* hoc est, ejusdem actionis judicium Perraeborum et Magnetum oppida sibi ab Aetolis ablata reddi petentes. Et paulo post [c. 26.] subdit Livius, *Et Paracheloïda, quae sub Athamania esset, nullo jure Thessalorum formulae factam.* hoc est, nullam juris actionem Thessalos habere in Paracheloïda; quae Athamanum esset. Et rursus inquit [eodem cap.] *De injuriis, quas ultro citroque illatas querantur, quomodo inter eas gentes et Macedonas disceptetur, formulam juris exsequendi constituendam.* id est, constituendum, injuriarum actiones ex juris forma exsequendas esse, alterutrum, inter Macedonas et gentes illas. Formulae injuriarum meminit Suet. in Vitell. 7. in haec verba. *Quum libertino cuidam acerbius debitum reposcenti injuriarum formulam, quasi ab ipso calce percussus, intendisset.* Livius quoque 43. [6.] *Lampsacenos in sociorum formulam referre Q. Maenius praetor jussus.* hoc est, actionem illis sociorum datam, ut scilicet, quod petierant, si pax cum Perseo fieret, a Romanis exciperentur, nec amplius in regia potestate essent. Et 44, [16.] de Onesimo Macedone inquit: *Senatus eum in sociorum formulam recipi jussit.* id est, illi eam actionem juris concedi, quam Romanorum socii habebant. Et 45, [30.] ubi de Paulo Aemilio ait: *Divisae itaque Macedoniae partium usibus separatis, quanta universos teneat Macedonas formula dicta, quum leges quoque se daturum ostendisset.* hoc est, quam juris actionem Romani haberent in Macedonas, et quae juris actio competeret Macedonibus, statutum. Et 40, [12.] scribit: *Vis hanc formulam cognitionis esse?* id est, actionem in judicio. Nam, ut dixi, in unaquaque actione erat verborum formula statuta, qua utebantur in actione intentanda. Unde tot tantaeque actionum formulae, quas videre poterit lector apud praeallegatos scriptores. Haec omnia interim annotavimus, quum Turneb. 14. Ad-

rum aliquanto leviora erant, petentibus Aetolis, ut
12 ad concilium referrent, permissum est. Parva dis-
ceptatio de urbibus tenuit. quae quum sui juris ali-
quando fuissent, avelli velut a corpore suo aegre
patiebantur. ad unum tamen omnes accipi pacem
13 jusserunt. Ambracienses coronam auream consuli
centum et quinquaginta pondo dederunt: signa ae-

vers. 11. haec Livii verba concise, ne dicam subobscure, explicaverit. MARC. DONAT. Recte exponit Crevier. ne quam urbem contribuerent sibi, et ad formulam legum Aetolicarum alligarent. Inlustrat vero verbis Polyb. in Exc. Legat. num. 28. πόλιν δὲ μηδεμίαν ἔχειν ἐν τῇ συμπολιτείᾳ. Credit autem respici ad urbes Thessaliae Pharsalum, Echinum, Leucadem, quas sibi redditas non fuisse adeo indignati sunt Aetoli, ut hac ira maxime Antiochum in Graeciam evocarint. Supra 33, 13. 34. et 34, 23. At Clariss. Barbeyr. in Supplem. Corp. Diplom. tom. 1. part. 1. pag. 365. ad Oeniadas et Nasum, de quibus v. 26, 24, 15. et 25, 10. De loquendi formula v. ad 26, 24, 6. Insuper *post idem tempus* Lov. 3. V. ad 10, 10, 6. Mox *transisset in Graeciam* Lov. 2. V. ad 30, 28, 1. Praeterea *a Romanis* Voss. Lov. 3. 6. et Gaertn. Vox autem proxima *esset* non adparet in Mead. 1.

§. 11. *Quamquam spe ipsorum aliquanto leviora erant*] *essent* Lov. sex, Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. ante Aldum, qui *erant* ex cod. Mog. dedit. Utrumque admitti potest. V. ad 2, 50, 5. Sequor igitur cum Aldo cod. integerrimum. Mox *Aetolis petentibus* Voss. et Gaertn. Tum *ad consilium* Lov. 1. 3. 6. V. ad cap. 8, 2.

§. 12. *Quae quum sui juris aliquando*] Lege *quas*. MURET. Vulgatum puto similibus exemplis pronominis relativi defendi, et hic suppleri posse *eas*. 21, 41. *Peditum agmen quia adsequi terra non poteram, regressus ad naves*, etc. *in radicibus Alpium obvius fui*. DUK. Mureto adsentitur Crevier. Sed omnes nostri aliorumque codd. *quae* tuentur; quod non opus est, ut cum Mureto in *quas* mutemus, modo ad membrum posterius hujus periodi intelligamus pronomen demonstrativum *eas avelli*. Ita 4, 3, 15. *Civis Romanus si sit ex plebe, praecisa consulatus spes erit*. Ubi non audiendum esse monui Pighium, qui similem ob caussam *civi Romano* legebat. (* Ter. Eun. 3, 5, 62. 4, 3, 13.) De pronomine illo subintellecto v. ad 23, 15, 4. Vel est antiptosis, ut 23, 10. *Eum postulare, ut sibi dedatur*. Ovid. 4. Her. 173.

Sic tibi dent Nymphae, (quamvis odisse puellas
Diceris) arentem quae levet unda sitim.

pro undam, quae levet.

Ad unum tamen omnes accipi pacem] Pal. pr. *ad unum omnes tamen acceptari pacem jusserunt*. GEBH. Similiter Lov. 3. *ad unum omnes tamen* etiam Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, [Bamb.] et Gaertn. Deinde *pacem accipi* Lov. 6. *pacem peti* Gaertn.

et Democritus coepissent; tum illam tempestatem ortam, quae ad Antiochum eos, sicuti in scopulum, intulisset.

XI. Diu jactati Aetoli, tandem ut conditiones

Democritus Lov. 3. 5. et 6. 31, 32, 1. [*ab Asia* omittit . mox *cepissent* idem.]

illam tempestatem coortam, ad Antiochum eos, sicut in ulum, intulisset] Pal. pr. *cum tempestate cohorta, quae apud ochum eos, sicut scopulum inset.* Vet. ed. *sicuti ad scopu intulisset.* Pal. alter *sicuti scom intulisset.* GEBH. A Mo. est *in scopulum.* Olim *ad ulum.* Terentius Phorm. 4, 4.

Hic mandas, quod quidem recte curatum velis,
Qui te ad scopulum e tranquillo inferat.

e verba Livio fuisse obvervidentur: tantum abest, ut Terentio abjudicem. Lucreti lib. 2, [1174.] *Omnia paullatim escere, et ire Ad scopulum.* J. GRON. Olim edebatur *quae apud Antiochum, sicuti ad scoum intulisset:* quod in uno tan supereft Lov. 5. qui ubique itis adhaeret. *quae apud Antioum eos, sicut scopulum* Lov. 3. et Gaertn. *quae apud Antiochum , sicuti scopulum* Voss. Lov. 1. 4. Harl. [Bamb.] et Mead. am. Unus veram lectionem serit cod. Mog. exhibens *quae ad Antiochum eos, veluti* (* l. *sic ti*) *in scopulum, intulisset:* quam dus et post eum reliqui recerunt. Mutationi, quae in priobus verbis *quae ad Antiochum os* obcurrit, nemo controversiam movit: sed *in scopulum intulisset* τῷ πάνυ Gronovio displiet, partim quia olim aliter edebatur, partim quia *ad scopulum inferre* Terent. et *ad scopulum ire* Lucretius dixerunt. Non quidem damno genus loquendi *inferre ad scopulum:* similiter enim *inferre signa ad moenia* est supra 30, 30, 17. ubi vide. Passim etiam verbo cum praepositione composito alia insuper praepositio in regimine additur. V. ad 22, 3, 10. et 37, 27, 6. Et ita hoc loco *ad Antiochum inferre* ex cod. Mog. probandum censeo. Verum alia est locutio *inferre ad scopulum*, alia *ire ad scopulum*, qua Lucretius utitur. In loco autem Terentii Clariss. Bentlejus plerosque omnes libros *auferat*, pro *inferat*, habere testatur, quod ipse probat, vel pro eo legit *ferat.* An igitur, quia Terentius ex emendatione viri Celeberr. dixit *auferre ad scopulum* sensu translato, ideo alteri, cui Terentii verba obversantur, vel sensu translato, vel proprio dicere non licebit *auferre in scopulum?* Quid ergo fiet Ovidio 9. Met. 592. *Auferor in scopulos igitur?* Immo potius, licet Terent. dixisset *inferre ad scopulum*, Livio dicere permissum erat *inferre in scopulum.* Id autem Livio placuisse, verisimile reddit integerrimi, omnibusque editionibus praeferendi codicis indicium, ex quo et prima hujus periodi verba feliciter emendata esse convenit: unde in hac ejus parte eidem fidem abrogare vix permittendum, bonive exempli esse judicandum videtur. Idem adstruunt illorum codicum vestigia, qui *sicuti scopulum* exhibent: ubi medium *t* sive *in*, post vocem similiter in *i* finitam facilius excidere potest, quam quidem *ad.* Neminem vero morari debet praepositionum mutatio *AD Antiochum, si-*

2 pacis convenirent, effecerunt. Fuerunt autem ha
Imperium majestatemque populi Romani gens Aetolor
conservato sine dolo malo. Ne quem exercitum, qui a
versus socios amicosque eorum ducetur, per fines su
3 *transire sinito; neve ulla ope juvato. Hostes eosdem h*
beto, quos populus Romanus, armaque in eos ferto, be
4 *lumque pariter gerito. perfugas, fugitivos, captivosq*

cuti I N scopulum: id enim Livio frequens esse, vidimus ad 6, 28, 3. Praeterea operarum errori adscribo, quod, quum plerique scripti omnesque typis excusi priores praeferant *sicuti*, Gronoviana tamen anni 1665. exhibeat *sicut*; quod recentiores servarunt. Ceterum *cum*, vel *tum illa tempestate coorta* male Voss. Lov. 1. 2. 3. 6. Harl. Mead. 1. et Gaertn. [*intulissent* Bamb.]

§. 1. *Ut ad conditiones pacis convenirent*] Lege *ut conditiones pacis convenirent*, non *ut ad conditiones*. GELEN. Probanda est Gelenii emendatio. Omnes tamen codd. nostri et Hearnii L. 1. alterum servant. Tum *fecerunt* Voss.

§. 2. *Imperium majestatemque populi Romani gens Aetolorum conservato*] Clausula est haec foederum, de qua sic Cicero pro Corn. Balbo [16.] *Adjunctum illud etiam est, quod non est in omnibus foederibus: Majestatem populi Romani comiter conservent. id habet hanc vim, ut sit ille in foedere inferior. Nam cum alterius populi majestas conservari jubetur, de altero siletur, certe ille populus in superiore conditione causaque ponitur, cujus majestas foederis sanctione defenditur.* SIG. Non aliena ab hoc loco sunt verba Cic. in d. orat. cap. 16. a Sigonio praetermissa. *Verbi hoc genus conservanto, quo magis in legibus, quam in foederibus, uti solemus, imperantis est, non precantis.* De eo aliis verbis imperativis agit C jac. 11. Obs. 25. Unde confirm tur conjectura Gronovii, paullo post legendum esse *tr duntor*, et *redduntor*. Ceter pro eo, quod Cicero et Proc lus l. 7. D. de Captiv. et *postlim* significant, in aliorum foederu formulis fere fuisse *comiter*, i hoc foedere est *sine dolo malo*, apud Polyb. Legat. 28. ἀδόλω, quae quomodo inter se differan exponit Herald. 2. de Rer. judi auctor. 16. DUK. V. Brisson. d Form. 4, 361. *imperium, majesta tem populi Rom.* Voss. et Lov. 6 *imperium et majestatem* Gaertn [*autem haec* Bamb.]

Per fines tuos transire] Leg *per fines suos*, non *tuos*. GELEN *suos* in solo est Lov. 1. similite etiam in edd. Mediol. anni 1480 Tarvis. utraque, et seqq. ant Gelenium. Sed recte *suas* reli qui scripti, et excusi. Paull ante *Neve quem exercitum* Voss. et Lov. 6. *Utve quem exercitum* Gaertn. Tum *duceretur* cod. Mog. Voss. Lov. 1. 3. 6. et Gaertn. V. ad 2, 56, 7.

§. 3. *Hostes eosdem habeto*, etc. *bellum pariter gerito: perfugas, fugitivos, captivosque*] Τὸ *eosdem* perperam deest in Harl. Polyb. in Exc. Legat. num. 28. Ἐχθρὸν καὶ φίλον τὸν αὐτὸν ἐχέτω τοῖς Ῥωμαίοις. Tum *bellumque pari*

qui, per legatos, per literas, Dolopas, Amphilochosque, et Athamaniam ereptas sibi querens, praesidiaque sua, postremo etiam filium Persea ex Amphilochis pulsum, averterat senatum ab audiendis precibus eorum. Rhodii tamen et Athenienses cum 4 silentio auditi sunt. Atheniensis legatus Leon, Icesiae filius, eloquentia etiam dicitur movisse: qui 5 vulgata similitudine, mari tranquillo, quod ventis

Ῥοδίων πρεσβεῖς ἧκον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν Ῥωμαίων. Neque objiciendum, alibi Livium ordinem Polybii invertisse; et, quod Polyb. Exc. Leg. 31. dixit *δισμυρίους κριτῶν μεδίμνους, καὶ δισμυρίους πυρῶν*, Livium vertisse 38, 15. *Viginti millibus medimnum tritici, viginti hordei:* non enim sola Livii imitatione Polybiana sententia mea nititur, sed simul etiam veterum Mstorum auctoritate. Paullo ante *consilium Aetolorum* Voss. et Lov. 1. 3. ac 6. V. ad c. 8, 2. Tum *concepit* Lov. 3.

§. 3. *Per legatos, per literas, Dolopas, Amphilochosque, et Athamaniam ereptas sibi querens*] Pal. pr. *per legatos literasque quod Dolopas, Amphilocosque et Athamaniam sibi querens ereptas.* Proxime vero Pall. uterque, *verteratque senatum.* GEBH. Quasi dixisset *Dolopiam, Amphilochiam*, et *Athamaniam*: si tamen sic locutus, et non respexit vel ad dignius *ereptos*, vel ad propius *ereptam* scribendo. J. FR. GRON. *per legatos, literasque* Voss, Lov. 1. 3. 6. et Gaertn. Sed v. ad c. 18, 12. Tum *quod Dolopas, Amphilochosque et Athamaniam sibi querens ereptas* Lov. 3. *sibi querens ereptas* etiam Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. *erepta sibi querens* Lov. 2. et Mead. 1. *ereptam sibi querens*, ut Gronov. malebat, Harl. Paullo post *filium etiam Persea* Voss. Lov. 1. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *filium etiam Perseā* Lov. 6. *filium etiam Perseum* Lov. 3. *filium etiam*, voce sequenti omissa, Lov. 2. [*filium etiam Persae* Bamb. paulo ante *venerunt* pro *invenerunt* idem.] Tum *everteratque* Lov. 1. 2. 3. 4. Voss. Harl. et Mead. ambo.

§. 4. *Leon, Icesiae filius*] Pal. prior *Leochiensiae filius.* Alter *Leochicensiae filius.* GEBHARD. *Damis* ex Polybio Legat. 28. HENR. VALES. Hoc etiam ibi animadvertit Ursinus. *Damis* aeque Polybio *Icesiae filius* dicitur, ac *Leon* Livio: unde non est dubium, quin idem homo ab utroque designetur. Sed, apud utrum nomen illius rectius scribatur, nemo facile dicat. Apollodorum, qui Atheniensibus auctor ad Antiochum deficiendi fuerat, *Leonte* quodam accusante damnatum fuisse, scribit Livius 35, 50. DUK. *Leuchi censiae filius* Voss. *Leuchie censiae filius* Gaertn. *Leochisiae filius* Harl. *Leochiensiae filius* Lov. 2. 3. et 6. *Leochicensie filius* Lov. 1. 4. et Mead. 2. *Leochiocensie filius* Mead. 1. [*Leochicensiae filius* Bamb.]

§. 5. *Vulgata similitudine, mari tranquillo*] Qua etiam usus est Scipio 28, 27, 11. *Multitudo*

6 *reddantur. obsides quadraginta arbitratu consulis Roma-*
ni dato, ne minores duodecim annorum, neu majori
7 *quadraginta. Obses ne esto praetor, praefectus equitum*
scriba publicus: neu quis, qui ante obses fuerit apud
8 *Romanos. Cephallenia extra pacis leges esto.* **De pecu-**
niae summa, quam penderent, pensionibusque ejus
nihil ex eo, quod cum consule convenerat, muta-
tum. Pro argento si aurum dare mallent, darent;

to melius. Quamquam et suspicari possis, cum hic, tum praecedenti membro fuisse *redduntor*, *traduntor.* J. FR. GRON. Posteriorem hanc Gronovii conjecturam probat Clariss. Duker. ad §. 2. sed *reddantur* legunt Lov. 3. 6. et Hearnii L. 1. quod recepi. Praeterea *primus inventus fuerit* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Gaertn. *primus inventus erit* Mead. 2. *primum inventus erit* cod. Mog. [et Bamb., *reddatur* idem.] et Mead. 1.

§. 6. *Arbitratu consulis Romani dato, ne minores*] Vet. lib. *Romanis*; quod placet, quia praecessit *Corcyraeorum magistratibus sine dolo malo tradantur.* SIG. Similiter Lov. 2. et Harl. Infra cap. 38. *Obsides Romanis viginti dato.* Posset etiam videri τὸ *Romani* aut *Romanis* supervacuum esse: consul enim, nisi Romanus, non intelligitur; neque etiam obsides aliis, quam Romanis, tradendos esse. Deest etiam ea vox in Gaertn. Supra 30, 37. *Obsides centum arbitratu Scipionis darent.* Nihil tamen temere mutandum censeo. *dono*, pro *dato*, Voss. *donato* Lov. 1. 6. et Hearnii L. 1. [*dando* Bamb. §. 7. *fuit* pro *fuerit* idem.] Tum *nec minores* Voss. et Gaertn. Male. V. ad cap. 24, 5. Mox *ne majores* Lov. 1. 3. et 6. V. ad 34, 35, 9.

§. 8. *Pro argento si aurum dare mallent, darent, convenit*] *dare convenit* Lov. 2. 4. Harl. Mead. ambo, et quaedam ex editionibus ante Froben. anni 1535. Vox *darent* deest in Lov. 3. [et Bamb.] sequens *convenit* in Gaertn. Ceterum Polyb. convenisse scribit, ut ducenta talenta Euboïca argenti praesentia darent: eorum autem tertiam partem, si mallent, auro solverent in Exc. Legat. num. 28. *Δότωσαν δὲ Αἰτωλοὶ ἀργυρίου μὴ χείρονος Ἀττικοῦ, παραχρῆμα μὲν τάλαντα Εὐβοϊκὰ σ' τῷ στρατηγῷ τῷ ἐν Ἑλλάδι ἀντὶ τρίτου μέρους τοῦ ἀργυρίου χρυσίον, ἐὰν βούλωνται, διδόντες.*

Dum pro argenteis decem aureus unus valeret] Multi de hoc numero dubitant, de verbis etiam magis. At ego puto, Livium neque per *argenteos*, denarios; neque per *aureos*, Romanos, qui centum valebant nummis, significare voluisse, sed rationem auri ad argentum, qua ratione Romani multum lucrabantur, quando analogia auri et argenti requireret in singulos aureos ut minimum XII. argenteos. Verum haec non sunt hujus negotii. GLAREAN. Hotoman. de Re numm. pag. 353. existimat, multo melius ac certius Polyb. dixisse in Exc. Leg. num. 28. pag. 1157. τῶν δέκα μνῶν ἀργυρίου, χρυσοῦ

stas et Democritus coepissent; tum illam tempestatem coortam, quae ad Antiochum eos, sicuti in scopulum, intulisset.

XI. Diu jactati Aetoli, tandem ut conditiones 1

dem *Democritus* Lov. 3. 5. et 6. V. ad 31,32, 1. [*ab Asia* omittit Bamb. mox *cepissent* idem.]

Tum illam tempestatem coortam, quae ad Antiochum eos, sicut in scopulum, intulisset] Pal. pr. *cum illa tempestate cohorta, quae apud Antiochum eos, sicut scopulum intulisset.* Vet. ed. *sicuti ad scopulum intulisset.* Pal. alter *sicuti scopulum intulisset.* GEBH. A Mogunt. est *in scopulum.* Olim *ad scopulum.* Terentius Phorm. 4, 4.

Huic mandes, quod quidem recte curatum velis,
Qui te ad scopulum e tranquillo inferat.

Quae verba Livio fuisse observata videntur: tantum abest, ut ea Terentio abjudicem. Lucretius lib. 2, [1174.] *Omnia paullatim tabescere, et ire Ad scopulum.* J. FR. GRON. Olim edebatur *quae eos apud Antiochum, sicuti ad scopulum intulisset:* quod in uno tantum superest Lov. 5. qui ubique editis adhaeret. *quae apud Antiochum eos, sicut scopulum* Lov. 3. 6. et Gaertn. *quae apud Antiochum eos, sicuti scopulum* Voss. Lov. 1. 2. 4. Harl. [Bamb.] et Mead. ambo. Unus veram lectionem servavit cod. Mog. exhibens *quae ad Anthiochum eos, veluti* (* l. *sic uti*) *in scopulum, intulisset:* quam Aldus et post eum reliqui receperunt. Mutationi, quae in prioribus verbis *quae ad Antiochum eos* obcurrit, nemo controversiam movit: sed *in scopulum intulisset* τῷ πάνυ Gronovio displicet, partim quia olim aliter edebatur, partim quia *ad scopulum inferre* Terent. et *ad scopulum ire* Lucretius dixerunt. Non quidem damno genus loquendi *inferre ad scopulum:* similiter enim *inferre signa ad moenia* est supra 30, 30, 17. ubi vide. Passim etiam verbo cum praepositione composito alia insuper praepositio in regimine additur. V. ad 22, 3, 10. et 37, 27, 6. Et ita hoc loco *ad Antiochum inferre* ex cod. Mog. probandum censeo. Verum alia est locutio *inferre ad scopulum*, alia *ire ad scopulum*, qua Lucretius utitur. In loco autem Terentii Clariss. Bentlejus plerosque omnes libros *auferat*, pro *inferat*, habere testatur, quod ipse probat, vel pro eo legit *ferat.* An igitur, quia Terentius ex emendatione viri Celeberr. dixit *auferre ad scopulum* sensu translato, ideo alteri, cui Terentii verba obversantur, vel sensu translato, vel proprio dicere non licebit *auferre in scopulum?* Quid ergo fiet Ovidio 9. Met. 592. *Auferor in scopulos igitur?* Immo potius, licet Terent. dixisset *inferre ad scopulum*, Livio dicere permissum erat *inferre in scopulum.* Id autem Livio placuisse, verisimile reddit integerrimi, omnibusque editionibus praeferendi codicis indicium, ex quo et prima hujus periodi verba feliciter emendata esse convenit: unde in hac ejus parte eidem fidem abrogare vix permittendum, bonive exempli esse judicandum videtur. Idem adstruunt illorum codicum vestigia, qui *sicuti scopulum* exhibent: ubi medium *t* sive *in*, post vocem similiter in *i* finitam facilius excidere potest, quam quidem *ad.* Neminem vero morari debet praepositionum mutatio *A D Antiochum, si-*

1 XII. Eadem non aestate solum, sed etiam iisde
prope diebus, quibus haec a M. Fulvio consule i
Aetolia gesta sunt, consul alter Cn. Manlius in Ga
lograecia bellum gessit, quod nunc ordiri pergam
2 Vere primo Ephesum consul venit, acceptisque c

subegerint, aut voluntate in ditionem suam redegerint. Deinde ita recederetur a conditionibus, quas M. Fulvius cum Aetolis pactus erat cap. 9. *Urbem ne quam formulae sui juris facerent; quae post id tempus, quo T. Quinctius trajecisset in Graeciam, aut vi capta ab Romanis esset, aut voluntate in amicitiam venisset.* Et quidem hac ratione Aetolorum conditio longe melior facta fuisset. Nam si demum urbes, agros, homines sui quondam juris, qui L. Quinctio, Cn. Domitio consulibus, postve eos consules armis subacti, aut voluntate in ditionem populi Romani venerant, recipere prohiberentur, potuerunt sane recipere, qui inter T. Quinctii in Graeciam adventum et L. Quinctii consulatum aut armis aut voluntate Romanis juncti sunt; et quidem nominatim urbes Pharsalum, Larissam Cremasten, Echinum, Thebas Phthias, et Leucadem, quas a Philippo receptas partim iis restituere Quinctius recusarat, 33, 13. partim rei cognitionem decem legati ad senatum rejecerant, 33, 34. Verisimile autem non est, senatum Romanum, qui pacem Aetolis datam aegre confirmavit, conditiones ejus mitigasse, aut jam hostibus infensissimis, sed debellatis, concessisse, quod iisdem adhuc sociis et florentibus negandum duxerat. His rationibus permotus Perizon. in Animadv. Hist. cap. 1. pag. 13. existimat, in hac parte ἀμάρτημα μνημονικὸν commissum esse a Polybio, qui, quod antea pag. 1153. recte dixer *μετὰ τὴν Τίτου Κοϊντίου διάβ σιν,* postea ornatius et accurati more Romanorum expositur T. Quinctio perperam colleg addidit Cn. Domitium, qui al quot annis post cum Titi frat L. Quinctio consulatum gess Livium vero hunc Polybii err rem non animadversum in su historiarum libros transtulis Videnda sunt, quae vir Cel. pl ribus d. l. disputat. Ex ejus i tur sententia *Titi* praenomen, c expuncto *Lucii* Sigonius sub tuerat, Quinctio reddidi, qu et Crevierium fecisse video.

Armis subacti, aut voluntate in ditionem populi Romani vene runt] *aut armis subacti* omnes no stri, Hearnii L. 1. et edd. ant Gruterum, cujus editio ultim vocem *aut* ab initio omisit, qua Livio restitui. Tum *in deditione* Lov. 2. 5. Harl. Hearnii L. 1. e edd. ante Aldum. Sed reliquo codd. qui, praeter Mead. 1. *in dictione*, et Mead. 2. *in ditione* ex hibentes, vulgatum tuentur, se quor. V. ad 33, 37, 4.

Neque eos Aetoli recepissent, vel in Aetolia essent, eae urbes agri que Acarnanum sunto] Antiqua le ctio, *ne quem eorum Aetoli rec pisse velint. Aeniadae cum urb agrisque Acarnanum sunto.* GE LEN. *Oeniadae* ex Thucydide Stephano, ut supra. SIG. Anti quam lectionem, a Gelenio ex plosam, in uno inveni Lov. 5. *neque eorum qui Aetoli recepissent vel in Aetolia urbes agrosque* Lov. 2. et Harl. *neque eorum quae Ae-*

a L. Scipione, et exercitu lustrato, concionem ad milites habuit: qua, conlaudata virtute eorum, 3 od cum Antiocho uno proelio debellassent, adhortatus eos ad novum cum Gallis suscipiendum bellum, i et auxiliis Antiochum juvissent, et adeo indo-

recepissent vel in Aetolia X *agrosque* Mead. ambo. *nomorum Aetoli recepisssent vel Aetolia X urbes agrosque* Lov. 4. 6. et Gaertn. Neque ali- Voss. nisi quod legat *recepis-* Gronovius quidem reliquas ndationes probat ad 37, 17, 6. riori ed. not. ad h. loc. at *recepisse velint* controversi- movet. Existimans enim Ge- ium *recepisse vellent* emendas- et ita Mog. cod. praeferre, tur vulgatum ante eum *recensunt*, idque exponit vel per *cepisse vellent*, vel per *reciperent*. rum ex cod. suo nihil hic Mo- ntini monuerunt, sed Gelenius co desperato auxilium tulit; rum vero ex cod. Mog. an ex o, non monuit. Praeterea non *cepisse vellent* reponendum cen- , sed *recepisse velint*, quod poni debet *receperint*, vel *recipiant*. Lectionem Gelenii firmat codd. nostrorum vestigia *recepissent, vel in*, aut *recepisset in*. Insuper *recepissent* pro *reciperent* hic locum habere ne- uit, quia, quae hoc cap. dire- a oratione praecedunt, vel im- erativo, vel subjunctivo prae- ntis concepta sunt, quorum terutrum hic pariter requiri- ur. *Recepisse velint* itaque est re- ipiant: quae loquendi formula andior esse vulgo creditur, uam praecisum *recipiant*, vel *recipiunto*; eadem tamen utuntur etiam imperiosius praecipientes, vehementiusque increpantes. O- vid. 1. Am. 4, 38.

Oscula praecipue nulla dedisse velis.

Phaedr. 1, 29, 6.

— — *ille indignatus repudiat*
Officium, et quaerit, cur sic
mentiri velit.

ubi vide Cel. Burm. Recte etiam Sigon. *Oeniadae*. Polyb. pag. 1158. Ἡ δὲ πόλις, καὶ ἡ Χώρα ἡ τῶν Οἰνιάδων, Ἀκαρνάνων ἔστω. ubi Ursin. etiam hic *Oeniadae* legendum monuit. [*recepissent*. mox *vel in Aetolia X urbes agrosque Acarnanum sunto* Bamb.]

§. 1. *Sed etiam iisdem diebus*] Ita habent libri nostri omnes. Vulgo *iisdem prope diebus*. GEBH. *iisdem diebus* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. [Bamb.] et Mead. uterque. *his diebus* Gaertn. *iis diebus* Lov. 5. et edd. antiq. *iisdem prope diebus*, quod vulgo nunc exstat, Aldus adoptavit ex cod. Mog. Mox *τὸ consule* non adparet in Lov. 5. et priscis excusis. Aldus id iterum ex eodem cod. adscivit, adsentientibus reliquis omnibus Mstis.

§. 2. *Ephesum consul venit*] Media vox exsulat ab Harl. Mox *ab L. Scipione* legunt Lov. 1. 2. 4. Harl. [Bamb.] et Mead. ambo.

§. 3. *Qua, conlaudata virtute eorum*] Pal. prior *quasi laudata*. GEBH. Similiter Lovel. 3. Mox *uno* deest in Lov. 2. Tum *ac hortatus eos novum* Harl. *adhortatus eos novum* reliqui codd. et edd. ante Frob. anni 1531. Hinc *bellum cum Gallis suscipiendum* Lov. 2. Harl. et Mead. 1.

Qui et auxiliis Antiochum juvissent, et adeo indomita] Pall. uter-

4 mita haberent ingenia, ut nequidquam Antiochus motus ultra juga Tauri montis esset, nisi frangeretur opes Gallorum, de se quoque pauca, nec fal
5 nec inmodica, adjecit. Laeti milites cum frequ ti adsensu consulem audiverunt, partem virium A tiochi fuisse Gallos credentes; rege superato, n lum

que, et vet. editio *qui et* (Pal. pr. *ex*) *auxilio juvissent Antiochum, et ante indomita haberent ingenia.* GEBH. *qui ex auxilio* Voss. et Lov. 3. ac 6. *qui et auxilio* Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. uterque, Gaertn. Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. ante Aldum. Deinde *juvissent Antiochum* Lov. sex, Harl. Mead. ambo [Bamb.], et edd. eaedem. *juvassent Antiochum* Gaertn. *vicissent Antiochum* Voss. *auxiliis* Aldus dedit fide cod. Mog. quod servavi; sive per *auxilia* intelligas milites auxiliarios, (in exercitu enim Antiochi Gallograecos equites Livius supra memorat 37, 40. v. et hoc l. c. 48.) sive in genere opem, auxilium. V. ad 5, 36, 2. Sed *Antiochum juvissent* idem Aldus, invito Mog. Msto, transposuit, si credere licet viris doctis, qui ejus excerpta nobis dederunt. Quare priscum ordinem revocavi. Deinde *et ante indomita* Voss. Lov. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. pr. [Bamb.] et Gaertn.

§. 4. *Antiochus emotus ultra juga Tauri*] Ita quoque locutus est in Eumenis persona [37, 53.] mavult tamen MS. *Antiochus amotus.* MOD. Codicem Mog. qui *amotus* legit, non audio. V. ad 42, 50, 6. [*semotus* Bamb.]

Nisi frangeretur opus Gallorum] *Frangi Gallorum opus* adulteratum crediderim, pro *opes.* TURNEB. 14. Advers. 11. In qua ed. ita Turnebus invenerit, nescio: o nes enim, quas vidi, habent *fr gerentur opes.* Nec aliter scri excepto Mead. pr. qui prae *frangerent.* Vide ad 10, 10, 1

De se quoque pauca, nec fals nec inmodica, adjecit. Laeti c frequenti] Pall. *de se nec fals nec immodica adjecit.* Vet. ed. *se nec falsa, nec modica adje* GEBH. *de se quoque nec falsa,* *inmodica* Lov. 1. 3. 4. 6. Harl. Me ambo [Bamb.], et Hearnii L. *de se quoque neque falsa, nec im dica* Lov. 2. *de se quoque nec fal nec incommoda* Gaertn. *nec inco moda* etiam Voss. *de se quoque n falsa, nec modica* Lov. 5. et ed vett. Primi Moguntini recte *pa ca, nec falsa, nec inmodica* ex co suo vulgarunt. Insuper *nec i modica, acciti milites cum frequ ti* iterum cod. Mog. *nec inmod ca, adjecit. Laeti milites cum fr quenti* omnes nostri codd. ut edd. ante Gruterum, cujus ult ma ed. perperam vocem *milit* omisit; quam loco restitui. M *consulem adinverunt* Lov. 3. *co sulem adiverunt* Voss. et Lov. *consulem adierunt* cod. Mog. cujus vestigiis legendum *aud runt*, quod superest in Harl. edd. Ven. anni 1498. et Medio anni 1505.

§. 6. *Credere consul, gnaru locorum* etc. *et cujus interess frangi Gallorum opes*] Pal. p *consul gnarus locorum.* vet. ed

convenit; dum pro argenteis decem aureus unus valeret. *Quae urbes, qui agri, qui homines Aetolorum* 9
juris aliquando fuerunt, qui eorum T. Quinctio, Cn. Domitio consulibus, poſtve eos consules, aut armis subacti, aut voluntate, in ditionem populi Romani venerunt, ne quem eorum Aetoli recepiſſe velint. Oeniadae cum urbe agrisque Acarnanum sunto. His legibus foedus ictum cum Aetolis eſt.

μνᾶν διδόντες, quam Livium *pro argenteis decem aureus unus:* pro auro enim argentoque infecto scriptoris Graeci Latinum posuiſſe signatum numeratumque, ac simul indicaſſe, unius nummi aurei tantum fuiſſe pondus, quantum singulorum ex decem argenteis, atque universos decem pretio et dignitate unum aureum adaequaſſe; quum tamen apud Romanos unus aureus, qui binos tantum argenteos pendebat, quinque et viginti argenteos valeret. Hinc in mentem ipsi veniebat suspicari, hanc usitatam librae notam ◁ apud Livium intercidisse, eumque potius ita scripsisse: *dum pro argenteis decem una auri ◁ valeret. libram* enim Latinos pro Graeca mina usurpasse. Verum Livium ejusque lectionem receptam adversus Hotoman. erudite defendit J. Fr. Gronov. 2. de Pec. vet. 8. docens, scriptores Graecos et Latinos adpellatione *minae* auri vel argenti non infectum, sed numeratum signatumque intellexisse: praeterea in pretio eamdem esse differentiam inter nummum aureum didrachmum et nummum argenteum didrachmum, quae erat inter minam auri et minam argenti: et quidem auri proportionem ad argentum decuplam fuisse. Non itaque vel Livium culpandum, vel lectionem ejus receptam esse mutandam. Latius haec in opere eruditissimo videnda sunt. Ceterum *pro decem argenteis* Lov. 2. et Harl. Tum *unus valeret aureus* Lov. 6.

§. 9. *T. Quinctio, Cn. Domitio*] Legendum *L. Quintio*, non *T. Quintio*. Lucius enim cum Domitio fit consul anno XI decados hujus, [35, 10.] Titus autem III cum Aelio, [32, 7.] GLAREAN. *L. Quintio* lege ex ipsomet Livio et Capitolinis consulibus. SIG. Omnes tamen Mſti noſtri, [Bamb.] Hearnii Oxonn. et Crevierii Victor. conſtanter Quinctio praenomen *Titi* tribuunt. Quin et Polyb. eodem modo in Exc. Leg. num. 28. pag. 1158. *Ὅσας Χώρας, καὶ πόλεις, καὶ ἄνδρας, οἷς οὗτοι ἐΧρῶντο ἐπὶ Τίτου Κοϊντίου καὶ Γναίου Δομιτίου ϛρατηγῶν, ἢ ὕϛερον ἑάλωσαν, ἢ ἐις φιλίαν ἦλθον Ῥωμαίοις.* Verissimum tamen eſt, T. Quinctium Flamininum non cum Cn. Domitio, sed cum Sex. Aelio Paeto, nono anno antea, consulatum gessisse; et contra L. Quinctium Flamininum Titi fratrem triennio ante cum Cn. Domitio Ahenobarbo. Verum L. Quinctii et Cn. Domitii mentio hic fieri nequit, quia eorum consulatu Romani nihil in Graecia contra Aetolos gesserunt, nullas urbes, nullos agros, nullos homines, qui juris Aetolorum fuerant, aut armis

4 mita haberent ingenia, ut nequidquam Antiochus motus ultra juga Tauri montis esset, nisi frangere tur opes Gallorum, de se quoque pauca, nec fals
5 nec inmodica, adjecit. Laeti milites cum freque ti adsensu consulem audiverunt, partem virium A tiochi fuisse Gallos credentes; rege superato, ne lum

que, et vet. editio *qui et* (Pal. pr. *ex*) *auxilio juvissent Antiochum, et ante indomita haberent ingenia.* GEBH. *qui ex auxilio* Voss. et Lov. 3. ac 6. *qui et auxilio* Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. uterque, Gaertn. Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. ante Aldum. Deinde *juvissent Antiochum* Lov. sex, Harl. Mead. ambo [Bamb.], et edd. caedem. *juvassent Antiochum* Gaertn. *vicissent Antiochum* Voss. *auxiliis* Aldus dedit fide cod. Mog. quod servavi; sive per *auxilia* intelligas milites auxiliarios, (in exercitu enim Antiochi Gallograecos equites Livius supra memorat 37, 40. v. et hoc l. c. 48.) sive in genere opem, auxilium. V. ad 5, 36, 2. Sed *Antiochum juvissent* idem Aldus, invito Mog. Msto, transposuit, si credere licet viris doctis, qui ejus excerpta nobis dederunt. Quare priscum ordinem revocavi. Deinde *et ante indomita* Voss. Lov. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. pr. [Bamb.] et Gaertn.

§. 4. *Antiochus emotus ultra juga Tauri*] Ita quoque locutus est in Eumenis persona [37, 53.] mavult tamen MS. *Antiochus amotus.* MOD. Codicem Mog. qui *amotus* legit, non audio. V. ad 42, 50, 6. [*semotus* Bamb.]

Nisi frangeretur opus Gallorum] *Frangi Gallorum opus* adulteratum crediderim, pro *opes*. TURNEB. 14. Advers. 11. In qua ed. ita Turnebus invenerit, nescio: o nes enim, quas vidi, habent *fr gerentur opes*. Nec aliter scri excepto Mead. pr. qui prae *frangerent*. Vide ad 10, 10, 1

De se quoque pauca, nec fals nec inmodica, adjecit. Laeti c frequenti] Pall. *de se nec fals nec immodica adjecit.* Vet. ed. *se nec falsa, nec modica adj* GEBH. *de se quoque nec falsa,* *inmodica* Lov. 1. 3. 4. 6. Harl. Mea ambo [Bamb.], et Hearnii L. *de se quoque neque falsa, nec inm dica* Lov. 2. *de se quoque nec fals nec incommoda* Gaertn. *nec inco moda* etiam Voss. *de se quoque n falsa, nec modica* Lov. 5. et ed vett. Primi Moguntini recte *pa ca, nec falsa, nec inmodica* ex co suo vulgarunt. Insuper *nec i modica, acciti milites cum frequ ti* iterum cod. Mog. *nec inmod ca, adjecit. Laeti milites cum fr quenti* omnes nostri codd. ut edd. ante Gruterum, cujus ult ma ed. perperam vocem *milit* omisit; quam loco restitui. Mo *consulem adinverunt* Lov. 3. *co sulem adiverunt* Voss. et Lov. 1 *consulem adierunt* cod. Mog. cujus vestigiis legendum *aud runt*, quod superest in Harl. edd. Ven. anni 1498. et Mediol anni 1505.

§. 6. *Credere consul, guaru locorum* etc. *et cujus interess frangi Gallorum opes*] Pal. pr *consul guarus locorum.* vet. ed

piis a L. Scipione, et exercitu luſtrato, concionem
apud milites habuit: qua, conlaudata virtute eorum, 3
quod cum Antiocho uno proelio debellaſſent, adhortatus eos ad novum cum Gallis suscipiendum bellum,
qui et auxiliis Antiochum juviſſent, et adeo indo-

toli recepissent vel in Aetolia X urbes agrosque Mead. ambo. *neque eorum Aetoli recepisssent vel in Aetolia X urbes agrosque* Lov. 1. 3. 4. 6. et Gaertn. Neque aliter Voss. nisi quod legat *recepisset*. Gronovius quidem reliquas emendationes probat ad 37, 17, 6. et priori ed. not. ad h. loc. at uni *recepisse velint* controversiam movet. Exiſtimans enim Gelenium *recepisse vellent* emendasse, et ita Mog. cod. praeferre, tuetur vulgatum ante eum *recepissent*, idque exponit vel per *recepisse vellent*, vel per *reciperent*. Verum ex cod. suo nihil hic Moguntini monuerunt, sed Gelenius loco desperato auxilium tulit; utrum vero ex cod. Mog. an ex alio, non monuit. Praeterea non *recepisse vellent* reponendum censet, sed *recepisse velint*, quod exponi debet *receperint*, vel *recipiant*. Lectionem Gelenii firmant codd. noſtrorum veſtigia *recepissent, vel in*, aut *recepisset vel in*. Insuper *recepissent* pro *reciperent* hic locum habere nequit, quia, quae hoc cap. directa oratione praecedunt, vel imperativo, vel subjunctivo praesentis concepta sunt, quorum alterutrum hic pariter requiritur. *Recepisse velint* itaque eſt recipiant: quae loquendi formula blandior esse vulgo creditur, quam praecisum *recipiant*, vel *recipiunto*; eadem tamen utuntur etiam imperiosius praecipientes, vehementiusque increpantes. Ovid. 1. Am. 4, 38.

Oscula praecipue nulla dedisse velis.

Phaedr. 1, 29, 5.

— — ille indignatus repudiat Officium, et quaerit, cur sic mentiri velit.

ubi vide Cel. Burm. Recte etiam Sigon. *Oeniadae*. Polyb. pag. 1158. *Ἡ δὲ πόλις, καὶ ἡ Χώρα ἡ τῶν Οἰνιάδων, Ἀκαρνάνων ἔςω.* ubi Ursin. etiam hic *Oeniadae* legendum monuit. [*recepissent*. mox *vel in Aetolia X urbes agrosque Acarnanum sunto* Bamb.]

§. 1. *Sed etiam iisdem diebus*] Ita habent libri noſtri omnes. Vulgo *iisdem prope diebus*. GEBH. *iisdem diebus* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. [Bamb.] et Mead. uterque. *his diebus* Gaertn. *iis diebus* Lov. 5. et edd. antt. *iisdem prope diebus*, quod vulgo nunc exſtat, Aldus adoptavit ex cod. Mog. Mox *τὸ consule* non adparet in Lov. 5. et priscis excusis. Aldus id iterum ex eodem cod. adscivit, adsentientibus reliquis omnibus Mſtis.

§. 2. *Ephesum consul venit*] Media vox exsulat ab Harl. Mox *ab L. Scipione* legunt Lov. 1. 2. 4. Harl. [Bamb.] et Mead. ambo.

§. 3. *Qua, conlaudata virtute eorum*] Pal. prior *quasi laudata*. GEBH. Similiter Lovel. 3. Mox *uno* deeſt in Lov. 2. Tum *ac hortatus eos novam* Harl. *adhortatus eos novum* reliqui codd. et edd. ante Frob. anni 1531. Hinc *bellum cum Gallis suscipiendum* Lov. 2. Harl. et Mead. 1.

Qui et auxiliis Antiochum juvissent, et adeo indomita] Pall. uter-

4 mita haberent ingenia, ut nequidquam Antiochus
motus ultra juga Tauri montis esset, nisi frangere
tur opes Gallorum, de se quoque pauca, nec fals
5 nec inmodica, adjecit. Laeti milites cum freque
ti adsensu consulem audiverunt, partem virium A
tiochi fuisse Gallos credentes; rege superato, nu
lum

que, et vet. editio *qui et* (Pal. pr. *ex*) *auxilio juvissent Antiochum, et ante indomita haberent ingenia.* GEBH. *qui ex auxilio* Voss. et Lov. 3. ac 6. *qui et auxilio* Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. uterque, Gaertn. Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. ante Aldum. Deinde *juvissent Antiochum* Lov. sex, Harl. Mead. ambo [Bamb.], et edd. eaedem. *juvassent Antiochum* Gaertn. *vicissent Antiochum* Voss. *auxiliis* Aldus dedit fide cod. Mog. quod servavi; sive per *auxilia* intelligas milites auxiliarios, (in exercitu enim Antiochi Gallograecos equites Livius supra memorat 37, 40. v. et hoc l. c. 48.) sive in genere opem, auxilium. V. ad 5, 36, 2. Sed *Antiochum juvissent* idem Aldus, invito Mog. Msto, transposuit, si credere licet viris doctis, qui ejus excerpta nobis dederunt. Quare priscum ordinem revocavi. Deinde *et ante indomita* Voss. Lov. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. pr. [Bamb.] et Gaertn.

§. 4. *Antiochus emotus ultra juga Tauri*] Ita quoque locutus est in Eumenis persona [37, 53.] mavult tamen MS. *Antiochus amotus.* MOD. Codicem Mog. qui *amotus* legit, non audio. V. ad 42, 50, 6. [*semotus* Bamb.]

Nisi frangeretur opus Gallorum] *Frangi Gallorum opus* adulteratum crediderim, pro *opes.* TURNEB. 14. Advers. 11. In qua ed. ita Turnebus invenerit, nescio: o nes enim, quas vidi, habent *fr gerentur opes.* Nec aliter scri excepto Mead. pr. qui praef *frangerent.* Vide ad 10, 10, 1.

De se quoque pauca, nec fals nec inmodica, adjecit. Laeti c frequenti] Pall. *de se nec fals nec immodica adjecit.* Vet. ed. *se nec falsa, nec modica adje* GEBH. *de se quoque nec falsa, inmodica* Lov. 1. 3. 4. 6. Harl. Mea ambo [Bamb.], et Hearnii L. *de se quoque neque falsa, nec inm dica* Lov. 2. *de se quoque nec fals nec incommoda* Gaertn. *nec inco moda* etiam Voss. *de se quoque n falsa, nec modica* Lov. 5. et ed vett. Primi Moguntini recte *pa ca, nec falsa, nec inmodica* ex co suo vulgarunt. Insuper *nec i modica, acciti milites cum freque ti* iterum cod. Mog. *nec inmod ca, adjecit. Laeti milites cum fr quenti* omnes nostri codd. ut edd. ante Gruterum, cujus ult ma ed. perperam vocem *milit* omisit; quam loco restitui. Mo *consulem adinverunt* Lov. 3. *co sulem adiverunt* Voss. et Lov. 1 *consulem adierunt* cod. Mog. cujus vestigiis legendum *aud runt*, quod superest in Harl. edd. Ven. anni 1498. et Medio anni 1505.

§. 6. *Credere consul, gnaru locorum* etc. *et cujus interess frangi Gallorum opes*] Pal. p *consul gnarus locorum.* vet. ed

...momentum in solis per se Gallorum copiis fo... Eumenem haud in tempore abesse (Romae tunc 6 ...rat) credere consul, gnarum locorum hominumque, ...t cujus interesset frangi Gallorum opes. Attalum 7 ... fratrem ejus arcessit a Pergamo, hortatusque ... capessendum secum bellum, pollicentem suam ...rumque operam domum ad comparandum dimit-

...*rr consul ignarus locorum.* ...ta proba est lectio, conspi... in Pal. posteriore. Iterum ...t omnes *et cujus interest fran*...*g. o.* GEBH. *credere consul gna*... *locorum* Lov. 3. *credere consul* ...*rus locorum* Lov. 5. et edd. ...cipes. Moguntini deinde mo...runt, se in cod. suo invenis... *ignorum locorum*; unde Aldus ...ituendum vidit *gnarum loco*...*m*, quod superest in reliquis ...iptis, nisi quod Gaertn. *gna*...*m locorumque hominumque* dede... Deinde *et cujus interest* Voss. ...v. 1. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. 2. ...rtn. Hearnii L. 1. et edd. ...cipes; pro quo Moguntini ...cod. suo vulgarunt *interesset*, ...d in Lov. 2. et Mead. 1. su...fuisse videtur. V. ad 22, 36, 4. ...m *frangi illorum opes* Voss. ...v. 1. 5. 6. Gaertn. Hearnii L. ...et edd. antt. *Gallorum* Aldus, ...secunte cod. Mog. substituit. ... aliter reliqui nostri. Paul...ante *Romae cum erat* Lov. 1. 5. ... ed. Camp. *Romae tum erat* ...v. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. am..., et editi ante Aldum, qui ... dedit. V. ad 2, 12, 16.

... 7. *Attalum igitur fratrem ac*...*it*] Vet. lib. *fratrem ejus*, id ...Eumenis. SIG. Similiter om...scripti, et edd. antt. *Tò ejus* ...mum neglectum vidi in ed. ... anni 1554. Mox *secum* deest ...Lov. 3. et Hearnii L. 1. *ad* ...*m bellum capessendum* legit ...erto.

Domum ad comparandum copias dimittit] Pal. pr. *domum ad comparandum dimittit.* GEBH. *Copias* istas plane scriptae membranae exauctoratas dimittunt, neque amplius, quam: *pollicentem suam suorumque operam domum ad comparandum dimittit.* Ubi quum aliquid deesse falso crederent, adsciverunt *copias*: quos inter ipse, proximus alias scriptis, Johannes Andreas. Nos vero hanc quoque elegantem formulam loquendi Livio vindicamus, ipso auctore. L. 35, [45, 5.] *Ut taedio et impetus elanguescat regis, et Romani tempus ad comparandum habeant.* L. 42, [52, 8.] *Fallaci deinde colloquio per speciem reconciliandae pacis extractam hiemem, ut tempus ad comparandum haberent.* Cic. pro Plancio [c. 20.] deinde *habere* comitia *coepit subito, praeter opinionem omnium, ut ne si cogitasset quidem quispiam largiri, daretur spatium comparandi.* Cornelius Nepos Thrasybulo [c. 2.] *Haec enim illos ad persequendum segnes, hos autem, tempore ad comparandum dato, fecit robustiores.* Annibale [c. 7.] *Quum in apparando acerrime esset occupatus, Carthaginienses bellum cum Romanis composuerunt.* Neque absimile illud 34, [34, 6.] *Nihil jam praeter nudum solum ager hostium habet. Ad hoc hiems accedit, ad comportandum ex longinquo difficilis.* J. FR. GRON. Vocem *copias* in uno tantum meorum Lov. 5. qui

8 tit. Paucos post dies profecto ab Epheso consu
ad Magnesiam obcurrit Attalus cum mille peditibu
equitibus ducentis, Athenaeo fratre jusso cum cete
ris copiis subsequi, commendata iis custodia Perga
9 mi, quos fratri regnoque fidos credebat. Consul
conlaudato juvene, cum omnibus copiis ad Maean
drum progressus, castra posuit, quia vado supera

semper editis adhaeret, inveni. Reliqui Msti eam recte ignorant. Cic, 16. ad fam. 10. *Omnino ex hac quoque parte diligentissime comparatur.* ubi vide viros doctos. Eamdem loquendi formulam Livio etiam restituere conatur Gronov. supra 36, 3, 4.

§. 8. *Paucos post dies profecto ab Epheso consuli*] Pal. pr. *Post paucos dies profecto consuli Epheso.* Reliqui duo libri omittunt quoque *τὸ ab.* GEBH. *Post paucos dies* Lov. 3. Sed v. ad 2, 19, 8. Tum *profecto Ephesum consuli* Lovel. 2. et Harl. *profecto Epheso consuli* Lov. 4. [Bamb.] et Mead. ambo. *profecto consuli Epheso* Voss. Lov. 1. 3. 5. 6. Gaertn. et edd. antt. Postea Moguntini dederunt *profecto consuli ab Epheso:* testati tamen sunt, in membranis suis se vidisse *profecto ab Epheso consuli*, quod Aldus recepit.

Cum mille peditibus, equitibus ducentis] MS. *equitibusque quingentis.* MOD. Pal. pr. *cum mille peditibus et tercentum peditibus, Athenaeo fratre jusso cum ceteris copiis obsequi.* GEBH. Posteriorem numerum omittunt Voss. Mead. 2. Lov. 4. 6. et Hearnii L. 1. *equitibusque ducentis* Harl. *et tercentis equitibus* Lov. 3. *equitibus trecentis* Lov. 1. Mox *obsequi* Lov. 3. et 6. [*Athene fratre ejus jusso* Bamb. *his* pro *iis*, *regnoque ejus* idem.]

§. 9. *Quia vado superari amnis*
non poterat] *qua superari* Lov.
V. ad 40, 29, 8. *quando super*
Harl. quod non displiceret,
plures codd. concinerent. Se
enim *τὸ quando* pro quia, qu
niam poni. V. ad 40, 9, 1. Ex
jus itaque glossa natum vid
potest *quia*, ut saepe alibi. V
ad 9, 8, 4. 32, 21, 2. et alibi.
plius, pro *amnis*, Gaertn. M
erat exsulat ab Harl. *ad traj*
endum exercitum legit Gaertn. [
pro *quia* Bamb.]

§. 10. *Transgressi Maeandru*
ad Phileram Comen pervenerun
Ita emendarunt quidam, id quo
antea erat *ad Comenen:* verum
quo moti authore, nondum sc
re potui. Quidam *Hieran Com*
emendarunt. GLAR. Stephanu
Ἱερὰ κώμη, δῆμος Καρίας. SIG
Transgressi in Maeandrum Mead
1. *Transgressi sunt Maeandru*
Harl. utrumque natum ex libr
riorum errore. Deinde *ad E*
menem pervenerunt Lov. 6. *ad C*
monem pervenerunt Lov. 3. *ad C*
men, vel *Comem pervenerunt* Lo
2. Harl. Mead. 1. et Gaertn.
Comenses pervenerunt Voss. *ad C*
menen, vel *Comenem perven*
Mead. 2. Hearnii L. 1. [Bam
et primae edd. *pervenerunt ad Ph*
leram Comen cod. Mog. quod A
dus recepit, nisi quod, servat
prisca verborum serie, *ad Ph*
leram Comen pervenerunt deder
Froben. demum anno 1531.
Hieran Comen pervenerunt emen

ri amnis non poterat, et contrahendae naves erant ad exercitum trajiciendum. Transgressi Maeandrum ad Hieran Comen pervenerunt.

XIII. Fanum ibi augustum Apollinis et oraculum: 1
sortes versibus haud inconditis dare vates dicuntur.
Hinc alteris castris ad Harpasum flumen ventum est: 2
quo legati ab Alabandis venerunt, ut castellum, quod

davit. Haec Hiera Come pagus Cariae est Doujatio. Sed *Δῆμος Καρίας* dicitur Steph. Byz. *Hieracometae populus* vel *civitas* memoratur Plin. 5. H. Nat. 30. *Ἱερὰ κώμη* obcurrit apud Polyb. pag. 1406. et 1469.

§. 1. *Fanum ibi augustum Apollinis et oraculum: sortes versibus*] Pal. pr. et vet. ed. *sortes autem versibus*. Pal. alter *ortae sunt versibus*. GEBH. *Ibi augustum fanum* cod. Mog. Tum *et oraculum est, sortes ubi versibus* Lov. 6. *et ora Deûm oratae sunt versibus* Mead. 1. *et oracula Deûm versibus* Harl. *et oraculum: sortes ubi versibus* Lov. 2. *et oraculum ortae sunt versibus* Voss. Lov. 1. 4. Mead. 2. et Gaertn. *et oraculum: sortes autem versibus* Lov. 3. 6. Hearnii L. 1. et edd. vett. Frobenius anno 1535. omisit *τὸ autem*, quae vox melius connectendae orationi a librariis perperam addita est. V. ad 21, 40, 11. Ceterum in Hiera Come hic memoratur templum Apollinis; at ibidem templum Dianae a Prusia, quo tempore cum Attalo Eumenis patre bellum gerebat, spoliatum ac direptum memoravit Polyb. pag. 1469. Mox *discuntur*, pro *dicuntur*, perperam Lov. 1. et 4. V. ad 39, 34, 6.

§. 2. *Ad Harpasum flumen ventum est*] MS. *ad Arpasum flumen perventum est*. MOD. *Harpassum*, omissa praepositione, Lov. 1. *ad Harpassum* Voss. et Gaertn. *ad Arpassum* Lov. 6. *ad Arphasim* Hearnii L. 1. *ad Arphasum* Lov. 3. *ad Arpasum* Moguntino consentiens Lov. 2. Sed adspirationem ab initio vocis, quam librarii pro lubitu vel addere, vel detrahere soliti sunt, servandam esse, ostendit etymologia nominis ejus, quam ex antiquo scriptore adfert Auctor Etym. M. 5. *Ἅρπασος. Ἅρπασος ποταμὸς Καρίας, πρότερον Δαφνοῦς καλούμενος. Εἴρεται δὲ διὰ τὸ ὀξύτατον τοῦ ῥοῦ, καὶ ὅτι ἁρπάζει τοὺς παριόντας αὐτῷ. οὕτως ἱστόρει Ἀπολλώνιος ἐν τῷ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ τῶν Καρικῶν.* Hanc vocis originem veram esse, praestare nolo: inde tantum infero, eam scriptoribus in mentem venire non potuisse, nisi litera initialis adspiraretur. Deinde omnes codd. *ventum est*. At *perventum*, ut Mog. praefert, etiam infra dixit hoc cap. *Ex eo loco ad Tabas tertiis castris perventum.* Et cap. 14. *Tertio inde die ad Chaum amnem perventum.*

Venerunt, ut castellum, quod ab ipsis nuper descisset] Libri omnes *quod castellum nuper ab ipsis* (Pal. post. et vet. ed. *ab ipsis nuper*) *descisset*. GEBH. *venerunt, rogantes, ut castellum, quod* Lov. 6. *venerunt, rogantes, ut, quod castellum* Lov. 2. Sed illud *rogantes* ex interpretis glossa insertum

ab ipsis nuper descisset, aut auctoritate, aut armi
3 cogeret jura antiqua pati. Eodem et Athenaeu Eumenis et Attali frater, cum Cretensi Leuso Corrago Macedone venit. mille pedites mixtaru
4 gentium et trecentos equites secum adduxerunt. Co sul, tribuno militum misso cum modica manu, c stellum vi captum Alabandensibus reddit. ipse, a

est. Supra 9, 15, 3. *Legatos misere ad consulem Romanum, ut absisteret obsidione.* ubi male simili errore unus praefert *ad consulem rogatum, ut.* Vide, quae ibi notantur, et ad hujus libri cap. 1, 4. Praeterea *venerunt, ut, quod castellum* Lov. 4. et Harl. *venerunt, quod castellum* Voss. Lov. 1. 3. 5. Mead. ambo, Gaertn. [Bamb.] et edd. antt. Moguntini id, quod nunc vulgo exstat, ex cod. suo adsciverunt. Vocula *ut* interciderat ob ultimas literas vocis praecedentis. V. ad 37, 24, 13. Insuper *nuper ab ipsis descisset* Lov. 3.

§. 3. *Cum Cretensi Leuso*] Pal. pr. *cum Cretense Loso.* posterior *cum Cretense Lenso.* GEBH. *cum Cretenso*, proxima voce omissa, Gaertn. *cum Cretense Leso* Lov. 3. *cum Cretense Leoso* Lov. 6. *cum Cretense Lense* Lov. 1. *cum Cretense Lenso* Lovel. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. *cum Cretense Leuso* Voss. Lov. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. Mox *Corago* Voss. Lov. 2. 3. et Gaertn. *Corragum*, castellum Macedoniae, Livius memorat supra 31, 27. *Corragum* Eumenis praefectum infra 42, 67. Deinde *mille peditum* Lov. 5. reliquis invitis. *τὸ pedites* deest in Harl. Insuper *milites* pro *equites* Voss. V. ad 10, 29, 10. Adde ad 27, 3, 9. cap. 19, 12. 34, 14, 8. 35, 35, 18. 38, 25, 8. aliisque locis. Tandem *eduxerunt* Lov. 2. [*Cretense Lento* Bamb.]

§. 4. *Castellum vi receptum* . *labandensibus reddit*] MS. *cast lum captum Alabandensibus* MOD. Pall. uterque *castellum captum.* Mox ed. prisca *via d gressus.* GEBH. Vulgatum *vi r ceptum*, quod in omnibus ext sis inveni, in solis Lov. 2. 5. obvium fuit. *castellum capt* praefert cod. Mog. *castellum captum* reliqui mei, et Hear L. 1. quod recepi. In optimo nim cod. *τὸ vi* haustum est a v cis praecedentis litera finali. ad 10, 46, 11. Hinc *redditum* si sensu Voss. Lov. 1. 4. Harl. Mea ambo, et Gaertn. *reddidit* Lo 2. 3. 5. et edd. principes, pro q Ascens. anno 1510. et hinc Fro anno 1535. *reddit* dederunt. ad Epit. Liv. 99. Paullo post *via degressus* Lov. 2. *via degr sus* Voss. Lov. 1. 4. 6. Gaer [Bamb.] et edd. principes. S male.

§. 5. *Hujus amnis fontes Cele oriuntur. Celenae urbs*] *Celaena* addita diphthongo, scribendas e se, Graecorum scriptura oste dit. Loquitur autem de fontib Maeandri fluminis, de quo e dem Solinus c. 43, [vel 40.] *I arce Celaenarum Maeander amn caput tollit, qui recurrentibus pis flexuosus inter Cariam et niam praecipitat in sinum*, *Miletum dividit et Prienem.* Si

Novaeque urbi Apameae nom inditum ab Apamea, sorore Sel

hil via digressus, ad Antiochiam super Maeandrum amnem posuit castra. Hujus amnis fontes Celaenis 5
oriuntur. Celaenae urbs caput quondam Phrygiae fuit. migratum inde haud procul veteribus Celaenis, novaeque urbi Apameae nomen inditum ab Apamea, sorore Seleuci regis. Et Marsyas amnis, haud pro- 6
cul a Maeandri fontibus oriens, in Maeandrum ca-

ci regis] Strabo lib. 12. non ita longe a fine, [pag. 578.] aït, Antiochum Sotera ex Celaenis homines in Apamiam transtulisse, urbemque appellasse de nomine matris Apamae, Artabazi filiae, quae Seleuco Nicatori nupta fuit. Livius in his barbarorum nominibus non admodum solicitus fuisse videtur, aut forte alios secutus. GLAR. Haec mulier Straboni lib. 12. pag. 578. et 16, 749. ac Stephano 5. Ἀπάμεια est Ἀπάμα. Alias quoque mulieres hoc nomine, Ἀπαμεΐαν nullam, quod sciam, memorant historiae. Ἀπάμα, Prusiae uxor, apud Stephan. est 5. Μύρλεια. et Ἀπάμη Antiochi filia, Seleuci neptis, apud Pausan. 1, 7. Appianum quoque in Syriac. pag. 93. uxorem Amynandri, quae Livio 35, 47, 5. est *Apamia*, Ἀπάμην vocare, ibi adnotavit Sigonius. Considerandum puto, an in Livium nomen urbis pro nomine mulierum irrepserit, et hic *Apama*, 35, 47, 5. *Apamam* scribendum sit. DUK. *urbi Apamiae* vel *urbi Apamia*, et mox etiam *Apamia sorore* Lov. 2. 4. et Mead. 2. Urbs Graecis Ἀπάμεια dicitur, quod Latini vel *Apamea* vel *Apamia* proferre possunt. V. Salmas. ad Solin. pag. 580. et quae notantur ad 31, 43, 5. Ceterum Livius hic diversus abit a plerisque scriptoribus, in primis Strabone loc. laud. et Alex. in B. Syr. pag. 124. qui Apameam Syriae ab *Apame*, regis Seleuci non *sorore*, sed *uxore*, adpellatam testantur. Hinc permotus Salmas. loc. laud. legendum censet *ab Apame uxore Seleuci*. Cujus libertate obfensus Falconer. Diss. de numm. Apamensi, quam Gronov. inseruit tom. 10. Antiq. Graec. pag. 682. nihil mutandum contendit, et inter μνημονικὰ ἁμαρτήματα Livii refert, quod urbem ex nomine sororis regis Seleuci adpellatam crediderit. Vide etiam Clariss. P. Burm. ad Vales. 2. Emend. 18. In Excerptis codd. quibus utor, ad vocem *sorore* nihil notatum invenio; nihilominus ex vocibus perpetua serie exaratis *Apameuxore*, sive, ut scribere solebant, *Apameucsore* indoctos librarios facile efficere potuisse puto *Apamea sorore*, pro *Apame uxore*. In Lov. autem 6. invenio *ab Apama sorore*. Insuper Livius, Straboni consentiens, Celaenas ab Apamea distinguit, quum Plin. 5, 29. Apameam olim Celaenas, dein Ciboton adpellatam dicat.

§. 6. *Marsyas amnis, haud procul a Maeandri fontibus oriens*] De hoc flumine, quod ad hunc locum pertinet, egregie Q. Curtius 3, [1.] *Media illa tempestate Celaenarum moenia interfluebat Marsyas amnis, fabulosis Graecorum carminibus inclytus. Fons ejus ex summo montis cacumine excurrens in subjectam petram magno strepitu aquarum cadit. Ceterum, quam-*

dit. Famaque ita tenet, Celaenis Marsyam cum
7 Apolline tibiarum cantu certasse. Maeander, ex ar
ce summa Celaenarum ortus, media urbe decurrens
per Caras primum, deinde Ionas, in sinum mari
8 editur, qui inter Prienen et Miletum est. Ad Antio
chiam in castra consulis Seleucus, Antiochi filius
ex foedere icto cum Scipione, ad frumentum exer
9 citui dandum venit. Parva disceptatio de Attali au

diu intra muros fluit, nomen suum retinet: at cum extra munimenta se evolvit, majore vi ac mole agentem undas Lycum appellant. Eadem Strabo lib. 12, [577.] de Marsya. SIG. Confer etiam Herodot. 7, 26. Insuper *procul Maeandri fontibus* sine praepositione Lov. 6. de quo v. ad 24, 28, 1. Uni tamen codici credere temerarium puto. Mox *Marsiliam* Voss. et Lov. 1. *Marsian* Mead. 1. qui dare voluit Graeca terminatione *Marsyam*. Praeterea *cantu decertare* Gaertn.

§. 7. *Media urbe decurrens*] *in edita urbe* Lov. 4. Tum *discurrens* Lov. 5. et edd. principes; cujus lectionis auctor cogitasse videtur sinuosos Maeandri cursus omnibus notos. Non tamen videtur tam prope fontes in urbe Celaenis flexuosis recursibus errasse, sed demum ubi longius inde recessit. Recte igitur Aldus ex Msto Mog. *decurrens*, concinentibus reliquis nostris. Testatur enim Livius, Maeandrum in arce summa Celaenarum oriri; unde nunc addit *decurrens*, ex loco nempe edito. V. ad 10, 27, 8. Paullo post *in sinu maris* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et edd. principes. Sed ultima litera τοῦ *sinum* intercepta est a prima vocis sequentis. V. ad 23, 8, 9. Praeterea *editum* Lov. 1. *conditum* Lov. 6. *conditur* Lov. 1 et 3. V. ad 22, 40, 8. Denique *quod inter Prienen* Voss. Lov. 1 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn et edd. ante Moguntinos, qui re cte ex cod. suo dederunt *qui inter Prienen*. Non tam enim ipsum mare, quam ejus sinus, inter Prienen et Miletum erat. Multa etiam edd. perperam *Prienem*.

§. 8. *Ad Antiochum in castra consulis Seleucus, Antiochi filius*] Libri omnes legunt *ad Antiochiam*. GEBH. *ad Antiochum* operarum errore praefert ed. Modiana, quod a proximis servatum Gronovius demum emendavit. Tum *Antiochi frater* Voss. [Bamb. et Gaertn. Si codd. adsentirentur, neque *frater*, neque *filius* requirerem, sed simpliciter legerem *Seleucus Antiochi*. V. ad 37, 18, 1. Sed reliqui codd. *filius* defendunt. Voces *cum Scipione* desunt in Lov. 6. Insuper §. seq. *Romano militi tantum* Voss. Lov. 1. 3. 6. et Gaertn. Tum *ut Seleucus dicebat* Voss. Lov. 1. 4 Mead. ambo, et Gaertn. nullo commodo sensu. [*ut Seleucus dicebat* Bamb.]

§. 10. *Discussa ea quoque est constantia*] Libri omnes exhibent *Decussa ea quoque est*. GEBH. Similiter Voss. Lov. sex, Gaertn. Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. vett. pro quo Frob. anno 1531

xiliaribus orta eſt; quod, Romano tantum militi,
pactum Antiochum, ut daretur frumentum, Seleu-
cus dicebat. Diſcuſſa ea quoque eſt conſtantia con- 10
sulis, qui dimiſſo tribuno edixit, ne Romani milites
acciperent, priusquam Attali auxilia accepiſſent.
Inde ad Gordiutichos, quod vocant, proceſſum eſt. 11
ex eo loco ad Tabas tertiis caſtris perventum. in fi-
nibus Pisidarum posita eſt urbs, in ea parte, quae

recte ex cod. Mog. *Diſcuſſa* subſtituit. Liv. 2, 52, 7. *Periculum audacia diſcuſſit.* ubi vide, quae notavi, et ad Epit. Liv. 5. Infra 39, 10, 8. *Obsecrare, ut eam rem quocumque discuteret modo.* 41, 25, 2. *Diſcuſſa res veteres etiam iras excitavit.* Tum *eſt ea quoque* Lov. 1. et Gaertn. *eſt quoque*, omiſſo τῷ *ea*, Lov. 6. Sed *eſt* exsulat a Voſſ. Lov. 5. et edd. Camp. ac Rom. anni 1472. Contra voculam *quoque* aut recidendam, aut inmutandam eſſe, exiſtimat Clariſſ. Crevierius: ei enim hic locum non eſſe, quum de nulla alia disceptatione superius mentio facta sit.

Qui miſſo tribuno edixit] Sic primus Frobenius, et habet Voſſianus. Priores *dimiſſo*. quod poteſt defendi. L. 35, [13, 1.] *Nabis extemplo circa omnes vicos maritimos dimisit ad seditiones in iis miscendas.* L. 39, [15, 1.] *Ad haec officia dimissis magiſtratibus, consules in Roſtra escenderunt.* Intellige per legiones et corpora exercitus. J. FR. GRON. 29, 37, 5. *Per provincias dimiserunt censores, ut* etc. Virg. 1. Aen. 576. *per litora certos Dimittam.* Sed in his omnibus plures dimiſſi dicuntur, non unus, ut hic. DUK. *miſſo* praeferebat Crevierius, qui eam lectionem in Victor. invenerat. Mihi eadem obvia fuit in Lov. 3. 6. et Gaertn. Reliqui praeferunt *dimiſſo*, quod primus recepit Aldus. *Mittere* et *dimittere* a librariis confundi, videbimus ad c. 60, 6. [*miſſo* Bamb.]

§. 11. *Inde ad Gordiuticos, quos vocant, proceſſum eſt*] Qui sint illi populi, fateor me ignorare: nam quod de *Gordio*, vel *Juliagordo* authores scribunt, nihil huc pertinere puto. Fortaſſis autem *Orcaorcos* legendum, quorum Strabo meminit lib. 12, [568.] poſtquam de Peſſinunte dixit. Quidam legunt *Gordiutichos*, quod tolerabilius, quanquam locus obscurus eſt. GLAR. Stephanus *Γορδίου τεῖχος πόλις Μίδου κτισθεῖσα ἀπὸ τοῦ παιδὸς Γορδίου.* Id eſt, *Gordiutichos urbs Midae condita a filio Gordio.* Nam pater Gordius Gordium urbem condidit. Quod cum ita sit, ergo ineptiſſime Glareanus, qui Gordiutichos populos eſſe arbitratus eſt, et *Orcaorcos* emendandum eſſe censuit. †. „Immo Glareanus *Gordiutichos* probat, sed „*Gordiuticos* negat se intelligere.„ †. SIG. Lege *quod vocant.* Eſt enim *Γορδιουτεῖχος*. J. FR. GRON. *Cordurthicos* Lov. 6. *Cordenechos* Gaertn. *Chordiuchos* Voſſ. *Cordiutichos* Harl. et Mead. ambo. *Cordiuticos* Lov. 1. 2. 3. 4. 5. [Bamb.] et edd. principes, pro quo Frob. anno 1531. duabus vo-

vergit ad Pamphylium mare. Integris viribus regio
12 nis ejus, feroces ad bellandum habebat viros. Tum
quoque equites, in agmen Romanum eruptione facta, haud modice primo inpetu turbavere: deinde ut adparuit, nec numero se, nec virtute pares esse in urbem compulsi, veniam erroris petebant, dede
13 re urbem parati. quinque et viginti talenta argenti

cibus *Gordiu tichos* dedit. Praeterea *quos vocant* Voss. Lov. sex, Harl. Mead. 2. Gaertn. [Bamb.] et edd. antt. At Frob. eodem anno *quod* correxit; id autem reliqui servarunt usque ad Gruter. qui iterum *quos* admisit.

Ad Thabas tertiis castris] Idem Strabo in eodem libro [12, 576.] *Tabeas* vocare videtur, proximas Peltis. Cum autem Livius subjungit, *quae vergit ad Pamphylium mare*, id neutiquam intelligo. GLAR. De *Tabis* sic Steph. *Τάβαι πόλις Λυδίας. οἱ δὲ φασι, τὸν Κιβύραν καὶ Μαρσύαν ἀδελφοὺς, τὸν μὲν κτίσαι Κιβύραν, τον δὲ Τάβας.* SIG. *ad Tabasteros castra perventum* Lov. 1. *ad Thabas ternis castris* Lov. 5. et ed. Camp. *ad Thabas tertiis castris* Lov. 2. et quaedam ex priscis edd. *ad Thibas tertiis castris* Mead. 1. *ad turbas tertiis c.* Gaertner. Sed *Τάβαι* memoratur apud Hierodem in Synecd. *ἐν ἐπαρχίᾳ Καρίας* pag. 689. ubi vide Clariss. Wesseling. Mox *posita urbs est* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo.

Feroces ad bellum habebat viros] *ad debellandum* Lov. 1. 5. 6. Hearnii L. 1. et edd. vett. pro quo Aldus *ad bellandum* ex cod. Mog. emendavit, concinentibus ceteris meis. V. ad Epit. Liv. 37. Insuper *habebant* Mead. 1.

§. 12. *Equites, in agmen Romanum eruptione facta, haud modice primo inpetu turbavere*] Illud *equites* amphibolon, sitne nominativi casus, an accusativi. GLAR. *equites* rectus est casus. Tabenium autem equites intelligit. Sic paulo post [c. 18.] *Apparuere cum magno tumultu hostium equites, qui turbarunt tantum stationes Romanas repente invecti.* Hoc dixi, quia hac de re laborare valde Glareanus videtur. SIG. Malim *Tum quoque equites agmen Romanum, eruptione facta, haud modice primo impetu turbavere.* J. FR. GRON. Conjectura haec necessaria non est, si *turbare* absolute accipiamus, pro turbas edere. Vide Sciopp. 2. Verisim. 2. Apud Plautum ea vox ita saepe usurpatur. Deinde *in agrum Romanum* Lov. 3. Tum *haud modico primo impetu turbavere* Lovel. 2. 3. 4. 6. et Gaertn. neque aliter Lov. 1. nisi quod nesciat vocem *inpetu*. [omissum *se* post *numero* Bamb.]

Dedere urbem parati] Pal. pr. *dedere urbem pacti*. GEBH. Eadem lectio est in Lov. 3.

§. 13. *Decem millia medimnum tritici*] MS. *decem millia medium tritici*. MOD. *decem millia modium tritici* Pall. uterque. GEBH. Similiter Lov. 2. 3. 6. Harl. et Gaertner. Sed vide ad cap. seq. §. 14. *DCCC. M. edimnum* Voss. *decem millia edimnum* Lov. 4. et Mead. 1. *decem millia ediminum* Lov. 1. Paullo ante *quinque C et XX talenta* Hearnii L. 1. *quingenta et*

et decem millia medimnûm tritici imperata. ita in deditionem accepti.

XIV. Tertio inde die ad Chaum amnem perven- 1
tum: inde profecti Erizam urbem primo inpetu ce-
perunt. Ad Thabusion caſtellum, inminens flumini 2
Indo, ventum eſt; cui fecerat nomen Indus, ab ele-
phanto dejectus. Haud procul a Cibyra aberant: 3

viginti talenta Lov. 2. Quae summa argenti major eſſe videtur, quam ut ab unius urbis Tabarum incolis conferri potuerit. Tota Aetolorum gens pacis cauſſa tantum quingenta talenta Euboica dare jubetur, ducenta praesentia, trecenta per annos sex pensionibus aequis, supra cap. 9.

§. 1. *Tertio inde die ad Chaum amnem perventum*] Neque *Chaum*, neque *Erizam*, sed neque *Thabusion* facile invenias. *Indus* quoque hoc loco fluvius, ni fallor, a Plinio *Ninus* dicitur l. 5. c. 28. Quod de Chao dicimus, idem poſtea de Muleo (quod quidam Sylaeum vocant) ac Allimne; sed Cibyrensis regionis sunt ad Maeandrum. GLAR. Vet. ed. *ad Cahum amnem proventum*. Pal. pr. *ad Causamenem perv.* poſterior *ad Casuamnem*. GEBH. *Tertio deinde die* Mead. 2. *Tertio in die* Voſſ. *Tertio die* Lov. 6. Dein *ad Casuamenem perventum* Lov. 2. et Mead. 1. *ad Causamenem perventum* Lov. 3. et Harl. *ad Casuamnem perventum* Lov. 4. et Mead. 2. *ad Casum amnem perventum* Voſſ. Lov. 2. in marg. [Bamb.] et Lov. 6. *ad Casum flumen eſſe perventum* Gaertn. *ad Cahum amnem proventum* Lov. 5. et ed. Camp. *ad Cahum amnem perventum* ed. Rom. anni 1472. Alibi Chai amnis mentionem fieri non memini.

Inde profecti Erizam urbem] MS. *Erilam urbem*. MOD. *Erigam urbem* Lov. 1. *Crizam urbem* Lov. 3. *Erisam urbem* Lov. 6. et Hearnii L. 1. qui omnes errarunt; nec minus librarius cod. Mog. *Erilam* exhibens: certe Cellar. 3. Geogr. ant. 4. pag. 99. ex actis concilii Quinisexti, et CPolitani 3. profert *ἐπίσκοπον πόλεως τῶν Ἐρίζων τῆς Καρίας*. Sed Ἔρεζος ἐν ἐπαρχίᾳ Καρίας memoratur Hierocli in Synecd. pag. 689. *Erezii* recensentur a Plinio 5, 30. ubi v. Harduin. in Emendat. [*Verizam* Bamb.]

§. 2. *Ad Thabusion caſtellum*] Habet Pal. prior *Ad Tabission caſtellum* admodum vitiose. GEBH. *Tabusion* Lov. 2. 4. 5. Mead. 2. [Bamb.] et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. *Tabission* Lov. 3. *Tabiſion* Harl. *Tabiiſion* Mead. 1. *Thabusum* Gaertn. *Bission* Hearnii L. 1.

Indus, ab elephanto dejectus] *Indum* hic pro rectore elephanti dici, quod putat Cuper. Exercit. 1. de Elephant. in Numm. cap. 11. non certum quidem, sed tamen non improbabile eſt. Nam magiſtros elephantorum a scriptoribus Graecis ac Latinis saepe vocari *Indos*, etiamsi natione Indi non eſſent, oſtenderunt Freinsh. in Indice Curtii, et Bochart. Hieroz. part. 1. l. 2. c. 27. Quod autem Cuperus suspicatur, Indum hunc ab elephante in bellis inter Romanos et Syriae reges dejectum fuiſſe, de

neq legatio ulla a Moagete, tyranno civitatis ejus, homine ad omnia infido atque inportuno, veniebat.
4 Ad tentandum ejus animum C. Helvium, cum quatuor millibus peditum et quingentis equitibus, con-

eo amplius cogitandum est: quia non constat, Romanos in bello adversus Antiochum, cum quo solo ex Syriae regibus priore anno bellum gesserant, in haec loca venisse. Ex itineribus L. Scipionis in Asia, quae 37, 37. 38. et 45. refert Livius, non apparet, illos eousque progressos fuisse. DUK. *ab elephante* primus Gronov. vulgavit, idque editores eum secuti servarunt. Verum non modo libri antea typis inpressi, sed et manu exarati, quos consului, *ab elephanto*: qua forma Livius semper hac voce usus est. V. ad 31, 36, 4. *Indum* fluvium memorat Plinius 5, 28. Sed, eum vero nomine *Calbim* dictum esse, in quem Indus Livii influit, et hinc nominum confusionem apud Plinium natum esse, existimat Cellar. 3. Geogr. ant. 3. pag. 59. *Ninus*, pro *Indus*, apud Plinium legebat Herm. Barbarus ex Alexandri Lyciacis, cujus testimonio utitur Steph. Byz. 5. *Δαίδαλα*, isque Glareano inposuit. Verum si hac regione fluvius Ninus fuit, potuit ab Indo diversus esse, et quidem unus sexaginta perennium fluviorum, aut centum et amplius torrentium, quos Indum suum sive Calbim recipere Plinius testatur.

§. 3. *Nec legatio ulla a Moagete, tyranno civitatis ejus*] Moagetem tyrannum Cibyrae extremum fuisse, scribit Strabo lib. 13, [631.] *ἡ Κιβύρα ἐτυραννεῖτο ἀεί. ἐπὶ Μοαγέτου δὲ ἡ τυραννὶς τέλος ἔσχε.* SIG. Pal. prior *a Megete tyranno*. alter, et vet. ed. *ab Megeate*. GEBH. *a Meagete* Lov. 2. 4. [Bamb.] et Hearnii N. *a Megete* Voss. Lov. 6. Mead. 1. Gaertn. et Hearnii L. 1. similiter Lov. 3. in contextu, in quo *a Meggante* inter versus adscriptum est. *a Megēte* Lov. 1. *ab Megeate* Lov. 5. et edd. vett. pro quo Aldus ex cod. Mog. recte *Moagete* reposuit. Nam *Μοαγέτης* etiam vocatur apud Polyb. Exc. Leg. num. 30, qui cum his Livii conferendus. Vox insuper *ulla* exsulat a Voss.

§. 4. *C. Helvium*] Pal. prior, et vet. ed. *C. Manlium*. Pal. alter *C. Mulvium*. GEBH. *C. Nulium* Lov. 6. *C. Mulinum* Voss. *C. Milvium* Harl. et Mead. 1. *Cn. Milvium* Lov. 2. *C. Mulvium* Lov. 4. [Bamb.] et Mead. 2. *C. Mlium* Lov. 1. *C. Manilium* Hearnii L. 1. *C. Manlium* Lov. 3. 5. Gaertn. et edd. principes, pro quo recte Gelenius ad §. 6. eique obsecutus Frob. anno 1535. *C. Helvium* reposuerunt. Nam et *Ἑλούϊον* eum vocat Polyb. in Exc. Leg. num. 30. Mox *et CC consul* Voss. *et CC equitibus consul* Lov. 1. et 6. *et CC militibus consul* Hearnii L. At nihil muto. Solito enim major numerus equitum missus videtur, quod jam ex eruptione Tabensium cap. praec. memorata didicerat Manlius, incolas hujus regionis praesertim equitatu valere.

Huic agmini, jam fines ingredienti, legati obcurrerunt] Pall. et vet. ed. *jam primis ingredientibus occurrerunt.* Amplius Pal. prior *occurrentibus*. alter *currerunt*. Mox idem prior *nunciantes*, *tyrannum imperata facere paratum esse*. GEBHARD. Lectionem, quae nunc exstat, Aldus ex cod. Mog. restituit. Antea edebatur *jam primis*

sul praemittit. Huic agmini, jam fines ingredienti, legati obcurrerunt, nunciantes, paratum esse tyrannum imperata facere. orabant, ut pacatus fines in- 5
iret, cohiberetque a populatione agri militem. et

ingredientibus occurrerunt, quod retinent Voss. Lov. 1. 2. 5. Gaertner. [Bamb.] et Hearnii L. 1. neque aliter reliqui nostri, nisi quod *occurrentibus* sit in Lov. 3. *curreruns* in Lov. 4. et Mead. utroque. *cucurrerunt* in Harl. *occurrunt* in Lov. 6. Mox *tyrannum imperata facere paratum esse* Lov. 3. *tyrannum paratum esse imperata facere* Lov. 6. [*occurrerunt* omisso *legati* Bamb.]

§. 5. *Et coronam auream quindecim talentûm adferebant*] Legi debet, *et in coronam auream quindecim talenta afferebant*. GELEN. Libri omnes *et in corona aurea quindecim talenta afferebant*. GEBHARD. Vertit haec Livius ex Polybio, quem videmus Legat. Excerp. 30. ita prodidisse: *προύτεινε σέφανον ἀπὸ πεντεκαίδεκα ταλάντων*. Comparavit ista quoque inter se Ursinus. Sed, quod miror, non advertit, longe haec diversa esse, Polybianis verbis jam factam coronam xv talentorum explicantibus, Livianis vero tantum auri ad eam faciendam. Quam diversitatem non opinor ab auctoribus ipsis venisse. Et conciliabis egregie, si in Livio reposueris *in corona aurea*, quomodo diserte Thuanaeus et quidam editi. Quippe in sequentibus etiam ostendit Livius, coronam ab legatis oblatam fuisse. JAC. GRON. *in corona aurea* etiam duo libri Hearnii habent MSS. Vossii, quod indicio Doctiss. Oudendorpii ad Front. 2, 11, 6. cognovi, *et coronam auream quindecim talentûm adferebant munus*. Si verum est, quod Lips. 2. de Magnit. Rom. 9. Casaub. ad Monum. Ancyran. Jac. Gothofr. ad l. 1. C. Theod. de Auro coronar. et alii tradunt, et ex Cic. 1. Agrar. 4. et in Pison. 34. videtur confirmari, non solum coronas aureas, verum etiam pecunias et aurum, quae ducibus exercituum Romanorum, re bene gesta, a provinciis, et sociis civitatibus, ac regibus dabantur, *aurum coronarium* dici, scriptura vulgata Livii per se nihil vitii habet, nec ullam aliam ob causam postponenda est lectioni paucorum MSS. et edd. quam quod verba Polybii ex sententia Cl. Gronovii omnino de *corona facta* accipienda sunt; quum praesertim Livius paullo post dicat, *nihil aliud petere, quam ut coronam acciperet*. Non volo de hoc contendere, etsi mihi nondum liquet, *coronam* in verbis Polybii et Livii necessario intelligendam esse eam, quae *jam facta sit*, et in Thes. Ling. Gr. H. Stephani lego esse, qui phrasin Graecam, qua non uno loco utitur Polybius, aliter interpretentur. Illud quidem certum est, *σεφανοῦν* Graecis non tantum esse *coronare*, sed etiam pecuniam aliaque honoris causa dare. Hoc docet Stephanus ex Harpocrat. et Suida, qui 5. *Στακτὴ* haec e Polybio de Gerraeis descripsit. Gerraei (*Γεῤῥαῖοι*, non *Γεραιοὶ*, ut apud eumdem in *Ἀξιουμένοι* perperam editur, et vertitur *senes*, et seniores) Antiochum *ἐσεφάνωσαν πεντακοσίοις ἀργύρου ταλάντοις, χιλίοις δὲ λιβανωτοῦ, καὶ διακοσίοις τῆς λεγομένης σακτῆς*. Sic apud Athenaeum 12, 9. Gorgus Alexandrum *σεφανοῖ χρυσοῖς, μυρίοις*

coronam auream quindecim talentûm adferebant.
6 Helvius, integros a populatione agros servaturum
7 pollicitus, ire ad consulem legatos juſſit. quibus eadem referentibus, consul, *Neque Romani*, inquit, *bonae voluntatis ullum signum erga nos tyranni habemus: et ipsum talem eſſe inter omnes conſtat, ut de poena ejus*
8 *magis, quam de amicitia, nobis cogitandum sit.* Perturbati hac voce legati nihil aliud petere, quam ut

πανοπλίαις, καὶ τοῖς ἴσοις καταπέλταις, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις βέλεσιν ἐις τὸν πόλεμον ἱκανοῖς. Sed et ipsas pecunias, quae coronae loco dabantur, *σέφανον* vocat Polyb. Legat. 83. de Antiocho miſſis Romam legatis pacto, se CL talenta daturum, scribens, *πεντήκοντα μὲν σέφανον Ῥομαίοις· τὰ δὲ λοιπὰ τῶν Χρημάτων ἐις δωρεὰν τισὶ τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων.* Eoque etiam facit locus Suidae in *Στεφανικὸν τέλεσμα.* Etsi autem haec pro vulgata lectione hujus loci probabiliter dici poſſe puto, (nam *in coronam auream XV talenta* non minus recte Latine dici poteſt, quam Graece *πεντήκοντα τάλαντα σέφανον*) tamen nec displicet *in corona aurea*, nec indignam, quae consideretur, habeo scripturam cod. Voſſ. quam probat, et collatis aliis locis Livii confirmat Oudendorpius. DUKER. Si in lectionem Gelenii, quam Frob. anno 1535. adoptavit, consentirent codd. noſtri, vel eam Mſti Mog. fidei innisam conſtaret, eamdem mutare non auderem, licet Polybius, unde Livius sua vertit, ea aliter protuliſſet. Nam et alibi Livius, sensum Polybii servaſſe satis habens, verba pro lubitu mutat. Ita in ipso hoc bello dona, quibus Sagallaſſeni pacem a Cn. Manlio obtinuerunt, memorans Polyb. Exc. Leg. num. 32. inter alia inquit, *καὶ λαβὼν πεντηκοντα ταλαντων σεφανον προσεδέξατο τούτους ἐις τὴν φιλίαν.* quod Livius ita cap. seq. reddit, *Pacti quinquaginta talentis pacem impetraverunt.* Nunc aliter sentio; nam et Moguntini nihil ex cod. suo adtulerunt, nullusque meorum lectionem Gelenii firmat, nisi forte unus Lov. 2. unde in excerptis nihil notatur. Editiones principes praeferunt *et in corona aurea quindecim talenta adferebant*, quemadmodum Gronov. legendum censuit: neque aliter eſt, in Lov. 3. 4. 5. Harl. Mead. utroque, [Bamb.] et Hearnii L. 1. ac N. *et in corona aurea quindecim talenta adferebant nuncii* Lov. 6. *et coronam auream quindecim talentûm*, vel *talentorum, adferebant munus* Voſſ. et Lov. 1. Aldus vero eumque secuti proximi editores vulgarunt *et coronam auream quindecim talentûm adferebant*, consentiente Gaertner. Utraque lectio, vel haec poſterior, vel illa, quae Gronovio placuit, admitti poteſt. Ego poſteriorem recepi. V. ad 45, 25, 7. Paullo ante *prohiberetque* Harl. *coërceretque* Voſſ. et Gaertner. Tum vox *agri* deeſt in Lov. 6.

§. 6. *Manlius, integros a populatione agros servaturum pollicitus*]

coronam acciperet; veniendique ad eum potestatem
tyranno, et copiam loquendi ac purgandi se, face-
ret. Permissu consulis postero die in castra tyran- 9
nus venit; vestitus comitatusque vix ad privati mo-
dice locupletis habitum. et oratio fuit submissa et
infracta, extenuantis opes suas, urbiumque suae di-
tionis egestatem querentis. Erant autem sub eo, 10
praeter Cibyram, et Syleum, et Alimne quae adpel-

Legi debet *Helvius integros*, non *Manlius*. GEL. Eadem hic obcurrit lectionum diversitas, ac supra §. 4. nisi quod *Livius* legant Voss. Gaertn. Lov. 1. et 6. a manu pr. Praeterea *a populatione integros agros servaturum* Gaertn. *integros servaturum*, mediis omissis, Lov. 1. Voces *integros* et *agros* ignorat Lov. 6. Mox §. seq. *bonae voluntatis ullum erga nos tyrannum habemus* Lov. 3. et Gaertn. [*Mulvius* omisso *integros* Bamb.]

§. 8. *Potestatem tyranno, et copiam loquendi ac purgandi se*] *tyranno potestatem* Voss. Lov. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, [Bamb.] et Gaertn. Tum *ac copiam* Voss. Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. 2. Gaertn. et edd. ante Moguntinos, qui *et copiam* ex membranis suis adoptarunt. Paullo ante *nihil aliud petiere* Lov. 2. 3. 6. et Hearnii L. 1. Insuper voculae *ut* et *que* desunt in Harl. [*aliud* deest in Bamb.]

§. 9. *Vestitus comitatusque vix ad privati modice locupletis habitum. et oratio*] *vestitus, comitatus*, sine copula, Voss. et Gaertn. Tum vocula *vix* deest in Lov. 6. Hinc *ejus oratio* Lov. 2. Mox *submissa, infracta*, neglecta iterum conjunctione, Voss.

§. 10. *Erant autem sub eo, praeter Cibyram, Muleum, et quae Alimne adpellatur*] Archetypa *Syleum* habent, non *Muleum*. Et *Syleum* apud Stephanum legitur. GEL. Stephanus: *Σύλειον πόλις Φρυγίας. Τινὲς δὲ Παμφυλίας.* SIG. MS. habet, quomodo et ego legerim, *praeter Cibyram, et Syleum, et Allimnen, quae adpellatur.* MOD. Pal. pr. *Erant autem praeter Tyberam sub eo Mulleum, et Alimnem quae appellatur.* Alter *Erant autem sub eo praeter Cybera Mulleum et Alimnemque appellatur.* GEBH. Primo ordine inverso *Erant autem praeter Cibyram sub eo* Voss. Lov. 1. 3. 6. Gaertn. et Hearnii L. 1. Deinde *Tybera*, pro *Cibyram*, Voss. et Gaertn. *Tyberam* Lov. 3. 6. et Hearnii L. 1. *Cyberia* Lov. 1. *Cybera* Lov. 2. 4. [Bamb.] et Mead. 2. *C̄ybera* Mead. 1. *Cyberam* Harl. *Cybira* Lov. 5. et edd. antt. Insuper *Miletum* Harl. *Mileum* Lov. 1. et Hearnii L. 1. *Milleum* Lov. 1. *Mulleum* Lov. 3. 4. 5. [*Multaeum et Allymnē q̄.* Bamb.] *Muleum* Voss. Lov. 6. Mead. ambo, Gaertn. et edd. vett. Praeterea *et Alimnen quae appellatur* cod. Mog. *et Alimnem quae appellatur* Voss. Harl. et Mead. ambo. *et Alumpnen quae appellatur* Hearnii L. 1. *et Alinem quae appellatur* Gaertn. *et Alimne quae appellatur* Lov. sex, nisi quod tertius *appellantur* praeferat. Eumdem harum vocum ordinem praeferunt etiam vett. edd. usque ad Frob. qui

latur. ex his, ut se suosque spoliaret, quinque et viginti talenta se confecturum, prope ut diffidens,
11 pollicebatur. *Enimvero*, inquit consul, *ferri jam ludificatio ista non potest. Parum est, non erubuisse absentem, quum per legatos frustrareris nos: praesens*
12 *quoque in eadem inpudentia persistis. Quinque et viginti*

eas trajecit. Sed legerem *et Syleum, et Alimne quae adpellatur.* Polyb. Exc. Leg. num. 30. Ἐκράτει δὲ τῆς Κιβύρας, καὶ Συλείου, καὶ τῆς Ἀλίνδης πόλεως. Ita Ursin. conjecit, quum in Msto unico corrupte invenisset καὶ τῆς ἐντεμένη πόλεως. agnoscit tamen, ex Livio etiam legi posse Ἀλίμνης. Verum quum *Alimnes* apud neminem, *Alindes* apud plures mentio obcurrat, posses etiam ex ejus sententia apud Livium legere *et Alinde quae adpellatur*: sed alio codd. vestigia nos ducunt. Quae Polybio Σύλειον dicitur, Σύλλιον vocat Arrian. de Exped. Al. M. 1, 27. Sed nomen hoc διὰ τῆς ει διφθόγγου scribi monuit Steph.

Ut se suosque spoliaret, quinque et viginti talenta se conlecturum] Archetypa *confecturum* habent, non *collecturum*. GEL. Libri omnes *collecturum* profitentur. Mox Pal. pr. *infidens*. GEBH. Similiter omnes nostri [et Bamb.]; quod tamen ex glossa natum, et lectionem cod. Mog. *confecturum*, a Gelenio probatam, unice veram esse puto. 4, 60, 4. *Unde enim eam pecuniam confici posse?* 5, 50, 7. *Quum in publico deesset aurum, ex quo summa pactae mercedis Gallis conficeret.* Similiter *conficere milites*, pro colligere, inlustratur ad 29, 35, 10. Praeterea *suosque exspoliaret* Voss. Lov. 3. et Gaertn. Verbum illud *exspoliare* probae notae est, et majorem emphasin habet, quam simplex *spoliare*. Notat enim ita se suosque spoliare, ut nihil supersit. Aliquoties ea voce usus est Cic. Ita orat. pro Dejot. 9. *Seseque exspoliare maluerit, quam tibi pecuniam non subministrare.* et alibi. Similiter quoque Justin. 26, 1. *Omnibus rebus exspoliatae in carcerem recluduntur.* Superest etiam in Mstis et Ciceronis, et aliorum scriptorum, ubi vulgo *spoliare* editur. V. Graev. ad 10. ad Att. 4. et Cel. Burm. ad Phaedr. 2, 2, 1. etiam Torren. ad Val. Max. 1, 1, 21. Similiter etiam in Mstis Livii 2, 55, 5. 6, 42, 5. 31, 12, 3. 37, 44, 3. 40, 35, 10. et Epit. Liv. 42. Quum tamen in ipso Livio nondum invenerim, in contextum recipere ausus non sum. Ceterum voces *quinque et viginti talenta se* etc. *inpudentia persistas* desunt in Hearnii L. 1. culpa librarii ob earumdem vocum repetitionem. V. ad 10, 11, 11. Mox *τὸ prope* non adparet in Lov. 6. Tum *infidens* Lov. 3.

§. 11. *Non erubuisse absentem, quum per legatos frustrareris nos, nisi praesens quoque in eadem inpudentia persistas*] Pal. pr. *non erubuisse, absentes cum per legatos frustraretis. Nunc quoque praesens in eadem perstas impudentia.* Et ita posteriora quoque ostentat vet. editio. Pal. vero post. *non erubuisse, absentes cum per legatos frustrareris; nunc praesens quoque in eadem perstas impudentia.* GEBH. *non erubuisse*,

talenta tyrannidem tuam exhaurirent? Quingenta ergo talenta nisi triduo numeras, populationem in agris, obsidionem in urbe exspecta. Hac denunciatione conter- 13
ritus, perstare tamen in pertinaci simulatione ino-
piae. et paullatim inliberali adjectione, nunc per 14
cavillationem, nunc precibus et simulatis lacrymis,

absentes (Harl. *absens*) *cum per legatos frustrareris, nunc praesens quoque* (*quoque praesens* Lov. 3. 5. 6. et edd. vett.) *in eadem perstas inpudentia* scripti nostri, et typis inpressi, nisi quod *absentem* praeferant Lov. 1. 2. 5. et 6. cum ed. Campani. Codex Moguntinus *non erubuisse absentem, quum per legatos frustrareris nos: praesens quoque in eadem impudentia persistas;* quod, paucis mutatis, Aldus admisit, edens *frustrareris, nisi praesens,* Froben. vero anno 1535. *frustrareris nos, nisi praesens;* quod reliqui editores servarunt. Integram tamen vocem, invitis omnibus libris, inmittere pessimi exempli existimo, si alia loco adfecto subcurrendi ratio superest. Vide igitur, num potius legendum *frustrareris nos: praesens quoque in eadem inpudentia perstas,* vel, unica tantum in lectione Moguntina litera mutata, *persistis*: quod recepi. Insuper in praecedentibus τὸ *est* exsulat a Voss. et Lov. 1. ac 6. [*p. stas impudentia* Bamb.]

§. 12. *Quinque et viginti talenta tyrannidem tuam exhaurient*] Pal. pr. et vet. ed. *exhaurirent*. GEBH. *exhaurient* primus vulgavit Frob. anno 1535. consentientibus Lov. 2. Harl. Mead. 2. et edd. secutae usque ad Gronov. id etiam voluisse videtur Mead. 2. cujus librarius *exhaurientur* scripsit, passim obvio in Mstis errore: de quo v. ad 30, 22, 8. Sed *exhaurirent*, quod Gronov. restituit, erat in primis edd. et reliquis codd. Utrumque et *exhaurient* et *exhaurirent* convenire potest. Mox *numeres* Voss. et Gaertn. adversantibus ceteris Mstis. Insuper *in urbem* Voss. Lov. 3. 5. 6. Mead. 1. Hearnii L. 1. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. *populationem in urbe*, tribus mediis vocibus omissis, Lov. 4. [*urb^{ue}* Bamb.]

§. 13. *Conterritus, perstare tamen in pertinaci simulatione*] *territus* Gaertn. *deterritus* Harl. Tum *perstare tantum* Lov. 2. Harl. et Mead. 1. V. ad 9, 12, 6. Dein praepositionem *in* nesciunt Voss. Lov. 1. et Gaertn. Male. V. ad 8, 33, 6. et 22, 16, 4. [*perterritus instare* Bamb.]

§. 14. *Adjecta decem millia medimnûm frumenti*] Obtinent antiquum membranae in eo quoque, quod passim *modiûm*, pro *medimnûm*, praeferunt. MOD. *modiûm* legenti cod. Mog. consentiunt Harl. et Gaertn. Sed vulgatum praefero; cui, ut voci minus notae, notiorem *modiûm* librarios substituisse existimo. Pariter in quibusdam codd. erratum est c. 13, 13. 15, 11. et alibi. Vocem *medimnus* adhibuit in hac historia etiam Polyb. Exc. Legat. num. 30. Ἔπεισε τὸν Γναῖον, ρ′ τάλαντα καὶ μυρίους μεδίμνους λαβόντα πυρῶν, προσδέξασθαι πρὸς τὴν φιλίαν αὐτόν. *Medimnus* autem vulgo sex modios continere creditur. V. viros doctos ad Nepot. in Att. 2.

ad centum talenta est perductus. adjecta decem millia medimnûm frumenti. Haec omnia intra sex die[s] exacta.

1 XV. A Cibyra per agros Sindensium exercitu[s] du-

Haec omnia intra sex dies exacta] De iis loquitur, quae tyranno imperata erant, eaque aït intra sextum diem persoluta. Moguntinus tamen cusus Livius alio longe sensu legit: *Haec omnia intra dies sex acta.* MOD. Quatuor posteriora vocabula exsulant ab Harl. *Haec omnia intra sex acta* legunt Voss. Lov. 4. et Mead. ambo. *Haec intra sex dies acta* Lov. 6. *Haec omnia intra dies sex acta* Lov. 5. et edd. principes. Lectionem cod. Mog. *intra sex dies exacta* adoptarunt Aldus, et secuti editores usque ad Gruterum, qui *intra sex dies acta* edidit, quod recentiores servarunt. Sed cum Aldo codicem Mog. secutus sum.

§. 1. *A Cibyra per agros Idensium exercitus ductus*] Quidam *Sidensium* emendarunt: sed *Sida* Pamphyliae maritimum est oppidum longe ab hoc tractu. Strabo l. 12, [570.] inter Pisidiae urbes et *Sindam* nominat, et lib. 13. ad finem [pag. 630.] rursus ejus meminit; ubi et *Cibyrae* et *Cabalensium*. Plinius l. 5. cap. 27. *Sindam* aït esse in confinibus Galatiae atque Cappadociae. *Calaurem* amnem, *Carallitenque* paludem haud scio, an usquam legerim. Strabo l. 12, [568.] *Tattae* paludis meminit in hoc tractu. At ego nihil definio. GLAR. *Sida* maritimum est Pamphyliae oppidum, *Sinda* Pisidiae mediterraneum, neque a Cibyra valde remotum, auctore Strabone lib. 12. et 13. Itaque *Sindensium*, non *Sidensium*, legendum. SIGONIUS. *Idensium* Lovel. 3. et Mead. ambo, *Idensum* Har[l.] *Idensium* Lov. 4. 5. 6. Gaert[n.] [Bamb.] et edd. vett. *Indensiu[m]* Voss. Lov. 1. 2. et Hearnii N. quo[d] verum est, si, sibilo ex fine vo[cis] proximae in hujus initio re[petito], legamus *Sindensium*, [u]t viri docti docuerunt. Per eo[s] qui *Sidensium* emendarunt, apu[d] Glareanum intelligendus est Fro[benius], ita ex fide cod. Mog[unt.] edens anno 1531. Neque in ill[a] scriptura aliud deest, quam no[ta] literae *s* capiti literae secun[dae] *i* adposita. Similiter *Sind[a]* pro *Sida* emendarunt viri doct[i] supra 35, 13, 5.

§. 2. *Postero die est praeter Caralitin paludem agmen ductum*] Hujus paludis meminit Strabo lib. 12, [568.] non longe ab Iconio, quod est in Lycaonia, de qua tamen se nihil legisse aït Glareanus. †. „ Glareanus non „dixit, se nihil de ea legisse; „sed haud scire, si unquam de „ea quid legerit: saepe legimus, „sed non meminimus. „ †. SIG. In nomine paludis licet dissentiant codd. inter eos tamen convenit, primam syllabam per *a* scribendam esse: contra apud Strabonem l. laud. In iis quidem edd. quibus usus sum, scribitur Κώραλις, quum Livio vocetur *Caralitis*. Urbs Καραλία hac fere regione memoratur apud Hierocl. in Synecd. pag. 682. quae ab aliis Κάραλλις ἢ Καράλλεια vocatur, ut ad eum locum docuit Clariss. Wesseling. Praeterea *τὸ est* primum vidi in ed. Frob. anni 1535. Priores e-

ductus, transgressusque Caularem amnem, posuit castra. Postero die est praeter Caralitin paludem 2
agmen ductum. ad Mandropolim manserunt. inde
progredientibus ad Lagon, proximam urbem, metu
incolae fugerunt. Vacuum hominibus, et refertum 3

ejus loco legunt *et*, quod servant omnes scripti mei, et Hearnii L. 1. [*et* pro *est* Bamb.]

Ad Maeandrum manserunt] Exemplaria nostrae *Mandrupyum* habent, quam *Mandropolin* Stephanus appellare videtur. GEL. *ad Maeandrum* legendum puto, reclamantibus omnibus exemplaribus: neque enim adhuc ab hoc flumine declinavit Manlius. Quidam pro *Maeandrum* substituerunt *Mandrupyum*, quod ego nescio. GLAR. Vet. lib. *Mandropum*. Vereor, ne *Mandropolis* sit, de qua Stephanus: Μανδρόπολις Φρυγίας πόλις. SIG. Vet. ed. et Palat. alter *ad Madamprum*. sed prior *ad Mandaprum*. GEBH. Illud *Manandrum*, quod tempore Gelenii exstabat, cujusque loco Glareanus *Maeandrum* legendum conjicit, demum adparuit in edd. Ascensii. Priores praeferunt *Madamprum*, consentiente Lov. 5. *Madambrum* Hearnii N. *Mandamprum* Voss. Lov. 1. 4. Mead. ambo, et Gaertn. *Mandanprum* Lovel. 6. *Mandaprum* Lov. 3. Hearnii L. 1. et Thuan. apud Gronovium. *Mandrupum* Harl. *Mamdamprum* Lov. 2. *Mordiaeum* emendandum existimat Jac. Gronov. Diss. Epist. ad Loc. Livii Geogr. Ep. 5. pag. 40. Semel dicendum, in hoc Manlii itinere plura obcurrere, quae apud alios scriptores non memorantur; his autem ignotis notiora substituere, anceps videtur inceptum. [*Madāprum* Bamb.]

Inde progredientibus ad Lagon, proximam urbem, metu incolae fugerunt] *Lagum* urbem apud neminem invenio. GLAR. Pall. uterque, et vet. ed. *inde progredientibus ab Lago, proxima urbe*. GEBH. Forte *progredientes*. J. FR. GRON. *progredientibus* servant omnes codd. id vero minime mutandum, ad oram Livii sui monuit Jac. Periz. adscripto loco Livii ex 36, 14, 12. *Adpropinquante faucibus, super quas siti Thaumaci sunt, deserta urbe, juventus omnis armata silvas et itinera insedit*. Gronovius vero ita conjiciens jungebat *incolas fugerunt progredientes*, ut *eos fugerunt majores nostri* infra c. 17, 6. ubi vide. Sed codd. auctoritatem sequor. *ab Lago, proxima urbe* codd. quos vidi, cum Hearnii L. 1. et priscis edd. quod si placet, non cohaerent *progredientibus ab Lago*, nondum enim Lagum pervenerant, sed *progredientibus* scil. iis, *incolae fugerunt ab Lago*. Frobenius demum anno 1535. vulgavit, quod nunc exstat. Vox *metu* deest in Lov. 3. [*ab Luco, proxima urbe* Bamb. *vincula effugerunt* idem.]

§. 3. *Vacuum hominibus, et refertum rerum omnium copia, oppidum diripuerunt*] Pal. alter *vacuum omnibus oppidum diripuerunt*. Vet. vero ed. et Pal. prior *vacuum hominibus opp. dir.* GEBH. *vacuum omnibus* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo, saepius obvio scribarum lapsu. V. ad 3, 54, 6. Tum voces *et refertum rerum omnium copia* desunt in omnibus scriptis meis, [et Bamb.] et edd. antt. Primus eas Aldus ex cod. Mog. recepit.

rerum omnium copia, oppidum diripuerunt. ind
ab Lysis fluminis fonte, postero die ad Cobulatum

Inde ab Lysis fluminis fonte, postero die ad Cobulatum amnem progressi] *ab Lyci fluminis fonte* legendum puto, cujus in hoc tractu omnes meminerunt: *Cobulati* autem, quod equidem sciam, nemo. GLAR. Cum antea legeretur *Lysis*, atque ita in omnibus manuscriptis libris legatur, Glareanus tamen emendavit *Lyci*, quam recte, ipse viderit. Ego potius veterem scripturam retinendam censeo. SIG. Neque ego sane vel fando cuiquam illud auditum nomen *Cobulatum* puto. quare dum curatius membranas excutio, video in illis perscriptum exstare *ad Coriatum amnem*. MOD. Cum apud Polybium in fragm. 31. sit, Ἡνίκα Γναῖος διῄει τὸν Κολοβάτον προσαγορευόμενον ποταμὸν, etc. videndum an apud Livium in eo nomine literarum transpositio facta sit, et *Colobatum* sit scribendum. URS. *Lysis*, vel *Lisis* praeferunt omnes scripti, et editi. Licet autem Lycus notus hac regione fluvius sit, tutius tamen videtur, ut vulgatum cum Sigonio tueamur, quam ut cum Glareano, adversantibus omnibus libris, *Lyci* legamus, quum ignobilis torrens vel fluvius sub nomine Lysis indicari potuerit, cujus apud neminem nunc, quam hoc loco apud Livium, mentio obcurrat. Certe pessime sese dedit Ortelius in Thes. Geogr. in voce *Lysis*, conjiciens hunc fluvium esse illum, qui apud Antig. in Histor. Mirab. vocatur Λοῦσοι. Omnino indicasse videtur locum cap. 152. ubi non ejus nominis fluvium, sed τὴν ἐν Λούσοις κρήνην memorat, ac testatur, eam ἔχειν ἐν ἑαυτῇ μῦς, ὁμοίους τοῖς κατοικιδίοις. Meursius autem ad eum locum docet, intelligi Λούσους τῆς Ἀρκαδίας Pausan. etiam lib. 8, 18. in Ar cadia recenset Χωρίον καλο μενον Λουσούς. Ceterum no spernenda est lectio, quam Fro anno 1531. recepit: *inde ad Ly sis fluminis fontem, postero d* etc. ut sensus sit, exercitum Ro manum *inde*, id est ab urbe Lag primis castris ad Lysis flumin fontem, alteris ad Cobulatu amnem progressum esse. Eam l ctionem secuti editores diu se varunt, nisi quod interim V scos. et alii usque ad Sigon. emendatione Glareani *ad Ly fluminis fontem* vulgarint. Gru rus tandem principum edd. scr pturam *a Lysis fluminis fonte* r vocavit; quae licet displiceat iterum tamen ejicere non aude quod nesciam, utrum Frobeni na ex Msto profecta sit. Insupe *Combulatum* Lov. 4. et Mead. *Coriatum* cod. Mog. Utrum ver apud Livium ex Polyb. scribe dum sit *Colobatum*, ut Ursin. e istimat, quem etiam vide ad Po lyb. Exc. Legat. num. 31. an con tra apud Polybium ex hoc loc Livii Κοβουλάτον, non dijudi co. Id certius puto, non audien dum esse Nic. Heinsium, qui a Val. Flacc. 5, 103. apud Liviu *Crobialum*, vel *Cobiulum* scriben dum monuit. Nam Κρωβίαλο πόλις περὶ Παφλαγονίαν est, au ctore Schol. Apoll. Rhod. ad Argon. 944. vel πολίχνιον πρὸ τῇ Ποντικῇ, ut testantur Step Byz. et Eustath. ad Homeri Ca talog. vers. 362. quorum scri ptorum testimonia ipse Heinsiu laudavit: Paphlagonia autem e Pontus longe a Pisidiae et Pam phyliae finibus, sive a locis, i quibus exercitus Manlii esse di citur, abest. Mecum sentit etia Cl. Duk. [*fontes* Bamb.]

amnem progressi. Termessenses eo tempore Isiondensium arcem, urbe capta, obpugnabant: inclusi, 4

§. 4. *Telmesenses eo tempore Isiondensium arcem*] Exemplaria nostra habent *Termesenses*, non *Telmesenses*. Nam *Telmesus*, maritima est, *Termesus* mediterranea. GELEN. Utrumque nomen corruptum existimo. *Telmissus*, per *l* in prima syllaba, et *i* in secunda, (ut ante diximus) Lyciae est urbs. *Termessus* vero, per *r* in prima syllaba, ac *e* in secunda, Pisidiae. Cum igitur Pisidia supra Pamphyliam, ubi consul Manlius jam piscabatur, ego *Termessenses* legendum puto. Sed pro *Isiondensium* legam ex Plinio lib. 5, 27. *Hyricnsium*. GLAR. Antea legebatur *Thermenses*; a *Termeso* autem *Termesenses* correxit Glareanus. Ego autem veterem hoc etiam loco scripturam tueor. Id autem ut faciam, pervetustum quoddam decretum, quod Romae visitur, me impellit, in quo ita est [apud Gruter. pag. D.] QVEI. THERMENSES. MAIORES. PISIDAE. FVERVNT. QVEIQVE. EORVM. LEGIBVS. THERMENSIVM. MAIORVM. PEISIDARVM. ANTE. K. APRIL. FVERVNT. L. GELLIO. CN. LENTVLO. COS. THERMENSES. MAIORES. PEISIDAE. FACTI. SVNT. Est autem *Termesus* urbs Pisidiae, Strabone, Stephano, Eustathio auctoribus. SIG. Duo menda in haec Livii verba irrepserunt: unum quia *Thermenses* in *Thermessenses* mutatum est, cum antiqua aenea tabula [apud Gruter. pag. D.] edat *Thermenses*, et V. C. minus corrupte *Telmenses*, ut etiam Polybianum Fragmentum Τελμησσὸς, sed male pro Τερμησσὸς Graeci enim nummi habent ΤΕΡΜΗCCΕΩΝ. Alterum quia *Isindae* ex auctoritate Stephani Byzantii, non *Isiondae* scribendum fuit, licet in Polybii fragmento 31. sit Ἦλθον πρὸς αὐτὸν πρέσβεις ἐκ τῆς Ἰσιόνδης προσαγορευομένης πόλεως, δεόμενοι σφίσι βοηθῆσαι. Quae scriptura quia constanter apud Polybium altero etiam loco reperitur, poterit retineri apud Livium quoque. Nam, quod docti viri reposuerunt, *Hyriensium* plane ineptum est. URS. Pal. pr. *Elmenses*. Alter et vet. ed. *Telmenses*. Sigonius et post eum Ursinus evicerunt, legendum *Thermenses*. GEBH. Male Sigonius, antea *Thermenses* editum fuisse, et Glareanum id in *Termesenses* mutasse, existimat. Edd. enim principes constanter *Telmenses* legunt; pro quo *Termesenses* Gelenius emendavit, Froben. autem anno 1535. *Termessenses* edidit; quod Glareanus probavit. Neque emendationi Sigonianae ullus codd. favet. *Elmenses* est in Lov. 4. *Elemenses* in Voss. et Gaertner. *Elinenses* in Mead. pr. Verum quatuor hi codices literam initialem *t* in finem vocis praecedentis rejecerunt, dantes *progressit*. Sed *Elmenses* legunt Lovel. 1. et 3. *Elinenses* Harl. et *Hilmenses* Hearnii L. 1. licet servent *progressi*. Denique *progressus est*. *Zelmenses* Lovel. 6. *Telinenses* Mead. 2. *Telmenses* Lovel. 2. 5. [Bamberg.] et Hearnii N. Ursinus ad Legat. Polyb. parum referre existimat, utrum hic *Termessenses*, an, ut Sigonius voluit, *Thermenses* legatur; codicum tamen Livii lectionem propius ad *Thermenses* accedere. Quum autem supra ad 37, 16, 13. dictum sit, *Telmessum* Cariae vel Lyciae, *Termessum* Pisidiae vel Pamphyliae urbem esse, *Termessensium* rectius hic a viris doctis emendatum existimo; apud Polyb. autem ab Ursino Τερμησσ-

quum alia spes auxilii nulla esset, legatos ad co
5 sulem, orantes opem, miserunt. *cum conjugibus*
liberis in arce inclusos se mortem in dies, aut ferro a
fame patiendam, exspectare. Volenti consuli caus
in Pamphyliam divertendi oblata est. adveniens ol
6 sidione Isiondenses exemit. Termesso pacem dedi
quinquaginta talentis argenti acceptis: item Aspe

σεῖς, et *Τερμησσός*. Vide etiam Cellarii Geogr. ant. 3, 4, 118. Deinde *Usidonem* Gaertn. *Tsidonem* Hearnii L. 1. *Isidonem* Voss. et Lov. 1. *Isidionem* Lov. 6. *Isiondem* Lov. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. *Isiondensium* emendarunt proximi editores; pro quo *Isindensium* legendum esse, existimat Ursin. ad Polyb. Exc. Leg. num. 31. Ejus emendationem probat Berkel. ad Steph. Byz. voce Ἴσινδος. Mox *spes nulla esset* Lov. 5. et edd. Camp. ac Rom. 1472. *spes auxilii nulli esset* Lov. 2. Tum *orantem opem* Voss. unde videri posset, dedisse Livium *oratum opem*. Potius tamen existimo, librarium errasse ob caussam, quam dedi ad 6, 3, 8. [*Isiadē* Bamb.]

§. 5. *Volenti consuli caussa in Pamphyliam divertendi oblata est. adveniens*] Libri omnes *revertendi*. Alio tamen ordine prior Pal. *Volenti consuli in Pamphyliam revertendi oblata est caussa.* GEBH. Eodem ordine Lov. 3. *revertendi* autem omnes scripti mei, et editi usque ad Aldum, *divertendi* adsciscentem ex cod. Mog. quae lectio probari potest. V. ad 44, 43, 2. Videri etiam posset legendum *devertendi*. V. ad 1, 51, 8. Ita praefert ed. Lambini apud Cic. 13. Phil. 6. *Nunciant, se Pompeji conveniendi caussa devertisse Massiliam.* ubi nunc *divertisse* editur.

V. Ryckium et Jac. Gronov. a Tacit. 2. Hist. 62. et 100. *diverte*di tamen praefero. Tum *venien* Lov. 3. Paullo ante *in arcem in*clusos codd. nostri, et prisc edd. quod commode defendi po est. V. infra ad c. 59, 10. quu tamen *in arce*, quod primus A dus edidit, auctorem habeat co Mog. illud mutare nolui. Mo iterum *Isiodenses* Lov. 1. 2. 3. Voss. *Isidonenses* Lov. 6. *Idisi*denses Gaertn. *Hysiodenses* Har [*causam Pamfiliam revertendi.* mo *Isiondensis* Bamb.]

§. 6. *Termesso pacem dedit, quin*quaginta talentis argenti acceptis*] *Thelmesso* Voss. *Thelmessio* Lov. 6 *Helineso* Hearnii L. 1. *Telmes* ejusdem N. Lov. 5. et edd. pri cipes. *Telemesso* Gaertn. *Telme* Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. [Bamb.] Mead. ambo. V. ad §. 4. Tum *acceptis* deest in Voss. Lov. 1. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, Gaer et Hearnii L. 1. quorum nonnu insuper legunt *argenteis*, un etiam *argetis*. Sed Polyb. in E Leg. num. 31. *ΛΑΒΩΝ ν' τ*λαντα.

§. 7. *Ad flumen Taurum pri*die, postero ad Silenu, quam* cant, comen*] *Xylinen comen* leg quemadmodum alibi (32, 13, 1 *Macram comen*; et paullo sup rius [hoc lib. c. 12, 9.] *Hier comen*. GEL. Videtur Livius h loco historiam valde accidiss taedio, ut puto, tot locorum

diis ceterisque Pamphyliae populis. Ex Pamphylia 7
rediens ad fluvium Taurum primo die, postero ad Xylinen (quam vocant) comen posuit castra. Profectus inde continentibus itineribus ad Cormasa urbem pervenit. Darsa proxima urbs erat. eam, me- 8
tu incolarum desertam, plenam omnium rerum copia invenit. Progredienti praeter paludes legati ab

longinqua natione, at interim obscuritas in aliis mansit locis. Itinera enim diligenter perscripta locis multum lucis adferunt: quod in Herodoto clarum est, et in C. Caesare. *Tauri* fluminis hoc tractu nemo, quod equidem sciam, meminit. *Silenu come* quae sit, aeque ignotum. Quidam *Xylinen comen* emendarunt; quod nescio, quam probem. GLAR. MS. *ad fluvium Taurum.* MOD. Similiter, ut Modius in cod. Mog. esse monet, etiam Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. et Mead. ambo: quorum auctoritati cedendum putavi. Saepius hae voces a librariis commutantur. V. ad 8, 13, 5. 10, 2, 7. 30, 25, 4. 34, 28, 7. hoc lib. cap. seq. §. 15. 39, 30, 10. et alibi. Deinde *Taurum primo, postero die* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertner. *Taurum, postero die* Lov. 3. Praeterea *Sillenem* Lov. 6. *Silenem* Voss. et Gaertn. *Silemnem* Lov. 2. *Silenen* Lov. 1. 3. 4. 5. Harl. et Mead. ambo. *Sylenen* quaedam principum editionum. [Bamb.] *Silenu* dedit Frob. anno 1531. quasi Σιλήνου κώμη. V. ad 44, 28, 7. *Xylinen*, ut Gelenius emendavit, et Frob. anno 1535. recepit, praefert cod. Mog. Proxime eam lectionem *Silinen* se in Oxonn. L. 1. N. et ed. principe Aleriensi invenisse, testatur Hearnius. Ortelius in Thes. Geogr. *Xylinen comen* esse conjicit, quae Ξυλίνη vocatur, et Cappadociae oppidum esse dicitur Ptolem. 5, 6. Verum Ptolem. ibi describit tractum Cappadociae litoralem ad pontum Euxinum, unde nunc longissime aberat Manlius, in Pisidia degens.

Ad Cormasam urbem pervenit. Darsa proxima urbs] *Cormasam* Ptolemaeus [5, 5.] in Pisidia ponit. *Darsam* nemo, quod sciam. *Derba* et *Perga* videntur ab hac piscatione nimis distantes. GLAREAN. *ad Cormassam* Lov. 2. et Hearnii L. 1. *ad Carmassam* Lov. 3. *ad Cōmasam* Gaertn. *ad Comasa* Voss. *ad Cormasa* Lov. 4. 5. 6. Mead. 2. Hearnii N. et edd. principes; quod recepi. Polyb. Exc. Leg. num. 32. Κύρμασα πόλιν λαβὼν ὁ Γνάῖος. ubi Ursin. Κόρμασα ex Ptolem. 5, 5. legendum monuit.

§. 8. *Legati ab Lysione*] Lege *Lysinoe*, non *Lysione*. GELEN. *Lexino* Lov. 6. *Lysivo* Gaertner. *Lysince* Harl. et Mead. 1. *Lysino* Voss. et Lov. 1. *Lysione* Lov. 5. Reliqui cum Gelenio *Lysinoë*. Apud Polyb. similiter legendum censuit Ursinus Παρεγένοντο πρέσβεις ἐκ Λυσινόης, quum in Msto invenisset ἐκ Λυιινόης.

§. 9. *Inde in agrum Agalessenum*] *in agrum Sagalassenum* legendum puto, ut etiam quidam emendarunt. *Sagalassus* enim Pisidiae urbs, ut testatur Plinius lib. 5. c. 27. et Strabo lib. 12, [569.] ait, ab Apamea itinere

9 Lysinoë, dedentes civitatem, venerunt. Inde in a
grum Sagalassenum, uberem fertilemque omni gen
re frugum, ventum est. Colunt Pisidae, longe opti
mi bello regionis ejus. quum ea res animos facit
tum agri foecunditas, et multitudo hominum, et si
10 tus inter paucas munitae urbis. Consul, quia null
legatio ad finem praesto fuerat, praedatum in agr

unius diei distare. Ptolem. in Lycia ponit, longe ab hoc tractu. GLAR. Stephanus item: Σαγάλασσος πόλις Πισιδίας. Contra Ptolemaeus in Lycia statuit. Pro Livio est Arrianus lib. 1, [29.] Ἦν δὲ Σαγάλασσος οὐ μικρὰ πόλις, Πισίδαι δὲ καὶ ταύτην ᾤκουν. SIG. *Galassenum* Mead. 1. *Agalasenum* Lov. 2. 3. *Agallasenum* Lov. 6. et Gaertn. *Agalassenum* Voss. Lov. 1. 4. 5. Harl. Mead. 2. et edd. princ. quarum quaedam *Agalessenum* praeferunt. *Agalesenum* Hearnii L. 1. Sed recte jam Froben. anno 1531. ante Glareanum *Sagalassenum* edidit. Polyb. Exc. Leg. num. 32. Ἐνέβαλεν εἰς τὴν τῶν Σαγαλασσέων γῆν. V. Cl. Wesseling. ad Hierocl. Synecdem. pag. 673. [*Agalassenum* Bamb.]

Colunt Pisidae, longe optimi bello] *Ipsidae*, vel *Ypsidae*, transpositis literis, Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo. et Gaertn. Deinde ultima vox deest in Mead. 2. Male. Supra 25, 18, 6. *Uter bello melior sit, decernamus.* V. ad 4, 2, 2. et 7, 9, 8. Idem autem, quod de incolis Sagalassi hic praedicat Livius, de iisdem testatur etiam Arrian. 1. de Exped. Alex. M. 29.

Quum ea res animos facit, tum agri foecunditas et multitudo hominum] *tum ea res* Voss. Lov. 2. 3. 5. Harl. et edd. ante Aldum, qui *quum* ex cod. Mog. adoptavit. V. ad 6, 23, 3. Deinde *facit* Lov. Tum *agri fertilitas* Harl. qu vel ex proxime praecedenti *u rem fertilemque*, vel ex interpr tis glossa natum esse censeri d bet. Insuper *multitudo omni* perperam Voss. et Lov. 1. V. 3, 54, 6. Mox *inter paucas mu tas urbes* Harl. et Mead. 1. *int paucas munitas urbes* Lov. 1. [*fa cit* omittit Bamb.]

§. 10. *Quia nulla legatio ad f nes praesto fuerat*] Reposuimus MSS. *finem*. Sic amat noster l 2, [49, 9.] *Qua Tuscus ager Rom no adjacet, sua tuta omnia, inf sta hostium, vagantes per utrumq finem, fecere.* Lib. 4, [58, 1.] *Qu bus venientibus ad finem legat Vejentium obviam fuit.* Lib. 33 [37, 6.] *Redeuntes inde Ligurum e tremo fine incidunt in agmen R manorum.* J. FR. GRON. *fines* uno tantum Lov. 5. inveni. Hea nii Oxonn. et reliqui mei *fine* nisi quod proxime verum *fide* legant Lov. 3. et Gaertn. de q errore v. ad 8, 24, 5. De vo *finis* numero singulari hoc sen usurpata v. ad 4, 58, 1. 9, 6, et 35, 27, 9. Ita 27, 40, 10. *Per e tremum finem agri Larinatis d centem in Sallentinos exercitum.* 4 22, 1. *Eo die ad finem agri Aet castra posita.*

Ut ferri agique res suas viderun Pal. pr. *ut ferre agi ignique r suas viderunt.* GEBH. Similit Lov. 3. *ferre ignique agi* Lov.

misit. tum demum fracta pertinacia est, ut ferri agique res suas viderunt. Legatis missis, pacti quin- 11
quaginta talentis, et viginti millibus medimnûm tritici, viginti hordei, pacem impetraverunt. Progres- 12
sus inde ad Obrimae fontes, ad vicum, quem Aporidos comen vocant, posuit castra. Eo Seleucus ab
Apamea postero die venit. Aegros inde et inutilia 13

...sed, codd. hos perperam interpolatos esse, docere possunt, quae notantur ad 33, 13, 10.

§. 11. *Viginti millibus medimnûm tritici, viginti hordei*] Tertium et postremum hic moneo, ubique in membranis *modiûm*, pro *medimnûm*, legi. MOD. Cod. Moguntino *modiûm* legenti consentiunt Harl. et Gaertn. Male. Polyb. Exc. leg. num. 32. *Καὶ λαβὼν ν' ταλάντων στέφανον, καὶ δισμυρίους κριθῶν μεδίμνους, καὶ δισμυρίους πυρῶν προσεδέξατο αὐτὸν εἰς τὴν φιλίαν.* V. ad cap. praec. §. 14.

§. 12. *Progressus inde ad Rothrinos fontes*] Fortassis legendum *ad Obrimae fontes*, ex Plinio 5, 29. Is inter caetera flumina in Maeandrum labentia et *Obrimae* meminit. *Rothrinos fontes* nemo, quod sciam, memorat. GLAR. Ed. alter *Praegressus*. Amplius omnes *ad Rhotrinos fontes*. GEBH. *Praegressus* Voss. Lov. 4. et Harl. V. ad 9, 10, 7. Deinde *Rotrinos* Lov. 2. et 3. [et Bamb.] *Rhotrinos* Lov. 1. 4. 5. et Mead. ambo. *Rothrinos* Lovel. 6. *Rhocrinos* Harl. *Rothinos* Hearnii L. 1. *Rhotinos* Voss. *Rhetinos* Gaertn.

Vicum, quem Aporidos comen vocant] Principes edd. habere *Adonides*, neo sibi ullam aliam varietatem ex antiquis libris notam esse, nisi quod Voss. praeferat *Adprodies*, scribit Jac. Gronov. in Diss. Epist. ad Livii loc. Geogr. Epist. 5. pag. 40. Miror neminem ad Livium monuisse, a quo ortum fuerit *Aporidos*. *Acaridos*, quod idem conjicit Gronovius, non placet Clariss. Wesselingio, qui ad Hieroclis Synecd. pag. 669. non contemnendis rationibus disputat, in Livio *Adonidos comen* legendum esse. DUK. Quod Gronovius de edd. principibus testatur, eas habere *Adonides*, id Hearnius, emendationem ejus contracte proponens, refert ad MSS. et edd. vett. Quod moneo, ne quis, ab Hearnio deceptus, Mstos etiam *Adonides* praeferre credat. Certe ex undecim codd. scriptis, quibus in hac operis Liviani parte usus sum, nullus ita exhibet; sed *Adprodios* legunt Voss. et Gaertn. *Aporides* Lov. 2. et 5. *Aporidios* Lov. 1. *Aprides* Mead. 2. Nescio etiam, quid de eo statuam, quod Gronovius docet, principes edd. legere *Adonides*. Certe ex illis, quae ante annum 1500. prodiere, octo ante oculos habeo, nempe Camp. Rom. anni 1472. Parm. Mediol. anni 1480. Tarvis. duas, ac duas Venet. quae omnes constanter legunt *Aporides*; neque aliter est in reliquis excusis usque ad Aldum, qui fide integerrimi cod. Mog. substituit *Aporidos*: quo et quorumdam codd. nostrorum vestigia ducere eorum adlatae lectiones docent. An vero, hac Cynosura relicta, nihilominus *Acaridos* vel *A-*

inpedimenta quum Apameam dimisisset, ducibus it- nerum ab Seleuco acceptis, profectus eo die in Me- tropolitanum campum, postero die Dinias Phrygi-
14 processit. Inde Synnada venit, metu omnibus cir- oppidis desertis. quorum jam praeda grave agm

donidos comen legendum sit, aliorum relinquo arbitrio. [*Acoridos* Bamb.]

§. 13. *Apameam dimisisset, ducibus itinerum ab Seleuco acceptis, profectus eo die*] *Apameae dimisisset* Lov. 2. 5. et edd. Rom. anni 1472. ac Camp. *Apamia* Gaertn. *Apamea* Voss. Lov. 1. 4. 6. Harl. Mead. ambo, [Bamb.] et edd. proximae usque ad Moguntinos, qui ex cod. suo *Apameam* vulgarunt, quod et in Lov. 3. fuisse videtur. Tum *ducibus iterum* Lovel. 6. et edd. priscae, nisi quod *ducibus interim* sit in edit. Parm. Aldus deinde *ducibus itinerum*, praeeunte cod. Mogunt. restituit, quod servant ceteri omnes, quos consului, codd. Praeterea *profectus est eo die* Gaertn. *profectus ea die* Lov. 5. et edd. ante Frob. qui anno 1535. *eo die* vulgavit, adsentientibus reliquis scriptis. Certe mox sequitur *postero die*, non *postera*. Vox *profectus* deerat in Harl.

Postero die Dymas Phrygiae processit] Et quae praecedit urbs *Metropolis*, et quae sequitur *Synada*, aut potius *Sinnada*, in magna Phrygia a Ptolemaeo numerantur. Caeterum *Dymas* haud scio, an uspiam reperias. Didymus mons non longe inde a Ptolemaeo locatur. Sed judicet lector. GLAR. Tò *die* deest in Lov. 3. et 6. Deinde *Dymas* vel *Dimas* Lov. 3. 5. et 6. *Divias* Gaertn. *Dinias* edidit Frob. anno 1535. et recentiores servarunt. Neque aliter praeferunt reliqui codd.

§. 14. *Inde Synnada venit*] *Symada* Voss. et Lovel. 1. *Symacla* Gaertn. *Sinada* Lov. 2. et 3. S- *nada* Lov. 6. Harl. et Mead. At, nomen hoc duplici *n* scrib- dum esse, ostendunt monume antiqua, quae laudat Holsten. Steph. Byz. in voce *Σύννα* ostendit et Stephan. ipse; refert, urbem hanc *ἀπὸ τῆς σ- αγωγῆς καὶ συνοικήσεως Σ- ναία προσαγορευθῆναι· μετὰ ταῦτα παρεφθαρμένως ἀπὸ τ- πλησιοχώρων Σύνναδα κληθ- ναι*. Ita enim ibi legendum e- non *Συναία*, ut vulgo edu- Scriptoribus tamen Graecis r- centioribus saepe *Σύναδα* ma- vocatur. V. Cellar. 3. Geogr. a- 3. pag. 90. De hac urbe plura v- de apud Trist. tom. 2. Comme- pag. 202. Mox *praeda jam gr-* Lov. 2. 4. Harl. Mead. uterqu- et Gaertn. Praeterea, *toto die* Mstis legendum esse, Gronov. p- ed. not. monuit; quod iterat- curis omisit. Nostri etiam nih- mutant. [*quorum* omittit Bamb.]

Ad Beudos, quod vetus adpellant] Quidam libri *Beundos* legunt. Sed Ptolemaeus *παλαιὸν Βεῦδος* vocat. Quanquam in Pisidis nimis ad meridiem huic itinere, ut Synnada nimis ad septentrionem. GLAR. *Beudos* legendum. Ptolemaeus enim [5, 5.] *Βεῦδος παλαιὸν* vocat. SIG. M- *ad Eubodos*. MOD. *Abeundos quod vetus* Voss. *Abeundos quod vetus* Lov. 1. 4. Mead. 2. et Gaertn. *ad Benudos, quos vetus* Lov. 6. *ad Beüdis quod vetus* Mead. 1. *ad Beundas quod vetus* Harl. *ad Beundos quod vetus* Lov. 2. 3. 5. et edd. antt. *ad Beudos quod vetus*, ut Glareanus voluit, Vascos. recepit.

ahens, vix quinque millium die toto itinere perfeto, ad Beudos, quod vetus adpellant, pervenit. d Anabura inde, et altero die ad Alandri fontes, ertio ad Abbassum posuit castra. ibi plures dies stativa abuit, quia perventum erat ad Tolistobojorum fines.

§. 15. *Ad Antibura inde*] Lege *ibura*, non *Antibura*. GEL. *tibura* nusquam, quod sciam, *itur*. *Anabura* apud Strabo- *n* lib. 12. inter Pisidarum ci- *tates* numeratur ex Artemido- . GLAR. MS. *ad Anabura*, non *Anaburam*. MOD. *ad Tibura* *v*. 4. *ad Antibura* Voss. Lov. 2. Harl. Mead. 1. et edd. priscae. *Antybura* Gaertn. *ab Antibura* *v*. 6. *ad Antibira* Mead. 2. *ad* *tiburam* Lov. 1. 3. et Hearnii . *ad Anabura*, quod Frob. an- 1535. ex emendatione Gelenii *c*epit, nititur fide cod. Mogun- . Quum postea Paris. anno 3. *ad Anaburam* edidissent, in- Medio occasio data est lecto- *s* docendi, quae cod. Mog. *s*criptura fuerit. Ipse tamen ut Gruterus errorem ed. Paris. *s*varunt.

Ad Alexandri fontes] Puto cor- *ruptum*, legendumque *ad Maean-* *dri* *fontes*. *Abassum* autem, quod *d*icitur, oppidum non puto fa- *cile* reperiri. GLAR. Vet. lib. *Alexandri*. Glareanus *ad Mae-* *andri* restituit. Ego *ad Alandri*. *Non* enim vidit Glareanus, si *ad* *Maeandri fontes* consuliret, eum *eg*ressurum, non progressurum *fuisse*. Jam autem finibus Toli- *stob*ojorum vicinus erat, inter *quo*s paulo post meminit Livius *fi*nis *Alandri*. SIG. MS. *ad* *Aba*ssum *posuit castra*. MOD. *ad* *Al*exandri omnes codd. nostri *[Ba*mb.] et edd. vett. *ad Maean-* *dri* ex Glareani sententia edidit *Fras*cos. pro quo *ad Alandri* Si- *gon*ius reposuit; quod ex eo tempore ab omnibus receptum est. Doujatius tamen principi juventutis Francicae persuadere voluit, *vulgo* ante Glareanum lectum fuisse *ad Mandri fontes*, inde vero Glareanum fecisse *ad Maeandri fontes*. Sed homini incauto inposuit error, quem in edd. Gruterianis commiserunt operae notas Sigonii excudentes. Cl. Crevierius etiam olim *Mandri* editum fuisse monuit. Sed non nisi in capite Scholii Sigoniani typographi Gruteri ad haec verba dederunt *ad Mandri*, pro *ad Maeandri*. Deinde *ad Babasum* Lov. 1. *ad Babasium* Voss. *ad Adbasium* Gaertn. *ad Abbasium* Lov. 4. Harl. [Bamb.] et Mead. ambo. *ad Abbasum* Lov. 3. 5. *ad Abassium* Lov. 2. *ad Alcasum* Lov. 6. et Hearnii L. 1.

Quia perventum erat ad Tolistobogiorum fines] Galatas in Asia tres in populos divisos, omnes fere consentiunt. Atqui operae pretium est videre, quam differentibus nominibus varient. *Tolistobogi* et *Tolistobogii* reperias et in Graecis, et in Latinis. Quidam etiam, sed corrupte, per *o* in secunda syllaba. Codices quidam Ptolemaei corruptius *Tolibosti* legunt. *Tectosages* Plinius ac Strabo, si codices non fallunt, per *g*, et in tertia declinatione ponunt, ut C. Caesar lib. 6. comment. Ptolemaeus per *c*, et in prima. Livius, nisi et ejus codices errare quis dicat, in secunda: omnes tamen pluraliter. Eodem modo *Trogmi* Plinius per *g*, Ptolemaeus per *c*, Τρόκμοι, uterque disyllabon. In Strabonis

1 XVI. Galli, magna hominum vis, seu inopia ag
seu praedae spe, nullam gentem, per quam ituri e
sent, parem armis rati, Brenno duce in Dardan
2 pervenerunt. ibi seditio orta, et ad viginti mill
hominum, cum Leonorio ac Lutario regulis, sec

codice vero *Trogini* per *g* trisyllabon, et in multis Livii codicibus *Trocini* per *c* etiam trisyllabon reperias, errore, ut puto, librariorum. In Graecis *Τεκτοσάγες* et *Τεκτοσάκας βαρύτονον, καὶ Τεκτόσαγες παροξύτονον* passim invenias. Is error unde in codices veniat, non est difficile conjectu. Idem differentiae accidit in oppidis illorum. Nam quod Plinius ac Strabo *Tauium* Trocmorum oppidum, per quintam vocalem, sed consonantem factam *u* vocant, in aliis per *n* *Tanium* legas. Et quod Strabo *Πεσσινοῦς, οῦντος*, alii *Πισινοῦς* corruperunt. Itaque de his omnibus cavere difficile est. GLAR. Vet. lib., *Tolistobojorum*. Recte. Sic Stephanus. *Τολιστόβοιοι ἔθνος Γαλατῶν Ἑσπερίων μετοικησάντων ἐκ τῆς Κελτογαλατίας εἰς Βιθυνίαν*. Item Appianus in Syriac. [107.] *Γαλατῶν τ' ἔθνη, Τεκτοσάγαι τε καὶ Τρόκμοι καὶ Τολιστόβοιοι*. Iidem tamen *Tolistobogii* etiam dicti sunt. SIG. Pall. *Tolostobojorum*. Vet. ed. *Tolostobogrum*. GEBH. *Thobostoborum* Voss. *Theobosteborum* Gaertn. *Theostehogiorum* Lov. 6. *Tobostagiorum* Hearnii L. 1. *Tobostobojorum* Mead. 2. [Bamb.] *Tobostobosiorum* Lov. 4. *Tolobostogrum* Lov. 5. et ed. Camp. *Tolostobogiorum* Lov. 1. et 2. *Tolostobojorum* Lov. 3. Harl. et Mead. 1. V. ad Epit. Liv. 38.

§. 1. *Galli, magna hominum vis*] MS. *Hi Galli, magna hominum vis*. MOD. *Hi Galli, magna* MS. Modii. nostrae edd. destituebantur
illo *Hi*. GRUT. Libri omnes
stituuntur τῷ *Hi*. Amplius P
pr. *Galli hominum vi magna*. GE
HARD. Voculam *Hi*, quam
Moguntini in cod. suo inveni
testati sunt, primus Grute
recepit, et secuti editores s
varunt. Eamdem ignorant n
modo omnes priores edd.
et Msti, quibus usus sum,
Hearnii L. 1. Et recte. Hoc eni
cap. Livius non solorum Tolis
bojorum, quorum verbis pro
mis meminerat, et ad quos i
lud *Hi* referendum foret, orig
nem narrat; sed et reliquoru
qui in Asiam transierunt, Gall
rum, nempe Trocmorum et Te
ctosagorum. Hinc pronomen i
rum induxi. Deinde *hominum* v
magna Gaertn. *hominum vi mag*
Lov. 1. 3. 6. et Voss. Id si place
pervenerunt magna vi hominum d
ctum erit, pro cum magna vi ho
minum. V. ad 1, 14, 7. Sed prae
fero vulgatum, et *Galli*, *magn*
vis hominum dictum accipio pe
adpositionem. Ea autem figur
apud Livium frequentissime ob
currit. V. ad 25, 34, 10. et 40, 36, 8

Per quas ituri essent] Omnes li
bri *per quam ituri essent*. GEBH
per quas primus edidit Frob. an
no 1535. [concin. Bamb.] quo
reliqui servarunt usque ad Ja
Gronov. qui veterem lectione
per quam revocavit. Et ita om
nes scripti nostri, et Hearnii L
1. *Brennone* Lov. 5. hic et mox §. seq
consentientibus edd. antiqui
Pro eo Frob. anno 1535. *Brenn*
dedit, quod est ex Msto Mog. e
reliquis nostris. Eadem forma i

...one facta a Brenno, in Thraciam iter averterunt. ...bi cum resistentibus pugnando, pacem petentibus 3
...ipendium inponendo, Byzantium quum pervenis-...sent, aliquamdiu oram Propontidis vectigalem ha-...bendo, regionis ejus urbes obtinuerunt. Cupido in- 4

...Gallici nomen apud Justin. ...lios obcurrere, notum est. ...2. est ad XX pro et ad viginta ...is Bamb.]

§. 2. *Cum Lomnorio ac Lutario* ...ulis] Strabo [12, 566.] *Leono-*...um vocat. *Lutarium* etiam no-...en esse Gallicum Caesar l. 7, ... et seqq.] satis indicat, quan-...quam in codicibus Caesaris *Lu-*...terium legas. GLAR. Suidas eam...dem historiam recitat in voce *Γα-*...λάται. Οἱ δὲ ἐπὶ Θράκην καὶ ...ὴν Ἀσίαν ἐτράποντο, ἀμφὶ τὰς ...μάλιστά που καὶ αὐτοὶ μυριά-...δας ὄντες. καὶ κρατήσαντες τῷ ...πολέμῳ πάντων μικροῦ τοῦ ἐπὶ ...τάδε τοῦ Ταύρου Ἀσιανῶν γε-...νῶν, τοὺς μὲν ἄλλους ὑποτελεῖς ...ἐποιήσαντο φόρου, αὐτοὶ δὲ τὰ ...περὶ τὸν Ἅλυν ποταμὸν Χωρία ...κατασχόντες ἐνέμοντο τὰ μεταξὺ ...Βιθυνῶν τε καὶ Καππαδοκῶν κεί-...μενα. Pro *Lomnorio*, vet. lib. *Leonorio*. Strabo *Leonorio*, quo,pa-...cto legendum esse puto. Ejus haec verba sunt, ubi de Asiaticis Gal-...lis loquitur lib. 12, [566.] Ἀρχη-...γοὶ δὲ μάλιστα δοκεῖ τῆς περαι-...ώσεως τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν γενέσ-...θαι Λεονόριος. SIG. Pal. pr. *Leonorio*. Alter *cum Linorio ac Lit-*...terario. Sigonius ex Strabone ve-...rum praestat *Leonorio*. GEBH. ...Hoc [*Leonorio*] nuper natum. Scri-...pti et olim editi *Lomnorio*. Sigo-...nianus *Lonorio*. Straboni *Λεονό-*...ριος est: Memnoni apud Photium [pag. 374.] *Λεωννόριος*. Eidem ...alter *Λουτούρια*. Idem vocabu-...lum Caesari *Luterius*, Agathiae [lib. 1, pag. 12.] *Λωθάριος* et *Λεύ-*...θαρις. Utrumque nomen est Ger-manis etiam nunc in usu, *Leon-hartus* et *Lotarius*, vel *Lnderus*. J. FR. GRON. *Louorio* Lovel. 4. Harl. et Mead. ambo. *Lothorio* Lov. 6. *Lonnorio* Lov. 5. *Lonorio* Lov. 2. et 3. [*Lonoro* Bamb.] *Lo-corio* Voss. et Lovel. 1. *Loncorio* Gaertn. *Locnorio* et infra *Lonno-rius* Hearnii N. *Lenorio*, pro quo Gronov. *Leonorio* revocavit, in sola ed. Heinsii Elzevir. exstitit. Monet autem Hearnius, hunc in Strab. Chrestom. sive Excerpt. *Leonetem*, apud Polyb. *Comono-rium* vocari. Verum in Exc. Strab. pag. 161. editio Oxon. praefert *Λέοντός τινος ἡγουμένου αὐτῶν*. apud Polyb. 5, 44. vulgo dicitur *Κο-μοντόριος*: an autem idem sit, qui hic memoretur, ideo dubito, quia Polybio narratur rex fuisse Galatarum, qui non transierunt in Asiam, sed in Thracia subsi-stens regni sui sedem Thulae in-stituisse; quum Livius Leonori-um, adjuvante Nicomede Bithy-niae rege, in Asiam trajecisse mox narraturus sit. Deinde *Lucario* Hearnii L. 1. *Luchario* Lovel. 1. *Luctario* Harl. *Luterario* Mead. 2. *Litterario* Lov. 4. [*ab Rheno* pro *a Brenno* Bamb.]

In Thraciam iter averterunt] *in Threciam* Mead. 1. [*Thraeciam* Bamb.] V. ad 37, 33, 3. *in Thra-cia* Lov. 5. Harl. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. Dein *advertunt* Voss. *avertunt* cod. Mog. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. principes, pro quo Aldus *averterunt* primus vul-gavit. V. ad 10, 12, 4. et mox §. 4.

§. 3. *Oram Propontidis vectiga-*

de eos in Asiam transeundi, audientes ex propi
quo, quanta ubertas terrae ejus esset, cepit: et
Lysimachia fraude capta, Chersonesoque omni ar
5 mis possessa, ad Hellespontum descenderunt. Ibi ve
ro exiguo divisam freto cernentibus Asiam mult
magis animi ad transeundum accensi; nunciosq
ad Antipatrum, praefectum ejus orae, de transi
mittebant. quae res quum lentius spe ipsorum trah
retur, alia rursus nova inter regulos orta seditio e
6 Leonorius retro, unde venerat, cum majore par
hominum repetit Byzantium: Lutarius Macedonibu

lem habendo, regionis ejus urbes obtinuerunt] *vectigalis* [ita Bamb.], vel *vectigales habendo regionis ejus urbes* Lov. 2. 3. Harl. et Mead. ambo. *vectigales habendo regiones ejus urbis* Gaertn. *vectigales habendo regiones ejus urbes* Voss.

§. 4. *Cupido inde eos in Asiam transeundi*] Tò *eos* deest in Lov. 1. 3. 6. et Voss. Mox *ubertas ejus terrae* Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. Tum *descendunt* Lov. 6. V. ad §. 2. [*ejus terras* Bamb.]

§. 5. *Exiguo divisis freto cernentibus Asiam*] Sallust. Jug. 18. *Freto divisi ab Hispania.* Virg. Ecl. 1, 67.

Et penitus toto divisos orbe Britannos.

Praeferrem tamen, si qui libri faverent, *divisam*; non solum quia non valde concinnum videtur, *divisis cernentibus*, sed etiam, quia veteres saepius hoc, quam illo modo loquuntur. Mela 2, 7. *Duae grandes fretoque divisae* insulae. Vellej. 1, 2. *Insulam perexiguo a continenti divisam freto.* Florus 3, 10. *Quamvis toto orbe divisa, tamen, qui vinceret, habuit Britannia.* Livius 25, 11, 9. Arx *ab urbe muro tant ac fossa divisa.* Et activa for Cic. 1. Tusc. 20.

Europamque Asiamque rap ubi dividit unda.

Curtius 4, 2, 7. *Urbem a contin ti quatuor stadiorum fretum di dit.* DUK. *divisi freto cernent Asiam* Lov. 1. [*divisis* Bamb. *divisam freto cernentibus Asia* Lov. 6. quam lectionem Crevi rius etiam in Victor. suo inve tam contextui inseruit. Eum a tem sequi, accedente Dukeri te stimonio, non dubitavi. Liv. 3 18, 5. *Ex adverso Peloponnesum exiguo maris spatio divisam, h bebant.* Mox tò *orae* deest in L vel. 5. et edd. antt. quod M guntini ex membranis suis add derunt, concinentibus reliqu Mstis nostris.

Alia rursus nova inter regu orta seditio est] Pall. uterque i *ter regulos seditio orta.* GEB Lectio haec primum adparuit i ed. Aldina. Priores legunt *s ditio orta*, omisso τῷ *est*. Nequ aliter Voss. et plerique scrip nostri cum Hearnii L. 1. [e Bamb.]

per speciem legationis ab Antipatro ad speculandum missis, duas tectas naves et tres lembos adimit. his, alios atque alios dies noctesque transvehendo, in-
tra paucos dies omnes copias trajecit. Haud ita 7
multo post Leonorius, adjuvante Nicomede Bithy-
niae rege, a Byzantio transmisit. Coëunt deinde 8
in unum rursus Galli, et auxilia Nicomedi dant, adversus Zyboetam, partem tenentem Bithyniae, ge-
renti bellum. Atque eorum maxime opera devictus 9
Zyboeta est, Bithyniaque omnis in ditionem Nicomedis concessit. Profecti ex Bithynia in Asiam pro-

§. 6. *His, alios atque alios dies noctesque transvehendo*] Primae voci perperam deest adspiratio in Voss. et Lov. 1. frequenti scribarum lapsu. V. ad 2, 14, 9. 6, 1, 8. 9, 40, 13. 35, 10, 9. pluribusque aliis locis. De vocibus aliis, quae adspiratione perperam addita ac detracta confunduntur, v. ad 35, 26, 7. Tum *travehendo* Voss. V. ad 24, 21, 7. *trajiciendo* Gaertn. Hinc *dies noctemque* Lov. 4. et Mead. 2.

§. 7. *A Byzantio transmisit*] Thuan. *tramisit*. JAC. GRON. Similiter Lov. 4. V. ad 28, 5, 18.

§. 8. *Et auxilia Nicomedi dant*] 3, 23. *Similitudo ipsa periculi reposcere datum auxilium videbatur.* Justin. 38, 5. *Quam patri suo praemium dati adversus Aristonicum auxilii concesserant.* ubi nihil muto cum viro celeberr. qui legendum censebat *lati*. DUKER.

Adversus Zyboeam] Moguntinae membranae faciunt *Ziboetam*. Optime. Idem enim Memnoni [apud Phot. Bibl. pag. 373.] Ζιποίτης Βιθυνὸς, ὃς τῆς Θυνιακῆς ἐπῆρχεν Θρᾴκης. Diodoro Ζιβύτης, ut Ποιμετάλκης, Ῥυμετάλκης. J. FR. GRON. *Ciboeam* Lov. 1. et 2. *Cyboeum* Harl. *Euboeam* Hearnii L. 1. *Zybocam* Lov. 6. *Zyboam* Lov. 3. *Zyboetam* Mogunt. codex. V. quae notarunt Scalig. ad Hieronymi Chron. pag. 78. et viri docti ad Pompeji Trogi Prologos l. 27. [*Ziboeam* Bamb. mox *tenentem partem Bythiniae* idem.]

§. 9. *Bithyniaque omnis in deditionem Nicomedis concessit*] MS. *in ditionem Nicomedis concessit.* probe. MOD. Libri omnes *in ditionem Nicomedis decessit*. GEBHARD. *in deditionem* tantum inveni in edd. Paris. anni 1573. et proxima Francof. anni 1578. Reliquae priores et recentiores *in ditionem* praeferunt; neque aliter est in Mstis, uno excepto Gaertn. qui *in dedictionem* male exhibet. Praeterea *concessit* exsulat a Voss. sed *decessit* legunt reliqui scripti nostri, Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. ante Aldum, qui *concessit* ex cod. Mog. adscivit. Supra 29, 29, 10. *Gens Massylorum omnis in ditionem imperiumque Mazetuli concessit.* 30, 7, 2. *Voluntate concesserant in ditionem.*

cesserunt. non plus ex viginti millibus hominum
10 quam decem armata erant. tamen tantum terrori
omnibus, quae cis Taurum incolunt, gentibus inj
cerunt, ut, quas adissent, quasque non adissent
11 pariter ultimae propinquis, imperio parerent. Po
stremo, quum tres essent gentes, Tolistoboji, Troc
mi, Tectosagi, in tres partes, qua cuique populo
12 rum suorum vectigalis Asia esset, diviserunt. Troc
mis Hellesponti ora data; Tolistoboji Aeolida at

36, 14, 9. *Athamania omnis in jus ditionemque Philippi concessit.* V. Cortium ad Sall. Jug. 18, 12. Alteram locutionem *in deditionem concedere* inlustramus ad 39, 2, 4. Paullo ante vocem *maxime* ignorant Lov. 5. et edd. ante Aldum, qui eam ex cod. Mog. adoptavit; cui concinunt reliqui Msti nostri.

Non plus ex viginti millibus hominum, quam decem armata erant] MS. paulo aliter: *non plus ex viginti millibus, quam decem hominum millia armata erant.* MOD. Si Moguntinis credimus, in cod. suo potius invenerunt *non plus ex viginti millibus hominum, quam decem millia hominum armata erant.* Verum inconcinna τῶν *millia hominum* repetitio indicio est, codicem illum hic interpolatum, easque voces ex margine, cui ab interprete adscriptae erant, perperam in contextum inrepsisse. Livium vocem *millia*, quae, ut sensus integer foret, repetenda erat, semel omisisse, ubi nulla inde ambiguitas oriri potest, vidimus ad 31, 34, 7. Ceterum perperam *non plus viginti millibus hominum, et quam decem armati erant* Lov. 1. *armati erant* etiam Gaertn. Mox §. seq. *tantum terrorem* Lov. 3. et 6. Sed v. ad 34, 27, 1. [§. 10. v. ad 1, 31, 3.]

§. 11. *Tolistoboji, Trocmi, Tectosagi*] Apud Graecos hi popu li modo *Tectosagae*, modo *Tect sages* vocantur, ut apud Appi num et Strabonem. Item Stepha aït voce Τεκτόσαξ. Τεκτόσαγ ἔθνος Γαλατικόν. ἕυρεται Τε τοσάγης ἐυθεῖα, καὶ Τεκτοσά γας. In vet. lib. etiam non T ctosagi legitur, sed *Tectosage* SIG. Pal. pr. *Toloſtoboi, Trec ni, Thectosagii.* alter *Tolostobogi Troncini, Tectosagi.* Vet. e *Tholobostogi, Trocini, Tectosag* GEBH. *Stolostobogii, Stolostob ji, Tolostobogii* [ita Bamb.] v *Tolostobogi* codd. et edd. vett. V ad cap. praec. §. 15. Tum *Tr cini, Trogini, Trongini, Trecin Trecnii*; et deinde *Tectosagi, T ctosagii, Tectosani, Tectosages* [ita Bamb.] et *Tetrosăi* scripti et excusi. V. ad Epit. hujus libri

§. 13. *Sedem autem ipsi circa Halyn flumen ceperunt*] Libri omnes *Sedem autem ipsi sibi.* Amplius prior *citra Halim fluvium.* GEBH. Thuan. *Sedem autem ipsi sibi circa.* JAC. GRON. Τὸ *sibi* superest in omnibus codd. nostris, Hearnii L. 1. et edd. ante Modium, qui primus perperam omisit. [Loco itaque reposui. Tum *citra Halim fluvium* Lov. 3. V. ad cap. 15, 7. *circa Halim* Harl. *circa Alim* Gaertn. *circa Allim* Lov. 6. Vide ad c. 25, 7. Mox *Multitu-*

que Ioniam, Tectosagi mediterranea Asiae sortiti
sunt. et stipendium tota cis Taurum Asia exigebant.
Sedem autem ipsi sibi circa Halyn flumen ceperunt. 13
tantusque terror eorum nominis erat, multitudine
etiam magna sobole aucta, ut Syriae quoque ad po-
stremum reges stipendium dare non abnuerent. Pri- 14
mus Asiam incolentium abnuit Attalus, pater regis
Eumenis: audacique incepto, praeter omnium opi-
nionem, adfuit fortuna, et signis conlatis superior

dine et magna sobole aucta Harl. V. ad 22, 47, 9. *etiam multitudine* Lov. 6. [*ipsis ibi* Bamb. *Tyriae* idem.]

§. 14. *Primus regum Asiam incolentium abnuit Attalus*] In MS. non est *regum*, ut non de regibus solum intelligatur, sed de dynastis quoque ac liberis civitatibus. GELEN. Vet. ed. *Primus regum Asiam incolentium*. Pal. vero prior, *dare abnuit*. GEBH. *Primus regum Asiam incolentium* Voss. Lov. 1. 5. 6. et Gaertn. Sed vocem *regum*, quam Gelenius expunxit, ignorant ceteri Msti. Tum *stipendium abnuit* Voss. et Gaertn. *dare abnuit* Lov. 3. *stipendium dare abnuit* Lov. 6. Sed tres voces *regum*, *stipendium*, et *dare* ex proximo versu repetitae sunt.

Audacique incepto, praeter omnium opinionem, adfuit fortuna, et signis conlatis] MS. *affuit fortuna, unde et signis collatis superior fuit.* placet sane. MOD. *audacique coepto* Gaertn. Tum *omnium* deest in Lovel. 2. et Harl. *praeter opinionem omnium* legunt Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Mead. ambo, [Bamb.] et edd. ante Aldum. Vestigia autem lectionis *unde et signis collatis*, quam Moguntini in cod. suo invenerunt, exstant etiam in Harl. quae praefert *fortunam et signis*. Una enim serie olim per compendium scriptum fuisse videtur *fortunaunetsignis*; ex quo indoctior librarius lectionem, quae hodie in illo cod. visitur, perperam confecit.

Non tamen ita infregit animos eorum] Pal. prior, *non tamen ita refregit*. GEBH. Similiter in contextu Lov. 3. Ita 5, 37, 1. *Vim suam ingruentem refringi non vult.* Contra *non tamen fregit* Lov. 6. *non tamen ita infregit* reliqui codd. quibus adsensus nihil mutandum arbitror. Supra 8, 39, 10. *Proelium Samnitium res ita infregit.* 45, 8, 7. *Vir erit, cujus animum nec prospera fortuna flatu suo efferet, nec adversa infringet.* Similiter *infractus* est fractus 2, 59, 4. *Quibus nihil infractus ferox Appii animus.* 7, 31, 6. *Adeo infractos gereret animos, ut se ipse suaque omnia potestatis alienae faceret.* 38, 14, 9. *Oratio fuit submissa et infracta.*

Ut absisterent imperio] MS. *ut abstinerent imperio.* frequensque est apud auctores horum verborum inter se commutatio. MOD. Similiter Lov. 5. 6. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. eamdemque lectionem Lov. 3. inter versus adscriptam ostentat. Similiter Justin. 1, 1. *Contentique*

fuit. non tamen ita infregit animos eorum, ut absi-
15 sterent imperio. Eaedem opes usque ad bellum An-
tiochi cum Romanis manserunt. tum quoque, pulso
Antiocho, magnam spem habuerunt, quia procul
mari incolerent, Romanum exercitum ad se non
perventurum.

1 XVII. Cum hoc hoste, tam terribili omnibus re-
gionis ejus, quia bellum gerendum erat, pro con-
cione milites maxime in hunc modum adlocutus e[st]

con-

victoria imperio abstinebant. Potius tamen vulgatum praefero. Verbum enim *absistere* Livio eo sensu frequens est. V. ad 24, 20, 15. Solent autem librarii *absistere* et *abstinere* confundere. V. quae notantur ad 31, 17, 10.

§. 15. *Eisdem opes usque ad bellum Antiochi cum Romanis manserunt*] Libri omnes *Eaedem opes*. GEBH. Scribe cum membranis Barber. *Eaedem opes*. Illud elegantius intelligitur. Justinus de Parthis [41, 2.] *Vestis olim sui moris, posteaquam accessere opes, ut Medis pellucida ac fluida*. J. FR. GRON. *Eorundem opes usque ad* Lov. 2. *Ejusdem eolides usque ad* Gaertn. *Edē ephesusque ad* Mead. 1. *Edēophes usque ad* Mead. 2. *Demophesusque ad* Harl. *Ejusdem opes usque ad* edd. Rom. anni 1472. et Parm. *Eaedemque opes usque ad* Voss. Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Hearnii L. 1. N. et ed. Camp. Tum voces *cum Romanis* desunt in Hearnii L. 1. [*aedem Ophesiisque* Bamb. mox pro *ad se non* idem *ad senatum*.]

§. 1. *Cum hoc hoste, tam terribili*] MS. *Cum hoc jam hoste tam terribili*. MOD. *Hoc cum hoste* Voss. Lov. 1. 3. et Gaertn. Sed non displicet lectio cod. Mog. a Modio prolata. Solet enim eleganter *jam* transitioni et connectendae orationi inservire. V. ad 5, 5[…] 6. et 9, 17, 5. Mox *in hunc maxime modum* Lov. 2. 4. Harl. [Bamb. et Mead. ambo. Tum *est adlocutus* Lov. 3.

§. 3. *Promissae et rutilatae comae*] Pal. pr. *propensae et rutilatae comae*. GEBH. *propensae* etiam Lov. 3. *prolixae* Voss. et Gaertn. Sed praestat vulgatum, quod i[l]lustravi ad 5, 41, 9. V. etiam Gebhard. ad 27, 34, 5. Solent autem alibi saepe *promissus* et *prolixus* confundi. V. ad 28, 35, 6. Dein de *rutilantes comae* Lovel. 3. e[t] Gaertn. Sed neque hoc placet. Tacit. 4. Hist. 61. *Propexum rutilatumque crinem patrata demum caede legionum deposuit.* Gallos autem capillum sapone rutilasse, auctor est Plinius 28. Hist. Nat. 12. quamvis *rutilare* de capillis idem esse, quod crispare, testetur Gronov. ad Senec. Herc. Fur. 948. Mox *plongi gladii*, id est *perlongi*, Lov. 2. Male. V. ad 31, 39, 10.

§. 4. *Ad hoc cantus ineuntium proelium*] Vetus cusus *ad hoc inchoantium proelium cantus*. MOD. Pall. *cantus inchoantium proelium* [concin. Bamb.] Vet. ed. *ad haec*

consul: *Non me praeterit, milites, omnium, quae* 2
Asiam colunt, gentium Gallos fama belli praeſtare. In- 3
ter mitiſſimum genus hominum ferox natio, pervagata bello prope orbem terrarum, sedem cepit. procera corpora, promiſſae et rutilatae comae, vaſta scuta, praelongi gladii: ad hoc cantus ineuntium proelium, et ulula- 4
tus, et tripudia, et quatientium scuta in patrium quem- 5
dam modum horrendus armorum crepitus: omnia de induſtria composita ad terrorem. Sed haec, quibus insolita atque insueta sunt, Graeci, et Phryges, et Cares

inchoantium proelium cantus. GEBHARD. *ad hoc inchoantium proelium cantus* edd. vett. pro quo Aldus subſtituit *ad haec cantus ineuntium proelium.* Et quidem *ineuntium* adoptavit ex cod. Mog. cui consentit Hearnii L. 1. Ejus loco Gronov. *inchoantium* revocavit, in pr. ed. not. praefatus, ita eſſe in Mſtis. Similiter etiam praeferunt omnes noſtri. Caussam tamen non video, cur a Mog. discederem. Supra 28, 6, 6. *Nec fuga effuse petita, nec pertinaciter proelio inito.* ubi v. Gebh. 44, 34. *Aut victoria egregia, aut morte memorabili inituros bellum. ad haec* etiam Lov. 2. 3. 6. et Gaertn. Sed Frob. iterum *ad hoc* anno 1535. reſtituit. V. ad 21, 52, 10.

In patrium quemdam morem horrendus armorum crepitus] Ita primus Aldus edidit. At scire vellim, unde vocem *morem* hauserit; certe non ex cod. Mog. cujus lectiones adoptare solitus eſt: Moguntini enim, qui cod. illum excuſſerunt, nullam ad haec verba lectionis varietatem notarunt. Forte igitur alium cod. secutus eſt, cujus scripturae firmandae inservire poſſent, partim quae notantur ad 10, 26, 11. partim quod librarii voces *morem* et *modum* inter se confundere soliti sunt, ut vidimus ad 27, 4, 13. Potius tamen priscam lectionem *in patrium quemdam modum* praetuli, quum pro ea ſtent Voſſ. Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. et Mead. ambo. Ita mox hoc cap. *Pecorum in modum conſternatos caedunt.* 27, 4, 13. *Lasciviontium piscium modo exsultaſſe.* ubi alia vide. et c. 48, 3. *Advenit Livius peditum omnibus copiis, non itineris modo, sed, ad conserendum extemplo proelium, inſtructis armatisque.* Deinde *armorum ſtrepitus*, pro *crepitus*, Lovel. 3. et Hearnii L. 1. Alibi saepe haec vocabula commutantur. V. ad 5, 47, 4. 39, 15, 9. et Broukhus. ad Prop. 4, 7, 21. Adde Cel. Burm. ad Val. Flacc. 6, 28. Hic tamen, reliquis codd. adsensus, nihil muto. Supra 26, 6, 21. *Clamorem pugnantium crepitumque armorum exaudimus.* Senec. 2. de Ira 2. *Equos caſtrenses erigit crepitus armorum.* Similiter arma dicuntur *increpare*. 1, 25, 4. *Ut primo ſtatim concursu increpuere arma.* *concrepare* lib. 6, 24, 1. *Simul primo concursu concrepuere arma.* 24, 44, 8. *In Jovis Vicilini templo arma concrepuiſſe.* 28, 8, 2. *Ubi hoſtium arma concrepuiſſent.* cap. 29, 10. *Gladiis ad scuta concrepuit.* Similiter *crepitus aeris* 26, 5, 9.

timeant: Romanis, Gallici tumultus adsuetis, etiam va-
6 *nitates notae sunt. Semel primo congressu ad Alliam olim fuderunt majores nostros: ex eo tempore per ducen-tos jam annos pecorum in modum consternatos caedunt fugantque; et plures prope de Gallis triumphi, quam [...]*

Tantum cum aeris crepitu edidit clamorem. 43, 10, 5. *Ululantium mulierum cum crepitu undique aeris.* V. Broukhus. ad Tibulli 2, 5, 73. et, qui eum laudarunt, Oudend. ad Jul. Obseq. de Prodig. cap. 104. et Burmann. ad Petron. Sat. cap. 122. et ad Nas. 15. Met. 784. ubi etiam videnda, quae notantur de more militum ante proelium arma gladio vel hasta concutientium; qui hic Gallis ut proprius adscribitur, et provocatori Gallo etiam adtribuitur supra 7, 26, 1. [pro *de industria* habet *deinde industria* Bamb.]

Romanis, Gallici tumultus adsuetis, etiam vanitates notae sunt] Doujatius, praefatus vocabulum *adsuetus* cum dandi et auferendi casu, aut cum accusativo et praepositione *ad* vel *in* legi, cum genitivo vero alibi non facile reperiri, existimat, *adsuetis* hic absolute poni, et illa *Gallici tumultus* referenda ad *vanitates;* ut Livius velit, Gallici tumultus vanitates Romanis jam adsuetis notas esse. Verum, praeterquam quod inordinata haec verborum confusio merito omnibus displicere possit, quemadmodum hic *adsuetus*, ita etiam *insuetus* cum genitivo jungitur supra 6, 34, 6. *Quum ad id, moris ejus insueta, expavisset minor Fabia.* Pariter *insolitus* 10, 28, 9. *Insolitos ejus tumultus Romanorum conterruit equos.* Etiam *inconsuetus* apud Silium 11, 282. *stupet inconsuetus opimae Sidonius mensae miles.* Caesarem etiam *insuetus* et *insolens* eodem modo construxisse, viri docti docuerunt ad ejus 7. [...] Gall. 30. Ad vocem autem *va[ni-]tates* ex praecedenti repetend[...] *Gallici tumultus.* V. ad 2, 40, [...] et 9, 22, 8. Sic 10, 34, 1. *Mi[...] niam obpugnare adortus cepit.* [...] 30, 4. *In castra inpetum faciu[nt] et diripiunt.* Ejusdem moris [...] Graecis exempla laudavit Bo[...] ad Act. Apostol. 2, 3. Paullo [...] te τὰ *Sed haec, quibus ins[...] atque insueta sunt, Graeci* per[...] ram omisit librarius Harl. [...] *quibus haec insolita* legunt V[...] Lov. 1. 3. 6. et Gaertn.

§. 6. *Ad Alliam eos olim fu[de-]runt. majores nostri ex eo temp[ore]* Loquitur de Aliensi clade. I[ta-]que lege, ut est in vet. lib. [Se-]*mel primo congressu ad Aliam ol[im] fuderunt majores nostros. ex eo tem[-]pore* etc. In priore autem me[m-]bro subaudiuntur *Galli*, in p[o-]steriore *majores nostri.* SIG. M[a-]nifeste falsum est, quod ait, [...] *Alliam eos olim fuderunt majo[res] nostri.* quis enim nescit, quis p[u-]gnae Alliensis, et quam Ro[ma-]nis non tantum luctuosus, s[ed] prope etiam exitiabilis finis fu[e-]rit? nec tamen aliter habent a[n-]tiquissimi manu exarati libri, [...] quis et Longobardicus Mogu[nt.] qui disertim et sine litura pr[ae-]fert: *ad Alliam eos olim fuder[unt] majores vestri.* nam quod Sig[o-]nius affirmat ex veteri libro *Semel primo congressu ad Allia[m] olim fuderunt majores nostros, e[x] eo tempore* etc. perlubenter scir[e] velim, quam vetus ille liber, [...] cujus notae fuerit. ipse eni[m] quoque in veteri libro eande[m]

toto orbe terrarum, acti sunt. Jam usu hoc cognitum 7
est, si primum inpetum, quem fervido ingenio et caeca ira effundunt, sustinueris, fluunt sudore et lassitudine membra, labant arma: mollia corpora, molles, ubi ira consedit, animos sol, pulvis, sitis, ut ferrum non admo-

scripturam repperi, sed edito Moguntiae, quo anno jam saepe professus sum: cujus generis codices si veteres vocat, ut facile illi concesserim, locum, ut ait, in eis inveniri, ita in nullis membranis eam reperiri tantum non recentibus in quidvis pignus paratus ut sim dare, Longobardicus noster, quo non temere aut antiquiorem, aut notae (licet etiam ipse suos naevos habeat) probioris alium usquam gentium exstare existimo, codex facit. Quare etiam non ausim hic tam longe a recepta semper et vetustissima scriptura discedere, sed, leviter una litera commutata, scripserim: *Semel primo congressu ad Aliam eos olim fugerunt majores nostri. ex eo tempore* etc. fuga enim ibi potius sua et trepidatio Romanis exitio fuit, quam Gallorum virtus. V. si vacas, nostrum historicum lib. 5. et fortasse (quid fortasse?) imo plane mecum facies. MOD. Non aliter, quam *ad Alliam olim fuderunt majores nostros*, habetur in binis Pall. membranaceis codd. et vet. ed. Quare frivola est Modii conjectura. GEBH. *ad Alliam olim fuderunt majores nostros: eos ex eo tempore* legit Gaertn. *ad Alliam olim fuderunt majores nostros: ex eo tempore*, ut Sigonius reposuit, Lov. 2. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et edd. antt. *ad Alliam eos olim fuderunt majores vestri: ex eo tempere* cod. Mog. quod Frob. anno 1535. recepit, substituens tamen *majores nostri*. Non multum inde abeunt Voss. et Lov. 1. quorum ille exhibet *ad Alliam olim fuerunt majores nostri eos; ex eo tempore*, hic *ad Alliam olim fuderunt majores nostri: ex eo tempore*. Non displicet Modii conjectura, qui, unica tantum litera in Frobenii lectione mutata, *fugerunt* emendat pro *fuderunt*. Solent autem illa verba etiam alibi in Mstis commutari. Exempla vide mox §. 14. ad 5, 43, 3. 8, 36, 8. et alibi. *eos fugerunt* ut 10, 27, 8. *Cerva fugiens lupum*. 38, 38 (?). *Victorem hostem fugerent*. [*fugerunt* Bamb.]

Plures prope de Gallis triumphi] Ita Aldus ex cod. Mog. edidit, concinentibus omnibus Mstis meis, uno excepto Lov. 5. qui cum edd. antt. praefert *plures quoque*. Saepius voces *prope* et *quoque* in codd. commutantur. V. ad 5, 51, 2. 10, 21, 10. 22, 24, 14. 28, 39, 6. 32, 28, 7. et alibi. Mox *facti sunt*, pro *acti*, Lov. 3. et 6. V. ad 6, 28, 2.

§. 7. *Jam usu hoc cognitum est*] Τὸ *usu* ejiciunt libri omnes. GEBH. Eamdem vocem ejiciunt etiam omnes nostri, Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. ante Aldum, qui ex cod. Mog. adscivit: cui potius, quam reliquis omnibus, credo. *Usus* est experientia. Supra 6, 36, 10. *Artifices jam tot annorum usu tractandi animos plebis*. 7, 38, 9. *Et aetate, et usu doctus*. 42, 59, 2. *Usu belli et ingenio inpavida gens*. V. Cortium ad Sall. Catil. Excursu 2. num. 6. Mox *sustinueritis* Voss. Lov. 1. 5. 6. Gaertn. et edd. ante Frob. qui

8 *veas, prosternunt. Non legionibus legiones eorum solum experti sumus, sed vir unus cum viro congrediendo, T Manlius, M. Valerius, quantum Gallicam rabiem vin-*
9 *ceret Romana virtus, docuerunt. Jam M. Manlius unus agmine scandentes in Capitolium Gallos detrusit. Et illis majoribus nostris cum haud dubiis Gallis in terra sua genitis res erat. Hi jam degeneres sunt; mixti,*
10 *et Gallograeci vere, quod adpellantur: sicut in frugibus pecudibusque, non tantum semina ad servandam indolem valent, quantum terrae proprietas coelique, sub quo alun-*

anno 1535. *sustinueris* vulgavit, quod in reliquis membranis superest. Et ita mox *admoveas* dixit, non *admoveatis*.

§. 8. *Quantum Gallicam rabiem vinceret Romana virtus*] Pal. prior, *quantum in Gallicam rabiem vicerit*. GEBH. Similiter Lovel. 3. Paullo ante priscam distinctionem reduxi. Modius eumque secuti recentiores omnes interpunxerunt *congrediendo. T. Manlius*.

§. 9. *Scandentes in Capitolium Gallos detrusit*] Pal. prior *dextruxit*. alter *destruxit*. GEBH. *destruxit* etiam Lov. 1. 3. 4. et Mead. ambo. V. ad Livii 2, 10, 10. *detraxit* Voss. et Gaertn. Nihil mutandum. De verbo *detrudere* v. ad d. l. Livii. *deturbare* dixit Liv. 5, 47, 4. *Gallum umbone ictum deturbat*. Mox *genitis in terra sua* Harl. et Mead. 1. *in sua genitis terra* Lov. 2. *in sua terra genitis* Voss. Lovel. 1. 3. 5. 6. Mead. 2. [Bamb.] et Gaertn. cum ed. Camp. [*detrusit Gallos* Bamb.]

Ut jam degeneres sunt misti et Galli et Graeci, unoque nomine Gallograeci vere adpellantur] Emendatior lectio *Hi jam degeneres sunt, misti, et Gallograeci vere, quod appellantur*. GEL. MS. omisso τῷ *quod*, *et Gallograeci vere appellantur*. MOD. Pal: prior *misti et Gallograeco nomine quidem appellantur*. Alter *Hi jam degeneres, ut mixti et Gallo et Graeci vero quod appellantur*. Vet. ed. *mixti et Galli et Graeci unoque nomine Gallograeci appellantur*. GEBH. Lectio, quae ante Gelenium exstitit, in uno tantum superfuit Lov. 5. Reliqui vel ita exhibent, ut Gebhardus in Pall. invenit, vel in paucis apicibus variant. Sed verum est, quod Gelenius restituit. Locutionem *quod adpellantur* exponere conatur Jensius in Lection. Lucian. 1, 8.

§. 10. *Non tantum semina ad servandam indolem valent, quantum terrae proprietas*] *ad servandum indolem* Voss. Lov. 1. 3. Gaertn. et edd. principes. V. ad 40, 49, 1. Tum *quam terrae proprietas* Gaertner. V. ad 24, 26, 7. *quantum proprietas terrae* Lov. 3.

§. 11. *Colonias habent, in Syros, Parthos, Aegyptios degenerarunt*] *colonias habitant* Lov. 1. quod et librarii glossa receptum videtur. V. Nic. Heinsium ad Nas. 4. Met. 773. et 5. Met. 497. Tum *in Syrios* Voss. et Gaertn. Hinc *degeneraverunt* Lov. 2. 3. et Harl. Sed v. ad 21, 44, 7. Paullo ante *Seleuciam et Babyloniam* Lov. 3. et Gaertn.

tur, mutat. Macedones, qui Alexandriam in Aegypto, 11 *qui Seleuciam ac Babyloniam, quique alias sparsas per orbem terrarum colonias habent, in Syros, Parthos, Aegyptios degeneraverunt. Massilia, inter Gallos sita,* 12 *traxit aliquantum ab adcolis animorum. Tarentinis quid ex Spartana, dura illa et horrida, disciplina mansit? Generosius in sua quidquid sede gignitur; insitum* 13 *alienae terrae, in id, quo alitur, natura vertente se, degenerat. Phrygas igitur Gallicis oneratos armis, sicut in acie Antiochi cecidistis, victos victores caedetis. Ma-* 14

§. 12. *Massilia inter Gallos subtraxit aliquantulum ab adcolis animorum, nisi quod ex Spartana, dura illa*] Restituimus ad fidem archetyporum: *Massilia inter Gallos sita traxit aliquantum ab accolis animorum. Tarentinis quid ex Spartana, dura illa et horrida, disciplina mansit?* GEL. Pal. prior, *Massilia inter Gallos se traxit: aliquantum ab accolis animorum vis. Quid ex Spartana vera illa et horrida disciplina mansit?* Alter *M. int. G. sic traxit aliquantum ab accolis animorum, nisi quid ex Spartana illa et horrida d. m.* Vet. ed. fere consentit, nisi quod *subtraxit*. GEBH. Lectionem a Gelenio damnatam servat solus Lov. 5. In prima autem parte horum verborum *inter Gallos ita traxit aliquantulum animorum* legit cod. Mog. *inter G. etsi traxit aliquantulum ab accolis animorum* Lov. 1. *inter G. se traxit aliquantum ab a. a.* Lov. 2. et 6. neque aliter Lov. 3. nisi quod in fine τὸ *vis* addat. *inter G. sic traxit aliquantum ab a. a.* Harl. ambo, Mead. et Gaertner. quibus consentit Lov. 4. nisi quod *aliquam* praeferat. *inter G. si traxit aliquantum ab a. a.* Voss. In posteriore parte verborum *nec tñ n^i pat'na nã illa*, sive *nec tamen nisi paterna natura illa*, legit Lov. 1. *nisi quod ex Spartana natura illa* Voss. *nisi quod ex Spartana nativa illa* Lov. 6. *nisi quod ex Spartana illa* Gaertn. *nisi quid ex Spartana illa* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. *quidem Spartana vera illa* Lov. 3. [*in his* pro *Tarentinis* Bamb.]

§. 13. *Generosius in sua quidquid sede gignitur*] Assentior Florebello legenti *quidque*. SIG. Lege *quidque*. J. FR. GRON. Ita in uno meorum Lov. 2. inveni. Crevierius vero nihil mutandum contendit, *quidquid* pro quidque poni probans ex Cic. pro Cluent. 19. *Sed, ut ego quidquid adprehenderam, statim accusator extorquebat e manibus*. Mox *in id quod gignitur* Voss. *in id quod alitur* Lov. sex, Harl. Mead. ambo, Gaertn. [Bamb.] et edd. ante Ascens. anni 1513. [*quicquid*. mox *vertentes* pro *vertente se* Bamb.]

§. 14. *Magis vereor, ne parum inde gloriae, quam ne nimium belli sit*] Vet. lib. *Magis id vereor, ne*. SIG. Libri omnes *Magis vereor*. GEBH. Similiter Voss. Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Mead. ambo, [Bamb.] et Gaertn. *Magis inde vereor, ne parum mihi gloriae sit* Lov. 2. *Magis inde vereor* etiam Harl. Tum

gis id vereor, ne parum inde gloriae, quam ne nimium
15 *belli sit. Attalus eos rex saepe fudit fugavitque. Nolite existimare, belluas tantum recens captas feritatem illam silvestrem primo servare, deinde, quum diu manibus humanis alantur, mitescere; in hominum feritate*
16 *mulcenda non eamdem naturam esse. Eosdemne hos creditis esse, qui patres eorum avique fuerunt? extorres in-*

ne minimum belli Lov. 1. 3. et Voss. V. ad 34, 15, 6. Mox *Attalus rex saepe* Lov. 2. Harl. et Mead. 1. *Attalus rex eos saepe* Lov. 3. *Attalus saepe eos* Lov. 6. Hinc *fugit fugavitque* Voss. V. ad §. 6.

§. 15. *Belluas tantum recens captas feritatem illam silvestrem primo servare*] *recentes*, vel *recentis* [ita Bamb.] *captas* omnes nostri manu exarati, et edd. vett. pro quo Ascens. demum anno 1513. *recens* emendavit. Mox *dein quum diu manibus* Mead. 1. [et Bamb.] V. ad 3, 3, 6. *deinde quum manibus* Lov. 2. 5. et edd. Camp. ac Rom. anni 1472. [*aluntur* Bamb.]

§. 16. *Eosdemne hos creditis esse*] Omnia haec verba deerant in Harl. neglegentia librarii ob repetitionem τοῦ *esse*, quod proxime praecessit. V. ad 9, 11, 11. *Eosdemne homines* legit Lov. 3. inter versus. Tum *credetis* Lov. 1. 4. et Mead. 2. *credatis* Voss. Lov. 2. 3. 6. Mead. 1. et Gaertn. Mox *Triciam*, pro *Thraciam*, Lovel. 3. a manu 1. *Threciam* Lov. 1. et Mead. 1. V. ad 37, 33, 3. [*hostes credetis* Bamb.]

Pugnando cum ferocissimis gentibus, emensi] Freinshemius ad Florum [3, 10, 22.] corrigit *emersi*: quoniam cum hoc verbo conjungit, quod praecedit, *per asperrimam Illyrici oram*. Caeterum id non opus est, si recte distinguas, et quidem ita: *extorres inopia agrorum profecti domo per asperrimam Illyrici oram Paeoniam inde Thraciamque pugnando cum ferocissimis gentibus emensi, has terras ceperunt*. Ea phrasi apud Plautum Pseudolo act. 4. sc. 4. est: *quin hinc metimur gradibus militariis*. Nescio an hoc satis Latine, inquit vir nobilis: rescribo *metamur*, hoc enim purum putum castrense ac militare vocabulum. Immo maneat antiquum. *Metamur* castra, agrum, hospitium; *metimur* cum alia, tum translate eleganter *viam*, quam carpimus. *Metari* est fines seu metas statuere et designare: *metiri* est eadem cognoscere, mensuram modumque colligere. Horatio [2. od. 15, 14.] *decempedis metata porticus* est, ut ait Acro, *mensurata*, *disposita*: *nam metari castra magna cura ducum peritiaque constitui*. Eidem *metatus agellus* [2, Sat. 2, 114.] est adsignatus et divisus limitibus constitutis. Valerio Catoni in Diris: *metata agellos pertica*. Virgilius decore [2. Georg. 274.] *si pinguis agros metabere campi*, id est eliges et secernes vitibus ponendis, locum vitibus capies in agro pinguis campi. Latinus Pacatus in Paneg. *Divinus ille animus venturus in corpus dignum prius metatur hospitium*. A quo usu *metata* in jure nostro, quae et μετάτα ἢ μιτάτα posterioribus Graecis. Seneca ep. 88. *Metiri*

…pia agrorum profecti domo per asperrimam Illyrici oram; Paeoniam inde et Thraciam, pugnando cum ferocissimis gentibus, emensi, has terras ceperunt. Duratos eos tot 17
malis exasperatosque accepit terra, quae copia rerum omnium saginaret. uberrimo agro, mitissimo coelo, clementibus adcolarum ingeniis, omnis illa, cum qua venerant, mansuefacta est feritas. Vobis, mehercule, Mar- 18

…m *Geometres docet latifundia.* Id mox explicat: *scire agellum in partes dividere, colligere subtiliter pedes jugeri, et comprehendere etiam, si quid decempedam effugit.* …t metatoris est modum ac limi…um agro vel castris constituere, hospitium capere et adsignare; …a mensoris *agri mensuram agere, et modum ejus renunciare*, ut loquuntur Paullus et Ulpianus D. Si mensor fals. mod. dixer. Ad castra (etsi Lucilium ausum sciam) et hospitia non pertinet, nisi quatenus metator ante metitur, vel mensoris opera utitur in castris aut agris adsignandis. Ab eo *metiri viam* tralate Horatio [Ep. 4, 7.] ubi Acro. *metientem dixit ambulantem, ut instabili gressu metitur litora cornix.* Qui versus est Lucani lib. 5, [556.] L. 2. π. 8. Si quis cautionem. *Nisi angustiae non patiebantur terra iter metiri.* Et sic *emensi, permensi, remensi viam* dicimur. Ennius Annali primo:

Hinc campum celeri passu permensa parumper,
Conjicit in silvam sese.

Ubi frustra sollicitarunt. Appulejus 1. Metam. [princ.] *Roscida caespitum et glebosa camporum emensa.* Frontin. 3. Strateg. 11. *Cum tridui iter discedens confecisset, idem illud uno die remensus.* Sic ergo Plauto *metimur hinc*, puta viam, *gradibus militariis*, nihil est aliud, quam Trucul. act. 2. sc. 2. *abimus hinc grandi gradu.* J. FR. GRON. *cum fortissimis gentibus* Voss. Male. Supra hoc cap. de Gallis *ferox natio.* V. ad 28, 42, 4.

§. 17. *Clementibus adcolarum ingeniis omnis illa, cum qua venerant, mansuefacta est feritas*] MS. *clementibus accolarum ingeniis ea, cum qua venerant, mansuefacta est feritas.* MOD. Nostri codd. omnes stant pro vulgato. Paullo ante *accipit terra* Lov. 3. Tum *nitidissimo coelo* idem cod.

§. 18. *Vobis, mehercule, Martis viris*] Romani a Marte, patre Romuli, dici possunt *Martis genus, Martis proles*, et quae his similia sunt. Seneca Octav. 291.

Vera priorum virtus quondam
Romana fuit, verumque genus
Martis in illis sanguisque viris.

Silius 12, 582. *Populus Martigena.* Florus 3, 3, 2. *Martius populus. Martis viros* sive Romanos, sive aliarum gentium milites dici, vix credo, et suspicor legendum esse *Martiis*; quod et ad originem, et ad virtutem militum Romanorum respicere potest. Ovidius 14. Met. 798.

— — dum Martius arma
Indueret miles: quae postquam
Romulus ultro
Obtulit.

Manil. 4, 716.

tis viris, cavenda ac fugienda quamprimum amoenitas Asiae. tantum hae peregrinae voluptates ad exstingu dum vigorem animorum possunt; tantum contagio d
19 *ciplinae morisque adcolarum valet. Hoc tamen felici evenit, quod, sicut vim adversus vos nequaquam, famam apud Graecos parem illi antiquae obtinent, c*
20 *qua venerunt; bellique gloriam victores eamdem inter cios habebitis, quam si servantes antiquum specimen a morum Gallos vicissetis.*

Martia Romanis orbis pater induit ora.

Sed et *Martius* obvium est epitheton omnium militum, inprimis apud poëtas. Ἄνδρες Ἀρήϊοι Homer. Iliad. N. 499. *gravis et Martia classis* apud Flor. 3, 6, 4. id est, apta bello et proeliis, opponitur levibus ac fugacibus myoparonibus piratarum. DUK. Eadem conjectura placuit Freinsh. ad Flori 3, 6, 4. et Cl. Perizonio ad marginem Livii. Similiter sibi scribendum videri, me monuit Celeberr. Heumannus. *Martia gens* Romani vocantur supra 10, 27. *Martis* autem pro *Martiis* eodem errore scriptum est, quo toties *regis* pro *regiis* habuimus. V. ad 32, 6, 6. Codices nihil mutant, nisi quod *in arte viris* legant Voss. et Lov. 1. *in arte nitidis* Lov. 6. Insuper *Nobis*, *mehercule* Lov. 5. et edd. vett. *Vobis* substituit Aldus ex cod. Mog. Nec aliter reliqui Msti nostri. V. ad 34, 2, 2.

Tantum hae peregrinae voluptates etc. *possunt; tantum contagio disciplinae morisque*] Pall. prior, *tantum peregrinae voluptates hae a. e. v. a. possunt, quantum contagio disciplinae morumque valet.* Illud *tantum*, *quantum* repraesentatur quoque in Pal. altero, et vet. ed. GEBH. *tantum peregrinae voluptates hae* Voss. Lov. 3. 6. et Gaertn. Dein *quantum contagio* Voss. Lovel. sex, Har Gaertn. Hearnii L. 1. [Bamb.] edd. ante Frob. qui anno 153 recte *tantum* restituit. Haec eni per adclamationem intelligend sunt, cui inservire solet τὸ tantus. Infra 39, 33 (?). *Tantus fur illo tempore gentem Aetolorum, ta tusque magistratus eorum cepi* V. Lamb. ad Lucret. 1, 102. Cerd. ad Virg. 1. Aen. 33. Sole autem hae voces a scribis co fundi. V. ad 24, 35, 4. Tum *m rumque* Lov. 3.

§. 19. *Sicut vim adversus vos n quaquam*] *adversus eos* Lovel. Harl. et Mead. 1. *adversus n* Lov. 5. 6. Gaertn. et edd. vet pro quo recte Aldus ex cod. Mo *adversus vos* restituit: sequit enim mox *habebitis* et *viciss* Consentiunt reliqui nostri.

§. 20. *Si servantes antiquum sp cimen animorum Gallos vicisseti antiquam speciem animorum* Lo 1. 5. et edd. priscae, pro q jam ed. Ven. anni 1498. *antiqu specimen* recte substituit. Ea dem enim lectionem praeferu reliqui calamo exarati. Sole saepe hae voces a librariis co mutari. V. ad 8, 7, 18. 38, 58, 39, 35, 3. et Broukh. ad Prop. 11, 93. *servantes antiquos specim*

XVIII. Concione dimissa, missisque ad Eposo- 1
gnatum legatis, qui unus ex regulis et in Eumenis
amicitia manserat, et negaverat Antiocho adversus
Romanos auxilia, castra movit. primo die ad Alan-
drum flumen, postero ad vicum, quem vocant Tys-
con, ventum. Eo legati Oroandensium quum venis- 2
sent, amicitiam petentes, ducenta talenta iis sunt
imperata; precantibusque, ut domum renunciarent,
potestas facta. Ducere inde exercitum consul ad 3

animorum Gallos Lov. 3. *servantes antiquum specimen animorum Gallos* Lov. 6. Paullo ante voces *inter socios* deerant in Lovel. 2. [*Gallos animos* a. m. p., sed correctum *Gallorum animos* Bamb.]

§. 1. *Ad Eposognatum*] Ita constanter omnes editiones, quas vidi: sed, altero sibilo omisso, *Eposegnatum* scribunt Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. uterque, Gaertn. et Hearnii L. 1. ac N. quod recepi, quia Polyb. in Exc. Legat. num. 33. ubi haec Manlii legatio describitur, similiter τὸν Ἐποσόγνατον vocavit [*Esopegnatum* Bamb.]. Mox *in Eumenis manserat amicitia* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. [*manserat in amicitia* Bamb.]

Primo die ad Alandrum flumen, postero ad vicum, quem vocant Tyscon, ventum] Neque *Alandrum* flumen, neque *Tyscon* vicum usquam invenio. GLAR. Pal. alter, et vet. ed. *ad Aladrum*. GEBH. *ad Aladrum flumen* Lov. 1. 4. 5. Harl. Mead. ambo [Bamb.], et edd. priscae. *ad Alladrum flumen* Voss. *ad Allandrum flumen* Lovel. 6. Gaertn. et Hearnii L. 1. *ad Allandrum venit flumen* Lov. 2. *ad Alandrum flumen venit* in Lov. 4. superfuisse videtur. *Alandrum* Aldus recepit ex cod. Mog. qui legit *ad flumen Alandrum*. Eamdem vocem ex conjectura Livio Sigonius supra restituit cap. 15, 15. ubi vitiosae codicum lectiones potius *Alandrum*, quam *Aladrum*, legendum docent. Deinde *postero quum ad vicum, quem vocant Tysco, esset ventum* Lov. 5. et edd. principes. *Tysco* etiam Voss. Lov. 1. 2. 4. Harl. et Mead. uterque. Sed Moguntini monuerunt, in cod. suo esse *Tyscon*. Cujus lectione adoptata Aldus insuper edidit *postero ad vicum, quem vocant Tyscon, ventum*, duabus vocibus *cum* et *esset* expunctis. Similiter Lovel. 3. 6. et Gaertn. [*Thisco* Bamb.]

§. 2. *Eo legati Orondensium quum venissent*] Quod *legati Orondensium* legitur, errore trium nominum accidit, ut opinor. Nam Plinius lib. 5. cap. 27. *Oranda* urbem in Pisidiae montanis ponit. Sed idem lib. eodem cap. ultimo *Oeandenses* Galatiae populum ponit: ergo hic absque dubio *Oeandensium* legendum. Tertium nomen est *Oenoanda* Cabaliae oppidum, ut idem Plinius meminit lib. eodem cap. 27. Strabo lib. 13. ad finem *Oenoandrum* vocat. Ex his igitur nominibus error ille facile nasci potuit. GLAR. Pal. pr. *legati Onchadensium*. GEBH. *Orcadensium* Voss. Lov. 2. 3. 6. et

Plitendum: deinde ad Alyattos castra posita. E missi ad Eposognatum redierunt, et legati cum ill reguli orantes, ne Tectosagis bellum inferret. *ipsu in eam gentem iturum Eposognatum, persuasurumque,* 4 *imperata faciant.* Data venia regulo, duci inde exe

Mead. 1. *Orchadensium* Gaertn. Mead. 2. et Harl. *Orcandensium* Lov. 1. et 4. [et Bamb.] *Oroandensium* Lov. 5. et edd. principes, pro quo *Orondensium* dederunt Mediolanenses anno 1505. quod deinde Ascens. 1513. et ex eo reliqui servarunt usque ad Frob. qui 1535. *Oroandensium* restituit. V. infra ad c. 37, 11.

§. 3. *Ad Plitendum: deinde ad Halyattos castra posita*] Haec nomina corrupta esse, etiam ante nos quidam conquesti sunt: sed neque a nobis, neque ab illis restituta. GLAR. Stephanus: Ἀλυαττὰ χωρίον Βιθυνίας. SIG. *Plicendum* Harl. *Policendum* Lov. 3. Reliqui libri, scripti et editi, in vulgatum conspirant. Id cur corruptum nomen existimarit Glareanus, nullam aliam caussam habuisse videtur, quam quod alibi memoratum non invenerit. Eam autem admodum fallere posse, vox sequens ostendit: nam et hanc non aliam ob caussam suspectam reddere conatus est; quam tamen Sigonius Stephanum memorasse postea docuit. In ea magis variant scripti. *Alliacas* legit Gaertner. *Alliacos* Voss. *Aliacos* Lov. 2. *Aliates* Lov. 1. *Aliactos* Lov. 3. Harl. et Mead. 1. *Halliattos* ed. Camp. *Halyattos* edd. reliquae ante Moguntinam, quae adspirationem recte, ut videtur, expunxit, scribens *Alyattos*; in quo reliquos codd. et recentiores edd. consentientes nacta est. Certe Croesi pater, Lydiae rex, qui ante adventum Galatarum etiam his regionibus praefuit, sine adspiratione dictus est *Aly tes*, licet fluvius hujus regio vocatus sit *Halys*. [*Hyliattos* Ba berg.]

Et legati Compulsi reguli ora tes] Vox *Compulsi* non est in v lib. ut sit: legati missi ad Epo sognatum et legati reguli Epo sognati eo redierunt. SIG. l bri omnes *redierunt legati reg orantes*. GEBH. Certe pellend est regulus ille *Compulsus*, i olim Livio incognitus. Delet v cem Sigonius, neque compa in Barber. Petav. Voss. sed N daeanus retinet, et videtur duabus aliis corruptis confla scriptumque fuisse quondam: *missi ad Epossognatum redieru et legati cum illis reguli orante ne Tectosagis bellum inferret: ipsu in eam gentem iturum Epossogn tum, persuasurumque, ut imper ta faceret.* Miserat ad Epossogn tum Gallorum regulum legat consul: hi in castra ad Alyatt redierunt, unaque cum illis l gati ab regulo, ad quem ieran Epossognato. Delevimus et v cantem particulam ibi: *et ipsu in*. J. FR. GRON. *redierunt leg ti orantes* Hearnii L. 1. *redieru et legati reguli orantes* Mead. [et Bamb.] *redierunt legati reg li orantes* Voss. Lov. sex, Mea 2. Harl. et edd. vett. *rediern legati Compulsi reguli orant* Gaertn. et Ald. ejusque trad ces. *redierunt, et legati Compu si reguli orantes* ed. Frob. an 1535. Voces *redierunt, et lega* etc. *iturum Eposognatum* desun in Hearnii N. ob vocis *Eposogn tum* repetitionem. V. ad 9, 11, 1

citus per Axylon (quam vocant) terram coeptus. Ab re nomen habet. non ligni modo quidquam, sed ne spinas quidem, aut ullum aliud alimentum fert ignis. Fimo bubulo pro lignis utuntur. Ad Cuballum, Gallograeciae castellum, castra habentibus Romanis

Ne Tectosagis bellum inferrent] Constanter codd. *Tectosagis*, nisi quod librariorum errore Voss. *Cepetosagis*, Lovel. 3. *Tedosagis* praeferant. Sed pro *Tectosagis* Polyb. *Tolistobojos* memorat in Exc. leg. num. 33. *Παρεκάλει τὸν Γνάΐον, τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατηγόν, μὴ προεξαναστῆναι, μηδ' ἐπιβαλεῖν χεῖρας τοῖς Τολιστοβόγοις Γαλάταις.* Livium itaque per incuriam lapsum esse, docuit Celeberr. Jac. Perizon. in Observ. Hist. 9. pag. 394. idque et ex sequentibus patere. In fine enim cap. reversos Eposognati legatos renunciare, regem nihil aequi impetrasse, sed Gallos montem Olympi petisse: cap. autem seq. Oroandensium legatos similiter adferre, Tolistobojorum civitatem montem Olympum cepisse. Inde igitur constare, ad eosdem etiam profectum esse Eposognatum, quos Livius hic male *Tectosagos* vocat; quum Polyb. ibidem etiam tradat, Tolistobojos se in montem Olympum contulisse. Deinde legendum est *inferret* ex Lov. 1. 5. et 6. quod et series narrationis Polyb. exigit. Et id Crevierius in ed. Andreae invenit, et in contextum recepit.

Et ipsum in eam gentem iturum, et Eposognatum, persuasurumque] Vet. lib. *et ipsum in eam gentem iturum Eposognatum.* SIG. Pall. uterque *ut Tectosagis* (alter tamen *ne*) *bellum inferrent. ipsum in eam gentem iturum Eposognatum.* GEBHARD. Lectio vulgata demum invaluit, postquam *Compulsus* regulus invito Livio obtrusus est, ut ambos et Compulsum et Eposognatum in gentem Gallorum, quam belli inmunem volebant, ituros indicarent. Primus enim Frob. anno 1535. utroque loco voculam *et* exhibuit. Verum ita etiam dandum fuerat *persuasurosque*. Recte igitur, ejecto illo ὑποβολιμαίῳ *Compulso*, conjunctionum posteriorem Sigonius, priorem Gronovius delevit. Neutram etiam vel codd. vel edd. antiquiores agnoscunt. Unum tantum Eposognatum ad Tolistobojos profectum esse narrat etiam Polyb. loc. laud. *Διότι πρεσβεύσει πρὸς τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν Ἐποσόγνατος, καὶ ποιήσεται λόγους ὑπὲρ τῆς φιλίας, καὶ πείσεσθαι πρὸς πᾶν αὐτοὺς παραστήσεσθαι τὸ καλῶς ἔχον.* [*et ipsi in eam.* Bamb.]

§. 4. *Data venia regulo. duci inde exercitus per Axylon*] De *Axylo* haud scio, an usquam meminerint authores, sicut nec de *Euballo*, quod quidam *Cuballum* legunt. Sed tam minuta videntur neglectui merito fuisse. GLAR. Ita distinguunt recentiores. Malo tamen cum antiquioribus minima interpunctione post *regulo* distinguere, ut *data venia* sint casus sexti. *Tò inde* deest in Mead. 1. Mox *aut ullum alium alimentum* Harl. *aut ullum aliquid alimentum* Voss. *aut ullum aliquod alimentum* Lov. 1.

Fimo bubulo pro lignis utuntur] Pal. pr. *Fimo bovillo.* GEBH. Ulpianus l. 55. π. 6. D. de Le-

adparuere cum magno tumultu hoſtium equites. 1
turbarunt tantum ſtationes Romanas, repente in
6 cti; sed quosdam etiam occiderunt. qui tumul
quum in caſtra perlatus eſſet, effusus repente om
bus portis equitatus Romanus fudit fugavitque G
7 los, et aliquot fugientes occidit. Inde consul,

gatis tert. *In quibusdam provinciis et editu boum ad hanc rem utuntur.* J. FR. GRON. Alibi loco lignorum oſſibus ad ignem alendum utebantur. Mela 2, 1. fine. *Terrae late patent, et ob excedentia ripas suas plerumque flumina nusquam non ad pabula fertiles. Alicubi usque adeo ſteriles ad cetera, ut, qui habitant, lignorum egentes, ignes ossibus alant.* Quae Mela descripsit ex Herodoti 4, 61. Ceterum *Fimo bovillo* etiam Lov. 3. Sed *fimo bubalino* Lov. 6. Corruptius *si meblo* Lov. 1. *Fimo bulo* Voſſ. et *Fimo bouū* in margine.

§. 5. *Ad Cuballum, Gallograeciae caſtellum*] MS. *Ad Coballum Gallograeciae caſtellum.* MODIUS. Vet. ed. *Ad Euballum.* GEBH. *Ad Cuballum* primus edidit Frob. anno 1535. et adsentiuntur Voſſ. Lov. 2. 6. Mead. 2. et Gaertn. Antea edebatur *Ad Euballum,* quod servat solus Lov. 5. *Ad Cubalum* legunt Lov. 1. 3. 4. Harl. Mead. 1. et Hearnii L. 1. [*invectis* Bamb.]

§. 6. *Fudit fugavitque Gallos, et aliquot fugientes occidit*] Pal. prior *fundit fugatque Gallos.* GEBHARD. Similiter Lov. 3. Tum *aliquos fugientes* Voſſ. et Gaertn. V. ad 32, 10, 12.

§. 7. *Explorato deinde et cum cura coacto agmine procedebat*] *explorate* Gaertn. Male. Supra 23, 42. *Ingrediebantur fines noſtros ante explorato, et subsidiis positis.* 31, 2. *Ad demetenda frumenta pro-*
fectus, neque explorato circa,
ſtationibus satis firmis positis.
militer *inexplorato*, de quo v
6, 30, 4. et Gronov. ad 22, 4
Dein *et cum coacto agmine* ple
que edd. vett. pro quo Mo
tini *et cum cura coacto* edide
cod. sui auspiciis, cui com
tiunt omnes noſtri. Similit
ductuum in vocibus *cum* et
effecit, ut poſterior excide
contra eamdem ob cauſſam e
diſſe priorem in nonnullis c
apud Sall. in Jug. cap. 54. (
tius observat; qui idem ad S
Catil. 51, 38. monuit, *cum*
locutionem eſſe Livianam. I
quae conlegit, adde supra
24, 8. *Cavitque cum cura, ut*
nia in poteſtate sua eſſent. ubi q
dam vide. 38, 23, 10. *Pra*
cum cura per milites divisit. 3
5. *Vicenosquinos et semesse*
millia aeris quaeſtores urbani
fide et cura solverunt. c. 14, 5. (
eam rem cum singulari cura i
ſtigaſſet. c. 41, 6. *Reliquias B*
chanalium quaeſtionis cum omn
secutus eſt cura. 42, 3, 11. (
ad religionem pertinent, cum
facta. 45, 32, 7. *Leges Maced*
dedit cum tanta cura. agmine
cura coacto, eſt accurate co
ut *cum silentio venire* eſt tacit
nire. V. ad 24, 31, 10. *cum f*
venire eſt ſtudiose venire. V
39, 39, 11. *cum fide* eſt fideli
V. ad 45, 8, 4. *coactum agmen*
eſt densatis ordinibus incede
33, 37. *Neglegentius coactum ag*
Romanorum inproviso adgreſſ
se rati. V. Cel. Burm. ad (

i jam ad hostes perventum cerneret, explorato de-
de et cum cura coacto agmine procedebat. et
ntinentibus itineribus quum ad Sangarium flumen
ervenisset, pontem, quia vado nusquam transitus
rat, facere instituit. Sangarius, ex Adoreo mon- 8
per Phrygiam fluens, miscetur ad Bithyniam Tym-

...i Ecl. 5, 108. Ceteroquin ...agmen dicitur, qui ultimus ...it; ut 41, 64, 5. 44, 4, 12. et ...i.

...*ntinentibus itineribus quum ad ...rium flumen pervenisset*] *et ...ntibus* Voss. Lov. 1. 3. 4. 5. ... Mead. ambo, Gaertn. Hear... L. 1. et edd. antt. *et attinen...* Lov. 6. Illud *et* primus o... Sigonius; sed utrum ex ... an ex ingenio, an denique ...arum neglegentia, incertum ... Loco igitur pristino restitui. ... *Sangarrium* Lov. 6. *Saga...* Gaertn. *Sagonium* Hearnii ... sed scribarum culpa; qui ... mox recte *Sangarius* legunt. ...ique *venisset* Lov. 1. 2. 3. 4. ... Mead. 2. [Bamb.] et edd. ... ac multae sequentium us... ad Aldum, qui *pervenisset* ...uit, quod non tantum erat ... reliquis codd. sed et in edd. ... anni 1472. et Parm.

§ 8. *Sangarius, ex Adoreo mon... per Phrygiam fluens, miscetur ... Bithyniam Tymbri fluvio*] *San...* Plinius lib. 6. cap. 1. in ...ygia oriri ait, Ptolemaeus ... longe a Didymo monte, Stra... [12, 543.] apud *Sangiam* vi... Gallum autem suscipere ...ium et Strabo et Plinius per... Addit Plinius *Tembrogi...*, Livius *Tymbram*, quidam ...*bretum*. Sed mendam puto ... Livio: sicut et hoc, cum in ...pontidem illum se effundere ..., quod apud neminem autho... reperias, opinor. GLAR. Vet. lib. *Thymbri*. Graeci enim, ut Strabo [13, 598.] ut Stephanus Θύμβριον ποταμὸν nominant. SIGON. Reponendum ex omnibus libris *miscetur ad Bithyniam Thymbri fluvio*. GEBHARD. *Tiberi* Gaertn. [*Tibri* Bamb.] *Timbri* Lovel. 2. 3. 4. *Tymbri* Lov. 5. et edd. antt. pro quo Froben. anno 1535. *Tymbreti* dedit ex cod. Mog. Sigonius *Thymbri*. Quamvis autem eadem lectio supersit in Voss. Lov. 1. 6. Harl. et Mead. utroque, codici tamen Mog. adsensus *Tymbreti* revocavi. Certe eum *Tembrogium* adpellat Plinius 6. H. Nat. 1. Ita Τέμβριον urbem Phrygiae ab aliis Τύμβριον vocari, testatur Steph. Byz. ea voce. Omnino autem erravit Sigonius, ad h. l. monens, Tymbretem vel Thymbrem Livio memoratum Straboni et Stephano Θύμβριον dici, quum diversissima flumina fuerint. Certe Tymbretes miscetur Sangario, at Thymbrius incidit in Scamandrum agri Trojani torrentem, teste Strab. 13, 598. Πλησίον γάρ ἐστι τὸ πεδίον ἡ Θύμβρα, καὶ ὁ δι' αὐτοῦ ῥέων ποταμὸς Θύμβριος, ἐμβάλλων εἰς τὸν Σκάμανδρον κατὰ τὸ Θυμβραίου Ἀπόλλωνος ἱερὸν· τοῦ δὲ νῦν Ἴλιον καὶ πεντήκοντα σταδίους διέχει. In Troade etiam Thymbrium inveniri, Stephanum existimasse, ex verbis ejus patet. Plures alii eumdem, in quem Sigonius incidit, errorem commiserunt. Vide Ortel. Thes. Geogr. voce *Thymbris*, Vales. ad Amm. Marc. 22, 8. et Cellar.

breti fluvio. inde major jam geminatis aquis per Bi-thyniam fertur, et in Propontidem sese effundit: non tamen tam magnitudine memorabilis, quam quod
9 piscium adcolis ingentem vim praebet. Transgressis ponte perfecto flumen, praeter ripam euntibus Galli Matris Magnae a Pessinunte obcurrere cum insignibus suis, vaticinantes fanatico carmine, Deam Re-

Geogr. ant. 3, 8, 177. qui, ne verba Stephani, Thymbrium ex Troade deducentis, adversentur, frustra docet, Troadem aliquando latius accipi, et, quae a Propontide usque ad Olympum montem sunt, comprehendere. Apud Stephanum enim Troadem proprie dictam intelligi, ex conlato Strabone constat. Addit Ortelius l. laud. Thymbris fluvii Bithyniae etiam meminisse Coïnthum Smyrnaeum, apud quem tamen nullam ejus mentionem reperi; nisi forte innuat locum lib. 13, 337. ubi memorat Θύμβρην, pro quo Rhodom. Θύμβριν legendum conjicit. Verum intelligitur ibi Tiberis, quam a Graecis Θύμβριν vocari, Stephan. Byz. ea voce docuit. Quanta hic iterum cura in Livio versatus fuerit Doujatius, inde colligi potest, quod Delphinum Franciae moneat, alias *Thymbreti* legi: quod in nullo vel scripto, vel inpresso libro obvium fuit. Verum, haec minima praetorem non curaturum, forsitan JCtus sibi persuaserit.

In Propontidem sese effundit] Loquitur de Sangario flumine. Itaque malim legi *in Pontum*, quam *in Propontidem*. Sic enim Arrianus lib. 1, [30.] Τοῦ δὲ Σαγγαρίου αἱ μὲν πηγαὶ ἐκ Φρυγίας εἰσίν. αὐτὸς δὲ διὰ τῆς τῶν Θρακῶν τῶν Βιθυνῶν χώρας ἐξίησιν εἰς τὸν Εὔξεινον πόντον. Ita Eustathius in Dionysium. Si[c] Orpheus in Argon. 714.

Σαγγάριός θ', ὃς κύματ' ἐ[πι]τρέχει Εὐξείνοιο.

Livium errare, et Sangarium n[on] in Propontidem, sed in Pont[um] Euxinum sese effundere, pr[ae]ter alios docuit etiam Cell[arius] Geogr. ant. 3, 3, 97. et c. 8, [...] [*in Proponti dense se eff.* Ba[...]

Non tamen tam magnitudine me-morabilis, quam quod piscium e[tc.] Non magnum esse, inde eti[am] colligitur, quod olim Ξηραβά[της] dictus sit: τῷ γὰρ θερινῷ καταστήματι ξηρὸς ὁρᾶται πολλάκις, teste Plutarch. de Flum. in cap. quod inscribitur Σάγγαρις. Tymbretes, sive Tembrius in eum influens, ἰχθυόεις voca[tur] Orpheo in Argon. 713.

Τέμβριος ἰχθυόεις θαλερα[ῖς] πλημύρεται ὄχθαις.

Vel igitur similiter Sangariu[s] piscibus abundat, vel eorum co[piam] Tembrius ei subficit.

§. 9. *Galli Matris Magnae [a] Pessinunte obcurrere* etc. *vaticinan-tes* etc.] Hanc historiam sic ex-pressit Graece Suidas [voce Γάλ-λος.] Γναῖος ὁ ὕπατος Ῥωμαί-ων διερχόμενος ἐγεφύρωσε τὸ[ν] Σαγγάριον ποταμὸν, τελέως κοῖ-λον ὄντα καὶ δύσβατον, καὶ πα[ρ'] αὐτὸν τὸν ποταμὸν στρατοπεδευ-σαμένου παραγίγνονται Γάλλο[ι] παρ' Ἄττιδος καὶ Βαττάκου τοῦ

manis viam belli et victoriam dare, imperiumque ejus regionis. Accipere se omen quum dixisset con- 10
sul, castra eo ipso loco posuit. postero die ad Gordium pervenit. Id haud magnum quidem oppidum 11
est, sed plus, quam mediterraneum, celebre et frequens emporium. tria maria pari ferme distantia in- 12
tervallo habet, Hellespontum, ad Sinopen, et alte-

ἐκ Πεσσινοῦντος ἱερέων τῆς Μητρὸς τῶν θεῶν, ἔχοντες πρὸς τῇ ἰδέα καὶ τύπον, φάσκοντες παραγγέλλειν τὴν θεὰν νίκην καὶ κράτος· οὓς ὁ Γναῖος φιλανθρώπως ὑπεδέξατο. SIG. *Matris Deae* Lov. 2. et Harl. [*Matris* omisso *Magnae* Bamb.] Verum ita legendum foret *Matris Deûm*, ut ita expresserit Livius verba scriptoris Graeci, ex Suida a Sigonio laudati, quem Polyb. esse viri docti conjecerunt. Sed reliquis MStis pro vulgato stantibus nihil muto. V. ad 36, 36, 2. A verbis Polybii (si Polybii esse credendum sit) stricte reddendis abstinuit, quod mox *Deam* subjungat, licet et Graecus *τὴν θεὰν* subdat. Paullo ante *ponte facto* Voss. (* *vim belli* pro *viam* conjicit Rigalt. ad Commodianum ob locum Polybii *κράτος*, quem Sigon. hic adduxit.)

§. 10. *Postero die ad Gordium pervenit*] *Gordium* olim Galatiae caput fuisse, Plinius author est lib. 5. cap. ultimo. Strabo autem [12, 568.] suo tempore in vicum redactum scribit. Apparet, non longum a Pessinunte abfuisse. Caeterum quomodo tria maria pari ferme distantia intervallo habeat ad Hellespontum, ad Synopen, et alterius orae littora, qua Cilices maritimi colunt, id in Ptolemaei pictura non apparet. Adjicit Strabo, Cleonem quendam ex Gordio rursus urbem fecisse, et Juliopolim appellasse. Plinius libro jam dicto aït, Gordiu Comen postea Juliopolim dictam. Ptolemaeus sane [5, 2.] Juliogordum ad Sipylum montem; duas autem Juliopoleis, alteram in Bithynia ad Sangarium [5, 1.] alteram in Phrygia magna Galatis finitimam [5, 2.] ponit, ut planum non sit, quid in his potissimum sequendum. Quanquam de toto hoc consulis Manlii itinere non opus est, usque adeo sollicitum esse quenquam, cum ille nec proxima iverit, nec nomina constent, ut multis demonstravimus. GLAR. *ad Concordium* Voss. et Lov. 1. *ad Corduum* Harl. *ad Cordium* Lov. 2. 3. 4. 5. 6. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. principes, pro quo ed. Mediol. anni 1505. hinc Ascens. anni 1513. et postea omnes *ad Gordium* receperunt. *Γορδεῖον* vocatur Polybio Exc. Legat. num. 33. *Γόρδιον* reliquis. Eadem fere lectionum varietas obcurrit in scriptis Curtii 3, 1. Paullo ante *τὸ consul* deest in Gaertn. *τὸ ipse* in Lov. 3.

§. 12. *Hellespontum, ad Sinopen, et alterius orae litora*] De Gordio urbe loquitur, de qua sic Curtius lib. 3, [1.] *Gordium Sangarius amnis interfluit, pari intervallo Pontico et Cilicio mari distans.* SIG. Merito offensus his verbis scribit Freinshemius [ad

1 XIX. Certiora postea Oroandensium legati adt lerunt: *Tolistobojorum civitatem Olympum montem c pisse; diversos Tectosagos alium montem, qui Maga*
2 *dicatur, petisse. Trocmos, conjugibus ac liberis ap Tectosagos depositis, armatorum agmine Tolibostojis st tuisse auxilium ferre.* Erant autem tunc trium pop lorum reguli Ortiagon, et Combolomarus, et Gaul
3 tus. Iis haec maxime belli ratio sumendi fuera quod, quum montes editissimos ejus regionis ten

ὄρους ἐπιβὰς ἐτρέψατο φεύγοντας, ἕως ἀπέκτεινε. SIG. Polyb. Exc. Legat. num. 33. Ἠθροικότες ὁμοῦ τέκνα καὶ γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ἅπασαν εἰς τὸ καλούμενον ὄρος Ὄλυμπον, ἕτοιμοι πρὸς μάχην εἰσίν. Ejus etiam Livius meminit c. 19. et 24.

§. 1. *Oenoandensium legati*] Ita Gronov. edidit anno 1665. forte propter illa, quae Sigon. notavit infra ad c. 37, 11. Lectionem hanc servarunt Doujatius et Clericus. Verum si ita hic legendum existimaret, opõrtuerat, ut similiter supra restituisset c. 18, 2. Quibus enim ibi concessum est, ut de pacis inpetratae conditionibus domum nunciare liceret, nunc reversi certiora de Gallograecis adferunt. Nihil mutandum esse, ex codd. etiam constat, in quibus manifesta alterius lectionis vestigia obcurrunt. Nam *Orcandensium* legunt Voss. et Lov. 4. *Orcadensium* Lov. 2. 3. 6. et Harl. *Orocadensium* Mead. 1. *Orchandensium* Mead. 2. et Gaertn. *Oroandensium* Lov. 1. 5. et edd. vett. quod cum Hearnio et Crevierio revocavi. V. etiam infra ad c. 37, 11. Mox *cepisse* deest in Lov. 3. et Gaertn.

Tectosagos] *Tectosagas*, ut supra [ad c. 16, 11.] SIG.

Alium montem, qui Magana dicatur, petisse] Nec hic mon pud ullum, quod sciam, aut rem invenitur. Ego ex itin descripto conjicio eum esse, qu Ptolemaeus [5, 4.] *Giganta* vo quanquam apud eum codices riant: quidam enim *Olysa* quidam *Oliganta* nominant: variationem eam accidisse p ex articulo Graeco masculini neris ὁ, deinde una aut alt immutata litera, ut nimis sa usu venisse videmus. GLAR. P *Magnava*. GEBH. Recte Frei hemius [ad l. Flori mox laud dum] *Magaba*. Qui et divine pud Flor. 2, 11. *In altissimos montes recepissent, quos Toli boji Olympum, Tectosagi Mag insederant*. Andreas *Magava*. FR. GRON. *Magana* demum veni in ed. Paris. anni 1573. si quod una vel altera vetus rum similiter praeferat: et legunt Lov. 2. et 6. *Magna* Me 2. *Magnana* Harl. et Mead. 1. *gnava* Lov. 1. 3. et Gaertn. *gnavi* Lov. 4. *Magava* Lov. 5. Hearnii N. *Magabae* etiam minit Sext. Rufus in Brevia 11. *Manlius proconsul Galatas secutus est, et confugientes pa in Olympum, partim in Maga montem, qui nunc Mediacus tur, de arduis eos in plana de sit.* Praeterea pronomen *qui* vocem sequentem rejiciunt L

ab Eposognato venerunt, nunciantes, *Profectum eum ad regulos Gallorum nihil aequi impetrasse. ex* 15
campestribus vicis agrisque frequentes demigrare, et cum conjugibus ac liberis, quae ferre atque agere possint, prae se agentes portantesque Olympum montem petere, ut inde armis locorumque situ sese tueantur.

qua adscivit. Nec aliter reliqui nostri. Displicuit, credo, librariis, qui eam lectionem repudiarunt, *colere* sine casu poni. Ita tamen 21, 26, 6. *Colunt autem circa utramque ripam Rhodani.* 44, 49, 5. *Extremi prope oceanum adversus Gades colunt.* 45, 29, 7. *Qui prope Axium flumen ad regionem orientis colerent.* Similiter et *incolere.* V. ad 21, 31, 5.

§. 14. *Ibi stativa habentibus legati ab Eposognato venerunt*] Pal. pr. habet *Ibi stativa hiberna habentibus.* GELEN. Similiter Lov. 3. Omnia autem haec vocabula desunt in Lov. 1. culpa librarii ob praecedentis vocis *invenerunt* similitudinem. V. ad 9, 11, 11.

§. 15. *Ex campestribus vicis agrisque frequentes demigrare*] Omnes libri *frequentes migrare.* GEBHARD. Consentiunt omnes nostri, Hearnii L. 1. et edd. ante Aldum, qui auspiciis cod. Mog. *demigrare* adscivit; quod verbum apud Livium frequens. 2, 10, 1. *Pro se quisque in urbem ex agris demigrant.* 6, 25, 7. *Non demigratum ex propinquis itineri locis.* 38, 23, 9. *Omnis generis turbam secum traxerant, demigrantium modo.* c. 28, 8. *Timuisse se ajebant, ne demigrare cogerentur.* 41, 18, 2. *Tardius ex agris demigrantes oppressi.* 44, 6, 3. *Ipse ab Dio ocius demigrare Pydnam cogit.* V. quae notavi ad Silii 12, 517. [*ex* omittit Bamb. ut mox *cum.*]

Quae ferre atque agere possent, prae se agentes portantesque] Pal. prior *apportantesque.* Forte legendum *asportantesque.* GEBH. *apportantesque* etiam Lov. 3. *ac portantes.* Lov. 1. ac 6. Praeterea *quae ferre ac gerere* Lov. 5. et ed. Camp. *ferre ac agere* reliqui typis descripti usque ad Aldum, qui ex cod. Mog. *atque agere* dedit. *quae fere atque aegre possent* pessime Voss. V. ad 10, 36, 17. De locutione *ferre atque agere* v. ad 33, 13, 10. Tandem *possint* cod. Mog. quod recepi.

Olympum montem petere] Nusquam in Galatia *Olympum* invenias, neque eum facile credo fuisse, qui in Mysia est Propontidi imminens, ut Strabo aït lib. 12, [574.] etiamsi ea regio, quae ad Hellespontum est, Trocmis vectigalis fuerit. quare hoc nomen corruptum puto, maxime quod paulo post consul Ancyram venisse dicatur tertiis castris. Ego plane *Didymum,* quem ita Ptolemaeus vocat, describi existimo. GLAR. Hoc in bello crebra est mentio *Olympi* montis, ad quem victi Tolistobogii sunt: pro quo *Didymum* restituendum esse censet Glareanus. Quam vere autem ita censeat, ostendit Appian. in Syriac. [pag. 115.] ubi hujus belli meminit ita: *Μάνιος τῶν Γαλατῶν τοὺς Τολιστοβοίους ἀναφυγόντας ἐς τὸν Μύσιον Ὄλυμπον ἐπιμόχθως τοῦ*

missilium telorum cura fuit, quod saxa adfatim pra
bituram asperitatem ipsam locorum credebant.

1 XX. Consul, quia non cominus pugnam, s
procul locis obpugnandis, futuram praeceperat a
mo, ingentem vim pilorum, velitarium hastarum, s
gittarum, glandisque, et modicorum, qui funda mi

[Bamb.], et Gaertn. In praecedentibus *tam* deerat in Lov. 1. [*Ac cum* pro *et quum* Bamb.]

§. 6. *Minima adparatus missilium* etc.] Pal. prior, *Minime apparatus missilium telorum fuit cura, et saxa affatim praebitura asperitatem ipsam locorum credebant.* GEBH. Pariter errat librarius Lov. 3.

§. 1. *Locis obpugnandis, futuram praeceperant*] Ita Aldus ex cod. Mog. Antea edebatur *expugnandis*, quod etiam superest in Voss. Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. utroque, et Gaertn. solito scribarum errore. V. ad 21, 57, 6. Deinde *perceperat animo* Voss. Lov. 2. 3. 6. et Harl. De locutione *percipere animo* v. ad 7, 26, 8. Hic tamen praestat recepta lectio. Supra 4, 27, 5. *Conferendo vires spem universae victoriae suos praecipere.* 9, 5, 11. *Omnia tristiora experiundo factura, quam quae praeceperant animis.* 10, 26, 4. *Tanta laetitia ac gratulatio fuit, ut praeciperetur victoria animis.* 31, 49, 8. *Non id, quod animis praeceperant, questus est.* Caesar 3. B. Civ. 87. *Ac jam animo victoriam praecipiebant.* Passim haec verba commutantur. Illis, quae notata sunt ad 7, 26, 8. adde ad 21, 32, 7. 30, 8, 9. 35, 35, 5. et alibi.

Ingentem vim pilorum, velitarium hastarum] *Velitares hastae* erant jaculatoriae, id est, quibus eminus jaculabantur, proinde a-
liis leviores. De his Ovid.
scribit in Ibin [vers. 47.]

Utque petit primo plenum flan
tis arenae
Nondum calfacti velitis ha
solum;
Sic ego te nondum ferro jac
bor acuto.

Hastam velitarem Polyb. vide
γρόσφον appellare: quod e
de velitibus hunc in modum
bit Livius [c. 21, 13.] *Gladi*
velitibus trucidabantur. Hic m
tripedalem parmam habet, e
dextra hastas, quibus eminus
tur. gladio Hispaniensi est cinct
Polybius ita Graece scripsit
20.] *Καὶ τοῖς μὲν νεωτάτοις*
ρήγγειλαν μάχαιραν φορε
καὶ γρόσφους, καὶ πάρμην
δὲ πάρμη καὶ δύναμιν ἔχει
κατασκευῇ, καὶ μέγεθος ἀρκ
πρὸς ἀσφάλειαν. περιφερὴς
οὖσα τῷ σχήματι τρίπεδον ἔ
τὴν διάμετρον. Et mox subje
Τὸ δὲ τῶν γρόσφων βέλος ἔ
τῷ μὲν μήκει τὸ ξύλον, ὡς ἐ
παν δίπηχυ, τῷ δὲ πάχει δα
κτυλιαῖον, τὸ δὲ κέντρον σπιθ
μιαῖον, κατὰ τοσοῦτον ἐπὶ λ
τὸν ἐξεληλαμένον καὶ συνωξυ
μένον, ὥστε κατὰ ἀνάγκην ἐυ
ως ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμβολῆς κα
πτεσθαι, καὶ μὴ δύνασθαι τ
πολεμίους ἀντιβάλλειν. Ita P
lybio *hasta velitaris* hastili est lo
gitudine duûm cubitorum, cr
situdine digitali, ferro dodra
tali, ita in tenuitatem et gra
litatem ducto et spiculato,
primo statim jactu necessario i

rent, convectis omnibus, quae ad usum quamvis
longi temporis subficerent, taedio se fatigaturos ho-
stem censebant. *Nam neque ausuros per tam ardua* 4
atque iniqua loca subire eos: et, si conarentur, vel par-
va manu probiberi ac deturbari posse. nec quietos, in ra-
dicibus gelidorum montium sedentes, frigus aut inopiam
laturos. Et quum ipsa altitudo locorum eos tutare- 5
tur, fossam quoque et alia munimenta verticibus iis,
quos insederant, circumjecere. Minima adparatus 6

1. 2. 3. 5. 6. Harl. et Mead. ambo. Insuper *dicitur* Lov. 2. 5. et Harl. [*Megaba* omittit Bamb.]

§. 2. *Erant autem tunc trium populorum reguli Orgiago, et Combolomarus, et Gaulotus*] Legendum *Ortiagon* ex vet. lib. Floro [2, 11.] eo, qui scripsit de Viris illustr. [cap. 55.] et Suida. Inquit enim, *Ὀρτιάγων Γαλάτης*, etc. SIG. Pal. pr. *Orthiago, et Cumbolocrus.* Alter *Ortiago et Comb.* ut vet. ed. Amplius Pall. uterque, et vet. ed. *Gaudotus*. GEBH. *tunc* Aldus ex cod. Mog. recepit. Priores [concin. Bamb.] vel eam voculam omiserant, quae neque in Harl. adparet, vel ejus loco praeferunt *tum*, consentientibus Lov. 3. 4. 5. 6. Mead. utroque, et Gaertner. V. ad 2, 12, 15. Deinde *Orgiago* primum vidi in Frob. anni 1535. editione: priores [etiam Bamb.] habuerunt *Ortiago*, quod etiam servant omnes codd. nostri, nisi quod unus Harl. legisse videatur *Ortiagon*. V. etiam infra c. 24, 2. De vero hujus reguli nomine vide Schott. aliosque ad Aur. Vict. de Vir. Inlustr. 55. Torren. ad Val. Max. 6, 1. ext. 2. sed praecipue Celeber. Duker. ad Flori 2, 11, 6. Dein *Cobolomarus* Gaertn. *Combolūmarus* Lov. 1. *Cumbolocrus* Lov. 3. in contextu, et Hearnii L. 1. [*Conbolomarus* Bamb.] Tum *Gaudotus* omnes nostri, Hearnii L. 1. N. et edd. principes. [*Gaudatus* Bamb.] *Gandosus* ed. Ascensii anni 1513. in margine. *Gaulotus* Aldus ex cod. Mog. adscivit. Paullo ante *armatorum agmen* Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. et Mead. ambo. Tum *ferro* deest in Lov. 2.

§. 3. *Se fatigaturos hostes censebant*] MS. *se fatigaturos hostem*. quod malo. MOD. *hostem* etiam Voss. Lov. 2. 3. 4. Mead. uterque, et Gaertn. quod recepi. Lectionem mutarunt, qui animadverterunt, mox omnia, quae ad vocem *hostem* referenda subjunguntur, numero multitudinis efferri *ausuros eos, conarentur, quietos sedentes, laturos.* Sed v. ad 21, 41, 15. Paullo ante *ratio belli sumendi* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo [Bamb.], et Gaertn. Tum *editissimos regionis ejus* iidem [et Bamb.] primo et ultimo excepto. [*cunctis* pro *convectis*, mox *taedia* Bamb.]

§. 4. *Prohiberi ac deturbari posse*] *aut deturbari* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Mead. uterque, Gaertn. [Bamb.] et edd. ante Frob. qui anno 1535. *ac deturbari* substituit, adsentiente, ut videtur, Lov. 3. Voces *ac deturbari* desunt in Harl. Mox *montium gelidorum* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. uterque

missilium telorum cura fuit, quod saxa adfatim praebituram asperitatem ipsam locorum credebant.

1 XX. Consul, quia non cominus pugnam, sed procul locis obpugnandis, futuram praeceperat animo, ingentem vim pilorum, velitarium hastarum, sagittarum, glandisque, et modicorum, qui funda mit

[Bamb.], et Gaertn. In praecedentibus *tam* deerat in Lov. 1. [*Ac cum* pro *et quum* Bamb.]

§. 6. *Minima adparatus missilium* etc.] Pal. prior, *Minime apparatus missilium telorum fuit cura, et saxa affatim praebitura asperitatem ipsam locorum credebant.* GEBH. Pariter errat librarius Lov. 3.

§. 1. *Locis obpugnandis, futuram praeceperant*] Ita Aldus ex cod. Mog. Antea edebatur *expugnandis*, quod etiam superest in Voss. Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. utroque, et Gaertn. solito scribarum errore. V. ad 21, 67, 6. Deinde *perceperat animo* Voss. Lov. 2. 3. 6. et Harl. De locutione *percipere animo* v. ad 7, 26, 8. Hic tamen praestat recepta lectio. Supra 4, 27, 5. *Conferendo vires spem universae victoriae suos praecipere.* 9, 5, 11. *Omnia tristiora experiundo factura, quam quae praeceperant animis.* 10, 26, 4. *Tanta laetitia ac gratulatio fuit, ut praeciperetur victoria animis.* 31, 49, 8. *Non id, quod animis praeceperant, questus est.* Caesar 3. B. Civ. 87. *Ac jam animo victoriam praecipiebant.* Passim haec verba commutantur. Illis, quae notata sunt ad 7, 26, 8. adde ad 21, 32, 7. 30, 8, 9. 35, 35, 5. et alibi.

Ingentem vim pilorum, velitarium hastarum] *Velitares hastae* erant jaculatoriae, id est, quibus eminus jaculabantur, proinde alliis leviores. De his Ovid. in scribit in Ibin [vers. 47.]

Utque petit primo plenum flaventis arenae
Nondum calfacti velitis hasta solum;
Sic ego te nondum ferro jaculabor acuto.

Hastam velitarem Polyb. videtur γρόσφον appellare: quod enim de velitibus hunc in modum scribit Livius [c. 21, 13.] *Gladiis a velitibus trucidabantur. Hic miles tripedalem parmam habet, et in dextra hastas, quibus eminus utitur. gladio Hispaniensi est cinctus* Polybius ita Graece scripsit [6, 20.] Καὶ τοῖς μὲν νεωτάτοις παρήγγειλαν μάχαιραν φορεῖν καὶ γρόσφους, καὶ πάρμην· δὲ πάρμη καὶ δύναμιν ἔχει τῇ κατασκευῇ, καὶ μέγεθος ἀρκοῦν πρὸς ἀσφάλειαν. περιφερὴς γὰρ οὖσα τῷ σχήματι τρίπεδον ἔχει τὴν διάμετρον. Et mox subjecit Τὸ δὲ τῶν γρόσφων βέλος ἔχει τῷ μὲν μήκει τὸ ξύλον, ὡς ἐπίπαν δίπηχυ, τῷ δὲ πάχει δακτυλιαῖον, τὸ δὲ κέντρον σπιθαμιαῖον, κατὰ τοσοῦτον ἐπὶ λεπτὸν ἐξεληλαμένον καὶ συνωξυμένον, ὥστε κατὰ ἀνάγκην εὐθέως ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμβολῆς καμπτεσθαι, καὶ μὴ δύνασθαι τοὺς πολεμίους ἀντιβάλλειν. Ita Polybio *hasta velitaris* hastili est longitudine duûm cubitorum, crassitudine digitali, ferro dodrantali, ita in tenuitatem et gracilitatem ducto et spiculato, primo statim jactu necessario i

possent, lapidum paraverat. instructusque missi- 2
um adparatu ad Olympum montem ducit, et a quin-
ue ferme millibus locat castra. Postero die cum 3
uadringentis equitibus et Attalo progressum eum,
d naturam montis situmque Gallicorum castrorum
isendum, equites hostium, duplex numerus, effu-

ectatur. a *velitari* autem et *ma-* *pulari hasta* differebat *amenta-* : quae gravior erat et major, , ut majore impetu torquere- r, habena vel amento media aciebatur, cui digitus insere- tur ad conatum jactus adjuvan- m. D. Ambrosius: *Intorquen-* *est amentata illa, non manipu-* *is sententia.* TURN. 14. Ad- rs. 11. *Hasta velitaris* etiam su- a memoratur 26, 4. *Eis parmae* *eviores, quam equestres, et se-* *na jacula, quaternos longa pe-* *data, praefixo ferro, quale* *stis velitaribus inest.* V. Lipsium Milit. Rom. 3, 1. Ceterum *gentem numerum pilorum* Hear- i L. 1. quod ex glossa interpre- natum videtur. V. ad 29, 35, similiter etiam *ingentem vim* *rum*, quod est in Gaertn. Mox *undiumque* Lov. 2. et Harl. *glan-* *s*, sine particula *que*, Lov. 3. in *et parvorum, qui funda mitti* *ssent, lapidum* Lov. 3. inter rum. *et medicorum, qui funda* *itti lapidum possent* Voss. Lov. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. uterque, ertn. et edd. ante Frob. anni 35.

§. 2. *Instructusque missilium ad-* *ratu ad Olympum montem ducit*] et. ed. *instructosque missilium* *paratu ad Olymp. m. d.* Pal. pr. *structumque missilium appara-* *m ad Olymp. m. d.* GEBH. *in-* *structisque missilium apparatum* *O. m. ducit* Voss. et Lov. 1. *structumque missilium appara-* *m a. O. m. ducit* Lov. 3. *instru-* *ctusque missilium apparatum a. O.* *m. ducit* Lovel. 4. Mead. ambo, et Gaertn. *instructosque missilium* *apparatu a O. m. ducit* Lov. 3. et edd. ante Aldum; qui ita edidit, ut nunc vulgo exstat. Neque ali- ter mei Lov. 2. et Harl. Optime. Reliquae lectiones natae sunt ex eorum interpolatione, qui *du-* *cere* absolute sine casu poni ae- gre ferebant: quod tamen Livio frequens esse vidimus ad 1, 23, 5. et 23, 18, 13. Mox vocula *et* deest in Lov. 6. [in Bamb. litera *t* in *et* punctulo damnata.] vocu- la *a* in Lov. 1. *ferme* deesse in ed. Rom. principe, monuit Hear- nius. *a quinque fere millibus* legit Lov. 6. V. ad 37, 38, 5. *a quin-* *que millibus ferme* Voss. *a quin-* *que millibus fere* Gaertn. Tum *castra locat* Voss. Lov. 1. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo [Bamb.], et Gaertn.

§. 3. *Situmque Gallicorum ca-* *strorum*] Pal. pr. *Gallorum castro-* *rum.* GEBH. Similiter Lov. 3. Paullo ante *quingentis equitibus* Gaertn. Deinde *praegressum* Harl. V. ad 9, 10, 7. Vox *montis* deest in Lovel. 3. [*naturam* ex corr. Bamb.]

Equites hostium, duplex nume- *rus, effusi castris in fugam aver-* *terunt*] *duplex numerus effusus e* *castris.* GEBH. Similiter Lov. 2. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. [Bamb.] et edd. vett. *effusum se castris* Voss. et Lov. 1. qui codices eo modo duplicem lectionem *effusum* et *effusus e ca-*

si caſtris in fugam averterunt. occisi quoque pauc
4 fugientium, vulnerati plures. Tertio die cum om
nibus ad loca exploranda profectus, quia nemo ho
ſtium extra munimenta proceſſit, tuto circumvectu
montem, animadvertit, meridiana regione terreno
et placide adclivos ad quemdam finem colles eſſe
5 ad septentrionem arduas et rectas prope rupes; at
que, omnibus ferme aliis inviis, itinera tria eſſe
unum medio monte, qua terrena erant: duo diffici
lia ab hiberno solis ortu, et ab aeſtivo occasu. Hae
contemplatus, eo die sub ipsis radicibus posuit ca
6 ſtra. poſtero die, sacrificio facto, quum primis ho
ſtiis litaſſet, trifariam exercitum divisum ducere a
7 hoſtem pergit. ipse cum maxima parte copiarum
qua aequiſſimum aditum praebebat mons, adscendit

ſtris servare voluiſſe videntur. Frob. deinde anno 1535. *effusi caſtris* dedit. Si ex cod. Moguntino, jubente Gelenio, non adversor; sin, praesertim praepositionem *e* servandam arbitror. Supra 26, 19. *Legationes ad famam adventus ejus ex omni se provincia effuderant.* V. ad 37, 30, 9. Deinde *in fugam verterunt* Voſſ. Lov. 2. et Gaertn. Scriptum fuisse videtur *in fugā averterunt.* Facile igitur prima litera τοῦ *averterunt* ob ultimam vocis praecedentis excidere potuit. Supra 1, 37, 3. *Non siſterent modo Sabinas legiones; sed subito in fugam averterent.* ubi plura vide. 25, 15, 13. *Inconditam Thurinorum turbam in fugam averterunt.* 34, 15, 2. *Dissipatos in fugam averterunt.*

§. 4. *Terrenos et placide adclivos ad quemdam finem colles esse*] Pall. *acclives.* GEBH Similiter Lov. 2. 3. 4. Harl. Mead. 2. [Bamb.] et Gaertn. Insuper *meridiano genice terrenose et placidaditus ad quemdam finem esse colles* Voſſ. *terre nos et placiteatus ad quemdam fi nem esse colles* Lov. 1. *terrenose ad quemdam finem esse colles* Lov. 6

Ad septentrionem arduas et recta prope rupes] Pall. vitiose *septen trione ardue ereptas prope rupes a que omnibus ferme aliis invisa iti nera tria esse.* GEBH. Lectio, qua nunc exſtat, unice debetur co Mog. ex quo eam Aldus adopta vit. Antea edebatur *septentrio ardue erectas prope rupes.* Simil ter *septentrione* praeferunt omne codd. noſtri; quomodo dediſ videntur librarii, quia meliu convenire putabant *meridiana re gione* et *septentrione*, quam *ad se ptentrionem.* Verum, conſtructio nis varietatem illam Livio conve nire, pluribus videbimus ad 3 39, 10. Dein *ardue erectas* Vo Lov. 2. 3. 4. 5. Harl. et Mead. *ardue trectas* Lov. 1. *arduas tetr cas*, omiſſis duabus sequentibu

L. Manlium fratrem ab hiberno ortu, quoad loca
patiantur, et tuto possit, subire jubet. si qua peri- 8
culosa et praerupta obcurrant, non pugnare cum
iniquitate locorum, neque inexsuperabilibus vim ad-
ferre; sed obliquo monte ad se declinare, et suo
agmini conjungi. C. Helvium cum tertia parte cir- 9
cumire sensim per infima montis, deinde ab aestivo
occasu erigere agmen. et Attali auxilia trifariam ae-
quo numero divisit: secum esse ipsum juvenem jus-
sit. equitatum cum elephantis in proxima tumulis
planitie reliquit. Edictum praefectis, ut intenti, 10
quid ubique geratur, animadvertant; opemque fer-
re, quo postulent res, properent.

XXI. Galli, duobus lateribus satis fidentes invia 1
esse, ab ea parte, quae in meridiem vergeret, ut

vocibus, Lov. 6. *ardue et rectas* Mead. 1. Sed merito Aldus Moguntinam lectionem praetulit. [*ardua* Bamb.]

§. 5. *Omnibus ferme aliis inviis, itinera tria esse*] Hanc iterum lectionem idem Aldus ex cod. Mog. adscivit, quum olim ederetur *omnibus ferme aliis invias: itinera tria esse*, quod in uno tantum Lov. 5. vidi. *omnibus aliis ferme invisa* Voss. et Lov. 6. *omnibus ferme aliis invisa* Lov. 1. 3. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Praeterea *tria itinera esse* Lov. 2. et Harl. Mox *ab aestivo casu*, pro *occasu*, Lov. 2. et Harl. duabus literis omissis, quarum prior proxime praecesserat, altera sequitur. [*invisas* Bamb.]

§. 6. *Postero die, sacrificio facto*] Vox *die* deficit in Lov. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo [Bamb.], et Gaertn. quasi illa, quum praecesserit *eo die*, facile inde repeti possit. Sed reliqui eam servant. Voces etiam *sacrificio facto* non adparent in Lov. 3. Mox §. seq. *cum magna parte*, pro *maxima*, Voss. et Gaertn.

§. 9. *Ab aestivo occasu erigere agmen*] *ab occasu aestivo* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. [Bamb.] et Mead. ambo. Mox *bifariam* Lov. 3. Tum *proxima tumuli planitie* Lov. 2. 3. Harl. et Mead. 1.

§. 10. *Edictum praefectis, ut intenti, quid ubique geratur, animadvertant; opemque ferre*] Pal. pr. *Edicit pr. ut intenti, quod ubique g. a. ut opem ferre, quo p. r. prop.* GEBH. *Edicit* Lov. 3. Tum *quod ubique geratur* Voss. Lov. 6. et Gaertn. Hinc *ut opem ferre* Lov. 3. Deinde *postulat res* magis ex more Livii fore putat Crevierius. Codd. nihil mutant. [*res postulet* Bamb.] Tandem *possent*, pro *properent*, Harl. *possint* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Mead. ambo [Bamb.], et Gaertn.

§. 1. *Galli, duobus lateribus satis fidentes invia esse*] Libri nostri

armis clauderent viam, quatuor ferme millia arm
torum ad tumulum, inminentem viae minus mi
passuum a castris, occupandum mittunt; eo se r
2 velut castello iter inpedituros. Quod ubi Rom
viderunt, expediunt sese ad pugnam. ante signa m
dico intervallo velites eunt, et ab Attalo Creten
3 sagittarii, et funditores, et Tralli, et Thraces:
gna peditum, ut per arduum, leni gradu ducunt

omnes *Galli et ab duobus lateribus*. GEBH. Similiter Voss. Lovel. 1. 4. 5. 6. Mead. 1. [Bamb.] et edd. vett. *et a duobus lateribus* Lov. 3. Harl. et Mead. 2. *ab duobus lateribus* Lov. 2. Gaertn. et prima editionum Mediol. anni 1505. tum Ascens. anni 1513. Vocem vero *ab* deinde abjecit Froben. anni 1535.

Quatuor ferme millia armatorum] Pal. prior negligit τὸ *ferme*. At posterior [et Bamb.] legit *quatuor milia fere*. Iterum Pal. pr. *a castris oppugnandum mittunt*. GEBH. *fere millia* Lov. 5. et edd. antt. V. ad 37, 38, 5. *millia fere* Voss. Lov. 1. 4. 6. et Harl. *millia ferme* Lovel. 2. Mead. ambo, et Gaertn. Τὸ *ferme* deest in Lov. 3. Quod nunc editur, primum vidi in Ascens. anni 1510. Mox *minus C^s^c passuum* Hearnii N. quod recte ex non intellecta numeri millenarii nota ↀ ortum esse suspicatur. V. ad 35, 35, 4. Tum *a castris oppugnandum* Lov. 3. Denique *veluti castello* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo [Bamb.], et Gaertn. [*mittit* Bamb.]

§. 2. *Ante signa modico intervallo velites eunt*] De hoc loco agunt Lipsius 4. de Milit. Rom. 2. et Schelius ad Hygin. pag. 1052. ubi adversus Salmas. disputat, qui c. 17. de Re milit. Rom. *velites antesignanos* eosdem esse cont dit, et Livium inconstantiae guit, ut qui interdum *velites antesignanis* distinguat. De arm tura velitum v. Schel. c. 14. Polyb. et Lipsium 3. de Mil Rom. 1. et de scutis Gallorum Analect. ad 3. de Milit. Rom. DUK.

Et Tralli Thraces] Ego *Triba* legendum existimo, quos Ptol maeus [3, 10.] in inferiore po Mysia, Thracibus vicinos. Tr les autem ad Maeandrum fluviu non ita longe a Sardibus ide collocat [5, 2.] quod in superi ribus jam saepius admonuimu Nisi quis existimet, et in As quoque Triballos habitasse, Tralles ac Mysos; quod tam absque authore non facile dix rim. GLAR. Vet. lib. *et Tral et Thraces*. recte. neque eni assentiendum est Glareano, q pro *Trallis Triballos* invexit, qu Illyriorum esse populos supra d cuimus. SIG. Pall. *et Trallis Th ces*. Vet. ed. *et Trallii Thrac* GEBH. Edd. principes *et Tr lii*, vel *et Tralli, Thraces*. Vasco deinde ex sententia Glareani *Triballi Thraces* emendavit. Pol ea Sigonius quidem in *notis Tralli et Thraces* scribendum v dit, verum *et Tralli Thraces* i contextum recepit; sequentes t

ita prae se habentium scuta, ut missilia tantum vitarent, pede conlato non viderentur pugnaturi. Mis- 4
silibus ex intervallo loci proelium commissum est, primo par, Gallos loco adjuvante, Romanos varietate et copia telorum. Procedente certamine, nihil jam aequi erat. scuta longa, ceterum ad amplitudinem corporum parum lata, et ea ipsa plana, male tegebant Gallos. Nec jam tela alia habebant, praeter 5

men editores lectionem Glareani servarunt usque ad Gruteri ultimam, quae iterum *et Tralli Thraces* revocavit; quod hodie adhuc obtinet. Ea autem lectio ferri nequit. Tralles enim fuerunt populi Illyrici, supra memorati 31, 35, 1. *Tralles* (*Illyriorum id* etc. *est genus*) *et Cretenses trecentos* etc. *misit*. Thraces vero et Illyriorum Tralles distinguuntur 33, 4, 4. *Thracumque et Illyriorum* (*Trallis nomen est genti*) *par numerus*. Neque etiam ferri posse videtur lectio Glareani. Nam Triballi etiam a Thracibus diversi fuerunt, ut non modo constat ex Ptolem. quem ipse Glarean. laudavit, sed etiam ex Arrian. 1. de Exp. Alex. M. in princ. ubi narrat Alexandrum decrevisse *ἐλαύνειν ἐπὶ Θράκης, ἐς Τριβαλλοὺς καὶ Ἰλλυρίους*. Triballi tamen Thracibus vicini sunt ibid. cap. 2. *Θρᾶκες οἱ πρόσχωροι τοῖς Τριβαλλοῖς*. Non convenit quidem inter codd. quidam enim *Tralli*, quidam *Trallis*, [ita Bamb.] quidam *Tralles*; praeterea alii *Treces*, alii *Threces*, alii *Thraces* exhibent. In eo tamen consentiunt, nihil eos inter duas illas voces medium agnoscere, uno excepto Harl. qui *Tralles et Threces* legit. Nihil itaque verius video, quam ut vel cum Sigonio restituamus *Tralli et Thraces*, vel proxime ad cod. Harl. *Tralles et Thraces*. *Threces* scripti praeferunt, ut itidem *Threcia*. V. ad 37, 33, 3. *Tralles* autem aeque ac *Tralli* Livio in usu fuisse, dictum est ad 31, 35, 1.

§. 3. *Per arduum, leni gradu ducuntur*] *levi gradu* Lov. 2. 3. 5. Hearnii L. 1. et edd. antt. Sed recte Aldus *leni gradu* ex cod. Mog. adscivit, consentientibus reliquis meis. *Lenis* enim *gradus* est placidus, lentus, qualis hic convenit; at *levis* foret velox. Solent autem *lenis* et *levis* in Mstis confundi. V. ad 36, 31, 8.

§. 4. *Commissum est, primo par, Gallos*] *commissum et primo Gallos* Voss. Lov. 6. Harl. et Gaertn. *commissum, et primo pars Gallos* Lov. 1. 3. 4. et Mead. ambo. *commissum, et primo pares Gallos* Lov. 2. 5. et edd. principes. Quum deinde Moguntini monuissent, se in cod. suo *commissum est* invenisse, hinc Aldus dedit *proelium commissum, et primo par est, Gallos*. Frob. deinde anno 1535. substituit, quod nunc vulgo editur. Mox *plane male tegebant* Voss. Lov. 1. 2. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. [*male* omittit Bamb.]

§. 5. *Nec jam tela habebant, praeter gladios*] Ita primum inveni in Gruteri ed. postuma. Priores obferunt *Nec jam tela alia habebant*, quod superest quoque in

gladios: quorum, quum manum hostis non conser-
6 ret, nullus usus erat. Saxis, nec modicis, ut qui
non praeparassent, sed quod cuique temere trepidan-
ti ad manum venisset, ut insueti, nec arte nec viribus
7 adjuvantes ictum, utebantur. sagittis, glande, jacul
incauti ab omni parte configebantur: nec, qu
agerent, ira et pavore obcaecatis animis, cerne-
bant: et erant deprehensi genere pugnae, in quo
8 minime apti sunt. Nam quemadmodum cominus
ubi in vicem pati et inferre vulnera licet, accen-
dit ira animos eorum; ita, ubi ex occulto et pr

Lovel. 5. Nec differunt reliqui scripti, nisi quod, mutato ordine verborum, legant *Nec tela jam alia habebant*, vel, ut est in Lov. 6. *Nec tela aliu jam habebant.* Ut vocem autem *alia* omitteret, hanc caussam habuisse videtur, quod salvo sensu abesse potuerit. Verum non omnia, quae abesse possunt, confestim ejicienda sunt. Similiter fere supra 2, 44. *Nihil praeterea aliud, quam suas vires, sua arma horrebant.* quod dicere etiam potuisset, *nihil praeterquam suas vires.* Cic. 2. de Orat. 69. *Rogavit, num quid aliud ferret, praeter arcam.* [*cum manu* Bamb.]

§. 6. *Quod cuique temere trepidanti ad manum venisset*] *quod unicuique* Voss. et Gaertn. quod ex glossa natum videtur. Simili modo peccatur in nonnullis codd. supra 8, 21, 1. 22, 55, 6. et alibi. Praeterea vox *temere* exsulat ab omnibus scriptis et edd. antiquioribus. Aldus eam primus adscivit ex cod. Mog. Mox *et ut insueti* scribendum conjicit Crevier. ut vocula *et* respondeat praecedenti membro *nec modicis*. Ea itaque censenda est excidisse ob literas ultimas vocis praecedentis; de quo v. ad 35, 41, . Sed et vulgatum placet. Non enim necesse est, ut *nec* hic e piatur pro *et non*, sed *nec modicis* accipi potest, pro *non modicis*, ut *necopinatus*, pro non opinatus, inopinatus, et similia ali passim. V. Zinzerl. Promulsi Crit. c. 23. [*nec ante* omitti Bamb.]

§. 7. *Ira et pavore occaecatis animis*] *eccaecatis* Mead. 1. und videri posset legendum *excaecatis*. At reliqui [cum Bamb.] *occaecatis* recte tuentur. Supra 8, 32. *Si obcaecatus ira infestam multitudinem in se movisset.* Livium id verbum amasse, vidimus ad 22, 43, 11. Paullo ante *incauti et ab omni parte configebantur* omnes scripti, [etiam Bamb. praeterquam quod *conficiebantur* habet] et edd. ante Frob. qui anno 1535. copulam *et* expunxit.

§. 8. *Invicem pati ac inferre vulnera licet*] Primo divisis vocibus legendum *in vicem*. V. ad 1, 40, 6. Deinde *ac inferre* demum vidi in ed. Paris. anni 1573. Priores, quas consului, *et* pro *ac* legunt; quod quum etiam ser-

cal levibus telis vulnerantur, nec, quo ruant caeco impetu, habent, velut ferae transfixae in suos temere incurrunt. Detegebat vulnera eorum, quod 9
nudi pugnant, et sunt fusa et candida corpora, ut quae numquam, nisi in pugna, nudentur: ita et plus sanguinis e multa carne fundebatur, et foediores patebant plagae, et candor corporum magis sanguine atro maculabatur. Sed non tam pa- 10
tentibus plagis moventur. interdum insecta cute, ubi latior, quam altior, plaga est, etiam gloriosius se pugnare putant. Iidem, quum aculeus sa- 11

vent omnes codd. nostri, eo magis Livio reddidi, quod rarissime, aut forte numquam, utatur vocula *ac* ante vocem, quae a vocali incipit. V. ad 10, 36, 17. Praeterea *inferri* Voss. Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Mead. ambo, et edd. primae; pro quo Moguntini ex membranis suis recte emendarunt *inferre*, quod obvium etiam fuit in Lov. 2. Harl. et Gaertn. [*cominus sub*, mox *accendi* Bamb.]

§. 9. *Detegebat vulnera eorum, quod nudi pugnant, et sunt fusa*] *Detegebant* perperam Voss. Lov. 1.3.4. Harl. Mead. ambo, [Bamb.] et Gaertn. Tum *et quod nudi* Lov. 5. et edd. vett. Copulam *et* prima omisit ed. Paris. anni 1573. quam ex reliquis codd. nullus agnovit. Tum *pugnabant* Lov. 1. et 6. Mox *nudantur* Lov. 1. 3. 6. et Voss. Hinc *ex multa carne* Lov. 3. 4. Harlej. [Bamb.] et Mead. ambo.

§. 10. *Insecta cute, ubi latior, quam altior, plaga est*] Cl. Jac. Perizon. ad marginem Livii conjecit scribendum esse *ubi altior, quam latior*, quod a mente Livii alienum est. Videtur enim describere, quid levius, quid gravius vulnerati Galli facere soleant. Si latior, quam altior plaga, et cutis tantum quasi insecta est, vulneris obligandi caussa ex proelio non excedunt; sed, manante per membra nuda cruore, pugnam instaurant, arbitrati se ita gloriosius pugnare. Contra si vulnus altius penetravit, et telum vulnere evellere nequeunt, non in hostem ruendo certae mortis vindictam sumere conantur; sed, omisso certamine, corpora humi prosternunt, et inutilibus querelis tempus terentes inulti pereunt.

§. 11. *Scrutantes, quae vellant*] Quae vellerent, nisi telum? illud investigandum illis erat, qua via et quo pacto, si forte fixum ossibus haereret, evellerent aculeum teli. Lego nulla prorsus mutatione *qua evellant*. JAC. PERIZ. In vulgatum conspirant omnes nostri, nisi quod *quo vellant* vel *vellent* legant Voss. Lov. 6. et Gaertn. Ingeniosa Perizonii conjectura est, nulla litera vel addita, vel expuncta. Ea tamen opus non videtur. Tenue enim vulnus non tantum inla-

gittae aut glandis, abditae introrsus, tenui vulnere in speciem urit, et scrutantes, quae vellant, telum non sequitur; tum, in rabiem et pudorem tam parvae perimentis peſtis versi, proſternunt corpora
12 humi, sic ut passim procumberent. Alii, ruentes in hoſtem, undique configebantur: et, quum cominus venerant, gladiis a velitibus trucidabantur.
13 Hic miles tripedalem parmam habet, et in dextra haſtas, quibus eminus utitur. gladio Hispaniensi est cinctus. quod si pede conlato pugnandum est,
14 translatis in laevam haſtis, ſtringit gladium. Pauci supererant jam Gallorum. qui, poſtquam ab levi armatura superatos se viderunt, et inſtare legionum signa, effusa fuga caſtra repetunt, pavoris et tumultus jam

tum erat sagitta, sed et funda; et hinc non tantum scrutandum erat *qua*, sed etiam *quae*, sive aculeum, sive glandem, vellerent. Haud male cum hoc loco conferri poteſt alius Virgilii, Aeneam vulneratum describentis, 12. Aen. 387.

Saevit, et infracta luctatur arundine telum
Eripere, auxilioque viam, qua proxima, poscit:
Ense secent lato vulnus, telique latebram
Rescindant penitus, seseque in bella remittant.

Mox trajectis vocibus *versi peſtis* Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. Mead. ambo, [Bamb. qui etiam *prementis* pro *perimentis*.] et Gaertn. Dein *sicut passim* una voce Lov. 1. 2. 3. 5. 6. Harl. et Gaertn.

§. 14. *Pauci supererant jam Gallorum*] *Pauci jam supererant* Lov. 2. 4. Harl. [Bamb.] et Mead. ambo. Mox *et ſtare* scripti omnes, [cum Bamb.] et edd. vett. pro quo Aldus recte *et inſtare* ex cod. Mog. reposuit. [§. 13. *est* post *pugnandum* omittit Bamb.]

§. 1. *Dederunt, ascendissent*] Thuan. *escendissent*. JAC. GRON. *exscendissent* Lov. 1. *escendissent* Lov. 4. et Mead. 2. V. ad 2, 28, 6.

Poſtquam ad invia ventum est] Pal. prior *priusquam*. Vet. ed. *ad invia perventum*. GEBH. *priusquam* etiam Lov. 3. reliquis omnibus invitis. [*inviam* Bamb.]

Flexere iter in partem montis, quae una habebat iter] *Flectere iter* compluribus locis dicit Livius, nec minus saepe multas voces praeter necessitatem iterat. Vellem tamen, libri essent, qui priore loco non haberent *iter*. 3, 8. *Ex Gabino in Tusculos flexere colles*. 27, 43. *Flexit in Picenum*. 28, 16. *Clauso transitu flu-*

plena: ut ubi feminae, puerique, et alia inbellis turba permixta esset. Romanos victores deserti fuga hoſtium acceperunt tumuli.

XXII. Sub idem tempus L. Manlius et C. Hel- 1
vius, quum, quoad viam colles obliqui dederunt,
escendissent, poſtquam ad invia ventum est, fle-
xere iter in partem montis, quae una habebat iter;
et sequi consulis agmen, modico uterque intervallo, 2
velut ex composito, coeperunt: quod primo opti-
mum factu fuiſſet, in id necessitate ipsa compulsi.
Subsidia enim in talibus iniquitatibus locorum ma- 3
ximo saepe usui fuerunt: ut, primis forte deturba-
tis, secundi et tegant pulsos, et integri pugnam
excipiant. Consul, poſtquam ad tumulos, ab levi 4

minis ad oceanum flectit. DUK. [v. ad 29, 33, 8.]

§. 2. *Sequi consulis agmen, modico uterque intervallo*, etc. *coeperunt*] *sequi consulis agmen L. Manlius, C. Helvius*, in paucis tamen nominum illorum apicibus diſſentientes inter se, tantum non omnes legunt codd. Verum ducum nomina perperam ex initio cap. repetita sunt.

Quod primo optimum factu fuisset, in id necessitate ipsa compulsi] *primo* deeſt in Voſſ. sed *primum* legunt Lov. 6. et Gaertn. Tum *optimum factum* Lov. 1.3.4.6. Voſſ. et Mead. uterque. Male. *optimum factu*, ut *foedum inceptu, foedum exitu* supra in praef. Quae librariis errandi cauſſa fuerit, v. ad 6, 3, 8. Tum *nisi in id necessitate ipsa compulsi* Lov. 6. *ni id necessitate ipsa compulsi* Lov. 3. *in id necessitate impulsi* Gaertn.

§. 3. *Subsidia enim in talibus iniquitatibus locorum maximae spei suis fuerant*] Antiqua scriptura *maximo saepe usui fuerunt.* GEL. Continet Pall. uterque [et Bamb.] *Subsidia e. i. t. i. l. maxime saepe suis fuerant.* Vet. ed. *Subsidia e. i. t. i. l. maximae spei suis fuerant.* GEBH. Similes ferme lectiones in omnibus noſtris inveni, nisi quod *Subsidio* legant Voſſ. Lov. 2. 6. et Gaertn. Veram lectionem Gelenius Livio vindicavit; quam se etiam in cod. suo reperiſſe Moguntini teſtati sunt, nisi quod is servet *fuerant.* De locutione *maximo usui esse* v. ad 31, 42, 8.

Secundi et tegant pulsos, et integri pugnam excipiant] Pal. pr. *secundi regant pulsos, et integri pugnam accipiant.* Alter vero *secundi contegant pulsos.* GEBH. *secundi regant pulsos* Lov. 3. V. ad 37, 11, 3. *secundi contegant pulsos* Lov. 4. et Mead. 2. Tum *pugnam accipiant* Lov. 3. et Gaert-

armatura captos, prima signa legionum perven-
runt, respirare et conquiescere paullisper milites
jubet; simul strata per tumulos corpora Gallorum
5 ostentat: Et, *quum levis armatura tale proelium edide-
rit, quid ab legionibus, quid ab justis armis, quid a
animis fortissimorum militum exspectari? Castra illi
capienda esse, in quae compulsus ab levi armatura ho-
6 stis trepidet.* Praecedere tamen jubet levem arma-
turam: quae, quum staret agmen, colligendis per
tumulos telis, ut missilia subficerent, haud segne
7 id ipsum tempus consumserat. Jam castris adpro-
pinquabant: et Galli, ne parum se munimenta sua
tegerent, armati pro vallo constiterant. obruti dein
de omni genere telorum, quum, quo plures ac den-

ner. Sed *excipere* in hac re proprium. V. Cel. Dukerum ad 30, 18, 9. *secundi et tegerent pulsos, et integri pugnam exciperent* Lov. 2. et 6.

§. 4. *Prima signa legionum*] Ultimam vocem ignorant Lov. 2. et Harl. Mox *respirare et requiescere* Gaertn. *respirare et compescere* Lov. 1.

§. 5. *Tale proelium ediderit*] *proelium tale* Lov. sex, Harlej. Mead. ambo, [Bamb.] et edd. ante Aldum. Praeterea *edidit* Voss. et Gaertn. V. ad 40, 14, 10. Mox *ferocissimorum militum* Lov. 2. V. ad 28, 42, 4. Tum *compulsus levi armatura* Voss. et Lov. 1. 3. 6.

§. 7. *Quo plures ac densiores erant*] *plures et densiores* Gaertn. *plures atque densiores* Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. 2. [Bamb.] et edd. ante Aldum. Mox *vani interciderent*, vel *intercederet, quidquam teli* Lov. 1. 3. et 6. Praeterea *stationibus tamen firmis* Lov. 2 et 4. V. ad 9, 12, 6. Insuper seq. *telorum missilium* Harl. et Mead. 2. Tum *coniciebantur* Gaertner. quasi *vis* conlective sumeretur. V. ad 8, 28, 6.

§. 9. *Hi vero non vulnerabantur*] Hoc incredibile est reputantibus quae et ipse Livius, et alii apud Lipsium 3. de Milit. Rom. 4. de vi ac vehementia ictus pilorum prodiderunt, et quoties conjectu eorum non scuta solum transverberata, sed, his trajectis corpora quoque vulnerata ac prostrata memorentur: quod nunc quoque factum fuisse est verosimilius est, quod Gallorum scuta *plana*, id est, sine umbonibus, quibus ictus telorum repellerentur, fuisse dicit Livius. Lipsius l. d. addita voce citat, *ii vero non solum vulnerabantur.* Vidi sententiam, sed haud dubie liberalis fuit de suo. Nam nec quis

siores erant, eo minus vani quidquam intercideret teli, intra vallum momento temporis compelluntur, stationibus tantum firmis ad ipsos aditus portarum relictis. In multitudinem, compulsam in castra, 8
vis ingens missilium telorum conjiciebatur: et, vulnerari multos, clamor, permixtus mulierum atque puerorum ploratibus, significabat. In eos, qui 9
portas stationibus suis clauserant, legionum antesignani pila conjecerunt. hi vero non vulnerabantur, sed, transverberatis scutis, plerique inter se conserti haerebant: nec diutius inpetum Romanorum sustinuerunt.

XXIII. Patentibus jam portis, priusquam inrum- 1
perent victores, fuga e castris Gallorum in omnes

quam *solum*, aut aliam ejusdem significationis vocem in libris vett. invenit, nec hujusmodi supplementis opus est. *Non vulnerabantur*, *sed* etc. *haerebant* recte accipi potest dictum pro *non modo* vulnerabantur, *sed etiam* haerebant, usitata probatissimis quibusque scriptoribus ellipsi, cujus exempla viri docti ad Front. 2. Strateg. 13, 3. et ad Sallust. Jug. 14, 23. congesserunt. Adde J. Fr. Gronov. ad Livii 28, 11. DUK. Optime hunc locum exposuit Cel. Dukerus. Supra 10, 6, 4. *Eam actionem susceperunt*, *qua non infimam plebem accenderent*, *sed ipsa capita plebis*. 21, 41, 16. *Unusquisque se non corpus suum*, *sed conjugem ac liberos parvos armis protegere putet*. 39, 28, 5. *Eumenes enim non nisi vicissent Romani*, *sed nisi bellum gessissent*, *manere in regno suo non potuit*. ubi male unus et alter *non solum nisi vicissent*. V. Ant. Augustin. 2. Emend. cap. 1. Perizon. ad Val. Max. 3, 3. ext. 4. et Cortium ad Sall. Jug. 14, 23. Ceterum *hi vero vulnerabantur*, omissa negatione, male Lov. 3. Paullo ante etiam *τὸ suis* deest in Lov. 2. [*iis vero* Bamb.]

Plerique inter se conserti haerebant] Hoc Lipsius eodem loco commode explicat e Caesare 1. B. G. 25. Quia in arto conserti, et velut testudine facta structis ante se et conjunctis scutis stare debuerunt, non difficulter uno ictu pilorum plura scuta transverberari potuerunt; quibus transfixis et colligatis ipsi inter se conserti haeserunt. DUK. *inter se haerebant conferti* Gaertn. V. ad 22, 28, 10.

§. 1. *Nunc caeci per vias*, *per invia*] Perspicua menda est in voce *nunc*, pro qua libri veteres habent *runt*. SIG. Illud *nunc* operarum errore exhibet ed. Bas. anni 1554. Reliqui, et scripti

partes facta est. ruunt caeci per vias, per invi nulla praecipitia saxa, nullae rupes obstant: nih
2 praeter hostem metuunt. Itaque plerique praecipi tes per vastam altitudinem prolapsi aut debilita exanimantur. consul, castris captis, direptio praedaque abstinet militem: sequi pro se quemque
3 et instare, et perculsis pavorem addere jubet. Su pervenit et alterum cum L. Manlio agmen; nec e castra intrare sinit. protinus ad persequendos h stes mittit: et ipse paullo post, tradita captivoru custo-

et editi, *ruunt*. Sed *per vias per ima* Lov. 6. V. ad 31, 37, 11.

Nulla praecipitia saxa, nullae rupes obstant] Ad hunc modum quidem Vet. ed. Sed Pal. pr. *nulla praecipitia et rupes obstant*. Alter *nulla praecipitia, saxa nulla seu rupes obstant*. GEBH. *nulla praecipitia, saxa nulla seu rupes* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. *nulla praecipitia, saxa nulla et rupes* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. *nulla praecipitia et rupes* Lov. 3. [*obstant* omittit Bamb.]

§. 2. *Prolapsi aut debilitati exanimantur*] Pal. pr. *debellati*. GEBH. Similiter Lov. 3. Duae voces mediae desunt in Harl.

Direptione praedaque abstinet. militem sequi pro se quemque, et instare Pal. pr. *direptione praedaque abstinere militem: sequi se quemque, instare, et perculsis pavorem addere jubet*. GEBH. Omnes ante Moguntinos: *praeda quibusque abstinet*. An fuit *direptione praedatibusque abstinet*? Neque enim incommoda vox sit per analogiam *praedatus*. J. FR. GRON. Non male forsitan consul abstinere ea re dicitur, quam militibus suis non permittit, quorum erat capta hostium cast diripere. Malim tamen, cu tam facili negotio sententia h commodius et concinnius enu ciari queat: *consul c. c. direptio p. abstinere militem, sequi pro quemque*, etc. JAC. PERIZ. S verba in hunc modum disti guantur *direptione praedaque ab stinet militem: sequi pro se quem que*, etc. *jubet*, retineri pote *abstinet*. 4, 59. *A cetera praed Fabius militem abstinuit, don collegae venirent*. DUK. *castris ca ptis quemque*, omissis septem vo cibus mediis, Voss. *praeda qu busque abstinet* Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. e Hearnii L. 1. ac N. [*praeda qui bus* Bamb.] ex quorum consens Gronovii conjectura *direptio praedatibusque* tanto verisimilio efficitur. Vocabulum quide *praedatus* pro *praedatio*, qua analogia defendit, hodie apu scriptores, qui supersunt, no reperitur; verum similiter *po stulatus* pro *postulatio* utitur Liv 4, 9, 6. quae tamen vox apu nullum praeterea scriptorem ob via fuit. Similia plura vide apu Torren. ad Val. Max. 1, 1, 1 pag. 8. Quin et forte *praedati*

stodia tribunis militum, sequitur; debellatum ra-
ris, si in illo pavore quam plurimi caesi forent,
aut capti. Egresso consule, C. Helvius cum tertio 4
agmine advenit. nec continere suos a direptione
castrorum valuit: praedaque eorum, iniquissima
parte, qui pugnae non interfuerant, facta est. E-
quites diu, ignari et pugnae et victoriae suorum,
steterunt. deinde et ipsi, quantum equis subire po- 5
terant, sparsos fuga Gallos circa radices montis
consectati cecidere, aut cepere. Numerus interfe- 6
ctorum haud facile iniri potuit, quia late inter om-

ditui debet Vopisco, apud quem vulgo editur in Probo cap. *Quum de praedato, sive ex Ala-nis sive ex aliqua alia gente incer-tum est, repertus esset equus non-norus.* In eo igitur legendum videtur, *Quum de praedatu, si-ve ex Alanis.* Posses etiam, si codd. faverent, *Quum, depraeda-tis sive Alanis sive aliqua alia gente incertum est.* Quum tamen Moguntini *praedaque* auspiciis cod. sui in contextum recepe-rint, necesse non puto, ut in-solitam hanc vocem *praedatibus-que* Livio obtrudamus. Et qui-dem cur numero plurali *praeda-tibus* Livium dixisse censeremus, quum unitatis numero *direptione* praecedat? Eo magis autem Mog. cod. lectionem *praedaque* pro-bandam censeo, quod eamdem etiam in Lov.3. invenerim. Dein *abstinere militem,* ut Perizon. volebat, Lov. 3. et 6. a manu 2. Ideo nec ipso opus est, si cum celeberr. Dukero, mutata di-stinctione, legamus *abstinet mi-litem, sequi.* Et haec etiam in-terpunctio placuit Doujatio, et Crevierio, quorum posterior eam in contextum recepit. De locutione v. ad 2, 22, 4. Tum *sequi se quemque* Lov. 3. Male. V. ad 4, 33, 4. Tum *quemque, in-stare,* sine media copula *et,* Voss. Lov. sex, Harl. Mead. 2. Hear-nii L. 1. et edd. ante Aldum, qui auspicio cod. Mog. addidit.

§. 3. *Nec eos castra intrare si-nit. protinus ad persequendos ho-stes mittit*] *nec eos castra intrare agmen sivit* Lov. 6. Tum *ad con-sequendos hostes* Voss. quod pro-bari posset, si plures codd. con-sentirent. V. ad 27, 20, 1. Mox *plurimi caesi forent atque capti* Lov. 2. et Harl. *plurimi forent, aut capti* Lov. 6. in cujus mar-gine est *plurimi forent mortui aut capti.* Dein §. seq. *ab dire-ptione* Lov. 4. 6. [Bamb.] et Voss. quorum ultimus cum Gaertn. praeferunt *interfuerunt* pro *in-terfuerant.*

§. 5. *Quantum equi in colles subire poterant*] Longobardicus codex *quantum equis subire pote-rant.* Elegantissime. et ita me illae deae ab Aonia, ut reliqua a mala manu sunt. MOD. Pal. prior, *quantum equi colles subire poterant.* GEBH. Similiter Lov.

7 nes amfractus montium fugaque et caedes fuit:
magna pars rupibus inviis in profundae altitu
nis convalles delapsa est; pars in silvis vepribu
8 que occisa. Claudius, qui bis pugnatum in Olym
monte scribit, ad quadraginta millia hominum cae
auctor est: Valerius Antias, qui magis inmodic
in numero augendo esse solet, non plus decem m
9 lia. Numerus captivorum haud dubie millia qu
draginta explevit, quia omnis generis aetatisq
turbam secum traxerant, demigrantium magis, qu
10 in bellum euntium, modo. Consul, armis hosti

1. 3. 6. in quibus *t* sive *in* excidit haustum a vocis praecedentis litera finali. V. ad 37, 41, 8. Codicis Mog. lectionem, quae Modio etiam placuit, recepi. Paullo ante *ignari et pugnae et victoriae eorum steterant* Gaertn.

§. 6. *Numerus interfectorum haud facile iniri potuit, quia late inter omnes amfr.*] MS. *per omnes anfractus montium*. MOD. Pal. pr. *Numerus interfectorum Gallorum haud facile inveniri potuit: qui late per omnes anfractus montium.* GEBH. Eamdem lectionem in Lov. 3. inveni, unde cod. Mog. lectio *per omnes amfractus*, pro *inter*, defenditur. Solent autem *inter* et *per* confundi a librariis. V. ad 35, 11, 10. Numerum interfectorum incertum fuisse, aliam tamen ob caussam, testatur etiam App. Alex. B. Syr. pag. 116. Ἕως ἔκτεινε καὶ κατεκρήμνισεν ὅσους ἀριθμήσασθαι διὰ τὸ πλῆθος οὐκ ἐγένετο. Mox voces *pars rupibus inviis in profundae altitudinis convalles delapsa est* desunt in Voss. propter repetitam vocem *pars*. V. ad 9, 11, 11. Eaedem voces post voces sequentes *pars in silvis vepribusque occisa* trajiciuntur in Gaer [*Romanis* pro *inter omnes* Bam

§. 8. *Ad quadraginta mil hominum caesa auctor est: Va rius Antias, qui magis inmodi in numero*] Pall. uterque, et v ed. *ad quadraginta* (vet. ed. *LX*) *millia hominum auctor caesa. Valerius Antias, qui ma gis in numero augendo esse sol* GEBH. Magontiaci proven Scripti [etiam Bamb.] et ol editi: *qui magis in numero a gendo esse solet.* An dictum, supra [24, 27.] notavimus, *ti henda re esse?* J. FR. GRO Immo, quum Moguntini, pr eunte optimo cod. suo, voc *inmodicus* inseruerint, et, ut Cr vierius etiam agnoscit, sine sensus constare nequeat, lecti nem illam probandam cens *ad LX millia* Lov. 5. et edd. ve pro quo jam Venetiis anno 149 *XL millia* editum vidi; quod n tantum verum esse evincit co Mog. sed et reliqui, quibus sus sum, Msti. Deinde *auc est caesa* omnes scripti, [cu Bamb.] et excusi ante Aldun qui *caesa auctor est* primus v gavit.

in uno concrematis cumulo, ceteram praedam con-
ferre omnes jussit: et aut vendidit, quod ejus in
publicum redigendum erat: aut cum cura, ut quam
aequissima esset, per milites divisit. Laudati quo- 11
que pro concione omnes sunt, donatique pro me-
rito quisque: ante omnes Attalus, summo cetero-
rum adsensu. nam singularis ejus juvenis quum
virtus et industria in omnibus laboribus periculis-
que, tum modestia etiam fuerat.

XXIV. Supererat bellum integrum cum Tecto- 1
sagis. Ad eos profectus consul, tertiis castris An-

§. 9. *Numerus captivorum haud dubie millia quadraginta explevit*] Appian. in B. Syriac. pag. 115. *Ἀιχμαλώτους δ' ἔλαβεν ἐς τετρακισμυρίους. haud dubio* legit Lov. 6. Sed v. ad 34, 2, 6.

§. 10. *Armis hostium in uno concrematis cumulo*] *crematis* Lov. 3. quem, reliquis adversantibus, non audiendum arbitror. V. ad 10, 29, 18. Tum *tumulo* Lov. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. 2. Gaertn. et edd. ante Aldum. Malc. 1, 37, 5. *Spoliis hostium ingenti cumulo accensis.* 45, 33, 1. *Cetera omnis generis arma cumulata in ingentem acervum.* Solent autem hae voces confundi. V. ad 10, 29, 19.

Vendidit, quod ejus in publicum redigendum erat] Captiva corpora praecipue designari puto: nam ea fere extra praedam erant, et a quaestore vendebantur, quodque inde refectum erat, in publicum redigebatur. 5, 22. 7, 27. 10, 46. 27, 19. V. P. Fabr. 2. Semestr. 3. Sic quoque accipio alia loca, quibus praeda partim vendita, partim militi divisa dicitur. 23, 37. 24, 16. 36, 30. 37, 5. DUK. Τὸ *ejus* deest in Lov. 1. Male. V. ad 31, 3, 2. Mox mallem *inter milites divisit*, pro *per milites*. Praepositiones *inter* et *per* passim a librariis confundi, vidimus ad §. 6.

§. 11. *Nam singularis ejus juvenis quum virtus*] Libri omnes *ejus viri*, non *juvenis*. GEBH. Similiter Voss. Lov. sex, Harl. Mead. 2. Gaertn. et edd. principes. [*ejus vires* Bamb.] Neque aliter scripti, quos Gronov. excussit, ut in prima ed. notarum monuit. Aldus vero *ejus juvenis* ex membranis Mog. adscivit. Quamvis autem Gronovio parum interesse visum sit, utra lectio admittatur; optimi tamen cod. scripturam probandam puto: nam et alibi Livius Attalum *juvenem* vocavit hoc lib. ut c. 12. *Consuli ad Magnesiam obcurrit Attalus.* etc. *Consul, conlaudato juvene, cum omnibus copiis ad Maeandrum progressus castra posuit.* c. 20. *Attali auxilia trifariam aequo numero divisit. secum esse ipsum juvenem jussit.* Praeterea *tum virtus* Voss. Lov. 2. 5. 6. Harl. et edd. antt. Alterum Moguntini ex cod. suo adoptarunt. Et ita reliqui nostri, nisi quod vocem

cyram, nobilem in illis locis urbem, perveni
2 unde hostes paullo plus decem millia aberant. U
quum stativa essent, facinus memorabile a capti
factum est. Ortiagontis reguli uxor forma exim
custodiebatur inter plures captivos, cui custodi
centurio praeerat, et libidinis et avaritiae militar
3 Is primo ejus animum tentavit. quem quum abho
rentem a voluntario videret stupro, corpori, qu

quum ignoret Lov. 3. V. ad 6, 23, 3. Mox *fuerant* Mead. 1.

§. 1. *Angyram, nobilem in illis locis urbem*] *Ancyram* omnes alii vocant: sed hoc fecit mutarum cognatio γ et κ. GLAR. Sic Suidas in voce Γαλᾶται. ἐπὶ Γαλάτας ἐστρατεύσαντο Ῥωμαῖοι κοινωνήσαντας Ἀντιόχῳ τῆς ἐπὶ τῷ Σιπύλῳ μάχης, καὶ συμπεσόντες αὐτοῖς περὶ πόλιν Ἄγκυραν Μαυλίου σφῶν ἡγουμένου κυρίους μὲν τῆς μαχίμου ἡλικίας καταβάλλουσιν, etc. SIG. *Augiram* vel *Angyram* perperam etiam plerique scripti. [*in urbem* Bamb.]

§. 2. *Orisgontis reguli uxor*] Valerius Max. 6, 1. hunc Orisgontem, si codices non errant, vocat *Orgiagontem*, ubi eandem recenset historiam. GLAR. *Digiagontis* Lovel. 6. *Origia gigantis* Hearnii L. 1. *Orgia gentis* Lov. 1. *Origiagiontis* Harl. *Orgisgontis* Voss. Lov. 5. et edd. vett. *Origisgontis* Lov. 2. *Origiagontis* Mead. 1. et Hearnii N. *Orgiagontis* Lov. 3. Mead. 2. et Gaertn. [*Orgyragentis* Bamb.] *Orgiaguntis* Lov. 4. Sed recte Frob. anno 1535. *Ortiagontis* edidit. Est enim idem, qui supra memoratur c. 19, 2. Uxorem ejus Chiomaram apud Plutarch. de Virtut. mulier. c. 43. adpellari, docuit Camers ad Flori 2, 11, 7. Cl. Jac. Perizonius ad margin Livii adscripsit, vernaculum guli nomen fuisse *Ortwin*, u ris ejus *Widmara*.

Inter plures captivos, cui cu diae centurio praeerat] *inter p res captivas* Lov. 6. Et ita in ctor. suo reperit Crevierius, lectionem illam in contextum cepit, quia Plutarchus etiam l laud. huic scripturae favet. V ba Plutarchi sunt pag. 258. Χι μάραν δὲ συνέβη τὴν Ὀρτιάγ τος αἰχμάλωτον γενέσθαι με τῶν ἄλλων γυναικῶν. Dein *cujus custodiae* male Voss. Lov. et Gaertn. Ceterum Schottus h tat ad Aur. Vict. de Vir. in str. 55. quem Livius aliique *ce turionem* vocant, a Plutar *tribunum militum* adpellari. V rum Plut. d. l. eum ταξίαρχ dixit; quae vox recte *Centu* redditur: ut omnino Schott errarit.

§. 3. *Is primo ejus animum te tavit. quem quum abhorrentem*] *ejus* non comparet in Pall. vet. ed. Statim Pal. pr. *qu quum abhorrentem a voluptat videret stupro corporis.* GEB Pronomen *ejus* deest etiam Voss. Lov. sex, Harl. Mead. troque, Hearnii L. 1. et ed ante Aldum. Deinde *quam qu abhorrentem* Voss. et Gaertn. r liquis omnibus invitis, qui qu

vum fortuna erat, vim fecit. Deinde, ad lenien- 4
am indignitatem injuriae, spem reditus ad suos
ulieri facit; et ne eam quidem, ut amans, gra-
uitam certo auri pondere pactus, ne quem con-
cium suorum haberet, ipsi permittit, ut, quem
vellet, unum ex captivis nuncium ad suos mitteret.
ocum prope flumen constituit; quo duo, ne plus, 5
ecessarii captivae cum auro venirent nocte inse-

ntur. Hinc *a voluptario stupro* ov. 3. eodem errore, quo *vo-tas* et *voluptas* saepe confun-ntur. V. ad 5, 6, 3.

Corpori, quod servum fortuna t, vim fecit] An *fecerat?* sed alterum *fecit* superfluum est, ripseratque Livius: *corpori, d servum fortuna fecerat, vim; inde, ad leniendam indignitatem juriae, spem reditus ad suos ulieri fecit.* J. FR. GRON. Prio-em Gronovii conjecturam *ser-m fortuna fecerat* probat et-m Crevierius. Sed *erat* omnes nino libri tuentur. [*corporis* amb. mox *facit.*]

§. 4. *Et ne eam quidem, ut a-mans, gratuito, certo a. p. p.*] t ne eam spem gratuito, ut a-mans, fecit, sed certo auri, nquit, pondere pactus. Ideoque li haec non recte emendarunt ad hunc modum: *et ne eam qui-dem ut gratuitam amans. Eam* nim *spem* refert, non *mulierem.* GLAR. Pall. *ut gratuitam amans.* Vet. ed. *ut amans, gratuito.* GEB-HARD. Olim edebatur *ut amans, gratuito,* quod in uno tantum inveni Lov. 5. Quum deinde Mo-guntini monuissent, se in cod. suo *gratuitam* invenisse, mox Aldus, ea lectione recepta, insuper e-didit *ut gratuitam amans*, con-sentientibus Voss. Lov. 1. 3. 6. et Gaertn. quae lectio jure Glarea-no displicuit. Recte igitur Frob. anno 1535. id recepit, quod nunc exstat. Et ita praeferunt Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Vocem *gratuito* non damno; u-trum tamen Livius ea usus fue-rit, nescio. Rectius itaque *gra-tuitam* receptum puto, quod a-pud Livium frequens. Ita *gra-tuita parricidia* 1, 47, 1. *volunta-ria et gratuita opera* 28, 21, 3. *gratuita pax* 38, 59, 7. *gratuita beneficia* 45, 42, 11. Praeterea male ita Heinsius apud Elzevir. distinxerat: *mulieri facit. et ne eam quidem, ut amans, gratui-tam; certo auri pondere pactus. ne quem conscium* etc. quod ce-teri servarunt. Crevier. recte distinctionem, quae nunc exstat, induxit. Deinde *certo sed auri pondere* Lov. 6. Paullo ante *ad leniendam indignationem* Lov. 3. sollemni scribarum errore. V. ad Epit. Liv. 58. Insuper *mulieri fecit* Voss. Lov. 2. 3. 5. Hearnii L. 1. et edd. ante Frob. anni 1535. In sequentibus etiam *ne quem suorum conscium* Voss. Lov. 1. 2. 3. 6. Mead. uterque, et Gaertn. Vox vero *unum* deest in Lov. 6.

§. 5. *Duo, nec plus, necessa-rii captivae cum auro venirent nocte insequenti*] Thuan. et Voss. *duo, ne plus*, quod praeplacet. 36, 1, 8. *Ut auxilia ab sociis, ne*

6 quenti ad eam accipiendam. Forte ipsius mulier servus inter captivos ejusdem custodiae erat. hu nuncium primis tenebris extra stationes centuri
7 educit. Nocte insequenti et duo necessarii mulier ad constitutum locum, et centurio cum captiva v
8 nit. ubi quum aurum ostenderent, quod summa talenti Attici (tanti enim pepigerat) expleret; muli lingua sua, *stringerent ferrum, et centurionem pensa*
9 *tem aurum occiderent,* imperavit. Jugulati praecisum c

supra quinque millium numerum, *acciperet*. JAC. GRON. Hanc emendationem recte probavit, et in contextum recepit Crevierius: neque aliter Lov. 1. 2. 4. 5. Hearnii Oxonn. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. Quum autem deinde *nec plus* viri docti edere incepissent, Frob. anno 1535. alterum revocavit; quod obtinuit usque ad Gruterum, cujus ultima ed. iterum perperam dedit *nec plus*. Apud Livium aliosque scriptores frequentes sunt illae locutiones *ne plus*, *ne minus*, *ne minores*, *ne amplius*, in quibus *ne* pro *non* ponitur. Supra 26, 24, 10. *Navibus, ne minus viginti quinqueremibus, adjuvaret Romanus*. 28, 39, 19. *Muneris ergo in singulos dari, ne minus, dena millia aeris*. 30, 17, 14. *Legatis in singulos dona, ne minus quinûm millium*. c. 37, 6. *Obsides darent, ne minores quatuordecim annis, neu triginta majores*. 32, 26, 18. *Captivi ne minus decem pondo compedibus vincti essent*. 38, 11, 6. *Obsides dato, ne minores duodecim annorum, neu majores quadraginta*. 43, 12, 4. *In singulas Romanas legiones ne plus sena millia peditum, treceni equites essent*. 44, 45, 4. *Concessit equitibus praedam circumjecti agri, dum ne amplius duabus noctibus a castris abessent*. Similiter Colum. 5, 6. *Tabulata in se ne minus ternis pedibus absi* Eodem c. *Absit autem hic ab bore ne minus sesquipedali spa* c. 11. *Cuneum tenuem ferreum osseum inter corticem et materia ne minus digitos tres, sed co derate, demittito*. Vitruv. 10, *Turrem autem minimam ait op tere fieri, ne minus altam, cu torum sexaginta*. In fragm. L XII. Tabularum apud Gell. 1. *Vincito aut nervo, aut comp dibus quindecim pondo, ne mino* Hanc locutionem restituit Gr nov. auctori Epitom. l. 49. ea dem etiam Livio restituere c nabor infra 39, 18, 9. Restitue da etiam videtur Colum. 5, *Surculos sic inserito, ut semi dem, ne amplius, de arbore e stet*. Vulgo editur *nec amplius* sed cod. Sangerm. legit *vel a plius*; eodem scilicet error quo etiam hic *vel plures* leg Lov. 6. Mox *nocte insequente* Lo 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. ut que. Similiter variant codd. pra 4, 47, 8. 21, 56, 8. Sed pl ra v. ad 6, 21, 1. *nocte seque* Voss. et Gaertn. Sed de vo *insequens* v. ad 4, 30, 12.

§. 6. *Extra custodiam centur educit*] MS. *extra stationes cent rio educit*. haud dubie, nisi j dicii fallor, melius. MOD.

put ipsa involutum veſte ferens, ad virum Ortiagontem, qui ab Olympo domum refugerat, pervenit. quem priusquam complecteretur, caput centurionis ante pedes ejus abjecit: mirantique, cujusnam id 10
caput hominis, aut quod id facinus haudquaquam muliebre eſſet, et injuriam corporis, et ultionem violatae per vim pudicitiae confeſſa viro est: alia- 11
que (ut traditur) sanctitate et gravitate vitae hujus matronalis facinoris decus ad ultimum conservavit.

tra cuſtodiam Lov. 1. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Hearnii L. 1. et edd. antt. Ejus loco quidem Aldus *extra ſtationes* ex cod. Mog. adscivit; sed priorem lectionem Curio revocavit usque ad Gruter. cujus poſtrema ed. iterum scripturam cod. Mog. praetulit. Et recte. Vox enim *cuſtodia* modo praecessit, et membranis illis consentire videntur reliqui codd. noſtri. Mox §. seq. *Nocte sequenti et duo necessarii* Voſſ. V. ad §. 6. *Nocte insequenti duo necessarii* Lov. 3. V. ad 2, 44, 3.

§. 8. *Lingua sua, ſtringerent ferrum, etc. imperavit*] Pal. pr. exhibet *ut stringerent ferrum.* GEBH. Similiter Lov. 3. 5. Gaertner. Voſſ. inter versus, et edd. ante Frob. qui anno 1535. τὸ *ut* omisit, quod saepe poſt verba *jubendi* per ellipsin supprimi solet. V. ad 10, 41, 8.

§. 9. *Qui ab Olympo domum refugerat*] Vet. ed. et Pal. pr. *effugerat.* GEBH. Eamdem lectionem oſtentant Voſſ. Lov. 1. 3. 5. 6. Gaertn. et edd. ante Frob. anni 1535. quae ex cod. Mog. *refugerat* recepit. Eamdem lectionem probant reliqui codd. Poſtea §. seq. *aut quid id facinus* Lov. 2. Harl. et Mead. 1. *aut quod facinus* Gaertn. Tum *esset injuriam,* omiſſa media vocula *et,* Lov. 3. Male. V. ad 2, 44, 3. Particula illa hauſta erat a literis ultimis proximae vocis. V. ad 35, 41, 7.

§. 11. *Aliaque, ut traditur, et sanctitate et gravitate vitae*] Illud *alia,* meo quidem judicio, corruptum est: quanquam aliquo pacto intelligitur, si cum *sanctitate* connectas: unde *et* conjunctionem quidam suſtulerunt, sed non satis fit cordati lectoris animo, qua propter exemplaria vetuſta diligentius inspicienda. GLAR. Videtur legendum e Palat. priore, *illaque sanctitate et gravitate vitae hujus matronalis facinoris decus ad ultimum conservavit.* Vulgo sine sensu *aliaque.* GEBH. *illaque sanctitate* etiam Lov. 3. Et solent hae voces confundi. V. ad 23, 7, 3. Hic tamen ea lectio non admodum placet. Neque etiam servari potest vulgatum, in quod tamen ceteri codd. consentiunt. Nihil propius video, quam *reliquaque, ut traditur, sanctitate,* quomodo legendum eſſe me monuit Cl. Burm. subjectis etiam locis Juſtin. 18, 5. *Pro reliqua pudicitia libamenta Veneri soluturas.* et Censor. de Die nat. 1. *Pro cetera corporis valetudine crinem Deo pascebam.* Particula *et*

1 XXV. Ad Ancyram in ſtativa Tectosagûm o tores ad consulem venerunt, petentes, ne ante Ancyra caſtra moveret, quam conlocutus cum s regibus eſſet. nullas conditiones pacis iis non b
2 fore potiores. Tempus in poſterum diem conſti tur, locusque qui maxime medius inter caſtra G
3 lorum et Ancyram eſt visus. Quo quum consul tempus cum praesidio quingentorum equitum ve

priori loco in nullis aliis, quam in Lov. 1. et edd. Mediol. anni 1505. et Ascens. 1513. ac 1516. inveni. Tum *hujus* deeſt in Lov. 5. et ed. Camp. Denique *irrationalis facinoris* Lov. 1. *rationabilis facinoris* Lov. 6.

§. 1. *Ad Ancyram in ſtativa Tectosagûm oratores ad consulem venerunt*] Vet. ed. et Pal. alter, *Angiram*, seu *Anchiram in ſtativa Tectosagûm o. a. c. venerunt*. Prior vero *Ad Angiram ſtativa erant, et oratores Tectosagûm ad consulem venerunt*. Statim Pall. uterque, *ne ante caſtra moveret*. Iterum Pal. prior, *nullas non conditiones pacis his bello fore potiores*. GEBH. Similes lectiones in codd. meis inveni. Praepositio *Ad* in initio cap. deerat in Voſſ. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. utroque, Gaertner. edd. antt. quam Aldus fide Mog. cod. adscivit. Eadem et in Lov. 3. supereſt. Praepositionem *in* omittunt Voſſ. Lov. 1. 2. 3. 6. Harl. et Mead. 1. Sed intercepta eſt a vocis praecedentis litera finali. V. ad 10, 13, 3. *Ad Angiram ſtativa erant, et oratores Tectosagûm* Lov. 3. Mox voces *ab Ancyra* desunt in omnibus scriptis [et Bamb.] et edd. antt. Eas Aldus fide Mſti Mog. admisit. Tum *nullas non conditiones pacis his bello fore potiores* Lov. 3. Hiſtoriam perfidiae Tectosagûm retulit Polyb. in Exc. Legat. num. 34. unde Livius sua hausit. [*Ancyr ad ſtativa.* mox *oratores Tect gum* Bamb.]

§. 2. *Tempus in poſterum d conſtituitur, locusque qui ma medius inter caſtra*] *conſtituit* V Lovel. 1. 6. et Gaertn. solle scribarum errore, de quo v ad 10, 10, 1. Tum *medius m me* Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. terque, et Gaertn. Hinc *i caſtra* Lov. 1. 3. 4. Harl. et Me ambo. V. ad 5, 27, 2. [*tempus* miſſum. Bamb. *locus, qua medius maxime.* mox *Anchy* idem.]

§. 5. *Consul, se quoque Attal miſſurum, dixit*] Paullo aliter P lyb. in Exc. Legat. num. 34. δὲ Γνάϊος κατανεύσας ἥξειν, α τὸς μὲν ἔμεινεν ἐπὶ τῆς ἰδίας στρ τοπεδείας· Ἄτταλον δὲ καὶ τ Χιλιάρχων τινὰς ἐξαπέστειλεν τὰ τριακοσίων ἱππέων. Livi autem Polybii sententiam expreſſiſſe exiſtimat Ursin. ad l. Polyb. quod ea fortaſſe deceret Romanum consulem.

Actae sunt pacis conditiones] vet. lib. aliis *ictae*, aliis *jact* Ego *dictae*, quia subjungit: *nis rei quia absentibus ducibus i poni non poterat.* Et sic paulo p [cap. 37, 5.] *Eo et ab Antiocho gati et ab ipsis Gallis, ut pa leges dicerentur.* SIG. *jactae* lib omnes noſtri. GEBH. Sigoni

...et, nec ullo Gallorum ibi viso, regressus in castra
...sset, oratores iidem redeunt, excusantes, religione 4
...biecta venire reges non posse. principes gentis,
per quos aeque res transigi posset, venturos. Con- 5
...sul se quoque Attalum missurum dixit. Ad hoc con-
...loquium utrimque ventum est. trecentos equites At-
...talus praesidii caussa quum adduxisset, jactae sunt
pacis conditiones. Finis rei quia absentibus duci- 6

...tat, in veteribus libris aliis ...isse *ictae*, aliis *jactae:* sed se ...nile *dictae*. Plane et Barber. Petav. Naud. Voss. *jactae*. Id quod ...t mutandum omnino non est, ...t mutandum non aliter, quam ...*jactatae*, ex consuetudine Li...ii. 2, [13, 3.] *Jactatum in condi...tionibus pacis nequicquam de Tar...quiniis in regnum restituendis*. Lib. ...7, [35, 2.] *Smyrnam enim, et Lampsacum, et Alexandriam Troa...dem, et Lysimachiam in Europa jactatas in disceptationibus esse*. 39, ...8, 2.] *Lacedaemonii deinde intro...ducti sunt. multae et parvae disce...ptationes jactabantur*. Quae mire confirmant lectionem vulgatam ...7, 9, 13. *Quum alternis haec con...sules diu jactassent, nihil moti le...gati*. In libris est *dimastassent:* ex quo longe melius utique, qui illud, quam qui fabricarunt, quod laudat Sigonius, *demonstras...sent*. Confirmant et nostram e...mendationem lib. 30, 31, 10. *Ita ...fecta pace, ex colloquio ad suos ...um se recepissent, frustra verba ...ctata renunciant*. Plinius lib. 9. ...p. 13. *Longum est omnia, quae ...inde jactata sint, recensere*. Tacitus 2. Hist. [10.] *Id senatus...consultum varie jactatum, et, pro...ut potens vel inops reus inciderat, infirmum aut validum retinebatur*. I. FR. GRON. *actae*, quod Sigo...nio displicuit, Aldus ex cod. Mog. ...cepit: antea edebatur *jactae*, quod etiam servant omnes scri...pti nostri, et Hearnii L. 1. ac N. Id autem probandum, vel inde formandum *jactatae* existimat Gronov. Alibi ita lapsos esse scribas, vidimus ad 10, 37, 10. Livium autem aliosque *jactare* hoc sensu frequenter adhibuisse, exempla a Gronovio laudata probant. Adde 3, 10, 3. *Jactata per aliquot dies tum in senatu res, tum ad populum est*. 10, 37, 10. *Jactata res ad populum est, vocatusque eo consul*. 38, 28, 8. *Jactata sermonibus res apud Romanos*. 42, 13, 1. *Non ego haec incertis jactata sermonibus adfero ad vos*. V. etiam ad 30, 31, 10. Probare tamen nequeo consilium Clerici, qui, ne monito quidem lectore, quod tamen se facturum promiserat, conjecturam Gronovii in contextum Livii recepit. Res enim periculi plena et pessimi exempli est: praesertim quum *jactae*, quod tot numero codd. et edd. antt. tuentur, defendi possit, si viros doctos audire velimus. Vide Cel. Burm. ad Vell. Paterc. 2, 65. Posset et cod. Mog. lectio vera videri, et *conditiones pacis actae sunt* eodem modo pro actum est de conditionibus pacis dici, quo *agitur fama*, *libertas*, *honos* et similia, de quibus vidimus ad 27, 34, 7. Verum quum eodem loco dictum sit, alio sensu usurpari *agitur fama*, alio *agitur de fama*, et significatio, quae priori locutioni tribuitur, huic lo-

bus inponi non poterat, convenit, uti consul reges-
7 que eo loco postero die congrederentur. Frustrati
Gallorum eo spectabat, primum ut tererent tempus,
donec res suas, quibus periclitari nolebant, cum
conjugibus ac liberis trans Halyn flumen trajicerent;
deinde quod ipsi consuli, parum cauto adversus
8 conloquii fraudem, insidiabantur. Mille ad ea

eo convenire nequeat, verius videtur, librarium Msti Mog. lapsum, et, omissa in capite vocis litera *i*, male τὰ *actae* et *jactae* confudisse; quod et alibi factum esse, dictum ad 25, 4, 7. [omissum *pacis* Bamb.]

§. 6. *Convenit, uti consul regesque eo loco postero die congrederentur*] *conventum est, ut consul* Gaertner. Tum *congregarentur* Voss. et Gaertn. Male. Supra 25, 8, 8. *Congressi cum Hannibale rursus fide sanxerunt.* 42, 39, 3. *Videndi congredientes nobilem regem et populi principis terrarum omnium legatos.* et mox eodem cap. *Nequaquam ex dignitate pari congredi regem cum legatis.*

§. 7. *Res suas, cum quibus periclitari nolebant, cum conjugibus ac liberis trans Halyn*] Pall. uterque *res suas, quibus periclitari nolebant.* GEBH. Vossianus ignorat praepositionem. Forte non male. Nam sic *periclitatur capite* Martialis [6, 26.] Quintilianus Declam. 280. *Periclitor enim nuptiis, periclitor matrimonio.* Et declam. 325. *Pecunia potius periclitemur.* Noster lib. 40, [15.] *Quum quid aliud, quam ingenii fama periclitaretur?* J. FR. GRON. Doujatius praepositionem retinendam judicat. Licet enim concedat, recte dici *periclitari capite*, aliud tamen esse *periclitari rebus*, aliud *periclitari cum rebus*; illud significare periculum rerum amittendarum, hoc ve rerum secum periturarum. Id cissim verum agnosco; quia Livium *periclitari* cum praepo tione eadem construxisse, pro ex 42, 21. *Ne quis cum tota ge simul in rebus dubiis periclit auderet.* Insuper Livium eti *cum quibus* pro *quibuscum* dixiss v. ad 38, 9, 2. Nihilominus tam Gronovio adsentior. *cum quib* enim in solo tantum inveni Lov 5. contra praepositionem illa ignorant decem reliqui, qu consului, codd. cum Hearnii 1. et Victor. Crevierii, qui iam lectionem illam probat. E dem modo etiam loquitur Plini 20. H. Nat. 15. *Ferunt, eos, qu id quotidie edunt, paralysi non pe riclitari, nec lienis doloribus.* Quin ctil. 7. Instit. Or. 2. *Si unum ali quid adfirmaris, probandum es aut caussa periclitandum.* V. etia Cel. Burm. ad Quinctil. Declam 280. Insuper doctior est lecti *quibus periclitari*, quam ut ea indocti librarii substituissent, s Livius *cum quibus* reliquisset. Nam et alibi hoc genus loquendi mu tare ac tollere conati sunt. Cer te apud Sueton. in Tib. 21. optimus cod. Salmas. praefert *Summa imperii sui populus Romanus periclitetur.* quod omnino verum puto. Vulgo pro eo editur *de summa.* Praeterea *cum conjugibus et liberis* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. 2. [Bamb.] *cum conjugibus et liberis suis* Gaertn.

rem ex omni numero audaciae expertae delegerunt equites. Et successisset fraudi, ni pro jure gentium, cujus violandi consilium initum erat, stetisset fortuna. Pabulatores lignatoresque Romani in eam par- 9
tem, in qua conloquium futurum erat, ducti sunt; tutius id futurum tribunis ratis, quia consulis praesidium et ipsum pro statione habituri erant, hosti

Deinde *Halim*, *Halym*, vel *Alym* Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. 2. et Gaertn. Et ita nunc editur apud Cic. 2. de Divin. 56. Graece tamen Ἅλυν effertur. *Halyn* etiam more Graecorum se in antiquissima Ciceronis ed. eodem loco invenisse, testatur Vossius 4. Gramm. 10. Nec aliter editur apud Melam 1, 19. V. etiam supra h. lib. 16, 13. et infra 27, 6.

Deinde quod ipsi consuli, parum cauto adversus conloquii fraudem, insidiabantur] Pal. pr. *adversus colloquium fraude insidiabantur.* GEBH. *Tò quod* non est Livii; qui persaepe caussam sine caussali particula explicat. V. ad 1, 40. simile mendum similiter correctum. J. FR. GRON. Probandam putarem hanc conjecturam, si libri scripti essent, qui non haberent *quod*. Sermonis Latini ratio quidem non inpedit, quo minus retineatur. Liv. 34, 39, 2. *Crescente certamine nequaquam erat proelium par: missilibus enim Lacedaemonii pugnabant.* etc. *et quod alii vani, alii leves admodum ictus erant.* DUK. Adsentior Clariss. Dukero, et *quod* servandum existimo, quia eamdem particulam etiam omnes nostri tuentur. Deinde *parum cauto adversus colloquium fraude insidiabantur* Lov. 3. Perperam. [*consilii* pro *conloquii* Bamb.]

§. 8. *Mille ad eam rem ex omni numero audaciae expertae delegerunt equites*] Ad primam harum vocum Hearnius lacunam in Oxoniensi N. esse testatur; at qualem vel quantam indicare omisit. Si indicare voluit, primam vocem solam in eo desiderari, id forte accidisse censendum est, quod per notam ∞ scripta, eaque librario incognita fuerit. Ejusdem erroris exempla v. ad 39, 42, 3. Tum *elegerunt* cod. Mog. Non sequor. V. ad 34, 29, 10. ubi, saepissime has voces confundi, dictum est. Et solent librarii innumeris vocibus literam *d* modo in initio vocum detrahere, modo addere. Ita dederunt *deluvie* pro *eluvie*. vide ad 1, 4, 5. *descendere* pro *escendere*. v. ad 2, 28, 6. *deducere* pro *educere*. v. ad 3, 62, 5. *eorum* pro *Deorum*. v. ad 8, 30, 9. *eam* pro *Deam*. v. ad 29, 11, 6. *irae* pro *dirae*. v. ad 40, 5, 1. et alia passim. Praeterea *milites* pro *equites*, et §. 12. *militibus* pro *equitibus* Gaertn. Et ita passim librarios errasse vidimus ad 38, 13, 3.

Et successisset fraus, ni pro jure] MS. *et successisset fraudi, ni* etc. MOD. Quamvis omnes codd. nostri, Hearnii L. 1. omnesque edd. vulgatum servent, Gronovium tamen anno 1665. cod. Mog. lectionem recte recepisse puto. V. ad 24, 19, 6. [*fraus* Bamb.] Mox *quojus violandi* antique, pro *cujus*, praefert cod. Mog. qui similiter *quoiquam*, pro *cuiquam* habet cap.

10 obpositum. suam tamen alteram ſtationem prop
11 caſtra sexcentorum equitum posuerunt. Consul, a
firmante Attalo, venturos reges, et transigi rem po
se, profectus e caſtris, quum eodem, quo ante
praesidio equitum quinque millia fere proceſſiſſ
nec multum a conſtituto loco abeſſet, repente co
citatis equis cum inpetu hoſtili videt Gallos venie
12 tes. conſtituit agmen, et expedire tela animosq
equitibus juſſis primo conſtanter initium pugnae a
cepit, nec ceſſit. dein, quum praegravaret multit
do, cedere sensim, nihil confusis turmarum ord
13 nibus, coepit. poſtremo, quum jam plus in mo
periculi, quam in ordinibus conservandis praesid

50, 9. Dein §. seq. *quod consulis praesidium et ipsum* Lov. 3. V. ad 38, 36, 4. *qui consulis praesidium et ipsum* Voſſ. et Gaertn. V. ad 36, 33, 5. *quia consulis praesidium et ipsi* Lov. 6. [§. 9. *ducti sunt* omiſſ. mox etiam *Attalo* Bamb.]

§. 11. *Quinque millia fere processisset, nec multum a conſtituto loco abesset*] *quinque millia ferme* Lov. 6. et Harl. V. ad 37, 38, 5. *Tò fere* abeſt a Lov. 5. Dein *processit, sed nec multum* Voſſ. Lov. 1. 3. 4. et Mead. 1. *processit, sed nec multum cum* Gaertn. *proceſſit, cum nec multum* Lov. 6. *processit, sed quum nec multum* Lov. 2. 5. Harl. Mead. 1. et edd. ante Frob. qui primus anno 1535. recte edidit, quod nunc obtinet. Tandem *conſtituto loco aberat*, omiſſa etiam praepositione *a*, Lov. 3. [*quod antea* Bamb.]

§. 12. *Equitibus jussis, primo conſtanter initium pugnae accepit*] Vereor ne scripserit Livius: *conſtituit agmen: et expedire tela animosque eques jussus, primo conſtanter initium pugnae accepit, n cessit.* J. FR. GRON. Vide, n vulgatum servari, et locus ita i telligi poſſit, *initium pugnae pri mo conſtanter accepit equitibus ju sis* etc. pro cum equitibus. C terum *expedire tela animosque e quitibus jussit* perperam Lov. Praeterea Cl. Ant. Perizon. marginem Livii conjecit *excep* Noſtri vulgatum conſtanter tue tur, et mox hoc cap. *Integri pr fligatam pugnam acceperunt.* Mo *deinde*, pro *dein*, Lov. 2. 3. 5. et edd. ante Frob. anni 1535. *expedire* omiſſ. *et* Bamb. mox *a pit* idem.]

§. 13. *Statio pabulatorum, se centi equites, obcurrissent*] *ſtati ni pabulatorum sexcenti* Voſſ. V ces *sexcenti equites* desunt in Hea nii L. 1. earum poſterior in Lo 1. *CC equites* legunt Lovel. 5. edd. Camp. Rom. anni 1472. a Parm. Sed v. ad h. lib. cap. 3 6. Paullo ante *servandis*, pr *conservandis*, Lov. 3. et Gaert Sed. v. ad 35, 41, 7. [*conservand* omiſſ. mox etiam *Galli* Bamb.]

esset, omnes passim in fugam effusi sunt. tum vero
instare dissipatis Galli, et caedere: magnaque pars
oppressa foret, ni statio pabulatorum, sexcenti equi-
tes, obcurrissent. Ii, procul clamore pavido suo- 14
rum exaudito, quum tela equosque expedissent, in-
tegri profligatam pugnam acceperunt. Itaque versa 15
extemplo fortuna est, versus in victores a victis ter-
ror. et primo inpetu fusi Galli sunt, et ex agris con-
currebant pabulatores, et undique obvius hostis Gal-
lis erat: ut ne fugam quidem facilem aut tutam ha-
berent, quia recentibus equis Romani fessos seque-
bantur. Pauci ergo effugerunt. captus est nemo: 16
major multo pars per fidem violati conloquii poenas

§. 14. *Clamore pavido suorum exaudito*] *pavido clamore suorum* Lov. 1. *clamore suorum*, media voce omissa, Lov. 3. *clamore suorum pavido* Gaertn. *clamore pavido audito suorum* Lov. 6. *audito* etiam Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 5. [Bamb.] et edd. ante Aldum; quod ex interpretis expòsitione natum videtur. Certe *exaudire* pro audire Livio frequens est. V. ad 3, 56, 8.

§. 15. *Fusi Galli sunt, et ex agris concurrebant*] *Galli fusi sunt* Harl. Tum *et* non adparet in Lovel. 2. Iline *occurrebant* Lov. 6. et Gaertn. V. ad 36, 24, 4. Mox *erat* deest in Lov. 6.

Ut ne fugam quidem facilem] *ut ne quidem fugam* Voss. Lov. 1. 5. Gaertn. et edd. antt. Sed recte ordinem mutavit, et *ut ne fugam quidem* dedit Frob. anno 1535. Similiter peccatur in quibusdam codd. 6, 36, 6. 9, 4, 3. 38, 58, 10. et alibi. Sed v. ad 4, 3, 10. Mox perperam *recentibus equis Romanis* Voss. Lov. 4. Harl. et Mead. 1. V. ad 6, 3, 8.

§. 16. *Major multo pars per fidem violati conloquii poenas morte luerunt*] *major multa pars* Voss. *major pars* Lov. 3. Verum de τῷ *multo* comparativis addi solito v. ad 1, 48, 3. Praeterea *perfidis violati colloquii poenas* Lov. 5. et ed. Camp. *perfidiam violati colloquii poenas* Lov. 4. et Mead. 2. *perfidiae violati colloquii poenas* Lov. 2. 6. Harl. et Gaertn. *perfide violati colloquii poenas* Voss. et Lov. 3. quomodo Ant. Perizon. in margine Livii legendum conjecit, et filius Jac. Perizon. firmavit adscripto loco Gellii 20, 1. *Pactum perfide ruperat.* Diu ante eos similiter emendabat H. Grotius de Jur. B. et Pac. 3, 24, 2. adversus quem vulgatam scripturam, quae apud me superest in Lov. 1. et Mead. 1. recte vindicavit Davis. ad Caes. 1. B. Gall. 46. Locutionem *violare per fidem* inlustrarunt Gruter. ad Livii 1, 9, 13. et Cortius ad Sall. Fragm. 1. Histor.

morte luerunt. Romani, ardentibus ira animis, p
ſtero die omnibus copiis ad hoſtem perveniunt.

1 XXVI. Biduum natura montis per se ipsum e
ploranda, ne quid ignoti eſſet, absumsit cons
tertio die, quum auspicio operam dediſſet, dein
inmolaſſet, in quatuor partes divisas copias educi
2 duas ut medio monte duceret, duas ab lateribus
3 adversus cornua Gallorum erigeret. Hoſtium qu
roboris erat, Tectosagi et Trocmi mediam teneba
aciem, millia hominum quinquaginta. equitatu
(quia equorum nullus inter inaequales rupes us

pag. 950. Viris doctis, receptam lectionem adversus Grotium defendentibus, adsentitur etiam Clariſſ. Dukerus, qui non diſſimile eſſe monuit, quum quis *fide*, et *propter fidem* alicujus *decipi* dicitur apud Liv. 5, 29. 10. *Consulesque increpabant, quod fide publica decipi tribunos eos taciti tulissent.* et apud Terent. Phorm. 3, 1, 5. *Ne quid propter tuam fidem decepta pateretur mali.* Horum enim utrumque dici poſſe *perfide*. [*eloquii.* mox omiſſ. *ira* Bamb.]

Romani ardentibus animis etc. *ad hoſtem perveniunt*] Legendum *ardentibus ira animis*. GELEN. Quamvis omnes noſtri, et Hearnii L. 1. τὸ *ira* a Gelenio additum ignorent, ejus tamen lectionem veram eſſe exiſtimo. Similiter 2, 56, 13. *Ardens ira tribunus.* 9, 10, 6. *In civitate ira odioque ardente.* Similiter *accensus ira* 39, 13, 3. et ipsa *ira* dicitur *accendi* 38, 38. Tum *pervenerunt* Lov. 5. Gaertn. et edd. vett. Pro quo Frob. anno 1535. adscivit *perveniunt*, consentientibus reliquis Mſtis meis.

§. 1. *Biduum naturam montis per se ipsum explorando*, etc. *absumsit*] Legendum *Biduum natura montis exploranda absumpsit* non *naturam explorando*. GELEN. Pal. pr. *explorando*. Vet. ed. *Biduum ad naturam montis per se ipsum explorandum* etc. Ad quam lectionem alludit quoque Pal. alter. GEBH. *naturam montis per se ipsum exploranda* Lov. 1. *naturam montis per se ipsum explorando* Voſſ. Lov. 3. 6. et Gaertn. *naturam montis per se ipsum explorandam* Lov. 2. 4. Harl. et Mead ambo. *ad naturam montis per se ipsum explorandam* Lov. 5. Hearnii L. 1. et edd. antt. usque ad Aldum, qui lectionem ad caput hujus adnotationis adscriptam; at Frob. anno 1535. emendationem Gelenii receperunt. Locutionem *natura montis exploranda* inluſtramus supra ad c. 1, 53, 3. [*aſſumsit* Bamb.]

§. 3. *Tectosagi et Trocmi*] Vet. lib. *Tectosagae*. SIG. V. ad cap. 16, 11. Mox *inter aequales rupes* Voſſ. et Lov. 1. 3. ac 5. *nullus erat inter aequales rupes usus* Lov. 2. Harl. et Mead. ambo. [Bamb.] *nullus erat inter inaequales rupes usus* Lov. 4. Voces *quinquaginta. equitatum* etc. *decem millia homi-*

erat) ad pedes deductum, decem millia hominum, ab dextro locaverunt cornu. Ariarathis Cappadoces 4
et Morzi auxiliares in laevo quatuor ferme millium numerum explebant. Consul, sicut in Olympo monte, prima in acie locata levi armatura, telorum omnis generis ut aeque magna vis ad manum esset, curavit. Ubi adpropinquarunt, omnia eadem utrim- 5
que, quae fuerant in priore proelio, erant praeter animos, et victoribus ab re secunda auctos, et hostibus fractos: quia, etsi non ipsi victi erant, suae 6
gentis hominum cladem pro sua ducebant. itaque a

num desunt in Hearnii L. 1. Repetitio τῶν *millia hominum* hujus neglegentiae caussa fuit. V. ad 9, 11, 11. [pro *Trocmi*, *Trogi* Bamb.]

§. 4. *Ariarathis Cappadoces et Morzi auxiliares*] Pusillum quidem hoc, tamen consideratione non indignum visum, sitne *Morzi* reguli nomen potius, quam populi. Mihi reguli videtur, ut Ariarathis. GLAR. *Morzis* videtur esse legendum. Fuit autem *Morzes* rex Paphlagoniae, et Ariarathes Cappadociae. Quamobrem *auxiliares Morzis* Paphlagones intelligit. Sic 37, [39, 9.] *auxiliares Eumenis* Pergamenos intellexit, id est, auxilia, quae secum ad bellum Romanum aut Eumenes adduxit aut Morzes. Hoc dico, quia utroque in loco haeret Glar., hoc autem etiam turpius, quod, Morzi an populi sint, ambigit, cum tamen Strabo lib. 12, [562.] Paphlagonum fuisse regem, et ejus regiam fuisse Gangra, cui Dejotarus successerit, tradat his verbis: *ὕστατος δὲ τῆς Παφλαγονίας ἦρξε Δηϊόταρος Κάστορος υἱὸς ὁ προσαγορευθεὶς Φιλάδελφος τὸ Μορζέους βασίλειον ἔχων τὰ Γάγγρα.* †. „Glareanus aït, reguli „nomen esse, non populi." †. SIG. *Morti* Voss. et Lov. 1. *Morci* Lov. 2. *Mori* Lov. 3. *Morri* Lov. 5. *mercenarii* Harl. An *Morzii*, vel *Morzias* legendum? Polyb. Exc. legat. num. 59. *Πρὸς δὲ τούτοις τῶν χρημάτων καὶ τῆς γάζης, ἧς ἀπήνεγκε παρὰ Μορζίου καὶ Ἀριαράθου ἀποδοῦναι τοῖς προειρημένοις βασιλεῦσιν ἐννακόσια τάλαντα.* Glareani haesitationem, utrum populi an reguli nomen fuerit, excusat similis virorum doctorum in loco Strab. a Casaub. in notis ad Strab. memorata. Mox *prima acie* Lov. 5. et edd. principes. Aldus mediam praepositionem adjecit, probantibus reliquis Mstis. [*Ariarthis* Bamb.]

§. 5. *Ubi adpropinquarunt, omnia eadem utrimque*] Male τὸ *ubi* deest in Voss. et Lovel. 1. ac 6. Tum *utrique* Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. et Mead. ambo. Mox *aucti sunt hostibus*, omissa voce *fractos*, Mead. ambo. Eadem vox etiam deest in Lov. 1. 2. 3. 4. 5. edd. Camp. Rom, anni 1472. et Parm. *aucti sunt, et hostibus fracti* Harl.

paribus initiis coepta res eumdem exitum habui

7 Velut nubes levium telorum conjecta obruit acie Gallorum. nec aut procurrere quisquam ab ordinibus suis, ne nudarent undique corpus ad ictus, au debant: et stantes, quo densiores erant, hoc plur velut destinatum petentibus vulnera accipieba

8 Consul, jam per se turbatis si legionum signa oste disset, versuros extemplo in fugam omnes ratus, r ceptis inter ordines velitibus et alia turba auxilioru aciem promovit.

XXVII.

Quod si placet, mutanda erit distinctio hoc modo: *praeter animos. et victoribus ab re secunda aucti sunt, et hostibus fracti*. Magis tamen placet vulgatum. [*ap. pro.* Bamb. *fractos* omiss. idem.]

§. 7. *Procurrere quisquam ab ordinibus suis, ne nudarent undique corpus ad ictus, audebant*] *nudaret* [Bamb.] et *audebat* Voss. et Lov. 6. Et ita ediderunt Moguntini; incertum tamen, an praeeunte cod. suo. Certe in excerptis ejus nullam ad haec verba lectionum diversitatem notarunt. Haud male igitur Gronov. *nudarent* et *audebant*, quem v. ad 36, 16, 6. *quisque* cum verbo plurali construi, vidimus ad 2, 22, 7. *ne nudarentur undique copiis aditus* Lovel. 2. *ne nudarent undique copiis aditus* Harl. τὰ *ad ictus* desunt in Lov. 6.

Velut destinatum petentibus] *Destinatum* hic videtur esse scopus, et *destinare* scopum designare, quem petas. Liv. [38, 29, 7.] *Non capita solum hostium vulnerabant, sed quem locum destinassent oris.* Est et *destinare*, quod petis, attingere et prendere. Caesar. lib. 7. B. Gall. [22.] *Nam laqueis fal-ces avertebant, quas cum desti verant, tormenta retrorsus red bant.* Est et *mittere* ut torme aliquo aut arcu. Veget. lib. 18. *Ad majores ballistas, malle los vel falaricas cum incendio d stinant.* TURN. 14. Advers. t Puto excidisse praepositione *et stantes quo densiores erant, h plura, velut ab destinatum pe tibus* (Romanis) *vulnera accipi bant.* Nam *destinatum* scopus, recte explicuit Turnebus. V doctus tamen explicat vulgatu ut destinatum erat petentib ut destinaverant petentes. H beat, cui placet, mihi hoc f gidius et otiosum videtur. J. F GRON. Schelius est, quem r fellit Gronovius, ita locum e plicantem ad Polyb. cap. 14. V ce *destinatum* eodem sensu us est Curtius 7, 5, 41. *Adeo cer ictu destinata feriebat, ut aves qu que exciperet.* Aurel. Vict. in pit. de Caesar. cap. 47. *Summa que voluptatis divinaeque artis cr dere ferire destinata.* ubi vide D ctiss. Arentz. et Freinsh. in Ind Curt. v. *Destinare*. Inauspicata v festinatione, vel neglegentia n tas Gronovii consuluit Doujatius monens eum putare, excidiss

XXVII. Galli, et memoria Toliſtobojorum cla- 1
dis territi, et inhaerentia corporibus gerentes tela,
feſſique et ſtando et vulneribus, ne primum quidem
inpetum et clamorem Romanorum tulerunt. Fuga 2
ad caſtra inclinavit. sed pauci intra munimenta sese
recepere: pars major, dextra laevaque praelati, qua
quemque inpetus tulit, fugerunt. victores, usque 3
ad caſtra secuti, ceciderunt terga: deinde in caſtris
cupiditate praedae haeserunt, nec sequebatur quis-
quam. In cornibus Galli diutius ſteterunt, quia 4
serius ad eos perventum eſt. ceterum ne primum

praepositionem *ad*, ut fit *velut ad deſtinatum petentibus*. eo autem magis perspicuam fieri Livii sententiam. Mox §. seq. *Tum consul* Lov. 6. Deinde *alia turba auxiliarium* Gaertn.

§. 1. *Fessique et ſtando et vulneribus*] Particulam *et* ultimo loco perperam omiserunt Voſſ. Lov. 3. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. [Bamb.] quam alii in hac locutionis forma plerumque priori loco neglegere solent. V. ad 2, 44, 3. [*Toloſtobogiorum* Bamb.]

§. 2. *Pars major, dextra laevaque palati, qua quemque inpetus tulit, fugerunt*] Legendum *dextra laevaque praelati*, non *palati*. GELEN. *palati* Gelenius. Andreas Romae *palati fuerant*: alii poſt illum *palati fugerunt*. Admitto *praelati*: nam et in scriptis vidi: sed *fugerunt* videtur eſſe inane supplementum. Quid enim integrius illo: *Fuga ad caſtra inclinavit; sed pauci se intra munimenta recepere: pars major dextra laevaque praelati, qua quemque inpetus tulit.* id eſt, praeterierunt caſtra. J. FR. GRON. *palati* Lov. 2. 5. Mead. 2. et Hearnii L. 1. Sed reliqui omnes *praelati*, nisi quod unus Lov. 2. proxime verum *plati*, id eſt *perlati*, praeferat. *palatus* et *praelatus* etiam alibi commutantur. V. ad 7, 24, 8. et 5, 26, 7. De verbo *praeferri* v. Gebh. ad 2, 14, 7. et quae notantur ad 29, 32, 8. Deinde *fuerunt* Lov. 1. 3. 4. Mead. ambo, Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. Rom. anni 1472. ac Parm. *fugerunt* recte reliqui scripti cum ed. Campani, unde id poſteriores editores acceperunt. Solent haec verba saepius a librariis confundi. V. ad 27, 32, 6. Nescio, quid Gronov. inpulerit, ut *fugerunt* pro inani supplemento deleret, quum vel id, vel aliud ejus loco, in omnibus supersit scriptis et excusis. Quod enim sine eo sensus conſtare poſſit, legitimam expungendi cauſſam adferre nequit. *qua quemque inpetus*, omiſſo τῷ *tulit*, Mead. 1. Male. Liv. 40, 4, 14. *Viae ad mortem duae sunt: qua quemque animus fert, effugite superbiam regiam.* Ovid. 12. Her. 209. *Quo feret ira, sequar.* De verbo *ferre* et *auferre*, quod proprie de tempeſtate et fluctibus dicitur, et metaphorice hoc sensu usurpari solet, vide Bentl. ad Ter. Phor. 4, 4, 8. Deinde paul-

5 quidem conjectum telorum tulerunt. Consul, q
ingreſſos in caſtra ab direptione abſtrahere non p
erat, eos, qui in cornibus fuerant, protinus
6 sequendos hoſtes misit. per aliquantum spatium
cuti, non plus tamen octo millia hominum in f
(nam pugna nulla fuit) ceciderunt: reliqui flu
7 Halyn trajecerunt. Romanorum magna pars ea n
cte in hoſtium caſtris mansit; ceteros in sua caſ
consul reduxit. Poſtero die captivos praedam
recensuit: quae tanta fuit, quantam avidiſſima
piendi gens, quum cis montem Taurum omnia
mis per multos tenuiſſet annos, coacervare potu

lo ante *sese recepere* omnes codd. et edd. ante Aldum, qui *se* dedit. Sed priscam lectionem reduxi.

§. 4. *Galli diutius ſteterunt*] *diu ſteterunt* Lov. 2. Harl. et Mead. 1. Mox *telorum conjectum* Lov. 1. 3. et Voſſ. Dein §. seq. *non poterat abſtrahere* Voſſ. et Gaertn. Vox *hoſtes* deeſt in Lov. 6. [§. 5. *quia* Bamb.]

§. 6. *Flumen Halyn trajecerunt*] *Halim* vel *Halym* quidam codd. reliqui *Halyn* servant. V. ad cap. 25, 7. Tum *transierunt* Lov. 5. et edd. principes. Aldus auspiciis cod. Mog. *trajecerunt* dedit; quod eſt in reliquis omnibus scriptis noſtris. V. ad 4, 31, 8. Paullo ante τὸ *hominum* deerat in Harl.

§. 7. *Quantum avidissima rapiendi gens, quum etc. omnia armis per multos tenuiſſet annos*] *quanta avidissima* Lov. 1. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et edd. antt. [Bamb.] Miror Froben. demum anno 1531. tam manifeſtum vitium deprehendere potuiſſe.

De cauſſa erroris v. ad 6, 3
Hinc *capiendi* Harl. V. ad 6,
5. Dein *armis tenuisset*, voci
per multos et *annos* omiſſis, L
4. et Mead. 2. *per multos annos*
nuisset Voſſ. Lov. 1. 2. 3. 6. H
Mead. 1. et Gaertn. [Bamb.]
deri poſſet, una voce *perm*
legendum eſſe, quia Livius
piſſime durationem temporis
su accusativo sine praepositi
exprimit. V. ad 10, 21, 6. In
dum tamen etiam effertur
praepositione *per*. Supra 9,
10. *Suo nomine per multos a*
inbelles egissent. Ubi etiam G
teri ultima et quaedam aliae e
permultos, quod recentiores
rum mutarunt. 24, 47, 15. *Ro*
foedum incendium per duas no
ac diem unum tenuit. 35, 40
Per totidem dies feriae fuerunt.
45, 6. *Ludi per dies decem m*
adparatu facti. Paullo ante
manorum pars magna Voſſ. L
1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. amb
et Gaertn. Tum proximum p
nomen *ea* non adparet in Lov.

§. 8. *Ex dissipata passim f*
in unum locum congregati, mag
pars saucii aut inermes] *ex diss*

Galli, ex dissipata passim fuga in unum locum con- 8
gregati, magna pars saucii aut inermes, nudati om-
nibus rebus, oratores de pace ad consulem mise-
runt. Eos Manlius Ephesum venire jussit. ipse,
(jam enim medium autumni erat) locis gelidis pro- 9
pinquitate Tauri montis excedere properans, victo-
rem exercitum in hiberna maritimae orae reduxit.

XXVIII. Dum haec in Asia geruntur, in ceteris 1
provinciis tranquillae res fuerunt. Censores Romae
T. Quinctius Flamininus et M. Claudius Marcellus
senatum perlegerunt. princeps in senatu tertium le- 2
ctus P. Scipio Africanus. quatuor soli praeteriti

pata fuga passim congregati, reliquis omissis, Lovel. 5. et edd. vett. Primus Aldus, praeeunte cod. Mog. substituit, quod nunc vulgo exstat. Neque aliter reliqui codd. nisi quod *fuga passim* etiam supersit in Voss. Lov. 3. 6. et Gaertner. Dein *magna pars saucia ut inermes* scripti et excusi ante Froben. qui anno 1531. *saucii et inermes*, sed rectius quadriennio post *saucii aut inermes* emendavit. Olim enim unica serie *sauciautinermes* scriptum fuit; quod, male in *saucia ut* divisum, in *saucI aut* dividendum erat. *saucI* nempe scribebatur pro *saucii*. Hinc *LavinI* pro *Lavinii* datum est. v. ad 1, 3, 3. *AscanI* ad 1, 3, 6. *DI.* ad 2, 12, 5. *ServilI* ad 2, 29, 7. et c. 51, 6. Similiter *ClaudI*, *TempanI*, *PostumI*, *ManlI*, *FabI*, *ValerI*, *PompilI* passim obcurrunt; etiam *praesidI* pro *praesidii*. V. ad 24, 37, 2. et 37, 12, 2. Adde Pierium et Celeberr. Burm. ad Virgil. Ecl. 1, 69. et quos laudavit; ut et Emmen. ibid. vers. 33. Similiter etiam scribebatur in principio vel in medio vocis. Ita *FalerIs* 5, 14, 7. *alIs* 28, 14, 17. *FormIs* 35, 21, 4. *Idem* 40, 22, 14. *reliquIs* 40, 57, 8. Alia v. ad 32, 6, 6. et 36, 20, 3. [*congregata* Bamb.]

§. 9. *Jam enim medium autumni erat*] *Tò enim* non agnoscit Harl. Tum *montis Tauri* Lov. 5. et edd. vett. Hinc *cedere* Mead. 2. et Lov. 4. Tandem *orae maritimae* Gaertn.

§. 1. *Senatum perlegerunt. Princeps in senatu tertium lectus*] MS. *senatum elegerunt*. Ego legerim *senatum legerunt*. MOD. Neque *elegerunt*, quod cod. Mog. neque *perlegerunt*, quod codd. nostri, omnesque edd. praeferunt, satis placet: sed potius cum Modio *legerunt* probandum videtur, quod in hac re proprium ac sollemne verbum esse, omnes norunt. V. ad 2, 1, 9. et 40, 51, 1. Deinde *in senatum* Lov. 5. Harl. Mead. 1. Gaertn. ed. Camp. et plures aliae. Male. Nam *in senatum legi* dicuntur, qui nondum senatores in hunc ordinem a censoribus adsciscuntur. Supra 2, 1. *Conscriptos videlicet in novum senatum adpellabant lectos*. At

sunt, nemo curuli usus honore. et in equitatu rece
3 sendo mitis admodum censura fuit. Substructione

princeps in senatu legitur, qui, jam antea senator existens, primo loco a censoribus recensetur. Epit. Liv. 43. *M. Aemilius Lepidus a censoribus princeps in senatu lectus.* Ipse Liv. 27, 11. *Lectus a Sempronio princeps in senatu Q. Fabius Maximus consul.* Vox *tertium* deest in Hearnii L. 1. At supra est 34, 44, 4. *Principem senatus P. Scipionem consulem, quem et priores censores legerant, legerunt.* Infra 43, 15, 6. *Senatum deinde censores legerunt. M. Aemilius Lepidus princeps ab tertiis jam censoribus lectus.*

§. 2. *Quatuor soli praeteriti sunt, nemo curuli usus honore*] Haec verba vertit sic Plutarchus in Quinctio [pag. 379.] ἐξέβαλον δὲ τῆς βουλῆς τῶν οὐκ ἄγαν ἐπιφανῶν τέσσαρας. SIG. *Praeteritum* aliquem non semel apud Ciceronem observamus dici, pro repulsam passum in petitione magistratus: uti in orat. pro Plancio [cap. 21.] *Quos omnes scimus aedilitate praeteritos, consules esse factos.* et rursus [cap. 3.] *Populus solet nonnunquam dignos praeterire.* et in Tuscul. [5, 19.] *Quum bonus suffragiis praeteritur, et a vano populo repulsam fert.* Si itaque Livii verba illa, *senatum censores perlegerunt*, hoc est, *elegerunt senatores*, interpretemur, sensus erit, *quatuor tantum praeteritos*, id est, repulsam passos. *Perlego* enim illud aliquando significat, quod lego, scilicet eligo tanquam bonum et praestantem. Sic Horat. in Carm. Secul. *virgines lectas* dixit, et Virgil. 9. Aen. 272. *lectissima matrum Corpora.* Cic. 1. in Verr. [6.] *lectissimos viros.* et [cap. 26.] *lectissimum adolescentem.* Et *lectissimam foeminam* ad Att. et lib. de Invent. [1, 31.] *uxorem lectissimam*, et *foemin lectiorem.* Alia quoque potest ferri interpretatio, quam no Festus praebet per haec verb *Praeteriri senatores quondam in probrio non erat, quod ut reges bi legebant, sublegebantque, q in consilio publico haberent, post exactos eos, consules quo et tribuni militum consulari p state conjunctissimos quosque pa triciorum sibi et deinde plebejor legebant, donec potestas tribuni intervenit, qua sancitum est, censores ex omni ordine opti quemque curiatim in senatum le rent; quo factum est, ut, qui pr teriti essent, et loco moti, haber tur ignominiosi.* Itaque ex Fe interpretari possumus senatu m tos. Cui expositioni etiam ma lux afferenda. Statuamus itaq censores seu dictatorem, ad q spectabat munus legendi se tum, consuevisse schedulam syngrapham habere, in qua s natorum omnium descripta n mina recitarentur: si quando legendo alicujus mentio fier qui antea in senatu non fuiss in senatorem novum eum elect intelligebatur; si vero ex i qui in praecedenti sched senatoria descripti fuerant, lentio praeterirentur, eos sen tu motos dignoscebatur; ideoq *praeteriti* dicebantur: quod ipsomet Livio elicere licet, 23, [22, 3.] scribente: *Neque en post L. Aemilium et C. Flamini censores senatus lectus fuerat, qu tantum senatorum adversae pugn ad hoc sui quemque casus per qu quennium absumpsisset.* Et pau lo post [c. 23, 5.] de Fabio Bute ne, dictatore ad senatum leg dum dicto a C. Terentio cons le, de se ipso verba faciente subdit: *Nam neque senatu mot*

super Aequimaelium in Capitolio, et viam silice sternendam a porta Capena ad Martis locaverunt.

rum quenquam ex iis, quos C. Flaminius et L. Aemilius censores in senatum legissent: transcribi tantum recitarique eos jussurum; ne penes unum hominem judicium arbitriumque de fama ac moribus senatoris fuerit: et ita in demortuorum locum sublecturum, ut ordo ordini, non homo homini praelatus videretur. Recitato vetere senatu inde primum in demortuorum locum legit, qui post L. Aemilium et C. Flaminium censores curulem magistratum cepissent, necdum in senatum lecti essent, ut quisque eorum primus creatus erat: tum legit, qui aediles, tribuni plebis, quaestoresve fuerant, tum ex iis, qui magistratus non cepissent, qui spolia ex Romano hoste fixa domi haberent, aut civicam coronam accepissent. Ita centum septuaginta septem cum ingenti approbatione omnium in senatum lectis extemplo se magistratu abdicavit. Itaque si de priori senatus descriptione nihil immutatum esset, et nova schedula eum praecedenti conveniret; nullum senatorem novum factum, nec aliquem senatu motum, qui viveret, manifestum erat: si qui vero adempti aut additi in legendo deprehenderentur, alius senatus dicebatur. Ita Liv. 27, [11, 12.] de senatus lectione M. Cornelio Cethego et P. Sempronio Tuditano censoribus ait: *Inde alius lectus senatus, octo praeteritis, inter quos L. Caecilius Metellus erat, infamis auctor deserendae Italiae post Cannensem cladem.* Qui itaque senatorum veterum nota aliqua notabatur, quique in recitando senatu, quod quinto quoque anno fieri solebat, praeteritus esset, hic senatu motus dicebatur, et e senatorum albo dispunctus et obliteratus, quod comprobare possumus ex pluribus in Liviana historia exemplis; ut ex praedicta Cethegi et Tuditani censura, in qua octo in senatus lectione praeteriti; Salinatoris ac Neronis, in qua septem; Flaminini et Marcelli, in qua quatuor; et M. Catonis, in qua septem praeteritos legimus: quod et aliquando privato odio factum, nulla saltem praecedente legitima caussa, colligimus ex Livio 40, [51, 1.] *Retinuit quosdam Lepidus a collega praeteritos.* unde nonnumquam acres inimicitiae coortae, tradente eodem in Epit. lib. 59. C. Atinium Labeonem tribunum plebis Q. Metellum censorem, a quo in senatu legendo praeteritus erat, de saxo dejici jussisse. MARC. DONAT. Ex loco Plutarchi, quem Sigonius laudavit, Donatus videre poterat, non priorem, quam dederat, sed solam posteriorem interpretationem veram esse, et, quum censor dicitur in legendo senatu aliquos *praeteriisse*, indicari, eos ex senatu ejectos esse. [*solis* Bamb. *in equitatu* omiss. id.]

§. 3. *Substructionem super Aequimaelium in Capitolio*] Ad quid illa *substructio*, et quo pacto facta *super Aequimelium*, vix a quoquam intelligi puto: eum alioqui quid sit *substructio* ex Vitruvii lib. 1. satis sit clarum. De *Aequimelio* item ex l. 4, [16.] Livii. Suspicor itaque, ut, quod sentio, ingenue fatear, hunc locum mutilum. GLAR. Glareanus in Annot. vix hunc locum intelligi posse tradit; quum tamen, ut mea fert sententia, ex ejusdem Livii verbis facile explicari possit. Superius lib. 4, [cap. 13. et seqq.] scripsit, Melium frumentarium divitem equestris ordinis,

4 Campani, ubi censerentur, senatum consuluerun
decretum, uti Romae censerentur. Aquae ingent
eo anno fuerunt. Tiberis duodecies campum Ma
5 tium planaque urbis inundavit. Ab Cn. Manlio co
sule bello in Asia cum Gallis perfecto, alter cons

in annonae caritate frumentum plebi elargitum, regnum affectasse, ob idque a dictatore Quinctio Cincinnato, Q. Minutio deferente, in jus vocatum, reluctantem ab Ahala Servilio obtruncatum, ejusque bona publicata, atque ejusdem domum dirutam, ut monumento area esset oppressae nefariae spei, quam *Aequimelium* vocatam scribit, idque anno ab V. C. CCCXVII. contigisse testatur, M. Geganio Macerino et L. Sergio consulibus. In eodem vero statu aream Aequimelii permansisse ex praesenti loco colligimus, usque ad annum IↃLXI. M. Fulvio Nobiliore et C. Manlio Vulsone consulibus, sicque per annos CCXLIV. quo tempore censores T. Quinctius Flamininus et M. Claudius Marcellus, deformitatem eam in Capitolio aversantes, eo in loco denuo aedificandum decreverunt: nil enim aliud ea verba, *substructionem super Aequimelium locasse*, significant, quam aedificium a fundamentis exstruendum in area, *Aequimelio* dicta, locavisse. Sic Cic. orat. pro Mil. [20.] dixit: *Quo in fundo propter insanas illius substructiones facile mille homines versarentur.* Et iterum [31.] *Areas, quas ille caesis lucis substructionum insanis molibus oppresserat.* Colum 2, 2. *Quibusdam substructionibus partes agri sunt occupandae.* Et lib. 1, [5.] *Quum ex depressiore loco fuerint orsa fundamenta, non solum superficiem suam sustinebunt facile, sed et pro fultura et substructione fungentur adversus ea, quae mox, si forte*

villam prolatare libuerit, ad su periorem partem applicabuntur. C sar lib. 2. B. Civ. [25.] *Alt theatro, quod est ante oppid substructionibus ejus operis m mis, aditu ad castra difficili et gusto.* De substructione plur pud Vitruv. lib. 1. videre p rit curiosus lector. MARC. NAT. Nescio, quo auctore s bat Donatus, Aequimaelium *Capitolio* fuisse, quod non lo ab eo abfuisse ostendunt, qu urbe Roma scripserunt. Nar 5. Rom. vet. 5. verba Livii sensu videtur accipere, subst ctionem super Aequimaelio, qu *sub Capitolio* erat. Ita praep tio *in* locum vicinum denota qua significatione Latinos quo ea uti, ut Graecos τῷ ἐν, do Perizon. ad Aelian. 2. Var. Hist Non contemnenda tamen est co jectura Rycquii. DUK. Codd. q bus utor, nihil mutant, nisi q *in Capitolium* unus legat Lov. Rycquius vero de Capitol. c 25. legendum censet *super Aeq maelium et in Capitolio.* Ration emendationis non addidit; q tamen nulla alia esse potest, qu quod Aequimaelium in Capitol non fuisse existimarit. Sane S Rufus de Region. urb. Aequ maelium memorat in regione u bis IV. secundum divisionem A gusti, quum Capitolium fue in regione VIII. Verum Nardin. Rom. Vet. cap. ult. putat, la niam hanc male inepteque Livi adsutam esse. Ipse deinde do lib. 5. cap. 5. Aequimaelium i vico Jugario fuisse, ejusque v ei partem constituisse, ex Liv

.Fulvius, perdomitis Aetolis, quum trajeciſſet in ...phalleniam, circa civitates insulae misit percun...tatum, utrum se dedere Romanis, an belli fortu...nam experiri, mallent? Metus ad omnes valuit, ne 6
...ditionem recusarent. obsides inde imperatos pro

...7, 15. *Solo aequata omnia in... Salinas ac portam Carmenta... cum Aequimaelio Jugarioque*. Vicum autem Jugarium sub ...itolio fuiſſe, patet ex Liv. ... 21, 6. *Saxum ingens* etc. *in ... Jugarium ex Capitolio pro..., et multos obpressit.* [*substri...* Bamb.]

Viam silice ſternendam a porta ...pena ad Martis aedem locave...] Legendum *a porta Capena ... Martis*, non *ad Martis aedem*. ...LEN. Pal. pr. *viam ſternen... a porta Capena et usque ad ...rtis aedem locaverunt*. Vet. ed. ...ttit quoque τὸ *silice*. Alter ... Pal. *viam siliternendam a ...ta C.pena ad Martis aedem lo...verunt*. GEBH. *viam ſternendam* ... 3. 5. et edd. Camp. Rom. an... 1472. ac Parm. *viam siliter...dam* Mead. 1. *viam silicternen...* Lov. 1. 4. et Mead. 2. *viam ...ſtrinendam* Voſſ. Supra 10, ... 4. *Via a Martis silice ad Bo...las perſtrata eſt.* et 41, 27, 5. *...ores vias ſternendas silice in ... locaverunt.* Dein *usque ad ...rtis aedem* Lov. 3. *ad Martis ...* Lov. 2. 5. Harl. Mead. u...que, et Gaertn. Sed vocem ... rectius ignorant reliqui ...ripti, cum cod. Mog. quam el...psi omiſſam paſſim supplere, et ...vitis scriptoribus obtrudere li...rarii conati sunt. V. ad 10, 23, ... Caeterum aedes haec Mar...tis erat extra portam. Supra 7, ..., 3. *Quum omnes extra portam Capenam ad Martis aedem conve...nire armatos juniores jussisset*. Et quidem a porta Capena ad Martis semitam olim ſtraverant aediles curules. Liv. 10, 23, 12. *Semitam saxo quadrato a Capena porta ad Martis ſtraverunt.* Pro semita nunc viam silice ſtraverunt censores, qui eo usque olim a Bovillis viam ſtraverant. V. lib. 10, 47, 4.

§. 4. *Aquae ingentes eo anno fuerunt*] MS. *pluviae ingentes eo anno fuerunt*. MOD. Vulgatum tamen, quod in omnibus codd. conſtanter supereſt, defendi poteſt ex Livii 24, 9, 6. *Aquae magnae bis eo anno fuerunt: Tiberisque agros inundavit cum magna ſtrage tectorum, pecorumque, et hominum pernicie.*

§. 5. *In Cephaleniam*] Duplicandam eſſe in hac voce literam *l*, docet Euſtathius in Dionys. [vers. 431.] his verbis: *τοὺς δὲ Κεφαλλῆνας καὶ τὴν Κεφαλληνίαν ἐν δυσὶ λλ ἡ παλαιὰ χρῆσις ἅπασα ἔχει.* SIG. Euſtath. ad Hom. Odyſſ. A. vers. 105. pag. 26. ed. Basil. *Ἀφ' οὗ* [nempe *Κεφάλου ἀνδρὸς φυγάδος ἐξ Ἀθηνῶν*] *χρησιμεύσαντός τι ἐν τῷ τότε πολέμῳ, Κεφαλληνία ἐν δυσὶ λ. ἡ χώρα ἐκλήθη πρὸς διαστολήν. ἵνα τὸ ἐθνικὸν ὁ Κεφαλλὴν ἔχοι διαφορὰν πρὸς τὴν ἐν σώματι κεφαλήν.* V. Cel. Duker. ad Flori 2, 9, 4. et quae notavi supra ad 37, 13, 11. Mox *dedere se Romanis* Lov. 2. 4, Harl. et Mead. ambo. [*Cephallaniam* Bamb. mox *percontatum* idem.]

§. 6. *Ne deditionem recusarent*] *excusarent* Voſſ. Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, [Bamb.] et edd. antt. Ejus loco deinde Moguntini ex cod. suo recte sub-

viribus inopis populi, vicenos Nesiotae, Cranii, P
7 lenses et Samaei dederunt. Insperata pax Ceph
leniae adfulserat; quum repente una civitas, inc
8 tum quam ob caussam, Samaei desciverunt. Qu

stituerunt *recusarent;* quod itidem superest in Lov. 2. Gaertn. et in Lov. 3. pro varia lectione. Mox *pro viribus inopes populi* Lovell. 2. 3. 4. Harl. et Mead. 1. [Bamb.]

Vicenos autem Cranonii, et Phalenses, et Samei dederunt] Quidam *Granonii* et *Samii* emendarunt. Scholiastes vero in Thucydidis lib. 2. [cap. 30.] *Σάμιος ὁ ἀπὸ Σάμου, Σαμαῖος ὁ ἀπὸ Σάμης.* Ipse autem Thucyd. *Κεῖται δὲ* (inquit) *ἡ Κεφαλληνία κατὰ Ἀκαρνανίαν καὶ Λευκάδα, τετράπολις οὖσα Παλλῆς, Κράνιοι, Σαμαῖοι, Πρόνναιοι.* id est, *Sita autem est Cephallenia ad Acarnaniam et Leucadem, cui quatuor sunt civitates, Pallenses, Cranii, Samaei, Pronnaei.* Quare perperam hic Livii codicem emendarunt, legendumque, *vicenos autem Cranii, et Pallenses, et Samaei dederunt.* Nisi forsitan quis putet, haec ne Livio quidem admodum nota fuisse; quod mihi tamen non fit verisimile. Pro *Pronnaeis* quidam ante *Cranios* posuerunt *Nesiotae,* atque ita legunt: *vicenos Nesiotae, Cranonii, Pallenses, et Samaei dederunt.* GLAR. Cum in omnibus ante libris legeretur, *vicenos autem Cranonii,* emendatum est *vicenos Nesiotae, Cranonii,* ut quatuor, qui fuisse dicuntur, Cephalleniae populi redderentur. Quorum tres omnium consensu fuerunt *Cranii, Pallenses, Samaei.* Quartum Thucyd. lib. 2. [cap. 30.] *Προνναίους* vocat, Strabo lib. 10, [455.] *Πρόνησον* nominat, pro quibus *Nesiotae* restituti sunt. *Cranii* certe a *Cranio,* ut ait Stephanus; non *Crannonii* a *Crannone,* leg[...] dum est. *Κράνιον πόλις ἐν [...]φαλληνίᾳ, τῇ νήσῳ· Τετρά[...] δὲ ἡ νῆσος ἀπὸ τῶν Κεφα[...] παίδων, Προνήσου, Σάμου, [...] λέως, Κρανίου. τὸ ἐθνικὸν [...] ναεῖς.* SIG. Habet Pal. pr. [...] *nos autem Granoni, et Palen[...] et Tamei dederunt.* [eadem o[...] *dederunt* Bamb.] GEBH. *vi[...] autem* omnes nostri, et edd. v[...] pro eo Frob, anno 1535. (D[...] jatius id male Sigonio trib[...] dedit *vicenos Nesiotae,* forte e[...] mendatione Gelenii; quae ta[...] cui fundamento innitatur, ne[...] quum ex cod. Mog. nihil n[...] tur. Doujatius, secutus Stra[...] nem l. laud. qui unam Cepha[...] niae urbem *Pronesum* vocat, [...] gendum censet *vicenos Pronese[...]* Si quid tamen mutandum fo[...] et Frobenii lectio non ex c[...] sed ex ingenio orta esse con[...] ret, legerem *vicenos Pronaei;* [...] modo quod Thucyd. ut Si[...] monuit, incolas vocet *Προ[...] ους,* vel, ut alii legunt, *Π[...] ναίους,* verum etiam quod [...] lyb. quem Livius in nomini[...] propriis sequi solet, urbem *Π[...] νους* adpellarit, lib. 5, 3. *Πρ[...] έσχε τῆς Κεφαλληνίας κατὰ Π[...] νους· ὁρῶν δὲ τότε πολισμάτ[...] τοὺς Πρόνους δυσπολιόρκητ[...] ὄν,* etc. Eodem ferunt vesti[...] lectionum, quae apud alios o[...] currunt, ut apud Auctor. Ety[...] M. voce *Κεφαλληνία,* ubi inc[...] lae vocantur *Πρόνοοι,* et Tzet[...] ad Lycophr. Cassandr. 791. u[...] ex Thucyd. memorantur *Πρώ[...] οι.* quo utroque loco forte sim[...] liter *Πρόναιοι* vel *Πρώναιοι* le[...] gendum. Hinc patet, non aud[...] endum Th. de Pinedo, qui a[...]

opportuno loco urbs posita esset, timuisse se ajebant, ne demigrare cogerentur ab Romanis. ceterum ipsine sibi eum finxerint metum, et timore vano quietem exuerint, an jactata sermonibus res apud

Steph. in v. *Κράνιον* in Thucyd. legendum putabat *Πρόνησοι*, (saltem *Προνήσιοι* dedisset) quia a Proneso, uno filiorum Cephali secundum Stephan. nomen habent. Certe veterum edd. lectio in Stephano, quam Berkelius exhibet, potius exigit, ut apud eum pro *Προνήσου* legamus *Πρόνου*. Deinde *Sarmoi* Gaertn. *Gammoni* Voss. *Gramoni* Lov. 1. *Granoni* Lov. 2. 3. 6. *Grannoni* Lov. 4. Harl. et Mead. ambo. *Granonii* Lov. 5. et edd. principes. *Cranonii* Paris. 1529. pro quo Sigonius *Cranii*. Tum *et Brabenses* Lov. 1. *et Palenses* Lovel. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *et Phalenses* Lov. 5. et edd. antt. *Palenses*, sine copula, Frob. anni 1535. *Pallenses* Basil. anni 1554. Legendum videtur *Palaeenses*, vel *et Palaeenses*; verum tum in praecedenti etiam mallem *et Cranii*. Certe *Παλαιεῖς* vocantur Polyb. 5, 3. *Καθωρμίσθη πρὸς τὴν τῶν Παλαιέων πόλιν*. Cephali filius, unde haec urbs ejusque incolae dicti sunt, unico λ vocatur *Πηλεὺς* apud Steph. d. l. quod nomen etiam reddendum Eustath. ad Hom. Il. B. pag. 232. ed. Bas. *Κέφαλος, οὗ οἱ Κεφαλλῆνες παρώνυμοι, πρόγονος ἦν Ὀδυσσέως. Κεφάλου γὰρ Πηλεύς, οὗ Ἀρκείσιος, οὗ Λαέρτης, οὗ Ὀδυσσεύς*. Perperam editur *Κηλεύς*. Pro eo Dorienses dixerunt *Παλεύς*. Incolarum nomen simplici λ scribunt etiam Tzetz. ad Lycophr. 791. et Auctor. Etym. M. v. *Κεφαλληνία*; qui locus prodigiose corruptus ex vestigiis Stephani Byz. ita scribendus videtur: *Ἐκ Λυσίππης ἔσχεν Πρόνον, καὶ Σάμον, καὶ Κράνιον, καὶ Παλέα, ἀφ' ὧν οἱ ἐν τῇ Κεφαλληνίᾳ Πρόναιοι, Σαμαῖοι, Κράνιοι, Παλεῖς*. Quamvis autem incolae apud eos *Παλεῖς*, et apud Thucyd. *Παλλῆς*, non *Παλαιεῖς*, vocentur, hic tamen Polybii scripturam Livium, ut alibi, secutum reor. Tandem *Thamaei* Lov. 1. 3. et Voss. *Tumeni* Lov. 6. *Samii* ed. Mog. et quaedam aliae. Eustath. ad Dionys. Perieg. 533. *Ταύτης* (nempe *τῆς Σάμου Ἰωνικῆς*) *ὁ πολίτης Σάμιος· ὁ μέν τοι τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ Σάμου πολίτης Σαμαῖος, διότι ἐκείνη καὶ Σάμη λέγεται*.

§. 7. *Insperata pax Cephalleniae adfulserat*] Corrupte *Insperata parte Cephalleniae affulserunt* Voss. *Insperata par Cephalleniae affulserant* Lov. 1. *Insuper omni parte Cephalleniae affluxerant* Lov. 6. Mox *desiverunt* Voss. et Lov. 1. *descivisset* Harl. [*Samei* Bamb.]

§. 8. *Sibi eum finxerint metum, et timore vano quietum excitaverunt malum*] Legendum *timore vano quietem exuerunt*, non *quietum excitaverunt malum*. GELEN. Editio Mog. *quietum excitaverunt malum*. Agnosco probitatem veterum eorum librorum, quos quidam dilaudant. MOD. Libri nostri omnes, *et timore vano* (inserit hic *et* Pall. prior.) *quietum excitaverunt malum*. [*quietum excitaverint malum an jactatos* Bamberg.] GEBH. *si confinxerint metum* Lov. 5. 6. et edd. vett. pro quo Moguntini ex cod. suo adscivere *sibi eum finxerint*, adcinentibus omnibus nostris, solo Voss. excepto, qui dedit *eum finxerunt*. Tum *timore vano quietum* (*et quietum* Lov. 3.) *excitaverunt*

9 Romanos perlata ad eos sit, nihil comperti est:
si quod, datis jam obsidibus, repente portas cl
serunt; et ne suorum quidem precibus (mis
enim sub muros consul ad tentandam misericord
parentum populariumque) desistere ab incepto
10 luerunt. Obpugnari deinde, postquam nihil pa
respondebatur, coepta urbs est. adparatum omn
tormentorum machinarumque transvectum ab A
11 braciae obpugnatione habebat: et opera, quae
cienda erant, inpigre milites perfecerunt. duo
igitur locis admoti arietes quatiebant muros.
1 XXIX. Nec ab Samaeis quidquam, quo aut o
ra, aut hostis arceri posset, praetermissum est. d

malum Voss. Lov. sex, Harl. Mead. 1. et Gaertn. *timore vano excitaverint malum* Mead. 2. Quod Gelenius ex cod. ut videtur, probavit, eruditius est, quam ut librarium auctorem haberet. *Exuere quietem*, ut *exuere servitutem* 34, 7, 11. *Numquam] salvis suis, exuitur servitus muliebris.*

Perlata ad eos sit, nihil comperti est] *praelata* sive *prelata* Voss. errore librarii. Alia exempla v. ad 2, 59, 7. 3, 46, 6. 4, 54, 3. 5, 29, 3. 6, 29, 3. 7, 24, 8. 8, 5, 3. 9, 38, 10. Tum *nihil compertum est* Lov. 1. et Harl. Sed mox hoc cap. *nihil pacati*. V. ad 36, 7, 6. Mox §. seq. *ad tentandum misericordiam* Lov. 5. et edd. vett. *ad tentandam* Moguntini ex cod. suo dederunt, quod in reliquis nostris superest. [*plata* Bamb. id. *parentium*. mox *incoepto* omisso *voluerunt*. id. *travectum* id.]

§. 11. *Duobus igitur locis admoti arietes quatiebant muros*] Pal. pr. *quatitabant muros*. GEBH. Similiter Lov. 3. et Hearnii L. 1. Alibi id verbum me legere memini. Antea §. praec. *tor torum machinarumque* Harl. *mentorum machinasque* Voss Lov. 6.

§. 1. *Aut opera, aut hostis ceri posset*] *ad opera aut hostes* vel. 5. et ed. Camp. Tum *possit* Voss. Lovel. 1. 3. 4. H Mead. ambo, et Gaertn. [Ba Mox *duabus maxime tamen* H et Mead. 1. *duabus maxime* Lovel. 2. V. ad 22, 17, 5. *bus inde maxime rebus resiste* Gaertn. V. ad 5, 13, 8.

§. 2. *Juxta vallum pro di novum obstruentes murum*] Sc *juxta validum*, hoc est, aeque lidum. GELEN. Libri omnes *ta vallum*. GEBH. *validum* et Voss. Lov. 4. et Mead. ambo liqui cum margine Mead. 1. *lum*. Tum *dirupto* Lov. 1. 2. 6 Voss. V. ad 9, 45, 17. [*unam terriorem*. mox *his* pro *iis* Ba

§. 3. *Una ad coërcendos inve haud magna memoratu res est*] P

bus tamen maxime resistebant rebus: una, interio- 2
rem semper juxta validum pro diruto novum ob-
struentes murum; altera, eruptionibus subitis, nunc
in opera hostium, nunc in stationes. et plerumque
iis proeliis superiores erant. Una ad coërcendos 3
inventa haud magna memoratu res est. Centum fun-
ditores ab Aegio et Patris et Dymis adciti. A pue- 4
ris ii, more quodam gentis, saxis globosis, quibus
ferme arenae inmixtis strata litora sunt, funda ma-
re apertum incessentes, exercebantur. itaque longius 5
certiusque et validiore ictu, quam Baliaris funditor,
eo telo usi sunt. et est non simplicis habenae, ut
Baliarica aliarumque gentium funda: sed triplex scu- 6

pr. *Una atterendo inventa haud memorata res est.* Pal. alter, et vet. ed. *Una ad terrendos inventa haud memorata res est.* GEBH. Lectionem, quae nunc exstat, Aldus recte ex cod. Mog. adoptavit. Antea edebatur *Una ad terrendos inventa haud memorata res est;* quod servant etiam Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. 2. Gaertn. et Hearnii L. 1. neque aliter reliqui dissentiunt, nisi quod *Una atterendo inventa* praeferat Lov. 3. *Una ad ternendos inventa* Mead. 1. qui *Via* pro *Una* margini adscriptum habet. *ternendos* etiam Mead. 2. in margine. [*magna* omiss. Bamb.]

§. 4. *Funda mare apertum incessentes, exercebantur*] *funda in aërem apertum incessantes* Voss. et Lov. 6. quorum posterior etiam τὸ *exercebantur* ignorat. *incessantes* etiam Lov. 1. et 3. quorum prior omisit τὸ *funda*. *funda in mare apertum* legunt Lov. 5. et edd. principes usque ad Aldum, qui praepositionem induxit. [*hi* pro *ii* mox *more quondam* Bamb.]

§. 5. *Itaque longius certiusque et validiore ictu, quam Balearis*] Praefert Livius funditores ab Aegio, Patris, et Dymis accitos Balearibus, quos tamen excellentissimos funditores fuisse ipsemet testatur 28, [37.] et Plinius 3. cap. ult. Baleares funda bellicosos dixit, quod pariter confirmat Caesar 2. B. Gall. [7.] et Virg. 1. Georg. [309.] scribit.

Stuppea torquentem Balearis verbere fundae.

MARC. DONAT. Pall. uterque, et vet. ed. *itaque longius certiore et validiore ictu.* GEBH. *ita longius* Voss. Lov. 3. 6. et Gaertn. Vide ad 21, 53, 7. Tum *certiore ictu* Lovel. 3. *certiore et validiore ictu* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 2. et edd. ante Moguntinos; qui lectionem, nunc vulgo exstantem, ex cod. suo adsciverunt. Praeterea *Baliaris* et mox *Baliarica* Voss. Lov. 1. 4. et Gaertn. V. ad 21, 21, 12. [*longiore certiore* Bamb.]

§. 6. *Sed triplex scutale, crebris*

tale, crebris suturis duratum, ne fluxa habena v lutetur in jactu glans; sed, librata quum seder 7 velut nervo missa excutiatur. coronas modici circ magno ex intervallo loci adsueti trajicere, non c pita solum hostium vulnerabant, sed quem loc

suturis duratum] Quidam *triplicis scytales* legunt, et ad *duratum* referunt *telum*, quod praecessit. Tolerabilius esset, si *triplex scytale* legeretur, sed *durata* oportebat sequi. Alii putant *scutale* in neutro prolatum genere. Ego puto, Livium describere lancem, cui imponitur lapis, ad quam lora dependent. GLAR. Hunc locum citat Priscian. lib. 6, [726.] ex lib. T. Livii ab urbe cond. 38. iisdem verbis. ut de hac lectione, de qua alii laborarunt, laborandum esse non videatur. SIG. *Scutale* hic existimo corium esse, cujus loris habena consutis facta erat, sic appellatum, quod ex eo genere corii scuta conficerentur. Nam, ut apud Polybium est, exterior scuti facies corio vitulino obducta erat. TURNEB. 14. Advers. 11. Glareanus in Annot. inquit ad hunc locum: Tolerabilius esset, si *triplex scytale* legeretur. Sed, quid sibi vellet id scribens, ignoro. *Scytale* animal venenatum esse, tradidit Colum. 6, 17. et Plinius 32, 5. et Gellius 17, 9. brevem epistolam et Laconicam dixit; utrumque enim σκυτάλη significat apud Graecos; quod si *scytale* est a voce σκυτάλον, quod est scutica, seu virga, quid haec quaeso, commune habeant cum funda, non video. qua de re *scutale* legendum non ambigo, et per *scutale* intelligendum esse partem, fundae mediam, cui globus trajiciendus imponitur, ita appellatam, quod scuti formam prae se ferat, quod in nostratibus fundis videre est, et oculata fide percipere. Sicuti itaque res funditores funda uteba ex simplice habena constante, memorati a Livio fundas h bant, quarum scutale, hoc media pars, ex triplici loro riaceo, seu ex triplici tela f culoque, constabat ad scuti f mam, id est orbicularem, et longum protensam, crebrisq suturis duratam, ne fluxa ha na volutaretur, et cum ea in ctu glans, sed librata quum derit, in scutali inquam, ve nervo missa excutiatur. Leg dum itaque *scutale*, quod pa ter docet Coel. Rhodig. lib. 1 7. Hunc locum quoque advo Priscian. in calce lib. 6. Turn Advers. 14, 7. minus clare, dicam apte, haec Livii verba terpretatus est. MARC. DONA Lipsius quoque 4. Poliorc. *scutale* idem putat esse, quod h benam fundae, id est, lorum ve funem; ob eam causam, qu alioqui verba Livii *non simpli habenae* idoneum sensum non h beant. Hoc verum esse cre Nam quum Livius primum dic fundas has *non simplicis haben* esse, verbis his, quae statim a dit, *sed triplex scutale* declara videtur, quod dixerat, eas n *simplicis habenae* esse, id est, n unum modo funem, ut alias, s tres, sive singulos separatos, distinctos, sive inter se conse tos ac triplicatos habere. H significare voluisse Livium, e iam ex eo quodammodo collig tur, quod funda tali *velut ne missam sagittam* excuti dicit: na vix intelligi potest comparati *scutalis triplicis* fundae cum ne

destinassent oris. Eae fundae Samaeos cohibuerunt, 8
ne tam crebro, neve tam audacter erumperent: adeo ut precarentur ex muris Achaeos, ut parumper abscederent; et se, cum Romanis stationibus pugnantes, quiete spectarent. Quatuor menses obsi- 9

vo arcus, si aliud est *habena*, aliud *scutale fundae*. Salmas. ad Spartiani Pescenn. Nigr. 10. *scutale* vult esse sinum fundae, in quo lapides collocabantur: sed haec interpretatio non explicat, quid sit *habena non simplex* fundae, nec quomodo medium, sive sinus imus fundae, nervo comparetur, cui parem firmitatem et εὐτονίαν, certe majorem, quam habena *simplex*, habet *triplex* et *crebris suturis durata* habena. DUKER. [*scutale cebris* Bamb.]

Velut nervo missa excutiantur] Pal. pr. *emissa*. GEBH. Similiter Lov. 3. Sed nihil mutandum. V. ad 6, 8, 3. et 10, 29, 8. Paullo ante *in ictu*, pro *in jactu*, Lov. 1. V. ad 26, 40, 10. *in actu* Lov. 3. V. ad 25, 4, 7.

§. 7. *Coronas modici circuli magno ex intervallo loci adsueti trajicere*] Nisi expressus sit jacientis et gestus, et ad scopum certitudo, ego, quid sibi ea verba velint, haud assequor. GLAR. Quae essent coronae modici circuli, funda magno intervallo trajici solitae, se nescire fatetur Glareanus, subdens, nisi exprimere voluerit Livius jacientis gestum, quo nihil insulsius excogitari potest. Ego non dubito, Livium describere genus glandis seu globi jaculive a jam dictis funditoribus trajici solitum. vocat autem *coronas*, quod coronae instar orbiculares essent, a similitudine scilicet coronae, et superficie superna et inferna plana. Addit vero *modici circuli*, quia non ingentes, quales coronae, sed modicae magnitudinis essent. Sic circulus circa lunam ἅλως Graecis, Latinis *corona* appellatur ab astrologis et philosophis. MARC. DONAT. Prior Glareani expositio, exprimi jacientis gestum, omnino subsistere nequit; at optime altera exprimi jacientis ad scopum certitudinem. Per *coronam* enim *modici circuli* intelligo modicum foramen rotundum, per quod quum magno ex intervallo loci saxa globosa vel glandem funda trajicere a pueris soliti sint, hinc nunc in bello, ubi opus erat, non tantum capita hostium vulnerabant, sed etiam locum oris, quem petere destinarant. Vox *modici* perperam deest in Lovel. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. Perperam etiam mox *loris*, pro *oris*, Harl.

§. 8. *Ne tam crebro, neve tam audacter erumperent*] *nec tam* Lov. 2. Mead. 1. et Harl. [Bamb.] quomodo etiam peccabatur supra 2, 33, 1. *ne tam* Lov. 3. quod defendi posset ex illis, quae notantur ad 34, 3, 9. Sed unum cod. reliquis dissentientibus, sequi periculosius est. *neu tam* Lov. 1. et 6. V. ad 34, 35, 9. Tum *audaciter* Lov. 2. V. ad 22, 25, 10. Mox *quiete* deest in Lov. 3. [*ut* omitt. Bamb.]

§. 9. *Quatuor menses obsidionem Samaei sustinuerunt*] Pal. pr. *obsidionem Samaea sustinuit*. Pal. alter *Same sustinuit*. GEBH. Scripti *Same sustinuit*. Egit praecipites in mutationem, quod sequitur, *quum ex paucis quotidie*

dionem Same sustinuit. quum ex paucis quotidie
qui eorum caderent, aut vulnerarentur, et, qui
10 perarent, fessi et corporibus, et animis essent;
mani nocte per arcem, quam Cyatidem voca
(nam urbs, in mare devexa, in occidentem ver
11 muro superato, in forum pervenerunt. Samaei, p

aliqui eorum caderent. Hoc putarunt requirere *Samaei*, non *Same*. Liberamus illos hac cura. Lib. 21, [11, 3.] *Annibal, quia fessum militem proeliis operibusque habebat, paucorum iis dierum quietem dedit.* Cur non fecerunt *fessos milites?* Lib. 24, [27, 5.] *Ad Murgantiam tum classem navium centum Romanus habebat, quonam evaderent motus ex caedibus tyrannorum orti Syracusis, quove eos ageret nova atque insolita libertas, operiens.* Quasi dixisset *apud Syracusanos*. Lib. 44, [30, 7.] *Ipse ad Bassaniam urbem quinque millia ab Lisso ducit. Socii erant Romanorum.* Corn. Nepos Timoth. [1.] *Idem classi praefectus, circumvehens Peloponnesum, Laconicam populatus, classem eorum fugavit.* V. ad 8, 11, 12. J. FR. GRON. *quatuor dies* perperam Lovel. 1. Tum *obsidionem ferme sustinuit* Mead. 1. sed *fame sustinuit* in margine, quod etiam praeferunt Lov. 2. et Gaertn. *Samaea sustinuit* Lovel. 3. et 6. *Same sustinuit* reliqui nostri, et Hearnii L. 1. ac N. quod optime Gronov. probavit. *Same* hic ponitur pro incolis urbis Sames, pro Samaeis, et hinc Livius, quae de hac urbe praedicantur, ea flexione eaque forma extulit, quasi non *Same*, sed *Samaei*, praecessisset. Similes locutiones Livio sunt frequentissimae. Lib. 8, 11, 3. *Latinis quoque ab LAVINIO auxilium, dum TERUNT tempus, victis demum ferri coeptum.* et postea *Latium Capuaque agro multati.* v. utro-

que loco. 28, 19, 2. *Castulo,*
prosperis rebus socii fuissent,
cerant ad Poenos. c. 22, 2.
urbs erat Karthaginiensium
per partis: neque id tam di
ira erat, quam quod praeci
in Romanos gerebant odium.
15, 8. *Inde Atracem est prof*
decem ferme millia ab Lariss
est. ex Perrhaebia oriundi sun
18, 9. *Elatia clausit portas;*
nisi vi cogerentur, recepturi
nibus videbantur aut ducem,
exercitum Romanum. 33, 47
Perviceruni, ut legati Kart
nem mitterentur, qui apud
tum eorum arguerent Hannib
37, 4, 8. *Satius visum est, L*
am obpugnari. Nam et a Ph
po prope ad excidium adduc
se, et tunc eo ipso, quod nihi
le timerent, obprimi incautos
se. c. 8, 4. *In Gallograeciam*
serat. Bellicosiores ea temp
erant, Gallicos adhuc, no
exoleta stirpe gentis, servant
nimos. c. 16, 1. *Rhodum prius*
sus adire, et omnia cum iis
municare consilia. c. 54, 19.
tare ausi sumus cum parent
quaeque civitas. 39, 27, 2. *Si*
beras esse Aenum et Maronea
lint Romani, nihil sui pudoris
se ultra dicere, quam ut adm
ant, re non verbo eos liberos re
quant. 43, 7, 10. *Qui exclusi*
eos, Emathiam, Amphipolim,
roneam, Aenum incolumes esse.
bi scripturam hanc contra Si
nium; *quae exclusissent* conjici
tem, et contextui inserente
defendi. Etiam auctor Epit. L

quam captam urbis partem ab hostibus senserunt, cum conjugibus ac liberis in majorem refugerunt arcem. inde postero die dediti, direpta urbe, sub corona omnes venierunt.

XXX. Consul, compositis rebus Cephalleniae, 1
praesidio Samae inposito, in Peloponnesum, jam

23. *Casilinum ita fame vexatum est, ut mures essent, et nucibus vixerint.* V. Gronov. ad 9, 41, 3. 21, 39, 4. 39, 48, 5. Cel. Burm. ad Gratii Cyneg. 509. et Sallust. ad Catil. 8. Similiter Graecos loqui solitos fuisse, exemplis Thucydidis et Luciani docuit vir Cl. in Observ. Miscell. tom. 3. pag. 246. ubi idem genus loquendi etiam Aeliano ex conjectura restituitur.

Qui superarent, fessi et corporibus, et animis essent] *qui supererant* Mead. 2. Harl. Hearnii Oxonn. et cod. Mog. cujus fide id Aldus recepit, et reliqui editores servarunt, usque ad Gruter. cujus ultima *superarent*, at Hearnius *supererant* revocarunt; quorum hic monuit, *superarent* esse in Gruteri et Gronoviorum edd. contra in Mstis aliisque codd. quum tamen idem illud *superarent* invenerim in reliquis Mstis meis, et edd. antiquissimis. *Superare* autem poni pro superesse, vidimus ad 22, 49, 5. Hic autem usus ejus verbi quum doctior sit, quam ut sponte librariis in mentem veniret, verisimilius videtur, scribam Mog. cod. *superarent* literis transpositis in *supererant*, quam reliquos contra mutasse. Ita et supra variant 8, 10, 1. *Superare* et *Superesse* saepe commutantur, aliam tamen ob caussam. V. ad 6, 4, 2. Praeterea *et animis et corporibus* Lovel. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. In praecedentibus τὸ *eorum* redundare, Crevierius notavit. Sed vocem constanter codices agnoscunt. [*super*$^{erant}_{abant}$. Syllabae *abant* punctulis notatae sunt. mox *partem urbis*. Bamb.]

§. 10. *Quam Cyatidem vocant*] MS. *arcem, quam Cyneatidem v.* MOD. *Cytidem* Lov. 2. *Thyatidem* Voss. et Lov. 1. *Tiacidem* Lov. 3. *Thiatidem* Lov. 6. *Tyadidem* Gaertner. *Cyathiden* Lov. 5. et edd. principes.

§. 11. *Inde postero die dediti*, etc. *sub corona omnes venierunt*] Prima vox deest in Lov. 2. 4. Harl. et Mead. utroque, quae tamen copulae vice fungitur. V. ad 7, 20, 7. Tum *omnes sub corona* Lov. 2. 3. et Harl. Paullo ante *captam partem urbis* Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. ante Aldum, qui ordinem dictionum mutavit. *captam urbem* Lov. 6.

§. 1. *Praesidio Samae inposito*] Τὸ *Samae* non comparet in omnibus nostris libris. GEBH. Eamdem vocem ignorant omnes nostri, Hearnii L. 1. et edd. vett. *Same* ex cod. Mog. recepit Aldus, pro quo ed. Colon. dedit *Samo*, Frobon. anno 1531. *Samae*; quod posterius recte recentiores servarunt. Ne quis enim *Same* more Graecorum formatum credatur, v. Voss. 4. Gramm. 2. praeterquam quod Livius etiam rarius terminatione Graeca utatur.

Jam diu arcessentibus Aegiensi-

diu arcessentibus Aegiensibus maxime ac Lace
2 moniis, trajecit. Aegium, a principio Achaïci co
cilii, semper conventus gentis indicti sunt; seu
gnitati urbis id, seu loci opportunitati datum
3 hunc morem Philopoemen eo primum anno labe
ctare conatus, legem parabat ferre, ut in omni
civitatibus, quae Achaïci concilii essent, in vic
4 conventus agerentur. et sub adventum consulis, D
miurgis civitatium, qui summus est magistratus, A
gium evocantibus, Philopoemen (praetor tum er

Ar-

bus] Pall. uterque praefert *aegrescentibus*. GEBH. Similiter Lovel. 3. 4. Mead. ambo, et Gaertn. *eg'sentibus* Lovel. 1. *egresentibus* Lov. 2. Vox illa deest in Lov. 6.

§. 2. *Aegium, a principio Achaïci concilii, semper conventus gentis indicti sunt*] V. ad 43, 17, 6. Paullo post pronomen *id* exsulat a Lov. 2. 4. Harl. et Mead. utroque. Mox §. seq. *in eo primum anno* Lov. 5. et edd. ante Aldum, qui recte praepositionem, a reliquis codd. nostris omissam, ejecit. Insuper *conventus ageretur* Lov. 3. et Gaertn. [*oportunitate* Bamb.]

§. 4. *Damiurgis civitatum, qui summus est magistratus, Aegium evocantibus*] Doriensibus, inquit Hesych. [v. *Δημιουργὸς*,] qui publica negotia resque civitatis administrant, *Demiurgi* vocantur, qui similes sunt iis, qui ab Atheniensibus *Demarchi* vocantur, id est, tribuni. Peloponnesii autem Dorici sunt generis, quo factum est, ut *Damiurgi* Dorice Livius diceret. *ἐπιδημιουργους* appellat Thucyd. lib. 1, [56.] *τούς τε ἐπιδημιούργους ἐκπέμπειν*, ubi annotant, *ἐπὶ* redundare, et *Demiurgos* esse *Phyl* *chos*. Sed verius puto, quod Livius et Hesychius scrip *opifices* autem ab interprete plicari, equidem plerumque ratus sum. TURN. 14. Adv 11. *Demiurgis* Lov. 5. et e vett. pro quo Frob. anno 15 dialecto Dorica *Damiurgis* s stituit. Et ita fere omnes co praeferunt supra 32, 22, 2. Qu vis autem hoc loco plerique brarii in illa voce aberrari inter eos tamen, si unum memoratum excipias, conve primam syllabam per vocale scribendam esse. V. etiam ad 32, 1. Nihilominus *τοὺς Δ* *ούργους τῶν Ἀχαίων* mem Polyb. Exc. Legat. num. 47. super *civitatium* edd. Rom. a 1472. et Mediol. anni 1480. ad 33, 20, 11. Mox *tum erat pr* *tor* Lov. 1. 3. 6. *tunc erat pr* *tor* Voss. et Gaertn. [*Damiorgi* mox *Philopoemenes* Bamb.]

§. 5. *Quo quum adpareret om* *fere conventuros*] *quod quum adp* *reret fere, conventuros* Voss. *q* *quum adpareret fore conventur* Lov. 1. *quo quum adpareret f* *conventuros* Lov. 6. *fere omnes c*

Argos conventum edixit. quo quum adpareret om- 5
nes fere conventuros, consul quoque, quamquam
Aegiensium favebat caussae, Argos venit: ubi quum
disceptatio fuisset, et rem inclinatam cerneret, in-
cepto destitit. Lacedaemonii deinde eum in sua 6
certamina averterunt. Sollicitam eam civitatem ex-
sules maxime habebant: quorum magna pars in ma-
ritimis Laconicae orae castellis, quae omnis ademta
erat, habitabant. id aegre patientes Lacedaemonii, 7
ut aliqua liberum ad mare haberent aditum, si quan-
do Romam aliove quo mitterent legatos, simulque

venturos Gaertn. Mox τὸ *quoque* non adparet in Lov. 3. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. Insuper *favebat, tum Argos venit* Voss. *favebat caussae, tamen Argos venit* Gaertn. [*et remi* pro *et rem* Bamb.]

§. 6. *In sua certamina averterunt*] Pal. pr. *in sua certamina verterunt*. GEBH. Similiter Lov. 3. Sed prima litera τοῦ *averterunt* intercepta est ab ultima praecedentis vocis. V. ad 2, 44, 6. De locutione *avertere in se* v. ad 6, 23, 8.

Magna pars in maritimis Laconicae orae castellis, quae omnes adepti erant, habitabant] Lege *quae omnis adempta erat*, videlicet Lacedaemoniis. GELEN. *permagna pars* Lov. 5. et edd. vett. pro quo Frob. anno 1535. dedit *magna*, quod in ceteris Mstis superest. Tum *Laconiae orae* Lov. 2. 5. et Harl. Sed vide ad cap. seq. §. 2. Tandem *quae omnes adempti erant* Harl. *qui omnis adempti erant* Lov. 2. in contextu. *quae omnes adepti erant* Lov. 2. in margine, Lov. 3. 5. Mead. 2. et principes excusi. *quae omnis adepti erant* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. *quae omnis adempta erant* Mead. 1. An forte legendum *quae omnia ademta erant?* [*castellisque* Bamb.]

§. 7. *Ut aliquem liberum ad mare haberent aditum*] Pall. uterque *ut aliqua liberum ad mare haberent aditum*. GEBH. Membranae consensu *ut aliqua liberum*. Verissime: intellige *via*. Plautus Milite: *Antevenito aliqua aliquos*. J. FR. GRON. *aliquem* servant Voss. Lov. 1. 5. 6. et Harl. *aliqua* Lovel. 2. 3. 4. Mead. ambo, Gaertn. et Hearnii N. Supra 10, 5, 10. *Si aut superare aliqua et evadere possent*. 26, 27, 12. *Si qui evasissent aliqua, velut feras bestias per agros vagari*. V. Nic. Heins. et Cel. Burm. ad Nason. 3. Trist. 4, 75. Similiter *ne qua* 43, 18, 1. *Ne qua in regnum vacuum inrumperent Romani*. Etiam *recta, alia, eadem*, per defectum vocis *via*, Livio usitata sunt. V. ad 3, 46, 5. Potest etiam *aliqua* accipi pro aliqua parte. V. N. Heins. ad Silii 13, 224. Plene infra est 44, 35, 8. *Ut nudare aliqua parte transitus Enipei cogeretur*.

Simulque ut emporium et rece-

ut emporium et receptaculum peregrinis mercibus [...] necessarios usus esset, nocte adorti vicum maritim[...]
8 nomine Lan, inproviso occupavere. Vicani, q[...]que ibi exsules habitabant, primo inopinata re t[...]riti sunt: deinde, sub lucem congregati, levi c[...]
9 tamine expulerunt Lacedaemonios. terror tamen o[...]nem maritimam oram pervasit: legatosque comm[...]niter, et castella omnia vicique, et exsules, qui[...] ibi domicilia erant, ad Achaeos miserunt.

1 XXXI. Philopoemen praetor, jam inde ab ini[...] exsulum caussae et amicus, et auctor semper Acha[...]

ptaculum] Scribo *simul id emporium et receptaculum*, non *simulque ut*. J. FR. GRON. Huic mutationi nullam justam caussam esse video, praesertim quum Gronov. nullius cod. concentum memoret. Si repetitio τοῦ *ut* obfendit, vocula illa hic omitti posset, quum etiam desit in Lov. 2. Mox *ad necessarios usus essent* Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. et Mead. ambo. [*simul ut empurium* Bamb.]

Vicum maritimum, nomine Lamin] Hujusmodi vicum nemo, quod equidem sciam, nominat in Laconia. Suspicor legendum *nomine Laan*, sive contracte *Lân*, tribus a Gytheo stadiis distans oppido, ut author est Pausanias lib. 3, [24.] Meminit et Strabo lib. 8, [364.] Item alii, ut Ptolemaeus [3, 16.] GLAR. *nomine Lamyn* Voss. *nomine Lamym* Lovel. 1. *nomine Lanin* Lov. 6. *nomine Lamia* Gaertn. *nomine Lamin* Lov. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, [Bamb.] et edd. vett. *nomine Lan* ante Glareanum jam recte edidit Frob. anno 1535. quia nempe cap. seq. §. 2. Gelenius ita emendandum docuit. De hoc vico videndum esse Meurs. 4. Misc. Lacon. 7. monuit Hearnius. Ceterum hic vicus non [...]bus stadiis a Gythio distabat, [...] Glareanus dicit, sed, quae v[...]ba sunt Pausaniae ab eo lau[...]ti, *θαλάσσης μὲν δέκα σάδ[...] Γυθίου δὲ τεσσαράκοντα.* [§. [...] *vicanil* seu a manu sec. *vic*[...] Bamb.]

§. 9. *Castella omnia vicique*] [...]*stella omnia utique* Lov. 1. 6. [...] Voss. Paullo ante *terror inde* [...]*nem* Harl. V. ad 5, 18, 8. *ter*[...]*tũ omnem* Lov. 6. V. ad 22, 17[...] Etiam §. praec. *sub luce* M[...] 1. V. ad 2, 55, 1.

§. 1. *Jam inde ab initio e*[...]*lum caussae amicus, et auctor*] [...] ed. et Pal. alter *exsulum caus*[...] *amicus et auctor.* Sed contra [...] pr. *jam inde ab initio exsul*[...] *caussae esse et amicus et auctor se*[...]*per Achaeis minuendo opes et* [...]*ctoritatem Lacedaemoniorum c*[...]*silium quaerentibus dedit.* GEB[...] *et amicus et auctor* omnes cod[...] nostri, et edd. antt. usque [...] Frob. qui copulam *et* priori [...]co expunxit; quam Gronovi[...] restituit. V. ad 2, 44, 3. Dein[...] *quaerentibus*, quod jam recep[...]runt edd. Parm. Mediol. an[...] 1480. Tarvis. utraque, et re[...]

minuendi opes et auctoritatem Lacedaemoniorum, concilium querentibus dedit. decretumque, eo refe- 2 rente, factum est, *Quum in fidem Achaeorum tutelamque T. Quinctius et Romani Laconicae orae castella et vicos tradidissent, et, quum abstinere his ex foedere Lacedaemonii deberent, Las vicus obpugnatus esset, caedesque ibi facta; qui ejus rei auctores adfinesque essent, nisi dederentur Achaeis, violatum videri foedus.* Ad ex- 3 poscendos eos legati extemplo Lacedaemonem missi sunt. Id imperium adeo superbum et indignum Lacedaemoniis visum est, ut, si antiqua civitatis for-

quae omnes, idem Gronovius recte mutavit in *querentibus*. Alterum Hearnius servare maluit. [*Philopoemenes* ut etiam sup. cap. Bamb.]

§. 2. *Laconicae orae castella et vicos tradidissent*] *Laconiae orae* Voss. Lov. 5. 6. Harl. et edd. vett. pro quo Moguntini recte ex cod. suo *Laconicae* emendarunt, concinentibus reliquis scriptis. Supra cap. praec. *In maritimis Laconicae orae castellis habitabant.* cap. 34. *Terra Laconica excederent.* Tum *castella tradidissent* Gaertn. *castella ejus tradidissent* Lov. 3. *castella cui contradixissent* Lov. 1. *castella contradissent.* Forte voluit *castella contradidissent.* Sola castella cap. praec. loc. laud. memorantur. *Contradere* autem profertur ex Lucret. 1, 402.

Argumenta fidem dictis contradere nostris.

Ita Gifan. legendum contendit. Sed adsentior Lambino, *conradere* vel *corradere* defendenti, quod *contradere dictis fidem* vix Latinum videatur. Hic etiam vulgatam servo. Paullo ante *referente eo* Lov. sex, Harl. Mead. ambo, Gaertn. et edd. ante Froben. qui anno 1535. ordinem vocum invertit. Tò *est* exsulat a Voss. et Gaertn. [*ut in fidem* Bamb.]

Et, quum abstinere his ex foedere Lacedaemonii deberent] *ut cum abstinere* Lov. 1. 3. 4. 5. et edd. ante Moguntinos, qui ex cod. suo *et quum* dederunt, consentientibus reliquis nostris, excepto Voss. in quo erat *ne quum*. Deinde *ex foedere Lacedaemonum* Lov. 5. et ed. Camp. *ex foedere Lacedaemoniae* Voss. et Gaertn.

Lamis vicus obpugnatus] Lege *Lâs vicus*, non *Lamis*; a quo vastato Castores *Lapersae* Graecis denominati sunt. GELEN. *Late vicus* Voss. Lov. 1. 3. et Harl. *Lace vicus* Lov. 4. Mead. ambo, [Bamb.] et Gaertn. *Lanum vicus* Lov. 2. *Lamin vicus* Lov. 6. *Lamis vicus* Lov. 5. et edd. ante Frob. qui anno 1535. *Las vicus*, praeeunte Gelenio, substituit. V. ad cap. praec. §. 7. Insuper voces *caedesque ibi* etc. *adfinesque essent* in Harl. omittuntur neglegentia librarii ob vocum *esset*, *essent* repetitionem. V. ad 9, 11, 11. Tandem *ni dederentur* Lov. 2. *ni dederentur* Lov. 1. V. ad 9, 5, 3.

§. 3. *Ad exposcendos eos legati*]

tuna esset, haud dubie arma extemplo capturi fu
4 rint. maxime autem consternavit eos metus, si sem
primis imperiis obediendo jugum accepissent, ne,
quod jam diu moliretur, Philopoemen exsulibus L
5 cedaemonem traderet. Furentes igitur ira, trigin
hominibus ex factione, cum qua consiliorum aliq
societas Philopoemeni atque exsulibus erat, inter
ctis, decreverunt, renunciandam societatem Achae
legatosque extemplo Cephalleniam mittendos, q
consuli M. Fulvio, quique Romanis Lacedaemon
6 dederent; orarentque eum, ut veniret in Pelopo
nesum ad urbem Lacedaemonem in fidem ditione
que populi Romani accipiendam.
1 XXXII. Id ubi legati ad Achaeos retulerunt, o
nium civitatium, quae ejus concilii erant, conse

Pall. uterque *Ad exposcendos eos et legati*. GEBH. Similiter Voss. Lov. 3. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Omnia haec verba deerant in Lov. 1.

Ut, si antiqua civitatis fortuna esset] In Pal. pr. *si aliqua civitatis fortuna esset*. GEBH. Consentit Lov. 3. *si antiquae civitatis fortuna* Lov. 5. et edd. principes. *si antiqua civitas fortuna esset* Harl. et Gaertn. *esse antiqua fortuna* videri posset eodem modo dici, quo *esse eodem statu*, *esse ingenti gloria*; de quibus v. Gronov. ad 2, 22, 6. et 3, 68, 3. unius tamen vel alterius cod. fide vulgatum hic non muto.

§. 4. *Ne, id quod jam diu moliretur Philopoemenes*] MS. *quod tam diu moliretur Philopoemen*. MOD. Ita saepe variant scribae. V. ad 21, 11, 12. Voces *jam diu* deerant in Lov. 1. a manu 1.

§. 1. *Id ubi legati ad Achaeos retulerunt*] Pal. pr. *Id ut ad Achaeos legati retulerunt*. GEBH. Ne aliter Lov. 3. V. ad 24, 15, 1. *ubi ad Achaeos legati* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. Mox *omnium civitatium* ed. Mediol. anni 14

§. 2. *Sed etiam navibus e ma fines eorum vastati*] Ita Gron anno 1665. edidit; quem prae Doujatium recentiores, quos v di, secuti sunt. Et tamen i nullus meorum codd. nisi fo Lov. 4. unde nihil notatur. Pri res legunt *a mari*, quomodo ne tantum Hearnii L. 1. sed et re qui nostri, nisi quod praepo tio desit in Lov. 3. et *ar mari* leg Mead. 2. cujus librarius *ab ma* dare voluisse videtur. Priore lectionem revocavi, et *a ma* expono a parte maris. V. ad 8 24, 8.

§. 3. *Hic tumultus consulem Peloponnesum adduxit*] Uterq Pall. *consulem Peloponnesum a*

eu bellum Lacedaemoniis indictum est. ne extemplo gereretur, hiems inpediit. Incursionibus tamen par- 2
vis, latrocinii magis quam belli modo, non terra tantum, sed etiam navibus a mari fines eorum vastati. Hic tumultus consulem in Peloponnesum ad- 3
duxit; jussuque ejus Elin concilio indicto, Lacedaemonii ad disceptandum adciti. Magna ibi non dis- 4
ceptatio modo, sed etiam altercatio fuit. cui consul, quum alia, satis ambitiose partem utramque fovendo, incerta respondisset, una denunciatione, ut bello abstinerent, donec Romam legatos ad senatum misissent, finem inposuit. Utrimque legatio missa 5
Romam est. exsules quoque Lacedaemoniorum suam caussam legationemque Achaeis injunxerunt. Dio- 6
phanes et Lycortas, Megalopolitani ambo, princi-

duxit. GEBH. Eadem apud me lectio exstat in Voss. Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Hearnii L. 1. et edd. Camp. Rom. anni 1472. Parm. Mediol. anni 1480. et aliis: sed praepositio intercepta est a vocis praecedentis litera ultima. V. ad 10, 13, 3. Mox *Elim* Harl. [Bamb.] et Gaertn. *Helim* vel *Helym* Lov. 1. 2. 3. 4. 6. et Mead. 2.

Ad disceptandum acciti] MS. *ad disceptandum exciti*. MOD. Supra 4, 9. *Plebs ad expugnandam secum Ardeam Volscos excivere.* Silius 5, 191. *seu ductor ad arma Exciret Tyrius*. Potest et alterum servari. Alibi autem similiter variant libri. Exemplum habuimus 3, 4, 5.

§. 4. *Non diceptatio modo, sed etiam altercatio fuit*] Pall. uterque *sed altercatio fuit*, omisso τῷ *etiam*. GEBH. Voculam *etiam* non admittunt quoque Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. uterque, [Bamb.] et Gaertn. Locutiones *non solum*, *non modo*, *sed*, pro sed etiam, inlustravi ad 2, 6, 1. et 7, 37, 1. quibus plura alia addi possent, nisi taedio forent. V. igitur Cel. Burm. ad Gratii Cyn. 48. Oudend. ad Front. 1, 3, 10. et Cort. ad Sallust. Catil. 18. Hinc *altricatio* Gaertn. V. ad 4, 6, 1. Mox *ad senatum legatos* Lov. 1. 2. 3. 4. [Bamb., qui *misissent* omittit] et Mead. ambo. Insuper §. seq. τὸ *Utrimque* deerat in Lov. 6.

§. 6. *Diophanes et Lycortas, Megalopolitani*] *Diaphenes*, vel *Dyaphenes* Voss. Lov. 1. 4. Harl. [Bamberg.] et Mead. ambo. *Diaphanas* Gaertn. *Diaphanes* Lov. 2. 3. 5. 6. Hearnii L. 1. et priscae edd. quod recte Sigonius in *Diophanes* mutavit. V. ad 36, 31, 6. Tum *Megapolitani* Voss. Lov. 2. 5. et edd. Camp. Rom. 1472. ac Parm. *Megalepolitani* Lov. 6. V. ad 32, 5, 5. Mox *convenientem a-*

pes legationis Achaeorum fuerunt. qui, diſſiden
in republica, tum quoque minime inter se conveni
7 tes orationes habuerunt. Diophanes senatui dis
ptationem omnium rerum permittebat: eos opti
controversias inter Achaeos ac Lacedaemonios fi
8 turos eſſe. Lycortas ex praeceptis Philopoeme
poſtulabat, ut Achaeis ex foedere ac legibus su
quae decreſſent, agere liceret: libertatemque s
inlibatam, cujus ipsi auctores eſſent, praeſtar
9 Magnae auctoritatis apud Romanos tum gens Ach
orum erat: novari tamen nihil de Lacedaemoniis p
cebat. ceterum responsum ita perplexum fuit, u
Achaei sibi de Lacedaemone permiſſum acciperen
10 et Lacedaemonii non omnia conceſſa iis interpre
rentur. hac poteſtate inmodice Achaei ac superb
usi sunt.

1 XXXIII. Philopoemeni continuatur magiſtratu
qui veris initio, exercitu indicto, caſtra in finibu

rationem Voſſ. et Gaertn. *minime inter se convenientes orationem habuerunt* Lov. 6. Insuper §. seq. *finituros*, omiſſo τῷ *esse*, Lov. 3.

§. 8. *Ut Achaeis ex foedere ac legibus suis, quae decrevissent, agere liceret*] Scribe cum Petav. et Andr. *quae decreſſent*. J. FR. GRONOV. *et foedere ac legibus* Voſſ. sollemni scribarum lapsu. V. ad 26, 45, 1. Tum *decreviſſent*, quod in paucis tantum exſtat codd. recepit demum ultima Gruteri ed. Reliquae priores cum Mſtis Voſſ. Lov. 1. 3. 4. 5. Harl. et Mead. utroque *decreſſent*. V. ad 2, 27, 8. Deinde §. seq. *ut Achaei*, omiſſa media vocula, Lov. 3. et 6. V. ad 2, 44, 3.

§. 10. *Non omnia conceſſa iis inte pretarentur*] *arbitrarentur* Mea 2. Mox *hanc poteſtatem inmod ac superbe usi sunt* Lov. 3. Se Livium alibi more antiquo cum casu quarto conſtruxiſſe, n conſtat. V. ad 2, 34, 11.

§. 2. *Civitatem in pace futura si id feciſſent, pollicens*] *si id ciſſet*, nempe civitas, Lov. 1. 5. [Bamb.] et Mead. ambo. S nihil muto. *feciſſent* enim refer poteſt ad *Lacedaemonios*. quin i super, licet *civitatem* respicer tamen *feciſſent* servarem propt ea, quae notantur ad c. 29, vel quia civitas considerari p eſt, ut conlectivum, quod ve bum plurale admittit. Supra

Lacedaemoniorum posuit. legatos deinde misit ad 2
deposcendos auctores defectionis, et civitatem in
pace futuram, si id fecissent, pollicens, et illos nihil indicta caussa passuros. Silentium prae metu ce- 3
terorum fuit. quos nominatim depoposcerat, ipsi se ituros professi sunt; fide accepta ab legatis, vim abfuturam, donec caussam dixissent. ierunt alii etiam 4
inlustres viri, et advocati privatis, et quia pertinere caussam eorum ad rempublicam censebant. Num- 5
quam alias exsules Lacedaemoniorum Achaei secum adduxerant in fines, quia nihil aeque alienaturum animos civitatis videbatur. tunc exercitus totius prope antesignani exsules erant. Ii venientibus Lace- 6
daemoniis ad portam castrorum agmine facto obcurrerunt. et primo lacessere jurgiis: deinde, altercatione orta, quum accenderentur irae, ferocissimi exsulum inpetum in Lacedaemonios fecerunt. Quum 7
illi Deos et fidem legatorum testarentur, et legati

41, 1. *Laeta civitas celeberrimum festorum dierum in adventum Romani exercitus ducisque indixerunt.* V. ad 4, 32, 2. Dein *pollicentis* Lov. 4. [Bamb.] et Mead. ambo. *pollicentes* Voss. Lov. 1. 2. 3. 6. Harl. et Gaertn. quod penderet ex praecedenti *legatos*. Sed hic etiam vulgatum praefero: altero enim admisso etiam mox legendum foret *depoposcerant*, ut in uno est Lov. 6. Mox *et alios nihil* Lov. 1. et 6. de quo scribarum errore v. ad 23, 7, 3.

§. 3. *Quos nominatim depoposcerat*] *deposcerat* Lov. 3. 4. Harl. et Mead. 2. V. ad 36, 7, 20. *depoposcerant* Lov. 6. V. ad §. praec. Mox *a legatis* Voss. Lov. 1. 2. 4. Harl. Mead, uterque, [Bamb.] et Gaertn. Tum *misericordiam futuram* Lov. 2. et Harl. *vim afuturam* Lov. 6. Dein §. seq. *ierunt etiam alii* Voss. Lov. 2. 3. 4. Harl. Mead. ambo [Bamb.], et Gaertn. *ierunt et alii* Lov. 6. *eunt etiam alii* Lov. 1. [§. 4. pro *rempublicam* habet *p. r.* (sic) Bamberg., ut etiam cap. praec. §. 6.]

§. 5. *Secum adduxerant in fines, quia nihil aeque alienaturum animos civitatis*] *in finis* Lov. 5. et edd. principes. *in finibus* Lov. 1. et Gaertn. De hoc errore v. ad 22, 8, 7. Voces illae duae deerant in Lov. 2. et Harl. τὸ *animos* etiam in Mead. 1. lacuna tamen relicta. Mox etiam vocem *exsules* non agnoscit Harl.

§. 6. *Agmine facto occurrerunt*] *cucurrerunt* Voss. errore ex lite-

et praetor submoveret turbas, et protegeret La
daemonios, vinculaque jam quosdam injicientes
8 ceret, crescebat tumultu concitato turba. Et Ach
ad spectaculum primo concurrebant. deinde voci
rantibus exsulibus, quae passi forent, et orant
9 opem, adfirmantibusque simul, *Numquam talem*
casionem habituros, si eam praetermisissent: foedus, q
in Capitolio, quod Olympiae, quod in arce Athenis

rarum adfinibus ductibus orto, unde et *occidit* et *cecidit* saepissime confunduntur. V. ad 36, 36, 6. Mox *accenderetur ira* Gaertn. [*accend. ira* Bamb.] Sed v. ad 8, 30, 1. Tum *fortissimi exsulum* Gaertn. V. ad 28, 42, 4.

§. 7. *Et legati et praetor submoveret turbas, et protegeret Lacedaemonios*] MS. *summovere turbam, et protegere Lacedaemonios.* MOD. Pall. uterque *summovere turbas, et protegere Lacedaemonios.* GEBH. Videtur legendum *summoverent, protegerent, arcerent.* J. FR. GRON. *summovere turbas,* (*turbatus* Voss. et Lov. 1.) *et protegere* Voss. Lov. 1. 3. 4. 6. Mead. ambo, et Gaertn. quos tamen simul cum Mog. aliisque codd. errasse puto. Si quid mutandum, cum Gronovio mallem *submoverent, protegerent, arcerent*; quod in Lov. 2. inveni.

Crescebat tumultus concitata turba] MS. *crescebat turba concitato tumultu.* MOD. Pal. pr. *crescebat tumultu conturbato turba.* alter *crescebat tumultu concitato turba.* GEBH. Moguntinus *crescebat turba tumultu concitato.* Sane et Pet. Naud. Voss. *crescebat tumultu concitato turba.* Barberin. *crescebat tumultu concito turba.* Existimo scribendum esse, *crescebat tumultu concita turb.* Sequitur enim statim, *Et Achaei ad spectaculum primo concurrerunt.* Sic lib. 1, [59, 3.] *Elatum domo Lucretiae co in forum deferunt, concientque raculo, ut fit, rei novae atque dignitate homines.* L. 25, [39.] *cursu ex castris ad primum cl rem et tumultum facto.* L. 42, *Primae stationes oppressae tum ac terrore suo caeteros exciver* Ennius Duloreste: *Extemplo gisthi fidem nuncupantes concieb populum.* Idem verbum restitu dum puto Ciceroni Divin. in Caecil. cap. 13. *Quantam audi rum multitudinem C. Verris in mia concitura.* Ubi et editio *concitatura.* Quamvis alibi *co tare populum* et similia apud e dem obvia non nesciam. J. GRON. *tumultus concitata tur* ut vulgo ante Gronov. edeba in uno tantum Lov. 5. per nia primis edd. simili, inv Quare recte Gronovius eam ctionem sprevit. *tumultu con bato turba* Lov. 3. *tumultu co tato turba* Lov. 4. 6. Harl. Me ambo, Gaertn. et Hearnii L. ac *tumultu concitata turba* Lov. 1. 2. Hinc facile formari potest *cita*, neglecta ultimae syllab duplicatione: eam enim lib rios in similibus pro arbit vel omisisse, vel addidisse, dimus ad 10, 37, 2. Locution autem Livio haud indignam e *tumultu concita turba*, constat iam ex illis, quae notavi ad 26, 5. Nihilominus consili Gronovii probare nequeo,

ratum fuisset, irritum per illos esse: priusquam alio de integro foedere obligarentur, noxios puniendos esse; ac- 10 censa his vocibus multitudo ad vocem unius, qui, ut ferirent, inclamavit, saxa conjecit: atque ita septemdecim, quibus vincula per tumultum injecta erant, interfecti sunt: sexaginta tres postero die 11 comprehensi, a quibus praetor vim arcuerat, non quia salvos vellet, sed quia perire caussa indicta

lectionem illam, nullius Msti fidenisam, in contextum recepit, praesertim quum non tantum lectiones, quas codd. obferunt, optimum sensum praebeant, sed Livius etiam iisdem usus sit. Talis est *tumultu concito:* certe *concire bellum, seditionem* et similia inlustramus infra ad 41, 8, 4. talis etiam est *tumultu concitata;* ad quam formam supra est 2, 44. *Undique ex Etruria auxilia convenerant, non tam Vejentium gratiâ concitata.* talis denique est *tumultu concitato;* pariter enim dixit *concitare bellum,* de quo v. ad 5, 5, 11. Hanc igitur postremam lectionem, pro qua stant longe plures codd. et inter eos etiam integerrimus Mog. in ordine tantum vocum dissentiens, admittere malui.

§. 8. *Ad spectaculum primo concurrerunt*] MS. *concurrebant.* MOD. Pall. uterque *ad spectaculum primo concurrebant.* GEBH. Similiter Voss. Lovel. 1. 2. 3. 4. 6. et Gaertn. quod eorum fide probavi. *occurrerunt* est in Harl. quod etiam probari posset, si plures consentirent. V. ad 36, 24, 4.

§. 9. *Quod in Capitolio, quod Olympiae, quod in arce Athenis sacratum*] De hac re superioribus libris nihil a Livio dici memini. DUK. Neque ego antea narratum memini. De Aetolis simile quid narratur 26, 24. *ratum* Voss. et Gaertn. sed ex errore scribarum, qui unde natus sit, ex aliis codd. intelligitur: nam *Athenisa ratum* praefert Lov. 6. *Athenissa ratum* Lov. 1. Paullo post *obligentur* omnes scripti nostri, Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. priscae. Postea, quum Moguntini monuissent, se in cod. suo invenisse *foedere integro obligarentur*, Aldus *obligarentur* probavit, ac recepit. [*et irritum* Bamb.]

§. 10. *Septemdecim, quibus vincula per tumultum injecta erant, interfecti sunt: sexaginta tres postero die comprehensi*] Convenit numerus interfectorum cum iis, quae scribit Polybius, cujus in hac re narranda Livius secutus est auctoritatem: *Χρόνῳ δὲ,* inquit Polybius de Philopoemene apud Plutarch. [pag. 365.] *ἐγκαλέσας τι τοῖς Λακεδαιμονίοις στρατηγῶν ὁ Φιλοποίμην, τοὺς μὲν φυγάδας κατήγαγεν εἰς τὴν πόλιν, ὀγδοήκοντα δὲ Σπαρτιάτας ἀπέκτεινεν, ὡς Πολύβιός φησιν.* URSIN. Perperam igitur *XVIIII*, pro *XVII*, Voss. et Lovel. 1. *XVIII* Hearnii L. 1. et *LXIIII*, pro *LXIII*, Voss. et Lov. 1. Praeterea *injecerant* Lov. 2. et Harl. Sed v. ad 23, 29, 16.

§. 11. *Quum aversis auribus pauca locuti essent*] *adversis auribus* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead.

nolebat, objecti multitudini iratae, quum aversis auribus pauca locuti essent, damnati omnes, et traditi sunt ad supplicium.

1 XXXIV. Hoc metu injecto, Lacedaemoniis imperatum primum, ut muros diruerent: deinde, ut omnes externi auxiliares, qui mercede apud tyran-
2 nos militassent, terra Laconica excederent: tum, ut ti, quae servitia tyranni liberassent, (ea magna multitudo erat) ante diem certam abirent; qui ibi mansissent, eos prehendendi, vendendi, abducendi A-
3 chaeis jus esset. Lycurgi leges moresque abrogarent. Achaeorum adsuescerent legibus institutisque:

ambo, [Bamb.] et Gaertn. Nihil tamen muto. Supra 24, 26, 10. *Aversis auribus animisque.* ubi alia exempla notavit Gronov. Tibull. 3, 3, 28.

Audiat aversa non meus aure Deus.

ubi v. Broukhous. Similiter *Dii aversi* supra 7, 3. et apud Ovid. 7. Her. 4. *averso movimus ista Deo.* ubi vide Nic. Heinsium. Forte tamen eo loco *adverso* servandum. Nullum enim cod. conjecturae suae faventem vir Inlustr. laudavit, et *adversis Diis* obcurrit etiam apud Flor. 3, 11. *Adversis et Diis et hominibus cupiditas consulis multata est.* et apud Justin. 18, 7. *Adversis tanto scelere numinibus, gravi proelio victi sunt.* ubi tamen alii ex edd. vett. *aversis* legunt, alii ex Mstis *tanto sceleri.* Solent *aversus* et *adversus* a scribis confundi. V. ad 2, 31, 6.

Damnati omnes, et traditi] Pal. pr. *damnati omnes traditique.* GEBHARD. Pariter Lov. 3. *sed traditi* Lov. 1. V. ad 40, 58, 1.

§. 1. *Ut muros diruerent*] Pal. pr. *ut in muro dirimerent.* Al. *uti muros diruerent.* GEBH. *ut muros dirimerent* Lov. 3. *ut in muros diruerent* Lov. 1. *uti muros diruerent* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo [et Bamb.].

Apud tyrannos militassent, terra Laconica excederent] *apud tyrannum* Harl. et Mead. 1. Male. Multi enim Lacedaemone, postquam legitimi reges defecerant, tyranni fuerunt. 34, 26, 12. *Lacedaemoniorum exsules permulti tyrannorum injuria pulsi.* Mox l. c. *Quae servitia tyranni liberassent.* Et iterum, *Ager Belbinates quem injuria tyranni Lacedaemoniorum possederant.* Plut. in Philopoem. pag. 365. Ὅσοι δὲ ἦσαν ὑπὸ τῶν τυράννων ἀποδεδειγμένοι πολῖται τῆς Σπάρτης, μετῴκισεν ἅπαντας. De his tyrannis vide Meurs. in Regn. Lacon. 20. Praeterea *terra Laconica* Lov. 3. et Harl. Male. V. ad cap. 31, 2.

§. 2. *Qui ibi mansissent, eos prehendendi, vendendi, abducendi*] Pal. pr. *eos praedandi.* Legendum *prendendi*, ut restat in posteriore Pal. GEBH. Τὸ *ibi* exsulat a Lov. 6.

mius eos corporis fore, et de omnibus rebus
lius consensuros. Nihil obedientius fecerunt, 4
am ut muros diruerent: nec aegrius passi sunt,
am exsules reduci. Decretum Tegeae in concilio 5
muni Achaeorum de restituendis iis factum est.
mentione inlata, externos auxiliares dimissos, et 6
cedaemoniis adscriptos (ita enim vocabant, qui
yrannis liberati erant) urbe excessisse, in agros di-
sos; priusquam dimitteretur exercitus, ire prae-
em cum expeditis, et comprehendere id genus ho-
um, et vendere jure praedae placuit. Multi com- 7
hensi venierunt. porticus ex ea pecunia Megalo-

praedandi exhibent Lov. 1. *perdendi* Lov. 2. [et Bamb.] *prehendendi* Lov. 6. *prendendi* . et Lov. 4. V. ad 2, 29, 4. *abducendi*, *vendendi* Voss. . 1. 2. 3. 6. Harl. Mead. am- [Bamb.] et Gaertn. Paullo *ad diem certam* Lov. 3. inter . Praeterea §. seq. *ita eos* *corporis* Lov. 2. et Mead. Τὸ *eos* exsulat ab Harl.

§. 6. *Lacedaemoniis adscriptos enim vocabant*] Hi adscripti ntur ὑπὸ τῶν τυράννων ἀπο- λαγμένοι πολῖται τῆς Σπάρ- apud Plut. Philopoem. pag. . *Lacedaemoniis adstrictos* per- m Voss. Praeterea *ita enim* Lov. 2. Paullo ante τὸ *A- chaeorum* deest in Lov. 3. Tum *restituendis Achaeis factum est* v. 1. 6. et Voss. cujus posterio- margini adscriptum *exsulibus*, *Achaeis*. Nihil muta.

In agros dilapsos, priusquam di- mitteretur exercitus: ire praetorem] Hic fortassis ita melius distin- possunt: *in agros dilapsos; priusquam dimitteretur exercitus, ire praetorem* etc. DUK. Hanc distinctionem recepi, quae non modo exstat in multis antiquioribus, et in Sigonii edd. sed nuper etiam a Cl. Crevierio revocata est. [*qui priusquam dimitt.* Bamb.]

Et comprehendere id genus hominum, et vendere] *et prehendere* Lov. 3. *et comprehendi* cod. Mog. quem hic non audiendum esse, sequentia et praecedentia probant. Forte antiquitus scriptum fuerat *comprehend'e*, idque incautum librarium in errorem induxit. Ceterum, hominum illorum tria millia fuisse, refert Plutarch. in Philopoem. pag. 365. vel ὅσον τρισχιλίους Pausan. in Arcad. 51.

§. 7. *Porta ex ea pecunia Megalopoli*] In exemplaribus, quorum ob vetustatem fidem sequimur, *porticus* legitur, non *porta*. GELEN. Vet. lib. *porta* habent. SIGON. Habent omnes libri *porta ex ea pecunia*. GEBH. *porta* etiam omnes nostri, et Hearnii L. 1. Sed recte Gelenius *porticus* ex suis. Ita enim Plutarch. in Philopoem. pag. 365. Εἶθ' οἷα ἐφυβρίζων ἀπὸ τῶν χρημάτων τούτων ἐν Μεγαλοπόλει στοὰν ᾠκο-

poli permissu Achaeorum refecta est, quam Laced
8 monii diruerant. Et ager Belbinates, quem inju
tyranni Lacedaemoniorum possederant, restitutus
dem civitati, ex decreto vetere Achaeorum, qu
9 factum erat, Philippo Amyntae filio regnante.
haec velut enervata civitas Lacedaemoniorum

δόμησεν. Cur Lacedaemonii porticum Megalopoli diruerint, liquido dicere nequeo. Si tamen conjecturae, et quidem haud infirmae, indulgere liceat, dicam fuisse porticum *Μυρόπωλον* vocatam, quam Megalopolitani, fusis Lacedaemoniis, et caeso eorum duce Acrotato Cleomenis filio, ex eorum spoliis aedificarant, teste Paus. in Arcad. 30. Quum itaque postea, duce Cleomene Leonidae filio, Megalopolim Lacedaemonii oppressissent, teste iterum Pausan. ibid. c. 27. porticum hanc, nominis sui dedecus, destruxerunt; quam nunc Philopoemen Megalopolitanus ex eorum spoliis denuo civibus suis refecit. [*persensu* pro *permissu* Bamb.]

§. 8. *Et ager Belbinatis*] Hujus agri mentio, ni fallor, est apud Strabon. 8, [375.] et 9, [398.] opinor autem insulae ejus, quae Salamini proxima. quanquam quibusdam haud immerito dubium videri potest, quomodo tanto a Lacedaemone spatio agrum eum tyranni possidere potuerint. Deinde, quod Livius subnectit, *eidem civitati*, de Megalopoli intelligo. Belbinam insulam Plinius lib. 4. c. 12. aït esse contra Troezeniam. GLAR. *Belbinitis* scribendum. auctore Steph. qui ita scribit: *Βέλβινα πόλις Λακωνική, τὸ ἐθνικὸν Βελβινίτης, ὡς Αἰγινίτης.* SIG. *Belbinatis* omnes nostri constanter [cum Bamb.], nisi quod *Belbibatis* sit in Lov. 1. *Belbibates* in Lov. 2. *Belbivatis* in H
Urbs Belbina, unde ager no
habuit, ab aliis *Blemmina*,
aliis *Belemina*, ab aliis *Bl*
ab aliis aliter vocata est.
viros doctos ad Steph. By
Βέλβινα. Meursium 4. Misc
con. 4. et Cellar. Geogr. a
13, 775. Quum tamen Poly
64. *Βελμινάτιν Χώραν* memo
id saltem inde constabit, te
nationem, quam Sigonius re
suit, dubio non carere. Pe
tima igitur syllaba vocalem
mam, quam Sigonius tertia
tarat, revocavi. Et sane e
viri docti jam observarunt,
rasse Steph. Byz. vel ejus lib
rium, scribentem *Βελβινίτης*
dem modo dici, quo *Αἰγινίτ*
quum ipse in voce *Αἴγιναι* g
tile *Αἰγινήτης* formari docu
Forte igitur apud Steph. le
dum *τὸ ἐθνικὸν Βελβινήτης*,
Αἰγινήτης: pro quo Dorice
tur *Βελβινάτης*. Insuper
Graece dictum fuisset *Βελβινίτ*
id Latine non reddendum fo
Belbinitis, sed *Belbinites* vel *B*
binita. Id vidit Cl. Jac. Grono
qui non tantum in notis Sigo
Belbinites excudi curavit, qua
vis priores *Belbinitis* praeferai
sed eamdem etiam lectionem
contextum admisit. Quum igit
Polyb. feminine dixit *Βελμιν*
τιν Χώραν, Livius similiter ma
culine dicere debuit *ager Bel*
nates vel *Belbinata*. Et prius q
dem recepi, quum, ut dixi,
uno codicum *Belbibates* inven
rim. Mox *tyranni Lacedaemon*

Achaeis obnoxia fuit. nulla tamen res tanto erat damno, quam disciplina Lycurgi, cui per septingentos annos adsueverant, sublata.

XXXV. A concilio, ubi apud consulem inter Achaeos Lacedaemoniosque disceptatum est, M. Fulvius, quia jam in exitu annus erat, comitiorum caus-

Lov. 2. et Harl. Insuper *possiderunt* Gaertn.

§. 9. *Cui per octingentos annos adsueverant*] In Chronicis Eusebii invenies *septingentos annos*, aut *IOCXL*. Tu vide, quid legendum. GLAR. Admonuit Glareanus, videri legendum esse ex Chron. Euseb. *per septingentos annos;* quam lectionem reperi quoque in vet. lib. SIG. *per septingentos annos* erat in Pal. sec. omnibus literis. nam primus habebat tantum *per LXX annos*, omisso scilicet sicelico centenarii. primae edd. et seqq. ante Sigonium repraesentabant *octingentos*. falso. GRUT. *septingentos* Cic. dixit pro L. Flacco sub finem [c. 26.] rectius. V. supra. HENR. VALES. Thuan. *assuerant*. JAC. GRON. *per octingentos* servat solus Lov. 5. *per septingentos* Harl. et Mead. ambo. *per septuaginta* Lovel. 2. *per LXX.* Voss. Lov. 1. 3. 4. 6. Gaertn. et Hearnii L. 1. Monuit autem Hearnius, Boecler. ad Vell. 1, 6. notasse, in codd. nonnullis *D*, in aliis *DCCC* esse. Verum haud satis diligenter notas Boecleri consuluit; qui, loco Livii, ut olim edebatur, laudato, addit, tempus legum Lycurgi alios annorum *DCC*, alios *IↃ* numerare, respiciens illa, quae tradunt Cic. pro Flacco 26. et Plutarch. in Lycurg. pag. 58. Ceterum, quo tempore Lycurgus vixerit, et patriae leges tulerit, non convenit. V. Meurs. Miscell. Lac. 2. 5. Ex hoc autem veterum dissensu explicandum videtur, quod Cic. licet tanto recentior hoc tempore, quo Lacedaemonii a Philopoemene et Achaeis victi leges mutare coacti sunt, attamen eos ad sua tempora tantum *septingentos jam annos amplius* Lycurgi legibus vixisse dicat. Leges ereptas postea Romani restituerunt Lacedaemoniis. V. Plut. in Philopoem. pag. 365. Easdem itaque diu adhuc postea, etiam sub Nerone et Domitiano, observarunt. V. Meurs. l. laud. Priscae autem hoc loco scripturae defendendae inservire nequit locus infra 39, 37, 5. ibi enim non agitur de legibus Lycurgi, sed de Lacedaemoniis, qui *sine muris per octingentos prope annos liberi* fuisse dicuntur. Denique *adsueverat* Lov. 2. et 3. quomodo dedisse scribae videntur, quia praecessit *civitas*. Sed, vocem illam more conlectivorum verbum plurale admisisse, vidimus ad c. 33, 2. Si plures codd. Gronovii Thuanaeo, *assuerant* praeferenti, consentirent, id recipiendum existimarem, quia Livius hac forma saepissime eo usus est. V. ad 4, 45, 4.

§. 1. *A concilio, ubi apud consulem inter Achaeos Lacedaemoniosque disceptatum est*] Pall. *ad consulem*. Vet. edd. *a consule*. GEBH. A Moguntino est: sed suspectum: potuit enim *a consule*, quod prius erat, sive fuerit *ab consule*, displicere illis, qui *disceptare* tan-

sa profectus Romam, creavit consules M. Valer
Messallam et C. Livium Salinatorem, quum M. Ae
lium Lepidum inimicum, eo quoque anno petent
2 dejecisset. Praetores inde creati Q. Marcius Phil

tum esse putabant partium, ut vulgarius accipitur, non etiam judicis. Eadem res nocuit Caesari 6. de B. Gall. [37.] *Cur enim potius Aedui de suo jure et legibus ad Caesarem disceptatorem, quam Romani ad Aeduos, veniant.* Sic et alii et nos in MSS. invenimus. Vulgo *disceptaturi*; alii *disceptatum*, prorsus ab illa, quam dixi, caussa. Plautus Mostell. [5, 2, 16.] *Nunc utriusque eccum disceptator adest; age, disputa.* Cicero in 3. de Legib. [3.] *Juris disceptator, qui privata judicet, judicarive jubeat, Praetor esto.* Noster 39, [25, 1.] *Ibi quum Romani legati disceptatorum loco, Thessali Perrhaebique et Athamanes haud dubii accusatores, Philippus ad audienda crimina, tamquam reus, consedissent.* 42, [42, 4.] *In senatu vestro, ubi aliquos ego disceptatores non tam aequos, quam te, Q. Marci, habebam.* Valerius Max. 2, [10, 4.] *Carthaginienses et Masinissa rex de pace disceptatorem velut consulem et imperatorem habuerant.* J. FR. GRON. Cic. de Partit. Orat. 3. *Aut auscultator est modo, qui audit, aut disceptator, id est, rei sententiaeque moderator; ita ut aut delectetur, aut statuat aliquid. Statuit autem aut de praeteritis, ut judex; aut de futuris, ut senatus.* Livius 3, 40. *Sibi placere de eo senatu disceptante agi.* Adde 32, 21. 34, 62. et Manut. ad Cic. 4. Famil. 4. et 13, 26. DUK. *Disceptare, disceptator, disceptatio* a Livio et aliis de judice, caussam cognoscente, sumi, certum est. Supra 1, 50. *Disceptatorem ait se sumtum inter patrem et filium.* 5, 4. *Quam orationem, ipso exercitu disceptante,*

aequam arbitror videri posse. 8,
8. *Nostra certamina, Romani*
verba legatorum, nec homi
quisquam disceptator decerne
45, 3. *Phaeneas reconciliator*
cis et disceptatore utendum
cho censebat. Hoc lib. c.
Senatui disceptationem omni
rum permittebat. 39, 24, 13.
tus, ne quid absente rege sta
legatos ad eas controversias
ptandas misit. 40, 17, 1. *Int*
pulum Karthaginiensem et
Masinissam in re praesenti
ptatores Romani de agro fu
41, 20, 1. *Sella eburnea posi*
dicebat, disceptabatque contr
sias minimarum rerum. V.
ren. ad Val. Max. 2, 8, 2. F
dum tamen, illud *ubi a c*
in antt. edd. quidem, sed in
lo cod. exstare, nisi in
Lov. 5. qui passim inpressis l
adhaeret. *ad consulem* praef
Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. [Bamb
Gaertn. quod per *apud con*
exponi potest. Eo autem
Livium praepositionem *ad*
pe adhibuisse, vidimus ad
4. et 8, 23, 8. Ex reliquis,
et Mead. utroque, nihil in
cerptis notatur; nihil etia
Oxonn. suis Hearne monuit;
omnes codici Mog. consens
et *apud consulem* legisse vide
tur. Sive autem *ad*, sive
velimus, *disceptare* erit hic
gare; quo sensu etiam saepe
vius eo verbo utitur. Supra
32, 14. *Verbis potius de iis,*
quibus ambigerentur, disceptar
c. 33, 5. *Quanto esse satius,*
mam mittere legatos, seu discep
re, seu rogare senatum malle
39, 24, 14. *Civitatibus, quib*
cum rege disceptatio erat. cap.

s, M. Claudius Marcellus, C. Stertinius, C. Atinius, P. Claudius Pulcher, L. Manlius Acidinus. Comitiis perfectis, consulem M. Fulvium in provin- 3
ciam ad exercitum redire placuit; eique et collegae

...m cum *Mavonitis mihi, aut* ...r *Eumene disceptatio est.* V. ...rt. ad Sall. Jug. 21. Quid tan... malit, eligat lector; ego ab ...gerrimo Mog. non temere ...edo. Mox Fulvii praenomen ...deest in Lov. 3. [*creavit consu*...Bamb.]

M. Aemilium Lepidum inimicum, dejecisse tradunt] In exempla... quorum ob vetustatem fi... sequimur, legitur *quum M. ...ilium Lepidum inimicum*, etc. ...*isset*. GELEN. Pal. pr. *M. ...ilium ferunt eo quoque anno ...ulatum petentem decessisse.* Al... vero *M. Aemilium Lepidum ...icum, eo quoque anno petentem, ...isse*. GEBH. Omnia haec ver... ...erunt in Lov. 6. *M. Aemilium ...idum inimicum*, etc. *decessisse* ...nt Voss. Lov. 1. 2. 4. Harl. ...d. ambo, et Gaertn. *M. Ae...ium Lepidum ferunt eo quoque ...consulatum petentem decessis...* Lov. 3. et Hearnii L. 1. *ferunt Aemilium Lepidum inimicum, ...decessisse* Lov. 5. et ed. Camp. ...*essisset* Bamb.] Id, quod Ge...us rejecit, in reliquis erat ... Contra *quum M. Aemilium ...idum*, etc. *dejecisset*, quod ei ...tituit, propria ac sollemnis ...re locutio est. 3, 35. *De... honore per coitionem duobus ...ctiis.* 4, 44. *Ejus injuria que...tes honore dejectos.* 37, 47, 7. ...*Manlium, Lepido dejecto, col... dixit.* 39, 41, 1. *Coiirantque ...didati omnes ad dejiciendum ho... cum.* 40, 46, 14. *Bis a M. Ful... se certo consulatu dejectum.* ...m omittit Bamb.]

§. 1. *C. Catinius*] *C. Atinius* ex aliis Livii locis, ut supra in tribunatu plebis ejusdem. SIG. Praenomen et nomen deerant in Voss. *C. Catinius* legunt Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et priscae edd. *C. Catimus* Lov. 3. *C. Carmius* Lov. 6. Verisimile est, librarios duplicem lectionem *Catinius* et *C. Atinius* in exemplaribus suis repperisse, et utramque exprimere volentes dedisse *C. Catinius*. Frequentissimus hic error est in Mstis, praenomen nomini coaluisse. Id in ipso, quod hic obcurrit, *C. Atinius*, pro quo *Catinius* scriptum est, obcurrit supra 33, 22, 2. 39. 7, 6. c. 17, 6. et c. 21, 2. 6. V. etiam Harduin. ad Plin. 7. c. 44. *Coppius* dederunt, pro *C. Oppius*, 3, 54, 13. *Licilius*, pro *L. Icilius*, 3, 63, 8. *Malbinium*, pro *M. Albinium*, 6, 30, 2. *Pelius*, pro *P. Aelius*, 10, 9, 2. *Celius*, pro *C. Aelius*, 32, 7, 13. *Laelius*, pro *L. Aelius*. v. Vinet. aliosque ad Suet. Illustr. Gramm. 2. et 3. *Maburius*, pro *M. Aburius*, infra 39, 4, 3. *Matio*, pro *M. Atio*. V. Cel. Burm. ad Suet. Aug. 4. *Lagerinus*, pro *L. Agerinus*. V. eumdem ad Suet. Ner. 34. Plura alia observavit etiam ad Suet. Caes. c. 77. Adde Cortium ad Plinii 1. Ep. 22. Inde olim nata disceptatio est veterum, utrum *Agellius*, an vero *A. Gellius* scribendum foret: de quo v. Fabric. Bibl. Lat. lib. 3. cap. 1. et Petr. Servium Feriis Juvenil. cap. 2. Interdum etiam praenomen, unica litera scribi solitum, praecedenti voci adcrevisse, videbimus ad 39, 3, 1. Paullo ante *Q. Mincius Philippus* Voss. *Q. Mi-*

4 Cn. Manlio imperium in annum prorogatum est. E anno in aedem Herculis signum Dei ipsius ex dece virorum responso, et sejuges in Capitolio aurati P. Cornelio positi. consulem dedisse inscriptum e

Et

nutius Philo Lov. 3. qui etiam deinde *C. Stratinus* legit. *C. Sterculius* Lov. 6. *C. Stertunius* Gaertner.

§. 3. *In provinciam ad exercitum redire*] Vet. lib. *et ad exercitum*. SIG. Similiter Voss. Lov. 1. 2. [Bamb.] et Harl. *in provincia et ad exercitum* Lov. 4. et Mead. ambo. Paullo ante τὸ *consulem* exsulat a Lov. 3. qui idem cum Lov. 4. et Mead. 2. voces *in annum* in sequentibus ignorant. Eumdem errorem supra etiam commissum notavimus ad 37, 50, 13. *in annum prorogatum imperium est* legit Lovel. 6.

§. 4. *Eo anno in aedem Herculis signum Dei ipsius*] Quum mox dicat *in Capitolio*, non intelligo, cur hic *in aedem* dicere voluerit. *in aede* certe usitatius est. 30, 39. *Quum signa tria ex multaticio argento facta in Capitolio posuissent.* 31, 50. *Signa aenea quinque ex multaticio argento in aerario posuerunt.* 35, 10. *Ex ea pecunia clypea inaurata in fastigio Jovis aedis posuerunt.* DUK. Codd. tamen nihil mutant, [*in aede* Bamb.] nisi quod *eodem anno* legant Lov. 6. et Gaertn. V. ad 10, 10, 10. et *signandi ipsius* Voss. et Lov. 1. ac 6. Praeterea mox *sejugos* Lov. 1. reliquis invitis. *octojuges* habemus 5, 2. Sed *multijugis equis* 28, 9. [*signum* omittit Bamb.]

Ab Cn. Cornelio positi. consulem dedisse inscriptum est] Nec consulis nomen expressit, nec annum. itaque hoc totum dubium. GLAR. Hoc totum dubium esse, ait G reanus, quia nec consulis no expressum est, nec annus: c tamen utrumque factum sit, quod omnino faciendum esse detur, a *P. Cornelio* legeris intelligamus, P. Cornelium sicam, qui biennio antea co de Bojis triumphavit, hoc mum anno sejuges dedicasse: rasse tamen inscribendum, a Cornelio consule esse datos, est, dum consul esset, non p quam consulatu abierat. Cog men autem reticuit, quia e consulis recens memoria er Quod de aliis Corneliis cons bus multis ante annis non procederet. errandi etiam ca perspicua est, *a P. ab.* inde d plicata litera *c*, ut pronomi nota existeret. SIG. Nullus m rum codd. Sigonio favet, contra vel lectionem, quae a eum exstitit, aperte tuent quales sunt Voss. Lov. 2. 4. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. et N. vel eo vestigia eodem nos ducunt; *ab Cn Cornelio* legit Lovel. 1. Bamb.] *ab C. Cornelio* Lov. 3. *M. Cornelio* Lov. 6. Illud *cons lem dedisse* ita exponendum doc Perizon. in Animadv. Hist. ca 7. pag. 307. eum non illo temp re, quo donum dabat, sed a quot annis ante, consulatum ge sisse: talem vero non tantum *co sularem*, sed etiam *consulem*, a pud ipsum quoque Livium, v cari, exemplis docuit.

§. 5. *Clipea aerata*] Praefer *aurata* ex uno Hearniano, et

Et duodecim clipea aurata ab aedilibus curulibus, 5 P. Claudio Pulchro et Ser. Sulpicio Galba, sunt posita ex pecunia, qua frumentarios ob annonam compressam damnarunt. et aedilis plebis Q. Fulvius Flac- 6 cus duo signa aurata, uno reo damnato, (nam se-

bro Pierli apud Hearnium. *Signa aurata* ab aedilibus aliisve posita, nusquam in Livio legi puto; sed semper *aenea, aurata*, et *inaurata*. 27, 6. *Signa aenea ad Cereris dedere.* Sic 31, 50. 33, 27. *His fornicibus signa aurata imposuit.* 33, 27. 37, 3. et hic *sejuges aurati, signa aurata.* 35, 41. *Quadrigae inauratae in Capitolio positae* etc. *et duodecim clipea inaurata.* Et saepe alibi. DUK. Similiter scribendum conjecerunt Pighius in Ann. ad ann. IↃLXIV. pag. 290. et Crevierius ad h. loc. quam lectionem recepi, partim ob rationem a Cl. Dukero redditam, partim quia praeter Hearnii L. 1. similiter praeferunt ex nostris Lov. 3. et Harl. ac Pier. [*aerata* Bamb.] Valerianus se quoque eamdem lectionem in emendatioribus exemplaribus reperisse testatur, non tantum 42. Hierogl. c. 48. quem locum Hearne observavit, sed etiam ad Virgil. 10. Aen. 271. Solent autem *auratus* et *aeratus* a librariis confundi. V. ad 39, 6, 7. et Pier. ad Virg. 2. Aen. 448.

P. Claudio et Ser. Sulpicio Galba] Insere ex membranis vocem necessariam *P. Claudio Pulchro et Ser. Sulpicio Galba.* MOD. Vocem *Pulchro*, quam nullus codd. meorum [nec Bamb.] agnoscit, ob cod. Mog. auctoritatem recepi, quae tamen abesse potuisset. Non alium enim, quam P. Claudium Pulchrum, quem modo praetorem creatum esse Livius narravit, intelligi posse, adtento lectori sponte patet ex more horum temporum, quibus aedilitate abeuntes vel eodem vel proximo anno plerumque praetores creabantur. Et quidem tanto magis cod. illum nunc audiendum censui, quod ejus etiam opera aliud hinc vitium exemtum sit. Olim enim hic edebatur *et P. Sulpicio Galba;* neque aliter est in scriptis nostris [et Bamberg.], pro quo *et Servio Sulpicio Galba* Moguntini in membranis suis invenerunt. Id Froben. anno 1535. adscivit. Non obcurrit autem circa hoc tempus P. Sulpicius Galba, qui aedilis esse potuit; sed indicatur Ser. Sulpicius Galba, qui anno proximo praeturam adeptus est infra c. 42.

§. 6. *Nam separatim accusaverant*] MS. *separatim accusaverunt.* MOD. Pall. *accusati erant.* GEBH. Livius plerisque locis ita de accusationibus aedilium loquitur, ut appareat, aediles, tam curules, quam plebis, accusationes communiter instituere solitos: nam fere dicere solet, *aediles*, non *aedilem*, aliquem accusasse, et condemnasse. V. 25, 2. 27, 6. 30, 39. 33, 25. 42. 35, 10. et 41. Et sic hoc loco de aedilibus curulibus scribit. Sunt tamen etiam accusationis ab uno tantum intentatae apud eum exempla, sed pauca; nec plura fortassis, quam h. loco, l. 3, 31. et 10, 31. unde videri potest, illud hic, tamquam extraordinarium aliquid, adnotasse. Quum autem dicit, Q. Caecilium *neminem condemnasse*, non significat, neminem ab eo

paratim accusaverant) posuit. collega ejus A. Ca
7 lius neminem condemnavit. Ludi Romani ter, p
beji quinquies toti instaurati. M. Valerius Mess
inde et C. Livius Salinator consulatum idibus M
tiis quum inissent, de republica, deque provinciis
8 exercitibus senatum consuluerunt. De Aetolia
Asia nihil mutatum est. Consulibus, alteri Pi
cum Liguribus, alteri Gallia provincia decreta
9 comparare inter se, aut sortiri jussi, et novos ex

accusatum; sed eos, qui accusati erant, absolutos fuisse: nam utrumque accusasse, argumento est, quod dicit separatim *accusaverant*, non Q. Fulvius separatim *accusaverat*. DUK. *accusati erant* omnes nostri, Hearnii L. 1. et edd. vett. Moguntini deinde, notantes se in cod. suo *accusaverunt* invenisse, attamen *accusaverant* vulgarunt. Similium errorum plura exempla v. ad 23, 29, 16. Mox *neminem damnavit* Lov. 3.

§. 7. *Quum inissent, de republica, deque provinciis et exercitibus senatum consuluerunt*] Arbitror, *de republica referre* esse senatum consulere, quemadmodum respublica in annum administranda sit: qui in provincias mittendi, qui revocandi, qui exercitus conscribendi, qui dimittendi, quid domi militiaeque agendum. quae videtur relatio frequens fuisse anni principio, consulibus magistratum ineuntibus. Caesar [1. B. Civ. 1.] *Referunt consules de republica.* Livius [38, 42, 8.] *Itaque consulibus novis, quo die de provinciis et de republica retulerunt, senatus utrique provinciam Ligures decrevit.* TURNEB. 14. Adv. 11. V. Brisson. de Form. 1. pag. 167. *inissent* Lov. 1. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. omnesque edd. ante Elzevir. H sii; quam scripturam reduxi super *deque exercitibus et pr ciis* Lov. 6.

§. 9. *Quina dena millia pe imperarent, et mille ducentos e tes*] Si priore loco distribu sunt nomina in peditibus, e et in equitibus. Sed ego *millia peditum* libentius leg ne distributione. Item paulo *ut terna millia peditum, duc equites*: lego *ducenos equites*. G REAN. MS. eximit de nu τὸ *dena*. MOD. Recte Glar displicuit, cardinalem et di butivum numerum hic jungi. ad 32, 28, 11. Probare tamen queo, quod *quina dena milli quindecim millia* mutarit. It nim quisque tantum septem lia et quingentos pedites, centos equites habebit ex so scriptos, duas vero legiones vium: quum tamen in exerc Romano plerumque vel id vel major sociorum, quam ci um, numerus militaret. Leg dum itaque puto *et millenos ducenos equites*. Alterum eni addendum, clamant codd. t tum non omnes, et edd. a Aldum. Male etiam cod. M legit *quina millia*. In exerci enim Romano, ut dicere in piebam, numerus militum ex s

citus, binas legiones, scribere, et ut sociis Latini nominis quina dena millia peditum imperarent, et mille et ducentos equites. Messallae Ligures, Sali- 10
natori obtigit Gallia. Praetores inde sortiti sunt. M. Claudio urbana, P. Claudio peregrina jurisdictio evenit. Q. Marcius Siciliam, C. Stertinius Sardiniam, L. Manlius Hispaniam citeriorem, C. Atinius ulteriorem est sortitus.

XXXVI. De exercitibus ita placuit. e Gallia le- 1

ciis conscriptorum vel aequabat, vel potius superabat numerum militum civium. Jam autem legio Romana constabat circa hoc tempus ex quinque millibus et quadringentis, vel potius ducentis peditibus; v. Cel. Duker. ad Livii 37, 39, 7. et trecentis equitibus. Duae igitur legiones, quas quisque consulum habuit, effecerunt decem millia et quadringeatos pedites, sexcentos equites; quibus non recte quinque millia peditum et mille ducenti equites sociales jungerentur. Neque alibi observatum memini, tot equites tam paucis peditibus addi. Si igitur legamus *quina dena millia peditum imperarent, et millenos et ducenos equites*, pedites sociales tertia parte plures erunt, quam pedites cives; equites alterum tantum efficient. In hac re non semper idem observabatur. Interdum alterum tantum sociorum in exercitu Romano erat, sive duae partes sociorum, tertia civium. V. Liv. 3, 22, 4. interdum pedites pares erant, equites duplicabantur: interdum peditum multitudo tertia parte major, equitum dupla erat. V. Lips. de Milit. Rom. 2, 7. Interdum et alia portio observabatur. V. Dukerum infra ad 40, 36, 6. Totum igitur in arbitrio senatus fuisse videtur.

§. 10. *Q. Marcius Siciliam*] In scriptis, *M. Claudio urbana jurisdictio evenit, Q. Marcio Sicilia.* Unde suspicor hunc locum, ut similes, vexatum, et scripsisse Livium: *Praetoribus inde sortitis, Claudiis Marco urbana, Publio peregrina jurisdictio evenit: Q. Marcio Sicilia, C. Stertinio Sardinia, L. Manlio Hispania citerior, C. Atinio ulterior. De exercitibus.* J. FR. GRON. In uno tantum apud me Voss. *M. Claudio peregrina*, omissis tribus vocibus *urbana P. Claudio;* quae neglegentia librarii ob vocis *Claudio* repetitionem exciderunt. V. ad 9, 11, 11. Dein *Q. Marcio Sicilia* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. [Bamb.] et Hearnii Oxonn. Sed et hoc librariis tribuo. Quid censendum sit de emendatione Gronovii in prima parte horum verborum *Praetoribus inde sortitis*, pro *Praetores inde sortiti sunt*, v. ad 3, 22, 3. In posteriore parte Gronovio displicuisse videtur intercisa et variata Livii oratio primo per verbum *evenit*, tum *est sortitus*, quum jam *sortiti sunt* praecesserit. Sed v. ad 34, 56, 5. Mox *C. Thatinius* Voss. *C. Cathynius* Lov. 1. *C. Cackynius* Gaertn. *Gneus Captinius* Lov. 2. *C. Captinius* Lov. 3. *C. Catinius* reliqui [et Bamb.] cum priscis edd. ante Sigonium. V. ad §. 2.

giones, quae sub C. Laelio fuerant, ad M. Tucci
2 propraetorem in Bruttios traduci: et, qui in Sic
esset, dimitti exercitum: et classem, quae ibi ess
3 Romam reducere M. Sempronium propraetorem. H
spaniis legiones singulae, quae tum in iis provinc
erant, decretae: et ut terna millia peditum, duc
nos equites ambo praetores in supplementum soc
4 imperarent, secumque transportarent. Priusquam
provincias novi magistratus proficiscerentur, supp

§. 1. *Sub C. Laelio fuerant, ad M. Tuccium propraetorem*] *sub C. Bebio fuerunt* Voss. et Gaertn. *sub C. Bebio fuerant* Lov. 6. *sub C. Bellio fuerant* Lov. 1. Dein *ad M. Mucium* Harl. *ad M. Titium* Lov. 3. *ad M. Tutium* Lov. 1. 2. 5. 6. Mead. 1. et edd. ante Froben. qui anno 1535. *ad M. Tuccium* reposuit. V. ad 36, 45, 9. Tum *praetorem* Harl. Malc. V. ad 37, 50, 13.

§. 2. *Reduceret M. Sempronius. pro Hispaniis legiones singulae*] Antiquior lectio, *Romam reducere M. Sempronium propraetorem. Hispaniis legiones* etc. GELEN. Lege *Hispaniis*, quia subit *quae tum in iis provinciis erant.* SIG. *reduceret M. Sempronius. pro Hispanis legiones singulae* Voss. Lov. 1. 3. 5. Gaertn. et edd. principes: cujus loco *pro Hispaniis* dederunt Tarvis. utraque, et multae eas secutae. nec aliter est in Lov. 6. *reduceret M. Sempronius* [ita et Bamb.]. *pro Hispaniis singulae legiones* Lov. 4. Harl. et Mead. 2. a quibus in eo tantum differunt Lov. 2. et Mead. 1. quod *pro Hispanis* exhibeant. Verum recte, ut nunc editur, Gelenius emendavit, et Frob. anno 1535. in contextum recepit. Quum autem Basileae anno 1554. iterum *pro Hispanis* excusum fuisset, id denuo mutandum monuit Sigonius.

§. 3. *Terna millia peditum, d cenos equites ambo praetores in s plementum*] *tria millia* Lov. 1. *na millia* Lov. 2. 3. et 6. Tum *centos equites* Voss. Lov. 3. 6. Gaertn. quod recepit Ascens. no 1513. ac multi postea retin runt. Hinc Glarean. cap. pr §. 9. *ducenos* emendat. Verum jam Froben. anno 1535. ante e ediderat. Tum *ambo in supp mentum praetores* Voss. Lov. 1. et Gaertn. τὸ *praetores* deerat Lov. 3.

§. 4. *Supplicatio in triduum collegio decemvirorum imper fuit*] Pall. *supplicatio primum collegio.* Vet. ed. *primo.* GEL *supplicatio primum pro colle* Voss. Lovel. 1. 2. 3. 4. 6. H Mead. uterque, Gaertn. [Bam et Hearnii L. 1. *supplicatio p ma pro collegio* Lovel. 5. et ed priscae. Quum deinde Mog tini se *supplicatio triduum* in co suo invenisse professi essent, m Aldus *supplicatio in triduum* v gavit. Mihi praepositio abe posse videtur. V. ad 10, 21, et 28, 11, 5. Recte autem Cr vier. locutionem *pro collegio* e ponit ex deliberatione et ju collegii, addito loco Livii ex 4, 4 12. Adde 4, 26, 9. *Tribuni secedun proque collegio pronunciant.* et qu utroque loco notantur.

catio in triduum pro collegio decemvirorum imperata fuit in omnibus compitis, quod luce inter horam tertiam ferme et quartam tenebrae obortae fuerant. et novemdiale sacrificium indictum est, quod in Aventino lapidibus pluisset. Campani, quum eos ex 5
senatusconsulto, quod factum erat priore anno, censores Romae censeri coëgissent, (nam antea incertum fuerat, ubi censerentur) petierunt, ut sibi cives Romanas ducere uxores liceret; et, si qui prius du- 6

Quod luce inter horam tertiam ferme et quartam tenebrae obortae fuerant] Jul. Obseq. de Prodig. 56. *Luce inter horam tertiam et quartam tenebrae ortae.* Ubi Inl. N. Heinsius *Lucae* scribendum conjecit, non aliam, ut videtur, ob caussam, quam quia vocem *luce* supervacuam credebat. Verum recte Cl. Oudend. vulgatam tuetur, et etiam hic servandum docuit. *Luce* est interdiu. V. Gronov. ad 32, 29, 2. Cel. Dukerus, qui etiam Oudendorpii sententiam probabat, vulgatum adstruxit locis Liv. 8, 38. *Eques luce demum ausus incursare in hostem.* 25, 35. *Luce, ut senserunt profectos hostes.* et Cic. 3. de Off. 24. *Ut luce palam in foro saltet.* Inde id etiam firmari potest, quod ut nunc *luce tenebrae*, ita contra *nocte lux* oborta aliquoties memoretur. Supra 28, 11. *Et nocte Fregellis lucem obortam.* 29, 4. *Duos soles ortos, et nocte interluxisse.* 32, 29, 2. *Frusinone inter noctem lux orta.* Hae autem tenebrae luce obortae vulgo referuntur ad eclipsin solis, de qua vide, quae notat Dodwell. in Append. Praelect. Camden. pag. 757. Ceterum *quia luce* legunt Lov. 2. et Harl. Solent passim voculae *quod* et *quia* confundi, vel ob interpretum glossas, vel ob ductuum, quibus earum notae q̄ et q̄ scribuntur, similitudinem. Exempla v. ad 2, 7, 4. c. 8, 5. 3, 50, 8. 4, 5, 3. c. 7, 2. c. 18, 3. 5, 17, 7. c. 31, 6. c. 32, 7. c. 55, 1. et innumeris aliis locis. Adde Cort. ad Sall. Jugurth. 26, 5. Mox etiam *pluvisset* Voss. Lov. 4. [Bamb.] et Mead. 2. V. ad 1, 31, 1.

§. 5. *Quum eos ex senatusconsulto, quod priore anno factum erat, censores Romae censeri*] Pal. pr. *senatusconsultu.* GEBH. Similiter Lov. 3. Sed v. ad 5, 13, 5. *quum eos secundum quod* Voss. sed illud *secundum* natum est ex non intellecta nota, qua vox *senatusconsulto* scripta fuerat. V. ad 22, 10, 1. utraque lectione juncta *secundum senatusconsultum, quod* Gaertner. Praeterea *Romae censores censeri* Lov. 5. et edd. vett. [*coëgissent censeri* Bamb.] Postea Mog. notarunt, se in membranis suis invenisse *quod factum erat priore anno, censores Romae censeri.* ad illud exemplum trium posteriorum dictionum ordinem mutavit Aldus, consentientibus reliquis scriptis nostris. At in priori parte eumdem cod. quamvis invitis aliis omnibus scriptis [etiam Bamb.], primus similiter secutus sum.

§. 6. *Si qui prius duxissent*] Prima vocula exsulat ab Voss. et Gaertn. Jus autem connubii, ac

xiſſent, ut habere eas, et ante eam diem nati,
juſti sibi liberi haeredesque eſſent. utraque res
7 petrata. De Formianis Fundanisque municipibus
Arpinatibus C. Valerius Tappus tribunus plebis pr
mulgavit, uti iis suffragii latio (nam ante sine suff
8 gio habuerant civitatem) eſſet. Huic rogationi qu
tuor tribuni plebis, quia non ex auctoritate sena
ferretur, quum intercederent, edocti, populi e
non senatus jus, suffragium, quibus velit, inpar

poteſtatem cives Romanas ducendi, filiasque suas civibus Romanis elocandi, Campanos jam diu ante nactos fuiſſe, conſtat ex eo, quod de se refert Pacuvius Calavius, qui summum Capuae magiſtratum gerebat, apud Liv. 23, 2, 6. *Quippe qui liberos ex Ap. Claudii filia haberet, filiamque Romam nuptum Livio dediſſet.* et 31, 31, 11. *Quum ipsos* (Campanos) *foedere primum, deinde connubio, atque inde cognationibus, poſtremo civitate nobis conjunxiſſemus.* Verum hoc privilegium per defectionem ad Hannibalem amiserunt. Certe de Campanis omnibus, Atellanis, Calatinis, Sabatinis censet senatus Romanus supra 26, 34, 7. *Ut nemo eorum civis Romanus, aut Latini nominis eſſet.* Id igitur nunc receperunt. V. etiam Sigon. 1. de Antiq. Jur. Civ. Rom. 9.

Et ante eam diem nati, ut juſti sibi liberi] Pall. *et nati ante eamdem diem uti juſti sibi liberi.* GEBHARD. Similiter Lov. 4. *et nati ante eam diem* Lov. 2. Harl. [Bamb.] et Mead. 1. Dein *ut* deeſt in Lov. 3. *juſti* in Lov. 2. a manu 1. Gronovius edidit *uti juſti sibi*, in priori ed. notarum monens, ita praeferre edd. Andreanas. Non aliter legunt omnes reliqui scripti noſtri, ut et editi ante Modium, qui sine
dicum auctoritate *ut juſti sibi*
gari curavit. Mox *impetrata*
que res Voſſ. Lov. 1. 3. 6. et Ga
ner. *utraque res impetrata eſt*
vel. 2.

§. 7. *C. Valerius Tappo*]
pus, ut jam saepe dixi, ex C
lap. SIG. *Capo* Lov. 6. *Apo* L
3. *Appo* Voſſ. Lov. 1. 2. 4. H
Mead. ambo [Bamb.], et Gaer
Tappo Lov. 5. et Hearnii L.
V. ad 37, 46, 11.

*Uti iis suffragii latio (nam
te sine suffragio* etc.] Hoc de F
mianis Fundanisque scripsit
14, 10. de Arpinatibus 10,
DUK. Et hic *uti* Gronovius
priori ed. notarum ex edd.
dreanis revocavit. Similiter
bunt Lov. 4. 5. Harl. Mead.
bo, Gaertn. omnesque edd.
te ultimam Gruteri, quae *ut* s
ſtituit, reliquis Mſtis [et Bam
concinentibus. Tum *nam an*
Lov. 1. 2. 3. Mead. ambo [Bamb
et Gaertn. *habuerunt* Bamb.]

§. 8. *Suffragium, quibus vel
inpartiri*] Civitas sine suffra
dabatur ex auctoritate senat
et plebiscito. 8, 14. cum suff
gio a solo populo sine senat
consulto dari poterat. Sigon.
de Ant. Jur. Ital. 6. et Gruch.
de Comit. Rom. 3. DUK. *inpa*

ri, destiterunt incepto. Rogatio perlata est, ut in 9 Aemilia tribu Formiani et Fundani, in Cornelia Arpinates ferrent. atque in his tribubus tum primum ex Valerio plebiscito censi sunt. M. Claudius Mar- 10 cellus censor, sorte superato T. Quinctio, lustrum condidit. censa sunt civium capita ducenta quinquaginta octo millia trecenta decem et octo. Lustro perfecto, consules in provincias profecti sunt.

XXXVII. Hieme ea, qua haec Romae gesta sunt, 1

tire Lov. 1. 4. Harl. uterque Mead. et Gaertn. *inpertire* Voss. et Lov. 6. Composita verbi *partiri* vel literam *a* servare, vel ejus loco *e* adsciscere solent. V. ad 3, 10, 9. 4, 54, 9. 6, 37, 6. 21, 41, 13. 22, 7, 10. 29, 1, 14. aliisque pluribus locis. Adde Dausquej. Orthogr. part. sec. voc. *Impertiri*. et Corte ad Plinii 4. ep. 23, 3. Eadem etiam forma vel activorum vel deponentium antiquis in usu fuisse, grammatici observarunt.

§. 9. *Ut in Aemilia tribu Formiani et Fundani, in Cornelia Arpinates*] Edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et plures postea praepositionem *in* primo loco neglexerunt. Ascens. deinde anno 1513. *uti in Aemilia* dedit; Moguntini *ut in Aemilia*, consentientibus omnibus scriptis, edd. primis, et Mediol. anni 1505. Eamdem praepositionem *in* posteriori loco omiserunt Voss. Lovel. 1. 3. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Sed, Livium praepositiones repetere solitum fuisse, vidimus ad 6, 28, 6. Dein *Arpinates forent* Lov. 6.

Ex Valerii plebiscito] Vet. lib. *ex Valerio*, quod placet. Ut enim *lex Valeria*, sic *Valerium plebiscitum*. Ita apud Gellium [14, 8.] *Atinium plebiscitum*. SIG. Unus tantum Mead. 2. *ex Valerii plebiscito*. Reliqui omnes *ex Valerio plebiscito*. Neque aliter typis inpressi ante Aldum, qui *Valerii* dedit. Similiter *rogatio Petillia*. V. infra ad c. 55, 1.

§. 10. *Censa civium capita ducenta quinquaginta octo millia trecenta octo*] *censa sunt civium capita* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. quod recepi. Hinc *trecenta quinquaginta*, vel *CCCL*, legit Lov. 1. Voces *millia trecenta octo* desunt in Voss. et Lov. 1. ob repetitionem vocis *octo*. V. ad 9, 11, 11. *millia* in Gaertn. et Hearnii N. sed ejus loco Gaertn. *et* exhibet. Voces *trecenta octo* exsulant a Lov. 3. 6. et Hearnii L. 1. *trecenta decem et octo* est in cod. Mog. Pighius in Ann. ad ann. V. C. IↃLXIV. pag. 289. legendum existimat *CCLVIII.* ∞ *.CCCXXVIII*, quia hic numerus in Epit. h. lib. editur. Verum non video, cur potius Livius ex Epitome, quam Epitome ex Livio emendari debeat; immo etiam, cur non ambo numerum diversum ediderint; praesertim quum saepe dissentire soleant. V. quae ad Epit. notavi. Paullo ante vox *censor* deest in Harl.

§. 1. *Hieme ea, qua haec Romae gesta sunt*] Vocem *ea* omittunt Voss. et Gaertn. vocem *Romae* Lov. 2.

ad Gn. Manlium, consulem primum, deinde p[roconsule], hibernantem in Asia, legationes undi[que] ex omnibus civitatibus gentibusque, quae cis T[au]-
2 rum montem incolunt, conveniebant. et ut clar[ior] nobiliorque victoria Romanis de rege Antiocho f[uit,] quam de Gallis; ita laetior sociis erat de Galli[s,]
3 quam de Antiocho. Tolerabilior regia servitus f[ue]-rat, quam feritas inmanium barbarorum, incert[us]-que in dies terror, quo velut tempestas eos po[pu]-

et Harl. *Hieme, qua ea Romae* legunt Lov. 3. et 6. Cum illis, quae Liv. hoc et seq. capp. refert, conferendus est Polyb. in Exc. Legat. num. 35. [lib. 22, 24. sq.]

Ad Cn. Manlium, consulem primum, dein proconsulem, hibernantem] Lege cum Barber. *dein proconsule hibernantem*. Pluries idem Livio restituimus. Lib. 8, 23. *Ut quum Publilius Philo consulatu abisset, proconsule rem gereret.* Ita Sigonius, et confirmant nostri. L. 10, 31, 5. *Samnitium legiones quum partim Ap. Claudius praetor, partim L. Volumnius proconsule sequeretur.* Sic membranae Thuaneae, Voss. Hel. Rott. L. 23, 30, 19. *M. Marcello proconsule imperium esse populus jussit.* Ita Put. Pet. melior, Menardi. Iidem lib. 26, 1, 6. *Prorogatum et M. Marcello, ut proconsule in Sicilia reliqua belli perficeret.* Quamquam in his videatur vox esse dividenda. Cicero lib. 3. in Verrem [91.] *Siciliae provinciae, quum esses proconsule, praefuisti.* Caesar lib. 1. de B. Civ. [5.] *Dent operam consules, praetores, tribuni plebis, quique pro consulibus sunt ad urbem, ne quid respublica detrimenti capiat.* Plinius lib. 10. ep. 57. *Propter quae videri volunt, eos, qui pro consulibus hanc provinciam obtinuerunt, abstinuisse in*-*spectatione rationum suarum*... FR. GRON. Omnes nostri ... *consulem.* Si autem, quod G[aertn.] nov. recepit, probandum, ... nino duabus vocibus scriben[dum] *pro consule.* V. ad 3, 4, 10. ... 31, 5. 23, 30, 19. aliisque lo[cis.] *primum* deest in Gaertn. ... *dein* scribit Lov. 4. V. ad 3, ... [*deinde in pro consule* Bamb.]

§. 2. *Et ut clarior nobilior*[*que*] *sed ut clarior* Voss. Lov. 1. 3. 6. Gaertn. Hearnii L. 1. et e[dd.] antt. pro quo Frob. anno 1[535] edidit *et ut*: quod est in reli[quis] scriptis, et Moguntini etiam in cod. suo reperisse monuer[unt.] V. ad 21, 26, 6. Dein *victoria* [*Ro*]-*manis e rege*, pro *de rege*, ... 6. et cdd. Camp. Rom. anni 1... ac Parm. Ita 2, 50, 2. *Saepe ex* ... *lentissima Etrusca civitate victori*-*am tulit.* 8, 33, 13. *Ex hostium* ... *cibus victoriam et triumphum* ... *re.* 27, 45, 8. *Precabantur, ut* ... *matura ex hostibus victoria* ... 28, 19, 11. *Supplicium ex se, non* [*vi*]-*ctoriam peti.* Verum iidem lib[ri] mox ter *de* servantes, etiam ... nihil mutandum evincunt. Pr[ae]-terea *ita sociis laetior fuit de Gal*-*lis* Lov. 3. nec aliter Lov. 6. n[i]-si quod servet *erat. ita laetior* ... *Gallis sociis erat* Gaertn.

§. 3. *Tolerabilior regia servit*[*us*] *fuerat*] *servitus erat* perper[am]

hostes inferret. itaque, ut quibus libertas, Antiocho 4
pulso, pax, Gallis domitis, data esset, non gratulatum modo venerant, sed coronas etiam aureas, pro suis quaeque facultatibus, adtulerant. Et ab 5
Antiocho legati, et ab ipsis Gallis, ut pacis leges dicerentur, et ab Ariarathe rege Cappadocum venerunt, ad veniam petendam, luendamque pecunia noxam, quod auxiliis Antiochum juvisset. Huic sex- 6
centa talenta argenti sunt imperata. Gallis respon-

Mead. 2. Mox τὸ res omittunt Voss. et Gaertn. Dein §. seq. *pro suis facultatibus adtulerunt* Lov. 3. *pro suis quoque facultatibus adtulerant* Voss. et Gaertn.

§. 6. *Ei ducenta talenta argenti sunt imperata*] MS. *Huic sexcenta talenta*. MOD. *Ex* pro *Ei* legit Lov. 4. *Et* Mead. 2. Sed *Ei* intercidit in Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. in quibus vocula illa elisa est ab ultimis literis vocis praecedentis *juvisset*. Mog. codex praefert *Huic sexcenta*. [*His sexcenta* Bamb.] Ex eo *Huic*, quae vox partitionem hic notabit, magis sibi placere monuit Cl. Crevierius. Ego vero utrumque, et *Huic*, et *sexcenta* non tantum probandum, sed etiam in contextum recipiendum duxi. Ad id permoveor partim integerrimi cod. fide, partim consensu Polyb. in Exc. Legat. num. 35. *Τοῖς δὲ παρὰ Ἀριαράθου εἶπεν, ἑξακόσια τάλαντα δόντας τὴν εἰρήνην ἔχειν.* Videtur huic emendationi adversari Appian. B. Syriac. pag. 115. *Ἀριαράθου δὲ, τῶν Καππαδοκῶν βασιλέως, καὶ τοῦδε συμμάχους πέμψαντος Ἀντιόχῳ, δεδιότος τε καὶ δεομένου, καὶ διακόσια τάλαντα πέμψαντος. ἐπὶ τῇ δεήσει, τὴν χώραν οὐκ ἐπέδραμεν.* Verum, si Livio vel ab Appiano, vel a Polybio dissentiendum foret, praestaret, ut Polybio, quem in rebus hujus temporis sequi, et tantum non in Latinum vertere solet, consentiret, quam Appiano, qui saepissime alios, quam Livium, historicos secutus est. Superest tamen ratio eos aliquo modo in concordiam redigendi. Non enim Appianus narrat, Ariarathem ducentis talentis missis pacem obtinuisse; sed, iis solutis, Manlium regnum ejus cum exercitu non ingressum esse. Quid ergo, si dicamus, Manlium pacis caussa sexcenta talenta Ariarathi imperasse, eumque illius pecuniae ducenta praesentia adnumerasse, ac promisisse, se reliqua, quum ex civibus redegisset, soluturum, atque ita Manlium destitisse? Certe, Ariarathem non omnem pecuniam simul solvisse, constat ex c. 39. ubi dimidia pars imperatae pecuniae ei remissa fuisse dicitur. Similiter Oroandensium legati, qui priore anno Romanorum amicitiam ducentis talentis emerant supra c. 18. reliquum ejus pecuniae hoc anno conferre coacti sunt infra hoc cap. Numerus autem forte notis fuit perscriptus: *Huic IↃC talenta*. Earum prior IↃ librariis minus nota saepius varie fuit corrupta. V. ad 3, 62, 8. 4, 82, 8. 8, 19, 26. 9, 5, 6. 10, 29, 17. 23, 46, 4.

sum, quum Eumenes rex veniffet, tum daturum leges. civitatium legationes cum benignis respon
7 laetiores etiam quam venerant, dimiffae. Antio legati pecuniam in Pamphyliam, frumentumque pacto cum L. Scipione foedere juffi advehere; eo
8 cum exercitu venturum. Principio deinde veris, ftrato exercitu, profectus, die octavo Apameam nit. ibi triduum ftativis habitis, tertiis rursus Apamea caftris in Pamphyliam, quo pecuniam f

et alibi. Saepe autem, quemadmodum hoc loco factum eft, pro ea nota data eft nota numeri centenarii *C.* V. ad 8, 11, 16. 10, 33, 6. 27, 28, 21. 38, 25, 13. et pluribus locis. Verbum *sunt* exsulat a Lov. 2. et 6.

Tum daturum iis leges] Libri omnes *legem*. GEBH. Nec aliter omnes noftri, Hearnii L. 1. et edd. principes. [*his legem* Bamb.] Froben. demum anno 1535. subftituit *leges*. Si ex cod. Mog. recte. Similiter enim συνθήκας numero plurali Polyb. l. dicto. Τοῖς δὲ Γαλάταις ἀπεκρίθη, διότι προσδεξάμενος Εὐμένη τὸν βασιλέα, τότε ποιήσεται τὰς πρὸς αὐτοὺς συνθήκας. Mox *civitatium legationes* Lov. 4. et ed. Mediol. anni 1480. V. ad 33, 20, 11. Hinc *laeticiores* Lov. 6. V. ad 5, 34, 4.

§. 7. *Ex pacto cum L. Scipione foedere*] Ultimam vocem neglexerunt scribae Voffian. et Lovel. 1. Male. Ita *pax pacta* 31, 29, 16. *Pacem pactam et compositam turbare volunt.* Et eodem cap. paullo ante: *Fidemque hodie pacis pactae desiderat.* Similiter *pacisci inducias* apud Cic. 1. de Off. 10. et *pactum foedus* apud Cic. pro Sextio c. 14. Mox *eo secum exercitum venturum* Lov. 1. Male. Dixit enim Polyb. l. laud. Συνετάξατο μετὰ τῆς δυνάμεως ἥξειν ἐπὶ τῆς Παμφυλίας ὅρους.

§. 9. *Mille et quinquaginta talenta*] Scribe *duo millia et q genta* ex Polyb. et Livio ipso 45. RUBEN. Locus Polyb. e in Exc. Legat. num. 35. Ex q ut et ex ipso Livio hunc loc emendandum effe, non modo benio adfirmanti credo, sed super *quingenta*, pro *quinqua ta*, in contextum recepi. Ita e praeferunt ex scriptis Voff. L 1.2.4. Harl. Mead. ambo, Gae Hearnii L. 1. et N. nec non e vett. Frobenius deinde anno 15 quod totidem literis scriptum rat, notis reddidit, ac vulga *M. et D. talenta*. Similiter om usque ad ultimam Gruteri, q notas illas neglegenter interp tata dedit *millia et quinquagi talenta*. Eum errorem patienti quam oportuerat, tulerunt v docti, etiam poftquam eos err ris Rubenius admonuerat. *qu genta* igitur, pro *quinquaginta* nunc demum reftitui. Quamv vero et *duo millia* pro *mille*, s ve ∞ ∞ pro ∞, verum cr dam, invitis tamen scriptis in contextum adoptare ausus no sum.

Inde ad Pergam ducit] *ad Perga mum*, et mox §. 11. *a Perga* omnes codd. noftri, Hearnii L. 1.

...tumque regios convehere jusserat, pervenit. mil- 9
...et quingenta talenta argenti accepta Apameam
...portantur. frumentum exercitui dividitur. Inde
...Pergam ducit: quae una in iis locis regio tene-
...ur praesidio. Adpropinquanti praefectus prae- 10
...ii obvius fuit, triginta dierum tempus petens, ut
...gem Antiochum de urbe tradenda consuleret. da-
...tempore, ad eam diem praesidio decessum est.
...Perga, L. Manlio fratre cum quatuor millibus mi- 11

...d. antt. pro quo recte Frob. ...o 1531. *ad Pergam* et *a Perga* ...tuit. Quamvis *Perga* satis ...ris Pamphyliae urbs fuerit, ...Dianae Pergeae templum ex..., eam tamen ignorarunt li...ii, et hinc in notiorem ur... *Pergamum* mutarunt, quae ...is locis remotior fuit, quam ...convenire posset. Frobenii ...onem firmarunt postea inven... Polyb. fragmenta in Exc. Le...num. 35. ubi etiam urbem ...γη memorat. Ceterum *De*...legit Gaertn. V. ad 36, 24, 10.

... 10. *Triginta dierum tempus* ...s] Ita constanter scripti et ... Polybius tamen triginta et ... dies memorat in Exc. Le...num. 35. *Διόπερ ἠξίουν λϛ'* ...ας. Verum culpam in libra... Polybii confert Ursinus. ...m enim, quum prius scri... fuisset *τριάκοντα ἡμέρας*, ...erum notis significaturum ...sse, λϛ', perperam retenta ...postrema prioris vocis litera.

...*Ad eam diem praesidio decessum* ... *A Perga*] Omnes *ad eam diem* ...*sit praesidio*. GEBH. *decessit* ...*sidio. et a Pergamo* omnes no...ri, Hearnii L. 1. [Bamb. prae...quam quod *Perga* legit] et edd. ...ticae. Moguntini deinde monu...unt, in cod. suo esse *praesi*-*dio decessum*. Hinc Frob. anno 1535. edidit, quod nunc vulgo exstat, quum tamen quadriennio antea, pro *A Pergamo*, dedisset *A Perga*, ut §. praec. dixi.

§. 11. *Cum quatuor millibus militum Orenda* etc. *misso*] *Orenda* Pisidiae urbs, ut paullo ante [c. 18.] ex Plinio ostendimus. Hic autem genere neutro ac plurativo profert numero, ut in sequentibus (capp. 39. et 45.) rursus. In Plinio certum videri non potest, cujus sit generis, nam saepe ita ponuntur neutra, ut *Patara*. Quidam etiam *Oroanda* scribunt. GLAR. *Oenoanda* urbs est Pamphyliae, auctore Stephano. Strabo mendum habet lib. 13. extremo [pag. 631.] *προσγενομένων δὲ τριῶν πόλεων ὁμόρων Βουβώνων, Βαλβούρων, Οἰνάνδρου τε.* cum sit legendum *Οἰνανδέων τε.* Appianus lib. 4. [634.] *Οἰνανδεῖς* nominat. Cum autem hic Pamphyliae alia, Lyciaeque oppida nominentur, profecto *Oenoanda* legendum, non *Oreanda*, quae inter Gallograecos esse supra [c. 18.] traditum est. SIG. Pall. et vet. ed. *Oreandam*. GEBHARD. Bis lapsus doctissimus vir Sigonius: primum, quum Stephanum Oenoanda dicit Pamphyliae tribuisse, cui vero est *πόλις Λυκίας*, *urbs Lyciae*: de-

litum Oroanda, ad reliquum pecuniae ex eo, q pepigerant, exigendum, misso, ipse, quia Eumen regem et decem legatos ab Roma Ephesum ven audierat, jussis sequi Antiochi legatis, Apameam ercitum reduxit.

1 XXXVIII. Ibi ex decem legatorum sententia fo dus in haec verba fere cum Antiocho conscript
2 est. *Amicitia regi Antiocho cum populo Romano legibus et conditionibus esto. Ne quem exercitum,*

inde, quam *Oroanda* ponit in Gallograecia, ubi nulla hujus nominis est. Error tertius, quod mutari vult nomen, ubi nulla caussa mutationis, et repugnat Polybius, cujus Leg. Excerpt. 35. haec sunt verba: Ὁ δὲ Γναῖος, προσπεσόντος αὐτῷ τῆς τούτων παρουσίας, Λεύκιον μὲν τὸν ἀδελφὸν μετὰ τετρακισχιλίων ἐξαπέστειλε πρὸς τοὺς Ὀροανδεῖς πειθανάγκης ἔχοντας διάθεσιν, χάριν τοῦ κομίσασθαι τὰ προσοφειλόμενα τῶν ὁμολογηθέντων χρημάτων. Quis non videt, eamdem Polybii et Livii historiam esse, et hunc ex illo *Oroanda*, non *Oenoanda*, exscripsisse? Quod ad pactionem pecuniae attinet, illa supra cap. 18. memoratur, ubi dicuntur *legati Oroandensium* ad consulem Manlium venisse. Miror, summum virum J. Fr. Gronovium c. 18. *Oroandensium* reliquisse, at hic et c. 39. a Sigonio persuasum, *Oenoanda*, quod falsum est, in contextum recepisse. *Oroanda* ergo hic et ibi Livio restituimus. Nec c. 18 alia urbs, Oroanda, Galatiae forsan, si aeque Diis placet ut Sigonio, intelligitur; sed idem nomen est, eadem historia, eadem pactio pecuniarum: licet in Gallograecos expeditio ibidem describatur. Legati enim aliunde venerunt ex Pisidarum finibus, quibus quod transeundum per Gala fuerat, consuli de Gallogra rum apparatu nunciaverun 19. Neque enim erat, ut *Or densium* nomen, cap. 18. se tum, statim c. 19. mutaretu *Oenoandensium*, ut Gronovia ditione factum est, quamvis hil ibi Sigonius praecep CELLAR. 3. Geogr. ant. 4. p 114. Recte vulgatum defe Cellarius, quod etiam hoc lo c. 35, 1. et c. 45, 10. conte reddidi. Idem volunt codd. certe illorum vestigia aperte eo ducunt. *Oroanda* habent L 2. 3. et Mead. 1. *Oroandam* L 4. Mead. 2. et Harl. *Oronda* L 1. *Ororandam* Voss. *Orandam* G ner. *Horanda* Lov. 6. *Orande* L 5. et ed. Camp. Mox *quod E nem* Lov. 2. V. ad cap. praec.

§. 1. *In haec verba fere*] Tò *re* abest ab omnibus libris nostr GEBH. Abest etiam ab omnib scriptis nostris [et Bamb. qui verba *cum Antiocho* omittit.], edd. antiquis. Eam Aldus de de, praeeunte cod. Mog. re pit. Polyb. dixit in Exc. Le num. 35. Ἦν δὲ τοιάυτη τις τῶν κατὰ μέρος διάταξις. M *est scripta* Lov. 3.

§. 2. *Amicitia regi Antiocho cu populo Romano*] Omnes libri *An*

cum populo Romano sociisve bellum gesturus erit, rex per fines regni sui, eorumve, qui sub ditione ejus erunt, transire sinito: neu commeatu, neu qua alia ope juvato. Idem Romani sociique Antiocho, et iis, qui sub imperio 3
ejus erunt, praestent. Belli gerendi jus Antiocho ne esto cum iis, qui insulas colunt, neve in Europam transeundi. Excedito urbibus, agris, vicis, castellis cis Tau- 4
rum montem usque ad Tanaïm amnem, et a valle Tauri usque ad juga, qua in Lycaoniam vergit. Ne qua 5

citia regi cum populo Romano, exclUSO nomine *Antiocho* proprio. GEBH. Hic etiam Aldus vocem *Antiocho*, quam non modo edd. priores, sed et omnes codd. nostri (cum Bamb.) ignorant, auspiciis cod. Mog. Livio reddidit. Polybius quidem nomen *Antiocho* exprimit, sed vocabulum *regi* omisit: *Φιλίαν ὑπάρχειν Ἀντιόχῳ καὶ Ῥωμαίοις εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον, ποιοῦντι τὰ κατὰ τὰς συνθήκας*. Librarii Latini hoc loco *Antiocho* omisisse videntur, quia proximo versu praecesserat.

Cum populo Romano sociisque] *sociisve*, et mox *eorumve* omnes codd. nostri, Hearnii L. 1. et edd. ante Gronov. qui anno 1665. *sociisque* et *eorumque* vulgavit: qua autem auctoritate, non monuit: utrumque igitur errantibus operis typographorum videtur tribuendum. Polybius tamen utrique mutationi favere videtur. Prius enim ita exprimit. *ἐπὶ Ῥωμαίους ΚΑΙ συμμάχους*. posterius *βασιλέα Ἀντίοχον ΚΑΙ τοὺς ὑποταττομένους*. Mox *τὸ rex* deest in Lovel. 1. *sui* in Voss. et Gaertn.

Neu commeatu, neu qua alia ope] *nec commeatu* Hearnii L. 1. *ne commeatu* reliqui Msti, et pleraeque edd. vett. *neu commeatu* Aldus restituit ex membranis Mog. Praeterea *ne qua alia ope* Voss. Lov. 5. Gaertn. et edd. priscae. *neu qua alia* Frob. anno 1535. dedit; cui consentiunt reliqui scripti nostri, et Hearnii L. 1. [*nec commeatu nec qua* Bamb.]

§. 3. *Et iis, qui sub imperio ejus erunt, praestent. Belli gerendi jus Antiocho*] Vet. lib. *praestant*. Lege *praestanto*. Ut et mox [§. 6.] *ante certam diem redeunto*. MURET. Omnia haec verba deerant in Hearnii L. 1. scribarum culpa ob repetitionem *τοῦ Antiocho*. V. ad 9, 11, 11.

Cum iis, qui insulas colunt] Omnes libri *cum illis, qui insulas colunt*. GEBH. *cum illis, qui* omnes scripti nostri, Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. ante Froben. qui anno 1355. vulgavit *cum iis*. Mox *transcendito*, pro *transeundi*, Lov. 3.

§. 4. *Usque ad Tanaïm amnem, et a valle Tauri*] *Tanaïs amnis* in his locis nemo, quod sciam, meminit. De *Tanaï* autem, Asiae ac Europae termino, intelligere, absurdum. Vide, sitne legendum *Lalassim amnem*, cujus Plinius mentionem fecit l. 5. c. 27. ubi de gente Isaurica. Nisi quis de Mela, antiquo fine Ciliciae, ut

arma efferto, ex iis oppidis, agris, castellisque, qu
excedat. si qua extulit, quae quoque oportebit, recte
stituito. Ne militem, neu quem alium ex regno E
6 *nis recipito. Si qui earum urbium cives, quae r*
abscedunt, cum rege Antiocho intraque fines ejus r
7 *sunt, Apameam omnes ante diem certam redeant.*

eodem loco notat idem, intelligere malit, aut Cataracten Pamphyliae amnem. GLAR. Vet. ed. *Tanam*. Pall. *Tanaïm*. vulgo *Taniam*. GEBH. Quis hic sit *Tanaïs*, merito miratur Glareanus. Dubitat autem, *Lanassim*, an *Melam*, an *Cataractem* substituat. In scripto inveni *ad Accayn amnem*. Fortasse *Halyn*. Budaeus quoque jam olim conjecit *Halyn* lib. 4. de Asse [pag. 386.] et confirmat Strabo lib. 6. [287.] Συνενεωτέρισαν δὲ τοῖς Καρχηδονίοις ὅι θ' Ἕλληνες, καὶ Μακεδόνες, καὶ τῆς Ἀσίας ὁι ἐντὸς Ἅλυος καὶ τοῦ Ταύρου· καὶ τούτους οὖν ἅμα συγκατακτᾶσθαι προήχθησαν. ὧν Ἀντίοχός τε ἦν ὁ βασιλεὺς, καὶ Φίλιππος, καὶ Περσεὺς, etc. καὶ διετέλεσαν πολεμοῦντες μέχρι καταλύσεως ἁπάντων τῶν ἐντὸς Ἴσρου καὶ τῶν ἐντὸς Ἅλυος. J. FR. GRON. Illud *Taniam* in sola Gruteri prima ed. obvium fuit ex aberratione operarum. Priores vel *Tanaim*, vel *Tanain* praeferunt, nisi quod ed. Camp. cum Lov. 6 *Tanam* legant. *usque ad Accaym* Voss. *usque ad Canym* Lov. 1. *usque Achanim* Lov. 6. ex cujus vestigiis constat, recte *usque ad Halyn* Budaeum conjecisse; cujus emendationem ultima Gruteri ed. recepit: eamdem postea ab Heinsio in Elzeviriana rejectam recte Gronov. in notis probat. Polybii Excerpta Legat. hic nihil juvant: codex enim, unde vulgata sunt, quarumdam vocum defectu hoc loco laborat. Dein *et ea valle Tauri* Voss. Lov. 6. Gaertn. [Bamb.] et edd. pro quo *et a valle* dedit As anno 1516. consentientibus quis Mss.

§. 5. *Ne qua arma efferto*] tra in formula foederis apud lybium permittitur militibus arma sua efferre possint. V sunt: Μὴ ἐξαγέτω μηδὲν, τῶν ὅπλων, ὧν φέρουσιν ὁι τιῶται. Hinc Cel. Perizon. marginem Livii conjecit, *ne praeter arma*. Similiter haec ba Livii laudavit Boeclerus Diss. de Foederis Romano cum Antiocho Formula, exstat tom. 1. Differt. Aca pag. 1092. simul tamen agno Polybium definite mentione cere ὅπλων, ὧν φέρουσι ὁι τιῶται, sed Livium tantum pliciter *armorum*. Secundum lybium itaque, quae ad adp tum belli spectant, et *arm* nomine venire possunt, re quenda fuisse; quod ex Li colligi nequit. Quid igitur, legamus *Ne qua praeter mili arma?* si enim una vox exci potuerunt et duae excidere. nihil definio. [*et ferto* pro *eff* Bamb.]

Quae quoque oportebit, recte stituito] Cl. Jac. Perizon. in Livii scribendum conjecit *quaeque oportebit*. Vide tame num potius vulgatum defendi terit, *quoque* accipiendo pro quo; ut jubeantur restitui, qu oportebit, et quo loco oportebi

ex regno Antiochi apud Romanos sociosque sunt, iis jus abeundi manendique esto. Servos, seu fugitivos, seu bello captos, seu qui liber captus aut transfuga erit, reddito Romanis sociisque. Elephantos tradito omnes, neque alios parato. Tradito et naves longas armamentaque earum: neve plures, quam decem naves actuarias, (nulla quarum plus

Ita apud Polyb. l. laud. *Εἰ δέ τι τυγχάνουσιν ἀπενηνεγμένοι, καθισάτωσαν πάλιν εἰς τὰς αὐτὰς πόλεις.* Insuper Boecler. loco modo laud. verba haec Livii referens, omittit *τὸ recte*, incertum utrum casu, an sponte, quia nec apud Polybium exstat. Sed nihil muto. *recte* est sine dolo. V. ad 34, 35, 4. Mox *ne quem alium* Lov. 1. *neve quem alium* Voss. Lov. 5. Gaertn. et edd. vett. pro quo Frob. anno 1535. dedit *nex quem*, quod in reliquis codd. supererat. Insuper *acciperet* Lov. 1. 2. 3. et 6.

§. 6. *Intraque fines ejus regni sunt, Apameam omnes ante diem certam redeant*] *fines regni ejus* Voss. Lov. 1. 2. 4. Harl. Mead. ambo, [Bamb.] et Gaertn. *regni ejus fines* Lov. 6. Tum vocem *omnes* neglexit Gaertn. Hinc *ante diem tertiam* legit Lov. 6. Tandem *redeunt* Lov. 1. unde videri posset legendum *redeunto*. Ita et Muret. conjecit supra §. 3. [concinente Bamb.]

§. 7. *Apud Romanos sociosque sunt*] MS. *Apud Romanos sociosque nunc sunt.* MOD. De hoc loco agunt Herald. Emend. et Observ. c. 37. et Salmas. ad Jus Att. et Rom. c. 37. an postliminium fuerit iis, qui armis victi hostibus se dediderant, disputantes. DUK.

§. 8. *Seu qui liber captus aut transfuga erit*] *seu liber captus* Lov. 1. *seu quis liber captus* Voss. Lov. 3. 4. 5. 6. Gaertn. Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. principes. *seu quislibet captus* edd. Parm. Mediol. anni 1480. Tarv. utraque, et aliae usque ad Ascens. qui anno 1513. emendavit *seu qui liber captus*. Praeterea *τὸ erit* deest in Lov. 1. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. [pro *fugitivos* Bamb. *captivos*.]

Elephantos tradito omnes, neque alios parato] *Elephantes* Voss. et Lov. 6. Sed v. ad 31, 36, 4. Ceterum haec ita efferuntur apud Polyb. in libro Msto: *Καὶ τούτους ἐκπλεύσαντας, τοὺς ἐν Ἀπαμείᾳ πάντας, καὶ μηκέτι ἄλλους ἐχέτω.* quae verba aperte mendosa sunt, et ab Ursino ita emendantur, *Καὶ τοὺς ἐλεφάντας, τοὺς ἐν Ἀπαμείᾳ πάντας.* Nondum tamen locus persanatus videtur, in quo male me habent voces *ἐν Ἀπαμείᾳ*. Apamea enim hoc tempore erat in ditione Romanorum, utpote quo Manlius priore anno, adversus Gallograecos movens, aegros et inutilia inpedimenta dimiserit supra c. 15. quo etiam hoc anno pecuniam ab Antiocho acceptam deportari jusserit cap. praec. quo denique ipsis his pacis legibus paullo superius hoc cap. redire debuerint, qui earum urbium cives, quae regno abscedunt, cum Antiocho intraque fines regni ejus erant. Si igitur Apamea in potestate Romanorum erat, quomodo Antiochus elephantos, qui Apameae erant, Romanis tradere potuis-

quam triginta remis agatur) habeto: neve monerem
bel

set. Cogitent igitur acutiores, qua ratione loco male adfecto subveniendum sit. Non tamen quaedam in exemplari Polybii desunt, ut Ursinus putavit, sed ex praecedentibus repetendum est ἀποδότω.

Neve plures, quam decem naves actuarias, (nulla quarum plus quam triginta remis agatur) habeto: neve minorem ex belli caussa, quod ipse inlaturus erat] Antiqua lectio habet *neve monerem.* ut enim *trierem*, ita *dierem* et *monerem* Graeci dicunt. GELEN. Qui *monerem*, pro *minorem*, hoc loco legunt, bene legunt. GLAR. Videtur postremum membrum Livianum non convenire cum Polybii verbis, quae voluit Livius imitari hoc loco. Sunt autem haec ex fragmento 35. Καὶ μηκέτι ἐχέτω πλὴν δέκα καταφράκτων. μηδὲ τριακοντόκωπον ἐχέτω ἐλαυνόμενον· μηδ' αὐτὸ πολέμου ἕνεκεν, οὗ αὐτὸς κατάρχῃ. Liber manuscriptus Livii habet: *neve minorem ea, belli causa* etc. quod minus placet, quam *monerem*, licet, ut dixi, non respondeat Graecis μηδ' αὐτὸ πολέμου ἕνεκεν. Sed sive Polybium sequamur, sive Livium, uterque aptam lectionem nobis suppeditabit. URSIN. Suspicor abundare apud Livium *plusquam*, et pro *monerem ex* legendum esse, ut in veteribus libris, *minorem ea:* et, ut Latina versio cum Polybiana sententia conveniat, repono, pro *ea*, *eas*, deleta voce *minorem*. URSIN. ad Polyb. Exc. Legat. num. 35. In MSS. et primis editionibus desideratur τὸ *quarum*. E Moguntino additum est. Ex eodem fecit Gelenius *monerem ex belli causa*. Sane et alia quaedam singularia solus hic codex his libris contulit. Doctius quam ut ferrent librarii : e et scriptis et editis incul *minorem ea*. Ne Moguntini dem, qui ante Gelenium lectiones ejus codicis pro runt, corrigendo abstinue manum: notarunt enim *mi ex belli*. Sed hoc fatuum et horrens. Quid enim? per runt utique jus belli Ant cum populis non exceptis. i et cum sociis populi Roma aliter disceptare nolint. Ve tur tum habere actuariolas d scalmorum? Caeterum, Po um dissentire a Livio, quest olim Fulvius, tentabatque, *la quarum triginta remis ag habeto, neve eas belli causa monere* et *minore* ablegatis, ad gmenta Polybii: ad Livium sum *monerem* fatetur magis cere, quam *minorem*. Verba lybii: ἀποδότω δὲ καὶ τὰς τὰς μακρὰς, καὶ τὰ ἐκ τοῦ ἄρμενα, καὶ τὰ σκεύη· καὶ κέτι ἐχέτω πλὴν δέκα καταφ των, μηδὲ τριακοντάκωπον τω ἐλαυνόμενον, μηδ' αὐτὸ λέμου ἕνεκεν, οὗ αὐτὸς κατ χῃ. Appianus [B. Syriac. 112.] in numero dispar (ni um est) in navibus longis P bium sequitur: ναῦς δὲ κα φράκτους δυόδεκα ἔχειν μό δις ἐς τοὺς ὑπηκόους πολ κατάρχειν· πολεμούμενον δὲ πλέοσι χρῆσθαι. Nam erra memoriae Salmasii est, quun Appiano κατέλάτους, vel κ ρέτους, scribendum autuma hoc Livii loco ad jus Atti pag. 728. neque enim id illi cidisset, si Polybii record fuisset. Vult ergo Polybius cuisse regi decem habere c stratas, quae longarum num sunt: Livius tantum decem ac

belli caussa, quod ipse inlaturus erit. Neve navigato ci- 9
tra Calycadnum, neve Sarpedonem, promontoria: ex-

rias ei concedit, longas adimit. Rursum Polybius negat ullam actuariam, quae triginta remis ageretur, permissam: Livius decem actuarias, quae haud plus quam triginta remis procederent. Et constat tamen, hic Polybio auctore usum Livium fuisse. Si fas, in hujus potius verbis peccatum crediderim, et fuisse olim: *Tradito et naves longas armamentaque earum: neve plures, quam decem naves, actuariam nullam, quae triginta remis agatur, habeto: neve monerem ex belli caussa, quod ipse illaturus erit.* Habes Livium per omnia cum Polybio consentientem. Dixerat, tradito naves, non definito numero; neque omnes tamen addidit, ut maximam partem significaret, et quia mox finiturus erat numerum longarum, quas ei liceret retinere. Τριακοντάκωπον ἐλαυνόμενον vertit *actuariam, quae triginta remis agitur.* Hic supplendum ex Appiano, quod proxime statutum est, intelligi de illis maritimis viribus, quas ex instituto habiturus erat praesidium regni, et ἐς τοὺς ὑπηκόους πολέμου κατέχειν, (sic enim legendum) ita tamen, ut si ab illis infestaretur, quibuscum ei belli jus reliquerant Romani, posset καὶ πλέουσι χρῆσθαι. Hoc significat Polybii μηδ' αὐτό, sed ne hoc quidem numero in eo bello, οὐ αὐτὸς κατάρχῃ. ergo hoc, si quis ipsum adoriatur. Neque enim sana loquendi ratio patitur, ut τὸ αὐτὸ referatur ad solum ἐλαυνόμενον absque τῷ τριακοντάκωπον, et haud probabile est, omnem omnino actuariam prohiberi. Congruit Livius: nam illam ipsam navem, quam prius ita circumscripsit, quae triginta remis agatur, deinde uno vocabulo vocat *monerem*, et habere vetat, si bellum ipse inferat: satis sic significans concessam, si lacessatur, non lacessat. J. FR. GRON. Aliter loca Polybii et Livii tentavit Schefferus 2. de Milit. Nav. 2. aliter rursus Meibom. de Fabric. Trirem. pag. 614. 617. 618. tom. 12. Thes. Antiq. Rom. ubi utrumque errasse contendit, et Livium ita emendat: *neque plures, quam decem naves tectas, et quinquaginta actuarias, quae triginta remis agantur, habeto: ne has quidem ex belli caussa, quod ipse illaturus erit.* De hac emendatione ita vere pronunciat Constant. Oppelius, id est, Johann. Schefferus pag. 702. ibid. „Sic emendat locum Livii, „ut ex lectione ejus veteri retineat nihil, inferciat ubique „plurima. Quae scriptores bonos emendandi ratio si locum „aliquando inveniet, actum plane erit de ipsis, et pro Livio, „Sallustio, ceteris, nescio quorum hominum commenta legentur.“ Nec immerito illius παραδιορθώσεις exagitat Jac. Gronovius in Dissert. Epist. ad Livii loc. quaed. Geogr. pag. 48. Mihi post virorum doctissimorum conjecturas nondum ita de omnibus liquet, ut Polybii et Livii verba plane intelligam. *Monerem* tamen, quamquam Scheffero et Meibomio repugnantibus, ex Mog. cod. retinendum puto; quum ob causam, quam J. Fr. Gronovius dicit, tum quod ita factum est e Graeco μονήρης, ut *penteris*, *hexeris*, *hepteris*, et *deceris* e vocibus Graecis. Locus Pichenae, quem id probasse indicat Jac. Gronovius, est ad Taciti 5. Hist. 23. DUK. *ne plures* Voss. Lov. 1. et Harl. *neu plures* Lov. 1. 3. 4. 6. [Bamb.] et Gaertn,

tra quam, si qua navis pecuniam, stipendium, aut le
10 *tos, aut obsides portabit. Milites mercede conducend*
iis gentibus, quae sub ditione populi Romani sunt, A
tiocho regi jus ne esto: ne voluntarios quidem recipie
11 *Rhodiorum sociorumve quae aedes aedificiaque intra*

Dein *quam decem naves (nulla plus quam triginta remis agatur) habeto* edd. antt. cum Mstis Lov. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. 2. [Bamb.] et Gaertn. Consentiunt etiam Voss. et Lov. 1. ac 6. [Bamb.] nisi quod primus legat *in XX remis*, reliqui duo *in XXX remis* [ita et Bamb.]; et Lov. 6. insuper *quam V naves*. Vocem *actuarias* etiam in Oxon. L. 1. deesse, Hearnius monuit; quam ex nostris solus Mead. 1. agnoscit. Aldus deinde ex cod. Mog. vulgavit *quam decem naves actuarias, nulla quarum plus quam triginta remis agatur, habeto*. Hinc Scheff. in Diss. de Variet. nav. transpositis vocibus effecit *quarum nulla plus*. Tandem *neve minorem ea belli caussa* Voss. Lov. 1. 2. 3. 5. 6. Gaertn. Harl. Mead. uterque, et edd. antt. Aldus iterum ex cod. Mog. substituit *neve minorem ex belli caussa*; sed Gelenius innuit in Mog. legi *neve monerem ex belli caussa*; quod Frob. anno 1535. recepit. Et eam lectionem firmat Lov. 4. exhibens *neve monerem ea belli caussa*. Literas autem *A* et *X*, et hinc voces *ea* et *ex*, saepius commutari, videbimus ad 40, 59, 8. [*minore* Bamb.]

§. 9. *Neve navigato citra Calycandrum, neve Sarpedonium promontorium*] Legendum *Calycadnum* ex Plinio, Ptolemaeo, ac Strabone. quanquam in Ptolemaei plerisque codicibus *Calydnus* legitur. Fluvius est Ciliciae. *Sarpedonem* item legendum, non *Sarpedonium*, ex iisdem authoribus. GLAR. *Calcycadnum* legendum est ex Strabone, et A no in Syriac. [pag. 112.] cu hoc foedere narrando haec ba sunt. Ὅρον μὲν Ἀντιόχ ἀρχῆς εἶναι δύο ἄκρας, καλυκάδνου καὶ Σαρπηδόνιον, τάδε μὴ παραπλεῖν Ἀντί ἐπὶ πολέμῳ. De Sarpedone Strabo [14, 670.] SIG. *Ne gato* Voss. Lov. 1. 3. 4. 6. [Bamb.] et Gaertn. Deinde *Calichandrum* Voss. et G *citra Chalchicandrum* Lov. 6 *tra Calycandrum* Lovel. 1. Harl. Mead. ambo [Bamb.] multae ex edd. vett. *circa* *candrum* Lov. 3. 5. et edd. anni 1472. ac Parm. *circa Ca drum* cod. Mog. Sed recte rean. et Sigonius *citra Cal num*. Voces *circa* et *citra* alibi in Mstis confundi, vid ad 21, 48, 6. *Calycadnum* le dum esse, evincit locus P in Exc. Legat. num. 35. in cod. Msto ita exaratum nit Ursin. Μὴ δὲ πλείτωσα τάδε τοῦ Καλυκάδμου ἀκρ ρίου. Pro eo quidem Καλ νου legendum monuit, sed in contextu Καλυκάνδρου ed Posteriores demum editores ram lectionem receperunt. I evincit Inl. Spanhem. de Pr et usu numism. Diss. 9. pag. ed. secundae, ex nummo diani, in cujus aversa p obcurrit nomen ΣΕΛΕΥΚΕ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΑΛΥΚΑΔΝΩ jus ejusdem ectypon postea hibuit in Orb. Rom. Diss. 2. 16. pag. 433. Deinde *neque Sc padonum promontoria* Gaertn. *Scarpedonium promontoria* Lov.

regni Antiochi sunt, quo jure ante bellum fuerunt, eo Rhodiorum sociorumve sunto. Si quae pecuniae debentur, earum exactio esto. Si quid ablatum est, id con- 12
quirendi, cognoscendi, repetendique jus item esto. Si quas urbes, quas tradi oportet, ii tenent, quibus An-

et 6. *neu Sarpedonium promontoria* Lov. 3. *neve Sarpedonium promontoria* Voss. Lov. 5. et edd. vett. *neu Sarpedonium promontoria* Lov. 4. Harl. et Mead. ambo. *neu Sarpedonem promontoria* Lov. 2. Promontorii hujus non meminit Polybius. Prisca lectio *Sarpedonium* [quam et Bamb. habet] firmari posset ex loco App. quem Sigon. laudavit, ubi corrupte Σαρπιδόνιον vocatur. Sed apud alios *Sarpedon* et Σαρπηδὼν adpellatur.

§. 10. *Antiocho regi jus ne esto*] *non esto* Voss. Harl. et Gaertn. Male. Supra hoc cap. *Belli gerendi jus Antiocho ne esto.* Voculae *ne* et *non* etiam alibi a librariis confunduntur. V. ad 3, 21, 6. ad 9, 17, 16. et Corte ad Plinii 2. Epist. 9.

§. 11. *Rhodiorum sociorumve quae aedes aedificiaque*] Cujacius in Postumis ad l. 3. D. de Servitut. L. 21. Pauli ad Edict. haec recte a Livio separari dicit: nam et *aedes aedificia*, sed non omnia *aedificia aedes* esse. De discrimine inter ea deinde egit Noodt. 1. Observ. 10. et 1. de Usufr. 10. et 11. Popma de Differ. verbor. falsa veris miscet. Polybius utraque una voce οἰκιῶν complexus est: Ὅσαι δὲ οἰκίαι Ῥοδίων ἢ τῶν συμμάχων ἦσαν. Quod Servius ad Virg. 2. Aen. 512. scribit, *omne aedificium aedes dicuntur*, ad consuetudinem vulgo loquendi referendum puto. DUK. Voces *Rhodiorum sociorumve* etc. *ante bellum fuerunt, eo* desunt in Hearnii L. 1. culpa librarii ob duarum primarum vocum repetitionem. Sed v. ad 9, 11, 11. Solae voces duae primae desunt in Lov. 5. et edd. antiquis; quas Aldus ex cod. Mog. addidit, consentientibus omnibus nostris. Mox *finito*, pro *sunto*, perperam Voss. et Lov. 1. ac 6. Polyb. loc. laud. ταύτας εἶναι Ῥοδίων, ὡς καὶ πρὸ τοῦ τὸν πόλεμον ἐξήνεγκαν.

§. 12. *Conquirendi, cognoscendi, repetendique jus item esto*] Polybius brevius, ἀναζητηθὲν ἀποδοθήτω. *conquiruntur* quae latent, et occultantur: *noscuntur* et *cognoscuntur*, quae in propatulo sunt, quaeque domini sua esse probant. V. Cujac. 23. Obs. 19. Livius 25, 22, 3. *Ut desertores de exercitu volonum conquirerent.* 39, 16. *Ut vaticinos libros conquirerent.* Vellej. 2, 41. *Ministris Sullae conquirentibus eum ad necem.* Adde Gronov. ad Livii 25, 7, 5. et 12, 3. Livius 10, 20. *Accitique edicto domini ad res suas noscendas recipiendasque.* 26, 30. *Ut si nequeant omnia, saltem quae compareant, cognoscique possint, restitui dominis jubeant.* DUK. *item jus esto* Lov. 1. 2. 4. Voss. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *idem jus esto* Lov. 3. V. ad Epit. Liv. 69. Vocem *item* omittunt Lov. 5. et edd. princ. Postea Mediol. anno 1505. datum est *jus idem esto*, quod Ascens. anno 1513. recepit. Aldus dein *jus item esto* dedit. Mox *et ex iis praesidia deducito*, addita prima vocula, Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. quod recepi

tiocbus dedit, et ex iis praesidia deducito; utique re
13 *tradantur, curato. Argenti probi duodecim millia A*

fide Polybii, qui similiter addito καὶ dixit: *Εἰ δέ τινας τῶν πόλεων, ἃς ἀποδοῦναι δεῖ Ἀντίοχον, ἑτέροις δέδωκεν Ἀντίοχος, ἐξαγέτω ΚΑΙ ἐκ τούτων τὰς φρουρὰς καὶ τοὺς ἄνδρας.* In reliquis codd. *τὸ et* interceptum erat a praecedentis vocis literis ultimis. V. ad 9, 41, 10. Vel etiam a vocula sequenti. V. ad 30, 6, 7.

§. 13. *Argenti probi duodecim millia Attica talenta dato* etc. *Talentum ne minus pondo octoginta Romanis ponderibus pendat*] Priore lib. [c. 45.] ubi Antiocho pacis conditiones a Scipione dicuntur, xv. millia talentûm Euboïcorum nominantur. Erant autem tria millia persoluta: quae igitur restant, sunt xii. millia talentûm. Sed enim hic nunc Attica, atque ea óctogenarum librarum, postulantur, ubi antea Euboïca. Euboïca autem sunt quinquagenarum septenarum librarum cum singulis trientibus fere, ut Budaeus supputat. Ingens igitur hic esset accessio. Itaque vel Euboïcum talentum majus fuit, aut Livius duobus his locis diversos secutus videtur authores. Nam, lapsu hoc factum, non videtur verisimile. Sed neque placet, quod quidam excusant, decem legatos auxisse summam. Budaeus, haec verba Livii inversa esse, recte scripsit: nemo enim Latine dixerit *mille talenta*. Quare ipse legendum putat, *Argenti probi Attica talenta XII. millia*, vel *Atticûm talentûm*. GLAR. Ad hujus loci intelligentiam Antonius Augustinus talia quaedam notavit. Quaeritur, inquit, a Budaeo et aliis, quo pacto talentum Atticum, quod constat sex drachmarum Atticarum millibus, sive totidem denariorum millibus, Varroni et Polybio placet, p do octoginta sit, cum vix sexa ta pondo attingat. Augent d cultatem ejusdem Livii verba [50.] *Multitudinis eorum argu tum est, quod Polybius scribit, tum talentis eam rem Achais tisse, quum quingentos den pretium in capita, quod red tur dominis, statuissent. Milli nim ducentos ea ratione Achaja buit.* Etenim eadem ratio in verbis est, quae in suprascri ut sex millia denariorum ta tum efficiant: eandem rem bit Plutarchus in Apophth [pag. 197.] et drachmis pro nariis utitur, ut verisimile Polybium usum fuisse. Sic e Fannii carmina sunt, quae cent, majorem fuisse libram G cis, quam Romanis, et Att minas aliis, his verbis [vers.

Haec magno in Latio libra
gentique togatae:
Attica nam minor est, ter q
que hanc denique drach
Et ter vicenis tradunt exple
unam.
Accipe praeterea, patrio q
nomine Graji
Mnam vocitant, nostrique mi
dixere priores:
Centum hae sunt drachmae. q
si decerpseris illis
Quatuor, efficies hanc nostr
denique libram,
Attica quae fiet, si quart
dempseris hinc, mna.
Cecropium superest post haec
cuisse talentum,
Sexaginta minas, seu vis
millia drachmas.
Quod summum doctis perhib
pondus Athenis.
Nam nihil his obolove minus, m
jusve talento.

tica talenta dato intra duodecim annos pensionibus aequis, (talentum ne minus pondo octoginta Romanis ponderibus

In his versibus dici videtur, libram Romanis fuisse xcvi drachmarum, Graecorum minam centum drachmarum, Atticam LXXV drachmarum; in talento sexaginta minas fuisse, sive sex millia drachmarum. Eodem pertinet, quod Plautus significat in Mostell. duobus talentis magnis cxx minas contineri. Et apud Senecam xxiv HS millibus talentum Atticum aestimari. Ex altera parte majores fuisse denarios, quam drachmas Atticas, tum aliis exemplis, tum ex his Livii verbis constat lib. 34, [52.] cum de triumpho T. Quinctii scribit. *Signati argenti octoginta quatuor millia fuere Atticorum, tetradrachmum vocant, trium fere denariorum in singulis argenti est pondus.* Nec dubium est, septem denariis unciam constitisse, quae Graecis omnibus octo drachmis penderetur. Sunt, qui dubitent, Liviine verba mendosa sint, cum Attica talenta LXXX pondo aestimant, atque arbitrantur, aut pro Atticis talentis Euboïca esse substituenda, aut pro LXXX tantum pondo LX scribi oportere. Nos Graeca Polybii, ut putamus, verba referemus a Constantino relata, quibus constabit, quid sit, quod mutari debeat. Ἀργύριον διδότω Ἀντίοχος Ἀττικοῦ Ῥωμαίοις ἀρίστου τάλαντα μύρια διςχίλια ἐν ἔτεσιν ιβ', διδοὺς καθ' ἕκαστον ἔτος χίλια. μὴ ἔλαττον δ' ἑλκέτω τὸ τάλαντον λιτρῶν Ῥωμαϊκῶν π', καὶ τοῦ σίτου φ' καὶ μ' . . . . . τῶν, ἐν ἔτεσι τοῖς πρώτοις ἐ, κατὰ τὸ ἔτος τῷ ἐπιβαλλομένῳ καιρῷ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις. Ἀποδότω καὶ τοῦ σίτου, καθὼς ἐτίμησεν ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, τάλαντα ρκζ' καὶ δραχμὰς χιλίας σ' ὀκτὼ, ἃ συνεχώρησεν Εὐμένης λαβεῖν γάζαν ἐναρεςουμένην ἑαυτῷ. etc. In his verbis sunt quaedam mendosa post illas notas φ' καὶ μ', quae ex Livianis verbis corrigi possunt. Sunt etiam alia, quae Livius omisit. Tamen illa ipsa, de quibus dubitamus, integra sunt: et, ni fallor, ita accipienda sunt, ut omnis pecunia proba sit, atque Attica, et numerus talentorum idem sit, qui Graecis et Latinis verbis expressus est; sed pondus ejus pecuniae Atticae non id sit, quod Athenis talentum expenditur: sed, quod Romae LXXX libras efficiat. Non recte igitur hoc *talentum Atticum* appellabitur, sed *talentum Atticae pecuniae Romanum.* Atticum erat sexaginta minarum, in singulis centum drachmae continebantur; in hoc erunt LXXX minae, sive librae, in singulis xcvi erunt drachmae. Simul efficient, ni fallor, 7680 drachmae. Si vero singulae librae centum drachmarum sint, efficient octo drachmarum millia, sed, ut diximus, Atticarum. Confirmemus haec aliis Livii verbis. l. 37, [45.] de eodem foedere cum Antiocho rege haec sunt Africani verba. *Pro impensis deinde in bellum factis XV millia talentûm Euboïcorum dabitis, quingenta praesentia, duo millia et quingenta, cum senatus populusque Romanus pacem comprobaverint, mille deinde talentûm per duodecim annos. Eumeni quoque reddi quadringenta talenta, et quod frumenti reliquum ex eo, quod patri redditum est, placet.* Graeca verba ex eodem scriptore, quem Polybium esse credimus, haec sunt [in Exc. Legat. num. 24.] Πρὸς δὲ τούτοις Εὐβοϊκὰ τάλαντα ἐπιδοῦναι μύρια καὶ πεντάκις χίλια Ῥωμαίοις ἀντὶ τῆς εἰς τὸν πόλεμον δαπάνης. Τούτων δὲ

pendat) et tritici quingenta quadraginta millia modiu
14 *Eumeni regi talenta trecenta quinquaginta intra qu*

φ' μὲν παραχρῆμα· δισχίλια δὲ καὶ φ' πάλιν, ἐπειδὰν ὁ δῆμος κυρώσῃ τὰς διαλύσεις. Τὰ δὲ λοιπὰ τελεῖν ἐν ἔτεσι ιβ', διδόντα καθ' ἕκαστον ἔτος χίλια τάλαντα. Ἀποδοῦναι δὲ καὶ Εὐμένει υ' τάλαντα προσοφειλόμενα, καὶ τὸν ἐλλείποντα σῖτον κατὰ τὰς πρὸς τὸν πατέρα συνθήκας. Remanet scrupulus ex his, quae ad Sex. Pompejum olim notavimus. neque enim Euboïca talenta Atticis sunt quarta parte majora, sed potius Aegyptia, quae apud Plinium Varro aït LXXX pondo fuisse. At Euboïcas LXX minas efficere Atticas LXXII, post Aelianum conscripsimus. Vidi tamen alicubi scriptum, ἐπίτριτον esse proportionem inter Antiochena et Attica talenta. Haec fortasse sunt Romani in hoc foedere secuti; qui disertis verbis affirmant, quo pondere sibi talenta solvi velint. Est enim alius Livii locus libro 38, [9.] *Dein ut quingenta Euboïca darent talenta, ex quibus ducenta praesentia, trecenta per annos sex pensionibus aequis.* Et postea [c. 11.] *Pro argento si aurum darè mallent, darent, convenit, dum pro argenteis decem aureus unus valeret.* Haec aptius a Graeco scriptore conjuncta sunt et plenius [in Exc. Legat. num. 28.] Δότωσαν δ' Αἰτωλοὶ ἀργυρίου μὴ χείρονος Ἀττικοῦ, παραχρῆμα μὲν τάλαντα Εὐβοϊκὰ σ' τῷ στρατηγῷ τῷ ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἀντὶ τρίτου μέρους τοῦ ἀργυρίου, χρυσίον ἐὰν βούλωνται, διδόντες τῶν δέκα μνῶν ἀργυρίου, χρυσίου μνᾶν, διδόντες ἀφ' ἧς ἂν ἡμέρας τὰ ὅρκια τμηθῇ ἐν ἔτεσι τοῖς πρώτοις ἕξ κατὰ τὸ ἔτος ἕκαστον τάλαντα ν'. Ex his verbis apparet, in Antiocheno foedere non de Atticis talentis agi, sed de pecunia proba Attica. Hic apertius ἀρ-γυρίου μὴ χείρονος Ἀττικοῦ τάλ-αντα Εὐβοϊκά, etc. Livius hoc loco omisit *Atticae pecuniae* men-tionem, illic obscure est locutus, dum *Attica talenta* scribit: non quod de minis hoc loco dictum est Graece, id Livius de minis aureis et argenteis exposuit, quod eadem esse ratio videretur. URSIN. Immo *Atticum talentûm*. J. FR. GRON. Budaeus 3. de Asse pag. 304. legendum censet *duodecim millia Euboïcorum talentûm*, quia Livius 37, Scipionem *Euboïca talenta* dictum esse refert; nisi Atticum magnum et Euboïcum talentum idem fuisse, atque utrumque eodem Livium usurpasse intelligendum sit. Verum jam tempore Prisciani *Attica talenta* hic morata, aut certe nullam *Euboïcorum talentorum* mentionem factam fuisse, ostendit locus in lib. de Ponderib. pag. *Livius in tricesimo octavo ab urbe condita ostendit, magnum talentum Atticum octoginta habere libras et paullo plus: quum supra dicta computatio manifestet, octoginta tres libras et quatuor uncias habere talentum, quod est sex millia denariorum. Livius: Talentum ne minus pondo octoginta Romanis ponderibus pendat. Id est, sic decrevit senatus, ut non plus quam ternae librae et quaternae unciae singulis desint talentis.* Idem Budaeus 2. de Asse pag. 257. ordinem verborum perversum esse credit: non enim Latine *duodecim millia talenta*, sed *talentûm* dici: Livium igitur scripsisse putat *Argenti probi Attica talenta duodecim millia*, vel *Atticûm talentûm*. Priorem lectionem recepit Vascos. Basil. anno 1554. et Sigonius. Eamdem firmant Lov. 1. 2. 3. 4.

quennium dato: et pro frumento, quod aestimatione fiat, talenta centum viginti septem. Obsides Romanis viginti

Harl. Mead. ambo, et Gaertn. qui *Argenti probi talenta Attica duodecim millia* legunt. V. Perizon. ad Sanctii 4. Minerv. 8. Posteriorem emendationem Budaei notis ad h. loc. adoptavit Gronov. Idem tamen Gronov. alia ratione subvenire conatur 3. de Pecun. vet. 3. pag. 138. Partim enim emendans, partim verba transponens, legit: *Argenti probi Attici duodecim millia talentûm dato.* Docet autem, recepta hac lectione, Livium eadem traditurum, ac Polybium, qui scripsit: Ἀργυρίου δὲ δότω Ἀντίοχος Ἀττικοῦ Ῥωμαίοις ἀρίστου τάλαντα μύρια δισχίλια. Eidem Livio ita jam conventurum secum, cum alio loco Polybii, et cum Appiano, qui omnes Liv. 37, 45. Polyb. Exc. Legat. num. 45. et App. in Syriac. pag. 112. Antiocho non Attica, sed Euboïca talenta imperata fuisse tradiderunt: quibus, quemadmodum etiam sibi, contradixisset, si hic *Attica talenta* memorasset. Postea Gronov. ejusdem operis cap. 4. ostendit, loco Livii depravato deceptum Priscianum a vero aberrasse. Admissa emendatione Gronovii, non opus erit, ut Livium verba Polybii perperam accepisse dicamus cum Usserio in Annal. pag. 299. (* et Panctio de Cistoph. p. 113.) Verum ibidem Gronov. per talentum octoginta librarum intelligit Aegyptium talentum: cum Syris enim agi, et horum talentorum usum in Syria tam vicina Aegypto frequentem fuisse. At quomodo hoc iterum convenit locis modo laudatis, quibus Euboïca talenta Antiocho imperata dicuntur? An igitur dicendum, convenisse quidem inter Antiochum et Scipionem, ut solverentur talenta Euboïca; sed Romanos, forte ignorantes, quanti ponderis illa forent, ideo definivisse, ne talenta promissa minus pondo octoginta Romanis ponderibus penderent. Ceterum voces *Attica talenta* desunt in Hearnii N. *τὸ pondo* in Lovel. 6. et Hearnii L. 1. [pro *pondo octoginta* scribit llxxx. Bamb.]

Tritici quingenta quadraginta millia modiûm] Vox *quingenta* non adparet in scriptis nostris, Hearnii L. 1. et edd. vett. *tritici quingenta quadraginta modiûm*, omissa voce *millia*, legit cod. Mog. Sed utrumque est mendosum. In cod. Mog. omissa nota numeri millenarii, vel ∞, quoniam librarius eam non intelligebat. v. ad 39, 42, 3. vel *M*, quam intercepit proximae vocis litera initialis. Neque vocem *quingenta* omittendam esse, ostendit Polyb. ibid. *Καὶ τοῦ σίτου φʹ καὶ μʹ*, licet neque ille locus sanus sit. Praeterquam enim quod nomen mensurae (Livius *modium* vocat) omittatur, literae *φʹ καὶ μʹ* tantum notant *IↃXL*; ut autem quingenta quadraginta millia notent, scribendum, ut notum est, ͵φ καὶ ͵μ. ex litera tamen φ, quae apud Polyb. superest, vocem *quingenta* apud Livium omitti non posse constat. (* *talentum ne* v. Memoir. de l'Acad. des Inscript. T. 12. p. 5. 30.)

§. 14. *Eumeni regi talenta trecenta quinquaginta*] Polyb. Εὐμένει τάλαντα τνθʹ, ἐν ἔτεσι τοῖς πρώτοις ε τῷ ἐπιβαλλομένῳ καιρῷ, Casaubono interprete, *Eumeni talenta CCCLIX intra proximos quinque annos pensionibus aequis.* Livius praeterit Polybiana illa τῷ ἐπιβαλλομένῳ καιρῷ, et non

dato, et triennio mutato; ne minores octonûm de
16 *annorum, neu majores quinûm quadragenûm. Si qui*
ciorum populi Romani ultro bellum inferent Antioch
vim vi arcendi jus esto; dum ne quam urbem aut b
17 *jure teneat, aut in amicitiam accipiat. Controversi*
inter se jure ac judicio disceptanto, aut, si utrisque pl
18 *cebit, bello.* De Hannibale Poeno, et Aetolo Th

τυϑ', sed tantum τυ' expressit. Utrum excurrentium novem talentorum rationem non habendam putaverit, an in Polybio corrupti sint numeri, difficile dictu est. Suspicionem aliquam vitii injicere potest, quod Fulv. Ursinus in exemplari Graeco ea, quae ante τυϑ' sunt, defuisse testatur. Si verba τῷ ἐπιβαλλομένῳ καιρῷ vertenda sunt *pensionibus aequis*, non intelligi potest, quomodo CCCLIX in quinque pensiones aequas dividi possint. Sed Casaubonus de suo addidit *pensionibus aequis*, et τῷ ἐπιβαλλομένῳ καιρῷ cum sequentibus καὶ τοῖς Ῥωμαίοις conjuncta vertit *eodem, quo et Romanis, tempore*. DUK.

Et pro frumento, quod aestimatione fiat] Haec ita connectuntur copula *et*, quasi Romani Eumeni pro frumento pacti fuerint haec CXXVII talenta. Idem dicit Polybius, si distinctionem edit. Gronov. sequimur, Εὐμένει τάλαντα etc. τῷ ἐπιβαλλομένῳ καιρῷ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις. Ἀποδότω καὶ τοῦ σίτου. nam in Fulviana est τῷ ἐπιβαλλομένῳ καιρῷ, καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἀποδότω καὶ τοῦ σίτου. Sed ea ad Eumenem pertinere ostendunt, quae sequuntur apud Polybium, quamquam mutila. add. Legat. 24. Frumentum ab Antiocho ipso aestimatum dicit Polybius *talentis CXXVII. et drachmis CIↃↃCCVIII.* Livius, drachmis neglectis, numero rotundo usus est. DUK. ... Lov. 2. et Harl. *fit* Voss. Lov. ... 4. 5. Mead. ambo, et Gae... *sit* Lov. 3. [Bamb.] *quod exti...tum qui* Lov. 6. omisso τῷ ... Locum mendosum existimat G...vier. Quid si legamus *quod ... stimatum fuit?*

§. 16. *Si qui sociorum po... Romani ultro bellum inferent ...tiocho*] *si quis* etc. *inferret* Lov... *si qui* etc. *inferrent* Voss. Lov. 2. 5. 6. et Gaertn. Polybius ...xit ἐκφέρωσι.

§. 17. *Controversias inter se ...re ac judicio disceptent, aut; ... utrisque placebit, bello*] Memb...nae consensu *disceptanda* ... Lege *ac judicio disceptanto*, ... J. FR. GRON. *disceptent* serv... Voss. Lov. 1. 3. 5. 6. Gaert... [Bamb.] et Hearnii L. 1. *discepta...da* Lov. 4. Mead. 2. Hearnii ... *disceptando* Lov. 2. et Harl. ...*sceptanto*, ut Gronov. conjec... fuisse videtur in Mead. 1. un... nihil in excerptis ejus notatu... Tum *precepto*, pro *bello*, Mea... 1. in margine.

§. 18. *Et Lysimacho Acarna... et Chalcidensibus Eubulida et Ph...lone*] *Mnasymmacho* legendum, ... *Eubulo*, ut superiore libro [c. 45... a Scipione petuntur. De his ta...men duobus Chalcidensibus du...bito. Nam l. 35, [37.] ubi Chalci... ab Aetolis tentatur, *Euthymida*... princeps ac exsul, et *Herodoru*...

ante, et Mnasimacho Acarnane, et Chalcidensibus Eubulida et Philone, dedendis, in hoc quoque foedere adscriptum eſt. et ut, si quid poſtea addi, demi, mutarive placuiſſet, ut id salvo foedere fieret.

XXXIX. Consul juravit in hoc foedus. ab rege 1 qui exigerent jusjurandum, profecti Q. Minucius Thermus et L. Manlius, qui tum forte ab Oroandis

mercator, similiter exsul, nominantur, non *Eubulus*, non *Philon*. Verum id judicet lector. GLAR. Vet. lib. *Eubulida*. Egregie. Sic enim lib. priore, [c. 45.] *Thoantem quoque Aetolum dedetis, et cum eo Mnasimachum Acarnana, et Chalcidenses Philonem et Eubulidam*. Quo in nomine laboravit Glareanus. SIG. *Mylimasimacho*, vel *Milimasimacho* Voſſ. Lov. 1. 3. 4. et Gaertn. *Milanasimacho* Mead. 2. *Massiancho* Lov. 6. *Lisimacho*, vel *Lysimacho* Lov. 2. 5. Mead. 1. et Harl. *Mnasimacho* edidit ante Glareanum Frob. anno 1531. sed *Mnasilocho* legendum conjeci ad 37, 45, 17. [*Mi i una Symmacho Acharnano* Bamb.] Dein *Eubulo* Lov. 2. et 6. *Eubilida* Voſſ. Lov. 1. et Gaertn. *Eubulina* Harl. et Mead. 1. *Eubulina* Mead. 2. *Eubulinam* Lov. 4. Reliqui *Eubullda* [*Eupulida* Bamberg.] Hinc *Phipomene* Voſſ. *Philopomene* Lov. 3. *Philopemene* Lovel 2. et Harl. *Philophone* Lov. 1. [et Bamb.] *Philomene* Lov. 5. et edd. Camp. ac Rom. anni 1472. *Philopone* Lovel. 6. et Gaertn. *Philoponen*, vel *Phyloponen* Lov. 4. et Mead. uterque. Sed v. supra ad locum modo indicatum. Mox *cum scriptum eſt* Mead 1. *conscriptum eſt* Lov. 2. 4. Mead. 2. et Harl.

Et si quid poſtea addi mutarive placuiſſet, ut id salvo foedere fieret] Plenius vetus lectio: *et ut, si quid poſtea addi, demi, mutarive placuiſſet, ut id salvo foedere fieret*. Τὸ *demi* jam defuit Andreae: prius *ut* in primo expunctum video Frobenio, priores omnes habent. V. ad 28, 9, 9. Polybius [Exc. Legat. num. 35.] Ἐὰν δέ τι θέλωσι πρὸς τοὺς συνθήκας ἀμφότεροι κοινῷ δόγματι προστεθῆναι ἢ ἀφαιρεθῆναι ἀπ' αυτῶν ἐξέσω. J. FR. GRON. Omnia haec verba deerant in Lov. 5. et ed. Camp. *ut si quid* legunt Voſſ. Lov. 3. et Gaertn. *et ut, si quid* reliqui. Τὸ *ut* ante Frobenium jam omiserunt Aldus ejusque traduces. Sed v. ad 22, 11, 4. Insuper *addi*, *immutari* Voſſ. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. omiſſa voce media *demi*, quae facillime excidere potuit, intercepta partim a fine praecedentis, partim ab initio sequentis dictionis; multo autem facilius, si Livius, ut membranae noſtrae praefecerunt, *immutari* scripserit; nisi potius primam illam syllabam ex ultima parte vocis elisae reſtare, et verbo *mutari* coaluiſſe dicendum sit.

§. 1. *Consul juravit in hoc foedus*] *Consulem* dicit pro *proconsule*. V. c. 37. Hic video quaerere viros doctos, cur consul, quod Livius et Appian. in Syriac. pag. 113. (adde Polyb. Legat. 35.) tradunt, potius in hoc foedus juraverit, quam fetiales? quum

2 rediit. et Q. Fabio Labeoni, qui classi praeer
scripsit, ut Patara extemplo proficisceretur; qu
que ibi naves regiae essent, concideret cremaretq
3 Profectus ab Epheso, quinquaginta tectas naves a
concidit, aut incendit. Telmissum eadem expediti
ne, territis subito adventu classis oppidanis, rec
4 pit. Ex Lycia protinus, jussis ab Epheso seq
qui ibi relicti erant, per insulas in Graeciam traj
cit. Athenis paucos moratus dies, dum Piraee
ab Epheso naves venirent, totam inde classem in It
5 liam reduxit. Cn. Manlius quum inter cetera, qu

tamen Livius 9, 5. scribat, *injussu populi foedus fieri non posse, nec sine fetialibus cerimoniaque alia solenni.* Quidam respondent, quod quis per alium facit, id eum per se facere censeri; vel, Manlium ipsum quoque fortassis fetialem fuisse. Alii praeter fetiales etiam imperatorem ipsum *suo jussu et imperandi potestate* foedera confirmasse. Verum Manlius cum x legatis tum foedus cum Antiocho non fecit: nam id jam ante, postquam populus Romanus pacem cum Antiocho jusserat, Romae in Capitolio cum Antipatro legato regis ictum fuisse, auctor est Livius 37, 55. ad quod feriendum ibi haud dubie adhibiti fuerunt fetiales. Et ob eam causam x legatos ad Manlium missos, quos omnes pro fetialibus habent, nihil amplius de foedere disceptandum existimasse, quum ex scriptis legibus (foederis scil. cujus Romae facti et in aes incisi Manlio exemplar missum fuisse tradit Appianus) transigendum esset, dicit Polyb. Legat. 35. Hinc patet, neque necesse esse, hic multum de fetialibus quaeri, neque jussui et imperandi potestati consulis locum fuisse, cujus potestas solutior e se potuit in causis civitatum cu x legatis cognoscendis, quib eos, postquam Manlius in foed juraverat, operam dedisse, Po lybius et Livius scribunt. Quo ergo Manlius in hoc foedus ju ravit, id eum jussu senatus ve populi Romani fecisse, et ita in ter Romanos et Antiochi legatos quum foedus Romae fieret, con venisse arbitror, ut Manlius no mine populi Romani, Antioch suo in id juraret. DUK. [*in hoc foedus juravit,* mox *exigeret* Bamberg.]

Qui tum forte ab Oenoandis rediit] *ab Oranda* Lov. 3. *ab Orandis* Lov. 6. [Bamb.] et Harl. *ab Ororandis* Voss. et Lov. 1. *Ororandiis* Gaertn. *ab Oroandis* Lov. 2. 4. 5. Mead. ambo, et pleraeque ante Gronov. editt. quod, adsentiente Polyb. in Exc. Legat. num. 35. restitui. V. ad c. 37, 11. *Tum redierat* Lov. 1.

§. 2. *Q. Fabio Labeoni, qui classi praeerat*] Vox *Fabio* deest in Lov. 5. omnibusque editis antiquioribus: eam Aldus ex cod. Mog. primus adjecit, cui concinunt reliqui nostri. [*praeerant* Bamb.]

accipienda ab Antiocho erant, elephantos quoque accepisset, donoque Eumeni omnes dedisset; deinde caussas civitatium, multis inter novas res turbatis, cognovit. Et Ariarathes rex, parte dimidia pecu- 6
niae imperatae, Eumenis beneficio, qui desponderat per eos dies filiam, remissa, in amicitiam est acceptus. Civitatium autem cognitis caussis, decem le- 7
gati aliam aliarum fecerunt conditionem. Quae stipendiariae regi Antiocho fuerant, et cum populo Romano senserant, iis inmunitatem dederunt: quae 8
partium Antiochi fuerant, aut stipendiariae Attali

Ad hunc Q. Fabium Labeonem Ursin. ad Polyb. Exc. Legat. num. 35. et ad Famil. Rom. in gente Fabia refert denarium argenteum, ab altera parte *Q. FABI.* ab altera *LABEO. ROMA* inscriptum, in quo ad indicandam hanc classis praefecturam prorae signum inpressum est. Est nempe denarius ille, in quo monetariorum errore *Q. FARI* legi, supra monui ad 7, 22, 2. Mox *Patras* Harl. *Pathera* Lov. 1. *Pathara* Lov. 5. *Patharam* Lov. 3. *Pataram* Voss. Tum *conciderat*, *cremaret*, omissa copula, Gaertn.

§. 3. *Telmessum eadem expeditione etc. recepit*] *Thelonensum* Lov. 6. *Temelsum* Gaertn. *Thelmessum* Mead. 1. *Telmensum* Lovel. 2. et Harl. *Telmesum* Lov. 3. Sed, quum Lyciae urbem intelligi contextus suadeat, *Telmissum* scribendum est, ut supra monui ad 37, 56, 4. Dein *recipit* Voss. Lov. 1. 4. 6. Harl. Mead. uterque, [Bamb.] et Gaertn.

§. 4. *Venirent, totam inde classem in Italiam reduxit*] *venerunt* Lov. 2. et Harl. Tum *totam eandē classem* Lov. 1. *totam classem inde* Lov. 3. qui etiam praefert *traduxit*. Paullo ante *ibi qui relicti* Voss. Lov. 3. 6. *ibi relicti qui erant* Gaertn.

§. 5. *Deinde caussas civitatum, multis inter novas res turbatis*] *demum caussas* Lov. 1. V. ad 40, 22, 1. *caussas deinde* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Hinc *civitatium* Lov. 4. et edd. Rom. anni 1472. Mediol. anni 1480. ac Parm. quomodo eaedem edd. etiam mox §. 7. praeferunt. V. ad 33, 20, 11. Tum vox *novas* exsulat a Voss. et Lov. 1. ac 6. Insuper *conturbatis* Lov. 2. Paullo ante *elephantes* Lov. 1. 2. et 6. Sed v. ad 31, 36, 4. [*et causas deinde* Bamb.]

§. 6. *Eumenis beneficio, cui desponderat per eos dies filiam, dimissa*] Antiquior lectio *remissa*, non *dimissa*. GELEN. *beneficio Eumenis, cui desponderat filiam, per eos dies dimissa* Lov. 2. 3. 4. 5. Harl. et Mead. ambo. Nec aliter Lov. 1. nisi quod legat *demissa*. Sed *dimissa* etiam Voss. Lov. 6. Gaertn. et Hearnii L. 1. Male. De verbo *remittere* v. viros doctos ad Justin. 1, 9, 12. [*beneficio Eumenis — demissam* Bamb.]

§. 7. *Aliam aliarum fecerunt*

regis, eas omnes vectigal pendere Eumeni jusseru nominatim praeterea Colophoniis, qui in Notio h bitant, et Cymaeis, et Mylasenis inmunitatem co

9 cesserunt. Clazomeniis, super immunitatem, et Dr

conditionem] *aliarum aliam* Voss. et Gaertn. *τὸ aliarum* perperam deest in Lov. 1. ac 6. Cum his et sequentibus confer Polyb. in Exc. Legat. num. 36. Mox *senserunt* Gaertn. [*his* pro *iis* Bamb.]

§. 8. *Colophoniis, qui in Notio habitabant*] *qui Motho* Lov. 3. *qui in Notho* Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Hearnii L. 1. et edd. vett. *qui in Noto* Lov. 2. et Gaertn. Sed v. ad 37, 26, 5. [*Colophonis, qui in Notpho* Bamberg.]

Et Cymaeis, et Milesiis] Ascensii commentum Moguntiaci primum receptum. Romana, Med. Tar. Ven. Beccar. *Milosenis*, ut et MSS. Voss. et Buslid. Badius in margine pro alia lectione notavit ad signum *Milesiis*, ut et ex eo Saveterius. Inde acceperunt Moguntiae, et retinuerunt omnes. Legendum *Mylassenis*, vel *Mylasenis*. Nam Polybius [Exc. Legat. num. 36.] Κολοφωνίους δὲ τοὺς τὸ Νότιον οἰκοῦντας, καὶ Κυμαίους, καὶ Μυλασσεῖς ἀφορολογήτους ἀφῆκαν. A Mylasis Asiae, Carum quondam regia, patria Hybreae oratoris, quem Mylasenum appellat Valer. Max. 9, 14. J. FR. GRON. *Cymaeis* rescripsi, pro *Cymeis*. Graecis enim vocantur Κυμαῖοι. Et ita Gronovius in capite notae scripsit, errorem tamen contextus non emendavit. V. Nic. Heinsium ad Valer. Flacc. 1. Argon. 5. *Cymaeis* scribendum esse, viderunt etiam Hearnius et Crevierius. Dein *Milesiis* in nullo meorum inveni, nisi forte in Lov. 3. et Harl. unde nihil notatur. Prima editionum veterum eam lectionem exhibuit Mediol. an 1505. inde Ascens. anno 15 in margine ostentavit, Mogu ni in contextum receperunt. *M lephenis* est in Lov. 1. *Millesi* in Lov. 2. et Gaertn. *Miles* in Voss. Lov. 4. 5. 6. Mead. ut que, [Bamb.] et Hearnii N. H non *Mylassenis*, sed, altero bilo deleto, *Mylasenis* scrib bum. Id etiam evincunt plu nummi, quos eruerunt Holst ad Stephan. de Urb. v. Μύλα Harduin. in numm. Popul. et U et Spanhem. d. Praest. et us. mism. diss. 9. pag. 905. ed. cundae, (in ultima enim huc p tinentia omittuntur) addeas, legendum etiam apud Strab. P lem. Arrian. 1. de Exped. Al M. 22. et Polyb. in Exc. Peire pag. 89. Quibus adde locum P lyb. a Gronovio hic laudatu Certe in Exc. Peiresc. non ta tum perperam scriptum ex Μυλασσεῖς, sed et mox re τὴν Μυλασσέων πόλιν. Ursin etiam ad Polyb. Ecl. Legat. nu 93. notae praescripsit Μυλα σεῖς, atque inde apud Liv. 45 25. alterum sibilum ex voce *My lassenses* ejiciendum docuit, lic tamen ipse Ursin. in Polybii co textu ibidem semel Μυλασσεῖς semel operarum errore Μυλασεῖ ediderit. Μύλασα et Μυλασεῖ scribit etiam Pausan. in Arcad 10. Apud Ptolem. vero lib. 5 cap. 2. pag. 137. ed. Bertii pro Μύλασσα recte cod. Coisl. exhibet Μύλασα, teste Montfauc. in Bibl. Coislin. pag. 683. Quin et apud Strab. quum lib. 14, 658. bis Μύλασσα scriptum foret, postea pag. 659. et 660. saepius Μύλασα et Μυλασεῖς editur. V.

musam insulam dono dederunt: et Milesiis, quem sacrum adpellant, agrum restituerunt: et Iliensibus Rhoeteum et Gergithum addiderunt, non tam ob recentia ulla merita, quam originum memoria. ea-

etiam viros doctos ad Aelian. 1. Var. Hist. 25. Ceterum perperam Ursin. ad Polyb. Exc. Legat. num. 36. in Polyb. ex corrupto hoc Livii loco *Μιλησίους* pro *Μυλασσεῖς* legendum conjicit; quum potius, ut Gronov. monet, Livius ex Polyb. emendandus sit. De *Milesiis* et illis, quae obtinuerunt, in seqq. demum agunt Livius et Polyb. Non opus etiam, ut *Mylasensibus* hic cum Hearnio legamus ex Livii 45,25,13. Licet enim gentile Graecis tantum formetur *Μυλασεύς*, aeque tamen Latini *Mylasenus*, quam *Mylasensis* formarunt, ut ex loco Valer. Max. a Gronovio laudati patet. Similiter ab *Ἀλάβανδα* Graeci formarunt *Ἀλαβανδεύς*, Latini autem non modo *Alabandensis* infra 43, 6. sed etiam *Alabandenus* 45, 25. ubi v. quae notantur. Mecum per omnia sentiebat Cl. Dukerus, qui insuper videndum monet Cic. 13. ad fam. 56. et nullum fundamentum habere sententiam Kuhnii ad Aelian. loc. laud. qui utramque scripturam *Mylasenis* et *Mylassenis* suos auctores habere existimabat. Qui enim σ geminarunt, vel ipsos errasse, vel scribas, qui libros eorum descripserunt. Fidem autem nummorum veterum, quos viri docti viderunt, in his rebus certiorem esse, quam omnium librorum.

§. 9. *Donissam insulam dono dederunt*] Antiquior lectio *Drymussam*, non *Donissam*. GELEN. Vet. cod. habet *Dromisam*. Sed *Drymussam* scribendum ex Polybii fragmento 36. in quo est. *Κλαζομενίοις δὲ καὶ δωρεὰν προσέθηκαν τὴν Δρυμοῦσσαν καλουμένην νῆσον* etc. In Msto tamen Polybii exemplari erat *Δρομοῦσσα*, propiore scriptura ad librum manuscriptum Livianum. Sed Stephanus item edit *Δρυμοῦσσα*. URSIN. *Dromisam* Harl. et Mead. ambo. *Dromissam* Voss. Lov. sex, Hearnii L. 1. et edd. principes. *Δριμυσσαν* hodie editur apud Thucyd. 8, 31. Sed v. quae ibi viri docti notarunt. Similia, atque hoc loco, Ursin. etiam notavit ad Polyb. pag. 293. [*Dromysam* Bamb. idem *Clazomenis*.]

§. 10. *Et Iliensibus Rhoeteum et Gergithum addiderunt*] Qui pro *Gergitho Gargarum* legendum existimarunt, errant. Strabonis Graecus codex, quem Aldus exhibuit, *Gergethium* per η in medio identidem habet, cum Herodotus per ι scribat. Interpres Strabonis videtur melius habuisse exemplar, quam sit Aldinum, per *i* enim scribit, ut Herodotus. Facit etiam nonnihil ad hunc errorem vulgi abusus, qui ι et η eodem pronunciant sono. GLAREAN. *Rhoetum* Voss. et Gaertn. *Rhoethum* Lov. 1. *Rohetum* Lov. 6. *Rhoecium* Harl. *Rhoetium* Lov. 2. 3. 4. 5. Mead. ambo, et edd. vett. [*Rhoetiam et Gergitam* Bamb.] V. supra ad 37, 9, 7. Similiter *Ῥοίτιον* dixisse Thucyd. lib. 4. cap. 52. et 8, 101. viri docti observarunt. V. etiam Harduin. ad Plinii 8, 29. Alii contra nomen hoc Graece scribendum existimant *Ῥοίτειον*. V. Wasse ad priorem locum Thucyd. id igitur Latine *Rhoetium* et *Rhoeteum* efferri posset. Certe 37, 37, 1. ubi iterum

11 dem et Dardanum liberandi cauſſa fuit. Chios qu
que, et Smyrnaeos, et Erythraeos, pro singul
fide, quam eo bello praeſtiterunt, et agro donaru
12 et in omni praecipuo honore habuerunt. Phocaee

Rhoetei mentio fit, licet Mſti vario modo corruptas lectiones praeferant, omnes tamen penultima syllaba literam *e* servant. Dein *Gregitum* Lov. 2. *Gagitum* Lov. 3. *Gigerthium* Lov. 6. *Gergitum* Lov. 4. 5. et Gaertn. Ad marginem autem edd. Venetarum monemur videre, an *Gargarum* legendum sit, et consulendos eſſe Plin. ac Strab. quae conjectura recte Glareano displicuit. Certe Straboni 13, 616. memoratur in Aeolide prope fontes Caïci κώμη Γέργηθα, ἐις ἥν μετῴκισεν Ἄτταλος τοὺς ἐν τῇ Τρωάδι, τὸ Χωρίον ἐξελών. A Plinio etiam 5, 30. recensetur *Gergithos* Aeolidis oppidum, quod suo tempore interiit, et forte illud eſt, in quod Gergithi Troadis incolas traductos eſſe Strabo refert. Γέργιθας oppidum memorat Herodot. 5, 122. et 7, 43. Ceterum haec periodus, qua liberalitas decem legatorum erga Ilienses et Dardanios describitur, apud Polybium non obcurrit; quam aliunde Livius accepit, ut beneficia Romanorum erga ultimos originis suae auctores jactaret.

Non tam ob recentia ulla merita, quam originum memoria] Vox *ulla* deeſt in Lov. 1. 3. 6. et Voſſ. Sed reliqui omnes eam tuentur. Dein *originum memoriam* Voſſ. et Lov. 1. ac 6. quasi praepositio *ob* ἐκ κοινοῦ repetenda foret. Malc. Habet enim haec variatio *non tam ob merita, quam memoria* nescio quid decoris, quod placet, et genium Livii redolet, qui innumeris locis simili aliisque modis orationem variare solitus eſt. Ita 2, 56, 7. *Quum Vol*
nihil, praeterquam de lege, lo
retur. 5, 1, 7. *Pro seditionis*
principe, non vani sermonis a
rem, habebat. c. 19, 2. *Fat*
dux ad excidium illius urbis
vandaeque patriae. 7, 30, 1. *A*
citiam in perpetuum, auxi
praesens a vobis petitum. ubi qu
dam vide. c. 32, 12. *Non fa*
nibus modo, nec per coïtiones,
hac dextra, mihi tres consul
peperi. c. 21. *Qui nihil, pra*
quam de libertate, cogitent. 9,
2. *Non foedere pax Caudina,*
per sponsionem, facta eſt. 25,
6. *Socios, ad retinendos in fid*
nimos eorum, ferendoque cuique
xilium, adiit. 29, 19, 4. *Plus pr*
per seditionem militum, quam b
lo, amissum. 34, 52, 11. *His*
ceni quinquageni aeris in ped
divisi, duplex centurioni, trip
equiti. 35, 10, 5. *Major gloria*
Scipione; Quinctii recentior. c. 3
11. *Media urbe ac per forum m*
nu Eurylochum tenens. 36, 3,
Nihil referre, ipsi coram, an
praesidium nunciaretur. c. 24,
Partim per semiruta, partim s
lis integros muros transcend
38, 20, 4. *Animadvertit, meridi*
regione terrenos colles esse, ad
ptentrionem arduas rupes. c. 40,
Eum scisse, non alia, quam
Thraciam, redituros Romanos. 3
8, 8. *Multa dolo, pleraque per v*
audebantur. 45, 34, 5. *Ut in equit*
quadringeni denarii, peditibus d
ceni dividerentur. Similia et ap
alios observantur. Sall. Jug.
Aut per vim aut dolis tentare.
vid. 5. Her. 15. *Super ſtra*
foenoque jacentibus. 8. Her. 1
Fugio, sicut ab hoſte, virum. C
lum. 12, 11. *Ubi chorus canenti*

bus et ager, quem ante bellum habuerant, reddi-s; et, ut legibus antiquis uterentur, permissum. Rhodiis adfirmata, quae data priore decreto erant; 13
Lycia et Caria datae usque ad Maeandrum amnem,

que ad certos modos, neque nume-is praecuntis magistri consensit. Tacit. 1. Ann. 7. *Per uxorium am-itum et senili adoptione irrepsis-*. Suet. Caes. 16. *Ut comperit rates, qui vi ac per arma pro-iberent.* V. Cel. Burm. ad Suet. sp. 19. et Virg. 1. Aen. 41. ac rt. ad Sall. Catil. 33, 1. et Jug. 1. ac 22, 2. Huc refer similes riandi rationes passim obvias. 25, 40, 2. *Inde primum initium irandi Graecarum artium opera, ustiaeque huic factum est.* 9, 6, . *Multo sibi moestiores et abje-ris animi visos.* 24, 8, 20. *La-s Trasimenus et Cannae tristia d recordationem exempla, sed ad praecavendum simile utili documen-ta sunt.* 31, 17, 5. *Matronas omnes in templo Dianae, pueros ingenuos in gymnasium includi juberent.* c. 26, 6. *Subeundo muros et communi-nda obpugnatione.* de quo etiam v. ad 24, 39, 1. Ita 5, 11, 14. *Plenum ulnerum et pavore incidentem per-exercitum viderint.* 32, 21, 22. *No-strorum ipsi vulnerum obliviscan-tur, caedes in media Peloponneso faciat.* Ejusdem generis plura passim observari possunt. In ver-bis quoque varias variandi ra-tiones Livium captasse, videbi-mus ad 39, 14, 9.

§. 11. *Bello praestiterunt, et a-gro donarunt, et in omni praecipuo honore habuerunt*] *praestiterant* e-didit Clericus: quod utrum de-liberato consilio fecerit, an o-perae aberrarint, nescio, quia nihil ipse monuit. *praestiterunt* servant non tantum omnes edd. priores, sed etiam codd. quibus usus sum. Clerico nihilominus adhaeret Crevierius. Dein *et in omni honore habuerunt, et agro donarunt* Lov. 1. 6. et Gaertn. At verba *et agro donarunt* desunt in Voss. quae tamen perperam a scriba omissa esse, inde constat, quod eadem exstent apud Polyb. in Exc. Legat. num. 36. *Χίους δὲ καὶ Σμυρναίους, ἔτι δ' Ἐρυθραίους ἔν τε τοῖς ἄλλοις προῆγον, καὶ χώραν προσένειμαν, ἧς ἕκαστοι κατὰ τὸ παρὸν ἐπεθύμουν, καὶ σφίσι καθήκειν ὑπελάμβανον· ἐντρεπόμενοι τὴν εὔνοιαν καὶ σπουδὴν, ἣν παρέχοιντο κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοῖς.*

§. 12. *Phocensibus et ager*] Antiquior lectio *Phocaeensibus*, non *Phocensibus*. Leviculum hoc videtur. Interest tamen non parum. *Phocensium* gens in Graecia est: *Phocaeensium* civitas ultra mare in Ionia. GEL. *Phocaeensibus* legendum, ut sit a Phocaea Aeolidis urbe adjectivum *Φωκαιεύς*. Nihil enim hic de *Phocide* Graeciae regione. GLAR. Virorum doctorum emendationem probat Polyb. l. laud. *Ἀπέδωκαν δὲ καὶ Φωκαιεῦσι τὸ πάτριον πολίτευμα καὶ τὴν χώραν, ἣν καὶ πρότερον εἶχον.* Similiter codd. erraverunt 37, 32, 11. V. ad 5, 34, 8. Mox *ante bellum habuerunt* Voss. Lov. 6. et Gaertn. Deinde *permissum est* Lov. 3.

§. 13. *Lycia et Caria datae usque ad Maeandrum amnem, praeter Telmissum*] Pall. *data ejusque ad Maeandrum.* Forte legendum *datae eis usque ad Maeandrum.* Vet. ed. *data et usque.* GEBH. *data usque ad Maeandrum* Lov. 6. et Harl. *data ejusque ad Maeandrum* Lov. 4. et Mead. ambo. Quod

14 praeter Telmissum. Regi Eumeni Chersonesum Europa et Lysimachiam, castella, vicos, agros, qu
15 bus finibus tenuerat Antiochus, adjecerunt: in As Phrygiam utramque, (alteram ad Hellespontum majorem alteram vocant) et Mysiam, quam Prusi rex

quum et Gebhardo in Pall. obvium fuisset, inde legendum conjecit *datae eis usque ad Maeandrum*, consentiente ex meis Lov. 3. At nihil mutandum puto. Olim una serie scriptum fuerat *Dataeusque*; quod inperite librarii in voces diviserunt, unaque litera addita dedere *data ejusque*, quia *Lycia et Caria* numero unitatis *data* requirere putabant. Ex eodem fonte promanavit et altera lectio *data et usque ad Maeandrum*, quae et in Lov. 5. exstat, et in antt. edd. usque ad Moguntinos. Hi autem, quum *datae* in cod. suo invenissent, vulgarunt *datae et usque ad Maeandrum*. Froben. tandem anno 1535. emendavit *datae usque ad Maeandrum*; quod superest in Voss. Lov. 1. 2. et Gaertn. Polyb. loc. laud. Ῥοδίοις ἐχρηματίσαν, διδόντες Λυκίαν καὶ Καρίαν τὰ μέχρι Μαιάνδρου ποταμοῦ. Ex quo etiam loco τὸ *eis* non necessarium esse patet. Insuper *praeter Messum* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. Mead. ambo, Gaertn. et edd. priscae. *praeter Missum* Lov. 3. 6. et Harl. *praeter Thelmessum* emendavit ed. Mediol. anni 1505. quod Ascens. anno 1513. recepit [concinente Bamb.]. *praeter Telmissum* Moguntini, quod rectum est. V. ad 37, 56, 4. Primam syllabam vocis *Telmissum* interceperat ultima dictionis praecedentis. Paullo ante *priore anno*, pro *priore decreto*, Lov. 3.

§. 14. *Castella, vicos, agros ejus, quibus finibus*] Τὸ *ejus* delendum hic esse, et res clam et monent oportune membra et nihil sane aliud, quam t bando huic alioqui elegantiss loco est. MOD. *castella*, vi *agrum, quibus* Lov. 1. 2. 3. H [Bamb.] et Mead. uterque. *et stella, vicos, agrum, quibus* L 5. et edd. vett. Moguntini ita monuerunt se *agros* in cod. invenisse, quod Aldus recep Frob. deinde anno 1535. τὸ expunxit; sed *ejus*, quod Mo displicuit, vicissim addidit. P lyb. ita exprimit loc. laud. Τ τε τῆς μὲν Εὐρώπης αὐτῷ προ έθηκαν Χεῤῥόνησον, καὶ Λυσ μαχίαν, καὶ τὰ προσοροῦντ τούτοις ἐρύματα, καὶ χώρα ἧς Ἀντίοχος ἐπῆρχε.

§. 15. *Quam Prusias rex adem rat, ei restituerunt*] *Prusia rex* Vo Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. am bo, et Gaertn. [*Prysia* Bamb.] Utrumque in usu fuit, *Prusi* et *Prusia*; quod posterius ex supra 29, 12, 14. *Ab rege foede adscripti Prusia Bithyniae re Achaei, Boeoti*. (* 45, 44, 4.) E de re v. Quinctil. 1. Inst. Orat. 5 p. 67. et quae ibi notavit Cel Burm. Deinde vox *ei* deest i Voss. Lov. 1. 2. 3. 5. 6. Gaertn et edd. antt. *ademerat ei*, *resti tuerunt* edidit Frob. anno 153 Pro *ei* inveni *et* in Lov. 4. Harl [Bamb.] et Mead. utroque. Ceterum dissentit hic Livius a Po lyb. qui ita inquit loc. laud [Εὐμένει προσέθηκαν] Μυσούς, οὓς πρότερον αὐτὸς παρεσκευά

rex ademerat, ei restituerunt: et Lycaoniam et Mi- 16
lyada, et Lydiam, et nominatim urbes Tralles, at-
que Ephesum, et Telmissum. De Pamphylia disce- 17
ptatum inter Eumenem et Antiochi legatos quum es-
set; quia pars ejus citra, pars ultra Taurum est,
integra res ad senatum rejicitur.

σατο. Ursinus itaque, ne Livius a Polybio dissentiat, in notis ad d. l. Polybii hic legendum conjicit *Prusiam*. Verum ita nullus sensus erit, nisi forte operae aberrarint, et *Prusiâ* vel *Prusiae* voluerit. Ea tamen emendatione recepta, quid faciendum erit de *ei restituerunt?* An Romani Eumeni restituerunt Mysiam, quam Eumenes Prusiae ademerat? Ipsa potius Polybii verba vitiata videntur. Et res confecta foret, si pro ἀυτὸς legere liceret Προυσίας, vel ὁ Προυσίας. Sed id nimis temerarium videtur. Ab aliis itaque auxilium exspecto.

§. 16. *Lucaniam et Myliadam*] Ita, utraque dictione corrupta, exemplaria vulgo habent. Ego *Licaoniam et Misiam* reposui. Proximus id liber demonstrat. SABELL. *Milyada* lege, non *Mityadem*. GELEN. Antonius Sabellicus hoc loco pro *Mytiadem* putat reponendum *Mysiam*, cum Livius priore versu *Mysiam* post duas Phrygias numerarit. Ego *Milyada* restituendum censeo, cujus in Pamphylia multi meminerunt authores. Praeterea *Telmissum* hic Lyciae urbem designari, non *Termessum* Pamphyliae, quod Strabo lib. 13, [665.] de Eumene fatetur, ubi de Lyciae urbibus. GLAR. Monstra lectionum, quae in his et sequentibus nominibus dederunt librarii, recensere nihil attinet, quum recepta lectio sit genuina. Itidem inter ea, quae Eumeni data sunt, Polyb. l. laud. memorat Λυκαονίαν, Μιλυάδα, Λυδίαν, Τράλλεις, Ἔφεσον, Τελμισσόν. De ultima urbe dubium injicit Crevier. quasi 37, 56. excipiatur, tamquam neque Rhodiis danda, neque Eumeni. Sed v. quae ad 37, 56, 5. notantur. [*ut Lycaoniam*, mox *Miliada* Bamb.]

§. 17. *Inter Eumenem et Antiochi legatos*] Ed. Mog. *inter Eumenis et Antiochi legatos*. Sed frustra est. Ipsum enim Eumenem in re praesenti fuisse, arguit, quod praecessit [c. 37.] *Ipse*, (Cn. Manlius consul puta) *quia Eumenem regem et decem legatos ab Roma Ephesum venisse audierat, jussis sequi Antiochi legatis, Apameam exercitum reduxit*. MODIUS. *inter Eumenis et Antiochi legatos* Lov. 5. et omnes edd. ante Aldum, qui recte ex cod. Mog. *inter Eumenem* recepit. Probat eam lectionem Polyb. Eumenem ipsum praesentem fuisse innuens, loc. laud. Εὐμένους μὲν εἶναι φάσκοντος etc.

Quum esset, quia pars ejus citra, pars ultra Taurum est; integra res ad senatum] Vix definire queas, qui hujus divisionis termini fuerint, ita superius Tanaïm fluvium nominavit, eum cis Taurum ditionem definire vellet. Hic ipsam Pamphyliam in duas dividit partes, idque per Taurum montem. Caeterum si idem mons Chelidonio promontorio disterminatur, ut Pli-

1 XL. His foederibus decretisque datis, Manlius, cu
decem legatis omnique exercitu ad Hellespont
profectus, evocatis eo regulis Gallorum, leges, q
2 bus pacem cum Eumene servarent, dixit; denunc
vitque, ut morem vagandi cum armis finirent, ag
3 rumque suorum terminis se continerent. Contrac
deinde ex omni ora navibus, et Eumenis etiam cl
se per Athenaeum fratrem regis ab Elaea addu
4 copias omnes in Europam trajecit. inde, per Ch
sonesum modicis itineribus grave praeda omnis

nius inquit l. 5, 27. aut potius Tauri initium montes dicuntur, qui supra Chelidonias insulas sunt in Pamphyliae ac Lyciae confinibus, ut Strabo affeverat lib. 14, [666.] non video, quomodo Ptolemaei pictura, vel ipsi authores jam citati cum Livii hac descriptione conveniant. Mihi sane in codice Livii multa suspecta. Sed judicent doctiores. GLAR. *integra ad senatum rejicitur* Lov. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. vett. *ad senatum integra rejicitur* Voff. Lov. 1. 3. 6. et Gaertn. Verum τὸ *res* vel ultima praecedentis, vel prima sequentis vocis syllaba intercepisse videtur. Ceterum observat Ursinus ad Polyb. Exc. Legat. num. 36. Livium hic non reddidisse sensum Polybii, qui narrat, Eumenem contendisse, Pamphyliam citra, at legatos Antiochi, eam ultra Taurum esse: retulit itaque caussam, cur alter regionem illam Asiae citra, alteri Asiae ultra Taurum adnumerandam existimarint. Nonnihil subcurri potest, mutata ita distinctione: *quum esset; quia pars ejus citra, pars ultra Taurum est, integra res ad senatum rejicitur.* Ita retulit Polyb. quo argumento hinc Eumenes, inde legati Antiochi Pamphyliam sibi vin re conati sunt; Livius vero, Manlium et decem legatos movit, ne de ea re senten tulerint, sed quaestionem a natum rejecerint. [*par In Taurum* Bamb.]

§. 1. *Pacem cum Eumene ser rent*] *servaretur* Mead. 1. suspicio nasci posset, legen *pax cum Eumene servaretur*. S nihil mutandum esse, reliquo vulgatum defendentium con sus ostendit. Unius cod. li rius compendium *servarēt*, est *servarent*, et *servarēt*, id *servaretur*, perperam commu vit: quo nihil in scriptis est quentius. Praeter exempla, q laudantur ad 2, 26, 4. v. a 23, 5. c. 41, 7. 10. 5, 5, 10. 6. c. 19, 11. c. 28, 9. c. 47 et innumeris locis. Paullo a *cum decem legatis, cumque exe tu* Harl.

§. 2. *Denunciavitque, ut mo vagandi cum armis finirent, ag rumque*] Copulam *que* utroque co omittunt Lov. 2. Harl. et Me 1. priori tantum Lov. 3. 4. [Ba berg.] et Mead. 1.

§. 3. *Contractis deinde ex om ora navibus*] *ab omni ora* Vo

neris agmen trahens, Lysimachiae ſtativa habuit;
ut quam maxime recentibus et integris jumentis
Thraciam, per quam iter vulgo horrebant, ingrede-
retur. Quo profectus eſt ab Lysimachia die, ad am- 5
nem, Melana quem vocant, inde poſtero die Cypse-
la pervenit. a Cypselis via decem millium fere sil- 6
veſtris, anguſta, confragosa excipiebat. propter cu-
jus difficultatem itineris in duas partes divisus ex-
ercitus. et praecedere una juſſa, altera magno inter-
vallo cogere agmen, media inpedimenta interposuit:

et Gaertn. Mox *per Attalum*, pro *per Athenaeum*, Lov. 3. Tum *ab Elatia abducta* idem Lov. 3. Male. *adducta* nempe ad Hellespontum, quo Manlius cum omni exercitu profectus erat. V. ad 36, 40, 3. Deinde vox *omnes* deeſt in Lov. 6.

§. 4. *Thraciam, per quam iter vulgo horrebant, ingrederetur*] *Traiciam* Gaertn. *Threciam* Mead. 1. quomodo etiam quidam codices *Threcum* mox §. 7. V. ad 37, 33, 3. Tum *ingrederentur* Lovel. 5. et 6.

§. 5. *Ad amnem, Melana quem vocant, inde poſtero die ad Cypselas pervenit*] Hic genere foeminino *Cypselas* quidam legunt, quum l. 31, [16.] *Cypsela* genere neutro dixerit. Strabo lib. 7, [322.] *Cypselon* vocat singulari numero. Eſt autem locus inter Hebrum ac Melana, Thraciae flumina. GLAR. *Melanam* perperam Lov. 2. 3. 4. Harl. et Mead. ambo. [*Melena* Bamb.] Deinde *quem vocant, pervenit. Ipse poſtero die* Harl. *quem vocant accolae. poſtero die* Hearnii L. 1. *quem vocant accolae. inde poſtero die* Lov. 3. Male. 33, 17, 4. *Leucade ad Heraeum, quod vocant, naves adplicuit.* 42, 53, 6. *Superatis montibus, quos Cambunios vocant.* c. 58, 5. *Circa tumulum, quem Callicinum vocant.* c. 67, 4. *Regionem, Marenen quam vocant, cepiſſe.* 44, 11, 11. *Romanus munimenta ad Clitas, quas vocant, a Macedonico ad Toronaicum mare perducit.* 45, 33, 8. *Ad Spelaeum, quod vocant, biduum moratus.* Et ita forte, uno cod. praeeunte, emendandum eſt c. seq. *Praeter Apollinis, Zerynthium quem vocant, templum.* Tum *Gypseiam* Harl. *Gypseia*, vel *Gipseia* Voſſ. Lov. 1. 2. et Mead. 1. *Gipsea* Lov. 3. et Hearnii L. 1. *Gipsia* Gaertn. *Gypsera* Lov. 6. *Gypseias* Lov. 4. et Mead. 2. *Gypseas* Lov. 5. *ad Gypseas* primae cdd. Mox *a Gypseis*, vel *a Gipseis* omnes codd. *Cypsela* ante Glareanum jam receperat Frob. anno 1535. Alii scribunt *Cypsella*. Ita fere exhibent codd. supra 31, 16, 5. V. Harduin. ad Plinii 4. Hiſt. Nat. 11. ubi laudando locum Thucydidis l. 5, 33. Cypsela in Arcadia cum Cypselis Thraciae confudit: quum tamen, Stephano, quem ipse laudat, diligenter inspecto, errorem hunc vitare potuiſſet. De variis hujus nominis urbibus vide Cl. Waſſe in Addend. ad Thucyd. pag. 671. Mox

plaustra cum pecunia publica erant, pretiosaq
7 alia praeda. Itaque, quum per saltum iret, Thr
cum decem haud amplius millia ex quatuor populi
Astii, et Caeni, et Maduateni, et Coreli, ad ips
8 angustias viam circumsederunt. Opinio erat, n
sine Philippi regis Macedonum fraude id factu

§. seq. *τὸ erant* deest in Lov. 3. ut ita *impedimenta media, plaustra cum pecunia publica* per adpositionem, figuram Livio admodum frequentem, dicatur. Verum reliqui eam vocem servant. [*Egypseia*, litera prima obliterata, mox *Gypseis* Bamb.]

§. 7. *Itaque, quum per saltum iret, Thracum decem haud amplius millia*] Pall. uterque *Threcum decem aut amplius millia.* GEBH. *Ita cum per saltum* Voss. Lov. 4. 6. Harl. Mead. ambo, [Bamb.] et Gaertn. Ea lectio probari potest. Tum autem *Ita* notabit, ea ratione divisi, agmine composito, ordinato. Saepius autem alibi hae voces commutantur. V. ad 21, 63, 7. Si quis tamen vulgatum praeferre malit, non adversabor. Tum vero *Itaque* referendum ad praecedentia, ubi via silvestris, angusta, confragosa excepisse dicitur; et *Itaque* notabit, quoniam igitur via adeo difficilis et ponendis insidiis opportuna fuit. In codicibus autem *Ita* praeferentibus ultima syllaba *que* intercepta erit a sequenti voce *quum*. V. alia ejus erroris exempla ad 2, 35, 7. 5, 8, 8. 6, 9, 4. 9, 13, 12. c. 34, 26. et pluribus aliis locis. Deinde *Thraecum* Lov. 1. [Bamb.] *Threcum* Lov. 4. Harl. et Mead. ambo. V. modo ad §. 4. Eadem varietas aliquoties adhuc infra hoc c. obvenit. Insuper *decem aut amplius millia* Voss. Lov. 2. 4. 6. Mead. ambo, et Gaertner. *aut amplius decem millia* Harl.

Alibi saepe *aut* et *haud* per ram confunduntur a librar V. ad 28, 2, 11.

Astii, et Caeni, et Maduat et Coreli] *Astios* puto, a qui apud Ptolemaeum [3, 11.] 'Ασ praefectura; ut a *Caenis* Καιν Plinius *Caenicos* vocat eos po los lib. 4. cap. 11. *Corelos* n sane reperio. Ptolemaeus K ληστικὴν vocat praeturam: it Plinius d. l. *Caeletas*. Ex his ctor dispiciat, quid restituend De *Maduatenis* nihil inven GLAR. MS. sine ulla litura tinet *et Maduateni, et Corili.* ditio vero Mogunt. omissis a habet *Astii et Cornelii*. MOD. bri omnes habent *Astii et Co lii ad ipsas angustias*. GEBH. *stri et Cornelii*, reliquis omis Voss. *Astu Cornelii* Harl. *A Cornelii* Mead. 1. *Astii et Cor* Lov. sex, Mead. 2. Hearnii L et Gaertn. *Astii et Corneli* e vett. *Asti, et Ceni, et Maduat et Coreli* cod. Mog. quod Al recepit, nisi quod *Astii et C* dederit. [*Caenei, et Maduate et Cohneli* Bamb.] Deinde *Ca tae*, pro *Coreli*, Vascos. ex s tentia Glareani recepit. Ex *Astii* et *Caeni* inlustrati sunt Glareano ad h. loc. Pro *Mad teni*, qui a nemine memorant Ortel. in Thes. Geogr. legit *M dobithyni*, de quibus viden est Casaub. ad Strab. 7, 295. V rum Strabo eos, deserta Eu pa, in Asiam transiisse refe quod ante haec tempora, nu

...m scisse, non alia, quam per Thraciam, reditu-
...os Romanos, et quantam pecuniam secum porta-
...ent. In primo agmine imperator erat, sollicitus 9
propter iniquitatem locorum. Thraces nihil se mo-
...verunt, donec armati transirent. postquam primos 10
superasse angustias viderunt, postremos nondum ad-

...bele in pristinis sedibus, quas ...ysi occuparunt, relicta, fecis..., verisimile est: unde etiam ...e memorari nequeunt. Douja...s conjecit *Madyteni*, a Mady... vel Madytis, Chersonesi Thra...ae urbe. Si in emendandis scri...toribus adsensum semper me...tur, qui vocem corruptae vel ...erarum ductibus, vel sono si...ilem substituit, Doujatio hic ...lma negari non posset. Verum ...aedam obstant, ne conjectu...m ejus probare possim. Primo ...im Stephanus testatur, Grae...s gentile a Μαδυτὸς formasse ...αδύτιος, a Μάδυτα autem Μα...τεύς. Latini itaque *Madytius* ...t *Madytensis*. Non exciderunt, ...ae de vocibus *Mylasenus* et *A*...*bandenus* supra notavi ad c. 39, ... Verum ibi exemplis docui, ... forma Latinos gentilia haec ...tulisse: quod Doujatio simili...r faciendum erat. Secundo ve...m nomen istius urbis fuit Μα...τός, quo Herodot. 8, 33. et 9, ...9. ac Xenoph. 1. Hist. Graec. ... princ. usi sunt. Scylax etiam, ... vera est Cl. Jac. Gronovii con...ctura, in Peripl. pag. 67. Eo...m exemplo *Madytus* vel *Ma*...*tus* vocatur Livio 31, 16. et 33, ... Inde jam secundum Stepha...um fit Μαδύτιος sive *Madytius*. ...usdem urbis nomen recentio...s Graeci extulerunt Μάδυτα, ...t hinc formarunt gentile Μα...τεύς. Jam iterum Doujatio ...robandum erat, si non exem...plis, sed analogia *Madytenus* tue...ri vellet, jam Μάδυτα tempore Livii Graecos, vel *Madyta* ipsum Livium usurpasse. Tertio de nullo Chersonesi Thracicae populo hic cogitari potest. Iis enim transitum non daturi videntur, qui Lysimachiam, in Isthmo, sive, ut Mela 2, 2. inquit, in radice magnae peninsulae sedentem, praesidio obtinebant. Puto igitur gentis hodie incognitae nomen fuisse, quales plures in regione barbara fuisse verisimile est. *Caeletae* longius recedunt a voce *Coreli*, quae in cod. Mog. vel *Corneli*, aut *Cornelii*, quae in reliquis codd. superest. Vel hic idem dicendum, quod de Maduatenis modo dictum est; vel vide, utrum placere possint *Corpili*, aut *Corpilli*, qui a Plinio adcolae Hebri vocantur 4. Hist. Nat. 11. ubi vide notas et emend. Harduini. Adde viros doctos ad Steph. de Urbib. in voce Κορπιλοί. Donec certior aliunde lux adpareat, cod. Moguntini lectionem reduxi.

§. 8. *Non sine Philippi regis Macedonum fraude id factum. eum scisse, non alia*] *non sine Philippi scientia regis Macedonum id factum esse; scisse non aliter* Lov. 3. *Philippi Macedonum regis* Lov. 2. Harl. [Bamb.] et Mead. ambo. *id facturum* Lov. 1. Mox *per Thraeciam* Lov. 1. [et Bamb.] *per Threciam*, vel *per Thretiam* Lov. 4. et Mead. ambo. V. ad §. 7. [*quantum pecuniam* Bamb.]

§. 9. *Donec armati transirent*] Id est, quamdiu transeunt, interim

propinquantes, inpedimenta et sarcinas invadun caesisque custodibus, partim ea, quae in plaustri erant, diripere, partim sub oneribus jumenta ab-
11 trahere. Unde postquam clamor primum ad eos qui, jam ingressi saltum, sequebantur, deinde et iam ad primum agmen est perlatus, utrimque in me dium concurritur, et inordinatum simul pluribus lo
12 cis proelium conseritur. Thracas praeda ipsa i peditos oneribus, et plerosque (ut ad rapiendu manus vacuas haberent) inermes, ad caedem pra bet; Romanos iniquitas locorum, barbaris per ca les notos obcursantibus, et latentibus interdum p

dum transeunt. Haec est omnium codicum meorum lectio, etiam cod. Mog. ut et priscarum editionum; quarum postea aliae, ut Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, plures Venetae, et seqq. dederunt *transierunt*, pro quo Aldus ex fide Msti Mog. iterum *transirent* revocavit.

§. 10. *Quae in plaustris erant, diripere, partim sub oneribus jumenta abstrahere*] Tò *erant* abest a Voss. quod etiam non requirerem, si plures codd. consentirent. Dein *diripuere, partim* etc. *distraxere* Voss. et Gaertn. *diripere, partim* etc. *distrahere coeperunt* edd. vett. Sed v. ad 1, 50, 5. Froben. anno 1535. recte edidit, ut nunc vulgo legitur; cui consentiunt reliqui codd. quos adhibui. Insuper *sub oneribus jumenta extrahere* Lov. 3. *ab oneribus jumenta abstrahere* Lov. 5. et ed. Camp. Mox §. seq. *pluribus simul locis* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. [*supremos* pro *postremos* Bamb.]

§. 12. *Barbaris per calles notos incursantibus*] *per calles notas* Lov. 1. 2. 4. 5. Mead. ambo, et Lo 6. a m. pr. cum edd. Camp. Ro anni 1472. ac Parm. V. ad 2 14, 8. ubi Gebhard. testatur, hoc loco etiam in utroque Pa et vet. ed. eamdem lectionem perisse. Dein *concursantibus* Gae ner. *obcursantibus* Lov. sex, Ha Mead. ambo, Gaertn. Hear L. 1. et edd. usque ad Grut cujus ultima demum *incursa bus* exhibuit. Priscam igitur ctionem revocavi. Supra 2, 10. *His freti obcursant portis*, gerunt probra. 21, 28. *Galli obc sant in ripam cum variis ulul bus cantuque moris sui.* 22, 15 *Numidae, alii atque alii, obc santes refugientesque, ad ca prope ipsum pertraxere.* Paullo te *inpeditos oneribus completos* Lov. 3.

§. 13. *Ut fors tulit, his aut il lis incommode objecta, pugnanti bus inpedimento sunt*] *ut sors tuli* Voss. 1. 4. 5. 6. Mead. 2. Gaertn et edd. vett. pro quo Frob. 1535 recte *fors* substituit. *sorti* enin hic locus esse nequit. Innumeri locis haec vocabula miscuerun

...vas valles, prodebat. ipsa etiam onera plaustra- 13
...e, ut fors tulit, his aut illis incommode objecta,
...gnantibus inpedimento sunt: alibi praedo, alibi
praedae vindex cadit. Prout locus iniquus aequus- 14
ve his aut illis, prout animus pugnantium est, prout
...umerus, (alii enim pluribus, quam ipsi erant, alii
...aucioribus, obcurrerant) varia pugnae fortuna est.
...ulti utrimque cadunt. Jam nox adpetebat, quum 15
...roelio excedunt Thraces, non fuga vulnerum aut
...ortis, sed quia satis praedae habebant.

XLI. Romanorum primum agmen extra saltum 1
...rca templum Bendidium castra loco aperto posuit:

...rarii, ut vidimus ad 1, 4, 4. ...de, quae notantur ad 4, 43, ...5, 13, 12. 6, 8, 5. c. 22, 6. 7, ... 8. 8, 5, 7. c. 37, 3. 10, 36, 9. ... 30, 3. 32, 28, 2. aliisque lo... Tum *pugnantibus inpedimen... sunt* Lov. 5. et ed. Camp. ...*gnantibus inpedimento fuerunt* ...ov. 2. Paullo ante *ipsaque onera ...austraque* Lov. 1. et 3.

§. 14. *Alii enim pluribus, quam ...i erant, alii paucioribus, ob...rrerant*] Pall. *alii pluribus oc...rrerant*, recisis reliquis. Vet. ... respuit *enim*. GEBH. *Tò enim*, ...od deest in omnibus meis, ...arnii L. 1. [Bamb.] et edd. ...tt. primus Aldus, sed ex cod. ...g. fide, addidit. Praeterea ...*ribus occurrerant*, mediis omis..., Lov. 4. *pluribus occurrebant* ...ead. 2. *occurrebant* etiam Harl. ...t Gaertn. Paullo post *fortuna ...gnae est* Lov. 2. 4. Harl. [Bamb.] ...t Mead. ambo. Dein *utrimque ...ulti cadunt* Lov. 5. *multi cadunt ...rimque* Lov. 6.

§. 15. *Jam nox adpetebat*] Lov. ... *adparebat*, sollemni scriba...rum lapsu. V. supra ad 37, 32, 14.

§. 1. *Circa templum Mendidium*] *Vendidium* habebant quidam codices, unde quidam *Bendidium* emendarunt, sed non placet. Nam *Mendidia* inter multa alia Thracum sacra Strabo numerat libro 10. GLAR. Vet. lib. *Mendidium*. At Strabo meminit *sacrorum Bendidiorum* apud Thracas lib. 10, [471.] Ἀθηναῖοι πολλὰ τῶν ξενικῶν ἱερῶν παρεδέξαντο, καὶ δὴ καὶ τὰ Θράκια καὶ τὰ Φρύγια· τῶν μὲν γὰρ Βενδιδίων Πλάτων μέμνηται, τῶν δὲ Φρυγίων Δημοσθένης. Glareano tamen *Mendidium* placet. SIG. *Bendis*, ut scribit Hesychius, lingua Thracum Diana appellatur, unde et *Bendidia* ejus feriae Athenis vocabantur. nam ejus sacra e Thracia adscita Athenienses receperant, illisque feriis disseruit in Piraeeo de optimo reipublicae statu Socrates, ut a Platone refertur. TURNEB. lib. 14. Advers. 11. Pall. et vet. ed. *Mendidium*. GEBH. *Mendidium* omnes codd. nostri, Hearnii L. 1. N. et edd. antt. [*mdidium* Bamb.] *Vendidium* dedit ed. Mediol. anni 1505. quod Ascensius annis 1513. et 1516.

pars altera ad custodiam inpedimentorum medio
2 saltu, duplici circumdata vallo, mansit. Post
die, prius explorato saltu, quam moverent, prim
3 se conjungunt. In eo proelio, quum et inpedime
torum pars et calonum, et milites aliquot, qu
passim toto prope saltu pugnaretur, cecidissent, pl
rimum Q. Minucii Thermi morte damni est accept
4 fortis ac strenui viri. Eo die ad Hebrum flum

in margine ostentavit; pro quo recte Froben. anno 1531. *Bendidium* reposuit, eamdem lectionem Sigonio et Turnebo probantibus. Praeter illos videndus est Meursius in Graec. Feriata lib. 2. voce *Βενδίδεια*. ubi multis docet, Thracas Dianam *Βενδῖν*, sacra ejus *Βενδίδεια* vocasse; eadem autem sacra deinceps Athenienses recepisse, et in Piraeeo celebrasse. *Βενδῖς*, numen peregrinum, memoratur apud Lucian. in Jov. Tragoed. pag. 683. *Ἡ Βενδῖς δὲ αὕτη, καὶ ὁ Ἄνουβις ἐκεινοσὶ, καὶ παρ' αὐτὸν ὁ Ἄττις, καὶ ὁ Μίθρης, καὶ μὴν ὅλοι ὁλόχρυσοι.* Sed *Βενδίδειον* in Icaromenipp. pag. 737. *Ἐξ οὗ δὲ ἐν Δελφοῖς μὲν Ἀπόλλων τὸ μαντεῖον κατεστήσατο, ἐν Περγάμῳ δὲ τὸ ἰατρεῖον ὁ Ἀσκληπιὸς, καὶ τὸ Βενδίδειαν ἐγένετο ἐν Θράκῃ, καὶ τὸ Ἀνουβείδιον ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἐν Ἐφέσῳ, ἐπὶ ταῦτα μὲν ἅπαντες θέουσι.*

Duplici circumdata vallo] *circumdato* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, [Bamb.] et Gaertn. Infra 39, 37. *Muris, velut compedibus, circumdatis vincti per centum annos servistis.* V. ad 30, 19, 8.

§. 2. *Primis se conjungunt*] *se jungunt* Gaertn. *se conjungit* Lov. 5. et priscae edd. forte quia praecesserat *pars mansit.* At recte Froben. anno 1535. reposuit *se* *jungunt*, quod non tantum p fert cod. Mog. sed et omnes stri reliqui. Id etiam requ praecedens *priusquam se m rent.* Usitatum fuisse, ut co ctivo singulari in altero me bro verbum singulare, in alt plurale aptaretur, vidimus. 30, 42, 16. Paullo ante *quam verent*, sive *commoverent*, Ga ner. Male. *Movere* est castra vere. Et eo sensu capiend hoc verbum in multis eorum corum, quae laudantur ad 4, 9.

§. 3. *Quum et inpedimento pars et calonum*] MS. *quum impedimentorum pars.* MOD. c dicit *jumenta sub oneribus.* V. dendorp. ad Front. 2, 1, 11. D *quum inpedimentorum et calon pars* Lov. 1. et 3. *quum et in dimentorum et calonum pars* V Lov. 2. 4. 6. Harl. Mead. am et Gaertn. Mox etiam *milit* omisso praecedenti *et*, Lov. 3. et Mead. ambo. *Τὸ et milites* sunt in Harl. *et militum aliq* legit Gaertn. a manu 1. [*impe mentorum ut calonum pars milit* Bamb. mox *aliquod* idem.]

Q. Minucii Thermi morte omi sum est inceptum] Sincera lect *plurimum Q. Minucii Thermi mo te damni est acceptum.* GELE Lectionem, quae ante Geleniu

ventum est. inde Aeniorum fines praeter Apolli-, Zerynthium quem vocant incolae, templum su-rant. Aliae angustiae circa Tempyra excipiunt, 5
oc loco nomen est) nec minus confragosae, quam iores: sed, quia nihil silvestre circa est, ne late-is quidem ad insidiandum praebent. Huc ad eam- 6
n spem praedae Thrausi (gens et ipsa Thracum) venere; sed, quia nudae valles, procul ut con-

o exstitit, servant Voss. Lov. Harl. Neque multum dif-nt reliqui. nam *amissum* tan-, pro *emissum*, legunt Lov. 3. 4. 6. Mead. 2. et Gaertn. *plurimum Q. Minucii Ther-morte amissum est acceptum* le-Mead. 1. ut in excerptis ejus itam inveni; qui tamen *in-um* etiam praefert in margi-Sed Gelenio adsentior. [*plu-um* omittit Bamb. mox *damni issum est acceptum* idem.

. 4. *Praeter Apollinis, Gerun-m quem vocant incolae, templum*] n *Geruntium*, sed *Zerynthium* e, attestantibus manuscriptis dicibus et Stephano. GELEN. l. *Zeruntium*. GEBH. *Gerun-m*, praeter editiones ante Ge-ium, legunt Lov. 3. 5. et 6. *Gè-itum* Gaertn. *Gerentium* Hear. L. 1. *reràcium* Mead. 1. *Zerun-m* Lov. 4. Mead. 2. et Harl. *untium* Voss. et Lovel. 1. [et mb.] *Zeryntium* Lov. 2. Sed te *Zerynthium* emendavit Ge-ius. Hinc *Zerynthia litora* a-d Ovid. 1. Trist. 10, 18.

Venimus ad portus, Imbria terra, tuos.
Inde levi vento Zerynthia litora nactis,
Threiciam tetigit fessa carina Samon.

i v. Cel. Burmann. et alios. um in editione Gron. anni 1665. operarum lapsu *Zerynthum* editum fuisset, eamdem lectio-nem plerique recentiores serva-runt, praeter Doujatium et Cre-vierium, qui verum reduxerunt, atque insuper posterior prono-men *quem*, quod facile suppleri potest, et invito Livio, qui id libentius supprimit, huc inre-pait, ablegandum putat. Ego, si quid mutandum, potius dele-rem vocem *incolae*, quam nescit Lov. 2. Ita c. 40. *Ad amnem, Melana quem vocant, inde postera die Cypsela pervenit.* ubi vide.

§. 5. *Aliae angustiae circa Tim-pira*] Herodot. lib. 7, [108 et 109.] *Strymam* oppidum hoc tractu po-nit. *Timpira* quid sit, non re-perio. Quidam *Tempyra* legunt, quod mihi aeque ignotum. GLAR. *Tempora* Gaertn. *Tepyra* Lov. 1. *Tempyra*, quod Frob. anno 1535. reposuit, non tantum servant re-liqui scripti, sed etiam edd. prin-cipes, ac nominatim, quas vi-di, Camp. Rom. 1472. ac Parm. quibus proximae Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et plures dederunt *Tympira*. Idem nomen Nic. Heinsius ex Mstis reddidit Ovid. 1. Trist. 10, 21.

Saltus ab hac terra brevis est Tempyra petenti.

Alii etiam Itinerario Antonini pag. 322. ubi v. Cl. Wessel. Mox *ni-hil silvae circa est* Lov. 2. et Mead. 1.

§. 6. *Trausi, gens et ipsa Thra-*

spicerentur angustias obsidentes, efficiebant, min
terroris tumultusque fuit apud Romanos. quippe
si iniquo loco, proelio tamen justo, acie aper
7 conlatis signis dimicandum erat. Conferti sube
tes cum clamore, inpetu facto, primum expulere
co hostes; deinde avertere. fuga inde caedesq
suis ipsos inpedientibus angustiis, fieri coepta
8 Romani victores ad vicum Maronitarum (Saren
pellant) posuerunt castra. postero die patenti iti
re Priaticus campus eos excepit; triduumque il
frumentum accipientes, manserunt, partim ex ag
Maronitarum, conferentibus ipsis, partim ex navib

cum] Idem Herodot. lib. 5. ab initio *Trausos* vocat, apud alios authores rara illorum mentio. Quidam codices *Transi* per *n* legunt, sed perperam. Apud Herodot. per *T* prima, non *Θ* scribitur. GLAR. *Θραύσους* vocat Stephanus eosdem, quos *Ἀγαθύρσους*. SIG. *Thransii* Voss. et Lov. 3. *Thransi* Lov. 5. et Mead. 1. *Transfigi* Lov. 6. *Transiens et ipsa* Gaertn. *Transigens et ipsa* Lov. 2. 4. et Mead. 2. *Transgres et ipsa* Harl. Ortelius in Thesaur. Geogr. voc. *Thrasum* indicari putat gentem, habitantem in tractu, quem *Θράσον* vocat Procop. 4. de Aedif. Justin. Ceterum Stephan. non *Θραύσους* vocat, sed *Τραύσους*. Mox *ut procul conspicerentur* Harl. τὸ *ut* omittitur in Lov. 4. et Mead. utroque, Tum *signis collocatis* Lovel. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Insuper §. seq. *Confertim abeuntes* Hearnii L. 1. Male. Liv. 29, 34. *Plures simul conferti porta effusi*. [*subeunt et* Bamb.]

§. 8. *Saren adpellant*] Editio vetus *Salentum appellant*. MOD. Pall. *Salent*. Vet. ed. *Salent*
GEBH. *Salentum appellant* L
3. 5. et Hearnii L. 1. *Salent a*
pellant Voss. Lovel. 1. 4. Ha
[Bamb.] et Mead. ambo. *sol*
appellare Lov. 2. et 6. *Saren a*
pellant primus Frob. edidit a
no 1535. Proxime accedit Gae
ner. *Salen appellant* exhibe
[v. *posuerunt castra* omittit Bam

Priaticus campus eos excepit] P
atici qui sint, nusquam inven
Caeterum Herodotus lib. 7, [1
ubi Xerxis a Dorisco iter desc
bit, hoc in loco *Brianticae* re
nis meminit. Plinius etiam li
4. cap. 11. *Priantarum*. Variatu
in *p* et *b* haud magno discrimin
At litera *n* omitti non debui
GLAR. MS. *Triaticus campus e*
excepit. MOD. *Primaticus camp*
Lov. 2. *Pariaticus* Mead. 1. Or
telius in Thes. Geogr. 5. *Brian*
tica, Glareano adsensus, campum
hunc esse credit, quam Brianti
cam regionem Herodot. vocat
V. Salmas. ad Solin. pag. 112
Si vera foret Doujatii conjectu
ra, ita dici a redimendis capti
vis, et per literam *p*, et sine a

, quae cum omnis generis commeatu sequeban-
Ab ſtativis diei via Apolloniam fuit. hinc per 9
leritarum agrum Neapolim perventum eſt. Hoc 10
per Graecorum colonias pacatum iter fuit. re-
um inde per medios Thracas, dies noctesque,
non infeſtum, suspectum tamen, donec in Ma-
niam pervenerunt. Mitiores Thracas idem ex- 11
tus, quum a Scipione eadem via duceretur, ha-
at, nullam ob aliam cauſſam, quam quod prae-
minus, quod peteretur. Quamquam tum quo- 12
Claudius auctor eſt, ad quindecim millia Thra-
, praecedenti ad exploranda loca agmen Mutini

deberet. At non ego cre- illi. Mox *partem ex agris* ita et Bamb.] *partem ex na-* Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. et . ambo. V. ad 31, 36, 9.

9. *Ab ſtativis diei via Apol- fuit*] Hanc urbem author r, ut ex descriptione liquet, Maroneiam ac Abderam . At Plinius loco jam dicto Strymonem ac Oesymam orat. Eſt autem longe alia , quae sequitur paulo poſt nium mare. GLAR. *diei via oniam ingressus fuit* Voſſ. et . 1. ac 6. *diei via Apollo- fuit* Lov. 2. De locutione *Apolloniam* v. ad 22, 16, eterum Apollonia conloca- nter fluvios Neſton et Stry- apud Melam 2, 2. *Ultra s fluit, et inter eum et Stry- urbes sunt Philippi, Apollo- Amphipolis.* Similiter Pli- 4, 11. *In ora a Strymone A- ia, Oesyma, Neapolis, Pa- Intus Philippi colonia, Sco- Topiris, Neſti amnis oſtium.* triusque autem Melae et Pli- teſtimonio Abdera fuit ultra Neſtum. Quomodo igitur Livius iter Manlii, a Cherſoneso Thracica in Macedoniam proficiscentis, describens Apolloniae ante Abderam, sive ante Abderitarum agrum meminiſſe potuit? [*Abderitarum* Bamb.]

§. 10. *Per medios Thracas, dies noctesque*] *per medios Thracas idem exercitus*, omnibus mediis omissis ob repetitam vocem *Thracas*, Voſſ. et Lov. 1. V. ad 9, 11, 11. Mox *tamen suspectum* Lov. 3. 4. 5. 6. Mead. ambo, [Bamb.] et edd. ante Aldum.

Donec in Macedoniam pervenerunt] Ptolemaeus Macedoniam longius ad septentrionem extendit, quam alii authores: quod antea etiam alicubi monuimus. Itaque Neapolis, quae Ptolemaeo eſt in Macedonia, Livio et Plinio eſt in Thracia. GLAR. *in Macedoniam pervenere* Lov. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn.

§. 12. *Praecedenti ad explorانda loca agmen Mutini Numidae obcurrisse*] *praecedenti ad e. l. agmini Mutinis* Lovel. 6. et Mead. 2. ut

Numidae obcurrisse. quadringentos equites fuisse I
13 midas, paucos elephantos. Mutinis filium per r
dios hostes cum centum quinquaginta delectis eq
tibus perrupisse. eumdem mox, quum jam Muti
in medio elephantis consocatis, in cornua equiti
dispositis, manum cum hoste conseruisset, terror
14 ab tergo praebuisse. atque inde turbatos eque
velut procella hostes ad peditum agmen non ac
15 sisse. Cn. Manlius per Macedoniam in Thessali
exercitum traduxit. inde per Epirum Apollon
quum pervenisset, nondum adeo hiberno conte

agmini dicatur de copiis Mutinis. *praecedenti ad e. l. agmine Mutinis* Lov. 2. *praecedenti ad e. l. agmini Mutini* Voss. Lov. 1. et Gaertn. ut sensus erit, obcurrisse Mutini, qui praecedebat agmini. Nihil muto. Virg. 9. Aen. 47. *Tardum praecesserat agmen Viginti lectis equitum comitatus.* Paullo ante *tunc quoque Claudius* Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. V. ad 2, 12, 15. Mox in seqq. *quatuor centum* quaedam ex antt. edd. V. ad 33, 4, 5. Tum *paucos et elephantos* Mead. 1. *paucos eis elephantos* Harl. [*praecedentia ad* Bamb.]

§. 13. *Per medios hostes cum centum quinquaginta delectis equitibus perrupisse*] *per medios hostium* Voss. Lov. sex, Harl. Mead. 1. [Bamb.] et Gaertn. *Medius omnium* infra est 42, 58. Verum *medius omnium* dicitur, qui inter omnes est medius. V. ad 28, 6, 2. Hic autem indicatur, Mutinis filium per mediam partem hostium perrupisse; quo sensu praestare videtur *per medios hostes*, ut Aldus ex cod. Mog. edidit; cui, ut videtur, consentit Mead. 2. Horum, et praesertim illius, auctoritatem spernere nolui. Ita paullo a *Reliquum inde per medios Thra* V. ad 3, 30, 8. Tum vox *q quaginta* deest in Voss. Lov. 6. Hearnii N. [Bamb.] et Camp. Rom. anni 1472. ac Pa Hinc *delectis peditibus* legunt V Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Me ambo, [Bamb.] et Gaertn. Livius modo narravit, Mutis Numidam, praeter elephant tantum quadringentos equites cum habuisse. Illi igitur, quib cum filius ejus per medios ho perrupit, delecti non *peditum*, *equitum* fuere. Solent ita pec re librarii. V. ad 37, 40, Praeterea *prorupisse*, Lov. 3. ad 9, 43, 15.

Eumdem mox, quum jam Mi nes, in medio elephantis conl tis] *eumdem quum mox Muti jam* Voss. Lov. 1. 3. 5. 6. Gaer et edd. ante Frob. anni 15 Hinc *medio elephantis collatis*, missa etiam praepositione *in*, I vel. 5. V. ad 10, 32, 5. Ead praepositio deest etiam in ed antt. quam intercepit proxim vocis litera initialis. V. ad 37, 2. Eam primi addiderunt Mogu tini, qui quidem de cod. suo

...i, ut trajicere auderet, Apolloniae hiberna-

XLII. Exitu prope anni M. Valerius consul ex 1
...uribus ad magistratus subrogandos Romam venit,
...la memorabili in provincia re gesta, ut ea pro-
...bilis morae caussa esset, quod solito serius ad co-
...ia venisset. Comitia consulibus rogandis fuerunt 2
...e diem duodecimum Kalendas Martias. creati M. 3
...milius Lepidus, C. Flaminius. Postero die prae- 4
...es facti Ap. Claudius Pulcher, Ser. Sulpicius
...lba, Q. Terentius Culleo, L. Terentius Mas-

...monent, nostri tamen reliqui ...adsentiuntur; nisi quod [cum ...ab.] praeferant *locatis*. V. ad ...40, 7. Mox *in cornu* omnes ...ri cum priscis edd. pro quo ...ustini ex cod. suo emenda... *in cornua*. Praeterea *erro-*... pro *terrorem*, librariorum la..., Voss. Lov. 3. Mead. 1. et ...rtn. V. ad 24, 30, 6.

... 15. *Nondum adeo hiberno con-*... *mari*] *nec inde ab hiberno* ... et Lov. 1. *nondum ab hiber-*... ceteri codd. et edd. ante Mo-...sinos, qui *adeo* pro *ab*, fidem ... sui secuti, dederunt. [*ab eo* ...mb.]

§. 1. *Nulla memorabili in pro-*...*cia re gesta*] Pall. *memorabili* ...*in provincia gesta re*. GEBH. ...iter Lov. 4. *gesta re* etiam Voss. ...v. 1. 2. 3. 5. 6. Harl. Mead. ...bo, [Bamb.] et edd. ante Al-.... Deinde *ut probabilis morae* ...*ussa esset* Lov. 2. sed *τὸ esset* ...ficit in Lov. 1.

§. 2. *Comitia consulibus rogan-*...*is fuerunt ante diem duodecimum* ...*alendas Martias*] *Comitia de con-*...*sulibus rogandis* Voss. Lov. 1. 6. ... Gaertn. Male. V. supra ad 2, 8, 3. *rogandi* erat in Lov. 5. An librarius voluit *coss.* sive *consu-sules rogandi?* V. ad 10, 11, 3. Potius tamen nihil muto, et existimo ultimam literam vocis *ro-gandis* excidisse ob similitudinem primae in voce sequenti. V. ad 4, 33, 11. Dein *ad duodecimas Ka-lendas* Lov. 4. Harl. et Mead. 1. *ad duodecimum Kalendas* Msti reliqui, cum priscis edd. ante Sigonium, qui recte *A. D.* sive *ante diem*, emendavit. V. quae ipse aliique notarunt ad 27, 23, 7. [*diem* omittit Bamb.]

§. 4. *Postero die praetores facti*] *Posteri die* Voss. quod eodem modo dictum videri posset, quo Ciceronem et alios *die quinti*, *die pristini*, *die crastini*, *die proximi*, et similia usurpasse, observat Gell. 10, 24. Verum, aliunde non constare, eadem Livium sectatum esse, monui ad 9, 23, 11. Videri etiam posset, librarium dare voluisse *Postridie*. Praestare tamen puto, cum ceteris scriptis nihil mutari.

L. Terentius Massaliota] Membranae *L. Terentius Massiliota*. MOD. Pall. *Massaliata*. Vet. ed. *Messala*. GEBH. Huic praetori praeno-

siliota, Q. Fulvius Flaccus, M. Furius Crassi
5 Comitiis perfectis, quas provincias praetoribus placeret, retulit ad senatum consul. decrever duas Romae, juris dicundi caussa; duas extra liam, Siciliam et Sardiniam, duas in Italia, Ta
6 tum et Galliam. et extemplo, priusquam inirent gistratum, sortiri jussi. Ser. Sulpicius urbanam, Terentius peregrinam est sortitus. L. Terentius

men *Q.* tribuunt Voss. Lov. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. ante Moguntinos, qui ex cod. suo emendarunt *L. Terentius:* quod cur verius putem, mox dicam. Tum nomen *Terentius* deest in Harl. At de cognomine adhuc minus convenit. *Nasica* dicitur in Lov. 6. et Crevierii Victorin. *Messala*, vel *Messalla*, vel *Massalla* in Lov. 5. et edd. principibus. Verum neque hoc, neque illud inter Terentiae gentis cognomina reperitur. *Massalita* Voss. *Massilica* Lov. 1. *Massiliaca* Lov. 3. *Massiliata* Gaertn. *Massaliata* Lov. 4. Harl. et Mead. 2. *Masiliata* Lov. 2. et Hearnii L. 1. *Massaliota* Mead. 1. [et Bamb.] neque aliter Frob. anno 1535. edidit, quem recentiores secuti sunt. *Massiliota* Mogunt. cod. Ei vero fidem abrogare non audeo. Contra Cl. Crevierius *Massa* conjecit, et in contextum recepit, quia ita etiam edebatur supra 31, 50, 3. et 40, 35, 3. Verum neutro loco, neque etiam hic, ullus cod. ita praefert; et lectio, quam Crevier. probavit, demum a Grutero recepta est, quod ita scribendum judicaret Pighius in Annal. quem v. locis supra 31, 50, 3. laudatis, et ad ann. IↃLXXVI. pag. 346. Ceterum utroque loco praenomen Terentio Massiliotae tribuitur *Lucii*, et quidem priori loco, ubi aedilis plebejus memoratur, esse videtur, atque ille, qu praetor creatur, quamvis utrumque magistratum g majus effluxerit spatium, effluere soleat. Posteriori l ubi fuisse dicitur tribunus tum, prioris filium intelli Pighius in Ann. ad ann. IↃL pag. 346. eum *Lucii filium* vo quum se praenomen patris ris Terentii ignorare bis rius indicarit. Non quidem versor: attamen per L. Te tium Massiliotam tribunum litum etiam illum intelligi contendo, qui hoc tempore p turam obtinuit. Cum eo alius tribunus militum *T.* *nius* ibidem memoratur, qu detur anno post Terentium p turam obtinuisse lib. 39, 6. his etiam colligitur, rectius praetori praenomen *Lucii*, q *Quinti*, tribui.

M. Furius Crassipes] Voss. L 4. 6. [Bamb.] et Mead. ambo gunt *Grassus*, sed *Crassus* L 1. 2. 3. 5. Harl. Gaertn. Hea L. 1. et edd. vett. pro quo Fr anno 1531. recte *Crassipes* re suit. *Crassus* enim non fuit g tis Furiae cognomen, sed *Cra sipes:* certe *Furius Crassipes* etus est Ciceronis gener, cui lia ejus Tullia nupsit. V. Fabr cii vitam Cic. ad ann. urb. IↃCↃCV Memoratur autem hic *M. Furi*

...am, Q. Fulvius Sardiniam, Ap. Claudius Tarentum, M. Furius Galliam. Eo anno L. Minucius Myr- 7
...us et L. Manlius, quod legatos Karthaginienses ...lsasse dicebantur, jussu M. Claudii praetoris urbis ...r fetiales traditi sunt legatis, et Karthaginem ave... In Liguribus magni belli, et gliscentis in dies 8
...gis, fama erat. itaque consulibus novis, quo die ... provinciis et de republica retulerunt, senatus

...sipes triumvir coloniae de...ndae supra 34, 53. et 35, 40. ...tor iterum 41, 28. Sed duo... prioribus locis varie etiam ...rii erraruut. [*Turius* Bamb.]

... 5. *Comitiis perfectis, quas ...incias praetoribus esse*] Pall. ...*ecutis*. GEBH. Similiter peccatur in Lovel. 1. 4. 6. Harl. ...mb.] et Mead. utroque. Dein ...*toriis* Voss. eodem errore, ... datum est *principiis* pro *prin...ibus*. V. ad 21, 60, 7.

Decreverunt duas Romae, juris ...undi caussa] Pall. *hi decreverunt*. ...BH. *hi decreverunt* Lov. 4. et ...d. 2. *ii decreverunt* Lov. 5. et ...antt. Pronomen prima omi... ed. Ven. anni 1498. hinc Mo...tina, et post eas reliquae. ...est etiam in reliquis codd. ...pe librarios his aliisve pro...minibus orationem Livii, mi...s apte, ut putabant, cohae...tem, connectere conatos fuis..., vidimus ad 34, 56, 1. Tum ...*ris dicundi* cod. Mog. quod Al...s recepit, et ed. Francof. Fey...ab. anni 1578. iterum mutavit, ...nsentientibus recentioribus. ...ectionem igitur Moguntinam ...vocavi. Mox τὸ *Siciliam* deest ... Lov. 2. Postea *atque Sardini...* legunt Lov. 2. Harl. et Mead. ... *ac Sardiniam* Lov. 1. 3. 4. 6. ... Mead. 2. Praeterea *in Italiam* Voss. Lov. 1. 3. 5. 6. Harl. Mead. 1. Gaertn. [Bamb.] et edd. vett. At recte Ascens. anno 1513. *in Italia* restituit. [*dicendi* Bamb.]

§. 6. *Sortiri jussi. Ser. Sulpicius*] *sortiri jussisse. R. Sulpicius* Voss. et Lov. 1. qui voluisse videntur *jussis. Ser. Sulpicius*, ut legunt Lov. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. quod probari posset, si distinctio ita mutaretur *jussis, Ser. Sulpicius*. Legi etiam posset *jussi sunt. Ser. Sulpicius*. Nam verbum *sunt* saepe a librariis notatum est unica litera *s*, eaque voci praecedenti adcrevit. V. ad 45, 17, 6. Vulgatum tamen defendendum contendentibus non adversabor. *jussis P. Servius Sulpicius* Lovel. 3. Sed gentem Sulpiciam praeter praenomen *Servius* aliud quidem praenomen adhuc adsumsisse, verum scriptores utraque exprimentes eo casu *Servius* quasi pro gentili habuisse, et gentilitium *Sulpicius* omisisse, supra vidimus ad 9, 37, 2.

§. 7. *Jussu M. Claudii praetoris urbis*] Pighius ad Val. Max. 6, 6, 3. pro *Claudio* substituit *Culleonem*, praetorem hujus anni. Sed Valerium, qui hoc confert in annum, quo Lepidus et Flaminius consules fuerunt, quod anno priore factum erat, errasse, ibi ostendit Perizonius. Pighius quoque deinde in Annal.

9 utrisque Ligures provinciam decrevit. Huic senat
consulto Lepidus consul intercedebat, *Indignum* *d*
praedicans, *consules ambos in valles Ligurum incl*
10 *M. Fulvium et Cn. Manlium biennium jam, alterum*
Europa, alterum in Asia, velut pro Philippo atque A
tiocho substitutos, regnare. Si exercitus in his terr
esse placeat, consules iis potius, quam privatos, praes
11 *se oportere. Vagari eos cum belli terrore per nation*
quibus bellum indictum non sit, pacem pretio venditan
Si

ad ann. V. C. IↃLXV. errorem suum ipse correxit. DUK. *praetoris urbani* Lov. 2. 4. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et ed. Sigonii, quum in multis praecedentibus per epitomen *pr. urb.* at in antiquissimis recte *praetoris urbis* scriptum fuisset. V. ad 25, 1, 11. Paullo ante τὸ *Myrtilus* deest in Lov. 6. et Gaertn. ejus loco *Sergius* praefert Lov. 3. *Mirallus* inter versus. *Mirulus* Lovel. 1. 2. Voss. Harl. et Mead. 1. *Mirtillus* Lov. 5. et edd. vett. *Myrtilus* substituit ed. Frob. anni 1535. quomodo ea vox saepe in marmoribus vetustis scripta obcurrit. In sequentibus *Carthaginem advecti* Voss. Lov. 2. 3. 4. 5. 6. Gaertn. et edd. vett. pro quo eadem Frob. ed. recte *avecti* reposuit. V. ad 9, 4, 1.

§. 8. *Utrique Ligures provinciam decrevit*] Ita omnes scripti nostri [Bamb.] nisi quod *utique* praeferat Gaertn. Verum *utrisque* cod. Mog. V. supra ad 36, 16, 6.

§. 9. *Consules ambos in valles Ligurum includi*] *consules ambo* Lov. 1. 2. et Harl. V. ad 35, 21, 5. Deinde *valle Ligurum includi* Harl. *in valle Ligurum includi* Lov. 2. 4. et Mead. ambo. Forte eam vulgatum mutandi ca sam librarii habuere, quod n *in valles*, sed *in vallibus inc* dicendum existimarent. Ver et alterum in usu fuisse, vi bimus ad c. 59, 10. Et sane plures valles distincta erat Li rum regio, et hinc recte *in v les*, quod reliqui codd. servat Paullo ante *Hinc*, pro *Huic*, Lo 1. et Mead. 1. V. ad 25, 40,

§. 10. *Velut pro Philippo atq Antiocho substitutos, regnare*] *v uti* Lov. 3. *velut Philippo atq Antiocho substitutos* Lovel. 2. Harl. Sed reliqui codd. consta ter praepositionem servant. N hil itaque muto. Cic. 3. in Ve 69. *Nunc pro te Verrem substit sti alterum civitati.* Dein *pro Ph lippo et Antiocho* Voss. *pro Ph lippo Antiochoque* Lovel. 1. et Mox *consulem iis*, vel *his*, *poti* Voss. Lov. 3. 6. Harl. et Gaert [*substituros* Bamb.]

§. 11. *Vagari eos cum belli te rore*] *Nugari eos* Voss. Lov. 1. et Mead. 1. sed primus et ultim *Vagari* pro varia lectione adscr ptum praeferunt. *Nugare* Lov. et Gaertn. Literarum *ua* et *n* similitudo in scriptura Long bardica caussa fuit, ut hae v ces commutarentur. *Nunc vag*

...us provincias exercitibus obtinere opus esset; sicut M.' ...ilio L. Scipio consul., L. Scipioni M. Fulvius et Cn. ...anlius successissent consules; ita Fulvio Manlioque C. 12
...ivium et M. Valerium consules debuisse succedere. nunc ...nunc, perfecto Aetolico bello, recepta ab Antiocho Asia, ...victis Gallis, aut consules ad exercitus consulares mit-... aut reportari legiones inde, reddique tandem reipu-...licae debere. Senatus, his auditis, in sententia per- 13
...severavit, ut consulibus ambobus Ligures provincia ...et: Manlium Fulviumque decedere de provinciis,

...us et terrore belli Lov. 8. A-... Livius in similibus adhibe-... praepositionem *cum*. V. ad ... 23, 1. Mox *vindicantes* Lov. ...*ndicantes* Voss. Lov. 4. 5. 6. ...l. Gaertn. et edd. vett. usque ... Ascens. qui anno 1513. sub-...it *venditantes*, pro quo Mog. ...l. *vaendentes*. Vulgatum non ...plicet. Flor. 1, 13. *Mille auri ...do recessum suum venditantes.* ...ron. c. 13. *Tamquam mendici ...ium etiam fastidiose venditabat.* ...*n exercitibus* deest in Lov. 5. ...quibusdam veterum edd.

...*cut Man. Acilio, L. Scipioni ...ulibus M. Fulvius et Cn. Man-... successissent*] Copula *et* haud ...e falsi calami opus est: quip-...sicut mox ante dixit *Man. A-... L. Scipioni*, sic quis ne-... nunc quoque dixisse *M. ...us, Cn. Manlius?* JAC. GRO-...V. Quae modo praemittitur ...capite hujus notae lectio, in ...tantum exstat Lov. 5. et edd. ...t. nisi quod codex, et edd. ...p. ac Rom. anni 1472. *sicut ...Iullio* praeferant; iis autem ...d. proximae *M. Acilio*, vel *M. ...ilio*, vel *M. Attilio* legunt. *M. ...llio* etiam est in Voss. Lov. 1. ...5. Mead. 2. et Victor. Crevie-...ii *M. Attilio* in Lov. 2. 6. Mead. ...et Gaertn. at recte *M.' Acilio* Sigonius edidit; cui recentiores dicto audientes fuerunt [*M. Antio L. Scipio coss.* Bamb. mox *C. Valerium* idem.]. In reliqua eorum verborum parte uno ore Voss. Lovel. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. et Crevierii Victor. legunt *L. Scipio consul, L. Scipioni M. Fulvius*. Et ita Frob. anno 1535. edidit; pro quo Vascosanus priscam, Sigonius Frobenianam, alii iterum priorem lectionem revocarunt. Verum proprie M. Fulvius et Cn. Manlius non M.' Acilio et L. Scipioni, sed uni Scipioni, ut Scipio Acilio successerunt. His igitur permotus lectionem, quam Frobenius proposuerat, totque testes veram esse adfirmant, reduxi. Ita conruit argumentum, quo Gronov. copulam *et* inducendam existimabat, quae in omnibus etiam libris exstat.

§. 12. *Recepta ab Antiocho Asia*] *erepta* Lov. 1. et Harl. Verae lectioni fraudi fuisse videtur, quod librarii existimarint, Romanos eo tempore Asiam proprie non *recepisse*, sed *eripuisse* Antiocho. Verum *recipere* pro accipere, capere, saepissime a Livio usurpari, infra videbimus ad 39, 23,

et exercitus inde deducere, ac redire Romam, pl
cuit.

1 XLIII. Inimicitiae inter M. Fulvium et M. Ae
lium consulem erant: et super cetera Aemilius, s
rius biennio se consulem factum M. Fulvii ope
2 ducebat. itaque ad invidiam ei faciendam legat
Ambracienses in senatum, subornatos criminibu
3 introduxit. Qui *sibi, quum in pace essent, impera*
que a prioribus consulibus fecissent, et eadem praest

11. Mox *aut consules ad exercitus mitti* Lovel. 1. *aut consules mitti* Lov. 4. Deinde *reportare* Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et edd. ante Frob. qui anno 1531. recte *reportari* emendavit. Insuper §. seq. *decedere de provincia, exercitum inde deducere, et redire* Lov. 3. [v. *de provinciis, et exercitus inde deducere* omittit Bamb.]

§. 1. *Inimicitiae inter M. Fulvium et M. Aemilium consulem*] Aemilii praenomen deest in Lov. 6. *P. Aemilium* legunt Lov. 4. 5. Mead. ambo, et edd. vett. *Paullum Aemilium* Lov. 2. et Harl. Sed recte Moguntini ex cod. suo dederunt *M. Aemilium.* Ita enim non tantum reliqui codd. sed similiter etiam vocatur c. praec. c. 35. lib. 37, 47. et infra saepius. Neque aliter fasti Capitol. Dein τὸ *consulem* male omittunt Voss. et Gaertn. *inter M. Fulvium consulem erant et M. Aemilium* legit Lov. 3.

Et supra cetera Aemilius] Vet. lib. *super*, id est ultra. SIG. Ita etiam omnes scripti nostri, et edd. usque ad Frob. qui anno 1535. perperam *supra* dedit. *Super* hic est praeter, ultra. 2, 27. *Super haec timor incessit Sabini belli.* c. 31. *Super solitos honores locus in circo ipsi datus.* 4, *Volscorum res, super acceptam Algido cladem, in jurgia et s tiones versa.* 21, 31. *Quum su cetera trepidatione ipsi sua tur rentur.* 25, 20. *Super eam cla Volonum quoque exercitus a si discessit.* 28, 5. *Quos super A licum bellum Machanidas ete terrebat.* c. 46. *Exercitum su morbum etiam fames adfecit.* v. Rhenan. 30, 8, 7. *Recenti per cetera victoria terribilem.* v. Sigon. 38, 39, 9. *Clazome super immunitatem, et Drymus insulam dono dederunt.* 40, 56 *Ne super immunitatem etiam pr mio sceleris frueretur.* V. C Burm. ad Phaedri 3, 11, 2.

Serius biennio se consulem fac etc. *ajebat*] Pall. uterque *duce* Vetus ed. *dicebat.* GEBH. *dic* Lov. 1. 3. 6. Hearnii L. 1. Crevi Victor. et edd. principes. *aj* Frob. anno 1535. omnesque r centiores usque ad Gronov. q *ducebat* vulgari curavit. Cum faciunt ex meis Voss. Lov. 2. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaert unde verisimile fit, idem in me branis suis Gronov. inveni Ea igitur caussa fuerit, quae Gr novium permoverit, ut ita ed ret, quam se ignorare fatet Crevierius; unde etiam *diceb* revocavit. Mihi *ducebat* praes

...dienter M. Fulvio parati essent, bellum inlatum que... , agros primum depopulatos, terrorem direptionis et 4 ...edis urbi injectum, ut eo metu claudere cogerentur por... ...s. obsessos deinde et obpugnatos se, et omnia exempla 5 ...lli edita in se, caedibus, incendiis, ruinis, direptione ...is: conjuges, liberos in servitium abstractos: bona 6 ...ta, et, quod se ante omnia moveat, templa tota ur... spoliata ornamentis. simulacra Deûm, Deos immo ..., convulsos ex sedibus suis, ablatos esse; parietes

...videtur. quod, pro existima... ...ositum, potius librarios in ...at, quam contra, mutasse ...eo. De verbo *ducere* hoc sen... ...surpato vide ad 9, 22, 3. Id ... innumeris locis cum τῷ ...re commutatur. V. ad 2, 32, ...c. 33, 3. 3, 22, 3. c. 48, 4. 4, ...9. 6, 9, 12. c. 31, 4. 7, 18, 3. ..., 10. c. 36, 11. etc. Vide ...eberr. Burm. ad Nemes. Cy... ...221. et ejusdem Ecl. 1, 63. ... quae notantur ad Silii 12, ... Similiter *addictus* et *addu*... ... V. ad 3, 56, 8. *condicere* et ...*cere*. V. ad 1, 32, 11. *edictus* ...*ductus*. V. ad 39, 15, 11. *in*... ...*re* et *inducere*. V. ad 10, 38, ...*dicere* et *producere*. V. ad 3, ...6.

... 3. *Imperataque a prioribus* ...*libus fecissent*] Uterque Pall. ...*rataque prioribus consulibus*. ... Similiter Lov. 2. 3. 4. ...rl. Mead. ambo, Hearnii ...1. et Crevierii Victor. *in pa*... ...*ssent imperata, quae prioribus* ... Lov. 5. [Bamb.] et priscae, ...s vidi, edd. Aldus deinceps, ...d *quas* ex *que a* coaluisse cre..., id, quod nunc vulgo ex... ..., substituit, concinentibus re... ...is scriptis. Praepositionem ...unxit Crevierius, laudato lo... ... Livii 35, 17, 6. *Antiocho si* ...*yrna et Lampsacus imperata fa*...*...*, *indignum videri*. V. ad 6, 11, 4. Praepositionem addit Livius 33, 13. *Quae priore conloquio imperata a Romanis essent*. 40, 34, 9. *Nulla arma, nisi imperata a populo Romano, sumere*. 43, 5, 3. *Duces sibi ab consule Cassio primum imperatos*. Mox et *quum eadem obedienter praestare* Lov. 2. Harl. et Mead. pr. *obedienter praestare* etiam Voss. Lov. 1. 3. 4. 6. Mead. 2. et Gaertn.

§. 5. *Omnia exempla belli edita in se*] Pall. pro *edita* exhibent *habita*. Vet. amplius *omnia alia exempla belli habita*. GEBH. *omnia alia exempla* Lov. 5. et edd. ante Frob. qui anno 1535. τὸ *alia* expunxit. Ea autem vox exsulat etiam a reliquis nostris. Tum *habita in se* omnes codd. nostri, Hearnii L. 1. [Bamb.] omnesque excusi usque ad Ascens. qui id anno 1513. mutavit in *edita*. Eam vero locutionem inlustravit Gronov. supra ad 29, 27, 3. Paullo ante *oppressos, deinde obpugnandos se* Lovel. 3. *oppressos* etiam Voss. et Lov. 1. ac 6. V. ad Epit. Liv. 57. [*opsessos deinde* Bamb.] In sequentibus *minis*, pro *ruinis*, Lov. 3. quomodo hunc locum adducens laudavit Sigon. ad 29, 27, 4. Verum id librario erranti adscribo. Simili modo etiam alibi peccatur. V. ad 9, 18, 7. 21, 8, 5. et 39, 37, 3.

§. 6. *Quod se ante omnia moveat*]

postesque nudatos, quos adorent, ad quos precentur
7 *supplicent, Ambraciensibus superesse.* Haec querente
interrogando criminose ex composito, consul
8 plura, velut non sua sponte dicenda, eliciebat. M
tis Patribus, alter consul C. Flaminius M. Fulvii cau
sam excepit: qui, *veterem et obsoletam viam ingress*
9 *Ambracienses,* dixit. *Sic M. Marcellum a Syracusani*

moverat Lov. 2. Harl. Mead. 1. et, teste Hearnio, ed. Rom. princeps. Mox τὸ *urbe* deest in Lov. 5. et edd. vett. quod Aldus ex cod. Mog. recepit. Ei vero concinunt omnes reliqui.

Simulacra Deûm, Deos demum ipsos, convulsos ex sedibus suis, ablatos esse] Libri omnes *Deos imo ipsos, convulsos ex sedibus suis.* GEBH. Nescio, quis hic male curiosus infuscavit. Scripti et editi omnes usque ad Curionem, ne hoc quidem excepto, *Deos immo ipsos.* Ab eadem prorsus imprudentia, quae Sigonium adegit vitiare illud lib. 35, 49. *Nam quod optimum esse dicunt non interponendi vos bello: nihil immo tam alienum rebus vestris est.* Sic et lib. 26, 30, 12. *Maneant immo, inquit Marcellus, ut coram his respondeam.* Quum sic jussisset ex scripto codice legi Rhenanus, nescio, quis posteriorum fecit in vulgatis *Immo maneant.* Quamquam nostris omnibus ea particula abest. Livius iterum lib. 39, [40.] de M. Porcio Catone: *Vivit immo vigetque eloquentia ejus.* J. FR. GRON. Verba ista *ablatos esse* sapiunt glossema: quo vitii genere contaminata locis prope innumeris Livii exemplaria observavimus. HERALDUS in Arnobii lib. 1. pag. 33. quod iterum repetit ad lib. 6. pag. 252. *Deos immo ipsos* omnes codd. nostri, Hearnii L. 1. N. et edd. usque ad Paris. anni 1573. in primum *Deos demum ipsos* vi cujus loco recte Gronov. alter vindicavit. Dein verba, q Heraldus pro glossemate habe constanter supersunt in omnib Mstis. Ampliss. etiam Cuperus exemplari suo ad verba Hera notarat, aliquid tamen conv posse, et non auferri. Cetero *convulsos, et sedibus suis abla* praeferunt Voss. et Lov. 3. *se bus suis* est templis suis. V. 1, 55, 4. et 5, 39, 12.

Parietes postesque nudatos. Q adorent, ad quos precentur et su plicent, Ambraciensibus non supe esse] Rectius aliquanto in M codd. legitur *Ambraciensibus* *peresse*, quam *non superesse.* G LEN. Lectio *non superesse* pr batur, quia sententiam Cice nis reddit, quae est in Divina ne [in Caecil. 1.] *Sese jam ne D quidem in suis urbibus, ad q confugerent, habere, quod eor simulacra sanctissima C. Verres delubris religiosissimis sustuliss* SIG. *Ambraciensibus non supe se* Sigonius, quae lectio co paret quoque in Vet. ed. Pall. uterque elidit negativ *non*, sensu arguto: quandoq dem Dii Ambraciensibus ex dibus convulsi et ablati sint, stare tantum ipsis nudatos pos ac parietes adorandos. GEB Scripti nostri, cum Gelenian *parietes postesque nudatos, q*

Q. Fulvium a Campanis accusatos. quin eadem opera T. Quinctium a Philippo rege, M'. Acilium et L. Scipionem ab Antiocho, Cn. Manlium a Gallis, ipsum M. Fulvium ab Aetolis et Cephalleniae populis accusari patiantur. Ambraciam obpugnatam et captam, et signa inde ornamentaque ablata, et cetera facta, quae captis urbibus soleant, negaturum aut me pro M. Fulvio, aut

...unt, *ad quos precentur et supplicent, Ambraciensibus superesse.* ...d satis commodum videtur: ...m enim Deos sublatos dixis...t, si rei divinae operam dare velint, nudos parietes ac po...s, quibus pro Diis preces al...ant, sibi, ajunt relictos. Non ...s cum Sigonio immittere ne...tionem. Licet et genus loquendi observes, *ad quos precentur:* propter locum Tibulli lib. 2. Eleg. 2.

Dicamus bona verba, venit natalis, ad aras.

...ae verba in Scaligeri, Dou...e, Passeratii, omnibusque, ...s vidi, editionibus ita distin...a sunt, ut ipsa natalis ad aras ...isse intelligatur. Quo sensu ...id ineptius? Ita autem sensit poëta: Dicamus bona verba ad ...s, venit enim natalis. Cic. ...2. Fam. 18. *Gratulatione, quam ... omnia Deorum templa fecimus.* ...ius lib. 1, [20.] *Quibus hostiis, ...us diebus, ad quae templa sa... ferent.* Manlius lib. 1, [21.]

Ad duo templa precor, duplici circumdatus aestu,
Carminis et rerum.

J. FR. GRON. *postes parietesque* Voss. Lov. 1. 3. 6. et Gaertner. Dein lectio, quam Sigonius revocabat, non modo ante Gelenium et ed. Frob. anni 1535. in omnibus erat excusis, verum exstat etiam in Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. 1. et Gaertn. Contra Gelenio favent Lovel. 3. 4. Mead. 2. et Hearnii L. 1. ac N. Et quidem pro Sigonio facere videtur Livii imitatio Ciceroniana, quam observavit etiam Muretus 19. Var. lect. 4. At altera lectio longe doctior, neque a rudibus librariis orta videtur; quam etiam recepi, ut jam antea fecit etiam Crevier. Praeterea *quos adirent*, pro *quos adorent*, Voss. De ea locutione *Deos adire* vide N. Heins. ad Albinov. ad Liviam vers. 290. et Broukhus. ad Tibull. 1, 5, 39. Servandum tamen puto vulgatum. *ad quos precemur*, ut fere supra 28, 11. *Supplicationem ad Vestae haberi placuit.*

§. 8. *Obsoletam viam ingressos Ambracienses*] Ultima vox exsulat ab omnibus scriptis nostris, Hearnii L. 1. [Bamb.] et edd. vett. Moguntini eam ex cod. suo addiderunt; quae etiam necessaria videtur, ne ambiguum relinquatur, utri hanc viam ingressi sint, Ambracienseesne, qui Fulvium accusarunt; an Patres, quos eorum oratio moverat.

§. 9. *Ipsum Fulvium ab Aetolis*] *ipsum M. Fulvium* habet manu exaratus codex. MOD. Quod ex cod. Mog. Modius profert, Cl. Jac. Perizonius recte probavit. Ratio enim non est, cur praenomen, reliquorum imperatorum,

11 *ipsum M. Fulvium censetis, Patres conscripti? qui o*
has res gestas triumphum a vobis postulaturus sit; Am
braciam captam, signaque, quae ablata criminantur, e
cetera spolia ejus urbis ante currum laturus, et fixur
12 *in postibus suis. Nihil est, quod se ab Aetolis separen*
13 *eadem Ambraciensium et Aetolorum caussa est. Itaq*
collega meus vel in alia caussa inimicitias exerceat, ve
si in hac utique mavult, retineat Ambracienses suos i
14 *adventum M. Fulvii. Ego nec de Ambraciensibus, ne*
de Aetolis decerni quidquam, absente M. Fulvio, pati

quos hic memorat, nominibus additum, in solo Fulvio omitteretur. Praenomen excidit in omnibus meis codd. ob ultimam literam praecedentis vocis *ipsum.* V. ad 39. 5, 11. Olim edebatur *et ipsum Fulvium*, quod in uno superest Lov. 5. Moguntini non tantum τὸ *et* in cod. suo deesse, sed et Fulvio praenomen additum fuisse notarunt. In priori iis Frob. anno 1535. obsecutus est; in altero eos deseruit. Tum *ab Aetoliae Cephaloniae populis* Lovel. 3. τὸ *et* deerat etiam in Lov. 6. et Gaertn. Paullo ante *ab Syracusanis* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. et Gaertn. Postea §. seq. τὰ *et captam* non adparent in Lovel. 1.

§. 11. *Qui ob has res gestas triumphum a vobis postulaturus sit*] Libri omnes *cum ob has res gestas.* GEBH. Prima vocula abest a Voss. et Lov. 1. 3. ac 6. *cum ob has res* legunt Lov. 2. 4. 5. Harl. Mead. 2. Gaertner. et edd. ante Frob. anni 1535. Mox in eadem etiam *et cetera spolia* primum inveni, quum priores typis exarati, omnesque scripti nostri, et Hearnii L. 1. ignorent voculam *et.* [*postulet* Bamb.]

Et fixurus in postibus suis] Solebant postes Romani spoliis ho stium ornare. Polybius: ἐν τ ταῖς οἰκίαις κατὰ τοὺς ἐπιφαν εστάτους τόπους τιθέασι τὰ σκῦλ Maro 2. Aeneïd. [504.]

Barbarico postes auro spoliisq
superbi.

et 7, [183.]

Multaque praeterea sacris in p
stibus arma,
Captivi pendent currus, curva
que secures,
Et cristae capitum, et portaru
ingentia claustra,
Spiculaque, clipeique, ereptaq
rostra carinis.

Sed ne ea quidem aedibus aba lienatis licebat emtoribus ref gere aut tollere, ut Plinius [35 2.] literis mandat. TURNEB. 1 Advers. 11. V. Tomas. de Dona cap. 6. Harduin. ad l. laud. Pli nii, et quae notavi ad Silii 1 618. Quod hic *figere in postibus* sine praepositione *figere postibu* dixit Virg. 3. Aen. 287. *clipeum Postibus adversis figo.* Liv. 7, 3 *Clavus fixus fuit dextro lateri ae dis Jovis. ad postes figere* Horat 1. Epist. 1, 4. *armis Herculis ad postem fixis.*

§. 12. *Nihil est, quod se ab Ae*

XLIV. Quum Aemilius callidam malitiam inimi- 1
, velut omnibus notam, insimularet, et tempus
am morando extracturum diceret, ne consule ini-
mico Romam veniret; certamine consulum biduum
sumtum est. nec praesente Flaminio decerni quid- 2
am videbatur posse. Captata occasio est, quum 3
ger forte Flaminius abesset; et, referente Aemilio,
natusconsultum factum est, *Ut Ambraciensibus om-* 4
suae res redderentur: in libertate essent, ac legibus
uterentur: portoria, quae vellent, terra marique

is sperarent] Livius 24, 15, 8. *nunciat Gracchus, nihil esse, nd de libertate sperarent.* Genus quendi ex Cic. et aliis inlustrat drian. Card. de Serm. Lat. g. 157.

§. 13. *Vel, si in hac utique ma-vult*] Rursus auctius MS. *vel si hac utique una vult.* MOD. O-m edebatur *vel in hac utique si vult.* Consentit Lov. 5. Aldus ntra ex auctoritate cod. Mog. ecalam *si* loco motam eo tra-xit, ubi nunc legitur. Id fir-mat reliqui nostri; qui tamen o ore *mavult* retinent. [*utique* mittit Bamb.]

§. 1. *Velut omnibus notam, in-simularet*] *notam omnibus* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Mead. ambo, Bamb.] et Gaertn. Tum *insinua-ret* Lov. 1.

Ne consule inimico Romam veni-ret] Vet. lib. *rediret.* SIG. Non solum Sigonii cod. sed etiam Pall. uterque, et vet. ed. *Romam rediret.* GEBHARD. *rediret* omnes codd. nostri, iique, quibus usus et Gronovius, quum primum Livium ederet [et Bamb.]. Neque aliter etiam edd. principes, pro quo Aldus ex cod. Mog. substi-tuit *veniret.* Id vero ad Gronov. usque obtinuit, qui priorem le-ctionem reduxit. Verum Mogun-tina mihi prae altera placuit. Si enim *rediret* a manu Livii profe-ctum credamus, ratio reddi ne-quit, cur scriba cod. Mog. ejus loco *veniret* dederit. At si *veni-ret* genuinum putemus, ex ejus glossemate *rediret* ortum erit. E-am itaque lectionem recepi. Sae-pe autem *venire* ponitur pro redi-re. Supra c. 42. *Ad magistratus subrogandos Romam venit.* Epit. 108. *Ut Caesar ad petitionem con-sulatus veniret.* Ovid. 13. Her. 101.

Quum venies, remoque move ve-loque carinam.

Phaedrus 4, 21, 7.

Venire in patriam voluit cursu pelagio.

Hygin. fab. 257. *Sponderet, eum tertio die venturum.* ubi v. Mun-ker. et N. Heins. ad Nason. 1. Her. 116.

§. 3. *Captata occasio est*] *Capta occasio est* Lov. 2. 3. et Voss. *Ca-pere tempus, occasionem* et simi-les locutiones inlustrantur supra ad 35, 19, 2. eas tamen non ubi-que scriptoribus obtrudendas es-se, recte monuit Cel. Dukerus

caperent, dum eorum inmunes Romani ac socii Lati
5 *nominis essent. Signa aliaque ornamenta, quae quereren*
tur ex aedibus sacris sublata esse, de iis, quum M. Fu
vius Romam revertisset, placere ad collegium pontificu
6 *referri, et, quod ii censuissent, fieri.* Neque his con
tentus consul fuit, sed postea per infrequentiam ad
jecit senatusconsultum, *Ambraciam non videri vi ca*
7 *ptam esse.* Supplicatio inde, ex decemvirorum de
creto, pro valetudine populi fuit per triduum, qu
gravis pestilentia urbem atque agros vastabat. Lat
8 nae inde fuerunt. Quibus religionibus liberati con
sules, et delectu perfecto, (novis enim uterque m

---

ad Flori 3, 5, 5. et ad Livii loc. laud. Quum itaque reliqui scripti vulgatum tueantur; *capta* errantibus librariis adscribo, qui ultimam syllabam geminare neglexerunt. V. ad 10, 37, 2. *captus* pro *captatus* librarii perperam etiam dederunt cap. seq. §. 2. Mox *fortasse* Lov. 2. Deinde *senatusconsultum factum*, omisso τῷ *est*, Lov. 3.

§. 4. *Portoria, quae vellent, terra marique caperent*] Vitiose libri omnes *portari ea, quae vellent, terra marique caperent.* GEBH. Ex hoc loco Sigonius 1. de Ant. jur. Civ. Rom. 16. colligit, cives Romanos non solum portoriorum, quae in Italia caperentur, immunes fuisse, sed etiam eorum, quae extra Italiam a sociis exigerentur. Mihi de neutris ex his verbis Livii satis liquet. DUK. *portari ea, quae vellent* etiam Lov. sex, Mead. ambo, Gaertn. [Bamb.] et edd. vett. Pro eo Ascens. anno 1513. *portoria, quae vellent* dedit. Moguntini *portoria ea, quae vellent.* Sed Frob. anno 1535. Ascensii

lectionem probavit. Paullo an
suae res omnes redderentur Ve
Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. et Mead. am
bo. *suae res omnes restituerent*
Lov. 6. *omnes res suae redderent*
Gaertn. In sequentibus *socii n*
minis Latini Lovel. 4. et Mead. am
bo [et Bamb.].

§. 5. *Signa aliaque ornament*
quae quererentur etc. *sublata es*
de iis, etc. *ad collegium ponti*
cum referri] Hoc dictum pro *Qu*
signa aliaque ornamenta quererem
tur. Ita apud Caesar. 1. B. Ci
41. *Pons qui fuerat tempest*
interruptus, neque erat refectu
hunc noctu perfici jussit.
quem locum eam locutionem
ἀνακόλουθον refert Davis. S
v. quae ibid. notavit Clarke. [*q*
rentur Bamb.]

§. 6. *Postea per infrequentia*
adjecit senatusconsulto] In ed
antt. partim exstat *adjecit senatu*
consultum, partim *adjecit SC.* u
que ad Gruter. cujus postrem
dedit *adjecit senatusconsulto.* S
militer etiam variasse videntu
MSti. Partim enim ex iis nih
notatur, partim Lovel. 2. 4. 6

uti militibus) in provinciam profecti sunt: ve-
sque omnes dimiserunt. Post consulum profe- 9
nem Cn. Manlius proconsul Romam venit, cui
m ab Ser. Sulpicio praetore senatus ad aedem
llonae datus esset, et ipse, commemoratis rebus 10
s gestis, postulasset, ut ob eas Diis inmortalibus
os haberetur, sibique triumphanti urbem invehi
ret; contradixerunt pars major decem legatorum, 11
cum eo fuerant, et ante alios L. Furius Purpu-
, et L. Aemilius Paullus.

XLV. *Legatos sese Cn. Manlio datos pacis cum An-* 1
cho faciendae caussa, foederisque et legum, quae cum

. et Mead. 1. legunt *adjecit* *natusconsultum*, quod unice ve- est. Infra 39, 4, 8. *Quid ab* *umquam posse aequi exspecta-* *qui per infrequentiam furtim* *natusconsultum ad aerarium de-* *rit.* Mox *non videri Ambraci-* *ci captam esse* Voss. et Gaertn. *esse* deest in Lov. 3. Insuper *q. per triduum fuit* Lov. 2. arl. [Bamb.] et Mead. ambo.

§. 7. *Latinae inde fuerunt*] *La-* *indictae fuerunt* Lov. 6. *La-* *inde feriae fuerunt* Voss. Ita , 63, 5. *Auspiciis ementiendis* *inarumque feriarum mora re-* *ros se.* At simpliciter *Lati-* dixit Liv. 5, 17, 2. c. 19, 1. , 12, 1. Quum igitur reliqui d. vocem *feriae* omittant, eam uo ex glossa interpretis ad- am verius videtur. Alias vo- , quas Livius subintelligi ma- bat, a librariis adjectas fuis- , supra vidimus ad 37, 18, 1.

§. 8. *Novis enim uterque maluit* *uti militibus*] *uterque enim uti ma-* *luit novis militibus* Voss. et Gaert- ner. *uterque uti maluit novis mi-* *litibus* Lov. 1. et 6. Mox *veteres* *omnes dimiserunt* Lov. 6. qui et- iam §. seq. praefert *cui quum* *absenti supplicatione praetoris se-* *natus* etc.

§. 10. *Et ipse commemoratis re-* *bus*] Vocem *ipse* nescit Voss. Mox *honores haberentur* Lov. 3. Dein- de *et sibi triumphanti* Lovel. 6. Hinc §. proximo *qui cum eo fue-* *runt* Voss. et Lov. 1. 3. ac 6.

§. 1. *Pacis cum Antiocho facien-* *dae caussa, foederisque et legum,* etc. *perficiendarum*] Non fuerunt isti legati de legibus aliis perfi- ciendis, quam quibus foedus fie- ret. Itaque peregrinum sapit co- pulativa, ac potius scribetur ex membrana Thuan. *foederisque le-* *gum.* 24, 29. *Aut eximendum id* *de foedere esse, aut legem eam foe-* *deris non accipiendam.* 23, 10. *Quum* *negaret, lege foederis id cogi posse.* JAC. GRON. Copulam ignorant itidem Voss. Lov. 1. 6. [Bamb.] et Gaertn. Ita Virg. 11. Aen. 321. *foederis aequas Dicamus leges.* et 12. Aen. 190.

— — *paribus se legibus ambae*
Invictae gentes aeterna in foede-
ra mittant.

2 *L. Scipione incboatae fuissent, perficiendarum. Cn. M[illegible] lium summa ope tetendisse, ut eam pacem turbaret, Antiocbum, si sui potestatem fecisset, insidiis excipe[illegible] sed illum, cognita fraude consulis, quum saepe conlo[illegible] petitis captatus esset, non congressum modo, sed con[illegible]*
3 *ctum etiam ejus vitasse. Cupientem transire Taurum [illegible] gre omnium legatorum precibus, ne carminibus Siby[illegible] praedictam superantibus terminos fatales cladem exp[illegible] ri vellet, retentum. admovisse tamen exercitum, et [illegible]*
4 *pe ipsis jugis ad divortia aquarum castra posuisse. Q[illegible]*

Nec tamen alterum facile spernendum, praesertim reliquis Mstis copulativam defendentibus. Liv. 28, 34, 7. *Cum quo nec foedere, nec aequis legibus jungeretur amicitia.* Voces *cum Antiocho* desunt in Lov. 1. Tum *perficiendarum ajebant* Lovel. 6. Sed v. ad 23, 45, 6. Praeterea *cum Scipione*, neglecto praenomine, Mead. 2.

§. 2. *Summa ope tetendisse*] Duo priora vocabula exsulant ab Harl. sed sine dubio scribae neglegentia. Supersunt enim in reliquis, et saepissime apud Livium obcurrunt. V. ad 8, 16, 4. Adde Cort. ad Sall. Catil. 38, 2. Dein *contendisse* Gaertn. Male. V. ad 28, 18, 4.

Quum saepe conloquiis petitis captatus esset] *peti coeptus esset* Lov. 5. et ed. Camp. *petitis captus esset* Voss. Lov. 2. 3. 6. 4. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et edd vett. pro quo Ascens. anno 1513. *captatus* recte reposuit. V. ad cap. praec. §. 3. Mox *conspectum ejus etiam vitasse* Lov. 2. 3. et 6. Sed τὸ *etiam* nescit Voss. V. ad cap. 32, 4.

§. 3. *Admovisse tamen exercitum*] Pall. uterque *admosse tamen exercitum.* GEBH. Scriptus *admosse.* Ut lib. praec. [cap. 53, 25.] *Ultra Tauri juga Antiochum em[illegible]* J. FR. GRON. Similiter V[illegible] Lov. 4. Mead. 2. [Bamb.] et Ga[illegible] ner. Livium similes contra[illegible] nes amasse, vidimus ad 6, 18[illegible] Praeterea *inde*, pro *tamen*, H[illegible] Sed v. ad 5, 18, 8.

Prope ipsis jugis ad divortia [illegible] quarum castra posuisse] *Divortia [illegible] quarum* juga sunt, unde in dive[illegible] aquae et coelestes et perenn[illegible] divertunt. Lucanus 2, [403.]

Fontibus hic vastis immensos c[illegible] cipit amnes,
Fluminaque in gemini spa[illegible] divortia ponti.

TURNEB. 14. Advers. 11. A[illegible] Manut. ad Cic. 5. ad Att. 20. Ce[illegible] ad Virgil. 9. Aen. 379. et Oude[illegible] ad Lucan. 2, 404. DUK. Pri[illegible] vox non adparet in Voss. qu[illegible] librarii pro lubitu vel adder[illegible] vel detrahere soliti fuere, ut [illegible] tavimus ad 6, 27, 11. Alia exe[illegible] pla v. 23, 15, 8. 32, 10, 11. et 21, 27. Joh. Clericus legend[illegible] conjicit *divergia*, quia vox pr[illegible] pria est in finibus constituend[illegible] ut exempla in glossis Agrimen[illegible] riis Nic. Rigaltii docent. Ans[illegible] ita conjiciendi arripuisse videt[illegible] ex notis Manutii ad Cic. 2. fam. 10. quem locum Cicero[illegible]

llam ibi caussam belli inveniret, quiescentibus regiis, rcumegisse exercitum ad Gallograecos: cui nationi non 5
senatus auctoritate, non populi jussu, bellum inlatum. od quem umquam de sua sententia facere ausum? An- ochi, Philippi, Hannibalis et Poenorum recentissima lla esse. de omnibus his consultum senatum, populum 6
ssisse. saepe legatos ante missos, res repetitas, postremo, bellum indicerent, missos. Quid eorum, Cn. Man- 7
factum est, ut istud publicum populi Romani bellum, on tuum privatum latrocinium ducamus? At eo ipso 8

laudat, ubi, quum Manut. uisset, *divortia aquarum* dici um vel partem illam montium, e aquae pluviae, duas in es divisae, incipiunt deflue-, aliisque exemplis Cic. Cur-, et hoc Livii inlustrasset, ad-, Flaccum Siculum in libro Limit. eodem sensu *divergia arum* dixisse. Sed ipsa exem-, quae Manutius laudat, vi- Clariss. permovere debuis-, ut manum cohiberet, nec ito Livio genus loquendi usi-ssimum aevo, quo vixit, eri-ret, substituto alio, quod diu ea demum invaluit. Aliquid isset, si vel Livium, vel alios dem aetatis scriptores voce rgia usos esse probasset. Ve- ne sic quidem a codicum one discedendum erat. Si- r Himerae fluvii Siciliae, ex Nebrode monte ortus, tim in mare Africum, partim Tyrrhenum effluit, *divortia* morat Silius, perpetuus Livii ator, 14, 353.

— — *qua mergitur Himera ponto*
Aeolio. nam dividuas se scindit in oras;
Nec minus occasus petit incita, quam petit ortus.
Nebrodes gemini nutrit divortia fontis.

Similiter *divortia itinerum* Liv. 44, 2. *In id tempus, quo prope divortium itinerum castra posituri erant, deliberatio ejus rei differtur.*

§. 4. *Quum nullam ibi caussam belli inveniret*] Pal. pr. *Cum ibi nullam esse belli caussam inveniret.* GEBH. *Quum ibi nullam caussam belli inveniret* Voss. et Gaertner. *Quum ibi nullam belli caussam inveniret* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. *Quum nullam caussam belli ibi inveniret* Lov. 3. Mox *ad Gallos* Harl. Tum §. seq. *non ex populi jussu* Lovel. 5. et edd. vett. Praepositionem omisit Frob. anno 1535. Eadem autem exsulat etiam a reliquis scriptis, nisi quod *non in populi jussu* praeferat Lov. 3. [*facere* omittit Bamb.]

§. 6. *Consultum senatum, populumque jussisse*] Particula *que* vacat ex vet. lib. Sensus est: Bella superiora omnia auctoritate Patrum, jussu populi esse suscepta, neque ea ante a populo jussa esse, quam Patres auctores sint facti. SIG. Eadem particula abest a plerisque scriptis et edd. Soli enim eam exhibent Voss. et Gaertn. Prima autem ed. quae recepit, est Aldina. Mox voces *res repetitas, postremo, qui bel-*

contentus fuiſti; recto itinere duxiſti exercitum ad eo
quos tibi hoſtes desumseras: an et per omnes amfract
9 *viarum, quum ad bivia consiſteres, ut, quo flexiſ*
agmen Attalus Eumenis frater, eo consul mercenari
cum exercitu Romano sequereris, Pisidiae, Lycaoni
que, et Phrygiae receſſus omnes atque angulos peragr
ſti, ſtipem a tyrannis caſtellanisque deviis colligens
10 *Quid enim tibi cum Oroandis? quid cum aliis aeque i*
noxiis populis? Bellum autem ipsum, cujus nomine t
umphum petis, quo modo gessiſti? Loco aequo, temp
tuo pugnaſti? Tu vero recte, ut Diis inmortalibus b

lum indicerent, *missos* desunt in Harl. ignavia scribae ob repetitam vocem *missos*. V. ad 9, 11, 11. [*populum siusse* Bamb. *missos* poſt *ante* omittit idem.]

§. 7. *Et non tuum privatum latrocinium dicamus*] MS. *et non tuum privatum latrocinium ducamus*. Rectius meo judicio. nihil tamen hic, ut in aliis quoque, mutare volui, de iis lectorem admonuiſſe contentus. MOD. Legendum quum ex Modii cod. tum ex Pall. utroque *latrocinium ducamus*. GEBH. *ducamus* admittendum censui. Nam cod. Moguntino consentiunt Voſſ. Lov. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. V. ad cap. 43, 1. [*dicamus* Bamb.]

§. 8. *Quos tibi hoſtes desumseras*] Pall. uterque *assumseras*. Vet. ed. *quos tibi assumseras*. GEBH. *quos tibi asumserat* Voſſ. *quos ubi hoſtes asumseras* Harl. *quos tibi assumseras* Lovel. 1. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. *quos tibi hoſtes assumseras* Lov. 2. 3. 4. 6. Mead. 2. et Gaertn. [Bamb.] et editi prioribus proximi. Aldus deinde *desumseras* ex cod. Mog. probavit; cui Mead. 1. concinere videtur. Supra
55. *Duo singuli singulos sibi c*
sules adservandos assidua opera
sumunt. 7, 20. *Florentemque p*
lum Romanum ac felicissimum b
lo sibi desumerent hoſtem. Pau
ante *An in eo ipso* Harl. *An*
ipso Voſſ. Lovel. 1. 2. 3. 5.
Gaertn. Mead. 1. in margine,
edd. vett. *Ad eo iſto* Mead. 2.
eo ipso Mead. 1. Nimirum veru
eſt *At eo ipso*, quod Froben. an
1535. recepit.

An et per omnes amfractus vi
rum, quum via consiſteres] Sc
bo *quum ad bivia consiſteres*. GE
quum via consiſteres omnes noſtr
et Hearnii L. 1. perperam pr
ferunt. Dein *an per omnes* o
nes iterum scripti noſtri, [
Bamb.] et editi ante Sigoniu
qui voculam *et* addidit. Mox
seq. *ſtipendia a tyrannis* Lov.
ſtipem ab tyrannis Lovel. 1. 2.
6. Voſſ. et Gaertn. [*avia* pro
bivia Bamb.]

§. 10. *Quid enim tibi cum O*
roandis] Ita Gronov. edidit. *c*
Orandis Voſſ. Lov. 1, 2. et Mea
1. *cum Horandis* Lov. 6. *cum Or*
randis Gaertn. *cum Oroandis* r
liqui scripti, et editi ante Gr

habeatur, postulas: primum, quod pro temeritate im- 11 *ratoris, nullo jure gentium bellum inferentis, poenas lere exercitum noluerunt: deinde, quod belluas, non hostes, nobis objecerunt.*

XLVI. *Nolite nomen tantum existimare mixtum es-* 1 *Gallograecorum. multo ante et corpora et animi mix- ac vitiati sunt. An, si illi Galli essent, cum quibus* 2 *illies vario eventu in Italia pugnatum est, quantum in peratore nostro fuit, nuncius illinc redisset? Bis cum* 3 *pugnatum est, bis loco iniquo subiit, in valle inferio- pedibus pene hostium aciem subjecit. ut non tela ex su-*

…v. quod iterum adoptavi. V. …e lib. ad c. 37, 11.

Loco aequo, tempore tuo pugna-] Pall. *pugnantis*. Vet. ed. *tem-…e tuo pugnans*. GEBH. *tempore …* Lov. 2. et 6. Interdum libra-…s haec vocabula commutasse, …imus ad 9, 39, 11. Adde ad 22, … 21. Nihil muto. V. ad 2, 23, … Praeterea *pugnandi* Lov. 1. 6. … Voss. *pugnantis* Mead. ambo, …v. 4. et Lov. 3. inter versus. …*gnans* Lov. 2. 3. 5. Harl. Hear-… L. 1. et edd. vett. pro quo …us ex Mog. cod. dedit *pugna-*…

§. 11. *Nullo jure gentium bellum …ferentis, poenas luere exercitum …erunt*] Pall. uterque *nullo gen-…tium jure bellum inferentis poenas …re exercitum non siverunt*. Vet. ed. *poenas luere exercitum non sci-…erunt*. GEBH. *nullo gentium ju-…e* Lov. 2. 4. Harl. [Bamb.] et Mead. ambo. Dein *poenas luere exercitum non siverunt* Lov. 4. 5. et Mead. 2. Voces *poenas luere exercitum* desunt in Lovel. 1. at τὰ *non hostes* in Lov. 4.

§. 1. *Nolite nomen tantum exi-stimare mixtum esse Gallograeco-rum*] Haec lectio ad auctorem Gruterum referenda est, qui ita in postrema ed. vulgavit, quasi dicendo *Nolito* L. Furius et L. Aemilius solum Cn. Manlium adloquerentur. Verum non tantum edd. priores, sed etiam plerique codd. nostri, et Hearnii L. 1. praeferunt *Nolite*, ut ita adloquantur senatum. Neque aliter legendum, ostendunt, quae sequuntur, *imperatore nostro, subiit, subjecit*, et similia. *Nolite* igitur recte a Crevier. revocatum puto.

Et corpore et animo mixti ac mutati sunt] Scribo *et corpora et animi misti ac vitiati sunt*. GEL. Vetus editio *et corpore et animo misti ac mutati sunt*. MOD. Pall. et vet. ed. *et corpore et animo misti ac mutati sunt*. GEBH. Similiter omnes nostri codd. Hearnii L. 1. et edd. usque ad Frob. qui anno 1535. Gelenii emendationem recepit. Gelenium vero cod. Mog. lectionem probasse, excerpta ejus probant. Mox §. seq. *in imperatore vestro* Lovel. 1. 4. 5. Mead. 2. et edd. Camp. Rom. anni 1472. et Parm. V. ad 34, 2, 2.

§. 3. *Ut, si non tela ex superio-*

periore loco mitterent, sed corpora sua nuda injicerent,
4 *obruere nos potuerunt. Quid igitur incidit? Magna for-*
tuna populi Romani est, magnum et terribile nomen. Re-
centi ruina Hannibalis, Philippi, Antiochi, prope ad-
toniti erant, tantae corporum moles. Fundis sagittisque
5 *in fugam consternati sunt: gladius in acie cruentatus non*
est Gallico bello: velut avium examina, ad crepitum
6 *primum missilium avolavere. At, Hercule, nos iidem,*

re loco mitterent, sed corpora sua nuda injicerent, obruere nos potuerint] Ita primus Frob. anno 1535. edidit. Antea vulgabatur, *ut non tela ex superiore loco mitterent, sed si corpora sua nuda injicerent, obruere nos potuerunt.* quod in uno vel altero codd. meorum superest. Legendum puto *subjecit. ut non tela ex superiore loco mitterent, sed corpora sua nuda injicerent, obruere nos potuerunt.* quod praefert cod. Mog. et multi meorum, nisi quod unus eorum *potuere*, alter *poterant*, legant. *ut* hic ponitur pro quamvis. V. ad 22, 25, 2. ubi olim ante Gronov. similiter peccabatur, et ad 23, 27, 12. Eodem modo *ut jam*, pro licet jam, inlustrant Nic. Heins. ad Nason. 1. ex Pont. Ep. 7, 51. et Celeberr. Burm. ad Epigr. Ovidii, libris ejus Amor. praemissum. Posset et lectio, quae ante Frobenium vulgo obtinebat, probari, et credi, Livium, quod priori membro *ut* dixerat, posteriori per *si* variandae orationis caussa extulisse. Alterum tamen ob integerrimi codicis auctoritatem recepi.

§. 4. *Prope adtonitae erant, tantae corporum moles*] Quam multa bene, tam hoc male receptum est ex Moguntino. Scripti et prius editi impendio elegantius: *prope attoniti erant, tantae corporum moles: fundis sagittisque in fugam consternati sunt.* Intelligendum enim, quasi per epexegesin dictum esset: Galli, tantae corporum moles, attoniti, consternati. Ut in illis *auxilia irati*, et *illa furia adsecutus est*. V. ad 2[illegible] 12. J. FR. GRON. An magna moles corporum efficere potuerint, ne attoniti redderentur cladibus eorum, quorum vires sui longe superiores esse norant, aliis considerandum relinquo. Si verba ita distinguantur, *prope attoniti erant. Tantae corporum moles fundis sagittisque in fugam consternati sunt*, sensus non ineptus erit, nihil minus exspectari potuisse, quam ut tantae corporum moles tam facile ab levi armatura in fugam consternarentur. DUKER. Non tantum *attonitae* primi ediderunt Moguntini, sed etiam *consternatae*, pro *consternati*, ex cod. suo receperunt. *attonitae* etiam superest in Lovel. 2. 3. et Harl. *consternatae* in Lov. 4. et Mead. 2. Quamvis Moguntina lectio non displicebat, non tamen receptam mutare sustinui; quia pronius librariis fuisse videtur, ut *attoniti* et *consternati* propter additum *tantae corporum moles* in *attonitae* et *consternatae*, quam contra, mutarent. Ideo vero Furius et Aemilius fortunae populi Romani et magno ac terribili ejus nomini adscribunt, quod Galli ruina Hannibalis, Philippi, Antiochi prope adtoniti

admonente fortuna, quid, si hostem habuissemus, casu-rum fuisset.) quum redeuntes in latrunculos Thracas in-cidissemus, caesi, fugati, exuti inpedimentis sumus. Q. 7
Minucius Thermus, in quo haud paullo plus damni fa-ctum est, quam si Cn. Manlius, cujus temeritate ea cla-des inciderat, perisset, cum multis viris fortibus cecidit: exercitus, spolia regis Antiochi referens, trifariam dis- 8
sipatus, alibi primum, alibi postremum agmen, alibi in-

...erint, quia ceteroqui inde tan-...pere perterriti esse non de-...issent, quibus Syriae reges sti-pendium dare non abnuebant, ...ique, licet, cum Attalo con-gressi, proelio superati forent, ...a tamen inde adeo animis in-fracti sunt, ut imperio absiste-rent; ut supra Livius narravit ...p. 16. Ceterum eodem modo, quo Dukerus, etiam Crevierius verba haec distinguenda censuit. Paullo ante *τὸ est* non adparet in Lov. 6. et Harl. Dein *Philip-pi et Antiochi* perperam legit Gaertn. V. ad 35, 44, 5.

§. 5. *Velut avium examina, ad strepitum primum missilium avola-rent*] Vet. lib. *velut apium exami-na*, ut 4, [33, 4.] *Fumone victi, velut examen apum, inermi cedetis hosti.* SIG. Reduxi lectionem, quae in edd. priscis, et Pall. Substituerat nobis Sigonius *api-um*, minus recte. Nam aves uti-que reliquae potius avolant cre-pitu excitato, quam apes. Nec pro eo facit locus lib. 4. Apum enim proprium fumo pelli, non etiam volucrum caeterorum. GRUT. *apum examina* soli prae-ferunt Lov. 6. Harl. et Crevie-rii Victor. Reliqui constanter *avium*: quod recte Gruterus con-tra Sigonium vindicavit. Proprie enim apes fumo fugantur. Lo-co Livii, quem ipse Sigonius lau-davit, adde Quinct. Decl. 13, 13. *Hoc*, nempe quod apes floribus tuis insident, *veneno vindicas, quod, mehercle, inhumane etiam fumo pro-hibuisses?* Vide Nic. Heins. ad Ovid. Rem. Amor. 185. Quin con-tra, apes jam fugientes crepitu quidem terrentur, at simul et-iam a fuga desistunt, ac consi-dent. V. Virgil. 4. Georg. 58. et seq. Varron. 3. de Re rust. 16. et Colum. 9, 12. Et quidem pro-prie *examina* dicuntur apium, ea-dem tamen vox etiam de aliis adhibetur. *concharum examina* di-xit Plin. 9. Hist. Nat. 35. et *pis-cium examina* 31, 1. *Locustarum examina* Liv. 42, 10, 7. *Locusta-rum tantae nubes a mari vento re-pente in Apuliam inlatae sunt, ut examinibus suis agros late operi-rent.* Quin etiam, ut hic *avium examina*, ita *graculorum examina* Plin. 10. H. N. 29. *Inmensa alio-qui finitimo Insubrium tractu ex-amina graculorum.* Paullo ante *Claudius*, pro *gladius*, aliud a-gentes dederunt scribae Voss. Lov. 1. 4. et Mead. 1. in ultimi tamen margine adscriptum fue-rat *gladius*.

§. 6. *At, Hercule, nos iidem, (admonente fortuna)*] Pall. *monente fortuna*. GEBH. Scripti *monente*. J. FR. GRON. *inde nos* Voss. et Lov. 1. ac 6. *idem nos* Lov. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et editi ante Aldum. Deinde *mo-nente fortuna* Hearnii L. 1. N. et

pedimenta, inter vepres in latebris ferarum noctem una
9 *delituit. Pro his triumphus petitur? Si nihil in Thr*
cia cladis ignominiaeque foret acceptum, de quibus hos
bus triumphum peteres? de iis, ut opinor, quos tibi h
10 *stes senatus aut populus Romanus dedisset. Sic huic L*
Scipioni, sic illi M'. Acilio de rege Antiocho, sic paull
ante T. Quinctio de rege Philippo, sic P. Africano d
11 *Hannibale, et Poenis, et Syphace, triumphus datus. E*
minima illa, quum jam senatus censuisset bellum, quae
sita tamen sunt, quibus nunciandum esset: ipsis utiq
regibus nunciaretur; an satis esset, ad praesidium aliquo
12 *nunciari? Vultis ergo haec omnia pollui et confundi*
tolli fecialia jura? nullos esse feciales? fiat (pace Deû
dixerim) jactura religionis: oblivio Deorum capiat pecto
ra

omnes nostri, nisi quod *movente fortuna* sit in Lov. 1. *monet fortuna* in Lov. 2.

§. 8. *Spolia regis Antiochi referens*] *ferens* Lov. 3. V. ad Epit. Liv. 4. Paullo ante §. praec. *τὸ est* non adparuit in Voss. Praeterea §. seq. *senatus populusque Romanus* legit Lov. 2.

§. 11. *Quum jam senatus censuisset bella*] Scribo *censuisset bellum*. et mox *nunciaretur* singulariter. GELEN. *censuisset bella* omnes nostri: qui tamen mox et *nunciandum esset*, et *nunciaretur* servantes, nisi quod Lov. 5. *nunciarentur*, ut erat ante Gelenium, exhibeat, emendationi Gelenii non obscure favent. *bella* male etiam Hearnii L. 1.

An satis esset, ad praesidium aliquod nunciari] *nunciare* Lov. 2. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Sed v. ad 36, 3, 7.

§. 12. *Vultis ergo haec omni[a] pollui*] Thuan. *Velitis ergo*, quo[d] non videtur temere fastidiendum. 5, 53, 7. *Velitisne illos Romanos, vos Vejentes esse? an malitis hanc solitudinem vestram, quam urbem hostium esse? non equidem video, quid magis nefas sit.* 24, 8, 1. *Studiis, quae in campum ad mandandos, quibus velitis, honores affertis.* 31, 29, 8. *Sicut vos Naupacti legibus vestris per magistratus a vobis creatos concilium habetis, socium hostemque libere, quem velitis, habituri.* JAC. GRON. Eadem lectio apud me exstat in Lov. 3. apud Hearnium autem in L. 1. Mox *religionis jactura* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo.

Oblivio Deorum capiat pectora vestra] Vet. lib. *nostra*. SIG. Pariter Lov. 3. Harl. Mead. 1. et Hearnii L. 1.

§. 13. *Non placet? non ad populum ferri*] *non placeat* Lov. 3.

ra vestra, Num senatum quoque de bello consuli non 13
placet? non ad populum ferri, velint, jubeantne cum
Gallis bellum geri? Modo certe consules Graeciam atque 14
Asiam volebant. tamen perseverantibus vobis, Ligures
provinciam decernere, dicto audientes fuerunt. Merito 15
ergo a vobis, prospere bello gesto, triumphum petent,
quibus auctoribus gesserunt.

XLVII. Talis oratio Furii et Aemilii fuit. Man- 1
lium in hunc maxime modum respondisse accepimus.
Tribuni plebis antea solebant triumphum postulantibus
adversari, Patres conscripti. Quibus ego gratiam habeo, 2
quod seu mihi, seu magnitudini rerum gestarum, hoc de-
derunt, ut non solum silentio comprobarent honorem
meum, sed referre etiam, si opus esset, viderentur pa-
rati esse. Ex decem legatis, si Diis placet, quod con- 3

Harl. et Mead. 1. Dein *non adferri*, vel *non afferri* omnes nostri: quae lectio inde nata videtur, quod vox *populum* per literam *p* notata sit a librariis; quam ob caussam facile excidere potuit. Quum tamen, quod ita restabat, *adferri* commodum sensum non redderet, primi editores ei substituerunt *non referri*; pro quo tandem Aldus ex cod. Mog. *non ad populum ferri* probavit.

§. 14. *Dicto audientes fuerunt*] *dicto obedientes* Voss. Lov. 1. 5. 6. et priscae edd. Sed Aldus iterum ex cod. Mog. *audientes* restituit. Locutio *dicto alicui audiens esse* inlustratur supra 29, 20, 11. Ex ejus autem expositione marginali altera lectio nata est. Eodem errore infecti erant quidam codd. supra 8, 32, 3. Mox §. seq. *Merito igitur* Gaertn. V. ad 21, 40, 6. Tum *prospere bello gesto* Voss. *prospere gesto bello* Lov. 2. et Harl. Tandem *gesserint* Lovel. 6.

§. 1. *In hunc maxime modum respondisse accepimus*] Unitatis numero Pall. uterque *accepi*. GEBH. Similiter Voss. Lovel. 1. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Utroque modo, vel unitatis vel plurium numero, Livium efferre solitum fuisse, probant, quae notantur ad 8, 69, 8. et 4, 41, 7. Paullo ante *fuit* deerat in Voss.

§. 2. *Si opus esse videretur, parati essent*] Antiqua lectio *si opus esset, viderentur parati esse*. GEL. Pall. et vet. ed. ingerunt lectionem a Gelenio emotam. GEBH. Eamdem ingerunt omnes nostri, et Hearnii L. 1. At sequor Gelenium, qui per antiquam lectionem indicasse videtur, quam in cod. Mog. invenit. In praecedentibus *dederint*, legit Mead. 1.

§. 3. *Quod concilium dispensan-*

filium dispensandae cohonestandaeque victoriae impera-
4 *ribus majores dederunt nostri, adversarios habeo. L. F-*
rius, L. Aemilius currum triumphalem me conscend-
prohibent, coronam insignem capiti detrahunt; quos e-
si tribuni me triumphare prohiberent, testes citaturus f-
5 *rerum a me gestarum. Nullius equidem invideo bono-*
Patres conscripti. Vos tribunos plebei nuper, viros f-
tes ac strenuos, inpedientes Q. Fabii Labeonis triumph-
auctoritate vestra deterruistis. triumphavit, quem -
bellum injustum gessisse, sed hostem omnino non vidi-
6 *inimici jactabant. Ego, qui cum centum millibus fe-*
cissimorum hostium signis conlatis toties pugnavi, qui -

dae cohonestandaeque victoriae] Ita Modius primus edidit. Omnes priores *consilium;* quod firmant Voss. Lov. sex, et Gaertn. Et recte. Decem enim legatos imperatoris *consilium*, non *concilium*, dictos esse, docuit Gronov. ad 44, 2, 5. Ita igitur edi jussi. Nec aliter edidit Crevier. Eamdem lectionem reponendam esse, etiam Dukerus vidit. Insuper *quos consilium* Lov. 3. in contextu, qui *quod* in margine adscriptum ostentavit. Et ita omnes. V. ad 32, 30, 6. Deinde *honestandae* Voss. Lov. 2. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Supra 26, 5. *Ingens corpus erat, et arma honestabant.* Sed *cohonestare* nostro restituit Gronov. ex fide codicis integerrimi, 25, 16, 17. *Hortaturque, ut, quod unum reliquum fecerit fortuna, id cohonestent virtute.*

§. 4. *L. Furius, L. Aemilius*] *et L. Aemilius*, addita copulativa, omnes codd. mei, Hearnii L. 1. et edd. vett. Eam primi expunxerunt Moguntini: utrum tamen cod. sui fide fecerint, non indicarunt. Mox *si tribuni triumphare me prohiberent* Lov. 1. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. *si* - *buni pleb. triumphare me proh-rent* Gaertn. et id voluit li- rius Voss. qui tamen *plus*, - *pleb.* scripsit, quo eodem e- re lapsus est supra §. 1. *Tri-* *plus antea*, pro *Tribuni pl-* scribens.

§. 5. *Nullius equidem invid-* *bonori*] Adde *P. C.* GELEN. V- ces *Patres conscripti*, quas Gel- nius addendas monuit, desunt i- omnibus meis, et Hearnii L. -

Inpedientes Q. Fabii Labeo- *triumphum, auctoritate vestra d-* *terruistis*] De triumpho Fabii - ad 37, 47. De intercessione tr- bunorum plebis nihil memor- ibid. cap. 60. Nec tamen obsc- re significat, se non minus, qua- inimicos Fabii, credidisse, ab - hostem omnino non visum. S- tribuit, opinor, Manlio serm- nem, quem personae et caus- illius convenire putabat. DUK. *d-* *terruistis auctoritate vestra* Gaert- *decrevistis auctoritate vestra* Vo- Lov. 1. 3. et 6. *decrevistis* etia-

draginta millia hominum cepi aut occidi, qui bina ca-
a eorum expugnavi, qui citra juga Tauri omnia pa-
tiora, quam terra Italia est, reliqui, non triumpho
modo fraudor; sed caussam apud vos, Patres conscripti, 7
ccusantibus meis ipse legatis, dico. Duplex eorum, ut 8
imadvertistis, Patres conscripti, accusatio fuit. nam,
c gerendum mihi fuisse bellum cum Gallis, et gestum te-
re atque inprudenter, dixerunt. non erant Galli ho-
s, sed tu eos pacatos imperata facientes violasti. Non 9
postulaturus a vobis, Patres conscripti, ut, quae
mmuniter de inmanitate gentis Gallorum, de infestissimo
o in nomen Romanum scitis, ea de illis quoque, qui

rl. Mox *omni modo non vidisse* ov. 6. Tum *jactitabant* Gaertn.

. 6. *Cum centum millibus ferocissimorum hostium*] *ferocissimorum* ...*isum* Harl. Sed v. ad 24, 40, Mox *cepi aut cecidi* Lov. 1. 2. Harl. V. ad 36, 30, 6. Dein ... *terra Italiae est* Lov. 3. Sed . ad 25, 7, 4.

§. 7. *Accusantibus meis ipse legatis, dico*] Vet. lib. *accusantibus* ... *his legatis*, quod probo. neque enim legatos decem, ad constituendam provinciam missos a senatu, imperator suos legatos appellaverit. SIG. Pall. uterque, *accusantibus me his ipse legatis dico*. Vet. ed. *accusantibus hisce legatis dico*. GEBH. *accusantibus* ... *meis legatis* Lov. 3. *accusantibus me his*, vel *iis*, vel *is*, *ipsis legatis* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. *accusantibus me his legatis* Lov. ... *accusantibus me his ipse legatis* Lov. 4. Harl. et Mead. ambo. *accusantibus hisce legatis* Lov. 5. et ed. Camp. *accusantibus legatis* edd. reliquae ante Aldum, qui ex cod. Mog. adoptavit, quod nunc vulgo circumfertur.

§. 8. *Et gestum temere atque inprudenter*] *sed gestum temere* Lov. 6. V. ad 40, 58, 1. Videri posset prima litera τοῦ *sed*, vel *set*, adhaesisse ex ultima vocis praecedentis: verum ibi alio ordine *cum Gallis bellum* exhibet idem cod. Deinde *et imprudenter* Harl. *atque impudenter* Voss. et Lovel. sex, errore scribarum. V. ad 39, 28, 11.

§. 9. *Ea de illis quoque, qui Asiam incolunt, existimetis Gallis. Remota universae* etc.] Vet. lib. *ea de illis quoque, qui Asiam incolunt, existimetis. Gallos, remota universae gentis infamia atque invidia, per se ipsos aestimate.* SIG. Libri omnes, *de illis quoque, qui has terras incolunt, existimetis Gallis. Remota universae gentis infamia.* GEBH. Non potest non suspecta esse vox *Gallos* locum accuratius consideranti. Non enim communiter quoscunque illius gentis populos, sed illos proprie, qui Asiam incolebant, aestimare jubet senatum, ut patet ex praecedentibus. Nisi igitur excludenda est plane, repone,

10 *Asiam incolunt, existimetis Gallis. Remota univers*
gentis infamia atque invidia, per se ipsos aestimate. U
nam rex Eumenes, utinam Asiae civitates omnes adessen
et illos potius querentes, quam me accusantem, audir
11 *tis! Mittite, agedum, legatos circa omnes Asiae urb*
et quaerite, utra graviori servitute, Antiocho ult
Tauri juga emoto, an Gallis subactis, liberati sin
12 *quoties agri eorum vastati sint, quoties praedae abact*

ut a Moguntinis editum: *ea de illis quoque, qui terras has incolunt, existimetis Gallis. Remota universae gentis infamia atque invidia per se ipsos aestimate.* JAC. PERIZ. Edd. principes exhibent *qui terras has incolunt*, neque aliter est in omnibus scriptis nostris, et Hearnii L. 1. nisi quod *has terras* praeferant Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Aldus deinde *qui Asiam incolunt* ex cod. Mog. adscivit, quod editores servarunt usque ad Gronov. Is autem in pr. ed. notarum, *Asiam* glossema esse contendens, *terras has* ex vett. edd. reposuit, praesertim quum scripti etiam *has terras* praeferrent. Nihilominus lectionem Moguntinam praestare puto, quia nihil praecessit, unde colligatur, quae regio per *terras has* intelligenda sit. Quod enim antea dixit *citra juga Tauri omnia pacatiora, quam terra Italia est, reliqui*, hinc remotius est, quam ut commode eo referri possit. Quin etiam Gronovius, emendationem hanc in repetitis curis omittens, tacite cod. Mog. praestantiam agnovisse, et alterius lectionis patrocinium deseruisse videtur, licet tamen eam in contextu retinuerit: ex quo nunc iterum ejeci. Insuper, licet Sigonio, interpunctionem mutanti, et *Gallos* emendanti, faveant Voss. Lov. 1. 6. Harl. et Gaertn. priorem tamen lectionem, quam [...]rison. probavit, et reliqui c[...]tuentur, revocavi. Mox *exti[...]te* Lov. 1. 3. 4. 6. *existimatis* L[...] 2. Harl. Mead. 2. et Gaertn. [...]rum ea vox modo praecessit. A[...]cedo igitur ceteris Mstis, qui v[...]gatum servant. V. ad 34, 2, [...]

§. 10. *Quam me accusantem, a[...]diretis*] *quam me accusantes* Ve[...] Lov. 4. 6. et Harl. Ita *accusa[...]tes* intelligendum erit de Fu[...] et Aemilio ex decem legatis, [...] Manlium accusabant. Sed p[...]bo vulgatum *accusantem*, qu[...] est in reliquis scriptis. Accip[...]endum autem de ipso Manli[...] qui inmanitatem Gallorum Asia[...] incolentium accusabat. Pau[...] ante *utinam Asiae omnes civita[...]* Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. Gaertn[...] et Mead. ambo. *utinam omnes [...]siae civitates* Lov. 6.

§. 11. *Mittite, agedum, legat[...] circa Asiam ad omnes urbes*, [...] *quaerite*] Antiqua lectio est *cir[...] omnes Asiae urbes.* GELEN. O[...]nes libri *circa Asiam ad omn[...] urbes.* GEBH. *agendum* Voss. Lo[...] 1. et Gaertn. V. ad 9, 33, 7. [...]*gitedum* Lov. 3. inter versus, c[...]jus lectionis auctori displiceba[...] *age* vel *agedum* jungi plurali n[...]mero. Ita tamen Silius loquit[...] 11, 169. *huc, age, adeste.* Pari m[...]do usurpant Graeci *ἄγε.* Vi[...]

referant: quum vix redimendi captivos copia esset, et mactatas humanas hostias inmolatosque liberos suos audirent. Stipendium, scitote, pependisse socios vestros 13
Gallis: et nunc, liberatos per vos regio imperio, fuisse pensuros, si a me foret cessatum.

XLVIII. *Quo longius Antiochus emotus esset, hoc* 1
inpotentius in Asia Galli dominarentur: et, quidquid est terrarum citra Tauri juga, Gallorum imperio, non

Raphel. Observ. ad N. Test. ex Xenoph. pag. 332. Dein *circa Asiam ad omnes urbes* omnes nostri, et Hearnii L. 1. Tandem *exquirite*, pro *et quaerite*, Lov. 3. quod plerumque redditur, diligenter quaerite. Verum ea emphasi hic opus non est, et Manlius tantum simpliciter quaeri vult. Eam itaque lectionem potius errori scribae adtribuo, de quo v. ad cap. 49, 4.

Utrum a graviori servitute, Antiocho ultra Tauri juga moto, an Gallis subactis, liberati sint] Antiqua lectio est *utra graviori servitute*, et *emoto* potius, quam *moto*. GELEN. *utrum graviori servitute* Lov. 1. *utrum graviore servitute* Voss. et Lovel. 3. *utrum a graviore servitute* Lov. 6. et Gaertner. *utrum a graviori servitute* reliqui nostri. Verum eruditior est, quam Gelenius probavit, lectio, quam ut ab indocto librario profecta existimari queat. Similiter Cic. 2. de Finib. 10. *Summum enim bonum et malum vagiens puer utra voluptate dijudicabit, stante, an movente? Liberare* autem *servitute* aeque Livius dixit, quam *a servitute*. Certe *liberare obsidione* obcurrit 22, 15, 9. et 23, 37, 10. ubi quaedam vide, et ad 6, 20, 10. Et ita mox h. cap. *Liberatos per vos regio imperio*. Quin et forte pro *utra* olim ad marginem adscriptum fuit *utrum*; quam utramque lectionem conservaturus dedisse videtur *utrum, a, graviori*, ut indicaret, ac et *utrum* et *utra* invenisse. V. ad 3, 44, 4. Deinceps *Antiocho* et *emoto* exsulant a Voss. prior vox etiam a Lov. 1. At *moto* habent reliqui mei, pro quo recte *emoto* Gelenium substituisse censeo; est enim verbum Livio familiare. V. ad 42, 50, 6. Insuper *Gallis sublatis* Gaertn. *subjectis* Lov. 3. Vide ad Epit. Liv. 118. Denique *liberati sunt* Lov. 2. 6. et Gaertn.

§. 12. *Quum vix redimendi captivos copia esset, et mactatas humanas hostias inmolatosque*] Pal. pr. habuit *cum his vix redimendi captivos copia esset? Mactatas humanas hostias*. GEBH. Si hoc verum est, sine dubio retinuerunt ex religione antiquae patriae; de qua v. Caes. 6. B. G. 16. et de Britannis Tacit. 14. Ann. 30. DUK. Tò *et* deest in Lov. 3. 4. Harl. et Mead. utroque. quod intercidit ob similitudinem ultimarum literarum vocis praecedentis. V. ad 35, 41, 7. *sed mactatas* legunt Voss. Lov. 1. 2. 6. et Gaertner. Dein *inviolatosque* Voss. Paullo ante *vastati sunt* Voss. Lov. 1. 2. 6. et Gaertn. Tum *praedae eorum abactae* Gaertn. Hinc *referam* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn.

§. 1. *Hoc inpotentius in Asia*

2 *vestro, adjecissetis. At enim sunt quidem ista vera.*
iam Delphos, quondam commune humani generis ora
lum, umbilicum orbis terrarum, Galli spoliaverunt:
ideo populus Romanus bis bellum indixit, aut intu
3 *Equidem aliquid interesse rebar inter id tempus, quo no*
dum in jure ac ditione vestra Graecia atque Asia era
ad curandum animadvertendumque, quid in his terris
4 *ret; et hoc, quo finem imperii Romani Taurum mont*
statuistis, quo libertatem inmunitatemve civitatibus d

Galli dominarentur] *hoc potentius* Voss. Lov. 2. Harl. et Mead. 1. quod vel ex glossemate natum, v. ad 30, 16, 5 vel stupori librariorum adscribendum est, qui nesciebant, *inpotens* non tantum de eo dici, qui nihil potest, sed etiam qui nimium potest, qui potentia abutitur. 3, 36, 2. *Inpotentibus instructi consiliis ad Idus Majas rem perduxere.* 7, 39, 5. *Inpotensque et crudele consulum ac Patrum in se regnum passurum.* 30, 16, 5. *Transferentium initium culpae in Hannibalem inpotentiaeque ejus fautores.* 33, 46, 3. *Horum in tam inpotenti regno* (*neque enim civiliter nimiis opibus utebantur*) *praetor factus Hannibal.* 34, 2, 2. *Domi victa libertas nostra inpotentia muliebri.* Et mox, *Date frenos inpotenti naturae et indomito animali.* 42, 46, 9. *Se adversus inpotentem superbiam Thebanorum tueri possint.* Mox *circa Tauri juga* Lov. 2. Hearnii L. 1. et quaedam ex antiquis edd. De hoc errore scribarum v. ad 21, 48, 6.

§. 2. *At enim sunt haec ita: verum etiam Delphos*] Nihilo deterior videtur vetus lectio: nempe haec. *At enim sunt quidem ista vera. etiam Delphos.* Eadem figura usus est 37, [54, 26.] *At enim quaedam civitates cum Antiocho senserunt. et aliae prius cum Philippo.* GELEN. Conspirant li omnes *At enim sunt haec ita. rum etiam Delphos quondam.* G HARD. Sic quidem [*sunt qui ista vera. etiam Delphos*] Geleni Nostri tamen scripti cum p vulgatis *At enim sunt haec i verum etiam Delphos.* Et fere probem. Est par brevitas; i mo major apud Ciceronem Amicit. [2.] ut habent libri e datiores: *Sunt ista, Laeli:* *enim melior vir fuit Africano q quam, nec clarior.* Ubi inse runt etiam *τὸ vera.* J. FR. GRO Lectio, quae ante Gelenium v go exstabat, superest in Voss. reliquis meis, nisi quod Lov *At enim haec sunt humana: ve etiam* perperam praeferat. displicet brevitas haec, aliis emplis inlustrata a C. Langio Cic. de Amicit. loc. laud. Ne men auctoritas codicis integer mi, ex quo Gelenius tot eg gias lectiones eruit, totque lo Livii pessime adfecta pristinae nitati restituit, temere sper tur. vide, num minima mutati ne legendum sit *At enim sunt q dem ista: verũ etiam Delphos,* est *verum.* Paullo post *Galli sp liaverant* Lov. 2. 4. Harl. Me ambo. Tum *bellum dixit* Mea 1. Verum syllaba initialis voc *indixit* elisa est a litera ulti praecedentis. V. ad 5, 27, 6.

tis, quo aliis fines adjicitis, alias agro multatis, aliis ve-
ctigal imponitis: regna augetis, minuitis, donatis, adi-
mitis: curae vestrae censetis esse, ut pacem terra marique
habeant. An, nisi praesidia deduxisset Antiochus, quae 5
quieta in suis arcibus erant, non putaretis liberatam A-
siam? si Gallorum exercitus effusi vagarentur, rata do-
na vestra, quae dedistis, regi Eumeni, rata libertas ci-
vitatibus esset? Sed quid ego haec ita argumentor; tam- 6
quam non acceperim, sed fecerim hostes Gallos? Te, L.

§. 3. *Id tempus, quo nondum in jure ac ditione vestra*] *quod non-dum* Lov. 1. 3. ac 6. Sed v. ad 36, 33, 3. Deinde *ac ditione nostra* Lov. 2. et 6. V. ad 34, 2, 2. Hinc *quod in his terris fieret* Voss. V. ad cap. 10, 1. *quid his terris fieret* Gaertn.

§. 4. *Libertatem immunitatemve civitatibus datis, quo aliis fines adjicitis*] *libertatem, immunitatem,* omissa particula *ve*, Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Tum *aliis finem* Gaertn. In praecedentibus vox *Romani* non adparet in Lov. 6.

Alias agro multatis, vectigal imponitis] Lege addendo *aliis vectigal imponitis*. GELEN. Vocem, quam Gelenius addidit, omittunt omnes nostri. Si itaque codicem ducem secutus est, non adversor. Sin, vide, num placeat, quod praefert Lov. 2. *aliis, agro multatis, vectigal inponitis*. Ceterum *alios agro* Lovel. 2. et 6. Praeterea *ultro multatis* Mead. 2. quod capi posset pro insuper multatis. V. ad 40, 12, 4. Potius tamen errantis librarii esse videtur. Mox *minuitis, donatis, adimitis* perperam omittunt Voss. et Lov. 1.

Ut pacem terra marique habeant] Forte *terra mareque habeant*. J. FR. GRON. Ad *habeant* ex praecedentibus intelligo *civitates* et *alii*. Non opus igitur, ut cum Gronov. *terra mareque* legamus. Quin insuper poëtica potius, quam Liviana, locutio videtur, *terra mareque habent pacem*.

§. 5. *Quae quieta in suis partibus erant*] Lege *quieta in suis arcibus*. GELEN. Priscam lectionem servant omnes nostri. Sed Gelenio adsentior. Solent haec voces a scribis commutari. V. ad 36, 22, 7. Mox *liberatam Asiam fore*, addita ultima voce, Lov. 6. Insuper vox *effusi* deest in Voss. et Lovel. 1. ac 6. quam neglegentia librarii excidisse puto, quum reliqui omnes eamdem servent.

Dedistis, regi Eumeni] Et hic media vox desideratur in Lov. 2. et Harl. quae, licet abesse possit, non magis tamen inducenda est, quam saepissime supra et infra. ut 35, 50, 6. *Quum ad Chalcidis praesidium et Achaeos et Eumenem regem misisse audisset*. et postea, *Ab Eumene rege modicum auxilium missum*. 37, 17, 7. *Eumene etiam rege adsumto*. 38, 16, 14. *Attalus pater regis Eumenis*. cap. 60, 5. *Regem Eumenem devinxerit populi Romani beneficiis*. Similiter *Antiochus rex*, quum tamen om-

*Scipio, adpello, cujus ego mihi, succedens in vicem im-
perii tui, virtutem felicitatemque pariter non frustra
7 Diis immortalibus precatus sum; te, P. Scipio, qui l
gati jus, collegae majestatem, et apud fratrem consule
et apud exercitum habuisti; sciatisne, in exercitu Ant
8 chi Gallorum legiones fuisse? videritis in acie eos,
cornu utroque (id enim roboris esse videbatur) locat
pugnaveritis, ut cum hostibus justis? cecideritis? spo
9 eorum retuleritis? Atqui cum Antiocho, non cum Ga
lis, bellum et senatus decreverat, et populus jusser
sed simul, ut opinor, cum his decreverant jusserantqu*

nes scirent, Antiochum esse regem. V. ad 35, 41, 3. *Rex Masinissa* 40, 17, 1. V. similia ad 1, 35, 5. et 2, 32, 2.

§. 6. *Cujus ego imperio succedens invicem imperii tui virtutem*] Emendatior lectio *cujus ego mihi, succedens in vicem imperii tui, virtutem* etc. GELEN. Lectionem a Gelenio damnatam solus tuetur Lov. 5. At *cujus ego, succedens invicem imperii tui, virtutem* legunt Lov. 2. et Harl. *cujus egomet, succedens in vicem imperii tui, virtutem* Lov. 3. *cujus ego, cum succederem in vicem imperii tui, virtutem* Lov. 6. *cujus mihi, succedenti in vicem imperii tui, virtutem* Gaertn. Reliqui omnes Gelenio concinunt.

§. 7. *Sciatisne, in exercitu Antiochi*] *satisne* Voss. Lov. 1. 6. et Mead. 1. *scitisne* Lovel. 3. 4. 5. Harl. Mead. 2. Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. vett. usque ad Frob. qui anno 1535. ex Mog. codice *sciatisne* recepit: quod etiam requirunt sequentia *videritis, pugnaveritis, cecideritis,* et *retuleritis.* Mox §. seq. *occideritis* Voss. et Lov. 6. V. ad 36, 36, 6.

§. 9. *Atqui cum Antiocho,* [...] *cum Gallis, bellum senatus de*[...]*verat, et populus jusserat*] Le[...] addendo *bellum his senatus.* G[...] Τὸ *his,* ut superforaneum, [...]jiciunt optimae membranae. M[...]DIUS. Pall. uterque, et vet. [...] *Atqui cum Gallis bellum et se*[...]*tus decreverat.* GEBH. Pro vo[...] *his* exhibet liber Thuan. vocul[...] *et,* quam nullus Livio assue[...] potest repudiare. 42, 36, 1. *Qu*[...] *jam bellum regi eorum et sena*[...] *decresset, et populus jussisset.* 4[...] 7, 8. *Quando id bellum senatus* [...]*crevisset, quando populus Roman*[...] *jussisset.* JAC. GRON. *Atqui cu*[...] *Gallis bellum et senatus decrever*[...] *et populus jusserat* Voss. Lov. 2. 3. 4. 5. Mead. ambo, Gaert[...] et edd. Camp. Rom. anni 14[...] et Parm. Margini tamen adscr[...]ptum *Antiocho,* pro *Gallis,* o[...]ferunt Voss. et Lov. 1. *Atqui cu*[...] *Antiocho et senatus decreverat,* [...] *populus bellum jusserat* Lovel. *Atqui cum Gallis bellum neque senatus decreverat, neque et po*[...]*lus jusserat* Harl. *Atqui cum Ga*[...]*lis bellum neque senatus decrevera*[...] *neque populus jusserat* edition[...] modo memoratis proximae usq[...] ad Aldum, qui ex cod. Mog. *A*[...]

intra ejus praesidia fuissent. ex quibus, praeter An- 10
chum, cum quo pacem pepigerat Scipio, et cum quo
minatim foedus ut fieret, mandaveratis, omnes hostes
unt, qui pro Antiocho arma adversus nos tulerunt.
qua caussa quum Galli ante omnes fuissent, et reguli 11
idam, et tyranni; ego tamen et cum aliis, pro digni-
te imperii vestri coactis luere peccata sua, pacem pepi-
et Gallorum animos, si possent mitigari a feritate
ita, tentavi: et, postquam indomitos atque inplacabi- 12
cernebam, tum demum vi atque armis coërcendos ra-
sum. Nunc, quoniam suscepti belli purgatum est 13

cum Antiocho, non cum Gallis, ... senatus decreverat, et popu- ... jusserat dedit. Patet, quid loco ...di fuerit. Repetitio voculae ... effecit, ut neglegentes scri... voces *Antiocho non cum* omi...int. V. ad 9, 11, 11. Verum ... ita Manlius et sibi et ve...ti adversaretur, variis modis ...tim librarius Harl. partim li...rius Lov. 6. et manus altera Voss. et Lov. 1. partim edi...nes primis proximae subcur...re conati sunt. Unus hic cod. ... veram Livii manum ser...vit, nisi quod cum Gronov. ...*natus decreverat* legendum sit; ... voculam *et* etiam reliqui ...nes Msti nostri, et Crevierii ...ctor. constanter agnoscant. ...te *his*, quod Gelenius addi...it, ob insolitum Livio verbo...rum ordinem, minus placet.

Sed simul, ut opinor, cum his decreverant] Ita erat in rogatione, *Vellent juberentne cum Antiocho re...e, quique sectam ejus secuti essent, bellum iniri*, 36, 1, 5. DUK. *sed simul, opinor* Voss. Utrumque defendi potest. Certe *ita credo*, pro ut credo, saepius Livium dixisse, vidimus ad 4, 18, 7. Similiter *puto* apud Ovid. occurrit 3. Amor. 7, 2.

At, puto, non votis saepe petita meis.

2. Met. 566.

At, puto, non ultro, nec quidquam tale rogantem
Me petiit.

Uni tamen cod. credere periculosum est. *ut opinor* vindicamus Livio infra ad 39, 37, 8. Vocula *ut* hic facile excidere potuit ob ultimarum literarum praecedentis vocis similitudinem.

Qui intra ejus praesidia fuissent] Ita recte scribendum monuit J. Fr. Gronov. ad 35, 11, 10. et ita Lovel. 5. et edd. priscae. *intra praesidia ejus* Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Aldus dederat *inter ejus praesidia*, quod reliquae ad Gronov. editiones servarunt. *inter praesidia ejus* Lov. 3. Sed v. ad 5, 27, 2. Mox §. seq. *Scipio* deest in Lov. 5. et ed. Camp. Deinde *et quocum nominatim* legit Voss. Tum *arma adversus vos* Lov. 1. et 6. Praeterea §. 11. vox *pacem* omittitur in Lov. 1.

§. 12. *Et, postquam indomitos at-*

crimen, gesti reddenda est ratio. in quo considerem eq
dem caussae meae, etiamsi non apud Romanum, sed ap
Karthaginiensem senatum agerem; ubi in crucem to
imperatores dicuntur, si prospero eventu, pravo consi
14 *rem gesserunt. Sed ego in ea civitate, quae ideo omn*
bus rebus incipiendis gerendisque Deos adhibet, quia n
lius calumniae subjicit ea, quae Dii comprobaverunt,
in sollemnibus verbis habet, quum supplicationem a
triumphum decernit? Quod bene ac feliciter remp
15 blicam administrarit; *si nollem, si grave, ac superb*

que inplacabiles] Vocula *et* exsulat a Lov. 3. Mox §. seq. *Nunc autem quoniam* Gaertn. Deinde *in qua considerem* Mead. 1. Tum *etsi non apud Romanum* Lovel. 3. Tandem *pravo consilio gesserunt rem* Lov. 3. *rem pravo consilio gesserunt* Gaertn.

§. 14. *Sed si ego in ea civitate*] Lege *Sed ego*, non *Sed si ego*. GELEN. Alii legunt *Sed si ego*, quod vetusti codices non habent. Sequitur enim statim post, *si nollem, si grave ac superbum existimarem*, etc. Nisi quis repetitam conjunctionem *si* putet ob longum, quod interpositum erat, hyperbaton: quod mihi non probatur. GLAR. *Sed si ego* soli meorum codicum legunt Lov. 1. et 6. Reliqui cum edd. priscis voculam *si* ignorant; quam Aldus addidit, necessariam judicans non ob longum, quod interpositum erat, hyperbaton, ut Glareanus existimat, sed ut referret ad verbum *postularem*. Quum tamen in plerisque codd. omittatur, et sine eo sensum constare Dukerus in sequentibus doceat; ego invito Livio nihil obtrudendum censeo.

Quae ideo omnibus rebus incipiendis gerendisque Deos adhibet] Tò *rebus* deest in ed. prisca. Pa uterque exhibet *Quae ideo co munibus incipiendis*. GEBH. *q omnino communibus incipiendis* L vel. 3. *quae ideo communibus in piendis* Voss. Lov. 1. Mead. amb et Gaertn. *quae ideo omnibus i cipiendis* Lovel. 4. 5. 6. Harl. velt. edd. At Moguntini ex co suo dederunt *quae ideo omnib rebus incipiendis*.

Quia nullius calumniae subji ea] MS *quia nullus calumniae su jicit ea*, quod aliam efficeret se tentiam. MOD. *nullus* etiam Lo 1. et 5. sed vulgatum praesta puto. Dein *comprobaverint* Lov.

In sollemnibus verbis habet] M lim *urbis*. SIG. Ita legit Lov. Tà *urbis* et *verbis* confundi a l brariis, vidimus ad 6, 17, 8. quaenam illa loquendi ratio f ret *civitas id habet in sollemnib urbis?* At *sollemnia verba*, ut *s lemnis comprecatio* 39, 15, 2. V. Bri son. de Form. 1. pag. 61. Cete rum hoc Sigonii Scholium ex i lis est, quae post mortem eju vulgata sunt Venet. anno 159 Mox *bene et feliciter* Lov. 5. edd. vett. *ac feliciter* Aldus, prae eunte cod. Mog. substituit.

§. 15. *Pro felicitate mea exerci*

...timarem virtute gloriari; pro felicitate mea exerci... ...que mei, quod tantam nationem sine ulla militum ja... ...ra devicimus, postularem, ut Diis inmortalibus bonos ...entur, et ipse triumphans in Capitolium adscenderem, 16
...de, votis rite nuncupatis, profectus sum. negaretis hoc ...hi cum Diis inmortalibus?

XLIX. *Iniquo enim loco dimicavi. Dic igitur, quo* 1
...quiore potuerim dimicare? Quum montem hostes cepis... ..., loco munito se tenerent, nempe eundum ad hostes ..., si vincere vellem. Quid? si urbem eo loco haberent, 2

...que mei, etc. *postularem, ut ...is*] Longitudo periodi nonni... obscurat sententiam, quam ...ne esse puto. *Sed si ego in ea ...itate, quae* etc. *nollem, si gra... ac superbum existimarem virtu... gloriari*; sed, omissa jactatio... virtutis, hoc tantum postula...m, ut propter meam atque ex...citus mei felicitatem Diis ho...s haberetur, et ipse trium...harem, an hoc non mihi solum, ...m etiam Diis negaretis? Cur ...m negare non debeant, caus...m hanc dicit, quod in suppli...tionibus ac triumphis decer...ndis rationem reipublicae be...ne ac feliciter administratae ha...beri, ex solennibus verbis con...stat, quibus supplicationes ac triumphi decernantur: nam ea ...haec est, *Quod bene ac feliciter ...rempublicam administrarit* is, qui supplicationem aut triumphum postulat: se autem exercitumque suum eam optime ac felicissime gessisse. Post *gloriari* supplendum puto *sed*, quod saepe reticere Livium adnotavit Gronovius ad 3, 71. *mihi cum Diis*, pro mihi et Diis dictum accipio. Virgil. 1. Aen. 292. *Remo cum fratre Quirinus Jura dabunt.* et 3, 588.
Interea fessos ventus cum sole reliquit.

Sigonii conjecturae *in solennibus urbis* non facile quis subscribet. V. Briss. 2. Formul. 208. DUK. Cl. Dukero, docenti ad haec verba intelligendam voculam *sed*, favet Lov. 2. qui, in ipsum contextum admissa synonyma particula, legit *at pro felicitate mea*; quae lectio, si plures codd. subscriberent, non displiceret. *postularemque* Lov. 5. et edd. ante Aldum. Tum *uti Diis* Lov. 2. 4. et Mead. ambo.

§. 16. *In Capitolium ascenderem*] *escenderem* Lov. 3. Ita duo codd. legunt infra c. 51, 12. *Ab rostris in Capitolium escendit.* V. ad 2, 28, 6.

Negaretis hoc mihi cum Diis inmortalibus] Pall. uterque *negaretis hoc militiae cum Diis immortalibus.* GEBH. *negaretis hoc militiae vel aut cum Diis* Voss. et Lov. 1. *negaretis hoc militiae aut cum Diis* Lov. 2. et 5. *negaretis hoc militiae vel cum Diis* Gaertn. *negaretis haec militiae cum Diis* Harl. *negaretis hoc militiae cum Diis* Lov. 3. 4. 6. Mead. ambo, et edd. vett. Quod nunc vulgatur, profluxit ex cod. Mog. unde primus adscivit Aldus: quae lectio vera est.

§. 1. *Quo aequiore potuerim dimicare? Quum montem hostes cepis...*

et moenibus se tenerent? nempe obpugnandi erant? Quid ad Thermopylas aequone loco M'. Acilius cum rege An-
3 *tiocho pugnavit? Quid? Philippum non eodem modo su- per Aoum amnem juga tenentem montium T. Quinctiu dejecit? Equidem adhuc, qualem aut sibi fingant, au*
4 *vobis videri velint hostem fuisse, non invenio. Si dege- nerem et emollitum amoenitate Asiae, quid periculi su*

sent, loco munito se tenerent] *dimicare potuerim* Lov. 6. Dein *hostes montem cepissent* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Tum *loco se munito tenerent* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Mox *ad hostes eundum* Gaertn. Tum §. seq. *aequiore loco* Voss. et Gaertn.

§. 3. *Eo modo super Aoum amnem juga tenentem montium*] Lege *eodem modo super Aoum.* GEL. Ita omnes scripti et edd. praeter Frob. anni 1531. quae sola *eo modo* dedit. Tum *superato amne* Lov. 2. *superatum anne* Lov. 6. *superatum amne* Gaertn. *superatum agnem* Voss. in cujus margine altera manus pro ultima voce *amnem* primo, deinde *agmen* adscripsit. *superatum amnem* Lov. 1. 3. 4. Harl. et Mead. ambo. Amnis Aous minus librariis notus errandi caussa fuit.

Aut vobis videri velint hostem fuisse] *vobis* haud dubie legendum, non *nobis*. Est autem syllogismus ἀντιϛρέφων, tanquam si Manlii adversarii objecissent: Si hostis fuit terribilis, temere cum eo congressus es: sin fuit effeminatus, non meruisti triumphum. Ille contra objectionem hanc in eos convertit: Si hostis fuit terribilis, merui triumphum: sin effeminatus ac emollitus, non temere eos invasi. GLAR. *nobis* vulgarant primae edd. pro quo *vobis* ex cod. suo dederunt Moguntini. Neque aliter exhib[ent] Mſti nostri. *Tò fuisse* deerat Lov. 2.

§. 4. *Si timendum et feritate a[ni]mimorum, et robore corporum*] *ti[mendum] mendum efferitate* Voss. Lov. 1. [4.] 6. Mead. ambo, et Gaertn. so[lemni] lemni librariorum errore. I[ta] dederunt *elargiendo*, pro *et la[rgiendo]*, supra 3, 1, 3. *effluere* pr[o] *et fluere* 7, 33, 14. *exhortari* pr[o] *et hortari* 28, 19, 6. *effractis* pro *et fractis* 36, 24, 10. *exquirite* pro *et quaerite* 38, 47, 11. *effugientium* pro *et fugientium* 40, 28, 4. Alia exempla v. apud Castal. ad Rutilii Iter. lib. 1, 495. Viros do[ctos] ctos ad Lactant. d. Mort. Pers. sec. 9. Cel. Burm. ad Suet. Caes. 35. Corte ad Plinii 5. ep. 11, 1. et quae notantur ad Silii 3, 57. Contrario errore *et quidem* dederunt pro *equidem* 5, 54, 3. *et dicere* pro *edicere* 30, 5, 1. *et ornata* pro *exornata* 31, 26, 11. *et fusus* pro *effusus* 35, 22, 8. et alia passim.

Huicne tantae victoriae] Voss. *huiccine*. J. FR. GRON. Similiter Lov. 1. 3. 6. Gaertn. Hearnii L. 1. et Crevierii Victor. Supra 1, 3, 2. *Haud nihil ambigam, hiccine fuerit Ascanius, an major quam hic*. 6, 17, 3. *Hoccine patiendum fuisse, si ad nutum dictatoris non responderet vir consularis*. 7, 30, 16. *Hiscine ira impleri non potuit?*

§. 5. *Detrectare virtutes*] Nota

quo loco subeuntibus fuit? si timendum et feritate ani-
morum, et robore corporum, huicne tantae victoriae tri-
umphum negatis? Caeca invidia est, Patres conscripti, 5
nec quidquam aliud scit, quam detrectare virtutes, con-
rumpere honores ac praemia earum. mihi, quaeso, ita 6
ignoscatis, Patres conscripti, si longiorem orationem,
non cupiditas gloriandi de me, sed necessaria criminum

...nus locutionis *detrectare vir-tutes*, pro laudi detrahere. GLAR. ...id. 5. Met. 246.

Detrectas etiam laudes, fictam-que Medusae
Arguis esse necem.

... Met. 270. *Neque enim benefa-... maligne Detrectare meum est.* ... Trist. 10, 123.

Nec, qui detrectat praesentia,
livor iniquo
Ullum de nostris dente momor-dit opus.

Hor. 4, 2, 9. *Cato detrectare Pom-peium, actisque ejus obstrepere.* Ce-terum *detractare* Voss. Lov. sex, et Gaertn. cum edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. V. ad 34, ..., 9.

Corrumpere honores ac praemia earum] Lege *praemia earum*, non *eorum*. GELEN. *praemia honorum* Lov. 6. *praemia eorum* Lov. 1. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et Hearnii L. 1. Sed recte Ge-lenius *earum* restituit, nempe vir-tutum, quarum praemia sunt ho-nores. Particula *ac* hic est exe-getica, quasi diceret honores, quae sunt praemia virtutum, vel honores, id est praemia virtutum. V. ad 2, 42, 6. 6, 16, 8. 7, 15, 7. 21, 55, 2. aliisque locis.

§. 6. *Non cupiditas gloriandi, sed necessaria criminum defensio fecit*] Lege addendo *cupiditas glo-riandi de me*. GELEN. Voculae duae *de me* exsulant ab Pall. et Vet. ed. GEBH. Exsulant etiam ab omnibus meis, Hearnii L. 1. et Crevierii Victor. quas, licet non necessarias, non tamen ne-glegendas esse, persuadet aucto-ritas integerrimi codicis, in quo se eas invenisse Moguntini testa-ti sunt. Cic de Senect. 23. *Ut de me ipso aliquid more senum glorier.* Tum *facit* Lov. 2. Ceterum *cri-minum defensio* est criminum ob-jectorum depulsio. Infra 42, 48, 2. *Insidiarum Eumeni factarum crimen et maxima cura, et minime tamen probabiliter defensum.* Ter. Phorm. 1, 4, 47. *Meministin', olim ut fuerit vestra oratio In re inci-piunda ad defendendam noxiam, Justam illam caussam, facilem, vincibilem, optimam?* Justin. 39, 2. *Solam defensionem sceleris su-peresse adfirmans, si bibat, quod filio obtulit.* Ita *defendere* saepe notat arcere, propulsare. V. N. Heinsium ad Nason. 5. Her. 16. et quae notavi ad Silii 7, 170. Eodem sensu *defendere inopiam*, pro depellere, dixit Colum. 2, 9. Vel *defensio criminis* dicitur, quum ostenditur, id, quod crimini da-tur, crimen habendum non esse. Quinctil. 7. Inst. Orat. 4. *Quum de poena judicium est, a parte ejus, qui caussam dicit, aut defensio est criminis, aut etc. Defensio longe potentissima est, qua ipsum factum, quod objicitur, dicimus honestum*

7 *defensio fecit. An etiam per Thraciam saltus patenta*
qui angusti erant, et plana ex arduis, et culta ex sil
stribus facere potui, et praestare, necubi notis sibi la
8 *bris delitescerent latrones Thraces, ne quid sarcinarı*
raperetur, ne quod jumentum ex tanto agmine abstra
retur, ne quis vulneraretur, ne ex vulnere vir fortis
9 *strenuus Q. Minucius moreretur? In hoc casu, quo in*
liciter incidit, ut talem civem amitteremus, haere
10 *Quod saltu iniquo, loco alieno, quum adortus hostis n*
esset, duae simul acies primi et novissimi agminis haere
tem ad inpedimenta nostra exercitum barbarorum circu

esse. Paullo ante voces *Patres conscripti* non adparent in Lov. 3.

§. 7. *Et praestare, necubi notis sibi latebris delitescerent latrones Thraces*] Pall. *et praestare, ne qui ibi latebris delitescerent Thraces.* Vet. ed. *ne quilibet sub iis lateribus delitescerent latrones Thraces.* GEBH. Lectionem, quae nunc vulgo exstat, Aldus et cod. Mog. recepit: editiones autem antiquiores, et cum iis Lov 5. eodem modo praeferunt, ac Gebhard. ex vet. ed. sua laudavit Interim tamen ed. Mediol. anni 1505. eamque secuti Ascensius anno 1513. aliique ante Aldum *latebris*, pro *lateribus*, recte reposuerunt, quam vocem reliqui Msti, uno illo excepto, servant, licet in aliis dissentiant. Nam *et praestare nequivi ne hiis latebris* legit Lov. 1. *et praestare nequivi, ne ibi latebris* Harl. *et praestare, ne qui in his latebris* Voss. Gaertn. et Hearnii L. 1. *et praestare, ne qui his latebris* Lov. 6. *et praestare, ne qui illis latebris* Lov. 2. *et praestare, ne ibi latebris* Lov. 4. et Mead. ambo. *et praestare potui, necubi in his latebris* Lov. 3. Alibi etiam Livius voce *necubi* usus est. 22, 2, 3. *Necubi consistere coactis necessaria ad usus deessent.* 25, 33, 9. *In id omni cura intentus, necubi hosti ae[quo] se committeret loco.*

§. 8. *Ne quid sarcinarum ra[pe]retur*] *caperetur* Voss. De hoc lapsu scribarum v. ad 6, 23, 5. M[ox] *ne quod jumentorum* Lov. 2. T[um] voces *ex tanto agmine* desunt Lov. 3. qui idem codex cum Gae[rt]ner. legunt *extraheretur.* Dein *neve ex vulnere* Lov. 6.

§. 9. *In hoc casu, quo in[fe]liciter incidit, ut*] Vocula *quod* est in Lov. 1. 4. 6. et Voss. *in hoc iniquo casu, quo infelicit[er]* legit Lov. 3. *in hoc quo casu i[n]feliciter* Lovel. 2. Harl. et Mea[d.] ambo. *in hoc quoque casu infeliciter* Lov. 5. et edd. ante Aldum vulgati auctorem. *incidit* hic [et] accidit. V. ad 10, 18, 14.

§. 10. *Quum adortus hostis n[os] esset*] *quum adortus nos hostis es[set]* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. et Mea[d.] ambo. Tum *ad inpedimenta nost[ra] haerentem* Lov. 1. 3. 6. et Gaert[n.]

§. 11. *Multa millia ipso di[e] plura multo post dies paucos cecid[e]runt*] *multa millia primo die* Lov. 3. Tum *plura multa* Lov. 4. [et]

venerunt; quod multa millia ipso die, plura multo post 11
dies paucos ceciderunt et ceperunt; hoc, si ipsi tacuerint, vos scituros, quum testis orationis meae totus exercitus sit, non credunt? Si gladium in Asia non strinxissem, 12
si hostem non vidissem; tamen proconsul triumphum in Thracia duobus proeliis merueram. Sed jam dictum satis 13
est. quin pro eo, quod pluribus verbis vos, quam volui, fatigavi, veniam a vobis petitam impetratamque velim, Patres conscripti.

L. Plus crimina eo die, quam defensio, valuis- 1
sent, ni altercationem in serum perduxissent. dimit-

Mead. ambo. *multa millia, post dies paucos multo plura* Gaertn. Dein *occiderunt* Lov. 1. et 4. V. ad 36, 36, 6. Mox *tacuerunt* Lovel. 3. et Gaertn.

§. 12. *Si gladium in Asia non strinxissem*] *in Asiam* Harl. et Gaertn. Livius 7, 40. *Ergo vos prius in me strinxeritis ferrum, quam in vos ego.* Ovid. in Nuce vers. 174.

> *Aut stringi cultros in sua colla videt.*

Sed recte reliqui stant pro recepta scriptura.

Tamen triumphum in Thracia duobus proeliis merueram] Lege addendo *tamen procos. triumphum in Thracia.* GELEN. *tamen per triumphum in Thracia* Lovel. 4. Mead. ambo. quae lectio firmare videtur emendationem Gelenii, quam Frob. anno 1535. et reliqui servarunt usque ad Gronov. qui vocem *proconsul* anno 1665. expunxit, nulla tamen, ut adsolet, facti ratione reddita. Incertum igitur est, casu acciderit, an dedita opera. Restituendum vero putavi.

§. 13. *Quin pro eo, quod pluribus verbis vos, quam volui, fatigavi*] MS. *pluribus verbis vos, quam vellem, f.* MOD. Omnes nostri *volui* servant.

§. 1. *Plus crimina eo die, quam defensio, valuissent*] Libri omnes *Plus crimen eo die, quam defensio, valuisset.* GEBH. Similiter omnes nostri, et vett. edd. Se etiam *crimen* in L. 1. reperisse, Hearnius testatur. Vulgatum Aldus ex Mog. cod. adoptavit. Et recte. Non enim unius, sed plurium criminum, Manlium ab inimicis accusatum fuisse, et legatorum, et ipsius orationes docent.

Ni altercationem in serum perduxissent] Hearnius hic ex tertia ed. Sigonii adnotat *produxissent*, et cap. 51. ex uno suorum librorum *orationibus in noctem productis*, pro *perductis*, quod ibi in aliis est. Haec saepe permutari, et *perducere* perperam pro *producere* scribi, ostendit Broukhus. ad Prop. 1, 3, 39. Nolo adfirmare, hic *produxissent*, et cap. 51. *productis* scribendum esse, quia vulgatam scripturam confirmat locus Livii 36, 23. *Inde coepta op-*

titur senatus in ea opinione, ut negaturus triu
2 phum fuisse videretur. Postero die et cognati am
cique Cn. Manlii summis opibus adnisi sunt, et a
ctoritas seniorum valuit, negantium, exemplum pr
3 ditum memoriae esse, ut imperator, qui, perduel
bus devictis, confecta provincia, exercitum repo
tasset, sine curru et laurea, privatus inhonorat
que, urbem iniret. hic pudor malignitatem vic
4 triumphumque frequentes decreverunt. Obpres
de-

pugnatio ad mediam rursus noctem perducta est. Sed tamen credo, saepius inveniri *producere in noctem*, et *in serum*, quam *perducere. In noctem* apud Broukhusium Cic. de Senect. 14. et in Somn. Scip. 1. dicit. *in serum* Livius 33, 48. *Multoque vino in serum noctis convivium productum.* a quibus non multum abit hoc Suetonii Aug. 78. *Producebatque somnum ultra primam saepe lucem.* Pro eo etiam dicitur *extrahere* et *protrahere in serum.* Liv. 10, 28. *Extrahebaturque in quam maxime serum diei certamen.* Sueton. Aug. 17. *In serum dimicatione protracta.* et Ner. 22. *Spectaculum multiplicatis missibus in serum protrahebatur.* In his recte adhiberi potuisset *producere,* non aeque bene *perducere.* DUK. *sed in altercationem in serum perduxisset* Voss. Illud *sed* natum est ex ultima syllaba vocis praecedentis. *in* vero literarum transpositione ex *ni.* V. ad 3, 70, 4. 4, 52, 5. 6, 21, 7. 7, 19, 1. c. 39, 14. 35, 10, 12. 36, 33, 8. et alibi. *ni altercationes* Lovel. 6. Tum *in secundum* Lov. 3. *sera* et *secunda* etiam commutabantur supra 23, 37, 8. Insuper *perduxisset* quoque Gaertn. At praestat numerus multitudinis: intelliguntur enim legati et Manlius.

Ceterum mihi quoque magis pl cet *produxissent*, quam *perdux sent*, licet omnibus codd. invit Solent autem haec verba pass in Mstis commutari. Exempla o currunt 4, 26, 1. 5, 16, 8. 7, 1. 22, 22, 15. Adde Pierium Virg. Ecl. 1, 73. N. Heins. Vell. Paterc. 2, 128, 4. Viros ctos ad Suet. Claud. 4. et Ar zen. ad Aur. Vict. Vir. Inlustr.

§. 3. *Perduellibus devictis, co fecta provincia, exercitum repo tasset*] Supra c. 42, 12. *Reporta ri legiones inde reddique tand reipublicae debere.* Justinus 31, *Quum Romanus exercitus in Ita am reportatus esset.* Tamen, q provincia confecta de ea cu spe triumphi decedunt, fere d cuntur *deportare exercitum.* Li 26, 21. *Questus, quod provinc confecta deportare exercitum n licuisset.* Et 30, 40. 43. 39, 29. 4 35. Cicero pro L. Manil. 2 *Bellum in Hispania maximum co fecit, victorem exercitum deportavi* Haec dubiam possunt facere vu gatam hujus loci scripturam. Su pra cap. 42. *reportare legiones,* in Justino *exercitum* nihil aliu est, quam reducere, sine resp ctu ad imperatores, qui conf cta provincia ad spem triumph

deinde mentionem memoriamque omnem contentionis hujus majus et cum majore et clariore viro certamen ortum. P. Scipioni Africano (ut Valerius An- 5
tias auctor est) duo Q. Petillii diem dixerunt. id, prout cujusque ingenium erat, interpretabantur. Alii non 6
tribunos plebis; sed universam civitatem, quae id pati posset, incusabant. *Duas maximas orbis terra-* 7
rum urbes ingratas uno prope tempore in principes inventas: Romam ingratiorem; si quidem victa Karthago victum Hannibalem in exsilium expulisset; Roma victrix

adspirabant. DUK. V. ad 6, 33, 12. Ceterum *devictis perduellibus* Lov. 1. 4. 5. Mead. ambo, et edd. ante Aldum. *devictis perduellionibus* Lov. 2. *perduellionibus devictis* Lov. 3. *perduellis devictis* Voss. et Lov. 1. V. supra ad 21, 60, 7.

Sine curru et laurea, privatus inhonoratusque, urbem inirèt] Si privati urbem ingrediebantur, quibus triumphus negabatur; ergo non privati, qui triumphabant: quia ad populum ferebatur, ut iis, quo die triumphantes urbem inirent, imperium esset. Ex hoc et similibus Livii ac Ciceronis locis Gruchius in Refut. ad Posterior. Sigonii disput. cap. 4. recte, mea sententia, ostendit, *privatum* et *cum imperio esse* inter se contraria esse; quod, praeter Sigonium, etiam Muret. ad Cic. 1. Catil. 1. negat. DUK. Mox *hic pudor et malignitatem vicit*, *triumphumque* Lov. 1. 6. et Voss. quorum ultimus etiam vocem *frequentes* perperam omisit.

§. 4. *Majus et cum majore et clariore viro certamen ortum*] Libri omnes *majus et cum majore viro certamen ortum*. GEBH. Voces *et clariore*, quae etiam in omnibus scriptis nostris, et edd. antt. desunt, Aldus ex cod. Mog. addidit. Hearnius auctor est, quatuor voces *et clariore viro certamen* omitti in L. 1. et ed. Aleriensi. Quum tamen omnes, quos consului, libri duas posteriores servent, Hearnium hic aliquid humani passum esse, certe quod ad ed. memoratam adtinet, arbitror.

§. 5. *Duo Q. Petilii diem dixerunt*] Appianus item in Syriac. [113.] duos tribunos plebis tradit: *καὶ δύο δήμαρχοι δωροδοκίας αὐτὸν ἐγράψαντο καὶ προδοσίας*. Et Plutarchus in Catone [pag. 344.] Petillios: *ὡς ἐπὶ Σκιπίωνα τοὺς περὶ Πετίλλιον*. et in lib. Apophthegm. [196.] *Πετιλλίου δὲ καὶ Κοΐντου πολλὰ πρὸς τὸν δῆμον αὐτοῦ κατηγορησάντων*. Ex quibus locis intelligi potest, *Petillios* duobus *ll* esse scribendum, ut etiam est in Capitolinis lapid. alter enim eorum Q. Petillius Spurinus nono abhinc anno est praetor [40, 18.] et paulo post in consulatu moritur [41, 18.] SIG. Eamdem nominis hujus orthographiam probat Sigon. infra ad 40, 18, 2. 41, 14, 4. et 44, 27, 11. ubi etiam vide, quae notavi. Ejus sententiam firmant duo hujus gentis nummi, quos publici juris fece-

8 *victorem Africanum expellat.* Alii, *Neminem un*
civem tantum eminere debere, ut legibus interrogari n
possit: nihil tam aequandae libertatis esse, quam pot
9 *tissimum quemque posse dicere caussam. Quid autem t*
to cuiquam, nedum summam rempublicam, permitti
ratio non sit reddenda? qui jus aequum pati non pos
10 *in eum vim haud injustam esse.* Haec agitata sermo
bus, donec dies dicendae caussae venit. nec al
antea quisquam, nec ille ipse Scipio consul cens

runt Ursin. aliique in Famil. Rom. Unde refelli potest Coler. qui ad Valer. Max. 1, 1, 12. *Petilius* scribendum contendit, partim quia nomen illud deducitur a *Petilus*, partim quia in Fast. Capit. *Petilius* scribitur. At sciendum est, ita quidem edidisse Smetium in Inscr. ant. pag. 62. et Gruter. in corp. Inscr. pag. 243. Sed contra *Petillius* Pighium in Annal. Rom. tom. 2. pag. 14. et Sigon. in Fast. Cons. pag. 20. a quorum parte stantes nummi efficiunt, ut illis consentire malim, licet Msti fere omnes unico *l* scriptum nomen exhibeant, certe hoc loco. Mox §. seq. *civitatem incusabunt, quae id pati posset* Voss. Lovel. 1. 5. 6. Gaertn. et edd. ante Frob. anni 1535.

§. 8. *Neminem unum civem tantum eminere debere*] *neminem unum tantum meminisse quem debere* Voss. et Lov. 1. *neminem unum tantum meminisse civem debere* Lov. 3. et Gaertn. *neminem unum tantum meruisse civem debere* Lov. 6. *neminem unum tantum eminere civem debere* Lov. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. ante Froben. qui anno 1535. vocabula in eum ordinem congessit, qui nunc obtinet. Mox *nihil enim tam aequandae libertatis esse* Harl. et Gaertn. *nihil tam aequandum libertati* Lov. 3.

§. 9. *Quid autem tuto cuiqua nedum summam reipublicae, perm ti*] Frobenius sic mihi prim Vetustiores omnes: *summam r publicam permitti.* 26, 10, 2. me branae optimae et unicae: *de summa republica consultan* ubi diximus. 33, 45, 4. *Eam esse rati, quae maturata dila non tam magni momenti ad s mam rempublicam populi Rom esset.* Atque ex hac consuetudi Livii teneo etiam restituend lib. 36, 34, 8. *An, quum s provideas, nihil id magnopere summam rempublicam perti censes?* Et lib. 39, 16, 3. *Jam jus est, quam ut capere id pri fortuna possit: ad summam r publicam spectat.* ubi fecerunt publicae. Latine quidem, sed lud auctori nostro placuit. Ci ro Philipp. 3, [15.] *Sententia de summa republica liberae possint.* Sic enim scriptos hal re testis Hieron. Ferrarius. dubitare quisquam ausit, an h sit satis ex usu Romano? An *summa res* idem, quod *sum rerum*, nostro lib. 23, [49, *Eodem et duo duces et duo exer tus Carthaginiensium, ibi rem su mam agi cernentes, convenerun* Lib. 34, [32, 15.] *Sed nolo pluribu*

ve majore omnis generis hominum frequentia, quam
reus illo die, in forum est deductus. Jussus dicere 11
caussam, sine ulla criminum mentione orationem
adeo magnificam de rebus ab se gestis est exorsus,
ut satis constaret, neminem umquam neque melius,
neque verius laudatum esse. Dicebantur enim ab 12
eodem animo ingenioque, a quo gesta erant: et au-
rium fastidium aberat, quia pro periculo, non in
gloriam, referebantur.

summam rem complectar. Sic etiam *summae res* numero plurium. Ennius apud Gellium [12, 4.]

> — — *magna cum lassus diei*
> *Parti fuisset, de summis rebus gerundis*
> *Consilio indu foro lato sanctoque senatu.*

Quod intelliges, lassus lato vel allato consilio de summa republica gerenda in foro et sancto senatu. Caesar lib. 5. de B. Gall. [28.] *Postremò quid esse levius, quam auctore hoste de summis rebus capere consilium?* Nihil est aliud, quam de summa re sua, vel summa rerum suarum Cornel. Nep. Eumen. [10.] *Imminebant enim Seleucus, Lysimachus, Ptolemaeus, opibus jam valentes, cum quibus ei* (Antigono) *de summis rebus erat dimicandum.* Notavimus jam ex Caesare *summum bellum, summum periculum.* Lib. 5. de Gall. [17.] *Ex hac fuga protinus, quae undique convenerant, auxilia discesserunt, neque post id tempus umquam summis nobiscum copiis hostes contenderunt.* Quod est, omni exercitu, omnibus viribus adunatis, sic ut summa res semel ageretur. Denique et *ullam rempublicam* dixit Livius lib. 40, [44, 8.] *Q. Fulvius consul priusquam ullam rem publicam ageret.* Et sic lib. 42, [10, 15.] *In provinciam abituros se denunciaverunt, nec quidquam rei publicae acturos.* Libro eodem (cap. 26, 1.) *Nihil magnopere, quod memorari attineat, rei publicae eo anno consules gesserant.* Qui minus igitur *summam?* Dent, age, manus libris veteribus et rationi, et Latinitatem hac locutione locupletiorem patiantur. J. FR. GRON. *summam reipublicae,* quod Frob. anno 1531. reposuit, probant Lov. 2. et Gaertn. Reliqui omnes cum Hearnii L. 1. N. et prioribus edd. *summam rempublicam.* Infra 42, 49. *Cujus imperio consilioque summam rempublicam tuendam permiserunt.* V. Gronov, ad Liv. 26, 10, 2. *Quid aliud aut tuto cuiquam* Lov. 1. *Quid autem aliud tute cuiquam* Lov. 6. *Quid aut tuto cuique* Lov. 3. *quoiquam* more antiquo pro *cuiquam* cod. Mog. V. ad hujus lib. cap. 25, 8. Mox *in cum vim aut injustam caussam esse* Voss. *in eum vim haud injustam caussam esse* Lov. 1. et Gaertn. *in eum vim aut injustitiam esse* Harl.

§. 10. *Donec dies dicendae caussae venit*] *caussae dicendae* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. *donec dicendi caussa erat dies* Gaertn. In sequentibus *nec ille Scipio consul censorve* Lov. 3. *nec ille ipse Scipio consul atque censor* Gaertn. qui insuper *omnis generis humani frequentia* praefert.

1 LI. Tribuni plebis vetera luxuriae crimina Sy
cusanorum hibernorum, et Locris Pleminianum
multum, quum ad fidem praesentium criminum
tulissent; suspicionibus magis, quam argument
2 pecuniae captae reum accusarunt. *Filium capt*
sine pretio redditum, omnibusque aliis rebus Scipion
tamquam in ejus unius manu pax Romana bellumque
3 *set, ab Antiocho cultum. Dictatorem eum consuli,*
legatum, in provincia fuisse: nec ad aliam rem eo pr

§. 12. *Dicebantur enim ab eodem animo ingenioque, a quo gesta erant*] Simile judicium de Julio Caesare tulit Quinctil. 10. Instit. 1. pag. 917. *Tanta in eo vis, id acumen, ea concitatio, ut illum eodem animo dixisse, quo bellavit, adpareat.* Ubi non modo hunc locum Livii laudavit Col. Burmann. sed insuper, durum videri monens *dici ab animo, ab ingenio*, emendandum conjecit: *Dicebantur enim ab eo eodem animo ingenioque, quo gesta erant.* Nam *eodem* absorpsisse praecedens *eo.*

§. 1. *Tribuni plebis vetera*] Τὸ *plebis* abest a Pall. GEBH. Abest etiam a Lov. 2. 4. Harl. Mead. utroque, et Gaertn. *Tribuni vel vetera* Lov. 1. 6. et Voss. Sed *vel* natum videtur ex compendio *pl.* *Tribuni illis vetera* Lov. 3.

Locris Pleminianum tumultum] De quo lib. 29, [8.] SIG.

§. 3. *Nec ad aliam rem eo profectum, quam ut, id quod Hispaniae, Galliae, Siciliae, Africae*] Galliam inter ceteras nominari puto, quia P. Africanus II. consul eam provinciam habuit. 34, 48. et 54. DUK. *nec ad aliam rem eum profectum* Voss. *non ad aliam rem eum profectum* Lovel. 3. qui etiam ignorat τὸ *Siciliae.*

Omnibus ad orientem versus regibus gentibusque adpareret] Ita in
solis Gronoviorum editio
in aliis, et MSS. codd.
esse, ex Hearnio intelligo.
hoc videbunt, quibus utro
que copia est. Nic. Heinsiu
Vellej. 1, 15. suspectum ha
versis; deinde id rursus ad 2,
tuetur. Sed *versus* particip
cum praepositionibus *ad* et
plerumque de situ locorum
citur. ut in iis, quae Grono
ad Livii 36, 15. et Heinsius
Vellej. 2, 101. habent. Mela
Ipsa Asia *ingenti ac perpetua f*
te versa ad orientem. 1, 15. T
rus *dextro latere ad septentri*
sinistro ad meridiem versus.
Ad occidentem versa litora. et
Collis alterius partis angulus
tiumque lateris ad meridiem
Et Plinius in N. H. plurim
cis. *Ad* et *in orientem vers*
gibus gentibusque recte dici,
necesse est post Rivium ad Sal
Catil. 56. Langium ad Cic.
Amic. 25. et Manut. ad Cic
ad Famil. 15. multis probari.
tamen ita pro *versus* pugnand
puto, ut rejiciatur *versis.* *Om*
bus ad orientem versis regibus g
tibusque potest esse, quorum
gna, quarum sedes ad orient
versae sunt. Plinius 2. H. N. 1
Sarmatarum gentes ad orientem v
sas. et 7, 11. *Juxta eos, qui s*
ad orientem versi. DUK. *omni*
ad orientem versis regibus om

..., quam ut, id quod Hispaniae, Galliae, Siciliae, ...fricae jampridem persuasum esset, hoc Graeciae Asiae... et omnibus ad orientem versis regibus gentibusque ...pareret; unum hominem caput columenque imperii Ro- 4
...ni esse: sub umbra Scipionis civitatem dominam orbis ...rarum latere: nutum ejus pro decretis Patrum, pro ...uli jussis esse. infamia intactum invidia, qua pos... urguent. Orationibus in noctem perductis, 5
...icta dies est. ubi ea venit, tribuni in Rostris

...i nostri, Hearnii Oxonn. ...erii Victor. et edd. ante ...nov. qui primus dedit *ad o...tem versus*; quam lectionem ...re non sustinuit Crevierius, ...que sibi longe elegantiorem ...ri testatus est. Vellem, ut ...Cl. aperuisset, in quo ele...tia istius lectionis prae alte... consisteret; deinde, ut do...set, Livium ab ea elegantia ...abhorruisse, ut τῷ *versus*, ...praepositioni, sive adver... jungeret praepositionem vel ...vel *ad*: cujus me apud eum ...m exemplum notare me... Falluntur enim alii, qui ...d probandum laudant locum ...1, 18. *Ab augure deductus in ...m, in lapide ad meridiem ver... consedit.* Ibi enim *versus ad ...diem*, nempe ipse Numa, est ...m coeli plagam conversus: ...locutione Livium saepissime ...esse, patet ex illis, quae ...tur ad 9, 2, 15. et 36, 15, 7. ...imo itaque, *versus* hoc loco ...editionem Gronovianam per ...rem operarum inrepsisse, ...que perperam recentiores ...ter Hearnium omnes fere ...asse. Ad id autem creden... inducor partim auctoritate ...d. Mstorum, partim quia Gro...ius factae mutationis nullam, ...plerumque solet, rationem in ...is reddidit.

§. 4. *Unum hominem caput columenque imperii Romani esse*] *culmenque* Lov. 2. et Mead. 1. *columnamque* Voss. Lov. 1. 3. 6. et quaedam veterum edd. Verum utraque lectio illa verae, quae vulgo exstat, et reliquorum codd. fide nititur, glossema est. Melius tamen sensum Livii ceperunt, qui *columen* exposuerunt per *columnam*, quam qui per *culmen*. Nam verum quidem est, *columen* poni pro culmen. V. etiam Cel. Burm. ad Ovid. 1. Met. 689. Si tamen eo sensu hic acciperetur, Livius jungendo *caput columenque* bis idem dixisset. *Columen* igitur eo sensu accipio, quo vocem eamdem exposuit Rhenan. ad Livii 1, 39, 2. Easdem voces junxit Colum. 3, 4. *Id enim quasi caput et columen est inpensarum.*

Nutus ejus pro decretis Patrum, pro populi jussis esse] MS. *nutum ejus pro decretis Patrum.* MOD. Utro modo, *nutus*, an *nutum* legatur, ad sensum nihil interest: quare cod. Mog. *nutum* obferenti obsecutus sum, licet omnes nostri stent pro altera scriptura. Dein *pro decretis Patrum populique jussis* Lov. 2. et Harl. Male. V. ad hujus lib. c. 18, 12. *pro populi jussu* Voss. et quaedam ex vett. edd.

§. 5. *Orationibus in noctem per-*

6 prima luce consederunt. Citatus reus magno agi
nę amicorum clientiumque per mediam concion
7 ad Roſtra subiit: silentioque facto, *Hoc*, inqu
die, tribuni plebis, vosque Quirites, cum Hannibale
Karthaginiensibus signis conlatis, in Africa bene ac
8 *liciter pugnavi. Itaque, quum hodie litibus et jurg*
supersederi aequum sit, ego hinc extemplo in Capitoli
ad Jovem optimum maximum Junonemque et Minerva
ceterosque Deos, qui Capitolio atque arci praeſident, sa
9 *lutandos ibo: hisque gratias agam, quod mihi et hoc ip*
die, et saepe alias, egregie reipublicae gerendae ment

ductis, prodicta dies eſt. ubi ea venit] *productis* Gaertn. *productis* Hearnii L. 1. V. Cl. Duker. ad c. 50, 1. Tum *producta eſt dies. ea ubi venit* Lov. 3. *producta* etiam Voſſ. Lov. 2. 4. 5. 6. Harl. Gaertn. Mead. 2. et Mead. 1. in margine. Nec aliter typis editi ante Gronov. qui recte *prodicta* reſtituit, ut erat in Lovel. 1. et in contextu Mead. 1. V. ad cap. seq. §. 1. Mox *conscenderunt*, pro *consederunt*, Lov. 3. V. ad 34, 26, 2.

§. 6. *Agmine amicorum clientiumque*] *clientumque* Voſſ. Lov. 3. 6. Gaertn. et ed. Camp. V. ad 23, 8, 2. Mox *subit* Lov. 1. V. ad 36, 20, 3. *subivit* Lov. 3. Deinde §. seq. *silentio facto* idem codex. Tum voces *in Africa* desunt in Lov. 2.

§. 8. *Litibus et jurgiis supersederi aequum sit*] *supersedere*, nempe me, Lov. 3. *supersideri* Voſſ. V. ad 9, 2, 3. Sed nihil muto. Mox *et Junonem, et Minervam, ceterosque Deos* Lov. 3. *Junonemque, et Minervam, et ceteros Deos* Gaertn. *Junonemque, ac Minervam, ceteros Deos* Mead. 2.

§. 9. *Quod mihi et hoc ipso die, et saepe alias, egregie reipublic gerendae*] *quod mihi in hoc ip die, et saepe alias* Lov. 1. et *quod et hoc ipso die, et saepe ali* Lov. 2. *quod mihi et hoc ipso di et saepe aliis* Lov. 3. Deinde *g rendae reipublicae* Voſſ. Lov. se Harl. Mead. ambo, et edd. an te Aldum, qui verba transposuit In sequentibus *mentem sanitatem que dedere* Lov. 3.

§. 10. *Veſtrum quoque quibus com modum eſt, ite mecum, Quirites*] *Quirites, ite mecum* Voſſ. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. *Quirites, quibus commodum eſt, ite mecum* Lov. 5. et editi Aldo vetuſtiores.

§. 11. *Ita, si ab annis septemdecim ad senectutem semper vos aetatem meam honoribus veſtris anteiſtis*] Pall. *ab annis septem et decem*. GEBH. Similiter Voſſ. Lov. 4. 6. Mead. 2. et Gaertn. *ab annis decem et septem* Lov. 1. V. ad 34, 10, 4. *ab annis XVI* Hearnii L. 1. Tum *ad senectutem semper meam vos honoribus* Lov. 3. *ad senectutem semper meam aetatem vos honoribus* Voſſ. Lov. 6. et Gaertn. *ad senectutem semper aetatem vos honoribus* Lov. 1. *ad senectutem vos*

facultatemque dederunt. Vestrum quoque quibus commo- 10
dum est, ite mecum, Quirites, et orate Deos, ut mei
similes principes habeatis. ita, si ab annis septemdecim 11
ad senectutem semper vos aetatem meam honoribus vestris
anteistis, ego vestros honores rebus gerendis praecessi.
Ab rostris in Capitolium ascendit. simul se universa 12
concio avertit, et secuta Scipionem est: adeo, ut
postremo scribae viatoresque tribunos relinquerent,
nec cum iis, praeter servilem comitatum et praeco-
nem, qui reum ex Rostris citabat, quisquam esset.
Scipio non in Capitolio modo, sed per totam urbem 13

aetatem honoribus Harl. In sequentibus *honores* deest in Lov. 2. *praecessi* in Mead. 2. ut ita ex his verbis repetendum sit *anteivi*. Sed, potius librarios peccasse, ceterorum in defendendo vulgato consensus ostendit. Cl. Jac. Perizonius ad marginem Livii notavit, si Scipio annos honorum intelligit, legendum esse *ab annis XXVII.* nam anno ıↄxxxvıı. aedilem curulem primum ante annos fuisse. Existimat igitur, Scipionem velle, ante proximos viginti septem annos, quo tempore primum aedilis fiebat, Quirites aetatem suam honoribus in se conlatis anteisse. Verum, quum subjungatur *ad senectutem*, melius esse puto, ut per verba *ab annis septemdecim* intelligamus, ab anno aetatis septimodecimo. Nam eo tempore turmae equestris praefectus patrem in acie periclitantem ex periculo eripuit. Polyb. 10, 3. Τότε γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἑπτακαιδέκατον ἔτος ἔχων, καὶ πρῶτον εἰς ὕπαιθρον ἐξεληλυθώς, συστάντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς διαφερόντων ἱππέων ὀυλαμὸν ἀσφαλείας χάριν, συνθεασάμενος ἐν τῷ κινδύνῳ τὸν πατέρα etc. Biennio postea exstitit tribunus legionis secundae; quo tempore, qui ex clade Cannensi elapsi Canusium aufugerant, omnium consensu ad eum admodum adolescentem summam imperii detulerunt. V. Liv. 22, 53. Triennio deinde interposito creatus est aedilis. V. Liv. 25, 2. Ea vero ratione aedilitatem anno aetatis vigesimo secundo obtinuisse debet. Patet igitur nihil in numero mutandum. *ab annis septemdecim* autem pro ab anno septimodecimo, ut ἀφ᾽ ἥβης μέχρι πέντε καὶ τριάκοντα ἐτῶν apud Aelian. 2. Var. 38.

§. 12. *Ab rostris in Capitolium ascendit*] *escendit* Lov. 4. et Mead. 2. V. ad 2, 28, 6. Mox *se universa concio advertit* Voss. sed errore librarii. V. ad 6, 23, 8. Praeterea *secuta est Scipionem* Voss. et Lov. 1. ac 3. Vox *Scipionem* deest in Gaertn.

Ut postremo scribae viatoresque tribunos relinquerent] *ut viatores tribunos relinquerent* Lovel. 5. et edd. principes. Lectionem, quae nunc vulgo exstat, Aldus ex cod. Mog. recepit. Et ita praeferunt reliqui codd.

omnia templa Deûm cum populo Romano circum[...]
14 Celebratior is prope dies favore hominum et ae[...] matione verae magnitudinis ejus fuit, quam q[...] triumphans de Syphace rege et Karthaginiensib[...] urbem est invectus.

1 LII. Hic speciosus ultimus dies P. Scipioni i[...] luxit. post quem quum invidiam et certamina cu[...]

§. 14. *Favore hominum et aestimatione verae magnitudinis ejus fuit*] Nonne *vera?* Sic alibi saepissime *vere aestimare*. JAC. PERIZ. V. ad 34, 27, 1. *existimatione* legit Harl. *extimatione* Lov. 2. 3. 4. 6. V. ad 34, 2, 5. *favore hostium* perperam Lov. 3. V. ad 24, 40, 14. Tò *fuit* non adparet in Lov. 1.

§. 1. *Certamina cum tribunis prospiceret, die longiore prodicta*] *prospiceret cum tribunis* Voss. Lov. 1. 3. 6. et Gaertn. Tum *die longiore posita* Lovel. 3. *die longiore praedicta* Gaertn. *die longiore producta* Voss. Lov. 2. 4. 5. 6. Mead. 2. et edd. ante Gronov. qui recte dedit *prodicta*; quomodo Scalig. legendum monuit ad Festum in voce *Prodidisse*. V. ad cap. praec. §. 5. et ad 3, 57, 6. In praecedentibus Scipionis praenomen *P.* ignorat Lov. 6.

In Liternum concessit] Scribendum non *in Liternum concessit*, sed *in Literninum*, ut subintelligas *rus*. alioqui *Liternum* dixisset, absque praepositione. GELEN. Pall. et vet. ed. *in Liternum concessit*. GEBH. *in Literninum* Lovel. 5. 6. et ed. Camp. quam lectionem quum ex mente Gelen. Froben. anno 1535. recepisset, et multi editores servassent, postea Basileenses anno 1555. operarum errore *in Liternium* vulgarunt, at mox Sigon. *in Liternum*. Sed merito Gelenii emendationem Gruterus r[...] duxit. Recte autem intelligend[...] monetur rus Literninum, vel v[...] lam in agro Liternino. Infra [...] cap. *Ad eum privatum ex villa* [...] *extrahendum ad caussam dicend[...] non audeamus*. Plinius 14. Hi[...] Nat. 4. *Magna fama et Vetule[...] Aegialo perinde libertino fuit i[...] Campaniae rure Literrino, major[...]que etiam favore hominum, quoniam ipsum Africani colebat exsilium.*

§. 2. *Ac majori fortuna adsuetus*] Praeferunt libri omnes *ac majori fortunae assuetus*, non *fortuna*. GEBH. *fortuna* in una exstititGruteri editione prima, et ita ex *Mstis* solus praefert Gaertn. Livium ita loqui solitum fuisse, supra vidimus ad 31,35,3. Hic tamen eum *alia* loquendi forma usum esse, reliqui codd. et omnes priores typis descripti, *fortunae* servantes, evincunt. Insuper *et majori* Lov. 1. 3. 6. ac Voss.

Quam ut reus esse sciret, et submittere se] Cod. Mog. *quam ut res esse inciperet*. Forte librarius dare voluit *quam ut reus esse inciperet*. Certe *res* et *reus* etiam alibi commutantur. V. ad 45, 37, 8. Videtur tamen hic patrocinium optimi Msti deserendum, et vulgata lectio defendenda esse. Similiter loquitur Liv. 9, 4, 8. *Quoniam ne victi quidem ac capti fortunam fateri scirent.* ubi

tribunis prospiceret, die longiore prodicta, in Li-
terninum concessit; certo consilio, ne ad caussam
dicendam adesset. Major animus et natura erat, ac 2
majori fortunae adsuetus, quam ut reus esse sciret,
et submitteret se in humilitatem caussam dicentium.
Ubi dies venit, citarique absens est coeptus, L. 3
Scipio morbum caussae esse, cur abesset, excusabat.

videnda sunt, quae notantur. Praeterea et *submitteret se* Lov. 1. 2. 3. 5. 6. Harl. Mead. 1. Hearnii L. 1. et odd. vott. Primus Frob. anno 1535. *submittere* vulgavit. Si ex cod. Mog. adsentior; sin, vulgatum mutandi legitimam caussam non video, licet *submittere* firmetur fide Voss. Lov. 4. Mead. 2. et Gaertn.

§. 3. *L. Scipio morbum caussam esse, cur abesset, excusabat*] Scribendum *morbum caussae esse*, non *caussam*. id casu ita scriptum videri poterat, nisi post aliquot versus repeteretur: *Cum L. Scipio excuset, morbum esse caussae fratri*, consentientibus vetustis codicibus. GELEN. Neque hanc reprehendo phrasin. Caesar lib. 3. de Civili [cap. 72.] *Non illi paucitatem nostrorum militum, non iniquitatem loci* etc. *caussae fuisse cogitabant*. Sed ajo, veterem lectionem male repudiatam Gelenio esse: *morbum caussam esse*. Ut et infra *Quum L. Scipio excuset, morbum esse caussam fratri*. Tuetur auctor lib. 24, [16, 13.] *Singulos jurejurando adigam, nisi queis morbus caussa erit, non aliter, quam stantes, cibum potionemque, quoad stipendia facient, capturos esse*. Eodemque lib. [cap. 18, 7.] *Qui quadriennio non militassent, quibus neque vacatio justa militiae, neque morbus caussa fuisset*. Lib. 34, [56, 9.] *Ut caussas cognoscerent eorum, quibus aut emerita stipendia, aut morbus caussae essent*. Nam ne errent tirones, *caussae* hic plurativo numero dicuntur. Duodecim tabulae *si morbus aevitasve vitium escit*. Auctor ad Herennium lib. 2, [13.] *Ut major annis sexaginta, et cui morbus caussa est, cognitorem det*. Caelius ad Cic. Ep. 8. *Qui eorum stipendia emerita caussas, quibus de caussis missi fieri debeant, habeant*. Gellius 16, 4. J. FR. GRON. Gelenius tamen etiam ad libros veteres provocat, in quibus et hic et paullo post *causae* legi dicit. Et sic quoque in duobus Hearnianis est. Gronovianos numero vincere facile, *causae* a scribis profectum aegre possum credere. Ex iis, quae hic adferuntur, non necessario sequitur, Livium semper eodem modo loquutum esse. *Causam* recte dici, nemo negabit; sed quia libri sunt, qui *causae* habent, etiam ita argumentari licet, librarios, quum viderent, hoc aliis locis in accusativo efferri, sibi persuasisse, hic perperam scriptum esse *caussae*. Ob eamdem rationem Langius, Gruterus, Graevius, Jac. Gronovius, et alii ante eos, quod in Cic. de Amic. cap. 2. quidam libri habebant, *Quod autem his Nonis in nostro collegio non adfuisses, invalitudinem causae, non moestitiam, fuisse*, videntur praetulisse alteri scripturae *causam*, quam in omnibus suis codd. quos se pluri-

4 quam excusationem quum tribuni, qui diem dixerant, non acciperent, et ab eadem superbia non venire ad caussam dicendam arguerent, qua judicium
5 et tribunos plebis et concionem reliquisset; et, quibus jus de se dicendae sententiae et libertatem ademisset, his comitatus, velut captos trahens, trium

mos habuisse testatur, fuisse scribit Aldus. DUK. Utramque locutionem *morbum caussam esse*, et *morbum caussae esse* probam esse, quum in confesso sit, ei non inmorabimur. Eo posito, cum Cl. Dukero emendationem Gelenii priscae lectioni, quam Gronovius perperam reduxit, praeferendam judico. Pro ea enim stat major Mstorum numerus. Certe hujus partis operis Liviani consului undecim codices manu exaratos. Ex illis autem *morbum caussae esse* legunt Voss. Lov. 1. 3. 4. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et Lov. 6. a manu 2. Similiter legunt etiam Hearnii L. 1. et N. Deinde pronius librariis fuit, doctiorem et minus obviam locutionem *morbum caussae esse* mutare in notiorem *morbum caussam esse*, quam contra. Ob has igitur caussas hic et mox §. 10. lectionem, quae Gelenio placuit, Livio reddidi. Mox §. seq. *ad caussam dicendum* Voss. Voces autem *et conciones* desunt in Gaertn.

§. 5. *His comitatus, velut captos trahens, triumphum de populo Romano egisset, secessionemque eo die in Capitolio a tribunis plebis fecisset*] Pal. alter *triumphum populi Romani egisset secessionem. Eo die quo in Capitolium a tribunis plebis fecissetis, habetis* etc. GEBH. *his comminatus* Lov. 1. et 6. *his comeatus velut captus* Harl. Tum *triumphum P. R.* (vel *populi Romani) egisset* omnes scripti, et editi ante Aldum, qui *de populo Romano* ex cod. Mog. emendavit. In posterioribus verbis mire variant codd. *secessionem Romae* (*r* legit Voss.) *eo die quo* (τὸ *quo* deest in Lov. 6.) *in Cap. a tr. pl. fecisset* exhibent Voss. et Lov. 1. ac 6. *concessionem Romae eodem die quo in Cap. a tr. pl. fecissetis* Lov. 2. in margine. *successionem Romae eo die quo in Cap. a tribuno pl. fecissetis* Gaertn. *secessionem ro^e eo die quo in Cap. a tr. pl. fecisset* Lov. 3. *secessionem eo die quo in Cap. a tr. pl. fecissetis* Lov. 2. et 4. neque aliter Lov. 5. et edd. priscae, nisi quod *fecisset* praeferant. *secessionem eo die in Cap. a tr. pl. fecissetis* Harl. et Mead. 2. *secessionemque eo die in Cap. a tr. pl. fecissetis* Mead. 1. At lectio, quae nunc obtinet, primum adparuit in ed. Frob. anni 1531. In praecedentibus *sententiae de se dicendae* Voss. Lov. 1. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Vox *sententiae* deest in Lov. 2.

§. 7. *Ut, ad quem ante annis septemdecim, exercitum et classem habentem*] 40, 52. *Quae bello Ligustino ante annis octo vovisset.* Plura exempla non habeo, quibus hoc satis, ut mihi videtur, insolens confirmem. Hoc loco scripturam variare, ex Hearnii adnotatis intelligo. DUK. Neque aliud mihi hujus locutionis exemplum succurrit. Eo etiam opus non est, quum aliter Livium reliquisse mihi persuasum sit. *ad quem antea exercitum* praeferunt

phum de populo Romano egisset, secessionemque eo die in Capitolium a tribunis plebis fecisset: *Habetis* 6 *ergo temeritatis illius mercedem. quo duce et auctore nos reliquistis, ab eo ipsi relicti estis. et tantum animorum in* 7 *dies nobis decrescit, ut, ad quem ante annos septemdecim, exercitum et classem habentem, tribunos plebis*

omnes codd. nostri, Hearnii L. 1. Crevierii Victorin. et edd. principes. Moguntini deinde monuerunt, se in cod. suo invenisse *ut ad quem ante annos quindecim exercitum.* Forte librarii inciderant in codicem, in quo per compendium scriptum erat *antea a. XV*, vel continua serie *antea XV*; unde se non expedientes, numerorum notis ejectis, *antea* dederunt. Moguntinam lectionem mox Aldus recepit; nisi quod, ea paullulum mutata, dederit *ut ad quem ante annis XVII. exercitum*; id autem reliqui omnes servarunt. Particulam *ut* recte recepit. Eam eliserant ultimae literae vocis praecedentis *decrescit.* Vide ad 24, 16, 17. Pro *annos* vero perperam adscivit *annis*, in nullo cod. obvium. Alterum itaque ejus loco admisi, quod et Crevierio magis placebat. Ut autem Aldus pro *quindecim* daret *XVII*, rationem temporis exigere, existimasse videtur. Certe *quindecim* servari nequit. Nam ad Scipionem ex Sicilia reducendum tribuni et aedilis missi sunt M. Cornelio Cethego, P. Sempronio Tuditano consulibus, qui magistratum obtinuerunt anno V. C. IↃXLIX. V. 29, 20. Scipioni autem dies dicta est anno V. C. IↃLXVI. quo consules fuerunt M. Aemilius Lepidus et C. Flaminius. Inter eos autem consules elapsi sunt septemdecim anni, si alterutrum tantum annum extremum numeramus, sive primum, sive ultimum; at anni tantum sedecim, si utrumque extremum omittimus. In Livio vero quaedam occurrere exempla, unde statuendum videtur, eum alterutrius extremi in numero annorum colligendo rationem habuisse, supra dictum est ad 4, 20, 8. Contra dari alia, quae probant, cum illo casu annos primum et ultimum exclusisse, videbimus ad 42, 10, 5. Priorem numerandi rationem Aldus, *XVII* emendans, secutus est; sed si posteriorem sequi velimus, emendandum est *sextumdecimum.* Certe numerum cod. Moguntini aperte falsum esse patet.

Tribunos plebis aedilemque in Siciliam mittere ausi sumus] *tribunos plebis aedilesque* Lov. 5. *tri. ple. aedilesque* edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. *tribuni plebis aedilesque* illis proximae. Moguntini deinde monuerunt, se in cod. suo invenisse *tribunum plebis aedilemque mittere in Siciliam*; ex quo Aldus legendum vidit *tribunos plebis aedilemque*, quia ex sententia Q. Metelli missi sunt *duo tribuni plebis et aedilis*, ut Livius refert 29, 20. Et ita in reliquis scriptis nostris fuit, nisi quod pauci per compendium *trib. pl.* et Lovel. 2. atque Harl. *tribunum plebis* praeferant. In transponendis autem vocibus ac legendo *mittere in Siciliam* codici Moguntino adsentiuntur Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. ambo; quare etiam recepi. Mox *prenderent* Voss. et Lov. 1, 2. ac 4. V. ad 2, 29. 4.

aedilemque mittere in Siciliam ausi sumus, qui prebenderent eum, et Romam reducerent, ad eum privatum ex villa sua extrahendum, ad caussam dicendam, mittere
8 *non audeamus?* Tribuni plebis, adpellati ab L. Scipione, ita decreverunt, *Si morbi caussa excusaretur, sibi placere, accipi eam caussam, diemque a collegis pro-*
9 *dici.* Tribunus plebis eo tempore Ti. Sempronius Gracchus erat, cui inimicitiae cum P. Scipione intercedebant. is, quum vetuisset nomen suum decreto collegarum adscribi, tristioremque omnes senten-
10 tiam exspectarent, ita decrevit: *Quum L. Scipio excuset morbum esse caussae fratri, satis id sibi videri. Si P. Scipionem, priusquam Romam redisset, accusari non*

Ex villa sua extrahendum etc. *mittere non audeamus*] *ex villa sua trahendum* Voss. Lov. 1. 3. 5. 6. Hearnii L. 1. et edd. vett. *ex villa sua traducendum* edd. Ven. anni 1495. et quaedam aliae. Aldus auspicio cod. Mog. *extrahendum* recte legit. V. ad 5, 25, 13. Deinde *audemus* omnes nostri, Hearnii L. 1. et edd. antt. At ita dare debuerunt, quia supra τὸ *ut*, unde pendet verbum *audeamus*, omiserunt: qua particula adscita, pessime tamen Aldus *audemus* servavit; pro quo Frob. anno 1531. *audeamus* restituit.

§. 8. *Si morbi caussa excusaretur, sibi placere, accipi eam caussam*] *ut si morbi caussa* Voss. Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. 2. Gaertn. Hearnii L. 1. et priscae edd. Postea Frob. anno 1531. merito voculam *ut* expunxit. Vox *caussam* exsulat a Lov. 1. Mox *ad collegas* Lov. 2. et Harl. Voluerunt dare librarii *ab collegis*, ut est in Voss. Lov. 1. 4. et Gaertn. Tum *produci* Voss. Lov. sex, Gaertner. Hearnii L. 1. et editi ante Gronov. qui *prodici* dedit. Saepius ita peccarunt scribae. V. ad 2, 61, 7. 3, 57, 6. et cap. praec. §. 5.

§. 9. *Tribunus plebis eo tempore T. Sempronius Gracchus erat*] A. Gellius lib. 7. cap. 19. haec ita recitat, perinde atque P. Scipio pro fratre Lucio haec egisset, quae hic Gracchus pro P. Scipione egisse narratur. Valer. Max. lib. 4. cap. 1. tanquam Gracchus pro Lucio, non Publio, haec egerit, narrat. Livius paullo post omnium narrat opiniones. GLAR. Voces *eo tempore* exsulant ab Hearnii L. 1. Gracchi praenomen a Lov. 2. Id *T.* erat in plerisque codd. Sed *Ti.* recte substituit Frob. anno 1535. *erat T. Sempronius Gracchus* legit Lov. 3. alii *Gracus*. V. ad 3, 25, 5. *Graccus erat, qui pro P. Scipione intercedebat* Lov. 3. Mox *suum nomen* Lovel. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Deinde *tristioremque ejus sententiam* Voss.

§. 10. *Quum L. Scipio excuset, morbum esse caussam fratri, satis id sibi videri*] *morbum caussae fra-*

ssurum. tum quoque, si se adpellet, auxilio ei futu-m, ne causam dicat. Ad id fastigium rebus gestis, 11 *noribus populi Romani, P. Scipionem Deorum homi-mque consensu pervenisse, ut sub Rostris reum stare, praebere aures adolescentium conviciis, populo Roma- magis deforme, quam ipsi, sit.*

LIII. Adjecit decreto indignationem: *Sub pedibus* 1 *stris stabit, tribuni, domitor ille Africae, Scipio? id-* 2 *quatuor nobilissimos duces Poenorum in Hispania, atuor exercitus fudit fugavitque: ideo Syphacem cepit, annibalem devicit, Karthaginem vectigalem nobis fecit; ntiochum (recepit enim fratrem consortem hujus gloriae* 3 *Scipio) ultra Tauri juga emovit, ut duobus Petilliis*

i suo, id sibi videri Lov. 1. *mor- esse caussae fratri suo, id si- videri* Voss. et Gaertn. *morbum fratri suo caussam, satis id bi videri* Lov. 6. *morbum caus- esse fratri, satis id sibi vide-* Lov. 2. Harl. et Mead. ambo. *rbum esse caussae fratri, satis sibi videri* Lov. 3. et 4. V. ad 3. Praeterea *excusasset* cod. eg. Sed praestat vulgatum.

§. 2. *Quatuor exercitus fudit fu-vitque*] Particula *que* non est in huanaeo, nec aliis MSS. JAC. RON. *exercitus funditus fugavit* oss. *exercitus funditus fudit, fu-vit*, duplici lectione juncta aertn. *exercitus fudit, fugavit*, missa copulativa, Lov. 1. 4. 5. Mead. ambo, et edd. vett. Ita supra 28, 28, 9. *Quatuor exercitus Karthaginiensium fudi, fugavi, Hi-spania expuli.* 40, 48. *Extemplo fu-si, fugati, mox intra vallum pa-ventes compulsi.* Solet autem sae-pe in uno vel altero cod. copu-la inter eadem haec verba omit-ti, quae in vulgatis adest. V. ad 23, 11, 10. 35, 7, 8. 37, 57, 6. et ali-bi. Alia etiam verba Livius ἀσυν-δέτως junxit. V. ad 2, 54, 4. 9, 22, 6. et saepe. Hic tamen eam-dem expungere ausus non sum ob Mogunt. MSti auctoritatem; qui, quamvis mendose, servata tamen copula, exhibet *fudit neca-vitque*. Mox *Karthaginem nobis fe-cit subjectam* Voss. et Lov. 1. *Kar-thaginem vectigalem nobis fecit sub-jectam* Gaertn. *Karthaginem nobis vectigalem fecit* Lov. 6. at quatuor illa vocabula desunt in Lov. 4.

§. 3. *Antiochum, recepto ejus fra-tre consorte hujus gloriae, L. Cor-nelius Scipio ultra Tauri juga emo-vit*] Lege per parenthesin (*rece-pit enim fratrem consortem hujus gloriae L. Cornelius Scipio*). GE-LEN. Pall. *Antiochum, recepit ejus fratrem consors hujus gloriae L. Scipionem.* Vet. ed. *Antiochum, recepto ejus fratre consorte hujus gloriae, L. Cornelius Scipio ultra Tauri juga emovit.* GEBH. Lectio, quae ante Gelenium, et ed. Frob. anni 1535. vulgo exstabat, in uno tantum Lov. 5. obvia fuit. *rece-pit ejus frater consors hujus gloriae*

11 tria deserendi? Punici tamen belli perpetrati, q nullum neque majus neque periculosius Romani g sere, unus praecipuam gloriam tulit.

1 LIV. Morte Africani crevere inimicorum ani quorum princeps fuit M. Porcius Cato, qui vivo qu que eo adlatrare ejus magnitudinem solitus e hoc

quo ad primum consulatum secundum etiamsi Harl. *qui ad primum consulatum secundo etiamsi* Lov. 3. 4. et Mead. 2. *qui ad primum consulatum secundus etiamsi* Mead. 1. Sed recte haec verba emendavit Gelenius: cujus emendationem probavit quidem Glareanus, sed sensum non recte adsecutus est. Ex adnotatione enim praecedenti patet, eum per primam partem vitae Scipionis intellexisse tempus ante primum consulatum adeptum: quum contra Livius ad primam partem vitae referat etiam primum consulatum, et dicat, secundum consulatum, etiamsi adjicias censuram, gloria et rerum amplitudine priori conferendum non esse; unde verum esse efficit, primam partem vitae memorabiliorem fuisse, quam postremam. Eleganter hic particula *ad* inservit comparationi. Supra 22, 22. *Homini non ad cetera Punica ingenia callido ut persuasit.* Alia ex Cic. et Terent. exempla vide apud Tursell. de Partic. Lat. orat. cap. 4. Creditur autem ellipticum esse *quid secundus consulatus ad primum*, pro quid secundus consulatus comparatus ad primum. Plene ergo loquitur Terent. Eun. 4, 4, 14. *Ne comparandus hic quidem ad illum est.*

Et post reditum necessitas] Non est in codicibus *necessitas*, sed *necessitate*. GELEN. *necessitas* extat in solo Lov. 5. *necess* in Lov. 3. 4. 6. et Gaertn. qui faciunt cum Mstis Ge Paullo ante *filii caussa* Voss. rore, qui in scriptis saepe currit. Vide ad 37, 17, 7.

§. 11. *Unam praecipuam glori tulit*] *unus praecipuam* est, *unam*. GELEN. Omnes nostri ctionem a Gelenio damnatam vant, nisi quod mendosius pro *unam*, praeferat Voss. recte Gelenius *unus*, id est, lus. V. ad 3, 69, 3. Paullo a *nullum neque periculosius* Lov. 2. 3. 4. 6. et Mead. ambo. At cis *neque* repetitio caussa exti ut duae mediae dictiones per ram exciderint. V. ad 9, 11, *nullum majus neque periculo* Voss. Harl. et Gaertn. Sed que illud probandum. V. ad 1, 5.

§. 1. *Qui vivo quoque eo ad trare ejus magnitudinem soli erat*] Pall. uterque *lacerare ej magnitudinem*. GEBH. Suspic bar: *quorum princeps fuit M. Po cius Cato, vivi quoque allatra ejus magnitudinem solitus. Hoc a ctore existimantur.* J. FR. GRO *lacerare* Voss. Lov. 2. 4. 6. Mea ambo, Harl. et Gaertn. *ac lac rare* Lov. 1. 3. quomodo fere i fra hoc cap. *Nisi et ipsius fam sepulti laceretur.* Sed nihil mut Eleganter enim *adlatrare* dicu tur maledici et invidi, alteriu

hoc auctore existimantur Petillii et, vivo Africano, 2
rem ingressi, et, mortuo, rogationem promulgasse.
Fuit autem rogatio talis: *Velitis, jubeatis, quaeratur,* 3
quae pecunia capta, ablata, coacta ab rege Antiocho est,
quique sub ejus imperio fuerunt; quod ejus in publicum 4
relatum non est, uti de ea re Ser. Sulpicius praetor urbanus ad senatum referat? quem eam rem velit senatus

sese praestantioris, actis obtrectantes. Silius 8, 292.

— — *nigro adlatraverat ore*
Victorem invidia, et ventis jactarat iniquis.

Vide Bentl. ad Hor. 2. Satyr. 1, 85. ex quo etiam constat, *lacerare* et *adlatrare* a librariis commutari. *adlatrare* hoc loco jam legit Quinctil. 8. Inst. Orat. 6. pag. 732. ed. Burm. In reliquis verbis nihil codd. mutant, nisi quod *magnitudinem ejus* legant Lovel. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. ac deinde *solicitus erat* Voss. et Lov. 1. De quo errore v. ad 5, 22, 5. et 8, 13, 15. Omnino igitur probare nequeo conjecturam Gronovii, qui, invitis libris, tres voces ex Livio expungere, unam insuper mutare conatus est. Quid de ejectis vocibus *qui* et *erat* censeam, patet ex illis, quae contra Gruter. disputavi ad 25, 34, 15. Inmerito etiam *vivo quoque eo adlatrare ejus magnitudinem* in *vivi quoque adlatrare ejus magnitudinem* mutari, infra videbimus ad 42, 36, 7.

§. 2. *Et, vivo Africano, rem ingressi, et, mortuo, rogationem promulgasse*] Edd. principes cum Lov. 5. et Hearnii L. 1. exhibent *et vivo Africano reo caussam ingratam*: cujus loco recte Aldus, praeeunte cod. Mog. edidit, quod nunc obtinet. Nulli meorum consentiunt. *vivo Africano rem ingratam* praeferunt Harl. Mead. 1. et Gaertn. *vivo Africano rem ingrato* Voss. Lov. 1. 3. 4. et Mead. 2. *vivo Africano rem iniisse*, vel *inisse* Lov. 2. et 6. *Rem ingredi* est eam incipere. Infra 39, 28, 1. *Longe aliam ingressus disserendi viam.* 45, 21, 4. *Praetor novo maloque exemplo rem ingressus erat.* cap. 23, 15. *Lacedaemoniorum populum cunctatorem esse, et vix ea, quibus fidit, ingredientem.* Sall. Jug. 42. *Primo Tiberium, dein paucos post annos eadem ingredientem Cajum necaverunt.* ubi v. Cort. Cic. de Senect. 14. *Illum lux, noctu aliquid describere ingressum, obpressit.* Val. Max. 1, 8, 6. *Non audentibus Romanis proelium ingredi.* ubi vide Torren. Justin. 7, 6. *Ut est ingressus imperium.* l. 6. §. 8. ff. de Excus. tutor. *Divus pater meus, mox ingrediens principatum.*

§. 3. *Velitis, jubeatis, quaeratur, quae pecunia* etc.] Vox *quaeratur* non sine caussa offendit Cl. Crevierium. Ita enim orationem integram ac suis numeris constantem esse: velitis, jubeatis, ut praetor urbanus ad senatum referat de ea pecunia, quae capta ab Antiocho est. Pro *quaeratur* igitur legendum censet *Quirites*. Verum, ita hic legendum esse, jam diu antea monuerat Brisson. de Form. 2, 130. Mox *sub imperio ejus fuerunt* Voss. Lov. 1. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Ceterum post haec verba duae pagellae deerant in Lov. 3. usque ad 39, 2, 7.

§. 4. *Quod aes in publicum rela-*

5 *quaerere de iis, qui praetores nunc sunt?* Huic rogati ni primo Q. et L. Mummii intercedebant: senat quaerere de pecunia non relata in publicum, ita 6 antea semper factum esset, aequum censebant. P tillii nobilitatem et regnum in senatu Scipionum a cusabant. L. Furius Purpureo consularis, qui decem legatis in Asia fuerat, latius rogandum ce 7 sebat: non quae ab Antiocho modo pecuniae capt forent, sed quae ab aliis regibus gentibusque, C 8 Manlium inimicum incessens. Et L. Scipio, qu magis pro se, quam adversus legem, dicturum a parebat, dissuasor processit. is post mortem P. Af

tum non est] Antiqua scriptura est *quod ejus in publicum.* GELEN. Prisca lectio tantum exstat in Voss. Lov. 1. 3. 6. et Gaertn. Reliqui scripti stant cum Gelenio. Recte. 31, 4, 2. *Decemviros agro Samniti Appuloque, quod ejus publicum populi Romani esset, metiendo dividendoque crearet.* ubi vide, quae notantur. 38, 23, 10. *Ceteram praedam vendidit, quod ejus in publicum redigendum erat.* Mox voces *praetor urbanus* desunt in Lov. 6. Plures autem legunt compendiosa scriptura *praetor urb.* at *praetor urbis* Lov. 1. 2. 4. Voss. Harl. et Mead. 1. V. ad 25, 1, 11. Deinde vox *rem* abest a Lov. 1. Hinc *praetores modo sunt* legit Mead. 1. *modo* de praesenti dici, docet Voss. ad Catull. pag. 39. At reliqui omnes *nunc* tuentur.

§. 5. *Huic rogationi primo Q. et L. Nummii intercedebant*] *primo* abest a vet. lib. Porro autem *Mummii* lego, quae gens notissima est. *L.* quidem *Mummius* decem ab his annis praetor est. SIG. *primo* deest etiam in Lov. 2. 4. Harl. et Mead. utroque. Deinde *Q. et L. Nummii* in uno Lov. 5. *Q. et M. Numini* legit L 1. *Q. et Minutius* Gaertn. Q. *L. Minutii* Voss. et Lov. 6. Si liter fere infra iidem codd. gunt §. 11. Recte *Mummii* Si nius. V. infra ad 40, 52, 4.

§. 6. *Regnum in senatu Scipionum*] *in senatum* Voss. Tum S pionis Lov. 2. Mox *L. Purpu* omissa media voce, Gaertn. edd. priscae. Eam ex cod. M addidit Aldus, quae et in p risque reliquis Mstis super *Purpurio* etiam Lov. 2. 5. et 6. gonius emendavit *Purpureo.* ad 27, 2, 10.

§. 10. *Non quae ab Antiocho modo pecuniae factae forent*] *capt* malim. SIG. Scholion hoc Sig nii demum adparuit in ed. Ve anni 1592. eo mortuo vulgat quo emendavit errorem oper rum, in editione sua anni 15 commissum. Mox *ut Cn. Manlii inimicum incesseret* Lov. 2.

§. 8. *Is post mortem P. Africani*] *is morte P. Africani* Voss. Lo 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo. Gaertn. Mox *τὸ eam* non adp ret in Lov. 2. et Harl. Tum

pi fratris, viri omnium fortissimi clarissimique, m exortam rogationem est conquestus. *Parum* 9
ipu fuisse, non laudari pro Rostris P. Africanum post ortem, nisi etiam accusaretur. Et Karthaginenses *exsilio Hannibalis contentos esse: populum Romanum ne* 10
orte quidem P. Scipionis exsatiari, nisi et ipsius fama pulti laceretur, et frater insuper, accessio invidiae, actetur. M. Cato suasit rogationem, (exstat oratio 11
us de pecunia regis Antiochi) et Mummios tribunos auctoritate deterruit, ne adversarentur rogatio-i. Remittentibus ergo his intercessionem, omnes 12
ibus, uti rogassent, jusserunt.

q. *nisi accusaretur* Lov. 5. et 1. Camp. *nisi etiam accusarent* Mead. 1. V. ad cap. 40, 1.

§. 10. *Frater insuper accessione invidiae mactetur*] Antiqua scriptura *accessio* rectius, quam *accessione*. quod non dubito data opera depravatum ab istis delicatulis, qui hiatum ne in alienis quidem scriptis ferre possunt. GELEN. *accessione* Voss. Lov. 1. 5. 6. et Harl. at recte *accessio* emendavit Gelenius, quod in aliis meis superest. Locutio dicta per adpositionem. Eam inlustrat Gronov. infra ad 45, 7, 2. Paullo ante *nisi ipsius fama* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. vett. Particulam *et* Aldus, praeeuntibus membranis Mog. addidit. V. ad 2, 44, 3.

§. 11. *Exstat oratio ejus de pecunia regis Antiochi, et Mummios tribunos auctoritate deterruit*] *esse et oratio ejus* Voss. Lovel. 1. 2. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *exstat et oratio ejus* Lovel. 5. 6. Hearnii L. 1. et edd. vett. Primus Frob. anno 1535. τὸ *et* ex contextu ejecit. Deinde in *Mummiorum* nomine itidem hic variant scripti, ut supra §. 5. at insuper *Miminios* Harl. *Mimininios* Mead. 1. *et Minutius deterruit* Gaertn.

§. 12. *Omnes tribus, uti rogasset, jusserunt*] *uti rogas*, ut jam saepe admonui. SIG. Quem etiam vide ad 6, 38, 5. Verum recte Gronov. docet ad 31, 8, 1. interdum quidem Livium, ubi oratio ac narratio permittit, directam hanc formulam, *uti rogas*, adhibuisse; sin, verbo paullum inflexo, dixisse *uti rogarat*, *uti rogasset*: et quidem hic totius orationis seriem, ubi nemo loquens inducitur, nulliusve verba exprimuntur, sed solus historicus, quid factum sit, narrat, pati non posse, ut integra formula *uti rogas* referatur. Ejecta igitur, quam Sigonius adoptarat, lectione, reposuit, *uti rogasset*, quemadmodum Frob. anno 1535. edidit. Et ita plerique codd. quos consului. Verum *omnes tribuni, qui rogare jussi erant, jusserunt* Lov. 6. *omnes tribuni vel rogate jussi erant et est planior testus rogassent, jusserunt* Lov. 1. *omnes*

1 LV. Ser. Sulpicio deinde referente, quem ro
tione Petillia quaerere vellent, Q. Terentium Cull
2 nem Patres juſſerunt. Ad hunc praetorem, a
amicum Corneliae familiae, ut, qui Romae mortu
elatumque P. Scipionem (eſt enim ea quoque fa
tradunt, pileatum, sicut in triumpho ierat, in
nere quoque ante lectum iſſe, memoriae prodideri
et ad portam Capenam mulsum prosecutis funus d
diſſe, quod ab eo inter alios captivos in Africa
3 hoſtibus receptus eſſet: aut adeo inimicum eumd
ut propter insignem simultatem ab ea factione, q

tribuni rogaſſent, juſſerunt Voſſ. *omnes tribus, uti rogaſſent, jusserunt* editiones Frobeniana priores; quod perperam loco motum reduxi. *uti rogaſſent*, nempe duo Quinctii Petillii, quos rogationem promulgaſſe supra hoc cap. teſtatus eſt. Similiter 30, 43, 3. poſtquam narraſſet, M'. Acilium et Q. Minucium tribunos plebis ad populum tuliſſe, vellent juberentne, senatum decernere, ut cum Karthaginiensibus pax fieret, addit: *De pace uti rogassent, omnes tribus juſſerunt.*

§. 1. *Quem rogationem Petilii quaerere vellent*] Imo *rogatione Petilia*. GELEN. Libri noſtri omnes, *quem rogationem pecuniarum quaerere vellent*. GEBH. *quam rogationem Petilii* Voſſ. et Lov. 1. ac 6. *quem rogatione Petilii* Lov. 2. Harl. et ed. Ven. anni 1498. *quem rogatione pecuniarum* Lov. 4. 5. Mead. 2. Gaertn. et edd. principes. Sed verum Gelenius vidit. Liv. 42, 21, 8. *Rogationem Marciam de Liguribus magno consensu plebes scivit*. Ita *plebiscitum Valerium*. V. supra ad cap. 36, 9. Mox *Tuberonem*, pro *Culleonem*, Hearnii L. 1. Sed paſſim *Culleonis* cognomen et Livius
alii ei tribuerunt. V. ad 30, 43,

§. 2. *Alii hunc praetorem*
amicum] Lege *Ad hunc praeto*
et [§. 3.] pro *alii adeo inimic*
aut adeo inimicum; pro *prod*
runt, prodiderint. Ita tota pe
dus pulchre conſtabit: quam
qui bis perperam scripsit *a*
mire obscuravit. Et tamen t
vix poſſunt scribis imputari.
tempero ſtomacho, quoties
mentem venit ingeniorum
male auspicatorum, tametsi
mium crebro ſtomachandi m
riam praebeant. GELEN. U
Lov. 5. utroque loco ſtat cum
bris inpreſſis; reliqui codd.
Gelenio; nisi quod poſteriori
co *aut* desit in Lov. 1. Long
orationis ambitus, cui ta
intelligendae Livius interpos
vocibus, *ceterum ad hunc ni*
aequum aut iniquum praetore
consulere conatus eſt, loco c
rumpendo ansam dedit. Eum
ete expedivit Gronov. infra
40, 2. ubi etiam Gelenii emen
tionem probat.

Mulsum prosecutis funus de
se] Mulsum οἰνόμελι vocat P
tarchus, cum hanc eandem

adversa Scipionibus erat, delectus sit potissimum ad
quaestionem exercendam; ceterum ad hunc nimis 4
aequum aut iniquum praetorem reus extemplo fa-
ctus L. Scipio; simul et delata et recepta nomina le-
gatorum ejus, A. et L. Hostiliorum Catonum, et C.
Furii Aculeonis quaestoris: et, ut omnia contacta 5
societate peculatus viderentur, scribae quoque duo
et accensus. L. Hostilius, et scribae, et accensus,
priusquam de Scipione judicium fieret, absoluti
sunt: Scipio et A. Hostilius legatus, et C. Furius
damnati: *Quo commodior pax Antiocho daretur, Sci-* 6

tradit in Apophtheg. [pag. 196.] *Ἀποθανόντος δὲ τοῖς ἐπὶ τὴν ἐκφορὰν παραγιγνομένοις ἐνέχει πίνειν οἰνόμελι.* SIGON. Veteres Romani mulsum in deliciis habebant, et in triumpho milites ab imperatore eo donabantur. Plautus in Bacchid. [4, 9, 149.]

Sed, spectatores, vos nunc ne miremini,
Quod non triumpho. pervolgatum est, nihil moror.
Veruntamen accipientur mulso milites.

In eo exemplo et more tum Livius significat, Culleonem in Africani funere, renovata memoria triumphi ejus, pileatum dedisse mulsum, aut triumphi imitatum liberalitatem et imaginem hoc fecisse. TURN. 14. Advers. 21. An huc referendum votum Papirii supra 10, 42? *Voverat Jovi Victori, si legiones hostium fudisset, pocillum mulsi prius, quam temetum biberet, sese facturum.*

§. 4. *Ad hunc nimis aequum aut iniquum praetorem reus extemplo factus L. Scipio*] *Fieri reum ad praetorem*, pro apud praetorem, dictum. Sueton. in Tiber. [8.] *Fannium Caepionem reum majestatis ad judices fecit, et condemnavit.* Sic lib. 40, [24.] *Perseum ad patrem accusavit.* SIG. Ita *reus ad populum* 2, 54, 3. *criminari ad populum* 3, 9, 2. *criminari ad plebem* 3, 31, 4. *caussae criminum ad plebem* 5, 20, 7. *ad populum stupri damnare* 10, 31, 9. *accusare ad populum* 43, 8, 9. et 45, 37, 4. *diem dicere ad populum* Gell. 3, 4. Et quidem in hac eadem historia Val. Max. 3, 7, 1. *Diem illi ad populum M. Naevius tribunus plebis, aut, ut quidam memorant, duo Petillii dixerant.* Gell. 4, 18. *Quum M. Naevius tribunus plebei accusaret eum ad populum.* V. supra ad 7, 7, 4. Ceterum in loco Suetonii, quem Sigonius laudavit, constanter *apud judices*, non *ad judices*, editur. Deest etiam Scipionis praenomen *L.* in Lov. 2.

Et C. Furii Culleonis] C. Furius quaestor *Aculeo* cognominatur, non *Culleo*; quod cognomen in Terentia gente fuit, non Furia. GELEN. MS. *C. Furii Culleonis quaestoris.* MOD. Libri nostri omnes vitiose *C. Furiacii Leonis*; GEBH. *C. Furiatii*, vel *Furiacii*

pionem sex millia pondo auri, quadringenta octogi
7 *argenti plus accepisse, quam in aerarium retulerit:*
Hostilium octoginta pondo auri, argenti quadringe
tria: Furium quaestorem auri pondo centum trigin
8 *argenti ducenta.* Has ego summas auri et argenti
latas apud Antiatem inveni. in L. Scipione mal

Leonis Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. Mead. ambo, et Gaertn. cum edd. Camp. Rom. anni 1472. et Parm. *C. Furii Acilii Leonis* Harl. *C. Furii Atii Leonis* Hearnii L. 1. *C. Furii Leonis* memoratis editionibus proximae. *C. Furii Culleonis* ex cod. Mog. Aldus. Sed verum vidit Gelenius. Paullo ante *simul et recepta* Lov. 6.

§. 5. *Ut omnia contacta societate peculatus viderentur*] *contracta* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Mead. ambo, et Gaertn. Saepius ita librarios peccasse, vidimus ad 6, 28, 6. De voce *contactus* v. ad 2, 5, 2. et Gebhard. ad 4, 15, 8. Mox *Scipio et Hostilius* Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Harl. Mead. uterque, Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. vett. Sed praenomen Hostilio reddiderunt Moguntini ex cod. suo.

§. 6. *Sex millia pondo auri, quadringenta octoginta argenti*] *quadragintum octoginta* Lov. 1. *quadrigentum octoginta* Lov. 4. Harl. et Mead. 1. *quadringentum octoginta* Lov. 2. 5. et Mead. 2. cum edd. Campani, et aliis. Observat autem Cl. Periz. in Animadv. Hist. cap. 10. pag. 423. ingenti lapsu Pighium in Ann. ad ann. IↃLXVI. pag. 297. ex hoc loco adferre *quadragies et octuaginta argenti pondo*, idque haud dubie, quia statim litem *quadragies* aestimatam additur. Mox *retulerat* omnes scripti mei, Hearnii L. 1. et priscae edd. pro quo Aldus, praeeunte optimo duce, codice Mog. *retulerit* emendavit.

§. 7. *Octoginta pondo auri, argenti quadringenta tria*] *argenti XLIIII* Gaertn. *et argenti quadraginta tria pondo* Lov. 2. *et argenti quadringenta tria* Voss. et L. 6. *argenti quadringenta tria pondo* Lov. 4. Mead. ambo, et Hearnii L. 1. ac N. *et argenti quadringenta tria pondo* Lovel. 1. 5. et edd. vett. Vocem *pondo* in fine Aldus *τὸ et* ab initio Frob. anno 15 omiserunt. Sed omnia *argenti quadraginta tria* librarii culpa ... sulant ab Harl. Mox in fine dictio *pondo* non adparet in Gaertner. *et argenti ducenta pondo* praefert Lov. 2. *auri pondo centum triginta, argenti ducenta*, trajectis vocabulis, cod. Mog.

In L. Scipione malim equidem librarii mendum, quam etc.] Hoc ego ita intelligo, ut Livius dicat legi debere apud Antiatem, *Scipionem sex millia pondo argenti et quadringenta octoginta auri plus accepisse, quam in aerarium retulerit.* Quae deinde Livius ita comparat, ut sex millia pondo auri, et quadringenta octoginta argenti, ut librarii corruperant Livii opinionem, aequent ducenties quadragies H-S. Rursus sex millia pondo (ut Livius vult apud Antiatem legi debere) argenti, et quadringenta octoginta auri aequent quadragies H-S. quae ratio non admodum differt a Budaei supputatione. Ostendit autem, aurum eo tempore non tanta aestimatione Romae fuisse, ut posterioribus inde annis: quod

equidem librarii mendum, quam mendacium scriptoris, esse in summa auri atque argenti. Similius enim 9
veri est, argenti, quam auri, majus pondus fuisse; et potius quadragies, quam ducenties quadragies, litem aestimatam: eo magis, quod, tantae summae 10
rationem etiam ab ipso P. Scipione requisitam esse

etiam ipse Budaeus multis locis asseverat. Caeterum hujus historiae Gellius meminit lib. 4. cap. 18. et Valer. Max. lib. 3. cap. 7. GLAR. Ex verbis sequentibus constat, Livium conjecisse, vitiata Antiatis verba, unde L. Scipioni litem ducenties quadragies aestimatam fuisse dicendum foret, ita emendanda esse, ut inde tantum quadragies H-S. efficiatur. Id autem qua emendatione fieri possit, non addit. Qua ratione Antiatem integritati restituendum Glareanus existimarit, ex praemissa ejus adnotatione patet. Ejus sententia duplicem ob caussam displicuit Clarissimo Periz. in Animadv. Hist. cap. 10. pag. 424. primo, quia in ceteris auri mentio praecedit constanter argentum: deinde, quia summa haec Glareani excedit *quadragies*, quo litem Scipioni aestimatam vult Livius, trecentis et viginti millibus H-S. Ipse itaque putat, potius erratum a librario in numerorum notis, quod et facilius fieri potuit, et saepissime factum, quam transpositis ipsis *auri* et *argenti* vocabulis. Nempe ut *IↃↃCIↃ* id est *sex millia* pondo auri dederit pro *IↃC* seu *sexcentis*, et *CCCC* seu *quater centena* pro *CIↃ CIↃ CIↃ CIↃ*, vel *CIↃ IↃↃ*, id est *quatuor millibus*: quae notae olim paullo convenientius inter se fuerunt scriptae, ut docuit Petr. Servius in Juven. Fer. cap. 4. Sexcenta autem pondo auri et quatuor millia pondo argenti simul computata exacte respondere quadragies H-S. Superesse quidem *octoginta* pondo argenti, quorum in summa ad H-S. redacta Livius rationem non habuit, quoniam ea rotundo numero, vel eodem, quo cetera, modo exprimi non poterant, quippe quum non una centena, sed tantum duo et triginta millia nummorum explerent. Plane quemadmodum in altera quoque summa, in quam Scipionem damnatum scripserat librarius, ad *ducenties quadragies* sestertium reducta fecit, ubi praetermissa ab eo est tota argenti summa *quadringentorum octoginta pondo*, seu excii millium sestertiorum. Sola enim *sex millia pondo auri* facere *ducenties quadragies H-S*.

§. 9. *Similius enim veri est*] *vero est* Harl. Utroque modo Livium locutum esse, vidimus ad 5, 21, 9. Reliquis ergo codd. vulgatum defendentibus adhaereo.

Potius quadragies, quam ducenties quadragies, litem aestimatam] Credit ergo Livius, L. Scipionem judicatum, non *sex millia*, sed *mille pondo* auri plus accepisse, quam in aerarium retulisset: nam *mille pondo* auri sunt *quadragies sestertium*. Excurrentis summae *quadringentorum octoginta pondo argenti* vel rationem in lite aestimanda habitam non fuisse, quod longe major erat summa auri, quam argenti, vel scriptores veteres rotundo numero usos fuisse, putat Budaeus 3. de Asse pag. 77. Posterius pla-

11 in senatu, tradunt: librumque rationis ejus, qu
Lucium fratrem adferre jussisset, inspectante sen
12 suis ipsum manibus concerpsisse: indignantem, qu
quum bis millies in aerarium intulisset, quadrag
13 ratio ab se posceretur. ab eadem fiducia animi, qu
quaestores pecuniam ex aerario contra legem pro
re non auderent, poposcisse claves, et se apertur
aerarium dixisse, qui, ut clauderetur, effecisset.

1 LVI. Multa alia, in Scipionis exitu maxime vit
dieque dicta, morte, funere, sepulcro, in divers

cet Gronovio 3. Pecun. vet. 7. DUK. *extimatam* Lovel. 1. 4. et Gaertn. *existimatam* Lovel. 2. et Harl. passim a librariis commisso errore. V. ad 34, 2, 5.

§. 10. *Rationem etiam ab ipso P. Scipione requisitam esse*] Sic etiam Gell. 4, 18. cui accusator P. Scipionis est *Naevius*. Valer. Max. 3, 7, 1. a L. Scipione rationem requisitam, et de accusatore P. Scipionis varie relatum tradit. DUK. *ab ipso requisitam esse P. Scipione* omnes codd. mei, (nisi quod quidam insuper legant *P. Scipionem*) et edd. ante Aldum, qui ex fide cod. Mog. voces trajecit, ut nunc editur.

§. 11. *Inspectante senatu suis ipsum manibus compressisse*] Hic quoque *concerpsisse* restitui, non temere, sed auctoritate fretus. SAB. *compressisse* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. Mead. ambo, et edd. principes. *comprensisse* Lov. 6. *conscripsisse*, vel *consc'psisse* Gaertn. *concerpsisse* emendat etiam Budaeus 1. de Asse pag. 204. Sabellicus quidem non explicat, qua auctoritate ita emendaverit; secutus tamen videtur Valer. Max. et Gell. quorum hic 4, 18. *discidit suis manibus et concerpsit*; ille 3, 7, 1. *discerpsit*, eamdem historiam referentes, dixer Praeterea *spectante senatu* Lov

§. 12. *Indignantem, quod, q bis millies in aerarium intulis indignatum* Voss. Lovel. 1. 6. Gaertn. cum edd. vett. Val. M l. laud. *Indignatus de ea re d tari, quae sub ipso legato admi strata fuerat*. Sed *indignan* Frob. anno 1535. reposuit. D *quum hiis millies* Mead. 1. *qu is millies* Lov. 2. Val. Max. l. la *Aerarium meo ductu meisque spiciis bis millies H-S. uberius ci*. Insuper *in aerarium tulis* Lov. 2. *in aerarium retulisset* L 5. Supra hoc cap. *plus accep se, quam in aerarium retuler* Verum *intulisset* Aldus ex co Mog. mutavit. Et ita reliq codd. nostri. Infra 39, 29. *quoque se in aerarium illatur* Vide ad Livii praef. §. 2.

§. 13. *Ab eadem fiducia anim quum quaestores pecuniam ex aer rio*] Plutarchus sic quoque Apophthegm. [pag. 196.] *Χρήμ τα δὲ τῆς συγκλήτου λαβεῖν δ τὸν ἐκ τοῦ ταμείου ψηφισαμέν τῶν δὲ ταμιῶν ου βουλομέν ἀνοῖξαι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἀ τὸς ἀνοίξειν ἔφη· καὶ γὰρ κλε εσθαι δι' αὐτὸν πλήσαντα Χρ μάτων τοσούτων τὸ ταμιεῖον.* SI

hunt: ut, cui famae, quibus scriptis adsentiar,
a habeam. Non de accusatore convenit: alii M. 2
aevium, alii Petillios diem dixiſſe scribunt: non de
mpore, quo dicta dies sit: non de anno, quo mor-
us sit: non ubi mortuus, aut elatus sit. Alii Ro- 3
ae, alii Literni et mortuum, et sepultum: utro-
que monumenta oſtenduntur et ſtatuae. Nam et
iterni monumentum, monumentoque ſtatua super-
posita fuit, quam tempeſtate disjectam nuper vi-
mus ipsi. Et Romae extra portam Capenam in 4

ab eadem fiducia animi Lov. 2. Harl. Vox *animi* omittitur in aruii L. 1. quemadmodum τὰ *aerario* in Lov. 2. Mox *claves*, l *clavis poposcisse* praeferunt v. 2. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 1. *Multa alia, in Scipionis itu maxime vitae*] MS. *Multa lia, in Scipionis fine tum maxime tae.* Legerim *Multa alia, in Scipionis exitu cum maxime vitae.* quia illa eſt solens hiſtoricis locutio. MOD. Modio adsentiri equeo. Nam *cum maxime* saepe quidem apud hiſtoricos obcurrit, sed pro hoc maxime vel praesertim tempore, ut *tum maxime* pro o praesertim tempore. V. ad 27, 4, 2. Id autem hic non requiritur. Sed *in exitu maxime vitae* eſt praesertim in exitu vitae: quo sensu simpliciter *maxime* centies centiesque apud Livium obcurrit. Puto igitur *fine tum* in cod. Mog. per errorem librarii natum eſſe ex τῷ *exitu*, ex ultima litera vocis praecedentis in initio hujus propter ductuum similitudinem adscita litera *f*, in fine autem τῷ *m* repetito ex initio sequentis.

§. 2. *Alii M. Naevium*] Pall. et vet. ed. *Navium*. GEBH. *M. Manlium* Harl. *M. Navium* reliqui codd. mei, cum edd. vett. Infra vero §. 6. *M. Navii*, vel *Navi*, omnes et manu et typis descripti. Sed recte Moguntini ex cod. suo *M. Naevium*, et infra *M. Naevii* emendarunt. Ita enim vocatur apud Valer. Max. 3, 7, 1. et Gell. 4, 18.

Dicta dies sit: non de anno, quo mortuus sit: non ubi mortuus, aut elatus sit] *Tò sit* primo loco omisit Voſſ. Deinde *mortuus sit, aut delatus sit*, reliquis omiſſis, Lovel. 1. *mortuus aut delatus sit* Gaertn. *mortuus sit aut delatus* Lov. 2. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. *mortuus sit aut elatus* Lov. 5. et edd. principes, pro quo in aliis *mortuus sit elatus* exſtat. *delatus* etiam Voſſ. quod natum primo videtur, quia, qui verba scribenti praeibat, non satis diſtincte voces *aut elatus* pronunciavit. Eam, quae nunc exſtat, lectionem Aldus ex cod. Mog. adscivit. *elatus* eſt sepultus. Supra 2, 33, 11. *Sumtus funeri defuit. Extulit eum plebs sextantibus conlatis in capita.* 24, 22, 17. *Periculumque ingens manet, ne libera efferatur respublica.* ubi vide Sigon. Juſtin. 12, 1. *Milites magnis funerum inpensis extulit.* V. viros doctos ad Nepot. Ariſt. cap. ult.

Scipionum monumento tres ſtatuae sunt: quar
duae P. et L. Scipionum dicuntur eſſe, tertia po
5 tae Q. Ennii. Nec inter scriptores rerum discrep
solum, sed orationes quoque, si modo ipsorum sun
quae feruntur, P. Scipionis et Ti. Gracchi abho
6 rent inter se. Index orationis P. Scipionis nom
M. Naevii tribuni plebis habet: ipsa oratio sine n
mine eſt accusatoris. nebulonem modo, modo n

ad Petron. cap. 111. et Kirchm. de Funer. 2, 1.

§. 3. *Monumentoque ſtatua superinposita fuit*] *et monumento* Gaertn. Tum *superposita* Lov. 2. et Harl. Sed de verbo *superinponere* v. ad 21, 2, 5.

Quam tempeſtate disjectam nuper vidimus ipsi] Vox *tempeſtate* exsulat a Lov. 2. et Mead. 1. Deinde *ſtatuam tempeſtate disjectam* intelligere poſſumus, cujus diffractae membra paſſim dispersa sunt: quo sensu *disjectam tempeſtate claſſem* habuimus 21, 49, 5. ubi vide. Mallem tamen, si per codices, qui hic omnes *disjectam* tuentur, liceret, *tempeſtate dejectam*, de basi nempe, vel de monumento, cui superinposita erat. Infra 39, 7, 8. *Malus in circo inſtabilis in signum Pollentiae procidit, idque dejecit.* 40, 2. *Cum vento tempeſtas coorta signa aenea in Capitolio dejecit.* Jul. Obseq. de Prodig. cap. 60, 1. *Signa aenea in Capitolio dejecit.* cap. 75. *Procelloſa tempeſtate pontis maximi tectum cum columnis in Tiberim dejectum.* cap. 89. *Romae et circa fulmine pleraque dejecta sunt.* Solent *dejicere* et *disjicere* commutari. V. Nic. Heinsium ad Nason. 12. Met. 108.

§. 4. *Monumento tres ſtatuae sunt: quarum duae P. et L. Scipionum*] Omnia haec verba desunt in Hearnii L. 1. neglege librarii ob vocis *Scipionum* re tionem. Vide ad 9, 11, 11. vox *quarum* exsulabat a Lov et edd. vett. quam Aldus ex M cod. retraxit. Consentiunt r qui noſtri. Mox *τὸ esse* non co paret in Harl.

§. 5. *Si modo ipsorum sunt, q feruntur, P. Scipionis et Ti. Gr chi, aberrant inter se*] Rectius codicibus legitur *abhorrent in se.* GELEN. Omnes libri *ab rant.* GEBH. *P. Scipionis* nes unt Lovel. 5. et edd. vett. qu voces Moguntini ex cod. suo a sciverunt. Easdem servant re qui Mſti. Tum *et Sempronii Gr chi* Lov. 2. et Harl. Reliqui v gatum defendunt, nisi quod pl res eorum male *T. Gracchi* pra ferant. Deinde *aberant* Lov. *aberrant* reliqui, cum Hearnii L 1. pro quo recte Gelenius ex Mſ Mog. *abhorrent* emendavit. Olin omiſſa adspiratione, *aborre* scriptum fuerat, quod inperi in *aberrant* mutarunt. Pari mod variant codd. supra 22, 13, Et ita *error* et *horror* commutan tur. V. ad 39, 8, 4. Utrum Sci pio orationis, quae nomine eju circumferebatur, auctor exſtite rit, non convenire, teſtatur quo que Gellius 4, 18.

§. 6. *Nebulonem modo, modo nu gatorem adpellat*] MS. habet *ne bulonem modo, modo nugatorem ap*

...orem adpellat. Ne Gracchi quidem oratio aut 7
...illiorum, accusatorum Africani, aut diei dictae
...icano ullam mentionem habet. Alia tota seren- 8
... fabula est Gracchi orationi conveniens: et illi
...ctores sequendi sunt, qui, quum L. Scipio et ac-
...satus, et damnatus sit pecuniae captae ab rege,
...atum in Etruria fuisse Africanum tradunt. quo 9
...st famam de fratris casu adlatam, relicta lega-

...antis. MOD. Thuan. *nebulo-* ... *modo nugatorem.* In quem ...dum aliquoties supra restitu... Livius. J. FR. GRON. Alte... *modo* expungunt etiam Voss. ...v. 1. 2. 4. Harl. Mead. ambo, ...ertn. Hearnii L. 1. et Crevie... Victor. Videri posset, vocem ...b, quae geminanda erat, in... librariorum semel omissam ... Eum enim errorem eos sae... commisisse, constat ex illis, ... notantur ad 33, 27, 4. Ve... id minus placet, partim quia ... tantum codd. iique minoris ...toritatis, Lov. 5. et 6. editis ...sentientes *nebulonem modo*; ...*do nugatorem* praeferunt; par... quia cod. Mog. inverso vo...bulorum ordine legit *modo ne...lonem, modo nugatorem;* quae ...constantia suspicionem movet, ...terum *modo* a mala manu, et ...o cujusque arbitrio vel hoc, ...el illo loco interpositum esse. ... quis tamen, praestantissimi ...dicis auctoritate motus, nihi...minus alterum *modo* defenden...dum existimet, ejus Msti testimo...nium hic illud minuit, quod vi...ti manifestus insuper, pro *ap...pellat*, legat *appellantis*. Id enim ...si recipimus, sequitur, Scipio...nem reum ab accusatore modo nebulonem, modo nugatorem ...adpellatum fuisse; quum contra ...illa accusatorem adpellarit Sci...pio; cujus verba haec laudat Gell. 4, 18. *Sed censeo relinquamus ne-bulonem hunc: eamus hinc protinus Jovi optimo maximo gratulatum.* Probo igitur sententiam Clariss. Gronovii, et cum eo lego *accusatoris. nebulonem, modo nugatorem adpellat.* Genus autem loquendi pluribus inlustratur ad 3, 37, 8. Recte autem jungit *nebulonem* et *nugatorem.* Nam, teste Festo ea voce, *nebulo dictus est, ut ait Aelius Stilo, quod non pluris est, quam nebula, aut qui non facile perspici possit, qualis sit, nequam, nugator.* Paullo ante *sine nomine accusatoris est* Lov. 5. et ed. Camp. *est sine nomine accusatoris* Lov. 6. An igitur, etiam τῷ *est* ejecto, legendum *ipsa oratio, sine nomine accusatoris, nebulonem, modo nugatorem adpellat?*

§. 8. *Et accusatus damnatus sit*] Vet. lib. *et accusatus, et damnatus sit.* SIG. Similiter non tantum omnes codd. sed etiam edd. excepta sola Basil. anni 1554. quae posterius *et* operarum lapsu omisit. Mox *fuisse in Etruria* Harl.

§. 9. *Quo post famam de fratris casu adlatam etc. cucurrisse eum Romam*] *quod post famam* Mead. 2. *et post famam* Lov. 2. Sed non expediebant se librarii, neque videbant, jungendum esse *post famam quo adlatam.* Tum *de casu fratris* Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Prae-

tione, cucurrisse eum Romam; et, quum a po recta ad forum se contulisset, quod in vincula di fratrem dictum erat, repulisse a corpore ejus via rem: et tribunis retinentibus, magis pie, quam

10 viliter, vim fecisse. Hinc enim ipse Gracchus q ritur, dissolutam esse a privato tribuniciam potes tem: et ad postremum, quum auxilium L. Scipio pollicetur, adjicit, tolerabilioris exempli esse, a t buno plebis potius, quam a privato, victam vid

11 et tribuniciam potestatem, et rempublicam esse. S ita hanc unam inpotentem ejus injuriam invidia o

terea *currisse* Lov. 1. Si codd. addicerent, mallem, adsentiente Celeberr. Dukero, *accurrisse eum Romam*. Cic. 3. de Offic. 31. *Quod quum audivisset adolescens filius, negotium exhiberi patri, accurrisse Romam.*

Quum a porta recte ad forum se contulisset] *recta* ex vet. lib. SIG. Eadem est ed. Basil. anni 1554. quae operarum aberratione *recte* exhibet, invitis ceteris excusis, et scriptis omnibus, praeter unum Lov. 2. qui in eodem lutó haeret. V. ad 3, 46, 5. *recta a porta* legit Gaertn.

In vincula duci fratrem dictum erat] Omnes libri habent *duci fratrem jussum erat*. GEBH. *in vincula duci fratrem invenerat* Voss. Lov. 1. 6. et Lov. 2. in margine. *in vincula duci fratram jussum erat* Lovel. 2. in contextu, Lov. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et primae edd. pro quo Aldus *dictum erat* ex cod. Mog. reposuit. Mox *renitentibus*, pro *retinentibus*, Lov. 6. a manu 2.

§. 10. *Hinc enim ipse Gracchus queritur*] Tu scribe *Haec enim ipsa*. GELEN. Pall. *Haec enim i* *Gracchus queritur*. GEBH. H *enim ipse Gracchus* Lov. 5. Hi et priscae edd. Postea Mog ni professi sunt, se in cod. reperisse *Hinc enim ipse Tiber* *Gracchus queritur*. Ex ejus ve giis Aldus dedit *Hinc enim i* *Gracchus*; pro quo Gelenius em dat *Haec enim ipsa*, ut exstat Lovel. 2. 4. Mead. utroque, Gaertn. quum vox *ipsa* omi sit in Lov. 1. 6. et Voss. Sigoni primarum edd. lectionem re cavit. Mihi Aldina lectio ad det, quam Livio reddidi.

Et ad postremum, quum auxili *L. Scipioni polliceretur*] Prima v cula deest in Lov. 2. Dein *pol* *cetur* Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mea ambo, et edd. principes, qu rum auctoritati parui. Mox *potius* repudiat Voss. quod eti abesse potest: alii tamen omn tuentur.

§. 11. *Quod degenerarit tantum* *se ipse*] *quod degeneravit non tantu* Gaertn. *quod generaverit non ta* *tum* Voss. *quod generaverit tantu* Lov. 4. Harl. et Mead. amb *quod generavit tantum* Lov. 1.

ut, increpando quod degenerarit tantum a se ..., cumulatas ei veteres laudes moderationis et ...perantiae pro reprehensione praesenti reddat. ...ligatum enim quondam ab eo populum, ait, quod 12 ... perpetuum consulem et dictatorem vellet face... prohibuisse statuas sibi in comitio, in Rostris, ... curia, in Capitolio, in cella Jovis poni. prohibuis- 13 ..., ne decerneretur, ut imago sua triumphali orna... e templo Jovis optimi maximi exiret.

...LVII. Haec, vel in laudatione posita, ingentem 1 ...gnitudinem animi moderandis ad civilem habitum

...*quod degeneraverit tantum* Lov. ... et edd. vett. pro quo Fro... anno 1535. reposuit *degene...* ... V. ad 21, 44, 7. Deinde *a ...ipse* Lov. 1. 5. 6. et edd. anti... Male. V. ad 2, 19, 5. *ac ...ipse* Harl. et Mead. 1. qui *ab ipse* dare voluisse videntur. ... *cumulata sed veteres laudes* ...ss. et Lov. 1. ac 2. *cumulata ... veras laudes* Gaertn. *cumula...... veteres laudes* Lov. 4. 5. Harl. ...ad. ambo, et edd. vett. *cu...latas etiam veteres laudes* Lov. ... Frobenius anno 1531. vulgati ...ctor exstitit, *et* in *ei* mutato. V. ad 41, 15, 6.

§. 12. *Perpetuum consulem et di...tatorem*] Eadem de moderatio... Scipionis refert Valer. Max. ... 1, 6. Sed in eo, quod ibi de ...agine Scipionis in Capitolio ...it, deinde et a Livio, et a ... ipse discrepat. Nam 8, 15, 1. ita scribit: *Imaginem in cella Jovis optimi maximi positam habet; quae, quotiescumque funus aliquod Corneliae genti celebrandum est, inde petitur.* Appian. in Hispan. pag. 267. *Καὶ νῦν ἔτι τὴν εἰκόνα τὴν Σκιπίωνος ἐν ταῖς πομπαῖς μόνου προφέρουσιν ἐκ τοῦ Καπιτωλίου, τῶν δ' ἄλλων ἐκ τῆς ἀγορᾶς φέρονται.* Ceterum miror, Livium rem tam memorabilem, et ad mutandam totam formam reipublicae pertinentem, per occasionem decreti Gracchi leviter tangere, quam in corpore ipso historiae narrare, et judicium suum de veritate illius interponere maluisse. Nam quod Graccho hunc sermonem tribuit, non satis argumenti est, eum fidem habuisse illis, qui hoc tradiderant; quandoquidem et alibi, quum sibi quaedam parum certa videri significasset, deinde alios ea tamquam certissima adfirmantes inducit. Vide ad 36, 40. Quidquid est, mihi res notabilior esse videtur, quam quae in historia ipsa, cui saepe multo leviora inserit, praeteriri debuerit. DUKER.

§. 13. *Prohibuisse, ne decerneretur, ut imago*] Voces *ne decerneretur* Lov. 2. omittit, quarum loco *ut decerneretur* legit Lovel. 6. Dein *uti imago* Lov. 2. et Harl. Mox *ex templo Jovis optimi exiret* Voss. et Lov. 1. *ex templo* etiam Lov. 6. *e templo Jovis exiret* Gaertner.

§. 1. *Magnitudinem animi mode-*

honoribus significarent, quae exprobrando inimi
2 fatetur. Huic Graccho minorem ex duabus fil
(nam major P. Cornelio Nasicae haud dubie a
3 tre conlocata erat) nuptam fuisse convenit. Ill
parum constat, utrum post mortem patris et despo
sa sit, et nupserit: an verae illae opiniones si
Gracchum, quum L. Scipio in vincula duceretu
4 nec quisquam collegarum auxilio esset, jurasse, S
inimicitias cum Scipionibus, quae fuissent, manere;
se gratiae quaerendae caussa quidquam facere. sed,

randis ad civilem habitum honoribus] *moderantis vilem habitum honoribus* cod. Mog. Ex ejus vestigiis legendum videtur *magnitudinem animi, moderantis ad civilem habitum honoribus, significarent. moderantis honoribus*, ut 4, 7, 6. *Gaudeant, se irae moderatos.* 31, 44, 2. *Atheniensium civitas odio in Philippum per metum jamdiu moderata erat.* 37, 35, 5. *Suae fortunae moderarentur, et alienam ne urguerent.* Silius 13, 679. *Martis moderare furori.*

§. 2. *Huic Graccho minorem ex duabus filiabus*] Quum constanter legatur in manuscriptis voluminibus *ex duabus filiis*, videtur hoc loco Livius contempsisse exceptionem grammaticorum. Neque enim jam est ambigua vox, quantum ad sexum attinet, si dicat, *duabus filiis.* Si cui tamen magis placet vulgata lectio, cum eo equidem non pugnarim, contentus veterem indicasse. GEL. Libri nostri omnes *ex duabus filiabus*, quod puto interpretatum ab sciolis, qui ignorarent, ita loqui quoque bonos scriptores. Trogus lib. 7, 3. *Legati benigne excepti, inter epulas ebrietate crescente, rogant Amyntam, ut apparatui epularum adjiciat jus familiaritatis, additis in convivium suum filiis et uxoribus: id ap Persas haberi, pignus ac fo hospitii.* GEBH. *ex duabus fil* Voss. Lov. 1. 2. 6. et Harl. *duabus filiabus* Lov. 4. 5. Me ambo, et Gaertn. Posset ce ri Livius *duabus filiis* dixisse, evitaret ὁμοιοτέλευτον, nisi *d bus filiabus* usurpasset 24, 26. *sacrarium ad penates confugit c duabus filiabus virginibus.* Ge nii tamen lectionem servavi. S militer Athenienses *filiis Ari dis*, pro filiabus, dotem dedis refert Frontin. 4. Strat. 3, 5. A de Vossium 4. Gramm. 4. Loc Justini, quem Gebhardus laud vit, hodie aliter legitur in e cusis. Mox *a patre collata* Vo Lov. 1. 4. 6. Mead. 2. et Gaert Sed v. ad 10, 32, 5. Tum *nupta esse* Lov. 1.

§. 3. *Et desponsa sit, et nups rit: an verae illae opiniones si et dispensarit* Voss. et Lov. 6. *desponsarit* Lov. 1. *et desponsa sit* codd. Mogunt. Lovel. 2. Harl et Gaertn. Ita variant codd. e iam mox hoc cap. §. 8. ubi vide Tum *an vero illae opiniones* Gaertn vox *illae* deest in Lov. 1. Ceterum Scipionis filiam post mortem pa tris Graccho certe nupsisse, te statur Plutarch. in vit. Gracch in princ.

..m carcerem reges et imperatores hostium ducentem vi-..et P. Africanum, in eum se fratrem ejus duci non ..urum. Senatum, eo die forte coenantem in Ca- 5
..tolio, consurrexisse, et petisse, ut inter epulas
..raccho filiam Africanus desponderet. quibus ita 6
..ter publicum sollemne sponsalibus rite factis, quum
.. domum recepisset, Scipionem Aemiliae uxori di-
..sse, filiam se minorem despondisse. quum illa, mu- 7
..briter indignabunda, nihil de communi filia secum
..nsultatum, adjecisset, non, si Ti. Graccho daret,

§. 4. *In eum se fratrem ejus du-..]* Pronomen *se* abest a Lov. 5. .. edd. vett. id ex cod. suo Mo-..tini interposuerunt, et ser-..t omnes reliqui nostri. At ..issim *ejus* exsulat a Lovel. 6. ..llo ante *gerendae gratiae caus-..* Voss. et Lov. 1. *quaerendae gra-..tiae caussa* Lov. 6. *quaerendae caus-.. gratiae* Gaertn. Tum *quem in ..rcerem* Voss. et Gaertn.

§. 5. *Senatum, eo die forte coe-..ntem in Capitolio, consurrexis-..]* Cur assurrexerit senatus, am-..iguum; Gracchone tam bene ..erito de republica, an P. Sci-..pioni, qui cum statim verba ..nt. Aemyliae item responsio, ..isi eam Graccho vel affinem, ..el valde faventem intelligamus, ..uid sibi velit, non plane capi-..mus. GLAREAN. *in Capitolio coe-..antem* Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ..mbo, et Gaertn. *consurrexisse* ..empe de mensa, ut Scipionem de nuptiis filiae minoris et Ti. Gracchi rogaret, et quasi supplicaret. Cic 4. ad fam. 4. *Fecerat autem hoc senatus, ut, quum ..a L. Pisone mentio esset facta de Marcello, et quum C. Marcellus ..ad Caesaris pedes abjecisset, cunctus consurgeret, et ad Caesarem supplex accederet.* Mox *desponsarit* Gaertn. Vide ad §. 8.

§. 6. *Quibus ita in publicum sollemne sponsalibus rite factis]* Cur non *inter publicum solenne* potius, quemadmodum in archetypis legitur? GELEN. Libri omnes *in publicum solenne.* GEBH. Similiter et nostri. Adsentior tamen Gelenio, ex suis *inter publicum* legenti. Solent passim praepositiones *int'*, id est *inter*, et *in* confundi. Exempla v. ad 2, 46, 4. 3, 36, 1. 4, 6, 7. c. 19, 1. c. 51, 6. c. 53, 13. 5, 21, 16. c. 53, 3. 6, 5, 4. c. 14, 6. c. 20, 8. c. 24, 10. c. 40, 4. pluribusque aliis locis. Adde Torrent. ad Suet. Aug. 2. Hinc etiam commutantur verba *interjectus* et *injectus.* V. ad 9, 13, 8. *intercludere* et *includere.* V. ad 26, 5, 11. *intercidere* et *incidere.* V. ad 26, 9, 11. *intercedere* et *incedere.* V. ad 27, 37, 14. *interponere* et *inponere.* V. ad 37, 7, 5. et similia plura.

§. 7. *Non, si Ti. Graccho daret]* *et non, si Ti. Graccho* Voss. Forte is voluit *non, etsi Ti. Graccho.* Voculam autem *etsi* cum subjunctivo construi, vidimus ad 5, 42, 7. Sed nihil mutandum. Elegans est illud *non, si* eodem sensu, pro *non etsi*, positum. 5, 51, 1. *Non, si me senatusconsulto populique jussu revocaretis, rediturus*

8 expertem consilii debuisse matrem esse; laetum Sci pionem tam concordi judicio, ipsi desponsam re spondisse. haec de tanto viro, quamquam et opinio nibus, et monumentis literarum variarent, propo nenda erant.

1 LVIII. Judiciis a Q. Terentio praetore perfectis Hostilius et Furius damnati, praedes eodem die quae
2 storibus urbanis dederunt. Scipio, quum contende ret, omnem, quam accepisset, pecuniam in aerari esse, nec se quidquam publici habere, in vincul du-

umquam fuerim. ubi vide plura. Ceterum ideo Aomilia meminit Gracchi, marito suo inimicissimi, quod eo tempore juventutis Romanae praestantissimus foret: quasi diceret, non oportuisse, ut maritus de nuptiis communis filiae se inconsulta ageret; ne tum quidem, si eam optime clocaret, et principi juventutis Ti. Graccho desponderet. Aemiliam Gracccho vel adfinem, vel valde faventem fuisse, ut Glarean. ad §. 5. conjicit, aliunde non constat. Corneliam virtutis caussa Graccho desponsam fuisse, auctor est Plut. in vit. Gracch. pag. 824. *Γράκχῳ λαμπρότερον ἦν τὸ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ἀξίωμα. Διὸ καὶ τὴν Σκιπίωνος θυγατέρα Κορνηλίαν, οὐκ ὢν φίλος, ἀλλὰ καὶ διάφορος τῷ ἀνδρὶ γεγονὼς, λαβεῖν ἠξιώθη μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν.*

§. 8. *Et ipsi desponsam respondisse*] Grande operae pretium fecit scilicet, quisquis ille fuit, qui hic de suo adjecit conjunctionem *et*. Libenter istas minutias dissimulo, inter annotandum dumtaxat, sed hoc majus est erratum, quam primo aspectu videtur. quod qui non sentit vel admonitus, is plane nihil sentit. GE LEN. Libri omnes praeferu *et ipsi desponsam respondiss* GEBH. *et ipsi* Lovel. 1. 2. 5. 6 Harl. et Gaertn. Tum *sponsa* Lov. 1. *desponsatam* Lov. 4. a ma nu 1. et Harl. Ita supra varian codd. hoc cap. §. 3. et 5. etian supra 1, 26, 2. ubi optimus Flor legit *desponsa* a m. pr. *desponsa ta* a m. 2. V. quae ibi notantur

Quamquam et opinionibus, et mo numentis literarum variarent] Vet lib. *quam et opinionibus*, id est dicendum fuit, quemadmodu de tanti viri rebus his scripto res inter se discordarent. Mira bile enim videri vult, auctore in tam illustris viri rebus pro dendis non idem scripsisse. SIG. Conveniunt Pall. Sigonii libro calamo exarato *quam et opinioni bus*. GEBH. Similiter Voss. Lov. 4. 6. Harl. Mead. 2. et Hearnii Oxonn. quam lectionem Sigonius recepit. *quam variarent* erit, quantopere, quantum variarent. Vide Nic. Heinsium ad Val. Flacc. 1, 173. Cortium ad Sall. Jug. 31, 2. et quae notantur ad Livii 4, 31, 2. Solent autem *quam* et *quamquam* commutari. V. ad 4, 12, 8. et 6, 12, 6.

duci est coeptus. P. Scipio Nasica tribunos adpel- 3
lavit; orationemque habuit plenam veris decoribus, non communiter modo Corneliae gentis, sed proprie familiae suae. *Parentes suos et P. Africani ac L.* 4
Scipionis, qui in carcerem duceretur, fuisse Cn. et P. Scipiones, clarissimos viros. Eos, quum per aliquot an- 5
nos in terra Hispania, adversus multos Poenorum Hispanorumque et duces et exercitus, nominis Romani famam auxissent, non bello solum, sed quod Romanae temperan- 6
tiae fideique specimen illis gentibus dedissent, ad extremum ambo pro republica morte obcubuisse. quum illorum 7

§. 1. *Hostilius et Furius damnati, praedes eodem die] et L. Furius* cod. Mog. At constanter supra *C. Furius* vocatur. Praenomen etiam alienum hic videtur, quia id in praecedenti Hostilio omittitur. Tum *praedae sunt eodem die* Voss. Lov. 1. et Harl. Sed primi margini adscribitur, alios legere *proinde*. Dein §. seq. *nec quidquam*, omisso medio pronomine, Voss. Tum *duci coeptus est* Lov. 5. et edd. ante Aldum, qui ordinem vocum mutavit.

§. 3. *Sed proprie familiae suae*] Sigonius supra ad 4, 1, 2. hunc locum adducens laudat *propriae*: at hic recte *proprie* edidit. Displicet enim *propriae suae*, quorum alterutrum sufficit. Requiritur etiam *proprie*, ut obponatur praecedenti *communiter*. Paullo ante Nasicae praenomen *P.* deest in Lov. 2. et Harl. quorum posterior ignorat etiam vocem *veris*. Insuper §. seq. *in carcerem deduceretur* Voss. et Gaertn. Tum voces *clarissimos viros* desunt in Lov. 2. et Harl.

§. 6. *Ambo pro populo Romano morte obcubuisse*] *ambo* praeferunt antiquissimae edd. cujus loco Aldus reposuit *ambos*, subscribentibus ex Mstis nostris Lov. 2. et Harl. Gronovius deinde *ambo* restituit, ad 35, 21, 5. testatus, sic codd. Barber. et Petav. habere. Neque aliter reliqui mei. V. ad eumdem locum. Deinde *pro republica morte occubuisse* Lov. 1. 2. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. quod recepi. Supra 2, 7, 8. *Pro republica dimicans matura gloria mortem occubuisset.* 26, 25, 14. *Pro patria pugnantes mortem occubuerunt.* Cic. 1. Tusc. 48. *Mortes pro patria oppetitae.* Horat. 3. od. 19, 2.

Codrus pro patria non timidus mori.

Ovid. 3. Her. 106.

Qui bene pro patria cum patriaque jacent.

Ita *audere pro republica* Livius 10, 19. *Ingens hortamen ad omnia pro republica audenda.* Saepissime *R. P.* sive *respublica*, et *P. R.* sive *populus Romanus*, a librariis literarum transpositione commutantur. Exemplis, quae notavi ad 9, 26, 8. adde supra ad 7, 27, 5. 8, 6, 13. 29, 8, 5. 33, 31, 5. 36, 34, 7. cap. 39, 9. 37, 49, 2. 39, 5, 5. et viros doctos ad Suet.

tueri gloriam posteris satis esset, P. Africanum tant
paternas superavisse laudes, ut fidem fecerit, non s
8 *guine humano, sed stirpe divina satum se esse. L. S*
pionem, de quo agatur, (ut, quae in Hispania, qua
Africa, quum legatus fratris esset, gessisset, praet
antur) consulem et ab senatu dignum visum, cui ex
sortem Asia provincia et bellum cum Antiocho rege
cerneretur; et a fratre, cui post duos consulatus ce
9 *ramque et triumphum legatus in Asiam iret. Ibi,*
magnitudo et splendor legati laudibus consulis obfice

Aug. 47. Praeterea *mortem obcubuissent* edd. Tarvis. utraque, et quaedam aliae. Utrumque Livium usurpasse, vidimus ad 31, 18, 6. Sed quum codd. nihil mutent, eorum consensus sperni nequit. Paullo ante *temperantiae fideique speciem*, pro *specimen*, Voss. et Lov. 1. V. ad cap. 17, 20.

§. 7. *Tantum paternas superavisse laudes*] Pall. uterque *paternas superjecisse laudes.* An scriba in animo habuit Graecorum ὑπερβάλλειν? GEBH. Voss. et Buslid. *superjecisse*, ut lib. 10, 30. Aristoph. Ὄρνισιν [vers. 367.] Ὑπερακοντίζεις σύγ᾽ ἤδη Νικίαν ταῖς μηχαναῖς. Theophylactus in Matth. 24. *Καὶ ὑπερηκόντισαν ἐκείνους τῇ κακίᾳ.* Sic et ὑπερβάλλειν. J. FR. GRON. *subjecisse* Harl. *superjecisse* Voss. Lov. 1. 2. 4. Mead. 2. Gaertn. Hearnii L. 1. et Lov. 6. a manu altera. Hujus lectionis vulgata glossema videri posset, si verum est, quod Salmas. ad Solin. pag. 714. monuit, *superjacere* interdum pro superare, vincere poni, et alibi in *superare* conrumpi. V. etiam ad 10, 30, 5. Paullo ante *gloriam tueri* Voss. Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. 2. et Gaertn. *gloriam tuendis* Mead. 1.

Non sanguine humano, sed
pe divina satum se esse] Τὸ
deest in Lov. 5. et ed. Camp.
ticulam hanc saepissime om
aliquoties dictum est: ea
tamen hic servant reliqui c
et edd. Deinde *stirpe divina*
tum Voss. pro varia lectione
margine. *satus* saepissime pr
tus, praesertim apud poëta
surpari, notum est. Livium
ro ea voce hoc sensu usum
se, nondum observavi. C
Jove nate, Hercules, salve
dixit 1, 7. Ut tamen *satum*
mutandum putem, efficit vo
pe, in qua metaphora ut ma
potius *satum*, quam *natum*,
xisse videtur. Ita 26, 41.
nomini Scipionum, soboli im
torum vestrorum, velut accisi
crescenti stirpibus. Τὸ *se* ab
Lov. 2. et Harl.

§. 8. *Quum legatus fratris es*
quum legatus factus esset Lov.
Paullo ante *de quo agitur* Lov

§. 9. *Elaeae dierum aliquot*
abesset] Codd. nihil mutant,
si quod *esset* praeferant Voss.
Lov. 1. Si Msti accederent, m
lem *dierum aliquot viam abes*
V. ad 25, 12, 8. Sed nec vul
tum damno.

forte ita incidisse, ut, quo die ad Magnesiam signis collatis L. Scipio Antiochum devicisset, aeger P. Scipio Elaeae dierum aliquot via abesset. Non fuisse minorem 10
eum exercitum, quam Hannibalis, cum quo in Africa esset pugnatum. Hannibalem eumdem fuisse inter multos alios regios duces, qui imperator Punici belli fuerit. Et bellum quidem ita gestum esse, ut ne fortunam quidem quisquam criminari possit. In pace crimen quaeri. eam 11
dici venisse. Hic decem legatos simul argui, quorum ex consilio data pax esset. quin exstitisse ex decem legatis, 12

§. 10. *Non fuisse minorem eum exercitum, quam Hannibalis, cum quo in Africa*] *Non fuisse minore eum exercitu* Harl. Mead. 1. et Gaertn. *Non fuisse minorem exercitum* Voss. qui deinde cum Lov. 1. et 6. omittit τό *quo*.

Inter multos alios regios duces] *alios Rhodios duces* Voss. sollemni errore. V. ad 37, 30, 2. *alios duces* Lov. 1. *alios regulos duces* cod. Mog. *alios reges duces* Lov. 5. et edd. principes. *alios regios duces* edd. Mediol. anni 1505. Ascens. anni 1513. et inde aliae. In ed. ejusdem margine Ascensius conjecit *alios reges ducesque*. Sed *alios regios duces* ceterorum codicum auctoritate firmatur: quod etiam verius est. Mox *imperator belli Punici fuerit* Gaertn. *imperator Punici belli fuerat* Harl.

Ut ne fortunam quidem quisquam criminari possit] *ut ne quidem fortunam quisquam* Lov. 1. 6. et Gaertner. V. ad 4, 3, 10. *ut nec quidem fortunam quisquam* Voss. V. ad 1, 10, 3. *ut ne fortunam quisquam quidem* Harl. Lov. 2. et Mead. 1. Paullo ante *cum et bellum quidem ita gestum esset* Lov. 2. *dum et bellum quidem ita gestum esset* Lov. 1. 5. 6. et edd. ante Aldum, qui vulgati auctor exstitit. Ei autem consentiunt reliqui scripti.

§. 11. *Caussam dici venisse. Huc decem legatos simul arguique*] Quia intelligit haec? et tamen non nisi una litera depravata est. debet enim scribi *eam dici venisse. eam* videlicet pacem. Nec minus lepidum, quod continenter sequitur. *Huc decem legatos simul arguique*. Quae, malum, sunt haec portenta? Mutata una literula errori medebitur: *Hic decem legatos simul argui*. Nam conjunctionem *que* quis non videt prava castigatorum sedulitate tam apposite insultam? GELEN. *caussam dici* Voss. Lov. 5. et Gaertn. sed *eam*, ut Gelenius emendavit, reliqui codd. Solent saepe *ea* et *ea*, sive *caussa*, in Mstis confundi. V. ad 2, 31, 11. 4, 9, 2. c. 53, 7. 5, 7, 1. c. 24, 4. c. 53, 4. 8, 37, 10. 35, 15, 9. et 40, 7, 8. Dein *Huc* servant tantum Lov. 5. Gaertn. et Hearnii L. 1. Reliqui cum Gelenio *Hic* legunt. At contra *arguique* idem Hearnii L. 1. cum omnibus nostris, nisi quod in eorum uno vel altero sit *argui quoque*. Mox *quorum ex consiliis* Voss. Lov. 6. et Gaertn. *quorum consiliis* Lov. 2. *quorum*

qui Cn. Manlium accusarent: tamen non modo ad cri- nis fidem, sed ne ad moram quidem triumphi eam ac- sationem valuisse.

1 LIX. *At, Hercule, in Scipione ipsas leges pacis, nimium adcommodatas Antiocho, suspectas esse. integr*
2 *enim ei regnum relictum: omnia possidere eum victu quae ante bellum ejus fuerint: auri et argenti quum v magnam habuisset, nihil in publicum relatum, omn*
3 *privatum versum. An non praeter omnium oculos t tum auri argentique in triumpho L. Scipionis, quan non decem aliis triumphis, si omne in unum conferat*

consilio Hearnii L. 1. Poftea *esset* exsulat ab Harl.

§. 12. *Sed ne ad moram quidem triumphi etiam accusationem valuisse*] Sigonius, tefte Hearnio, edidit *eam accusationem valuisse.* Hoc confiderandum videtur. *non modo, sed ne quidem etiam* satis rarum eft. Qui de particulis linguae Latinae scripserunt, id e duobus locis Ciceronis observarunt; 10. Fam. 10. et 13, 29. Sed prior nihil ad rem pertinet. Verba sunt: *Cujus rei non modo non praeteriit tempus, sed ne maturum quidem etiam nunc, meo judicio, fuit.* in quibus *etiam nunc* idem eft, quod *adhuc;* alter nihil me moveret, quo minus hic probarem *eam*, si libri scripti id confirmarent. DUK. *etiam accusationem* primum adparuit in ed. Gronov. anni 1665. idque recentiores servarunt usque ad Crevier. qui *eam accusationem*, ut antea vulgatum fuerat, contextui reddidit. Neque aliter omnes mei, si forte Voss. excipias, ex quo nihil in excerptis ejus notatum video. Crevierii itaque exemplum secutus sum. Similiter emendandam esse, per literas me monuit Ola-

rius. Heumannus. Paullo *quam exstitisse ex decem le* Voss. Lov. 4. 5. Harl. Mead. bo, et Gaertn. cum edd. Ca Rom. anni 1472. ac Parm. *quam exstitisse* Voss. pro v lectione in margine. *quamq exstitisse* cod. Mog. unde su cio nasci posset, forte legen *quamquam exstitissent.* Sed q *exstitisse ex decem legatis, qui Manlium non accusarent* Lov. 2. in quorum posteriori tamen tantum exftat in margine. q *exstitisse* etiam Lov. 1. Vulgat primum vidi in Mediol. ed. ni 1480. et hinc in reliquis. nullo vero cod. id obvium f

§. 1. *Ipsas leges pacis, ut nimi adcommodatas Antiocho*] *leges sas pacis* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. edd. Camp. Rom. anni 1472. Parm. poft quas demum vo sunt trajectae. Tum *adcommo* Gaertn. et Mead. 1. in margi Sed v. ad 37, 52, 10.

§. 2. *Auri et argenti quum v magnam habuisset*] Libri nof omnes *auri et argenti vim magn habuerit.* GEBH. Ita Moguntí ex membranis suis recte reftitu

...tum? Nam quid de finibus regni dicam? Asiam 4
...m et proxima Europae tenuisse Antiochum? Ea 5
...ta regio orbis terrarum sit, a Tauro monte in Ae-
...m usque prominens mare, quot non urbes modo, sed
...s amplectatur, omnes scire. Hanc regionem, die- 6
... plus triginta in longitudinem, decem inter duo ma-
...a latitudinem patentem, usque ad Tauri montis ju-
Antiocho ademtam, expulso in ultimum angulum or-
...terrarum. Quid, si gratuita pax esset, plus adimi ei 7
...sse? Philippo victo Macedoniam, Nabidi Lacedae-
...em relictam. nec Quinctio crimen quaesitum: non

... Antea edebatur *auri et ar*... *...im magnam habueris*: quod, ...perte corruptum, superest ... in omnibus nostris, et ...ii L. 1.

... *Quantum non decem alitis* ...*bis, si omne in unum confe*... *...it latum*] *si omnes in unum* ...*tur* Voss. quomodo sibi ...dum videri Crevierius te... : qui idem etiam *sit* dele... *esse* subintelligi jussit: in ...ullus meorum ei consentit. ...o ante *An praeter omnium* ..., omisso τῷ *non*, omnes no... et edd. ante Ascens. qui par... ...a illam anno 1513. addi... est a priscis edd. Non comparet etiam in ullo codicum meorum, nec in Hearnii L. 1. nisi quod posteriori loco ita in utroque Mead: transposita sit *inter duo in maria latitudinem*. Videntur librarii eam utrobique dedita opera delevisse, ut ita jungerent *regionem patentem longitudinem dierum plus triginta*, quia displicebat ellipsis *patentem dierum plus triginta*, scil. iter, vel viam. Optime tamen praepositionem ex membranis suis addiderunt Moguntini. Justin. 2, 2. *Multum in longitudinem et latitudinem patet.* Caesar 1. B. Gall. 2. *In longitudinem millia passuum ducenta quadraginta, in latitudinem centum octoginta patebant.* 2. B. Gall. 7. *Amplius millibus passuum octo in latitudinem patebant.* 7, 70. *Fit equestre proelium in ea planitie, quam intermissam collibus trium millium passuum in longitudinem patere supra demonstravimus.* Qui locus adprime etiam faceret ad inlustrandam ellipsin hic obviam *in longitudinem patens triginta dierum*, nisi ei lectioni controversiam facerent viri docti. Ne tamen ellipsis durior videatur, ita locutus est Cic. 5. ad Att. 16.

...6. *Hanc regionem, dierum plus* ...*ta in longitudinem, decem* ...*duo maria in latitudinem pa*... ...*viginti* legendum, pro *tri*...; ut sit dupla ratio longitu... ad latitudinem: quanquam ...e quidem verum est. Siqui... Herodotus Asiae hujus lati...inem a Cilicio mari ad pon... Euxinum quinque dierum ...expedito facit libris primo ac ...do. Verum P. Scipio Nasica ... omnia exaggerat. GLAR. ...positio *in* utroque loco ab-

enim habuisse eum Africanum fratrem; cujus quum g
8 *ria prodesse L. Scipioni debuisset, invidiam nocuisse. T*
tum auri argentique judicatum esse in domum L. Sci
nis inlatum, quantum, venditis omnibus bonis, re
non posset. Id ubi ergo esse regium aurum? ubi tot h
9 *reditates acceptas? In domo, quam sumtus non exh*
serint, exstare debuisse novae fortunae cumulum.

Nos in castra properabamus, quae aberant bidui. et Epist. 17. *Quum in castra proficiscerer, a quibus aberam bidui.* Paullo ante *amplectantur* Voss. Lov. 4. 5. 6. Mead. ambo, et Gaertn. cum edd. Camp. Rom. anni 1472. Mediol. 1480. Parm. Tarvis. utraque, et aliis.

Expulso eo in ultimum angulum] *eo* redundat. Hic certe vitandus erat hiatus, quod alibi parum opportune factum deprehendimus saepius, quam indicavimus. GELEN. Illud *eo* in solis exstat Voss. Lov. 5. et Gaertn. A reliquis Mstis exsulat.

§. 7. *Cujus quum gloria prodesse L. Scipioni debuisset*] Scriba, quasi liberalitatem suam revocans, tantundem subtrahit, quantum de suo adjecerat, scribendo *cujus gloria prodesse*, pro *cujus quum gloria prodesse.* GEL. Tò *quum* ante *gloria* omittunt libri omnes, contra ac censuit Gelenius. GEBH. Vocula *quum*, quam recte Gelenius adjecit, in nullo meorum exstat. simul tamen in sequentibus *invidia non nocuisse* legit Lovel. 6. *invidia nocuisse* Lov. 1. et Harl. *invidiam non nocuisse* Voss. et Gaertn. Praeterea *L. Scipioni prodesse* Lov. 2. et Harl. Paullo ante *plus ei adimi potuisse* Gaertn. τò *se* deest in Lov. 6. Tum *potuisset* legit Harl.

§. 8. *Tantum auri argentique judicatum esse in domum L. Scipionis*] *auri et argenti* Voss. Lo[...] Harl. et Gaertn. Deinde *s*[...] non adparet in Lov. 1. nec [...] pionis praenomen *L.* in [...] Mox *venditis omnibus rebus* [...] *bonis*, Lov. 2. Elegans aut[...] verbum *redigi*, id est, ex v[...] tis omnibus bonis aurum [...] gentum recipi. Ita mox *qu*[...] *bonis redigi non possit.* 41, [...] *Venditisque ibi publicis loci*[...] *cuniam, quae redacta erat,* [...] *nis utrique foro circumdandi*[...] *sumserunt.* 45, 43, 8. *Sest*[...] *ducenties ex ea praeda redact*[...] *se, auctor est Antias, praete*[...] *rum argentumque, quod in* [...] *rium sit latum: quod, quia,* [...] *redigi potuerit, non adpar*[...] *auctorem pro re posui.* V. B[...] ad Horat. Epod. 2, 69.

Id ubi ergo esse regium au[...] Ut damnum [subtrahendo p[...] me vocem *quum*] belle co[...] set, adjicit particulam *Id.* [...] ligentem scribam et laure[...] gnum, si ferula puerile pr[...] um videtur. Et haec minuta [...] temnunt magni typographi [...] celebres. Nihilominus in f[...] te libri magnifice jactant m[...] industriam in perscrutandi[...] conferendis vetustissimis ex[...] pluribus, et alios prae se [...] nihilo ducunt: atque in nost[...] barbariem captata etiam o[...] sione sibi invehi permittunt. [...] LEN. Habent libri omnes *I*[...] *bi ergo esse regium aurum.* GEL[...]

..., quod ex bonis redigi non possit, ex corpore et ... per vexationem et contumelias L. Scipionis petitu... inimicos: ut in carcerem inter fures nocturnos et latrones vir clarissimus includatur, et in robora et tenebris ...piret: deinde nudus ante carcerem projiciatur. 11 *Non ... Corneliae magis familiae, quam urbi Romanae, fore ...ubescendum.*

...is excandescit Gelenius sup... ...iticio scribae, qui praeno... *Id* in fronte hujus membri ...ecerit. Servant illud omnes ...mo exarati, non veteres tan... editiones, et meo judicio ...m ornatum addit orationi. ...il igitur moratus sum, quin ...ituerem: *Id ubi ergo esse re... aurum?* J. FR. GRON. *Id* ...nent quoque omnes codd. ...ri. Servari etiam posse con... ...r. Ornatum vero, quem o... ...ni addat, non video. Su... ...autem est, Gelenium, ut ...m alibi, ita etiam nunc, ...stantissimum cod. Mog. du... secutum esse. Is autem ita ...hac parte Livii meritus est, ... unius ope tot loca despera... sanitati restituta, tot lacunae ...pletae sunt, ut non temere ...o discedendum putem. Judi... tamen magni Gronovii dedi, ...lectionem mutarim; praeser... quum, membranas unicas ... *Id* repudiasse, liquido adstr... ...re nequeam.

§. 9. *Quam sumtus non exhause...*] *exhauserunt* Gaertn. *exhau...rint* Harl. *exauxerint* Lov. 2. et Mead. 1. V. ad 30, 5, 10. Mox *per vexationes* Harl.

§. 10. *Ut in carcere* etc. *vir clarissimus includatur*] Vet. lib. *in carcerem*. SIG. Vet. ed. *ut in carcere inter fures*. MOD. Lege e libris omnibus *ut in carcere*. GEBHARD. *in carcere* Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Mead. 2. et Gaertn. *in carcerem* Lov. 2. Mead. 1. et Harl. Utraque igitur lectio suos habet fautores codd. Utraque etiam locutio Livio in usu fuit. Prius 24, 19, 11. *Ibi in carcere inclusi sunt.* 37, 24, 9. *Veriti, ne includerentur vento in hostium ora.* 28, 15. *Cum conjugibus ac liberis in arce inclusos se mortem exspectare*, et ita *claudere in curia* 23, 2, 9. Posterius 31, 17, 5. *Infantes etiam cum suis nutricibus in gymnasium includi juberent.* 35, 30, 12. *Incluso tyranno in urbem.* 38, 42, 9. *Consules ambos in valles Ligurum includi.* Ita *includi Heracleam* 36, 16. ubi quaedam vide. Pariter Cic. 5. in Verr. 45. *Includuntur in carcerem condemnati.* cap. 55. *In praedonum hostiumque custodias includere ausus es.* Eodem modo *condere in carcerem* Livius dixit 30, 21. 31, 23. et 45, 42. V. Cel. Burm. ad Virg. 2. Aen. 24. et Serv. ad Virg. 2. Aen. 401. *adservare in carcerem* Liv. 8, 20. Contra codd. saepe praeferunt *conjicere in carcere*. V. ad 30, 41. Eligat igitur hic lector, quid placeat.

Et in robore et tenebris exspiret] Valer. lib. 6, 3. *Quin etiam familiares Gracchorum, ne quis reipublicae inimicis amicus esse vellet, de robore praecipitati sunt.* Festus. *Robur quoque dictus est in carcere is locus, quo praecipitatur malefi...*

1 LX. Adversus ea Terentius praetor rogation Petilliam et senatusconsultum, et judicium de

2 Scipione factum recitavit: se, ni referatur pecu in publicum, quae judicata sit, nihil habere, qu faciat, nisi ut prehendi damnatum, et in vin

3 duci jubeat. Tribuni quum in consilium secessissen paullo post C. Fannius ex sua collegarumque ali rum, praeter Gracchum, sententia pronunciavit *praetori non intercedere tribunos, quo minus sua potest*

4 *te utatur.* Ti. Gracchus ita decrevit: *Quo minus* *bonis L. Scipionis, quod judicatum sit, redigatur,*

5 *non intercedere praetori.* *L. Scipionem (qui regem op*

corum genus, quod ante arcis robusteis includebatur. SIG. De robore vide etiam elegantissimum Lipsium ad 4. Ann. Taciti [cap. 29.] MOD. Adde Colvium ad Apul. Apol. pag. 264. *in rubore* male Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. et Gaertn. quorum ultimus *et in tenebris* etiam praefert. Mox *dein* Lov. 1. 4. Mead. ambo, et Gaertn. V. ad 3, 3, 6.

§. 1. *Rogationem Petilliam ex S. C. et judicium*] Lege *et S. C.* GELEN. *ex senatusconsulto* omnes nostri, et Hearnii L. 1. pro quo merito Gelenius *et senatusconsultum* reposuit. Voculas *et* atque *ex* saepius in Mstis confundi, vidimus ad 26, 45, 1. Per notas autem scriptum erat *S. C.* in quo exponendo librarii, ut hic, ita et alibi saepe, lapsi. V. ad 2, 48, 11. 4, 57, 5. 5, 28, 5. 7, 20, 8. 9, 7, 12. c. 43, 7. 25, 9, 16. et alibi. Hinc etiam datum *senatusconsultum* pro *senatusconsulta*. V. ad 42, 33, 4. Alios ex eodem fonte ortos errores v. ad 10, 10, 2.

§. 2. *Ni referatur pecunia*] Ita Frob. anno 1535. edidit. Priores habuerant *nisi referatur:* qu in omnibus nostris superest. ad 23, 1, 8. Tum *prendi* Voss. 1. 2. 4. 6. Harl. et Mead. 1. ad 2, 29, 4. Mox §. seq. *C. Fl minius* Voss. Lov. 1. et alii.

§. 5. *Imperium populi Rom propagaverit*] Perperam libri o nes *prorogaverit*. GEBH. *imperi um publicae rei* Voss. de quo er rore v. ad 9, 26, 8. et 38, 58, Dein *prorogaverit* omnes nostri, Hearnii L. 1. et edd. ante Aldum qui id, quod nunc exstat, ex cod Mog. adscivit. Verba haec alibi a librariis commutari, vidimus ad 23, 25, 11.

§. 6. *Regem Eumenem, Rhodios*] Primam vocem, quae a multis praecedentibus editis exsulabat, Aldus auspicio cod. Mog. addidit. Eamdem tuentur omnes nostri, et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. V. ad 38, 48, 5. Deinde *tot Asiae urbes* Voss. Lov. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn.

Non passurum inter hostes po-

issimum orbis terrarum devicerit, imperium populi
manam propagaverit in ultimos terrarum fines, regem
menem, Rhodios, alias tot urbes Asiae devinxerit 6
puli Romani beneficiis, plurimos duces hostium in tri-
pho ductos carcere incluserit) *non passurum inter ho-*
s populi Romani L. Scipionem in carcere et in vincu-
esse, mittique eum se jubere. Tanto adsensu audi- 7
m est decretum, adeo dimissum L. Scipionem lae-
homines viderunt, ut vix in eadem civitate videre-
r factum judicium. In bona deinde L. Scipionis 8
ssessum publice quaestores praetor misit. neque in
s non modo vestigium ullum comparuit pecuniae

li Romani L. Scipionem] Voces *is L. Scipionem* videntur va-
e. initio enim hujus periodi *itae* sunt: *L. Scipionem, qui*
m opulentissimum orbis terra-
m devicerit, qui plurimos duces hostium in triumpho ductos carce-
incluserit, non passurum inter
hostes populi Romani in carcere et
vinculis esse. SIG. Nomen *L.*
Scipionem nulla labe sententiae
feratur. GRUT. Quid hoc e-
nii sermonis: *L. Scipionem non*
passurum L. Scipionem in vinculis
esse? immo Gracchus decernit
se non passurum. Ocius dele po-
steriore locò nomen, ut fit: *L.*
Scipionem, qui etc. *non passurum*
inter hostes populi Romani in car-
cere et in vinculis esse; mittique
eum se jubere. Hoc vidit etiam
Sigonius: et, sicut volumus,
codex Vossianus. J. FR. GRON.
Easdem voces delent etiam Lov.
1.6. et Victor. apud Crevierium,
qui doctis adsensus eas non tan-
tum a mala manu esse censuit,
sed etiam ex contextu Liviano
sustulit. Neque ego illis perti-
naciter patrocinium paro. Quum
tamen in tot numero codd. su-
persint, videndum suadeo, an
non τὰ *L. Scipionem*, quae in
initio periodi praecesserunt, hic
propter longum satis hyperbaton
perspicuitatis caussa a Livio re-
petita sint. V. ad 44, 40, 2.

In carcere et in vinculis esse, mittique eum] *in carcere et vinculis* Voss. Lov. 1. 2. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Male. V. ad 6, 28, 6. Tum *dimittique* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. quod ex interpretis glossemate natum videtur. Alia hujus erroris exempla obcurrunt 4, 52, 5. 8, 7, 1. 30, 3, 4. 38, 13, 10. Et quidem eo facilius locus conrumpi potuit, quod *dimissum* mox sequatur.

§. 7. *Dimissum L. Scipionem laeti homines viderunt*] Praenomen *L.* omittunt Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Tum *laeti omnes viderunt* legit Harl. V. ad 3, 54, 6. *laeti omnes homines viderunt* Hearnii L. 1. utraque lectione juncta. V. ad 3, 44, 4.

§. 8. *In bona deinde L. Scipionis possessum publice quaestores prae-*

regiae, sed nequaquam tantum redactum est, qua
9 tae summae damnatus fuerat. Conlata pecunia
cognatis amicisque et clientibus est L. Scipioni; i
si acciperet eam, locupletior aliquanto esset, qu
10 ante calamitatem fuerat. Nihil accepit. quae nece
saria ad cultum erant, redemta ei a proximis c
gnatis sunt. Verteratque Scipionum invidia in pra
torem, et consilium ejus, et accusatores.

ior misit] *In bona inde* Harl. V. ad 36, 24, 10. Tum *possessa* Voss. et Lov. 1. qui ambo etiam *P. R. misit* praeferunt. V. ad 31, 10, 4. *praetor Ro. misit* Gaertn. *quaestores P. R. misit praetor* Lov. 6. duplici iterum, ut §. praec. habuimus, lectione juncta. Mox τὸ *ullum* deest in Voss. Tum *comperivit*, pro *comparuit*, Lov. 1.

Sed nec tantum redactum est] Libri omnes *sed nequaquam tantum redactum est*. GEBH. *nec tantum* primus dedit Frob. anno 1535. idque editores servarunt usque ad Gronov. qui *nequaquam* reposuit, ut praeferunt edd. priores, omnesque codd. nostri, nisi quod *nequicquam* sit in Harl.

§. 9. *Conlata pecunia a cognatis amicisque et clientibus*] *collata pecunia illa ab cognatis* Voss. Lov. 1. et 6. *collata illa pecunia ab cognatis* Gaertn. *collata ea pecunia a cognatis* Mead. ambo, et edd. vett. *collata ea pecunia ab cognatis* Lov. 2. 4. et 5. Tum *amicis et clientibus* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Mead. ambo, Gaertn. et edd. antt. Cl. Heumannus scribend conjecit *collata tanta pecunia* existimat, vocem *tanta* a po rioribus syllabis verbi *collatae* sorptam esse. *amicisque* prim Aldus, jubente cod. Mog. re recepit. V. ad 2, 31, 1. To haec periodus *Conlata pecu* etc. *ante calamitatem fuerat* de in Harl. ob vocis *fuerat* repe tionem, quae dormitanti libr rio erroris caussa exstitit. V. 9, 11, 11. Mox *locupletior aliqua to, quam ante calamitatem fuera videretur* Lov. 2. et 6. *esset* de etiam in Lovel. 1. 4. et Gaert Tum *ante calamitates* legit Voss

§. 10. *Redemta ei a proximis c gnatis sunt*] Praepositionem ign rant Voss. et Lov. 1. Vide ad 11, 4. *redemta a cognatis proxim que sunt* legit Harl. Paullo p *et accusatorem* Voss. Lov. 1. 2. 4 5. 6. Harl. Mead. 2. Gaertn. Heu nii L. 1. et edd. antiquae. *et a cusatores* Aldus ex cod. Mog. ad scivit. Ceterum fini hujus libr adnectebatur initium sequenti in cod. Voss. qui librum 39. de mum incipiebat a cap. 23.

EPITOME

LIBRI TRIGESIMI NONI.

M. Aemilius consul, Liguribus subactis, viam a Placentia usque Ariminum perductam Flaminiae junxit. Initia luxuriae, introducta ab exercitu Asiatico, referuntur. Ligures, quicumque citra Apenninum erant, subacti sunt. Bacchanalia, sacrum Graecum, et quidem nocturnum, scelerum omnium seminarium, quum ad ingentis turbae conjurationem pervenisset, a consule inve-

Aemilius consul, etc. viam a Placentia usque Ariminum perductam] Hearnius ex ed. Aleriensi laudat *L. Aemilius*, ex Exc. Pithoei et ed. Sigon. *M. Aemilius*, quod etiam praeferunt Voss. Berg. Boend. et edd. Camp. Rom. anni 1472. et Tarvis. prior. Solet autem saepe auctor Epitomarum praenomen addere, ubi primum alicujus meminit. Quod autem praenomen in multis et edd. et libris hic omissum sit, inde factum est, quod librariis et operis animus erat, literam illam, praenominis notam, variis coloribus depingere; quod, opere absoluto, facere neglexerunt. Multa in sequentibus obcurrent exempla. Deinde *viam Placentia* Voss. Berg. Leid. et Boenderm. Hinc *usque ad Ariminum* Boend. et ed. Camp. Vocula *usque* contra deest in Voss. Postea *productam* Voss. Berg. Boend. Exc. Pithoei, et ed. Camp. Livius ipse dixit cap. 2. *Viam a Bononia perduxit Arretium.* Et, *Viamque a Placentia Ariminum perduxit.*

Initia luxuriae, introducta ab exercitu] *Initia luxuriae, in urbem introducta* Exc. Pithoei. Livius infra cap. 4. *Luxuriae enim peregrinae origo ab exercitu Asiatico invecta in urbem est.* Mox *sublati sunt* Exc. Pithoei. Sed mox sequitur *sublatum est*, unde hoc repetitum videtur.

Bacchanalia, sacrum Graecum, et quidem nocturnum, scelerum omnium seminarium] Voss. et ambo Gud. nesciunt τὸ *quidem*. J. FR. GRON. Nesciunt etiam Leid. Berg. Boend. Exc. Pithoei, et edd. Camp. ac Sigonii. Tum *omnium scelerum* Voss. et Berg. Hinc *maximum seminarium*, addita voce, Norvic. Exc. Pithoei, et pleraeque edd. ante Sigonium, cui vocem additam expungenti consentiunt Voss. Leid. Berg. Boend. et ed. Camp. qui iidem libri mox ignorant voces *a consule*.

stigatum, et multorum poena sublatum est. A censoribus L. Valerio Flacco et M. Porcio Catone, et belli et pacis artibus maximo, motus est senatu L. Quinctius Flamininus, T. Quinctii frater, eo quod, quum Galliam provinciam consul obtinuerat, rogatus in convivio a Philippo Poeno, quem amabat, scorto nobili, Gallum quemdam sua manu occiderat: sive, ut quidam tradiderunt, unum ex damnatis securi percusserat, rogatus a meretrice Placentina, cujus amore deperibat. Exstat in eum M. Catonis oratio. Scipio Literni decessit. Et tamquam jungente fortuna circa idem tempus duo fun

L. Valerio Flacco et M. Porcio Catone, vir et belli et pacis artibus maximus, motus est senatu L. Quinctius Flaminius] Lege *M. Porcio Catone, viro et belli et pacis artibus maximo.* In has enim ejus laudes digreditur hoc libro Livius, ubi de censura ejus loquitur, quae laudes L. Quinctio nec tribuuntur, nec tribui jure possunt. SIG. Haec censura refertur a Seneca lib. 2. Controv. ubi *Flaminium* reponere convenit. DELR. Gud. minor: *septem moti fuerunt senatu. Ex quibus fuit L. Quintius Flamininus consularis et insignis nobilitate et honoribus, Quintii Flaminini frater, eo quod, cum Galliam provinciam consul teneret, rogatus in convivio a P. Oenio Philippo, scorto nobilissimo, quem amabat, Gallum quendam sua manu occiderat: sive, ut Valerius Antias tradit, quod unum ex damnatis securi percusserat.* Tὸ *in convivio* et *unum ex damnatis* confirmant et Gud. alter, Vossianusque. Delendum vero τὸ *fuit*, et *Titi* praenomen abesse nequit. J. FR. GRON. *M. Valerio* male Voss. Berg. Boend. Norvic. et edd. vett. Deinde copulam inter duo censorum nomina omittit Voss. at voces *et M. Porcio* Berg. Hinc *Catone septem moti fuerunt senatu; ex quibus fuit L. Quintius Flaminius, consularis et insignis nobilitate et honoribus, Quintii Flaminii frater* Leid. Tὸ *viro* exsulat a Voss. Berg. Boend. Norv. Exc. Pithoei, et edd. antt. quam vocem primus addidit Ascens. anno 1513. sine qua quum sensus constet, ex codicum auctoritate eam iterum delevi. Deinde *L. Quintius Flaminius frater* Voss. Boend. et Exc. Pithoei. *L. Quinctius Flamini frater* Berg. An dedit auctor *L. Quinctius Flaminini frater*? Potius tamen puto, quasdam voces praecedentium similitudine a librariis omissas esse. Mox *Galliam provinciam consul obtineret* Voss. et Berg. *Galliam provinciam consul teneret* Leid.

Rogatus a Philippo Poeno, quem amabat, scorto nobili] Vet. lib. *rogatus in convivio a Philippo Poeno.* SIG. *rogatus in convivio* Leid. Voss. Berg. et Boend. quorum consensu recepi; ut jam antea fecit etiam Crevier. Tum *a Philippo Poenio* Leid. et Voss. *a Poenio Philippo* Berg. Boend. et mul-

maximorum virorum, Hannibal, a Pruſia Bithyniae ge, ad quem, victo Antiocho, confugerat, quum de- retur Romanis, qui ad exposcendum illum T. Quin- tium Flamininum miserant, veneno sibi mortem con- ivit. Philopoemen quoque, dux Achaeorum, vir ma- imus, a Meſſeniis interemtus veneno, quum ab iis bel- captus eſſet. Coloniae Potentia, et Pisaurum, et utina, et Parma deductae sunt. Praeterea res adver- s Celtiberos prospere geſtas, et initia cauſſasque belli acedonici continet; cujus origo inde fluxit, quod Phi- ppus aegre ferebat, regnum suum imminui a Romanis,

edd. *a Poeno Philippo* ed. mp. *a P. Oenio Philippo* Norv. c. Pithoei, et, ut Hearnius net, ed. Rom. princeps. Mox *rto nobilissimo* Leid. Sed v. Epit. Liv. 51.

Sive, ut quidam tradiderunt, um damnatorum] *sive, ut Vale- us Antias tradidit, quod unum x damnatis* Leid. *unum ex dam- atis* etiam Voſſ. Berg. Boend. t Exc. Pithoei. *ex damnatis*, o- iſſa voce *unum*, ed Camp. Co- icum lectionem recepi. Vocu- a *sive* deerat in Voſſ. Mox *me- trice Placentia* Boend. Tum *ex- tat oratio M. Catonis in eum* Berg. oend. et ed. Camp. Deinde *Sci- pio interim decessit* Voſſ. Berg. oend. et ed. Camp.

Tamquam jungente fortuna] MS. *ugente*. DELRIUS. Pariter Voſſ. Berg. Leid. Boend. Exc. Pithoei, et ed. Camp. Mox *circa id tem- pus* Norv. et pleraeque edd. vett. Tum *funera maximorum virorum adjuncta* ed. Camp.

Quum dederetur Romanis, qui ad exposcendum illum T. Quin- ctium Flamininum miserant, vene- no sibi mortem conscivit] *ne dede- retur Romanis, (ad exposcendum enim eum T. Quinctium Flamini- num miserant) veneno mortem con- sciit ſibi* Leid. *qui ad exposcendum eum* Voſſ. et Berg. *quia ad expo- scendum eum* Boend. Tum *vene- no mortem consciit* Voſſ. et Berg.

A Meſſeniis interemtus veneno, quum ab iis bello captus eſſet] Vul- gatum *interemtus* in uno tantum supereſt Norvic. cujus loco *occi- sus* legunt Leid. Voſſ. Berg. et Boend. Saepiſſime in editioni- bus Epitomarum *interimere* da- tum eſſe, ubi codd. earum *occi- dere* praeferunt, videbimus ad Epit. 57. Deinde *quum et bello captus eſſet* Voss. *quum ab iis in bello captus esset* Leid. et Exc. Pithoei. *quum ab his captus eſſet* Berg.

Pollentia, et Pisaurum, et Mu- tina] *Potentia* ut poſt dicam. SI- GON. *Polenſia* Voſſ. *Polentia* Berg. Boend. Norv. Exc. Pithoei, et edd. vett. nisi quod *Patentia*, pro *Potentia*, ut eſt in Leid. sit in ed. Camp. Crevierius vulgatum tuetur. Vide ad cap. 44, 10.

Res adversum Celtiberos] *adver-*

et quod cogeretur, a Thracibus aliisque locis praesidia deducere.

sus Celtiberos uno consensu Leid. Voss. Berg. et Boend. V. ad Epit. Liv. 47. Mox voces *et initia caussasque belli Macedonici* desunt in Boend. pro quibus *et caussas belli Macedonici* exhibet Leid.

Cujus origo inde venit] Vet. lib. *inde fluxit*. SIGON. *fluxit* etiam Voss. Leid. Berg. et Boend. cum ed. Camp. *venit* Norvic. Mox *a Romanis inminui* Boend. et ed. Camp. *minui a Romanis* reliquae edd. vett. cum cod. Norvic. Tandem vox *locis* deest in Leid.

T. LIVII PATAVINI

LIBER TRIGESIMUS NONUS.

I. Dum haec (si modo hoc anno acta sunt) Romae 1
guntur, consules ambo in Liguribus gerebant bel-
lum. Is hostis velut natus ad continendam inter ma- 2
gnorum intervalla bellorum Romanis militarem di-
sciplinam erat: nec alia provincia militem magis ad
virtutem acuebat. nam Asia, et amoenitate urbium, 3
et copia terrestrium maritimarumque rerum, et mol-
litia hostium regiisque opibus, ditiores, quam for-

§. 1. *Dum haec (si modo hoc anno acta sunt) Romae aguntur*] Omnia haec verba, *si modo hoc anno acta sunt*, desiderantur in Pall. codd. et vet. ed. GEBH. Desiderantur etiam in Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. utroque, Gaertn. Hearnii L. 1. et editis ante Aldum, qui auspiciis cod. Mog. addidit. Insuper *Cum haec* etc. *Romae aguntur* Voss. Lov. 1. 2. 6. Harl. et Gaertn. V. ad 1, 40, 7. *Dum haec Romae geruntur* Lov. 5. et edd. vett. pro quo iterum Aldus, eumdem ducem secutus, *aguntur* substituit. V. ad 22, 28, 1. Mox *regebant bellum*, trajectis literis, Voss. Lov. 1. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. V. ad 27, 40, 2.

§. 2. *Ad continendam inter magnorum intervalla bellorum Romanis militarem disciplinam*] Libri omnes exhibent *natus ad continendam per intervalla bellorum Romanis militarem disciplinam*. GEBHARD. Barber. Naud. Mediceus: *ad continendam per intervalla magnorum bellorum Romanis militarem disciplinam erat*. Petav. Voss. et editi olim: *ad continendam per intervalla bellorum*: prorsus eodem modo scilicet, nisi quod omiserunt vocem *magnorum*. Quam non puto commode abesse, ideoque mediam lectionem sequendam. J. FR. GRON. *ad continendam per intervallum militarem disciplinam* Hearnii L. 1. *ad continendam per intervalla bellorum Romanis militarem disciplinam* omnes codd. nostri. *per intervalla* etiam Victor. Crevierii, qui id admittendum putavit, ne male sibi mutuo concurrant voces *inter* etc. *intervalla*. Quod nunc vulgo exstat, Aldus ex cod. Mog. recepit. optimi itaque cod. auctoritas efficit, ut eam lectionem facile feram. *inter intervalla* est in intervallis, interea dum sunt intervalla. Infra c. 28. *Civitates Macedonum, quae a me in-*

4 tiores, exercitus faciebat, praecipue sub imp[...] Cn. Manlii solute ac neglegenter habiti sunt. ita[...] asperius paullo iter in Thracia, et exercitatior h[o-]
5 stis magna clade eos castigavit. In Liguribus omn[ia] erant, quae militem excitarent: loca montana [et] aspe-

ter inducias defecerant. 42, 52. *Inter adparatum belli fato obpressus.* Similiter *inter fluctuantem aciem* exponit Gronovius, interea, dum fluctuat acies, supra ad 6, 24, 10. quo ejusdem locutionis exempla adtuli. Solent autem *inter* et *per* in Mstis mutari. V. ad 35, 11, 10. Neque me a lectione hac probanda revocat, quod Clariss. Crevierium permoverat, ut priorem scripturam praeferret, repetitio nempe *inter magnorum intervalla.* Ita enim 30, 33. *Per interpretes inter inmixtos alienigenis.* 34, 5. *Intercursu matronarum inter acies.* Livium etiam plures voces ab eadem litera incipientes junxisse, vidimus ad 31, 21, 3. V. etiam ad 26, 46, 6. Paullo ante *Unus hostis velut natus* Lov. 2. Harl. et Mead. 1.

§. 4. *Exercitatior hostis magna clade eos castigavit*] *exercitator hostis* Harl. quod forte eodem modo dictum videri posset, quo *populus liberator*, et similia plura, de quibus vide Jonsium 1. Lect. Lucian. 8. *plebs transfuga* apud Liv. 2, 1, 4. *animus liberator* 1, 56, 8. *exercitus victor* 7, 24, 9. *potio indigena* apud Flor. 2, 8. *exercitus tyro* apud Front. 1, 3, 2. ubi vide viros doctos, et Broukh. ad Tibull. 1, 11, 46. Sed reliqui codd. vulgatum servantes eam lectionem praeferendam docent.

§. 5. *Omnia erant, quae militem excitarent: loca montana et aspera*] *exercitarent* Voss. Lov. 2. Harl. et Gaertn. quod adscribend[um] videtur erranti librario, cu[jus] animo adhuc obhaerebat v[ox] praecedens *exercitatior.* Sol[ent] autem et alibi voces *excitare* [et] *ex'citare*, sive *exercitare*, in M[stis] confundi, ut supra 7, 12, 2. [...] apud viros doctos ad Front. [...] in indice capitum. Similiter *e[x]citus* et *ex'citus*, vel *exercitus.* V[.] ad 10, 33, 1. Deinde *loca montu[o]sa* Voss. Lovel. 1. 6. et Gaert[n.] *montuosus* et *asper* saepe ap[ud] Caesar. junguntur, ut 1. B. Ci[v.] 66. et alibi. at *montosus et asp[er]* dixit Oros. 1, 2. utrumque aute[m] in usu fuisse, ex illis, quae vi[ri] docti ad ea loca notarunt, pa[-] tet. Ab his dissensit German[us] ad Virg. 7. Aen. 744. qui *montuosus* ut vocem barbaram explodit[.] V. etiam Voss. 1. de Vitiis Serm[.] 13. Contra, semper *montuosus* scribendum, existimat Dausque[ius] in Orthogr. part. 2. in voce *Monstruosus.* Sed pari modo in Mst[is] reperitur *portentosus* et *portentuosus.* V. ad Livii Epit. 18. *monstrosus* et *monstruosus.* Vide viros doctos ad Suet. Tib. 43. (et Petron. c. 69. p. 448.) *tumultosus* et *tumultuosus*, ad Suet. Calig. 45. Caeterum *montuosus* vel *montosus* me alibi apud Livium legere non memini; at saepius *montanus.*

Quae et ipsis capere labor est] Placet omnino, quod nobilissimo Schelio, *quae et ipsa capere labor erat.* nempe etiamsi nemo obstaret, ac depelleret. J. FR.

ra, quae et ipsis capere labor erat, et ex prae- patis dejicere hostem: itinèra ardua, angusta, sta insidiis: hostis levis, et velox, et repentinus, 6 nullum usquam tempus, nullum locum quietum securum esse sineret: obpugnatio necessaria mu- rum castellorum, laboriosa simul periculosaque:

. *quae ipsis capere labor* Hearnii N. *quae et ipsis ca- labor erat* ejusdem L. 1. *erat* ferunt etiam Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Mead. 2. Gaertn. et edd. ultimam Gruteri, quae *est* tuit; quare priorem lectio- revocavi. Recte etiam Sche- ad Polyb. Diss. 11. *quae et* probante Gronov. Quod Donjatius existimat, Livium *ipsis* pro se ipsis, vel se ipsa, paucos, ut puto, tientes inveniet. Clariss. ier. malebat, *quae et ipsa labor esset*, quia mox sub ivo modo sequitur *qui sine- quae adstringeret.*

ra ardua, angusta, infesta iis] MS. *et itinera ardua.* DIUS. Corrupti hoc loco nostri, *et infra ardua, acce- infesta ab insidiis.* GEBH. *ra ardua, angusta* est ex Mog. reas et eum secuti pro ter- voce *accepta.* Nec aliter, vidimus, scripti, aut *septa*, *ac septa.* Unde conjiciebam *pta:* quemadmodum nostro 25. [39, 5.] *Alii obseptis iti- bus super vallum saliunt.* Plau- [Casin. 5, 2, 41.] *saltus obse-* Cicero pro Muraena [23.] *omnia tibi accusandi viam mu- bant, adipiscendi obsepiebant.* c illud tamen rejecerim. J. GRON. Ut nunc editur, guntini ex cod. suo recepe- t, nisi quod dederint *et itine-* copulam autem Froben. an- 1535. primus omisit, et inde reliqui. Priores typis descripti legerunt *et infra ardua, accepta, infesta ab insidiis.* Neque aliter scripti nostri, nisi quod *ac septa*, pro *accepta*, sit in Lov. 2. *atque septa* in Lov. 6. *septa* in Gaertn. et pro varia lectione in margine Voss. *et infra*, pro *itinera*, non insolens scribarum mendum esse, et simile etiam supra obcurris- se 25, 9, 16. Gronovius in pr. ed. notarum monuit. *accepta* et- iam erat in Oxonn. Hearnii, pro quo Gronov. *obsepta* scribendum conjecit. *Obsepire* autem verbum est Livio frequens. 2, 6, 1. *De- lo viam obseptam vidit.* 4. 25. 12. *Obseptum plebi sit ad honorem iter.* 9, 34, 5. *Plebi ad curules magi- stratus iter obsepsit.* c. 43, 8. *Om- nia itinera obsepserant hostes.* 21, 38, 8. *Itinera, quae ad Peninum ferunt, obsepta gentibus semiger- manis fuissent.* 22, 50, 8. *Hosti- um agmina obsepiunt iter.* 39, 51, 8. *Ut id quoque obcursu militum obseptum sensit.* Praeterea *infesta ab insidiis* etiam Hearnii L. 1. quod et ipsum Gronov. pr. ed. notarum probavit. Licet autem Schel. ad Polyb. diss. 11. conje- cturam Gronovii *obsepta, infesta ab insidiis* probet, ea tamen le- ctio, quae nunc vulgo exstat, non videtur contemnenda esse, quum auctoritate cod. Moginti- ni nitatur. *Infestus* autem, sive *insidiis*, sive *ab insidiis* legas, hic est infestatus. Supra 1, 47, 1. *Infestior Tullii senectus, infestius coepit regnum esse.* 6, 5, 3. *Crimina- bantur, multo eum infestiorem a-*

inops regio, quae parsimonia adstringeret milit[...]
7 praedae haud multum praeberet. Itaque non li[...] sequebatur, non jumentorum longus ordo agm[...] extendebat: nihil, praeter arma et viros omnem sp[...]
8 in armis habentes, erat. Nec deerat umquam c[...] iis vel materia belli, vel caussa; quia propter do[...] sticam inopiam vicinos agros incursabant. nec tam[...] in discrimen summae rerum pugnabatur.

grum ab nobilitate esse, quam a Volscis fuerit, ubi quaedam vide. 7, 25, 4. *Mare infestum classibus Graecorum erat*. 10,21,10. *In stationem se prope perpetuam infestae regionis rebantur*. Silius 12, 399.

Infestam bello quateret quum Cyzicus Argon.

ubi vide, quae notantur. Justin. 13, 1. *Infestas regiones reddebant*. V. Nic. Heinsium ad Ovid. 4. Met. 619.

§. 6. *Laboriosa simul periculosaque: inops regio, quae si parsimonia adstringeret milites, praedae haud multum*] Exhibent Pall. *laboriosa simul periculosaque insidiis regio. Quae si parsimoniam adstringeret militis: praedae haud multum praeberet*. GEBH. *laboriosa simul periculosaque insidiis regio* Voss. Lovel. 4. 5. et Mead. ambo: neque aliter Lov. 1. 6. et Gaertn. cum edd. nisi quod vocabulum *regio* ab iis exsulet. *laboriosa simulque periculosa insidiis regio* Lov. 2. et Harl. Id quod nunc editur, Moguntini recte auctoritate codicis sui receperunt. Inportune enim hic iterum insidiarum mentio fieret, quum modo dixerit, *itinera* per hanc regionem *infesta insidiis* esse. Contra vero, optime *inopiam* regionis memorari, ex iis, quae sequuntur, patet. Deinde *quae si parsimonia adstringeret militis*, vel *milites*. Voss. Lovel. 1[...] Gaertn. et edd. antt. *et si pa[...]monia adstringeret milites* Lo[...] *quae parsimoniam adstringeret*[...] *litis* Lov. 2. *quae si parsimo[...] adstringeret militis* Lov. 4. Il[...] et Mead. ambo. *quae nisi pa[...]monia adstringeret milites* edi[...]nes prioribus proximae. Vul[...]tum recte Moguntini, praece[...]tibus membranis suis, probar[...] Regio *adstringit parsimoniam* [...]*litis*, quae caussa est, ut mili[...] jam antea parce vivere sol[...] adhuc parcius vivant: at *adst[...]git milites parsimonia*, quae e[...]cit, ut parce vivere debeant. [...] 4. Phil. 4. *Quem si consulem [...] provincia putaret, neque eum [...]ciperet, magno scelere se adst[...]geret*. Denique *haud praedae m[...]tum* Voss. Lov. 1. 5. 6. Gaer[...] et edd. vett. Sed ordinem [...] cum Mog. ex fide Msti sui mu[...]runt. Paullo ante voces *qui n[...]lum usquam tempus* desunt [...] Hearnii L. 1.

§. 7. *Non jumentorum longus [...]do agmen extendebat*] Libri omn[...] *agmen expediebat*. GEBH. Ita omnes nostri; unde conjici p[...]set, legendum *inpediebat*. S[...] praeferendum est *extendebat*, qu[...] Moguntini ex Msto suo admis[...]runt. Id autem optime conve[...] τῷ *longus ordo*.

§. 8. *Nec tamen in discrimen su[...]mae rerum*] Sic Moguntini [...]

II. C. Flaminius consul, cum Friniatibus Liguri- 1 in agro eorum pluribus proeliis secundis factis, deditionem gentem accepit, et arma ademit: ea 2 non sincera fide tradebant, quum castigaren-, relictis vicis, in montem Auginum confugerunt. festim secutus est consul. Ceteri effusi rursus, 3 pars maxima inermes, per invia et rupes deru- praecipitantes fugerunt, qua sequi hostis non

mbranis suis vulgarunt: quum res haberent *numquam ta-*; quod servant omnes scri- nostri, et Hearnii L. 1. Prae- *in discrimine summae rerum* Gaertn. Hearnii L. 1. et, eodem Hearnio, ed. Aleri- princeps.

1. *C. Flaminius consul, cum iatibus Liguribus*] Vet. ed. *atibus*. GEBHARD. Consulis nomen *C.* adjecit Frob. an. 1535. quo non modo destituun- edd. vett. sed et Lov. 1. 2. 4. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. Tum *consul con- atis Liguribus* corrupte Voss. 1. 6. et Gaertn. eorum au primus haud melius *consul rnatis Liguribus* margini ad- ptum praefert. *consul cum natibus Liguribus* Lov. 5. et Camp. Rom. anni 1472. ac *cum Frisinatibus* edd. pro- ae. *cum Friniatibus* Frob. de- anno 1535. quod in reliquis ptis superfuisse videtur, quia llis nihil in excerptis adfer- Cluver. 1. Ital. Ant. 8, 58. cap. 10, 76. ex hoc loco pro it *Briniatibus*. Existimat au- , eos a metropoli *Brinia* vel *ine* dictos esse, eamque ho- ad amnem Boacten conspici, vulgari vocabulo *Brignolo*, vel *ignalo* vocari. Hi *Briniates* me- orantur infra 41, 19. ex quo issim loco Cluver. ibid. *Fri- niates* laudat, quum tamen ibi- dem constanter *Briniates* edatur, hic *Briniatibus* in nullo cod. su- persit. Ea mente Cluver. pag. 60. *Friniates* in septentrionali, *Briniates* in meridiali latere A- pennini conlocavit; quum, vul- gata lectione utrobique servata, *Friniates cis Apenninum*, adeo- que in latere meridiali, *Brinia- tes trans Apenninum*, adeoque in septentrionali latere ejus montis, sitos fuisse, ex Livii narratione colligendum foret. V. Sigon. in- fra hoc cap. ad §. 9.

§. 2. *Et quia non sincera fide tradebant*] Pall. et vet. ed. *Ea quia non sincera sit*. GEBH. Si- militer Gronov. edidit, consen- tientibus omnibus scriptis no- stris, et editis ante Froben. qui demum anno 1535. *et quia* vulga- vit. Tum *sincera fide non trade- bant* Voss. Lov. 1. 5. 6. et edd. principes.

In montem Auginum confuge- runt] MS. *profugerunt*. Alii nota- runt etiam legi *aufugerunt*. MOD. Loco τοῦ *confugerunt* exhibent Pall. *profugerunt*. GEBH. *Angi- num* Lovel. 2. Harl. et Mead. 1. *Argiuum* Gaertn. Tum *fugerunt* Lov. 2. *profugerunt* praeter cod. Mog. legunt etiam Lovel. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Id pro *aufugerunt* positum, monuerunt editores Moguntini: unde Modi- us arripuit, alios notasse, etiam

posset. ita trans Apenninum abierunt. qui castris
4 tenuerant, circumsessi expugnati sunt. Inde tr
Apenninum ductae legiones. ibi montis, quem
perant, altitudine paullisper se tutati, mox in de
tionem concesserunt. tum conquisita cum intenti
5 cura arma, et omnia ademta. Translatum dein

aufugerunt legi, quod tamen in nullo vel manu vel typis descripto libro obvium fuit.

§. 3. *Per invia et rupes diruptas*] Pall. *deruptas*. GEBH. *diruptas* Lov. 2. Gaertn. Hearnii L. 1. et, ut idem Hearnius testatur, Romana princeps. Reliqui nostri cum ceteris edd. prioribus *deruptas*, pro quo Aldus illam, Gronovius hanc lectionem revocarunt. V. ad 37, 39, 11. Paullo ante *Ceterum effusi* Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Similiter Frob. anno 1535. eumque secuti ediderunt usque ad Gronov. qui iterum *Ceteri* dedit. Tum *pars maxima inermis* Voss. et Gaertner. Sed v. ad 6, 24, 11. et 36, 7, 18.

Ita trans Apenninum abierunt] Pall. *adierunt*. Vet. ed. *redierunt*. GEBH. *abierunt* Aldus recte ex cod. Mog. adscivit. Antea edebatur *redierunt*, consentiente Lovel. 5. Id tamen ferri non posse, ex ipso Livio constat. Priora enim proelia cum Friniatibus cis Apenninum *in agro eorum* facta dicit. Non ergo Apenninum transgressi *redierunt*, sed *abierunt* trans Apenninum. *adierunt*, proxime scripturam Moguntini, Voss. Lov. 1. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *abierunt* in solo Lov. 4. fuisse videtur, ex quo nihil notatum in excerptis video. *Ita trans Apenninum legiones ductae* Lov. 2. et Hearnii L. 1. cum ed. Rom. principe, mediis omnibus perperam omissis ob vocum *trans*

Apenninum repetitionem. V. 9, 11, 21.

Qui castris se tenuerant, circ[um]sessi et expugnati sunt] *et* vac[at] vet. lib. SIG. Pall. et vet. *circumsessi expugnati sunt*. GE[BH.] Recte notat Sigonius, copul[am] vam, quam e Mog. addider[unt] supervacuam esse. Et sic s[ae]pe loquitur Livius. Ut infra hoc [lib.] [cap. 7.] *Multi omnium ordi[num] donati militaribus donis curru[s se]cuti sunt*. Lib. 25, [6.] *Cann[enses] legiones; quae sine armis redie[rant] Romam, armatae remissae in S[am]nium*. Lib. 35, [11.] *Nam ca[stra] consulis oppugnata aegre defensa*. Adde, quae ad lib. 35. J. FR. GRON. Copulam sciunt etiam omnes mei. Q[uam]vis autem Livium ita, ut G[ro]novius voluit, saepius loqui fitear; auctoritas tamen cod. [Mo]guntini efficit, ne libenter a[b eo] dissentiam. Eligat lector, malit.

§. 4. *Mox in deditionem con[ces]serunt.*] Prima vocula deest Voss. Lov. 2. et Gaertn. *in de[di]tionem mox* legit Lov. 6. *in di[tio]nem* Gaertn. De locutione *con[ce]dere in ditionem* vide ad 38, 16, Invitis tamen reliquis hic ni[hil] muto. Supra 28, 7, 9. *Viso sta[tim] hoste prope in voluntariam dedi[tio]nem concessissent*. 42, 53, 7. *Vi[x] tamen praesenti metu in deditione[m] concesserunt*. Mox vocabula *et o[m]nia* desunt in Lov. 2. et Har[l.] Lectioni autem *arma conquisita ademta* patrocinium parari p[ot]

ad Apuanos Ligures bellum; qui in agrum Pisanum Bononiensemque ita incursaverant, ut coli non posset. His quoque perdomitis, consul pacem dedit 6 finitimis. et, quia, a bello quieta ut esset provincia, effecerat, ne in otio militem haberet, viam a Bononia perduxit Arretium. M. Aemilius alter consul 7

set ex illis, quae Gronov. §. praec. defendendae codicum scripturae, *circumsessi expugnati sunt*, adtulit. Sed praeferendum est vulgatum, pro quo stant reliqui omnes.

§. 5. *Translatum deinde ad Apuanos Ligures bellum*] *Apua* oppidum est ad fontes Macrae fluvii, ut quidam dicunt ex fragmento Catonis de originibus; quibus quantum credere debeamus, judicent alii. Certe Sempronius consul posterioribus annis [cap. 32.] Apuanos Ligures vicisse dicitur, ubi etiam ad Maceram habitatio eorum refertur. *Frisinates* autem Ligures, deinde montes *Auginum*, *Ballistam*, atque *Suismontium* non temere reperias apud authores: quod ideo admonemus, ut vetustiora eo diligentius inspiciantur exemplaria. GLAR. Apuani a Flaminio perdomiti anno proximo iterum defecerunt, et Q. Marcium consulem loco iniquo circumvenerunt, hoc lib. cap. 20. Anno sequenti igitur in eos profectus M. Sempronius res feliciter gessit, cap. 32. At annis proximis iterum rebellantes varie victi sunt, ut Livius passim lib. 40. refert. Eorum sedem ad Macram memorat etiam Liv. 40, 41. De Apuanis vide Cluver. 1. Ital. Ant. 10, 74. Vox *bellum* deest in Harl. *bellum est* legunt Lov. 4. et Mead. 2.

Ut coli non possent] *posset* vet. lib. SIGON. Ita et tantum non omnes nostri. *possent* ex ed. Frobenii anni 1535. ad reliquas propagatum est: et ita unus meorum Lov. 1. *possent* autem, nempe ager Pisanus Bononiensisque.

§. 6. *Ne in otio militem haberet*] Eamdem rationem alii quoque belli duces sequuti, quod militem desidia corrumpi putabant, in otio multa ac magna opera manu militum exstruxerunt. Vide Lips. 5. de Milit. Rom. 13. et quae post eum ad Tacit. 1. Ann. 35. adnotata sunt. DUK.

Viam a Bononia perduxit Arretium] Loquitur de consulibus C. Flaminio, M. Aemilio; quorum illum viam a Bononia Arretium, hunc a Placentia Ariminum aït perduxisse. Aliter Strabo lib. 5. Flaminium a Roma per Etruriam Ariminum, Lepidum ab Arimino Bononiam, atque inde Aquilejam. Verba ejus haec sunt [pag. 217.] Ἄλλη δ' ἐςὶν Αἰμιλία διαδεχομένη Φλαμινίαν. συνυπάτευσαν γὰρ ἀλλήλοις Μάρκος Λέπιδος καὶ Γάϊος Φλαμίνιος. καθελόντες δὲ Λιγύας, ὁ μὲν τὴν Φλαμινίαν ἔςρωσεν ἐκ Ῥώμης διὰ Τυῤῥηνῶν καὶ τῆς Ὀμβρικῆς μέχρι τῶν περὶ Ἀρίμινον τόπων. ὁ δὲ τὴν ἑξῆς μέχρι Βονωνίας κἀκεῖθεν εἰς Ἀκυληΐαν. SIG. Alios auctores secutus est Strabo, a Sigonio hic laudatus, qui celebris viae Flaminiae auctorem existimat C. Flaminium consulem, M. Aemilii Lepidi collegam, cujus res gestas Livius hoc

agros Ligurum vicosque, qui in campis aut vallib erant, ipsis montes duos Balistam Suismontiumq
8 tenentibus, deussit depopulatusque est. deinde e qui in montibus erant, adortus, primo levibus pr liis fatigavit; postremo coactos in aciem descen re justo proelio devicit: in quo et aedem Dianae v

loco enarrat; alios vero Livius; qui, ut ex Epit. 20. constat, celebrem Flaminiam stratam credidit a C. Flaminio censore, qui in secundo consulatu cum Hannibale ad Trasimenum pugnans periit. Quae igitur hoc loco a Bononia Arretium perducta dicitur, a celebri Flaminia diversa fuit. V. Cel. Duker. ad Epit. Liv. 20. Pighius in Ann. ad ann. IↃXXXIII. pag. 136. putat, censorem Flaminium viam Roma perduxisse Ariminum; ejus filium consulem viam aliam stravisse a Bononia Ariminum, ut Flaminiae committeret vetustae, a patre censore munitae. Verum Livius hic non *Ariminum*, sed *Arretium* a consule perductam dicit. Sententiam etiam postea mutavit Pighius in Annal. ad ann. IↃLXVI. pag. 297.

§. 7. *Montes duos Ballistam Suismontiumque tenentibus*] Thuanaeus clare *duo*. JAC. GRON. V. ad 35, 21, 6. Nostri omnes constanter *duos* servant. Dein *valis tamen suismontium* Lov. 1. *valis tamen suismontumque* Lov. 4. *vallis tamen suis montiumque* Mead. 2. *Vallis tū suis montium* Gaertner. *vallis tamen suis montium* Voss. et Lov. 6. a manu 1. *Valistam suismontium* a manu 2. *suis montiumque*, priori voce omissa, Harlej *Ballistam Suismontumque* Lov. 5. et ed. Camp. Horum montium prior, sed unica litera *l* scriptus, cum posteriori memoratur infra 40, 40. cum alio monte 41, 18.

et ita etiam hic edidi. De u que monte vide Cluver. 1. I Ant. 10. pag. 77. Post haec a verba denuo incipit Lov. 3. quo hic lacunam esse dixi ad 54, 3. Mox *devicit*, pro *devi* Lov. 1. *devixit* Lov. 4. et M 1. Tum *populatusque* Lov. 2 Harl. Id verbum Livium u passe, videbimus ad Epit. I 46. librarios autem *populari depopulari* in Mstis confudisse, ctum est ad 37, 27, 9. At, quis codd. nihil mutantib vulgatum praefero.

§. 8. *Fatigavit: postremo coa in aciem descendere*] *fatigavit: stremo fatigatos in aciem coa descendere* Lovel. 6. quod err librario est tribuendum. Mo *quo et aedem* Voss. Lov. sex, M 2. Gaertn. Hearnii L. 1. om que editt. usque ad Gruter cujus ultima *τὸ et* omisit, q revocavi.

§. 9. *In his et Frisinates Li res erant, quos non adierat C. F minius*] Vet. lib. *Friniatés* habe non *Frisinates*. Legi tamen n potest *Friniates*, quod ii et Apenninum fuerint, et a Fla nio subacti sint, ut paulo a aït Livius. Quare puto legendu esse *Briniates*. Sunt enim tra montani, teste Livio lib. 41, (19 ubi de Liguribus populis verb facit ita: *Cis Apenninum Garuli Lapicini, et Hercates, trans A penninum Briniates fuerant.* Sun autem haec Ligurum populoru

vit. Subactis cis Apenninum omnibus, tum trans- 9
montanos adortus (in his et Friniates Ligures erant,
quos non adierat C. Flaminius) omnes Aemilius sub-
egit, armaque ademit, et de montibus in campos
multitudinem deduxit. Pacatis Liguribus, in agrum 10
Gallicum exercitum duxit; viamque ab Placentia, ut

nomina apud Livium: Apuani, Briniates, Celelates, Cerdiciates, Epanterii, Friniates, Garuli, Hercates, Iluates, Ingauni, Intemelii, Lapicini, Statellates. Item Montani, Alpini, Transmontani, Cis Apenninum, Trans Apenninum. De Apuanis et Montanis ita Cato in Fragmentis, quae dicuntur esse Originum: *Ad Macrae fontes est Apua oppidum, Apuanos Ligures vocant. Montanos vero omnes Ligures, qui a Macra in Nicaeam effunduntur. Apuani ab Arno ad Macram.* Et C. Sempronius ita: *Pars Apennini a Nicaea ad fontes Macrae Ligu·s Montanos alit, a fontibus vero Macrae ad fontes Tiberis Apenninum colunt Ligures Apuani.* Et paullo post: *Ab Nicaea ad Macram tenent Ligures Montani, a Macra ad Arnum et portum Ligurinum Ligures Apuani, quos sequuntur Ligures Etrusci Populonii, a quo ad Tiberim sunt Etrusci Ligures Tyrrheni.* Et Livius 40, [41, 3.] *Adortus a Pisis Apuanos Ligures, qui eorum circa Macram incolebant, in deditionem accepit.* Item [cap. 41.] *Montanorum Ligurum vineae caesae.* De Ingaunis et Epanteriis lib. 28. extremo, [cap. 46, 9.] sic aït Livius: *Inde ad oram Ligurum Alpinorum classem admovit. Ingauni (Ligurum ea gens est) bellum ea tempestate gerebant cum Epanteriis montanis.* De Ilvatibus lib. 32, [31.] de Ingaunis et Intemeliis lib. 40, [41.] de Celelatibus et Cerdiciatibus lib. 32, [29.] de Statellatibus lib. 42, [7.] Postremo Sempronius, omnem oram maritimam usque ad Tiberim Liguriam dictam esse, tradit. SIGON. MS. habet disertim *Erisinates.* MOD. Pal. pr. praefert *Frisitates.* alter *Frusitates.* Vet. ed. *Frinsintates.* GEBH. *Frisanates Ligures* Hearnii L. 1, *Frisinates Ligures* Mead. 1. cum multis edd. antt. *Frisinates et Ligures* Lov. 3. *Frisinsates et Ligures* Gaertn. *Frisintates Ligures* Lov. 5. *Frisintates et Ligures* Lovel. 1. et edd. Rom. anni 1472. ac Parm. *Frusintates Ligures* Mead. 2. *Frisitates Ligures* Lov. 4. *Frisintates et Ligures* Voss. et Lovel. 6. *Frinates Ligures* Harlej. *Friniates Ligures* Lov. 2. *Briniates Ligures*, ut Sigonius conjecit, Heinsius apud Elzevirium, Gronovius, aliique recentiores ediderunt. Contra Cluver. qui supra §. 1. *Briniatibus* legebat, hic *Friniates* servat lib. 1. Ital. Ant. 10. pag. 77. eorumque antiquam sedem fuisse censet locum vulgo dictum *Val di Prino*, ad id inductus et nominis similitudine, et vallis situ. Doujatius hic *Friniates* malebat, eumque populum in utroque Apennini latere situm putabat: quorum cis Apenninum habitantes C. Flaminius in agro suo devicit, et trans Apenninum aufugientes ad deditionem adegit; M. Aemilius trans Apenninum incolentes, quos non adierat C. Flaminius, subegit. Neque aliter fere Crevier. Clericus etiam *Friniates* hic edidit; quos secutus sum.

11 Flaminiae committeret, Ariminum perduxit. Pro[elio] ultimo, quo cum Liguribus signis conlatis co[n]flixit, aedem Junoni Reginae vovit. Haec in Lig[u]ribus eo anno gesta.

1 III. In Gallia M. Furius praetor insontibus Cen[o]manis, in pace speciem belli quaerens, ademer[at]
2 arma. Id Cenomani conquesti Romae apud senatum rejectique ad consulem Aemilium, cui, ut cogn[o]sceret statueretque, senatus permiserat, magno ce[r]

Et de montibus in campos multitudinem deduxit] Verba haec deerant in Harl. *reduxit* male praefert Voss. V. ad 6, 26, 8. Paullo ante *omnes Aemilius subjecit* Lov. 3. V. ad Epit. Liv. 118.

§. 10. *In agrum Gallicum exercitum duxit*] *exercitum in agrum Gallicum* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Tum *deduxit* Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. et uterque Mead. Verum id verbum ex praecedenti periodo menti scribarum obhaesit.

Viam ab Placentia, etc. *Ariminum perduxit*] Pighius in Ann. ad ann. ıↄxxxııı. pag. 136. de hac re agens, legisse videtur *a Bononia Aquilejam*. At recte postea sententiam mutavit ad annum ıↄlxvı. pag. 297. *a Placentia* Voss. Lov. 1. 2. 3 4. 6. et Gaertn. Mox §. seq. *in Liguribus* Lov. 3.

§. 1. *In Gallia M. Furius praetor*] *In Galliam Furius* Lov. 1. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. Verum praenominis *Marci* nota *M.* perperam adcrevit vocis praecedentis fini: cujus erroris alia exempla v. ad 9, 43, 25. et 23, 21, 6. Eamdem interdum etiam vocis sequentis initio male adhaesisse, vidimus ad 38, 35, 2. Edd. prius memoratis proximae legunt *in Gallia Furius*. Sed [r]ecte praenomen addidit Frob. a[n]no 1535. Mox *spem belli* Lov. 3. Harl. et Mead. 1. de quo e[r]rore v. ad 3, 9, 13.

§. 2. *Inde Cenomani conquesti R[o]mae*] *Id Cenomani*, non *Inde*. G[E]LEN. MS. *Inde et Cenomani q[ue]sti*. MOD. Pal. pr. *In Cenomani conquesti*. Alter *Cenomanni conqu[e]sti*. GEBH. *Inde Cenomani* Vo[ss.] Lov. 1. 2. 3. 5. 6. Harl. Mea[d.] et Gaertn. *In Cenomani* Lov. 4. [et] Mead. 2. Sed Gelenius *Id Ce[no]mani* recte restituit, eumque s[e]cutus est Frob. anno 1535. [*I*] *conquesti*, ut *conqueri injurias* 3[,] 12, 4. ubi vide. Potes et *que[sti]* cum cod. Mog. V. ad 29, 19, [...]

§. 3. *Tenuerunt caussam*] *obtinu[e]runt* Lovel. 2. Harl. et Mead. 1. Supra 8, 21. *Itaque et in sena[tu] caussam obtinuere.* Quum tame[n] alii omnes codd. in vulgata[m] consentiant, potius est, ut alte[ram] lectionem ex glossatoris e[x]positione natam credamus. Ce[r]te *tenere caussam* dixit Ovid. 1[,] Her. 244.

Judice te, caussam non tenuer[e] duae.

13. Met. 190.

Difficilem tenui sub iniquo jud[i]ce caussam.

...ine cum praetore habito, tenuerunt caussam. ...a reddere Cenomanis, decedere provincia prae- 3 ... jussus. Legatis deinde sociorum Latini nominis, 4 ...i toto undique ex Latio frequentes convenerant, ...atus datus est. his querentibus, magnam multitu- ...nem civium suorum Romam commigrasse, et ibi ...nsos esse, Q. Terentio Culleoni praetori negotium 5 ...tum est, ut eos conquireret, et, quem C. Clau- ..., M. Livio censoribus, postve eos censores, ipsum

...rat. 1. Epist. 16, 43.

...*res sponsore, et quo caussae tesse tenentur.*

...et. Domit. 9. *Permittit accusa-...i, qui caussam non teneret, ex-...poena esset.* Quinctil. 9. Inst. pag. 787. *Quum personae po-...obstant, sine quarum repre-...sione teneri caussa non possit.* ...epe autem *tenere* pro obtine-...poni, vidimus ad 23, 20, 10. ...lent etiam eadem verba a li-...ariis confundi. Exempla ha-...imus ad Epit. Liv. 23. ad Li-... 23, 20, 10. 36, 19, 5. et alibi.

Arma reddita Cenomanis, dece-...re e provincia praetor jussus] ...embranae *arma reddere Cenoma-...is, provincia decedere praetor jus-...s.* Recte. rectius, inquam, quam ...lgo legitur. MOD. Exhibent ...bri omnes *decedere provincia praetor jussus.* Lectionem vero, ...ilaudatam Modio, in nullo re-...peri nostrorum. GEBH. *jussus* a consule, opinor; cui, ut de ea re cognosceret statueretque, se-natus permiserat. Sic L. Lentu-lus consul Cn. Baebium praeto-rem, qui magnam cladem a Gal-lis Insubribus acceperat, provin-cia decedere, atque abire Romam jussit, 32, 7. DUK. Ut hoc loco *decedere e provincia*, ita *decedere ex Italia* 26, 2, 14. ubi alia vide. *ex provincia Hispania decedens* 45, 4. Verum quum Moguntino co-dici, *decedere provincia* legenti, consentiant omnes scripti nostri, et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. Gronovium secutus, qui praepositionem anno 1665. ex contextu delevit, eamdem iti-dem omittendam duxi. V. ad 28, 28, 7. Dein licet solus hic prae-ferat cod. Mog. *arma reddere*, pla-cet tamen ea lectio prae vulga-ta; quam propterea similiter re-cepi.

§. 4. *Commigrasse, et ibi censos esse*] Τὸ *ibi* non comparet in li-bris nostris. GEBH. Eamdem vo-culam omiserunt omnes scripti nostri, Hearnii L. 1. et edd. prin-cipes; quam Aldus recte ex au-ctoritate cod. Mog. addidit. *com-migrasse censosque*, reliquis omis-sis, Lov. 3. in eodem etiam paul-lo ante deest vox *magnam*.

§. 5. *C. Claudio, M. Livio cen-soribus*] *M. Fulvio* Lov. 5. et edd. vett. Ejus loco Moguntini in cod. suo invenerant *M. Julio*; ex quo, literis transpositis, *M. Livio* re-cte dedit Aldus; quod etiam in reliquis scriptis nostris superest. Memorantur hi censores supra 29, 37. Copulam *et* inter utrius-que nomina inserit Lov. 3. Paul-

parentemve ejus apud se censum esse, probassent s
6 cii, ut redire eo cogeret, ubi censi essent. Hac co
quisitione duodecim millia Latinorum domos red
runt, jam tum multitudine alienigenarum urbem on
rante.

1 IV. Priusquam consules redirent Romam, M
2 Fulvius proconsul ex Aetolia rediit. isque, ad a
dem Apollinis in senatu quum de rebus in Aeto
Cephalleniaque ab se gestis disseruisset, petiit a P
tribus, ut aequum censerent, ob rempublicam be

lo ante *praetori* deest in Lov. 2. et Harl.

Probassent socii, ut redire eo cogeret, ubi censi essent] Τὸ *ut* non comparet in libris nostris. GEBH. Deest eadem vocula in Lov. 2. 4. Harl. Mead. utroque, et Gaertn. quam librarii non necessariam esse, et tuto omitti posse, ideo forte putarunt, quod paullo ante praecesserat. Tum *redire eos cogeret* Voss. Lov. 1. et 6. a manu 1. Deinde *census esset* Lov. 2. et Harl.

§. 6. *Multitudine alienigenarum urbem onerante*] *urbem ornante* Lovel. 2. 3. 4. 5. Mead. 2. et Gaertn. Sed v. ad 32, 11, 2. *urbem orante* Harl. et Mead. 1. *urbem ornatam* Voss. *urbem ornamenta* Lov. 1. *urbe onerata* Lov. 6.

§. 1. *Priusquam consules redirent Romam, M. Fulvius proconsul ex Aetolia rediit*] Pall. *Marcus Fulvius, priusquam consules, Romam rediit, isque ad aedem Apollinis.* GEBH. Similiter omnes nostri, nisi quod *consul* sit in Lov. 3. et 6. ac *redit* in Voss. Lovel. 1. 5. et edd. vett. Quum deinde Moguntini monuissent, se in cod. suo reperisse *Priusquam consules redirent Romam, M. Fulvius proconsul ex Aetolia redit, isque ad aedem*, eam lectionem dus recepit; ita tamen, ut *ra* dederit, pro *redit.* V. ad 36, 2. Operarum deinde errore M diana exhibuit *iisque*, pro *isq* cujus loco ultima Gruteri sub suit *itaque:* quam lectionem e nes recentiores servarunt, in tis licet omnibus scriptis et cusis prioribus. Priorem itaq lectionem *isque* revocavi.

§. 2. *Et Diis immortalibus hon rem haberi jubere*] Mog. *juberen et sibi triumphum decernerent.* Vi detur scribendum: *ut aequum cen serent, ob rempublicam bene ac f liciter gestam Diis immortalibus h norem haberi, et sibi triumphu decernerent.* J. FR. GRON. *be et feliciter gestam Diis immortal bus* Lov. 3. *bene et feliciter gestan et Diis immortalibus* Lov. 6. Un ca litera mutata, ex vestigiis co Mog. lego, *ut aequum censerent ob rempublicam bene ac felicite gestam ut Diis immortalibus hon rem haberi juberent, et sibi tri umphum decernerent.* Repetitionen illam τοῦ *ut* Livio familiarer esse, vidimus ad 1, 17, 11. Paul lo ante *petit a Patribus* codd. Mog Lov. 2. 3. 4. et Mead. ambo. V. a 37, 45, 2.

feliciter gestam, et Diis inmortalibus honorem beri jubere, et sibi triumphum decernere. M. A- 3 rius tribunus plebis, si quid de ea re ante M. milii consulis adventum decerneretur, intercessu- m se ostendit: *eum contradicere velle, proficiscentem-* 4 *e in provinciam ita sibi mandasse, ut ea disceptatio in- gra in adventum suum servaretur. Fulvium temporis cturam facere. senatum etiam praesente consule, quod llet, decreturum.* M. Fulvius: *Si aut simultas M.* 5 *Aemilii secum ignota hominibus esset, aut quam is eas*

§. 3. *M. Amburius tribunus plebis*] *Aburius trib. pleb.* non *Ambu-* s. GEL. Pall. *M. Burius.* GEBH. *Arabuutius* Hearnii L. 1. *M. Am- rius* Voss. Lov. 1. 3. 5. Harl. et ertn. *M. Burius* Lov. 6. *M. Bur- us* Mead. 2. *M. Aburius*, ut Gele- us emendat, Lov. 2. et 4. pro- e ad veram lectionem *Mabu- us* Mead. 1. ubi praenomen et omen cohaeserunt; quod sae- pe scribarum errore factum esse, vidimus ad 38, 35, 2. In ed. Gro- ov. anni 1665. operarum erro- re vulgatum est *M. Abutius* et hic, et cap. seq. §. 12. Eum errorem, praeter Crevierium, reliqui re- centiores, etiam Clericus, ser- varunt. Sed M. Aburius praetu- ram consequitur 41, 14. Mox Ae- milii consulis praenomen *M.* de- est in omnibus scriptis, et edd. ante Aldum; qui ex cod. Mog. inseruit.

§. 4. *Eum contradicere velle*] Pal. pr. *tum contradicerent vellent.* al- ter, *tum contradixerunt velle.* GEB- HARD. *cum contradicere vellet* Lov. 1. *eum traducere velle* Gaertn. Mox *uti ea disceptatio* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. ambo.

Fulvium temporis jacturam fa- cere] Verba sunt adhuc Amburii tribuni plebis. At illud *M. Ful- vius* ἐλλειπτικῶς positum vide- tur. intelligit enim vel contradi- cebat, vel simile. Nisi quis lo- cum corruptum putet, cujus gra- tia et nos locum notavimus. GLA- REAN. Pall. *Fulvius.* Vet. ed. *Fulvius temporis jacturam se face- re.* GEBH. Perinde est, ac si di- ceret, unius temporis, aut nul- lius rei nisi temporis. J. FR. GRON. Hanc lectionem Mogun- tini ex cod. suo adsciverunt; eamque recte Gronovius expo- suit. Antea edebatur *Fulvius temporis jacturam se facere:* quod superest in Lov. 5. Nec reliqui scripti inde abeunt, nisi quod omittant τὸ *se.* Mox *consule prae- sente* cod. Mog.

§. 5. *M. Fulvius: Si aut simul- tas*] Malim *Tum Fulvius: Si aut simultas.* Sic lib. 45, [37.] *Tum Servilius: Quantus imperator* etc. SIG. Nomen *M. Fulvius* abest ab u- troque Pall. GEBH. Muretus *Tum Fulvius.* J. FR. GRON. Utrum- que nomen abest etiam a Lov. 2. 3. 4. Harl. utroque Mead. et Gaertn. Solum praenomen ab Hearnii L. 1. Scholion autem Si- gonii ad h. locum prodiit demum in ed. Ald. anni 1592. post ejus mortem. Eine igitur, an Mure-

6 *inimicitias impotenti ac prope regia ira exerceret; tam*
non fuisse ferendum, absentem consulem et Deorum i
mortalium honori obstare, et meritum debitumque trium
7 *phum morari: imperatorem, rebus egregie gestis, vict*
remque exercitum cum praeda ac captivis ante port
stare, donec consuli, ob hoc ipsum moranti, redire R
8 *mam libitum esset. Verum enimvero, quum sint nobili*
simae sibi cum consule inimicitiae, quid ab eo quemqua
posse aequi exspectare, qui per infrequentiam furtim s

to, priori emendatio hujus loci in mentem venerit, incertum est.

Quam is eas inimicitias inpotenti ac prope regia ira exerceret] Pal. pr. *inimicitias impotenti ac prope ira exerceret regia*. GEBH. *quamvis eas inimicitias* Voss. Lov. 1. et Harl. *quavis eas inimicitias* Gaertn. *quantas inimicitias* Lov. 3. et 6. Tum *impotentia ac prope regia ira* Voss. et Lov. 1. ac 3.

§. 6. *Et meritum debitumque triumphum morari*] Libri omnes *debitum meritumque*. GEBH. Non aliter etiam omnes nostri, et editi ante Moguntinos; qui voces, praeeuntibus membranis suis, trajecerunt. Mox §. seq. *cum praeda et captivis* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. uterque Mead. et Gaertn.

§. 8. *Quum sint notissimae sibi cum consule inimicitiae*] Adscitum e Moguntino. Videndum tamen, an possit tolerari, quod erat prius, et in nostris omnibus scriptis exstabat, *nobilissimae*. *Nobilissimum par gladiatorum*, et *nobilissimos tres fundos* legere apud Ciceronem est. Noster lib. 27, [35, 7.] *Inimicitiae ante nobiles inter eos erant, et acerbiores eas indigNioresque Livio sua calamitas fecerat*. Lib. 40, [45.] *Inter hos viros nobiles inimicitiae erant, saepe multis et in senatu et ad popul atrocibus celebratae certaminib* Plautus Pseudolo [4, 2, 9.] *Pe grina facies hominis atque ignobil* J. FR. GRON. *notissimae*, ut co Mog. unus meorum Lov. 2. A sentior tamen Gronovio, cod cem Mog. hic malam manum p sum, et lectionem, quam pra fert, ex interpretis glossa rec ptam esse. Persuadere enim m hi nequeo, alios omnes librari quibus et reliqui mei concinu pro voce obvia, et quidem u tatissima significatione usurpat vocem licet obviam, attamen m nus recepto eorum tempore s gnificatu, admisisse. Solet aute *nobilis* optimo aevo poni pro n tus. Supra 1, 24, 1. *Nec fera res antiqua alia est nobilior*. 9, *Nobilis clade Romana Caudina pa* 22, 43. *Ad nobilitandas clade R mana Cannas*. cap. 50. *Pugna Ca nensis, Alliensi cladi nobilita par*. 45, 5. *Nobilis fama erat ap omnes Graeciae civitates Eumen regis prope perpetrata caedes*. V de, quae notavit Dan. Heins. a Silii 2, 612. Vulgatam hujus lo ci scripturam supra etiam defen dit Gebhard. ad 27, 35, 7. Prae terea *cum M. consule inimiciti* cod. Mog.

Quid ab eo quemquam aequi exspectare] Lege addendo, *quid a*

usconsultum factum ad aerarium detulerit, Ambra-
am non videri vi captam; *quae aggere ac vineis ob-* 9
gnata sit; ubi, incensis operibus, alia de integro fa-
ta sint; ubi circa muros supra subterque terram per dies
uindecim pugnatum; ubi a prima luce, quum jam tran- 10
endisset muros miles, usque ad noctem diu anceps proe-
um tenuerit; ubi plus tria millia hostium sint caesa.
am de Deorum inmortalium templis, spoliatis in capta 11
rbe, qualem calumniam ad pontifices adtulerit? Nisi 12

quemquam posse aequi exspecta- GELEN. Vox a Gelenio con-ini addita in nullo meorum dicum superest. Tum *exspecta-aequi* legunt Lovel. 5. et edd. Aldus dederat *aequi exspe-rs.* Et ita voces transponunt eri codd. quos contuli.

Per infrequentiam furtim sena-consultum factum ad aerarium ulerit] *Per infrequentiam* fa-m senatusconsultum dicitur, m infrequens esset in curia or-, neque justus esset senatorum merus. Nam, ut senatuscon-ltum fieret, saltem esse in cu-a centum senatores oportebat, ex eodem hoc Livii libro, (cap. 18.) intelligimus, qui ita scribit: *Praetor senatum consuleret, si ei permissum esset, cum in senatu entum, non minus, essent.* TUR-NEB. 30. Advers. 25. Legerem *per infrequentiam Patrum factum furtim senatusconsultum.* TAN. FABER. Sic lib. 38, [44.] *Neque his contentus consul fuit, sed post-ea per infrequentiam adjecit sena-tusconsultum, Ambraciam non vi-deri vi captam esse.* Hoc *senatus-consultum surreptum* appellat Cu-rio apud Cic. ad Att. 4. J. FR. GRON. Ut senatusconsultum le-gitime fieret, non semper idem senatorum numerus requisitus fuisse videtur, sed differebat καθ' ἕκαστον εἶδος αὐτῶν, certe tem-pore Augusti. Vide Dion. Cass. 55. pag. 550. Casum hic memo-rat Turneb. ex Livio, quo mini-mum requirebantur centum se-natores. Si quis senatusconsul-to legibus solveretur, non mi-nus ducenti senatores adesse de-bebant secundum legem a C. Cor-nelio latam. V. Ascon. ad Cic. orat. pro C. Cornel. pag. 135. quum antea inolevisset, ut per pauculos admodum senatores fie-ret. V. Ascon. in Argum. ejusd. orat. Tempore Augusti quum quadringenti praesentes esse de-berent, ab eo statutum est, ut rata forent, licet pauciores ad-fuissent, quia videbat, senato-res raro frequentes convenire. V. Dion. Cass. 54, 545. De inter-punctione hujus loci vide Bris-son. d. Form. 2, 265. Mox *agge-re et cuneis* Lov. 6. a m. 1. *agge-re et cuniculis* a m. 2. Sed v. ad 5, 7, 3. et 8, 16, 8.

§. 10. *Quum jam transcendisset muros miles, usque ad noctem diu anceps*] *quum jamjam transcendis-set muros miles ad noctem* Lov. 1. *transcendissent muros milites* Mead. 1. Tum *usque ad noctem anceps* Lov. 2. Mox *ubi tria millia ho-stium sint caesa* Voss. *ubi plus IIII millia hostium* Lov. 4. *sunt caesa* Lov. 3. et 6. *caesa sunt* Gaertn.

Syracusarum ceterarumque captarum civitatium or-mentis urbem exornari fas fuerit, in Ambraciam un-
13 *captam non valuerit belli jus. Se et Patres conscrip- orare, et ab tribunis petere, ne se superbissimo inim- ludibrio esse sinant.*

1 V. Undique omnes, alii deprecari tribunum, a- castigare. Ti. Gracchi collegae plurimum oratio m-
2 vit: *Ne suas quidem simultates pro magistratu exerce- boni exempli esse: alienarum vero simultatium tribun- plebis cognitorem fieri, turpe et indignum collegii ej-*

§. 12. *Ceterarumque captarum civitatum ornamentis urbem exornari*] *captarum civitatium* Lov. 4. et ed. Mediol. anni 1480. V. ad 33, 20, 11. Tum *urbem ornari* edd. vett. pro quo Aldus *exornari* ex cod. Mog. adscivit. Consentiunt nostri, nisi quod *exornare* sit in Harl.

In Ambraciam unam captam non valuerit belli jus] Pall. *in Ambracia una capta*. GEBH. Ita et Lov. 2. 4. ac Mead. ambo. Tum *jus belli* Lov. 2.

§. 13. *Et Patres conscriptos orare*] Lege *se et Patres conscriptos orare*. GELEN. Pronomen, quod Gelenius recte addidisse videtur, abest ab omnibus nostris; sequens *et* insuper a Lov. 3. *a P. C. orare* legit Gaertn.

Et a tribunis petere] Voss. *et ab tribuno*. Unus enim erat M. Abutius. Sed et Andreas secutique ad Ascensium *a tribuno*. Magontiaci natum, quod vulgatur. J. FR. GRON. *a tribuno* Lov. 2. et 5. *ab tribuno* omnes reliqui mei, Hearnii L. 1. et Crevierii Victor. qui eam lectionem etiam in contextum recepit. Mox *superbissimi inimici ludibrio esse sinant* Lov. 3. *esse sinat* Voss.

§. 2. *Alienarum vero simultati- tribunum plebis cognitorem fi-*] Quod est, mandatas et delega- esse tribuno alienas simultate- ut tamquam procurator eas e- erceat et persequatur. quo in l- co *cognitor* etiam absentis est, n- praesentis. quod tamen prim- classis auctores contendunt. TU- NEB. 30. Advers. 25. Omni- videndi sunt Gronov. de Pec- vet. 4, 3. et Schulting. ad J- Pauli 1. Recept. Sent. 2. ad ej- inscriptionem, quae est *de Cog- toribus*. Si autem perpetua fu- differentia inter *cognitorem* et *pr- curatorem*, Livio tamen, qui hi- storicum agit, non jus docet, quod vicina illa vocabula com- mutarit, vitio verti non pote- Praeterea *simultatium* Lov. 4. e- ed. Rom. anni 1472. V. ad 39, 44, 9. Mox *turpe et indignum col- legii ejus potestati et sacratis legi- bus esse* Lov. 4. et Mead. 2. *tur- pe et indignum, collegii ejus pote- statem ex sacratis legibus esse* Voss. Lov. 1. 2. 3. 6. Harl. Mead. 1. et Gaertn.

§. 3. *Nec alienis momentis animi circumagi, adstipularique irato consuli tribunum plebis*] Lego *alieni momentis animi*, non *alienis*. GELEN. Adhibentur haec ver-

state et sacratis legibus esse. Suo quemque judicio et 3
ines odisse aut diligere, et res probare aut inprobare
re; non pendere ex alterius vultu ac nutu, nec alie-
momentis animi circumagi, adstipularique irato con-
i tribunum plebei: et, quid privatim M. Aemilius 4
ndaverit, meminisse; tribunatum sibi a populo Roma-
mandatum oblivisci; et mandatum pro auxilio ac li-
tate privatorum, non pro consulari regno. Ne hoc 5
dem cernere eum, fore, ut memoriae ac posteritati
ndetur, ejusdem collegii alterum e duobus tribunis

Prisciano lib. 8, [762.] ex patet, fuisse scriptum olim *num plebei*. etsi corrupte il-editur *tribuno inde plebei*: J. GRON. *alienis*, ut ante Ge-m legebatur, omnes nostri, earnii L. 1. ac N. Verum *s*, hunc locum laudans, le-Priscian. qui itidem suo tem-s in codd. quibus usus est, *lari* invenisse videtur. Prae-tamen vulgatum, quod om-codd. firmant. *plebei* vero et-fuit in Voss. Lov. 2. 6. Harl. Gaertn. V. ad 2, 33, 2. et 29, 4. Ceterum Priscianus hunc um laudavit ex Livii *XXXIII*. *Urbe cond*. quod fraudi fuit io 5. Art. Gramm. 6. pag. 281. stimavit enim locum hunc, i in Prisciano ejus Msto desi-rabatur, etiam in Livio non i. Paullo ante *judicio homines*. *isse aut diligere, res probare aut probare*, bis copula omissa, Lo-v. 3.

§. 4. *Tribunatum sibi a populo Romano mandatum pro auxilio ac libertate*] Vetus lectio *a populo Romano mandatum oblivisci, et mandatum pro auxilio* etc. GELEN. Voces fugitivae, quas Gelenius retraxit, desunt etiam in omnibus nostris, et Hearnii L. 1. Error natus est ex repetitione τοῦ *mandatum*. V. ad 9, 11, 11. Verbum *oblivisci* adsciverunt editores Moguntini; duas reliquas *et mandatum* ex mente Gelenii Frobenius anno 1535. Plane, ut Gelenius emendat, se in cod. suo reperisse, Moguntini monuerunt Elegans est *mandatum, et mandatum pro auxilio*. Similis est locus supra 35, 46. *Liberandae Graeciae caussa in Europam trajecisse, et re liberandae, non verbis et simulatione*.

§. 5. *Ne hoc quidem cernere eum, fore, ut memoriae ac posteritati mandetur, ejusdem collegii*] Verba initialia recte eo modo Aldus auspicio cod. Mog. emendavit. Ante edebatur, prima vocula *Ne* omissa, *Hoc quidem cernere aequum*. Neque aliter Voss. Lov. 1. 5. 6. et Gaertn. Τὸ *Ne* deest etiam in reliquis nostris; ex quibus *hoc quidem cerneret aequum* legunt Lov. 2. et Harl. *haec quidem cernere eum* Lov. 3. *hoc quidem cernere eum* Lov. 4. et Mead. 2. *hoc quidem cerneret eum* Mead. 1. *Ne haec quidem cernere aequum* ex L. 1. Hearnius laudat. Sequentia verba idem Aldus ejusdem cod. Mog. fide restituit. Antea vulgo circumferebatur *memoriae mandaretur*; quod

plebis suas inimicitias remisisse reipublicae, alterum a
6 *nas et mandatas exercuisse.* His victus castigationi
tribunus, quum templo excessisset, referente S
Sulpicio praetore, triumphus M. Fulvio est decre
7 Is quum gratias Patribus conscriptis egisset, adjec
Ludos magnos se Jovi optimo maximo eo die, quo A
braciam cepisset, vovisse. in eam rem sibi centum po
au-

praeter Hearnii Oxonn. etiam in nostris Mstis superest: nisi quod quidam legant *mandetur.* Dein *ejus collegii alterum ex duobus tribunis* Voss. et Lov. 1. ac 6. *alterum ex tribunis* Lovel. 3. omissis duabus vocibus *ejusdem collegii*; quae tamen emphasin habent, et notant indicari alterum ex duobus tribunis, qui eodem anno tribunatum gesserunt. V. ad 4, 17, 9. Deinde mox *remisisse populo Romano* Lov. 3. Vide ad 38, 58, 6.

§. 6. *Tribunus, quum templo excessisset*] *tribunus plebis, cum templo exisset* Harl. *exisset* etiam Lov. 2. et Mead. 1. V. ad 36, 21, 2. Mox *referente senatui R. Supplicio P. R. triumphus* prodigiose corruptus Lovel. 1. *referente senatui Romano Sulpicio praetore triumphus* Voss. *referente senatu et Sulpicio praetore* Lov. 6. Vox *praetore* non adparet in Gaertn.

§. 7. *In eam rem sibi centum pondo auri a civitatibus conlatum*] Libri nostri omnes *centum decem pondo auri.* GEBH. Pronomen *sibi* deest in omnibus nostris, Hearnii L. 1. et edd. vett. Id primus Aldus, praeeunte cod. Mog. adjecit, cujus ejusdem Moguntini auctoritate vicissim delevit vocem *decem*, quam Gronovius iterum addidit. Sed praestare videtur, ut per omnia codici Mog. adhaereamus. Ceteroquin enim, qua auctoritate, optimis m branis invitis, τὸ *decem* addi, iam pronomen *sibi* deleri po Illud *decem* deest etiam in con ta Lovel. 3. et in Hearnii L Tum *auri a civitatibus conlati* vel. 2.

§. 8. *Quam in triumpho la in aerario positurus esset, id rum secerni juberent*] MS. *quam triumpho delatam.* At mox [§. rursum: *aureae coronae centum d decim pondo ante currum dela sunt.* ubi item in editionibus *latae sunt.* Sed pusilla haec. MO *in aerarium secerni juberet* om scripti et edd. antt. Quae nu exstat, lectio auctorem ha Mstum Mog. ex quo *id aurum* dus, *juberent* ipsi Moguntini miserunt. Paullo ante *ut ea cunia* Voss. Sed vocula *ea* pr cedentem praepositionem *ex* sit. V. ad 44, 27, 7.

§. 9. *Omne id aurum in lu consumi necessarium esset*] Ve lectio *necessum esset*, non *neces rium.* GELEN. *necessarium ess* ut ante Gelenium et ed. Frobe anni 1535. vulgabatur, omnes n stri; *necesse esset* se in cod. s invenisse, Moguntini testantu Probo tamen *necessum esset*, qu vel ex eodem cod. diligentius i specto, vel alio Msto profert G lenius: cujus ut minus cogni loco alii *necesse*, alii *necessari* scripserant. Eadem tamen vo

a civitatibus conlatum. Petere, ut ex ea pecunia, 8
in triumpho latam in aerario positurus esset, id
m secerni juberent. Senatus pontificum collegium 9
nsuli jussit, num omne id aurum in ludos consu-
necessum esset? Quum pontifices negassent, ad
gionem pertinere, quanta inpensa in ludos fie-
; senatus Fulvio, quantum inpenderet, permisit, 10
n ne summam octoginta millium excederet. Tri- 11

...s utitur supra 34, 5, 2. *Ne ... est paucis respondere.* ubi ...o ante Gronov. similiter *ne-...* edebatur. Et ita in sena... consulto de Bacchanalibus: *... ques. esent. quei. sibei. ...erent. necesus. ese. Ba-...* ubi tamen *necesus* per ...rem sculptoris pro *nece-...*, sive *necessum*, datum esse, ...r Ampliss. Bynkersh. et Do... Matth. Aegyptium convenit. ...terea *id omne aurum* Voss. ... 1. 3. 5. 6. et Gaertn. Mox *tanta inpensa*, pro *quanta ...a*, Voss. et Lov. 1.

10. *Fulvio, quantum vellet, ...deret, permisit*] Vocem *vel-* ...ittunt Voss. Lov. sex, Mead. ..., Gaertn. Hearnii L. 1. et ... Camp. Rom. anni 1472. et .... Eamdem in cod. suo de-...notarunt Moguntini. Horum ...ium fide eam delevi.

...*m ne summam octoginta mil-... excederet*] Quidam monue-... *octoginta* legendum, non ...*genta*. et recte. Sed quare ...ita, cum nihil adjiceret, di-... non potuere. At ego *H-S* ...lligo, aut *nummûm*. Nam, *ae-...* si intelligamus, videtur nimis ...va summa pro ea, quam Ful-... paratus erat in eam rem ex-...dere. Quanquam lib. 40, [52.] ... Aemylio Lepido censori et ...tifici maximo in ludos non ...plius decretum, quam vigin-ti millia aeris. quae summa qua-druplo minor est octoginta mil-libus aeris. Quare cum nemine ea de re pugnavero, quicquid adjiciatur. GLAR. Recte censet Glareanus, *octoginta millia aeris* nimis exiguam fuisse summam pro apparatu horum ludorum, qui infra cap. 22. refertur: nam ea, computatis, ut illa aetate, sede-cim assibus in denarios, tantum sunt quinque millia denariûm, sive quingenti coronati. Sed ob-stat supplemento illius cum locus Livii 40, 52. tum quod fortassis non est exemplum summarum eo tempore ad rationes sestertiorum putatarum. Nusquam enim, quod sciam, dicit Livius V. G. decem, viginti, centum millia *sestertiûm*, sed ubique tot millia *aeris*. Ita-que non dubito adsentiri iis, qui hic supplebant *aeris*. Verum, etiamsi cum Glareano *sestertiûm* intelligamus, tamen locus non caret scrupulo. Nam quum *octo-ginta millia H-S* tantum viginti millia denariûm, sive duo mil-lia coronatorum, efficiant, ne haec quidem summa videtur suf-fecisse faciendis ludis, quos per decem dies prope sui saeculi co-pia et varietate celebratos fuisse auctor est Livius infra cap. 22. Ex Glareani annotatione intelli-go, hic antea lectum fuisse *octin-genta millia*. quod etiam unus li-ber Hearnii habet. Hoc ille qui-dem post alios rejicit: sed mihi

umphare mense Januario ſtatuerat: sed quum audi set, consulem M. Aemilium, literis Aburii trib
12 plebis acceptis de remiſſa intercellione, ipsum ad i pediendum triumphum Romam venientem, aegr in via subſtitiſſe, ne plus in triumpho certaminu quam in bello, haberet, praetulit triumphi die

considerantį magnitudinem sumtuum, qui aetate Livii in ludos, ad quorum magnificentiam hi prope acceſſerunt, effundebantur, non valde improbandum videtur. Si ita legamus, et suppleamus *aeris*, decuplo major quidem exibit summa, puta, quinquaginta millium denariùm, sive quinque millium coronatorum; sed tamen haec quoque non modo non nimis ampla, verum etiam admodum tenuis ad tam apparatos ac magnificos ludos videri poterit. Ob eamdem caussam mihi suspectum eſt, quod 40, 52. vulgatur, M. Aemilio ad ludos dedicationis templorum Junonis Reginae et Dianae *viginti millia aeris*, id eſt, mille ducentos quinquaginta denarios, centum viginti quinque coronatos, decreta fuiſſe. Etsi enim hi ludi tantum scenici, et singulos dies facti fuerunt, tamen longe minor eſt haec summa, quam ut ea omnem apparatum et inſtrumentum theatri ac scenae comparari potuiſſe credam. Si neutro loco Livii vitium in numeris eſt, non video, quid pro recepta scriptura dici poſſit, nisi eos, quibus minus de publico decretum fuerat, quam ut ex eo pro sua dignitate vel ambitione ludos facere poſſent, quod per reſtrictam parcimoniam senatus deerat, de suo suppleviſſe. DUK. In vulgatam scripturam uno ore consentiunt omnes scripti noſtri, et edd. principes. *octingenta millium* exſtat tantum in edd. Ascens. anni 1510. Colon. 1525. et Pa 1529. Verum, ut monet Asce in observationibus, quae add tur editioni ejus anni 1513. ita cendum foret *octingentorum m lium*, quod et ipsum inveni ed. Cervic. et Ascens. anni 15 Praeterea *summa* Mead. am quasi librarii voluerint *dum summa octoginta millia exceden*

§. 11. *Consulem Aemilium*, l *teris Aburii tribuni plebis accept consulem M. Aemilium* Mog. co et Lov. 3. quod recepi. In re quis Mſtis *M.* litera, qua con lis praenomen indicabatur, e cidit ob ultimam vocis prae dentis. Alia exempla vide ad 8, 1. 36, 21, 6. 38, 43, 9. (* Ep 47.) pariter excidit etiam ob l teram primam vocis sequen 40, 34, 1. Tum *literis a Bu trib. pl. acceptis* Lovel. 6. *lite Amburi* Gaertn. *literis Amb* Lov. 5. *literis Mamburii* Mead. *literis Maburii* Lov. 2. *literis Amburii* Harl. An legendum *teris M. Aburii?* praesertim qu modo *M. Aemilium* receperi Gronov. hic etiam anno 166 male *Abutii* edidit. V. ad ca praec. §. 3. Paullo ante *me Januarii* Voſſ. Sed vide ad 37, 3.

§. 12. *Praetulit triumphi die Praeferre triumphi diem* dicit, diem triumphi anteferre, pr cipere et maturare ante diem co ſtitutum et deſtinatum triumph TURNEB. 30. Advers. 25. L *retulit*. Feſtus: *Referri diem*

triumphavit ante diem decimum Kalendas Januarias 13
de Aetolis et de Cephallenia. Aureae coronae, 14
centum duodecim pondo, ante currum latae sunt:
argenti pondo millia octoginta tria: auri pondo ducenta quadraginta tria: tetradrachmûm Atticûm centum octodecim millia: Philippei nummi duodecim 15

dictam, id est, anteferri. HENR. VALES.

§. 13. *Triumphavit ante diem decimum Kalendas Januarias*] *triumphavit ad decimum* codd. nostri, et edd. veteres. Sigonius recte edidit *triumphavit A. D. decimum*, eamque formulam aliquoties in scholiis Livianis vindicavit, et exposuit. V. ad 6, 1, 11. et locis ibid. laudatis. et ita cap. seq. §. 3.

§. 14. *Aureae coronae centum duodecim pondo ante currum latae*] Ita Aldus ex cod. Mog. refinxit. Antea edebatur *Aureae coronae centum duae decem pondo*, consentiente uno Lov. 5. *Aurea corona centum decem pondo die ante currum* Lov. 1. *Aureae coronae centum decem pondo duae ante currum* omnes nostri reliqui. Jam vero, quomodo haec verba intelligenda sint, non convenit inter doctos. Doujatius locum ita accepit, ante currum Fulvii triumphalem latas esse centum coronas, quarum quaelibet libras duodecim pendebat, Romanis scilicet ponderibus: verum ita non *duodecim pondo* Livius dixisset, sed partitive *duodenas pondo*, vel *duodenûm pondo*, vel *duodena pondo*. Similiter etiam judicat Cl. Crevierius, qui propterea locum corruptum, sive numerales notas male redditas censet, easque hoc modo efferendas esse: *Aureae coronae centum, duodena pondo*. Haud levis tamen difficultas premit hanc sententiam: quod scilicet verisimile esse nequeat, Fulvium in triumpho tulisse mille ducentas libras auri in solis coronis; reliquum autem omne aurum, praeter nummos signatos, tantum pependisse ducentas, quadraginta tres libras. Glareanus ad cap. 7. §. 1. notas *CXII*. numerum librarum, non coronarum, esse existimat. Secundum ejus igitur sententiam Livius non exprimit, quot numero coronae aureae ante Fulvii currum latae sint, at eas omnes pependisse dicit centum duodecim libras. Et ejus quidem opinio praeferenda videtur. V. ad d. l. et quae infra notat ad cap. 29, 6. Similiter 42, 6. *Donum praeterea adferre, vasa aurea quingentûm pondo.* Ubi similiter vasa aurea, incertum quot, pendebant quingentas libras.

Argenti pondo millia octoginta tria: auri pondo ducenta quadraginta tria] Vocem *millia* perperam omittunt Voss. Lov. 1. 2. 3. 6. Mead. 1. Gaertn. et Hearnii N. Numerum librarum argenti male ita exprimit Pighius in Annal. ad ann. ıↃLXVI. pag. 301. *argenti pondo* ↀ *LXXXII*. Deinde *auri pondo CCXLIIII* Voss. *auri pondo CCLIIII* Hearnii L. 1. *auri pondo CCLXIIII* Lov. 3. Mox *talenta Attica* Lov. 6. *tetragina Attica* Voss. Lov. 1. et Gaertn. *tetracina Attica* Lovel. 3. 4. 5. et Harl. *terracina Attica* Lov. 2. et Mead. ambo. Sed, *tetradrachmûm Atticûm* legendum, monuit

millia quadringenti viginti duo: signa aenea ducenta octoginta quinque: signa marmorea ducenta triginta: arma, tela, cetera spolia hostium, magnus
16 numerus. ad hoc catapultae, ballistae, tormenta omnis generis: duces, aut Aetoli et Cephallenes, aut regii ab Antiocho ibi relicti, ad septem et vi-
17 ginti. Multos eo die, priusquam in urbem inveheretur, in circo Flaminio tribunos, praefectos, equites, centuriones, Romanos sociosque, donis mili-

Gronov. ad c. 7, 1. Insuper *centum decem octo* Lovel. 2. *centum octo*, omissa voce *decem*, Lov. 4. *CXX et octo* Hearnii L. 1. Praeterea vocem *millia* in numero tetradrachmûm Atticûm ignorant Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. 2. Gaertn. et Hearnii L. 1. ac N.

§. 15. *Philippei nummi duodecim millia quadringenti viginti duo*] *Philippi nummi* Lov. 1. 3. 4. 6. et Mead. ambo. *Philippi minimum* Harl. *Philippei nummum* Voss. *Philippi nummum* Gaertn. *Philippum nummum* Lov. 2. Ex qua lectione suspicio nasci posset, legendum esse *Philippeûm nummûm*. Cur tamen *Philippei nummi*, quod et Moguntini in cod. suo invenerunt, servari possit, Gronov. infra docet ad cap. 7, 1. Dein *quadringenti viginti duo*, duabus praecedentibus vocibus neglectis, Lov. 6. *decem quadringenti viginti duo* Voss. Lov. 1. Gaertn. et Hearnii N. in quo ultimo tamen lacuna post vocem *decem* relicta erat. *decem millia quadringenti viginti duo* Lov. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Hearnii L. 1. et edd. antt. *duodecim millia trecenta viginti duo* cod. Mog. ex cujus vestigiis Aldus vulgatum finxit.

Signa aenea ducenta octoginta quinque: signa marmorea ducenta triginta] *signa errea dixit ducenta octoginta quinque* Voss. *signa aenea duxit ducenta octoginta quinque* Lovel. 5. 6. Gaertn. et edd. antt. at, *duxit* ferri non posse, sequentia casu primo prolata ostendunt. *signa aenea DCC octoginta quinque* Lov. 3. 4. Harl. et Mead. uterque. *signa aenea septingenta octoginta quinque* Lovel. 2. Ea lectio consideratione digna est; ex numeri enim quingenarii nota *D τὸ duxiꝰ* natum videtur. Quo minus tamen eam probem, id me retinet, quod vulgatae lectionis Frobenius anno 1535. auctor exstiterit: qui forte ita edidit jussu Gelenii, codicis Mog. scripturam secuti. Deinde *signa marmorea ducenta XX* Voss. Lov. 1. 5. et Gaertn. Mox vocabulum *hostium* exsulat ab Lovel. 2. et Harl.

§. 16. *Duces, aut Aetoli et Cephallenes, aut regii* etc. *ad septem et viginti*] *duces Aetoli* Lov. 1. *duces autem Aetoli* Mead. 1. *duces aut Aetoli, aut Cephallenes, aut regii* Harl. Lov. 2. 3. 4. et Mead. 2. Tum *ad viginti septem* cod. Mog. Paullo ante *ad hoc catapulti* Voss. Lov. 1. 3. 4. 6. Mead. ambo, cod. Mog. et ed. Aleriens. princeps apud Hearnium; quod recepi. V. ad 21, 52, 10. Vox *tormenta* deest in Harl.

...ribus donavit. militibus ex praeda vicenos quinos denarios divisit, duplex centurioni, triplex equiti.

VI. Jam consularium comitiorum adpetebat tempus; quibus quia M. Aemilius, cujus sortis ea cura erat, obcurrere non potuit, C. Flaminius Romam venit. ab eo creati consules Sp. Postumius Albinus, 1
Q. Marcius Philippus. Praetores inde facti T. Maenius, P. Cornelius Sulla, C. Calpurnius Piso, M. Licinius Lucullus, C. Aurelius Scaurus, L. Quinctius 2

§. 17. *Donis militaribus donavit*] Gellius lib. 5. cap. 6. *M. Cato objecit*, inquit, *M. Fulvio Nobiliori, quod milites per ambitionem coronis, levissimis de causis, donasset. Coronis autem donaverat, quia vallum curaverant, aut quia puteum strenue foderant.* SIG.

Ex praeda vicenos quinos denarios divisit] *quinos vicenos* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. vett. *quos vicenos* Lov. 6. et Gaertn. *viginti quinque* cod. Mog. ex cujus lectionis vestigiis Aldus *vicenos quinos* edidit. *ex praeda quinque denarios* Hearnii L. 1.

§. 1. *Quibus quia M. Aemilius*] Prima dictio non adparet in scriptis nostris, Hearnii L. 1. et editis usque ad Moguntinos, qui eam ex cod. suo addiderunt. Excidisse videtur *quib*, sive *quibus*, ob similitudinem sequentis *quia*. Mox *poterat* Gaertn.

§. 2. *Ab eo creati consules Sp. Postumius*] MS. *ab eo decreti consules.* MOD. Postumii praenomen *Sp.* exsulat a Voss. Lov 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. utroque, Gaertn. et edd. antt. quod partim a litera ultima vocis praecedentis, partim a prima sequentis haustum est. Similis erroris alia exempla vide supra 1, 54, 2. 3, 58, 2. 4, 6, 6. 5, 16, 10. c. 37, 5. c. 40, 1. 6, 14, 13. 7, 30, 6. 8, 11, 9. 9, 34, 11. c. 40, 14. 37, 17, 10. 39, 8, 1. 40, 57, 8. Epit. Liv. 89, Viros doctos ad Phaedr. 1, 23, 3. et Jac. Gronov. ad Cic. 4. ad Fam. 12. Contra perperam alibi voces adduntur ob similitudinem vocis partim praecedentis, partim sequentis. V. ad 5, 50, 5. 9, 6, 9. et saepius. Praenomen hic addidit primus Aldus, praeeuntem cod. Mog. secutus. *P. Albinus* legit Lov. 3. *consules Albinus* Hearnii L. 1.

T. Maenius] Pal. pr. *T. Emnius.* GEBH. *T. Mevius* Harl. *T. Manlius* cod. Mog. sed nihil mutandum. Si enim genuina Livii lectio foret *T. Manlius*, id nomen notissimum librarii haud facile in minus notum *T. Maenius* mutassent. Praeterea nullus circa haec tempora *T. Manlius* memoratur, nisi *T. Manlius Torquatus*, qui pontifex creatur apud Liv. 43, 11. et quem vigesimo primo anno postea consulem fuisse, Fasti Capitol. aliique docent: tot vero annos inter praeturam et consulatum ejus intercessisse, verisimile non est. Contra *T. Maenius* sexennio postea tribunus militum memoratur infra 40, 35. Id autem non infra dignitatem praetorii esse, ut

3 Crispinus. Extremo anni, magistratibus jam creati ante diem tertium Nonas Martias Cn. Manlius Vu
4 so de Gallis, qui Asiam incolunt, triumphavit. seri ei triumphandi caussa fuit, ne Q. Terentio Culleo praetore, caussam lege Petillia diceret, et incendi alieni judicii, quo L. Scipio damnatus erat, confl
5 graret; eo infensioribus in se, quam in illum, j

tribunus militum creetur, docet L. Terentius Massiliota, tribunus militum ibidem memoratus; is autem praetor antea fuerat, ut constat ex 33, 42. Denique *T. Maenius* tamquam praetor infra obcurrit cap. 18. et 23. ubi tamen Moguntini ex cod. suo nihil monent. Mox voces *Licinius Lucullus*, *C.* neglegentia scribarum omittuntur in Harl. et Mead. 1. *Lucullus* in Lov. 1. et 3.

§. 3. *Magistratibus jam creatis, ante diem tertium Nonas Martias*] *creatis jam ad tertium*, vel *tertias*, vel *illo*, vel *tres* codd. nostri, et edd. antt. *jam creatis* dedit Froben. anno 1535. *A. D. tertium Nonas* Sigonius. V. ad cap. praec. §. 13.

§. 4. *Ne, Q. Terentio Culleone praetore, caussam lege Petillia diceret*] Rogatio Petillia etiam adversus eum lata fuerat, 38, 54. sed caussam ea dicere cogi non poterat, fortassis et quod in hunc quoque annum, etsi id Livius tantum de priore anno memorat 38, 35. imperio prorogato, proconsul cum imperio erat, et quod, decreto a senatu triumpho, nondum urbem ingressus pro absente reipublicae causa habebatur. Quum autem ex judicio L. Scipionis facile intelligeret, quid sibi ab infensis judicibus sperandum esset, triumphum in id tempus distulit, quo Terentius post paucos dies m gistratu abiturus, nec satis te poris ad perficiendum apud e judicium futurum erat. Non di simili arte elusa est rogatio M cia 42, 22. DUK. *ne Terentio C leone praetore* Lov. 1. *ne Tere Culleoni praetore* Voss. *ne Tere Culleoni praetori* Lov. 6.

Incendio alieni judicii] V. ad 35, 3. Cicero 5. ad Att. 20. *I cendio Plaetoriano quod Sejus a ustus est, minus moleste fero.* DU

L. Scipio damnatus erat] *L. S pio condam nactus erat* Mead. *L. Scipio condenatus erat* Harl Voluerunt *condemnatus erat*, praefert Lov. 2. Sed reliqui cod stant pro vulgato.

§. 5. *Eo infensioribus in se, qu in illum, judicibus*] Pal. pr. *impensioribus in se.* GEBH. L brarius ita peccavit ob similit dinem literarum *F* et *P*. Alia e empla v. ad 28, 9, 1. 39, 28, et apud N. Heinsium ad Cla Consul. Olybr. et Prob. 2. De *judiciis* Harl. eodem errore, q *principiis*, pro *principibus*, et milia plura saepius data su V. ad 21, 60, 7. Mox *quo* Lov. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, edd. vett ante Ascens. anni 15 Solent hae voces confundi. ad 36, 33, 3. Id eo facilius fieri potuit, quod ultima lit *d* intercepta sit a prima vo sequentis. V. ad 23, 8, 9.

…bus, quod disciplinam militarem, severe ab eo
…nservatam, successor ipse omni genere licentiae
…rruperat. Neque ea sola infamiae erant, quae 6
… provincia procul ab oculis facta narrabantur: sed
… etiam magis, quae in militibus ejus quotidie con-
…piciebantur. Luxuriae enim peregrinae origo ab 7
…ercitu Asiatico invecta in urbem est. ii primum le-

Successor ipse omni genere licen…tiae corruperat] Membranae *omni …nere licentiae corrupisse fama …tulerat*. quod si placet, mutes …iam in praecedentibus synta…in, necesse est. quamquam quid …ma attulerat, cum Romae in …ilitibus Manlii instrumenta lu…xuriae, argumenta corruptae di…sciplinae militaris, in re prae…senti vulgo conspicerentur, et …oculis omnium notarentur? Om…nino igitur veterem lectionem, …dico eam, quae hactenus in edi…tionibus obtinet, retinendam …censeo. MOD. Codicis Mog. le…ctionem damnare non audeo. Certe sequentia, *Neque ea sola infamiae erant, quae in provincia procul ab oculis facta narrabantur*, docere videntur, Livium …adhuc agere de caussa invidiae, qua Manlius flagrare inceperat, antequam in urbem redisset; et tum demum subnectere, cur ea adventu ipsius aucta fuerit. Legendum itaque videtur *successorum se omni genere licentiae corrupisse fama adtulerat. Fama adfert*, ut *fama fert*; de quo vide ad 2, 7, 6. *fama adfertur*; de quo dictum ad 4, 56, 4. *fama perfertur* 5, 28. *exploratores attulerunt*, v. ad 8, 17, 7. *nuncii adferunt* 8, 17, 7.

§. 6. *Sed etiam magis, quae in militibus ejus quotidie conspiciebantur*] MS. *sed ea etiam magis, quae in militibus ejus quotidie adspiciebantur*. MOD. Pall. *sed ea etiam magis*. Vet. ed. *sed etiam magis ea*. GEBH. *sed etiam magis* primus edidit Frob. anno 1535. quum antea ederetur *sed etiam magis ea*, consentiente uno Lov. 5. *sed ea etiam, quae* legunt Voss. et Lov. 6. *sed ea etiam magis, quae* Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et cod. Mog. quorum auctoritate voculam a Frobenio ejectam, quae etiam, nisi aliud vellent Msti, abesse poterat, loco restitui. Mox *prospiciebantur* Voss. et Gaertn. *adspiciebantur* cod. Mog. ex quo etiam Aldus adscivit vocem *quotidie*, quae in Lov. 5. et edd. vett. deerat, sed in reliquis scriptis exstat. Paullo ante *Neque ea sola infamia erant* Mead. 1. Male. V. ad 24, 45, 1. Tum *procul ab oculis facta erant* Lov. 2.

§. 7. *Inde primum lectos aeratos*] Vetus lectio *ii primum lectos aeratos*, non *inde primum*. GEL. V. ut acceperit *lectum*, cum aït *lectos aeratos*. Nam *vestis stragulae* etiam mentio lib. 34. in oratione Catonis, (cap. 7.) GLAR. Monet Glareanus, ut videamus, quemadmodum *lectos aeratos* Livius acceperit, putatque intellexisse Livium lectos, in quibus dormirent; cum accipiendum sit de iis, in quibus accumberent. Antiquos enim *tribus* stratis *lectis* epulari solitos, unde *triclinia* dicta sunt, scribit Servius. Unde Virgil. [2. Aen. 2.]

ctos aeratos, vestem stragulam pretiosam, plagula[s]

Inde toro pater Aeneas sic orsus ab alto.

Et Heliogabalum tradit Lamprid. [ejus vit. cap. 20.] *solido argento lectos triclinares* habuisse. Id autem ita esse, docet Plinius, qui lib. 34. cap. 3. hunc locum tractans aït: *Triclinia aerata abacosque et monopodia Cn. Manlium Asia devicta primum invexisse triumpho suo.* Et Macrob. lib. 2, [9.] ex Indice Metelli: *Triclinia lectis eburneis strata fuerunt.*†.„Injuria afficit Glareanum, qui ita „dicit, considerandum, quomodo acceperit Livius *lectos*, num „*aeratos* adjecerit, innuens pro „*tricliniis* intelligi. Deinde an „non et *Triclinia* lecti sunt?„ †. SIGON. Cic. 4. Verr. 26. *Lectos aeratos et candelabra aenea.* ubi vide Manut. Plinius 37. Hist. N. 1. *Cn. Manlii* (victoria) *ad caelatum argentum et vestes Attalicas, et triclinia aerata* (inclinavit.) DUKER. *inde primum* Voss. Lov. 2. 5. 6. Harl. Mead. 1. et Gaertn. *in primum* Lov. 1. 4. et Mead. 2. *hi primum* Lov. 3. Dein *lectos auratos* Lov. 1. V. ad 38, 35, 5. *lectos ornatos* Lov. 3.

Vestem stragulam pretiosam, plagulas, et alia textilia] *Plagulae* vela sunt et textilia, quibus lecticae et lecti intendebantur, aut involvebantur: ut apud Tranquill. in Tito cap. 10. *Lectica dimotis plagulis.* Nonius *plagas* interpretatur grandia lintea, et toral, et lecticariam sindonem, unde per diminutionem *plagulae*, inquit, dicuntur. TURNEB. 1. Advers. 25. Laur. Valla lib. Eleg. 6. cap. 46. Ulpianum corripit in l. 45. D. de Verb. Sign. et l. 5. §. inter verberationem. D. de Injur. affirmantem authoritate Labeonis, *instratum* omne vestimentum esse, quod injicitur, et ita *stragulum* vestem esse, quae injiciatur. Quod pariter confi[r]mat in l. 12. §. 28. D. de Instru[ct.] vel instr. leg. Advertas, aït Va[l]la, vestimentum non esse instr[a]tum, neque stragulam vestem pr[o] hominis vestimento, sed pro le[]cti operimento tantum apud a[u]thores inveniri. Ulpianum et La[]beonem Alex. ab Alexandro Ge[]nial. lib. 3, 19. tutatus est: [] primum authoritate Tranquil[li] in Nerone cap. 50. *Funeratus [est],* inquit, *Nero impensa ducent[um] millium stragulis albis auro inte[x]tis, quibus usus Kalendis Januari[is] fuerat.* Addit authoritatem Pom[]peji Festi scribentis: *Vestis gen[e]raliter dicitur, ut stragula, ut pal[]lium, tunica, vel penula.* Paul[us] quoque jurisconsultus in l. 2[] D. de Aur. et arg. leg. et ip[se] tradit, ex pellibus vestes con[fi]ci, quum et tunicam et stragula[m] pelliceam nonnulli habeant. P[o]stremo adducit et hunc Livii lo[]cum pro sua corroboranda op[i]nione. Addimus et nos Cicero[]nis authoritatem in 4. Verr. [26.] scribentis: *Per triennium isti pl[e]na domo telarum stragulam vest[em] conficit: nihil nisi conchylio tinctum* et iterum 2. Verr. [72.] *Dico [] maximum pondus auri, argenti, eboris, purpurae, plurimam vestem Melitensem, plurimam stragulam multam Deliacam supellectilem* etc. D. Hieronymus *stragulam* mulie[]brem vestem appellat Proverb. cap. 31. *Stragulam vestem feci sibi, byssus et purpura indumentum ejus.* Non desunt, his non obstantibus, qui *stragulam* seu *stragulum* opertorium lecti a *stra[]to* aut *sternendo* dici putent, e[t] Plinio lib. 13. cap. 12. ubi de pa[]pyro agens aït: *Et e libro vela tegetesque, nec non et vestem, et stragulum, ac funes.* Martial. 14 [Epigr. 147.]

Stragula purpureis lucent villosa tapetis.

alia textilia, et, quae tum magnificae supellecti-

paulo post [epigr. 148.]

Nudo stragula ne thoro paterent.

Tibull. lib. 1. Eleg. 2.

Nam neque tunc plumae nec stragula picta soporem.

Martial. lib. 2. [epigr. 14.]

Zoilus aegrotat: faciunt hanc stragula febrem.

Qui a *strato stragulam* deducunt, citant Virgil. 4. Aen. [82.] de Didone scribentem: *stratisque relictis incubat.* Et Papinium 1. Silv. 2, 59.] *Fessa jacet stratis.* Et secundo ejusdem, [Silv. 1, 62.]

Quis matutinos abrumpit murmure somnos
Impositus stratis?

Varro *stragulam* a *sternendo* dictam aït [4. de L. Lat. 30.] *Quicquid insternebant, a sternendo stragulam appellabant.* Budaeus in post. Annot. hoc in loco *vestem stragulam* interpretatur *tapetes*, quos et Graeci ipsi τάπητα vocant, tegmen, inquam, seu stragulum mire pictum variis coloribus, quo equi, mensae, et pavimenta sternuntur, vulgo quoque *tapeti* dicti; sicuti et Latinis. Virgil. 9. Aen. [325.]

— — qui forte tapetibus altis Exstructus totum perflabat pectore somnum.

et lib. 7, [277.]

Instratos ostro alipedes pictisque tapetis.

Et Statius 1. Theb. [518.] *altosque inferre tapetes.* Plautus Pseud. [1, 2, 14.]

Neque Alexandrina belluata consutaque tapetia.

Ego sane in hac opinionum varietate existimo, *straguli* nomine absolute prolato venire non modo stragula lectorum, sed ea tapetia, aliaque hujusmodi telarum seu pannorum genera, animalium herbarumque variis figuris et coloribus contexta, ob id *belluata* dicta a Plauto, et *picta* a Tibullo. Si vero cum additione *vestis stragulam* protulerimus, dubio procul intelligendum indumentum seu vestimentum, ejusdem tamen generis; unde Ascon. in 2. Verr. [14.] scriptum reliquit, *stragulam vestem* esse *pictam:* et aurum quoque et aliquando intextum habentem existimandum, quum addat Livius verbum illud *pretiosam.* Nostram sententiam confirmare possumus ex sacris paginis. Nam 4. Regum, 8. *stragulum* absolute prolatum operimentum lecti significat: loco vero Proverb. supra citato cum additione *vestem stragulam* indumentum exprimit, quod et loco isto fecit Livius. At non minor occurrit difficultas in explicatione alterius vocis *Plagulae.* Nonius, *Plagae*, inquit, *grande tegumen linteum, quam lecticariam syndonem dicimus.* Varro de Vita populi Rom. *Chlamydes, plagae, vela, vasa aurea:* et rursus, *Eburneis lectis et plagis sigillat.* Sueton. in Tito cap. 10. scribit: *Lecticae dimotis plagulis.* Ex quibus colligere possumus, *plagas* seu diminutivum *plagulas* textilia fuisse, quibus lecti vel lecticae circumtegebantur, quam interpretationem recipit et Turnebus lib. 1. Adv. 25. Budaeus loco dicto plagam, stragulum, et tapetia confundit. Ulpian. l. 23. D. de Aur. et arg. leg. *plagulam* inter muliebres vestes recenset: sed quam bene et eleganter, dijudicet lector: mihi quidem audiendus non videtur. MARC. DONAT. *Plagulas* Turnebus 1. Adv. 25. interpretatur vela, quibus lecti et lecticae intendebantur, aut involveban-

lis habebantur, monopodia et abacos Romam adv-
8 xerunt. tunc psaltriae sambuciſtriaeque, et conviv

tur. Torrent ad Suet. Tit. 10. vela, quibus feneſtrae lecticarum claudebantur. Quod de *velis lecticarum* dicunt, facile probari poſſet, si satis conſtaret, lecticas jam tum in usu apud Romanos fuiſſe. Sed hoc plane incertum eſt. Lipsius 1. Elect. 19. scribit, se non callide scire de initio lecticarum apud Romanos; sed conjicit, eas poſt bellum Punicum Asia devicta primum in usum veniſſe. Verum, si id de eo tempore, quo Galli devicti sunt, intelligendum voluit, non valde verosimilem puto eſſe illius conjecturam; quia mihi non apparet ratio, cur Livius, cetera inſtrumenta luxuriae peregrinae ab exercitu Asiatico Manlii in urbem invecta enumerans, lecticas praeterire voluerit. Probabilior eſt interpretatio de *veſtis lectorum*. Nam quum jam olim in Asia mos fuiſſet parietes velis pretiosis obtendendi, et iisdem lectos circumdandi, ut multis oſtendit Briſſon. lib. 2. de Regn. Pers. §. 144. seqq. illa quoque luxuria peregrina tum ab exercitu Asiatico Romam venire potuit. Itaque *plagulas* hic malo accipere tapetas et aulaea, quae parietibus et lectis obducebantur, quam vela lecticarum. Varro apud Nonium voc. *Culcita*, et Afranius v. *Plaga*, *plagulas* pro veſte ſtragula videntur dixiſſe: sed ea significatio hic locum habere non poteſt, quia *veſtem ſtragulam* a *plagulis* diſtinguit Livius. DUKER.

Monopodia et abacos Romam advexerunt] *Monopodia* mensae sunt, quae uno pede suſtinentur: quae ea tempeſtate pulcherrimae lautiſſimaeque cenſebantur. TURN. 2. Advers. 25. *adduxerunt* Lov. 3. 5. Gaertn. et edd. antt. pr quo Aldus *advexerunt* ex cod. Mo adscivit. Nec aliter reliqui no ſtri; nisi quod *advexerant* sit ir Harl. Vide ad 27, 38, 12.

§. 8. *Tum psaltriae sambuciſtri aeque*] Ψάλτρια Graecis, sicu et Latinis, ſidicina dicitur, h eſt, quae inſtrumento musico fidibus conſtante pulsat, seu ca tat. Hanc vocem a verbo *psall* ψάλλω etiam Graecis, quod canto ore vel inſtrumento mus co, deductam quidam exiſtimas Alii vero a *psalterio*, musico in ſtrumento, ita ut *psaltriae* eſſen quae psalterio canerent, vel pul sarent; cujus inſtrumenti music saepe in sacris paginis fit mentio Fuit autem *psalterium* musicum inſtrumentum, ut D. Hieronymus tradit, in modum quadrati clypei cum decem chordis: ita scriptum eſt in Psalmo 32. *In psalterio decem chordarum psallite illi.* et Psalmo 91. *In psalterio decachordo cum cantico in cythara.* Idem doctor in expositione psalmorum aït: *Psalterium proprie eſt genus organi musici, melius sonans quam cythara, similitudinem habet cytharae, sed non eſt cythara. Inter psalterium et cytharam hoc intereſt, quod cythara deorsum percutitur, psalterium vero sursum.* Et alio in loco. *Cythara deorsum habet cavamen, et sex chordas habet; psalterium sursum habet cavamen.* D. Auguſtin. scribit. *Psalterium eſt organum, quod quidem manibus portatur percutientis, et chordas diſtinctas habet; sed illum locum, unde sonum accipiunt chordae, illud concavum lignum, quod pendet, et tactum resonat, quia accipit aërem, psalterium in superiore parte habet, cythara vero hoc genus ligni cavum et resonans

ludionum oblectamenta addita epulis: epulae 9
...oque ipsae et cura et sumtu majore adparari coe-

... *inferiore parte habet*. Psalte-...rium, D. Ambrosius, in convi-...viis inseri solitum ad libidines ex-...citandas, testatum reliquit, quod ...et *Plutarch*. in Symp. lib. 3. con-...firmat. Illud profecto minime ...admiratione caret, quod Paulus ...lib. 5. Sentent. tit. 4. tradit, psal-...terium scilicet esse canticum, in ...cerius infamiam compositum, ...quod obiter sit dictum. Itaque ...*psaltrias* ego interpretor, quae ...psallerent, et canerent. Cic. in ...Catil. [2, 10] *Pueri lepidi et deli-...cati cantare et psallere didicerunt*. ...Gellius 19, 9. *Quos habere tum ...adolescentes sciebat scitissimos u-...triusque sexus, qui canerent voce, ...et qui psallerent*. Nam, ut docet ...Nonius, melos bipartitum erat, ... assa voce, et organico. As-...sa voce sine instrumento aliquo ...musico voce tantum canere di-...cebantur: organico vero, quum ...et instrumento musico aliquo ca-...nebant. Sic interpretanda puto Terentii verba illa in Adelph. [3, 4, 24.] *Isthaec enim penes vos psaltria est?* Et Cic. pro Sext. [54.] *Qui in coetum mulierum pro psaltria adducitur*. et in Tuscul. [3, 19.] *Psaltriam adducamus*. Sic *psallocytharistae* apud Sueton. in Domit. 4. hoc est, quae canebant, simulque cytharam pulsabant. *Sambucistrias* existimo fuisse, quae sambucam, vel sambycem, ut alii dicunt, musicum instrumentum, pulsarent. Erat autem sambuca, quam Galli, Hispani, et Itali eadem voce Arpam appellant; quod inter recentiores docuit Turneb. Advers. 20, 1. id tamen nulla ratione nec auctoritate comprobans. Athenaeus *Lirophoenicam* nominat, ac fuisse Ibici, poëtae Rhegini, inventum tradit. Nos vere arpam sambucam fuisse non dubitamus ex Porphyrii dictis in Ptolemaei Harmoniaca, ubi scribit: Sambuca triangulum instrumentum est, quod ex inaequalibus longitudine, sicut et crassitudine, nervis efficitur. apud Plautum in Sticho [2, 2, 56.] *Fidicinas, tibicinas, sambucas advexit secum forma eximia*. Non *sambucas*, sed *sambucinas* legendum, contendunt nonnulli. Ego potius, si quid immutandum est, reponerem *sambucistrias*, authoritate Livii hoc in loco: quamvis non ignorem, et apud Polybium mulierem sambuca pulsantem *Sambucam* appellatam. MARC. DONAT. Vide Spanhem. ad Callim. H. in Delum vers. 253. DUKER. *tunc*, pro *tum*, Voss. Lov. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. 2. Gaertn. Hearnii L. 1. omnesque edd. ante ultimam Gruteri, quae *tum* substituit. Priscam lectionem sine caussa loco motam revocavi. Copula etiam *que* deerat in Lov. 6.

Et convivalia ludionum oblectamenta addita epulis] Membranae *tunc psaltriae, sambucistriaeque, et alia convivalia ludorum oblectamenta addita epulis*. Probo illud *alia*. MOD. Vet. ed. *et convivalia ludiorum oblectamenta addita epulis*. Pall. *et convivialia ludorum obl*. GEBH. Non *et alia convivalia*, ut Modius existimat, sed *et convivalia alia ludorum oblectamenta* praeferunt membranae Mog. *et convivia alia ludorum oblectamenta* Voss. Lovel. 1. et Gaertn. *et conviviis alia ludorum oblectamenta* Lov. 6. *ludorum* etiam Lov. 3. 4. Harl. et Mead. ambo. *ludiorum* Lov. 5. et ed. Camp. Livium ὁμοιοτέλευτα haud satis diligenter evitasse, vidimus ad 5, 46, 3. et 26, 46, 6. illud tamen *convivalia alia*, ut praeferunt mem-

ptae: tum coquus, vilissimum antiquis mancipi[um] et aestimatione et usu, in pretio esse; et, quod m[i]nisterium fuerat, ars haberi coepta. vix tamen ill[a], quae tum conspiciebantur, semina erant futurae l[u]xuriae.

branae Mog. ingratius auribus accidit, quam ut Livio excidere potuerit. At insuper librarium, ut ita interpolaret, vel certe Modium, ut *alia convivalia* probaret, illud permovisse videtur, quod ipsas psaltrias et sambucistrias convivalia oblectamenta antiquis fuisse noverit. Verum *psaltriae et oblectamenta convivalia* dictum est eodem modo, quo *Virginius et tribuni* 3, 25, 4. ubi plura alia videri possunt. *convivialia*, ut Gebh. in Pall. invenit, servat unus meorum Lov. 4. Id quidem eodem modo formatum foret a *convivium*, quo *conjugialis* a *conjugium* apud Heins. ad Ovid. 5. Met. 3. *convivialis* tamen alibi, neque apud Livium, neque apud alios scriptores, notavi, et reliqui etiam codd. *convivalia* tuentur. Tum *ludionum* praeferendum, quod servat Lovel. 2. Supra 7, 2, 4. *Ludiones ex Etruria acciti, ad tibicinis modos saltantes, haud indecoros motus more Tusco dabant.* Et post eod. cap. *Hister Tusco verbo ludio vocatur.* Mox *epulae quoque ipsae cum cura* Lov. 3. Vide ad 27, 24, 8. At reliqui stant pro vulgato.

§. 9. *Epulae quoque ipsae et* etc. *coquus* etc.] Hoc sic Athenaeus lib 6. extremo: *Νῦν δ' ὡς ὁ Θεόπομπος ἱςορεῖ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Φιλιππικῶν, οὐδεὶς ἐςι καὶ τῶν μετρίως εὐπορουμένων, ὅ τις οὐ πολυτελῆ τράπεζαν παρατίθεται, μαγείρους δὲ καὶ θεραπείαν ἄλλην πολλὴν κέκτηνται.* SIG.

Ars haberi coepta] Gajus l. 18.

§. 1. D. de Aedil. Edict. *Ven[di]tor, qui optimum cocum esse di[xe]rit, optimum in eo artificio pr[ae]stare debet.* ubi vide Budae[um]. De discrimine *artificii* et *mini[ste]rii* Cujac. 9. Observ. 17. DU[KE]RUS.

§. 1. *In triumpho tulit Cn. M[an]lius coronas aureas CCXII*] Q[ui]dam codices *X*. habent, pro *X[II]*. Caeterum hic numerus librar[um] est, non coronarum, sicut su[pe]rius in M. Fulvii triumpho [ca[p.] 5.] *aureae coronae CXII pond[o]* GLAREANUS. Vox *pondo* de[est] in Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Har[l.] Mead. ambobus, Gaertn. et Hea[r]nii L. 1. Praeterea *coronas au[reas] CC decem duas* Voss. et Gaertn. *CC decem duas* etiam Lov. 1. 2. [4.] 6. Harl. Mead. 1. et Hearnii L. 1. *CC decem pondo duas* Lov. [5] et edd. antt. *ducentas duodeci[m] pondo* in Msto suo legi, Mogu[n]tini testantur; pro quo Aldus *C[C] duodecim pondo* edidit. Et quidem *CCXII* ad numerum non coronarum, sed librarum auri refer[t] Glarean. Contra, ducentas coronas aureas, et quamque earu[m] duodecim librarum fuisse, existi[]mat Doujat. et hinc *coronas au[]reas ducentas, duodena pondo* emendandum conjicit Crevier. Mih[i] tamen Glareani sententia praeferenda videtur. Vide ad c. 5, 14.

Argenti pondo CCXX millia centum tria] Omissum est auri pondus. Lectio erit integra hoc modo: *argenti pondo CCXX millia, auri pondo MMCIII*. GELEN. *argenti CCXX millia centum tres*

VII. In triumpho tulit Cn. Manlius coronas aureas, ducentas duodecim pondo: argenti pondo ducenta viginti millia: auri pondo duo millia centum tres: tetradrachmùm Atticùm centum viginti septem millia: ciſtophorùm ducenta quinquaginta: Philip- 1

Voſſ. Lovel. 1. 2. Harlej. Mead. ambo, Gaertner. et Hearnii N. Nec aliter Lov. 3. et 4. nisi quod hic notas *CCXX*, ille voces *centum tres* ignorent. *argenti pondo XX millia centum tres* Lovel. 6. *argenti pondo XX millia C. M* Hearnii L. 1. *argenti pondo CCXX millia centum tria* Lov. 5. et edd. vett. Emendationem Gelenii recepit Frob. anno 1535. et reliqui servarunt usque ad Gruterum; cujus editio poſtrema centenarii numeri nota auctior dedit *auri pondo MMCCIII.* Idem recentiores probarunt. Sed Gelenii lectionem revocavi.

Tetradrachma Attica centum viginti septem millia] Scribe *tetradrachmum Atticum*: (Ut superius in triumpho M. Fulvii [c. 5, 14.] *Tetradrachmum Atticum centum octodecim millia*) *Ciſtophorum ducenta quinquaginta*: (intellige *millia*) *Philippeorum aureorum nummorum sedecim millia trecentos viginti* Lib. 37, 59. *Tetradrachmûm Atticorum ducenta viginti quatuor millia: ciſtophoros trecenta triginta unum millia et septuaginta: nummorum aureorum Philippeorum centum quadraginta millia.* non *nummos aureos Philippeos*, ut editur. Miraris utique, quod hic *ciſtophoros* legam (cum in vet. sit *ciſtophori*) non *ciſtophorûm*, ut suasu Budaei habent recentiores: quod hoc quoque lib. 39, 5. retineam: *Philippei nummi duodecim millia quadringinti viginti duo*: non velim eodem modo rescribi: *Philippeorum aureorum nummorum.* Eadam rationem. Videor mihi observaſſe ex Livio, quoties numerus sive signati argenti, sive alterius rei millia plurà non excedit, tum rem numeratam semper efferri patrio casu: quum vero super millia numerus alius inferior adjicitur, tum non perpetuo rem numeratam eo casu pronunciari, quem exigebat τὸ *millia*, sed interdum eo, quem recipit adjectus poſterior numerus. Ut lib. 3, 5. *Audet tamen Antias Valerius concipere summas: Romanos cecidiſſe in Hernico agro quinque millia et trecentos.* Ubi diximus, perperam Rhenanum *quinquies mille* rescribere. Hic si Livius attendiſſet τὸ *millia*, debuiſſet utique ponere *Romanorum*. Sed retulit eam vocem ad *trecentos*, perinde ac si dixiſſet: *cecidisse in Hernico agro quinque millia ac trecentos Romanos.* Sic lib. 33, 27, 2. *Signati denarios triginta quatuor millia et quingentos quinquaginta.* Scaliger in libro de Re Nummaria: Neque proba eſt locutio, neque summa digna triumpho florentiſſimis rebus Romanis. Legendum *Denariûm trecenta quatuor millia.* In poſteriori facile adsentior; non in priore: nam, ut dixi, retulit τὸ *denarios* ad minorem numerum, et perinde eſt, quasi scripsiſſet: *signati trecenta quatuor millia et quingentos quinquaginta denarios.* Iterum lib. 37, 58. *Tetradrachma Attica triginta quatuor millia septingenta: ciſtophori centum triginta unum millia trecenti.* Non mutabis *tetradrachmûm Atticûm*: nam illud respondet τῷ *septingenta*. At male in

peorum aureorum nummorum sedecim millia trec-
2 tos viginti: et arma spoliaquè multa Gallica, ca-
pentis tránsvecta. duces hostium duo et quinq-

omnibus *trecenta*: refertur enim ad *cistophori*: mále in recentioribus *cistophorûm*; refertur enim ea vox non ad *millia*, sed ad *trecenti*. Quamquam ante Curionem ubique video fuisse: *cistophori trecenta triginta duo millia*. Qui numerus si verior, utique *cistophorûm*, non *cistophori*, legendum. Ut eodem libro, cap. 46. *Signati tetradrachmûm Atticûm centum tredecim millia*; *cistophorûm ducenta quadraginta octo*. Etenim et hic intelligitur *τὸ millia* ex membro praecedenti, perinde ut in loco, ad quem scribimus. Plinius lib. 33, 10. *Tamen relinquere servorum quatuor millia centum sedecim, juga boum tria millia sexcenta*. Legendum est *jugûm*, generandi casu, inquit Hotomannus. Frustra, ut ex dictis liquet. J. FR. GRON. *tetradrachma Attica*, quod est ad caput notae Gronovianae, in nullo cod. neque scripto, neque cuso, óbcurrit; sed omnes utraque vocabula patrio casu efferunt, prius tamen eorum varie conruptum: nam *tetraginum* habent Voss. et Lov. 1. ac 6. *tetragium* Hearnii L. 1. *tetracanum* Gaertn. *tetracinum* Lov. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. antt. Verum nota Gronovii in prima ed. relata erat ad c. 5, 14. ubi perperam typis descripti praeferebant *tetradrachma Attica*. Eadem autem nota, nescio quo casu, vel quam ob caussam, in seqq. edd. rejecta est ad hunc locum: verum sic prima verba convenire nequeunt. Praeterea variant etiam codd. in numero tetradrachmûm. Nam *centum septem millia viginti* legunt Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Gaertner. et edd. antt. *ducenti septem millia XX* Lov. 3. *CC. VII. XX.* *millia* Hearnii L. 1. Vulgati, q- in Voss. et Mead. utroque e- tisse videtur, auctor fuit Frob- anno 1535. post quem simili- recentiores omnes ediderunt. [N]- hilominus Pighius *CXXVII* [...] *XX* memorat in Annal. Rom. [...] ann. IↃLXVI. pag. 302. Clar- Crevierius *CCXXVII millia*. M- *cistofori*, omisso numero, L- 3. et Hearnii L. 1. *cistrophori CC* Voss. *cistophori CCL* Harl. Mea- 2. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. et Gaert- *cistophori CCL millia* Mead. [...] Sed recte Gronov. legendum m- nuit *cistophorûm CCL*, subint- lecta voce *millia*, quae mo- praecessit. Eo autem casu illa saepe subintelligi, vidimus [...] 31, 34, 7.

Philippeorum aureorum nummorum sedecim millia trecentos viginti] *Philippi* Lov. 3. *Philippiorum* Gaertn. *Philippicorum* Lov. 6. *Philipporum* Lov. 1. 2. 4. Harl. [...] Mead. ambo: quorum Lov. 1. et Mead. 2. simul cum Hearn- N. vocem *millia* non agnoscun- *Philipi aureorum nummorum CC* *millia XVI* Hearnii L. 1. ex e- jus vestigiis legi posset *Philippeorum aureorum nummorum sup- trecentos millia sedecim*. Veru- reliquorum consensus in servan- da vulgata lectione posteriorum verborum ostendit, unius illiu- rationem non habendam ess- Ceterum recte Gronov. ad ve- ba praecedentia notavit, quoti- numerus inferior supra milli- adjicitur, *non perpetuo* re- numeratam eo casu pronunciar- quem exigebat *τὸ millia*, se- *interdum* eo, quem recipit su- jectus posterior numerus. Si e- nim id semper ac perpetuo f- ctum fuisset, hic etiam emend-

ginta ducti ante currum. militibus quadragenos binos denarios divisit, duplex centurioni; et stipendium duplex in pedites dedit, triplex in equites.

re debuisset *Philippeos aureos nummos.* At contra innumera in Livio obcurrunt exempla, in quibus, licet numerus minor adjiciatur millenario, tamen res numerata eo casu effertur, quem exigit vox *millia.* Vide quaedam 3, 15. 10, 19. 23, 16. 37, 40. 40, 43. 41, 11. et 13. Adde Periz. ad Sanctii Minerv. 4, 8, 710. Mox *travecta* omnes codd. praeter Lovel. 3. qui *tracta* praefert. *vecta* ed. Camp. *travecta* Rom. anni 1472. ac Parm. V. ad 24, 21, 7.

§. 2. *Duplex centurioni*] Et haud dubie *triplex equiti*, ut cap. 5. et saepe alibi. Hoc fortassis scribarum negligentia excidit. V. ad 33, 23. et 37. et Gronov. ad 34, 46. DUK. V. Duker. ad 10, 46, 15.

Et stipendium duplex in pedites dedit, triplex in equites] Non credo haec integra esse, propterea quod hic nulla mentio centurionum est; quos liberalitatis indulgentis et ambitiosi ducis expertes fuisse, nequaquam verosimile est. Nec est, quod putemus, eos, quia et ipsi pedibus merebant, nomine peditum contineri. Nam Livius fere ubique, quum de donativo agit, vel generali nomine *militum* pedites, centuriones, et equites complectitur, 10, 46. 28, 9. 30, 45. 31, 20. 40, 34. vel separatim *milites, centuriones*, et *equites* memorat, 33, 23. 36, 40. 37, 59. 39, 5. 40, 43. 41, 7. et 13. et 45, 43. vel denique *pedites, centuriones*, et *equites* dicit, 33, 37. 34, 52. 45, 40. Sed quid eos accepisse dicemus, si peditum nomine non comprehenduntur? Hoc aeque inpeditum est. Simplex stipendium peditum, auctore Polybio, erant duo in diem oboli, centurionum quatuor, equitum sex. Duplex ergo in pedites quatuor, in centuriones octo, in equites duodecim, et triplex in hos duodeviginti oboli. Centurionibus haud dubie minus, quam equitibus, dedit Manlius: sed utrum in eos tantum duplex dederit, ut in pedites, id est octo obolos, an triplex, ut in equites, id est duodecim, non facile dictu est. Si illud, Livius scripsisse potuit, *stipendium duplex in pedites et centuriones dedit*: si hoc *triplex in centuriones et equites.* De duplici stipendio militibus dato sunt etiam loca Livii 23, 20. 29, 3. 30, 16. 40, 43. et 37, 59. ubi de L. Scipionis triumpho de Antiocho haec scripta sunt: Militibus *stipendium militare et frumentum duplex post triumphum datum. proelio in Asia facto duplex dederat.* Quod ibi de frumento duplici dicit Livius, ita intelligendum puto: quum mos esset, militi in menses certam mensuram frumenti, pediti nimirum quatuor, centurioni octo, equiti duodecim modios, admetiri, eam a Scipione duplicatam, et pediti pro quatuor modiis frumenti menstrui octo, et pro rata centurioni sedecim, equiti viginti quatuor modios datos fuisse. Stipendii duplicis ac triplicis computandi ratio non tam expedita est; quia non, ut frumentum, sic etiam stipendium menstruum dabatur; cujus solvendi dies qui fuerit, viris antiquitatis Romanae peritissimis nondum satis exploratum est: de quo vide, quae differit Schelius cap. 6. ad Polyb. Sed cur idem cap. 7. scribat, dubium esse, de solo frumento, an etiam de stipendio

3 Multi omnium ordinum, donati militaribus don
currum secuti sunt. carminaque a militibus ea in im
peratorem dicta, ut facile adpareret, in ducem i
dulgentem ambitiosumque ea dici; triumphum e
militari magis favore, quam populari, celebre
4 Sed ad populi quoque gratiam conciliandam am
Man-

accipi debeant, quae de Scipione post proelium in Asia factum narrat Livius, non intelligo. Apertum est, Livium ibi de praemiis militum loqui. Jam vero, si miles a Scipione nihil aliud, quam simplex et ordinarium stipendium accepit, nec quidquam praemii in eo erat, quum acciperet, quod debebatur, et jure suo postulare poterat, nec ulla ratio, cur Livius tamquam singulare aliquid referre voluerit, simplex stipendium militi datum fuisse. DUKER. Etiam mihi hic locus haud integer videtur. Observandum autem est primo, in dividenda pecunia *equitum*, at in multiplicando stipendio *centurionum* mentionem neglectam esse. Deinde, stipendium saepius equitibus, quam peditibus, multiplicari; quum tamen in omnibus illis locis, quae Clariss. Dukerus ea de re ex Livio laudavit, distincta equitum et peditum mentio non obcurrat; et neque ex iisdem, neque aliunde constet, alia proportione stipendium peditibus, alia equitibus auctum fuisse. Immo contrarium colligendum videtur ex loco Livii 40, 43, 7. *Militibus de praeda quinquagenos denarios dedit, duplex centurionibus, triplex equiti; tantumdem sociis Latini nominis: et stipendium omnibus duplex.* sive *omnibus* intelligas in genere de legionariis militibus et socialibus; sive per partes de militibus, centurionibus, et equi bus inter cives in legionib ac militibus, centurionibus, equitibus sociorum nominis L tini. Vide igitur, an pauca vocum trajectione, uniusque m tatione loco subcurri possit, gendo: *militibus quadragenos nos denarios divisit, duplex cen rioni, triplex in equites: et sti dium duplex in milites dedit.* D plicere non debet mutatio co structionis *divisit militibus, ce turioni, in equites* post illa, qu notavi ad 38, 39, 10. Solent a tem voces *pedites* et *milites* a l brariis commutari. V. ad 36 17, 2.

§. 3. *Multi omnium ordinum, donati*] *Multi omnium ordinum h mines donati* cod. Mog. cujus p trocinium hic non suscipio. No enim hic intelliguntur *omnium o dinum homines*, sed omnium o dinum milites, sive gregarii sive duces: sive etiam cives, si ve socii. Mox *carmina a militi bus ea* sine copula *que* Voss. De inde *ambitiosumque dici*, omiss medio pronomine *ea*, Harl. e Mead. 1.

§. 5. *Stipendium, conlatum populo in publicum, quod ejus so lutum antea non esset*] De quo sti pendio loquatur, non est certum. Nam qui secundo Punico bello in publicum dederant pecuniam, iis tertia ac ultima pensio solu-

Manlii valuerunt. quibus adnitentibus senatusconsul- 5
tum factum est, *Ut ex pecunia, quae in triumpho
translata esset, stipendium, conlatum a populo in publi-
cum, quod ejus solutum antea non esset, solveretur.* Vi-
cenos quinos et semisses in millia aeris quaestores
urbani cum fide et cura solverunt. Per idem tem- 6
pus tribuni militum duo ex duabus Hispaniis cum

ta fuit lib. 33, (42.) Deinde *vicenos quinos et semisses in millia aeris* datos intelligo asses, ut exceptis semissibus sit usura semiquincunciaria, quam nunc vulgus Jurisperitorum ex semisse vocat, cum usura ex semisse in mille essent sexaginta. Sed haec alterius sunt negotii. GLAREAN. Vix dubitari potest, quin de tributo a populo in stipendium militum collato loquatur: nam ex tributo erat stipendium. V. Schol. ad Polyb. cap. 8. Liv. 23, 48. *Si multiplici gravarentur stipendio, alia perituros peste.* hoc ibidem paullo ante *tributum* dixerat. In ceteris, quae hic narrat Livius, nihil video. Nec Glareanus, qui solus ex interpretibus Livii, quos vidi, hunc locum attigit, ad ea intelligenda quidquam juvat. DUKER. Codd. nostri nihil mutant, nisi quod *translatum* praeferat Lov. 1. et *ejus* desit in Harl. cujus loco *is* exhibet Gaertner. *eis* ed. Bas. anni 1539. Quae lectio licet sine dubio operarum errori adscribenda sit; nihilominus omnes editores recentiores, excepto Sigonio, eam servarunt usque ad Gronov. qui recte emendavit *quod ejus*. V. ad 31, 3, 2. Ut pateat, quaenam difficultates hunc locum premant, adscribam ea, quae ad haec verba Crevierius notavit. Ita ergo inquit: „Quid significet hoc loco „Livius, haud facile est statuere. „Prima difficultas occurrit in „voce *stipendium*, quae nec pro „militari stipendio accipi potest, „de quo hic nullo modo agitur; „neque pro tributo a civibus „collato, (quamvis interdum hoc „sensu sumatur, ut lib. 2, 9.) „quandoquidem quaestores urbani mox dicuntur cum cura et „fide solvisse pecuniam, nempe privatis ex aerario; si autem „de tributo sermo esset, non privatis aliquid solvendum ex aerario fuisset, sed privati immunes faciendi a solvendo eo, „quod aerario deberent. Superest ergo, ut hic sermo esse existimetur de pecunia, a privatis collata ad juvandam aerarii „inopiam. Sed nec nomen *stipendii* sic unquam acceptum esse „novimus, et praeterea post finitum bellum Punicum secundum nullo tali auxilio respublica eguisse memoratur; quae „autem pecuniae per illud bellum a privatis collatae erant, „earum ultimam pensionem solutam esse, narravit Livius 33, „42. Secundo quod dicuntur quaestores *vicenos quinos et semisses* „*in millia aeris* solvisse, horum „quidem verborum sic nude positorum sensus non obscurus „est. Intelliguntur facile in singula assium millia viceni et quini asses cum semisse soluti esse „a quaestoribus. Sed quaenam „sunt illa assium millia? quo nomine solvuntur viceni et quini „asses cum semisse? An usura-

literis C. Atinii et L. Manlii, qui eas provincias o
7 tinebant, venerunt. Ex iis literis cognitum est, C
tiberos Lusitanosque in armis esse, et sociori
agros populari. de ea re consultationem integr

„rum nomine? ut pro singulis „assium millibus, quae a civi- „bus collata forent, praeter sor- „tem etiam viceni et quini asses „cum semisse usuris numeraren- „tur. Ita interpretatur Glarea- „nus: nos rem omnem in medio „relinquimus." Haec Crevierius. Ego quoque hic me Davum fateor. Videant igitur alii. Forsitan autem locus mutilus est. Hotomannus etiam locum corruptum credidit, et in lib. de Re Numm. pag. 79. pro *vicenos quinos* conjecit scribendum *sexcenos vicenos quinos*, quum fuisset scriptum per notam *VIcenos*.

Cum fide et cura solverunt] MS. verso ordine verborum *cum cura et fide solverunt*, quod etiam malim. MOD. Infra cap. 23, 1. *Sp. Postumius, quaestionibus cum summa fide et cura perfectis, comitia habuit.*

§. 6. *Et ex duabus Hispaniis cum literis C. Atinii et C. Manlii*] Superiore libro [cap. 35.] consulibus M. Valerio Messala, C. Livio Salinatore, anno vero ab urbe condita IOLXVI. leguntur horum praetorum nomina C. Catinius et L. Manlius. Hic Manlius ad finem hujus libri [cap. 55.] triumvir creatur cum Nasica et Flaminio ad coloniam Aquilejam deducendam. GLAR. *C. Atinii* vet. lib. ut supra. SIGON. *C. Achinii* Voss. et Gaertn. *Cn. Actinii* Harl. *C. Accinii* Lov. 3. *Cnei Atinii* Lov. 2. *C. Atini* Mead. ambo. *C. Athini* Lov. 6. a manu pr. *C. Cathini* a manu 2. *C. Catinii* edidit Frob. anno 1535. pro quo recte Sigon. *C. Atinii* revocavit.

V. ad 38, 35, 2. Dein *Cn. M lii* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. H Mead. ambo, Gaertn. et e Camp. Rom. anni 1472. et Pa *C. Manlii* his proximae edd. *Manlii* Lov. 6 Sed recte *L. M lii* emendavit Frob. anno 15 Praeterea *et ex duabus Hispa* Lovel. 5. et edd. ante eamd Froben. quae τὸ *et*, in nu praeterea Msto obvium, delev Mox §. seq. τὸ *est* omittitur Voss. et Gaertn.

§. 8. *Ludis Romanis eo an quos P. Cornelius Cethegus, A. Postumius Albinus faciebant*] *Lu Romanos eo anno, quo* Lov. 1. Harl. *quo* legunt etiam Voss. Lo 2. 3. 4. 6. Mead. ambo, et Gaert Sed nihil mutandum. V. ad 36, 1. Praeterea *Cethegus et Postumius* Voss. et Gaertn. *L. Postumius* Harlej. *Lucius Postumi* Lov. 2. At recte reliqui *A. Postumius*. Nam is praetor fit inf cap. 23. L. Postumius vero e dignitatem demum adipiscit 40, 35. Tot autem anni ordin rio inter aedilitatem et praet ram effluere eo tempore non s lebant.

Malus in circo instabilis in s gnum Pollentiae procidit] Cuj rei ille malus fuerit, explicatu vellem. Tum Pollentia qual fuerit Dea. Festus Potentiam in terpretatur, quae merito Roma si uspiam alibi, templum habe re debuit. GLAR. Utrumqu scrupum [a Glareano motum demere tentamus. In circo po sitas fuisse Deorum statuas, ne non et principum virorum, do cet Alex. ab Alex. lib. Genial

atus ad novos magistratus rejecit. Ludis Ro- 8
nis eo anno, quos P. Cornelius Cethegus, A.
stumius Albinus faciebant, malus in circo instabi-
in signum Pollentiae procidit, atque id dejecit.

ap. 8. et Livius ipse clare
per initia lib. 40. signa
ta in circo maximo cum co-
nis, quibus superstabant, po-
fuisse tradens, ac tempesta-
dejecta; addimus nos et for-
signa provinciarum vel ur-
m principum pop. Rom. sub-
rum: quod et nostris tempo-
s in summis festivitatibus fie-
solitum a principibus viris,
semel oculata fide percepi-
s; quemadmodum Florentiae
nuptiis Serenissimi Ferdinan-
Medicei, magni ducis Etru-
, et Oenoponte in mirabili
paratu nuptiarum Serenissimi
chiducis Ferdinandi Austria-
. *Signum* itaque *Pollentiae* in-
rpretari potest, urbem scilicet
lleatiae repraesentans, non
us quidem existentis in Balea-
majori, de qua Plinius 3, 5.
de alia in Piceno sita, cujus
minit Ptolemaeus lib. 3. cap.
et Cic. de Arusp. resp. et
sus Plinius 35, 12. tradens,
ea fieri vasa testacea nobilia
litum, necnon lanam praestan-
m velleris cani ex eodem lib.
48. Cui tamen videtur con-
ariari Silius lib. 8, [599.] scri-
s: *fuscique ferax Pollentia vil-*
. Conciliamus tamen, statuen-
, Plinium non de simplice ca-
icie intellexisse et absoluta, quae
ndida tota est, sed de proce-
te in hominis capite, in qua
pili omnes candescunt, sed
pars nigrescit, unde colorem
bnigrum seu fuscum prae se
rant. Sed ad rem nostram re-
rsi dicamus, quum Pollentia
ndum esset Romanorum colo-
ia, quod ex ipsomet Livio pa-
t, inferius scribente, Pollen-
tiam anno ab urbe condita IↃLXXVI. coloniam deductam, haud verisimile videri illius signum in circo positum. Reliquum itaque est, ut statuamus, Livium intelligendum de signo Deae, *Pollentiae* dictae; cujus rei haud dubiam faciunt fidem subsequentia verba illa: *Et religione moti Patres diem unum adjiciendum ludorum celebritati censuerunt; et signa duo pro uno reponenda, et novum auratum faciendum.* Nec mirum, Romanos Deam Pollentiam coluisse, ac illius signum in circo posuisse. Nam, ut docet Festus, *Pollentia* et *Potentia* idem significant. Ita Plautus in Rud. dixit [3, 2, 4.] *Ne impiorum potior sit pollentia.* et in Casin. [4, 4, 3.] *Ut viro tuo semper sis superstes, atque ut potior pollentia, ut vincas virum, victrixque sies.* Ad haec quum antiquorum seu gentilium Dei supra triginta millia fuerint, tradente D. Augustino lib. 4. Civit. Dei cap. 23. et 7, 2. et Pindarus ante ipsum triginta millia quoque esse dixit; unde Max. Tyrius, qui illum citat Ser. 1. innumerabiles fuisse scripsit, cui, inquam, mirum videri poterit, Romanos *Potentiam* seu *Pollentiam* Deam coluisse? *Malum* autem, a quo dejectum Pollentiae signum tradit Livius, unum ex illis fuisse arbitramur, quibus, funibus alligatis, vela tensa suffulciuntur ad aëris injurias arcendas, ut commodius spectatores ludos spectare possint; quod antiquitus non semel factum scriptumque observamus, et nostris temporibus plerumque fieri nemo ignorat. A malo itaque, minus firmiter solo haerente, signum

9 ea religione moti Patres, et diem unum adjicienda ludorum celebritati censuerunt, et signa duo p
10 uno reponenda, et novum auratum faciendum. plebeji ludi ab aedilibus C. Sempronio Blaeso et Furio Lusco diem unum instaurati sunt.

1 VIII. Insequens annus Sp. Postumium Albin et Q. Marcium Philippum consules ab exercitu bell

Pollentiae dejectum, quod Livius scribit, quomodo sit intelligendum, palam satisfactum putamus. MARC. DONAT. Dempsterus, qui ad Rosin. 5, 4. Glareanum in hujus loci explicatione caligare scribit, ipse in eo Lynceus non fuit. Adfert locum Varron. e lib. 4. de Ling. Lat. 36. *Circus maximus dictus, quod circum spectaculis aedificatus;* et de hac *aedium adjectione*, sive circi maximi ornamento, capiendum censet hunc locum Livii. Nescio, quam dicat *adjectionem aedium*, sed eum de locis, e quibus in circo spectabat populus, accepisse verba Varronis inde intelligi potest, quod eo alludere dicit Claudianum de VI. Cons. Honor. 613. *Circi Connexum gradibus vulgus.* Verum Varro nec aedes, nec gradus circi memorat, sed *spectacula*, id est loca, e quibus spectarent, *circum aedificata* dicit, quod ad primos circenses referendum est: nam ea Livius quoque 1, 35. de origine circensium agens, *spectacula* vocat, et *foros* appellatos scribit, id est tabulas ligneas, duodenos pedes ab terra altas, et furcis sustentatas. Haec spectacula deinde quidem alia ratione in circo structa et stabilia facta, nec tamen *aedes* appellata sunt, nec necesse fuit ea, quod Dempsterus videtur existimasse, malis sustineri; quibus si fuissent sustentata, Livius non solum malum, verum etiam una cum eo ipsa spectacula, et q ex iis spectabant, procidisse xisset. Itaque et male in Var ne accipit vocem *spectacula*, male Livium et Claudianum e eo componit. Nec Glareano tisfacit, cujus rei, id est, ut to, cui usui malus ille fuer explicatum volenti: quod sa commode hic videtur explic se Donatus, cui adde Lips. Amphith. cap. 17. Non mir caligat in illis, quae deinde Pollentia scribit. Eam Glare nus Deam esse putabat; se qualis esset, ignorabat: ille a Deam, sed urbem Piceni h nomine significari dicit, et im gines provinciarum urbiumq in circo fuisse, sine ullo testim nio antiquitatis affirmat. Nec r cte auctorem hujus sententi citat Marc. Donatum: nam is Dilucidationibus ad Livium ea quum primum illi in mentem v nisset, deinde merito improba Notavit Dempsterum hoc nom ne etiam Argolus ad Panviniu de Ludis Circens. 1, 17. et p *Pollentiae* in Livio *Pelloniae* l gendum conjecit; quam pelle dorum hostium potentem Dea a Romanis cultam fuisse tradu Arnob. 4. et August. 4. de Dei 21. Hujus nomen apud nu lum vetustum scriptorem, *Polle tiae* in solo hoc loco Livii le puto. Sed sive hoc, sive illu scripsit Livius, certum est, es nomen Deae, cujus signum inte

rumque et provinciarum cura ad intestinae conjura-
tionis vindictam avertit. Praetores provincias sor- 2
titi sunt, T. Maenius urbanam, M. Licinius Lucullus
inter cives et peregrinos, C. Aurelius Scaurus Sar-
diniam, P. Cornelius Sulla Siciliam, L. Quinctius
Crispinus Hispaniam citeriorem, C. Calpurnius Piso
Hispaniam ulteriorem. Consulibus ambobus quae- 3

alias Deorum Dearumque imagines, quibus circus ornabatur, positum fuerit. DUKER. *malis in circo in stabulis* Voss. a manu pr. *milius in circo in statuis* a manu sec. *Maulius*, pro *malus*, Gaertn. *in stabulis* etiam Lov. 3. Tum *in signum Collentiae procedit* Lov. 1. *procedit* etiam Voss. Lov. 4. et Mead. 2.

§. 9. *Et novum auratum faciendum*] Fortassis rectius pro voce *novum* legeretur *malum*. vel, si verba spectant ad Pollentiae signa reponenda, scribere ea oportet multitudinis numero *nova aurata facitunda*. PIGHIUS in Annal. ad ann. ɪↄʟxvɪ. pag. 298. *unum auratum* Lov. 2. Nihil mutandum. Censuerunt Patres; primo, duo signa pro uno reponenda esse, alterum nempe quod dejectum erat, alterum novum; deinde, novum illud auratum faciendum esse. Paullo ante vox *celebritati* exsulat a Voss. Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambobus, et Gaertn. Ejus loco *cā*, id est *caussa*, legit Lov. 3.

§. 10. *M. Furio Lusco*] *Furiorum* cognomen est *Fusus*, ut est in Capitol. tabulis, non *Luscus*, aut *Fuscus*, ut est in vulgatis et manuscriptis libris. SIGON. Sigonii conjectura inde adstrui posset, quod librarii alibi simili modo turbare soliti sint. Observat enim Pighius in Annal. ad ann. 130. pag. 431. *T. Annium Luscum* perperam in Fastis Cuspin. *Fuscum* adpellari. Verum obstat ejus emendationi, quod *Fusus* quidem cognomen sit Furiorum, at patriciorum; M. Furius autem hic memoratus fuerit plebejus, ut aedilitas ejus plebeja docet. Insuper *Fusorum* cognomen jam per duo secula in gente Furiorum fuit inauditum, ut forte ea Furiorum familia fuerit emortua. Nihil itaque mutandum puto, licet alibi *Lusci* cognomen in gente Furia non reperiam. V. ad 40, 35, 1. et 42, 21, 4.

§. 1. *Ad intestinae conjurationis vindictam avertit*] Pal. pr. *advertit*. GEBH. Omnes nostri *avertit*. Et recte. V. ad 6, 23, 8. et 35, 31, 1. Paullo ante Postumii praenomen *Sp.* deerat in Lov. 2. quod haustum est partim ab ultima praecedentis, partim a prima sequentis vocis litera. V. ad cap. 6, 2. Deinde voces *Philippum consules* desunt in Gaertn.

§. 2. *C. Aurelius Scaurus*] *Marcum* vocat MS. non *Cajum*. MOD. Supra tamen cap. 6. idem cod. Mog. *C. Aurelius* legebat; neque vel hic, vel illo loco, aliter codd. nostri.

L. Quinctius Crispinus Hispaniam citeriorem, C. Calpurnius Piso Hispaniam ulteriorem] Dele τὸ *Hispaniam* [posteriore loco] ex perpetuo more Livii. J. FR. GRON. V. etiam ad 34, 55, 5.

ſtio de clandeſtinis conjurationibus decreta eſt. Gra
3 cus ignobilis in Etruriam primum venit nulla cu
arte earum, quas multas ad animorum corporu
que cultum nobis eruditiſſima omnium gens invexi
4 sacrificulus et vates: nec is, qui aperta religion
propalam et quaeſtum et disciplinam profitend
animos horrore imbueret, sed occultorum et noct

Tria priora vocabula scribarum neglegentia omittuntur in Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Mead. utroque, et Hearnii L. 1. In reliquis ordo verborum fluctuat. *Hispaniam citeriorem C. Calpurnius Piso, L. Quintius Crispinus Hispaniam ulteriorem* legunt Voſſ. et Gaertn. *Calpurnius Piso Hispaniam citeriorem, Q. Crispinus Hispaniam ulteriorem* Harl. *Hispaniam citeriorem C. Calpurnius Piso, Hispaniam ulteriorem Q. Crispinus* Lov. 5. et edd. antt. ante Aldum, qui vulgatam lectionem auspiciis cod. Mog. reſtituit. Et recte. Crispinum enim Hispaniam citeriorem, Pisonem ulteriorem obtinuiſſe, colligitur ex 39, 21.

§. 3. *Gens invexit; sed sacrificulus et vates*] Sic mihi primus Curio: scripti et quidquid eſt editorum prius sine particula *sed*. Et certe abeſſe debet ex more eleganter loquentium, de quo jam aliquid dictum ad 28, 39, 11. et 36, 19, 10. Noſter lib. 1, [25, 8.] de Horatiis et Curiatiis: *nec his, nec illis periculum suum, publicum imperium servitiumque obversatur animo.* Integrum foret, *sed publicum.* J. FR. GRON. Tò *sed* in nullo adparet meorum, neque in Hearnii L. 1. et N. Eam voculam primus non Curio addidit, sed Froben. anno 1535. quam recte Gronov. iterum expunxit. Supra 3, 71, 6. *Se in eo agro militasse non juvenem, vicesima jam ſtipendia agentem.* 23, 5. *Bellum non unde plerique opinantur, nec ab ipso Perseo causas cepit: inchoata initia a Philippo sunt.* Ovid. 13. Her. 132.

Non subiti casus, numinis iſta mora eſt.

V. ad 6, 32, 8. *Sacrificulus ac vates*, ut 25, 1. *Sacrificuli et vates ceperant hominum mentes.*

§. 4. *Animos errore imbueret*] Vet. lib. *horrore*, id eſt, metu religionis. Sequitur autem: *sed occultorum antiſtes sacrorum.* Lib. 10, [38.] *Qui perfundere religione animum posset.* SIGONIUS. *errore* Voſſ. Lovel. sex, Mead. 2. et Gaertn. sed *horrore* eſt in Harl. Mead. 1. et Hearnii Oxonn. Paſsim hae voces a librariis commutantur. Exempla v. 4, 17, 4. apud Gronov. Diatr. Stat. cap. 47. Nic. Heins. ad Val. Flacc. 6, 277. et Cel. Burm. ad Nason. 14. Met. 198. Lucan. 5, 154. et Virg. 2. Aen. 301. Pariter *aberrant* et *abhorrent.* V. ad 38, 56, 6. Priscam lectionem, quam in cod. Victor. invenit, loco, ex quo Sigonius ejecerat, Cl. Crevier. reſtituit.

Occultorum antiſtes sacrorum. Initia erant] MS. *sed occultorum et nocturnorum antiſtes sacrorum.* Optime. neque enim alias umquam, quam noctu, haec sacra sacrilega peragebantur. MOD. Juſtin. 2, 6. *In cujus honorem noctes initiorum sacratae.* Livius Bac-

rum antistes sacrorum. Initia erant, quae primo 5 pacis tradita sunt: deinde vulgari coepta sunt per ros mulieresque. additae voluptates religioni vini epularum, quo plurium animi inlicerentur. Quum 6 num animos, et nox et mixti feminis mares, aetatenerae majoribus, discrimen omne pudoris exnxissent; corruptelae primum omnis generis fieri

nalia *Initia* vocavit, quod nt sacra nocturna, et Initia eris itidem noctu fuerint celerata. Vide Meurs. Eleus. cap. 9.

§. 5. *Deinde vulgari coepta per ros*] MS. *vulgari coepta sunt per ros.* MOD. Illud *sunt*, quod d. Mog. addit, in nullo meo-m superest; neque tamen recere audeo, quamvis modo raecesserit *tradita sunt.* V. ad , 42, 1. Praeterea *dein vulga-* Lov. 1. 4. 5. et edd. ante Fro-. anni 1535. V. ad 3, 3, 6. x *quo plurimum illicerentur* rl. *quo plurimum animi illice-tur* Lov. 1. 2. 3. Gaertn. et rnii L. 1.

§. 6. *Quum vinum animos, et nox*] ide, an *exstinguere animos* sit nitatem mentis corrumpere. iequi legi posset: *quum vinum, amores, nox.* Nam mox: *Occu-bat vim, quod prae ululatibus.* Et infra [cap. 15.] *Crepitibus et-um ululatibusque nocturnis, qui rsonant tota urbe.* J. FR. GRO-NOV. *animos* pro sanitate animi dici, et *clamores* sententiae satis convenire vix credo. Nam quae mox addit Livius, *corruptelae primum omnis generis fieri coeptae*, indicio sunt, eum de primis initiis hujus sacri loqui, in quibus ondum quidquam per vim factum videtur. Nec *clamores* per se pudorem exstinguunt, quum etiam eorum esse possint, qui violari illum non patiuntur. Suspicor aliquid excidisse, et Livium idem dixisse, quod Ovidium 1. Art. Am. 237.

Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos.

et Remed. am. 805. *Vina parant animos Veneri.* Nam vinum et Venerem excitat, et audaciam facit, nocte inprimis, tentandi, quae sobrii nec luce, nec nocte auderent. Notum est illud ejusdem poëtae 1. Am. 6, 59.

Nox et amor vinumque nihil moderabile suadent.

Corruptelae maxime sunt omnis generis libidines venereae, quae *stupra promiscua ingenuorum feminarumque* mox dicit Livius. Cicero 4. Tusc. 35. *Stupra dico, et corruptelas, et adulteria, incesta denique.* Vide Herald. 1. Advers. 11. Has corruptelas deinde sequebantur plura genera noxarum, quae enumerat Livius. DUKER. *vinum, amor, et nox* legit Clericus, laudato non tantum loco Ovid. 1. Am. 6, 59. sed et altero Plauti in Aulul. 4, 10, 15. 20.

Actatis tenerae majoribus] *aetates tenerae* Harl. Lov. 2. et Mead. 1. quod capiendum videri posset pro illis, qui erant tenera aetate; quo sensu *militaris aetas* sunt homines militari aetate 28, 19, 13. *aetas omnis obvii currere* 27, 51, 1. Et ita 5, 27, 7. *Arma*

coeptae, quum ad id quisque, quo natura proni
7 libidinis esset, paratam voluptatem haberet. N
unum genus noxae, stupra promiscua ingenuorum
minarumque, erant: sed falsi testes, falsa signa t
stimoniaque et indicia ex eadem officina exib
8 Venena indidem intestinaeque caedes: ita ut
corpora quidem interdum ad sepulturam exstare
Multa dolo, pleraque per vim audebantur. occul

habemus non adversus eam aetatem, cui etiam captis urbibus parcitur, sed adversus armatos. Cic. de Senect. 14. *Conviviis delector, nec cum aequalibus solum, sed cum vestra etiam aetate, atque vobiscum.* 16. ad Att. 7. *Abesse hanc aetatem longe a sepulcro negant oportere.* At nihil cum reliquis Mstis mutandum censeo. In omnibus enim exemplis laudatis *aetas* eo sensu numero singulari adhibetur; unde etiam hic dicendum foret *aetas tenera majori.* Deinde *aetatis tenerae* est homines aetatis tenerae, illi qui sunt tenerae aetatis. V. Gronov. ad Senec. Praefat. 2. Controv. Mox *quum ad id quisque* Moguntini ex cod. suo ediderunt. Antea excusi praeferunt *quod ad id*, consentientibus Voss. Lov. 1. 5. 6. et Gaertn. *quod ad id* Lov. 2. 3. 4. Harl. et Mead. 2.

§. 7. *Sed falsi testes, falsa signa testimoniaque et judicia*] *indicia* lego, ut sit, falsi indices. *Index autem est, qui facinoris, cujus ipse est conscius, latebras indicat, impunitate proposita.* Paedian. [ad Cic. Divin. in Caecil. 11.] *Haec autem indicia falsis aliorum testimoniis confirmabantur.* SIGON. Pall. uterque *sed et falsi testes.* GEBH. *sed et falsi testes* etiam Lovel. 2. 4. 6. Dein recte *indicia* Sigonius restituit, cujus emendationem plures codicum nostrorum confirmant. Alter enim *judicia* tantum superest Lov. 4. 5. 6. Harl. Mead. ut que, Gaertn. et inter versus Lov. 3. Solent autem passim voces confundi. V. ad 7, 39, At insuper aliud adhuc viti latet. Nempe *falsi testes* et *fa testimonia* unum idemque sunt; hinc alterutrum eorum Livi coloris haberi nequit, ut re observat Vir Eruditiss. Ma Röver in notis ad Fragm. ve ris JCti, de Juris speciebus Manumiss. pag. 14. conjiciens gendum esse *testamentaque*, ac cens, vocem hanc cum altera iam alibi commutari. Conjec ram autem firmat ex adpos ipso Livii loco cap. 18. *Qui f sis testimoniis, signis adulteri subjectione testamentorum, fra bus aliis contaminati.*

§. 8. *Venena indidem intestina que caedes*] *inde*, pro *indide* Lov. 1. *ididem* Lovel. 2. *in id* Lov. 3. qui *indiem* praefert int versus. *itidem* Lovel. 6. At to vox deest in Hearnii L. 1. q expuncta, distinguendum for *et indicia. Ex eadem officina ex bant venena intestinaeque caedes* Sed nihil muto. Omnes enim re liqui Msti vocem servant; ea que Livio familiaris est. Exem pla obcurrunt 23, 46, 12. 25, 15 7. 27, 12, 5. 25, 11. 28, 1, 6. 39 12, 1. et alibi. Mox *a sepultura*

vim, quod prae ululatibus, tympanorumque et
balorum ſtrepitu, nulla vox quiritantium inter
pra et caedes exaudiri poterat.
IX. Hujus mali labes ex Etruria Romam, velut 1
tagione morbi, penetravit. primo urbis magnitu-
capacior patientiorque talium malorum ea cela-
: tandem indicium hoc maxime modo ad Poſtu-
ium consulem pervenit. P. Aebutius, cujus pater 2

vel. 1. et 3. *ad sepulturas* Lo-
. 6.

eraque per vim audebantur.
lebat vim etc.] Iterum MS.
aque per vim audebant. MOD.
verba *occulebat vim* etc. us-
Hujus mali labes desideran-
in Pall. et vet. ed. GEBH. *au-*
tur Frobenius anno 1535.
ituit, consentientibus Lov.
5. et Mead. 2. cum edd.
p. Rom. anni 1472. ac Parm.
ue voluiſſe videtur Gaertn.
ue eſt *audiebantur.* Prioribus
ionibus proximae dederant
ebant, quod obvium etiam
in Lov. 1. 2. 6. Harl. Mead.
et Hearnii L. 1. *audiebant* in
. Ultima verba hujus cap.
lebat vim etc. *exaudiri poterat*
nt in omnibus noſtris, Hear-
i L. 1. et edd. principibus, quae
dus addidit ex membranis Mo-
ntinis. In illis forte *cymbalo-*
crepitu legendum. Vide ad
p. 15, 9.

§. 1. *Hujus mali tabes*] *labes* eſt
vetuſtis exemplaribus, non
bes. GELEN. Libri omnes *ta-*
s. GEBH. Scio, quid apud Vir-
ilium: sed lego *tabes*, propter
contagione. TAN. FABER. *la-*
s in cod. suo eſſe, Moguntini
notarant; contra *tabes* in omni-
bus noſtris, et Hearnii L. 1. ac
. pro priori lectione facit lo-
us Livii 2, 44, 8. *Id unum vene-*
num, eam labem civitatibus opu-
lentis repertam. pro altera locus
ejusdem 2, 23, 6. *Id cumulatum*
usuris, primo se agro paterno avi-
toque exuisse, deinde fortunis aliis:
poſtremo veluti tabem pervenisse ad
corpus. Eam lectionem, quae Fa-
bro placuit, probavit etiam Gro-
nov. ad 33, 38, 3. ut autem *mali*
tabes, ita *tabes foenoris* supra 7,
38, 7. *Se in urbe insidentem tabem*
crescentis in dies foenoris pati. E-
go tamen Mog. cod. lectionem
labes spernere non audeo. Cer-
te *mali labes* dixit etiam Juſtin.
17, 1. *Haec illi prima mali labes,*
hoc initium inpendentis ruinae fuit.
et *labes criminis* Livius 40, 8.
Aut conficti aut admissi criminis
labem apud meos inventurus. Prae-
terea, si Livius hic voce *tabes*
metaphorice uti maluiſſet, vide-
tur potius dicturus fuiſſe *Hoc ma-*
lum velut tabes contagione, non
Hujus mali tabes velut contagione.
Infra 42, 5. *Contagione velut ta-*
bes in Perrhaebiam quoque id per-
vaserat malum. Solent autem *la-*
bes et *tabes* ob literarum *l* et *t*
similitudinem in scriptura Lon-
gobardica commutari. V. exem-
pla 21, 36, 6. 30, 34, 10. et quae
notavi ad Silii 8, 21. Mox *velut*
in contagionem Lovel. 1. 3. 6. et
Voſſ. *velut in contagione* Gaertn.
An dare voluerunt *veluti conta-*
gione? Dein *magnitudo urbis* Lo-
vel. 2. 4. Harl. et Mead. ambo.
Tum *patentiorque* Lovel. 4. et 6.

publico equo ſtipendia fecerat, pupillus relict mortuis deinde tutoribus, sub tutela Duroniae tris et vitrici T. Sempronii Rutili educatus fue
3 Et mater dedita viro erat; et vitricus, quia tute ita gesserat, ut rationem reddere non posset, tolli pupillum, aut obnoxium sibi vinculo ali fieri cupiebat. via una corruptelae Bacchanalia er

potentiorque Voſſ. Lov. 1. 3. et Gaertn. Tandem vocula *ea*, quam Aldus ex cod. Mog. adscivit, deeſt in omnibus reliquis scriptis.

Tandem judicium hoc maxime modo] *indicium* verius. de *indicio* enim agitur, et non *judicio*. SABELL. Ita et omnes mei legunt praeter Gaertn. *indicium* etiam praeferunt priscae edd. alterum tantum supereſt in Mediol. anni 1480. et Tarvis. utraque. Vide ad cap. praec. §. 7.

§. 2. *P. Ebutius*] *P. Aebutius*, ut supra. SIGON. V. ad 2, 19, 1.

Sub tutela Duroniae matris] Ex hoc loco quidam putant oſtendi, pupillos jam antiquitus etiam in tutela matrum, quae ad secundas nuptias transierant, fuiſſe. Adversus eos disputat Huberus Part. 1. Digreſſ. lib. 3. cap. 11. DUKER.

T. Sempronii Rutili educatus fuerat. Et mater dedita viro eſt] Noſtri libri *Rutilii educatus fuerat. Mater dedita viro erat.* GEBH. Praenomen *T.* deeſt in Lov. 1. et Gaertner. Tum *Rutilii* legunt Lov. 3. 5. Gaertn. et edd. ante Froben. anni 1535. V. ad 37, 57, 12. Hinc *eductus fuerat* Lov. 1. Voſſ. et Mead. 1. in poſtremi tamen margine *educatus* adscriptum erat. V. ad 21, 43, 15. Vocula autem *et*, quae ab omnibus noſtris, Hearnii L. 1. et edd. antt. exsulat, ab Aldo ex membr Mog. adscita eſt. *erat* etiam eſt in Lov. 2.

§. 3. *Via una corruptelae* [Bac]*chanalia erant*] Ita habent p[leri]que codices, ut *corruptelae* [sin]gularis eſſet numeri. Alii [pro] nominativo *Bacchanalia* ge[niti]vum subſtituerunt, ut *corru[ptelae]* pluralis sit numeri, hoc se[nsu:] *Corruptelae Bacchanalium e[rant] una via* ad corrumpendum pu[pil]lum. Sed utrumque intelligi[tur.] GLAR. Noſtri libri haben[t] *una corruptelae Bacchanalia e[rant]* GEBH. *via una corruptelae* [Bac]*chanalium erant* in primo in[ter] Frobenio. Priores omnes [cum] scriptis *via una corruptelae* [Bac]*chanalia erant*. Una via ad b[ara]thrum, unica ratio corrum[pen]di et conscientia flagitii o[bno]xium sibi faciendi pupillum e[rant] Bacchanalia. Plaut. Asin. (5, 2, 17.) *Corruptelae et liberis lu[stris] ſtudet*. Trucul. (3, 2, 3.) *Ni[si] clanculum collapsus eſt hic in co[r]ruptelam suam*. Cicero 6. Para[d.] *Reus corruptelam judicii molit[ur]* Pro Dejotaro (11.) *Corruptela s[it] vi iſta auctoritate approbata*. FR. GRON. *Bacchanalium* in[ve]ni in Gaertn. Eamdem aut[em] lectionem ante Froben. praefe[rt] Aldus: quae haud temere conte[m]nenda eſt. Non enim vitrici pupillum privignum corrump[e]re proprie, sed tollere vel al[i]quo vinculo obnoxium sibi re[d]

...er adolescentulum adpellat, *Se pro aegro eo vo-* 4
..., ubi primum convaluisset, Bacchis eum se initiatu-
... damnatam voti, Deûm benignitate, exsolvere id
... Decem dierum castimonia opus esse. decimo die
...atum, deinde pure lautum in sacrarium deducturam.
...rtum nobile libertina Hispala Fecenia, non di- 5
... quaestu, cui ancillula adsuerat, etiam postquam

... conabatur. *Una* autem *via* ...tollendi, vel obnoxium sibi ...alo aliquo reddendi *erant cor-* ...*telae Bacchanalium*. Supra cap. *Corruptelae primum omnis ge-* ... *fieri coeptae.* et cap. 10. ... *corruptelarum omnis generis* ... *officinam esse.*

... 4. *Mater adolescentulum ad-* ..., *Se pro aegroto vovisse*] No... ...ri habent, *Mater adolescen-* ...*appellat, Se pro aegro eo vo-* ... GEBH. Curioni et Gryphio ... adoptatum video. Scri... ... priores: *se pro aegro eo* ... Quid secuti sunt? An *ae-* ... animi malebant, quam cor... ? ut Cicero *aegrotationem* ...*gritudinem* distinguit. At non ...ligio veterum in primitivo. ...er lib. 25, [8.] *Quo minus mi-* ... *esset, uno eodemque loco stati-* ...*um tamdiu habere, aegrum* ...*lebant.* Lib. 41, [5.] *Aegri* ...*que milites, qui in castris re-* ... *fuerant.* J. FR. GRON. *ado-* ...*ntem* scripti nostri, Hearnii ...1. et edd. antt. pro quo Fro... anno 1535. *adolescentulum* ...cod. Mog. probavit. Deinde ...*aegroto vovisse* ante Curionem ... Gryphium excuderunt Frob. ... 1535. Basil. anno 1539. et ...cos. sed contra fidem Msto... Nam *pro aegro vovisse* ...ntner. *pro eo aegro vovisse* ...1.3 6. et Voss. *pro aegro eo vo-* ... Hearnii L. 1. N. et reliqui ...ri, nisi quod *voluisse* sit in ... 1. V. ad Silii 7, 619. *Aeger* de corpore tum apud omnes alios, tum etiam apud nostrum, saepe obcurrit. Supra 5, 5, 12. *Si quis aegro cibi gratia praesentis longinquum morbum efficiat.* 9, 29, 3. *Decius graviter aeger Romae restiterat.* cap. 46, 9. *Ad collegam aegrum visendi caussa Flavius quum venisset.* 37, 24, 5. *Nec insequi Rhodii, ex magna parte aegris remigibus, potuerunt.* 40, 1, 4. *Quia diu aeger praetor esset, luxuria et otio solutam disciplinam militarem esse.* cap. 2, 5. *Quum plus annum aeger fuisset, mortuum esse.* 45, 28, 3. *Donis, quae remediorum salutarium aegri mercedem sacraverant Deo.* Servius ad Virg. Ecl. 1, 13. *Et animo et corpore aeger dicitur*, etc. *sed aegrotus corpore tantum.* et ad 1. Aen. 208. *Aeger est et tristis et male valens. aegrotus autem sive aegrotans tantum male valens.* Verum neque id per omnia probari potest. Nam et *aegrotus* de animo apud Terent. et alios usurpatur.

Bacchis eum se initiaturam] De hac locutione dubito, quid sibi velit, *Bacchis eum se initiaturam.* et rursus toties post *Bacchis initiari velle.* de qua judicet lector. GLAR. Quia primo id sacrarium foeminarum fuit, nec vir quisquam eo admitti solitus fuit, propterea quasi Baccharum sacrum esset, *Bacchis initiari* dixerunt, qui se sacro illi committerent. SIGON. Mox *benignitate*

6 manumissa erat, eodem se genere tuebatur. H consuetudo juxta vicinitatem cum Aebutio fuit, nime adolescentis aut rei aut famae damnosa: ul enim amatus adpetitusque erat: et, maligne om praebentibus suis, meretriculae munificentia susti
7 batur. Quin eo processerat consuetudine capta, post patroni mortem, quia in nullius manu er tutore a tribunis et praetore petito, quum testam tum faceret, unum Aebutium institueret haered

1 X. Haec amoris pignora quum essent, nec qu quam secretum alter ab altero haberent, per joc adolescens vetat eam mirari, si per aliquot noc

Deûm Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn.

Pure lautum in sacrarium deducturum] Quid est *pure lautum?* Verbum istud certum se sacro purificantium, quod Festus lib. 14. [voce *Pure lautum*] explicat pura lotum aqua. TURNEB. 30. Advers. 25. Tibull. 1, 3, 25.

Quidve, pie dum sacra colis, pureque lavari
Te memini, et puro secubuisse toro.

Vide Brisson. d. Form. 1. pag. 5.

§. 5. *Hispala Fecenia, non digna quaestu*] Pall. et vet. ed. *Hispala Fecenia nomine digna quaestu*. GEBH. *non indigna* Aurelius ad Taciti 2. Ann. pag. 253. J. FR. GRON. *Fetinia* Voss. *Fecina* Harl. *Fecinia* Lov. 1. 2. et Gaertn. *Fescennia Hispalla* semel iterumque vocatur Pighio in Ann. Rom. ad ann. DLXVII. pag. 304. nescio tamen, qua auctoritate. Praeterea *nomine*, pro *non*, omnes scripti nostri, (uno excepto Lovel. 4. in quo vox tota omittitur) Hearnii L. 1. et edd. a ut sit *Hispala Fecenia nomine,* gna quaestu. Aldus ex cod. M emendavit *Fecenia non digna.* q adversus Aurelii conjecturam ete Doujatius et Clericus tu tur.

Cui ancillula adsueverat] Et stris, et Mog. *assuerat.* J. GRON. Similiter Voss. Lov 6. et Crevierii Victor. qui recte in contextu expressit. ad 4, 45, 4. et viros doctos Suet. Ner. 26.

Etiam postquam manumissa e etc. *Quin eo processerat*] Pall. vet. ed. *libera huic uni adolesc ti animum applicuit; adeo n damnosa fama rei Q. ut digne pr bentibus suis* (Vet. ed. *adeo n damnosa famae reique, ut malig praebentibus suis*) *ipsa eum mag ex parte opibus suis sustentar Jamque eo processerat.* GEBH. Mstis meis, et edd. antt. simil ferme lectiones inveni, ac Ge hardo in Pall. et vet. ed. obvi fuerunt, nisi quod in paucis picibus differant. Quae nunc e stat, ei subposita est ab Ald

buisset. *Religionis se caussa, ut voto pro valetu-* 2
sua facto liberetur, Bacchis initiari velle. Id ubi
er audivit, perturbata, *Dii meliora!* inquit:
et sibi et illi satius esse, quam id faceret; et in ca-
orum detestari minas periculaque, qui id suasissent.
iratus quum verba, tum perturbationem tantam 3
escens, *Parcere exsecrationibus* jubet. *matrem id*
adsentiente vitrico, imperasse. Vitricus ergo, in- 4
, *tuus* (*matrem enim insimulare forsitan fas non*
pudicitiam, famam, spem, vitamque tuam perditum
hoc facto properat. Eo magis mirabundo, quae- 5
ique quid rei esset, pacem veniamque precata

e Moguntini cod. nisi quod rit *adolescentis rei*. Frobenius m anno 1535. *adolescentis rei.*

7. *Tutore a tribunis et praetito*] Ex lege Atilia. Vide ni Fragm. tit. 11. §. 18. Ju. princ. Instit. de Atilian. et ibi interpretes. Ejus le- atae tempus incertum esse, judicat Eruditiss. Schultin. ad Ulpian. l. d. Illud ex hoc intelligitur, eam jam ante . ıↄLXVII. latam fuisse. DU- . *ab tribunis et praetore* Voss. ov. 2. ac 4. *ab tribunis et ab tore* Gaertn. Paullo ante *ut sui morte* Voss. et Lov. 1. ac um *quia nullius manu* Voss. *nullius in manu* Gaertn.

1. *Haec amoris pignora quum et*] Locutio haec inlustrari et ex illis, quae notavit Cel. m. ad Nason. 15. Her. 103. *secreto alter ab altero habe-* Harl. *secretum alter ab alte- haberet* Lov. 3. et Gaertn.

per aliquot noctes secubuisset] *cubuisset* Mead. 1. *non cubuisset* Harl. *secum accubuisset* Voss. *secum non cubuisset* Lov. 1. et 6. Sed *secubare* proprium in hac re verbum, quod eo sensu usurpatur aliquoties apud Ovid. 1. Am. 10.

§. 2. *Satius esse, quam id faceret; et in caput eorum detestari minas*] *sanctius esse* perperam Vossius et Lov. 1. V. ad 34, 33, 7. Tum *quam id facere* Lov. 6. Harl. et Mead. 1. Insuper *detestari ruinas* Lov. 6. Paullo ante *religionis caussa* etc. *Bacchis initiare velle* Harl.

§. 3. *Admiratus quum verba, tum perturbationem tantam*] *tum verba, tum perturbationem* scripti nostri, et edd. vett. pro quo Aldus, praeeunte cod. Mog. *quum verba, tum.* Dein vox *tantam* exsulat a Lov. 2. et Harl. cujus loco *cantam* legit Mead. 1.

§. 4. *Pudicitiam, famam, spem, vitamque tuam perditum ire*] *pudicitiam, formam, famam,* Lov. 2. et Harl. quae lectio nata videtur ex conjunctione duplicis lectionis *pudicitiam, formam,* et

Deorum Dearumque, si, coacta caritate ejus,
lenda enunciasset, *ancillam se*, aït, *dominae comit*
id sacrarium intrasse, liberam numquam eo accessi
6 *Scire corruptelarum omnis generis eam officinam esse:*
jam biennio constare neminem initiatum ibi majorem a
7 *nis viginti. Ut quisque introductus sit, velut victima*
tradi sacerdotibus. eos deducere in locum, qui circum
net ululatibus, cantuque symphoniae, et cymbalorum
tympanorum pulsu, ne vox quiritantis, quum per vi
8 *stuprum inferatur, exaudiri possit.* Orare deinde
que obsecrare, ut eam rem quocumque discute
modo: nec se eo praecipitaret, ubi omnia infan

pudicitiam, *famam*, quarum altera in contextu, altera in margine erat inventa. Solent autem *fama* et *forma* in Mstis confundi. Vide viros doctos ad Flori 2, 2, 8. Cel. Burm. ad Nason. 4. Her. 27. et quae notavi ad Silii 5, 363. Paullo ante τὸ *enim* deest in Leid. 6. et Harl.

§. 5. *Ergo magis mirabundo quaerentique*] Libri omnes *Eo magis.* GEBH. In ed. Modii Francofurtana operarum errore editum est *Ego magis;* quod aperte mendosum animadvertens Gruterus, inconsultis codd. substituit *Ergo magis.* Sed recte in postrema ed. priscam lectionem *Eo magis* Livio reddidit. Deinde *quaerenti* sine copula Lovel. 3. sed illa hausta est a vocula proxima.

Si, coacta caritate ejus, silenda enunciasset] *si coactata caritate ejus* Lov. 4. *si caecata caritate ejus* Harl. et Mead. 1. neque aliter Lovel. 2. nisi quod insuper praeferat *ei*, pro *ejus*. Praeterea *nunciasset* codd. nostri, et priscae edd. usque ad Aldum, qui recte *enunciasset* fide Msti Mog. adscivit. V. ad 9, 16, 7. Mox *sacrarium intrasse* Lov. 3. *id tum sacrarium intrasse* edd. Medio anni 1480. Tarvis. utraque, e quaedam aliae usque ad Ascens qui anno 1513. *id tum sacrarium intrasse* edidit. Sed voculam *tum* cod. suo non reperiri Moguntia monuerunt; quo praeeunte ea etiam expunxit Frob. anno 1535 in nullo quoque apud me cod. obcurrit.

§. 6. *Et jam biennio constare neminem initiatum ibi majorem annis viginti*] *et etiam biennio* Voss. et Gaertner. *etiam biennio* codd. Mog. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. Saepissime ita librarios peccasse, vidimus ad 1, 47, 9. Adde Cortium ad Plinii 4. Ep. 17, 6. Praeterea *consultare*, pro *constare*, Lovel. sex, Harl. Mead. ambo, Gaertner. et edd. usque ad Aldum, qui *constare* ex cod. Mog. emendavit. Tum *initiatum nisi majorem* Lovel. 6. Tandem *majorem viginti annis* Lov. 2. et Harl.

§. 7. *Ut quisque introductus sit, velut victimam tradi*] *Ut qui intro-*

ienda primum, deinde facienda essent. neque an- 9
dimisit eum, quam fidem dedit adolescens, ab
sacris se temperaturum.

XI. Postquam domum venit, et mater mentionem 1
tulit, quid eo die, quid deinceps ceteris, quae
sacra pertinerent, faciendum esset; negat, eo-
n se quidquam facturum, nec initiari sibi in ani-
esse. Aderat sermoni vitricus. confestim mulier 2
lamat, *Hispalae concubitu carere eum decem noctes
n posse, illius excetrae delinimentis et venenis im-
tum, nec parentis, nec vitrici, nec Deorum verecun-
n habere.* jurgantes hinc mater, hinc vitricus, cum

ctus Voss. Lov. 1. 4. 6. et Mead. *Ut quis introductus* Lov. 2. 3. Harl. Mead. 1. Hearnii L. 1. edd. vett. *Ut quisque introdu-* Moguntini ex cod. suo re- erunt; nec multum distat rtn. qui legit *Ut quicquid in- ductus.* Dein *introductus sit vel- victima* Lov. 1. 3. et 6. Mox *inducere* Voss. Lovel. 1. 5. aertn. et edd. ante Aldum, qui *ducere* ex cod. Mog. probarunt.

Ne vox quiritantis, quum per stuprum inferatur, exaudiri osset] Vet. lib. *cui per vim.* SI- ON. Libri omnes *cum per vim uprum inferretur.* GEBH. *quas- itantis,* vel *queritantis* Voss. Lov. ex, Harl. Mead. 2. Gaertn. et edd. vett. quomodo etiam vari- ant codd. infra 40, 9, 7. Recte Ascens. 1513. *quiritantis* substi- tuit. Supra cap. 8, 8. *Occulebat vim, quod prae ululatibus, tym- panorumque et cymbalorum strepi- tu nulla vox quiritantium inter stu- pra et caedes exaudiri poterat.* Dein *cui per vim* Lov. 2. et Harl. Praeterea *inferetur* Lov. 6. Harl. et Mead. 1. *inferretur* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 5. Mead. 2. Gaertn. Hearnii L. 1. et vett. edd. pro quo Moguntini ex cod. suo rece- perunt *inferatur*; qui ex eodem insuper dederunt *possit*, quum antea vulgaretur *posset*, consen- tientibus Lov. sex, Harl. Mead. utroque, et Hearnii L. 1. Paul- lo ante *et cymbalorum vel tympa- norum* Lov. 2. Vox autem *pulsu* deest in Lov. 3.

§. 8. *Orare deinde atque obsecra- re*] Libri omnes *Orare inde atque obsecrare.* GEBH. Similiter Voss. Lov. 1. 3. 4. 6. Harl. Mead. am- bo, et Gaertn. V. ad 36, 24, 10. Mox *quocumque modo discuteret* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. uterque, et Gaertn. Tum *nefanda* Voss. V. ad 23, 9, 5. Insuper τὸ *eum* §. seq. non adparet in Lov. 6.

§. 1. *Nec initiari sibi in animo es- se*] Libri omnes *nec initiari se in animo esse.* GEBH. Similiter Voss. Lov. sex, Harl. Mead. ambo, et vett. edd. *nec initiari in animo se esse* Gaertn. Quod nunc vulgo ex- stat, Aldus ex Mog. cod. admisit. Paullo ante *negavit se eorum quid- quam* Lov. 6.

§. 2. *Illius excetrae delinimentis*

3 quatuor eum servis domo exegerunt. Adolesc inde ad Aebutiam se amitam contulit: caussamque cur esset a matre ejectus, narravit. deinde ex auct ritate ejus postero die ad consulem Postumium, a bi-

et venenis imbutum] Non *excetrae*, sed *echidnae* legendum, putarunt quidam, quodnam serpentis genus excetra sit, se ignorare affirmantes: ἔχιδναν vero viperam foeminam esse, cujus mas ἔχις dicatur. Quibus non obstantibus, *excetrae* lectionem retineo: nam *excetra* Hydra Lernaea est appellata, scribente Plauto in Pers. [1, 1, 3.] *Nam cum Leone, et cum excetra, cum cervo et cum apro Aetolico, cum avibus Stymphalicis cum Antaeo deluctari mavelim, quam cum amore.* Quae ad Herculeos labores alludens dixit Plautus. Venenatum anguem certe excetram fuisse dictam, ex D. Hieronymo colligere possumus, qui Hiberam *excetram* obtrectatorem virulentum vocavit, quomodo et Duronia, P. Aebutii mater, Hispalam, filii amasiam, *excetram* hoc in loco appellavit. MARC. DONAT. Broukh. ad Tibull. 1, 6, 7. *deliniments* hic pro philtris, et veneficiis amatoriis poni dicit, ut ab Afranio apud Nonium voc. *Senium*:

Si possent homines delinimentis capi,
Omnes haberent nunc amatores anus.
Aetas, et corpus tenerum, et morigeratio,
Haec sunt venena formosarum mulierum.
Mala aetas nulla delinimenta invenit.

Videtur inspexisse Turnebum, qui quum 17. Advers. 21. scripsisset, antiquos *delinimenta* vocasse, quae Graeci θέλγητρα dicunt, et *delinire* θέλγειν, eo nomine etiam venire venefic venena, pocula amatoria, utr que significationem probat v bis Afranii; quarum post est in versu primo, prior in timo. Sed nec Turnebus hoc co Livii *delinimenta* pro phil et veneficiis amatoriis poni di nec quidquam est, cur vox hic ita accipi debeat. *Delinim ta* in universum sunt omnia bl dimenta, omnia quae animos niunt, ac demulceant. Livius 5a, 5. *Aptissimum tempus era vindicatis seditionibus, delinim tum animis Volani agri divisio obiici.* 40, 11, 3. *Imbuti illi infecti Romanis deliniments r unt.* Quod Turnebum 30. A 24. parum recte veneficiis et i cantamentis interpretari ar tror: Romani enim iis non s usi ad capiendos animos eor qui a Philippo Romam mitteb tur. Justin. 21, 1. *Quibuscum delinimentis potest, animos omni sollicitat.* Tacit. 2. Ann. 33. *l linimentis curarum et pericul carendum esse.* Sed saepe ita cuntur omnes blanditiae atq illecebrae, quibus animi ad morem incitantur et alliciunt ut apud Afranium, aetas, fo ma, corpus tenerum, et mor geratio mulierum. Syphax ap Livium 30, 13. de Sophonisb *Illam furiam pestemque omni delinimentis* (*blanditias* dixit 2 23.) *animum suum avertisse at alienasse.* Et eadem significati ne *delinire*. Cic. pro Cluent. ca 5. *Animum adolescentis, nond consilio ac ratione firmatum, pell*

is remotis, rem detulit. Consul post diem ter- 4
m ad se jussum redire dimisit: ipse Sulpiciam,
rem feminam, socrum suam, percunctatus est,
uam *anum Aebutiam ex Aventino nosset?* quum eam 5
e, *probam, et antiqui moris feminam,* respondisset;

iis omnibus rebus, quibus illa s capi ac deliniri potest. Nec hic in Livio quaerendam . Facilius adsentirer Brouk- o, si *venena* pro philtris po- sisset. Sed ne hoc quidem se est: nam *venena* etiam per phoram dici possunt quum a, quae, itidem ut pocula toria, ad amorem concilian- valent, ut in Afranio, φάρ- dicta Plutarcho a Brouk- o laudato, tum amor ipse. e Cerdam, et alios ad Virg. Aen. 688. DUKER. *illius ex-* , vel *extere* Voss. Lov. 1. 2. 6. Harl. Mead. ambo, Gaert. et edd. vett. pro quo recte . anno 1531. *excetrae* repo- . Proprie enim, ut Marc. atus docuit, ita vocatur Hy- Lernaea, et hinc per con- de quovis malo et noxio patur. Plaut. Casin. 3, 5, 18. *nisi ex te scio, quidquid hoc cito; jam tibi istuc cerebrum centiam, excetra tu.* Praeter- *delenimentis* Lov. 1. 4. et Mead. quod est a *delenire*, id est mi- re; de quo v. ad 5, 31, 1. dem loco docui, librarios pas- commutasse *delenimentum* et *nimentum*, ac *delenitus* et *de- litus*, Alia exempla v. 4, 13, 3. 38, 5. 30, 13, 12. 40, 11, 3. Ita vis. apud Cic. 5. Tusc. 27. in iori editione dedit *delinitum*, altera *delenitum*. Similiter Bü- m. *deleniat* edidit apud Lactant. 10, 13. *delesiunt* 7. 27, 1. et *initi* in Epit ejus cap. 68. in fine, i priores dedere *deliniat*, *delini-*, et *deliniti*. At *deliniti* servavit 41, 8. Certe *delinimentum* et *de- linitus* declinari non posse videntur, nisi a *delinire*, ac *linire*. Id autem verbum hoc tempore nondum usu receptum erat, ut docuit Cel. Burm. ad Quinctil. Decl. 13, 5 quem etiam vide ad Ovid. 11. Met. 163 Ceterum, quod in Broukh. carpsit Cl. Dukerus, itidem carpi potest in eo, quod sub nomine Gronov. Lection. Plaut. pag. 19. editur.

Nec vitrici, nec parentis] Ita demum vulgavit Gruter. in ultima ed. quod posteriores servarunt, quum constanter non tantum priores typis, sed et omnes manu descripti codd. praeferant *nec parentis, nec vitrici.* Id igitur Livio reddidi. Mox *et jurgantes* Lovel. 5. et edd. vett. Sed particulam *et* omisit Frob. anno 1535. quae etiam a reliquis codd. exsulat.

§. 3. *Caussamque ei, cur esset a matre ejectus, narravit*] Libri nostri omnes *caussamque, cur ejectus esset, narravit.* GEBH. Similiter omnes nostri codd. et edd. antt. pro quo Aldus id, quod nunc exstat, ex cod. Mog. adscivit. Modo quidem dixit jurgantes *matrem et vitricum* eum domo exegisse; at soli matri hoc itidem adscribit infra hoc cap. *Qui spoliatus fortunis, a quibus minime oporteret, apud se tunc esset, ejectus a matre.* Mox *deinde auctoritate* sine praepositione Lov. 3.

§. 4. *Post diem tertium ad se jussum redire dimisit*] *redire ad se jussum* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. τὸ *redire* deest in Gaert. quemadmodum etiam mox τὸ *est* in Mead. 2. Deinde *quam,*

6 *opus esse sibi ea conventa* dixit. *mitteret nuncium ad e*
ut veniret. Aebutia adcita ad Sulpiciam venit.
consul paullo post, velut forte intervenisset, serm
7 nem de Aebutio fratris ejus filio infert. Lacrim
mulieri obortae, et miserari casum adolescentis co
pit, qui spoliatus fortunis, a quibus minime op
teret, apud se tunc esset, ejectus a matre, qu
probus adolescens (Dii propitii essent) obscoen
ut fama esset, sacris initiari nollet.

1 XII. Satis de Aebutio exploratum ratus cons
non vanum auctorem esse, dimissa Aebutia, socr

pro *ecquam*, Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. 1.

§. 5. *Quam eam nosse probam*] Hanc lectionem primum inveni in ultima Gruteri ed. Antea legebatur *quum ea, nosse probam*: quod exstat in Lov. 5. Ex reliquis codd. nihil notatum video, quos propterea *eam* praeferre credo. Utrumque ferri potest. Mox *τὸ esse* non adparet in Gaertn.

§. 6. *Velut forte intervenisset*] Male *evenisset* Voss. Lov. 1. 3. 6. et Gaertn.

§. 7. *Miserari casum adolescentis*] *misereri* Voss. Lov. 3. et Gaertner. Deinde *caussam* quaedam ex edd. vett. pro quo Aldus ex cod. Mog. *casum* revocavit, probantibus omnibus scriptis nostris. V. ad 37, 17, 7. Dein *oportet*, pro *oporteret*, Voss. V. ad 40, 14, 10. Tum *adolescens probus* Voss. et Gaerth. Insuper *initiare nollet* Harl.

§. 1. *Satis de Aebutio exploratum ratus consul*] Pall. *Satis exploratum de Ebutio.* Statim quoque *Ebutia dimissa.* GEBH. *Satis exploratum de Aebutio* Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *Satis exploratum Aeb*
Lov. 3. Dein *Aebutia dimissa o*
nes iidem codd. cum Voss.

Ut Hispalam, identidem ex Av
tino libertinam] Legendum *i*
dem ex Aventino. GELEN.
itidem, quidam reposuerunt *i*
tidem, quod mihi displicet. Ve
res sane codices *indidem* hab
Et significatio magis hic congr
et verbum ipsum apud hunc
ctorem frequens est. GLAB.
dicem ex Aventino Voss. Lov. 1
Harl. et Gaertn. *intidem ex A*
tino Lovel. 2. *ibidem ex Aven*
Lov. 3. *in idem ex Aventino* L
5. *identidem* demum inveni in e
Mediol. anni 1480. Tarvis. ut
que, et seqq. *itidem* in nulla.
recte *indidem* Gelenius; quod
Lov. 4. Mead. ambobus, et p
mis edd. fuisse videtur. Id o
mis rationibus adstruxit Gla
nus. V. ad 39, 8, 8.

Eam, quoque esse, quae perc
ctari vellet] Uterque Pall. as
tiente vet. ed. *eam quoque es*
quam percontari vellet. GEB
caussam quoque esse, qua perc
ctari vellet Lovel. 3. Sed co
Gebhardi consentiunt Lov. 2.
6. Harl. Mead. ambo, Gaert

gat, ut Hispalam, indidem ex Aventino liberti-am, non ignotam viciniae, arcesseret ad sese. eam, noque esse, quae percunctari vellet. Ad cujus nun- 2
ium perturbata Hispala, quod ad tam nobilem et ravem feminam ignara caussae arcesseretur: post-uam lictores in vestibulo turbamque consularem et nsulem ipsum conspexit, prope exanimata est. In 3
teriorem partem aedium abductam socru adhibita nsul, *Si vera dicere inducere in animum posset,* ne-
t, *perturbari debere. fidem vel a Sulpicia, tali femi-* 4
, vel ab se acciperet. expromeret sibi, quae in luco

edd. vett. pro quo Frob. an. 1531. *quae percunctari* reposuit.

§. 2. *Turbamque consularem et sulem ipsum*] Pal. pr. *turbamconsulemque ipsum.* GEBH. *turque et consulem ipsum* Lov. 3. *bamque consulemque ipsum* Voss. v. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. rque, Gaertn. et editi ante um; qui, quod nunc exstat, cod. Mog. recepit.

§. 3. *In inferiorem partem aedi- abductam*] Libri omnes con-nt nostri *adductam*, non *ab-ctam.* GEBH. Similiter Voss. v. 1. 4. 5. 6. Harl. et edd. antt. *adductam* Lovel. 3. *abductam* e Aldus ex cod. Mog. recet. Concinunt ei Lov. 2. Mead. bo, et Gaertn. Ita 39, 25, 8. *Macedoniam abduxisse.* c. 49, 12. *abducto eo in curiam.* ubi vide Gro-ov. 41, 14, 1. *Exercitum Romam ductum.* ubi vide eumdem. 43, , 1. *Multitudinem omnem Stu-em abducit.* 45, 35, 1. *Romam inum reges captivi abducti.* cap. , 1. *De Perseo capto, in urbem liberis abducto, non triumpha-itur?* Alia v. ad 27, 29, 1.. (ubi tiam verba haec a librariis passim commutata fuisse docui) et 30, 14, 4. Adde Cortium ad Sall. Catil. 12. Praeterea *interiorem partem,* omissa praepositione, Voss. Verum ea elisa est a prima syllaba vocis sequentis. Vide ad 10, 41, 14. 38, 5, 4. et quae notavi ad 8, 33, 6. Tum *partem domus* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. quae lectio interpretis glossae tribuenda est. Mox *inducere posset in animum* Lov. 1.

§. 4. *Expromeret sibi, quae in ludo simili Bacchanalibus in sacro nocturno solerent fieri*] Vetusti codices habent *in luco Similae.* Opinor Semelen, detorta nonnihil voce, *Similam* tum vulgo indocto dictam, quemadmodum Graeci nonnumquam in Romanis vocibus *i* praesertim breve per *ε* reddunt, *Δομέτιον* pro *Domitio*, *Βεργίλιον* pro *Virgilio* dicentes. GELEN. Sic [*in luco Similae*] Gelenius ex MSS. nec aliter nos deprehendimus. nam ante illum *in ludo simili.* Opinatur autem, Semelen, detorta nonnihil voce, *Similam* tum vulgo indocto dictam. *Stimulam* vocat Scholiast. Juven. ad Satyr. 2, [3.] *Nam sacrâ Bacchanalia ex senatusconsulto condem-*

Similae Bacchanalibus in sacro nocturno solerent fie
5 Hoc ubi audivit, tantus pavor tremorque omniu
membrorum mulierem cepit, ut diu hiscere non po
6 set: tandem confirmata, *puellam admodum se ancilla*

nata sunt, cum probatum esset senatui, honestissimas feminas ad Stimulae Deae lucum foede adulterari. Et mentio est *Stimulae* Deae apud Augustin. lib. 4. de Civ. Dei cap. 11. *de stimulis, quibus ad nimium actum homo impellitur.* et eodem lib. cap. 16. *qua ad agendum ultra modum stimularet.* Quod forte non male ad fanaticorum tumultum ac turbinem accommodes. Tamen optime sacra Bacchi peraguntur in *Semeles* luco. Et, si quidem haec fuit, ita potius scripsisse Livium crediderim, non vulgi indocti, si qua fuit, pronunciationem expressisse. Sic *Semonis Sanci*, sic *Juventatis* apud nostrum corrupta ab indoctis olim fuere vocabula. J. FR. GRON. *exprimeret* Lov. 3. de quo errore v. ad 34, 61, 8. *et promeret* Harl. Neque illud probandum. *Expromere* saepius utitur Livius. Ita 22, 22, 15. *Ab iis ad Scipionem perductus, quid adferret, expromit.* 27, 51, 11. *Expromere, quae acta essent, jussit.* 33, 35, 4. *Si quid, quod in rem suam esset, expromeret.* 34, 61, 8. *Nisi expromeret, cum legatis Romam mitti.* 36, 34, 8. *Quin expromis, inquit, quid rei sit.* 37, 52, 10. *Cogendum, quae vellet, quaeque sentiret, expromere.* 39, 12, 7. *Sed et cetera eadem fide expromeret.* cap. 13, 8. *Originem sacrorum expromit.* cap. 48, 6. *Cujus belli et caussas et ordinem si expromere velim.* 42, 24, 1. *Expromeret, super qua re Romam venisset.* 45, 37, 7. *Vitia vitae tot horis expromi non possent.* Similes plures errores v. ad 31, 26, 11. Deinde *in ludo* demum inveni in edd. Parm. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et quibusdam aliis; ex codd. aute ita praeferunt Lov. 3. Harl. Me 1. et Gaertn. Reliqui cum e Camp. et Rom. anni 1472. re *in luco.* Hinc *simili* Lovel. 5. Harl. et Mead. ambo, cum e vett. *simul* Lov. 3. *Simulae* L 2. *Simile*, vel *Similae* reliqui co *Semeles*, vel *Stimulae* verum se existimat Gronov. Si pri mallem tamen *Semelae.* Nam et Ovid. 6. Fast. 503.

> *Lucus erat; dubium Semelae S mulaene vocetur;*
> *Maenadas Ausonias incolu ferunt.*

Ad quem locum vide viros ctos. Doujat. et Crevier. hunc locum *Stimulae* malunt. S Matth. Aegyptius ad SC. de B chan. pag. 91. rejecta Douj conjectura, scribendum putat *melae*, ejusque lucum inlust ex lapide apud Gruter. 643, et ex P. Vict. et Sext. Rufo regione Circi Maximi: de i hac Semela videndum monet crob. 1. Sat. 12.

§. 5. *Tantus pavor tremorque o nium membrorum*) Pall. uterq *tantus pallor.* GEBH. *tantus p lor* Voss. Lov. 2. et Harl. *tant pallor* Lov. 1. 4. 6. Mead. amb et Gaertn. quod errori librari rum tribuendum; quamvis Cic ro etiam *pallorem* et *tremorem* ju gat 4. Tusc. 8. *Ex quo fit, ut pu rem rubor, terrorem pallor et tr mor et dentium crepitus conseq tur. Pallor* enim non efficit, quis diu hiscere possit, sed p *vor*; quem Cic. eod. loco desc bit *metum mentem loco moventi* Ut hic *pavor tremorque*, ita pa

...itiatam cum domina, aït. *aliquot annis, ex quo ma-
...missa sit, nihil, quid ibi fiat, scire.* jam id ipsum 7
...onsul laudare, *quum initiatam se non inficiaretur. sed
... cetera eadem fide expromeret. neganti ultra quidquam* 8

...*rrorque*, cujus effectum tremo-... esse Cic. loco laud. agnoscit, ...guatur apud Livium 6, 22. ...*rsim eas pavor terrorque distin-...unt.* Paullo ante *Haec ubi au-...it* Voss. Lovel. 2. 3. 6. Harl. ...ertn. et edd. Rom. anni 1472. ...rm. Mediol. anni 1480 Tarvis. ...aque, et ceterae usque ad Al...., qui, auctore cod. Mog. ...dit *Hoc ubi audivit.* Firmant ...tem hanc lectionem reliqui codd. et ed. Camp.

§. 6. *Ex quo manumissa sit*] *ma-...emissa sit* Voss. Lov. 1. 3. et ...aertn. Terentium et Plautum ita locutos esse, lexicographi ob-...servarunt; nullus autem idem ...enus loquendi Livio in usu fuis-...e docuit; qui tamen *manu mit-...re* duabus vocibus dixit 41, 9. *...ivitatis mutandae caussa manu ...m mittere.*

§. 7. *Jam id ipsum consul lau-...dare, quod initiatam se non inficia-...retur*] Libri omnes *cum initiatam ...se non inficiaretur.* GEBH. Naevus Moguntini codicis, quem adsper-nari decebat editores, et retine-re aliorum scriptorum et impres-sorum *laudare, cum initiatam se non inficiaretur.* Usus particulae elegans. Plautus Captiv. [5, 1, 1.]

Jovi Diisque gratias ago merito magnas,
Quom te reducem tuo patri reddiderunt,
Quomque ex miseriis plurimis me exemerunt.

Menaechm. [5, 9, 87.] *Cum tu liberes, Messenio, gaudeo.* Trucul. [2, 6, 35.]

Cum tu recte provenisti, cumque es aucta liberis,
Gratulor, cum mihi tibique magnum dedisti decus.

Et saepissime apud eundem. Q. Cicero 6. Fam. 16. *Gratissimum fecisti, quum eum indignum ea fortuna amicum nobis, quam servum, esse maluisti.* J. FR. GRON. *quum*, quod etiam est in codd. nostris, cujusque loco *quod* Aldus ex cod. Mog. recepit, ferri posse non diffiteor; at simul contendo, ferri etiam posse *quod.* Nam ut hic *id ipsum quod*, ita *id quod* apud Cic. 2. ad Att. 24. *In eo tum quidem Vettius est reprehensus, quod dixerat adolescentium consilium.* et 1. ad Q. Fr. 2. §. 2. *Is dolor est, quod, quum ii te innocentia non vincunt, vincunt tamen artificio benevolentiae colligendae.* Ceterum *jam id consul* Voss. et Gaertn.

§. 8. *Non eamdem, dicere, si coarguatur ab alio, ac per se fatenti, veniam aut gratiam fore*] Uterque Pall. *non eadem dicere, si coarguatur ab alio, ac fatenti.* vet. ed. *non eandem dicere, si coarguatur ab alio, ut fatenti.* GEBH. Mstis Gebhardi concinunt Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. *non eadem dicere ab alio ac fatenti* Lov. 3. *non eandem dicere, si coargueretur ab alio, ac fatenti* Gaertn. *non eandem dicere, si coargueretur ab alio, ut fatenti* Lov. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. Sed proximae dederunt *ac fatenti.* Adparet itaque τὸ *per se* ab omnibus scriptis nostris et edd. vetustis abesse, quae primi Moguntini addiderunt: utrum vero ex cod. suo, monere neglexerunt. Interim tamen voculae illae non sunt sine emphasi. Nam

scire non eamdem, dicere, *si coarguatur ab alio, ac p se fatenti, veniam aut gratiam fore. eum sibi omnia e posuisse, qui ab illa audisset.*

1 XIII. Mulier, haud dubie, id quod erat, Aeb tium indicem arcani rata esse, ad pedes Sulpici
2 procidit, et eam primo orare coepit, *Ne mulieris bertinae cum amatore sermonem in rem non seriam m*

qui ab alio coarguitur, fatetur etiam, verum coactus, non *per se*, id est sponte, nullo cogente. Supra 2, 42, 1. *Dulcedo agrariae legis ipsa per se subibat animos.* 6, 18, 5. *Per se accensos incitabat plebis animos.* 35, 26, 8. *Navis per se ipsa omnibus compagibus aquam acciperet.* 38, 26, 8. *Per se turbatis si legionum signa ostenderet.* 39, 51, 3. *Ipse Prusias per se necandi, aut tradendi ejus* [Hannibalis] *in potestatem consilium cepit.* Ovid. 1. Met. 102. *Per se dabat omnia tellus.*

Eum sibi omnia exposuisse, qui ab illa audisset] Pall. uterque, *Tum tibi omnia exposui. Nam qui ab illa audisset alia mulier* etc. Vet. ed. *Cum nequaquam dicturam tibi omnia exposui. Nam affore, qui ab illa audisset alia.* GEBH. Veteri ed. Gebhardi, sive editioni Campani, consentit Lov. 5. at ejusdem Gebhardi Palatinis reliqui Msti nostri, et, una illa excepta, edd. principes; nisi quod codd. in nonnullis apicibus, sed minoris momenti, differant. *cum tibi esse omnia exposui, nam qui ab illa audisset alia* edidit Ascens. anno 1513. ex qua lectione in Explanat. vocabulor. Livian. hunc sensum exsculpit: *ac*, supple foret, *fatenti*, *cum*, i. postquam, *exposui tibi omnia. Nam*, supple dicebat, *esse qui ab illa audisset alia*, sc. quam adhuc dixerat. *ab illa*, sc. Hispala. Subjungit autem: „Verba sunt „industria obscura, sicut obsc „re minantibus esse solent.“ V rum, lectionem ejus vitios potius dicendam esse, nemo n sponte sentit. Quanto melio quae nunc vulgo exstat, lectio Moguntiais ex fide cod. sui contextum recepta!

§. 1. *Aebutium indicem arc rata esse*] Vox *indicem* neglege tia librarii omittitur in Lov. Alius aliquid deesse postea ani advertens a manu 2. ita suppl vit *Aebutium arcani proditorem ta esse.* Simili neglegentia τὸ *cani* deest in Lovel. 3. et Ha Mox vocula *et* non adparet Lov. 1.

§. 2. *In rem non seriam modo, sed capitalem etiam, verti vellet*] Libri omnes *sed capitale etiam.* GEBH. *non seriam, sed* Harl. Voculas *modo, tantum, solum* in his locutionibus interdum omitti, vidimus ad 38, 11, 14. At hic τὸ *modo* reliqui codd. defendunt. Dein *sed capitale etiam* Lovel. 4. unde nasci posset conjectura, legendum esse, *sed capital etiam.* V. ad 24, 37, 9. Verum et hic reliqui codd. stant pro recepta lectione. Et ita *res capitalis* supra est 3, 13, 4. *Cui rei capitalis dies dicta est.* ubi quaedam vide. 45, 16, 4. *Ad res capitales quaerendas ex senatusconsulto retentus.* Paullo ante *cum amatoribus sermonem* Lov. 1. *cum amatore fidem* Harl.

patienda primum, deinde facienda essent. neque an- 9
te dimisit eum, quam fidem dedit adolescens, ab
his sacris se temperaturum.

XI. Postquam domum venit, et mater mentionem 1
intulit, quid eo die, quid deinceps ceteris, quae
ad sacra pertinerent, faciendum esset; negat, eo-
rum se quidquam facturum, nec initiari sibi in ani-
mo esse. Aderat sermoni vitricus. confestim mulier 2
exclamat, *Hispalae concubitu carere eum decem noctes
non posse, illius excetrae delinimentis et venenis im-
butum, nec parentis, nec vitrici, nec Deorum verecun-
diam habere.* jurgantes hinc mater, hinc vitricus, cum

ductus Voss. Lov. 1. 4. 6. et Mead. 2. *Ut quis introductus* Lov. 2. 3. 5. Harl. Mead. 1. Hearnii L. 1. et edd. vett. *Ut quisque introductus* Moguntini ex cod. suo restituerunt; nec multum distat Gaertn. qui legit *Ut quicquid introductus*. Dein *introductus sit velut victima* Lov. 1. 3. et 6. Mox *eos inducere* Voss. Lovel. 1. 5. 6. Gaertn. et edd. ante Aldum, qui *deducere* ex cod. Mog. probarunt.

Ne vox quiritantis, quum per vim stuprum inferatur, exaudiri possit] Vet. lib. *cui per vim.* SIGON. Libri omnes *cum per vim stuprum inferretur.* GEBH. *quaeritantis*, vel *queritantis* Voss. Lov. sex, Harl. Mead. 2. Gaertn. et edd. vett. quomodo etiam variant codd. infra 40, 9, 7. Recte Ascens. 1513. *quiritantis* substituit. Supra cap. 8, 8. *Occulebat vim, quod prae ululatibus, tympanorumque et cymbalorum strepitu nulla vox quiritantium inter stupra et caedes exaudiri poterat.* Dein *cui per vim* Lov. 2. et Harl. Praeterea *inferetur* Lov. 6. Harl. et Mead. 1. *inferretur* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 5. Mead. 2. Gaertn. Hearnii L. 1. et vett. edd. pro quo Moguntini ex cod. suo receperunt *inferatur*; qui ex eodem insuper dederunt *possit*, quum antea vulgaretur *posset*, consentientibus Lov. sex, Harl. Mead. utroque, et Hearnii L. 1. Paullo ante *et cymbalorum vel tympanorum* Lov. 2. Vox autem *pulsu* deest in Lov. 3.

§. 8. *Orare deinde atque obsecrare*] Libri omnes *Orare inde atque obsecrare*. GEBH. Similiter Voss. Lov. 1. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. V. ad 36, 24, 10. Mox *quocumque modo discuteret* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. uterque, et Gaertn. Tum *nefanda* Voss. V. ad 23, 9, 5. Insuper τὸ *eum* §. seq. non adparet in Lov. 6.

§. 1. *Nec initiari sibi in animo esse*] Libri omnes *nec initiari se in animo esse*. GEBH. Similiter Voss. Lov. sex, Harl. Mead. ambo, et vett. edd. *nec initiari in animo se esse* Gaertn. Quod nunc vulgo exstat, Aldus ex Mog. cod. admisit. Paullo ante *negavit se eorum quidquam* Lov. 6.

§. 2. *Illius excetrae delinimentis*

ta perfidia Aebutii, qui optimi in eo ipso meriti t
5 lem gratiam retulisset, *Magnum sibi metum Deoru*
quorum occulta initia enunciaret, majorem multo, di
hominum esse, qui se indicem manibus suis discerpturi e
6 *sent. itaque hoc se Sulpiciam, hoc consulem orare, ut*
extra Italiam aliquo amandarent, ubi reliquum vitae d
7 *gere tuto posset. Bono animo esse* jubere *eam* cons

hortari. Quin et ipsa Moguntini lectio probari potest *simul etiam adhortari*, nempe paventem, quae vox praecessit. Verum abstineo.

§. 4. *Multum incusata perfidia Aebutii, qui optime de eo ipso meritae talem*] Maluimus et hic fidem archetyporum sequi, in quibus scriptum est, *qui optimi in eo ipso meriti.* GELEN. Pall. uterque *incusata perfidiam Ebutii, qui optime in eo ipso meritae talem g. r.* Et posteriora sic quoque concepta habet vet. ed. GEBH. *incusata perfidiam Aebutii est* Voss. et Lov. 6. *incusata perfidiam* etiam Lovel. 1. 3. 4. et edd. Rom. 1472. Parm. Mediol. 1480. et Tarvis. utraque. Dein *optime de eo ipso meritae*, quod Gelenius rejecit, primum adparuit in ed. Ascens. anno 1513. Priores habent *optime in eo ipso meritae*, quod superest in Lov. 2. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambobus, et Gaertner. Sed Gelenio favent Voss. et Lov. 1.

§. 5. *Quorum occulta enunciaret*] Membranae *quorum initia enunciaret.* Nec aliter sacra illa occulta et nocturna vocabantur; sed solenne hoc illis nomen erat. tangit de initiis Cereris, nullo magis, quam silentio, solennibus ab Alcibiade enunciatis, Trogi abbreviator Justinus initio lib. 5. MOD. Pall. et Vet. ed. *quorum occulta initia nunciaret.* GEBHARD. *Τὸ initia*, quod servant omnes Msti, et edd. vetustae, Moguntini ex cod. suo memor Froben. demum anno 1535. sine dubio operarum lapsu, misit; quem nihilominus reli editores secuti sunt usque Gronov. qui vocem neglect revocavit. Praeterea *nuncia* Lov. 1. 2. 3. 4. 5. Harl. Me ambo, Gaertn. et Hearnii L. cum edd. antt. pro quo recte dus ex cod. Mog. *enunciaret* a scivit. *innuntiaret* Voss. *initia* Lov. 6. Moguntina lectio verissima est. De verbo *enunciare* v ad 9, 16, 7. Mox *τὸ suis* deest i Voss.

§. 6. *Ut se extra Italiam aliq amandarent*] Libri omnes nostri *aliquo ablegarent.* GEBH. Similiter omnes codd. nostri, Hearnii L. 1. et edd. priscae. Id autem verbum Livio amatum esse constat ex illis, quae notavi ad 7, 13, 8. et Hadriano Card. de Serm. Lat. pag. 56. Eamdem lectionem etiam Gronov. pr. ed. not. defendit. Ejus loco *amandare* Frob. anno 1535. ex cod. Mog. adoptavit. Id autem verbum ejusdem est potestatis, atque alterum; eoque Cicero aliquoties usus est. Auctore vero Servio ad Virg. 3. Aen. 50. *amandare est sub specie legationis aliquem relegare.* Utra igitur lectio praeferenda sit, dubius haereo. Pro prisca lectione illud facit, quod *ablegare* saepissime apud Li-

bitris remotis, rem detulit. Consul post diem ter- 4
tium ad se jussum redire dimisit: ipse Sulpiciam, gravem feminam, socrum suam, percunctatus est, *ecquam anum Aebutiam ex Aventino nosset?* quum *eam* 5
nosse, probam, et antiqui moris feminam, respondisset;

xit iis omnibus rebus, quibus illa aetas capi ac deliniri potest. Nec aliam hic in Livio quaerendam puto. Facilius adsentirer Broukhusio, si *venena* pro philtris poni dixisset. Sed ne hoc quidem necesse est: nam *venena* etiam per metaphoram dici possunt quum omnia, quae, itidem ut pocula amatoria, ad amorem conciliandum valent, ut in Afranio, φάρμακα dicta Plutarcho a Broukhusio laudato, tum amor ipse. Vide Cerdam, et alios ad Virg. 1. Aen. 688. DUKER. *illius exterae*, vel *extere* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertner. et edd. vett. pro quo recte Frob. anno 1531. *excetrae* reposuit. Proprie enim, ut Marc. Donatus docuit, ita vocatur Hydra Lernaea, et hinc per convitium de quovis malo et noxio usurpatur. Plaut. Casin. 3, 5, 18. *Nam nisi ex te scio, quidquid hoc sit, cito; jam tibi istuc Cerebrum dispercutiam, excetra tu.* Praeterea *delenimentis* Lov. 1. 4. et Mead. 2. quod est a *delenire*, id est mitigare; de quo v. ad 5, 31, 1. Eodem loco docui, librarios passim commutasse *delenimentum* et *delinimentum*, ac *delenitus* et *delinitus*. Alia exempla v. 4, 13, 3. 7, 38, 5. 30, 13, 12. 40, 11, 3. Ita Davis. apud Cic. 5. Tusc. 27. in priori editione dedit *delinitum*, in altera *delenitum*. Similiter Bünem. *deleniat* edidit apud Lactant. 6. 20, 13. *deleniunt* 7. 27, 1. et *deleniti* in Epit ejus cap. 68. in fine, ubi priores dedere *deliniat*, *deliniunt*, et *deliniti*. At *deliniti* servavit 2, 1, 8. Certe *delinimentum* et *delinitus* declinari non posse videntur, nisi a *delinire*, ac *linire*. Id autem verbum hoc tempore nondum usu receptum erat, ut docuit Cel. Burm. ad Quinctil. Decl. 13, 5 quem etiam vide ad Ovid. 11. Met. 163. Ceterum, quod in Broukh. carpsit Cl. Dukerus, itidem carpi potest in eo, quod sub nomine Gronov. Lection. Plaut. pag. 19. editur.

Nec vitrici, nec parentis] Ita demum vulgavit Gruter. in ultima ed. quod posteriores servarunt, quum constanter non tantum priores typis, sed et omnes manu descripti codd. praeferant *nec parentis, nec vitrici.* Id igitur Livio reddidi. Mox *et jurgantes* Lovel. 5. et edd. vett. Sed particulam *et* omisit Frob. anno 1535. quae etiam a reliquis codd. exsulat.

§. 3. *Caussamque ei, cur esset a matre ejectus, narravit*] Libri nostri omnes *caussamque, cur ejectus esset, narravit.* GEBH. Similiter omnes nostri codd. et edd. antt. pro quo Aldus id, quod nunc exstat, ex cod. Mog. adscivit. Modo quidem dixit jurgantes *matrem et vitricum* eum domo exegisse; at soli matri hoc itidem adscribit infra hoc cap. *Qui spoliatus fortunis, a quibus minime oporteret, apud se tunc esset, ejectus a matre.* Mox *deinde auctoritate* sine praepositione Lov. 3.

§. 4. *Post diem tertium ad se jussum redire dimisit*] *redire ad se jussum* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. τὸ *redire* deest in Gaert. quemadmodum etiam mox τὸ *est* in Mead. 2. Deinde *quum,*

ta perfidia Aebutii, qui optimi in eo ipso meriti t
5 lem gratiam retulisset, *Magnum sibi metum Deoru*
quorum occulta initia enunciaret, majorem multo, di
hominum esse, qui se indicem manibus suis discerpturi e
6 *sent. itaque hoc se Sulpiciam, hoc consulem orare, ut*
extra Italiam aliquo amandarent, ubi reliquum vitae a
7 *gere tuto posset.* Bono animo esse jubere *eam* cons

hortari. Quin et ipsa Moguntini lectio probari potest *simul etiam adhortari*, nempe paventem, quae vox praecessit. Verum abstineo.

§. 4. *Multum incusata perfidia Aebutii, qui optime de eo ipso meritae talem*] Maluimus et hic fidem archetyporum sequi, in quibus scriptum est, *qui optimi in eo ipso meriti.* GELEN. Pall. uterque *incusata perfidiam Ebutii, qui optime in eo ipso meritae talem g. r.* Et posteriora sic quoque concepta habet vet. ed. GEBH. *incusata perfidiam Aebutii est* Voss. et Lov. 6. *incusata perfidiam* etiam Lovel. 1. 3. 4. et edd. Rom. 1472. Parm. Mediol. 1480. et Tarvis. utraque. Dein *optime de eo ipso meritae*, quod Gelenius rejecit, primum adparuit in ed. Ascens. anno 1513. Priores habent *optime in eo ipso meritae*, quod superest in Lov. 2. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambobus, et Gaertner. Sed Gelenio favent Voss. et Lov. 1.

§. 5. *Quorum occulta enunciaret*] Membranae *quorum initia enunciaret.* Nec aliter sacra illa occulta et nocturna vocabantur; sed solenne hoc illis nomen erat. tangit de initiis Cereris, nullo magis, quam silentio, solennibus ab Alcibiade enunciatis, Trogi abbreviator Justinus initio lib. 5. MOD. Pall. et Vet. ed. *quorum occulta initia nunciaret.* GEBHARD. Τὸ *initia*, quod servant omnes Msti, et edd. vetustae, Moguntini ex cod. suo memor Froben. demum anno 1535. sine dubio operarum lapsu, misit; quem nihilominus reli editores seculi sunt usque Gronov. qui vocem neglect revocavit. Praeterea *enunci* Lov. 1. 2. 3. 4. 5. Harl. Mea ambo, Gaertn. et Hearnii L. cum edd. antt. pro quo recte M dus ex cod. Mog. *enunciaret* scivit. *innuntiaret* Voss. *initian* Lov. 6. Moguntina lectio veris sima est. De verbo *enunciare* v ad 9, 16, 7. Mox τὸ *suis* deesi Voss.

§. 6. *Ut se extra Italiam ali amandarent*] Libri omnes nost *aliquo ablegarent.* GEBH. Similiter omnes codd. nostri, Hearnii L. 1. et edd. priscae. Id autem verbum Livio amatum esse constat ex illis, quae notavi a 7, 13, 8. et Hadriano Card. d Serm. Lat. pag. 56. Eamdem lectionem etiam Gronov. pr. ed not. defendit. Ejus loco *amandare* Frob. anno 1535. ex cod Mog. adoptavit. Id autem verbum ejusdem est potestatis, atque alterum; eoque Cicero aliquoties usus est. Auctore vero Servio ad Virg. 3. Aen. 50. *amandare est sub specie legationis aliquem relegare.* Utra igitur lectio praeferenda sit, dubius haereo. Pro prisca lectione illud facit, quod *ablegare* saepissime apud Li

rogat, ut Hispalam, indidem ex Aventino libertinam, non ignotam viciniae, arcesseret ad sese. eam, quoque esse, quae percunctari vellet. Ad cujus nun- 2 cium perturbata Hispala, quod ad tam nobilem et gravem feminam ignara caussae arcesseretur: postquam lictores in vestibulo turbamque consularem et consulem ipsum conspexit, prope exanimata est. In 3 interiorem partem aedium abductam socru adhibita consul, *Si vera dicere inducere in animum posset*, negat, *perturbari debere. fidem vel a Sulpicia, tali femi-* 4 *na, vel ab se acciperet. expromeret sibi, quae in luco*

et edd. vett. pro quo Frob. anno 1531. *quae percunctari* reposuit.

§. 2. *Turbamque consularem et consulem ipsum*] Pal. pr. *turbamque consulemque ipsum.* GEBH. *turbamque et consulem ipsum* Lov. 3. *turbamque consulemque ipsum* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. uterque, Gaertn. et editi ante Aldum; qui, quod nunc exstat, ex cod. Mog. recepit.

§. 3. *In interiorem partem aedium abductam*] Libri omnes continent nostri *adductam*, non *abductam.* GEBH. Similiter Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Harl. et edd. antt. *tum adductam* Lovel. 3. *abductam* recte Aldus ex cod. Mog. recepit. Concinunt ei Lov. 2. Mead. ambo, et Gaertn. Ita 39, 25, 8. *In Macedoniam abduxisse.* c. 49, 12. *Abducto eo in curiam.* ubi vide Gronov. 41, 14, 1. *Exercitum Romam abductum.* ubi vide eumdem. 43, 19, 1. *Multitudinem omnem Stuberam abducit.* 45, 35, 1. *Romam primum reges captivi abducti.* cap. 39, 1. *De Perseo capto, in urbem cum liberis abducto, non triumphabitur?* Alia v. ad 27, 29, 1. (ubi etiam verba haec a librariis passim commutata fuisse docui) et 30, 14, 4. Adde Cortium ad Sall. Catil. 12. Praeterea *interiorem partem*, omissa praepositione, Voss. Verum ea elisa est a prima syllaba vocis sequentis. Vide ad 10, 41, 14. 38, 5, 4. et quae notavi ad 8, 33, 6. Tum *partem domus* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. quae lectio interpretis glossae tribuenda est. Mox *inducere posset in animum* Lov. 1.

§. 4. *Expromeret sibi, quae in ludo simili Bacchanalibus in sacro nocturno solerent fieri*] Vetusti codices habent *in luco Similae.* Opinor Semelen, detorta nonnihil voce, *Similam* tum vulgo indocto dictam, quemadmodum Graeci nonnumquam in Romanis vocibus *i* praesertim breve per *e* reddunt, *Δομέτιον* pro *Domitio*, *Βεργίλιον* pro *Virgilio* dicentes. GELEN. Sic [*in luco Similae*] Gelenius ex MSS. nec aliter nos deprehendimus. nam ante illum *in ludo simili.* Opinatur autem, Semelen, detorta nonnihil voce, *Similam* tum vulgo indocto dictam. *Stimulam* vocat Scholiast. Juven. ad Satyr. 2, [3.] *Nam sacra Bacchanalia ex senatusconsulto condem-*

ta perfidia Aebutii, qui optimi in eo ipso meriti t
5 lem gratiam retulisset, *Magnum sibi metum Deoru*
quorum occulta initia enunciaret, majorem multo, di
hominum esse, qui se indicem manibus suis discerpturi e
6 *sent. itaque hoc se Sulpiciam, hoc consulem orare, ut*
extra Italiam aliquo amandarent, ubi reliquum vitae
7 *gere tuto posset.* *Bono animo esse* jubere *eam* cons

hortari. Quin et ipsa Moguntini lectio probari potest *simul etiam adhortari*, nempe paventem, quae vox praecessit. Verum abstineo.

§. 4. *Multum incusata perfidia Aebutii, qui optime de eo ipso meritae talem*] Maluimus et hic fidem archetyporum sequi, in quibus scriptum est, *qui optimi in eo ipso meriti.* GELEN. Pall. uterque *incusata perfidiam Ebutii, qui optime in eo ipso meritae talem g. r.* Et posteriora sic quoque concepta habet vet. ed. GEBH. *incusata perfidiam Aebutii est* Voss. et Lov. 6. *incusata perfidiam* etiam Lovel. 1. 3. 4. et edd. Rom. 1472. Parm. Mediol. 1480. et Tarvis. utraque. Dein *optime de eo ipso meritae*, quod Gelenius rejecit, primum adparuit in ed. Ascens. anno 1513. Priores habent *optime in eo ipso meritae*, quod superest in Lov. 2. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambobus, et Gaertner. Sed Gelenio favent Voss. et Lov. 1.

§. 5. *Quorum occulta enunciaret*] Membranae *quorum initia enunciaret.* Nec aliter sacra illa occulta et nocturna vocabantur; sed solenne hoc illis nomen erat. tangit de initiis Cereris, nullo magis, quam silentio, solennibus ab Alcibiade enunciatis, Trogi abbreviator Justinus initio lib. 5. MOD. Pall. et Vet. ed. *quorum occulta initia nunciaret.* GEBHARD. Τὸ *initia*, quod servant omnes Msti, et edd. vetustae, Moguntini ex cod. suo memor Froben. demum anno 1535. sine dubio operarum lapsu, misit; quem nihilominus reli editores secuti sunt usque Gronov. qui vocem neglect revocavit. Praeterea *enunci* Lov. 1. 2. 3. 4. 5. Harl. Mea ambo, Gaertn. et Hearnii L. cum edd. antt. pro quo recte dus ex cod. Mog. *enunciaret* scivit. *innuntiaret* Voss. *initia* Lov. 6. Moguntina lectio verissima est. De verbo *enunciare* ad 9, 16, 7. Mox τὸ *suis* deest Voss.

§. 6. *Ut se extra Italiam aliqu amandarent*] Libri omnes nostri *aliquo ablegarent.* GEBH. Similiter omnes codd. nostri, Hearnii L. 1. et edd. priscae. Id autem verbum Livio amatum esse, constat ex illis, quae notavi ad 7, 13, 8. et Hadriano Card. de Serm. Lat. pag. 56. Eamdem lectionem etiam Gronov. pr. ed. not. defendit. Ejus loco *amandare* Frob. anno 1535. ex cod. Mog. adoptavit. Id autem verbum ejusdem est potestatis, atque alterum; eoque Cicero aliquoties usus est. Auctore vero Servio ad Virg. 3. Aen. 50. *amandare est sub specie legationis aliquem relegare.* Utra igitur lectio praeferenda sit, dubius haereo. Pro prisca lectione illud facit, quod *ablegare* saepissime apud Li-

sibi curae fore, dicere, *ut Romae tuto habitaret*. Hispala originem sacrorum expromit. *Primo* 8 *sacrarium id feminarum fuisse, nec quemquam virum eo admitti solitum. Tres in anno statos dies habuisse, quibus interdiu Bacchis initiarentur. Sacerdotes in vicem matronas creari solitas. Pacullam Anniam Campanam* 9 *sacerdotem omnia, tamquam Deûm monitu, immutasse.*

obcurrat, *amandare* autem, hoc loco, non notarim: pro ... vero *amandarent* partim ... integerrimi cod. par... illud, quod mox cap. seq. ... princ. utatur Liv. verbo *ab...*: unde suspicio oriri pot..., hoc loco in margine primo ... esse, quod nunc *aman...* dicitur, paullo post *ablega...* dictum esse; dein vero lectio... illam alterius locum inva... Et haec suspicio inde non-nihil confirmari videtur, quod hoc loco, pro *amandarent*, in Voss. ... Lov. 1. obcurrat *amandaret*, (l. *ablegaret*) qua forma id verbum cap. seq. adhibetur. Paullo ante *hoc se Sulpicium, hoc se consulem* Harl.

§. 8. *Sacrarium id feminarum fuisse, nec quemquam virum eo admitti*] *sacrum id feminarum* Lov. 3. Tum *nec quemquam eo virum* Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. et Mead. ambo. Paullo ante §. praec. copula *et* deest in Lovel. 2. Harl. et Mead. 1.

Tres in anno statutos dies habuisse] In archetypis est *statos dies*, non *statutos*. GELEN. *Dies tres in anno statutos* Lovel. 2. *Tres in anno dies statutos* Lov. 1. 4. 5. 6. Voss. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et edd. vett. pro quo *statutis dies* vulgavit Ascensius. Gelenii emendationem recepit Frobenius anno 1535. eamque firmare videntur Lov. 3. qui *statas*, et corrupta lectio Hearniani L. 1. qui *sanctos* exhibent. Solent passim voces *status* et *statutus* in Mstis confundi. V. ad 3, 15, 4. cap. 52, 2. 5, 46, 2. cap. 52, 2. 9, 5, 6. 21, 58, 4. 23, 35, 3. 24, 27, 1. ubi v. Gebh. 27, 23, 7. 28, 6, 10. 33, 35, 8. 34, 41, 1. 40, 4, 9. Adde viros doct. ad Val. Max. 1, 1, 11. Harduin. ad Plin. 7. H. N. 5. Cort. ad Plin. 5. Ep. 14, 6. et Cel. Burm. ad Suet. Claud. 1. V. etiam, quae notantur ad 10, 37, 2. De voce *status* vide Nic. Heins. ad Ovid. 1. Fast. 310. Quid differant autem *status* et *statutus*, vide Cel. Burm. ad Valer. Flacc. 2, 488. Mox *Baccheis initiarentur* Voss. et Gaertn. Male. Supra cap. 9. *Bacchis eum se initiaturam*. et cap. 10. *Bacchis initiari velle*.

§. 9. *Pacullam Miniam Campanam sacerdotem*] MS. *Pacullam Anniam Campanam sacerdotem*. MOD. Pall. uterque *Pacullam Aminiam Easoponam*. Vet. ed. *Pacullam Miniam Esoponam*. GEBH. Insigniter variant codd. scripti. Primum nomen vel *Patulam*, vel *Paculam*, vel *Pacullam* legitur: secundum *Aniam* scribunt Voss. et Lov. 1. *Aminiam* Lov. 2. *Animiam* Harl. Mead. 1. et Naud. *Animam* Barber. *Aniniam* Lov. 3. 4. Mead. 2. et Petav. *Minam* Gaert. *Miniam* Lov. 5. Hearnii L. 1. et edd. vett. primum et secundum nomen junctim *Pecculaminam* le-

nam et viros eam primam suos filios initiasse, Minu et Herennium Cerrinios. et nocturnum sacrum ex diu no, et pro tribus in anno diebus quinos singulis mens
10 *bus dies initiorum fecisse. Ex quo in promiscuo sacra si et permixti viri feminis, et noctis licentia accesserit, n hil ibi facinoris, nihil flagitii praetermissum. plura vir*
11 *rum inter sese, quam feminarum, esse stupra. Si q minus patientes dedecoris sint, et pigriores ad facinus pro victimis inmolari: nihil nefas ducere, hanc summa*

git Lov. 6. Tertium codd. scribunt *Sopanam*, *eam Sopanam*, *Easopanam*, *Esopanam*, *Asopanam*, ac *Sopanam*. Gronovius hinc censet 4. Obs. 4. pag. 48. legendum *Pacuviam Ninniam*; librarios vero dubium reliquisse, utrum *Campanam*, an *Soranam* malint. Licet autem antiqui lapides *Minios* memorent, hic tamen *Ninniam* probat, quia apud Liv. 23, 8, 1. ubi vulgo editur *Minios Celeres*, *Stenium Pacullumque*, omnes boni libri constanter servant *Ninnios* et *Pacuviumque*: quum itaque utrobique gentis unius, et quidem Campanae, homines nuncupati videantur, et membranae belli Punici sint longe certioris et probatioris fidei, earum auctoritatem utroque loco valere justius ducit. Haec conjectura licet haud plane displiceat, ex integerrimo tamen cod. Mog. *Anniam* recepi, quia eodem plerorumque reliquorum vestigia ducebant.

Deinde monitu inmutasse] *imitasse* Mead. 1. V. ad 4, 4, 11. *mutasse* Harl. *invitasse* Lovel. 1. et Voss. a manu 1. in quo *inmutasse* emendat manus altera: quod reliqui tuentur. V ad 7, 22, 6. Mox *viros eam primum* Harl. Dein *filios suos* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. 1. et Gaertn.

Minium et Herennium Cerrinio Et hic nomina in MStis varia Plerique servant *Minium*; *Nimium* praefert Mead. 1. in co textu. *Animium* in margine; qua lectio itidem obvia fuit in Lo 2. et Harl. *Anlnium* in Gaert Secundum nomen deest in Lov 1. cujus loco *Heririnium* leg Voss. *Herrinium* Gaertn *Heranin* Mead. 1. in margine. *Erenin* Lov. 5. Tertium nomen omittu Lov. 2. et Harl. pro quo exhibe *Tet'imos* Lov. 1. *Cerimonias* Lov 3. et Mead. 1. in margine. *Cerrimos* Gaertn. *Cuirrinios* Lov. 6 *Cerinios* Lov. 5. et edd. antiquiores. Ex Mog. cod. nihil notatur. Si tamen supra lectio ejus *Anniam* vera est; hic etiam legendum videtur *Annium*: sin, cum Gronov. scriberem *Ninnium*. Videtur enim id nomen ex nomine materno nactus esse. Praeterea Fabrett. in Inscript. pag 427. exhibet annulum signatorium indubiae vetustatis, in quo leguntur haec verba, E r e n n. C e r i n. quem ad hunc Herennium Cerrinium refert. Verum Emm. Martinus lib. 7. Ep. 1. testatur, se annulum eumdem possidere, et in ea non *Cerinium*, sed *Cerianum*, legi; et hinc conjecturam Fabretti, errore descriptoris nisam, refelli. Mox *pro diurno* Voss. Lov. 1. 3. 6. et Gaertn. Dein vo-

r eos religionem esse. Viros, velut mente capta, cum 12
tione fanatica corporis vaticinari; matronas Baccha-
habitu crinibus sparsis cum ardentibus facibus de-
rere ad Tiberim, demissasque in aquam faces (quia
um sulphur cum calce insit) integra flamma efferre.
tos a Diis homines dici, quos machinae inligatos ex 13
pectu in abditos specus abripiant. eos esse, qui aut
urare, aut sociari facinoribus, aut stuprum pati no-
int. Multitudinem ingentem, alterum jam prope 14

dies omittunt Voss. Lov. 1. ...ertu. quasi recte ex prae- ...nti repeti possit.

§. 10. *Ex quo in promiscuo sacra* ...] Libri omnes *Ex quo inde* ...*iscua sacra sint*. Perperam. ...*omiscuo esse* dicitur, ut *in tu*...*se*. GEBH. Similiter nostri ... nisi quod Lov. 3. praefe-... insuper *sacra promiscua sint*. ...rnii L. 1. *promiscua sint sa*-... Quod nunc vulgo editur, ... auspicio cod. Mog. rece-... Supra 7, 17, 7. *Dictaturam* ... *in promiscuo esse*. 34, 44, 5. ... *in promiscuo spectabant*. c. ... 6. *In promiscuo spectatum es*-... 40, 51, 7. *Habuere et in pro*-...*iscuo praeterea pecuniam*. Mox ...*cessierint* Lov. 1. et 5.

Nihil ibi facinoris, nihil flagi-...*praetermissum*] *nihil facinoris* ...*flagitii* Lov. 3. et Hearnii L. 1. Male. V. ad 2, 55, 3. et 29, ... 14. *nihil ibi facinoris, nihil ibi flagitii* Lov. 2. 5. Harl. et edd. vett. Sed *ibi* secundo loco Aldus omisit, praeeunte cod. Mog. cui concinunt reliqui nostri. Mox *virorum inter se* editi ante Aldum. ...*inter sese*, ut substituit, scri-...pti nostri. Tum *feminarum stu*-...*pra esse* Lov. 4. τὸ *esse* exsulat a Lov. 2.

§. 11. *Hanc summam inter eos religionem esse*] Vet. lib. *religionis*. SIGON. Itidem praefert Harl. Sed *hanc inter eos summam religionem esse* Lov. 6.

§. 12. *Viros, velut mente capta, cum jactatione fanatica corporis*] Budaeus ad l. 1. D. de Aedil. E-dict. descripsit *captos*. Utrumque rectum est. Liv. 6, 36, 8. *Capti et stupentes animi*. 8, 18, 11. *Captisque magis mentibus, quam consceleratis, similis visa* (res.) Sed hic nihil variae lectionis adnotatum est. DUKER. Codd. etiam nihil mutant, nisi quod τὸ *corporis* exsulet ab Harl. et Lov. 2.

Crinibus passis cum ardentibus facibus decurrere ad Tiberim] *crinibus pansis* Voss. et Mead. 2. *crinibus spansis* Harl. et Mead. 1. *crinibus sparsis* Lov. 2. 3. 6. quod recepi. Supra enim ad 1, 13, 1. praeeunte Cel. Burmanno, docui, *passos crines* lugentibus et supplicibus, *sparsos* vaticinantibus ac divino furore correptis, vel bacchantibus potissimum tribui. Tum *et ardentibus facibus* Lov. 3.

Quia vivum sulphur cum calce insit] *Vivum sulphur* est, Plinio auctore lib. 35. cap. 15. quod ignem non est expertum, ἄπυρον Graecis vocatum. Nam reliqua genera coctione parantur: hoc

populum esse: in his nobiles quosdam viros feminas[...] Biennio proximo institutum esse, ne quis major vi[...] annis initiaretur. captari aetates et erroris et stupri [...] tientes.

1 XIV. Peracto indicio, advoluta rursus geni[...]
2 preces easdem, ut se ablegaret, repetivit. Co[...] rogat socrum, ut aliquam partem aedium vac[...] faceret, quo Hispala inmigraret. coenaculum s[...] aedes datum est, scalis ferentibus in publicum [...]
3 seratis, aditu in aedes verso. Res omnes Fece[...]

glebosum solidumque effoditur, avidissimeque flammam corripit. TURNEB. 1. Advers. 25.

§. 13. *In abditos specus abripiant*] *arripiant* Voss. Lov. 1. 3. et Gaertn. Mox *pati noluerunt* Voss. Lov. 2. et Gaertn.

§. 14. *Captari aetates et erroris et stupri patientes*] Libri omnes *captare aetates.* GEBH. Pariter omnes nostri, cum edd. vett. pro quo Moguntini ex membranis suis *captari* emendarunt. Paullo ante *prope* exsulat a Lov. 1. Tum *institum esse* legit Mead. 1. V. ad 10, 37, 2.

§. 2. *Coenaculum super aedes datum est, scalis ferentibus in publicum*] Cujac. 13. Observ. 26. et Casaub. ad Suet. Aug. 95. citant *supra aedes.* Si hoc neque scripti, neque editi ulli habent, vel ipsorum, vel operarum typographicarum error est. DUKER. Omnes scripti et editi *super aedes.* Tum *scalis in publicum ferentibus* Lov. 3. Paullo ante *socrum rogat* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Praeterea *Hispala migraret* Lov. 3. qui etiam §. praec. *genubus* legit.

§. 3. *Migrare ad consulis clientem jussus*] Lud. Dorleans ad Tacit. 3. Ann. pag. 362. legen[...] conjicit *ad consulis client*[...] idque exponit ad consulis c[...] diam. Verum ubi tandem c[...] *tela* pro custodia, aut *client*[...] custode poni reperit? Id si[...] rum foret, potius *ad cons*[...] *clientem* cum Lovel. 3. legen[...] esset. Sed jussus est Aebutius [...] grare *ad consulis clientem*, p[...] tim ut ibi ab insidiis Bacch[...] li initiatorum tutus lateret, p[...] tim ut index in potestate fo[...] ob quas caussas etiam cons[...] socrus partem aedium Hispal[...] vacuam fecit. Mox *Itaque cum*[...] *dices* Lov. 5. et edd. vett. V[...] ad 21, 53, 7. *Ita* Frob. a[...] 1535. substituit, probantibus e[...] lectionem omnibus ceteris co[...] *Ita quum ambo indices in pote*[...] *tem essent* Lov. 3. Vide ad 2, 1[...] 4. Praeterea *refert* Harl. M[...] V. ad 21, 6, 5.

Omnibus ordine expositis] M[...] jamdudum hic interpungi, *τὰ*[...] se ostendunt. Scribe: *rem ad*[...] *natum defert, omnibus ordine e*[...] *positis, quae delata primo, q*[...] *deinde ab se inquisita forent. P*[...] *tres pavor ingens cepit.* J. F[...] GRON. Gronovii interpuncti[...] nem admisi. Olim ita distingu[...] batur *defert. Omnibus ordine et*[...] *forent, Patres pavor* etc.

mplo translatae, et familia arcessita. et Aebutius are ad consulis clientem jussus. Ita quum in-s ambo in potestate essent, rem ad senatum Po-nius defert, omnibus ordine expositis, quae de-primo, quae deinde ab se inquisita forent. Pa- 4 pavor ingens cepit, quum publico nomine, ne eae conjurationes coetusque nocturni fraudis ltae aut periculi inportarent, tum privatim suo-quisque vicem, ne quis adfinis ei noxae esset. suit autem senatus, gratias consuli agendas, quod 5

deinde ab se inquisita fo-] Pall. uterque, et vet. ed. *investigata forent*. quod reor piendum. GEBH. Non aliter nt omnes nostri. Hearnii L. edd. ante Aldum, qui *in-ita* ex cod. Mog. probavit. autem *investigata* Gronov. pr. ed. notarum probasse vi-r; sed notam recte in altera omisit. est enim potius natum ex glossa, vel ex §. seq. ubi verbum iterum adhibetur.

4. *Quum publico nomine, quid conjurationes*] Melius legitur, *uid eae conjurationes*. GELEN. um τὸ *ne* desideratur in vet. At Pall. *publico nomine quid conjurationes coetusque noctur- fraudis occulte aut periculum ortarent*. GEBH. *tum publico ine* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. ad 6, 23, 3. Praeterea vocu-, recte a Gelenio addita, est ab omnibus nostris. Sed hausit praecedentis dictio-syllaba finalis. V. Cel. Burm. Suet. Caes. 24. Deinde *eae ventiones* Lov. 4. Tum *pericu-* Voss. Lov. 1. 3. 4. Harl. Mead. bo, et Gaertn. De verbo *in-tare* eo sensu, quo Livius hic hibet, vide Cel. Burm. ac Gu-dium ad Phaedr. 1, 38, 6.

Tum privata quisque suorum vi-ce] Melius legitur *tum privatim suorum quisque vicem*. GELEN. Bene Gelenius *vicem*, pro *vice*, ut et nos l. 1, [9, 15. et 25, 6.] restituimus. Sed vide, possitne ad haec verba intelligi *metuere*, aut quid tale? Secus scribendum *quemque*: nam ita cohaeret: *Pa-tres pavor cepit, cum publico no-mine, tum privatim suorum quem-que vicem*. J. FR. GRONOV. *tum privata suorum quisque vice* Voss. Lov. 1. 5. 6. *tum privatim suo-rum quisque vice* Lov. 2. et Gaertn. Reliqui emendationem Gelenii firmant. Ceterum idem, quod Gronovio visum est, etiam Cre-vierio in mentem venit, vel sup-plendum esse *metuere coepit*, vel legendum esse *quemque*. Contra Clariss. Cortius ad Sallust. Catil. 30, 6. docens ex nominibus per syllepsin verba adsumi, ejus pro-bandi caussa hunc locum lauda-vit, in quo ex praecedenti *pavor* intelligendum ad has voces pu-tat *pavere*, vel *metuere*.

Ne quis adfinis ei noxae esset] Pall. et vet. ed. *ne quis affinis noxiae es-set*. GEBH. *adfinis eorum esset* Voss. et Lov. 1. ac 6. *adfinis noxae es-set* Lov. 2. 3. *adfinis noxiae esset* Lov. 4. 5. 6. Harl. Mead. uterque,

eam rem et cum singulari cura, et sine ullo tum-
6 tu investigasset. Quaestionem deinde de Baccha-

Gaertn. Hearnii L. 1. et editi ante Aldum, qui, praeeunte cod. Mog. *ei noxae* adscivit. Vide ad 2, 54, 10. Idem etiam Aldus ejusdem Msti Mog. auspicio §. seq. vocem *ullo*, quae ab omnibus scriptis, et edd. prioribus exsulabat, in contextum adoptavit.

§. 6. *Extra ordinem consulibus*] Sic quoque cap. 16. De Italorum conjurationibus adversus populum Romanum, defectionibusque ad hostes, et aliis criminibus, quaestiones ex senatusconsulto, nulla facta mentione rogationis tribuniciae, decretas fuisse, multis locis prodit Livius. Vide 9, 26. 10, 1. 28, 10. 29, 36. 30, 36. 31, 12. 32, 26. 40, 37. 43. Quibus omnibus confirmatur, quod scribit Polyb. 6, 11. *Delicta in Italia admissa, quae publica animadversione digna essent, v. g. proditiones, conjurationes, veneficia, caedes dolo malo factas, ad cognitionem senatus pertinuisse.* Ante quaestiones perpetuas factas earum de criminibus civium decernendarum non una ratio fuit. Nam, interdum a populo, interdum a senatu decretas fuisse, exempla ostendunt. Summum in ea re fuisse jus populi, non dubium est. Apud Livium 26, 33. M. Atilius in senatu dicit, *per senatum agi de civibus Romanis injussu populi non posse:* ideoque a tribunis plebis ex senatusconsulto ad plebem latum fuisse, ut senatui sententiae de civibus dicendae jus fieret. Quemadmodum igitur senatui de civibus statuendi jus non erat, ita de capite civis quaestiones decerni, nisi a populo, non poterant; a quo propterea *quaestores constitutos, qui rebus capitalibus praeessent, eosque quaestores parricidii*

appellatos fuisse, auctor est Po-
ponius in l. 2. §. 23. D. de O-
Jur. Et hoc sine dubio est, q-
eodem libro cap. 14. dicit P-
bius: *senatui non esse jus gr-
simas et maximas quaestiones e-
cendi, et in crimina capitalia
versus rempublicam animadver-
di, nisi senatusconsultum co-
masset populus.* Ejus rei a-
hanc rationem fuisse, ex Li-
intelligi potest, ut tribuni p-
bis ex senatusconsulto ad p-
bem de quaestionibus crimi-
ferrent, et plebs vel ipsa, q-
vellet, quaestioni praeficeret,
senatus arbitrium, quem is q-
rere vellet, faceret. Ita qu-
M. Postumio ab exercitu lapi-
bus obruto, tribuni militum co-
sulari potestate per senat-
quaestionem de caede colle-
decernerent, tribuni plebis i-
tercesserunt, ac deinde ipsi
senatusconsulto de quaestione P-
stumianae caedis ad plebem t-
lerunt, et ut ea praeficeret qu-
stioni, quem vellet; a qua co-
sulibus id negotium mandat-
est. Liv. 4, 50. 51. Et rogatio
Petillia quaestio de pecunia
Antiocho capta, et in aerari-
non relata, decreta, et senat-
permissum est, quem praetoru-
qui tunc essent, eam rem qua-
rere vellet. 38, 54. Quam rog-
tionem etsi *ex senatusconsulto* l-
tam fuisse non addit Livius, t-
men non improbabile est. Na-
eodem modo, quum M. Popilliu-
senatusconsulto de reddenda Li-
guribus Statiellis libertate non
pareret, tribuni plebis *ex auctoritate senatus* rogationem tulerunt, ut quaereretur de eo, *cujus dolo malo Ligures in servitutem venissent*, et in libertatem restituti non essent, et ut *senatus juratus* decerneret, qui eam

s sacrisque nocturnis extra ordinem consulibus ndant: indicibus, Aebutio ac Feceniae, ne frau-

quaereret animadverteret. .42, 21. Idem de hoc loco non colligitur: nam quum consulibus *quaestionem de chanalibus sacrisque nocturnis*, noxa multi cives contacti e- t, *extra ordinem mandas-* dicitur, eo ipso significatur, fuisse ordinariam illius rei nem. quae cujusmodi fue- si non ea fuit, quam ex Li- ostendi, non facile dici pos- puto. Quod autem senatus in hac re jus populi sumsis- videtur, fortassis tribunis ple- concedentibus, et de summo populi in tam praesenti dis- mine remittentibus, factum it; vel quia res, ut dicunt con les, *ad summam rempublicam* *ctabat*, et metuebatur, *ne quid conjurationes coetusque noctur- fraudis occultae aut periculi im- rtarent*; illo extremae necessi- tie senatusconsulto, *viderent* *sules, ne quid respublica detri- ti caperet*; ut in conjuratio- M. Manlii apud Livium 6, 19. od quaestiones etiam a sena- decretas dixi, itidem certis vii testimoniis comprobatur. *pecunia non relata in publicum*, olim senatui jus fuisse quae- re, constat ex lib. 38, 54. Nam i Mummii tribuni plebis, ro- tioni Petilliae intercedentes, cunt, *senatum quaerere de pe- unia non relata in publicum* (*pe- ulatum* vocat Livius ibid. cap. 55.) *ita ut antea semper fa- ctum fuisset, aequum esse. Ve- neficii*, quod in urbe propiusve urbem decem millibus passuum commissum esset, quaestionem ex senatusconsulto C. Claudio prae- tori peregrino decretam scribit 40, 37. et P. Mucio praetori ur- bano ibid. cap. 44. *De pecunia* a praetoribus Hispaniae *capta*, id est, *de repetundis*, Canulejum praetorem ex senatusconsulto jussum quaerere 43, 2. ac deni- que A. Manlium Torquatum prae- torem, cui Sardinia provincia obvenerat, *ad res capitales quae- rendas ex senatusconsulto* retentum 45, 16. Quod de peculatu sena- tus, non populus, quaeri jube- bat, hanc rationem habere po- tuit; quod, auctore Polybio 6, 2. aerarium in potestate sena- tus erat, et omnis cura illius ad senatum pertinebat: cujus jus quum primo defendissent Mum- mii, dein auctoritate Catonis, inimicissimi Scipionibus, deter- riti, ne rogationi Petilliae, quae adversus L. Scipionem fereba- tur, adversarentur, prodiderunt et imminui passi sunt. Venefici- um autem non ex eo genere cri- minum erat, quae directo adver- sus rempublicam commissa existi- mabantur, ut ea, de quibus po- pulus quaestiones decernebat. Ob quam causam quum in prima quaestione de veneficiis 8, 18. neque rogationis tribuniciae, ne- que senatusconsulti mentio fiat, eam neque a populo, neque a senatu decretam, sed matronas veneficias ab aedilibus apud po- pulum accusatas credo, ut ma- tronas probrosas 10, 1. et 25, 2. pecuarios 33, 42. et foenerato- res 35, 41. Quo jure autem se- natus praetores de repetundis et de rebus capitalibus, quo nomi- ne multa crimina, etiam directo adversus rempublicam admissa, comprehendi possunt, quaerere jusserit, non invenio. Nam quod quis putet dici posse, de his re- bus itidem, ut de illis, de qui- bus supra ex Livio dixi, ante ad populum latum, ab eoque sena- tui arbitrium, quem de iis quae- rere vellet, relictum fuisse, ad-

di ea res sit, curare, et alios indices praemiis in-
7 tare jubent. sacerdotes eorum sacrorum, seu vi
seu feminae essent, non Romae modo, sed per om-
nia fora et conciliabula conquiri, ut in consul-
po-

modum infirmum est, quum nihil in Livio legatur, e quo id colligi possit. DUKER.

Consulibus mandat, etc. *curare, et alios indices praemiis invitare jubet*] Pal. prior *et alios illicere praemiis invitare jubent.* Alter *et in alios inlicere praemiis invitari jubent.* Vet. ed. *et alios illicere ac praemiis invitari jubent.* GEBHARD. Primum vetus lectio *mandavit* et *jubent.* Magunt. *mandant* et *jubet.* Scribe igitur *mandant* et *jubent.* Quae mutarunt, quia praecessit *senatus*: at id collectivum est, et multos complectitur senatores: itaque persaepe Livius, quum illo vocabulo incepisset, in pluralia desinit, ut superius annotatum. Lib. 24, [22.] *Senatus inde haberi coeptus est. quod sicut regnante Hierone manserat publicum consilium, ita post mortem ejus nulla de re neque convocati, neque consulti fuerant.* Sic emendandum hoc libro cap. 47. *Obsidem enim se animum ejus habere, etsi patri corpus reddiderint.* Intelligitur enim τὸ *Patres*: et ideo mox *missuros.* At quia superius, *ut maxime vellet senatus*, putaverunt necesse esse, ut fieret *reddiderit.* Lib. 26, [21.] *Exercitus Romanus iratus, partim quod cum imperatore non devectus ex provincia esset, partim quod in oppidis hibernare vetiti erant, segni fungebantur militia.* Deinde *alios indices* debemus Moguntino. Sed nostri scripti, ut antea impressum erat, *curare, et alios illicere, ac praemiis invitare.* Quod mihi sincerius. Ex *inlicere* fecerunt *indices*, quibus grave fu[it] ad vocem *alios* ex praecedent[i]bus *indices* intelligere. Lib. [..] [33.] *Legati et ad Philippum [re]gem, et alii in Ligures missi.* C[ae]sar 5. B. Gall. [45.] *Statim n[un]cium in Bellovacos ad M. Cra[ssum] quaestorem mittit*, etc. Et su[pe]rius eodem libro [cap. 11.] *Ita[que] ex legionibus fabros deligit, et [a] continenti alios arcessi jubet.* Su[et.] Aug. 49. *Classem Miseni, et al[te]ram Ravennae.* Tiber. cap. [..] *Cohortem ab urbe, et aliam a C[...]tii regno.* J. FR. GRON. V[ox] *consulibus* male exsulat ab om[ni]bus scriptis nostris, Hearnii [..] 1. N. et vett. edd. Eam Ald[us] auspice cod. Mog. Livio restitu[it.] Tum *mandant* et *jubent* omnes [ii]dem libri. Pro quo quum M[o]guntini *mandavit* et *jubent* e[di]dissent, et se in cod. suo *man[dant]* et *jubet* invenisse monuisse[t], Aldus *mandat* et *jubet* edi cura[vit.] Sed ejus loco recte Grono[vius] *mandant* et *jubent* vindicavit. V[o]cem *senatus*, ut conlectivum, cu[m] verbo plurali construi, vidimu[s] ad 4, 58, 4. Et quidem nomi[ne] conlectivo in primo membro ver[]bum singulare, in altero plura[]le jungi, dictum est ad 36, 39, 9. Deinde *et alios illicere*, (*ilicere* legit Harl. *inlicere* Mead. ambo) *praemiis invitari* omnes nostri, praeter Lov. 5. qui cum edd. antt. legit *et alios illicere ac praemiis invitari.* Qui *et alios illicere ac praemiis invitare* legunt, et, ut Crevier. fecit, in contextum etiam admittunt, diversorum codd. lectiones jungunt; nam *illicere* ex fide multorum, τὸ *ac* ex uno

...state essent. edici praeterea in urbe Roma, et ...totam Italiam edicta mitti, *Ne quis, qui Bacchis* 8
...iatus esset, coïsse aut convenisse caussa sacrorum velit, ... *quid talis rei divinae fecisse.* ante omnia, ut quae... de his habeatur, qui coïerint, conjuraverintve,

...nullo cod. *invitare* auctorita... Mog. receperunt. Videant igi... qua levitate recusent testi...nium Msti, quod mox recipe... probare cogantur; et in... dicant, quid differant *il...* et *praemiis invitare.* Mihi ... Mog. lectio praeferenda vi...r; neque offendor repetiti... vocis *indices*, quia paullo ... *indicibus* praecessit. Livium ...a repetitione vocum, quas ... usurpavit, non abhorruis... vidimus ad 1, 3, 9. Vide et... quae notantur ad Epit. Liv.

... 7. *Sacerdotes eorum sacrorum*] ...ma vox perperam deest in ... Infra hoc cap. *Imperarunt, sacerdotes ejus sacri omnes con...rent.* et cap. 17. *Eos maxi... sacerdotes conditoresque ejus ...i esse.*

...dici praeterea in urbe Roma, ...er totam Italiam edicta mitti] ...ri omnes *edici praeterea et in ... Roma.* GEBH. Eadem lectio ...ia fuit in Voss. Lovel. 4. 6. ...l. et Mead. utroque. *in urbe ...mana* Lov. 2. V. ad Epit. Liv. ... *et in urbe Romana* Lov. 5. et ...d. ante Frob. qui anno 1535. ...lgati auctor exstitit. Deinde ... *per totam Italiam emittit* Mead. ... *et per totam Italiam emitti* Voss. ...ovel. sex, Harl. Mead. 2. et edd. ...tt. *et per totam Italiam mitti* ...ertn. quod Gronov. priori ed. ...tarum in scriptis et prioribus ...itis esse testatur, nec, quin ab ...ctore sit, dubitabat, provo...cans ad illa, quae notavit 8, 22. Sed rectius omnia illa iteratis curis omisit, tacite probans receptam lectionem, quam Aldus ex cod. Mog. adscivit.

§. 8. *Aut convenisse caussa sacrorum velit, neu quid talis rei divinae*] *sacrorum caussa* Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertner. Tum *ne quis talis rei* Voss. et Lov. 1. ac 6. *ne quid talis rei.* Lov. 3.

Ante omnia, ut quaestio de his habeatur, qui coïssent conjurassentve] Libri omnes *ante omnia, dum quaestio de his habeatur, qui coïssent conjurassentque.* GEBH. *dum quaestio de his habeatur* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *dum quaestio de his habebatur* Lov. 3. *dum quaestio de his haberetur* Lov. 5. et edd. vett. ante Aldum, vulgati auctorem, quum Moguntini se in cod. suo invenisse notassent *ut quaestio de iis habeatur.* Praeterea *conjurassent* Lov. 1. *conjurassentque* Voss. Lov. 2. 3. 4. 5. 6. Mead. ambo, Harl. Gaertner. Hearnii L. 1. et edd. vett. *coïerint conjuraverintve* cod. Mog. quod Aldus in contextum recepit, et reliqui servarunt usque ad Gronov. *qui coïssent conjurassentve* edidit, priori lectione revocata, nisi quod *ve* pro *que* ex cod. Mog. servarit. Ego contra in reliquis etiam iisdem membranis adhaereo. Ceterum recte Crevierius monuit, haec verba esse senatusconsulti, non edicti; et hinc diverso formarum typographicarum charactere, quod fecit, edenda esse. Nec offendere debere orationis structurae mutationem, quod reliquus

quo stuprum flagitiumve inferretur. Haec sen
9 decrevit. Consules aedilibus curulibus imperar
ut sacerdotes ejus sacri omnes conquirerent, c
prehensosque libero conclavi ad quaestionem se
rent; aediles plebis videre, ne qua sacra in op

senatusconsulti capita per infinitivum, hoc per particulam *ut*, efferuntur; id enim Livio frequens esse, adductis locis ex 35, 6. et 10, 43. Verum de hac re mox videbimus ad §. 9.

§. 9. *Libero conclavi ad quaestionem servarent*] *conservarent* Lov. 1. 3. 5. 6. Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. vett. pro quo *servarent* dedit Frob. anno 1535. cum eo autem faciunt reliqui codd. nostri. Paullo ante vox *curulibus* deest in Lov. 2. *ut* in Lov. 3. quae elisa est ab ultimis literis vocis praecedentis. V. ad 37, 24, 13.

Aediles plebis videre, ne qua sacra in operto fierent] Forte *aediles plebis viderent*. J. FR. GRON. V. ad 25, 1. DUK. *videre* omnes nostri: neque Gronovium, cur mallet *viderent*, aliam caussam habuisse puto, quam quod modo praecessit *imperarunt*, *ut conquirerent*. Verum solet Livius hac ratione constructionem variare, ut post *jubere*, *imperare*, *decernere*, *censere*, *placere*, ac similia verba subjungat in primo membro verbum infinitum, in altero verbum infinitum resolvat per *ut*, vel *quod*, et contra. Hujus moris pluscula exempla notabo. Ita 2, 34, 11. *Audeo dicere, hoc malo domitos ipsos potius cultores agrorum fore, quam ut armati per secessionem prohibeant.* 3, 32, 6. *Placet creari decemviros sine provocatione, et ne quis eo anno alius magistratus esset.* 5, 25, 6. *Enimvero, illud se tacere, suam conscientiam non pa*ti, *quod ex ea tantum pra quae rerum moventium sit, de designetur; urbis atque capti mentionem nullam fieri* bi vide Cl. Duker. 21, 49, *Missi legati tribunique, qui ad curam custodiae intenderent ante omnia Lilybaeum teneri* 44, 4. *Plebsque scivit, ut P pi statuae* etc. *tollerentur.* *Loca quoque* etc. *detestabilia e* 33, 31, 11. *Decretum est, Cori redderetur, Chalcidem ac metriadem retineri.* 35, 6, *Nunciarent, senatum* etc. *pot quam Q. Minucius a bello int avocaretur, interregnum i passurum.* 36, 40, 4. *Multo m esse, quod tantum numerum lorum ceciderit; plus par dimidiam ex quinquaginta milli hominum caesam.* 38, 35, 9 *Co parare inter se aut sortiri si, et novos exercitus scribere, ut sociis Latini nominis quina millia peditum imperare* 40, 30, 4. *M. Fulvium* etc. *ad stra hostium speculatum misit, qu proxime ad vallum succede jussum, ut viseret, quanta es pugna abstineret, recipere que sese.* ubi vide. 41, 15, 11. *M nere cum eodem imperii jure Hispania jussi, et ut in supplem tum his tria millia* etc. *mitt rentur.* 42, 31, 6. *Ad classe ire placuit, utque ibi recogn sceret socios navales.* cap. 39, *Vel cum tribus venire jubeba vel, si tantum agmen traducere obsides daret.* cap. 66, 2. *Pr mum omnium fuerat, ut, cont tus fortuito successu,* etc. *non t reret tempus* etc. *secundum*, et

ferent. Triumviris capitalibus mandatum eſt, ut lias disponerent per urbem, servarentque, ne nocturni coetus fierent; utque ab incendiis caretur, adjutores triumviris quinqueviri uti cis Tirim suae quisque regionis aedificiis praeeſſent.

liceret intacto, abire. Par Cic. 13. ad Fam. 29. *Hoc velim credas; si quid fecerim ipso in bello minus ex Caesaluntate, id feci aliorum con, etc. quod fuerim moderaid me fecisse maxime autate Capitonis.* Salluſt. Juth. 25. *Fuere, qui exercitum Africam mittendum cense*, etc. *de Jugurtha interim uti sulerctur.* V. ad 4, 41, 7. dem ferme generis sunt 2, 1. *Navibus undique adcitis, ad cuſtodiam*, etc. *et ut edatum milites trans flumen jiceret.* 27, 33, 9. *Cura es populumque inceſſit consuprimo quoque tempore crean, et ut eos potissimum crea.* ubi vide Cl. Duker. 35, 8. *Quo arceſſeretur Antiochus liberandam Graeciam, distatumque.* ubi vide Gro. 38, 40, 10. *Poſtquam primos perasse anguſtias viderunt, pomes nondum adpropinquan.* Vide Cortium ad Salluſt. 1. in orat. Lepid. 23. Simile in nominibus eorumque dis conſtructione obtinere, vis ad 38, 39, 10. Praeterea *ilibus plebis* Lov. 3. quomodo te datum eſt, quod *aedilibus ulibus* praeceſſit. Sed vide seq. Dein *in aperto* Voſſ. Lov. 1. *nisi in aperto* Lov. 6. ore scribarum, qui paſſim mutarant *apertus* et *opertus.* pra 23, 10, 7. N. Heins. ad aud. 1. de Rapt. Proserp. 172. ukh. ad Propert. 4, 8, 78. th. ad Statii 8. Theb. 110. Bentl. ad Hor. 1. Sat. 2, 86. Similiter *aperire* et *operire.* V. ad 1, 56, 8. *adapertus* et *adopertus.* V. ad 5, 21, 8.

§. 10. *Utque ab incendiis caveretur*] Omnes *utique ab incendio caveretur.* GEBH. *undique ab incendiis* Lovel. 3. *utique ab incendiis* Lov. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et edd. vett. Sed Aldus *utque* ex cod. Mog. dedit. Dein *caverent* Lov. 2. Harl. et Mead. 1. Paullo ante *servarent, ne qui* Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. et Mead. uterque. Tum *fierent coetus* Lov. 3. et 6. Τὸ *fierent* non adparet in Voſſ.

Adjutores triumviris quinqueviri, uti cis Tiberim suae quisque regionis aedificiis praeeſſent] Non exſtat verbum, ad quod referatur vox illa *adjutores*; neque enim a superiore *mandatum eſt*, regi poteſt. Suspicor igitur legendum ita, *adjutores triumviris quinqueviri dati, uti cis Tiberim.* Creavit autem errorem librario vox *uti*, quae sequutura erat, poſt *dati*, atque earum alteram ob similitudinem, ut fit, praetermisit. Sic lib. 40, [38.] *Poſtulantibus tamen iis, quinqueviri ab senatu dati.* SIGON. Τὸ *dati* ab Sigonio infarctum in nullo codicum comparet. GEBH. Sic [*quinqueviri dati, uti cis Tiberim*] Sigonius, quum in scriptis editisque omnibus desideraretur τὸ *dati*, nec eſſet verbum, quo referretur vox *adjutores*. Minore licentia τὸ *uti* mutabimus in *dati*: ut scripserit Livius: *adjutores triumviris quinqueviri dati cis Tiberim*

1 XV. Ad haec officia dimissis magistratibus, co[n]sules in Rostra escenderunt; et, concione advoc[ata,] quum sollemne carmen precationis, quod praef[ari,] priusquam populum adloquantur, magistratus sol[ent,]
2 peregisset consul, ita coepit: *Nulli umquam con[cioni]*

suae quisque regionis aedificiis praeessent. Nam quod videtur deesse *ut*, commode repetimus intellectum ex praecedente *ut vigilias*. J. FR. GRON. *Quinqueviros* hos raro a veteribus memorari, indicio est, quod viri docti ad Pompon. l. 2. §. 31. D. de Orig. Jur. solum hunc locum proferre potuerunt, in quo eorum mentio facta sit. Pomponius de iis loquitur, tamquam de magistratibus ordinariis; nec ex Livio apparet, tum subito creatos fuisse. Sed hoc interest, quod Livius significat, curam eorum tantum ad regiones *cis Tiberim* pertinuisse, Pomponius *cis et ultra Tiberim*. *Quinqueviri*, A. V. ɪↄxʟɪ. muris turribusque reficiendis creati 25, 7. extraordinarii sive curatores sive magistratus fuerunt. DUK. Supra 33, 43. *P. Manlius in Hispaniam citeriorem adjutor consuli datur.* Verum, neque addito *dati*, neque *uti* in *dati* mutato opus esse, recte existimat Doujatius: ita tamen delenda est minor interpunctio post vocem *quinqueviri*. Referendum autem est ad praecedens *mandatum est*; quod fieri non posse Sigonius existimabat. Verum in Liviana lectione versato displicere non poterit, quum praecesserit, *mandatum triumviris, ut disponerent*, nunc subjungi *mandatum*, *ut quinqueviri praeessent*. Nam eodem modo paullo ante hoc capite, postquam dixisset Livius, *aedilibus curulibus imperarunt*, *ut conquirerent*, infert, *Imperarunt*, *aediles plebis videre*. Deinde *adjutores triumviris* similiter dictum est, atque *amicus populo Rom[ano]*, *collega consulibus*, et plura a[lia,] de quibus vide ad cap. 47, [...] Ceterum *isti*, pro *uti*, Lov[...] *ut hi*, vel *ut hii* Voss. Lov. [...] 6. Gaertn. et Victor. apud G[ron]vierium, cui illud *uti* sic p[...] tum suspectum est; pro eo v[...] legendum putat *uls et cis Tibe[rim]* atque illud *uls* inlustrat ex V[arr.] 4. Ling. Lat. pag. 21. *Quum [...] sacra et uls et cis Tiberim [...] diocri ritu fiant*. Adde Fes[t.] *Citimus. Citimus extremus. Ul[...] nim facit ultra, ultimus: cis, [ci]tra, citimus.* et voce *Uls. Uls* [...] *te pro ultra posuit*. Similiter [...] iam Matth. Aegyptius ad SC[...] Bacchan. pag. 114. *Uti cis et [...] tis*, vel *uls*, *Tiberim* ex Pomp[on.] l. 2. §. 31. D. de Orig. Jur. [...] inde quum *triumviri* et *quinq[ue]viri* hic memorentur, et *s[uae] quisque regionis aedificiis* prae[es]se jubentur, vel Livii locum m[en]dosum putat, vel ex eo pat[ere,] hac tempestate aut quinque, [aut] octo urbis regiones fuisse. U[t] tamen alterutrum statuamus, nul[la] nos subigit necessitas. Vel enim Livius indicat, hos octo non s[e]mul universae urbis curam n[o]cturnam accepisse, sed unicui[que] que suam adsignatam esse par[tem], non habito tamen respe[ctu] ctu ad *regiones* ita proprie dictas, in quas urbs erat divisa. Eo e[nim] nim sensu *regio* pro qualibet par[te] te urbis usurpari, vidimus ad 25, 9, 9. et cap. 25, 8. Vel for[te,] te, quum urbem eo tempore in quatuor regiones divisas fuisse verisimile sit, unicuique regioni curandae duo ex quinquevi-

Quirites, non solum apta, sed etiam necessaria, ... solemnis Deorum comprecatio fuit; quae vos ad... ...ret, hos esse Deos, quos colere, venerari, precari... majores vestri instituissent: non illos, qui pravis et 3 ...ternis religionibus captas mentes, velut furialibus sti-

...ae triumviris praefecti sunt; ...madmodum contra cuilibet ... septem cohortibus vigilum ... Augusto, qui urbem in qua... ...rdecim regiones divisit, duae ...iones adtributae sunt.

§. 1. *Consules in Rostra escende...*] Ita Gronovius edidit, quum ...nes antiquiores vulgarint, *a...derunt*, quod tantum in uno ...v. 5. qui ubique editis adsen...ur, inveni. *consederunt* est in ...v. 6. *conscenderunt* in Lov. 2. 3. ...rl. et Mead. 1. *descenderunt* in ...off. et Lov. 1. quomodo saepe ...bi librarii pro *escenderunt* scri... ...re soliti fuere. *escenderunt* au... ...m superfuisse videtur in Mead. ... Lov. 4. et Gaertn. ex quibus ...hil in excerptis notatum video, ...eet conlati sint cum editione ...m lectionem praeferente. De ...e verbo v. ad 2, 28, 6. et 29, ...r, 5. Paullo ante *divisit*, pro ...missis, perperam Gaertn. V. ...d 37, 45, 19.

Quum sollemne carmen precatio...nis, quod praefari, priusquam po...pulum adloquantur, magistratus ...lent, peregisset consul, ita coe...pit] Pall. *quod fari, priusquam* etc. qui et τὸ *solent* omittunt. GEBH. *q. s. c. precationesque fa...ri, p. p. alloquantur* (*alloqueren...tur* Voss.) *magistratus* (*magistrati...bus* Lov. 1. ea vox deest in Gaertn.) *peregisset* (*peregissent* Gaertn.) *con...sul ita coepit* Voss. Lovel. 1. et Gaertn. *q. s. c. precationis, quod fari solent, p. p. alloquantur ma...gistratus, peregissent, consul tum coepit* Lov. 3. *q. s. c. precationes...que, quas fari solent, p. p. allo...quantur magistratus peregissent, consul ita coepit* Lov. 6. *solent* deest in Lov. 2. 4. Harl. et Mead. utroque. *fari* autem pro *praefari*, exhibent etiam Lov. 4. 5. Mead. uterque, Hearnii L. 1. et edd. vett. usque ad Moguntinos, qui *praefari* ex cod. suo admiserunt. Et recte. Supra 5, 41. *M. Fabio pontifice maximo praefante carmen.* Et ita *praefatio* 45, 5. *Quum om...nis praefatio sacrorum eos, quibus non sunt purae manus, sacris ar...ceat.* Suet. Claud. 25. *Cum regi...bus foedus in foro icit, porca cae...sa, ac vetere fecialium praefatio...ne adhibita.* Plin. 7. H. Nat. 26. *Triumphi vero, quem duxit ante diem tertium Kalendas Octobres, M. Messala, M. Pisone consulibus, praefatio haec fuit.*

§. 2. *Nulli umquam concioni, Qui...rites, tam non solum apta*] Mem...branae, omisso τῷ *tam*, legunt, *Nulli umquam concioni, Quirites, non solum apta.* Egregie. MOD. Libri omnes, *Nulli umquam con...tioni quidem tam non solum apta.* ubi tamen Modius elegantius cen...set abesse τὸ *tam*. GEBH. *quidem* etiam Voss. Lov. 1. 3. 5. 6. Mead. 2. Hearnii L. 1. et vett. edd. *e...quidem* Lov. 2. 4. Harl. Mead. 1. et Gaertn. Recte Aldus ejus lo...co *Quirites* ex cod. Moguntini mente adscivit. eodem vero Msto praeeunte etiam voculam *tam* de...levi.

Quos colere, venerari, precari...que majores vestri instituissent] *precari, venerarique* Lov. 6. *vene...rari, precari*, omissa particula

mulis, ad omne scelus et ad omnem libidinem age
4 *Equidem, nec quid taceam, nec quatenus prolo*
invenio: si aliquid ignorabitis, ne locum neglegen
dem; si omnia nudavero, ne nimium terroris obfund
5 *vobis, vereor. quidquid dixero, minus, quam pro at*
citate et magnitudine rei, dictum scitote esse. ut ad
6 *vendum satis sit, dabitur opera a nobis. Bacchan*
tota jam pridem Italia, et nunc per urbem etiam mul
locis esse, non fama modo accepisse vos, sed crepiti
etiam ululatibusque nocturnis, qui personant tota urb

copulante, Voss. Lov. 2. et Harl. quod satis stilum Livii sapit; qui saepius plura verba sine conjunctione proferre solet. Infra cap. 17. *Ne quis reciperet, celaret, ope ulla juvaret fugientes.* V. ad 2, 54, 4. 8, 33, 19. 9, 22, 6. 10, 21, 3. 22, 60, 10. 27, 43, 8. 28, 28, 9. aliisque locis. Tum *vestri* deest in Gaertn. *nostri* legunt Voss. Lovel. 2. 3. 5. 6. Harl. Mead. 1. et edd. vett. pro quo *vestri*, jubente cod. Mog. dedit Aldus, consentientibus reliquis scriptis. V. ad 34, 2, 2. Mox §. seq. *ad omne scelus, ad omnem libidinem*, omissa iterum conjunctione, Lovel. 6.

§. 4. *Nec quid taceam, nec quatenus proloquar*] *ne* pro *nec* priori loco Voss. posteriori Harl. praeferunt. *non quid taceam* Lov. 6. *nec qui taceam* Lov. 4. Mead. 2. et Gaertn. Tum *praeloquar* Voss. *loquar* Lov. 3. Sed *proloqui* supra 4, 2. *Audeat Canulejus in senatu proloqui, se delectum haberi prohibiturum.* 23, 5. *Molibus ex humanorum corporum strue faciendis, et (quod proloqui etiam piget) vesci humanis corporibus docendo.*

Locum neglegentiae dem: si omnia nudavero, ne nimium terroris obfundam vobis] *locum negligentiae; deinde si omnia* Voss. et L vel. 2. ac 6. *locum negligenti dein si omnia* Lov. 3. Mead. 1. Gaertn. Tum *effundam* Voss. L 1. 2. 3. 5. 6. Harl. Mead. 1. et e vett. usque ad Moguntinos, q *offundam* dedere; quod etiam perest in Lov. 4. et Mead. 2. Pr xime accedit Gaertner. *offend* perperam praeferens. De ver *obfundere* v. ad 33, 7, 8. *Tò* bis exsulat a Voss.

§. 6. *Non fama modo accepis vos, sed crepitibus etiam ululati busque*] *non fama solum* cod. Mog *non fama modo vos accepisse* Gaer ner. Tum *crepitibus, etiam ul latibus* Harl. *crepitibus et ululatibus* Lov. 2. *crepitibus ululatibusque* Gaertn. Si quid mutandum, mallem *strepitibus etiam ululatibusque.* Vide infra hoc cap. ad §. 9. Paullo ante *tota pridem Italia* Lov. 2. et Harl. Supra 3, 62. *Et ipsi, jam pridem avidi certaminis, procedunt.* Deinde *per urbem multis locis* Lov. 3. et Hearnii L. 1.

Ceterum, quae ea res sit] Libri omnes *quae haec res sit.* GEBH. Vulgatum Aldus auctoritate cod. Mog. admisit, quum antea ederetur *quae haec res sit*; quomodo legunt omnes nostri, nisi quod

...tum habeo; ceterum, quae ea res sit, ignorare. alios 7
...orum aliquem cultum, alios concessum ludum et la-
...iam esse credere, et, qualecumque sit, ad paucos per-
...ere. Quod ad multitudinem eorum adtinet, si dixe- 8
..., multa millia hominum esse, illico necesse est, exter-
...mini; nisi adjunxero, qui qualesque sint. Primum 9
...tur mulierum magna pars est, et is fons mali hujusce
...t: deinde simillimi feminis mares, stuprati et constu-
...tores, fanatici vigiles; vino, strepitibus, clamoribus-
...e nocturnis adtoniti. Nullas adbuc vires conjuratio, 10

...*e haec sit* invenerim in Harl. ...*haeresis* in Lov. 1. Mox §. seq. ...*dere esse* omnes Msti nostri, et ...d. vett. usque ad Frob. qui ...o 1535. *esse credere* substituit.

...§. 8. *Quod ad multitudinem eo...m adtinet, si dixero, multa mil...a hominum esse, illico necesse est, ...terreamini*] Pall. et vet. ed. *Quod ...ultitudinem eorum, si dixero, ...ulta millia hominum esse, neces...e est exterreri animos, nisi adjun...ero, qui quales sint*. GEBH. *Quas ...ultitudinem eorum si dixero* Voss. ...t Lov. 1. ac 6. a manu 1. *Quod ...ultitudinem eorum, si dixero* Lo...vel. 2. 3. 4. 5. 6. a manu 2. Harl. ...Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 2. et typis excusi usque ad Mo...guntinos; qui, quod nunc vulgo exstat, ex cod. suo substituerunt: iidem etiam in eo membranas suas secuti sunt, quod vocem *il...lico*, ab omnibus Mstis nostris, Hearnii L. 1. et edd. prioribus exsulantem, contextui inseruerint, et emendarint *exterreamini*, pro *exterreri animos*, ut praefe...rebant iidem scripti et editi; ni...si quod *exterrui animos* sit in Voss. *extrui animos* in Lov. 1. et 6. Mox *qui quales sunt* Voss. *qui quales sint* Lov. 1. 2. 3. a manu 1. Lov. 4. 6. a manu 2. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *qui et quales sint* Lov. 5. et edd. vett. pro quo Aldus ex cod. iterum Moguntino vulgatum adscivit.

§. 9. *Stuprati et constupratores, fanatici vigiles*] *stuprati, constupratores, fanatici* Mead. 2. Male. Non enim hi ut tres, sed ut duae species diversae proponuntur; alteri stuprati, alteri stupratores; de utrisque autem praedicatur, quod sint fanatici vigiles. Insuper Cl. Crevierius scribendum conjicit *fanatici, vigiliis, vino* etc. *vigiles* servant omnes codd. Paullo ante *magna pars est mulierum* Lov. 4. et Mead. 2. Tum *mali hujusmodi* Lov. 2. *mali hujuscemodi* Harl.

Vino, strepitibus, clamoribusque nocturnis adtoniti] Pall. et vet. ed. *vino, strepitibusque nocturnis*. GEBH. *strepitibusque nocturnis*, una voce omissa, scripti nostri, et edd. ante Aldum, vulgati, auspice codice Moguntino, auctorem. Insuper *crepitibusque nocturnis* Hearnii L. 1. sollemni scribarum errore. V. ad 38, 17, 4. ubi dictum etiam, *crepitum* usurpari de sonitu, quem edunt conlisa metalla, et hinc etiam arma; *strepitus* vero dicitur de confuso multorum murmure. Supra 8,

mulis, ad omne scelus et ad omnem libidinem agere
4 *Equidem, nec quid taceam, nec quatenus proloqu*
invenio: si aliquid ignorabitis, ne locum neglegenti
dem; si omnia nudavero, ne nimium terroris obfunda
5 *vobis, vereor. quidquid dixero, minus, quam pro atr*
citate et magnitudine rei, dictum scitote esse. ut ad c
6 *vendum satis sit, dabitur opera a nobis. Bacchanali*
tota jam pridem Italia, et nunc per urbem etiam mult
locis esse, non fama modo accepisse vos, sed crepitib
etiam ululatibusque nocturnis, qui personant tota urbe

copulante, Voss. Lov. 2. et Harl. quod satis stilum Livii sapit; qui saepius plura verba sine conjunctione proferre solet. Infra cap. 17. *Ne quis reciperet, celaret, ope ulla juvaret fugientes.* V. ad 2, 54, 4. 8, 33, 19. 9, 22, 6. 10, 21, 3. 22, 60, 10. 27, 43, 8. 28, 28, 9. aliisque locis. Tum *vestri* deest in Gaertn. *nostri* legunt Voss. Lovel. 2. 3. 5. 6. Harl. Mead. 1. et edd. vett. pro quo *vestri*, jubente cod. Mog. dedit Aldus, consentientibus reliquis scriptis. V. ad 34, 2, 2. Mox §. seq. *ad omne scelus, ad omnem libidinem*, omissa iterum conjunctione, Lovel. 6.

§. 4. *Nec quid taceam, nec quatenus proloquar*] *ne* pro *nec* priori loco Voss. posteriori Harl. praeferunt. *non quid taceam* Lov. 6. *nec qui taceam* Lov. 4. Mead. 2. et Gaertn. Tum *praeloquar* Voss. *loquar* Lov. 3. Sed *proloqui* supra 4, 2. *Audeat Canulejus in senatu proloqui, se delectum haberi prohibiturum.* 23, 5. *Molibus ex humanorum corporum strue faciendis, et (quod proloqui etiam piget) vesci humanis corporibus docendo.*

Locum neglegentiae dem: si omnia nudavero, ne nimium terroris obfundam vobis] *locum negligentiae; deinde si omnia* Voss. et Lovel. 2. ac 6. *locum negligentia dein si omnia* Lov. 3. Mead. 1. et Gaertn. Tum *effundam* Voss. Lov. 1. 2. 3. 5. 6. Harl. Mead. 1. et edd. vett. usque ad Moguntinos, qui *offundam* dedere; quod etiam superest in Lov. 4. et Mead. 2. Proxime accedit Gaertner. *offendam* perperam praeferens. De verbo *obfundere* v. ad 33, 7, 8. Τὸ *vobis* exsulat a Voss.

§. 6. *Non fama modo accepisse vos, sed crepitibus etiam ululatibusque*] *non fama solum* cod. Mog. *non fama modo vos accepisse* Gaertner. Tum *crepitibus, etiam ululatibus* Harl. *crepitibus et ululatibus* Lov. 2. *crepitibus ululatibusque* Gaertn. Si quid mutandum, mallem *strepitibus etiam ululatibusque*. Vide infra hoc cap. ad §. 9. Paullo ante *tota pridem Italia* Lov. 2. et Harl. Supra 3, 62. *Et ipsi, jam pridem avidi certaminis, procedunt.* Deinde *per urbem multis locis* Lov. 3. et Hearnii L. 1.

Ceterum, quae ea res sit] Libri omnes *quae haec res sit.* GEBH. Vulgatum Aldus auctoritate cod. Mog. admisit, quum antea ederetur *quae haec res sit*; quomodo legunt omnes nostri, nisi quod

ni, Quirites, non solum apta, sed etiam necessaria, haec sollemnis Deorum comprecatio fuit; quae vos admoneret, hos esse Deos, quos colere, venerari, precarique majores vestri instituissent: non illos, qui pravis et 3 *externis religionibus captas mentes, velut furialibus sti-*

ris ac triumviris praefecti sunt; quemadmodum contra cuilibet ex septem cohortibus vigilum sub Augusto, qui urbem in quatuordecim regiones divisit, duae regiones adtributae sunt.

§. 1. *Consules in Rostra escenderunt*] Ita Gronovius edidit, quum omnes antiquiores vulgarint, *ascenderunt*, quod tantum in uno Lov. 5. qui ubique editis adsentitur, inveni. *consederunt* est in Lov. 6. *conscenderunt* in Lov. 2. 3. Harl. et Mead. 1. *descenderunt* in Voss. et Lov. 1. quomodo saepe alibi librarii pro *escenderunt* scribere soliti fuere. *escenderunt* autem superfuisse videtur in Mead. 2. Lov. 4. et Gaertn. ex quibus nihil in excerptis notatum video, licet conlati sint cum editione eam lectionem praeferente. De hoc verbo v. ad 2, 28, 6. et 29, 11, 5. Paullo ante *divisis*, pro *dimissis*, perperam Gaertn. V. ad 37, 45, 19.

Quum sollemne carmen precationis, quod praefari, priusquam populum adloquantur, magistratus solent, peregisset consul, ita coepit] Pall. *quod fari, priusquam* etc. qui et τὸ *solent* omittunt. GEBH. *q. s. c. precationesque fari, p. p. alloquantur* (*alloquerentur* Voss.) *magistratus* (*magistratibus* Lov. 1. ea vox deest in Gaertn.) *peregisset* (*peregissent* Gaertn.) *consul ita coepit* Voss. Lovel. 1. et Gaertn. *q. s. c. precationis, quod fari solent, p. p. alloquantur magistratus, peregissent, consul tum coepit* Lov. 3. *q. s. c. precationesque, quas fari solent, p. p. alloquantur magistratus peregissent, consul ita coepit* Lov. 6. *solent* deest in Lov. 2. 4. Harl. et Mead. utroque. *fari* autem pro *praefari*, exhibent etiam Lov. 4. 5. Mead. uterque, Hearnii L. 1. et edd. vett. usque ad Moguntinos, qui *praefari* ex cod. suo admiserunt. Et recte. Supra 5, 41. *M. Fabio pontifice maximo praefante carmen.* Et ita *praefatio* 45, 5. *Quum omnis praefatio sacrorum eos, quibus non sunt purae manus, sacris arceat.* Suet. Claud. 25. *Cum regibus foedus in foro icit, porca caesa, ac vetere fecialium praefatione adhibita.* Plin. 7. H. Nat. 26. *Triumphi vero, quem duxit ante diem tertium Kalendas Octobres, M. Messala, M. Pisone consulibus, praefatio haec fuit.*

§. 2. *Nulli umquam concioni, Quirites, tam non solum apta*] Membranae, omisso τοῦ *tam*, legunt, *Nulli umquam concioni, Quirites, non solum apta.* Egregie. MOD. Libri omnes, *Nulli umquam concioni quidem tam non solum apta.* ubi tamen Modius elegantius censet abesse τὸ *tam*. GEBH. *quidem* etiam Voss. Lov. 1. 3. 5. 6. Mead. 2. Hearnii L. 1. et vett. edd. *equidem* Lov. 2. 4. Harl. Mead. 1. et Gaertn. Recte Aldus ejus loco *Quirites* ex cod. Moguntini mente adscivit. eodem vero Msto praeeunte etiam voculam *tam* delevi.

Quos colere, venerari, precarique majores vestri instituissent] *precari, venerarique* Lov. 6. *venerari, precari*, omissa particula

mulis, ad omne scelus et ad omnem libidinem agerent.
4 *Equidem, nec quid taceam, nec quatenus proloquar,*
invenio: si aliquid ignorabitis, ne locum neglegentiae
dem; si omnia nudavero, ne nimium terroris obfundam
5 *vobis, vereor. quidquid dixero, minus, quam pro atro-*
citate et magnitudine rei, dictum scitote esse. ut ad ca-
6 *vendum satis sit, dabitur opera a nobis. Bacchanalia*
tota jam pridem Italia, et nunc per urbem etiam multis
locis esse, non fama modo accepisse vos, sed crepitibus
etiam ululatibusque nocturnis, qui personant tota urbe,

copulante, Voss. Lov. 2. et Harl. quod satis stilum Livii sapit; qui saepius plura verba sine conjunctione proferre solet. Infra cap. 17. *Ne quis reciperet, celaret, ope ulla juvaret fugientes.* V. ad 2, 54, 4. 8, 33, 19. 9, 22, 6. 10, 21, 3. 22, 60, 10. 27, 43, 8. 28, 28, 9. aliisque locis. Tum *vestri* deest in Gaertn. *nostri* legunt Voss. Lovel. 2. 3. 5. 6. Harl. Mead. 1. et edd. vett. pro quo *vestri*, jubente cod. Mog. dedit Aldus, consentientibus reliquis scriptis. V. ad 34, 2, 2. Mox §. seq. *ad omne scelus, ad omnem libidinem*, omissa iterum conjunctione, Lovel. 6.

§. 4. *Nec quid taceam, nec quatenus proloquar*] *ne* pro *nec* priori loco Voss. posteriori Harl. praeferunt. *non quid taceam* Lov. 6. *nec qui taceam* Lov. 4. Mead. 2. et Gaertn. Tum *praeloquar* Voss. *loquar* Lov. 3. Sed *proloqui* supra 4, 2. *Audeat Canulejus in senatu proloqui, se delectum haberi prohibiturum.* 23, 5. *Molibus ex humanorum corporum strue faciendis, et (quod proloqui etiam piget) vesci humanis corporibus docendo.*

Locum neglegentiae dem: si omnia nudavero, ne nimium terroris obfundam vobis] *locum negligentiae; deinde si omnia* Voss. et Lovel. 2. ac 6. *locum negligentiae, dein si omnia* Lov. 3. Mead. 1. et Gaertn. Tum *effundam* Voss. Lov. 1. 2. 3. 5. 6. Harl. Mead. 1. et edd. vett. usque ad Moguntinos, qui *offundam* dedere; quod etiam superest in Lov. 4. et Mead. 2. Proxime accedit Gaertner. *offendam* perperam praeferens. De verbo *obfundere* v. ad 33, 7, 8. Tò *vobis* exsulat a Voss.

§. 6. *Non fama modo accepisse vos, sed crepitibus etiam ululatibusque*] *non fama solum* cod. Mog. *non fama modo vos accepisse* Gaertner. Tum *crepitibus, etiam ululatibus* Harl. *crepitibus et ululatibus* Lov. 2. *crepitibus ululatibusque* Gaertn. Si quid mutandum, mallem *strepitibus etiam ululatibusque.* Vide infra hoc cap. ad §. 9. Paullo ante *tota pridem Italia* Lov. 2. et Harl. Supra 3, 62. *Et ipsi, jam pridem avidi certaminis, procedunt.* Deinde *per urbem multis locis* Lov. 3. et Hearnii L. 1.

Ceterum, quae ea res sit] Libri omnes *quae haec res sit.* GEBH. Vulgatum Aldus auctoritate cod. Mog. admisit, quum antea ederetur *quae haec res sit*; quomodo legunt omnes nostri, nisi quod

legitimum rectorem multitudinis censebant debere esse. Quales primum nocturnos coetus, deinde promiscuos mulierum ac virorum, esse creditis? Si, quibus aetatibus initientur mares, sciatis, non misereat vos eorum solum, sed etiam pudeat. Hoc sacramento initiatos juvenes milites faciendos censetis, Quirites? iis ex obscoeno sacra- 12 13

exercitu comitiorum centuriatorum causa imperato egit Gruchius 1. de Comit. Rom. 3. pag. 1. 4. pag. 590. et Refutat. ad poster. disput. Sigonii cap. 53. accuratissime Gronov. 1. Observ. DUKER. *Majores nostri ne nos quidem* Lov. 3. 5. 6. Harl. et edd. ante Aldum, qui ex cod. Mog. *nostri* et *vos* recepit. V. ad 34, 2, Tum *exercitus auditus* Lov. 1. *exercitus editus* Lov. 3. *exercitus dictus* Voss. Lov. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii 1. et editiones usque ad Gruterum, cujus postrema recte *eductus* adoptavit. Saepissime scribae perperam haec verba commutarunt. V. ad 2, 55, 1. 3, 20, c. 41, 7. 4, 49, 9. c. 67, 9. 6, 7. 7, 39, 1. et saepe alibi. Similiter *dicere* et *ducere*. V. ad 43, 1.

Aut aliquis ex magistratibus ad contionem vocasset, forte temere coire voluerunt] Libri nostri multitudinis numero, *aut aliqui ex magistratibus ad contionem vocarunt, coire noluerunt.* GEBH. *aliqui* etc. *vocassent* etiam scripti nostri, et editi antiqui; pro quo *aliquis* etc. *vocasset* Aldus, cod. Mog. secutus, emendavit. Dein (* vel *forte* vel *temere* delendum esse censet Burm. ad Suet. Aug. 10. et quidem ambae voces) *forte temere* desunt in Mead. 2. sed junctas has voces Livio aliisque in deliciis fuisse, patet ex illis, quae notantur supra ad 10, 43, 12. Praeterea *noluerunt* Gronov. anno 1665. edidit, quod superest in multis codd. et edd. vett. Ejus loco Aldus ex cod. Mog. dedit *voluerunt*, quod usque ad Gronov. obtinuit. Neque aliter est in Lovel. 4. 6. Harl. Mead. 1. Gaertn. et Crevierii Victor. Lectio, quam Gronov. reduxit, videtur eo colore excusari posse, Livium duplicem negationem *ne vos quidem noluerunt* pro simplici adhibuisse. Alteram cod. Mog. auctoritate nisam praefero. Voces *nolo* et *volo* ob similitudinem literarum *n* et *u* in scriptura Longobardica saepissime confunduntur. V. ad 3, 15, 6. c. 40, 4. 4, 17, 5. c. 24, 8. c. 49, 16. 21, 50, 10. 37, 27, 3. ad Epit. Liv. 70. Gronov. 1. Obs. 15. pag. 126. et Bentl. ad Hor. 4, 4, 26. Eamdem ob caussam commutantur *notus* et *uotus*. V. ad 5, 13, 7. *index* et *iudex*. V. ad 5, 26, 6. *nonus* et *uonus*. V. ad 6, 39, 6. *canens* et *cauens*. V. ad 9, 9, 11. *nox* et *uox*. V. ad 5, 44, 6. *angere* et *augere*. V. ad 10, 14, 9. *nos* et *uos* V. ad 34, 2, 2. *enectus* et *euectus* V. ad 35, 11, 11. et similia multa. Mox vocula *et* deest in Lov. 3. in quo nec adparet τὸ *censebant*. Praeterea *esse debere* Lov. 2. Harl. et Mead. 1. sed *debere* omittitur in Voss.

§. 12. *Nocturnos coetus, deinde promiscuos mulierum ac virorum esse*] *nocturnos, deinde promiscuos mulierum ac virorum conventus esse* Voss. Sed *coetus* in hac re proprium est vocabulum. 3, 48,

14 *rio eductis arma committenda? hi, coöperti stupris s*
alienisque, pro pudicitia conjugum ac liberorum vestro
ferro decernent?

1 XVI. *Minus tamen esset, si flagitiis tantum effe*
nati forent, (ipsorum id magna ex parte dedecus era
a facinoribus manus; mentem a fraudibus abstinuisse
2 *Numquam tantum malum in republica fuit, nec ad pl*
res, nec ad plura pertinens. quidquid his annis libidi
quidquid fraude, quidquid scelere peccatum est, ex
3 *uno sacrario scitote ortum esse. Necdum omnia, in q*
conjuraverunt, edita facinora habent. adbuc privatis

1. *Nocte tota coetus in urbe factos esse.* Supra cap. 14. *Ne quid eae conjurationes coetusque nocturni fraudis inportarent.* Et iterum; *Servarentque, ne qui coetus nocturni fierent.* Ex ejus interpretatione nata est vox *conventus:* ex qua eadem caussa *convenire* pro *coire* in quibusdam codd. datum erat supra 3, 40, 7.

§. 13. *Non miseréat vos eorum solum, sed etiam pudeat*] *non misereatur* Lov. 3. in quo post id verbum multa folia deerant, usque ad cap. 49, 7. verba *non pro vano.* Deinde *sed pudeat*, omissa media voce, Lov. 2. et Harl. V. ad 2, 6, 1. Mox τὸ *Quirites* deest in Lovel. 2. 4. 6. et utroque Mead. quemadmodum sequens *iis* in Voss. et Lov. 1. Praeterea §. seq. *conjugum liberorumque* legit Lov. 6.

§. 1. *Ipsorum id magna ex parte dedecus erat*] *ipsorum magna ex parte dedecus erit* Lov. 1. *erit* etiam Voss. et Hearnii L. 1. *dedecus erat, a facinoribus manus, mentem a fraudibus non abstinuisse* Harl. *mentem et fraudibus abstinuissent* Voss.

§. 2. *Quidquid his annis libidinibus, quidquid fraude, quid*
scelere peccatum est] Sex pr
vocabula desunt in codd. nostr
Hearnii L. 1. et edd. antt. q
Aldus ex membranis fidissi
Mog. addidit. Ter repetita v
quidquid librariis fraudi fuit.
ad 9, 11, 11. Tum *scelere pat*
tum est Lov. 2. Supra 23, 8.
forte abesse, dum facinus pat
tur, malles. Sallust. Catil.
Eo die pessimum facinus patrat
foret. ubi vide Cortium. An
men unum testem audire satis
tum erit? Paullo ante voces
ad plures ob τοῦ *nec* repetitio
a dormitante librario omissa s
in Lov. 1. *nec ad praesens* caru
loco datum est in Mead. 1.

§. 3. *Necdum omnia, in quae co*
juraverunt] *Nec omnia* omnes n
stri, Hearnii L. 1. et priscae ed
Necdum Frob. anno 1535. dedi
Infra 43, 1. *Coloniam suam nove*
et infirmam, necdum satis mun
tam inter infestas nationes esse. V
ad 29, 11, 1. Tum *conjurarun*
Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. et Mead
ambo. Sed v. ad 8, 18, 13. Mo
et adhuc privatis noxiis Lovel. 1
Sed illud *et* natum est ex ultimi
literis praecedentis vocis *habit*

, quia nondum ad rempublicam obprimendam satis vi- m est, conjuratio sese inpia tenet. crescit et serpit tidie malum. jam majus est, quam ut capere id pri- a fortuna possit: ad summam rempublicam spectat.
4 *si praecavetis, Quirites, jam huic diurnae, legitime consule vocatae, par nocturna concio esse poterit. nunc vos singuli universos concionantes timent: jam, ubi dilapsi domos et in rura vestra eritis, illi coïerint, ultabunt de sua salute simul ac vestra pernicie: tum gulis vobis universi timendi erunt.*
5 *Optare igitur unus- isque vestrûm debet, ut bona mens suis omnibus fuerit.*

infra ad cap. 18, 8. *et adhuc atis noxis* Lovel. 6. V. ad 2, 10. *adhuc privatis noxis* Lov. *privatis noxiis* Harl. et Mead. Praeterea *ad po. Romanum op- ndum* cod. Mog. sollemni rum errore. V. ad 38, 58, 6.

escit et serpit quotidie] Cice- lib. 3. in Verr. [76.] *Ita ser- illud insitum in natura malum etudine peccandi libera, finem daciae statuere sibi ipse non sit.* At Naudaeanus *conserpit*. FR. GRON. *conserpit* etiam v. 2. Male. 34, 22. *Ne serpat ius contagio ejus mali.* 40, 19. *persecare novum praetorem, serperet iterum latius, Patres erunt.*

Quam capere id privata fortuna sit] Vetus lectio *quam ut cape*. GELEN. Lectio, quae ante lenium obtinuit, superest in nibus nostris et Hearnii L. 1. x *ad summam reipublicae* qui- n codd. et omnes edd. ante onov. qui *ad summam rempu- licam* legendum monuit ad 38, 9. Error itaque inde ortus it, quod per compendium scri- m fuerit *R P.* id autem quo u efferendum foret, librarius nescierit. Alia ejus erroris ex- empla v. ad 10, 37, 16.

§. 4. *Nisi praecavetis, Quirites*] *praecaveritis* Voss. Lovel. 1. 2. 6. Harl. Gaertn. et edd. Parm. Me- diol. anni 1480. Tarvis. utraque, et postea reliquae usque ad Al- dum; qui *praecavetis* dedit ex cod. Mog. Cum eo faciunt ex no- stris Lov. 4. 5. Mead. ambo, et edd. Camp. ac Rom. anni 1472.

Dilapsi domos et in rura vestra eritis, illi coïerint] *dilapsi domus* Voss. Lovel. 6. et Gaertn. V. ad 3, 29, 5. Tum *et rura* Voss. et Gaertn. Sed vide Perizon. ad Sanctii 4, 6. num. 4. Praeterea *illi coëgerint* Voss. et Lov. 1. *il- lico hi erint* Lov. 6. *illico coïerint* Lov. 5. et edd. vett. pro quo Al- dus *illi coïerint* vulgavit; neque aliter reliqui nostri, nisi quod *illa coïerint* sit in Harl. Mox *si- mul* deest in Voss.

§. 5. *Optare igitur unusquisque vestrûm debet, ut bona mens suis omnibus fuerit*] *unusquisque nostrûm* Lov. 4. Harl. et cod. Mog. V. ad 34, 2, 2. *unusquisque vestrumque* Voss. unde suspicio nasci pos- set, legendum esse *unusquisque ve-*

Si quem libido, si furor in illum gurgitem abripuit, [...] *lorum eum, cum quibus in omne flagitium et facinus* [...]
6 *juravit, non suum judicet esse. Ne quis etiam err*[...] *labatur, vestrûm quoque non sum securus. nihil enim* [...]
7 *speciem fallacius est, quam prava religio. Ubi Deor*[...] *numen praetenditur sceleribus, subit animum timor,* [...] *fraudibus humanis vindicandis divini juris aliquid in*[...] *tum violemus. Hac vos religione innumerabilia dec*[...] *pontificum, senatusconsulta, aruspicum denique respo*[...]
8 *liberant. Quoties hoc patrum avorumque aetate ne*[...] *tium est magistratibus datum, ut sacra externa fieri* [...] *tarent, sacrificulos vatesque foro, circo, urbe prob*[...] *rent, vaticinos libros conquirerent comburerentque,* [...]

strûm, Quirites, debet; quia librarii saepe vocem *Quirites* in *que* mutarunt. Verum vox illa modo praecessit. Ad alterum igitur scribarum errorem refero, quo saepe illud *que* perperam addidere. V. ad 41, 23, 6. Deinde *bona mens vestris omnibus* male Voss. His enim verbis indicat Livius, unicuique civium optandum esse, ne sui insanivérint, ut locum exponit Gronov. ad Senec. 4. Controv. 25. V. etiam Cl. Duker. ad Flori 2, 6, 20.

Si quem libido, si furor in illum gurgitem] Posterius *si* deest in Voss. Lov. 1. 2. 4. Harl. Mead. utroque, et Gaertn. Male. Supra 7, 13. *Sicubi loco cessum, si terga data hosti, si signa foede amissa objici nobis possent.* 27, 9. *Si ulla pietas, si memoria antiquae patriae esset.* Alia exempla vide ad 3, 17, 3. Mox *judicem esse* Voss. Lov. 1. Harl. Mead. 1. et Gaertn. *indicem esse* Lov. 2. τὸ *esse* omisit Frob. 1535. quod ed. Paris. anni 1573. revocavit, omnesque nostri tuentur.

§. 6. *Ne quis etiam errore la*[...]*tur vestrûm quoque, non sum* [...]*curus*] *quod*, pro *quoque*, le[...] Lov. 2. Harl. et Mead. 1. *qu*[...] Voss. Lovel. 2. 4. 5. 6. Mea[...] Gaertner. Hearnii L. 1. et [...] vett. pro quo Frob. anno 15[...] *quoque* recepit. Verum, ea [...]ctione admissa, interpunct[...] quae nunc obtinet, servari [...]quit. Illam igitur mutavi.

§. 7. *Ubi Deorum numen praet*[...]*ditur, celerius subit animum tim*[...] Lege *praetenditur sceleribus.* G[...]LEN. A Gelenio rejecta lec[...] superest in Voss. Lov. 2. 4. 5.[...] Harl. Mead. utroque, Gaert[...] et Hearnii L. 1. at recte *praet*[...]*ditur sceleribus* legunt Lov. 1. [...] Voss. in margine. Supra 3, 4[...] 1. *Legem declarare, quam Virg*[...]*nii amici postulationi suae praete*[...]*dant.* cap. 47, 5. *Quem decreto se*[...]*monem praetenderit.* 34, 3, 8. *Qu*[...] *honestum dictu saltem seditio*[...] *praetenditur.* 39, 28, 11. *Dec*[...] *legatorum decretum calumniae i*[...]*pudentissimae praetendit.* Cic. [...]

disciplinam sacrificandi, praeterquam more Roma-
aboleret? Judicabant enim prudentissimi viri om- 9
divini humanique juris, nihil aeque dissolvendae reli-
nis esse, quam ubi non patrio, sed externo ritu sacri-
retur. Haec vobis praedicenda ratus sum, ne qua 10
erstitio agitaret animos vestros, quum demolientes nos
cchanalia discutientesque nefarios coetus cerneretis.
nia, Diis propitiis volentibusque, ea faciemus: qui, 11
suum numen sceleribus libidinibusque contaminari
gne ferebant, ex occultis ea tenebris in lucem extra-
unt. nec patefieri, ut inpunita essent, sed ut vindi-
entur et obprimerentur, voluerunt. Senatus quaestio- 12
extra ordinem de ea re mihi collegaeque meo man-

ia. 6. *Hominis doctissimi no- tuis inmanibus et barbaris ibus praetendere.* Mox *aliquid* edd. princ. pro quo Fro- anno 1535. *immixtum* dedit, ipulantibus scriptis nostris. mam itaque syllabam secun- hauserat.

. 8. *Quoties hoc patrum avo- que aetate negotium est magi- atibus datum, ut sacra*] Hac de scribit lib. 4, [30.] et l. 25,] SIGON. Pall. *magistratibus tium est datum, uti sacra.* GEB- D. Similiter Lovel. 4. et d. ambo. *magistratibus nego- datum est, uti sacra* Lovel. et Harl. *uti sacra* etiam in Voss. v. 6. et Gaertn.

Foro, circo, urbe prohiberent, ticinos libros] Vide Torrent. Suet. Aug. 40. et ad Horat. Sat. 6, 113. De libris vatici- nis conquirendis dixit Livius 25, 7. et 12. Adde Suet. Aug. 31. Tacit. 6. Ann. 12. DUKER. *foro, circulo, urbe* Gaertn. *foro circa urbem* pejus Harl. et Mead.

1. Deinde *et acimos libros* Lov. 5. et ed. Camp. *et arcimos libros* Lov. 1. *et acinios libros* Lovel. 4. *echativos libros* Lov. 2. *echatimos libros* Lovel. 6. *heccatinos libros* Gaertn. *ethatinios libros* Voss. *etacinios libros* Harl. Mead. ambo, et reliquae edd. priscae, quarum nonnullae in margine conjiciunt legendum *ethnicos libros;* quod perperam Ascens. recepit in contextum, et recte Froben. anno 1531. in *vaticinos libros* mutavit. Eam enim veram lectionem esse, docent loca a Cel. Dukero ad h. loc. laudata.

§. 11. *Ut vindicarentur et obprimerentur, voluerunt*] *ut judicarentur* Harl. V. infra ad c. 47, 2. Voces *et opprimerentur* desunt in Harl. et Lovel. 2. Paullo ante *libidineque* Lov. 2.

§. 12. *Quaestionem extra ordinem de ea re mihi collegaeque meo mandavit*] *extra ordinem quaestionem* Lovel. 4. et Mead. 2. Tum *mihi de ea re* Harl. sed voces *de ea re* desunt in Lov. 2. Insuper *demandavit* Lov. 2. Harl. et Mead.

davit: nos, quae ipsis nobis agenda sunt, inpigre ex-
13 *quemur. Vigiliarum nocturnarum curam per urb*
minoribus magistratibus mandavimus. Vos quoque,
quum est, quae vestra munia sunt, quo quisque loco p
situs erit, quod imperabitur, inpigre praestare, et da
operam, ne quid fraude noxiorum periculi aut tumult
oriatur.

1 XVII. Recitari deinde senatusconsulta jusseru
indicique praemium proposuerunt, si quis quem
2 se deduxisset, nomenve absentis detulisset. *Qui n*
minatus profugisset, diem certam se finituros; ad qu
nisi citatus respondisset, absens damnaretur. si quis eoru

1. At reliqui recte *mandavit.* Nam supra dixit cap. 14. *Quaestionem deinde de Bacchanalibus sacrisque nocturnis extra ordinem consulibus mandant.* Mox *nos quae ipsi nobis* dederunt edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et aliae, pro quo Ascens. anno 1513. vulgavit *nos ipsi, quae nobis.* Sed recte Froben. anno 1535. *nos, quae ipsis nobis:* id enim probant omnes codd. nostri, et edd. principes. V. ad 2, 43, 4.

§. 13. *Quo quisque loco positus erit*] Lege *quo quisque loco positus erit*, non *quo quis loco.* GELEN. Ita etiam Moguntini se in membranis suis invenisse testati sunt; neque aliter praeferunt codd. nostri. Pariter *quas* pro *quaeque* male librarios dedisse, vidimus ad 5, 41, 5. Adde infra ad 42, 5, 10. et 44, 8, 3. *quis* pro *quisque.* V. ad 27, 35, 5. Mox *periculi ac tumultus* Harl.

§. 1. *Indicique praemium proposuerunt*] *posuerunt* Voss. Ita supra 29, 6. *Oppidani urbem habebant, victoribus praemium in medio positam.* 41, 23. *In Romanos odii regnum posuerat praemium.* Silius 4, 269. *Jam nunc tibi pr mia pono.* 16, 458.

— — *positisque accendit pect donis.*

Virg. 5. Aen. 292.

Invitat pretiis animos, et pr mia ponit.

et vers. 485.

Invitat, qui forte velit, et pr mia ponit.

Terent. Hecyr. 4, 2, 8. *Ut e me praemium esse positum piet scias.* Sall. Catil. 20. *Fortuna omnia victoribus praemium pos* Apul. 1. Metam. *Haec tibi merc posita est.* V. Cel. Burm. a Phaedr. 1, 14, 9. Nec aliter Gra ci utuntur verbo τιθέναι. und θέμα in Gloss. Labb. reddit *Praemium.* Ita enim, non *Pr oemium*, legendum esse, doc Kuhn. ad Polluc. 3. §. 153. Hi tamen unum testem audiendum, ejusque fide receptam scriptu ram mutandam esse, non judico. Nam, et *proponere* proprium in hac re verbum esse, vidimus ad Livii 21, 45, 7.

tum extra terram Italiam essent, nominaretur, ei *iorem diem daturos, si venire ad caussam dicendam* *llet.* Edixerunt deinde, *ne quis quid fugae caussa* 3
ndidisse, neve emisse vellet: ne quis reciperet, celaret, *e ulla juvaret fugientes.* Concione dimissa, terror 4
gnus urbe tota fuit: nec moenibus se tantum ur-s aut finibus Romanis continuit; sed passim per am Italiam, literis hospitum de senatusconsulto, concione, et edicto consulum acceptis, trepida-coeptum est. Multi ea nocte, quae diem insecu- 5
est, quo in concione res palam facta est, custo-s circa portas positis, fugientes a triumviris com-

omenve de absentibus detulis-, qui nominatus profugisset] Le-*omenve absentis detulisset*, non *sentibus.* GELEN. Pal. prior *praesentibus detul.* Vet. ed. *no-que de absentibus detul.* Statim *l. diem se certam finituros.* BH. Vera est lectio a Gelenio tituta, quae etiam in quibus-m meorum codd. superest. Sed *menve absentibus detulisset* prae-ant Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. dem genere erroris, de quo tum est ad 22, 8, 7. in eo au-m quum sensus deesset, alii fe-unt *de absentibus*, quod super-t in Lovel. 5. et omnibus edd. vett. alii pro *absentibus* sive *ap-sentibus* minima mutatione fece-runt *a psentibus*, id est *a praesen-tibus*, ut legunt Pal. Gebhardi, ex meis Harl. ac Mead. ambo. *omenve* constanter omnes scri-pti. Mox *diem certam finituros* Lov. 5. et edd. vett. Aldus addi-ta voce ex cod. Mog. emenda-vit *diem certam se finituros*; ne-que aliter codd. nostri reliqui, nisi quod voce trajecta legant *diem se certam.* Ceterum Crevier. aliter locum distinguendum, ac legendum putavit *detulisset. Qui nominatus.* Idem etiam Cl. Dukero visum fuit; quorum judicium secutus sum.

§. 2. *Si quis eorum, qui tum extra terram Italiam essent*] *extra Italiam* Lov. 1. 2. 6. et Harl. Male. V. ad 25, 7, 4. Dein *esse* Mead. 1. *esset* Voss. Lovel. 1. 5. Harl. Mead. 2. Gaertner. et edd. vett. pro quo recte Frob. 1535. dedit *essent*, quod firmant reliqui codd. Mox *ei laxiorem se diem* Lov. 5. et edd. principes. *ei se laxiorem diem* proximae. Sed pronomen Frob. anno 1535. omisit; quod et in reliquis scriptis deest. Praeterea *latiorem* Lovel. 2. et Harl. Solent *latus* et *laxus* a librariis commutari. V. ad 10, 5, 6. Gronov. ad 24, 2, 9. et Bentl. ad Hor. Art. Poët. 209. Tandem *daturum diem* Harl. *daturos diem* Lov. 2. 4. et Mead. ambo. Mox *velit* Lovel. 6.

§. 4. *Terror magnus urbe tota fuit*] *magnus terror tota urbe fuit* Lov. 2. et Harl. *magnus terror* etiam Lov. 4. et Mead. ambo. *tota urbe* autem Gaertn. Mox *nec moenibus tantum se urbis* Harl.

davit: nos, quae ipsis nobis agenda sunt, inpigre ex-
13 *quemur. Vigiliarum nocturnarum curam per urb- minoribus magistratibus mandavimus. Vos quoque, a- quum est, quae vestra munia sunt, quo quisque loco p- situs erit, quod imperabitur, inpigre praestare, et d- operam, ne quid fraude noxiorum periculi aut tumult- oriatur.*

1 XVII. Recitari deinde senatusconsulta jusseru- indicique praemium proposuerunt, si quis quem
2 se deduxisset, nomenve absentis detulisset. *Qui n- minatus profugisset, diem certam se finituros; ad qu- nisi citatus respondisset, absens damnaretur. si quis eoru-*

1. At reliqui recte *mandavit.* Nam supra dixit cap. 14. *Quaestionem deinde de Bacchanalibus sacrisque nocturnis extra ordinem consulibus mandant.* Mox *nos quae ipsi nobis* dederunt edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et aliae, pro quo Ascens. anno 1513. vulgavit *nos ipsi, quae nobis.* Sed recte Froben. anno 1535. *nos, quae ipsis nobis:* id enim probant omnes codd. nostri, et edd. principes. V. ad 2, 43, 4.

§. 13. *Quo quisque loco positus erit*] Lege *quo quisque loco positus erit*, non *quo quis loco.* GELEN. Ita etiam Moguntini se in membranis suis invenisse testati sunt; neque aliter praeferunt codd. nostri. Pariter *quae* pro *quaeque* male librarios dedisse, vidimus ad 5, 41, 5. Adde infra ad 42, 5, 10. et 44, 8, 3. *quis* pro *quisque.* V. ad 27, 35, 5. Mox *periculi ac tumultus* Harl.

§. 1. *Indicique praemium proposuerunt*] *posuerunt* Voss. Ita supra 29, 6. *Oppidani urbem habebant, victoribus praemium in medio positam.* 41, 23. *In Romanos odii regnum posuerat praemium.* Silius 4, 269. *Jam nunc tibi praemia pono.* 16, 458.

— — *positisque accendit pecto- donis.*

Virg. 5. Aen. 292.

Invitat pretiis animos, et pr- mia ponit.

et vers. 485.

Invitat, qui forte velit, et pr- mia ponit.

Terent. Hecyr. 4, 2, 8. *Ut a- me praemium esse positum piet- scias.* Sall. Catil. 20. *Fortuna o- omnia victoribus praemium pos-* Apul. 1. Metam. *Haec tibi merc- posita est.* V. Cel. Burm. ad Phaedr. 1, 14, 9. Nec aliter Grae- ci utuntur verbo τιθέναι. unde θέμα in Gloss. Labb. redditur *Praemium.* Ita enim, non *Pro- oemium*, legendum esse, docuit Kuhn. ad Polluc. 3. §. 153. Hic tamen unum testem audiendum, ejusque fide receptam scripturam mutandam esse, non judico. Nam, et *proponere* proprium in hac re verbum esse, vidimus ad Livii 21, 45, 7.

tum extra terram Italiam essent, nominaretur, ei *iorem diem daturos, si venire ad caussam dicendam* *let.* Edixerunt deinde, *ne quis quid fugae caussa* 3
didisse, neve emisse vellet: ne quis reciperet, celaret, *ulla juvaret fugientes.* Concione dimissa, terror 4
gnus urbe tota fuit: nec moenibus se tantum ur- aut finibus Romanis continuit; sed passim per m Italiam, literis hospitum de senatusconsulto, concione, et edicto consulum acceptis, trepida- coeptum est. Multi ea nocte, quae diem insecu- 5
est, quo in concione res palam facta est, custo- circa portas positis, fugientes a triumviris com-

omenve de absentibus detulis- qui nominatus profugisset] Le- *omenve absentis detulisset*, non *bsentibus.* GELEN. Pal. prior *aesentibus detul.* Vet. ed. *no- que de absentibus detul.* Statim *. diem se certam finituros.* BH. Vera est lectio a Gelenio ituta, quae etiam in quibus- meorum codd. superest. Sed *nve absentibus detulisset* prae- nt Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. dem genere erroris, de quo m est ad 22, 8, 7. in eo au- quum sensus deesset, alii fe- nt *de absentibus*, quod super- la Lovel. 5. et omnibus edd. alii pro *absentibus* sive *ap- tibus* minima mutatione fece- nt *a psentibus*, id est *a praesen- s*, ut legunt Pal. Gebhardi, ex meis Harl. ac Mead. ambo. *menve* constanter omnes scri- i. Mox *diem certam finituros* v. 5. et edd. vett. Aldus addi- voce ex cod. Mog. emenda- it *diem certam se finituros*; ne- que aliter codd. nostri reliqui, ni quod voce trajecta legant *diem se certam.* Ceterum Crevier. liter locum distinguendum, ac legendum putavit *detulisset. Qui nominatus.* Idem etiam Cl. Dukero visum fuit; quorum judicium secutus sum.

§. 2. *Si quis eorum, qui tum extra terram Italiam essent*] *extra Italiam* Lov. 1. 2. 6. et Harl. Male. V. ad 25, 7, 4. Dein *esse* Mead. 1. *esset* Voss. Lovel. 1. 5. Harl. Mead. 2. Gaertner. et edd. vett. pro quo recte Frob. 1535. dedit *essent*, quod firmant reliqui codd. Mox *ei laxiorem se diem* Lov. 5. et edd. principes. *ei se laxiorem diem* proximae. Sed pronomen Frob. anno 1535. omisit; quod et in reliquis scriptis deest. Praeterea *latiorem* Lovel. 2. et Harl. Solent *latus* et *laxus* a librariis commutari. V. ad 10, 5, 6. Gronov. ad 24, 2, 9. et Bentl. ad Hor. Art. Poët. 209. Tandem *daturum diem* Harl. *daturos diem* Lov. 2. 4. et Mead. ambo. Mox *velit* Lovel. 6.

§. 4. *Terror magnus urbe tota fuit*] *magnus terror tota urbe fuit* Lov. 2. et Harl. *magnus terror* etiam Lov. 4. et Mead. ambo. *tota urbe* autem Gaertn. Mox *nec moenibus tantum se urbis* Harl.

prehensi et reducti sunt: multorum nomina dela quidam ex iis viri feminaeque mortem sibi consc
6 verunt. Conjuraſſe supra septem millia virorum mulierum dicebantur. capita autem conjuratio
con-

§. 5. *Multorum delata quidem nomina, ex iis viri*] Incorruptior lectio *multorum delata nomina, quidam ex iis viri.* GELEN. *multorum quidem nomina delata* Lov. 1. *multorum delata quidem nomina* Voſſ. Lov. 5. 6. et Gaertn. *multorum nomina delata quidem; ex iis* Lov. 4. et Mead. 2. Quamvis autem Gelen. mutandum monuerit *multorum delata nomina; quidam ex iis*, Frob. tamen, qui editionem anni 1535. ex ejus mente interpolavit, edidit *multorum nomina delata; quidam ex iis.* Et ita praeferunt Lov. 2. Harl. et Mead. 1. Solent voces *quidem* et *quidam* paſſim confundi. V. ad 1, 50, 3. c. 51, 7. c. 57, 5. 2, 20, 3. 3, 7, 2. 7, 8, 6. c. 14, 6. c. 17, 3. 8, 21, 5. c. 39, 11. 9, 6, 9. c. 26, 15. c. 44, 15. 10, 38, 11. et multis aliis locis. Paullo ante *circa portam* Lov. 1. 6. et Voſſ. Deinde *a triumviris compressi* Lovel. 4. et Mead. 2. V. ad 30, 10, 5.

§. 6. *Conjuraſſe supra septem millia virorum*] *Conspiraſſe* Lov. 5. et edd. vett. cujus loco Aldus ex cod. Mog. *Conjurasse* emendavit. Cum eo faciunt reliqui codd. noſtri. Infra cap. seq. *Precationes fecerant, in quibus nefanda conjuratio in omne facinus ac libidinem continebatur.* Verba autem *conjurare* et *conspirare* commutantur etiam supra 8, 3, 3. Praeterea *supra decem millia* legit Lovel. 1. Mox *capita autem conjurationis dicebantur, et satis conſtabat eſſe* Lov. 6.

M. et L. Catinios de plebe Romana] Vet. lib. *M. et Catinium.* Hinc ego *M. et C. Atinios*, supra. *Plebejus homo* dicitur, e gente plebeja eſt, id eſt, patricia: *de plebe* autem is, non eſt e senatorio ordine. GON. Pall. *M. Cacinios de pl Romana.* GEBH. Placet Sig conjectura: nam non modo p mae editiones *M. Catinium;* et Voſſ. *M. Catinios;* hoc *M. et C. Atinios.* J. FR. GRO Si hoc eſt discrimen inter ho nes *plebejos*, et *de plebe*, seq tur primo, omnes *plebejos*, id non patricios, etiam *de pl* fuiſſe, quo tempore nondum quam patricii, senatores era deinde, poſtquam ex plebe q que senatores legi coeperu omnes senatores, qui non er patricii, homines *plebejos* quid sed non *de plebe* fuiſſe. Illud cile admitti, hoc multis locis vii refelli poteſt. Nam poſtqu plebs in senatum et ad hono admiſſa fuit, omnes non m senatores, verum etiam magi tus non patriciae gentis, *ex de plebe* eſſe dicti sunt. C. Li nius Calvus vetus senator prim *ex plebe* tribunus militum co pot. Liv. 5, 12. 6, 37. C. Licini magiſter equitum *de plebe.* 6, Q. Publilius Philo praetor p mus *de plebe.* 8, 15. L. Sexti *de plebe* primus consul. 6, 42. Marcius Rutilus dictator et ce sor primus *de plebe.* 7, 17. et 8. Hi omnes ergo et *plebeji de plebe*, et senatorii ordinis fu runt. Sed interdum aliter dicu tur *plebis* et *de plebe homines*, ne pe, tenues et infimi civium eo genere, quae plebs urba

ſtabat eſſe, M. et C. Atinios de plebe Romana, Faliscum L. Opiternium, et Minium Cerrinium ...panum: ab his omnia facinora et flagitia orta: 7
... maximos sacerdotes conditoresque ejus sacri es... Data opera eſt, ut primo quoque tempore com-

...batur, in qua erant opifices, ...ces, apparitores magiſtra..., aliique humiles et obscu... ...ves. Liv. 2, 55. *Quatuor et ...i lictores apparere consulibus, ... ipsos plebis homines.* 3, 14. *...qui plebis homines.* 8, 33. *Nec ...quemquam, ne plebis quidem ...em, non centurionem, mili... violatum.* 5, 32. *M. Caedi... de plebe quum nunciasset tri... militum, se vocem audivis... Gallos adventare, id propter ...oris humilitatem spretum eſt.* ... cap. 39. *De plebe multitu...* et cap. 40. *L. Albinius de ple... Romana homo.* Ovid. 1. Am. ...

...n, si pulsassem minimum de
plebe Quiritem,
Plecterer?

...t. Aug. 51. *Junium Novatum ...Cassium Patavinum e plebe ho...s.* Et Claud. 13. *E plebe ho... deprehensus eſt.* DUKER. *M. ...inium* Lov. 2. 5. 6. Harl. Mead. ...bo, et edd. Camp. Rom. an... 1472. ac Parm. *M. Catanium ...pore* proximae. *M. Catinios ...v.* 1. *M. Cacinios* Lov. 4. *tres ...tinios* Gaertn. *M et L. Catinios ...d.* Mog. quod Aldus recepit, ... Sigonius, probantibus Gro...vio ac Crevierio, in *M. et C. Atinios* mutavit, praenomen no...mini gentili perperam cohaesis... judicans. V. ad 38, 35. 2. Co...gita, num propter cod. Mog. au...ctoritatem legendum sit *M. et L. ...t C. Atinios.*

A. Faliscum, L. Opiternium, et Minium Cerrinium] Incorrupta le...ctio non eſt *A. Faliscum*, sed *Faliscum L. Opiternium.* GELEN. Pall. *ut Faliscum L. Opitemium.* alter tamen *L. Opiternium.* GEBH. Tolle diſtinctionem [minorem poſt *Faliscum*,] quae doctum virum [Casp. Barthium] in magnum errorem conjecit. Legendum puto, inquit, *Sex. Faliscum*, ne ei suum praenomen nebuloni desit, ad lib. 4. Theb. Statii vers. 397. At *Faliscus* hic non eſt nebulonis nomen, sed patriae ejus. Sunt Atinii Roma, Opiternius Faleriis, Cerrinius Capua oriundi. J. FR. GRON. *ut Faliscum* Lov. 1. *ut Faliscum* Lov 4. In eodem, in quo Barthius, errore fuerunt quidam librarii, credentes *Faliscum* non patrium, sed proprium hominis nomen eſſe. Hinc *M. Faliscum* datum in Voſſ. et Gaertn. *A. Faliscum* in Lov. 5. et Mead. 2. Ex Gelenio quidem colligi nequit, eum copulam *et*, pro *A.* praenomine, in cod. suo inveniſſe, id tamen credibile eſt, partim quia Frob. anno 1535. ex mente ejus edidit *et Faliscum L. Opiternium*, partim quia ita praeferunt ex noſtris Lov. 2. 6. Harl. et Mead. 1. Minorem diſtinctionem poſt *Faliscum*, quae Barthio fraudi fuit, primus addidit Modius in ed. Francof. anni 1588. Praeterea Gronov. 4. Obs. 4. pag. 48. teſtatur, se in cod. Petav. inveniſſe *Nirroium Cerrinium*, idque proxime accedere ad *Ninnium*; quomodo scribendum exiſtimat. V. ad cap. 13, 9. Noſtri nihil mutant, nisi quod *Mimium Cerrinium* legat Lov. 2. *Minium Cerinium* Lov. 6. et Gaertn.

prehenderentur. Adducti ad consules, fassique se, nullam moram judicio fecerunt.

1 XVIII. Ceterum tanta fuga ex urbe facta er ut, quia multis actiones et res peribant, coger tur praetores T. Maenius et M. Licinius per senat res in diem trigesimum differre, donec quaestio

2 a consulibus perficerentur. Eadem solitudo, q Romae non respondebant, nec inveniebantur, q rum nomina delata erant, coëgit consules circa ra proficisci, ibique quaerere et judicia exerce

3 Qui tantum initiati erant, et ex carmine sacro, pr

§. 7. *Datam operam esse, ut primo quoque tempore comprehenderentur*] Ita habent vetustiores codices quidam, in aliis tamen asterisco notata. Quidam emendarunt *Data opera est.* Quod si ex vetusto codice fecerunt, perplacet. Sin, qua nunc plerique omnia audent, propria temeritate, male eis precandum. Ingentem enim fenestram aperiunt ad audacter corrumpendos authores, cum alioqui diligentius inspecta fuissent vetera exemplaria. GLAREAN. *Datam operam esse, ut* Voss. Lov. 1. 5. 6. Gaertn. Hearnii L. 1. et priscae edd. pro quo Frob. anno 1531. *Data opera est, ut* emendavit. Illa quidem lectio in nullo mihi codice obvenit, ei tamen proxima *Data opera, ut* in Lov. 2. 4. Harl. et Mead. utroque. Paullo ante *eos maxime sacerdotes* Voss. et Lov. 2.

Adducti ad consules, fassique de se, nullam moram judicio fecerunt] *ad consulem* Lovel. 1. 2. 4. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. et editiones, postrema Gruteri priores; nisi quod quaedam earum per compendium dederint *ad cos.* quod ipsum erro-ri caussam dedisse videtur. ad 10, 10, 2. Deinde *indicio* vel. 1. 4. Harlej. Mead. am Gaertn. et cod. Mog. Passim voces commutari vidimus a 39, 5. utraque lectione junct *judicio* praefert Voss. V. a 44, 4. Pari modo quidam c supra 2, 52, 8. exhibent *pr in judicium*; quorum librari dicare voluerunt, se partim *fuit indicium*, partim, quae ra est scriptura, *profuit judi* in codd. suis invenisse.

§. 1. *Multae sationes et res bant*] Ridiculum erratum. *multis actiones et res peribant.* LEN. *multae santiones*, vel *ctiones* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. H Mead. 1. et Gaertn. *multae s nes*, ut ante Gelenium edebatu Lov. 5. et Mead. 2. Paullo an *tanta fuga ex urbe fuit* Gaertne

Per senatum res in diem trige mum differre] Nisi scripsit, plerumque loqui solent, *profe re.* J. FR. GRON. Cic. tam *dilatum vadimonium* dixit p Quinct. 5. Insuper *res exsul* ab Harl. et Mead. 2. Male, monet Gronov. ad 2, 18, 2. E rum tamen codd. posterior

te verba sacerdote, precationes fecerant, in qui-
s nefanda conjuratio in omne facinus ac libidinem
ntinebatur, nec earum rerum ullam, in quas ju-
jurando obligati erant, in se aut alios admiserant,
s in vinculis relinquebant: qui ſtupris aut caedi- 4
s violati erant, qui falsis teſtimoniis, signis ad-
erinis, subjectione teſtamentorum, fraudibus aliis
ntaminati, eos capitali poena adficiebant. Plures 5
cati, quam in vincula conjecti sunt. magna vis
utraque cauſſa virorum mulierumque fuit. Mulie- 6
s damnatas cognatis, aut in quorum manu eſſent,

rgine exhibet *rem per senatum*. *per senatum rem* Lovel. 5. et . vett. pro quo Frob. anno . vulgavit *per senatum res*, cinentibus ceteris meis.

§. 2. *Quia Romae non respondent*] Pall. *possidebant*. Vet. ed. *Romae non possidebant*. GEBARD. *qua Romae non possidebant* Lov. 5. et ed. Camp. *quia Romae possidebant* reliqui Mſti, et . ante Aldum; qui *respondebant* fide codicis Mog. vindicavit. Mox *circa proficisci*, *ibi quaerere* Lov. 5. et ed. Camp. *ibi quaerere* etiam ceterae edd. ante Aldum. Sed copulativa *que* interjecta erat a prima syllaba vocis sequentis. V. ad 41, 2, 11.

§. 3. *Et ex carmine sacro, praeeunte verba sacerdote*] *et examine sacro* Voſſ. Male. *Carmen* eſt formula sollemnibus verbis concepta. 10, 41, 3. *Dira exsecratio, ac furiale carmen, deteſtandae familiae ſtirpique compositum*. 31, 17, 9. *Se facinus perpetraturos, praeeuntibus exsecrabile carmen sacerdotibus, jurejurando adacti*. 39, 15, 1. *Quum sollemne carmen praefationis, quod praefari, priusquam populum adloquantur, magiſtratus solent*, *peregisset consul*. V. etiam ad 1, 26, 6. Tria ultima verba nulli Mſtorum meorum, nec vett. edd. nec etiam Hearnii L. 1. agnoscunt. Aldus ex cod. Mog. inseruit. De locutione *praeire verba* v. ad 8, 9, 4.

Nec earum rerum ullam rem in quas] Pall. *nec earum rerum ullam, in quas*, omiſſo illo *rem*. GEBH. Scripti omnes τὸ *rem* ignorant, ut superius indicatum. J. FR. GRON. V. Gronov. ad 2, 18, 2. ubi τὸ *rem* in tribus tantum membranaceis deeſſe teſtatur. Sane deeſt quidem in quibusdam etiam meorum; sed vocem illam servant Voſſ. Lov. 1. 5. 6. Gaertner. et Hearnii L. 1. Servat etiam cod. Mog. sed errore librarii exhibens *nec earum rerum ulla res*. Considerandum igitur, an prisca lectio servanda sit. V. ad Liv. Epit. 115. Mox *in se aut in alios* Voſſ. Lovel 1. 4. et Gaertn. quod Livianum eſſe, docuimus ad 6, 28, 6.

§. 4. *Qui ſtupris aut caedibus violati erant*] Vide, ut id verbi *violati* accipiat, quasi dicas inquinati, et qui alios violarint: nisi quis corruptum putet locum.

tradebant, ut ipsi in privato animadverterent in e... si nemo erat idoneus supplicii exactor, in publ...
7 animadvertebatur. Datum deinde consulibus neg... tium est, ut omnia Bacchanalia Romae primum, d... inde per totam Italiam, diruerent; extra quam si q...
8 ibi vetusta ara aut signum consecratum esset. in ...

Sed sunt talia etiam apud Sallustium. GLAR. *violati stupris* erant, quae vel ipsi passi erant, vel aliis intulerant. Ita Lucretia a Tarquinio stuprata marito fatetur supra 1, 58. *Corpus est tantum violatum, animus insons.* At *caedibus violati* erant, qui alterum interfecerant. Supra 25, 18. *Ne hospitali caede dextram violet.* Mox *qui falsis testimoniis, qui signis adulterinis* Lov. 6.

§. 6. *Mulieres damnatas cognatis, aut in quorum manu*] Quae ad hunc locum notarat Modius, delevi; quia legi possunt apud Lipsium ad Taciti 2. Ann. 50. Ceterum *in quorum manibus* Voss. et Gaertn. Mox *ipsi privato animadverterent in eas* Lov. 6. Sed praepositionem *I*, vel *in*, hausit praecedentis vocis litera finalis. V. ad 37, 41, 8. Supra 9, 7, 12. *Consules, in privato abditi, nihil pro magistratu agere.*

§. 7. *Extra quam sicubi vetusta ara*] Quidam emendarunt hunc locum, pro *sicubi* ponentes *si qua ibi:* quod mihi quidem placeret, si *ubi*, non *ibi*, reposuissent: quanquam cum nemine ea de re contendero. GLAR. Moguntini sunt, qui *si qua ibi* ex cod. suo receperunt: cum quo faciunt Voss. Lovel. 1. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *si qua*, vel *si quae ubi* Lov. 2. 5. et edd. vett. *sicubi* primus Ascens. anno 1513. Sed *ibi* est in Bacchanalibus. *Extra* est praeter, *extra quam* praeterquam. Supra 26, 34, 3. *Ipsos liberosque eorum et conjuges* ... *dendas, extra filias, quae enup*... *sent.* 38, 38, 9. *Neve navigato* ... *ca Calycadnum, aut Sarpedo*... *promontoria; extra quam, si* ... *navis pecuniam, stipendium,* ... *legatos, aut obsides portabit.* ... de Briss. de Form. 5, 404.

§. 8. *Senatusconsulto cautum*... Senatusconsultum illud hodie... huc superest, quod ex tabula... nea descriptum edidit Gron... post praefat. Cicer. et dei... Fabrett. in Inscript. pag. 4... Quum vero alterum ab altero... nonnullis literarum apicibus d... ferret, denuo edidit, et, lecti... num varietatibus diligenter ... notatis, quorumdam verbor... explicationem addidit Hearni... ad finem Livii tom. 6. pag. ... Idem senatusconsultum ex Fa... bretto descripsit Scipio Maffae... in Histor. art. Diplom. pag. 1... et aliquot conjecturis inlustravi... Postea vir Ampliss. Corn. va... Bynkersh. Curiae supremae Hol... landorum ac Zelandorum prae... ses dignissimus, ejusque aeter... num decus, illud dissertation... de Relig. Peregr. quae exstat in... ter opuscula, inseruit, et pag. 259. notis inlustravit. Ultimo lo... co idem hoc monumentum, de... nuo ad ipsam tabulam diligen... tissime exactum, notis exposui... Matth. Aegyptius Neapoli anno 1729. Pleraque haec in appen... dice Liviana recudi curavi.

Ne qua Bacchanalia Romae, ne... ve in Italia essent] *Roma, ne i*...

...um deinde senatusconsulto cautum est, *Ne qua ...bacchanalia Romae, neve in Italia essent. si quis tale ...rum sollemne et necessarium duceret, nec sine religio...et piaculo se id omittere posse, apud praetorem urba...m profiteretur, praetor senatum consuleret. si ei per-* 9 *...sum esset, quum in senatu centum non minus essent,*

...Voss. *Romae, ne in Italia* ... 1. *Romae, vel in Italia* Hear... L. 1. *Romae, nen in Italia* ... 4. 5. Harl. Mead. ambo, et ... vett. *Romae, neve in Italia* ...ituit Aldus, neque aliter ... 2. 6. et Gaertn.

...cessarium duceret, nec sine re...ne] et nec sine religione omnes ...d. nostri, Hearnii L. 1. et ... ante Ascens. qui primus ... 1513. voculam *et* omisit: ...e etiam errore scribarum ex ...is literis vocis praeceden... repetita est. Alia exempla v. ..., 5, 8. c. 12, 2. c. 15, 2. 3, ...8. 4, 7, 7. c. 59, 11. 5, 50, 5. ...8, 3. 7, 4, 5. c. 37, 11. 9, 16, ... 19, 6. c. 22, 6. c. 23, 6. c. ... 1. c. 37, 5. et saepissime ali... Adde Cort. ad Plinii 5. Ep. ... 2. Additur etiam haec vocula ... vocem, quae desinit literis ..., sive *ent.* V. ad 2, 30, 13. Si...militer intercipitur etiam *τὸ et* ...voce praecedente, quae finitur ...ris *it*, vel *ent.* V. ad 35, 41, 7.

Se id dimittere posse] Lege *se id ...mittere posse.* GELEN. *se dimit...re* omnes nostri, Hearnii L. 1. ... edd. vett. pro quo Aldus ex ...og. cod. *se id dimittere* vulga...it.

Apud praetorem urbanum profi...retur] Ita Aldus ex cod. Mog. ...ntea edebatur *apud praetorem ...t profiteretur*, quod servant Lov. ... 4. 5. Mead. 2. et Gaertn. *aput ...raetorem ubi profiteretur* Hearnii ... 1. cujus scriba *uti profiteretur* dare voluisse videtur. *aut praetorem ut profiteretur* Mead. 1. unde credi posset, forte legendum esse *ad praetorem*. Saepe enim *aut* et *ad* commutantur. V. ad 6, 3, 6. 39, 34, 4. et Nic. Heins. ad Nas. 3. Fast. 238. *ad* autem usurpari pro apud, Livio est familiarissimum. V. ad 7, 7, 4. *apud praetorem profiteretur* Voss. Lov. 1. et Harl. similiter etiam dare voluit scriba Lov. 6. nisi quod *populum R.* pro *praetorem* dederit, de quo errore v. ad 31, 10, 4. At vox *urbanum* omitti nequit. Expresse enim in senatusconsulto cautum fuit, *u t e i. a d. p r. u r b a n u m. R o m a m. v e n i r e t.*

§. 9. *Senatum consuleret, si ei permissum esset*] *ei* intelligo, qui tale sacrum sollemne et necessarium duceret, nec sine religione et piaculo se id omittere posse. Id ideo moneo, quod videam, Zamosc. 2. de Senat. Rom. 9. verba haec ita accepisse, quasi foret, si praetori permissum esset senatum consulere.

Quum in senatu centum non minus essent] Dudum ostenderunt viri docti ex Festo v. *Numera*, ex Livio 38, 44. 39, 4. et aliis scriptoribus antiquis, non potuisse fieri senatusconsultum, nisi certus adfuisset senatorum numerus. Sed, quo numero eos adesse oportuerit ad faciendum SCtum, non satis constat. Legi possunt, quae de ea re tradiderunt Manutius de Senatu Rom. cap. 10. et ad Cicer. 1. Epist. famil. 9. et

ita id sacrum faceret, dum ne plus quinque sacrificio in-teressent, neu qua pecunia communis, neu quis magi[ster] sacrorum, aut sacerdos esset.

1 XIX. Aliud deinde huic conjunctum, referen[te] Q. Marcio consule, senatusconsultum factum e[st]: *Ut de iis, quos pro indicibus consules habuissent, integ*

Sigon. sub nomine Zamoscii de Senat. Rom. 2, 5. et 2. de Ant. jur. civ. Rom. 2. cujus sententia probabilis est. Quod Turneb. 30. Advers. 25. scribit, auctore Livio, ut SCtum fieret, saltem centum senatores in curia esse debuisse, benigne interpretandum est, eum de hac aetate dictum voluisse. Nam nemo dubitare potest, eum scivisse, deinde majorem numerum requisitum fuisse. DUKER. *non minus esset* Harl. et Mead. 1. In ipso senatusconsulto aliquoties haec formula obcurrit, *dum. ne. minus. senatoribus. c. adesent.* Hinc etiam hoc loco *dum in senatu* legendum conjicit Aegypt. pag. 133. An insuper legendum *ne minus?* de quo vide ad 38, 24, 5.

Dum ne plures, quam quinque, sacrificio adessent] Lege *dum ne plus quinque*, elegantius quam *plures quam quinque.* GELEN. Libri nostri *dum ne plus, quam qui sacrificio essent.* GEBH. Similiter Lovel. 1. 2. 4. 5. 6. Mead. ambo, Gaertn. et edd. principes. *dum ne plus quam sacrificio essent* Harl. *dum ne plus quam qui sacrificio interessent* Voss. *essent*, pro *interessent*, etiam Hearnii L. 1. *dum ne plus quam quinque qui sacrificio essent* Mediolani datum est anno 1505. *dum ne plures sacrificio adessent* ab Ascensio anno 1513. Quum autem interim Moguntini in cod. suo invenissent *dum ne plus quinque sacrificio interessent*, ipsi in contextum rece-perunt *dum ne plures, quam qu[in]que, sacrificio adessent*; Aldus [d]*ne plures, quam quinque sacrif*[icio] *interessent*; Frob. anno 1535. [...] mente Gelenii lectionem c[...] Moguntini. In ipso SCto ve[...] ita concipiuntur: *Censue*[...] *homines. plous. v. oinuors*[...] *virei. atque. mulieres.* [...] *cra. ne. quisquam. feci*[...] *velet. neve. inter. ibei.* [...] *rei. plous. duobus. mul*[...] *bribus. plous. tribus.* [...] *fuise. velent.* Unde patet, [...] cte Gelenium ex Msto Mog. em[en]dasse *ne plus quinque.* De ea [lo]cutione v. ad 41, 12, 8. ex [...] *fuise*, quod antique dictum [...] pro *adfuisse*, colligendum vi[de]tur, rectius Ascens. *adessent*, qu[am] *interessent*, ut nunc ex cod. M[og.] legitur, dedisse.

Neu qua pecunia communis, [neu] *quis magister sacrorum, aut* [sa]*cerdos esset*] *Magister* videtur v[...] ut princeps, et sacri ipsius p[on]tifex, aliisque sacerdotibus maj[or]. Apud Capitol. quoque in Antonin[i] vita [cap. 4.] de Saliorum sacerdotio: *Fuit in eo sacerdotio et praesul, et vates, et magister.* Et i[n] inscriptione antiqua [apud Grut. 318, 2.] legitur: *Salius Albanus idem magister Saliorum.* TURN. 1. Advers. 25. *ne quae pecunia communis,, ne quis* Lov. 1. et 6. *ne qua pecunia communis, ne qui*[s] Voss. *ne qua pecunia communis neu quis* Gaertn. *neu quae pecunia* Lov. 2. 5. Harl. Mead. ambo et edd. vett. Primus Aldus *ne*[u]

ad senatum referretur, quum Sp. Postumius, quae-ibus perfectis, Romam redisset. Minium Cerrinium 2
mpanum Ardeam in vincula mittendum censuerunt, gistratibusque Ardeatium praedicendum, ut inten-re eum custodia adservarent; non solum ne effu-ret, sed ne mortis consciscendae locum haberet.

pecunia substituit, quod pro- Lov. 4. Expositio vocis *ma-r*, quam Turneb. dedit, in-confirmari posset, quod *ma-r* hic ante *sacerdotem* memo-ur, nisi alius ordo observare- in SCto his verbis: *Sacer-s nequis. vir. eset. magi-r. neque. vir. neque. mu-r. quisquam eset.* Simili- in collegio Saliorum *magister* moratur apud Val. Max. 1, 1, non autem is, sed *praesul*, mus ejus collegii sacerdos e-, teste Aur. Vict. in Vir. Inl. *Salios Martis sacerdotes, quo-primus praesul vocatur, in-it.* Et hinc in eodem colle- post *praesulem* et *vatem* tertio num loco memoratur *magister* d Capitol. loco a Turneb. dato. Similiter *magister fra-m Arvalium* memoratur in la-de apud Philipp. a Torre in num. vet. Antii pag. 390. et *magister* apud Gruter. 120, 1. Fabrett. in Inscr. pag. 442. usdem collegii *flamen* et *profla-* apud Philipp. a Torre pag. . Notandum est, in senatus nsulto prohiberi, ne quis vir cerdos vel magister, item ne a mulier *magistra* foret: de ulieribus magistris vide Phil. Torre d. l. pag. 309.

§. 1. *Aliud deinde huic conjun-m, referente Q. Marcio consule*] ō *deinde* exsulat a Gaertn. Tum . *Apatio consule* Voss. Lov. 1. 4. Hea d. ambo, et Gaertn. Nec aliter Harl. nisi quod insuper vocem *consule* omittat. Mox *re-diisset* Gaertn.

§. 2. *Ut in intentiore eum custo-dia adservarent*] Placeret magis, ut est in vet. cod. sine particula *in*, *ut intentiore*. URSIN. Sine praepositione *in* Pall. uterque, et vet. ed. *ut intentiore eum custo-dia asservarent*, ut censuit quo-que Fulv. Ursinus. GEBH. Pa-rum abest, quin adsentiar libris apud Hearnium, a quibus abest *in*: non quod putem *adservare aliquem in custodia* minus recte dici, quam *adservare in carcere*; sed quod adjectum *intentiore* ad eos pertinet, quibus custodia committebatur; non ad custodi-am, in qua eum adservari vole-bant. Ita quemadmodum non be-ne dici credo *adservare aliquem in intento carcere*, ita non melius *in intenta custodia*. 6, 47. *Inde in-tentiores utrimque custodiae esse.* id est, ut lib. 8, 8. loquitur, *cu-stodiae intentioris curae erant.* DU-KER. Virorum doctorum senten-tiam, praepositionem *in* delen-dam esse, firmant Mſti nostri, Hearnii L. 1. et edd. vett. quibus etiam consentit Crevierius. Pri-mus eam addidit Froben. anno 1535. qua vero auctoritate, non constat. Si tamen jubente Gele-nio id fecit, isque cod. Mog. secutus fuit, dicendum erit, eum hic malam manum passum, et τὸ *in* ex prima syllaba vocis seq. perperam repetitum esse. Vide ad 4, 6, 11. Similiter *servare* et *adservare custodia* supra 24, 45.

3 Sp. Postumius aliquanto post Romam venit. eo ferente, de P. Aebutii et Hispalae Feceniae praem quod eorum opera indicata Bacchanalia essent,
4 natusconsultum factum est, *Ut singulis his centena mi lia aeris quaestores urbani ex aerario darent. Uti consul cum tribunis plebis ageret, ut ad plebem pri*

Eum libera custodia haud procul a castris placere in aliqua fida civitate servari. Cic. 5. in Verr. 30. *Populi Romani hostis privatis custodiis adservabitur?* 3, 24. *Biduum Leontinis in foro custodiis Apronii retentum atque servatum.* Praeterea *interiore eum custodia* Voss. et Lov. 6. quod ex librariorum interpolatione natum puto. Supra 23, 19. *Deinde intentiore custodia cautum, ne quid falleret.* ubi etiam codd. plures *interiore*, quod et quaedam praeferunt edd. Alteram lectionem ibi adstruxeram; sed, quae notaram, nescio quo casu, eo loco interciderunt, cum aliis igitur ultimo tomo inserui. *interiore cum custodia* Gaertn. *intentiore cum custodia* Harl. Mead. 1. et edd. Rom. anni 1472. Parm. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et nonnullae aliae. Sed et hoc errantibus librariis tribuendum. V. ad 4, 19, 2. Mox *mortis consciendae* Lovel. 4. Harl. et Mead. ambo. Sed *consciscere* in hac re est usitatissimum. V. supra ad 9, 26, 7.

§. 4. *Ut singulis his centena millia aeris*] Sic a Moguntino. Andreas dederat *ut in singulis centena.* Scribe: *uti singula his centena millia aeris quaestores urbani ex aerario darent.* Sic enim loquebantur. Tacitus 1. Ann. [18.] *Ut singulos denarios mererent.* Et in testamento Augusti [ibid. cap. 8] *Praetoriarum cohortium militibus singula nummûm millia.* Ut et Sueton. in eodem. Idem Tiberio cap. 48. *Singula millia denariorum praetoria quod Sejano se non accommodass* Tale et Lucilii: *et primum hi domina thynni Priva dabo.* J. GRON. In hac emendatione teor, scrupuli aliquid mihi et dubito, an sic locuti fue Romani. Probe novi, dixisse *singula millia nummûm dare litibus, singula millia aeris,* quae sunt similia: sed *singul na, singula dena millia, si centena millia,* nusquam leg vellem virum Cl. simile att se exemplum, quo duo num lia distributiva eodem casu nuntur, et ambo referuntur *nummos*, vel *aes*, vel aliud q quod distributum dicitur. lum enim ex allegatis Taciti Suetonii exemplis est simile Livii. Quando autem adjecti numeri distributivi additur s stantivo, solet τὸ *singuli* ad p sonas referri. Cicero ad At *Sane commode Pompejus distri binos singulis patribus familiar* Quare vulgatam lectionem potius servaverim. LAMB. BO *aeris gravis* putat Perizon. Aere gravi §. 24. DUK. *ut in si gulis centena* Voss. Lov. 1. 4. 5 Harl. Mead. uterque, Gaert Hearnii Oxonn. et edd. vett. *singulis centena* edd. Mediol. a ni 1505. et mox Ascens. anni 151 *uti singulis centena* Lov. 2. et e Mog. Gronovii emendatione probavit Crevierius; malim t men cum Bossio Msti Moguntii lectionem *ut singulis his cente millia* tueri.

oque tempore ferrent, ut P. Aebutio emerita stipendia ent, ne invitus militaret, neve censor ei equum publim adsignaret. Utique Feceniae Hispalae datio, deinutio, gentis enuptio, tutoris optio item esset, quasi vir testamento dedisset. Utique ei ingenuo nubere liret: neu quid ei, qui eam duxisset, ob id fraudi igno-

Utique consul cum tribunis ple- ageret, ut ad plebem,] Pall. *ique consuli cum tribunis place-, uti ad plebem*. GEBH. *utique plebem*, ceteris omnibus omis-, Voss. Pro *consul* per com-ndium scriptum fuerat *cos.* ac librarii indocti, nescientes o modo id efferendum foret, cerunt *consul*, *consuli*, *consu-*, et *consulibus*. Deinde *cum bunis placere* Lov. 2. 4. 6. Harl. ad. ambo, et Gaertner. *cum bunis placeret* Lov. 1. 5. et edd. ncipes. Hinc *utique ad plebem* v. 1. 2. et Gaertn. *uti ad plebem* v. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, ertn. et edd. vett. *cum tri-nis ageret, ut ad plebem* dede-nt Moguntini, qui insuper mo-erunt, *cum tribunis plebis age-* in cod. suo se invenisse.

Ut P. Aebutio emerita stipendia sent] De vacatione militiae, et quibus ea daretur, vide Sigon. . de Ant. jur. Civ. Rom. 15. et ips. 1. de Milit. Rom. 4. e Livio 23, 20. Cic. 2. de Nat. Deor. 2. et Philipp. 5, 19. DUK. *merita stipendia* Lov. 1. 6. et Gaertner. scribarum errore.

Neve censor ei equum publicum adsignaret] Libri omnes *neve censores equum publicum adsignarent*. GEBH. Causam, cur a censoribus adsignaretur equus publicus, ostendit Lips. 1. de Milit. Rom. 5. Equum publicum habere honori quidem, sed simul oneri fuisse, observarunt Casaub. ad Suet. Aug. 38. Gronov. 3. de Pec. vet. 2. et Graevius in Prolegom. tom. 1. Thes. Antiq. Rom. DUKER. *neve censores equum publicum adsignarent* Voss. Lov. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. vett. neque aliter Lov. 1. nisi quod insuper omittat vocem *publicum*. *neve censor Licinius equum publicum assignaret* cod. Mog. Verum nullus eo tempore Licinius censuram gessit. Froben. igitur, qui anno 1535. ejus lectionem admisit, pro *Licinius* tamen *ei* emendavit.

§. 5. *Utique Feceniae Hispalae datio, diminutio, gentis enuptio, tutoris optio item esset, quasi ei vir testamento dedisset. Utique ei ingenuo nubere liceret*] Quae ad hunc locum viri docti notarunt, prolixiora sunt, quam ut commode contextui Liviano subjici potuerint. Quare ad calcem hujus editionis rejeci, ubi consuli possunt. Hic varias meorum codd. lectiones memorabo. *deminutio* legunt Lov 2. 4. 5. Harl. Mead. 2. et edd. Camp. ac Rom. anni 1472. V. ad 2, 1, 7. 21, 17, 8. Similiter Flor. praefert 28, 13, 10. Adde Celeb. Burm. ad Ovid. 1. Trist. 5, 44. *Dininutio* Lovel. 6. Tum *genti se nūtio* Lov. 2. *genti se nuptio*, literis inperite in voces distributis, Lov. 4. Harlej. et Mead. ambo. *gentis sui nuctio* Mead. 1. in margine. *genti sui nuptio* Voss. et Lov. 1. *genti suae nuptio* Gaertn. *gentis suae innuptio* Lov. 6. Deinde e-

6 *miniaeve esset. Utique consules praetoresque, qui nu*
essent, quive postea futuri essent, curarent, ne quid
mulieri injuriae fieret, utique tuto esset. id senatum ve
7 *le, et aequum censere, ut ita fieret.* Ea omnia lata a
plebem, factaque sunt ex senatusconsulto; et de ce
terorum indicum inpunitate praemiisque consulib
permissum est.

1 XX. Et jam Q. Marcius, quaestionibus suae re
gionis perfectis, in Ligures provinciam proficisc
parabat; tribus millibus peditum Romanorum, cen
tum quinquaginta equitibus, et quinque millibu
Latini nominis peditum, ducentis equitibus in sup

ptio ita esset Voss. Lov. 1. 5. 6. Lovel. 2. in marg. et edd. ante Frob. qui, probantibus reliquis scriptis, *item* pro *ita* anno 1535. substituit. Solent autem hae voces confundi. Exempla obcurrunt ad 3, 22, 7. et 36, 4, 10. Plaut. Poen. 1, 2, 31.

Soror cogita, amabo, item nos perhiberi,
Quasi salsa muriatica esse autumantur.

in Rud. 3, 4, 27.

Quasi murteta juncis, item ego vos virgis circumvinciam.

Insuper *ne quid ei* Voss. Lov. 1. 5. 6. et edd. ante Aldum. V. ad 34, 35, 9. Sequentia *qui eam duxisset* etc. *ne quid ei* desunt in Harl. ob vocum *ne*, vel *neu*, *quid ei* iterationem. Vide ad 9, 11, 11.

§. 6. *Uti ita fieret. Ea omnia lata ad plebem*] Ita Frob. anno 1535. edidit. *ut ea fierent. Omnia lata* Lov. 5. et edd. principes usque ad Aldum. Quum enim Mog. monuissent, se in cod. suo reperisse, *ut ita fierent, ea omnia lata*, Aldus partem hujus lectionis pro bans excudi curavit, *ut ea fierent. Ea omnia lata;* quomodo etiam legunt Voss. Lov. 6. Gaertn. et Hearnii L. 1. *uti ea fierent. Ea omnia lata* est in Lov. 2. *uti fierent ea. Omnia lata* in Harl. et utroque Mead. *ut ita fierent ea. Omnia lata* in Lov. 4. Paullo ante *Utique consules, praetores, qui* Voss. et Lov. 1. sed copulam *que* intercepit vox seq. *qui.* Vide ad Livii Epit. 101.

§. 7. *Et de ceterorum indicum inpunitate praemiisque consulibus permissum est*] Vet. ed. habet *et de caeterorum indicium impunitate praemiisque permissum est consuli.* Pall. omissa copula *et*, legunt *praemiisque consuli permissum est.* GEBH. Particula connectens *et* deest quoque in Lovel. 1. 2. 4. Harl. et Hearnii L. 1. Dein *permissum est consuli* Lov. 5. et priscae edd. *consuli permissum est* Voss. Lov. 1. 4. 6. Harl. Mead. uterque, Gaertn. et Hearnii L. 1. quod etiam Aldus ejusque traduces receperunt. *permissum est consulibus* cod. Mog. Hinc Frob.

mentum acceptis. Eadem provincia, idem nu- 2
rus peditum equitumque et collegae decretus erat. ercitus acceperunt, quos priore anno C. Flamius et M. Aemilius consules habuerunt. duas prae- 3
rea legiones novas ex senatusconsulto scribere jussi sunt: et viginti millia peditum sociis et nomini Latino imperarunt, et equites mille trecentos, et ia millia peditum Romanorum, ducentos equites. tum hunc exercitum, praeter legiones, in supple- 4
entum Hispaniensis exercitus duci placebat. itaque onsules dum ipsi quaestionibus inpediebantur, T. laenium delectui habendo praefecerunt. Perfectis 5

no 1535. ordine tantum mutato, dedit *consulibus permissum*; quod et in Lov. 2. superfuisse videtur; ex quo in excerptis nihil notatur.

§. 1. *Et jam Q. Marcius*] Prima vox deest in Lov. 2. *Etiam Q. Marcius* legunt Lov. 1. 6. et Gaertn. Vide ad 1, 47, 9. *Ita Q. Marcius* cod. Mog. Mox τὰ *et quinque millibus Latini nominis peditum, ducentis equitibus* desunt in Lov. 5. et edd. vetustis ob vocis *equitibus*, quae modo praecessit, repetitionem. V. ad 9, 11, 11. Primus ea adscivit Aldus fide cod. Mog. cui consentiunt reliqui nostri.

§. 3. *Et equites mille trecentos*] Pall. *et equites octingentos.* nec dissentit vet. ed. GEBH. Similiter praeferunt omnes nostri, Hearnii L. 1. N. et edd. ante Aldum, qui vulgatum ex auctoritate cod. Mog. recepit. Notas numerales ∞ vel CIↃ et IↃ perperam librarii confuderunt. Vide ad 40, 36, 10. Puto vero recte Aldum lectionem cod. Mog. adoptasse: nam viginti millibus peditum eadem fere proportione observata mille trecenti equites adduntur, qua mox tribus millibus peditum ducenti equites. Ceterum paullo ante *decem millia*, pro *viginti millia*, praeferunt Harlej. et Lovel. 2. qui ambo etiam *sociis et Latini nominis* legunt. *sociis et nominis Latini* Mead. 1. ut forte scribendum sit *sociis nominis Latini*. Sed utraque locutio, *socii et Latinum nomen* ac *socii Latini nominis*, in usu est. V. ad 21, 55, 4. Ad verba sequentia *et tria millia peditum Romanorum, ducentos equites* supplendum esse *scripserunt*, quum de Romanis agatur, non *imperarunt*, recte monuit Crevier.

§. 4. *Praeter legiones*] Nempe duas illas ex senatusconsulto scriptas, quas urbanas fuisse puto. DUKER.

T. Maenium delectui habendo praefecerunt] *C. Menium* Voss. At supra cap. 6. recte ei *Titi* praenomen uno ore omnes codd. tribuunt. *T. Menius* Lovel. 2. et Harl. Similitudo literarum *n* et *u* in scriptura Longobardica er-

quaestionibus, prior Q. Marcius in Ligures Apuan
6 est profectus. Dum penitus in abditos saltus, qu
latebrae receptaculaque semper illis fuerant, pers
quitur; in praeoccupatis angustiis, loco iniquo e
7 circumventus. quatuor millia militum amissa; et le
gionis secundae signa tria, undecim vexilla sociu
Latini nominis in potestatem hostium venerunt, e
arma multa, quae, quia inpedimento fugientib
8 per silvestres semitas erant, passim jactabantur. priu
sequendi Ligures finem, quam fugae Romani, fece

roris ejus caussa fuit. Vide ad 5, 13, 7. 6, 39, 6. et h. l. cap. 15, 11. Tum *delectu habendo* Harl. quod defendi posset ex illis, quae notantur ad 24, 19, 6. Verum omnes codd. stant pro vulgato, nisi quod *dilectui* legant Voss. Lov. 4. Mead. 1. et Gaertn. V. ad 37, 51, 7.

§. 5. *Perfectis quaestionibus, Q. Marcius in Ligures Apuanos*] Lege addendo *Perfectis quaestionibus, prior Q. Marcius.* GELEN. Cur dicit *prior*, quum Postumium deinde in eam venisse non memoret, et cap. 23. quaestionibus per Italiam habendis retentum in provinciam non potuisse proficisci significet? DUK. Vocem *prior*, quam cum edd. vett. omittit etiam Lov. 5. et Gelenius ex cod. Mog. interposuit, servant quoque reliqui nostri. Insuper male *Aprianos* Harl. litera *u* in *ri* mutata. V. ad 22, 1, 10.

§. 6. *In abdito saltus (quae latebrae receptaculaque semper illis fuerant) persequitur*] Ita operarum errore datum est in ed. Gronov. anni 1665. quod non tantum servarunt posteriores Gronoviorum, et Doujatii, sed etiam Amstelaedamensis Clerici. Errorem recte deprehenderunt Hearnius, et Crevierius. Dein *qua latebr* Lov. 4. et Mead. 2. quod expe posset, qua parte. V. ad 1, 38, 6 et alibi. *qui latebrae* Lovel. 2. u referatur ad praecedens *saltu* At reliqui servant *quae latebra* Et solet more Livii relativu potius convenire nomini sequen ti. V. ad 32, 30, 6. Tum *illis semper fuerant* Voss. Lovel. 1. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, e priscae edd. ante Aldum, qu ordinem mutavit. Hinc *sequitu* Lov. 2. 4. Harl. et ambo Mead.

§. 7. *Undecim vexilla socium ac Latini nominis in potestatem hostium venerunt*] Vet. lib. *sociu Latini nominis.* Utraque form dicendi usitata. SIGON. *quadraginta vexilla* cod. Mog. qui numerus fidem superat. Forte error ortus est ex confusis noti numeralibus *XI* et *XL*. V. ad 40, 52, 4. Tum copulam *ac* serva solus Lov. 5. Reliqui Sigonia nis eam delentibus concinunt V. ad §. 3. Hinc *in potestate hostium venerunt* Voss. Lovel. 6. e Gaertn. Sed v. ad 9, 25, 3. Paul lo ante *amissa* deest in Hearni L 1. pro quo *amisit* legunt edd Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et sequentes usque ad Aldum, qui *amissa* dedit ex cod Mog. probantibus Mstis nostris.

...t. Consul, ubi primum ex hostium agro evasit, 9
..., quantum deminutae copiae forent, adpareret, ...locis pacatis exercitum dimisit. Non tamen ob- 10
...erare famam rei male gestae potuit. nam saltus, ...de eum Ligures fugaverant, Marcius est adpella-...s.

XXI. Sub hunc nuncium ex Ligustinis vulgatum 1
...erae, ex Hispania mixtam gaudio tristitiam adfe-...tes, recitatae sunt. C. Atinius, qui biennio an- 2
... praetor in eam provinciam profectus erat, cum

§. 8. *Nec prius sequendi Ligures ...m, quam fugae Romani, fece-...*] *nec* abest a vet. lib. optimo ...u; id est, ante desiisse in-...i Ligures, quam Romanos ...re. ut infra [cap. 30.] *Nec ...re perculsis hostes.* Neque ... verisimile est, Romanos, ... plerique arma abjecerant, ...lium instaurasse, nec Ligu-... compressa fuga Romanorum ... regressos. Verum tantam ...e Romanorum fugam signi-...l, ut ante Ligures defatigati ... in sequendo, quam Romani ... fugiendo. SIGON. Voculam ... ignorant etiam omnes nostri, ... cod. vett. quam Aldus, prae-...ente Mog. cod. adscivit. Tum ...x *fuem* exsulat ab Harl. *Roma-...* Lovel. 4. et Mead. utroque.

§. 9. *Ne, quantum diminutae co-...piae forent*] Pall. *deminutae.* GEB-HARD. Similiter Lov. 4. V. ad cap. praec. §. 5. Mox *divisit* Lo-vel. 1. V. ad 37, 45, 19. Ita au-tem legere malebat Cl. Dukerus, et locum hoc modo capiebat: Postquam ex hostium agro evasit, et in loca pacata venit, in iis exercitum divisit. Si vero *dimi-sit* retinendum, id ita accipie-bat: Postquam in loca pacata ve-nit, passim per ea, vel in ea, di-misit exercitum.

§. 10. *Non tamen obliterare fa-mam*] Pal. pr. *a littore.* Alter ve-ro *ablitterare.* GEBH. *abliterare* etiam Lovel. 4. Sed vide ad 3, 71, 6.

§. 1. *Sub hunc nuncium ex Li-gustinis vulgatum*] *ex Liguris*, for-te pro *Liguribus*, Voss. At reli-qui nihil mutant. V. ad 32, 31, 4. Deinde *volatum* Lovel. 4. et Mead. 2. Forte librarii scribere voluerunt more antiquo *volga-tum*, vel ita scriptum adsequi non potuerunt. V. infra ad cap. 53, 2. Mox *tristitiam adferentes venerunt* cod. Mog.

§. 2. *C. Atinius, qui biennio*] *C. Carinius* Voss. *C. Catinus* Lo-vel. 6. *Gneus Catinius* Lov. 2. *C. Catinius* Lov. 1. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. omnesque typis descripti usque ad Sigonium, qui *C. Atinius* recte vulgari cu-ravit. V. ad 38, 35, 2. et mox hoc cap. §. 6.

Cum Lusitanis in agro Hastensi signis conlatis pugnavit] Ita ple-rique habent codices, sed hoc alii emendarunt. *Astam* etiam absque adspiratione Ptolemaeus [2, 4.] in Baetica ponit, ut et a-lii, quo Lusitani facile perveni-re poterant. At in Lusitanis ne-

Lusitanis in agro Astensi signis conlatis pugnavi
ad sex millia hostium sunt caesa: ceteri fusi, fug
3 ti, castrisque exuti. Ad oppidum deinde Astam o
pugnandum legiones ducit. id quoque haud mult
majore certamine cepit, quam castra: sed, dum i
cautius subit muros, ictus ex vulnere post dies pa
4 cos moritur. Literis de morte propraetoris recita
tis, senatus censuit mittendum, qui ad Lunae por
tum C. Calpurnium praetorem consequeretur; nun
ciaretque, senatum aequum censere, ne sine im

mo ponit neque Astam, neque Hastam. GLAR. Non dicit etiam Livius *in Lusitania*, sed *cum Lusitanis* signis conlatis Atinium pugnasse. *Hastensi*, quod praeferunt antt. edd. in uno tantum Lov. 5. obvium fuit; quum tamen plures mox §.3. *Hastam* praeferant. *Extensi* est in Lov. 2. *Assensi* in Harl. *Astensi* in reliquis nostris; sed *Oscensi* praefert cod. Mog. Duas urbes, quibus *Oscae* nomen erat, in Hispania memorat Ptolemaeus, alteram in Tarraconensi lib. 2, 6. quae hic intelligi nequit; alteram in Baetica, et quidem *ἐν τῇ ἐνδοτέρῳ παρὰ τὴν Λουσιτανίαν* lib. 2, 4. unde etiam constat, eam haud longe ab Asta remotam fuisse. *Oscensis ager* igitur aeque atque *Astensis* hic intelligi potest: facile enim Atinius ex agro Oscensi copias ad vicinam urbem Astam admovere potuit. Similiter Plinius populos *Oscenses* memorat in Hispania citeriori 3, 3. at urbem *Oscam* in Baetica 3, 1. Ab alterutrius nomine *argentum Oscense* dictum videtur, de quo vide ad 34, 10, 4. Id ad Oscam Hispaniae Tarraconensis retulerunt ibid. Marc. Donatus, et Marca in Marca Hisp. 2, 28. Ceterum utrum *Astensi*, an *Oscensi* legendum sit, id dubitatione augere potest, quod alibi apud Livium neque *Asta*, vel *ager Astensis*, neque *Osca*, vel *ager Oscensis* memorentur.

Ceteri fusi, fugati, castrisque exuti] Libri omnes *ceteri fusi, et fugati, castrisque exuti*. GEBH. *fusi, et fugati, castris exuti* Gaertner. *fusi, et fugati, castrisque exuti* Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et editi ante Froben. qui anno 1535. *τὸ et* ejecit. Si ex cod. Mog. fecisse constaret, de veritate lectionis non dubitarem. Nunc dissimulare nequeo, non displicere lectionem Lov. 2. *fusi, fugatique, et castris exuti*. V. ad 2, 31, 1. Paullo ante *millia hominum* Hearnii L. 1. qui contra *hostium*, pro *hominum*, praefert infra §. 9. V. ad 24, 40, 14.

§. 3. *Ad oppidum deinde Astam obpugnandum*] *Hastam* Lov. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et primae edd. Sed adspirationem a capite hujus vocis abjiciunt scriptores. Vide ad §. praec. Vox *oppugnandum* exsulat ab Harl. Mox *per dies paucos* Lov. 1. et Gaertner.

§. 4. *Maturare eum proficisci*]

prio provincia esset, maturare eum proficisci. quarto die, qui missus erat, Lunam venit. paucis 5
ante diebus Calpurnius profectus erat. Et in cite- 6
riore Hispania L. Manlius Acidinus, qui eodem tempore, quo C. Atinius, in provinciam ierat, cum Celtiberis acie conflixit. incerta victoria discessum 7
est, nisi quod Celtiberi castra inde nocte proxima moverunt: Romanis et suos sepeliendi, et spolia legendi ex hostibus potestas facta est. Paucos post 8
dies, majore coacto exercitu, Celtiberi ad Calagur-

maturare constanter omnes codd. et edd. principes; pro quo Veneti anno 1498. et hinc Moguntini, dederunt *maturate eum proficisci*: quod obtinuit usque ad Frob. qui anno 1535. veterem scripturam revocavit; quam probavit et inlustrat Gronov. infra hoc lib. ad cap. 45, 5. Paullo ante *de morte praetoris* Voss. Lovel 1. 4. 6. Gaertner. et Hearnii L. 1.

§. 6. *Eodem tempore, quo C. Atinius, in provincia erat*] Lege *in provinciam ierat*, pro *in provincia erat*. GELEN. In *C. Atinii* nomine hic fere similiter errarunt codd. ac supra notatum est ad §. 2. nisi quod *C. Acinius* dederint Lov. 5. et edd. vett. *C. Catinius* ed. Mog. *C. Atinius* iterum Sigonius. Tum *in provincia erat* servant omnes scripti, et typis vulgati usque ad Frob. qui anno 1535. verae Gelenii emendationi locum in contextu dedit. Solent τά *erat* et *ierat* in Mstis confundi. V. ad 2, 6, 6. c. 27, 3. 3. 29, 8. c. 33, 5. 5, 43, 4. 8, 32, 13. 21, 46, 6. c. 50, 7. 31, 19, 5. ad Epit. Liv. 29. et 49. aliisque locis.

Cum Celtiberis acie conflixit] Hic locus ostendit, Celtiberos in citeriore Hispania esse, qui tamen sunt trans Iberum: nisi quis dicat, eos Iberum transgressos in Romanorum citeriorem provinciam. Atqui de citerioris, ulteriorisque Hispaniae veris terminis vix certum est definire. Annixus est hoc Plinius lib. 3. cap. 1. sed obscure admodum. Imo paulo post cap. 3. fatetur, veterem citerioris formam mutatam. Primum equidem, meo judicio, amnis Iberus fuit limen utriusque provinciae: at posterioribus deinde annis multum adjectum fuit citeriori. GLAR.

§. 7. *Castra inde nocte proxima moverunt*] *castra ibi* Lovel. 5. et edd. principes. *castra inde* emendavit Aldus, adstipulantibus aliis nostris. Mox voces *spolia legendi ex* perperam deerant in Lov. 1.

§. 8. *Celtiberi ad Calagurrim oppidum*] MS. *ad Calagurium oppidum*. MOD. *Calagranum* Hearnii L. 1. *Calagurram* Lov. 5. et edd. principes. *Calagurtim* Harl. *Galligurim* Lov. 6. *Carragurim* Lov. 2. et Gaertn. *Caligurym* Lov. 1. *Calagurium* Moguntini ex cod. suo. *Calagurim* ed. Frob. 1531. *Calagurrim* idem Frob. quadriennio post, probantibus Voss.

rim oppidum ultro lacessiverunt proelio Roman
9 Nihil traditur, quae caussa numero aucto infirmi
res eos fecerit. superati proelio sunt. ad duodeci
millia hominum caesa, plus duo capta: et castri
10 Romanus potitus. et, nisi successor adventu suo i
hi-

Lov. 4. et Mead. utroque. Sed una litera canina *Calagurim* probat Cellar. 2. Orb. Ant. 1. pag. 72. Nititur autem auctoritate Graecorum et unius inscriptionis. Sed, in scriptis et editis Latinis variari, et in optimis nunc fere duplicem *rr* adhiberi, auctor est Clariss. Duker. ad Flori 3, 22, 9. Paullo ante *majore coacto exercitu* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et edd. ante Aldum, qui *coacto majore exercitu* dedit: qua auctoritate tamen nescio. Codices nostros secutus sum.

§. 9. *Millia hominum caesa, plus duo capta: et castris Romanus potitus*] *millia hostium* Lovel. 2. et Hearnii L. 1. V. ad §. 2. Tum *sunt caesa* Harl. Reliqui τὸ *sunt*, quod modo praecessit, repellunt. Deinde *potitur* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertner. Paullo ante *firmiores eos fecerit* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Mead. ambo, et Gaertn. *firmiores eos non fecerit* Harl.

§. 10. *Novi praetores ambos exercitus in hiberna deduxerunt*] Pall. uterque *Novi praetores ambo in hiberna exercitus deduxerunt.* Vet. quoque ed. praefert *ambo*. GEBHARD. *ambos* primum vidi in Sigonii ed. Veneta anni 1572. priores omnes cum scriptis nostris *ambo*, quod Gronov. recte restituit. V. ad 35, 21, 5. Praeterea *in hiberna exercitus deduxerunt* Lovel. 1. 2. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn.

§. 1. *Ludi Taurilia per bidu facti religionis caussa*] Ludos Ta rios, Festus Pompejus tradit li 18. [v. *Taurii*] olim instituto et Diis inferis consecratos, qu regnante Tarquinio Superbo magna in mulieres gravidas inc disset pestilentia, ob diuturna taurinae carnis esitationem. A vero *Taurilia* et *Taurii ludi* i dem essent, non sat scio, qua vis minime diversa fuisse exis mem. Aliam tamen appellati nis caussam assignari posse, n abnuerim, quam Festus scripta reliquit. Denominationem aute puto desumptam a tauris, qui bus in hujusmodi ludi genere ute rentur. Sicuti *Taurinam* Roma *portam*, Esquilinam etiam dicta legimus, a bovis capite, quo supra erat insculptum, et *Tau robolium* sacrificium tauroru et *Suovetaurilia* sacrificium ex o ve, sue, et tauro paratum. Quod autem in ludis Romani tauroru pugnam frequenter spectanda praeberent, veluti et hodiernis temporibus fieri videmus in al ma urbe Venetiis, Florentiae, et alibi, deprehendimus ex Plu tarcho in lib. de Fortuna Alex. [Conjugal. praecept. pag. 144.] et Seneca lib. 3. de Ira 30. ubi pugnantes tauros in ludis phoeniceo colore et rubicundo irritari efferarique scribunt. Et Plinius 8, 45. de tauris verba faciens, aït: *Thessalorum gentis inventum est, equo juxta quadrupedante, cornu intorta cervice taurum necare: primus id spectaculum*

uisset inpetum victoris, subacti Celtiberi forent. bri praetores ambo exercitus in hiberna deduxerunt.

XXII. Per eos dies, quibus haec ex Hispania nunciata sunt, ludi Taurii per biduum facti religionis caussa. [per dies] decem adparatos deinde ludos

lit Romae Caesar dictator. Varlib. 1. aut, aliorum computa- pac 4, [37.] *In Tauriis ludis*, init, *consuetum, metas circumirere*, quod nec a tauris alie- um, scribente Plinio eodem in o haec de tauris verba: *biumque etiam cursu citato, vel- urigas, insistere.* Quod autem it Livius, hos ludos *religionis* ra factos, explicandum, Diis nesertim inferis dicatos, ex o superius adnotavi. Praeea scribit Athenaeus [2. pag.] tauro Bacchum assimulavi. cophron Jovem *taurum* voca. t. In Periegesi Dionys. Afer ers. 610.] Dianam *Tauropolon*, Ταύρια Graecis, Latinis *Diana Taurica* vocata. Et Diodorus pag. 91.] Martis et Dianae erificia *Tauropolia* nuncupata. de jure Plinius loco jam citascripsit de tauris. *Hinc victiae optimae et lautissima Deorum lacatio.* Ταύρειος quoque Graeis Neptunus dictus, et Ταύρια eptuni festum. In ludis itaque eligionis causa factis, id est in eorum honorem, *tauriis* vel auriliis appellatis, tauris usos isse Romanos, ob idque ita apellasse, non solum ex dictis paere puto, sed et antiquorum umismatum fide probare posumus. Sebastianus Erizus, Caearis Augusti argenteum numum, in cujus adversa parte inculpta est pugnantis tauri effigies, enarrans, inquit, eum cuum ob memoriam ludorum Tauriorum ab Augusto creberrime factorum. Ego argenteos nummos antiquos binos vidi, similes undiquaque. In parte una impressum habet caput Minervae galeatae, et galeae cono cristam adjectam, vel plumeam, vel ex cauda equina, vel ex alia re consimili, quales saepe describuntur ab Homero in Iliade: in altera taurus integer impressus erat, eo statu et situ, ut videatur colluctari, atque aliquem cornu petere velle. Habet enim caput oblique demissum, et cornua ad feriendum accomodata et composita; pedes autem inflexos et incurvatos, quasi eis terram fodere, et pulverem spargere conetur, juxta illud Virgilianum 9. Aen. [629.]

Jam cornu petat, et pedibus qui spargat arenam.

In ora infima inscriptum est Θουριων. Hos nummos eadem de causa cusos, affirmare possumus. Nam Graeci dicunt θορεῖν, quod Latini impetum facere, seu impetu insilire. Et Θούριος dictus est Mars, quod est bellicosus seu pugnax. Θουραῖος potens, audax, Θοῦρος impetuosus. Quamvis et aliter tum Augusti prius numisma et posteriores hi nummi dici possint cusi a Thuriis populis Italiae, quorum meminere Aemilius Probus, et Plutarchus in Alcibiade, Thucydides lib. 5. et Diodorus Sic. lib. 13. et Stephanus de Urbib. in haec verba: Θούριοι πόλις Ἰταλίας, ἡ πρότερον Σύβαρις. id est, *Thurii*

2 M. Fulvius, quos voverat Aetolico bello, fecit. M
ti artifices ex Graecia venerunt honoris ejus cau
Athletarum quoque certamen tum primo Roma
spectaculo fuit, et venatio data leonum et pant
rarum; et prope hujus seculi copia ac varietate
3 dicrum celebratum eſt. Novemdiale deinde sac
tenuit, quod in Piceno per triduum lapidibus pl
rat, ignesque coeleſtes multifariam orti aduſ

urbs Italiae, *quae prius Sibaris dicebatur*. MARC. DONAT. *Ludi Taurilia* primum editum inveni ab Ascens. anno 1513. quum primi editores dediſſent *Taurii*, Veneti anno 1498. et quidam alii *Tauri*. Eadem varietas in Mſtis obvia fuit, ita tamen ut nullus eorum *Taurilia* praeferat. Certe *ludi Taurii* legunt Lov. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et Hearnii L. 1. ac N. *ludi Tauri* Lov. 1. 6. et Voſſ. Quamvis autem contendi poſſit, *ludi Taurilia* eadem forma dici, qua *ludi Consualia* supra 1, 9, 6. et *ludi Cerealia* 30, 39, 8. quibus locis locutio illa pluribus inluſtrata eſt; ea tamen lectio hic ferri nequit, partim ob diſſensum omnium, quos excuſſi, codicum; partim quod nulli veterum, qui horum ludorum meminerunt, eos *Taurilia* adpellarint. Contra *Taurios ludos* vocat Feſt. ea voc. *Taureos ludos* Serv. ad Virg. 2. Aen. 140. *Tauricos ludos* Varr. 4. de Ling. Lat. 37. ubi in margine ed. Scaligeri eſt *ludeis Taureis*; Turneb. vero se *ludis Tauriis* in Mſto inveniſſe teſtatur 22. Advers. 16. Si quis vero ex similitudine vocis *suovetaurilia* hos ludos *Taurilia* dici potuiſſe contendat, eos tamen ita vocatos eſſe, nondum conſtare respondebo. Codices igitur aliosque scriptores secutus *ludi Taurii* Livio reddidi. Paullo ante *in Hispania* Hearnii L. 1. et edd. vett. quo Moguntini auspicio cod. emendarunt *ex Hispania*, c firmant omnes noſtri.

Adparatos deinde ludos etc. *cit*] Vet. lib. habent *Decem a ratos deinde ludos*. Ex quo su cor scripsiſſe Livium: *Per decem apparatos*. ut sit *per decem fecit ludos*. Nam de Ta libus dixerat *per biduum*. Sic tem de ludis ejusmodi loqu ubique, ut paulo poſt: *L. S ludos eo tempore*, *quos bello A chi vovisse sese dicebat*, *ex co ad id pecunia ab regibus civi busque*, *per dies decem fecit.* lib. 42, [20.] *Ludos per dies d Jovi optimo maximo primo q die faciendos*. Et lib. 40, [45.] *L votivi Q. Fulvii consulis per decem magno apparatu facti.* GON. *decem adparatos deinde dos* ex noſtris legunt Voſſ. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. uterq Gaertn. Hearnii L. 1. N. et vett. usque ad Frob. qui a 1535. vocem *decem* abjecit, c sentiente ex Mſtis noſtris Lov. Contra duabus ex conjectura v cibus additis *per dies decem ap ratos deinde ludos* scribendum istimat Sigonius. Durum vid poſſet, vocem *deinde* in quint sedem rejici, cui nonnihil med bimur, si cum Lov. 2. legem *deinde apparatos ludos*. Ita ea ordine quarta periodi erit,

plurium levi adflatu veſtimenta maxime diceban- . Addita et unum diem supplicatio eſt ex decreto 4 tificum, quod aedes Opis in Capitolio de coelo a erat. hoſtiis majoribus consules procurarunt, emque luſtraverunt. Sub idem tempus et ex 5 bria nunciatum eſt, semimarem duodecim ferme nos natum inventum. id prodigium abominantes, eri Romano agro necarique quamprimum juſſerunt.

ra 3, 3. *In Aequis nihil deinmemorabile actum.* Si tamen benium lectionem cod. Mog. reſſiſſe conſtaret, ei adhaeremallem. Ceterum voces a Siio additas, ut a Livii verbis inguerentur, uncis inclusi.

. 2. *Multi artifices ex Graecia rant honoris ejus cauſſa. Athle- quoque certamen*] *Artifices* e simpliciter dicuntur, qui cenam prodeunt artis ludie faciendae caussa. 5, 1. 7, 2. a hoc cap. et 41, 20. tum dr. 5, 5. *artifices scenici* Cii pro Arch. 5. Suet. Caes. *artifices saltationis* idem in cap. 7. Horum ferax erat ecia. Vide Freinsh. Ind. Curt. *Artifices.* Liv. 41, 20. de ctaculis Antiochi, *copia Graem artificum.* DUK. *ex Graecia rant* cod. Mog. quod recepi. *honoris ejus gratia* Gaertn. d eſt ex interpretis gloſſa. ad 36, 10, 13. Praeterea *Athleumque certamen* Lov. 6. Sed e ad 5, 27, 1. Mox *prope unius uli copia* male Harl.

. 3. *In Piceno per triduum labus pluerat*] *lapides* Harl. Uque modo Livium aliosque loe eſſe, vidimus ad 3, 10, 6. tamen nihil mutandum, tum d reliqui codd. receptam lenem firment, tum quod Jul. eq. qui sua plurimam partem Livio hausit, prodigia hujus anni referens similiter dixerit cap. 56. *Sacrum novemdiale factum, quod in Piceno lapidibus pluit.* Insuper *pluverat* Voſſ. Lov. 4. et ed. Camp. V. ad 1, 31, 1.

Adussisse complurium levi adflatu veſtimenta maxime dicebantur] *adussisse quam plurimum* Harlej. quod vitiosum eſſe, subsequens *levi adflatu* oſtendit. Forte tamen dare voluit librarius *quampluri- um*, quod eſt in Lov. 2. V. ad 4, 31, 2. Sed nihil mutandum. Jul. Obseq. cap. 56. *Ignesque coeleſtes, multifariam orti, levi adflatu complurium veſtimenta adusserunt.*

§. 4. *Addita et unum diem supplicatio eſt*] *addita in unum diem* Hearnii L. 1. omnibus meis recte diſſentientibus. Supra 10, 41. *Unum diem Aesculapio supplicatio habita eſt.* 27, 23. 29, 14. *Diem unum supplicatio fuit.* 40, 19, 5. *Per totam Italiam triduum supplicatio et feriae eſſent.* cap. 45, 6. *Ut supplicatio diem unum eſſet.* 41, 9, 7. *Diem unum circa omnia pulvinaria supplicatio fuit.* cap. 13, 3. *In Cruſtumino diem unum in ipso loco supplicatio fuit.* cap. 21, 11. *Biduum ferias ac supplicationem se habiturum.* cap. 28, 1. *Exitu prope anni diem unum supplicatio fuit.* 42, 20, 6. *Supplicatio unum diem feriaeque habitae.*

Aedes Opis in Capitolio de coelo

6 Eodem anno Galli Transalpini, transgressi in Ve
tiam sine populatione aut bello, haud procul in
ubi nunc Aquileja est, locum oppido condendo
7 perunt. Legatis Romanis, de ea re trans Alpes m
sis, responsum est, *Neque profectos ex auctorit*
8 *gentis eos, nec, quid in Italia facerent, se scire.* L. S
pio ludos eo tempore, quos bello Antiochi vov
sese dicebat, ex conlata ad id pecunia ab regi

facta erat] Jul. Obseq. de Prod. 56. *Aedes Jovis in Capitolio fulmine icta est.* ubi Scheff. ex Livio *Aedes Opis* legendum conjecit. At *aedis Opis* legunt Lov. 1. 2. 4. 6. et Mead. 2. V. ad 4, 25, 3.

§. 5. *Abominantes, arceri Romano agro* etc. *jusserunt*] Jul. Obseq. cap. 56. *In Umbria semimas duodecim ferme annorum natus, aruspicumque jussu necatus.* An ejus auctoritate etiam apud Livium legendum *abominantes aruspices arceri Romano agro*? Nisi enim ita legas, quinam *jusserunt*?

§. 6. *Eodem anno Galli Transalpini, transgressi in Venetiam*] *in Venetiam* dicit, quod authores *in Venetos* frequentius dicunt: nisi quis locum corruptum putet, quod ego tamen non existimo. GLAR. Ambigit de hac voce Glareanus, quae tamen est apud Patercul. lib. 2, [76.] Florum de bello Cimbrico [3, 3.] Eustathium in Dionysium, et Liv. 41, [27.] †. „Glareanus dicit, frequentius „dici *in Venetos*, quam *in Venetiam*; idque verum est. non ne„gat, alterum non dici.“ †. SIGON. Admonet Glareanus, non defuisse, qui mendum *in* textu esse dixerint, legendumque *in Venetos*, quum haec locutio frequentior authoribus sit: ego tamen *Venetiam* legendum non dubito. Nam, sicuti *Venetiae* urbs appellatur, ita *Venetia* provin-

cia seu regio, cujus populi
incolae *Veneti* nuncupati. S
bit Livius idem per initia lib
Antenorem *cum multitudine E*
tum, qui, seditione ex Paphl
nia pulsi, et sedes et ducem,
Pylaemene ad Trojam amisso, q
rebant, venisse in intimum m
Adriatici sinum, Euganeisque,
inter mare Alpesque incoleb
pulsis, Venetos Trojanosque e
nuisse terras, et in quem pri
egressi sunt locum, Troja voca
pagoque inde Troja nomen est;
universa Veneti appellati. Hoc p
ter tradit Cornelius Nepos, s
nio credimus id affirmanti lib
cap. 2. qui lib. 2. cap. 72.
quit, *In parte Italiae, quae Ve*
tia appellatur, visdem horis u
gnomoni par sit. Clarius vero l
3. cap. 18. Venetiam decim
Italiae regionem describit.
Livius ipse lib. 41, [27.] *Ex*
M. Aemilio senatus negotium
dit, ut Patavinorum in Ven
seditionem comprimeret. Hanc r
gionem *Venetorum angulum* voc
vit Livius lib. 5, [33.] Quod v
ro hoc in loco scribit idem a
thor, Gallos, scilicet Transalp
nos, sine populatione aut bel
in Venetiam transgressos, in e
me trahit sententiam, ut exis
mem, horum partem quoque p
ea, vel patrii soli amore motam
vel suae gentis authoritate revo
catam, cum de ea re Romani pe
legatos conquesti essent, in Gal

atibusque per dies decem fecit. Legatum eum 9
damnationem et bona vendita missum in Asiam,
dirimenda inter Antiochum et Eumenem reges
tamina, Valerius Antias est auctor. tum conlatas 10
pecunias, congregatosque per Asiam artifices:
quorum ludorum post bellum, in quo votos di-
ret, mentionem non fecisset, de iis post legatio-
m demum in senatu actum.

maritimam oram reversos, ae Britanniae opponitur, Ve-rum etiam nomen retinuis-. Horum non semel meminit ar in comm. de B. Gall. lib. et 3. inquiens, eorundem ci-tis amplissimam authoritatem omnis orae maritimae re-num earum, quod naves ha-t Veneti plurimas, quibus in tanniam navigare consueve-t, et scientia atque usu nau-rum rerum caeteros antece-t, et in magno impetu ma-atque aperto, paucis portu-s interjectis, quos tenent ipsi es fere, qui eodem mari u-consueverunt, habent vecti-s. De iis quoque meminit ius in Epit. lib. 104. scribens: *Caesar gentem oceano junctam navali proelio vicit.* Ita inius non damnandus, quod enetos populos lib. 4, 18. in allia reposuerit: illud tamen n recipiendum ex ipso, quod idem in Lugdunensi Gallia lo-erit, cum id Caesaris scriptis inime conveniat. Nisi lata ap-pellatione Galliam Lugdunensem cceperimus pro Gallia Celtica, jus Ptolemaeus fuse lib. 2. cap. verba facit, et cujus pars oc-cidentalis mari oceano alluitur. MARC. DONAT. *Eodem quoque* Lov. 5. et edd. primae us-que ad Frob. qui anno 1535. pri-mus omisit. Mox *Aquilegia* Voss. Lov. 1. 6. Harl. et Gaertn. Tum *est Aquileja* Lov. 5. et editi ante Aldum.

§. 7. *Nec, quid in Italia face-rent, se scire*] Pall. *sese scire.* GEBH. Similiter Voss. Lov. 1. 4. 6. Harl. Gaertn. et Mead. am-bo. Insuper *in Italia quid face-rent* Lov. 1. 6. et Gaertn.

§. 8. *Ludos eo tempore, quos bello Antiochi vovisse sese dicebat*] *eo tempore ludos* Lov. 5. et edd. ante Aldum; qui ordinem voca-bulorum vulgo receptum indu-xit, concinentibus reliquis meis. Tum *vovisse se dicebat* Voss. *vovis-se sese dicebatur* Mead. 1. An vo-luit librarius *vovisse dicebatur?* Sed potius nihil muto. Innume-ris enim locis librarii terminum finalem verbi passivi, vel notam, qua scribi solebat, perperam ad-diderunt. V. ad 1, 17, 6. 2, 5, 7. c. 7, 2. c. 80, 13. c. 45, 8. c. 64, 11. 3, 26, 4. c. 34, 4. c. 36, 8. c. 60, 6. 4, 3, 6. c. 61, 7. 5, 35, 2. c. 40, 8. c. 41, 4. c. 49, 9. 6, 7, 5. c. 14, 12. c. 25, 3. c. 41, 4. et passim. Alibi eamdem per-peram illos omisisse vidimus ad 10, 10, 2. Mox §. seq. *ad diri-mendam inter Antiochum et Eume-nem reges certamina* Harl. Videri posset, legendum esse *ad dirimen-dum certamina.* V. ad 40, 49, 1. Po-tius tamen nihil muto, et existimo literam *m* finalem adscitam esse ex similitudine literarum initialium *in* vocis sequentis. V. ad 3, 48, 5.

§. 10. *Congregatosque per Asiam*

1 XXIII. Quum jam in exitu annus esset, Q. M
cius absens magistratu abiturus erat. Sp. Postumi
quaestionibus cum summa fide curaque perfect
2 comitia habuit. creati sunt consules Ap. Claud

artifices] Habent Pall. *corrogatosque*. GEBH. *conrogatosque* Mead. 1. *corrogatosque* Lov. 2. 4. Mead. 2. et Gaertn. V. ad 33, 48, 5. Mox *quorum ludorum post bellum votorum diceret mentionem non fecisse* Voss. et Lov. 1. ac 6.

§. 2. *Postero die praetores facti P. Cornelius Cethegus*] Hoc *Cethegus* nuper est additum. Sed et anno sequenti [cap. 32.] *P. Cornelius Cethegus* fit praetor. Quare hoc mihi suspectum, ut multa alia hoc loco, maxime quod praetorum sors omissa est hoc anno, et provinciarum ordinatio, praeter hujus decados et morem et consuetudinem. GLAR. Certe *Cethegus* deest quidem a Lov. 5. et edd. antt. non tamen ex ea caussa cognomen id Glareano suspectum fieri debuit. Addidit enim Aldus auspiciis cod. Moguntini, cum quo faciunt Lovel. 1. 4. 6. Voss. Mead. 2. et Gaertn. Reliqui autem mei Lov. 2. Harl. et Mead. 1. legunt *P. Cornelius Celsus*. Proximi autem anni praetorem hujus fratrem patruelem fuisse, conjicit Pighius in Ann. ad ann. IↃLXIX. pag. 312. Praeterea *praetores creati* Lov. 1. et 6. sed *creati* modo praecessit. Paullo ante *creati consules sunt* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn.

C. Afranius Stellio] Pall. et vet. ed. *Arranius Stellio*. GEBH. *C. Aranius* Lov. 2. et Harl. *C. Arranius* Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Mead. ambo, Gaertn. et edd. vett. pro quo recte Frob. anno 1531. *C. Afranius* emendavit. Dein *Stello* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Mead. 1. et Gaertn. *C. Afranius St* triumvir coloniae deducendae fra memoratur cap. 55, 9. quidem etiam variant libri; quidam tamen ita praefer aliorum vestigia eam lectio probant. Sequens praetor *A. lius Sarranus* vocatur in V *Auli* praenomen ei etiam d in Lov. 6. et Gaertn. cogno autem *Sarranus* in Lov. 1. e *Sarra* in Lov. 4. V. ad 34, 5

L. Postumius Tempsanus] T *panus* scribit Pighius in Ann A. V. IↃLXV. et IↃLXVIII. e L 34, 47, 2. credo, ubi *L. P mius quaestor, cui Tympano* (*Tumpano*) *cognomen erat*, a B occisus dicitur. Sed hoc satis argumenti est, pro *Tem nus* hic legendum esse *Tympa* Cognomen *Tempsanus* fort nusquam alibi legitur; sed tuit id Postumius ob causam quam habuisse a Tempsa in B tiis, quo A. V. IↃLIX. coloni civium Romanorum deduct scribit Livius 34, 45, 4. Sic V lerios cognomen *Antias*, et tilios *Calatinus*, ab *Antio* et *C latia* accepisse, probabile est. Augusto infanti cognomen *Th rinus* a *Thuriis* inditum fuit. Sue Aug. 8. Illud hic animadverte dum est, quod adnotat Pighiu Livium omnium hujus anni *pra* torum sortes provinciarum pra ter morem suum omittere, se deinde cap. 29. et 41. indicare L. Postumio Tarentum provi ciam fuisse. Hoc ille taedio, quo aliquando in laboribus auctoi obrepit, tribuit. Vix credo om nes ita judicaturos. DUK. Codd manu et typis descripti nihil mu

[...]cher, M. Sempronius Tuditanus. Poftero die [...]etores facti P. Cornelius Cethegus, A. Poftumius [...]binus, C. Afranius Stellio, C. Atilius Serranus, [...] Poftumius Tempsanus, M. Claudius Marcellinus.

[...], nisi quod perperam *Poftu-* [...] sit in Harl. *Tensanus* in Lo- [...]. 2.

M. Claudius Marcellus] Pall. et [...]. ed. *M. Claudius Marcellinus.* [...]BH. Non vereor id [*Marcel-* [...]] vitiosum appellare, et, re- [...]is literis, quae abundant, [...]ere scribendum *Marcellus.* [...]m ipse eft, qui consul crea- [...] cap. 45. Accedit, τὸ *Mar-* [...]*llinus* effe cognomen Lentulo- [...], non Claudiorum. JAC. GRO- [...]OV. *Marcellus* habet unus liber [...]rnii, e quo intelligo, id et- [...] probaffe Sigonium. Propter [...]ctoritatem plurimorum MSS. [...]en non temere damnem *Mar-* [...]*llinus.* Quod *Marcellinus* cogno- [...] Lentulorum fuit, ex eo non [...]quitur, id hujus Claudii quo- [...]e non potuiffe effe. *Cn. Corne-* [...]*s Lentulus Marcellinus*, qui an- [...] V. ıↄcxcvıı. patre Claudio [...]arcello plebejae gentis natus, [...]uod ex Cic. 15. Epift. fam. 10. [...] Ascon. in Divin. in Verr. cap. [...]. intelligitur, a Cn. Cornelio [...]entulo adoptatus, se Cn. Cor- [...]nelium Lentulum, non *Claudia-* [...] a nomine gentis, qua natus erat, ut alii solebant, sed *Mar-* *cellinum* a nomine familiae pa- trisnaturalis appellari voluit, ne, ut putat Manutius ad Cic. 1. Epift. fam. 1. e Claudiis Pulchris aut Ne- ronibus patriciis videretur effe, qui e Claudiis Marcellis plebejis erat. Fingamus jam hunc M. Claudium, quum patre Claudio Marcello plebejae gentis natus effet, a M. Claudio quodam, non dico patricio, quia hoc illa ae- tate rarum fuiffe puto, sed ple- bejo, verbi gratia Asello, Fla- mine, aliove quodam Claudio- rum plebejorum, quorum mul- tae familiae erant, adoptatum fuiffe. Hic sibi non dissimili ra- tione cognomen Marcellini ad- sciscere potuit, ut sciretur, qua familia Claudiorum plebejorum natus per adoptionem in aliam veniffet. Non multum tamen huic hariolationi tribuo, nec valde contendo, retinendum effe *Mar-* *cellinus.* Sed, quod hic pro cer- to ponitur, hunc *M. Claudium* *Marcellum* eumdem effe, qui bi- ennio poft A. V. ıↄlxx. consul fuit, id non admodum certum eft. Auctor Indicis Faftorum Pi- ghianorum hujus anni consulem putavit effe *M. Claudium Mar-* *cellum*, quem A. V. ıↄlxv. prae- torem memorat Livius lib. 38, 35. Nec video quidquam dici poffe, cur is effe non potuerit. Vir doctiffimus eo in hanc opi- nionem veniffe videtur, quod saepe tantum biennium inter praeturam et consulatum inter- jectum erat. Sed, hoc non perpe- tuum fuiffe, vel uno Q. Fabii La- beonis exemplo, quum multa in promtu sint, oftendi poteft. Nam hic quum A. V. ıↄlxıv. praetor fuiffet, Livius 37, 47. poft sex annos demum cum M. Claudio Marcello consul factus eft infra cap. 45. DUK. *Marcellus* Lovel. 1. Harl. et Hearnii L. 1. Ita et- iam olim edidit Frob. anno 1535. quod poft eum reliqui servarunt usque ad J. Fr. Gronov. qui an- no 1665. priorem lectionem *Mar-* *cellinus* revocavit. Et favet Cla- riff. Jac. Perizonius, qui haec ad marginem cod. sui notavit. „*Marcellus* legendum Jac. Gro- „nov. adfirmat, maxime quum

3 Extremo anni, quia Sp. Postumius consul renunci
verat, peragrantem se propter quaestiones utrumq
litus Italiae desertas colonias, Sipontum super
4 Buxentum infero mari, invenisse; triumviri ad co
nos eo scribendos ex senatusconsulto ab T. Maeni
praetore urbano creati sunt, L. Scribonius Lib
5 M. Tuccius, Cn. Baebius Tamphilus. Cum Pers
rege et Macedonibus bellum, quod inminebat, no
unde plerique opinantur, nec ab ipso Perseo cau

„sit idem, qui cap. 45. consul „creetur: quod tamen incertum. „Nam et lib. praec. cap. 35. M. „Claudius Marcellus praetor ur„banus fuit, et potuit hic ad di„stinctionem illius dictus esse „*Marcellinus*." Haec ille. Quam sententiam defendenti quemadmodum pertinaciter adversari nolo, ita tamen Clariss. Gronovio *Marcellus* legenti potius consentio, partim ob codicum trium, emendationem ejus probantium, fidem; partim quod Froben. anno 1535. ita vulgarit; quem id auspiciis, ut solet, Gelenii fecisse, Gelenium vero cod. Mog. secutum fuisse, suspicor. Ne tamen temeritatis accuser, in contextu nihil mutavi, licet id Cl. Crevierium fecisse videam.

§. 3. *Extremo anni, quia Sp. Postumius consul*] *Postremo anni* Lovel. 2. et Harl. *Extremo anno* edd. vett. pro quo Aldus ex cod. Mog. *Extremo anni* restituit. Nec aliter reliqui nostri. Et recte. Supra 3, 24. *Extremum anni jam erat.* 35, 11. *Extremo ejus anni bis in magnum periculum res adducta est.* 39, 6. *Extremo anni* etc. *Cn. Manlius Vulso de Gallis, qui Asiam incolunt, triumphavit.* Similiter *extremum autumni, hiemis.* V. ad 22, 32, 1. *extremum aestatis.* V. ad 26, 20, 7. *extremum spei* 43, 16. *extremum pontis* 44, 5. Vide etiam supra ad 37, 58, Praeterea vox *consul* deest in V

Sipuntem supera, Buxentum infero mari, invenisse] *Sipuntum* xit, non *Sipuntem*, quemad dum *Buxentum* Latinis dicit qui Graecis *Pyxus*. GELEN. *puntem*, pro *Sipuntum*, op rum errore dedit Froben. an 1531. Id autem oppidum *Si tum* et *Sipontum* scriptoribus tiquis dictum esse, docue Cluver. 4. Ital. ant. 11. pag. 12 et Cellar. 2. Orb. Ant. 9. pag. Vox *mari* deest in Lov. 5.

§. 4. *Triumviri ad colonos eo scribendos*] *ad colonos eos scribend* Lovel. 1. Harl. et Mead. 1. litera initiali ultimae vocis in fine praecedentis perperam repetita. V. ad 28, 25, 2. *ad colonias eo scribendas* Voss. Lov. 5. et editi ante Aldum, qui vulgatum ex fide Msti Mog. admisit. Similiter legunt reliqui nostri. Mox *praetoris urbani* praenomen est *L.* in omnibus scriptis nostris, Hearnii L. 1. et edd. antt. pro quo *T.* Moguntini ex cod. suo recte dederunt. Certe supra cap. 6, 2. nihil mutarunt codd.

§. 5. *Bellum, quod inminebat, non unde plerique opinantur, nec ab ipso Perseo caussa coepit*] Pall.

cepit. inchoata initia a Philippo sunt: et is ipse,
diutius vixisset, id bellum gessisset. Una eum res, 6
m victo leges inponerentur, maxime angebat;
od, qui Macedonum ab se defecerant in bello,
eos jus saeviendi ademtum ei ab senatu erat:
am, quia rem integram Quinctius in conditioni- 7
s pacis distulerat, non desperasset impetrari pos-
. Antiocho rege deinde bello superato ad Ther- 8
opylas, divisis partibus, quum per eosdem dies

vet. ed. *caussas cepit*, ut re-atur τὸ *cepit* ad *bellum*. GEB-RD. *bellum imminebat, ut id rique opinantur, nec ab ipso* *sto caussa cepit* admodum cor-pte Voss. *bellum, quod immine-, ut id ppliqus opinantur* Lov. *llum, quod imminebat, ut ple-e opinantur* Lov. 6. *ut*, pro , in L. 1. Hearnius invenit. *ssas cepit* reliqui omnes codd. nter; neque aliter editum usque ad Paris. qui anno 1673. *ssas coepit* vulgarunt, *caussa pit* Modius, *caussa coepit* Gru-t. Sed recte Gronov. priscam ctionem *caussas cepit* servan-m esse in prima ed. notarum nuit. Terent. Andr. 1, 3, 8. *lubitum fuerit, caussam cepe-t, quo jure, quave injuria prae-cipitem me in pistrinum dabit.*

Inchoata initia a Philippo sunt] Vet. lib. *ab ipso Philippo sunt.* SIGON. Similiter Lov. 2. et Harl. At mox sequitur *et is ipse.* Sed *inchoata a Philippo initia sunt* Gaertn.

Et is ipse, si diutius vixisset] Libri omnes *et ipse si diutius vi-xisset.* GEBH. Non aliter inve-ni in Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Harl. Mead. utroque, Gaertn. et pri-scis edd. *et is ipse* Aldus dedit fide cod. Mog. Eodem nos ducit scriptura, licet vitiosa, cod. Lov. 2. *et, si ipse si diutius.*

§. 6. *Una ea res, quum victo le-ges*] Vet. lib. *Una eum res.* SIG. Codicibus Sigonii consentiunt nostri, ut et edd. vett. usque ad Frob. qui anno 1531. alteram le-ctionem male invexit. Praeter-ea *devicto* Harl. Mox vero *maxi-me angebat* Mead. 1. V. ad 10, 14, 9. *maxime agebat* Lov. 1. V. ad 29, 6, 7. Tum *defecerunt* Lov. 4. ac tandem *in senatu* Voss.

§. 7. *Tamen quia rem integram Quinctius* etc. *distulerat, non de-sperasset impetrari posse*] Lege *cum, quia rem.* GELEN. Quod re-cte Gelenio displicuit, in uno tantum Lov. 5. inveni. *tum quia rem* Voss. Lov. 1. 6. Harl. Gaertn. et Lov. 2. in contextu. Ex his pa-tet origo erroris. Pro *quum*, sive *cum*, aut *cũ*, primo datum erat *tum*, vel *tũ*. Vide ad Epit. Liv. 48. circa finem. Illud autem *tũ* deinde ulterius corruptum est in *tñ*, id est *tamen*. V. ad 22, 17, 5.

§. 8. *Antiocho deinde bello su-perato ad Thermopylas, regi divi-sis*] Ordinem sic restituimus *An-tiocho rege deinde bello superato ad Thermopylas, divisis partibus* etc. GELEN. Ut ante Gelenium ede-batur, exhibent Lov. 5. et Mead.

consul Acilius Heracleam, Philippus Lameam
9 pugnasset; capta Heraclea, quia jussus absceder
moenibus Lamiae erat, Romanisque oppidum d
10 tum est, aegre eam rem tulerat. permulsit iram
consul, quod, ad Naupactum ipse festinans, q
se ex fuga Aetoli contulerant, Philippo permi
ut Athamaniae et Amynandro bellum inferret,
urbes, quas Thessalis Aetoli ademerant, regno
11 jiceret. Haud magno certamine et Amynandr
Athamania expulerat, et urbes aliquot recepe

ambo. Neque differunt multum reliqui. *superato bello* legunt Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. Tum *rege, divisis* Lov. 2. in contextu, et Lov. 4. *regni divisis partibus* Voss. Lov. 1. 6. Harl. Gaertn. et Lov. 2. in margine. Mox vocabulum *dies* non adparet in Voss. Lov. 1. 2. 4. Mead. utroque, et Gaertn.

§. 9. *Abscedere a moenibus Lamiae erat, Romanisque oppidum deditum est*] *Romanis oppidum* Harl. Ceterum a Lamiae moenibus abscedere jubetur Philippus apud Liv. 36, 25. non vero eodem anno, quo a Philippo obpugnata erat, sed demum anno sequenti, Romanis tradita est 37, 4. et 5.

§. 10. *Permisit, ut Athamaniae et Amynandro bellum inferret; et urbes*] Libri omnes *permisit, Athamaniae et Amynandro bellum inferret; urbes, quas Thessalis Aetoli ademerant, regno adiceret.* GEBH. Vocula *ut* non adparet in Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. utroque, et Gaertn. Eam Livius post verbum *permittere* partim omittere, partim addere solitus est. V. ad 33, 45, 3. Verius tamen videtur, eam hic interceptam esse a literis ultimis vocis praecedentis. V. ad 24, 16, 17. Deest etiam particula *et* a Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. utroq et editis ante Aldum. Sed e lam eliserunt literae finales p ximae dictionis. V. ad 35, 4 Paullo ante *ad Naupatum* Lo 2. *ad Upanatum* Lov. 6. *ad Na* Voss. Lov. 1. 4. et Mead. am sed in margine Mead. 1. *ad N pactum* adscribitur. Tum *co lerunt* Harl.

§. 11. *Et urbes aliquot ceper* Pall. et vet. ed. *et urbes recep aliquot.* GEBH. Sic [*ceperat*] F benius: sed priores et nostri s pti: *et urbes aliquot receperat.* puto jure mutatum. Nam et bi Livius *recipere urbem* pro si plici *capere* usurpat. Lib. 28, [1 de Scipione: *Parvum instar eoru quae spe et magnitudine animi co cepisset, receptas Hispanias duc bat.* J. FR. GRON. Livius 3, 2 *Castris hostium receptis.* 36, 1 *Cypaeram, et Metropolim, et i circumjecta castella recepit.* Si saepe etiam alii. Vide Freins Ind. Flori. DUK. Τὸ *aliquot* de est in Hearnii N. Eam vocem se quenti postponunt Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, e edd. vett. Deinde *ceperat* legunt Lov. 6. et Gaertn. In editis autem non Frob. sed Aldus, id primus admisit. Sed reliqui nostri

metriadem quoque, urbem validam et ad omnia 12
portunam, et Magnetum gentem suae ditionis fecit.
le et in Thracia quasdam urbes, novae atque in- 13
stae libertatis vitio, seditionibus principum tur-
itas, partibus, quae domestico certamine vinceren-
r, adjungendo sese, cepit.

XXIV. His sedata in praesentia regis ira in Roma- 1
os est. numquam tamen remisit animum a colligendis
pace viribus, quibus, quandoque data fortuna
set, ad bellum uteretur. Vectigalia regni non fru- 2

Hearnii L. 1. et N. melius
referunt *receperat*. Recte enim
ri docti observarunt, Livium
ipere pro capere, vel accipe-
usurpare solitum fuisse. Su-
2, 39, 4. *Inde Lavinium rece-*
. 8, 19, 1. *Orantes, ut in fidem*
iperentur. 23, 44, 3. *Abstulit*
Hannibali per proditionem
cipiendae Nolae. 32, 13, 13. *A-*
terras per deditionem receperunt.
, 13, 4. *Praesidiisque per rece-*
oppida dispositis Philippo se
jungit. 38, 39, 3. *Telmissum*
expeditione recepit. cap. 42,
Perfecto Aetolico bello, rece-
ab Antiocho Asia, devictis Gal-
. 42, 63, 12. *Inde Thebas ductus*
ercitus: quibus sine certamine
eptis, urbem tradidit exsulibus.
, 7, 5. *Agassam urbem, traden-*
tibus sese ipsis, recepit. Auct. E-
pit. Liv. 61. *Allobroges in dedi-*
tionem recepti. quomodo ibi le-
gendum videbimus. Eodem mo-
do saepe Justinum locutum esse,
constat ex Indice Freinsh.

§. 12. *Magnetum gentem suae ditionis fecit*] *magnas tum gentes* Lov. 2. *magnae tum gentes* Harl. et Mead. 1. *Magnetum gentes* Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. ante Frob. qui recte anno 1535. *gentem* dedit. Pariter erraränt multi Msti supra 34, 56, 10.

§. 13. *Partibus, quae domestico certamine vincerentur, adjungendo se, cepit*] *parti quae domestico certamine vinceretur* Lov. 2. *parti quae domestico certamine vincerentur* Voss. *partimque domestico certamine vincerentur* Harl. et Mead. 1. *partim quae domestico certamine vincerentur* Lov. 1. 4. 6. Mead. 2. et Gaertn. Tum *adjungendos cepit* Mead. 1. *adjungendas cepit* Mead. 2. *adjungendo sese cepit* cod. Mog.

§. 1. *Quibus, quandocumque data fortuna esset*] Libri nostri omnes *quandoque data fortuna esset*. GEBHARD. Primus apud me sic [*quandocumque*] Curio. Vetustiores: *quibus quando data fortuna esset*. Quod ut facile tolerem, ita vereor, ne scriptum olim fuerit, *quibus quandoque data fortuna esset*. V. ad 1, 24. J. FR. GRON. Non primus est Curio, qui *quandocumque* edidit; sed ita ante Curionem invenio apud Frob. anno 1535. Basil. anno 1539. Vascos. et Gryph. anno 1548. *quando* legunt Voss. Lovel. 2. 6. Harl. et Gaertn. *quandoque*, ut Gronov. ἐυςοχῶς conjecerat, Lov. 1. 4. 5, Mead. ambo, Hearnii L. 1. N.

ctibus tantum agrorum portoriisque maritimis aux
sed metalla etiam et vetera intermissa recoluit,
3 nova multis locis instituit. Ut vero antiquam m
titudinem hominum, quae belli cladibus amissa er
restitueret; non sobolem tantum stirpis parabat, c
gendis omnibus procreare atque educare libero
4 sed Thracum etiam magnam multitudinem in Mac
doniam traduxerat, quietusque aliquamdiu a bell
omni cura in augendas regni opes intentus fuera
5 Rediere deinde caussae, quae de integro iram m

(nam *quq*; quod praefert L. 1. *quandoque* exponendum est) et edd. principes: cui in contextu locum dedi. V. ad 1, 31, 4. Utrum *quandocumque*, an *quando*, an denique *quandoque* scribatur, se non videre, quid intersit, fatetur Doujatius. Certe, quod ad sensum, nihil interest: at stilo Livii adsueti, *quandoque* tot Mstorum fide firmatum ei convenire, facile videbunt.

§. 2. *Portoriisque maritimis auxit*] *portoriisque maritimisque* Voss. Male. *Portorium maritimum* dixit, quia portorium non tantum solvebatur in portubus, sed etiam in pontibus et itinere; ad cujus distinctionem id, quod in portubus exactum est, hic *portorium maritimum* vocavit. V. ad Cel. Burm. de Vectig. cap. 5. pag. 53. Mox *metalla etiam vetera*, omissa copula, Lov. 6. Vide ad 2, 44, 3. Tum *recoluit*, *nova*, omissa iterum media copula, Voss. Lov. 4. 6. Harl. Mead. uterque, et Gaertn. Eadem cum voce sequenti *nova* etiam deest in Lov. 1. *Metalla* autem sunt loca, unde metalla effodiuntur. V. ad 42, 12, 9.

§. 3. *Antiquam multitudinem hominum, quae belli cladibus amissa erat*] Pall. uterque *quae amissa belli cladibus erat*. GEBH. Similiter Lov. 4. et Mead. 2. Praeterea *multitudinem antiquam* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. Mox *stirpis tantum sobolem* Gaertn.

Cogendis omnibus procreare atque educare liberos] An hoc est, eum prohibuisse illos exponi? quemadmodum Dionys. Hal. 1, 15. de Romulo loquitur, *εἰς ἀνάγκην κατέστησε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς* (Romae) *πᾶσαν ἄρρενα γενεὰν ἐκτρέφειν*. DUK. *cogendis hominibus* Voss. Lovel. 1. 6. et Gaertn. V. ad 3, 54, 6.

§. 4. *Quietusque aliquamdiu a bellis, omni cura in augendas regni opes intentus fuerat*] Omnia haec, quae in reliquis codd. supersunt, male defuerunt in Harl. Tum *augendas belli opes* Mead. 2. legit; cujus scribae menti vox, quae modo praecessit, obversabatur. Mox §. seq. vox *iram* deest in Gaertn.

§. 6. *Thessalorum et Perrhaeborum querelae de urbibus suis ab eo possessis*] Vide Polyb. Exc. Legat. num. 40. *querelae urbibus suis ab eo possessis* Lov. 5. Hearnii L. 1. et edd. vett. Adparet, ultimas literas vocis praecedentis

rent in Romanos. Thessalorum et Perrhaeborum 6
erelae de urbibus suis ab eo possessis, et legato-
m Eumenis regis de Thraciis oppidis per vim oc-
patis, traductaque in Macedoniam multitudine,
a auditae erant, ut eas non neglegi satis adpare-
t. Maxime moverat senatum, quod jam Aeni et 7
aroneae adfectari possessionem audierant; minus
hessalos curabant. Athamanes quoque venerunt 8
gati, non partis amissae, non finium jacturam que-
entes, sed totam Athamaniam sub jus judiciumque

lae, vel, ut scribebant, *ele*, isisse praepositionem *de*. *que-lae urbibus suis eo possessis* Lo-vel. 1. 4. 6. et Mead. ambo. *querelae urbibus sub eo possessis* Lovel. 2. ex *Thregiis oppidis* Voss. Lov. 4. et Gaertn. *Threciis oppidis* Lov. 3. V. ad 37, 33, 3.

§. 7. *Maxime moverat senatum, quod cum Aeni et Maroneae adfe-ctari possessionem audierant*] Ve-tus lectio *quod jam Aeni et Ma-roneae affectari poss. aud.* GELEN. IB. *Maxime moverat senatum, quod eum Aenei et Maroneae affe-ctare possessionem audierat.* MOD. Vet. ed. *quod jam Henum et Ma-roneam affectari possessione audie-runt.* Pal. pr. *quod jam eum et Maroneam affectari possessione au-dierent.* Alter, *quod jam Aenum et Maroneam affectari possessio-nem audierant.* GEBH. *jam eum et Maroniae affectari possessionem audierant*, quatuor praecedenti-bus vocibus omissis, Voss. *M. m. s. quod jam Enum* (vel *Henum*) *et Maroneam affectari possessionem audierant* Lov. 5. Hearnii L. 1. et edd. ante Aldum. nec aliter Lo-vel. 4. nisi quod *possessione* legat. *M. m. s. quod Jamen et Maro-nea affectari possessionem audierat* Mead. 1. *M. m. s. quod Jamerium et Maronea affectari possessionem audierat* Lov. 2. *M. m. s. quod E-num et Maronea affectari posses-sionem audierat* Mead. 1. *M. m. s. quod emulati et Maroniae affe-ctari possessionem audierant* Lov. 1. et 6. *M. m. s. quod aevi jam et Maroniae affectari possessionem audierant* Gaertn. *M. m. s. quod Enei et Maroneae affectari posses-sionem audierant* Harl. *M. m. s. quod eum Aeni et Maroniae affe-ctare possessionem audieret* cod. Mog. non quod ex eo profert Modius; unde Aldus formavit, quod ad caput notae Gelenianae reperitur. Ex codicis Mog. le-ctione vitiosa *audieret* nolim e-mendari *audierat*. Nam *senatus audierant* Livianum est. V. ad 4, 58, 4. Nisi quis forte inter mo-dos, quibus Livius orationem variare solitus est, referre malit, quod voci *senatus* primo respon-deat verbum singulare *audierat*, mox plurale *curant*. V. ad 4, 16, 8. et 30, 42, 16.

§. 8. *Non partis amissae, non finium jacturam querentes, sed to-tam Athamaniam sub jus judicium-que regis venisse*] Qua ratione A-thamania omnis in jus ditionem-que Philippi concesserit, narrat Livius 36, 14. At postea Amynan-drum regnum suum Athamaniam

9 regis venisse. Et Maronitarum exsules (erant pu
quia libertatis caussam defendissent ab regio prae
dio) ii non Maroneam modo, sed etiam Aenum
10 potestate nunciabant Philippi esse. Venerant et
Philippo legati ad purganda ea: qui nihil, nisi p
missu Romanorum imperatorum, factum adfirmaba
11 *Civitates Thessalorum, et Perrhaeborum, et Magnet*
et cum Amynandro Athamanum gentem, in eadem ca
12 *sa, qua Aetolos, fuisse. Antiocho rege pulso, occu*

recepisse, missisque legatis pacem a Romanis petiisse, similiter retulit lib. 38, 1. 2. 3. accepta etiam fide venit in castra eorum cap. 9. apud quos Athamaniam sibi ereptam queritur Philippus cap. 10. Postea Philippum Athamaniam recepisse non adparet: quomodo ergo hic Athamanes non partis amissae, non finium jacturam queruntur, sed totam Athamaniam sub jus judiciumque regis venisse? Difficultatem auget, quod additur cap. seq. *Athamanes libertatem repetebant, et castella Athenaeum et Poetneum.* Unde scilicet fit, ut, qui duo tantum castella, quorum alterum finibus Macedoniae subjectum fuisse dicitur 38, 1. sibi deesse queruntur, reliquam omnem regionem receperant, tamen *libertatem* repetant? Hinc me non expedio. Athamanum legatos tantum urbes occupatas repetiisse, testatur Polyb. Exc. Leg. num. 40. Ἅμα δὲ τούτοις Ἀθαμᾶνες, Περραιβοὶ, Θετταλοὶ φάσκοντες, κομίζεσθαι δεῖν αὐτοὺς τὰς πόλεις, ἃς παρείλετο Φίλιππος αὐτῶν κατὰ τὸν Ἀντιοχικὸν πόλεμον. Paullo ante *venerant legati* Lov. 2. *venerunt legati* Voss. Lovel. 1. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et editi ante Aldum, qui voces trajecit.

§. 9. *Et Maronitarum exsules erant pulsi, quia libertatis ca sam defendissent, ab regio pra dio. ii non Maroneam modo*] q *libertatis caussa descendissent regio praesidio* Voss. Lovel. 6. Harl. *descendissent* etiam Me 1. errore scribarum, qui h verba commutare soliti fueru V. exempla 8, 29, 12. 21, 32, et apud Nic. Heins. ad Val. Fla 2, 109. Sed aliud latet. *Et M ronitarum exsules qui erant* leg Lov. 4. et Mead. 2. Hinc leg dum conjeci. *Et Maronitarum sules venerant, pulsi, quia* etc. *ve rant*, ut modo praecessit *Atha nes quoque venerunt legati.* Et m sequitur *Venerant et a Phili legati.* Hanc conjecturam eti Crevierio subnatam video. V nit etiam mihi in mentem, l posse: *Et Maronitarum exsu (erant pulsi, quia libertatis ca sam defendissent ab regio prae dio) ii non Maroneam modo* e In locutione *Maronitarum exsu ii nunciabant* abundat pronom *ii*, a Livio perspicuitatis cau additum propter illa, quae sunt interjecta. V. ad 25, 27, 1. *caussam libertatis*, id est, libertatem. Phaedrus 1, 1, 4. *Jurgii caussam intulit*, quod Gudius exponit, jurgium intulit. Deinde *defendissent ab praesidio* pro adversus praesidium. Sallust. Fragm. lib. 1. Hist. in Orat. Lepidi: *Quid a*

obpugnandis Aetolicis urbibus consulem ad recipien- *eas civitates Philippum misisse. armis subactos parere.* natus, ne quid absente rege statueret, legatos ad 13
controversias disceptandas misit, Q. Caecilium tellum, M. Baebium Tamphilum, Ti. Sempronium. orum sub adventum ad Thessalica Tempe omni- 14
iis civitatibus, quibus cum rege disceptatio erat, ncilium indictum est.

XXV. Ibi quum Romani legati disceptatorum lo- 1

rrho, *Hannibale, Philippoque Antiocho defensum est aliud, quam ertas et sua cuique sedes.* Valer. ec. 1, 35. *Olim Lernae defen- s ab angue Arcas.* Potest et ip- id, quod in duobus codd. e invenisse dixi, servari, hac inctione admissa: *Et Maroni- rum exsules, qui erant pulsi, ia libertatis caussam defendis- nt ab praesidio regio. Ii non Ma- modo* etc. Ita ad initium orum verborum *Et Maronita- exsules* intelligendum vel *ve- runt*, quod praecessit; vel *ve- runt*, quod sequitur. Huic con- ecturae firmandae facere potest, uod similiter Polybius, de Ma- nitarum exsulibus verba faci- ens, omittit τὸ ἧκον, quod de eliquis legatis et in praece- dentibus et in sequentibus adhi- buerat, in Exc. Legat. num. 40. Ἧκον εἰς τὴν Ῥώμην παρά τε τοῦ βασιλέως Εὐμένους πρεσβευταί, etc. καὶ παρὰ Μαρονιτῶν οἱ φυγάδες etc. ἅμα δὲ τούτοις Ἀθαμᾶνες, Πεῤῥαιβοί, Θετταλοί etc. ἧκον δὲ καὶ παρὰ τοῦ Φιλίππου πρέσβεις. Praeterea ii non *Maroneam* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Mox *nunciabant in potestate Philippi esse* Lov. 2. *in potestate narrabant esse Philippi* membranae Mog. Sed praefero vulgatum, cujus alterum glossema esse existimo.

§. 10. *Venerant et a Philippo legati ad purganda ea*] *Venerant etiam a Philippo* Gaertn. Tum voces *ad purganda ea* desunt in Lovel. 2. Mox *permissu imperatorum Romanorum* legit Harl.

§. 11. *Civitates Thessalorum, Perraeborum, et Magnetum, et cum Amynandro Athamanum gentem*] Ita Gronov. anno 1665. edidit, quum antea passim legeretur *civitates Thessalorum, et Perraebiorum.* Recte *Perraebiorum* in *Perraeborum* mutavit. V. ad 33, 32, 5. Cur tamen simul delevit particulam *et?* quam, praeter omnes editiones priores, tuentur Voss. Lov. 1. 2. 5. Gaertn. et Hearnii L. 1. Eamdem itaque restitui.

§. 12. *Occupatum obpugnandis Aetolicis urbibus*] Secunda vox male exsulat ab Hearnii L. 1. Deinde *Aetolorum urbibus* legit Lov. 6. *Aetolis urbibus* Voss. et Lov. 1. Mox §. seq. *absente re statueret* Lovel. 4. Tum *dimisit*, pro *misit*, Gaertn.

§. 14. *Quorum sub adventum ad Thessalica Tempe omnibus iis civitatibus, quibus*] *sub adventu* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo. Gaertn. et edd. ante Frobenium, qui anno 1535. *sub adventum* emendavit. V. ad 2, 55, 1. Tum *omnibus civitatibus, quibus*

co, Thessali Perrhaebique et Athamanes haud d accusatores, Philippus ad audienda crimina t
2 quam reus, consedissent; pro ingenio quisque e rum, qui principes legationum erant, et gratia cu
3 Philippo aut odio, acerbius leniusve egerunt. I controversiam autem veniebant, Philippopolis, Tri ca, Phaloria, et Eurymenae, et cetera circa e op-

Gaertn. *omnibus his*, *quibus* Lov. 6. Vocem *quibus* male omittunt Voss. Lov. 1. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 1. *Philippus ad audienda crimina tamquam reus, consedissent*] *et Philippus* Lov. 1. Praeterea *consedisset* Voss. Lov. 4. 6. Mead. ambo, et Gaertn. *conscendisset* Lov. 2. et Harl. Frustra.

§. 2. *Acerbius leniusve egerunt*] *leviusve* Lov. 1. 6. et Harl. solito scribarum errore. Vide, quae notantur ad 36, 31, 8. Locutio *leniter agere* supra inlustratur ad 3, 50, 12.

§. 3. *In controversiam autem veniebant Philippo Polystricta, Phaloria et Euronome*] Lege *Philippopolis*, *Tricca*, *Phaloria*, *et Eurymenae*. GELEN. *Trica*, *Phaloria*, *et Eurymenae* tria Thessaliae oppida sunt, auctore Stephano. De *Phaloria* autem ita aït: *Φαλώρη πόλις Θετταλίας, ταύτην Ῥιανὸς Φαλωρίαν καλεῖ.* SIG. Omnes codd. *Philippo Polistrica*, vel *Polistricta*. Dein *Pholoria* Harlej. *Phalaria* Voss. *Phaleria* Gaertner. Praeterea *Eutonom̄* Harlej. *Euronom̄* Voss. Lov. 1. et Mead. 1. *Euronouse* Lov. 2. *Euronomem* Gaertn. *Euronomen* Lov. 4. 5. 6. et Mead. 1. Sed recte Gelenius locum emendavit. Per *Philippopolim*, priori loco memoratam, Doujatius intelligendam censuit Bessicae urbem hujus nominis i Thracia ad fluvium Ebrum a Haemo monte: quod numqu ei excidere potuisset, si pot ad seriem narrationis Livia quam ad sonum literarum, a mum adtendisset. Intellexisset nim ex verbis sequentibus, t lem innui urbem, de qua co troverti potuit, utrum Thess lorum juris, an Aetolicum an quitus oppidum fuerit; quo Philippopoli Thraciae conven re nequit. Innuitur igitur The saliae urbs Thebae Phthiotica Eam urbem, quam Aetoli pos debant, illis eripuit Philipp supra 28, 7. expugnatam aut ex suo nomine Philippopolim v cavit. Polyb. 5, 100. *Γενόμεν δὲ κύριος τῶν Θηβῶν, τοὺς μ ὑπάρχοντας οἰκήτορας ἐξηνδρα ποδίσατο· Μακηδόνας δὲ εἰσοι κίσας Φιλίππου τὴν πόλιν ἀντ Θηβῶν κατωνόμασεν.* Eadem urbs *Φίλιπποι* vocatur apud Stephan. Byz. voce *Φίλιπποι*. *Ἐκλήθησαν Φίλιπποι καὶ αἱ Θῆβαι Θεσσαλίας, καὶ Γόμφοι Θεσπρωτίας.* Et quidem haec illa urbs Philippi esse putatur, ad quam quidam veterum proelium inter Caesarem et Pompejum commissum fuisse scripserunt; quod tamen plerique ad Pharsalum decertatum tradiderunt. Id ita componere conatur Holsten. ad Steph. Byz. voce *Θήβη*, Thebas, sive Philippos parum a Phar-

pida; utrum Thessalorum juris, quum vi ademtae 4
essaeque ab Aetolis forent, (nam Philippum Ae-
lis ademisse eas constabat) an Aetolica antiquitus
oppida fuissent. *ita enim Acilium regi concessisse,* 5
Aetolorum fuissent, et si voluntate, non si vi atque
is coacti, cum Aetolis essent. Ejusdem formulae 6
ceptatio de Perrhaeborum Magnetumque oppidis
it. omnium enim jura possidendo per occasiones

abfuisse: unde sequitur, lium, campis vicinis factum, e huic atque illi urbi adscri- sse. Pharsalo vicinas fuis- hebas, indicare videtur Po- δ, 99. Ἐπίκειται δὲ ἐγκαι- [sc. πόλις Θῆβαι] τῇτε Μα- ίᾳ καὶ τῇ Θετταλίᾳ· καὶ σα τῆς μὲν Μαγνησίας τῇ Δημητριέων χώρᾳ. τῆς δὲ αλίας τῇ τῶν Φαρσαλίων Φεραίων. Adde, quae nota- Clariss. Dukerus ad Flori 4, . Per *Philippopolim* autem intelligendas esse Thebas Hoticas Doujatium docere po- nt, aut debuissent, quae de is infra hoc cap. subjiciun- et adprime conveniunt iis, de illis narrantem Polyb. vimus. De *Tricca* vide ad 36, 6. De *Phaloria* v. ad 32, 15, *Eurymenas*, praeterquam ad Stephanum et Livium, non obcurrere, caussatus Dou- s, ex Ptolem. 3, 13. *Cteme-* scribendum conjicit, quod Estiaeotidis oppidum inter cam et Pialam. Verum, ne orem nunc dissensum Msto- , quorum vestigia potius vo- *Eurymenae*, quam *Ctemenae*, fa- t, *Eurymenarum* praeter Li- et Stephanum meminit et- Scylax Caryand. pag. 60. Ἐ- δὲ τοῦ κόλπου Παγασητικοῦ λίβοια, Ῥίζοῦς, Εὐρυμέναι. eo loco si conferas verba ii 4. H. N. 9. *Oppida Meli- boea*, *Rhizus*, *Erymnae*, cuique verisimile videbitur, hunc ex il- lo sua hausisse, et *Erymnas* vo- casse, quas Scylax Εὐρυμένας, quod alii jam suspicati sunt.

Et cetera circa eas oppida] Ita primus Aldus edidit ex cod. Mog. quum in prioribus excusis vul- gatum foret *circa ea oppida*; quod in uno tantum inveni Lovel. 5. Reliqui enim omnes Msti consen- tiunt Moguntino. Cl. Crevierius ex conjectura malebat *et cetera circa oppida*. Sed vide ad 31, 62, 1. et 36, 14, 12. Forte Livius hic *circa eas* dicere maluit, ne tres voces vocali *a* finientes junge- rentur.

§. 4. *Nam Philippum ademisse eas constabat*] Adde *Aetolis*, *nam Philippum Aetolis ademisse eas constabat*. GELEN. Emendatio haec niti videtur vestigiis cod. Mog. quem corrupte praeferre, *Nam Philippum et odisse ac dimi- sisse ea constabat*, testantur, qui eum excusserunt.

§. 5. *Et si voluntate, non vi at- que armis coacti*] Praecisa *et* co- pula, libri nostri omnes *si vo- luntate*, *non si vi atque armis coa- cti*. GEBH. Copulam *et* ignorant etiam omnes scripti nostri, Hear- nii L. 1. et edd. vett. quam pri- mus Froben. anno 1535. addidit. Ea excidisse videtur ob ultimas literas vocis praecedentis *fuisset*.

7 Aetoli miscuerant. Ad haec, quae disceptationis era
querelae Thessalorum adjectae, *quod ea oppida,*
jam redderentur sibi, spoliata ac deserta redditurus e
8 *nam, praeter belli casibus amissos, quingentos princi*
juventutis in Macedoniam abduxisse, et opera eorum
servilibus abuti ministeriis: et, quae reddiderit coact
9 *Thessalis, inutilia ut redderet, curasse. Thebas Phthi*
unum maritimum emporium fuisse, quondam Thess
quaestuosum et frugiferum. Ibi navibus onerariis comp
ratis, regem, quae praeter Thebas Demetriadem curs
dirigerent, negotiationem maritimam omnem eo avert
10 *se. Jam ne a legatis quidem, qui jure gentium san*
sint, violandis abstinere. insidias positas euntibus ad
11 *Quinctium. Itaque ergo in tantum metum omnes Th*
salos conjectos, ut non in civitatibus suis, non in co

V. ad 37, 59, 1. Praeterea *si voluntate, non si vi* Lovel. 2. 4. 5. Mead. ambo, et edd. ante Aldum, qui *si* posteriori loco omisit. Id iterum recipiendum putavi.

§. 6. *De Perrhaeborum Magnetumque oppidis*] *Perrhaebiorum Magnetumque de oppidis* Lovel. 5. *et Magnetum* Lov. 2. et Harl. Mox *jura* non adparet in Mead. 2. *jura olim possidendo*, addita media voce, legunt Lov. 5. et edd. ante Frob. anni 1535. quae eam omisit, consentientibus ceteris Mstis. Tandem *Aetoli per occasiones miscuerant* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn.

§. 8. *In Macedoniam abduxisse*] *adduxisse* Lov. 5. Harl. Hearnii L. 1. et edd. vett. pro quo jam ed. Ven. anni 1495. recte *abduxisse* dedit. V. ad 27, 29, 1. Mox *opera eorum servilibus uti ministeriis* Gaertn.

§. 9. *Thebas Pthias unum m*[illegible] *ritimum*] *Thebasthias* Lov. 2. *T*[illegible] *baspthias* Mead. 1. *Thebasp*[illegible] Lov. 4. *Thebasthias* Lov. 1. Me[illegible] 2. *Theasthias* Lov. 6. *Cebasthias* Vo[illegible] et Gaertn. *Thebas Phitias* Ha[illegible] V. ad 32, 33, 16. Mox *frugifer*[illegible] *et quaestuosum* Lov. 5. et editi[illegible] te Aldum; cui voces transpo[illegible] ti in eum, quo nunc eduntu[illegible] ordinem favent reliqui Msti.

Praeter Thebas Demetriadem cu[illegible] *sum dirigerent*] *praeter Thebas*[illegible] *et Triadem* Mead. 1. *praeter Th*[illegible] *bastem et Triadem* Lovel. 2. 4. [illegible] Mead. 2. *praeter Thebasdem et Tri*[illegible] *dem* Harl. *praeter Thebaïdem* [illegible] *Triadem* Lov. 6. Tum *cursum d*[illegible] *rigerent* Lovel. 4. et Voss. V. [illegible] 37, 27, 4. Mox *omnem inde ave*[illegible] *tisse* Lov. 2. *omnem in eo vertis*[illegible] Gaertn. *omnem in eo advertis*[illegible] Voss. *omnem in eo avertisse* Lo[illegible] 1. 6. Harl. et Mead. 1. Sed ill[illegible] *is* natum esse videtur ex praec[illegible]

ibus gentis conciliis, quisquam hiscere audeat. procul abesse libertatis auctores Romanos: lateri adhaerere em dominum, probibentem uti beneficiis populi Ro-i. Quid autem, si vox libera non sit, liberum esse? c se fiducia et praesidio legatorum ingemiscere magis, 12 *n loqui. nisi provideant aliquid Romani, quo et Grae-Macedoniam adcolentibus metus, et audacia Philip-inuatur, nequidquam et illum victum, et se libera-sse. Ut equum tenacem, non parentem frenis aspe-* 13 *ibus castigandum esse.* Haec acerbe postremi: quum 14 res leniter permulsissent iram ejus, petentes, *ignosceret pro libertate loquentibus; et ut, deposita* 15 *ini acerbitate, adsuesceret socium atque amicum sese stare; et imitaretur populum Romanum, qui carita-quam metu, adjungere sibi socios mallet.* Thessalis 16

is vocis litera finali. V. ad 1, 4. Insuper §. seq. *sancti* Voss. Lov. 5. 6. et edd. Al-riores.

13. *Ut equum tenacem non pa-m, frenis asperioribus casti-m esse*] Potest esse, ut equum cem, qui parere non velit, vide, an distinguendum sit, *quum tenacem, non parentem is asperioribus c. e.* ut *non pa-m* referatur ad Philippum, sententia, eum, non paren-decretis Romanorum, asperi-us frenis, ut equum tenacem, igandum esse. Alioqui verba *parentem* suspecta esse pos-, tamquam glossa interpre-ae voci *tenacem*. DUK. Om-haec verba, quae a codd. no-, Hearnii L. 1. et edd. anti-absunt, Aldus ex cod. Mog. ecit. In iis *sternacem*, pro *te-m*, legendum conjicit Dou-us; cujus conjecturam probat Crevierius, et inlustrat lo-co Virg. 12. Aen. 364. Addi pot-est Silius Ital. 1, 261. et quae ibi notavi. Deinde *τὰ non parentem* deleri posse existimat, tamquam quae sapiunt glossema, additum interpretandae parum tritae vo-ci *sternacem*. Verum vulgatum *te-nacem* probum esse, docet locus Ovidii 3. Am. 4, 13.

Vidi ego nuper equum, contra sua frena tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.

Ubi commode Cel. Burmannus inlustrando Ovidio hunc Livii lo-cum advocavit. Ne etiam *τὰ non parentem* deleri necesse videatur, Cl. Dukerus, locum aliter inter-pungendo, cujus distinctionem recepi, providit. In §. praec. *audacia Philippo minuatur* legit Lov. 2. Vide ad 7, 7, 4. Reliqui omnes *Philippi* tuentur.

§. 14. *Haec acerbe postremi*] *Hae*

auditis, Perrhaebi Gonnocondylum, quod Phili-pus Olympiadem adpellaverat, Perrhaebiae fui et ut sibi restitueretur, agebant. et de Malloea
17 Ericinio eadem postulatio erat. Athamanes liber-tem repetebant, et castella Athenaeum et Poetneu
1 XXVI. Philippus, ut accusatoris potius, qu rei, speciem haberet, et ipse a querelis orsus, M

acerbe Lov. 2. 6. et Harl. Tum *postremum* Mead. 1. *postremo* edd. Parm. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et proximae usque ad Aldum; qui, consentientibus ceteris scriptis, dedit *postremi.* Mox *leviter permulsissent* Harlej. reliquis invitis. Vide ad §. 2. Praeterea vox *domini* deest in Lovel. 2. et paullo post copulativa *et* in Lov. 1.

§. 16. *Perrhaebi Connocondylum*] Neque hoc oppidum, nec quae sequuntur, Malloeam, Certinium, Menelaïda, Petram, Xinias ac Paracheloïda facile reperias. Citinium, oppidum Doridos, nihil ad hunc locum. Xiniarum etiam lib. 32, [13.§] mentio, non item apud alios. GLAR. Nusquam legisse se hoc oppidum aït Glareanus. Ego *Gonnocondylum* legendum puto, voce juncta ex duobus oppidorum nominibus, quorum meminit Livius lib. 44, [6, 9. 10.] *Hic locus, tam suapte natura infestus, per quatuor distantia loca praesidiis regis fuit insessus. unum in primo aditu ad Gonnum erat; alterum Condylon castello inexpugnabili.* De *Gonnis*, vel *Gonno*, oppido Perraebiae, supra etiam meminit Livius. „†. Glareanus aït, non facile in„veniri haec nomina: atque id „quoque verum est.“ †. SIGON. *Connocondylum*, ut ante Sigonium edebatur, tenent Voss. Lov. 1. 4. 5. et Mead. 2. *Conocondylum* Harl. et Mead. 1. *Conocondillum* Gaer *Somocordillum* Lov. 6.

Et de Malloea et Ericinio ead postulatio erat] *de Malea* Harl. edd. vett. *de Maldea* Lov. 2. *Marloca* Lov. 6. *de Malcea* Gaer *de Maronea* Mead. 1. *de Mall* recte dedit Frob. anno 1531. ad 36, 13, 3. Tum *Ethicinio* Lo 6. *Eritinco* Voss. et Gaertn. *rycinio* Lovel. 5. et edd. Cam Mediol. anni 1480. et Ven. an 1495. *Hercynio* edd. Rom. an 1472. Parm. Tarv. utraque, plures usque ad Ascens. qui a no 1513. *Cercynio* dedit; *Certi* Moguntini. *Ericinio* Frob. an 1535. V. ad 36, 13, 6.

§. 17. *Castella Athenaeum et Po neum*] *Poetneum* castellum Ath maniae an usquam alibi mem retur, non scio. *Athenaeum* c stellum et *Theïum* oppidum Ath maniae habet Liv. 38, 1. DU *Athenum* Lov. 1. 5. et ed. Cam Tum *Peneum* Lov. 2. 4. 6. Ha et Mead. 1. *Penneum* Lovel. 1. Mead. 2. *Peneneum* Voss. *Panea um*, vel *Panaeneum*, reliquae ed ante Frob. qui anno 1535. pr mus *Poetneum* vulgari curavit.

§. 1. *A querelis orsus, Menela dem in Dolopia*] *a Thessalis orsu* perperam Lov. 2. et Harl. Tu *in Colopiam* Lov. 2. *in Tolopia* Lov. 4. et Gaertn. *in Tholopia* Lo vel. 1. et 6. *in Tholopiam* Mea 2. *in Ethsolopia* Voss. *Nitolopia*

..dem in Dolopia, quae regni sui fuisset, Thessalos ..tque armis expugnasse, questus est: *item Petram in ..ria ab iisdem Thessalis Perrbaebisque captam. Xynias* 2 *..dem, haud dubie Aetolicum oppidum, sibi eos contribuis.. et Paracheloïda, quae sub Athamania esset, nullo ..e Thessalorum formulae factam. Nam quae sibi cri-* 3 *..a objiciantur, de insidiis legatorum, et maritimis*

..l. et Mead. 1. Mox *conque.. est* Lov. 2.

..etram in Pieria] *Petram* oppi.. negat uspiam reperiri Gla..us. At Plutarch. in Paullo ... 262.] aït: διὰ Περῤῥαιβίας ..ὰ τὸ Πύϑιον καὶ τὴν Πέτραν. ..ON. *Petram Hiperiam* Lov. 6. *..ram Isperiam* Lov. 2. *Petram ..periam* Lov. 1. *Petram Imperiam* ... Lov. 4. 5. Harl. Mead. am.., Gaertn. et edd. vett. pro quo ..ob. anno 1531. *Petram in Pie..* dedit. *Pieria* regio fuit Ma..doniae, memorata etiam infra .. 9, 10. et 20, 3. In ea sita e.. *Petra*, cujus etiam meminit ..ivius 44, 32, 9. et 45, 41, 4.

..4. 2. *Xynias quidem, haud du.. Aetolicum oppidum*] *Xyniae ..id* sint, se nescire aït Glarea... At Stephanus aït tamen Ξυ.., Θετταλίας πόλις. Πολύ..ος ἐννάτῳ· τὸ ἐϑνικὸν Ξυνιεύς. ..Glareanus aït, non facile in..veniri haec nomina, atque id ..quoque verum est." †. SIGON. ... pr. *Exynias quidem haud du.. Aetolicum sibi contribuisse op..idum eos.* GEBH. *Xyniarum* men..tio est 32, 13, 13. et 33, 3, 8. De ..hoc oppido verba sunt Is. Vossii ..ad Catull. pag. 233. *Huic* (Boe..beïdi paludi) *vicinum erat Xynias oppidum, non ignotum poëtis.* Haec, opinor, habet e Scholiaste Apol..lonii Rhodii ad 1. Argon. 67. Ξυ..νιάς, λίμνη τῆς Θεσσαλίας. τι..νὲς δὲ πόλιν παρακειμένην τῇ Βοιβηΐδι λίμνῃ. Sed vellem non invidisset nobis loca Poëtarum, quibus hoc oppidum singulari numero est *Xynias*. DUK. *Hebiinias quidem* Harl. et Mead. 1. *Exynias quidem* Lov. 4. et Mead. 2. Tum *sibi contribuisse eos oppidum* Lov. 4. *sibi contribuisse oppidum eos* Mead. 2. *oppidum sibi contribuisse eos* Voss. Lovel. 1. 2. 5. 6. Mead. 1. Gaertn. et edd. Frobeniana anni 1535. priores.

Et Paracheloïda] Ne *Paracheloïda* quidem novit Glareanus, cum *Paracheloïtas* statuat Strabo et inter Thessalos, et inter Aetolos. Sic enim lib. 9, [434.] Ἐρέτριαν ὁμώνυμον τῇ Εὐβοϊκῇ, ΠαραΧελωῖτας· καὶ τούτους ὁμωνύμους τοῖς Αἰτωλικοῖς· καὶ γὰρ ἐνταῦϑα ἐστιν Ἀχελῶος ποταμος πλησίον Λαμίας, παρ᾽ ὃν οἰκοῦσι οἱ ΠαραΧελωῖται. De Thessalica hic loquitur. SIG. Utriusque meminit etiam Steph. Byz. v. ΠαραΧελωῖται. Paracheloïtidis Aetolicae Strabo 10, 458. Ceterum *Parecheloyda* Lov. 1. *Pareloida* Lovel. 6. *Paraheloïda* Gaertn. *per Acheloïda* Mead. 1. et Harl. Mox *super Athamania* idem Harl.

Nullo jure Thessalorum formulae factam] Id est, iniquejuris Thessalorum factum, credo a formulis juris translatione ducta, aut formulis foederum, societatum, pactionum. TURNEB. 1. Advers. 25. V. ad 26, 24, 6. et 38, 9, 10.

4 *portubus frequentatis aut desertis; alterum deridicul*
esse, se reddere rationem, quos portus mercatores
5 *nautici petant; alterum mores suos respuere. Tot*
nos esse, per quos numquam cessaverint legati, nunc
imperatores Romanos, nunc Romam ad senatum cri
6 *na de se deferre. quem umquam verbo violatum esse? S*
mel ad Quinctium euntibus insidias dici factas. sed, q

formulam factam Voss. Harl, et Gaertn, *formulae faciat* Lov. 6, *formulae faciam* Mead. ambo. De usu voculae *Nam* in initio §. sequentis vide ad 29, 8, 9.

§. 4. *Alterum deridiculum esse*] Vet. lib. *alterum ridiculum esse.* SIGON. Libri omnes *alterum ridiculum*. GEBH. *ridiculum* etiam unus scriptus, et vetus ed. apud Hearnium. Non est, cur hoc vulgato praeferri debeat. *deridiculum* est valde ridiculum, ut in aliis compositis, in quibus praepositione *de* intendi significationem dicunt Grammatici. Utuntur eo multi, quorum loca adnotarunt Guyetus et alii ad Ter. Heaut, 5, 1, 79. ubi eadem varietas est. Varro 1. de Re rust. 18, *Sequetur, ut duos villicos et duas villicas habeat, quod est deridiculum*. DUK. *ridiculum* omnes nostri, Hearnii L, 1. et editi ante Aldum, qui *deridiculum* ex Mog. cod, adoptavit; ex quo eodem adscivit sequens *se*, quod in iisdem omnibus deerat, sed exciderat ob ultimam syllabam praecedentis *esse*, Vide ad 34, 11, 7.

Alterum molestum pravos mores. tot annos esse] Antiqua lectio *alterum mores suos respuere.* GEL, Pall. uterque *alterum mores pueros vos. Tot annos esse.* Vet. ed. *alterum molestum, praeteritos tot annos esse.* GEBH. Barberin. et Petav. *alterum mores pueros vos.* Significant transpositionem vocum duarum: *alterum mores re*[…] *ere suos*. J. FR. GRON. *alterum* [mo]*res pueros vos* Lov. 4. Mead. [u]*t*que et Hearnii N. *alterum m*[ole]*stum pueros vos* Lov. 1. 2. Harl. margo Mead. 1, *alterum moles*[tum] *pueros nos* Voss. Lov. 6. et Gaert[n.] *alterum molestum praeteritos tot* [an]*nos* Lov. 5. et ed. Camp. *alter*[um] *molestum pravos mores tot an*[nos] reliquae edd. ante Frob. qui a[n]no 1535, emendationem Gele[nii] recepit,

§. 5, *Per quos numquam cessaverint*] *cessaverant* Voss, et Lo[v.] 1. *cessaverunt* Lov. 2. et Gaert[n.] Mox *de se ferre* Voss, *de se ref*[er]*re* Gaertn,

§. 6. *Sed, quid iis acciderit, n*[on] *adjici*] Pal. pr. *sed, quid accid*[e]*rit, non adici*, Alter *Semel eunti*[bus] *ad Quintium insidias dici fa*[c]*tas, sed, quid his acciderit, n*[on] *adici.* Vet. ed. *sed, quid iis acci*[de]*derit, non adduci*, GEBH. *sed, quid id acciderit* Voss. et Lov. 1. *sed, quid iis accidit* Mead. 2. *sed, quid his accidit* Lov. 4. Quum per epitomen *accid'it* scriptum esset, additam notam non animadverterunt librarii, Vide ad 10, 12, 4. Antea *euntibus ad Quinctium* Voss. Lov, 1. 2, 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et edd. vett. quem ordinem primus Aldus inmutavit,

Quaerentium, quid falso objiciant] Sic omnes libri. Scribendum tamen *quod falso objiciant*.

cciderit, non adjici. Quaerentium, quod falso objicit, quum veri nihil habeant, ea crimina esse. Insoper et inmodice abuti Thessalos indulgentia populi Romani, velut ex diutina siti nimis avide meram haurientes libertatem. 7 *Itaque, servorum modo praeter spem repente manumissorum, licentiam vocis et linguae experiri, jactare sese insectatione et conviciis dominorum.* 8 Ela- 9

...que enim *quaerentium* est interrogantium, sed undique conquirentium. J. FR. GRON. Pleraque etiam meorum stant pro ...gata lectione; qua ejecta Clericus, ne monito quidem contra ...m datam lectore, Gronovii conjecturam recepit. *Quaerenti... quid id falso* Lov. 1. *Quaeren... quid falso* Gaertn. *Quaerentiumque id quod falso* Lov. 6. *quod* ...am Crevierius in Victor. in...nit, ejusque fide locum illi in contextu dedit; ut ego unius mei. ...ribae duplicem lectionem ita servare voluerunt *Quaerentium*, ...*id*, *od*, et hinc variae lectiones Mstorum ortae sunt.

§. 7. *Insolenter et inmodice ab...*] Sine copula Pall. *Insolenter*, ...*modice*. GEBH. Similiter Lov. ... Harl. et Mead. 2.

Ex diutina siti nimis avide me...m haurientes libertatem] Pulchre, ita me Musae ament. Sed contaminat paullisper Pal. pr. ...*am haurientes libertatem*. magis posterior *auream haurientes libertatem*. GEBH. Cicero pro Domo cap. 11.] *Si utile reipublicae fuit, haurire me unum pro omnibus illam indignissimam calamitatem.* Baudaeanus quidem non inepte *iram*; sed tamen vulgatum non moverim: indicat enim nimiam et non temperatam. Plato lib. 8. de Republ. [pag. 499. ed. Lugd. anni 1590.] Ὅταν, οἶμαι, δημοκρατουμένη πόλις, ἐλευθερίας διψήσασα, κακῶν οἰνοχόων προστατούντων τύχῃ. καὶ ποῤῥωτέρω τοῦ δέοντος ἀκράτου αὐτῆς μεθυσθῇ. Plutarch. in Quaest. Graec. [pag. 295.] de Megarensibus: Ὀλίγον χρόνον ἐσωφρόνησαν κατὰ τὴν πολιτείαν. εἶτα πολλὴν (κατὰ Πλάτωνα) καὶ ἄκρατον ἐλευθερίαν τῶν δημαγωγῶν οἰνοχοούντων διαφθαρέντες παντάπασι. Sic Augustin. lib. 1. de Civ. Dei cap. 30. *Eaque ipsa libido dominandi, quae inter alia vitia generis humani meracior inerat universo populo Romano.* Sic MS. non *immoderatior*, quod illius est interpretatio. Arnobius lib. 2. [47.] *O meraco sapientiae tincti et saturi potu.* Eunapius in vita Maximi [pag. 85.] ὥσπερ οἱ κατὰ τὸν μῦθον τῆς διψάδος δηχθέντες χανδὸν καὶ ἀμυσὶ τῶν μαθημάτων ἕλκειν ἐβούλετο. J. FR. GRON. *serum haurientes libertatem* Lov. 2. Harl. Gaertn. et Hearnii L. 1. *seram annuentes libertatem* Mead. 1. *eram haurientis libertatem* Lov. 4. *erant haurientes libertatem* Voss. *auream haurientes libertatem* Mead. 2. Recte Gronov. vulgatum defendit. Vide etiam Gifan. in Indice Lucret. v. *Merum lac.*

§. 8. *Ita servorum modo, praeter spem repente manumissorum*] Pall. uterque, et vet. ed. *Itaque servorum modo praeter spem repente manumissorum licentiam vocis et linguae experiri sese insectatio-*

tus deinde ira adjecit, *Nondum omnium dierum sol*
occidisse. Id minaciter dictum, non Thessali modo i
10 sese, sed etiam Romani acceperunt. et quum frem
tus post eam vocem ortus, et tandem sedatus esse
Perrhaeborum inde Athamanumque legatis respond
Eamdem, de quibus illi agant, civitatum caussam ess
11 *consulem Acilium et Romanos sibi dedisse eas, quum bo-*
12 *stium essent. Si suum munus, qui dedissent, adimer*
velint, scire se, cedendum esse: sed meliori ac fideliori
amico, in gratiam levium et inutilium sociorum, inju-
13 *riam eos esse facturos. Nec enim ullius rei minus diutur-*
nam esse gratiam, quam libertatis: praesertim apud eos,

ne et conviciis dominorum. GEBH. *Itaque servorum modo* omnes scripti, et edd. quibus usus sum, usque ad Frob. qui anno 1535. *Ita* reposuit. In his commutandis passim lapsos esse librarios, supra vidimus ad 21, 53, 7. Mallem hic *itaque*. Insuper *repente* male deest in Harl. Deinde voces *et jactare*, quae desunt in omnibus scriptis nostris, Hearnii L. 1. et edd. priscis, Aldus ex cod. Mog. adjecit. Ascensius vero, quum videret, *experiri sese insectatione* etc. sensui Philippi adversari, anno 1513. *experiri eos* in contextum recepit, *sese* in marginem rejecto. Mox §. seq. *non Thessali modo in se, sed Romani* Lov. 5. et ed. Camp. *in se* etiam Gaertn. et *sed Romani* ed. Rom. anni 1472. ac Parm. Vide ad 2, 6, 1.

§. 12. *Scire se cedendum esse*] Priore voce omissa, *si recedendum esse* Harl. et Mead. 1. *se recedendum esse* Lov. 2. *scire cedendum esse* Lov. 1. 4. 5. 6. Mead. 2. et edd. ante Aldum, qui τὸ *se* interposuit. Paullo ante §. praec. *civitatium* ed. Mediol. anni 1480. V. ad 33, 20, 11.

Sed meliori ac fideliori amico, in gratiam levium et inutilium sociorum, injuriam eos esse facturos] Prima vocula male abest ab Harlej. et Mead. 1. Excidisse autem videtur ob similitudinem ultimae syllabae dictionis praecedentis *esse*. Vide ad Epit. Liv. 49. circa finem. Deinde *et fideliori* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. 2. et edd. vett. pro quo Aldus *ac fideliori* substituit. Tum voces *levium et* desunt in Mead. 2. Insuper *mutabilium sociorum* praeferunt Voss. et edd. Rom. anni 1472. Parm. Mediol. anni 1480. Tarv. utraque, easque secutae usque ad Frob. qui anno 1535. *inutilium* excudit, consentientibus reliquis scriptis, et ed. Camp. Praeterea *injurias eos facturos*, omisso τῷ *esse*, Lov. 2. *injuriam eos facturos* Voss. Lovel. 1. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. Denique observandum est genus loquendi *in gratiam sociorum injuriam facturos*, quo Livius hic usus est; ne, *facere aliquid in honorem*,

male utendo eam conrupturi sint. Caussa cognita, 14
pronunciaverunt legati, *Placere, deduci praesidia Ma-*
cedonum ex iis urbibus, et antiquis Macedoniae terminis
regnum finiri. De injuriis, quas ultro citroque inlatas
querantur, quo modo inter eas gentes et Macedonas dis-
ceptetur, formulam juris exsequendi constituendam esse.
XXVII. Inde, graviter obfenso rege, Thessalo- 1
nicen ad cognoscendum de Thraciae urbibus profi-
ciscuntur. ibi legati Eumenis: *Si liberas esse Aenum* 2
et Maroneam velint Romani, nihil sui pudoris esse ultra
dicere, quam ut admoneant, re, non verbo, eos liberos
relinquant, nec suum munus intercipi ab alio patiantur.

in gratiam alterius cadentis Latinitatis esse, temere credamus Vavass. de Vi et us. quorumd. verb. in voce *In honorem*. De locutione *in honorem alicujus* vidimus ad 8, 14, 10. At *in gratiam alicujus* apud Livium etiam saepius obcurrit. Ita 8, 22, 4. *Data visceratio in praeteritam judicii gratiam*. 28, 21, 4. *Professi, se pugnaturos in gratiam ducis*. c. 39, 12. *Quorum in gratiam Saguntum deleverat*. 35, 2, 6. *Ad rumores, a privatis temere in gratiam magistratuum confictos, senatusconsulta facienda esse*. 40, 17, 2. *Agrum in gratiam soceri Hasdrubalis Karthaginiensibus dono dederat*. 42, 43, 2. *Gravate et in magnam gratiam petentis concessit*. Non dubito, quin plura apud alios obcurrant exempla, modo viri docti animum advertant.

§. 13. *Minus diuturnam esse gratiam*] *minus duraturam* Lov. 6. Deinde *corrupturi sunt* Lov. 1. et 2.

§ 14. *Caussa cognita, pronunciaverunt legati*] *pronunciarent legati* Lov. 1. *pronunciarant legati* Gaertner. *pronunciarunt legati* Voss. Lov. 4. et Mead. ambo. Reliqui codd. vulgatum servant. V. igitur, quae dicta sunt ad 29, 37, 1.

Quas ultro citroque inlatas querantur] *querebantur* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Gaertn. et edd. vett. pro quo recte *querantur* Frob. anno 1535. dedit. Mox voces *et Macedonas* desunt in Lov. 1.

§. 1. *Thessalonicen ad cognoscendum de Thraciae urbibus proficiscuntur*] *Thessalonicenses* Lov. 1. et 6. *Thessalonicem* Lov. 4. 5. et edd. principes; nisi quod in quibusdam sit *Thessalonici*. Hinc videri posset legendum *Thessalonicam*, ut praefert Voss. Et ita effertur infra 40, 4. 42, 67. et bis 44. 10. Passim etiam *Thessalonica* et *Thessalonicae*. At *Thessalonicen*, ut Ascens. dedit anno 1513. in reliquis superest Mstis. quomodo etiam editum invenio 45, 30. Similiter *ab Thessalonice* plures codd. praeferunt 40, 24, 3. ubi nunc *ab Thessalonica* vulgo exstat. Tum *Threciae urbibus* Lov. 4. V. ad 37, 33, 3.

§. 2. *Quam ut admoneant, re,*

3 *Sin autem minor cura sit civitatium in Thracia posi-*
rum, multo verius esse, quae sub Antiocho fuerint, pr-
4 *mia belli Eumenem, quam Philippum, habere; vel p-*
patris Attali meritis bello, quod adversus Philipp-
ipsum gesserit populus Romanus; vel suis, quod Anti-
chi bello terra marique laboribus periculisque omnibus i-
5 *terfuerit. Habere eum praeterea decem legatorum i-*
eam rem praejudicium; qui quum Chersonesum Lysim-
chiamque dederint, Maroneam quoque atque Aen-
profecto dedisse, quae ipsa propinquitate regionis vel-
6 *adpendices majoris muneris essent. Nam Philippum q-*

non verbo, eos liberos relinquant] Perperam, ut censeo, Pall. et Vet. ed. *quam ut admoneant regem, ut non verbo eos liberos relinquant*. GEBH. Edd. Gronoviorum anni 1665. et 1679. operarum errore legunt *admoneat;* quod fideliter Doujatius et Clericus servarunt, licet Jac. Gronov. in minori edd. *admoneant* substituisset. Deinde *admoneant regem, ut non verbo* omnes codd. et edd. antt. quod tandem Moguntini mutarunt, ex membranis suis amplexi *ut admoneant, re, non verbo.* Id autem recte Gebhard. probavit. Post verbum *monere* saepius particula *ut* omitti solet. Supra 2, 54, 4. *Suadent, monent, honoribus et administratione reipublicae abstineant.* 21, 49, 6. *Monetque, Lilybaeum firmo teneret praesidio.* Elegans etiam est *re, non verbo.* Ita 35, 46, 6. *Liberandae Graeciae caussa in Europam trajecisse, et liberandas re, non verbis et simulatione* 37, 53, 4. *Tanto obligatos beneficio, verbo socios, re vera subjectos imperio et obnoxios habituri sint.* 45, 13, 13. *Ita locutus est, ut, quae rebus grata erant, gratiora verbis faceret.* Terent. Andr. 5, 1, 5.

Ut beneficium, verbis initum d-
dum, nunc re comprobes.

Ovid. 19. Heroïd. vers. 1.

Quam mihi misisti verbis, Leandre, salutem,
Ut possim missam rebus habere, veni.

Justin. 9, 4. *Quoniam rebus nequeunt ulcisci, verbis usurpant libertatem.* Sallust. Jugurth. 48. *Quippe cui verbis pax nunciabatur, ceterum re bellum acerrimum erat.* ubi vide Cort. Tum *liberos eos* Harl. et quidem *liberos*, licet praecedat *Aenum et Maroneam.* V. ad 38, 29, 9. Mox *nec suum munus ab ullo intercipi* Gaertn. *nec munus suum ab alio intercipi* Lov. 6.

§. 3. *Minor cura sit civitatum in Thracia*] *sit minor cura* Lov. 6. Tum *civitatium* ed. Mediol. anni 1480. hic, et mox §. 6. V. ad 33, 20, 11. Dein *in Threcia* Lov. 4. V. ad 37, 33, 3. Hinc *sub Antiocho quae fuerunt* Voss. et Lov. 6. *fuerunt* etiam Gaertn.

§. 4. *Vel suis, quod Antiochi bello terra marique laboribusque periculisque omnibus interfuerit*] O-

m quo aut merito in populum Romanum, aut jure imrii, quum tam procul a finibus Macedoniae absint, citatibus his praesidia inposuisse? Vocari Maronitas jurent. ab iis certiora omnia de statu civitatium earum ituros. Legati Maronitarum vocati, *Non uno loco* 7
ntum urbis praesidium regium esse, sicut in aliis civitibus, dixerunt, *sed pluribus simul, et plenam Madonum Maroneam esse. itaque dominari adsentatores* 8
gios. his solis loqui et in senatu et in concionibus licere. os omnes honores et capere ipsos, et dare aliis. Opti- 9
num quemque, quibus libertatis, quibus legum cura sit,

m quo. Scribe: *vel suis, qui Antiochi.* J. FR. GRON. Conjecturam hanc probat etiam Crevier. *suis, quo* legunt Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertner. et edd. principes usque ad Moguntinos, qui primi dederunt *suis, quod;* se tamen ita in membranis suis invenisse, non monuerunt. Quamvis autem, *quo* et *quod* saepius a librariis commutari, monuerim ad 36, 33, 3. hic tamen *qui* praestare existimo, et *quod* vel ex operarum errore ortum videtur, vel ita dedita opera datum esse, quia praecesserat *quod adversus Philippum.* Dein *laboribus periculisque* tantum non omnes scripti nostri, et typis exarati ante Gronovium, cujus prima editio *laboribusque periculisque* exhibuit; nescio tamen qua auctoritate, quum ipse Gronov. mutationis rationem numquam reddiderit. Priorem igitur lectionem revocavi. Paullo ante voces *populus Romanus* exsulant ab omnibus scriptis nostris, Hearnii L. 1. et editis Aldo prioribus. Is autem duas has voces, fide cod. Mog. nisus, in contextum recepit.

§. 5. *Lysimachiamque dederint, Maroneam quoque atque Aenum profecto dedisse*] *dederunt sibi* Voss. et Gaertn. Tum *Maroneamque atque Aenum dedisse* Harl. *profecto* etiam deest in Lov. 2.

§. 6. *Quo aut merito in populum Romanum, aut jure imperii*] *quo merito,* exclusa media vocula, Mssti mei, Hearnii L. 1. et edd. ante Frob. qui τὸ *aut* anno 1535. addidit. Deinde *ab finibus* Lov. 5. et edd. principes. *a finibus* dedit Aldus, probantibus reliquis codd.

§. 7. *Non uno loco tantum urbis praesidium regium esse*] Ita Aldus ex membranis Mog. edidit. Antea vulgabatur *non uno tantum loco praesidium esse regium:* et ita omnes nostri, nisi quod corruptius Lov. 5. et Mead. 1. *regnum,* pro *regium,* praeferant. Vocem *urbis* itidem Hearne in L. 1. deesse testatur. An vox *urbis* librariis displicuit, quia mox sequitur *civitatibus?* At, similiter post vocem *respublica* τὸ *civitatem* inferre Livium, Gronov. observat ad Praef. §. 11.

§. 8. *Itaque dominari adsentatores regios*] *dominari apud senato-*

aut exsulare pulsos patria, aut inhonoratos et deteriori-
10 *bus obnoxios silere.* De jure etiam finium pauca adjecerunt: *Q. Fabium Labeonem, quum in regione ea fuisset, direxisse finem Philippo veterem viam regiam, quae*

res Lov. 1. 6. et Voss. *dominari ad senatores* Mead. 1. *dominari senatores* Lov. 2. et Harl. Sed reliqui recte stant pro vulgato. Liv. 31, 25, 10. *Inter adsentatores regios ante eum diem habitus.* 45, 10, 11. *Decreta plena adsentationis regiae fecisse.* Mox *honores et capere, et captos dare* Lov. 2. Dein §. seq. *deterioribus noxios* Voss. Lovel. 1. 4. 5. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. et primae, quas vidi, edd. pro quo tamen *obnoxios* jam exhibet ed. Ven. anni 1495. adstipulantibus reliquis Mstis.

§. 10. *Direxisse finem Philippo veterem, regiamque Thraciae Paroreiam. Sub ea nusquam ad mare ferentem deflexisse viam*] Sincera lectio *direxisse finem Philippo veterem viam regiam, quae ad Thraciae Paroreiam subeat, nusquam ad mare declinantem. Philippum novam postea deflexisse viam.* GELEN. In nova Frobenii editione bene habent haec loca. Caeterum *Parorei* qui sint, non admodum constat. Plinius tamen lib. 4. c. 10. ubi de Axio: *Ab hoc* (inquit) *amne Paeoniae gentes Parorei, Heordenses, Almopii* etc. Quidam codices Pliniani *Parocei* habebant. Videri etiam potest appellativum nomen *Parorei*, quasi dicas montibus vicini: quod intelligitur quidem, obscurum tamen est. GLAR. Quid sit *Paroreia*, sibi non constare, scribit Glareanus. Duas tamen *Paroreias* prodit Stephanus, unam Arcadiae, alteram Macedoniae. Quae caussa effecit, ut Livius dixerit *Paroreiam Thraciae*, ut eam ab Arcadica distingueret. „†. Glarea„nus primo fatetur, non satis „constare: sed postea adducit Pli„nium de *Paroreis*.“ † SIG. *Parorea* Macedoniae pars est, et tractus vicinus Thraciae, montibus subjectus: ut lib. 42, [51.] *Parstrymonia* regio vicina Strymoni amni. TURNEB. 30. Advers. 37. Pall. *direxisse finem Philippo veterem Regiam, quae Threcie parore jam sub ea nusquam ad mare ferentem deflexisse viam.* GEBH. Ab Sigismundo Gelenio correctus e Moguntino locus. Vetus lectio editionum et membranarum a nobis inspectarum: *veterem regiam, quae Thraciae Paroreiam sub ea nusquam ad mare ferentem deflexisse viam.* Hic bene *subeat* reposuit Gelenius: bene *Philippum novam postea* immisit, quae aut omnino, aut aliquo modo necessaria sunt. Sed nec priore loco τὸ *viam* desidero, nec *ferentem* tolli velim, Livio tamen frequens. Lib. 25, [25, 2.] *Tumulus est in extrema parte urbis versus a mari, viaeque imminens ferenti in agros.* Lib. 26, [44, 3.] *Patefacta deinde porta, eos, quos in via ferente ad castra hostium instruxerat, mittit.* Lib. 36, [11, 7.] *Via quae praeter Chalcidem fert ad Stratum.* Lib. 41, [1, 7.] *Via quae Aquilejam fert.* Sinceram proxime ad apices scripturae veteris accedentem hanc habe. *Q. Fabium Labeonem, quum in regione ea fuisset, direxisse finem Philippo veterem regiam, quae Thraciae Paroriam subeat, nusquam ad mare ferentem: Philippum novam postea deflexisse viam, qua Maronitarum urbem agrosque amplectatur.* Sic finalium quaestionum observandarum caussa faciem locorum

si Thraciae Paroreiam subeat, nusquam ad mare declinantem. Philippum novam postea deflexisse viam, qua Maronitarum urbes agrosque amplectatur.

XXVIII. Ad ea Philippus longe aliam, quam ad- 1

converterat, ut loquitur Callistratus l. 3. de Termino moto. J. FR. GRON. Membranis Gronovii consentiunt nostrae, ut et quas Hearnius consuluit; nisi quod pro *regiam quae* Mead. 1. habeat *regum quae*; Lov. 5. et ed. Camp. *reginaque:* et pro *nusquam* Voss. Harl. et Gaertn. *nunquam.* Illud *fert via* Livio frequens esse, facile adsentior. Exemplis, quae Gronov. hoc loco, et Sigon. ad 25, 9, 16. laudavit, adde lib. 7, 6, 6. *Si qua ad verum via inquirentem ferret.* c. 30, 22. *Viam hinc ferentem prospectantes.* 8, 8, 19. *Qua via ad Viserim ferebat.* cap. 26, 4. *Via ad Nolam ferente effugiunt.* 22, 60, 13. *Viam, non ad gloriam magis, quam ad salutem ferentem, demonstrat.* 26, 40, 8. *Portam ad mare ferentem Numidae quum occupassent.* 29, 33, 3. *Leni clivo ferente ad hostem per adversum montem erectam aciem ducit.* 35, 30, 9. *Duarum portarum itineribus, quae Pheras, quaeque Barbosthenem ferunt.* Si quis ob haec et similia, quae apud Livium obcurrunt, loca pertinaciter contenderet, *ferentem*, cujus loco Gelenius *declinantem* substituit, servandum esse, haud multum adversarer. Interim tamen diffiteri nolo, lectionem Gelenii, si ex cod. Mog. profecta est, potius probandam videri. Vox *viam* excidisse potuit ob similitudinem praecedentis *veterem*, quod per compendium scribebatur *vet'em.* In sequentibus *quae ad Thraciae Paroreiam subeat* praepositio *ad* similiter intercepta fuisse videtur partim a litera ultima prioris, partim a litera prima sequentis vocis. Verbum autem *subire* pro prope accedere saepe cum ea praepositione construi solet. Liv. 26, 42, 10. *Ut subeunti saepe ad moenia urbis recursus pateret.* 28, 36, 8. *Ad muros tumultu majore, quam vi, subiere.* 34, 16, 2. *Instructamque subire ad portam castrorum jussit.* 36, 19, 1. *Flacco non eadem fortuna ad Tichiunta et Rhoduntiam, nequidquam subire ad ea castella conato, fuerat.* 38, 51, 6. *Per mediam concionem ad Rostra subiit.* Etiam sine praepositione *Trasimenus subit montes Crotonienses* supra dixit 22, 4, 2. ubi vide. Gronovius in pr. ed. notarum vocibus *novam postea*, quas itidem Gelenius addidit, opus non esse, immo eas ipsos fartores parentes habuisse, putabat: quibus tamen rectius in curis secundis locum reliquit. *Paroreia* est regio in ea parte Macedoniae, quae trans Axium sita Paeonia vocatur. Liv. 42, 51, 5. *Paeones, et ex Paroreia et Parstrymonia, (sunt autem ea loca subjecta Thraciae) et Agrianes, admixtis etiam Thracibus incolis, trium millium ferme et ipsi expleverunt numerum.* Adde Plinium 4, 10. Illa hic vocatur *Paroreia Thraciae*, non quod pars sit Thraciae, ut quidam volunt; sed quod, ut Livius inquit, subjecta sit Thraciae. Et quidem Livius illud epitheton adjecit, non ut eam distingueret a Paroreia Arcadica; cum ea enim ne confunderetur, quae tanto terrarum tractu hinc remota erat, metus esse non poterat; sed potius ut doceret, aliam, quam Epiroticam, indicari. Ejus autem meminit Strabo 7, 325. ubi docet Arachthum amnem,

versus Thessalos Perrhaebosque nuper, ingressus di-
serendi viam, *Non cum Maronitis*, inquit, *mihi a*
cum Eumene disceptatio est; sed jam vobiscum, Romani
a quibus nihil aequi me impetrare jam diu animadvert
2 *Civitates Macedonum, quae a me inter inducias defe*
cerant, reddi mihi aequum censebam; non quia magn
accessio ea regni futura esset, (sunt enim et parva oppi
da, et in finibus extremis posita) sed quia multum a
reliquos Macedonas continendos exemplum pertinebat. ne
3 *gatum est mihi. Bello Aetolico Lamiam obpugnare jus-*
sus a consule M'. Acilio, quum diu fatigatus ibi proelii
operibusque essem, transcendentem me jam muros a ca-
pta prope urbe revocavit consul, et abducere copias inde
4 *coëgit. Ad hujus solatium injuriae permissum est, ut*
Thessaliae Perrhaebiaeque et Athamanum reciperem. quae-

qui Ambraciam adluit, profluere ἐκ Στύμφης ὄρους καὶ τῆς Παρωρείας. et pag. 326. Ἠπειρῶται δ' εἰσὶ καὶ Ἀμφίλοχοι, καὶ οἱ ὑπερκείμενοι καὶ συνάπτοντες τοῖς Ἰλλυρικοῖς ὄρεσι, τραχεῖαν οἰκοῦντες χώραν, Μολοττοί τε καὶ Ἀθαμᾶνες, καὶ Αἴθικες, καὶ Τυμφαῖοι, καὶ Ὀρέσται, Παρωραῖοί τε καὶ Ἀτιντᾶνες, οἱ μὲν πλησιάζοντες τοῖς Μακεδόσι μᾶλλον, οἱ δὲ τῷ Ἰωνικῷ κόλπῳ.

§. 1. *Sed etiam vobiscum, Romani*] Libri omnes *sed jam vobiscum*. GEBH. At haec oratio demonstrat, Philippum cum solis Romanis sibi rem esse opinari; atque adeo omissis Maronitis et Eumene ipsos aggreditur; de illis vero obiter ita loquitur, ut Romanis tamen solis invidiam faciat. Eam sententiam egregie explicat scriptura membranarum, *sed jam vobiscum, Romani*, quam cupide recipio. JAC. GRONOV. *sed jam vobiscum* non tantum scripti nostri, Hearnii Oxonn. et Victor. Crevierii, sed et typis inpressi usque ad Modium; cujus ed. Francof. prima *sed etiam* dedit. Inde vero recentiores hauserunt. Sed priscam lectionem cum Crevierio revocavi. Doujatius, vel Gronovii emendationem probans, vel divisis vocibus legens *sed et jam vobiscum*, ad rationem emendationis a Gronovio additam non satis diligenter adtendit. Ea enim admissa conjecturam suam stare non posse, eadem vero rejecta illa opus non esse sponte vidisset. In verbis praecedentibus, *Non cum Maronitanis, inquit, mihi* legunt Voss. Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. neque aliter Lov. 5. et edd. principes, quam quod insuper omittant *τὸ inquit*. Moguntini dederunt *Non cum Maronitis mihi*;

in castella magis, quam urbes. ea quoque ipsa vos mi-
hi, Q. Caecili, paucos ante dies ademistis. Pro non du- 5
bio paullo ante, si Diis placet, legati Eumenis sumebant,
quae Antiochi fuerunt, Eumenem aequius esse, quam me,
habere. id ego aliter longe judico esse. Eumenes enim,
non nisi vicissent Romani, sed nisi bellum gessissent, ma-
nere in regno suo non potuit. Itaque ille vestrum meri- 6
tum habet, non vos illius: mei autem regni, tantum ab-
fuerat, ut ulla pars in discrimine fuerit, ut tria millia
talentûm, et quinquaginta tectas naves, et omnes Grae-
ciae civitates, quas antea tenuissem, pollicentem ultro
Antiochum in mercedem societatis sim adspernatus. ho- 7
stemque ei me esse prius etiam, quam M.' Acilius exerci-
tum in Graeciam trajiceret, prae me tuli: et cum eo
consule belli partem, quamcumque mihi delegavit, gessi.

Aldus vero *inquit* interposuit. Mox *nihil aequi impetrare*, sine τῷ *me*, Harl.

§. 2. *Ad reliquos Macedonas continendos*] *detinendos* Voss. et Gaertner. *Detinere* interdum pro *continere* poni, docuit Salmas. ad Solin. pag. 14. At hic nihil mutandum. *Continere* est in officio continere. Supra 30, 20, 5. *Oppida Bruttii agri magis metu, quam fide, continebantur.* Justin. 6, 8. *Quasi parvus hic ad continendam civitatem exercitus esset.* Vide Cel. Burm. ad Phaedri Praef. lib. 2. vers. 1. Similiter *continere disciplinam* est operam dare, ne degeneret, et in pejus mutetur, supra h. lib. c. 1, 2. *Is hostis velut natus ad continendam militarem disciplinam erat.* Florus 3, 12. *Hostium imminens metus disciplinam veterem continebat.* In praecedentibus *defecerunt* legunt Lov. 4. et Mead 2. Praeterea *et parva oppida, finibus extremis posita* Lov. 1. 6. et Voss.

§. 3. *Quum diu fatigatus ibi proeliis operibusque essem*] Pall. *operibus proeliisque.* GEBH. Non aliter Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. quorum ultimus insuper praefert *fatigatus in operibus.* Mox etiam §. seq. *Perrhaebiae et Athamanum* Voss. Sed vide ad 2, 31, 1.

§. 5. *Id ego aliter longe judico esse. Eumenes enim, non nisi vicissent*] Pall. *id ego longe aliter judico esse. Eumenes enim, non solum nisi vicissent.* GEBH. *id ego aliter judico esse* Voss. *id longe ego aliter judico esse* Lov. 6. *id ego longe aliter judico esse* Lov. 1. 2. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Dein *non ni vicissent Romani* Voss. V. ad 23, 1, 8. *non solum nisi vicissent Romani* Lov. 4. et Mead. 2. quod librarii esse existimo. V. ad 38, 22, 9. *non nisi Romani vicis-*

8 *et insequenti consuli L. Scipioni, quum terra statu*
ducere exercitum ad Hellespontum, non iter tantum p
regnum nostrum dedi, sed vias etiam munivi, pontes f
9 *ci, commeatus praebui: nec per Macedoniam tantum*
sed per Thraciam etiam, ubi inter cetera pax quoq
10 *praestanda a barbaris erat. Pro hoc studio meo erga vo*
ne dicam merito, utrum adjicere vos, Romani, aliquid
et amplificare et augere regnum meum munificentia ve
stra oportebat, an, quae haberem aut meo jure, aut be
11 *neficio vestro, eripere? id quod nunc facitis. Macedo*
num

sent Harl. Paullo ante *quae diu Antiochi fuerunt* Lov. 2. Tum *Eumenis aequius esse* Harlej. et Gaertn. quod quamvis defendi posset, reliquis tamen codd. vulgatum servantibus adhaereo. Mox §. seq. *in discrimen fuerit* Harl.

§. 7. *Exercitum in Graeciam trajiceret, prae me tuli*] Pall. habent *praetuli*. GEBH. Eadem lectio supereſt in Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. utroque, et Gaertn. V. ad 27, 34, 5. Deinde *in Graeciam exercitum trajiceret* Lov. 2. qui etiam paullo ante legit *hostemque me ei fuisse, priusquam*.

§. 9. *Sed per Thraciam, ubi etiam inter cetera pax quoque praestanda*] *sed* post particulas *non modo, non solum, non tantum*, pro sed etiam, Livio familiarissimum esse, vidimus ad 2, 6, 1. hic tamen cum Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambobus, trajectis voculis, lego ac distinguo, *sed per Thraciam etiam, ubi inter cetera;* nam *ubi etiam inter cetera pax quoque* a Livio profectum esse, in animum inducere nequeo.

§. 10. *Pro hoc studio meo erga vos, ne dicam merito, utrum adjicere*] *ut dicam merito* Harl. *nec dicam merito* Lov. 1. Insuper *aut adjicere* Lov. 1. et 6. *unde adjicere* Voss.

§. 11. *Eumenes, tamquam ad Antiochum, spoliandum me venit*] Commodius foret *Eumenes ad me, tamquam Antiochum, spoliandum venit*. J. FR. GRON. Minori mutatione legi posset *tamquam ad Antiochum, ad spoliandum me venit*. Quod quum in Lov. 2. invenerim, eidem etiam locum in contextu dedi. Paullo ante *regni mei quas fuisse* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn.

Decem legatorum decretum, specimen calumniae impudentissimae praetendit; in quo maxime] Antiquior scriptura *decretum calumniae impudentissimae praetendit, quo maxime*. GELEN Pall. *decretum pecuniae calumniae*. Vet. ed. *decretum specimen calumniae*. Tum omnes libri *quo maxime*. GEBH. *decretum pecunie calumniae imprudentissimae* Voss. Lov. 1. et Gaertner. *decretum pecunie calumniae impudentissimae* Lov. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. *decretum peccius calumniae impudentissimae* Hearnii L. 1. sed notis voci secundae subjectis, quibus librarii aliquid

m civitates, quas regni mei fuisse fatemini, non resti-untur. Eumenes, tamquam ad Antiochum, ad spo-dum me venit, et, si Diis placet, decem legatorum retum calumniae inpudentissimae praetendit; quo ma-me et refelli et coargui potest. Disertissime enim pla- 12
simeque in eo scriptum est, Chersonesum et Lysima-iam Eumeni dari. Ubi tandem Aenus, et Maronea, Thraciae civitates adscriptae sunt? quod ab illis ne stulare quidem est ausus, id apud vos, tamquam ab il-s impetraverit, obtinebit? Quo in numero me apud 13
s esse velitis, refert. Si tamquam inimicum et hostem

peram scriptum, ac delendum e indicare solent. *decretum ple-m calumniae impudentissimae* av. 2. Contendi posset, vete-m editionum lectionem, quam elenius damnavit, et solus Lov. tervat, hoc sensu accipiendam e, ut Philippus id inpuden-imae calumniae specimen vo-et, quod Eumenes praetextu ecem legatorum decreti Aenum Maroneam eripiat, sibique vin-icet: *praetendere decretum* autem ici, ut *praetendere titulum* 37, 4, 13. *Licet ergo vobis meminisse, um titulum praetenderitis*. et saepe alibi. Quum tamen vocem *specimen* in nullo alio cod. quam n uno Lov. 5. qui ex editis de-scriptus videtur, invenerim, re-cte eam a Gelenio ejectam puto, et jungo *decretum praetendit calumniae*, ut 39, 16, 7. *Ubi Deorum numen praetenditur sceleribus.* ad quem locum alia vide. *inprudentissimae* autem, pro *inpudentissimae*, natum est ex aberratione scribarum, qui et alibi has voces confuderunt. Exempla vidimus ad 30, 42, 14. Adde supra ad 38, 47, 8. Proprium enim calumniatoris potius est *inpudentia*, quam *inprudentia*.

Maxime et refelli et coargui potest] Libri omnes *maxime repelli*. GEBH. Ita et omnes nostri, Hearnii L. 1. et edd. ante Aldum, qui *maxime et refelli* ex cod. Mog. recepit. Utraque illa verba junxit Cic. pro Ligar. 5. *In tanto discrimine et periculo civis refellere, et coarguere nostrum mendacium.* lib. 2. Tuscul. 2. *Nosque ipsos redargui et refelli patiamur.* Etiam alibi ea verba librarii commutarunt. V. Cel. Burm. ad Nason. 1. Met. 759. Caussa fuerunt similes literarum *F* et *P* ductus. Vide ad 39, 6, 5. De particula *et* priori loco omissa vide ad 2, 44, 3. Mox §. seq. *enim* deest in Gaertn. *est* in Lov. 1.

§. 13. *Quo in numero me apud vos esse velitis, refert*] Vet. lib. *referte;* quod placet, quia sequitur, *pergite, ut coepistis facere.* SIGON. Pall. et vet. ed. *quo in numero me esse apud vos velitis, referte.* GEBH. Illud *referte* haud placet. neque Latinum puto: nam praesens praesentes alloquitur. Dico libere: legendum puto *refert.* Quasi diceret: Volo scire, quo me in numero habeatis: id enim scire mea refert. TAN. FA-

insectari propositum est, pergite, ut coepistis, fac
14 *Sin aliquis respectus est mei, ut socii atque amici reg*
deprecor, ne me tanta injuria dignum judicetis.

1 **XXIX.** Movit aliquantum oratio regis legat
itaque medio responso rem suspenderunt: *Si dec*
legatorum decreto Eumeni datae civitates eae essent,
2 *hil se mutare: si Philippus bello cepisset eas, praemi*
victoriae jure belli habiturum. si neutrum eorum fore
placere cognitionem senatui reservari: et, ut omnia
integro manerent, praesidia, quae in iis urbibus fu
3 *deduci.* Hae caussae maxime animum Philippi al

BER. Sic [*referte*] legebatur olim, deinde ex Mog. coeptum est legi *refert:* quod Sigonius loco movit, revocato altero. Sed male. Vide ad Senecae 1. de Benefic. 6. J. FR. GRON. *Quo numero* Lov. 6. Dein *me apud vos velitis* Lov. 1. *me esse apud vos velitis* Voss. Lov. 1. 4. 5. Harl. et Mead. ambo. Tum *referre* Voss. et Lov. 1. *referte* Lov. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *me esse apud vos velitis, referte* edd. principes. *me esse apud vos refert* mutavit Asc. anno 1513. *me apud vos esse velletis, refert* Moguntini in cod. suo invenerunt: unde Aldus *me apud vos esse velitis, refert* recepit. Infra cap. 36, 16. *Nec, jure an injuria caesi sint, argumentari refert.* Ita *quid refert*, de quo vide ad 4, 49, 16. Mox §. seq. *aliquis est respectus* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. et Mead. ambo.

§. 1. *Movit aliquantum oratio regis legatos*] *aliquantulum* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. V. ad 7, 36, 5. qui iidem codd. cum Lov. 4. legunt *civitates essent*, omisso medio pronomine.

§. 2. *Ut omnia in integrum manerent*] Antiquior scriptura *in integro manerent.* GELEN. *in in*grum manerent* Lov. 4. Harl. M ambo, et Hearnii L. 1. *in in*grum remanerent* Voss. Lov. 6. Gaertn. neque aliter Lov. 1. si quod in eo etiam desit pr positio *in*, quam prima syll vocis sequentis elisit. V. ad 28, 3. Videtur autem olim j cta duplici lectione *in integr ro, manerent* scriptum fuisse: ad 3, 44, 4. et hinc tandem ctum esse *in integrum remaner* Paullo ante *cognitionem pla senatui reservari* Voss. Lov. 1. 6. Mead. 2. et Gaertn. *cognition eorum placere s. r.* Lovel. 2. Mead. 1. *cognitioni eorum placi s. r.* Harl. Illud *eorum* ex verbis praecedentibus properam repetitum est.

§. 3. *Hae caussae maxime animum Philippi alienaverunt ab Romanis*] *Hae res maxime* Voss. Lovel. 1. 6. et Gaertn. Tum *alienarunt* Lov. 2. et Harl. *alienat* Gaertn. Paullo post *nulla Macedonici belli suspicio* Voss. Lov. 1. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. *nulla suspicio belli Macedonici* Lov 5. et edd. vett. Aldus vocabu

verunt ab Romanis: ut non a Perseo filio ejus no- caussis motum, sed ob has a patre bellum reli- um filio videri possit. Romae nulla belli Macedo- ni suspicio erat. L. Manlius proconsul ex Hispa- 4 redierat. cui postulanti ab senatu in aede Bel- nae triumphum rerum gestarum magnitudo impe- bilem faciebat, exemplum obstabat; quod ita 5 mparatum more majorum erat, ne quis, qui exerci- m non deportasset, triumpharet, nisi perdomitam catamque provinciam tradidisset successori. medius men honos Manlio habitus, ut ovans urbem iniret.

serie, qua nunc leguntur, e- it. Nec aliter Lov. 6. et Gaert- r. nisi quod in posteriori in- erim *nulli belli Macedonici su- icio.*

§. 4. *L. Manlius proconsul*] Hic aetor A. V. 1olxv. Hispaniam eriorem sortitus, 38, 35. eam- m anno sequente imperio pro- gato obtinuerat, 39, 7. 21. Cur m *proconsulem*, non *propraeto- m*, vocet, mihi non liquet: deos, qui Hispaniis praeerant, epius *proconsules* appellari vi- eo, quam qui alias provincias abebant. V. 33, 25. 35, 22. 37, 6. 41, 15. Sed Livius sibi in orum appellatione non constat. m modo eos post prorogatio- em imperii *praetores*, modo *propraetores* vocat: *praetores* hoc lib. cap. 21. 38. 42. 40, 30. 31. 34. *propraetores* infra cap. 56. 40, 16. a. modo, quod majoris incon- antiae est, eumdem *proconsulem* et *propraetorem*, *propraetorem* et *praetorem*, *proconsulem* et *praeto- rem* dicit. M. Fulvius *proconsul* 35, 22. *propraetor* 36, 2. P. Sem- pronius *propraetor* infra cap. 56. 40, 16. *praetor* 40, 1. M. Titini- us *proconsul* 41, 15. *praetor* ibid. cap. 26. Non dubito, quin scri- bae saepius errarint in nomini- bus *praetor*, *propraetor* et *procon- sul.* V. ad 33, 25. et 35, 22. DU- KER. Clariss. Jac. Perizon. *L. Manlius propraetor* ad marginem Livii legendum conjecit. Codi- ces nihil mutant. V. ad 40, 39, 1.

§. 5. *Quod ita comparatum mo- re majorum erat*] *quo ita compa- ratum* Gaertn. V. ad 36, 33, 3. *quod ita compertum* Voss. frequen- ti scribarum errore. V. ad 4, 13, 8. 8, 17, 2. 9, 26, 15. 22. et 34, 25. c. 45, 3. 10, 10, 4. et ali- bi. Similiter commutantur *in- compertum* et *incomperatum*. V. ad 4, 23, 3. *partus* et *paratus*. V. ad 5, 6, 1. Mox *captamque pro- vinciam* Voss. Lov. 1. et 6.

Medius tamen honos] Infimus ho- nos, iis habitus, qui republica bene gesta Romam redierant, et nec triumphum, nec ovationem impetrabant, erat, ni fallor, quod, urbem ingressi, praedam ac spolia hostium praeferentes populo Romano conspicui erant, ut 28, 38. 32, 7. 33, 27. DUKE- RUS.

6 Tulit coronas aureas quinquaginta duas: auri prae-
terea pondo centum triginta duo: argenti sedeci
7 millia trecenta: et pronunciavit in senatu, dece
millia pondo argenti, et octoginta auri Q. Fabiu
quaestorem advehere. id quoque se in aerarium inla
8 turum. Magnus motus servilis eo anno in Apuli
fuit. Tarentum provinciam L. Postumius praeto
9 habebat. Is de pastorum conjuratione, qui vias la
trociniis pascuaque publica infesta habuerant, quae

§. 6. *Tulit coronas aureas quinquaginta duas*] Initio hujus libri, [capp. 5. et 7.] duorum imperatorum, M. Fulvii et Cn. Manlii, triumphi memorantur: in quibus numerus non est ipsarum coronarum, quot numero eae fuerint, sed potius pondo, quot in universum eae coronae habuerint auri libras, etiamsi in Fulvii triumpho post eum numerum, et post argenti pondo, auri quoque pondo subjiciuntur. In Cn. Manlii triumpho post coronarum pondo, nulla deinde auri pondo numerantur. At hoc in triumpho L. Manlii coronarum est numerus, non pondo, nisi codex erret. Deinde auri ac argenti numerus subjectus est. Haec a nobis notata sunt, ut lectori suum sit judicium. Neque enim ego eam rem valde urgeo, sed exemplaria vetusta conspicienda sunt. GLAR. Codices nostri omnes in hanc lectionem conspirant, uno excepto Gaertn. qui legit *aureas coronas*.

Auri praeterea pondo centum viginti duo] Primam vocem non agnoscit Hearnii L. 1. et insuper *pondo CXXXIII* legit. *pondo centum triginta duo* Lov. 2. *pondo centum XXXII* Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Hearnii N. et edd. omnes ante ultimam Gruteri; cui qui praefuit, te dem literis exhibiturus, qu priores tantum notis numer bus perscriptum exhibent, pe peram *XXX* reddit *viginti*; que errorem recentiores omnes ad ptarunt. Priscam igitur lectio nem restitui. Mox *argenti. et pro nunciavit*, tribus mediis vocibu omissis, Lov. 1. *argenti trecenta et pronunciavit* Lov. 2. 6. et Har *argenti XVI. CCC. et pronuncia vit* Lov. 4. et Gaertn. omissa vo ce *millia*, cujus notam librari non adsecuti sunt. Vide ad c. 4 3. *argenti CCC. XVI. pronunptia vit* Hearnii L. 1. *argenti XVI* CCC. *et pronunciavit* ejusdem N. cujus scriba notas ꝏ et *IↃ* vel *D* confudit. V. ad 40, 36, 10.

§. 7. *Decem millia pondo argenti*] *quinque millia* Msti nostri, Hearnii L. 1. et editi ante Aldum, qui cod. Mog. lectionem *decem millia* probavit. Solent passim notae numeri quinarii *V* et denarii *X* a scribis confundi. Sigon. ad 2, 44, 6. Jac. Gronov. ad 9, 34, 14. Adde, quae notavi ad 3, 8, 10. 10, 30, 2. c. 43, 9. 28, 41, 14. 30, 10, 20. 34, 10, 1. 37, 1, 6. et 44, 40. 7. Mox *et LXX Q. Fabium* Hearnii L. 1.

Id quoque se in aerarium inlaturum] Libri omnes *delaturum*. GEBH. Non aliter etiam Voss.

nem severe exercuit. ad septem millia hominum ndemnavit: multi inde fugerunt, de multis sumn est supplicium. Consules, diu retenti ad urbem lectibus, tandem in provincias profecti sunt.

XXX. Eodem anno in Hispania praetores C. Calrnius et L. Quinctius, quum primo vere ex hiberis copias eductas in Baeturia junxissent, in Carpeniam, ubi hostium castra erant, progressi sunt, mmuni animo consilioque parati rem gerere. 1

---

v. 1. 2. 4. 5. 6. Mead. 2. Gaertr. Hearnii L. 1. et primae edd. quo Froben. anno 1535. exi curavit *illaturum*. *Deferre in arium* obcurrit supra 37, 57. *edae aliquantum captae in Anhi castris neque in triumpho tut, neque in aerarium detulis*. Videnda sunt, quae ad eum um notavi, et ad 5, 25, 8. Si en Froben. *inlaturum* ex cod. g. accepit, ejus rejiciendi a non est. V. ad 38, 55, 12.

§. 8. *L. Postumius praetor habe*] *habebat praetor* Gaertn. Sed *praetor* neglegitur in Harlej. ox §. seq. *multi fugerunt*, omis media voce *inde*, scribendum njicit Crevierius. Praeteroa *tum est judicium* perperam legit Harl.

§. 1. *Progressi sunt, communi animo consilioque parati rem gerere*] Tò *sunt* abest ab omnibus libris, qui et continent *parati communi animo consilioque rem gesserunt*. GEBH. E Moguntino est. Scripti et antea editi: *in Carpetaniam, ubi hostium castra erant, progressi, communi animo consilioque rem gesserunt*. Quod meis auribus multo magis altero Livianum sonat. 22, [22, 3.] *Ibi milite exposito, profectus Scipio fratri conjungitur, ac deinde communi animo consilioque gerebant bellum*. 34, [22, 7.] *Bellum adversus Philippum non magis communi animo consilioque Romani et Graeci gesserunt*. 42, [26, 2.] *Uno animo vivere Macedonum atque Illyriorum regem, communi consilio parare Romanis bellum*. J. FR. GRON. Lectionem, quae nunc exstat, Aldus, auspice integerrimo cod. Mog. recepit: quam vero Gebhardus et Gronovius in scriptis et edd. suis se invenisse testati sunt, mihi quoque obvia fuit in omnibus fere meis, et Crevierio in Victor. Unus tamen meorum *progressi sunt, communi animo consilioque rem gerere*. Quod vero Gronovius codicum suorum scripturam magis Livianum sonare pronunciat, id non probat adscriptis exemplis; unde nihil aliud colligitur, quam locutiones *communi consilio*, vel *communi animo consilioque rem*, sive *bellum gerere*, aut *parare* a Livio usurpari; quae recepta codicis Mog. lectione non inmutantur, et hinc pro hoc aeque contra reliquos codd. quam pro illis contra hunc laudari possunt. Omnis diversitas utriusque lectionis in eo consistit, quod ceteri Msti praeferant *progressi rem gesserunt*, membranae Moguntinae *progressi sunt, parati rem gerere*: jam vero licet Livius saepe ita orationem ordinaverit, ut praecedenti partici-

2 Haud procul Hippone et Toleto urbibus inter pa latores pugna orta est. quibus dum utrimque sub nitur a castris, paullatim omnes copiae in aci
3 eductae sunt. in eo tumultuario certamine et lo sua et genus pugnae pro hoste fuere. duo exerci Romani fusi atque in castra compulsi sunt. non
4 stitere perculsis hostes. Praetores Romani, ne p

pio casus recti verbum finitum subjungat, negari tamen nequit, eumdem saepe etiam verbo finito participium ejusdem casus ultimo loco adposuisse. Innumera exempla adferri possent, sed paucis, ex duobus tribusve libris petitis, contentus ero. supra 35, 4, 4. *Sequebantur silenti agmine, locum insidiis quaerentes.* cap. 5, 10. *Obstabant duces, hastilibus caedentes terga trepidantium, et redire in ordines cogentes.* Hoc lib. cap. 49, 1. *Philopoemen praeter eorum capitur, ad praeoccupandam Coronen profectus, quam hostes petebant, in valle iniqua cum equitibus paucis obpressus.* Eodem c. §. 3. *Quibus dum locum ad evadendas angustias praebet, sustinens impetus hostium.* cap. 51, 4. *Talem exitum vitae suae Hannibal prospexerat animo, et Romanorum inexpiabile odium in se cernens, et fidei regum nihil sane confisus.* 40, 11, 3. *Romam sunt, Philippum regem se habere credentes.* Sed, quod magis ad hujus loci lectionem, in cod. Mog. obviam, illustrandam facit, saepe Livius verbo finito subjungit participium *paratus* casu recto, eique adjungit verbum infinitum. Supra 26, 17, 15. *Ut se dolo captum sensit, institit sequi, paratus confligere acie.* et 35, 3, 5. *In aciem exibant, parati de summa rerum decernere.* Quum igitur Livius utroque modo orationem formare consuerit, me praestantissimi Msti, qui tot numero locis Livio la ranti opem tulit, testimonio dem habere, neminem vitio v surum confido. Paullo ante *hibernis copias ductas* Harl. M V. ad 37, 30, 9.

§. 2. *Haud procul Hippone et T leto urbibus*] Nemo, quod scia in Carpetanis *Hipponis* memin Quidam codices *Dipponem* habu runt, unde *Hippone* factum. Pt lemaeus Carpetanorum *Liber* et *Hispinon* numerat. Tu vide quid sequaris. GLAR. Vet. ed. *Haud procul Dippone et Toleto*; cui consentit Pal. alter. Prior vero exhibet *Haud procul Toleto et Dipone.* GEBH. *Tolecto et Dypone* Voss. *Tholecto et Dypone* Lovel. 1. *Toleto et Dipone* Lov. 4. et Mead. ambo. *Tolleto et Dipone* Harl. *Tolleto et Diopone* Lov. 6. *Dypone et Toleto* Lov. 2. *Dypone et Toletto* Gaertn. *Dippone et Telleto*, vel *Toleto* Lovel. 5. et edd. vett. *Hippone* primum occurrit in ed. Mogunt. Ortelius in Thes. Geogr. urbem innui existimat, quae *Hippo nova* vocatur Plinio 3. H. Nat. 1. Verum quum addat Plinius, oppida ibidem memorata esse *omnia Bastitaniae vergentis ad mare*, aliam ibi urbem indicari existimo; quod illa, cujus hic Livius meminit, vicina fuerit Toleto, quae ad Tagum sita longo satis terrarum tractu a Bastitania ad mare vergente distat. Quaenam tamen sit, aliis

o die castra obpugnarentur, silentio proximae tis tacito signo exercitum abduxerunt. Luce pri- 5 Hispani acie instructa ad vallum accesserunt, va- que praeter spem castra ingressi, quae derelicta r nocturnam trepidationem erant, diripuerunt: ressique in sua castra, paucos dies quietis stativis nserunt. Romanorum sociorumque, in proelio 6

gandum relinquo. *Ἰόπίνου*, m memorat Ptolem. 2, 6. si- convenit; sed ductus litera- admodum sunt diversi. Pot- tiam vulgatum servari, licet i ejus mentio non obcurrat. inem enim contendere velle fido, omnia ἅπαξ λεγόμενα, esertim in locorum et urbi- nominibus, vitiosa ac mu- da esse.

mnes copiae in aciem eductae t] *adductae sunt* Lov. 6. *dedu- e sunt* ed. Ascens. anni 1513. de mox Moguntini se *eductae t* in membranis suis invenis- testati sunt; quam lectionem mant reliqui, quorum copia hi fuit, Msti. V. ad 3, 62, 5. ox §. seq. *in castra pulsi sunt* rl. Vide ad 35, 41, 7.

§. 4. *Silentio proximae noctis ta- o signo exercitum abduxerunt*] *citum signum* accipio non vo- le, quod tuba, aut classico, t cornu dari solebat, sed mu- m clandestinumque, sine ullo no strepituque, ne hostis ex- diret. TURNEB. 1. Advers. 25. essera nimirum per castra data. lius 15, 478.

— — *tacitum dat tessera si- gnum*,
Dimissa in colles pugna silvas- que ferantur
Dispersi.

Vide Lipsium 5. de Milit. 9. Idem est, quum milites dicuntur signo dato jussi fuisse, taciti vasa col- ligere, ac proficisci, 21, 47. DU- KER.

§. 5. *Quae derelicta inter noctur- nam trepidationem erant, diripue- runt*] Ita Aldus edidit ex cod. Mog. Priores excusi cum omnibus codd. nostris *quae relicta*. Alibi Livium verbo *derelinquere* usum esse, nondum observavi. Cice- ronem tamen saepius id adhibuis- se, Lexica aliique monuerunt. Et ita in uno cod. Cortii Sallust. in Jug. 21. *Ut regnum aut dereline- quendum esset, aut armis retinen- dum*. Idem obcurrit apud Caes. 3. Gall. 13. *Ab aestu derelictae ni- hil saxa et cautes timerent*. ubi et- iam plures Msti *relictae* praefe- runt, sed Cl. Oudend. conjectu- ram Nic. Heinsii, *rejectae* legen- tis, comprobat. Tum *diruperunt* Harl. Eaedem voces culpa libra- riorum commutantur etiam su- pra 5, 20, 6. et 31, 45, 16. Simi- liter *correptus* et *corruptus*. V. ad 3, 37, 8. *raptus* et *ruptus*. V. ad 8, 39, 12. Mox *in castra sua* Lov. 1. 2. 4. 6. Voss. Harl. Mead. am- bo, et Gaertn. Praeterea *quietis his stativis* cod. Mog. *quieti sta- tivis* Lov. 2. An forte legendum *quieti his stativis?* Potest tamen in posteriori cod. ultima litera τοῦ *quietis* a prima sequentis e- lisa esse. Vide ad 37, 29, 5. Ut hic *quieta stativa*, ita *quieta ae- stiva* supra 37, 15, 8. *Omnia Asia praebente quieta aestiva acturos*.

fugaque, ad quinque millia occisa; quorum se sp
liis hostes armarunt. inde ad Tagum flumen profe
7 sunt. Praetores interim Romani omne id temp
contrahendis ex civitatibus sociis Hispanorum au
liis, reficiendisque ab terrore adversae pugnae mi
8 tum animis, consumserunt. ubi satis placuere vire
et jam miles quoque, ad delendam priorem igno
niam, hostem poscebat; duodecim millia passuum
9 Tago flumine posuerunt castra. inde tertia vigil
sublatis signis, quadrato agmine principio lucis
10 Tagi ripam pervenerunt. Trans fluvium in colle h
stium castra erant, extemplo, qua duobus locis v

Ita *quietas stationes* inlustravi ad 7, 26, 1.

§. 6. *Ad quinque millia occisa; quorum se spoliis hostes armarunt*] *ocisa* Lov. 1. Hinc 9*cisa* praefert Lov. 2. *concisa* Harl. Tum *quorum spoliis se hostes* Lov. 2. Mead. ambo, et Harl. quorum ultimus etiam *armaverunt*.

§. 7. *Omne id tempus contrahendis*] *id omne opus* Lov. 4. et Mead. 2. *omne id temporis* Lov. 2. et Harl. quod in Naud. Msto inventum probavit Gronov. ad 32, 37, 5. Mox *reficiendis ab terrore* Voss. Lovel. 1. 4. 6. Mead. ambo, et Gaertner. *et reficiendis ab terrore* Lov. 2. et Harl. Vox *adversae* deest in Lov. 2.

§. 8. *Duodecim millia passuum ab Tago flumine posuerunt castra*] Pall. habent *profecti duodecim millia passuum ab Tago f. p. c.* GEBHARD. *profecti duodecim millia ab Tago* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertner. et edd. principes. *profecti duodecim milliaria ab Tago* Lov. 6. *profecti XI. millia ab Tago* Hearnii L. 1. Lectionem, quae nunc vulgo re pta est, Aldus, praeeunte co Mog. adscivit. Paullo ante *eti miles* Lov. 1. et Mead. 1. *et* *les* Lov. 2. et Harl.

§. 10. *Exercitum traduxerun* Libri omnes *exercitus tradu runt*. GEBH. Non aliter etia Lovel. 1. 4. 6. Mead. ambo, Gaertn. Nec male. Supra eni hoc cap. dixerat: *Duo exercit Romani fusi, atque in castra co pulsi sunt*. Ita variant etiam cod supra 9, 3, 6. ubi itidem am consules, ut hic duo praetor junctis castris communi ani consilioque rem gerebant. S nec vulgatum damno. Videnti enim praetores ita copias junx se, ut ex duobus exercitibus num effecerint, ac milites iisde castris continuerint. Et hinc jam hoc cap. *exercitum ab xerunt*. Mox etiam proelium co missuri unam et continuam acie instruunt. Supra vero loco laudato *duo exercitus* dixit, ad indicandam Romanorum, qui in fugam conjecti erant, multitudinem. In praecedentibus *tran*

[.]nudabat amnis, dextera parte Calpurnius, laeva [Qu]inctius exercitum traduxerunt; quieto hoste, dum [mi]ratur subitum adventum, consultatque, qui tu[m]ultum injicere trepidantibus in ipso transitu amnis [po]tuisset. Interim Romani, inpedimentis quoque 11 [om]nibus traductis contractisque in unum locum, [qu]ia jam moveri videbant hostem, nec spatium erat [c]astra communiendi, aciem instruxerunt. in medio 12 [lo]catae quinta Calpurnii legio et octava Quinctii. id [ro]bur toto exercitu erat. Campum apertum usque [a]d hostium castra habebant, liberum a metu insidiarum.

[...] Lov. 2. Vide ad 38, 15, 7. [...] *vada nudavit* Harl.

Qui tumultum injicere trepidantibus in ipso transitu amnis potuisset] *quam tumultum* Voss. *quem tumultum* Harl. Dein vocem *amnis*, quae non adparet in prioribus excusis, Aldus ex cod. Mog. addidit. Eamdem agnoscunt omnes scripti nostri; at ea transposita *in ipso amnis transitu* legit Gaertn. Mox §. seq. *videbant moveri castra hostemque* Lovel. 6.

§. 12. *Id robur totius exercitus erat*] Omnes nostri libri *id robur toto exercitu erat*. GEBH. Et hoc Moguntini. Priores *toto exercitu*. Neque hoc illi ego cedere velim. 26, [38, 12.] *Longe fortissimi equitum toto Punico exercitu erant*. 37, [41, 2.] *Hoc et roboris in regiis copiis erat*. Florus 1, 16. *Omnium non modo Italiae, sed toto orbe terrarum pulcherrima Campaniae plaga est*. J. FR. GRON. *toto exercitu* etiam Hearnii L. 1. N. et omnes nostri, nisi quod Voss. mendose *ad robur totu exercitu*; Lovel. 1. et 6. etiam *ad robur* praeferant, quorum Lov. 1. insuper ignorat vocem *erat*. Locutionem hanc saepe per praepositionem *in* efferre solet Livius. 27, 14, 5. *Id roboris in omni exercitu erat*. 28, 14, 19. *Quod roboris in acie hostium erat*. 33, 28? *Quod roboris in juventute erat*. 34, 38, 6. *Quod roboris in exercitu erat*. 37, 7? *Quod roboris in juventute fuerat*. Non displicet tamen cod. Mog. lectio, quam primus editorum Aldus admisit. Supra 22, 2, 3. *Id omne veterani erat robur exercitus*. 33, 4, 4. *Decem et sex millia militum haec fuere, robur omne virium et regni*. In praecedentibus *in medio locata* Voss. Lovel. 1. 2. 4. 5. Harlej. Mead. ambo, Gaertner. Hearnii L. 1. et editi ante Frobenium, qui anno 1535. *locatae* substituit.

Campum apertum usque ad hostium castra habebant, liberum a metu insidiarum] Pariter supra 27, 12, 8. *Aperta erat regio sine ullis ad insidias latebris*. Ceterum *liberum insidiarum*, omissis mediis vocibus, Voss. Ita 26, 38, 2. *Nec de deductis praesidiis spei liberam*

1 XXXI. Hispani, postquam in citeriore ripa d
Romanorum agmina conspexerunt, ut, priusqu
se jungere atque instruere possent, occuparent e
2 castris repente effusi cursu ad pugnam tendunt. A
trox in principio proelium fuit, et Hispanis rec
victoria ferocibus, et insueta ignominia milite Ro
3 no accenso. acerrime media acies, duae fortissi

vel obnoxiam timori sociorum relinquere fidem. V. ad Silii 2, 441. Hic tamen voces duas negligentia scribae omissas esse, potius existimo, quia reliqui constanter eas agnoscunt.

§. 1. *Cursu ad pugnam tendunt*] Ita Aldus, cod. Moguntinum secutus, edidit. Neque aliter omnes nostri, et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. cujus loco *tenderunt* habent edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et reliquae ante Aldum. V. ad 10, 12, 4. Paullo ante *se injungere* Lovel. 6.

§. 2. *Atrox in principio proelium fuit, et Hispanis recenti victoria inflatis*] Libri omnes, *Atrox in principio pugna fuit, et Hispanis recenti victoria ferocibus.* GEBH. Moguntini est. Sed num satis juste uni condonatum est, quod servant omnes alii, *et Hispanis recenti victoria ferocibus?* L. 21, [53, 8.] *Quum alterius ingenium fama prius, deinde re cognitum, percitum ac ferox sciret esse, ferociusque factum prospero cum praedatoribus suis certamine crederet.* L. 25, [39, 9.] *Calentes adhuc ab recenti pugna, ferocesque victoria.* Persaepe sic Livius. J. FR. GRONOV. *in principio fuit pugna* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. *in principio pugna fuit* Lov. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Hearnii L. 1. et edd. ante Aldum, qui cod. Mog. lectionem *in principio proelium fuit* ad-
mittendum censuit. Eaedem v
ces etiam supra a scribis co
mutantur ad 8, 8, 9. Licet v
cod. Mog. lectiones haud te
re spernendas putem, in r
qua tamen parte horum ver
rum eum deserendum, et pot
cum vulgatis, quibus omnes
stri, et Hearnii L. 1. ac N. c
sentiunt, *victoria ferocibus*, q
cum eo *victoria inflatis*, le
dum censeo. Non damno quid
locutionem *victoria inflatis*;
de ad 37, 12, 4. sed tamen e
ditior est reliquorum codd. l
ctio *ferocibus*, quam ut ex ind
ctorum scribarum ingenio pr
fecta esse censeri queat. Vo
bulum illud duplici inprimis se
su usurpari solet, vel pro for
strenuo, bellicoso; vel pro s
perbo, inflato, fero: unde v
rie ab interpretibus antiquis i
margine codd. exposita est; qu
expositiones postea alii pro ver
lectionibus in contextum rec
perunt. Hinc factum, ut co
mutentur *ferox* et *fortis.* V. a
28, 42, 4. *ferox* et *bellicosus.* V
ad 36, 17, 5. Similiter nunc cul
pa scribae codicis Mog. *ferox e*
inflatus. Ferox autem eo sens
obcurrit supra 1, 7, 5. *Cacus vi*
ribus ferox. et apud Cic. 4. a
Fam. 9. *Miserius nihil, quam ip*
sa victoria; quae, tametsi ad me
liores venit, tamen eos ipsos fer
ciores inpotentioresque reddit. V
Lambin. ad Horat. 1. od. 15, 13

§. 3. *Acerrime media acies, dua*

ones, dimicabant; quas quum aliter moveri non posse hostis cerneret, cuneo institit pugnare et usque plures confertioresque, medios urguebant. Ibi postquam laborare aciem Calpurnius prae- 4
vidit, T. Quinctilium Varum et L. Juventium Talnam legatos ad singulas legiones adhortandas propere mittit. Docere et monere jubet, *in illis spem* 5

...issimae legiones, dimicabant] ...*ia acie duae fortissimae legio-* ... *dimicabant* Lov. 2. et 6. Sed ...e reliqui vulgatum servant. ...*media acies, duae legiones* ...itum est per adpositionem. ...pra 29, 25, 10. *Laevum* cornu, ...*idem restrutas, onerariis futu-* ...*praesidio.* 38, 35, 9. *Jussi no-* ... *exercitus, binas legiones, scri-* ...*t.* 42, 59, 2. *In dextrum cornu,* ...*licos equites, incurrerunt.* V. 40, 36, 8. et Gronov. ad 22, ..., 7. Mox *hostes cernerent* Harl. ...d vide ad 5, 50, 2.

Et usque plures confertioresque, ...*dios urguebant*] Pall. et vet. ed. ...*plures confertioresque,* eliso ...*usque.* GEBH. Pariter om-...es nostri, nisi quod *sic plures* ...aeferat Lov. 2. *sed plures* et ...edd. ante Aldum, qui, quod ...nc exstat, ex cod. Mog. ado-...avit. Illud *usque* continuum tem-...oris aut morae notare, monuit ...ronov. 3. Obs. 19. Supra 10, 12. ...*ngius usque a navibus proce-* ...*dunt.*

§. 4. *T. Quinctilium Varum, L. Juventium Talvam*] *Thalnam* ex consulibus Capitolinis. SIG. Pall. *praetor vidit, Quintilium Varum et Juventium Talnam.* Vet. ed. *Calvam* vocat. GEBH. Utriusque legati praenomen omittunt Voss. Lovel. 2. 3. 4. 6. Harl. Gaertner. Hearnii L. 1. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. prioris tantum Lov. 1. Praeterea *et Juventium* legunt Lov. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. 2. Gaertn. et eaedem edd. *et L. Juventium* edd. illis proximae. Copulam omisit demum ultima Gruteri, reliquis recentioribus tacite probantibus; quam loco restitui. Tum *Talnam* Voss. Lovel. 1. 6. et Gaertn. *Talanam* Lov. 2. Harl. et Mead. 1. *Calnam* Hearnii L. 1. *Calvam* Lov. 5. et primae edd. usque ad Frob. qui anno 1531. *Talvam* dedit. Id reliqui editores retinuerunt usque ad Sigonium, qui *Thalnam* legendum esse etiam supra monuit ad 34, 42, 4. Paullo ante *Ubi postquam*, pro *Ibi*, Voss. Lov. 6. et Gaertn. sollemni aberratione scribarum. Vide ad 27, 5, 2. Sed *ibi* est tum. V. ad 7, 23, 4.

Ad singulas legiones adhortandas propere mittit] *prope mittit* Voss. et Gaertn. errore passim in Mstis obvio. V. ad 2, 23, 10. c. 40, 5. 4, 46, 9. c. 47, 2. c. 58, 7. 6, 17, 8. c. 42, 10. pluribusque locis. Adde Jac. Gronov. ad Liv. 30, 11, 10. Viros doctos ad Suet. Tib. 72. Galb. 16. et Torren. ad Val. Max. 1, 1, 17. Scriptum fuerat *prope*, et librarii lineam per caudam literae *p* traductam neglexerunt. Eamdem ob caussam commutantur *superant* et *supererant* 1, 25, 11. *pactus* et *peractus* 5, 50, 7. *suapte* et *sua per te* 6, 15, 12. *pro spe* et *prospere* 7, 11, 4. *ope* et *opere* 8, 26, 4. *suppositus* et *superpositus*

omnem vincendi et retinendae Hispaniae esse. Si illi [loco] *co cedant, neminem ejus exercitus non modo Italiam,* [sed] *ne Tagi quidem ulteriorem ripam, umquam visur*[um].
6 Ipse, cum equitibus duarum legionum paullul[um] circumvectus, in cuneum hostium, qui mediam [ur]-
7 guebat aciem, ab latere incurrit. Quinctius c[um] suis equitibus alterum hostium latus invadit: s[ed] longe acrius Calpurniani equites pugnabant, et pr[ae]-
8 tor ipse ante alios. nam et primus hostem percuss[it]

21, 27, 5. *aptus* et *apertus* 31, 22, 8. et similia ubique. *prospere* hic legit Lov. 1. V. ad 10, 2, 10.

§. 5. *Si illi loco cedant, neminem ejus exercitus*] *Si in illo loco* Gaertn. Tum *hujus exercitus* omnes nostri, Hearnii L. 1. et editi ante Aldum, qui ex cod. Mog. probavit *ejus exercitus*. Mox *umquam* primum obcurrit in ed. Frob. anni 1535. pro quo *usquam* praeferunt typis descripti antiquiores, omnesque Msti mei, et Hearnii L. 1. nisi quod *usque* sit in Lov. 1. Solent autem *usquam* et *umquam* in membranis commutari. V. ad 1, 53, 7. 6, 25, 11. 8, 29, 11. 21, 22, 6. 22, 58, 1. c. 61, 13. 23, 18, 14. 25, 39, 2. 29, 31, 2. 40, 33, 7. et alibi. Mox §. seq. *paullum circumvectus* Voss. Mead. 1. et Gaertn. *paullum circumvectis* Lovel. 1. 4. et Mead. 2. Vide ad 36, 9, 8. *circumvectis* etiam Lov. 6. et Harl.

§. 7. *Et praetor ipse ante alios. nam et primus hostem percussit, et ita se inmiscuit mediis*] Pall. *et praetor ante alios. nam et primus hostem percussit.* quamquam τὸ *et* respuat Pal. pr. qui et praefert *et ita se immiscuit medius.* GEBHARD. Τὸ *ipse* deest etiam in Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. utroque, et Gaertn. Tum *nam primus*, sine medio *et*, Mead. 2. Praeterea *ita se miscuit me*[dius] Voss. *ita se inmiscuit medius* [Lo]vel. 2. Harl. et Mead. 1. Pa[ullo] ante *Calpurni equites* Voss. et L[ov.] 1. *Calpurnii equites* Lovel. 6. Gaertn.

§. 9. *Pudor movit primos cen*[tu]*riones, qui inter tela hostium pr*[ae]*torem conspexerunt*] *movit cen*[tu]*riones*, media voce exsulan[te] Harl. *movit primo centuriones* L[o]vel. 1. 2. 6. et Gaertn. Male. S[u]pra 34, 14, 6. *Equites primos* [ab] *utroque cornu in pugnam educ*[it] ubi vide, quae notantur. H[aec] vox *hostium* deest in Voss. Lov. et primis edd. quam Mogunt[ini] ex cod. suo addiderunt. Ea[n]dem etiam agnoscunt reliqui scri[pti]. Dein *conspexere* Lov. 1. 4. 6. Harl. Mead. 2. Gaertn. et ed[d.] vett. pro quo Aldus ex fide co[d.] Mog. *conspexerunt* vulgari cur[a]vit, adstipulantibus Voss. L[ov.] 2. et Mead. 1. Mox *intrare sig*[na] perperam Harl. Vide ad 2, 53, [...]

§. 10. *Impetus fit velut ex su*[pe]*riore loco*] Praepositio *ex* deest i[n] omnibus scriptis meis editisq[ue] vetustis. Aldus eam primus [ex] auctoritate membranarum Mo[gunt.] adscivit.

Nec sustinere alii super alios in[*ferentes sese possunt*]] Non pote[st] accipi de Hispanis, quia *inferri*[...]

ista se inmiscuit mediis, ut vix, utrius partis esset,
sci posset. et equites praetoris eximia virtute, et 9
situm pedites accensi sunt. Pudor movit primos
nturiones, qui inter tela hostium praetorem con-
exerunt. Itaque urguere signiferos pro se quis-
e, jubere inferre signa, et confestim militem se-
i. Renovatur ab omnibus clamor. inpetus fit vel- 10
ex superiore loco. Haud secus ergo, quam tor-
tis modo, fundunt sternuntque perculsos, nec sus-

e est urgentium: nec bene di-
ur de Romanis, quibus nihil
t necesse *sustinere se posse*,
petum suum maxime efficacem
irrevocabilem esse optantibus.
orte: *nec sustinere alii super*
lios inferentes sese patiuntur. Ver-
m sic eleganter, ut lib. 29,
17.] *Ipse postremo veniebat An-*
bal. nec sustinuissent Romani,
i Locrensium multitudo, exa-
rbata superbia atque avaritia
nuorum, ad Romanos inclinas-
. Cicero 11. Famil. 6. *Brutus*
m Mutinae vix jam sustinebat.
esar 2. Gall. [6.] *Id oppidum*
itinere magno impetu Belgae
pugnare coeperunt. Aegre eo die
stentatum est. J. FR. GRON.
on opus nisi mutatione unius
terae. Scribe *sustineri.* Roma-
i alii super alios vehementi im-
petu in hostem illati, sustineri
n poterant. Sic supra 1, 41,
4. *Cum impetus multitudinis vix*
sustineri posset. 29, 34, 12. *Susti-*
neri ultra nequivere. 30, 11, 8.
Multitudo Masaesylorum, ingentia
agmina Syphace emittente, susti-
neri vix poterat. 40, 40, 3. *Ut, quan-*
cumque parte perculere impetu suo,
sustineri nequeant. JAC. PERIZ.
Nihil mutandum deinde censue-
runt Viri Eruditissimi, et *susti-*
nere hoc sensu interpretati sunt:
Romanos alios super alios infe-
rentes *se sustinere*, id est, *impe-*
tum sistere, etsi vellent, non po-
tuisse; quemadmodum undae tor-
rentes, aliae super alias instan-
tes, se sustinere nequeunt. Non
quaero, an, si hic sensus est,
reciprocum *se* hoc loco apte sup-
primatur? nam *sese*, quod ex-
pressum est, sine dubio refertur
ad *inferentes*, ut 2, 14, 6. *Adeo*
concitato impetu se intulerant Etru-
sci. et ibid. cap. 50. et 33, 36.
Haec videnda puto. primum, an,
qui impetu ex superiore loco fa-
cto in hostes ruunt, ea spe ac
mente, ut illos fundant sternant-
que, credi possint impetum suum
velle sistere, nec efficacem esse?
quod Gronovio non sine ratione
parum credibile visum est. De-
inde, an in describenda violen-
tia torrentium hi dicantur se non
sustinere, an obvia vim et im-
petum illorum sustinere non pos-
se? Mihi non dubium est, quin
illud rarius inveniatur, hoc quam
plurimis locis, quibus torrentes
omnia obvia *rapere, trahere, ster-*
nere, ac *ferre* dicuntur, signifi-
cetur. Virgilius 2. Aen. 305.

— — *aut rapidus montano flu-*
mine torrens
Sternit agros, sternit sata laeta
boumque labores,
Praecipitesque trahit silvas.

ubi plura in hanc sententiam
congessit Cerda. Perizonii con-

11 tinere alii super alios inferentes sese possunt. F gientes in castra equites persecuti sunt, et permi turbae hostium intra vallum penetraverunt. ubi relictis in praesidio castrorum proelium instaurat coactique sunt Romani equites descendere ex eq
12 Dimicantibus iis, legio quinta supervenit: deind
13 ut quaeque potuerant, copiae adfluebant. Caedu tur passim Hispani per tota castra; nec plus qu quatuor millia hominum effugerunt. inde tria mil fere, qui arma retinuerant, montem propinqu ceperunt: mille semiermes maxime per agros pal
14 sunt. Supra triginta quinque millia hostium fuera

jectura mihi admodum probabilis videtur. Addo hoc Livii 24, 16, 1. *Renovato clamore, velut alii repente facti tanta vi se in hostem intulerunt, ut sustineri ultra non possent.* DUK. *sternuntque perculsos inferentes sese. Post fugientes*, reliquis omissis, Voss. et Lov. 1. *nec sustineri aliis super alios inferentes sese possunt* Harl. *sustineri*, ut Periz. conjecit, se etiam Hearnius in N. reperisse testatur. Gronovii conjectura nimis a vulgato recedit, quam ut placere possit. Id caussatus Clericus scribendum conjecit *alios super alios*, ut Hispani dicantur non potuisse sustinere Romanos, sese alios super alios inferentes: quomodo jam ante Clericum conjecit Doujatius. Neutri tamen animadverterunt, haec non posse recte de Hispanis intelligi, quia praecedentia referenda sunt ad Romanos, neque aliquid additur, unde constet, Livium nunc de aliis, quam de quibus modo locutus erat, verba facere. Eamdem ob caussam probare nequeo conjecturam viri docti, qui me monuit, legendum videri *sternuntque perculsos. Nec sustin aliis super alios inferentibus se possunt.* Nihil propius vide quam ut cum Cl. Periz. *susti* legamus, cujus conjecturam iam Cl. Crevierius probavit. S pra 2, 19, 4. *Quia Tarquinios in exercitu Latinorum auditum sustineri ira non potuit.* ubi qu dam vide. 3, 63, 4. *Nec deinde Ro na vis sustineri potuit.* 4, 39, *Quum jam parte nulla sustine tur.* 10, 20, 14. *Proelium jam p stigatum integratum est, nec di tius sustineri potuit.* 37, 26, 2. *D Scipiones imperatores videbat s stineri non posse.*

§. 11. *Fugientes in castra eq tes persecuti sunt, et permixti tu bae*] Vox *equites* deest in Lov. Dein *ut permixti turbae* etc. *pe traverint* Lov. 6. *penetrarunt* Lo 2. et Harl. Sed v. ad 8, 18, Mox *et coacti sunt Romani* Vo *coacti sunt Romani*, abjecta co pulativa, reliqui scripti me Hearnii L. 1. et edd. ante Frol qui anno 1535. recepit *coactiq sunt.*

§. 13. *Quatuor millia hominum*

ex quibus tam exigua pars pugnae superfuit. signa
capta centum triginta tria. Romani sociique paullo 15
plus sexcenti, et provincialium auxiliorum centum
quinquaginta ferme ceciderunt. tribuni militum quin- 16
que amissi, et pauci equites Romani, cruentae ma-
xime victoriae speciem fecerunt. In castris hostium,
quia ipsis spatium sua communiendi non fuerat, man-
serunt. Pro concione postero die laudati donatique a C. 17
Calpurnio equites phaleris. pronunciavitque, eorum
maxime opera hostes fusos, castra capta et expugna-
ta esse. Quinctius alter praetor suos equites catel- 18
lis ac fibulis donavit. donati et centuriones ex utrius-

effugerunt] *quatuor millia equitum* Gaertner. *quatuor millia hostium* Lov. 2. et Harl. V. ad 23, 37, 11. Vox *hominum* deerat in Lov. 5. et edd. ante Frob. qui anno 1535. vocem fugitivam ope cod. Mog. retraxit; in quo ipsi concinunt reliqui nostri. Mox etiam *τὸ maxime*, quod abest a Lov. 5. et editionibus vett. primus contextui addidit Aldus; cujus lectionem probant ceteri, quibus usus sum, Msti.

§. 14. *Supra triginta quinque millia hostium fuerant*] *supra CCC. V. millia* Gaertn. *supra CCC millia* Voss. *supra XXX millia* Lov. 6. *supra triginta millia* Lovel. 1. Harl. et Hearnii L. 1. Tum *fuerunt* Lov. 2. Mox *centum triginta duo* scripti nostri, Hearnii L. 1. N. et editi ante Moguntinos, qui primi *centum triginta tria* dederunt, et tamen nihil ex cod. suo monuerunt.

§. 15. *Romani sociique paullo plus sexcenti*] *Socii Romanique* Voss. Lov. 1. et Gaertn. *Socii Romani* Lov. 6. Tum *plus sexcentis* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Sed v. ad 41, 12, 8. Mox *occiderunt* Voss. V. ad 36, 36, 6.

§. 17. *Eorum maxime opera hostes*] Vocem *maxime*, quae hic iterum deest in Lov. 5. 6. et edd. antt. Moguntini ex cod. suo adjecerunt, subfragantibus ceteris membranis meis. V. ad §. 13.

§. 18. *Suos equites catellis ac fibulis donavit*] *Catellos* quidam exponunt fuisse telorum speciem, more Theutonico fabrefactos, Virgilii authoritate moti lib. 7. Aeneïd. 741.]

Theutonico ritu soliti vibrare cateias.

Quo in loco scribit Pierius, in Romano cod. et quibusdam aliis legi *catelas*, non *cateias*. Servius ibi Gallicum telum exponit. Sed quamvis haec expositio rationi videtur consentire, nam teli munus equitibus proportionatum videtur, nihilominus, quum in Liviano textu *catellis* per duplex *l* scriptum legamus, apud Virgilium per simplex, non penitus hanc interpretationem literae convenire dicere possumus. Alii

que exercitu permulti; maxime qui mediam acie tenuerunt.

XXXII.

existimarunt, legendum esse *catillis*, quum *catillus* diminutivum sit *catinae*. Colum. 12. cap. 57. *Hanc misturam quum in catillo composueris, oleum superinfundito.* et Cato de Re rust. cap. 84. suillam jubet poni in mensa cum catillo et ligulis. Hos autem catillos ornamenti genus fuisse dicunt, bullis similes, quibus utebantur praetextati pueri nobiles, quae bullae rotundae erant, et in media parte protuberantes, quales catilli prominentes videntur in rotundum, ita ut id generum ornamenti simile esset ei, quod vulgo *medaglia* vocatur. Ego sane puto, *catellam* fuisse ornamenti speciem circulare quidem, quo collum vel brachium circumdarent; quod ex Plauto discere licet, scribente in Curculione [5, 3, 13.]

Delicatum te hodie faciam, cum catello ut accubes
Ferreo.

Horat. lib. 1. [Epist. 17, 55.]

Nota refert meretricis acumina, saepe catellam,
Saepe periscelidem raptam sibi flentis.

Ex quibus patere potest, *catillum*, seu *catillam* diminutivum esse *catenae*, sicuti et *catenula*. Huic expositioni favet verbi Graeci significatio: nam κατειλεῖν est in orbem globari, et colligi in arctum. Alios autem, aït Livius, equites victores *fibulis* donatos, quod pariter ornamenti speciem fuisse, non dubitandum; nec tantum a catellis distantem. Namque fibula non solum est, qua cingulum conjungitur ad vestem subligandam, sed et circulus, quo collum circum-

dare solebant in ornament
Colum. lib. 6. cap. ult. de bo
verba faciens: *Aenea fibula p*
auriculae circumscribitur, ita
manante sanguine tanquam O
terae ductus appareat. Juriscon
sultus l. 25. §. 2. D. de Auro a
gento leg. inquit, fibulas esse m
gis ornamentum, quam veste
Plinius lib. 33. cap. 1. ex Hom
ro scribit, Fabricam Deam f
bulas et alia muliebris cult
sicut inaures, in primordio f
ctitasse. Virg. 7. Aeneïd. [81
ut fibula crinem Auro internect
Philostratus, imaginem Cupi
nis describens, eum effingit c
fibulis aureis. Quod vero fib
lae non solum mulierum et d
licatorum essent ornamentum, se
et militare quoque, constat no
solum ex hoc Livii loco, *sed*
alio lib. 27, [19, 12.] ubi habet
Puero annulum aureum, tunic
lato clavo cum Hispano sagulo,
aurea fibula, equumque ornat
donat. Plinius quoque lib. 33.
3. scribit: *Sed in militia quoq*
in tantum adolevit haec luxuria,
M. Bruti in Philippicis epistol
reperiantur frementes, fibulas tr
bunicias ex auro geri. Trebelli
Pollio in Claudio 2. [cap. 14.]
tradit, a Valeriano Imp. Zosimo Syriae procuratori praeceptum, ut Claudio inter cete
dona daret fibulas argenteas i
auratas duas, et fibulam auream
Flavius Vopisc. in Aurel. [cap.
46.] testatum reliquit, illum concessisse, ut fibulas aureas gregarii milites haberent. Quod si quis hoc in loco fibulas communissima significatione recipiendas contenderit, non refragabor; ut scilicet fibula esset instrumentum illud, quo extremae cinguli partes conjunguntur, vel ad

XXXII. Consules, delectibus aliisque, quae Ro- 1 mae agendae erant, peractis rebus, in Ligures provinciam exercitum duxerunt. Sempronius, a Pisis 2

...es connectendas parantur, ...ta illud Virgilianum [4. Aen. ...].

Aurea purpuream subnectit fibula vestem.

...Papinii (Statii) dictum [6,570.]

...micat, et torto chlamydem diffibulat auro.

... de fibulis vestium meminere ...ti l. 2. C. Nulli licere in fren. ... et apud medicos legimus *fi...lis labia vulnerum conjungi*, et ...jusmodi operatio ab eisdem *in...bulatio* appellatur. Ita et *fibu...s parietes conjungere* docet Co...um. lib. 1. et *tigna conjungere fi...bulis* demonstrat Caesar. B. Gall. ... [17.] et Cato de Re rust. cap. ... *fibulas* appellat clavos, qui...bus tigna connectuntur, et c. 31. ...*bulas* vocat illud, quo aliquid ...lligatur; has enim praecipit ... stercus aut aquas conjici, ut ...ntiore et flexibiliore sint vimi...ne, ne in adstringendo rumpan...tur. Hinc *fibulam imponere* est ...ercere et reprimere, ex Se...neca in Moralibus, tradente La...ctantio lib. 1. cap. 16. de salacis...simo Jove verba faciens, cujus ...ppositum est *laxare fibulam*, hoc ... ansam praebere. Ita Tertull. de Corona milit. *Ut etiam voluntariis delictis fibulam laxet*. Natus autem uterque dicendi modus a ...bula cinguli, qua vestis astrin...gitur, si fluxior sit, aut remit...titur, si fuerit adstrictior. Nisi malimus dicere, derivari a fibu...la, qua adolescentulorum geni...tale trajiciebant antiqui conser...vandae vocis gratia, cujus ope...rationis rationem describit Corn. Celsus lib. 7. et de qua Martial. lib. 7, [81.]

Menophili penem tam grandem fibula nectit.

Et lib. 14. [215.]

Dic mihi simpliciter, comoedis et citharoedis,
Fibula, quid praestas? Ut carius futuant.

MARC. DONAT. Livii locum non de catenulis intelligo, quibus Romani milites ad ornatum nullis utebantur, sed ornamentis militaribus, ad effigiem canini capitis effictis, quibus chlamydum fibulae innectebantur; qualia etiam in gladiorum capulis, et caligarum fastigiis sub genibus (ut in vetustis monumentis cernimus) apponebantur. TORRENT. ad Horat. 1. Epist. 17, 55. Torques *catellas* dici, putat Lipsius 5. de Milit. Rom. 17. quod ex annulis aut catellis plecterentur. Nonio *Catellae diminutivum catenarum* sunt. Glossae Cyrilli *Catella*, κατῆνα. De *fibulis* inter dona militaria nihil habet Lipsius. Sed vide Casaub. ad Vopisc. Aurel. cap. 46. Livius 27, 19. 30, 17. DUK. *Catenas* aureas inter mundum muliebrem memorat Plinius 33. Hist. Nat. 3. *Aurum habeant feminae in armillis digitisque totis, collo, auribus, spiris; discurrant catenae circa latera, et inserta margaritarum pondera e collo dominarum auro pendeant.* ubi Harduinus per *catenas* intelligit cingula ex auro. An igitur hic quoque per *catellas* intelligenda sunt cingula seu balthei militares, quae cum *fibulis* conjunguntur, quia fibulis adstringi solebant. Vide Rhodium de Acia cap. 5. pag. 35. Ceterum *castellis* legunt Lov. 2. et 6. *cate-*

profectus in Apuanos Ligures, vastando agros, urendoque vicos et castella eorum, aperuit saltum usque
3 ad fluvium Macram et Lunae portum. Hostes montem, antiquam sedem majorum suorum, ceperunt: et inde, superata locorum iniquitate, proelio deje-
4 cti sunt. Et Ap. Claudius felicitatem virtutemque collegae in Liguribus Ingaunis aequavit secundis aliquot proeliis. sex praeterea oppida eorum expugnavit: multa millia hominum in iis cepit: belli auct

lis Lov. 1. Tum *fistulis*, pro *fibulis*, omnes codd. et edd. priscae. Primi Moguntini *fibulis* reposuerunt; de lectione vero cod. sui nihil monent. Dein mox *centuriones ex utriusque exercitus* Harl. unde quis suspicari posset, legendum *centuriones utriusque exercitus*. Sed reliqui Msti stant pro vulgato. Insuper *qui mediam aciem maxime tenuerunt* Voss. Lovel. 1. 6. et Gaertn.

§. 1. *Delectibus aliisque, quae Romae agendae erant, peractis rebus*] Copula *que* deest in Lov. 1. 6. et Mead. 2. pronomen *quae* in Voss. et Gaertn. Sed altera earum vocum alteram elisit. Prioris erroris exempla v. ad 41, 2, 11. posterioris ad 29, 6, 8. Dein *agenda erant* Lov. 2. 5. Harl. Mead. 2. Gaertn. et edd. vett. *agenda*, sequenti voce exsulante, Lov. 1. Primi Moguntini, quod nunc editur, restituerunt: sed codicis sui nullam mentionem fecerunt. Insuper *paratis rebus* Lov. 2. V. ad 34, 28, 1. Mox *deduxerunt* Voss. Lov. 1. 2. 6. et Gaertn.

§. 2. *A Pisis profectus in Apuanos Ligures, vastando agros, urendoque vicos*] *a Sypis*, vel *a Sipis*, *profectus*, literis perperam transpositis, Voss. et Lov. 1. 4. ac 6. Nec aliter Mead. 2. in contextu, qui tamen *a Pisis* in margine praefert. Tum *vastandoque agros urendo* Lov. 5. et edd. ante [...]dum, qui vulgatum restitu[...] quod firmant reliqui, quibus u[...]sum, codd. nisi quod *vastan[...] agros* legat Mead. 2. et *vicos urendo* Gaertn. In proximis [...]cibus *τὸ eorum* ignorat Harl.

Usque ad fluvium Macram] M[...] *usque ad fluvium Macras*. MO[...] Pal. prior *usque ad Mareas f[...]vium*. Vet. ed. *usque ad Me[...] fluvium*. Pal. alter *usque ad M[...]cram fluvium*. GEBH. *Menia* [...]*reas*, pro *Macram*, Hearnii [...] 1. *usque ad Metras fluvium* Gaer[...] *usque ad Metas flumiū* Lov. 1. [...] *que ad Metas fluminum* Lov. [...] *usque ad Metas fluvium* Voss. [...] *que ad Meras fluvium* Harl. Lo[...] 4. 5. Mead. ambo, et edd. ve[...] *usque ad fluvium Macras* Ald[...] ex cod. Mog. *usque ad Macr[...] fluvium* Lov. 6. et ed. Savet[...] cujus margini adjectum erat *M[...]cram*. Unde tandem Froben. a[...]no 1531. vulgari curavit *usque [...] fluvium Macram*. Et recte. Se[...]per enim nomen hujus flumi[...] numero singulari effertur. E[...]dem numero etiam infra obcu[...]rit 40, 41. *Circa Macram fluvi[...] incolebant*.

§. 3. *Hostes montem, antiqua[...] sedem majorum suorum, ceperunt*] Mirum videtur Cluverio lib. [...]

tres et quadraginta securi percussit. Jam comi- 5
rum adpetebat tempus. prior tamen Claudius,
am Sempronius, cui sors comitia habendi obti-
rat, Romam venit; quia P. Claudius frater ejus
nsulatum petebat. Competitores habebat patricios 6
Aemilium, Q. Fabium, Ser. Sulpicium Galbam,
eres candidatos, et ab repulsis eo magis debitum,
ia primo negatus erat, honorem repetentes. etiam, 7
ia plus quam unum ex patriciis creari non licebat,

l. Ant. 10. pag. 76. Livium non
inasse montem, nec tempus
l bellum, quibus majores eo-
n eum occuparint, indicasse;
eque nomen interiisse suspi-
tur, aut saltem huc pertinere,
e supra hoc lib. cap. 2 retulit.
ox *proelio quingenti icti sunt*
arnii L. 1.

§. 4. *In Liguribus Ingaunis*] Strabo *Albigaunum Ingaunorum* oppidum vocat. Similiter et Ptolemaeus, quamquam plerique e- codices habent *Albitaunum*, cili permutatione *y* in *r*. GLAR. *gaunis* Voss. et Gaertn. Mox *endis aliquotiens proeliis* Lov. Tum *oppida eorum oppugnavit* Voss. V. ad 21, 57, 6. Hinc *bel- auctores tria millia et quadra- ginta* idem Voss.

§. 5. *Cui sors comitia habendi obtigerat*] Vocem *obtigerat* in ed. Rom. principe deesse, monet Hearnius. *cui sors contigerat comitia habendi* legunt Lov. 5. et edd. quas mihi videre contigit, usque ad Moguntinos, qui ex cod. suo dederunt id, quod nunc vulgo exstat. Neque aliter praeferunt reliqui nostri. Paullo ante *comitiorum adpetebat dies* obfert Gaertner. Utrumque Livio in usu fuit. *tempus comitiorum adpetit* dixit 26, 2. 28, 10. 29, 10. *dies comitiorum adpetit* 34, 8, 1. Ratio ergo postulat, ut vulgatum, cui reliqui omnes codd. adhaerent, servemus.

§. 6. *Quia P. Claudius* etc. *Competitoresque habebat*] Vox *quia* exsulat a Lov. 2. et Harl. quae tamen necessaria est. Ea enim Livius rationem reddit, cur Ap. Claudius ante collegam, cui sors comitia habendi obvenerat, Romam redierit. Praeterea *Competitores habebat*, sine copulativa, codd. nostri, Hearnii L. 1. et edd. vett. quarum prima eam exhibuit Paris anni 1573. Eamdem igitur iterum ejeci, reducta etiam distinctione antiqua.

Q. Fabium Labeonem, Ser. Sulpicium Galbam] Vocem *Labeonem* ignorant omnes nostri Msti. *Seranum Sulpicium Galbam* Lov. 5. et edd. principes; nisi quod quaedam earum *Serranum* habeant. Hinc primo Frob. anno 1531. *Q. Fabium Labeonem, Sulpicium Galbam* reposuit, et quadriennio postea Galbae praenomen *Ser.* addidit. Id quidem recte, quum, uno excepto, in reliquis supersit Mstis. Ex ejus autem non intellecta nota *Ser.* in uno illo et in edd. antt. natum est *Seranum* et *Serranum*, quod pejus ed. Frob. prior in vocem *Labeonem* mutavit. Illa igitur quum careant omnes membranae, eam ite-

ter Philippum et Eumenem reges Thessalorumque
2 civitates missi erant, legationem renunciassent, regum quoque eorum civitatiumque legatos in senatum introduxerunt. Eadem utrimque iterata, quae dicta
3 apud legatos in Graecia erant. Aliam deinde legationem novam Patres, cujus princeps Ap. Claudius fuit, in Macedoniam et in Graeciam decreverunt ad visendum, redditaene civitates Thessalis et Perrhae-
4 bis essent. Iisdem mandatum, ut ab Aeno et Maronea praesidia deducerentur, maritimaque omnis Thraciae ora a Philippo et Macedonibus liberaretur.

natum introduxisse dicantur, quod muneris eorum non fuit. Nam ipsi quidem, qui senatores erant, sponte senatum intrare, ac legationem renunciare potuerunt; sed legatos aliorum Romam missos vel consules, vel, iis absentibus, praetor urbanus in senatum introducere debuerunt. Ita consules id faciunt supra 3, 4. 32, 8. 38, 43. 39, 46. aliisque locis. Praetor urbanus 10, 45. 34, 57. Recepta vero lectione, quam probavi, idem illud nunc consules fecerunt. Verba enim ita cohaerent *P. Claudius*, *L. Porcius consules regum quoque eorum civitatiumque legatos in senatum introduxerunt*, *quum Q. Caecilius* et collegae *legationem renunciassent.* Firmat conjecturam meam fragmentum Polybii, a Livio Latine hic versum, Exc. Legat. num. 42. *Ὅτι τῶν περὶ τὸν Καικίλιον ἀνακεχωρηκότων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, καὶ διασεσαφηκότων τῇ συγκλήτῳ περί τε τῶν κατὰ Μακεδονίαν καὶ τῶν κατὰ Πελοποννήσου, εἰσῆγον εἰς τὴν σύγκλητον τοὺς περὶ τούτων γεγονότας πρεσβευτάς.* Verborum constructio docet, *εἰσῆγον* ad reversos legatos referri non posse: neque tamen nomen adparet, unde hoc verbum pendeat; sed illud omissum esse censeri debet ab imperatore Constantino, vel alio, quum fragmentum hoc ex integro Polybio excerperet. Praecessisse autem videtur vel vox *Ὕπατοι*, vel ipsa nomina consulum, qui *εἰσῆγον*.

§. 3. *Redditaene civitates Rhodiis, et Thessalis, et Perrhaebis essent*] Voces *Rhodiis et* in solo inveni Lov. 5. a reliquis omnibus exsulant: quas etiam ex contextu delevi. Supra enim cap. 24. ubi variorum populorum de Philippo querelae, quarum caussa senatus legatos mittendos censuerat, exponuntur, nulla tamen *Rhodiorum* mentio fit. Neque eorum meminit Polyb. in Exc. Legat. num. 40. vel 42. Quin etiam legatio haec tantum *in Macedoniam et in Graeciam*, sive, ut Polyb. inquit, *πρὸς τὸν Φίλιππον* decreta fuisse dicitur. Rhodii autem vel in Graecia, vel in Macedonia, vel in vicinis regionibus nihil possederunt, de quo controversia cum Philippo nasci potuit; sed omnis eorum regio in Asia sita fuit, quo ab-

loponnesum quoque adire jussi, unde prior lega- 5
io discesserat incertiore statu rerum, quam si non
enissent. nam super cetera etiam sine responso di-
missi, nec datum petentibus erat Achaeorum conci-
lium. De qua re querente graviter Q. Caecilio, si- 6
mul Lacedaemoniis deplorantibus, moenia diruta,
abductam plebem in Achajam et venundatam, ad-
emtas, quibus ad eam diem civitas stetisset, Lycur-
gi leges, Achaei maxime concilii negati crimen ex- 7
cusabant, recitando legem, quae, nisi belli pacis-
ve caussa, et quum legati ab senatu cum literis aut

eundi mandata legati non acceperunt. Crevierius etiam easdem voces quas in Victor. suo non invenit, delendas esse deprehendit. Paullo ante *novam legationem* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Tum *in Graeciam et Macedoniam* Lovel. 2. 4. 5. Harl. et Mead. 2. Sed praepositio *in* posteriori loco intercepta est a sequentis litera initiali. V. ad 37, 1, 2. Solet autem Livius praepositiones easdem repetere. V. ad 6, 28, 6.

§. 5. *Unde prior legatio discesserat incertiore statu rerum, quam si non venissent*] *inde prior legatio* Voss. solito scribarum lapsu. V. ad Praefat. §. 10. l. 1, 38, 3. 4, 33, 10. 5, 47, 11. 7, 40, 5. et passim alibi. Vide etiam ad 27, 5, 2. Tum *in deteriore statu* Voss. et Harlej. Praeterea *non venisset* Lov. 5. et edd. principes. Ferre non potuerunt vocem *legatio* tamquam conlectivam adsciscere verbum plurale. Sed v. ad 35, 26, 9. Et quidem priori membro orationis verbum singulare, posteriori plurale; quod et ipsum Livio frequens esse, vidimus ad 30, 42, 16. et 36, 39, 9.

Nam super cetera etiam sine responso dimissi] Perizon. ad marginem Livii observavit, nihil de eo in superioribus dictum esse, sed rem prolixe narrasse Polyb. in Exc. Legat. num. 41. Mox *erat et Achaeorum* Lovel. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm.

§. 6. *Simul Lacedaemoniis deplorantibus, moenia diruta*] Haec minime cohaerent cum sequentibus, et malim: *simul Lacedaemonii deplorabant*. J. FR. GRON. Cl. Ant. Perizonius recte ad Livii marginem monuit, haec optime cum sequentibus cohaerere hoc modo, *querente graviter Q. Caecilio, simul Lacedaemoniis deplorantibus*, etc. *Achaei maxime excusabant*. Idem etiam visum est Cl. Dukero, praesertim si *simul* accipiatur pro et, de quo v. ad 9, 2, 5. *et simul Lacedaemoniis* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Tum *moenia dirupta* Lov. 1. 2. et Voss. V. ad 9, 45, 17. Mox *ad eamdem diem* Voss.

§. 7. *Cum literis, aut scriptis mandatis*] Libri omnes *aut scriptis mandatisve*. GEBH. Similiter praeferunt Lov. 5. Harl. Mead. uterque, Gaertn. et excusi antiquiores, pro quo Frob. anno

scriptis mandatis venirent, vetaret indici concilium.
8 Ea ne postea excusatio esset, ostendit senatus, cu-
rae iis esse debere, ut Romanis legatis semper ad-
eundi concilium gentis potestas fieret; quemadmo-
dum et illis, quoties vellent, senatus daretur.
1 XXXIV. Dimissis iis legationibus, Philippus, a
suis certior factus, cedendum civitatibus, deducen-
daque praesidia esse, infensus omnibus, in Maro-
2 nitas iram effundit. Onomasto, qui praeerat mari-
timae orae, mandat, ut partis adversae principes
interficeret. Ille per Casandrum quemdam, unum
ex regiis jam diu habitantem Maroneae, nocte Thra-

1535. *aut scriptis mandatis* dedit, reliquis Mstis meis eam lectionem recte firmantibus. Caecilius enim *cum mandatis* senatus, sed *non scriptis*, venerat; et hinc concilium Achaeorum ipsi negatum est. Id ita exprimit Polyb. Exc. Leg. num. 42. *Νόμον γὰρ εἶναι παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς, μὴ συγκαλεῖν τοὺς πολλοὺς, ἐὰν μὴ περὶ συμμαχίας ἢ πολέμου δέῃ γενέσθαι διαβούλιον. ἢ παρὰ συγκλήτου τις ἐνέγκῃ γράμματα.* Ubi generali voce *γράμματα* comprehendit *literas* et *scripta mandata*. Sed *literas* et *scripta mandata* sive *γράμματα* et *ἐντολὰς ἐγγράπτους* distincte memorat paullo post eodem loco: *Κωλύεσθαι δ' ὑπὸ τῶν νόμων, διὰ τὸ μήτε γράμματα φέρειν αὐτὸν παρὰ συγκλήτου, μήτε τὰς ἐντολὰς ἐγγράπτους ἐθέλειν δοῦναι τοῖς ἄρχουσιν.* Mox *concilium* deest in Harl. quasi ex praecedenti repetendum. Sed in reliquis omnibus superest.

§. 8. *Ea ne postea excusatio esset*] *esset excusatio* Lov. 5. et edd. ante Aldum. Tum *legatis Romanis* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 1. *Dimissis iis legationibus*] Polyb. Exc. Legat. num. 44. *Φίλιππος ὁ βασιλεὺς διαπεμψαμένων πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς Ῥώμης τῶν ἰδίων πρεσβευτῶν καὶ δηλούντων, ὅτι δεήσει κατ' ἀνάγκην ἀποβαίνειν ἀπὸ τῶν ἐπὶ Θράκης πόλεων.*

Infensus omnibus, in Maronitas iram effundit] Vox *omnibus* non adparet in Harl. Tum *in Maronitanos* legunt Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. ambo Mead. Gaertn. et edd. ante Moguntinam. *in Maronitis* Harl. *Maronitanos* etiam omnes mei mox §. 4. Dein *effundit* Frob. anno 1535. ex cod. Mog. recepit, quum antea ederetur *effudit*; quod servant Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Gaertn. et Hearnii L. 1. Polybius loco laud. id exprimit, *ἐναπηρείσατο τὴν ὀργὴν εἰς τοὺς ταλαιπώρους Μαρωνίτας.* Mox §. seq. *Cassandrum* Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Gaertn. et ed. Camp. praeferunt, et passim hoc cap. scribunt. Similiter etiam edi curavit Cl. Crevierius.

§. 3. *Abnuebat, quidquam eorum ad se, aut quamquam suorum*

ibus intromiſſis, velut in bello capta urbe, caedem
fecit. Id apud Romanos legatos querentes tam cru- 3
deliter adversus innoxios Maronitas, tam superbe
adversus populum Romanum factum, ut, quibus li-
bertatem reſtituendam senatus censuiſſet, ii pro ho-
ſtibus trucidarentur, abnuebat, *quidquam eorum ad*
se, aut quemquam suorum pertinere. Seditione inter ip- 4
sos dimicatum, quum alii ad se, alii ad Eumenem civi-
tatem traherent. id facile scituros eſſe. percunctarentur
ipsos Maronitas: haud dubius, perculsis omnibus 5
terrore tam recentis caedis, neminem hiscere ad-
versus se ausurum. Negare Appius, *Rem evidentem* 6

pertinere] Libri noſtri omnes *abnuerat*. GEBH. Similiter omnes noſtri Mſti, et edd. principes, pro quo Aldus ex cod. Mog. dedit *abnuebat*. Polyb. id exprimit loco laud. ἐβούλετο ἀπολογεῖσθαι, φάσκων μὴ κεκοινωνηκέναι τῆς παρανομίας. Praeterea *ad se; ad quemquam suorum* Harl. quod defendi poſſet exemplo eorum, quae notantur ad 38, 18, 12. Reliquis tamen codd. vulgatum tuentibus, unius librarium perperam lapsum eſſe credere malo. Solent autem et alibi voculae *aut* et *ad* confundi. V. ad cap. 18, 8. nisi quis praeferendum exiſtimet *ad se, aut ad quemquam*. V. ad 6, 28, 6. Paullo ante *apud legatos Romanos* Voſſ. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl, Mead, ambo, et Gaertner.

§. 4. *Quum alii ad se, alii ad Eumenem*] *quum ad se alii, alii ad Eumenem* Lov. 2. et Harl. *cum ad se, alii ad Eumenem* Lov. 1. et Mead. 1. Supra 3, 37, 8. *Jam ne tergo quidem abſtinebatur: virgis caedi, alii securi subjici.* Ubi vide, quae notantur. Sed reliqui ſtant a vulgato.

Id facile scituros esse, si percunctarentur ipsos Maronitas] Libri noſtri omnes, *id facile scitu eſſe; percunctarentur ipsos Maronitanos*. GEBH. Olim edebatur *id facile scitu esse, percunctarentur*. Neque aliter obferunt Lov. 2. 5. Harl. et Mead. 2. *id facile scitu esse, si percunctarentur* Lovel. 4. et 6. *id facile scitur esse. percunctaretur* Mead. 1. *id facile sciturum, si percunctaretur* Gaertner. *id facile sciturum esse. percunctaretur* Voſſ. et Lov. 1. Moguntini monuerunt, se in cod. suo inveniſſe *id facile scituros esse*. Eam lectionem non modo mox Aldus recepit, sed insuper, addita voce, edidit *id facile scituros esse, si percunctarentur*. Sed illud *si*, quod in plerisque codd. deeſt, neque Moguntini in membranis suis exſtitiſſe monuerunt, iterum expunxi, et vulgari jussi *id facile scituros esse. percunctarentur ipsos Maronitas*. Supra cap. 27, 6. *Vocari Maronitas juberent. ab iis certiora omnia de ſtatu civitatium earum scituros*. Concisum illud loquendi genus Philippo commotius haec agenti ma-

scriptis mandatis venirent, vetaret indici concilium.
8 Ea ne postea excusatio esset, ostendit senatus, curae iis esse debere, ut Romanis legatis semper adeundi concilium gentis potestas fieret; quemadmodum et illis, quoties vellent, senatus daretur.

1 XXXIV. Dimissis iis legationibus, Philippus, a suis certior factus, cedendum civitatibus, deducendaque praesidia esse, infensus omnibus, in Maro-
2 nitas iram effundit. Onomasto, qui praeerat maritimae orae, mandat, ut partis adversae principes interficeret. Ille per Casandrum quemdam, unum ex regiis jam diu habitantem Maroneae, nocte Thra-

1535. *aut scriptis mandatis* dedit, reliquis Mstis meis eam lectionem recte firmantibus. Caecilius enim *cum mandatis* senatus, sed *non scriptis*, venerat; et hinc concilium Achaeorum ipsi negatum est. Id ita exprimit Polyb. Exc. Leg. num. 42. *Νόμον γὰρ εἶναι παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς, μὴ συγκαλεῖν τοὺς πολλοὺς, ἐὰν μὴ περὶ συμμαχίας ἢ πολέμου δέῃ γενέσθαι διαβούλιον. ἢ παρὰ συγκλήτου τις ἐνέγκῃ γράμματα.* Ubi generali voce *γράμματα* comprehendit *literas* et *scripta mandata*. Sed *literas* et *scripta mandata* sive *γράμματα* et *ἐντολὰς ἐγγράπτους* distincte memorat paullo post eodem loco: *Κωλύεσθαι δ' ὑπὸ τῶν νόμων, διὰ τὸ μήτε γράμματα φέρειν αὐτὸν παρὰ συγκλήτου, μήτε τὰς ἐντολὰς ἐγγράπτους ἐθέλειν δοῦναι τοῖς ἄρχουσιν.* Mox *concilium* deest in Harl. quasi ex praecedenti repetendum. Sed in reliquis omnibus superest.

§. 8. *Ea ne postea excusatio esset*] *esset excusatio* Lov. 5. et edd. ante Aldum. Tum *legatis Romanis* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 1. *Dimissis iis legationibus*] Polyb. Exc. Legat. num. 44. *Φίλιππος ὁ βασιλεὺς διαπεμψαμένων πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς Ῥώμης τῶν ἰδίων πρεσβευτῶν καὶ δηλούντων, ὅτι δεήσει κατ' ἀνάγκην ἀποβαίνειν ἀπὸ τῶν ἐπὶ Θρᾴκης πόλεων.*

Infensus omnibus, in Maronitas iram effundit] Vox *omnibus* non adparet in Harl. Tum *in Maronitanos* legunt Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. ambo Mead. Gaertn. et edd. ante Moguntinam. *in Maronitis* Harl. *Maronitanos* etiam omnes mei mox §. 4. Dein *effundit* Frob. anno 1535. ex cod. Mog. recepit, quum antea ederetur *effudit*; quod servant Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Gaertn. et Hearnii L. 1. Polybius loco laud. id exprimit, *ἐναπηρείσατο τὴν ὀργὴν εἰς τοὺς ταλαιπώρους Μαρωνίτας.* Mox §. seq. *Cassandrum* Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Gaertn. et ed. Camp. praeferunt, et passim hoc cap. scribunt. Similiter etiam edi curavit Cl. Crevierius.

§. 3. *Abnuebat, quidquam eorum ad se, aut quamquam suorum*

ibus intromissis, velut in bello capta urbe, caedem
ecit. Id apud Romanos legatos querentes tam cru- 3
deliter adversus innoxios Maronitas, tam superbe
adversus populum Romanum factum, ut, quibus li-
bertatem restituendam senatus censuisset, ii pro ho-
stibus trucidarentur, abnuebat, *quidquam eorum ad*
se, aut quemquam suorum pertinere. Seditione inter ip- 4
sos dimicatum, quum alii ad se, alii ad Eumenem civi-
tatem traherent. id facile scituros esse. percunctarentur
ipsos Maronitas: haud dubius, perculsis omnibus 5
terrore tam recentis caedis, neminem hiscere ad-
versus se ausurum. Negare Appius, *Rem evidentem* 6

pertinere] Libri nostri omnes *abnuerat*. GEBH. Similiter omnes nostri Msti, et edd. principes, pro quo Aldus ex cod. Mog. dedit *abnuebat*. Polyb. id exprimit loco laud. *ἐβούλετο ἀπολογεῖσθαι, φάσκων μὴ κεκοινωνηκέναι τῆς παρανομίας*. Praeterea *ad se; ad quemquam suorum* Harl. quod defendi posset exemplo eorum, quae notantur ad 38, 18, 12. Reliquis tamen codd. vulgatum tuentibus, unius librarium perperam lapsum esse credere malo. Solent autem et alibi voculae *aut* et *ad* confundi. V. ad cap. 18, 8. nisi quis praeferendum existimet *ad se, aut ad quemquam*. V. ad 6, 28, 6. Paullo ante *apud legatos Romanos* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl, Mead, ambo, et Gaertner.

§. 4. *Quum alii ad se, alii ad Eumenem*] *quum ad se alii, alii ad Eumenem* Lov. 2. et Harl. *cum ad se, alii ad Eumenem* Lov. 1. et Mead. 1. Supra 3, 37, 8. *Jam ne tergo quidem abstinebatur: virgis caedi, alii securi subjici*. Ubi vide, quae notantur. Sed reliqui stant a vulgato.

Id facile scituros esse, si percunctarentur ipsos Maronitas] Libri nostri omnes, *id facile scitu esse; percunctarentur ipsos Maronitanos*. GEBH. Olim edebatur *id facile scitu esse, percunctarentur*. Neque aliter obferunt Lov. 2. 5. Harl. et Mead. 2. *id facile scitu esse, si percunctarentur* Lovel. 4. et 6. *id facile scitur esse. percunctaretur* Mead. 1. *id facile sciturum, si percunctaretur* Gaertner. *id facile sciturum esse. percunctaretur* Voss. et Lov. 1. Moguntini monuerunt, se in cod. suo invenisse *id facile scituros esse*. Eam lectionem non modo mox Aldus recepit, sed insuper, addita voce, edidit *id facile scituros esse, si percunctarentur*. Sed illud *si*, quod in plerisque codd. deest, neque Moguntini in membranis suis exstitisse monuerunt, iterum expunxi, et vulgari jussi *id facile scituros esse. percunctarentur ipsos Maronitas*. Supra cap. 27, 6. *Vocari Maronitas juberent. ab iis certiora omnia de statu civitatium earum scituros*. Concisum illud loquendi genus Philippo commotius haec agenti ma-

pro dubia quaerendam. si ab se culpam removere vellet, Onomastum et Casandrum, per quos acta res diceretur,
7 *mitteret Romam, ut eos senatus percunctari posset.* Primo adeo perturbavit ea vox regem, ut non color, non vultus ei constaret. deinde, conlecto tandem animo, *Casandrum, qui Maroneae fuisset, si utique*
8 *vellent, se missurum* dixit. *Ad Onomastum quidem qui eam rem pertinere, qui non modo Maroneae, sed ne in*
9 *regione quidem propinqua fuisset?* Et parcebat magis Onomasto, honoratiori amico, et eumdem indicem haud paullo plus timebat; quia et ipse sermonem

gis convenire videtur. Polybius paullo diversa verba Philippo tribuit, sed tamen illud εἰ servavit in Exc. Legat. num. 44. *Καλεῖν δ' ἐκέλευε κατὰ πρόσωπον, εἴτις αὐτοῦ κατηγορεῖ.*

§. 6. *Rem evidentem pro dubia quaerendam*] *rem eminentem* perhibent libri nostri omnes. GEBHARD. Nec aliter nostri Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et primae edd. sed Moguntini *evidentem* recte ex cod. suo reposuerunt: consentiunt autem Voss. et Gaertn. nisi excerpta eorum fallant. Infra 44, 41, 6. *Neque ulla evidentior caussa victoriae fuit.* Mox *Thenomastum* Lov. 1. *Thenomasticum* Voss. *Onomastrum* Lov. 2. Praeterea *acta res disceretur*, pro *diceretur*, Mead. pr. errore librarii etiam alibi obvio. V. ad 1, 28, 9. 38, 13, 1. Pier. ad Virg. 12. Aen. 112. et Cel. Burm. ad Nason. 3. Fast. 326.

§. 7. *Non color, non vultus ei constaret*] Suet. Tib. 2. *Precata propalam, ut ita demum se sequeretur, si sibi pudicitia constaret.* V. ad 5, 42, 3. Mox *utique, si vellent, missurum* Lov. 6. *se, si utique vellent, missurum* Voss. Lovel. 1. et Gaertn. *quem utique si vellent, se missurum* cod. Mog.

§. 8. *Ad Onomastum quidem qui eam rem pertinere*] Libri nostri omnes *Ad Onomastum quidem qui ea pertinerent.* GEBH. Ita etiam omnes nostri, Hearnii L. 1. et edd. ante Aldum, qui vulgatum ex cod. Mog. adscivit.

Sed ne in regione quidem propinqua fuisset] Libri nostri omnes *sed ne in regni quidem propinqua fuisset.* Forte *propinquo.* GEBH. *sed ne in regi quidem propinqua* Voss. *sed ne in regni quidem propinqua* Lovel. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertner. et edd. principes; pro quo recte Moguntini ex Msto suo emendarunt *ne in regione quidem propinqua.* Polyb. Exc. Legat. num. 44. Ἀφορμῇ μὲν χρώμενος, τῷ μὴ οἷον ἐν τῇ Μαρωνίᾳ παραγεγονέναι τον Ὀνόμαστον, κατὰ τὸν τῆς σφαγῆς καιρόν· ἀλλὰ μὴ δ' ἐπὶ τῶν σύνεγγυς τόπων γεγονέναι.

§. 9. *Eumdem indicem haud paullo plus timebat; quia et ipse sermonem cum eo contulerat*] Vocem *indicem* perperam omittit Cleri-

...m eo contulerat, et multorum talium ministrum ...s conscium habebat. Casander quoque, missis, qui ...er Epirum ad mare prosequerentur eum, ne qua ...dicium emanaret, veneno creditur sublatus.

...p. XXXV. Et legati a Philippi conloquio ita digres- 1 ...sunt, ut prae se ferrent, nihil eorum sibi placere: ...t Philippus, minime, quin rebellandum esset, du- 2 ...ius, quia tamen inmaturae ad id vires erant, ad ...oram interponendam Demetrium, minorem filium, ...ittere Romam, simul ad purganda crimina, simul ...d deprecandam iram senatus, statuit: satis credens, 3

...i editio. Tum *quia etiam ipse* ...git Harl. Hinc *cum eo sermonem* ...*tulerat* Gaertn. Mox *ministrum* ...*ssciumque* Lov. 6. Deinde §. seq. ... *mare consequerentur eum* Lo-...d. 2.

§. 1. *Et legati a Philippi conlo-...quio ita digressi sunt*] Praeposi-...tio deest in Voss. Sed v. ad 35, ..., 11. *a colloquio Philippi* Lov. ... *a Philippi colloquio inde egressi* ...*sunt* Lov. 2.

§. 2. *Et Philippus quidem mi-...nime, quin rebellandum esset, du-...bius, quia tamen inmaturae*] Par-...ticulam *quidem* aliquis contra fi-...dem veterum codicum adjecit. GELEN. Pall. *qui dum quia im-...maturae ad id vires*. GEBH. Le-...ctionem a Gelenio rejectam in ...solo tantum Lov. 5. offendi: nam particulam ab eo expunctam ser-vant quidem Voss. Lov. 1. et 6. sed eamdem post vocem *dubius* rejiciunt. Praeterea *dubius*, *qui dum quia* legunt Lov. 4. Harlej. Mead. uterque, et Gaertn. In-super τὸ *tamen* deest in Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambobus, Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. antt. *quid inmaturae ad id vires essent* praefert Lov. 6. *tamen* primi ad-diderunt Moguntini; utrum ve-ro praeeunte cod. suo, monere neglexerunt.

Simul ad purganda crimina] Li-bri nostri *simul ad depurganda*. GEBH. Non aliter Lov. 1. 2. 4. 5. Mead. ambo, et edd. Frobe-niana anni 1531. priores. Sed nata haec lectio est errore scri-barum; qui, quum mox sequa-tur *simul ad deprecandam iram*, omissis quatuor, quae praecede-bant, vocibus, jam dederant *si-mul ad dep*, quum errorem anim-adverterent; ne vero codicem li-turis deformarent, adjectis reli-quis literis dederunt *depurgan-da*. Sed *purgare crimina* Livio sollemnis est locutio. 1, 9, 16. *Accedebant blanditiae virorum fa-ctum purgantium cupiditate atque amore*. 8, 23, 4. *Ea, quae ipsis objicerentur, purgabant*. 25, 6, 6. *Sine, noxam, cujus arguimur, nos purgare*. 30, 42, 2. *Purganti-um, quae questi erant de popula-tione sociorum*. 36, 35, 11. *Purgan-tibus ea, de quibus arguebantur, responsum datum est*. 38, 48, 13. *Quoniam suscepti belli purgatum est crimen*. 40, 8, 9. *Spes animum subibat, purgari suspiciones pos-*

pro dubia quaerendam. si ab se culpam removere vellet,
Onomastum et Casandrum, per quos acta res diceretur,
7 *mitteret Romam, ut eos senatus percunctari posset.* Pri-
mo adeo perturbavit ea vox regem, ut non color,
non vultus ei constaret. deinde, conlecto tandem
animo, *Casandrum, qui Maroneae fuisset, si utique*
8 *vellent, se missurum* dixit. *Ad Onomastum quidem quid*
eam rem pertinere, qui non modo Maroneae, sed ne in
9 *regione quidem propinqua fuisset?* Et parcebat magis
Onomasto, honoratiori amico, et eumdem indicem
haud paullo plus timebat; quia et ipse sermonem

gis convenire videtur. Polybius paullo diversa verba Philippo tribuit, sed tamen illud *ἐι* servavit in Exc. Legat. num. 44. *Καλεῖν δ' ἐκέλευε κατὰ πρόσωπον, ἐιτις ἀυτοῦ κατηγορεῖ.*

§. 6. *Rem evidentem pro dubia quaerendam*] *rem eminentem* perhibent libri nostri omnes. GEBHARD. Nec aliter nostri Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et primae edd. sed Moguntini *evidentem* recte ex cod. suo reposuerunt: consentiunt autem Voss. et Gaertn. nisi excerpta eorum fallant. Infra 44, 41, 6. *Neque ulla evidentior caussa victoriae fuit.* Mox *Thenomastum* Lov. 1. *Thenomasticum* Voss. *Onomastrum* Lov. 2. Praeterea *acta res disceretur*, pro *diceretur*, Mead. pr. errore librarii etiam alibi obvio. V. ad 1, 28, 9. 38, 13, 1. Pier. ad Virg. 12. Aen. 112. et Cel. Burm. ad Nason. 3. Fast. 326.

§. 7. *Non color, non vultus ei constaret*] Suet. Tib. 2. *Precata propalam, ut ita demum se sequeretur, si sibi pudicitia constaret.* V. ad 5, 42, 3. Mox *utique, si vellent, missurum* Lov. 6. *se, si utique vellent, missurum* Voss. Lovel. 1. et Gaertn. *quem utique si vellent, se missurum* cod. Mog.

§. 8. *Ad Onomastum quidem quid eam rem pertinere*] Libri nostri omnes *Ad Onomastum quidem quid ea pertinerent.* GEBH. Ita etiam omnes nostri, Hearnij L. 1. et edd. ante Aldum, qui vulgatum ex cod. Mog. adscivit.

Sed ne in regione quidem propinqua fuisset] Libri nostri omnes *sed ne in regni quidem propinqua fuisset.* Forte *propinquo.* GEBH. *sed ne in regi quidem propinqua* Voss. *sed ne in regni quidem propinqua* Lovel. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertner. *et edd.* principes; pro quo recte Moguntini ex Msto suo emendarunt *ne in regione quidem propinqua.* Polyb. Exc. Legat. num. 44. *Ἀφορμῇ μὲν Χρώμενος, τῷ μὴ οἷον ἐν τῇ Μαρωνίᾳ παραγεγονέναι τον Ὀνόμαστον, κατὰ τὸν τῆς σφαγῆς καιρόν· ἀλλὰ μη δ' ἐπὶ τῶν σύνεγγυς τόπων γεγονέναι.*

§. 9. *Eumdem indicem haud paullo plus timebat; quia et ipse sermonem cum eo contulerat*] Vocem *indicem* perperam omittit Cleri-

m eo contulerat, et multorum talium miniſtrum
conscium habebat. Casander quoque, miſſis, qui 10
r Epirum ad mare prosequerentur eum, ne qua
dicium emanaret, veneno creditur sublatus.
XXXV. Et legati a Philippi conloquio ita digres- 1
sant, ut prae se ferrent, nihil eorum sibi placere:
Philippus, minime, quin rebellandum eſſet, du- 2
us, quia tamen inmaturae ad id vires erant, ad
oram interponendam Demetrium, minorem filium,
ittere Romam, simul ad purganda crimina, simul
d deprecandam iram senatus, ſtatuit: satis credens, 3

editio. Tum *quia etiam ipse* legit Harl. Hinc *cum eo sermonem* *contulerat* Gaertn. Mox *miniſtrum* *consciumque* Lov. 6. Deinde §. seq. *ad mare consequerentur eum* Lov. 2.

§. 1. *Et legati a Philippi conloquio ita digressi sunt*] Praeposi- tio deeſt in Voſſ. Sed v. ad 35, 38, 11. *a colloquio Philippi* Lov. 5. *a Philippi colloquio inde egressi sunt* Lov. 1.

§. 2. *Et Philippus quidem minime, quin rebellandum eſſet, dubius, quia tamen inmaturae*] Particulam *quidem* aliquis contra fidem veterum codicum adjecit. GELEN. Pall. *qui dum quia immaturae ad id vires*. GEBH. Lectionem a Gelenio rejectam in solo tantum Lov. 5. offendi: nam particulam ab eo expunctam servant quidem Voſſ. Lov. 1. et 6. sed eamdem poſt vocem *dubius* rejiciunt. Praeterea *dubius*, *qui dum quia* legunt Lov. 4. Harlej. Mead. uterque, et Gaertn. Insuper τὸ *tamen* deeſt in Voſſ. Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambobus, Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. antt. *quid immaturae ad id vires essent* praefert Lov. 6. *tamen* primi ad- diderunt Moguntini; utrum vero praeeunte cod. suo, monere neglexerunt.

Simul ad purganda crimina] Libri noſtri *simul ad depurganda*. GEBH. Non aliter Lov. 1. 2. 4. 5. Mead. ambo, et edd. Frobeniana anni 1531. priores. Sed nata haec lectio eſt errore scribarum; qui, quum mox sequatur *simul ad deprecandam iram*, omiſſis quatuor, quae praecedebant, vocibus, jam dederant *simul ad dep*, quum errorem animadverterent; ne vero codicem lituris deformarent, adjectis reliquis literis dederunt *depurganda*. Sed *purgare crimina* Livio sollemnis eſt locutio. 1, 9, 16. *Accedebant blanditiae virorum factum purgantium cupiditate atque amore*. 8, 23, 4. *Ea, quae ipsis objicerentur, purgabant*. 25, 6, 6. *Sine, noxam, cujus arguimur, nos purgare*. 30, 42, 2. *Purgantium, quae queſti erant de populatione sociorum*. 36, 35, 11. *Purgantibus ea, de quibus arguebantur, responsum datum eſt*. 38, 48, 13. *Quoniam suscepti belli purgatum eſt crimen*. 40, 8, 9. *Spes animum subibat, purgari suspiciones pos-*

ipsum etiam juvenem, quod Romae obses specimen regiae indolis dedisset, aliquid momenti facturum.
4 Interim per speciem auxilii Byzantiis ferendi, re ipsa ad terrorem regulis Thracum injiciendum, profectus, perculsis iis uno proelio, et Amadoco duce capto, in Macedoniam rediit, missis ad adcolas Istri fluminis barbaros, ut in Italiam inrumperent, sollicitandos.
5 Et in Peloponneso adventus Romanorum legatorum, qui ex Macedonia in Achajam ire jussi erant, exspectabatur: adversus quos ut praeparata consilia haberent, Lycortas praetor concilium

st. 42, 26, 4. *Quum legatos se esse missos ab rege diceret ad purganda crimina.* Et eod. cap. 9. *Venerant Rhodii legati ad purganda ea, quae vulgo jactari de civitate sciebant.* cap. 42, 7. *Haec, quae aut a vobis objecta, aut purgata a me sunt, talia esse scio.* 45, 20, 7. *Gratulatum se de victoria purgatumque civitatis crimina dicentes venisse.* Mox *ad praecavendam iram* Lov. 6. Deinde *statuisset* Lov. 1. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *cum statuisset* Lovel. 2.

§. 3. *Obses specimen regiae indolis dedisset*] *speciem* Voss. [Lov.?] 1. 5. 6. et edd. vett. pro quo Ascens. anno 1513, recte *specimen* substituit. V. ad 38, 17, 20. Tum *indolis regiae* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn.

§. 4. *Re ipsa ad terrorem*] Voces *re ipsa* desunt in Lov. 2. Harl. et Mead. 1. *retro ad terrorem* praeferunt Lov. 1. 4. 5. 6. Mead. 2. Gaertn. et edd. ante Aldum, qui optime lectionem cod. Mog. *re ipsa* adoptavit. Livius enim *speciem* et *rem* saepe obposuit. Ita 3, 9, 13. *Dilata in speciem actione, re ipsa sublata.* 35, 31, 12. *Specie liberam Demetriadem esse, re vera omnia ad nutum Romanorum fieri.* 39, 37, 13. *Specie aequum est foedus; re apud Achaeos precaria libertas.* Auct. Epit. Liv. 48. *Exercitum, specie contra Masinissam, sed re vera contra Romanos accitum in finibus haberent.* Pariter Flor. 2, 4. *Specie quidem socios juvandi, re autem sollicitante praeda.* 3, 13. *Specie quidem legis tuendae, re autem dominationem sibi adquirens.* Eodem modo *species rei* et *mens qua res fiebat* obponuntur supra 6, 14, 2.

Perculsis iis uno proelio] Libri nostri habent *perculsis iis proelio*, non agnito *uno*. GEBH. Illud *uno*, quod non agnoscunt etiam nostri codd. Hearnii L. 1. et edd. vett. Moguntini, praeeunte cod. suo, vindicarunt.

Amadoco duce capto] *Admodrico* Voss. *Amadrico* Lov. 1. *Amodrico* Lov. 6. *Armadocho* Hearnii L. 1. frustra. *Amadocus* nomen inter Thracas frequentissimum fuit. Vide Maussac. ad Harpocr. Lex. voce Ἀμάδοκος, et praesertim, quae Vales. ad Maussaci notas observavit. Is autem referens, se hoc loco apud Livium *Amadocum*

indixit. Ibi de Lacedaemoniis actum. *Ex hostibus* 6
eos accusatores factos: et periculum esse, ne victi magis
timendi forent, quam bellantes fuissent. quippe in bello
sociis Romanis Achaeos usos: nunc eosdem Romanos ae-
quiores Lacedaemoniis, quam Achaeis, esse: ubi Areus 7
etiam et Alcibiades, ambo exsules, suo beneficio restitu-
ti, legationem Romam adversus gentem Achaeorum ita
de ipsis meritam suscepissent, adeoque infesta oratione usi
essent, ut patria pulsi, non restituti in eam, videren-
tur. Clamor undique ortus, referret nominatim de 8
iis. et, quum omnia ira, non consilio, gererentur,

invenisse, et *Amadoco* emendasse, indicat, se usum esse editione Livii Francof. anni 1578. quae sola operarum errore ita exhibet. Mox *missis legatis ad adcolas Istri* Lov. 6. Sed vox *legatis*, quam in nullo alio cod. inveni, est ex glossa. *Mittere* pro mittere legatos inlustravimus ad 37, 26, 9.

§. 5. *Adversus quos ut praeparata consilia haberent*] Ita Aldus ex cod. Mog. consentientibus scriptis nostris. Antea edebatur *haberet*. Paullo ante *legatorum Romanorum* Voss. Lov. 2. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Vox *Romanorum* deest in Lov. 1. et 6. Tum *expetebatur*, pro *expectabatur*, Lov. 2. Vide ad 10, 7, 12.

§. 6. *Sociis Romanis Achaeos usos: nunc eosdem*] *socios Romanis Achaeos. ausos tunc eosdem* Voss. Lov. 1. 2. et 6. *ausos tunc* etiam praeferunt Lov. 4. Harl. et Mead. ambo. *tunc* quoque Gaertn.

§. 7. *Ubi Areus etiam et Alcibiades*, etc. *legationem Romam* etc. *suscepissent*] Hunc locum Aldus adposito in margine asterisco notavit, ut indicaret, eum sibi mendae suspectum esse: quid tamen Aldum male habuerit, conjicere nequeo. Praeterea *legationem Romanorum* Voss. Lov. 1. 5. 6. Hearnii L. 1. et edd. vett. pro quo Aldus *legationem Romam* recte emendavit. Vide ad 9, 54, 9. Mox *pulsi patria* Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. Tum *in eam* non agnoscit Lovel. 1. *restituti in ea* Voss.

§. 8. *His Clitorae in Arcadia datum est concilium*] Κλείτωρ est apud Strabonem lib. 8. ad finem. Nomen fuit Arcadis nepotis, a quo et oppidum nomen accepit; authore Pausania lib. 8, [cap. 4.] Et vide, si ab accusativo Graeco Κλείτωρα factus sit nominativus foemininus *Clitora*, unde hic genitivus *Clitorae*, quod saepe Latini fecisse videntur. Quamquam sunt, qui absque diphthongo in ablativo *Clitore* legendum putant, ut *Carthagine*. GLAR. *Dictore*, pro *Clitore*, Lov. 2. et Gaertn. *Ditore* Harl. et Mead. 1. literis *cl* in *d* coalescentibus. Vid. ad 10, 24, 2. *Ellitore* Lov. 4. *Elitore* Lov. 6. et Mead. 2. Cui errori similitudo literarum *c* et *e* caussa fuit. Hinc commutantur *evenit* et *convenit*, sive *convenit*,

capitis damnati sunt. Paucos post dies Romani legati venerunt. his Clitore in Arcadia datum est concilium.

1 XXXVI. Priusquam agerent quidquam, terror Achaeis injectus erat et cogitatio, quam non ex ae-
2 quo disceptatio futura esset; quod Areum et Alcibiadem, capitis ab se in concilio proximo damnatos, cum legatis videbant, nec hiscere quisquam aude-
3 bat. Appius ea, quae apud senatum questi erant La-

supra 2, 12, 6. *cos*, id est *consul*, et *cos* 2, 64, 7. *cum* et *eum* 4, 19, 2. *cisalpini* et *cis Alpini* 5, 35, 3. *id columen* et *ideo lumen* 6, 37, 10. *clarus et elatus* 7, 31, 6. *cūctum* et *euētum* 8, 30, 1. *cunctatior* et *cunctatior* 9, 40, 2. et similia passim. Tum *in Arcadiacum est concilium* Voss. et Lovel. 1. Sed ultimae literae vocis *Arcadia* eliserunt primas sequentis *datum*. Quae autem in hoc concilio Clitore dato acta fuerunt, descripserat olim Polyb. sed eorum hodie inanis titulus tantum superest in Exc. Leg. num. 43. inde tamen constat, *Clitore* potius, quam *Clitorae*, legendum esse. Similiter enim ibidem *παρουσία ἐγένετο πρεσβευτῶν Ῥωμαίων εἰς Κλίτωρα καὶ σύνοδος τῶν Ἀχαιῶν.* Alibi etiam hoc oppidum Polyb. *Κλίτωρ* vocatur. Paullo ante *refertur nominatim* Lovel. 1. 2. 6. et Voss. *referretur nominatim* Gaertn. *referri nominatim* membranae Moguntinae.

§. 1. *Quam nox non ex aequo disceptatio futura esset*] *nox* vacat. Sic paulo post [cap. 47.] *Et quam non ex aequo disceptatum apud Caecilium foret*, ex vet. lib. Caeterum Arei hujus et Alcibiadis historiam multis verbis apud Pausaniam invenies in Achaïcis [c. 9.] expositam. SIGON. Pall. *quod nunquam ex aequo disceptatio futura esset.* GEBH. Andreas et eum secuti *quod nunquam ex aequo*. E Mog. receptum, quod nunc obtinet. Sic Aldus, Juntas, Frobenius, Gryphius, Saveterius. In Curionis exemplar, nescio quo errore, irrepsit *quam nox non ex aequo*. Id corrigit pro vetere et ordinario mendo Sigonius. Similiter corrigit de conjectura cap. 54. *orare se pro S. P. Q. R.* At illud *pro* nusquam, nisi apud unum Curionem. Hinc videas, quae illi cura fuerit exemplarium conferendorum. J. FR. GRON. *unquam ex aequo* Voss. *nunquam ex quo* Lov. 1. *nunquid ex aequo* Lov. 2. *non quod ex aequo* Lovel. 6. *nunquam ex aequo* Mead. 1. et Gaertn. *quod non quam ex aequo* Lov. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. *quod nunquam ex aequo* Lov. 4. Mead. 2. Hearnii L. 1. et edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et aliae usque ad Aldum; qui recte *quam non ex aequo* praeeunte cod. Mog. edidit. Ceterum ed. Curionis anni 1549. quam sub oculis habeo, ab lectione Aldina nihil discessit: verum Basil. anno 1554. dederunt *quam mox non ex aequo*.

pcedaemonii, displicere senatui oftendit: *caedem*
pimum ad conflictum factam eorum, qui a Philopoeme-
e ad caussam dicendam evocati venissent: deinde, quum 4
homines ita saevitum esset, ne in ulla parte crudelitas
orum cessaret, muros dirutos urbis nobilissimae esse, le-
es vetustissimas abrogatas, inclitamque per gentes Ly-
rgi disciplinam sublatam. Haec quum Appius di- 5
iffet, Lycortas, et quia praetor, et quia Philopoe-
enis, auctoris omnium, quae Lacedaemone acta
uerant, factionis erat, ita respondit: *Difficilior no-* 6

§. 2. *Sed quod Areum et Alcibia-dem, capitis ab se in concilio pro-ximo damnatos, cum legatis se ac-cusaturos videbant*] Conjunctio-nem *sed* et has duas voces *se ac-cusaturos* non habent vetufta ex-emplaria. GEL. Pall. sine prae-positione *capitis ab se concilio pro-ximo damnatos*. GEBH. Hoc Pri-scianus lib. 7. pag. 738. inter ex-empla terminationis accusativi in *um* a nominativis in *eus* e lib. 39. Livii citat, et ex eodem, *quod Areum et Alcibiadem nec Lacedae-monii possunt reprehendere.* Sed hoc nusquam in Livio legitur. Lycortas paullo inferius dicit: *quod quum alii laudent, reprehen-dere ne Lacedaemonii quidem pos-sint.* Haec Prisciano obversata, sed verba Livii ab eo non in-specta fuiffe suspicor. Nam no-mina *Arei* et *Alcibiadis* inde alie-na sunt. DUK. *sed quod Areum* Voff. Lovel. 1. 5. 6. et Gaert-ner. a reliquis recte τὸ *sed* omittitur. Tum *concilio proximo* sine praepositione Voff. Lov. 1. 2. 4. 6. Harlej. Mead. ambo, et Gaertn. *in concilio proxime* edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utra-que, aliaeque usque ad Aldum; qui *proximo* legit, ut habent Lo-vel. 5. et edd. principes. Tan-dem *se accusaturos* primum inve-ni in ed. Ascens. anni 1513. an-tiquiores autem cum Lov. 5. le-gunt *se acturos*. Sed voces illae absunt a reliquis Mftis noftris.

§. 3. *Caedem primum ad confli-ctum factam eorum*] Locus corru-ptiffimus. Andreas Romae *ad con-fictum*. An fuit: *caedem primum contra fidem datam eorum, qui a Philopoemene?* J. FR. GRON. I-dem Gronov. in pr. ed. not. τὸ *ad primum conflictum* exposuit ad primum occursum, primo coe-tu. Verum neque illa interpre-tatio, neque conjectura ejus, quam poftea hic dedit, placere poteft: in eo tamen ipsi consen-tio, verba effe mendosa. Et quidem exiftimo, locum memo-ratum fuiffe, in quo caedes ex-sulum ad cauffam dicendam evo-catorum facta erat, qui, quia obscurior et librariis incognitus erat, Livium corrumpendi caus-sa exftitit. Locum hunc *Compa-sium* vocat Polyb. in Ex. Leg. num. 37. *Μετὰ τὴν ἐν τῷ Κομ-πασίῳ τῶν ἀνθρώπων ἐπαναίρη-σιν, δυσαρεστήσαντες τινὲς τῶν ἐν τῇ Λακεδαίμονι τοῖς γεγονό-σι*, etc. *ἐλθόντες εἰς Ῥώμην κα-τηγορίαν ἐποιήσαντο τῶν διῳ-κημένων καὶ τοῦ Φιλοποίμενος.* Praeterea *τῶν ἐν τῷ Κομπασίῳ*

bis, Ap. Claudi, apud vos oratio est, quam Romae nu-
7 *per apud senatum fuit. Tunc enim Lacedaemoniis ac-*
cusantibus respondendum erat: nunc a vobis ipsis accusa-
8 *ti sumus, apud quos caussa dicenda est. quam iniquitatem*
conditionis subimus illa spe, judicis animo te auditurum
esse, posita contentione, qua paullo ante egisti. Ego cer-
te, quum ea, quae et hic antea apud Q. Caecilium, et
postea Romae questi sunt Lacedaemonii, a te paullo ante
relata sint, non tibi, sed illis, me apud te responder
9 *credam. Caedem objicitis eorum, qui a Philopoemene*
praetore evocati ad caussam dicendam interfecti sunt.

διαφθαρέντων meminit etiam in Exc. Leg. num. 41. Legendum igitur *caedem primum ad Compasium factam.* In quam conjecturam etiam Cl. Crevierium incidisse, gaudeo. Mox *qui ad Philopoemenem* Harl. Tum *ad caussam dicendam cruentati* Lov. 1. 6. et Voss.

§. 4. *Inclitamque per gentes Lycurgi disciplinam sublatam*] *inducta mque* Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Mead. 2. Hearnii L. 1. et edd. principes. *inclinatamque* Lov. 2. *indutamque* Mead. 1. cujus margini recte adscribitur *inclitamque.* V. ad 6, 42, 5. *inclytamque* primus edidit Aldus. Codicum autem vestigia docent, olim scriptum fuisse *inclutamque*; quomodo antiqui pro *inclytus*, vel *inclitus* scripserunt. Vide Voss. Etym. Ling. Lat. v. *Clueo*, et Dausquej. Orthogr. parte 2. voc. *Inclytus.* Inde vero coalescentibus literis *cl* in *d* factum est *indutamque.* V. ad 10, 24, 2. Tum *per gentem* Harl. Dein *disciplinam Lycurgi* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Paullo ante *ne ulla parte* sine praepositione cod. Mog. Praeterea *muros diruptos* Lov. 1. 2. et Voss. V. ad 9, 45, 17.

§. 7. *Quam iniquitatem conditionis subimus, quod ab illa spe nunc decidimus*] Vetus lectio paucioribus verbis tantundem dicit hoc modo: *subimus illa spe, judicis animo te auditurum* etc. GELEN. Lectionem, quae Gelenio displicuit, primum inveni in ed. Frob. anni 1531. Antea edebatur, neglecta negatione, *quod ab illa spe decidimus*, concinente Lov. 5. Reliqui MSti nostri firmant id, quod Gelenius restituit. Paullo ante *caussa est dicenda* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn.

§. 8. *Hic antea apud Q. Caecilium*] *apud P. Sulpicium* cod. Moguntinus. Verum nullus circa haec tempora P. Sulpicius memoratur, nisi P. Sulpicius Galba qui in initio belli Macedonici primi consul iterum, eam provinciam obtinuit supra 31, 4. et 6. quique postea, victo rege Philippo, unus decem legatorum exstitit, ex quorum consilio pacis ei concessae leges conscriptae sunt, lib. 33, 24. et quidem maximus natu ex decem legatis erat. lib. 34, 59. Verum, quae questi sunt Lacedaemonii, de

Hoc ego crimen non modo a vobis, Romani, sed ne apud vos quidem nobis objiciendum fuisse arbitror. Quid ita? quia in vestro foedere erat, ut maritimis urbibus abstinerent Lacedaemonii. Quo tempore armis captis urbes, 10
a quibus abstinere jussi erant, nocturno inpetu occupaverunt, si T. Quinctius, si exercitus Romanus, sicut antea, in Peloponneso fuisset, eo nimirum capti et obpressi confugissent. Quum vos procul essetis, quo alio, nisi 11
ad nos socios vestros, quos antea Gythio opem ferentes, quos Lacedaemonem vobiscum simili de caussa obpugnantes viderant, confugerent? Pro vobis igitur justum pium- 12

…num diu post, quam is Romam reversus esset, ab Achaeis passi sunt, unde ejus mentio hic fieri non potest. Servandum igitur puto vulgatum, et intelligendum Q. Caecilium Metellum, qui cum duobus collegis legatus a senatu missus est, ad disceptandum inter Philippum et Eumenem reges Thessalorumque civitates, lib. 39, 24. et seqq. Apud hunc autem Lacedaemonios eo tempore de Achaeis questos esse, et hinc ipsum Argis Achaeos monuisse, ut commissam culpam emendarent, refert Polyb. Exc. Leg. num. 41. et Pausan. in Achaïc. cap. 8. et 9. Eumdem etiam Romam reducem de Achaeorum concilio sibi petenti non dato graviter questum, Lacedaemoniosque, quorum legati Romam venerant, simul mala ab Achaeis inlata in senatu Romano deplorasse, Livius supra cap. 33. testatur. Vide etiam Paus. ibid. c. 9.

A te paullo ante relata sint, non tibi, sed illis, me apud te respondere credam] Pall. *quae a te paullo ante relata sint, non tibi, sed illis, me apud te respondere credebam.* GEBH. *quae a te paullo ante*, addito pronomine relativo, etiam Lov. 4. et Mead. 2. *a te ante paullo* Voss. et Lov. 1. Vide ad 22, 60, 16. Reliqui tamen in receptam lectionem conspirantes nihil mutandum evincunt. Tum *respondere credebam* omnes codd. mei, Hearnii L. 1. et edd. ante Frob. anni 1531. quae *credam* dedit.

§. 9. *Non modo a vobis, Romani, sed ne apud vos quidem*] *non modo non a vobis* Lov. 5. et omnes typis inpressi usque ad Gronov. qui *non modo a vobis* edidit, posteriori *non* inducto; quod se auctoritate vett. fecisse, supra monuit ad 25, 26, 10. ubi plura vide. Certe illud *non* in nullo alio, quam in uno illo, cod. nobis obvium fuit. Mox *in nostro foedere* Gaertn. V. ad 34, 2, 2. sed *vestro foedere* est vobiscum inito. Dein §. seq. *sicut ante* Lov. 5. Harl. et ed. Camp.

§. 11. *Procul essetis, quo alio, nisi ad nos socios vestros, quos antea Gythio opem ferentes*, etc. *confugerent*] *procul essetis, ad nos socios vestros* etc. *confugerunt* Lov. 1. 6. et Voss. Voces autem *quos*

que bellum suscepimus. Quod quum alii laudent, repre-hendere ne Lacedaemonii quidem possint, Dii quoque ipsi comprobaverint, qui nobis victoriam dederunt; quonam modo ea, quae belli jure acta sunt, in disceptationem veniunt? quorum tamen maxima pars nihil pertinet ad
13 *nos. Nostrum est, quod evocavimus eos ad caussam di-cendam, qui ad arma multitudinem exciverant, qui ex-pugnaverant maritima oppida, qui diripuerant, qui cae-*
14 *dem principum fecerant. Quod vero illi, venientes in castra, interfecti sunt, vestrum est, Areu et Alcibiade, qui nunc nos, si Diis placet, accusatis, non nostrum.*
15 *Exsules Lacedaemoniorum (quo in numero hi quoque duo*

antea Gythio opem ferentes desunt in Lov. 4. Sed *Ciphio* vel *Cyphio* Voss. Lov. 1. 5. Gaertn. et priscae edd. *Cyphio* Mead. 1. *Cipteo* Hearnii L. 1. *Tiphio* Lov. 6. *Cithio* Mead. 2. *Githeo* Harl. *Gytheo* Mead. 1. in margine; quomodo Aldus eumque secuti reliqui dederunt usque ad Gronov. qui anno 1665. admisit *Gythio*, ut praefert cod. Mog. Mox *justum piumque proelium*, pro *bellum*, Harl. Vide ad 3, 61, 2.

§. 12. *Et Dii quoque ipsi comprobaverint*] Pall. expuncto *et*, *Dii quoque ipsi comprobaverunt.* Statim Pal. pr. *quonam modo ea, quae belli juris sunt, in disceptationem veniunt.* GEBH. *et Dii quoque ipsi* primus dedit Frob. anno 1535. quod omnes servarunt usque ad Gronovium, qui voculam *et* delevit. Eam autem nullus meorum Mstorum agnoscit; sed *comprobaverunt* praeferunt Voss. Lov. 2. 4. Harl. et Gaertn. Mox *quonam igitur modo* Lov. 5. et edd. ante Aldum; qui τὸ *igitur* in nullo alio, quam uno hoc, cod. obvium expunxit. Tum *ad disceptationem veniant* Voss. et Gaertn. reliquis vulgatum tuentibus; quod dictum est ut *venire in dubium* 3, 13, 7. *venire in desiderium* 3, 37, 3. *venire in religionem* 22, 33, 7. *venire in controversiam* 39, 26, 3. Insuper *pars maxima* edidit Crevierius, invitis codd. nostris, omnibusque excusis.

§. 13. *Evocavimus eos ad caussam dicendam, qui ad arma multitudinem exciverant*] *ad caussam dicendam eos, qui* Lovel. 2. 4. et Mead. ambo. *ad caussam eos, qui* Harl. Tum *qui exciverat*, reliquis omissis, Lov. 1. qui etiam mox ignorat voces *qui caedem principum fecerant:* in quibus *principum caedem* legit Harl. Insuper §. seq. *est* exsulat a Gaertn. Tunc *nunc, si Diis placet, accusatis nos* Voss. et Gaertn. *nos nunc, si Diis placet, accusatis* Lov. 1. *accusatis* deest in Harl.

§. 15. *Quo in numero hi quoque duo fuerunt*] MSS. *quo ex numero.* MOD. In omnibus nostris vulgatum superest.

Quod domicilio sibi delegerant

erunt) et tunc nobiscum erant, et, quod domicilium bi delegerant maritima oppida, se petitos credentes, in s, quorum opera patria extorres ne in tuto quidem exsilio posse consenescere se indignabantur, inpetum fecerunt. Lacedaemonii igitur Lacedaemonios, non Achaei, 16
interfecerunt. nec, jure an injuria caesi sint, argumentri refert.

XXXVII. *At enim illa certe vestra sunt, Achaei,* 1
quod leges disciplinamque vetustissimam Lycurgi sustulistis, quod muros diruistis. Quae utraque ab iisdem ob- 2
jici qui possunt? quum muri Lacedaemoniis non ab Lycurgo, sed paucos ante annos ad dissolvendam Lycurgi

maritima oppida, se petitos credentes] Omnes ab Andrea ad Mogunt. *domicilium*. Primus Aldus mutavit. Fortasse parum bene. Nam *domicilium oppida* κατ' ἐπεξήγησιν docte ac scite dici censeo. Lib. 28, 28, 7. *Sucronemne vos domicilium habituri eratis*. Ovid. lib. 3. Metam. [636.]

> *Naxon, Liber ait, cursus advertite vestros.*
> *Illa mihi domus est; vobis erit hospita tellus.*

Cornelius Nepos in vita Attici [cap. 3.] *Igitur primum illud munus fortunae, quod in ea potissimum urbe natus, in qua domicilium orbis terrarum esset imperii, eamdem et patriam habuit et domum*. Sic legendum videtur. J. FR. GRON. Praeposita copulativa *et quod* legunt omnes scripti nostri, et edd. veteres. Frobenius demum anno 1535. expunxit τὸ *et*, mutata etiam distinctione dedit *erant: quod*. Sed priorem lectionem reduxi. Praeterea *domicilio* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertner. Sed veterem scripturam *domicilium*, quam etiam servat Lov. 5. praeferendam esse duxi. Eamdem etiam Clericus recepit, non monito tamen, ut promiserat, lectore. Deinde *se petituros* Lov. 5. et edd. antiquae. Ascensius anno 1513. *se petitos* emendavit; quod sibi quoque in cod. suo obvium fuisse, Moguntini testantur, et reliqui codd. nostri firmant. Mox dictio *exsilio* neglegentia, ut videtur, librarii omittitur in Mead. 2. quemadmodum etiam §. seq. voces *non Achaei* in Gaertn.

§. 2. *Ab iisdem objici qui possunt*] *objici quidem possunt* Harl. *objici quid possunt* Voss. *objici possunt*, media voce omissa, Lov. 1. et 4. Male. *qui* est quomodo: ut in duobus exemplis Livii, quae laudavit Gronov. supra ad 2, 54, 8. Cicero saepius ita loquitur. Similiter Val. Max. 3, 7, 3. *Qui enim licet hoc loco Nasicam praeterire.* ubi multi librarii dederunt *cui*. Vide ibidem Doctiss. Torren. De ratione significationis vide Sanct. 4. Minerv. 4. p. 605. et Voss. 6. Gramm. 6. Paul-

3 *disciplinam exstructi sint. Tyranni enim nuper eos, ar-*
cem et munimentum sibi, non civitati, paraverunt. Et,
si exsistat hodie ab inferis Lycurgus, gaudeat ruinis eo-
rum, et nunc se patriam et Spartam antiquam agno-
4 *scere dicat. Non Philopoemenem exspectare, nec A-*
chaeos, sed vos ipsi, Lacedaemonii, vestris manibus amo-
5 *liri et diruere omnia tyrannidis vestigia debuistis. Ve-*
strae enim illae deformes veluti cicatrices servitutis erant:

lo ante §. praec. *dirupistis*, pro *diruistis*, Lov. 2. et Harl. V. ad 9, 45, 17.

Muri Lacedaemoniis non ab Lycurgo, etc. *exstructi sint*] *muri Lacedaemonis* Lov. 5. Mead. uterque, et edd. principes. Utrumquo sane ferri potest. Credere tamen malo, *Lacedaemoniis* esse librariorum, qui similiter peccant mox §. 6. l. 34, 26, 3. Pari modo peccatum in *veneficis* et *veneficiis* cap. seq. §. 3. Plura alia vide ad 32, 6, 6. Mox *ad solvendam* Gaertn. Hinc *exstructi sunt* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn.

§. 3. *Si exsistat hodie ab inferis Lycurgus, gaudeat ruinis eorum*] *si exurgat* Voss. *si resurgat* Gaertner. Male. V. ad 26, 32, 4. Tum *gaudeat minis* Voss. Sed vide ad 38, 43, 5. In praecedentibus *munimenta* Lovel. 1. et *paraverant* Lov. 2. et Harl. In sequentibus vero *nunc patriam* Harl. Praeterea *et arcem antiquam agnoscere* Lov. 6. *et Spartam agnoscere* Lovel. 4.

§. 4. *Amoliri et diruere omnia tyrannidis vestigia debuistis*] *emoliri* Lov. 1. 2. 6. et Hearnii L. 1. *ea moliri* Lovel. 5. et edd. vett. quae lectio ex junctis duabus scripturis *emoliri* et *amoliri* nata est. V. ad 3, 44, 4. *amoliri*, quod primus Aldus recepit, servant reliqui codd. nostri. Praeterea *omnia vestigia tyrannis* Voss. *omnia vestigia tyrannidis* Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. et Mead. ambo.

§. 5. *Deformes notae servitutis erant*] Illic [in vetustis exemplaribus] legitur *deformes veluti cicatrices servitutis erant*. GELEN. Ita quidem emendavit Gelenius; sed illam lectionem, *cui illam* substituit, *deformes notae servitutis erant*, retentant omnes libri nostri. GEBH. Moguntinae sunt membranae, ex quibus hunc locum Gelenius emendavit, ut edita excerpta docent. Alteram lectionem, quam excusi ante eum libri vulgo obferunt, servant omnes nostri. *deformes notae servitudinis* Hearnius se in L. 1. invenisse testatur. De voce *servitudo* v. ad 24, 22, 2.

Per octingentos prope annos etc.] Doujatius et Crevierius horum annorum initium numerandum existimant a tempore Lycurgi, et a republica Laconica per eum constituta; unde statuere debuerunt, octingentos prope annos, per quos Lacedaemonii sine muris liberi fuisse, et centum annos, per quos muris velut compedibus circumdatis vincti servisse dicuntur, ultra modum a Livio auctos fuisse. Secundum Doujatium enim a Lycurgo usque ad Machanidae tyrannidem, quam post ultimi regis Cleomenis exitum invasit, numerati sunt

r, quum sine muris per octingentos prope annos liberi, aliquando etiam principes Graeciae fuissetis, muris, velut compedibus, circumdatis vincti per centum annos servistis. Quod ad leges ademtas adtinet, ego antiquas Lacedaemoniis leges tyrannos ademisse arbitror; uos non suas ademisse, quas non habebant, sed nostras leges dedisse; nec male consuluisse civitati, quum concilii nostri eam fecerimus, et nobis miscuerimus, ut corpus unum et 6 7

anni sexcenti septuaginta quinque; ab initio vero tyrannidis ad mortem Nabidis Lacedaemon vix ultra duodecim annos tyrannis paruit: quin etiam, si a Cleomenis violento dominatu tyrannicum regnum computetur, tamen quinquaginta anni haud colliguntur. Secundum Crevierium vero a Lycurgo ad Cleomenem Leonidae filium, qui, teste Livio 34, 26. primus Lacedaemone tyrannus fuit, nondum effluxerunt anni sexcenti octoginta: deinde ab initio regni Cleomenis ad Nabidis mortem tantum interfuerunt anni quadraginta sex. Eorum calculum examinare operae non est, neque etiam id hoc loco agere ratio instituti operis permittit. Quisque sponte animadvertit, annos septingentos viginti sex, vel adhuc pauciores a Livio nongentos prope annos dici non posse. Videndum igitur, an non potius Livius annos computare inceperit a reditu Heraclidarum in Peloponnesum, et occupato per eos regno Laconico. Certe ab eo tempore usque ad muros Lacedaemonis, jussu Achaeorum, ut Livius refert 38, 34. dejectos, paullo plures, quam nongenti, anni effluxisse dicuntur: Livius vero itidem memorat octingentos prope annos, per quos Lacedaemonii sine muris liberi fuerunt, et centum annos, per quos muris cincti servierunt: quo tamen anno priorem periodum finierit, ac posteriorem inceperit, incertum est. Sufficit mihi, computatam utramque annorum summam a priori annorum numero non multum differre. Ceterum *octingentos prope annos*, omissa praepositione, Gaertner. *per octingentos fere annos* Lov. 1. et 6. Dein *compedibus circumdati* Voss. Lov. 2. 4. 5. 6. Mead. 2. et edd. principes. *compedibus pesundati* Hearnii L. 1. *compedibus circumdatis* primus edidit Aldus; cum quo faciunt reliqui codd. V. ad 38, 41, 1.

§. 6. *Nego antiquas Lacedaemoniis leges Achaeos ademisse, quas non habebant*] Antiqua et sincera lectio sic habet: *Ego antiquas Lacedaemoniis leges tyrannos ademisse arbitror: nos non suas ademisse, quas non habebant.* GELEN. Omnes libri nostri: *nego antiquas Lacedaemoniis leges nos ademisse, quas non habebant.* GEBH. Lectionem, quae ante Gelenium vulgo edebatur, ὁ πάνυ Gronov. tum in pr. ed. not. ad h. loc. tum 4. Obs. 2. pag. 28. adversus Gelenium defendit, existimans, id loco corrumpendo ac vulgatae lectioni mutandae occasionem dedisse, quod viderent, τὸ *nego*, convenire quidem proximo verbo *ademisse*, non tamen remotioribus *dedisse* et *consuluisse*; neque animadverterent, il-

8 *concilium totius Peloponnesi esset. Tunc, ut opinor,* *aliis ipsi legibus viveremus, alias istis injunxissemus, que*
9 *se iniquo jure esse, et indignari possent. Scio ego, A* *Claudi, hanc orationem, qua sum adhuc usus, neq* *sociorum apud socios, neque liberae gentis esse: sed ve*
10 *servorum disceptantium apud dominos. Nam, si non va* *na illa vox praeconis fuit, qua liberos esse omnium pri* *mos Achaeos jussistis, si foedus ratum est, si societas a*

lud *nego* solvendum esse in *ajo non*, et ad posteriores infinitivos tantum ex praecedenti repetendum esse *ajo*: de quo latius infra videbimus ad 42, 36, 6. Verum, quae olim ad hunc locum notarat, curis secundis omittendo tacite indicavit, se Gelenii emendationi subscribere, quam, utpote ex cod. depromtam, unice veram puto. Prior enim lectio in uno tantum superest Lovel. 1. *nego antiquas Lacedaemonis leges nos ademisse, quas non* legit Mead. 2. *nego antiquas Lacedaemoniis leges tyrannos ademisse, quas non* reliqui nostri, et Hearnii L. 1. nisi quod *non ego*, pro nego, praeferat Lov. 2. *antiquas Lacedaemonis* Lovel. 4. et Harl. *antiquis Lacedaemoniis* Gaertner. Hinc errorum a librariis passim commissorum haud inperito facile patet, voces *arbitror, nos non suas ademisse* neglegentia scribarum omissas esse ob repetitionem vocis *ademisse*, de quo vide ad 9, 11, 11. Eo autem admisso, *ego* in *nego*, et *tyrannos* in *nos* vel *Achaeos* mutarunt, ut commodus sensus existeret. Mox §. seq. *ut unum corpus* dederunt Lov. 2. et Harl. Tum *et consilium totius Peloponnesi* Voss. et Lovel. 6. Sed male. Vide ad 44, 2, 5.

§. 8. *Tunc, opinor, si aliis ipsi legibus*] MS. *Tunc, ut opinor, si aliis ipsi legibus viveremus.* MOD. Utrumque ferri potest. Simpliciter *opinor*, ut vulgo editur, in lustravi supra ad 38, 48, 9. *ut opinor* vero, quemadmodum *ut arbitror* supra 7, 30, 6. *Haud parva, ut arbitror, accessio bonis rebus vestris in amicitiam venimus vestram.* Quamvis autem nullus meorum codd. voculam *ut* agnoscat, meritis tamen cod. Mog. dedi, ut ejus lectionem reciperem, et existimarem, particulam illam interceptam esse ab ultimis literis praecedentis *tūc* ob ductuum similitudinem. Praeterea pronomen *ipsi* non adparet in Mead. 1.

Et indignari possent] Pall. *et judicari possint.* Vet. ed. *et vindicari possent.* GEBH. *et indicari* Mead. 1. *et iudicari* Lov. 2. 4. et Mead. 2. *et uidicari* Voss. Lovel. 1. 5. 6. Harl. Gaertn. et in margine Mead. 1. cum edd. priscis. *et vindicare* ed. Ascens. anni 1513. Primi Moguntini *et indignari* ex cod. suo recte emendarunt.

§. 9. *Sed servorum verius disceptantium apud dominos*] Libri omnes *sed vere servorum.* GEBH. Similiter omnes nostri Msti, et edd. ante Aldum, qui vulgati auctor est. Priorem igitur lectionem revocavi. Paullo ante vocem *sociorum*, quae abest ab omnibus nostris, Hearnii L. 1. et edd. antt. Moguntini ex cod. suo addiderunt.

[am]icitia ex aequo observatur, cur ego, quid, Capua ca-
[pt]a, feceritis Romani, non quaero; vos rationem repo-
[sc]itis, quid Achaei Lacedaemoniis bello victis fecerimus?
[In]terfecti aliqui sunt; finge, a nobis. Quid? vos sena- 11
[to]res Campanos securi non percussistis? Muros diruimus. 12
[vo]s non muros tantum, sed urbem et agros ademistis.
[S]pecie, inquis, aequum est foedus: re apud Achaeos pre- 13
[ca]ria libertas, apud Romanos etiam imperium est. Sen- 14

§. 10. *Si non vana illa vox praeconis fuit*] *si non vox illa vana praeconii fuit* Lov. 5. et priscae edd. *praeconis* Aldus ex cod. Mog. emendavit, consentientibus reliquis nostris. Praeterea, ordine verborum mutato, Frob. anno 1535. vulgavit, ut nunc editur; in quo etiam iidem nostri ipsi concinunt, nisi quod Gaertn. *si non vana vox illa* legat. Mox τὸ *est* deest in Lov. 2. Tum *observatur, ex aequo* Lov. 5. et edd. vett. pro quo Aldus auspiciis Msti Mog. substituit *ex aequo observatur*, probantibus reliquis codd. meis. Insuper *cur ego* Voss. et Lov. 1. a manu 1. errore scribarum etiam alibi obvio. V. ad 37, 53, 11. Illud *ego* hic emphasin habet, cui verbis sequentibus *vos* obponitur.

§. 12. *Muros diruimus. vos non muros tantum, sed urbem et agros ademistis*] *Et muros diruimus* Lovel. 2. Mead. 1. et Harl. Tum *sed urbem, agros ademistis* Voss. Lov. 1. 4. et Mead. 2. *sed urbem agrosque ademistis* Lov. 6. *sed urbes agrosque emistis* Lovel. 2. *sed urbes, agros ademistis* Mead. 1. et Harl. An forte legendum, *At muros diruimus. vos non muros tantum, sed urbem, sed agros ademistis*. Particulam *At* proponendis exceptionibus inservire, notissimum est. Infra 40, 10, 7. *At in Macedonia satis praesidii est. Vidisti hesterno die inpetum in me militum.* Cic. de Senect. 7. *At memoria minuitur. Credo, nisi eam exerceas.* Ibidem capp. 11. 18. 19. et saepe alibi. V. Markl. ad Statii Praef. lib. 1. Silv. *at enim* eidem usui inservire, vidimus ad 34, 31, 6. De repetitione vero τοῦ *sed* v. ad 3, 11, 2.

§. 13. *Specie, inquis, aequum est foedus apud Achaeos, precaria libertas: apud Romanos etiam imperium est*] Lege addendo *re precaria libertas*. Ubi *re* vocula interciderat. GELEN. Ita quidam distinguunt post *Achaeos*. Ego post *foedus* distinguendum puto. GLAREAN. Lectio, quae ante Gelenium editiones obsederat, in solo superest Lovel. 5. *aequum est foedus, ire apud Achaeos precaria* Voss. et Lov. 6. *aequum est foedus, re apud Achaeos precaria* reliqui scripti nostri, nisi quod *ne*, pro *re*, sit in Gaertn. Legendum itaque et distinguendum existimo, *Specie, inquis, aequum est foedus: re apud Achaeos precaria libertas, apud Romanos etiam imperium est.* Ita non opus est, ut cum Clerico legamus *apud Romanos enim*, vel *etenim*, invitis membranis antiquis, quae omnes *etiam* defendunt, excepto Lov. 6. ubi inveni *apud Romanos et imperium est*.

§. 14. *Sentio, Appi, et, si non oportet, non indignor; sed, oro vos, quantumlibet intersit*] Quid

tio, Appi, et, si non oportet, non indignor; sed, oro vos, quantumlibet intersit inter Romanos et Achaeos, modo ne in aequo hostes vestri nostrique apud vos sint
15 *ac nos socii; immo ne meliore jure sint. Nam, ut in aequo essent, nos fecimus, quum leges iis nostras dedimus; quum, ut Achaei concilii essent, effecimus. Parum est victis, quod victoribus satis est. plus postulant*
16 *hostes, quam socii habent. Quae jurejurando, quae monumentis literarum in lapide insculptis in aeternam memoriam sancta atque sacrata sunt, ea cum perjurio nostro*
17 *stro tollere parant. Veremur quidem vos, Romani, et, si ita vultis, etiam timemus: sed plus et veremur et ti-*
18 *memus Deos inmortales.* Cum adsensu maximae par-

argutiae habeant haec verba *Sentio, Appi, et, si non oportet, non indignor*, lector dispiciat. GLAREAN. Illorum Livii verborum videtur duplex sensus statui posse. Vel enim is huc redit: sentio, Appi, precariam libertatem, apud Achaeos, imperium apud Romanos esse, et, licet non oporteat ita cum Achaeis agi, tamen non indignor. Vel, sentio, Appi, vera esse, quae inquis; neque id indignor, si non oportet, scilicet indignari; si existimas, non oportere, ut id indigner. Prius si placet, *si* ponitur pro etsi, licet; de quo v. ad 33, 49, 3. et post *si* eo sensu omittitur *tamen*, quemadmodum eamdem particulam post *etsi*, *quamvis*, *licet* saepius omitti vidimus ad 22, 20, 1. Illud autem *oro vos*, quod etiam obscuritatem parere posset, per se positum est, ac jungenda sunt *sed quantumlibet intersit.* Eodem modo *obsecro vos* adhibetur supra 4, 3, 9. *Obsecro vos, si non ad fastos admittimur, ne ea quidem scimus, quae omnes, etiam peregrini, sciunt?* Et ipsum hoc nostrum apud Cic. 4. ad Att. 8. *Dic, oro te, clarius: vix enim mihi exaudisse videor.* Mox *hostes nostri vestrique* Lov. 6. V. ad 40, 20, 5. Sed unum testem audiendum non censeo. Tum *meliori jure* Harl.

§. 15. *Ut Achaei concilii essent, effecimus*] Velim *Achaici*. J. FR. GRON. (Infra c. 48. aliquoties.) *ut Achaei concilium essent* Mead. 2. Paullo ante *ut in aequo sint* Voss. Tum *leges nostras iis dedimus* Voss. Lov. 1. et Gaertn. *leges iis dedimus* Lov. 6. Dein §. seq. *in lapide sculptis* Lov. 2.

§. 17. *Plus et veremur et timemus Deos*] Ita Frob. anno 1535. edidit. Priores praeferunt *plus veremur*, ut in plerisque nostris inveni. *plus timemus et veremur Deos* praefert Voss. *plus et veremur Deos* Gaertn.

§. 18. *Dignitatem suam tenere apud Romanos non posse*] *apud* redundat. GELEN. Pall. uterque

est auditus, et locutum omnes pro majestate ma-
stratus censebant: ut facile adpareret, molliter
gendo dignitatem suam tenere Romanos non pos-
e. Tum Appius, *suadere se magnopere Achaeis*, di- 19
xit, *ut, dum liceret voluntate sua facere, gratiam ini-
rent, ne mox inviti et coacti facerent.* Haec vox au- 20
dita quidem cum omnium gemitu est, sed metum in-
jecit imperata recusandi. id modo petierunt, *ut Ro-* 21
*mani, quae viderentur, de Lacedaemoniis mutarent, nec
Achaeos religione obstringerent irrita ea, quae jureju-
rando sanxissent, faciendi.* damnatio tantum Arei et
Alcibiadis, quae nuper facta erat, sublata est.

XXXVIII. Romae principio ejus anni, quum de 1

tenere Romanos non posse. GEBH. Gelenio obsecutus Frobenius anno 1535. τὸ *apud* omisit, ejusque exemplum proximi imitati sunt. Postea praepositionem revocarunt Paris. anno 1573. quam recte iterum Gronov. ejecit, in prima notarum ed. testatus, se Gelenii emendationem probare. Non adparet etiam in ullo meorum codd. nisi in solo Lov. 5.

§. 19. *Suadere se magnopere Achaeis, dixit, ut, dum liceret voluntate sua facere*] *se suadere* Gaertner. Tum *magno opere* Lov. 1. V. ad 28, 18, 4. Verum, unius illius cod. fide vulgatum mutare, temerarium foret. Insuper vocula *ut* exsulat a Voss. et Lov. 6. quam forte interceperunt ultimae literae vocis praecedentis. Vide, praeter exempla, quae ad 24, 16, 17. laudantur, etiam ad 38, 52, 7. 39, 23, 10. et alibi. Hinc *cum liceret* Gaertn. Praeterea *voluntatem suam facere* perperam Lov. 1. et Harl. *voluntate* et *voluntate sua* est sponte. V. ad 5, 17, 9. et 25, 4, 6. Mox voces *et coacti* non agnoscit Lov. 1.

§. 20. *Sed metu injecto imperata recusandi*] Lege *metum injecit*, non *metu injecto*. GELEN. *metu iuicto* Gaertn. *metu injecto* omnes reliqui codd. mei, et Hearnii L. 1. Praecedens verbum *est* exsulat a Lov. 6.

Nec Achaeos religione obstringerent] *astringerent* Lov. 1. et 6. Male. Infra 42, 3, 9. *Obstringere religione populum Romanum, ruinis templorum templa aedificantem.* Cic. 2. de Orat. 66. *Ut religione civitatem obstrinxisse videatur Mummius, quod Asellum ignominia levarit.* 4. in Verr. 51. *Tanta religione obstricta tota provincia est.* et saepe. Mox *damnatio tamen Arei* Mead. 2. quomodo passim variant scribae. V. ad 9, 12, 6.

§. 1. *Quum de provinciis consulum et praetorum actum esset*] *de comitiis consulum* edd. principes, cujus loco Moguntini ex membranis suis recte *de provinciis* e-

provinciis consulum et praetorum actum esset, co[n]-sulibus Ligures, quia bellum nusquam alibi erat

2 decreti. Praetores, C. Decimius Flavus urbanam P. Cornelius Cethegus inter cives et peregrinos sor-

3 titi sunt; C. Sempronius Blaesus Siciliam, Q. Nae-vius Matho Sardiniam, et ut idem de veneficiis quae-reret, A. Terentius Varro Hispaniam citeriorem, P.

4 Sempronius Longus Hispaniam ulteriorem. De ii[s] duabus provinciis legati per id fere tempus, L. Ju-ventius Thalna et T. Quinctilius Varus, venerunt

5 qui, quantum bellum jam profligatum in Hispani[a]

mendarunt. Nec aliter scripti nostri. Praeterea *tum* etc. *actum est* Voss. *actum est* etiam Lov. 1. 2. 4. 6. Harlej. Mead. ambo, et Gaertn.

§. 2. *C. Decimius Flavus*] Pall. *Decimus Flavius*. Vet. ed. *C. Decius Flavius*. GEBH. Praenomen exsulat a Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harlej. Mead. ambobus, et Gaertn. Tum *Decimus Flavius* legunt cod. Mog. Lov. 1. 2. 4. 6. et Gaertn, *Decius Flavius* Voss. Lov. 5. Hearnii L. 1. et edd. vett. *Flavius* etiam Mead. 2. *Flaus* Harl. Moguntini codicis sui lectionem recepe-runt, pro qua Frob. anno 1531. *C. Decimius Flavus* emendavit. Vide ad cap. 32, 14. Mox *P. Cethegus*, media voce neglecta, Harl.

§. 3. *C. Sempronius Blaesus*] *P. Sempronius* Voss. Lov. 1. 2. 5. 6. Harl. Mead. 2. Gaertn. et edd. vett. pro quo Moguntini dede-runt *C. Sempronius*. Supra *P. Sempronius Blaesus* tribunus plebis memoratur 36, 39. At vicissim *C. Sempronius Blaesus* aedilis plebis 39, 7. praetor cap. 32. quorum ultimo loco *P. Sempronius* in uno tantum Msto vocatur. Insuper *C. Sempronius Blaesus* le[-]gatus mittitur ad restituendos i[n] libertatem Abderitas 43, 4. Mo[x] *Malo*, pro *Matho*, Voss. Lov. 1 4. 6. Mead. ambo, et Gaertner qui *Mato* scribere voluisse viden-tur, ut est in Lov. 2. et ipsi su-pra scripserunt cap. 32, 14. A[t] certe *Matho* Pomponiorum co[g]-gnomen cum adspiratione in Fast. Capitol. consul. et triumph. scribitur.

Et ut idem de veneficiis quaereret] Sigonius 2. de Judic. 30. ex Livii 8, 18. 40, 37. et Epit. 48. scribit, ante quaestiones perpe-tuas institutas saepe quaesitum fuisse de veneficiis; sed semper de mulieribus, quae viros suos necarant. De his est in locis il-lis. Verum non tantum de mu-lierum, sed in universum de om-nium veneficiis, tam in urbe, quam extra eam, saepe quaestio-nes decretas fuisse, cum ex hoc loco, tum ex cap. 42. et 40, 44. liquet. DUK. *quaereret de veneficiis* Lov. 2. 4. et Mead. 1. *quaereret de veneficis* Harl. et Mead. 2. Vide ad cap. praec. §. 2. Mox *Lutius Terentius* Lovel. 2. *C.* vel *G. Terentius* Lov. 5. Harl. et edd.

ßet, senatu edocto, poſtularunt simul, ut pro re-
us tam prospere geſtis Diis inmortalibus haberetur
onos, et ut praetoribus exercitum deportare lice-
et. Supplicatio in biduum decreta eſt. de legioni- 6
us deportandis, quum de consulum praetorumque
xercitibus ageretur, rem integram referri juſſerunt.
aucos poſt dies consulibus in Ligures binae legio- 7
es, quas Ap. Claudius et M. Sempronius habuerant,
ecretae sunt. De exercitibus Hispaniensibus ma- 8
na contentio fuit inter novos praetores et amicos
bsentium, Calpurnii Quinctiique. Utraque cauſſa 9

vett. Suum *Auli* praenomen reddidit Aldus. Vide ad cap. 32, 14.

P. Sempronius Longus Hispaniam ulteriorem] Suspectum *Hispaniam*. J. FR. GRON. V. ad 34, 55, 5. Voces *citeriorem*, *P. Sempronius Longus Hispaniam* desunt in Hearnii L. 1. ex quo ipso tamen patet, librarium, qui eas primus omisit, vocem *Hispaniam* in cod. suo reperiſſe: omiſſionis enim cauſſa fuit ejusdem vocis repetitio. V. ad 9, 11, 11. *Q. Sempronius* legunt Voſſ. Lov. 5. Mead. ambo, Gaertn. et edd. princ. Sed Aldus *P. Sempronius* reſtituit; quod etiam adscriptum eſt margini Mead. 1. *Hispaniam ulteriorem, Sempronius Longus Hispaniam citeriorem* Lovel. 1. *P. Sempronius* conſtanter vocatur cap. 32, 14. Citeriorem autem Hispaniam non Sempronium, sed Terentium sortitum eſſe, conſtat infra ex c. 42.

§. 4. *L. Juvencius Thalna et T. Quinctilius Varus*] Prioris legati praenomen deeſt in Voſſ. qui etiam legit *Juventus*. Gaertn. *Juventius*. Recte. V. ad 33, 22, 8. Dein *Talna* omnes codd. cum edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. *Calva* edd. proximae; pro quo Frob. anno 1531. *Talva*, sed Sigonius *Thalna* recte emendavit. Vide ad 34, 42, 4. Copulativa deeſt in Lov. 5. Hinc *Quintivius* Lovel. 4. *Quincinius* Mead. 1. *Quintius* Mead. 2. et Harl. Tandem *Lirus*, pro *Varus*, Harl. quae omnia somniantium librariorum indoctae aberrationes sunt. Ambo hi legati etiam supra memorantur cap. 31.

§. 5. *Poſtularunt simul, ut pro rebus*] *poſtulaverunt* Lovel. 2. et Harl. Sed v. ad 21, 44, 7. Vocula *ut* deeſt in Lov. 6. sed elisa eſt a proximis literis τοῦ *simul* ob ductuum adfinitatem. Mox *honos haberetur* Lov. 1. et 2. Insuper §. seq. *de legionibus reportandis* Lov. 6. Vide infra hoc c. §. 9.

§. 7. *Consuli in Ligures binas legiones*] *consulibus* omnes codd. noſtri, et edd. vett. Poſtea Froben. anno 1535. per compendium scripsit *coss.* quod editores servarunt usque ad Gruterum, qui in ultima editione *consuli* perperam dedit. Crevierius demum ex Mſto Victor. et edd. prioribus recte *consulibus* revocavit. Certe supra hoc cap. Livius re-

tribunos plebis, utraque consules habebat. hi, se intercessuros senatusconsulto, si deportandos censerent exercitus, denuntiabant; illi, si haec intercessio fieret, nullam rem aliam se decerni passuros. Victa postremo absentium gratia est, et senatusconsul-

fert *consulibus Ligures, quia bellum nusquam alibi erat, decretos* esse; et hic dicuntur *binae legiones, quas Ap. Claudius et M. Sempronius habuerant, decretae.* Non autem amborum exercitus uni, sed duobus consulibus decretus est, adeoque *binas legiones* intelligendum unicuique duae. Interdum etiam librarii ita peccarunt. V. 40, 16, 6. et Epit. Liv. 6. Contra plurali extulerunt, ubi singulari debuerant. V. ad 10, 10, 2. Mox §. seq. *Hispaniensibus exercitibus* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertner.

§. 9. *Utraque caussa tribunos plebis, utraque consules habebat*] *Utramque caussam tribuni plebis, utramque consules habebant* Hearnii L. 1. *Utraque caussa tribunum plebis, utraque cos. habuit* Frob. editio anni 1535. ejusque exemplo plures eam secutae, usque ad Paris. anni 1573. quae iterum *tribunos* et *consules* revocavit. Praeterea *habebant* Lovel. 1. 4. Harl. et Mead. ambo. Videtur igitur legendum *Utraque caussa tribunos plebis, utraque consulem habebant.* Etiam Crevierius *consulem* legendum conjecit. Editio vero Londin. anni 1722. *habebant* vulgavit. Locutionem *utraque caussa habebant* inlustravi ad 23, 46, 5.

Ii, se intercessuros senatusconsulto] Lege *hi se intercessuros*, quamvis referatur ad tribunos. Nam non esse insolens, ut in distributione tali hoc relativum etiam de remotiore intelligatur, diximus lib. 3. Obs. 16. J. FR. GRON. *hi* vel *hii* etiam Lov. 1. 4. 6. Gaertn. Hearnii N. et Crevierii Victor. qui eamdem lectionem probavit, et recepit, ut τὸ *hi* respondeat sequenti *illi.* Recte etiam insuper docuit, per *hos* intelligi tribunos et consulem novis praetoribus faventes: unde patet, intempestive hac a Gronovio advocari morem veterum, qui *hi* interdum ad remotius, *illi* ad vicinius retulerunt; quem ceteroquin verum esse, vidimus ad 24, 29, 3.

Si deportandos censerent exercitus] Pall. et vet. ed. *reportandos.* GEBH. Similiter omnes nostri, Hearnii L. 1. et edd. antiquae, pro quo Moguntini, auspice cod. suo, emendarunt *deportandos.* Id autem in hac re proprium et sollemne est verbum. Supra 26, 21, 2. *Questus leniter, quod, confecta provincia, exercitum deportare non licuisset.* 30, 40, 14. *Quem, si deportandus exercitus victor ex Africa esset, deportare* juberent. *Si pacem per P. Scipionem dari, atque ab eodem exercitum deportari jussissent.* 31, 8, 6. *De exercitu, quem P. Scipio ex Africa deportasset.* Bis supra hoc cap. *Ut praetoribus exercitum deportare liceret.* Et, *De legionibus deportandis rem integram referri jusserunt.* 44, 15, 6. *Exercitusque de Macedonia deportentur.* 45, 38, 13. *Non deportati ex provincia milites ad triumphum sint.* Et, *Ad quam rem in Italiam deportati.* Non diffiteor tamen, etiam *reportare* hoc sensu usurpari. V. ad 6, 33, 12. et

um factum, *Ut praetores quatuor millia peditum Romanorum scriberent, quadringentos equites, et quinque millia sociorum peditum Latini nominis, quingentos equites, quos secum in Hispaniam portarent. quum eas legio-* 11
nes quatuor descripsissent, quod plus, quam quina mil-

ad 42, 34, 6. Sed sequor praestantissimum cod. Solent autem hae voces commutari. V. ad Epit. Liv. 29. hoc cap. §. 6. et Viros doctos ad Flor. 3, 11, 11. Et ita pleraque verba cum *de* et *re* composita. V. ad 9, 10, 6.

§. 10. *Ut praetores quatuor millia peditum Romanorum scriberent, quadringentos equites*] MS. *trecentos equites*. MOD. Vox *praetores* deest in Lov. 6. et insuper *Romanorum peditum* legit. *peditum Hispanorum* Hearnii L. 1. Paullo ante *gratia esset, senatusconsultum factum* Lov. 1. et Mead. 1. *gratia esset, senatusconsultum factum est* Lov. 2. *gratia esset S. centum factum* Lov. 4. *gratia est senatusconsultum factum* Lov. 6. et Mead. 2. *gratia et senatusconsultum factum* Voss. Verba proxima *et quinque millia sociorum peditum Latini nominis, quingentos equites* desunt in Voss. Lov. 1. et Hearnii L. 1. ob repetitionem vocis *equites*. V. ad 9, 11, 11. *peditum sociorum* legunt Lov. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Vox *peditum* sola omittitur in Lov. 2. τὰ *quingentos equites* in Lovel. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm.

§. 11. *Quum eas legiones quatuor descripsissent*] Itane? ex tantillo numero fient quatuor legiones? Nec id vult Livius, sed hos novos milites distribui per quatuor legiones et earum auxilia, quae in provincia utraque olim erant: quo facto, quot capita justum legionum et auxiliorum numerum excederent, tot ex veteribus militibus exauctorari eo delectu ac discrimine, quo deinde definit. Scribo igitur: *quum eos in legiones quatuor descripsissent*. J. FR. GRON. Locum mendosum esse, Gronovius etiam convincere potuisset ex ipsa locutione *describere legiones*, quod vulgo dicitur *conscribere*. Quamvis vero omnes nostri in errorem consentiant, attamen Gronovii conjecturam cum Clerico et Crevierio veram puto; verum, ut eam cum Clerico in contextum recipiam, ab animo impetrare non potui. Probata hac emendatione, *describere* est distribuere, suum cuique adsignare. Plura v. ad 31, 34, 8. 34, 56, 6. (Graev. ad Cic. 2. ad Att. 1.) Duker. ad Flori 1, 2, 2. et Cort. ad Plinii 2. Ep. 6, 2. Eo sensu Sueton. in Tiber. 30. refert, Tiberium ad senatum retulisse *de legionum auxiliorumque descriptione*.

Quod plus, quam quina millia peditum, treceni equites, in singulis legionibus esset, dimitterent] *quinque millia peditum, trecenti equites* Voss. et Lovel. 2. *quinque millia* etiam Lovel. 4. 5. 6. Harl. Mead. uterque, Gaertn. Hearnii L. 1. 2. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. quas secutae *quinque* servarunt, et insuper *trecenti* dederunt. Quum deinde Moguntini *quina millia* in cod. suo legi professi essent, Frob. anno 1535. *quina millia peditum, treceni equites* vulgavit. Contendi posset *quinque millia* et *trecenti* servandum esse, quia additur *in singulis legionibus*. Sed alte-

lia peditum, treceni equites, in singulis legionibus essent,
12 *dimitterent: eos primum, qui emerita stipendia haberent; deinde, ut cujusque fortissima opera Calpurnius et Quinctius in proelio usi essent.*

1 XXXIX. Hac sedata contentione, alia subinde
2 C. Decimii praetoris morte exorta est. Cn. Sicinius et L. Pupius, qui aediles proximo anno fuerant, et C. Va-

rum praeferendum puto ob cod. Mog. auctoritatem; quo etiam ducunt tot codicum vestigia: servando enim *treceni*, etiam *quina* legendum ostendunt, quia numeri cardinalis et distributivus non recte junguntur. V. ad 32, 28, 11. Idem etiam suadet mos Livii, qui innumeris locis, licet numerum distributivum adhibeat, tamen *viritim*, *in singulos*, *in capita*, vel similia addere solitus est. Supra 5, 24, 4. *Terna jugera et septunces viritim diviserant.* 8, 8, 14. *Quinis millibus peditum, equitibus in singulas legiones trecenis.* 22, 52, 2. *In capita Romana trecenis nummis quadrigatis.* cap. 58, 4. *Pretium fore in capita equiti quingenos quadrigatos nummos.* 32, 17, 2. *Macedonibus treceni nummi in capita statutum est pretium.* 34, 45, 1. *Treceni homines in singulas.* c. 46, 3. *Divisit in singulos ducenos septuagenos aeris.* c. 50, 6. *Quum quingenos denarios pretium in capita statuissent.* 35, 40, 6. *Quina dena jugera agri data in singulos pedites sunt.* 39, 44, 10. *Sena jugera in singulos data.* 40, 1, 5. *Uti singulae quina millia et ducenos pedites, trecenos haberent equites.* c. 59, 2. *Divisit tamen in singulos milites trecenos aeris.* 41, 13, 5. *Quinquagena et singula jugera et semisses agri in singulos dati sunt.* Et §. 7. *Militibus in singulos quini deni denarii dati.* 42, 4, 5. *Diviserunt dena jugera in singulos.* cap. 31, 2. *Binas legiones singulis consulibus.* Et postea, *Quina millia et duceni equites darentur in singulas legiones.* Et, *Sena millia peditum scribi jussa, equites treceni aequaliter in singulas legiones.* 43, 12, 4. *Ut in singulas Romanas legiones ne plus sena millia peditum, treceni equites essent.* 45, 34, 2. *Denos principes ex singulis evocavit civitatibus.* c. 43, 7. *Militibus in singulos quadragenos quinos denarios dedit.* Interdum etiam Colum. aliique ita loquuntur, quorum testimonia non congero. Ex his patet, nos audiendos etiam esse Lov. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. τὸ *singulis* neglegentes. Praeterea *essent* legunt Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertner. et edd. ante Aldum, qui *esset* emendavit. Tum *dimitterentur* Mead. 1. Sed v. ad cap. 32. 8.

§. 12. *Eos primum, qui emerita stipendia habebant*] *eos primo, quod* Mead. 1. *eos primo, qui* Lovel. 2. et Harl. Videri posset, legendum *eos primos, qui.* V. ad 34, 14, 6. Hos autem, et qui sequuntur, haud dubie dimissos censet Perizon. in Animadv. Histor. 6. pag. 229. ut veteres praetores comitarentur ad triumphum, qui utrique magno Patrum consensu decretus est c. 42.

§. 1. *C. Decimii praetoris morte*] *C. Decimi* cod. Mog. omaes-

C. Valerius flamen Dialis et Q. Fulvius Flaccus (is,
quia aedilis curulis designatus erat, sine toga can-
dida, sed maxima ex omnibus contentione) petebant.
certamenque ei cum flamine erat. et postquam pri- 3
mo aequare, mox superare etiam est visus, pars tri-
bunorum plebis negare, rationem ejus habendam
esse, quod duos simul unus magistratus, praesertim 4
curules, neque capere posset, nec gerere: pars le-

que mei, praeter Lovel. 5. qui cum edd. antt. *C. Decii* dedit: cui lectioni *C. Decimi* ed. Mog. *C. Decimii* Frob. anno 1531. substituerunt. Eadem varietas mox in iisdem codd. obcurrit §. 7. V. ad cap. 32, 14.

§. 2. *Cn. Sicinius et L. Pupius*] Pall. et vet. ed. *Sicilnius*. GEBHARD. *Sitilinus* Voss. *Siluius* Lov. 2. Harl. et Mead. 1 *Sicilius* Gaertn. et Hearnii L. 1. *Sicilinus* Lov. 1.4.5. Mead. 2. et edd. princ. *Sicilius* aliae. Frob. anno 1535. *Sicinius* reposuit. quomodo Gelenius infra ad cap. 45, 2. legendum monuit. *Marci* praenomen ei tribuit Lovel. 6. Vide ad 7, 12, 1. Tum *Pupilus* Hearnii L. 1. *Puppius* Lov. 5. omnesque edd. usque ad Jac. Gronov. qui, altera litera *p* extrita, *Pupius* dedit. V. hoc lib. ad cap. 45, 2.

C. Valerius flamen Dialis] *C. Valerium Flaccum* A. V. IↃXLIV. a P. Licinio pontifice maximo captum fuisse, scribit Livius 27, 8. aedilem curulem anno IↃLIV. factum fuisse 31, 50. Inter illum annum et hunc quum anni XV intersint, verosimile est, hunc *C. Valerium* alium a superiore esse. DUK.

§. 3. *Certamenque ei cum flamine erat*] Addunt Pall. et vet. ed. *cum flamine Diale*. GEBH. Similiter Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. Mead. ambo, Hearnii L. 1. et edd. vett. pro quo Ascens. anno 1513. *cum flamine Diali* legendum conjecit, quod Moguntini receperunt. Et ita est in Gaertn. Sed Froben. anno 1535. additam vocem expunxit, quae neque in Lov. 6. neque in Harl. exstitisse videtur. Mox *etiam superare* Lov. 6. τὸ *etiam* deest in Lovel. 5. et edd. ante Aldum, qui *superare etiam*, consentientibus omnibus reliquis, vulgari curavit.

Negare, rationem ejus habendam esse] *Rationem habere alicujus*, in petitione magistratuum, nihil aliud esse opinor, quam cum ad magistratus petitionem admittere, nec comitiis excludere. Qui autem comitia habebat, eorum, quorum ratio habebatur, quibusque petere licebat, nomen accipiebat, et de eorum nomine tribus vel centurias in suffragium mittebat. Livius mox hoc cap. *L. Porcius consul primo in ea sententia esse, ne nomen ejus acciperet*. Et iterum, *Haud dubius praetor esset, si consul accipere nomen vellet*. TURNEB. 27. Advers. 32. Supra 4, 7, 7. *Principes plebis ea comitia malebant, quibus non haberetur ratio sui*. 8, 15, 9. *Q. Publilius Philo praetor primum de plebe, adversante Sulpicio consule, qui negabat, rationem ejus se habiturum, est factus*. ubi vide Sigon.

§. 4. *Quod duos simul unus ma-*

gibus eum solvi aequum censere, ut, quem vellet,
5 praetorem creandi populo poteſtas fieret. L. Porcius consul primo in ea sententia eſſe, ne nomen
6 ejus acciperet. deinde, ut ex auctoritate senatus idem faceret, convocatis Patribus, *referre se ad eos*, dixit, *quod nec jure ullo, nec exemplo tolerabili liberae civitatis aedilis curulis designatus praeturam peteret, sibi, nisi quid aliud iis videretur, in animo eſſe, e lege comitia*
7 *habere.* Patres censuerunt, uti L. Porcius consul cum Q. Fulvio ageret, ne inpedimento eſſet, quo minus comitia praetoris in locum C. Decimii subro-
8 gandi e lege haberentur. Agenti consuli ex senatus consulto respondit Flaccus, *nihil, quod se indignum eſſet, facturum.* Medio responso spem ad voluntatem interpretantibus fecerat, ceſſurum Patrum auctori-
9 tati eſſe. Comitiis acrius etiam, quam ante, petebat, criminando, extorqueri sibi a consule et sena-

giſtratus] *quod simul unus magiſtratus* Lov. 1. *quod simul duos magiſtratus* Lovel. 6. *quod simul duos unus magiſtratus* Gaertner. *quod simul duo unus magiſtratus* Voſſ. V. ad 35, 21, 5. Reliqui tamen omnes *duos* tuentur. Mox *neque capere posset, neque gerere* Lov. 2. 6. et Gaertn. atque ita etiam Cl. Crevierius edidit; nullam autem mutatae lectionis cauſſam subscripsit. Sed vide ad 9, 9, 14. Dein *quem vellent* Voſſ. V. ad 10, 13, 11. Ceteri codd. ſtant pro vulgato.

§. 6. *Convocatis Patribus, referre se ad eos, dixit*] *partibus*, literis trajectis, Mead. 1. V. ad 4, 60, 3. Adde viros doctos ad Suet. Aug. 12. Clariſſ. Crevierius, si vulgatum displiceret, conjecit *referre se de eo, quod.* Mox *liberae*, et deinde *iis* deeſt in Lovel. 6. Tum *lege comitia habere* sine praepositione exhibet Lovel. 1.

§. 7. *Patres censuerunt*, etc. *quo minus comitia*] Omnia haec perperam desunt in Voſſ. et Lov. 1. Paullo poſt in voce *Decimii* similis obcurrit varietas ac modo notata eſt §. 1. Tum *ex lege* Lov. 2. Insuper *haberent* Lov. 2. Harl. et Mead. 2. V. ad 10, 10, 1.

§. 8. *Nihil, quod se indignum esset*] *nihil quidem se, quod indignum eſſet* Voſſ. Lov. 1. 2. 6. Harl. et Gaertn. *nihil quidem se indignum eſſet* Mead. 1. In sequentibus *Medio ad voluntatem responso interpretantibus fecerat spem* Gaertn. *Medio responso ad voluntatem in-*

tu populi Romani beneficium, et invidiam geminati honoris fieri; tamquam non adpareret, ubi designatus praetor esset, extemplo aedilitate se abdicaturum. Consul, quum et pertinaciam petentis crescere, et 10
favorem populi magis magisque in eum inclinari cerneret, dimissis comitiis, senatum vocavit. censuerunt frequentes, *quoniam Flaccum auctoritas Patrum nihil movisset, ad populum cum Flacco agendum.* Concione 11
advocata, quum egisset consul; ne tum quidem de sententia motus, gratias populo Romano egit, *quod tanto studio, quotiescumque declarandae voluntatis potestas facta esset, praetorem se voluisset facere. Ea sibi* 12
studia civium suorum destituere non in animo esse. Haec vero tam obstinata vox tantum ei favorem accendit, ut haud dubius praetor esset, si consul accipere nomen vellet. Ingens certamen tribunis, et inter se 13
ipsos, et cum consule, fuit: donec senatus a con-

terpretantibus fecerat spem Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et edd. ante Aldum, qui auctoritate cod. Mog. vocabula in eum ordinem digessit, quem nunc obtinent.

§. 9. *Extorqueri sibi a consule et senatu*] *et ab senatu* Lov. 5. et edd. principes. Livium ita saepe loqui, vidimus ad 6, 28, 6. Frobenius, ultimo loco expuncta praepositione, anno 1535. *et senatu* dedit, concinentibus reliquis Mss.; quibus invitis nihil mutandum censeo. Mox *invidiam fieri geminati honoris* Lov. 1. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 10. *Quum et pertinaciam petentis crescere, et favorem populi magis magisque*] Pall. *Consul, quum pertinaciam petentis crescere, favorem populi magis magisque in eum inclinari cerneret.* GEBH. Similiter Harl. et Mead. ambo.

§. 11. *Quod tanto studio*, etc. *praetorem se voluisset facere*] *quod ante studio* Voss. et Lov. 1. *quod omni studio* Lov. 6. *quod cum tanto studio* Lov. 2. Harl. et Mead. 1. Supra 8, 25, 12. *Cogitaret populus Romanus potius, cum quanto studio periculoque reditum in amicitiam suam esset.* V. ad 38, 18, 7. Alii tamen codices vulgatum tuentur. Pronomen *se* deest in Lov. 2.

§. 12. *Tantum ei favorem accendit*] Ita Moguntini se in cod. suo reperisse professi sunt: quod deinde Frob. anno 1535. adscivit. Superiores dederunt *tantum ei favoris*, concinentibus Voss. Lov.

14 sule est habitus, decretumque: *quoniam, praetoris subrogandi comitia ne legibus fierent, pertinacia Q. Flacci et prava studia hominum inpedirent, senatum censere,*
15 *satis praetorum esse: P. Cornelius utramque in urbe jurisdictionem haberet, Apollinique ludos faceret.*

1 XL. His comitiis prudentia et virtute senatus sublatis, alia majoris certaminis, quo et majore de re, et inter plures potentioresque viros, sunt exor-
2 ta. Censuram summa contentione petebant L. Valerius Flaccus, P. et L. Scipiones, Cn. Manlius Vul-
3 so, L. Furius Purpureo, patricii: plebeji autem, M. Porcius Cato, M. Fulvius Nobilior, Ti. et M. Sempronii, Longus et Tuditanus. sed omnes patricios plebejosque nobilissimarum familiarum M. Por-

1. 5. 6. Gaertn. Sed reliqui, nisi eorum excerpta nos fallunt, stant cum Moguntino. Paullo ante *esse in animo* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. In sequentibus *nomen accipere* Lovel. 5. et ed. Camp.

§. 13. *Ingens certamen tribunis, et inter se ipsos, et cum consule, fuit*] Lego *inter se ipsis.* J. FR. GRON. *inter se ipsos* omnes codd. V. ergo ad 2, 19, 5. *tribunis inter se ipsos et consulem fuit* Lov. 2. et Harl. *et cum consulibus* Mead. 2. quod et voluisse videtur scriba Lov. 4. qui obvio errore dedit *et cum consulis.* Sed recte *cum consule*, illo nempe, qui comitia consuli subrogando habiturus erat. Mox *habitus est* Voss. et Gaertn. Dein §. seq. *prava hominum studia* Lov. 2.

§. 15. *Apollinique ludos faceret*] Hoc praetoris urbani erat. Supra 25, 12. et 27, 23. DUKER. V. Noris. ad Cenotaph. Pis. Diss. 2. cap. 6. pag. 137.

§. 1. *Quo et majore de re, et inter plures potentioresque*] Non nego, abesse posse verbum substantivum; facile tamen propter similitudinem verborum *de re et* excidere, et scriptum esse potuit *quo et majore de re erat, et inter plures.* Sed haec tantum suspicio est. DUK. Nonnihil hanc conjecturam adjuvare videtur, quod *majore decreto et inter plures* legant Lov. 1. 6. et Voss. Praeterea *plures potioresque* Lov. 2. Harl. et Mead. 1. Similiter *potissimus* et *potentissimus* librarios commutasse, vidimus ad 8, 34, 6.

§. 2. *Cn. Manlius Volsco*] *Vulso* ex tab. Cap. SIGON. *Volsco* in sola exstat ed. Basil. anni 1554. operarum errore, quum priores legant *Volso*, quod et in scriptis superest. *Vulso* Sigonius. V. ad 22, 35, 1. Perperam *M. Manlius* vocatur in Lov. 6. V. ad 7, 12, 1.

L. Furius Purpurio] *Purpureo*

eius longe anteibat. In hoc viro tanta vis animi 4
ingeniique fuit, ut, quocumque loco natus esset,
fortunam sibi ipse facturus fuisse videretur. Nulla
ars, neque privatae, neque publicae rei gerendae,
ei defuit. Urbanas rusticasque res pariter callebat.
Ad summos honores alios scientia juris, alios elo- 5
quentia, alios gloria militaris provexit. huic versati-
le ingenium sic pariter ad omnia fuit, ut natum ad
id unum diceres, quodcumque ageret. In bello ma- 6
nu fortissimus, multisque insignibus clarus pugnis.
idem, postquam ad magnos honores pervenit, sum-
mus imperator: idem in pace, si jus consuleres,
peritissimus; si caussa oranda esset, eloquentissimus.
nec is tantum, cujus lingua vivo eo viguerit, monu- 7

ex tab. Cap. SIGON. V. ad 27, 2, 10. Praenomen *L.* quod in scriptis nostris, Hearnii L. 1. et priscis edd. deerat, Moguntini ex cod. suo adjecerunt.

§. 3. *T. et M. Sempronii, Longus et Tuditanus*] *Ti. et M. Sempronii* ex tab. Cap. SIGON. Praenomen *Ti.* vel *Tiberius* passim in *T.* sive *Titus* a librariis mutatum est. V. ad 40, 44, 12. Et quidem in eodem hoc Ti. Sempronio Longo. V. ad 34, 42, 3. Hic tamen *Tiberius* vocatur in Mstis, et primis edd. Moguntini demum ex cod. suo perperam *T. et M. Sempronii* substituerunt. Mox *longe* in solo deest Lov. 6.

§. 4. *Fortunam sibi ipse facturus fuisse videretur*] Verbum *fuisse* deest in scriptis et edd. vett. Id primus Aldus ex cod. Mog. addidit. Mox τὸ *ei* non adparet in Mead. 1. Dein *colebat*, pro *callebat*, legunt Lov. 2. 6. et Voss. *calebat* Lov. 1. V. ad 35, 26, 10.

§. 5. *Provexit. Huic versatile ingenium*] Pall. *versabile*. GEBH. Similiter Voss. Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. 1. et Gaertn. Praeterea *pervexit* Harl. Similiter variarunt librarii supra 37, 45, 2. V. ad 9, 10, 7. Mox *natum ad unum* Harl. Praeterea §. seq. *et ad in pace* Lov. 4. et Mead. 1. *et idem in pace* Voss. Lov. 1. 2. 5. 6. Harl. Mead. 2. Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. ante Frobenium, qui anno 1535. copulam omisit.

§. 7. *Nec ita tantum, ut cujus lingua eo vivo viguerit*] Hae particulae *ita*, *ut* non leguntur in vetustis exemplaribus. GELEN. Libri omnes *nec ista tantum*. GEBHARD. *nec ista tantum, cujus lingua* Voss. Lov. 1. 4. 5. Harl. Mead. 1. et edd. principes: in qua lectione quum nihil aliud peccatum sit, quam quod duae priores literae vocis *tantum* perperam repetitae sint in fine praecedentis, id non animadvertentes scri-

mentum eloquentiae nullum exstet: vivit immo vigetque eloquentia ejus, sacrata scriptis omnis generis.
8 Orationes et pro se multae, et pro aliis, et in alios. nam non solum accusando, sed etiam causam dicendo, fatigavit inimicos. Simultates nimio
9 plures et exercuerunt eum, et ipse exercuit eas. neo facile dixeris, utrum magis presserit eum nobilitas,

bae Lov. 2. 6. et Gaertn. dederunt *nec ista tantum ejus lingua*; atqui editioni Venetae anni 1495. praefuerunt, aliique *nec ista tantum, ut cujus lingua.* Moguntini deinde monuere, se in membranis suis invenisse *nec is tantum*, hinc Frob. anno 1535. excudit *nec is tantum, cujus lingua.* Gronovius postea in prima notarum editione, quum *nec ejus tantum, cujus* in Barberin. et Petav. *nec ista tantum ejus* in Naudean. invenisset, cum Gelenio legendum censuit *nec tantum cujus.* At recte curis repetitis nullam hujus conjecturae mentionem fecit. Supra 33, 45, 4. *Eam rem esse rati, quae maturata dilatave non tam magni momenti ad summam rem populi Romani esset.* Cic. 5. ad Fam. 12. *Neque enim tuis es, qui, quid sis, nescias.* Nepos Agesil. 5. *Se enim eum esse dixit, qui ad officium peccantes redire cogeret.* Justin. 5, 6. *Sed neque is miles erat, qui nomen Atheniensium tueretur; neque eae vires, quibus vincere consuerat.* V. Gronov. ad Senec. 7. de Benef. 24. et Bentl. ad Hor. 1. Sat. 9, 55. Dein τὸ *eo* deest in Voss. et Gaertner. Tum *viguit* legunt Voss. Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Quum datum fuisset *vig'it*, scribae additam notam perperam omiserunt. V. infra hoc cap. §. 11. 12. et ad 40, 14, 11.

Monumentum eloquentiae nullum exstet] *monimentum* Lov. 4. et 6. *molimentum* Harl. Tum *ut nullum exstet* Lov. 2. et 6. *multum exstet* Harl. Vox *nullum* deest in Voss. et Gaertn.

Vivit immo vigetque] Quanto melius *vivit immo vivetque.* Omen immortalitatis aeternaeque famae. TAN. FAB. Ita certe Cic. de Amic. 27. *Mihi quidem Scipio, quamquam est subito ereptus, vivit tamen, semperque vivet.* Vellej. Pat. 2, 66. *Vivit vivetque per omnium seculorum memoriam.* Plinius lib. 2. Ep. 1. *Vivit enim vivetque semper, atque etiam latius in memoria hominum et sermone versabitur.* Eadem forma *est eritque* Livius dixit 5, 27. 28, 28. et 31, 29. *manet et semper manebit* Cic. 1. de Legib. 1. *viget vigebitque* Seneca Consol. ad Marc. 1. At libri scripti nihil hic mutant, nisi quod solus Harlej. *vivit, immo viget eloquentia ejus* sine copula legat. Nihil igitur mutandum, praesertim quum Livius ita etiam supra loquatur 25, 38, 8. *Vivunt vigentque fama rerum gestarum.* ubi recte Gronov. vulgatum contra Lipsium, pariter *vivunt viventque* emendantem, tuetur. *Vivere* et *vigere* saepe Cic. junxit. Ita 2. de Nat. Deor. 33. *Arte naturae vivunt et vigent.* 3, 14. *In omni natura rerum id vivere, id vigere, quod caleat.* 1. de Divin. 30. *Viget autem et vivit animus.* Recte etiam Doujatius vulgatum tuetur; qui *vivit* ad praecedens *vivo eo* referendum

m ille agitaverit nobilitatem. Asperi procul dubio 10
nimi, et linguae acerbae, et inmodice liberae fuit:
ed invicti a cupiditatibus animi, et rigidae innocen-
tiae; contemtor gratiae, divitiarum. In parsimonia, 11
in patientia laboris, periculi, ferrei prope corporis
animique; quem ne senectus quidem, quae solvit
omnia, fregerit. Qui sextum et octogesimum annum 12

monet, *viget* ad superius *viguerit*. Mox *sacratas scriptas* Lov. 4. Harl. et Mead. ambo. *Secratis scriptis* Voss. *sacratis scriptis* Lovel. 1. 6. et Gaertn.

§. 9. *Simultates nimio plures et exercuerunt eum, et ipse exercuit eas*] Indignam Livio σύνϑεσιν arbitror. Lego: *et eas ipse exercuit*. TAN. FABER. Pro superfluo elido τὸ *eas*. J. FR. GRON. *Simultates immo plures* Mead. 1. errore ex ductuum similitudine nato. Supra 1, 2, 3. *Nimio plus, quam satis tutum esset adcolis, rem Trojanam crescere ratus*. 2, 37, 4. *Nimio plus, quam velim, nostrorum ingenia sunt mobilia*. Praeterea *et exercuerunt, et ipse exercuit eas* Harl.

§. 10. *Invicti cupiditatibus animi et rigidae innocentiae*] Libri nostri *invicti a cupiditatibus animi, rigidae innocentiae*. GEBH. *invicti a cupiditatibus* omnes scripti nostri, et typis excusi usque ad Frob. qui anno 1535. praepositionem omisit, exemplum ejus sequentibus ceteris editoribus, donec Jac. Gronovius eamdem restitueret. Supra 33, 11, 7. *Donis regiis inminere credebant invicti ab ea cupiditate animi virum*. Flor. 2, 14. *Invictusque a veris regibus ab illo imaginario et scenico rege superatur*. ubi vide interpretes. Copulam deinde *et* omittunt Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Mox *contemtor gloriae* ed. Ven. anni 1498. et Mediol. anni 1505. quod Ascens. anno 1513. in margine ostentavit. V. ad 9, 18, 19. Sed *gratiae*, quod in codd. omnibus exstat, unice verum est. Potentiorum enim gratiam Cato contemsit, non vero gloriam suam.

§. 11. *In parsimonia, in patientia laboris periculique, ferrei prope corporis*] Libri nostri *in patientia labori, periculi, ferrei prope corporis*. GEBH. *contemtor gratiae, divitiarum parsimonia* Lov. 1. 2. 6. et Gaertn. *contemtor gratiae, divitiarum, parsimonie* Voss. Sed praepositio *in* intercepta est ab ultima litera vocis praecedentis. V. ad 10, 13, 3. *parsimonia, patientia, et laboris et periculi* Gaertn. Sed elegans et Livio sollemnis est illa repetitio praepositionis *in*, omissa etiam copulativa. Supra 2, 49, 1. *Vejens bellum in privatam curam, in privata arma versum*. 3, 19, 7. *Quum hostes in arce, in Capitolio essent*. 22, 39, 13. *Hannibal contra in aliena, in hostili est terra*. 9, 9, 18. *In haec saeviant, in haec ferrum, in haec iras acuant*. 24, 8, 2. *Quum in hoc bello, in hoc hoste numquam ab ullo duce sine ingenti nostra clade erratum sit*. 27, 5, 4. *Omnes in urbes, in agros suos reductos*. Tum *et laboris periculi* Voss. *laboris et periculi* Lov. 2. et 6. *laboris, periculi* Lovel. 1. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. ante Ascens. qui

agens caussam dixerit, ipse pro se oraverit, scripseritque: nonagesimo anno Ser. Galbam ad populi adduxerit judicium.

anno 1513. *laboris periculique* dedit; quod in nullo mihi codd. obvium fuit, et hinc veterem lectionem revocavi. Mox *quidem* deest in Lov. 1. et Voss. V. ad 44, 36, 9. Hinc *frangeret* iidem Lov. 1. et Voss. cum Lov. 6. *fregit* Lov. 2. Vide ad §. 7.

§. 12. *Ipse pro se oraverit, scripseritque*] *oravit, scripsitque* Harl. *scripsitque* etiam Lov. 1. et 6. Sed praecessit *dixerit*, et sequitur *adduxerit*. Vide igitur ad §. 7. Paullo ante *Quin sextum* Lov. 2. 4. 5. Harl. et Mead. ambo.

Scripseritque nonagesimo anno. Sergium Galbam] Cicero in Laelio [cap. 3.] mentionem faciens dialogi de Senectute, sub persona Laelii ita aït: *Ut memini Catonem uno anno, antequam mortuus est, mecum et cum Scipione disserere.* Porro ille annus, eodem authore, erat consulibus L. Quintio Flaminio, M. Acilio Balbo, nostra supputatione ab urbe condita ıↄciv. quo tempore Cato annum quartum ac octogesimum agebat, ut apud eundem ipse Cato in eodem de Senectute dialogo fatetur paullo post, ubi de Nestore [cap. 10.] Quapropter si posteriore anno mortuus est, ut Laelius affirmat, non excessit quintum ac octogesimum annum, cum hic nonagesimo anno scripsisse memoretur. Sed diversum tradidisse authores apparet. Quod si ullus in his numeris suspectus est, in Laelio videtur emendandus, legendumque aut *sexto*, aut *septimo anno*, *antequam mortuus est*. Quanquam lectoris judicio haec committo: nobis ideo annotata, ut occasionem studiosis daremus et emendandi authores, et judicandi diligentius. Nec hoc quoque planum est, quo Catonis anno Livius voluerit Sergium Galbam (qui Servius Sulpicius Galba vere nominabatur) ab ipso Catone in judicium ductum: nisi si quis distinguat post *scripseritque*, et *nonagesimo anno* referat ad sequentia. Vide Florum [auctorem Epitomes Livianae] lib. 49. ac confer tempora, videbisque, non omnino frivolam hanc nostram dubitationem. GLAR. *Servium* lege, quod est praenomen Sulpiciorum Galbarum. Sic Plutarchus [in Caton. maj. pag. 345.] Σέρβιον Γάλβα κατηγόρησεν ἐννενήκοντα γεγονὼς ἔτη. Cicero tamen ab utroque dissentit, quippe ex cujus verbis eliciatur ex lib. de Senectute, Catonem non amplius, quam LXXXIV. annos vixisse. siquidem natus est anno postquam Q. Fabius Maximus primum consul fuit, mortuus Manlio et Censorino consulibus. Malim ego librarii erratum, quam Livii, siquidem apud eum, qui scripsit de Viris Illustr. [cap. 47.] est, *Galbam octogenarius accusavit*. ut *octogesimo* hic etiam sit legendum. neque enim vitium est apud Ciceronem, ut censet Glareanus. „†. Glareanus satis luculenter ea de re „disserit: haec cur non potius „referuntur, quam livido dente „carpuntur? „†. SIGON. Dissensum Livii et Ciceronis optime observarunt Glareanus et Sigonius. Cato anno ante natus est, quam consul primum fuit Q. Fabius Maximus. Cic. de Senect. 4. Fabius autem primum consul fuit, secundum Fast. Capit. A. V. ıↄxx. ergo Cato natus est A. V. ıↄxix. Sermonem de Senectute habitum a Catone fingit Cicero

XLI. Hunc, sicut omni vita, tum petentem pre- 1
mebat nobilitas: coïerantque (praeter L. Flaccum, qui collega in consulatu fuerat) candidati omnes ad

T. Flaminino et M'. Acilio consulibus, de Senect. cap. 5. Ergo A. V. ɪↃᴄɪɪɪ. et quidem eo tempore Cato agebat quartum annum et octogesimum. Cic. de Senect. cap. 10. Differuit autem de senectute anno ante, quam mortuus eſt. Cic. de Amic. 3. Hinc colligitur, Ciceronem ſtatuiſſe, Catonem mortuum eſſe annos quinque et octoginta natum, A. V. ɪↃᴄɪᴠ, eodem autem anno ipsum Ser. Galbam ad populum accusaſſe, refert in Clar. Orat. 20. quod ipsum anno nonagesimo aetatis feciſſe, hic Livius adfirmat. Non ideo tamen vel cum Glareano Ciceronem, vel cum Sigonio Livium emendandum arbitror. Non Cic. de Amic. cap. 3. quia non ibi tantum Catonem annos quinque et octoginta natum e vita ceſſiſſe innuit, sed idem etiam aperte scribit in lib. de Clar. Orat. cap. 20. Non Livium in his verbis, quia primo in illis codices nihil mutant. Deinde quia Livius jam modo *annum* vitae Catonis *sextum et octogesimum* memoravit; quae et ipsa verba, in quibus itidem nihil variant scripti, ex sententia Sigonii mutanda forent, ne Livius a Cicerone diſſentiret. Tandem, quia non tantum Livii sententia probatur teſtimonio Plut. a Sigonio laudati, sed etiam Valer. Max. qui 8, 7, 1. refert, Catonem, sextum et octogesimum annum agentem, ab inimicis capitali crimine accusatum, suam cauſſam egiſſe; quam diſtinguit a defensione ejus pro Hispania, in ipso diutiſſime actae vitae fine disertiſſimi oratoris Galbae accusationi opposita. Praeterea licet hic cum Sigonio *octogesimo*, pro *nonagesimo*, legamus, nondum diſſensus inter Cic. et Liv. sublatus erit. Ita enim Livius tradet, Catonem Ser. Galbam octogesimo anno aetatis accusaſſe; Cicero autem de Clar. Orat. 20. quum annos quinque et octoginta natus eſſet. Puto igitur re vera eos diſſentire, quia diversos annales secuti sunt.

§. 1. *Hunc, sicut omni vita, ita tum petentem premebat nobilitas. coïerant apud praetorem L. Flaccum*] Legendum *consenserantque praeter L. Flaccum*. GELEN. L. Valerius Flaccus, Catonis in consulatu collega, hoc anno non fuit praetor, neque videtur alicui subrogatus. Itaque lego *apud competitorem L. Flaccum*. Quidam locum ita emendarunt: *consenserantque praeter L. Flaccum*. GLAREAN. Vet. lib. habent *coïerantque*, et *ad dejiciendum honore eum*. Miror autem, Gelenium, pro *coïerant*, *consenserant* reposuiſſe, cum *coïre* in hac re proprium verbum sit, unde *coïtiones* appellatae. Sic Paedianus in Toga cand. [in argumento orat.] *Coïerant ambo, ut Ciceronem consulatu dejicerent;* quo de dicendi genere supra etiam diximus. *Coïre* συμφρονεῖν vocat Plutarchus in Catone [pag. 345.] Si igitur praeter L. Flaccum candidati reliqui coïerant, profecto recte Plutarchus, qui competitores septem Catonis fuiſſe aït [ibid.] quod Glareanus non vidit, qui *apud competitorem L. Flaccum* legit. SIGON. Lectio scripta praefert, *ita tum praesentem premebat nobilitas cogerant a populo praeter L. Flaccum*, longe sane diversa a vulgo. Emendo, *ita tum prensantem premebat nobilitas: coïerant propalam praeter*. Nam *pren-*

2 dejiciendum honore eum; non solum ut ipsi poti[...] adipiscerentur, nec quia indignabantur novum ho[...]minem censorem videre; sed etiam quod tristem cen[...]suram, periculosamque multorum famae, et ab laes[...]
3 a plerisque, et laedendi cupido, exspectabant. E[...] enim tum quoque minitabundus petebat, *refragan[...]*

sare et *coïre* propria hujus rei verba. LIPS. 5. Epist. Lect. 20. Pro *consenserantque* legendum *coierantque*: quod verbum et proprium hic habet domicilium, et in omnibus melioribus libris veteribus reperitur, uti Sigonius monuit, ita et elegantissimus Lipsius confirmavit in Epistolicis, hoc amplius addens, quum in scripto suo codice invenerit *ita tum praesentem* etc. legendum etiam videri *ita tum prensantem*. quod item verbum unice unicum, et eum maxime proprium hic est. MOD. Libri nostri omnes *Hunc, sicut omni vita, ita tum presentem premebat nobilitas. coïerant apud praetorem L. Flaccum.* GEBHARD. Gelenius fecit *consenserantque*. Sed recte Sigonius reduxit *coïerantque*, ut plane scripti nostri cum veteribus editis. Petavianus quoque *praesentem* ἀντὶ τοῦ *petentem* cum codice Lipsii: unde bene ille *prensantem*. Sed etiam Lipsianus codex: *coëgerat a populo praeter L. Flaccum.* Unde conjicit *coïerant propalam praeter*. In quo puto doctissimum virum falli. nam Barb. *coïerant L. Flaccum apud praetorem, qui collega.* Naudaeanus: *coëgerant apud praetorem L. Flaccum.* Pet. et veteres editi: *coïerant apud praetorem L. Flaccum.* Vossianus *Hunc, sicut omni vita, tum praesentem premebat nobilitas, coëgerant. ap. preter. L. Flaccum.* Vides, unde orta sint et *a populo*, et *apud:* unde *praetorem*. Integrum est: *Hunc, sicut omni vita, tum prensantem premebat nobilita[s]. Coïerant autem praeter L. Fla[c]cum.* Nam illud quoque sciendu[m] τὸ *ita*, quod Aldina et deince[ps] vulgatae addunt, neque scripto[s] neque quemquam ab Andrea a[d] Moguntinos habere. Et solent [o]mittere post brevem protasin ve[]teres. Sic lib. 34, 9, 10. *Quan[] sicut minoribus viribus, pari cole[]bant fide.* J. FR. GRON. Livi[us] non raro *ita* omittere solet p[ost] *sicut*. Vide 4, 27. 24, 33. 25, 18. 29, 8. et alibi. DUK. Vocula[m] *ita* Aldum in scriptis reperisse credo, quia mihi etiam in Lov. 5. obvia fuit. Quum tamen in nullo praeterea obcurrerit, repetitam esse credo ex ultimis literis vocis praecedentis. Tum *p̄itam* Lov. 6. et Hearnii L. 1. *p̄sentem* Lov. 1. et 4. *presentem* Mead. ambo. *petentem* Lov. 2. 5. Mead. 1. in margine, et Gaertn. Lipsianum *prensantem* verum puto, cujus glossema est *petentem:* vel quum *pr̄santem* scriptum fuisset, id facillime in *praesentem* mutari potuit. In contextum tamen recipere ausus non sum, ut Gronov. anno 1665. fecit; sed, donec codicis fide firmetur, *petentem* revocavi. Hinc *cogerant a ppl'o L. Flaccum* Lovel. 1. *venerant apud praetorem L. Flaccum* Lovel. 2. Harlej. et Mead. 1. in margine. *coëgerant apud praetorem L. Flaccum* Lov. 2. in margine. *coëgerant Appio praetore L. Flaccum* Lov. 6. *cogerat aput p. lutium Flaccum* Hearnii L. 1. *coïerant apud praetorem L. Flaccum* Lovel. 4. 5.

qui liberam et fortem censuram timerent, crimi-
ndo. et simul L. Valerio suffragabatur. *Illo uno* 4
*lega castigare se nova flagitia, et priscos mores revo-
 posse.* His accensi homines, adversa nobilitate,
 M. Porcium modo censorem fecerunt, sed et-
 collegam ei L. Valerium Flaccum adjecerunt.

d. ambo, et Gaertn. *coierant* m in Oxoniensi N. esse, Hear- testatur. Id autem in hac re prium est verbum. V. ad 3, 9. Mox *ad dedendum honorem* . et Lov. 1. *ad petendum ho-* Lov. 6. *ad dejiciendum ho-* Harl. Mead. ambo, Lov. t Gaertn. *ad dejiciendum ho-*, omisso τῷ *eum*, Lov. 2. Et Frob. anno 1535. edidit; sed nomen, quod Lov. 5. et prio- edd. servant, recte Sigon. vocavit. Liv. 38, 35, 1. *Quum Aemilium Lepidum inimicum, quoque anno petentem, dejecis-*. Ubi vide.

§. 2. *Sed etiam quod tristem cen- ram, periculosamque multorum mae*] *Tò etiam* exsulat a Lov. et Mead. 1. Saepe *non solum*, , pro *non solum*, *sed etiam* u- rpari a Livio, vidimus ad 2, , 1. ubi in similibus plurium integerrimorum Mstorum au- oritate standum dixi; qui quum e fient a vulgato, id etiam non utandum censeo. Dein *quia tri-* Lov. 2. et Harl. Voculas il- s passim a librariis confundi, ictum est ad 38, 36, 4. Id tamen ar hic fecerint, propriam hanc aussam habuisse videntur, quod portere putarint, post *quia*, uod hic praecessit, inferri non *od*, sed *quia*. Id tamen Livius aepissime neglexit. 6, 41, 4. *Et uia interposita nocte a conten- ione pugnae remiserant animos, et uod nec in acie ancipiti usquam certaverant proelio*. 6, 15, 6. *Sive quod et ipse in parte praedae sis, sive quia vanum indicium est*. 7, 24, 3. *Et quia iterum fessis sub- eunda dimicatio erat, et quod consul cesserat parumper ex acie*. 34, 23, 8. *Insimulavit fraudis Ro- manos, quod Chalcidem et Deme- triadem praesidiis tenerent, postre- mo quia remanendi in Graecia Nabin caussam facerent*. 43, 21, 8. *Magis quia manere non poterat, quam quod tolerabilis aut via, aut tempestas esset*. 45, 19, 11. *Ne- que eo solum, quia tantas prae- sentes ejus opes cernat, sed quod haud ambiguum, propediem regna- turum eum, esset*. Similiter Livi- um post *non quo*, adhibuit *sed quia* supra 28, 27, 2. Praeterea *periculosamque aemulorum famae* Lov. 6. Mox *ab laeso*, omissa co- pula *et*, Lov. 5. et edd. vett. Eam addidit Aldus; eamdemque ser- vant reliqui codd. V. ad 2, 44, 3.

§. 3. *Tum quoque mutabundus pe- tebat*] Etsi omnia sic haberent exemplaria, visum est tamen *mi- nitabundus* reponere, quod Ca- toni convenit: et de eodem su- pra *a multis laeso et laedendi cupi- do*. SABELL. Codices omnes *mi- nitabundus*, nisi quod *mirabun- dus* sit in Lov. 1. *minabundus* in Lov. 6. Ex editis *immutabundus* habent Rom. anni 1472. et Parm. *imitabundus* Tarv. utraque. De verbo *minitari* v. ad 2, 12, 12.

§. 4. *Adversa nobilitate, non M. Porcium modo censorem fecerunt, sed etiam collegam ei L. Valerium Flaccum*] *aversa nobilitate* Lovel.

5 Secundum comitia censorum consules praetores[que] in provincias profecti sunt, praeter Q. Naevi[um,] quem quatuor non minus menses, priusquam [in] Sardiniam iret, quaestiones veneficii, quarum [ma]gnam partem extra urbem per municipia concilia[bu]laque habuit, quia ita aptius visum erat, tenuer[unt.]
6 Si Antiati Valerio credere libet, ad duo homin[um] millia damnavit. Et L. Postumius praetor, cui T[a-]

5. et edd. vett. pro quo recte A-scens. anno 1513. emendavit *adversa*. Consentiunt reliqui Msti. Recte. V. ad 21, 63, 3. Voces illas saepe a scribis confundi, vidimus ad 2, 31, 6. Dein τὸ *fecerunt* perperam omittitur in Lovel. 5. Harl. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. Tum *etiam* exsulat a Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Mead. utroque, Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. primis. Aldus deinceps adscivit. Vide ad §. 2. Praeterea pronomen *ei* deest in Lov. 2. et Harl. praenomen *L.* in Voss. et Gaertn. cognomen *Flaccum* in Mead. 2. Paullo ante *priscos revocare mores* omnes scripti, et typis inpressi ante Froben. qui anno 1531. ordinem dictionum inmutavit.

§. 5. *Secundum comitia censorum consules praetoresque in provincias profecti sunt*] *Post comitia censorum* Hearnii L. 1. quod ex interpretis expositione natum existimo. Alibi ita scribae lapsi sunt. V. ad 8, 10, 9. 9, 29, 2. et aliis locis. *Secundum* autem pro post saepe Livius adhibuit. V. ad 24, 10, 11. Verbum autem *sunt* exsulat a Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. utroque, et edd. vett. Primus id recepit Aldus. Mox *Q. Menium* Voss. Lov. 2. et Gaertn. *Q. Naevum* Lov. 1. et 6. Deinde *quia ita visum esset*, *retinuerunt* Gaertn.

§. 6. *Ad duo hominum mi[llia] damnavit*] *ad multa millia ho[mi]num* Lovel. 1. *ad VII^m. homi[num]* Lov. 6. *ad duo millia hominum* vel. 2. 4. Harl. Mead. ambo[;] Gaertn. Voces *duo millia* de[sunt] in Voss. et Hearnii N. in utro[que] tamen relicta est lacuna. Ad[pa]ret, per notas scriptum fuisse ꟾ ꟾ ꟾ *hominum:* eas autem n[on] adsecuti librarii omiserunt. [Vi]de ad cap. seq. §. 3.

Et L. Postumius praetor, cui T[a]rentum provincia evenerat] Pr[aepositio] vocula deest in Lov. 2. Sed e[a] videntur intercepisse ultimae [lit]terae vocis praecedentis. V. [ad] 9, 41, 10. Tum *provincia ven[erat]* Lovel. 5. Hearnii L. 1. et ed[d.] priscae. Moguntini ex cod. [Msto] recte probarunt *provincia eve[ne]rat*, quod in reliquis meis [su]perest, nisi quod *provinciæ*, [id] est *provinciae*, *venerat*, male in vo[]ces suas distributis literis, ol[im] continua serie scribi solit[um] praeferat Lov. 1. V. ad 9, 12, 1[] 5, 12, 6. Ceterum Postumius an[no] praecedenti praetor creatus e[st] supra cap. 23. eoque tempore Tarentum provinciam habuit cap. 29. Quum autem Livius praetorum hujus anni in provincias profectorum mentioni nunc subjiciat, *et L. Postumius praetor*, qu[i] non praetor hoc anno, sed propraetor erat, quod errori et confusioni caussam daturum Livius

tum provincia evenerat, magnas paſtorum conjurationes vindicavit, et reliquias Bacchanalium quaeſtionis cum omni exsecutus eſt cura. multos, qui aut 7 citati non adfuerant, aut vades deseruerant, in ea regione Italiae latentes, partim noxios judicavit, partim comprehensos Romam ad senatum misit. in carcerem omnes a P. Cornelio conjecti sunt.

XLII. In Hispania ulteriore, fractis proximo bel- 1

orare non poterat, hinc Cl. rizon. Differt. 1. de Praetorio 33. locum mendae suspectum et, et *propraetor* legendum set. Codices tamen nihil mut, nisi quod ex Lov. 1. notavideam *Poſtumius p. r.* Sed v. Duker. ad 23, 40, 1.

Reliquias Bacchanalium quaeſtio] Ultima vox deeſt in Gaert. r. *reliquas Bacchanalium quaeſtiones* legit Harlej. neque aliter Voſſ. nisi quod tamen servet *quaeſtionis*. Utrumque dicitur vel *quaeſtio*, vel *quaeſtiones Bacchanalium*. rius supra cap. 14, 6. *Quaeſtionem deinde de Bacchanalibus sacrisque nocturnis extra ordinem consulibus mandant.* cap. 16, 12. *natus quaeſtionem extra ordinem ea re mihi collegaeque meo mandavit.* lib. 40, 19, 9. *L. Duronio praetori adjecta de Bacchanalibus quaeſtio eſt.* Poſterius supra c, 20, *Quaeſtionibus suae regionis perfectis.* Eodem cap. §. 4. *Consules dum ipsi quaeſtionibus impediebantur.* Et §. 4. *Perfectis quaeſtionibus, prior Q. Marcius in Ligures Apuanos eſt profectus.* Hoc cap. §. 5. *Quem quatuor non minus menses quaeſtiones veneficii tenuerunt.*

Cum omni exsecutus eſt cura] *cum cura exsecutus eſt* Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. vett. de qua locutione v. ad 27, 24, 8. At *omni exsecutus eſt cura* Gaertner. *cum omni exsecutus eſt cura* Aldus edidit, quod et apud me in Voſſ. et Lov. 6. superfuit. Ita *cum magna cura* Livius dixit 32, 5, 8. *cum intentiore cura* 39, 2, 4. *cum singulari cura* 39, 14, 5.

§. 7. *Qui aut citati non adfuerant, aut vades deseruerant*] *Vadem deserere* reus dicitur, qui sponsori suo in re capitali deeſt, nec ad cauſſam dicendam praeſto eſt, ut vadis fidem liberet. TURNEB. 27. Advers. 32. V. Briſſon. de Verb. Sign. in voc. *Deserere vadimonium*. Ceterum *qui citati* Voſſ. Mead. 1. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Gaertner. et vett. edd. *qui civitati* corrupte Mead. 2. et Harl. Voculam *aut* priori loco Moguntini auspicio membranarum suarum addiderunt.

In carcerem omnes a P. Cornelio conjecti sunt] *in carcere* Voſſ. Lovel. 1. 4. 5. Mead. uterque, et Gaertn. Similiter priscae edd. praeferunt supra 6, 16, 4. quidam codices *conjicere in cuſtodia* infra 40, 28, 7. *conjicere in vinculis* MSti apud Sall. in Catil. 42, 3. ubi videndus Cortius. Contra *includere in carcerem* supra 38, 59, 10. ubi vide. At *in carcerem conjicere* eſt infra 45, 43, 9. *Ceteri captivi Romae in carcerem conjecti.*

§. 1. *In citeriore A. Terentius in Sueſſetanis*] *et in citeriore* Voſſ. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et typis excusi ante

lo Lusitanis, quietae res fuerunt. In citeriore
Terentius in Suessetanis oppidum Corbionem vi
et operibus expugnavit, captivos vendidit: qu
2 deinde hiberna et citerior provincia habuit. Vet
praetores, C. Calpurnius Piso et L. Quinctius, Ro
redierunt. utrique magno Patrum consensu triu
3 phus est decretus. Prior C. Calpurnius de Lusita
et Celtiberis triumphavit. coronas aureas tulit oct
4 ginta tres, et duodecim millia pondo argenti. P

Frob. qui anno 1535. *τὸ et* omisit. Deinde *Chayus Terentius* Lovel. 5. et ed. Camp. *C.* vel *G. Terentius* reliquae edd. pro quo Aldus ex cod. Mog. *A. Terentius* admisit. Vide ad cap. 32, 14. Tum *Suesatanis* Lov. 2. *Suesetanis* Lov. 6. et Gaertn. Doujatius nullos in Hispania *Suessetanos* fuisse contendit supra 25, 34, 6. et hinc eo loco primum *Sedetanorum* scribendum conjecit; postea tamen, eam conjecturam sponte rejiciens, quia *Suessetani* et *Sedetani* tamquam populi diversi memorantur, legendum existimat *Vescitanorum*. Nunc vero hic *Suessetanos* pro *Sedetanis* poni putat, et *Corbionem* esse, quae ab aliis *Urbiaca* vocatur. At vide, quae ad d. l. notantur. Paullo ante *quietae res fuerant* codd. nostri, et edd. antt. *fuerunt* substituit Frobenius anno 1535.

Quieta deinde hiberna in citeriore provincia habuit] Vetus scriptura *et citerior provincia habuit.* GELEN. Recte. Omnes tamen codd. nostri lectionem, quam Gelenius rejecit, pertinaciter tuentur. Sed *in citeriore* praecessit. Mox §. seq. *Patrum magno consensu* Voss. Lovel. 1. 6. et Gaertn. *magno consensu Patrum* Harl. Supra 33, 37, 9. *Triumphusque ei magno consensu Patrum est decretus.* Sed reliqui ordinem vocab rum receptum servant. Prae ea *τὰ est decretus* desunt in V *decretus est* legit Gaertn.

§.3. *Coronas aureas tulit LXX et duodecim pondo argenti*] S ptura vetus *XII. M. pondo arg ti.* GELEN. Paullo ante [ad c 29.] testati sumus, hos ac si les locos nobis suspectos e Nam nimis nudus hic est tri phus, et Crispini etiam nullo s su. *Tantundem*, inquit, *au quantum argenti, in eo trium translatum.* at quantum auri, ho enim vero omissum est: quod in aliis accidisse, mihi fit ve simile. Quidam pro *LXXIII.* l gunt *LXXXIII.* et *XII. M. pond* Item *tantundem auri atque arge ti.* ut Crispini summa referat ad Calpurnii, quae praecedit summam. GLAR. *tulit LXXII* vel *septuaginta tres* omnes cod nostri, et edd. vett. *tulit LX* Hearnii N. in cujus L. 1. omni a vocibus *septuaginta tres* us que ad *tantumdem* deerant. *tuli LXXXIII* Aldus edidit auctoritate cod. Mog. Deinde *et X.* ve *decem pondo argenti* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. 1. Gaertn. et edd. vett. neque aliter Hearnii N. nisi quod insuper ignoret voculam *et.* Moguntini se *et XII. pondo argenti* in cod. suo repe-

os post dies L. Quinctius Crispinus ex iisdem Lu-
sitanis Celtiberisque triumphavit. tantumdem auri
atque argenti in eo triumpho translatum. Censores, 5
M. Porcius et L. Valerius, metu mixta exspectatio-
ne, senatum legerunt: septem moverunt senatu. ex
quibus unum insignem et nobilitate et honoribus, L.
Quinctium Flamininum consularem. Patrum memo- 6
ria institutum fertur, ut censores motis senatu ad-
scriberent notas. Catonis et aliae quidem acerbae

esse testantur, Aldusque id in contextum recepit; pro quo rescripsit Gelenius *et XII. M. pondo argenti* emendavit, et Frob. anno 1535. edidit. *et decem millia pondo argenti* legit Mead. 1. In codd. plerisque numeri millenarii nota *M* vel ∞ omissa est, quod, quid ea indicaretur, librarii non intelligerent. Eodem modo saepe peccarunt. V. ad 21, 17, 3. 27, 26, 6 c. 30, 2. c. 32, 9. 28, 3, 3. 34, 10, 7. 36, 40, 12. 38, 25, 8. 39, 29, 6. 40, 30, 4. cap. 32, 7. et alibi.

§. 4. *Tantumdem auri atque argenti in eo triumpho translatum*] Recte sic legitur. membranis tamen placet *in eo triumpho praelatum.* Verum non semper illis sua constat ratio. MOD. Pall. et vet. ed. *tantumdem auri, quantum argenti.* GEBH. *tantumdem auri X. pondo, quantum argenti* Hearnii L. 1. *tantumdem auri, quantum argenti* codd. nostri, et edd. ante Froben. qui anno 1535. ex cod. Mog. id, quod nunc vulgo editur, probavit. Vide Glarean. ad §. praec. Deinde *praelatum*, quod ex cod. Mog. memorat Modius, et rejicit, damnare non audeo. Quum enim *transferre* in hac re Livio frequens sit, ut videbimus ad 45, 43, 4. id in *praeferre* mutaturus non videtur librarius optimi cod. nisi ita scriptum in exemplari, quod secutus est, invenisset. Interdum etiam Livius eodem modo locutus est. Supra 4, 10, 7. *Consul triumphans in urbem redit, Cloelio duce Volscorum ante currum acto, praelatisque spoliis.* 31, 49, 3. *Neque captivi ulli ante currum ducti, neque spolia praelata.* Paullo ante *ex iisd m Lusitanis et Celtiberis* Lov. 2. Harl. et Gaertn. quod ex §. praec. adsumtum est. *ex iisdem Lusitanis Celtiberis* Lov. 4. 6. et Mead. uterque.

§. 5. *Senatum legerunt: septem moverunt senatu*] *Senatum legere* dicuntur censores, cum senatorum nomina in senatu legunt: quorum enim nomina non legebant, *praeteriti* dicebantur: quosdam et senatu movebant. TURNEB. 27. Adv. 32. *septem moverunt a senatu* Mead. 2. Similiter peccarunt librarii infra cap. 52, 2. et olim apud Frontin. 4, 1, 32. ubi vide viros doctos; qui observant, *movere senatu* sollemnem esse scriptoribus locutionem, cui numquam praepositio *a* addi solet. Obcurrit apud Liv. non tantum verbis sequentibus, ubi tamen lectioni controversia moveri potest, ut videbimus; sed etiam 23, 23. 42, 10. aliisque locis.

orationes exſtant in eos, quos aut senatorio lo[...]
mo-

Septem moverunt senatu. ex quibus unum etc. *Flamininum consularem*] Plutarchus sic vertit (in Caton. pag. 345.) Ἐξέβαλε τῆς βουλῆς ἄλλους τε συχνοὺς, καὶ Λεύκιον Κοΐντιον, ὕπατον μὲν ἑπτὰ πρότερον ἐνιαυτοῖς. SIG.

§. 6. *Patrum memoria inſtitutum fertur, ut censores motis senatu adscriberent notas*] Notis indicabatur, cur senatu moti forent. TURNEB. 27. Advers. 32. *Notas* cum Lipsio de Magiſtr. Pop. Rom. c. 18. et Turnebo accipio causas, cur senatu moti eſſent. Has *patrum memoria* senatu motis a censoribus adscribi coepiſſe, dicit Livius; quum antea nihil aliud, quam eos in recitando senatu praeterire, non adscripta causa, solerent. Exemplum senatoris poſt Catonis aetatem cum causa subscripta senatu moti eſt in Asconio ad fragmenta orationis Cicer. in toga candida de C. Antonio, quem censores *senatu moverunt, causasque subscripserunt, quod socios diripuerit, quod judicium recusarit, quod propter aeris alieni magnitudinem praedia manciparit, bonaque sua in poteſtate non haberet.* Sunt, qui putent, hujus moris initium a Catone ortum fuiſſe. Sed horum sententiam ideo non probare poſſum, quod mihi parum verosimile videtur, Livium, si Cato in censura ejus rei auctor fuiſſet, dicturum fuiſſe *patrum memoria inſtitutum ferri*, quod ducentis annis, aut plus eo, antequam haec scribebat, inſtitutum fuerat. Non eſt quidem definitio certi temporis in verbis *patrum memoria*; sed Latini scriptores de tam longi temporis intervallo ita loqui non solent. Suet. Claud. c. 16. *majorum*, non patrum, *temporibus* factum dicit, quod ante ce[...] tum annos factum fuerat. Cic[e]ro pro Fontej. cap. 7. *noſtra* [...] *patrum memoria* de annis septua[...]ginta. et poſt redit. ad Quir. [...] 3. *veſtra patrumque memoria*, [...] annis triginta. Similiter *apud pa*[...]*tres noſtros* 3. de Offic. 2. de an[...]nis paullo plus octoginta, et pr[o] Muren. 36. de annis nondum se[...]ptuaginta. Itaque ante Lipsi[us] tempus, quo hoc primum in[...]tutum eſt, non definit; sed, h[...] veteris inſtituti fuiſſe, auctorit[a]te Livii scribit. Mihi senten[tia] hujus loci haec eſſe videtur: qu[...]tum nondum mos erat senatu mo[...]tis causas notarum adscribere, [...] in recitando senatu e sola praeter[...]itione nominum eo moti eſſe in[...]telligebantur, Catonem nihil quidem ex antiquo more mutaſſe[,] sed, quod eos graviore animadversione dignos judicarat, flagitia illorum publice nota eſſe voluiſſe, eaque acerbis orationi[...]bus pro concione palam feciſſe. DUK. Sententiam eorum, qui morem notas adscribendi nominibus senatu motorum tempore Catonis incepiſſe exiſtimant, nuper etiam amplexus eſt Nic. Hier. Gundlingius Gundlingianorum part. 16. pag. 67. et seq. Credit autem originem ejus rei tribuendam eſſe legi, quae corrupte *Ovinia tribunicia* vocatur Feſto in voc. *Praeteriti; qua sanctum eſt, ut censores ex omni ordine optimum quemque curiatim senatu* (an forte legendum *in senatum?*) *legerent.* Id autem commode fieri non potuiſſe, nisi simul censores adnotarint, cur hunc dignum, illum indignum habuerint, qui in ordinem senatorium adsciceretur. A Catone id etiam observatum, verisimile ei videbatur ex verbis Cornel. Nep. quo au-

movit, aut quibus equos ademit: longe gravissima 7
in L. Quinctium oratio est, qua si accusator ante no-

pore in vita Caton. cap. 2. Ca- censor factus *in complures no- biles animadvertit, et multas res novas in edictum addidit, qua luxuria reprimeretur.* Immo pla- cere probari verbis Gellii 4, 20. referentis, censorem intempesti- ve lascivientem in aerarios retu- lisse, *caussamque hanc joci scurrilis apud se dicti subscri- psisse.* Censorem enim, cujus nomen Gellius siluit, Catonem fuisse, confiare ex Cic. 2. de O- rat. 64. Quum tamen *Ovinae tri- bunicias* mentio alibi non repe- riatur, apud Festum pro *Ovinia* legendum putat *Orchia*, vel *Or- bia, Fannia;* eas enim leges tri- bunicias esse, alteram haud diu post alteram latam; et quidem Orchium tempore Catonis vixis- se, et in tribunatu plebis, ter- tio post anno, quam Cato cen- suram gesserat, legem hanc tu- lisse, quae numerum convivarum praescribebat. Vide Macrob. 2. Saturn. 13. Verum, quia Cato ante hanc legem latam censuram gessit, arbitratur, inter plura nova, quae Cato censor egit, eum etiam senatu motorum no- minibus notas subscripsisse; mox- que insecutam legem Orchiam severitatem hanc Catonis probas- se, ac jussisse, ut optimus quis- que in senatum legeretur, reli- qui cum nota et subscriptione se- natu moverentur. Sententiam hanc late ac diligentius ut refel- lam, instituti ratio non patitur. Caput petam, ac breviter dicam, emendationem, quam in loco Festi proposuit, omni funda- mento destitui. Si enim ob u- nam hanc caussam (aliam Gudlin- gius non adfert) mendo laborare existimandus est, quod nemo scri- ptorum veterum, praeter Festum, *Oviniae tribuniciae* meminerit, ea- dem ratione multas leges Roma- nas, cuicumque libebit, nobis eripiendi potestas dabitur, qui- bus nullus antea controversiam movere in animum induxit. Ac- cedit, gentem *Oviniam*, unde *ple- biscitum Ovinium* nomen habet, Romae haud ignotam fuisse. Cer- te Varro 2. de Re rust. 1, 10. inter gentes Romanas, quae a minori pecore adpellationem sor- titae sunt, memorat *Oviniam.* Eamdem etiam postea sub impe- ratoribus floruisse, ex Glandor- pii Onomast. constat. Credo ita- que locum Festi sanum et inte- grum esse, neque Gundlingii in- tempestiva conjectura indigere. Quod ad rem ipsam, de qua ibi Festus agit, adtinet; puto, jus senatum legendi post reges exa- ctos pertinuisse ad consules, vel tribunos militum consulari po- testate, idque ad censores mox, postquam primum instituti sunt, non fuisse translatum. Censores enim creatos esse Livius refert lib. 4, 8. *quod in populo per mul- tos annos incenso neque differri cen- sus poterat, neque consulibus, quum tot populorum bella imminerent, o- perae erat id negotium agere.* Cen- sura vero, *a parva hac origine orta, deinde tanto incremento aucta est, ut morum disciplinaeque Romanae penes eam regimen, sena- tus equitumque centuriae, decoris dedecorisque discrimen sub ditione ejus magistratus essent.* Nam *Pa- tres, quamquam rem parvam, ta- men laeti accepere, id, quod eve- nit, futurum rati, ut mox opes eorum, qui praeessent, ipsi honori jus maje- statemque adjicerent.* Et hinc an- no V. cccxix. secundum par cen- sorum C. Furius et M. Geganius, Mam. Aemilio dictatori irati, quod lege lata constituerat, ne censura, quae quinquennalis erat,

tam, non censor post notam, usus esset, retine Quinctium in senatu ne frater quidem T. Quincti
8 si tum censor esset, potuisset. Inter cetera obje ei, Philippum Poenum, carum ac nobile scortu

plus quam annua et semestris foret, eum non in legendo senatu praeterierunt, id enim juris nondum censurae competebat, sed tribu moverunt, octuplicatoque censu aerarium fecerunt, apud Liv. 4, 24. quin et jus senatum legendi adhuc penes consules et tribunos consulares fuit, postquam plebeji aditum in curiam nacti sunt. Nam, teste Festo voce *Praeteriti*, *post exactos reges*, *consules et tribuni militum consulari potestate conjunctissimos sibi quosque patriciorum*, *et deinde plebejorum legebant*. Hoc jure quum consules et tribuni consulares non nisi conjunctissimos legendo abuterentur, *Ovinia tribunicia*, teste Festo ibid. *intervenit*, *qua sanctum est*, *ut censores ex omni ordine optimum quemque curiatim in senatum legerent*. Quo anno Ovinia haec lata fuerit, definire nequeo. Antiquior tamen fuit Ap. Claudii et C. Plautii censura. Nam, teste Livio 9, 46. *forensis factio Ap. Claudii censurâ vires nacta* est, *qui senatum primus libertinorum filiis lectis inquinaverat*. Lata igitur esse debet inter annum V. cccxix. quo C. Furius et M. Geganius censores fuere, et ccccxli. quo Ap. Claudius et C. Plautius censuram obtinuerunt. Adserta vulgata lectione in loco Festi, aliquid lege Orchia de censoribus cautum, eosve jussos esse senatu motis notas adscribere, ex nullo veterum testimonio constabit. Locus Nepotis nihil ad notas senatu motis additas, sed tantum pertinet ad edictum Catonis, quo luxuriam, quae suo tempore, post regem Antiochum devictum et bellum a Cn. Manlio Vulsone in A gestum, invalescebat, diligenti quam fecerant priores censor repressit, et hinc multas res n vas edicto suo addere nec habuit. Similia edicta censor memorant Plinius 13. Hist. N 3. lib. 14, 14. et Sueton. in Cl Rhetor. cap. 1. Speciosius arg mentum duxit ex Gellii 4, Verum dicendum est, vel Liv um errasse, qui *Patrum mem ria institutum* refert, *ut censor motis senatu adscriberent not* vel Gellium, qui, quod pos usu receptum fuisse noverat, e iam tempore Catonis obtinuis putavit. Certe Cl. Dukerus rec ostendit, Livium, inter cujus a tatem et censuram Catonis t anni intercesserunt, de eo, quod tempore censoris Catonis inv luit, dicere non posse, id *Patrum memoria institutum* fuisse. Eadem locutione utitur 25, 6, 3. (* *avorum memoria* Liv. 2 60, 11.) *Patrum memoria*, *qui capti a Pyrrho ad Heracleam erant*, *adversus Pyrrhum ipsum pugnantes satisfecerunt*. Inter annum autem ccccLXXIII. quo Romani a Pyrrho ad Heracleam victi sunt, et annum IↃXLI. quo habitam orationem Livius loc. laud. tradit, tantum elapsi sunt anni LXVIII. Similiter 36, 7, 10. *Adversus unum populum*, *patrum certe aetate ne uni quidem Epirotarum regi parem*, *geretis bellum*. Inter annum autem ccccLXXII, quo *incepit* bellum cum rege Pyrrho, et annum IↃLXII, quo Hannibal ea verba dixit, effluxerunt anni nonaginta: verum is jam eo tempore senex erat, utpote qui triginta septem annis antea Roma-

ab Roma in Galliam provinciam spe ingentium donorum perductum. eum puerum, per lasciviam quum 9 cavillaretur, exprobrare consuli persaepe solitum, quod sub ipsum spectaculum gladiatorium abductus

sis bellum Punicum secundum inferre coeperat. Errorem itaque potius a Gellio, quam a Livio, commissum credo, et adsentior viris doctis, qui, ut motis senatu notae adscriberentur, non tempore Catonis, sed diu postea, institutum fuisse existimant. Id vero jam obtinuisse anno V. ɪↄclxxxiii. quo Gellius et Lentulus censores erant, constat ex loco Asconii a Dukero laudato: at anno sexagesimo vel septuagesimo postea Livius historiam edidisse videtur. Hinc, si circa censuram Gellii et Lentuli adscriptio notae invaluit, recte Livius dicere potuit, id *institutum esse patrum memoria.*

Motis senatu adscriberent notas] *moti e senatu* Voss. *motis ex senatu* Lov. 6. *motis e senatu* Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertner. Hearnii L. 1. omnesque typis descripti ante Curionem, qui primus praepositionem omisit. *de senatu movere* dixit Cic. pro Cluent. 43. *emovere senatu* Livius 45, 15, 8. Ceteroquin *movere senatu, tribu* Livius dicere solitus est. Mox *quos senatorio*, omissa media particula *aut*, Gaertn.

§. 7. *Gravissima in L. Quinctium oratio est*] Ultima vox abest a Lovel. 2. Harl. et Mead. 1. Qua omissa, oratio pendet a praecedenti *exstant*. At reliqui codd. eam servant.

Retinere Quinctium in senatu] *L. Quinctium* Voss. Lovel. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertner. Hearnii L. 1. et edd. vett. Primus Frob. praenomen omisit. Praepositio insuper *in* deest in Voss. et Lovel. 1. Ea vero elisa est ab ultima litera vocis praecedentis. V. ad 10, 13, 3. Supra 3, 39, 4. *Nec nominis homines tum pertaesos esse; quippe quod sacris etiam ut sollemne retentum sit.* Mox *T. Quinctius, cum censor esset* Lovel. 1. 6. et Voss.

§. 9. *Per lasciviam quum cavillaretur*] Praepositio *per* constanter exsulat ab omnibus scriptis nostris, et edd. antiquioribus; quam primus addidit Ascens. anno 1513. Sed *lascivia quum cavillaretur* legunt Lov. 2. 5. et ed. Camp. Tum *cavillaret* Harl. V. ad 10, 10, 1.

Sub ipsum spectaculum gladiatorum abductus ab Roma] Vet. lib. *gladiatorium*. SIGON. *gladiatorum* in solis erat Lovel. 2. 6. et Harl. neque typis descripti ita habuerunt ante edd. Mediol. anni 1480. et Tarvisinas. Reliqui Msti cum edd. Camp. Rom. anni 1472. et Parm. legunt *gladiatorium*. Eadem varietas obcurrit mox §. 11. supra 28, 21, 1. 31, 50, 4. et apud Val. Max. 2, 4, 7. ubi videndi viri docti. Eodem modo pro *dictatorium* scribae nonnulli dederunt *dictatorum* supra 6, 39, 7. Apud nostrum infra 41, 20. etiamnum editur *gladiatorum munus.*

Ut obsequium amatori jactaret] Ex meo cod. scribo *venditaret*. LIPS. 5. Epist. quaest. 29. Mavult doctiss. Lipsius, ut in libro suo membranaceo exstare profitetur, *ut obsequium amatori venditaret.* quod ego eo lubentius etiam recipio, quia video in antiqua editione Moguntina legi *ut obsequi-*

ab Roma esset, ut obsequium amatori venditaret.
10 Forte epulantibus iis, quum jam vino incaluissent, nunciatum in convivio esse, nobilem Bojum cum liberis transfugam venisse; convenire consulem velle,
11 ut ab eo fidem praesens acciperet. Introductum in tabernaculum per interpretem adloqui consulem coepisse. Inter cujus sermonem Quinctius scorto, *Vis tu*, inquit, *quoniam gladiatorium spectaculum reliqui-*
12 *sti, jam hunc Gallum morientem videre?* Et quum is vixdum serio adnuisset, ad nutum scorti consulem stricto gladio, qui super caput pendebat, loquenti

um amatori ei vendicaret. Quae, tametsi vitiosa scriptura, ad rectam tamen inveniendam non nimis caeco facem allucet. MOD. *amatori venditaret* Lipsii codex. nec abeunt Pall. nisi quod divisis vocibus et antiqua ratione scribendi *amator ei venditaret.* Etiam edd. vett. *vendicaret.* recentior *jactaret.* GRUT. Pall. *amator ei venditaret.* vet. ed. *amator ei vindicaret.* GEBH. *amator ei venditaret*, *vendicaret*, vel *vindicaret* omnes scripti nostri, et edd. principes. *amatori ei vendicaret* Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et proximae. *amatori jactaret* Aldus ex cod. Mog. *amatori venditaret* edd. Gruteri, omnesque recentiores. Utraque lectio commodum sensum efficit, et ferri potest. *jactare*, ut mox cap. seq. *Ibi jactantem sese scorto inter cetera retulisse, quam acriter quaestiones exercuisset.* V. Broukhus. ad Propert. 2, 19, 15. et Burm. ad Nason. 4. Trist. 3, 53. *venditare*, ut 3, 35, 5. *Medius inter tribunicios Duilios Iciliosque in foro volitare, per illos se plebi venditare.* 44, 25, 5. *In eo suam operam venditare concilianda gratia magis cupiit.* Cic. de Arusp. resp. 22. *Ea turbat, ut modo se venditet illis.* ubi vide Col. Graev. Justin. 5, 3. *Hanc operam civibus venditabat.* V. ad 38, 42, 11. Licet vero, si utraque lectio ferri potest, eam, pro qua stant membranae Moguntinae, ob codicis illius auctoritatem ac bonitatem, praeferre soleam, hic tamen altera probanda, et *jactaret* ex ejus interpretatione natum videtur.

§. 10. *Nobilem Bojum cum liberis transfugam venisse*] Citat haec verba ex Livio Plutarch. [Cat. majore pag. 346.] Ὁ δὲ Λίβιος αὐτόμολον εἶναι φησὶν Γαλάτην τὸν ἀναιρεθέντα. τὸν δὲ Λεύκιον οὐ δι' ὑπηρέτου κτεῖναι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' αὐτὸν ἰδίᾳ χειρί· καὶ ταῦτα ἐν τῷ λόγῳ γεγράφθαι Κάτωνος. Idem scribit in Flaminino [pag. 379.] SIGON. Mox vocabulum *praesens* non adparet in Harl.

§. 11. *Jam hunc Gallum morientem adspicere*] MS. *morientem videre.* quorum alterum alterius glossema est, ut sexcenties alias. MOD. Pall. *morientem videre.* GEBH. *adspicere* in uno tantum meorum Lov. 5. inveni. Reliqui

stallo caput primum percussisse, deinde fugienti, fidemque populi Romani, atque eorum, qui aderant, imploranti, latus transfodisse.

XLIII. Valerius Antias, ut qui nec Catonis ora- 1
tionem legisset, et fabulae tantum sine auctore editae credidisset, aliud argumentum, simile tamen et
libidine et crudelitate, peragit. Placentiae famosam 2
mulierem, cujus amore deperiret, in convivium arcessitam scribit. ibi jactantem sese scorto inter cetera retulisse, quam acriter quaestiones exercuisset, et quam multos capitis damnatos in vinculis haberet,

omnes codici Mog. concinentes *videre* substituunt. Ut praeeuntes codices sequamur, verius videtur. Ceterum ordine mutato *jam videre hunc Gallum morientem* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. Paullo ante *gladiatorum spectaculum* Lov. 1. et Gaertn. V. ad §. 9. *munera gladiatorum* dixit Livius 41, 28.

§. 12. *Stricto gladio, qui super caput pendebat*] Nescio, cur inter epulas gladium super caput pendentem habuerit; nisi forte gladius fuit insigne imperii provincialis, ut hasta priscis temporibus potestatis regiae; quam Saulem regem etiam domi secum habuisse, in libris sacris scriptum est. Hastam et gladium insignia fuisse praetorum jus dicentium, illam ad jurisdictionem, hunc ad quaestionem significandam, scribit Sigon. 1. de Judic. 7. de ea re quaero testimonia scriptorum veterum. nam inter insignia praetorum in urbe jus dicentium, vel quaestiones exercentium, de his enim ibi agit Sigonius, gladium fuisse, adhuc nusquam inveni. DUKER.

§. 1. *Et fabulae tantum sine auctore editae credidisset*] Si Valerius fabulae credidit, certe Cicero quoque in Catone [cap. 12.] fabulam narrat; quippe qui eandem ejus rei gestae adfert caussam. Hoc etiam obiter notandum, cum ante septennium L. Flaminius consul, sive proximo deinde anno proconsul, hoc in Gallia facinus commiserit, cur illis censoribus tum non fuit notatus? Titus enim frater biennio post factus est censor, ut non videatur quibusdam locum habere ea apud Ciceronem ratio in Catone, ubi ita inquit: *Tum hic Tito fratre suo censore, qui proximus fuerat, elapsus est. Mihi vero et Flacco neutiquam probari potuit tam flagitiosa et tam perdita libido* etc. Sed sciendum, hoc exemplum esse, censores maxime inito jam magistratu novo senatum legere consuesse: ideoque Flaminium non statim, ut magistratu abiit, e senatu pulsum, sed ad hoc usque tempus impune illi fuisse. quare Ciceronis ratio bene procedit. GLAR. Hujus tamen historiae auctor est Cic. in lib. de Senectute [c. 12.] Quod etiam notavit Plutarchus [in Caton. Maj. 346. et Flaminin. 379.] SIGON. *sine auctoritate* Lo-

3 quos securi percussurus esset. Tum illam infra eum adcubantem negasse, umquam vidisse quemquam securi ferientem, et pervelle id videre. Hic indulgentem amatorem, unum ex illis miseris, adtrahi jus-
4 sum, securi percussisse. Facinus, sive eo modo, quo censor objecit, sive, ut Valerius tradit, commissum est, saevum atque atrox: inter pocula atque

vel. 1. et 6. Tum *condidisset* Harl. sollemni scribarum aberratione. V. ad Livii 1, 44, 2. 7, 30, 19. c. 33, 6. Nic. Heins. ad Nason. 3. Met. 29. et Cel. Burm. ad 5. Fast. 623. Paullo ante *orationem Catonis* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Ceterum ratio Ciceronis, quam Glareanus recte defendit, magis confirmabitur, si cogitemus, non tantum censores in initio honoris senatum legisse; sed etiam, licet quolibet quinquennio novi censores creati sint, attamen honorem censurae tantum annuum ac semestrem fuisse. V. ad 10, 47, 2. quo tempore igitur L. Quinctius ex provincia rediit, non erant in republica censores, qui flagitiosam ac perditam ejus libidinem notare poterant.

Simile tamen et libidine et crudelitate] Prius *et* non comparet in Mstis nostris, et priscis edd. Vide ad 2, 44, 3. Moguntini deinde monuerunt, se in membranis suis invenisse *et libidini et crudelitati*; vulgarunt vero *libidini et crudelitati*. Aldus deinde edidit *et libidine et crudelitate*, quod reliqui servarunt. Mox §. seq. *cujus amore deperierat* cod. Mogunt.

§. 3. *Tum illam infra eum adcubantem*] Lipsius, quia liber opt. *in terra eum*, conjicit *intra*: et sic etiam mallet apud Ciceronem legi lib. 9. Fam. ep. 26. et Sueton. in Calig. 24. Haec dum refero, refutare simul me puta. Quibus tamen major species esset, si non in utroque posteriore loco et τὸ *supra* occurreret. Sallust. [3. Hist. apud Serv. ad Virg. 1. Aen. 698.] *Igitur discubuere, Sertorius inferior in medio, supra L. Fabius Hispaniensis senator ex proscriptis: Antonius in summo, infra scriba Sertorii Versius*, etc. J. FR. GRON. *intra eum* Harlej. et Hearnii L. 1. Ex qua lectione natum est errore librariorum *in terra eum* in Lovel. 1. quod se quoque in optimo libro vidisse, testatur Lipsius ad Tacit. 11. Ann. 2. et in *intra eum* mutabat, quemadmodum etiam locum Sallustii ad partes advocans lib. 3. Antiq. lect. laudat *interior*. Voces *intra* et *infra* saepe in Mstis confundi, vidimus ad 34, 50, 3. Adde viros doctos ad Nason. 3. Trist. 4, 35. Scribae etiam alibi ex *intra* fecerunt *in t'ra*, sive *in terra*. V. ad 25, 7, 4. Sed recte Gronov. hoc loco, et Cel. Burmann. ad Sueton. Calig. 24. vulgatum *infra eum* vindicarunt. Horat. 2. Sat. 8, 18.

— — quis coenantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, nosse laboro.
Summus ego, et prope me Viscus Thurinus, et infra
(Si memini) Varius: cum Servilio Balatrone
Vibidius, quos Maecenas adduxerat umbras:

ulas, ubi libare Diis dapes, ubi bene precari mos et, ad spectaculum scorti procacis, in sinu conlis recubantis, mactatam humanam victimam esse, cruore mensam respersam. In extrema oratione tonis conditio Quinctio fertur, ut, si id factum garet, ceteraque, quae objecisset, sponsione denderet sese: sin fateretur, ignominiane sua quem-

Nomentanus erat super ipsum,
Porcius infra.

Quod hic *infra eum adcubare* dixit, id mox hoc cap. *in sinu consulis recubare* vocabit.

Quemquam securi ferientem, et pervelle id videre] Forte *feriri*. Titulus controv. apud M. Senecam [4. Controv. 25.] *quae ajebat se numquam decollari hominem vidisse.* In ipsa: *Feriatur in foro, omnes videant.* J. FR. GRON. *puelle* pro *puelle*, sive *pervelle*, corrupte Harl. et Mead. 1.

Unum ex damnatis, adtrahi jussum] Vetus scriptura *unum ex illis miseris adtrahi jussum.* GELEN. Libri nostri omnes *unum ex damnatis attrahi jussum.* GEBHARD. Sic quidem [*unum ex illis miseris*] Gelenius: sed nostri omnes scripti cum prius editis, *unum ex damnatis attrahi jussum.* Bassus apud Senecam [lib. 4. Controv. 25.] *quod desiderante tale spectaculum meretrice, plenum carcerem damnatis habuisti.* Cassius ad Ciceronem 15. Fam. 19. *Habet damnatos, quos restituat.* Petronius [cap. 108.] *Mulier damnata, et in toto navigio sola verberanda.* J. FR. GRON. *unum ex damnatis* etiam omnes nostri, Hearnii Oxonn. et Crevierii Victor. quod ex interpretatione lectionis a Gelenio ex Msto restitutae natum puto. Saepe in carcerem conjecti, vel capitis damnati *miseri* vocantur. Manil. 5, 620.

— — *inmitis veniet, poenaeque minister,*
Carceris et duri custos, quo stante superbe
Prostratae jaceant miserorum in limine matres.

In ipsa illa, quam Gronov. laudavit, controversia apud Senec. *E carcere in convivium praetoris, cui stupenti misero meretrix adridet.* Et paullo post: *Submoveri jubet; miserum stare ad praebendas cervices inmotum.* V. ad 40, 14, 2.

§. 4. *Facinus, sive eo modo, quo censor objecit, sive, ut Valerius tradit, commissum est, saevum atque atrox*] Libri nostri omnes: *Facinus atrox, sive eo modo, quo censor obicit, sive, ut Valerius tradit, commissum est.* GEBH. Similiter omnes nostri, nisi quod Lov. 5. cum edd. antiquis *objicit* praeferat. Ita autem datum videtur, quia sequitur *tradit.* Sed v. ad 3, 46, 9. et 29, 27, 5. Lectio, quae nunc exstat, auctoritate cod. Mog. firmatur; cujus auspiciis primus Aldus eam recepit.

Scorti procacis, in sinu consulis recubantis] Recubabat sinu, quia, ut supra dixit, *infra consulem accumbebat.* quo modo de scorto Cytheride aït ad Papirium Cicero [9. ad fam. 26.] *Infra Eutrapelum Cytheris accubuit.* Lecto

quam doliturum censeret, quum ipse, vino et Venere amens, sanguine hominis in convivio lusisset.

1 XLIV. In equitatu recognoscendo L. Scipioni Asiageni ademtus equus. in censibus quoque acci-

enim accubuisse eodem (ut mos erat in tricliniis) significat. SIGON. *in sinum consulis* Lov. 2. et 6. Male. D. Johann. Euang. 13, 23. Ἦν δὲ ἀνακείμενος εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ. Ad quem locum videndus ὁ μακαρίτης Fr. Ad. Lampe, olim collega meus exoptatissimus.

§. 5. *Sin fateretur, ignominiane sua quemquam doliturum censeret*] Perperam libri nostri *qui fateretur*. GEBH. Similiter peccant omnes scripti nostri, et edd. principes. *sin fateretur* jam emendatum erat in ed. Ven. anni 1495. Tum *quemque doliturum* Voss. Harl. Mead. 1. et edd. vett. *quemquam* primus Ascens. vulgavit anno 1513. quod postea se in cod. suo reperisse, Moguntini testati sunt. Paullo ante vox *Quinctio* abest a scriptis nostris, Hearnii L. 1. et priscis excusis, quam Moguntini, praeeunte cod. suo, restituerunt. Quid autem sit *sponsione defendere sese*, vide Hotom. ad Cic. pro Quinct. 8.

Quum ipse, vino et Venere amens, sanguine hominis in convivio lusisset] Pall. uterque *sanguinem hominis in convivio lusisset*. GEBH. Similiter Lov. 4. et Mead. 2. Vox *ipse* deest in Lov. 5. Tum *Venere et vino amens* Lov. 6.

§. 1. *In equitatu recognoscendo L. Scipioni Asiatico ademtus equus*] Legendum esse ex scriptis *L. Scipioni Asiageni*, defendimus Observat. 4, 25. J. FR. GRON. Nota. Supra [29, 37.] ipsi censores consulares equo publico merebant, qui honos sub imperatoribus mansit. *Donatus equo publico* in Inscr. antiquis obcurrit. At Onufrius in Fastis pag. 154. aliter explicat, de his scil. qui ex equestri ordine in senatum lecti erant a censoribus, quod refellitur hoc exemplo Scipionis Asiatici. Sigonius lib. 2. de Jure civium Rom. [c. 3.] pag. 79. *equites* dupliciter sumi ait, primo prout senatoribus opponuntur, secundo prout peditibus. Sed fallitur. Illa enim divisio ordinum recentior fuit, teste Plinio. Valerius 3. cap. 4. Sed vide Sigonium [ibid.] pag. 82. HENR. VALES. De equo publico censorum Livii et Neronis, de quo hic agit Valesius, v. ad 29, 37, 8. DUKER. Lectio, quae olim vulgabatur, *L. Scipioni Asiatico*, vel *Asyatico*, superest in Lov. 2. 5. Harl. et Mead. utroque. *L. Scipioni geni Asya adempta et jus* legit Voss. sed *gigasia* loco τοῦ *geni Asya* pro varia lectione margini adscribitur. *L. Scipione Geniasya adepta et vis* Lovel. 1. *L. Scipioni gimnasia adempta et jus* Lov. 6. *L. Scipioni Asiageni ademptus equus* Lov. 3. 4. et Lov. 2. in margine; nisi quod *ecurius*, pro *equus*, sit in Lov. 4. Voces *Asiageni* etc. *accipiendis* desunt in Gaertn. Juvat huc transcribere codicum, quos Gronov. consuluit, varias lectiones ex ejus Observ. loc. laud. „Scriptae „membranae Cardinalis Barberini, et Alexandri Petavii clare „*L. Scipioni Asiageni*. Sic et unus Florentinus vetustior. Item „Venetus coenobii D. Antonii. „Alter in eadem bibliotheca *Lucio Scipioni geni asya*. Thuanaeus „*L. Scipioni regni asia*. Quae ad-

[ag]endis tristia et aspera in omnes ordines censura [f]uit. Ornamenta et vestem muliebrem et vehicula, 2
[q]uae pluris, quam quindecim millium aeris, essent, [i]n censum referre viatores jussit. item mancipia mi- 3

jungimus, ut appareat, quid librarii proximorum seculorum permiserint sibi, et quibus gradibus longissime tandem a veritate sit recessum." Ex his rite ὁ πάνυ efficit, *L. Scipioni Asiageni* legendum esse, eamque emendationem adstruxit locis Sidon. Apoll. carm. 7. (quod est Panegyr. Aviti) vers. 80. et Diodori Sicul. in Exc. Peiresc. pag. 581. Idem cognomen postea Gellio 4, 18. reddere conatus est; et octo codd. fide Eutropio 4, 4. restituit Cl. Haverkampius. Idem denique cognomen Scipioni viri docti vindicarunt auctoritate nummorum gentis Corneliae; qui tamen quomodo intelligendi sint, non convenit. Nonnulli hanc eorum inscriptionem referunt *L. Scip. Asiag.* quod Augustinus in Famil. Rom. et ex eo Ursin. in Famil. Rom. ex nummis, exponunt *L. Scipio Asiagetes.* Gronovius loc. laud. *L. Scipio Asiagenes;* cujus sententiam probavit Iul. Spanhem. de Praest. et usu numism. Diss. 6. pag. 526. ed. secundae, sive Diss. 10. pag 64. ed. ult. Alii legunt *L. Scip. Asiac.* quod *L. Scipio Asiacus* exponit Pighius in Ann. ad ann. ɪɔʟxɪv. pag. 293. Secundum alios in nummis legitur *L. Scip. Asia. G.* Ita apud Morell. Thes. tom. 1. in variis nummis gentis Corneliae tab. 5. Quod Harduin. ad Plinii 33, 11. pag. 631. exponit *L. Scipio. Asia gemina.* Cujus errorem refellit Cl. Haverk. in Comm. ad Thes. Morell. pag. 130. et, testatus in nummis suis sine medio puncto *Asiag.* legi, eorum, qui *Asiagenes* reddendum censuerunt, sententiae calculum adjecit. Vide etiam Smetii Antiquit. pag. 184. Gronovii igitur emendationem veram judicans, eam in contextu servavi, quia codicum auctoritate nititur. Quae si deesset, nihil mutandum censerem: unde et recte supra editum puto 38, 58. *Ne cognomine fratri cederet, Asiaticum se appellari voluit.* Scipionem enim Romae etiam *Asiaticum* dictum esse, evincunt Fasti Capit. Consul ad ann. ɪɔʟxɪɪɪ. *L. Cornelius. P. F. L. N. Scipio. qui. postea. Asiaticus. appellatus. est.* Mox vocabulum *omnes* deest in Lov. 2.

§. 2. *Quae pluris, quam quindecim millium aeris, essent*] *Aeris gravis* putat Perizon. §. 20. de Aere gravi, e Plutarcho, qui mille quingentas drachmas dicit. DUK. *quae plus quam quindecim* Lov. 2. et Harl. quorum posterior voces *essent, in censum* etc. *millibus aeris* omisit neglegentia scribae ob repetitionem vocis *aeris.* Vide ad 9, 11, 11. In praecedentibus *vestes muliebres* Lov. 2. Harl. et Mead. 1.

In censum referre viatores jussi] *jussit* est in veteribus libris. et id sequens etiam membrum desiderat. SIG. Legimus *in censum deferre juratos.* Et mox, *decies tanto pluris, quam quanti essent.* Quemadmodum multis disputavimus lib. 4. de Pecun. vet. c. 1. ubi hanc Catonis censuram et illustravimus et vindicavimus. J. FR. GRON. *deferre* legendum censet Gronov. quia *deferre in censum* dicebantur cives, bona apud censores profitentes, quum *referre in censum* dicerentur cen-

nora annis viginti, quae post proximum lustrum de- cem millibus aeris, aut eo pluris, venissent, uti e

sores, vel scribae, qui illis adparebant, ex censorum auctoritate, bona civium in tabulis adnotantes. Codd. in ea voce nihil mutant, excepto solo Gaertner. qui legit *ferre*. Solent autem *deferre* et *referre* in Mstis confundi. V. ad 21, 6, 5. *juratos* autem emendat, quia nullum hic *viatorum* erat officium; sed quisque civium bona profiteri apud censores cogeretur, et quidem *jurati* se bona fide patrimonium aestimaturos. Huic conjecturae favent Voss. Lov. 1. 4. 6. Gaertn. et Hearnii L. 1. *juratores* legentes. *jussit* denique constanter omnes Msti nostri, et priscae edd. *jussi* demum dedit Frob. anno 1535.

§. 3. *Decem millibus aeris, aut eo pluris, venissent, uti ea quoque decuplo tanto pluris, quam quanti essent, aestimarentur*] Non est in veteribus *uti ea quoque decuplo*, sed *decem*, ut subintelligas *millibus*. GELEN. Vet. libri habent *X. millibus aeris, aut pluris eo venissent*. Porro autem quod aït Gelenius, subaudiendum esse *millibus*, ut sit: *uti ea quoque decem millibus tanto pluris, quam quanti essent*, non procedit. Est enim intelligendum, et non conjungendum, *decem tanto pluris*, id est, ut aït in hac re exponenda Plutarchus [in Caton. pag. 346.] decuplo pluris, vel decies tanto pluris: ὑποτιμᾶσθαι τὴν ἀξίαν εἰς τὸ δεκαπλάσιον. Sic lib. 1, [36.] dixit *alterum tantum*. Et Plautus in Bacch. [4, 9, 3.] *sexcenta tanta*. et in Trinumm. [2, 4, 129.] *tribus tantis*. Et Livius 42, [12, 10.] *Arma vel tribus tantis exercitibus in armamentaria congessisse*. Nisi quis legere malit *decies tanto pluris*. Quo modo dixit in Verr. [lib. 3, 97.] *qui quies tanto amplius*. ut nota n meri *X*. errorem attulerit. SIG Ex hoc loco videtur colligi, m dum ordinarii tributi ex cen prout is a censoribus aestimat erat, fuisse ternos asses in si gula millia aeris. Nam interdu cogente necessitate, propter a gustias aerarii auctum fuisse stendit Livius 23, 31. 48. et 26, 3 DUK. *aut pluris eo* Voss. Lov. 2. 4. 6. Harlej. Mead. ambo, Gaertn. In posterioribus verb τὸ *quam* deest in Lovel. 1. et 6 quorum posterior insuper *qua to*, pro *quanti*, legit. *uti ea q que X tanto pluris* constanter editiones principes, quod etia Hearne in L. 1. invenit. Primu Ascens. anno 1513. mutavit, *u ea quoque decuplo tanto pluris*. A Frob. anno 1535. *uti ea quoq decem tanto pluris*. Budaeus hun locum laudans lib. 4. de Ass pag. 391. eum ita profert, *uti ea quoque decies pluris, quam quan essent, aestimarentur*. Utrum vero ita ex conjectura legendum censuerit, an vero praeeuntem codicem secutus sit, non monuit. Pighius in Ann. ad ann. IↃLXIX. pag. 311. laudat, *uti ea quoque decuplo pluris, quam quanti essent, aestimarentur*. Hotom. deinde de Re numm. pag. 70. legendum contendit, *uti ea quoque decem aut pluris, quanti quanti emti essent, aestimarentur. et ex his rebus omnibus* etc. Denique Gronov. 4. de Pec. vet. 1. recte probat posteriorem Sigonii conjecturam *ut ea quoque decies tanto pluris, quam quanti essent, aestimarentur. et his rebus omnibus*. Sensum autem Livii esse docet, Catonem jussisse, ut, quum ornamenta, vestis muliebris, et vehicula antea censibus adscribi non solerent, nunc

[e]oque decies tanto pluris, quam quanti essent, ae[sti]marentur; et his rebus omnibus terni in millia ae[ris attribuerentur]

[...]es ea, si pluris, quam quin[que mill]ium millium aeris, essent, ju[ssit] deferrent, et eo nomine ter[nos] aeris in millia in publicum [p]enderent. Qui vero mancipia [vig]inti annis minora post pro[xim]um lustrum decem millibus [ae]ris, aut eo pluris, emissent, [e]o nomine ternos decuplicatos, [s]ive tricenos aeris in singula mil[li]a in publicum darent: recte [i]taque Livium dixisse, in censi[b]us quoque accipiendis tristem [e]t asperam in omnes ordines cen[su]ram fuisse. Ea ergo multa cen[so]ria fuit, ut ratione ornamen[to]rum, vestis muliebris, et ve[h]iculorum, unde olim nihil sol[v]ebatur, nunc, si pluris, quam [q]uindecim millium aeris, essent, [c]onferrentur terni aeris in sin[gu]la millia; servi autem viginti [an]nis minores, qui decem mil[li]bus aeris, aut eo pluris, emti [f]erent, decies tanto pluris aesti[m]arentur, quam quanti essent, [e]orumque nomine itidem terni aeris in singula millia penderen[t]ur: servus igitur decem milli[b]us emtus aestimaretur centum millibus, eoque nomine in pu[b]licum darentur trecenti aeris.

Et his rebus omnibus terni in millia aeris adtribuerentur] *attri[b]uerentur* hoc loco significat tri[b]uti nomine statuerentur. Ergo Cato, deterrere volens homines a luxu, pluris decies delicatam vestem et venusta mancipia, quam quanti vendi possent, aestimavit, et in aeris singula millia ternos asses tributi constituit. BUD. 4. de Asse pag. 391. Hoc obscurum est. Non ita longe ab initio hu[j]us libri [cap. 7.] viceni quini et semisses in millia aeris a quae[s]toribus soluti referuntur. Quan[q]uam haud scio, sintne hi loci comparandi: nam a me in hoc citantur, ut, si quid lectorem juvare queant, occasionem neglexisse non arguamur. GLAR. Dubium habet hunc locum Glareanus; quem tamen nihil vitii continere, ex Plutarcho, qui totam hanc Catonis censuram Graece ex Livio vertit, perspicue intelligi potest. „ †. Glareanus aït, „locum obscurum, non vitio„sum.“ †. Sic enim aït [in vit. Caton. pag. 346.] *Ἠνάγκαζεν ἐσθῆτος, ὀχήματος, κόσμου γυναικείου, σκευῶν τῶν περὶ δίαιταν, ὧν ἑκάστου τὸ τίμημα δραχμὰς χιλίας καὶ πεντακοσίας ὑπερέβαλεν, ὑποτιμᾶσθαι τὴν ἀξίαν εἰς τὸ δεκαπλάσιον, βουλόμενος ἀπὸ μειζόνων τιμημάτων αὐτοῖς μείζονας καὶ τὰς εἰσφορὰς εἶναι, καὶ προσετίμησε τρεῖς χαλκοῦς πρὸς τοῖς χιλίοις.* id est, *Coëgit vestimenta, vehicula, mundum muliebrem, et familiarem supellectilem, si pluris, quam mille et quingentas drachmas, aestimata essent, decuplo pluris aestimari, quod vellet eos, quorum res pluris aestimatae essent, majora etiam tributa conferre. Itaque singulis millibus ternos aeneos attribuit.* Sic supra locutus est in triumpho Vulsonis [39, 7, 5.] *S. C. factum est, ut ex pecunia, quae in triumpho translata esset, stipendium collatum a populo in publicum, quod ejus solutum antea non esset, solveretur. Vicenos quinos et semisses in millia aeris quaestores urbani solverunt.* SIGON. *et his omnibus rebus* Gaertn. Tum *terna in millia aeris attribuerentur* Lov. 4. et Mead. 1. *terna in millia aeris attribuerunt* Voss. et Lov. 1. *trina millia aeris attribuerentur* Lov. 2. *trina in millia aeris attribuerunt* Lov. 6. *tria millia aeris attribuerunt* Gaertn. *tria mil-*

4 ris adtribuerentur. aquam publicam omnem, in pri-
vatum aedificium aut agrum fluentem, ademeru
et, quae in loca publica inaedificata inmolitave pri-
vati habebant, intra dies triginta demoliti sun
5 Opera deinde facienda ex decreta in eam rem pec

lia aeris attribuerentur Harl. et Mead. 2. Ceterum Budaeus in eo sensum Livii non adsecutus est, quod cum referre crediderit, Catonem statuisse, ut etiam ornamenta, vestis muliebris, et vehicula, quae pluris, quam quindecim millium aeris, essent, decies tanto pluris, quam quanti forent, aestimarentur: quod ex verbis Livii colligi nequit.

§. 4. *Quae in loca publica inaedificata inmolitave privati habebant, intra dies triginta demoliti sunt*] *inaedificata* sunt, quae aliquo in loco aedificata sunt: sed cum *in loca* dixit, significavit aedificia e privato in publicum procurrentia, et aliquid loci publici occupantia, Plutarcho teste in Caton. Censor. [pag. 347.] cujus verba sunt: ἀνατρέπων καὶ καταβάλλων, ὅσα προὔβαινεν εἰς τὸ δημόσιον οἰκοδομήματα. *immolita* autem sunt, quae quispiam molitus est. Si quis igitur privatus ante aedes suas in publico podium posuisset, aut maenianum projecisset, eum id demoliri, et diruere, tollereque Cato jubebat. TURN. 1. Advers. 25. *immolitum* est, ut *inaedificatum:* quod aliquo in loco est structum et molitum: quod homines aliquo in loco moliti sunt et exstruxere. TURN. 27. Advers. 31. Ita Turnebus priori loco interpretatur verba Livii e Plutarcho, qui scribit, Catonem ἀνατρέψαι καὶ καταβαλεῖν, ὅσα προὔβαινεν εἰς τὸ δημόσιον οἰκοδομήματα. Cruserius ibi vertit, *quae in publicum projecta aedificia erant.* Et Xylander, *aedificia, quae in publicum prom nerent.* Haec sunt, quae *Maeni na* et *projecta* appellantur; q sola an Plutarchus significare v luerit, mihi non satis liqu nam verba illius etiam de ae ficiis in solo structis et in loc publicum excurrentibus acci possunt. Sed Livius in univers de omnibus, *quae in loco publi inaedificata immolitave erant*, l quitur, sive totum locum pub cum, sive partem illius quis a dificando occupasset. Verum eo potius *in loco publico*, qua *in loca publica*, legendum puto quod illo modo, non hoc, loq solent scriptores Latini. Livi 43, 16, 4. *Parietem in sacra adversus aedes publicas demoli jusserunt, quod publice inaedifica tus esset.* Caesar 2. B. Civ. 16 *Paene inaedificata in muris a nostris moenia videbantur.* Cicero de Harusp. resp. 14. *Quum de domo tua dixero, in qua tamen ita est inaedificatum sacellum.* l. 1. D. Ne quid in loc. publ. *In loco publico praetor prohibet aedificare. Immolitorum* nomine Cujac. 9. Obs. 9. significari dicit, quaecumque circa aedificiorum formam molita sunt, ut c. 4. Legis Mamiliae de limitibus: *ne quis eos limites decumanos obsepito, neve quid in eis immolitum, neve quid ibi positum habeto.* In his *immolitus* passiva forma dicitur, ut *molit*, pro molitur, activa in lege apud Frontin. extremo lib. 2. de Aquaeduct. quod adnotavit Rigaltius in glossis Agrimensoriis. Aquarum publicarum curam ad censores, quum erant, perti-

.., lacus sternendos lapide, detergendasque, qua ..us esset, cloacas; in Aventino et in aliis parti..s, qua nondum erant, faciendas locaverunt. Et 6
..paratim Flaccus molem ad Neptunias aquas, ut ..r populo esset, et viam per Formianum montem.

..isse, docet Frontin. eodem li..o. DUKER. Lipsius lib. 1. E..t. 15. capita quaedam legis Ma..liae primus publici juris fecit; ..p. 4. autem ejus verba lauda..ita legenda conjicit, *neve quid ..eis inolitum, neve quid ibi opsi.. habeto. inolitum*, ab *inolesce..*, ad arbores, *obsitum* ad fru.. pertinere putat, et prius ver..m Livio hoc loco restituens ..endabat *inaedificata*, *inolitave*. ..e verbo *inaedificare* vide ad 1, .., 2. Dein *infra triginta dies* ..ov. 5. et edd. ante Aldum, qui ..ecte, praeeunte cod. Mog. *in..a dies triginta* emendavit. Fir..ant eam lectionem reliqui, qui..s usus sum, MSti. Saepe libra..os ita variasse, vidimus ad 34, .., 3. Idem error eximendus est ..rontino de Aquaed. lib. 1. non ..nge post principium pag. 222. ..d. Keuchen. *Curius intra quin..um diem, quam erat duumvir ..reatus, decessit.* ubi vulgo le..itur *infra quintum diem*. Sed *intra* eodem sensu idem Fron..tin. 2. Strat. 5, 39. *Ipsum eo vul..ere adfecit, quo intra paucos dies exanimaretur.* c. 10, 1. *Complura ..orum corpora intra noctem sepe..lienda curavit.* ubi vide Cl. Ou..dend. Paullo ante *demerunt*, pro *ademerunt*, Voss. Verba haec et..iam aliis locis a scribis commu..tari, vidimus ad 5, 13, 8. Adde ad 24, 18, 6.

§. 5. *Lacus sternendos lapide, tegendasque, qua opus esset, cloacas; in Aventino*] Est in veteribus melius *detergendas cloacas*, quam *tegendas*. GELEN. *tegendasque* perperam servant Lovel. 4. Harl. Mead. 1. et Gaertn. Corruptius, mutata etiam interpunctione, *lacus sternendos lapide tegendosque, qua opus esset; cloacas in Aventino* etc. Voss. Lov. 2. 6. Mead. 2. et edd. principes. *lacus struendus lapide tegendosque* etc. *cloacas in Aventino* Lov. 1. *lacus sternendos lapide contegendosque* etc. *cloacas in Aventino* Lov. 5. Pighius, hunc locum laudans, ita legebat et interpungebat in Ann. ad ann. IↃLXIX. pag. 311. *lacus sternendos lapide, tegendasque qua opus esset cloacas in Aventino; et in aliis partibus, qua nondum erant, faciendas locaverunt.* Minori mutatione legi posset *tergendasque, qua opus esset, cloacas*; nisi Gelenius se *detergendasque* in vett. membranis reperisse testatus esset. An hi intelligendi sunt censores Flaccus et Cato? quos cloacas neglectas purgandas et reficiendas mille talentis locasse refert Dion. Halic. 3. Ant. pag. 200. Certe ad Agrippam referri nequit, quem similiter cloacas expurgasse, et per eas in Tiberim subvectum esse, refert Dio Cass. 49, 417. Vide etiam Plinium 36. Hist. Nat. 15. Se enim in eo narrando secutum esse Dion. Halic. tradit *Γάϊον Ἀκύλιον*, sive, ut cod. Vatic. legit, *Ἀκίλλιον*, pro quo legendum videtur *Ἀκίλιον*, ut indicetur C. Acilius, qui circa haec tempora vixit. Vossius enim de Histor. Graec. 1, 17. per eum intelligendum docet C. Acilium Glabrionem, qui tredecim annis ante censuram Catonis tribunus plebis memo-

7 Cato atria duo, Maenium et Titium in lautumiis, quatuor tabernas, in publicum emit; basilicamq

ratur supra 32, 29. An autem lacus, de quibus hic Livius, similes fuere illis, de quibus agit Nardin. 3. Rom. Vet. 4? Praeterea *in Aventino et aliis partibus* Voss. Sed vide ad 6, 28, 6. *in Aventino, in aliis partibus* Lovel. 5. et edd. veteres. Moguntini ex membranis suis copulam addiderunt, quam reliqui codd. nostri tuentur. Paullo ante *ex pecunia decreta*, omissis tribus vocibus mediis, omnes Msti, quibus usus sum, Hearnii L. 1. et edd. principes. Moguntini deinde monuerunt, se in membranis suis reperisse *ex decreta in eam rem pecunia;* inde Aldus vulgavit *ex pecunia in eam rem decreta*. Sed in ordinem, qui in optimo cod. obtinet, vocabula digessi.

§. 6. *Molem ad Neptunias aquas, ut iter populo esset, et viam per Formianum montem*] Quae sint illac *Neptuniae aquae*, certo scire non potui: sed puto locum ad mare Latinum, ut et *Formianus* ille *mons*. At quae Cato *atria in latomiis* emit, ea in urbe, aut prope fuisse existimo. Verba autem de vectigalibus locatis, et a senatu obliteratis (nam hoc sonat verbum *induci*) indigent etiam attento lectore, utinamque omnia bene habeant. GLAR. Quae a Livio *Neptuniae aquae* fuerint appellatae, se ignorare fatetur Glareanus. Nos in hoc indagando non parum laboravimus, et, ni animus fallit, veritatem adinvenisse putamus. Dionys. Hal. lib. 1. de Neptunia oppido verba facit, quod in Romanae Campaniae ora maritima positum est, et hodie *Nettuno* dicitur, cui nobilissima Colonnensium familia dominatur. Hanc olim *Neptunias aquas* dictam existimo, eo quod ad mare sit si Ita et a Neptuno *Neptunia* di quae ad Neptunum seu mare s ctant. Neptunus enim non sol est maris Deus, sed et ipsum m re, eo quod terras nubat, h est coöperiat. Sic *Neptunalia* N ptuni sacra, quae et *Salatia* salo. Quod vero ab aquis frequ sit, oppidis nomen indere, e emplo sint castrum in Umb *Aqua sparta* dictum, *Aqua* in Apulia, et ibidem *Aqua L gna*. *Aqua natae* hodie. *Aq* in Samnio. *Aqua nigra* in Gal Transpadana. *Aquae Sextiae* Narbonensi provincia. *Aquae St tiellorum*, hodie *Acqui*, in du tu Montisferrati, sub serenis mi Vincentii Ducis Mantuae d tione positae. *Aquae calidae* *Aquae Quinctianae* in Hispani et aliae *Aquae calidae* in Brita nia, oppida scilicet; et alia m ta, quae consulto praetermitt Hanc nostram interpretatione fovet, quod ibidem *Formiae* c vitas sit sita, a qua *Formian* propinquus mons dictus, ubi Ciceronis situm nobile rus, *Fo mianum* dictum, si Volaterra credimus, cujus meminit Cic. de Orat. sicuti et de Formia civitate ad Attic. verba facit. eadem et Martialis lib. 10. E pigr. 30.

O temperatae dulce Formiae lit tus, etc.

In quibus hujus orae amoenitatem describit. Addamus quoq ad nostram comprobandam sententiam, eodem in loco et nun existere antiquum vicum voluptuosissimum, *Mole* dictum a Flacci constructione, ita ut haec omnia Livii textui quam optime conveniant. Ad hanc autem regionem populum Romanum frequen

bi fecit, quae Porcia adpellata est. Et vectigalia summis pretiis, ultro tributa infimis locaverunt.

r convenisse, voluptatis ac animi sublevandi, corporisque recreandi causa, credibile est. Namque, olim Romanorum delicias in ora maritima potissimum stitisse, ubique legimus. Hanc nostram expositionem quisque accipiat, aut improbet pro suae Minervae captu. Nobis sat sit, in re obscura lumen aliquod dedisse. MARC. DONAT. Credo ibi iter ad Neptunias aquas. Sed mole ibi struenda non fiebat iter populo ad eas. Forte *et*, *ut iter populo esset*, *viam per Formianum montem*. Hoc sensus postulat, et fortassis, quod de sua aetate testatur Cluverius Ital. ant. lib. 3. cap. 7. pag. 1014. et cap. 10. pag. 1074. nunc quoque ibi pars viae Romanae superest. DUK. Verisimilis est sententia Cluverii 3. Ital. ant. 7. pag. 1012. ubi ex Vitruvii 8, 3. docet, prope Tarracinam fontem fuisse, Neptunium vocatum, cujus aquas Livius hic *Neptunias* appellat. Eamdem adstruit mentione montis Formiani, per quem Flaccus hic viam fecisse dicitur. Eum autem non longe a Tarracina remotum, ac medium inter Fundos et Formias fuisse existimat. Eumdem locum etiam intellexisse videtur Marc. Donatus, sed male huc advocat testimonium Dionysii Halic. 1. Antiq. pag. 59. referentis, antiquos *Italiae* nomine indicasse oram maritimam a Tarento ad Posidoniam, et urbem, quam Dionys. Ποσειδωνίαν vocat, *aquas Neptunias* a Livio dici censet. Sed Ποσειδωνία est, quae Latinis *Paestum* vocatur, et a *Neptuniis aquis*, ubi Flaccus molem fecit, longo terrarum intervallo distat. Ita locum Dionysii accipiendum esse, monuit Cluver. 2. Ital. Ant. 1. pag. 9. Paestum autem a Graecis Ποσειδωνίαν dici 4. Ital. Ant. 14. pag. 1255. Praeterea *et etiam via per Formianum* legit Lov. 2. *et via per Formianum* Lov. 6.

§. 7. *Cato atria duo*, *Maenium et Titium in latomiis*] Scribendum *lautumiis*, ut diximus ad 37, 3. siquidem eae intelliguntur. Sed in Vossiano video *in Latinis*; ut possit aliquis suspicari *in Carinis*. J. FR. GRON. Sex priora vocabula desunt in Lov. 1. *Mevium* legunt Lov. 2. et Harl. Male. Intelligitur enim *Maenius*, qui, *quum domum suam venderet Catoni et Flacco censoribus*, *ut ibi basilicam aedificarent*, *exceperat jus sibi unius columnae*, *super quam tectum projiceret*, *ex provolantibus tabulatis*; *unde ipse et posteri ejus spectare munus gladiatorum possent*, *quod etiam tum in foro dabatur*. V. Ascon. ad Cic. Divin. in Caecil. 16. Tum *Ticium* Voss. et Lov. 2. *Titum* Lov. 6. *Atticium* Gaertn. Familia sive gens *Titia* Romae nota fuit, et in nummis aliisque monumentis memoratur. *in latumiis* Lov. 2. 4. et Mead. 1. *in Latinis* Lov. 1. 6. Gaertn. et Hearnii L. 1. unde tamen *in Carinis* cum Gronovio conjiciendum non videtur. *Latinis* enim natum puto ex compendiaria scriptura *Latūiis*. Praeterea basilica Porcia, quae ex duobus atriis Maenio et Titio, et quatuor tabernis in publicum emtis facta est, fuit in foro Romano, curiae juncta, teste Ascon. Ped. in Argum. Orat. Cic. pro Milone pag. m. 183. et eam ob caussam sibi Maenius, quum domum censoribus venderet, jus unius columnae exceperat, ut inde munera gladiatoria in foro edi solita spectaret, ut modo dictum est. V.

8 quas locationes quum senatus, precibus et lacrimi publicanorum victus, induci et de integro locari jus sisset; censores, edicto submotis ab hasta, qui lu dificati priorem locationem erant, omnia eadem pau
9 lum inminutis pretiis locaverunt. Nobilis censura fuit,

Nardin. Rom. Veter. 6, 4. de lautumiis autem vide Donat. 2. de Urb. Rom. 19. et Nardin. 6. Rom. Vet. 11. Haec igitur basilica sita erat in regione urbis octava, quae forum Romanum vocatur; at Carinas alia parte urbis fuisse, docent Donat. 3. de Urbe Rom. 10. et Nardin. 3. Rom. Vet. 9. Potius igitur cum eodem Gronov. lego *in lautumiis*; quod servant reliqui codd. V. ad 37, 3, 8.

Vectigalia summis pretiis, ultro tributa infimis locaverunt] De integritate hujus lectionis cur dubitet Glareanus [ad §. 6.] nescio: quid enim huic sententiae deest? cum scieris, aliud esse *vectigalia*, aliud *ultro tributa*. Sic enim lib. 43, [12.] *Qui publica vectigalia aut ultro tributa conduxissent.* Plutarchus autem ita [in Cat. 347.] τὰ δὲ τέλη ταῖς πράσεσιν ἐπὶ τὰς ἐσχάτας ἐλαύνων τιμάς. „ †. Glareanus aït, ea verba in„digere attento lectore, et o„ptat, ut omnia sint integra.„ †. SIGON. Ambigi video, quid ista inter se differant. Eadem enim si essent, iisdem pretiis locata oportuit sed *vectigalia* omnibus nota confido, *ultrotributorum* ignoratio sententiae cognitioni officit. Ego *ultrotributa* esse puto, impensas et attributiones operum publicorum faciendorum, et sartorum tectorum praestandorum, mancipibus et redemptoribus certa mercede locatorum. Ita vectigalia, quibus reditus et fructus populi Romani constab quantum potuerunt, censore auxerunt: ultrotributa, quib impensae sumptusque et eroga tiones pecuniae publicae ex ae rario hauriebantur, quantum potuerunt, pretiis diminuerunt, et ad minimam summam perduxerunt. Huic autem nostrae sen tentiae si adstipulator quaeritur, praesto Plutarchus erit in Cat. Censore, qui non aliter Livium, quam nos, explicabit. Nam de eadem censura, Livium secutus ita scribit [pag. 347.] συνέλλω δὲ τοῖς μισθοῖς τὰς ἐργολαβίας, τὰ δὲ τέλη ταῖς πράσεσιν ἐπὶ τὰς ἐσχάτας ἐλαύνων τιμάς. Itaque istud lib. 43, [16, 2.] *Qui publica vectigalia aut ultrotributa conduxissent*, in eandem sententiam accipiendum etiam arbitror. Quocirca eleganter a Seneca lib. 4. cap. 1. de Beneficiis scriptum est: *Cum virtutem nec lucrum invitet, nec damnum absterreat, adeoque neminem spe ac pollicitatione corrumpat, ut cuncta in se impendere jubeat, ac saepius in ultrotributis sit.* Significat enim sumptum magnum, impensasque virtutis causa saepe esse faciendas. TURN. 1. Advers. 25. Aliter, et ita, ut non intelligam, de ultrotributis scribit Turneb. 27. Advers. 32. Eadem, quae hic Turnebus, *ultro tributa* esse, dicit Lipsius ad d. l. Senecae, et causam nominis explicat, quia non capiebantur, ut tributa, sed respublica ipsa ea mancipibus ultro dabat. Adde ibi Gruterum.

it, simultatiumque plena; quae M. Porcium (cui erbitas ea adsignabatur) per omnem vitam exerterunt. Eodem anno coloniae duae, Potentia in icenum, Pisaurum in Gallicum agrum, deductae int. Sena jugera in singulos data. diviserunt agrum, oloniasque deduxerunt iidem tresviri, Q. Fabius

ter ea ergo etiam sunt locatio- s equorum curulium praeben- rum, de quibus est in Livio 18. et quae exercitibus in pro- ncias portanda locabantur. 23, 34, 6. et 9. DUK.

§. 8. *Censores, edicto submotis hasta, qui* etc. *paullum inmi- tis pretiis*] Quum omnes voces m perpetua serie conjunctae nt, inperite postea divisae nt, et scriptum est *censore se* te in Harl. *censores ex dicto* in ff. *censore edicto* in Lov. 1. *cen- ribus edicto submotis* alio erro- legit Lov. 5. *censores edicto sub- oti* Gaertn. Praeterea *paululum inuentis pretiis* Lov. 2. 4. Harl. ead. ambo, Gaertn. et Hearnii 1. Sed vide ad 36, 9, 8. Paul- ante *lacrimis victus publicano- m* Voss. Lov. 2. 4. 6. Harl. Mead. mbo, et Gaertn. Neque aliter ov. 1. nisi quod insuper *victis* aeferat.

§. 9. *Simultatumque plena*] *si- ultatiumque* Lov. 4. 5. et edd. amp. Rom. anni 1472. Parm. et ediol. anni 1480. quod recepi. V. ad 9, 38, 12. 28, 18, 2. et 39, , 2. Mox *cui acerbitate ea adsi- nabantur* Lov. 1. 6. et Voss.

§. 10. *Pollentia in Picenum*] Vet. ib. *Potentia*. Item Vellejus [1, 5.] ubi de coloniis verba facit. tem Plinius, item Mela *Poten- tiae* in Piceno meminerunt. SIG. *Pollentia* servavit Crevierius, et facti caussam reddidit ad Epit. hujus libri. Verum ea lectio in nullo apud me codice obcurrit. Certe *Potentia* legunt Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. *Potentia* et *Pollentia* agri Piceni oppida fuerunt; illud mariti- mum, hoc mediterraneum. Vi- de Cluver. Ital. Antiq. 2, 11, 730. et 741. Illius igitur nomen re- stituenti Sigonio adsentior, tum propter codd. et edd. vett. au- ctoritatem, tum propter locum Velleji, quem laudavit. Neque dissentiunt duo reliqui codd. Voss. et Gaertn. nisi quod legant *Po- tentiam*. Supra 10, 1, 1. *Soram atque Albam colonias deductae*. 34, 45, 1. *Coloniae civium Romanorum eo anno deductae sunt Puteolos, Vulturnum, Liternum*. Et paul- lo post, *Tempsam item et Croto- nem civium Romanorum coloniae de- ductae*. Sed et altera lectio *Po- tentia* ferri potest. Supra 9, 28, 7. *Suessa et Pontiae eodem anno co- loniae deductae sunt*. Et mox, *In- teramna et Casinum ut deduceren- tur coloniae*. Auctor Epit. Liv. 10. *Coloniae deductae sunt Sora, et Alba, et Carseoli*. Utraque con- structio jungitur in vulgatis edd. Vell. Pat. 1, 14. *Post triennium Tarracinam deducta colonia; in- terpositoque quadriennio Luceria; ac deinde interjecto triennio, Suessa Aurunca; et Saticula, Interamna- que post biennium*. quo loco Da- cerius ad Fest. voc. *Saticula* le- gendum putat *Luceriam*, tum *Su- essam Auruncam, et Saticulam, Interamnamque*. Verum, siquid mutandum, cum Raphel. malim

Labeo, et M. et Q. Fulvii, Flaccus et Nobilior.
11 Consules ejus anni nec domi nec militiae memora-
bile quidquam egerunt.
1 XLV. In insequentem annum crearunt consules
M. Claudium Marcellum, Q. Fabium Labeonem. M.
Claudius, Q. Fabius Idibus Martiis, quo die consu-
latum inierunt, de provinciis suis praetorumque re-
2 tulerunt. Praetores creati erant C. Valerius flamen
Dialis, qui et priore anno petierat, et Sp. Postumius
Albinus, et P. Cornelius Sisenna, L. Pupius, L.

Tarracina. Hic vero cum tot numero scriptis et edd. *Potentia*, quam cum aliis *Potentiam* malo. Paullo ante *Eo anno*, pro *Eodem*, Voss. V. ad 10, 10, 6.

Deduxerunt iidem triumviri, Q. Fabius Labeo, et M. et Q. Fulvii, Flaccus et Nobilior] Neque hoc scire possum, cur dicat *iidem triumviri*, cum nusquam antea, quod sciam, horum triumvirorum sit mentio, quanquam alios quidem magistratus gesserint. GLAR. Triumviri, inquit, qui Pisaurum, iidem etiam Potentiam coloniam deduxerunt. Hoc ut dicerem, Glareanus effecit, qui mendum subesse putat. „†. Glareanus nihil dicit de menda; „sed dubitat, ut solet." † SIG. Libri omnes *iidem tresviri*. GEBHARD. *tresviri* Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et edd. vett. Primi postea Moguntini *triumviri* vulgarunt; de codice suo tamen nihil monuerunt in ejus excerptis. Similiter praeferunt Lov. 2. et Hearnii L. 1. eamdemque lectionem reliqui servarunt usque ad Gronov. qui *tresviri* restituit, et in notis ad 40, 29, 2. se id auctoritate codd. Barber. et Petav. fecisse monuit. Ceterum quum verum Livii sensum dubitanti Glareano Sigonius ostenderit, quis ferre poterit Doujatium, ad haec verba notantem „*iidem*, scilicet, qui ante hanc coloniam deduxerunt?" At quando haec colonia, sive Potentiam, sive Pollentiam intelligat, deducta fuisse memoratur? Mox §. seq. vox *memorabilis* non adparet in Lov. 1.

§. 1. *In insequentem annum crearunt consules*] *In sequentem annum* Voss. Lov. 1. 2. 6. et Gaertn. V. ad 4, 30, 12. Tum *creavit* Voss. *creaverunt* Lov. 2. et Gaertner. Clarissimus Ant. Perizon. ad marginem Livii legendum conjecit, *In insequentem annum creati consules M. Claudius Marcellus, Q. Fabius Labeo, Idibus Martiis, quo die* etc. idque magis Livianum putabat. Verum neque codd. neque typis inpressi ejus emendationi favent.

§. 2. *Et Sp. Postumius Albinus, et P. Cornelius Sisenna*] Copula *et* utroque loco omittitur in Lovel. 2. Deinde minus frequens gentis Corneliae cognomen *Sisenna* librario cod. Voss. fraudi fuit, qui ejus loco scripsit *Silentina*. At *Sissenna* Gaertn. et *Sissenae* infra §. 6. *Sisena* Lovel. 1. et 2. et infra *Sisenae*; quomodo

lius, Cn. Sicinius. Consulibus Ligures cum iis- 3
em exercitibus, quos P. Claudius et L. Porcius ha-
buerant, provincia decreta eſt. Hispaniae extra sor- 4
em prioris anni praetoribus cum suis exercitibus
ervatae. Praetores ita sortiri juſſi, uti flamini Dia-
li utique altera juris dicendi Romae provincia eſſet.
peregrinam eſt sortitus. Sisennae Cornelio urbana, 5
Sp. Poſtumio Sicilia, L. Pupio Apulia, L. Julio Gal-
lia, Cn. Sicinio Sardinia evenit. L. Julius matura-
re eſt juſſus. Galli Transalpini, per saltus ignotae 6

Interdum in nummis antiquioribus scriptum obcurrit. V. Cl. Haverk. ad Morelli Thesaur. tom. pag. 131. Paullo ante *Praetores creati C. Valerius*, omiſſa voce *erant*, Harl. Dein *qui priore anno*, neglecta particula *et*, Lovel. 5. et edd. ante Aldum.

L. Pupius, L. Julius, Cn. Sulpicius] Inter praetores ultimo loco non *Cn. Sulpicius* eſt, sed *Cn. Sicinius*, qui aedilis proximo anno fuerat [cap. 39.] quanquam illic corrupte *Sicilium* vulgatae editiones habent. GELEN. *L. Puppius* Lov. 5. et edd. omnes usque ad Gronov. qui 1665. recte *L. Pupius* edi curavit; quod eſt in reliquis Mſtis. Sed poſtea §. 5. *L. Puppio* etiam Lov. 6. et Gaertn. Nomen hoc unica litera *p* scribendum eſſe, ex nummis conſtat, quos congeſſit Morellus in Thes. tom. 1. in gente Pupia. V. etiam ad 4, 54, 3. 22, 33, 8. et 40, 19, 10. Tum *Cn. Sulpicius*, vel *Cn. Sulpitius* omnes codd. noſtri, et Hearnii L. 1. nisi quod *M. Sulpicius* corruptius legat Lovel. 6. At mox §. 5. (ubi iterum *M. Sulpicio* Lov. 6.) *M. Sicinio* Lov. 1. *Cn. Sicinio* Voſſ. Lov. 4. 6. Mead. ambo, et Gaertn.

§. 3. *Quos P. Claudius et M. Porcius habuerant*] *L. Porcius*. Sic enim ante Livius, et tabulae Capit. SIGON. Vitiosum eſt poſterius praenomen, et M. Porcius fuit censor cum L. Valerio. Hic autem P. Claudius in consulatu collegam habuit L. Porcium Licinum, cujus eſt frequens mentio. Itaque reposui, quod erat verum. JAC. GRONOV. *quos P. Cornelius* Harl. Sequens copula *et* non adparet in Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. utroque, et priscis edd. quam primi addiderunt Moguntini, consentientibus Voſſ. et Gaertn. *M. Porcius* primi iterum Moguntini vulgarunt; quum priores typis descripti, et codd. omnes recte praeferant *L. Porcius*.

§. 4. *Praetores ita sortiri juſſi, uti flamini Diali utique altera*] *sortiri jussi pr. cum flamini Diali* Voſſ. *sortiri jussi. sp. u. flamen. diali* Lov. 1. *sortiri jussi provincias C. Valerius flam. Dial'* Lov. 6. Paullo ante *privatae*, pro *servatae*, idem cod. a manu 1. *prorogatae* a manu 2.

§. 5. *Cn. Sicinio Sardinia evenit*] Vide ad §. 2. Praeterea *Sardinia venit* Lov. 1. 6. et Voſſ. V. ad 9, 12, 1. *Sardinie venit* Mead. 1. Olim unico contextu scriptum

antea viae (ut ante dictum est) in Italiam transgre[illegible]
si, oppidum in agro, qui nunc est Aquilejensis
7 aedificabant. Id eos ut prohiberet, quod ejus si[illegible]
bello posset, praetori mandatum est. si armis pro-
hibendi essent, consules certiores faceret. ex hi[illegible]

fuerat *Sardiniaevenit;* inperite postea voces divisae, ac datum est *Sardiniae venit;* diphthongo deinde in simplicem vocalem, ut fieri solet, mutata *Sardinie venit.* V. ad 40, 19, 9.

L. Julius proficisci mature est jussus] Pall. *maturare est jussus.* neque dissentit vet. ed. GEBH. Unde acceperit Aldus, haud scio. Nam scripti omnes, et editi prius *L. Julius maturare est jussus.* Nec Moguntini differentiam aut ipsi, aut Gelenius, aut Modius notant. Habet tamen Vossianus Aldinum. Lib. 37, [22, 5] *Profectus quum, quantum accelerare poterat, maturasset, ad portum, quem Megisten vocant, praegressas consequitur.* Sed minus miror, hoc verbum ineptis hominibus hic offendiculo fuisse, quum cogito, multo elegantiorem loquendi rationem a viro docto tantopere explodi apud Sallust. in Jug. cap. 36. *Igitur Albinus, renovato bello, commeatum, stipendia, aliaque, quae militibus usui forent, maturat in Africam portare.* Quibus ille sic insultat: „Vox postrema a nemine patienter legi „potest; adeo et visu et odore „est deformitatis nothae" Quid ita? An *portare commeatum, stipendium* reprehendit? Recordaretur Plauti in Epid. [3, 2, 7.] *Ut importem in coloniam hunc auspicato commeatum.* Sallustius eodem lib. cap. 104. *Cum Octavio Rusone, qui quaestor stipendium in Africam portaverat.* Quod etiam perperam in uno defecto codice mutari existimo. Immo potius displicuit illa compositio, [illegible] *turat portare,* quam tantopere a[illegible] amavit Livius noster. Lib. [illegible] [12, 2.] *Quod nisi omni vi perf[illegible] re maturasset.* Lib. 34, [46, 5[illegible] *Nuncium ad collegam mittit, [illegible] si videretur ei, maturaret veni[illegible]* Lib. 40, [26, 4.] *Si consules maturassent in provinciam ire.* Li[illegible] 44, [36, 4.] *Instabat tribunis mil[illegible] tum, ut maturarent instruere.* Pla[illegible] cus ad Ciceronem [10. ad Fam. 21.] *Petierat per literas ipse, [illegible] maturarem venire.* Tacitus 4. Hist. [34.] *Hostem si statim impelleret, cursumque rerum sequi maturasset.* Eodemque libro [cap. 74.] *Ne Tutor quidem maturavit superiorem Germaniae ripam et ardua Alpium praesidiis claudere.* Lib. 5, [18.] *Debellatum eo die foret, si Romana classis sequi maturasset.* Pari infelicitate eodem Jugurth. [79.] *Igitur Carthagine missi duo fratres, quibus nomen Philaenis erat, maturavere iter pergere.* Vox postrema, inquit ille, abundat. Meo judicio haud quaquam. Atque his omnibus poene inducor, ut et apud nostrum lib. 32, 16, 5. cum Andrea et eum secutis malim: *jussis ceteris, quantum maxime possent, maturare sequi.* Ubi Moguntina suffecit *maturate.* Nec secus hoc lib. 39, 21, 4. *Nunciaretque, senatum aequum censere, ne sine imperio provincia esset, maturare eum proficisci.* Quod et nunc fere habent vulgatae: nam antiquiores *maturate.* Sic lib. 21, [30.] *Postquam ipsi stetit sententia pergere ire.* J. FR. GRON. *proficisci mature est jussus,* praeter Vossianum, servat Gaertner. In

facere alterum adversus Gallos ducere legiones. Extremo prioris anni comitia habita erant in demor- 8 tui Cn. Cornelii locum auguris subficiendi. Creatus Sp. Postumius Albinus.

XLVI. Hujus principio anni P. Licinius Crassus 1

similes codices incidisse Alsum, qui primus ita edidit, credibile est. Sed recte alterum *manare est jussus*, quod servant reliqui codd. nostri, et Oxonn. Hearnii, Gronov. restituit.

§. 6. *In agro, qui nunc Aquilejensis est*] *est Aquilejensis* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et primae edd. Altera lectio illdum auctorem habet. Paullo ante *ignotae ante viae* Harl. Tum *ante dictum*, omisso τῷ *est*, Voss. Lovel. 1. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 7. *Id eos ut prohiberet, quoad ejus sine bello posset*] Notandum etiam hoc locutionis genus. Omnia sane, quae nos vidimus, ita habent exemplaria. GLAR. Scripti *quod ejus sine bello posset*. Utique rectius, et de talibus jam supra. J. FR. GRON. Adde Perizon. ad Sanctii Minerv. 3, 6, 1. et 4, 4, 84. DUK. *quoad ejus* in solis exstitit nostris Lov. 5. et Gaertn. Reliqui omnes cum Gronovio legunt *quod ejus*. Idem de Oxonn. suis Hearnius, et de Victor. Crevierius testantur; quam lectionem Clericus et Crevierius idem recte in contextum admiserunt. Usus vocis *quod* supra inlustratur ad 26, 32, 6. *quod ejus* ad 31, 3, 2. *quod* et *quoad* a librariis commutari, vidimus ad 6, 38, 13. Verbum *posset* exsulat a Lov. 1. *possit* legit Voss. Mox *alterum* non adparet in Voss. et Lov. 1.

§. 8. *Extremo prioris anni comitia auguris creandi habita erant. in demortui Cn. Cornelii Lentuli locum creatus erat Sp. Postumius*] Cum augures cooptari solerent a collegio, Livius tamen augurem comitiis designatum hic scribit. Quod quia novi est exempli et inusitati, praetermittere nolui. TURNEB. 27. Advers. 32. Vetus alio ordine, aliis verbis, *comitia habita erant in mortui Cn. Corneli in loco auguris sufficienter creatus Sp. Posthumius.* Unde eruo hanc lectionem, *comitia habita erant in mortui Cn. Cornelii Lentuli locum auguris sufficiendi. Creatus Sp. Posth.* reliqua in Livio glossae. LIPS. 5. Epist. Quaest. 20. Pall. *in demortui M. Cornelii locum auguris sufficiendi creatus erat Sp. Postumius Albinus.* neque discrepat vet. ed. GEBH. In prima reperio Moguntina editione. Ab Andrea ad Ascensium, ut et scripti nostri omnes: *Extremo prioris anni comitia habita erant in demortui Cn. Cornelii locum auguris sufficiendi.* Id ipsum, quod e MS. conjectura elicit Lipsius, nisi quod habet *mortui*. Hoc deinde melior Lipsianus, quod caret τῷ *erant*. J. FR. GRONOV. Hic locus, quem omnes, quos vidi, non modo interpretes Livii, verum etiam alii, qui de ratione sacerdotum creandorum egerunt, excepto Gruchio, tamquam facilem intellectu praeterierunt, non facillimus explicatu est. Certum est, aliquot saeculis, ut alios quosdam sacerdotes a suis collegiis, ita etiam augures a collegio augurum, non interveniente populo, in locum demortuorum suffectos fuisse. Hoc

pontifex maximus mortuus est: in cujus locum
2 Sempronius Tuditanus pontifex est cooptatus: po
tifex maximus est creatus, C. Servilius Geminus.
Licinii funeris caussa visceratio data, et gladiato
centum viginti pugnaverunt, et ludi funebres per t

tum ex aliis scriptoribus, tum ex Livio ostendi potest, qui 3, 32. 33, 44. 40, 42. et 44, 44. augures ab auguribus *lectos* et *cooptatos*, nec usquam, nisi hoc loco, augurem comitiis populi creatum fuisse scribit. Primus hoc jus collegiis sacerdotum adimere anno V. ıↃVIII. tentavit C. Licinius tribunus plebis, lege de sacerdotiis lata, qua *cooptatio collegiorum ad populi beneficium transferebatur*. Sed, legem eam, obnitente C. Laelio praetore, non acceptam fuisse, auctor est Cicero in Laelio cap. 23. Deinde post annos ferme quadraginta Cn. Domitium in tribunatu plebis legem tulisse, qua *jus sacerdotum subrogandorum a collegiis ad populum transferebatur*, Cicero 2. Agrar. 7. Vellej. 2, 12. et Sueton. in Ner. 2. produnt, et verbo tangit Dio lib. 37, 46. Domitii tribunatum in A. V. ıↃCL. confert Vellejus, in annum praecedentem Ascon. ad Fragm. Orat. 2. Cic. pro C. Cornelio. Sed de eo hic non multum laborandum est. Ille est dignus vindice nodus, quomodo A. V. ıↃLXIX. comitia auguris in locum demortui sufficiendi haberi potuerint, quum eo tempore jus illud adhuc penes collegium augurum fuerit, ac demum octoginta post annis illi ademtum, et ad populum translatum sit. Ejus solvendi non aliam rationem invenire potuit Gruchius 2. de Comit. Rom. 2. quam ut conjiceret, certa quadam de causa, veluti per contentionem competitorum, aut augurum ipsorum inter se dissensionem, tandem effectum fui ut res populi judicio commi retur, et comitia illa *extra or nem et praeter morem* haberent Hoc nos contentos esse opor bit, donec ab aliis clarior e scuro huic loco lux adfundat DUK. Lectioni, quam Gro vius adoptavit, et haec edi nostra servat, suum N. fave Hearnius testatur. at, quos ve savi, diversis modis variant. *mortui*, pro *in demortui*, prae runt Harl. Mead. 1. et Hear L. 1. *inde mortui* Gaertn. Sed ad 5, 21, 7. Tum *Marci*, vel *Cornelii locum* Lov. 2. 4. 6. Ha et Mead. ambo. *cum locum Co nelii* Voss. *cum in locum M. Co nelii* Gaertn. *Cn. Cornelii in lo* Lovel. 1. *Cornelii locum*, omi praenomine, Hearnii L. 1. Ta dem *auguris sufficienter creat Sp. Postumius* Lovel. 1. *auguri sufficiendi creatus erat Sp. Postumius* reliqui nostri cum vulgati ante Gronovium edd. Totum locum ita exhibet ed. Mog. *Extremo prioris anni comitia auguris creandi habita erant. in demortui Cn. Cornelii locum creatus erat Sp. Posthumius Albinus.* Editores vero monuerunt, cod. suum optimum legere *in demortui C. Cornelii Lentuli locum.* Difficultas auguris hoc tempore comitiis populi creati ut tollatur, vel cum Dukero probanda est Gruchii sententia, vel, si ea minus placeat, haud ita magna mutatione legendum videtur, *Extremo prioris anni post comitia habita*, vel *postquam comitia habita erant*, vel *comitiis habitis*, *in demortui Cn.*

placere alterum adversus Gallos ducere legiones. Extremo prioris anni comitia habita erant in demortui Cn. Cornelii locum auguris subficiendi. Creatus Sp. Postumius Albinus. 8

XLVI. Hujus principio anni P. Licinius Crassus 1

his similes codices incidisse Aldum, qui primus ita edidit, credibile est. Sed recte alterum *maturare est jussus*, quod servant reliqui codd. nostri, et Oxonn. Hearnii, Gronov. restituit.

§. 6. *In agro, qui nunc Aquilejensis est*] *est Aquilejensis* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et primae edd. Altera lectio Aldum auctorem habet. Paullo ante *ignotae ante viae* Harl. Tum *ut ante dictum*, omisso τῷ *est*, Voss. Lovel. 1. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 7. *Id eos ut prohiberet, quoad ejus sine bello posset*] Notandum etiam hoc locutionis genus. Omnia sane, quae nos vidimus, ita habent exemplaria. GLAR. Scripti *quod ejus sine bello posset*. Utique rectius, et de talibus jam supra. J. FR. GRON. Adde Perizon. ad Sanctii Minerv. 3, 6, 1. et 4, 4, 84. DUK. *quoad ejus* in solis exstitit nostris Lov. 5. et Gaertn. Reliqui omnes cum Gronovio legunt *quod ejus*. Idem de Oxonn. suis Hearnius, et de Victor. Crevierius testantur; quam lectionem Clericus et Crevierius idem recte in contextum admiserunt. Usus vocis *quod* supra inlustratur ad 26, 32, 6. *quod ejus* ad 31, 3, 2. *quod* et *quoad* a librariis commutari, vidimus ad 6, 38, 13. Verbum *posset* exsulat a Lov. 1. *possit* legit Voss. Mox *alterum* non adparet in Voss. et Lov. 1.

§. 8. *Extremo prioris anni comitia auguris creandi habita erant. in demortui Cn. Cornelii Lentuli locum creatus erat Sp. Postumius*] Cum augures cooptari solerent a collegio, Livius tamen augurem comitiis designatum hic scribit. Quod quia novi est exempli et inusitati, praetermittere nolui. TURNEB. 27. Advers. 32. Vetus alio ordine, aliis verbis, *comitia habita erant in mortui Cn. Corneli in loco auguris sufficienter creatus Sp. Posthumius*. Unde eruo hanc lectionem, *comitia habita erant in mortui Cn. Cornelii Lentuli locum auguris sufficiendi. Creatus Sp. Posth.* reliqua in Livio glossae. LIPS. 5. Epist. Quaest. 20. Pall. *in demortui M. Cornelii locum auguris sufficiendi creatus erat Sp. Postumius Albinus*. neque discrepat vet. ed. GEBH. In prima reperio Moguntina editione. Ab Andrea ad Ascensium, ut et scripti nostri omnes: *Extremo prioris anni comitia habita erant in demortui Cn. Cornelii locum auguris sufficiendi*. Id ipsum, quod e MS. conjectura elicit Lipsius, nisi quod habet *mortui*. Hoc deinde melior Lipsianus, quod caret τῷ *erant*. J. FR. GRONOV. Hic locus, quem omnes, quos vidi, non modo interpretes Livii, verum etiam alii, qui de ratione sacerdotum creandorum egerunt, excepto Gruchio, tamquam facilem intellectu praeterierunt, non facillimus explicatu est. Certum est, aliquot saeculis, ut alios quosdam sacerdotes a suis collegiis, ita etiam augures a collegio augurum, non interveniente populo, in locum demortuorum suffectos fuisse. Hoc

pontifex maximus mortuus est: in cujus locum M.
2 Sempronius Tuditanus pontifex est cooptatus: pontifex maximus est creatus, C. Servilius Geminus. P. Licinii funeris caussa visceratio data, et gladiatores centum viginti pugnaverunt, et ludi funebres per tri-

tum ex aliis scriptoribus, tum ex Livio ostendi potest, qui 3, 32. 33, 44. 40, 42. et 44, 44. augures ab auguribus *lectos* et *cooptatos*, nec usquam, nisi hoc loco, augurem comitiis populi creatum fuisse scribit. Primus hoc jus collegiis sacerdotum adimere anno V. ıↄvııı. tentavit C. Licinius tribunus plebis, lege de sacerdotiis lata, qua *cooptatio collegiorum ad populi beneficium transferebatur*. Sed, legem eam, obnitente C. Laelio praetore, non acceptam fuisse, auctor est Cicero in Laelio cap. 23. Deinde post annos ferme quadraginta Cn. Domitium in tribunatu plebis legem tulisse, qua *jus sacerdotum subrogandorum a collegiis ad populum transferebatur*, Cicero 2. Agrar. 7. Vellej. 2, 12. et Sueton. in Ner. 2. produnt, et verbo tangit Dio lib. 37, 46. Domitii tribunatum in A. V. ıↄcl. confert Vellejus, in annum praecedentem Ascon. ad Fragm. Orat. 2. Cic. pro C. Cornelio. Sed de eo hic non multum laborandum est. Ille est dignus vindice nodus, quomodo A. V. ıↄlxix. comitia auguris in locum demortui sufficiendi haberi potuerint, quum eo tempore jus illud adhuc penes collegium augurum fuerit, ac demum octoginta post annis illi ademtum, et ad populum translatum sit. Ejus solvendi non aliam rationem invenire potuit Gruchius 2. de Comit. Rom. 2. quam ut conjiceret, certa quadam de causa, veluti per contentionem competitorum, aut augurum ipsorum inter se dissensionem, tandem effectum fuisse, ut res populi judicio committeretur, et comitia illa *extra ordinem et praeter morem* haberentur. Hoc nos contentos esse oportebit, donec ab aliis clarior obscuro huic loco lux adfundatur. DUK. Lectioni, quam Gronovius adoptavit, et haec editio nostra servat, suum N. favere, Hearnius testatur. at, quos versavi, diversis modis variant. *in mortui*, pro *in demortui*, praeferunt Harl. Mead. 1. et Hearnii L. 1. *inde mortui* Gaertn. Sed v. ad 5, 21, 7. Tum *Marci*, vel *M. Cornelii locum* Lov. 2. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. *cum locum Cornelii* Voss. *cum in locum M. Cornelii* Gaertn. *Cn. Cornelii in loco* Lovel. 1. *Cornelii locum*, omisso praenomine, Hearnii L. 1. Tandem *auguris sufficienter creatus Sp. Postumius* Lovel. 1. *auguris sufficiendi creatus erat Sp. Postumius* reliqui nostri cum vulgatis ante Gronovium edd. Totum locum ita exhibet ed. Mog. *Extremo prioris anni comitia auguris creandi habita erant. in demortui Cn. Cornelii locum creatus erat Sp. Posthumius Albinus*. Editores vero monuerunt, cod. suum optimum legere *in demortui C. Cornelii Lentuli locum*. Difficultas auguris hoc tempore comitiis populi creati ut tollatur, vel cum Dukero probanda est Gruchii sententia, vel, si ea minus placeat, haud ita magna mutatione legendum videtur, *Extremo prioris anni post comitia habita*, vel *postquam comitia habita erant*, vel *comitiis habitis*, *in demortui Cn.*

[...]num facti, post ludos epulum. in quo, quum toto 3
foro strata triclinia essent, tempestas, cum magnis procellis coorta, coëgit plerosque tabernacula statuere in foro. Eadem paullo post, quum undique 4
disserenasset, sublata. defunctosque vulgo ferebant,

Cornelii Lentuli auguris locum creatus erat Sp. Postumius Albinus. comitiis habitis, nempe magistratuum, qui anno V. ᴐᴐLXIX. honoribus functi sunt. Videant acutiores.

§. 1. *M. Sempronius Tuditanus pontifex maximus est creatus. C. Servilius Geminus P. Licinii funeris caussa visceratione data ludos fecit, et gladiatores*] Longe aliter habet vetus et incorrupta lectio ad hunc modum: *P. Licinius Crassus pontifex maximus mortuus est: in cujus locum M. Sempronius Tuditanus pontifex est cooptatus. Pontifex maximus est creatus C. Servilius Geminus. P. Licinii funeris causa visceratio data et gladiatores CXX pugnaverunt.* Nam P. Licinio Crasso C. Servilius Geminus, Gemino M. Aemilius Lepidus pontifex maximus successit, ut satis apparet Livium non oscitanter legentibus. GELEN. Hic [Servilius] in consulatu et decemviratu sacrorum caret cognomine *Gemini*. et recte. Cur autem ita sit, supra exposui. Quare ex hoc etiam loco *Geminus* eradendum est. SIGON. Lectio, quam Gelenius jure merito rejecit, superest in Lovel. 5. et 6. Neque aliter inde differunt ceteri Msti nostri, nisi quod omittant voces *ludos fecit*. Hearnius testatur, Oxoniensem L. 1. omittere quidem verba *pontifex est cooptatus*, posteriora tamen ita exhibere, *C. Servilius Geminus P. Licinii funeris caussa ludos fecit, et gladiatores* etc. Gronovius in priori notarum editione prima verba brevius ita restitui posse existimabat: *M. Sempronius Tuditanus pontifex, pontifex maximus est creatus C. Servilius Geminus.* Sed in repetitis curis recte in Gelenii emendatione, quae fide optimi Msti Moguntini nititur, acquiescens, priorem conjecturam omisit. Nam C. Servilius Geminus quidem *pontifex maximus est creatus*, nempe comitiis populi, non tamen M. Sempronius Tuditanus proprie *pontifex est creatus*, sed potius *cooptatus* a reliquo pontificum collegio. Voces itaque *pontifex est cooptatus* exciderunt culpa librariorum ob repetitum vocabulum *pontifex*. V. ad 9, 11, 11. In sequentibus vero quaedam inserta sunt, ut oratio cohaereret. Servilii cognomen *Geminus* tollendum docuit Sigonius ad 29, 38, 3. 30, 1, 1. cap. 39, 4. et infra ad 40, 42, 11. Iisdem locis videri etiam possunt argumenta, quibus Perizon. id servandum esse existimavit. Denique si *visceratio data* Gelenius praeeunte cod. Mog. emendavit, nihil habeo, quod adverser. Sin, legi posset, *P. Licinii funeris caussa, visceratione data, et gladiatores*, id est etiam gladiatores.

§. 2. *Et gladiatores CXX pugnaverunt*] Hic numerus grandior, quam ut conveniat in id aevum: scribamque *gladiatores LXX*. LIPSIUS 1. Saturn. Serm. 8. Probabilis est haec conjectura, licet nullius cod. testimonio probata. Error autem ortus erat ex notis numeralibus *L* et *C* ob ductuum

quod inter fatalia vates cecinissent, necesse esse ta-
5 bernacula in foro statui. Hac religione levatis alte-
ra injecta, quod sanguine per biduum pluisset in
area Vulcani: et per decemviros supplicatio indicta
6 erat ejus prodigii expiandi caussa. Priusquam con-
sules in provincias proficiscerentur, legationes trans-
marinas in senatum introduxerunt. nec umquam an-

adfinitatem perperam commutatis. Ejusdem erroris exemplum habuimus ad 28, 8, 14. Praeterea *pugnarunt* Voss. Lov. 1. 4. 6. et Mead. 2. V. ad 30, 18, 1. Mox §. seq. *triclinia strata* Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertner.

§. 4. *Eadem paullo post, quum undique differenasset, sublata, defunctosque fato vulgo ferebant, quod inter fatalia vates cecinissent, necesse est tabernacula in foro statui*] Et hic nonnihil discrepant a vulgata lectione exemplaria vetera, ubi legitur: *Eadem paullo post, quum undique serenasset, sublata: defunctosque vulgo ferebant, quod inter fatalia vates cecinissent, necesse esse tabernacula in foro statui.* GELEN. Vetus editio, *cum undique differenasset.* MOD. Libri nostri praeferunt *differenasset.* GEBH. *conserenasset* e Moguntino annotarunt, et credo etiam voluisse Gelenium, etsi in notis ejus legatur tantum *serenasset.* Ante illum editi *differenasset.* Id quod membranacei servant, et reponendum judico: significat enim dispulsas esse nebulas, et serenum factum. Exemplum hujus verbi habes et in notis Tironis et Senecae. Naudaeanus alludens *deserenasset.* J. FR. GRON. *Eadem paullo post, quam undique,* vel *Eadem paullo posteaquam undique* omnes scripti et typis impressi ante editionem Moguntinam, in quam ex codice optim[e] *Eadem paullo post, quum undiq[ue]* receptum est. V. ad 27, 28, 5. Dein *deserenasset* Lov. 1. 2. 6. e[t] Harlej. *differenasset* non tantu[m] Hearnii Oxonn. sed et reliqu[i] nostri, nisi quod *disseruasset* prae[ferant] Voss. et Mead. 1. *disserenassent* Gaertn. Verbo *disserenare* inpersonaliter, ut hic Liviu[s] adhibet, usus etiam est Piniu[s] 18, 35. *Quum in cacuminibus montium nubes consident, hiemabit: si cacumina pura fient, disserenabit.* Tum *sublata* perperam de[est] in Harl. Hinc vox *fato,* quam Gelenius fide vett. exemplariu[m] expungit, exsulat etiam ab omnibus nostris codd. praeterquam a solo Lov. 5. qui editis antiquis concinit. *defungi fato* exponit Budaeus in Annot. ad l. 2. §. 12. D. de Act. emti, ut Hearne hic monuit: potius tamen vox videtur addita ab illo, qui Livio familiarem esse nesciebat pronominis demonstrativi ellipsin, de qua v. ad 23, 15, 4. Male *defunctoque vulgo* Lov. 2. Harl. et Mead. 1. *defunctos quia vulgo* Voss. *volgo,* pro *vulgo,* more antiquo cod. Mog. Vide infra ad cap. 53, 2. Insuper vox *vates* male omittitur in Gaertn. Ad haec *necesse esse,* ut Gelenius emendat, Voss. Lovel. 1. 2. 4. 5. 6. Mead. 2. Gaertn. et primae edd. *necesse est* primus vulgavit Frob. anno 1531. idque exstat in Harl. et Mead. 1. quasi Livius praedictionem vatum ipsis

e tantum regionis ejus hominum Romae fuerat. Nam 7 ex quo fama per gentes, quae Macedoniam adcolunt, vulgata est, crimina querimoniasque de Philippo non neglegenter ab Romanis audiri, multis operae pretium fuisse queri; pro se quaeque civita- 8 tes gentesque, singuli etiam privatim, (gravis enim adcola omnibus erat) Romam, aut ad spem levan-

verbis, quibus concepta erat, retulisset. Verum id non majoris auctoritatis esse puto, quam quum Sigonius passim *uti rogas* Livio restituere conatur; de quo vide Gronov. ad 31, 8, 1. Recte igitur Gelenium *necesse esse* revocasse puto. Tum *statui in foro* Gaertn.

§. 5. *Sanguine per biduum pluisset in area Vulcani*] Julius Obseq. de Prodig. cap. 59. *In area Vulcani per biduum, in area Concordiae totidem diebus sanguinem pluit.* Altera illorum verborum pars ex hoc loco, altera ex hujus libri cap. ult. desumta est. Verum omnes codd. hic *sanguine* tuentur. Et ita infra cap. ult. legendum esse monuit Sigonius, adstipulantibus omnibus scriptis nostris. Vide Scheff. ad d. locum Obsequentis. De locutione *pluere sanguine*, vel *sanguinem* v. ad 3, 10, 6. *plivisset* Gaertn. *pluvisset* Lov. 5. et editiones ante Parisinam anni 1573. V. ad 1, 31, 1. Tum *Volcani* cod. Mog. V. ad 40, 19, 2. Post haec verba addit Lovel. 6. *et quod Aponi fontes triduo gellidi fuissent.* Quod unde librarius hauserit, me nescire profiteor: certe ejus in reliquis codd. vel in Obseq. nullum vestigium inveni. Paullo ante *Hac religione levata* perperam Lov. 1.

Et per decemviros supplicatio indicta erat ejus prodigii expiandi caussa] Livius 21, 62. 34, 55. 38, 44. 40, 19. 41, 21. et saepe alibi scribit, decemviros propter prodigia a senatu libros Sibyllinos adire jussos, et ex eorum *responso* ac *decreto* supplicationes indictas fuisse: quibus verbis significari videtur, eas ab aliis, non ab ipsis, indictas. Hic quidem, ut et 40, 37. 45, 16. indictionem supplicationum decemviris ipsis tribuit; sed tamen credo, hoc plerumque a magistratibus pro concione factum fuisse: nam hi quoque eas pro concione edicebant victoriae causa, 27, 51. 30, 17. et pro felici successu novi belli, 31, 8. et 36, 2. A consulibus prodigiorum causa supplicationem indictam fuisse, est 40, 19. DUK. Vocula *et* deest in Voss. postea *ejus* in Lovel. 6. cujus loco *hujus* legit Gaertn.

§. 6. *Priusquam consules in provincias proficiscerentur*] Vox *consules* deest in Lovel. 2. 4. Harlej. Mead. 2. et Gaertn. eadem cum duabus sequentibus in Voss. quatuor primae in Lov. 1. Mox *legationes transmaritimas* Lovel. 2. V. ad 23, 15, 1. Cum sequentibus conferendus est Polyb. in Exc. Legat. num. 46.

§. 8. *Pro se quaeque civitates*] *per se* Lovel. 5. et edd. veteres. Moguntini ex membranis suis emendarunt *pro se*. Neque aliter legunt reliqui codd. nostri. Mox *singuli etiam privati* Lov. 2. *sin-*

dae injuriae, aut ad deflendae solatium, venerunt.
9 Et ab Eumene rege legatio cum fratre ejus Athenaeo venit ad querendum, simul quod non deducerentur ex Thracia praesidia, simul quod in Bithyniam Prusiae bellum adversus Eumenem gerenti auxilia missa forent.

1 XLVII. Respondendum ad omnia juveni tum admodum Demetrio erat; quum haud facile esset, aut ea, quae objicerentur, aut quae adversus ea dicenda erant, memoria complecti.
2 nec enim multa solum, sed etiam pleraque oppido quam parva erant:

guli et privatim Lovel. 6. Tum *gravis enim accolis erat omnibus* Lov. 6. *erat omnibus* etiam Voss. Lov. 1. et Gaertn.

Aut ad spem levandae injuriae, aut ad deflendae solatium] *aut delevandae spe injuriae, aut deflendo solatium* Lovel. 1. *aut alleviandae spem injuriae* Gaertn. *aut ad levandae spem injuriae* Voss. et Lovel. 6. *aut ad defendendae solatium* male cod. Mog.

§. 9. *Ad querendum, simul quod non deducerentur ex Thracia praesidia, simul quod*] *ad querendum sibi, quod non* Voss. et Lovel. 1. Male. Illud *simul, simul* Livio in deliciis fuisse, vidimus ad 3, 60, 12. *ex Thrcia* Lov. 4. V. ad 37, 33, 3. Tum *simulque in Bithyniam* Lov. 1.

§. 2. *Pleraque oppido quam parva erant*] *oppida quam parva* inepte Lov. 1. 6. et Voss. Liv. 42, 28, 13. *Oppido adolescens sacerdos lectus.* V. ad 36, 25, 3.

De hominibus raptis pecoribusque abactis] *de hominibus captis* Voss. et Lov. 6. sollemni scribarum in his vocibus commiscendis peccato. V. ad 6, 23, 5. et infra hoc lib. cap. 49, 1. Tum *pecoribus ablatis* Voss. quod ex alterius interpretatione natum puto. Proprie enim pastores *agunt* pecus; *abigunt*, qui eripiunt, furantur. Supra 1, 7, 4. *Herculem in ea loca Geryone interemto boves mira specie abegisse memorant, ac prope Tiberim fluvium, qua prae se armenta agens nando trajecerat*; etc. 7, 14, 4. *Jumenta forte pascentia extra vallum Gallo abigenti duo milites Romani ademerunt.* Cic. in Pison. 34. *Socios nostros in servitutem abduxerunt, familias abripuerunt, pecus abegerunt.* qui locus huic nostro admodum similis est. Hinc in jure Romano notum est crimen dictum *abigeatus*; quod qui committunt, *abigei* vocantur. V. Briss. de Verb. Sign. in v. *Abigere* et *Abigeus*. Livius hic exprimit Polyb. cujus verba sunt in Ecl. Legat. num. 46. Οἱ μὲν περὶ Χώρας, οἱ δὲ περὶ σωμάτων, οἱ δὲ περὶ θρεμμάτων ἧκον ἀμφισβητοῦντες. Ea ita vertit Casaub. *Quorum alii agro multatos se querebantur, alii mancipia ademta, aut pecus abactum.* Per σώματα igitur intelligit servos, quo sensu ea vox saepe usurpa-

e controversia finium, de hominibus raptis pecorinsque abactis, de jure aut dicto per libidinem aut on dicto, de rebus per vim aut per gratiam judiatis. nihil horum neque Demetrium docere diluci- 3
e, nec se satis liquido discere ab eo senatus quum erneret posse; simul et tirocinio, et perturbatione avenis moveretur; quaeri jussit ab eo, ecquem de iis rebus commentarium a patre accepisset? Quum 4
respondisset, *accepisse se*; nihil prius nec potius visum est, quam regis ipsius de singulis responsa accipere. Librum extemplo poposcerunt; deinde, ut

mr; quemadmodum etiam *homo* non tantum in jure Romano, ut ex Briss. de Verb. Sign. patet, sed et alibi; ut apud Statium 2. Silv. 6, 14.

— — *hominem gemis (heu, mihi subdo*
Ipse faces) hominem, Urse, tuum, cui dulce volenti
Servitium, cui triste nihil: qui sponte, sibique
Imperiosus erat.

Nihilominus σώματα apud Polyb. et *homines* apud Liv. magis generali sensu accipere malo. Philippus enim, qui omnibus gravis adcola fuisse dicitur, ab hac quoque vicinorum injuria non abstinuisse videtur, ut etiam liberos atque ingenuos raperet. Et ita Cic. loco laud. utitur duabus vocibus *socios*, *familias*, sc. servorum, quarum loco Livius hic unam *hominibus* adhibet.

De rebus per vim aut per gratiam judicatis] *per vim aut gratiam* Voss. Lovel. 1. 2. 6. Harl. et Gaertn. *perinde aut gratiam* Mead. 1. Sed male. V. ad 6, 28, 6. Tum *vindicatis* Harl. Saepe scribae *iudicare* et *indicare* commutarunt. V. ad 6, 20, 9. 7, 13, 6. 39, 16, 11. Epit. Liv. 63. et viros doctos ad Val. Max. 3, 2. ext. 1. Similiter *uidex* et *iudex*. V. ad 9, 1, 8. *Idicatis* Gaertn. V. ad Liv. ep. 63.

§. 3. *Nihil horum neque Demetrium docere dilucide, nec se satis liquido discere* etc. *posse*] Pall. et vet. ed. *Demetrium dilucide dicere*. GEBH. Similiter omnes nostri, et edd. principes. *dicere* etiam Hearnii L. 1. Sed, recte Aldum ex cod. Mog. adscivisse *docere dilucide*, constat ex sequenti *discere*. Ut enim judex ex litigantibus *caussam discit*, ita hi de caussa agentes illum *docent*. Solent autem *docere* et *dicere* in Mstis confundi. V. ad 1, 9, 13. 26, 3, 5. et hoc cap. ad §. 5. Perperam etiam Londinenses nuperi dederunt *nihil horum quoque Demetrium*. V. ad 3, 26, 5. Praeterea *nec se satis aliunde discere* Lov. 6. in contextu, *satis abunde* in margine. *nec se satis aliquando discere* Voss. et Lovel. 1. Male. Ovid. 5. Fast. 2.

Non satis est liquido cognita caussa mihi.

Mox *simul et tirocinii perturbatio-*

5 ipse recitaret, permiserunt. Erant autem de rebus singulis in breve coactae caussae: ut alia fecisse se secundum decreta legatorum doceret; alia non per se stetisse, quo minus faceret, sed per eos ipsos,
6 qui accusarent. Interposuerat et querelas de iniquitate decretorum, et quam non ex aequo disceptatum apud Caecilium foret, indigneque sibi, nec
7 ullo suo merito, insultatum ab omnibus esset. Has notas irritati ejus animi conlegit senatus. ceterum alia excusanti juveni, alia recipienti, futura ita, ut

ne Lov. 1. 6. et Voss. *et simul tirocinio et perturbatione* Gaertn.

Ecquem de his rebus commentarium] *et quem de his rebus* Lov. 1. 4. Harl. et Mead. ambo. Sed v. ad 5, 36, 5. *an et quid de his rebus* Lov. 6. *an quem de his rebus* Lov. 2. *si quem de his rebus* Voss. quod ex glossatoris expositione natum videtur, licet similiter Polyb. in Exc. Legat. num. 46. pag. 1195. *Εἴτινα περὶ τούτων ὑπομνηματισμὸν ἔχουσι παρὰ τοῦ βασιλέως.*

§. 4. *Quum respondisset, accepisse se*] Ita Frob. anno 1535. edidit; neque aliter praeferunt scripti nostri. Anteà datum erat *accepisse sese*. Sed pronomen *se* omittit Hearnii L. 1. Verum id excidisse videtur ob ultimam syllabam vocis praecedentis. Vide ad 34, 11, 7. Omittit etiam Polyb. ibidem: *Τοῦ δὲ Δημητρίου φήσαντος ἔχειν.* Mox *nihil prius ac potius* Gaertn. Tum *jussum est*, pro *visum est*, Harl. V. ad 9, 24, 4. Praeterea vox *responsa* male exsulat a Lov. 4. et Mead. 2. *responsum* legit cod. Mogunt.

§. 5. *Erant autem de rebus singulis in breve coactae caussae*] *Erant et*, id est *enim*, Lov. 6. Tum *de singulis rebus* Voss. Lov. 1. 4. 6. Mead. 2. et Gaertn. Hinc *in brevem* scripti, et edd. vett. pro quo Ascens. anno 1513. *in breve* substituit, altera lectione in marginem rejecta. Ejus vero emendationem receperunt mox Moguntini, et membranarum suarum auctoritate firmari monuerunt. Librarii aevi sui vitio *brevem* acceperant pro enchiridio. Vide Salmas. ad Vopisci Aurel. 36. et Du Cange Gloss. med. Latin. ea voc.

Alia fecisse se secundum decreta legatorum doceret] *fecisse secundum decreta* Lov. 1. 6. et Voss. ut pronomen elisum sit vel a syllaba finali vocis proximae, vide ad §. praec. vel ab initiali sequentis. V. ad 29, 21, 7. Tum *diceret* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. Vide ad §. 3. *ἔφασκεν* pariter dixit Polyb. loc. laud.

§. 6. *Interposuerat et querelas*] Ita Frob. vulgari curavit anno 1535. concinentibus omnibus codd. nostris, nisi quod Lov. 5. cum edd. vetustioribus servet *interposuerat etiam*. Vide ad 22, 47, 9. Mox *et quod non ex aequo* Lovel. 6. et Gaertn. Vide ad 5, 51, 7. *et quam non aequo* Lov. 1. Tum *indigneque sibi* Gaertn. Tandem

maxime vellet senatus, responderi placuit: *Nihil* 8
patrem ejus neque rectius, nec magis, quod ex volun-
tate senatus esset, fecisse, quam quod, utcumque ea ge-
sta essent, per Demetrium filium satisfieri voluisset Roma-
nis. Multa et dissimulare, et oblivisci, et pati praete- 9
rita senatum posse, et credere etiam, Demetrio creden-
dum esse. Obsidem enim se animum ejus habere, etsi pa- 10
tri corpus reddiderit: et scire, quantum salva in patrem
pietate possit, amicum eum populo Romano esse. Hono- 11
risque ejus caussa missuros in Macedoniam legatos, ut,

insultatum ab hominibus Lov. 1. Vide ad 10, 11, 2.

§. 7. *Has notas irritati ejus animi conlegit*] *irritati sui animi* Lov. 2. 5. Harl et edd. vett. Postea Ascens. ad marginem ed. suae anno 1513. *ejus animi* scribendum conjecit; quod deinde Moguntini in contextum receperunt, et se in optimo cod. suo reperisse testati sunt. Neque aliter reliqui codd. nostri, nisi quod quidam, trajectis dictionibus, praeferant *animi ejus*, Lov. 1. *mutatio animi ejus*. Mox §. seq. *neque rectius*, *neque magis* Lov. 6. Mead. 2. et Gaertn. Sed vide ad 9, 9, 14. Tum *fieri satis* Lov. 6.

§. 9. *Et credere etiam, Demetrio credendum esse*] *credendum esset* Voss. Lov. 6. Mead. 1. et Gaertn. Sed ambae hae voces exsulant a Lov. 4. et Mead. 2. quas neque agnoscit Polyb. in Eclog. Leg num. 46. pag. 1195. Ἀπόκρισιν ἔδωκε, διότι περὶ πάντων καὶ τῶν εἰρημένων ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνεγνωσμένων Δημητρίῳ πιστεύει. Paullo ante *pati petita senatum posse* Voss. et Mead. 1. in margine. Scriptum olim fuerat per compendium *pret'ita*, quod deinde in *petita* mutatum est.

§. 10. *Obsidem enim se animum ejus habere, etsi patri corpus reddiderit*] Similis sententia obcurrit apud Dion. Hal. 5. Ant. pag. 286. Σοῦ φείσομαι, Κολλατῖνε, ὃς τὸ μὲν σῶμα παρ' ἡμῖν ἔχεις, τὴν δὲ ψυχὴν παρὰ τοῖς πολεμίοις. et pag. 287. Τὸ μὲν σῶμα παρὰ τοῖς ὑποδεξαμένοις ἔχειν, τὴν δὲ ψυχὴν παρὰ τοῖς προπέμπουσι. Ceterum pronomen *se* non adparet in Gaertn. Tum *corpus patri* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Praeterea *reddiderint* legit Gronov. supra ad cap. 14, 6. et in pr. ed. not. ad 38, 29. intelligi enim τὸ *Patres*, et ideo mox addi *missuros*: at, quia praecesserat *ut maxime vellet senatus*, scribas putasse, necesse esse, ut fieret *reddiderit*. Gronovii emendationi favet Lovel. 2. *reddiderunt* legens. *Senatus* autem, tamquam nomen conlectivum, verbum plurale adsciscere, vidimus ad 4, 58, 4. Mox voces *in patrem* non inveni in Lov. 6. Tum *posset* legunt Harl. Lov. 5. et edd. ante Aldum, qui *possit* emendavit, concinentibus reliquis meis.

Amicum eum populo Romano esse] Τὸ *eum* omittunt Lov. 6. et Harl. Tum *populi Romani esse* praeferunt Lov. 2. 4. 5. 6. Mead. am-

si quid minus factum sit, quam debuerit, tum quoque sine piaculo rerum praetermissarum fiat. Velle etiam sentire Philippum, integra omnia sibi cum populo Romano Demetrii filii beneficio esse.

1 XLVIII. Haec, quae augendae amplitudinis ejus caussa facta erant, extemplo in invidiam, mox etiam
2 in perniciem adolescenti verterunt. Lacedaemonii deinde introducti sunt. multae et parvae disceptationes jactabantur: sed, quae maxime rem continerent, erant; utrum restituerentur, quos Achaei dam-
3 naverant, nec ne; inique, an jure occidissent, quos

bo, et edd. vett. *P. R. esse* Frob. anno 1535. *populo Romano esse* ed. Lugd. anni 1553. Paris. anni 1573. et postea recentiores, quod Livio familiare loquendi genus est. Supra 21, 12, 6. *Publice Saguntinis amicus atque hospes.* 26, 38, 6. *Dasius Hannibali amicus.* cap. 50, 7. *Amicus populo Romano sis.* 44, 19, 10. *Opem regno regibusque amicis imperio ferret.* Ad hanc formam *inimicus alicui* 35, 49? et 45, 35? *hostis populo Romano.* V. ad 41, 16, 9. *cognatus Postumio* 25, 3, 15. *collega consulibus* 7, 1, 6. *adjutores triumviris*, *consiliis* 39, 14, 10. 40, 11, 3. *dux cohortibus* 10, 41, 5. *praesides urbi* 10, 22, 7. *principes nobilitati.* V. ad 10, 8, 6. *dominus alicui* 3, 10, 1. *locus seditioni.* V. ad 3, 46, 2. Similiter et alii locuti sunt. *adjutor alicui* Cic. de Amic. 12. (**Fautrix omni familiae* Ter. Eun. 5, 8, 22.) *comes furori* ex Msto probat Gruter. apud eumdem Cic. de Amic. 11. *custos dictis* Suet. Tib. 12. *rector castris.* Vide Cel. Burm. ad Lucani 4, 4. *imperator Romanis.* Vide Cort. ad Sall. Jug. 7, 4. Varietas orta est, quod per notas scriptum fuerit *amicum eum P. R. esse*, quae postea varie a librariis redditae sunt. Alia exempla vide ad 2, 50, 11. 3, 39, 8. c. 71, 7. 4, 5, 2. 5, 50, 4. 7, 31, 1. 7. 8, 34, 2. c. 35, 12. 9, 9, 5. c. 11, 3. c. 15, 8. c. 45, 8. 10, 7, 5. 32, 8, 15. aliisque locis.

§. 11. *Tum quoque sine piaculo rerum praetermissarum fiat*] *ea quaeque sine periculo rerum praetermissarum fiant* Lov. 1.

§. 1. *Augendae amplitudinis ejus caussa*] *augendi ampliandique ejus caussa* Lovel. 6. et Hearnii L. 1. At ita potius dandum fuisset *amplificandique.* Sed nihil mutandum. Mox *extemplo invidiam*, pro *in invidiam*, Lov. 1. et Gaertner. V. ad 34, 28, 3.

§. 2. *Multae et parvae disceptationes jactabantur*] *et parvulae disceptationes* cod. Mog. Mox *maxime continerent*, media voce omissa, Lov. 5. et edd. principes; quam Ascens. anno 1513. primus addidit, mox Moguntini Msti sui testimonio confirmari testati sunt. et reliqui nostri omnes tuentur.

§. 3. *Inique, an jure occidissent, quos occiderant. Vertebatur et, utrum*] *inique, an jure cecidissent*,

ęciderant. vertebatur et, utrum manerent in Achaï- o concilio Lacedaemonii; an, ut ante fuerat, se- retum ejus unius in Peloponneso civitatis jus eſſet. eſtitui, judiciaque facta tolli placuit: Lacedaemo- 4
em manere in Achaïco concilio: scribique id de- retum, et consignari a Lacedaemoniis et Achaeis. egatus in Macedoniam Q. Marcius eſt miſſus: jus- 5
us idem in Peloponneso sociorum res adspicere. am ibi quoque et ex veteribus discordiis residui otus erant, et Meſſene desciverat a concilio Achaï- o. cujus belli et cauſſas et ordinem si expromere 6

uos ceciderant. Vertebant et Mead. . Voces *occidi* et *cecidi* paſſim ommutari, vidimus ad 36, 36, . Ceterum cum Crevierio vete- um edd. diſtinctionem recepi. Perperam recentiores dederant, *uos occiderant, vertebatur, et, trum.* Mox *in Achaïco consilio* io, et §. seq. Voſſ. perperam. V. Gronov. ad 44, 2, 5. Tum *an, ut antea fuerat* Harl. et Mead. ambo. *aut, ut antea fuerat* Lov. 6. *annutante fuerant* Gaertn. Hinc *unius ejus* Voſſ. Lovel. 1. 6. et Gaertn.

§. 4. *Reſtitui, judiciaque facta tolli placuit*] Pall. *placet.* GEBH. *judicia facta* Voſſ. Tum *placere* Lov. 2. Harl. Mead. 1. et Gaertner. *placeret* Lov. 1. et 6. *placet* Lov. 4. 5. et Mead. 2. *placet*, vel *placeret* vett. edd. ante Aldum, qui *placuit* emendavit.

Scribique id decretum, et consignari a Lacedaemoniis] Pall. *scribique, et id decretum consignari et a Lacedaemoniis et Achaeis.* GEBH. Similiter Lov. 4. et Mead. 2. *scribique id decretum, consignari et a Lacedaemoniis et Achaeis* Lovel. 6. Polyb. id ita exprimit pag. 1198. *Ἔγγραπτον ὑπὲρ τῶν ὁμολογουμένων γίνεσθαι ἐκέλευον, ἐφ' ᾧ πάντες ἐπεβάλλοντο τὰς ἰδίας σφραγῖδας.*

§. 5. *Et Meſſene desciverat a concilio Achaïco*] Quidam mutarunt *Meſſenii desciverant.* Sed non erat opus, cum poſt Philopoemenis mortem Livius de Meſſeniorum multitudine ita quoque loquatur, [cap. 50.] *Victa namque* (inquit) *Meſſene bello exposcentibus Achaeis dedit noxios.* Ego tam temere non mutarim authorum verba absque vetuſto exemplari. GLAR. Libri noſtri omnes *et Messene desciverat a concilio Achaïco.* GEBH. Et hoc [*Meſſenii desciverant*] e Moguntino. Superiores cum illis, quos vidimus, scriptis: *et Messene desciverat a concilio Achaïco.* Quis neget reſtitui debere? et eodem jure mutatum, quo libro praecedenti cap. 29. *Quatuor menses obsidionem Same suſtinuit.* Et animadvertit, ut video, Glareanus. J. FR. GRON. Aldus eſt, qui *Messenii desciverant* ex cod. Mog. admisit: verum eam alterius lectionis gloſſam eſſe exiſtimo. Per *Messenen* intelliguntur Meſſenii, incolae Meſſenes. Vide, quae notantur ad 38, 29, 9.

velim, inmemor sim propositi, quo statui non ultra adtingere externa, nisi qua Romanis cohaererent rebus.

1 XLIX. Eventus memorabilis est, quod, quum bello superiores essent Achaei, Philopoemen praetor eorum capitur, ad praeoccupandam Coronen [profectus,] quam hostes petebant, in valle iniqua
2 cum equitibus paucis obpressus. Ipsum potuisse effu-

Adde Celeberr. Burm. ad Rutil. 1. Itin. 361. Deinde *a consilio Achaico* ed. Gruteri ultima, pro quo recte Gronov. hic, et ad 44, 2, 5. *a concilio* legendum docuit. Paullo ante *ibi quoque ex veteribus* Voss. Lov. 1. 2. 5. 6. Harl. Mead. 1. Gaertner. et edd. vett. Voculam *et* Frob. anno 1535. addidit, quam servasse videntur Lovel. 4. et Mead. 2. unde nihil notatur. Vide ad 2, 44, 3.

§. 6. *Et caussam et ordinem si expromere velim*] Haec lectio promanavit ex ultima Gruteri editione, et a recentioribus omnibus probata est. Omnes priores, cum codicibus nostris et Hearnii L. 1. praeferunt *et caussas et ordines;* quod Livio reddidi. Praeterea *exprimere* Lov. 1. 6. et Voss. Male. Vide ad 34, 61, 8. De verbo *expromere* vide ad 39, 12, 4.

Nisi qua Romanis cohaerent rebus] Hanc lectionem, quam iterum demum in ultima Gruteri ed. invenio, recentiores omnes itidem servarunt. Recepi *cohaererent*, ut antiquiores typis excusi cum Mstis Lov. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambobus, et Gaertn. jubent. Insuper male *nisi quia* Voss. V. ad 40, 29, 8. *nisi quo* Lov. 1. V. ad 22, 55, 5. *nisi quae* Lov. 2.

§. 1. *Philopoemenes praetor eorum capitur*] Constant sibi etiam hic membranae, in quibus est, *Philopoemen praetor eorum.* MOD. V. Gelen. ad 35, 26, 9. et Modium ad 35, 27, 9. Tum *rapitur* Lov. 1. 6. et Voss. V. ad 6, 23, 5.

Ad praeoccupandam Coroneam profectus, quam hostes petebant] Strabo lib. 8, [361.] et Pausanias lib. 4, [34.] ad Pamisum amnem *Coronem* Messeniae ponunt. *Coronea* vero Boeotiae est oppidum ad Heliconem montem, ut idem Strabo lib. 9, [411.] testatur. Meminere et Plinius et Ptolemaeus utriusque oppidi. Caeterum ex Strabone lib. 9, [411.] colligitur, a *Coronea Coroneus* [immo *Coronius*] tetrasyllabon dici, a *Corone* vero *Coroneus* trisyllabon: tametsi Plinius *Coroneum sinum* vocat eum, qui ad Coronen Messeniae est. Ego Livium hoc loco *Coronem* scripsisse puto, non *Coroneam*: nisi quis ejus rei differentiam parum eum curasse putet. GLAR. *Colonem* edit Plutarch. in Philopoem. [pag. 366.] Utraque autem in Messeniaco agro est: *τὴν δὲ Μεσσήνην ἀπέστησεν τῶν Ἀχαιῶν, καὶ κώμην τὴν καλουμένην Κωλονίδα προσηγγελθη μέλλων καταλαμβάνειν.* SIGON. *Coroneam* Lov. 4. 5. Mead. 2. Gaertn. et edd. priscae. *Coronam* Voss. Lov. 1. 2. 6. Harl.

gere Thracum Cretensiumque auxilio tradunt. sed
dor relinquendi equites, nobilissimos gentis, ab
so nuper lectos, tenuit. quibus dum locum ad 3
adendas angustias cogendo ipse agmen praebet,
stinens inpetus hostium; prolapso equo, et suo
se casu, et onere equi super eum ruentis, haud
ultum abfuit, quin exanimaretur, septuaginta an-
os jam natus, et diutino morbo, ex quo tum pri- 4
um reficiebatur, viribus admodum adtenuatis. ja- 5

ead. 1. et Hearnii L. 1. *Coronen* mus vulgavit Frob. anno 1535. que postea secuti editores ser- runt; nisi quod editio Jac. ronovii major anni 1679. erro- operarum dederit *Coronem*, od Clericus retinuit, licet Gro- viana minor substituerit *Coro-* ; quomodo etiam, vel *Coro-* legendum est. Posset et le- *Coroneam*: promiscue enim *Ko* νεια et *Κορώνη*, eorumque ntilia, de urbe Boeotiae et esseniaca Graecis Latinisque riptoribus usurpari, testatur erkel. ad Steph. de Urb. voce ορώνη. Et ita Pausan. de hac be verba faciens in Messen. p. 34. *Τὸ μὲν δὴ ὄνομα τὸ ρχαῖον εἶχεν Αἴπεια. ἐπεὶ δὲ ὸ Θηβαίων κατήχθησαν ἐς ελοπόννησον, Ἐπιμηλίδην φα- ν ἀποσταλέντα οἰκιστὴν καλέσαι ορώνειαν. εἶναι γὰρ αὐτὸν ἐκ ορωνείας τῆς Βοιωτῶν. τοὺς ὲ Μεσσηνίους ἐξ ἀρχῆς τε οὐ κα- ορθοῦν περὶ τὸ ὄνομα, καὶ μᾶλ- ον ἔτι ἀνὰ χρόνον ἐκνικῆσαι τὸ κείνων ἁμάρτημα.* Nullus igitur odd. Sigonii conjecturae favet. uod vero Plutarch. *Κωλονίδα* ro *Corone* memorarit, inde fa- tum est, quia *Κωλονίδες* (*Ko-* ώνη vocatur Ptolem. 3, 16.) et ορώνη fuerunt oppida vicina. ausan. ibid. *Τῇ Κορωναίων δὲ όλει ἐστιν ὅμορος Κωλονίδες.* Ce- terum vox *profectus* exsulat non modo ab omnibus scriptis no- stris, et Hearnii L. 1. sed etiam ab omnibus edd. ante Lugd. an- ni 1553. Vix ea abesse posse vi- detur; quum tamen nulla aucto- ritate nitatur, uncis includendam existimavi.

§. 2. *Ipsum potuisse effugere Thracum Cretensiumque auxilio*] *Ipsumque potuisse* Harlej. Tum *Thracum Cretensium auxilio* Voss. et Mead. 1. utrumque male.

Ab ipso nuper lectos] MS. *ab ipso nuper electos*. MOD. *ab ipso nuper electos* codd. Mog. et Gaert- ner. Sed et hic vulgatum prae- fero. *Legere equites*, ut *legere ex- ercitum*. V. ad 29, 22, 12. et Cele- berr. Burm. ad Suet. Aug. 30. Solent *electus* et *lectus* a librariis commutari. V. ad h. lib. c. 52, 2.

§. 3. *Dum locum ad evadendas angustias* etc. *praebet, sustinens in- petus hostium*] *praeberet* male Lo- vel. 1. et 6. V. ad 1, 40, 1. et quae Celeberr. Dukerus notavit ad Liv. Epit. 30. Tum *sustinens inpetum* Lov. 6. Sed vide ad 1, 4, 9. Mox *haud multum affuit* Lov. 1. An voluit librarius *afuit*? V. ad 4, 12, 7. et 26, 41, 11.

§. 4. *Ex quo tum primum refi- ciebatur, viribus admodum adte- nuatis*] Ita Aldus edidit, auspice

centem hostes superfusi obpresserunt: cognitumq[ue]
primum a verecundia memoriaque meritorum, ha[ud]
secus quam ducem suum, adtollunt reficiuntque, [et]
6 ex valle devia in viam portant, vix sibimet ipsi pr[ae]
necopinato gaudio credentes; pars nuncios Messen[em]
praemittunt, debellatum esse, Philopoemenem capt[um]
7 adduci. Primum adeo incredibilis visa res, ut no[n]
pro vano modo, sed vix pro sano nuncius audi[tus]

cod. Mog. eamque lectionem omnes nostri probant. Priores typis descripti praeferebant *tum primo*. Praeterea *viribus admodum adtenuatus* Lov. 2. Male. Supra 25, 11, 3. *Magna caede ita adtenuari praesidii vires*. 31, 49, 6. *Bello Hannibalis adtenuatae vires ejus coloniae erant*.

§. 5. *Jacentem hostes superfusi obpresserunt*] *fusi super* Voss. Lovel. 1. 6. et Gaertn. Sed verbum illud *superfundere* etiam alibi adhibet Livius, ut 7, 3, 2. *Ludos circus Tiberi superfuso irrigatus inpedisset*. 45, 9, 5. *Superfudit deinde se in Asiam*. et translate 5, 7, 8. *Superfundenti se laetitiae vix temperatum est*. Mox *cognitum primum a verecundia* Lov. 1. *cognitumque primum verecundia*, omissa praepositione, Lov. 4. et Mead. 2. Sed *a verecundia adtollunt* est, adtollunt propter verecundiam. V. ad 24, 30, 1. et 26, 1, 3.

§. 6. *Pars nuncios Messenem praemittunt*] *Messenen* legendum, ut praeferunt quaedam edd. et Msti. Et ita nuper Clariss. Crevierius edi curavit. V. supra ad 36, 31, 7.

Philopoemenem adduci] *Philopoemenem captum adduci* omnes codd. nostri, Hearnii Oxonn. Crevierii Victor. et edd. vett. Non autem primae vel solae Gronovianae edd. mediam vocem omiserunt, ut innuere videtur Crevierius, sed omnes retro us[que] ad Paris. anni 1573. quae qu[in]quagenta, et quod excurrit, [an]nis ante Gronov. ita edidit. [Ni]hil itaque aliud commisit G[ro]novius, quam quod errorem [ab] alio commissum non emenda[vit], quod ipsi cum multis aliis, et [si]ne dubio etiam mecum, im[mo] forte etiam cum Crevierio, com[mune] erit, nec ideo dignus e[rat], ut solae ejus editiones memo[ra]rentur. Ad §. seq. iterum in[ci]pit Lov. 3. in quo post cap. [...] 13. verba *non miserat* ingens [...] lacuna usque ad verba hujus ca[p]. §. 7. *non pro vano*.

§. 8. *Itaque clauserat portam tur[ba]*] Pall. *clauserant*. vet. ed. *ita[que] clauserant portam turbae*. GE[B]HARD. Barberin. *clauserant*. [...] tav. *itaque clauserant turbando* [...] Naudaeanus et prisci editi: *ita[que] clauserant portam turbae, d[um]* Quod verum puto. *Turbae* su[nt] diversi globi hominum concu[r]rentium, manipuli hominum p[er] intervalla, ut sit ejusmodi in mo[tu] ac tumultu, conglobatorum. Prima hoc Aldina perperam mu[tavit]. 24, [27, 2.] *Et erat confusa concio, non populari modo, sed militari quoque turbis, magna parte etiam perfugis, qui omnia novare cupiebant, permissis*. J.F. GRON. *clauserant portam turba[m]* omisso sequenti *dum*, Lov. 1. *clauserat portam turbam* Hearnii [...]

ur. deinde, ut super alium alius idem omnes adfirmantes veniebant, tandem facta fides; et, priusquam 8
adpropinquare urbi satis scirent, ad spectaculum omnes, simul liberi ac servi, pueri quoque cum feminis, effunduntur. itaque clauserant portam turbae, dum pro se quisque, nisi ipse oculis suis credidisset, vix pro comperta tantam rem habiturus videretur. Aegre submoventes obvios intrare portam, qui 9

clauserant portam turba Lov. 3. Harl. Mead. ambo, et Hearnii L. 1. *clauserant portam turbae* Voss. Lov. 2. 5. 6. Gaertner. et edd. antt. Non vero Aldus, ut Gronovius putat, sed Frobenius anno 1535. primus *clauserat portam turba* dedit. Agnosco ultro, lectionem, quam Gronov. recepit, et multi meorum codicum firmant, probari posse; quin et, qui eam invitis Mstis mutant, similes esse illis, quos erroris arguit Nonius Marc. voc. *Turbam. Turbam* et *turbas diversam volunt habere significationem, ut sit turba populi conventus, turbae turbationes. nos contra lectum invenimus et indiscrete positum, et pro turbis turbam.* Verum quum non Aldus *clauserat portam turba*, sed Frobenius, primus ederit, cumque optimo cod. Mog. usum esse constet, judicium meum suspendo, et lectorem arbitrari jubeo, utram scripturam probare malit. Pro ea, cujus Frobenius auctor est, facit, quod mox etiam sequatur *turba confertis iter reliquum clauserat.* Paullo ante *puerique cum feminis* Lov. 2. et 6. V. ad 5, 27, 1. *mares quoque cum feminis* Lov. 3. quem non audiendum esse, praecedens *liberi ac servi* persuadet. Passim etiam *pueri et feminae* obponuntur *viris.* Ita 28, 19, 13. *Non militaris modo aetas aut viri tantum, sed feminae puerique supra animi corporisque vires adsunt.* c. 23, 2. *Turbam feminarum puerorumque inbellem inermemque cives sui caederent.* Alibi etiam *feminae* et *pueri* junguntur. Supra 36, 24, 11. *Congregatis feminis puerisque, et inbelli alia turba in arcem.*

Dum pro se quisque, etc. *vix pro comperta tantam rem habiturus videretur*] Sic et editi veteres, non *comperto*, ut Moguntina, et deinceps editiones. J. FR. GRONOV. Illud *pro comperto*, ut Moguntini ediderunt, servari posse, si codicem suum ducem secuti sunt, non nego. Vide Cel. Burm. ad Suet. Caes. 81. Quum tamen ex eo in excerptis nihil ad hunc locum notarint, omnesque nostri *pro comperta* servent, nisi quod unus vel alter perperam *pro comperata* praeferant, Gronovio tantisper adsentiar. Praeterea *dum* etc. *videtur*, vel *quum* etc. *videretur* legendum judicat Crevierius. Recte. V. ad 1, 40, 7. Mutavit itaque sententiam, quam secutus est ad 35, 8, 1. ubi parum interesse putabat, *Dum*, an *Quum haec in Hispania agerentur* legatur, licet cod. Mog. ibi *Quum* servaret; et Gronovio adsentiri non poterat, qui *Dum agerentur* ibi σολοικίζειν monuit; quia, eo judice, utroque modo Latina est oratio. Praeterea *oculis suis aspiceret* Lov. 3, quod est ex glossatoris interpretatione.

adducebant Philopoemenem, potuerunt, atque tur-
10 ba conferta iter reliquum clauserat. et, quum pars
maxima exclusa a spectaculo esset, theatrum repen-
te, quod viae propinquum erat, compleverunt, et,
ut eo in conspectum populi adduceretur, una voce
11 omnes exposcebant. Magistratus et principes, veri-
ti, ne quem motum misericordia praesentis tanti vi-
ri faceret, quum alios verecundia pristinae majestatis
conlata praesenti fortunae, alios recordatio ingen-
tium meritorum motura esset, procul in conspectu

§. 9. *Turba conferta iter reliquum clauserat*] *conferta turba* scripti omnes, et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm.

§. 10. *Quum pars maxima exclusa a spectaculo esset*] *pars maxima clausa* Voss. Lov. 2. 3. 4. 6. Harl. Gaertn. et Hearnii L. 1. *pars maxime clausa* Lov. 1. et Mead. ambo. *pars clausa maxime* Lovel. 5. et edd. vett. Quod nunc vulgo exstat, recte Moguntini ex cod. suo emendarunt. Mox *propinquum viae* Voss. Lov. 2. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et editi ante Aldum, qui dictiones transposuit.

Et, ut eo in conspectum populi adduceretur] Pall. *et, ut in conspectum populi adduceretur*. GEBHARD. Voculam *eo*, quae in nullo exstat cod. nostro, neque in edd. vett. Aldus ex cod. Mog. adscivit. Praeterea *conspectu* Lovel. 3. *in conspectu* Voss. Lov. 1. 5. et edd. priscae, cujus loco Moguntini ex cod. suo adoptarunt *in conspectum*, concinentibus reliquis meis.

§. 11. *Verecundia pristinae majestatis conlata praesenti fortunae*] Non damno *collata*, quod non incommodam sententiam recipere posse videtur. Si tamen libri auctores fierent, mallem *collatae*. DUK. Paullo ante vox *tanti* deest in Lovel. 3. qui mox legit *in conspectu continuerunt*.

§. 12. *Praetore Dinocrate dicente*] *Dynaciata* Lov. 1. *Democrate* Lov. 3. *Democrite* Gaertn. *Dimocrate* Lovel. 6. Reliqui vulgatum servant. *Δεινοκράτης ὁ Μεσσήνιος* memoratur Polyb. in Exc. legat. num. 47. et in Exc. de Virtut. et vitiis pag. 1434. Praeterea *dicente praetore Dinocrate* cod. Mogunt.

Inde adducto eo in curiam, et senatu vocato] Pall. *abducto in curiam*, (alter *curia*) *et senatu vocato*. GEBH. Τὸ *Inde*, ut et pronomen *eo* neque membranae habent ullae, neque priscae editiones. Sed etiam Barberin. Petav. Naud. *abducto*. Ut restituimus etiam 27, 29, 1. *Exercitum, cui collega praefuerat, M. Marcellum tribunum militum Venusiam abducere jussit*. Et lib. 30, 14, 4. *Abductum in secretum Masinissam*. Sic *abducere domum*. Incontaminata scriptura est: *magistratus vellent. Abducto in curiam, et senatu vocato, consultari coeptum*. Scriptor Moguntini, a quo ista sunt profecta, abruptam nimis

...um statuerunt. deinde raptim ex oculis hominum 12
...straxerunt, praetore Dinocrate dicente, esse, quae
...ertinentia ad summam belli percunctari eum magi-
...tratus vellent. Inde abducto eo in curiam, et se-
...atu vocato, consultari coeptum.

L. Jam invesperascebat, et non modo cetera, 1
...ed ne in proximam quidem noctem ubi satis tuto
...ustodiretur, expediebant. Obstupuerant ad magni- 2
...udinem pristinae ejus fortunae virtutisque: et neque
...psi domum recipere custodiendum audebant, nec

...tavit orationem; qui error ...ille centonibus interponendis ...ussa fuit, nudumque ablativum ...articipii non explere sensum ...bsque pronomine credidit. At ...a noster l. 3, 53. *Ob haec venien-...bus gratiae actae.* Sic MSS. non ...*advenientibus*, ut vulgo. L. 34, ...33, 11.] *Unam spem fuisse, si qua ...moventibus exercitum dissensio ...ter ipsos ac seditio excitari posset.* ...L. 36, [14, 12.] *Ducere tum porro ...s sinum Maliacum coepit. Appro-...pinquante faucibus, super quas si-...ti Thaumaci sunt, deserta urbe, ju-...ventus omnis armata silvas et iti-...nera insedit.* J. FR. GRON. Vo-...culae *Inde* et *eo*, quas Aldus, pri-...mus editorum, ex cod. Mog. reco-...pit, exsulant etiam ab omnibus ...nostris, et Crevierii Victor. Il-...lud *Inde* etiam alibi fulciendae ...orationi Livianae a librariis ad-...ditum est. V. ad 21, 25, 13. et ...26, 5, 4. Pronomen etiam demon-...strativum saepius a scriptoribus ...latinis, et praesertim Livio, o-...mitti solet. Supra 4, 30, 9. *No-...vos ritus sacrificandi vaticinandi ...inferentibus in domos, quibus quae-...stui sunt capti superstitione animi.* ...ubi vide. 29, 9, 2. 23, 15, 4. *Mi-...lites fugiens, sequentibus, quorum ...que, obvius forte Sergio et Matie-...no tribunis militum fuit.* Ut tamen dubitem, utrum ob has caussas ambae voces delendae sint, facit integerrimi cod. Mog. auctoritas. Cum adfirmantibus vero pertinaciter contendere nolo. Praeterea *adducto* Lov. 1. 3. 5. 6. et Gaertn. Verum hic cum Gronov. probo *abducto*. V. ad c. 12, 3. Dein *in curia, et senatu vocato* Lov. 4. *in curia, senatu vocato* Lov. 1. et Mead. 1. *in curiam senatu vocato* Voss. Lov. 3. 6. Harl. Mead. 2. et Gaertn.

§. 2. *Ob magnitudinem pristinae ejus fortunae*] Vetus lectio *Obstupuerant ad magnitudinem.* GEL. Pall. *Obstupebant ad magnitudinem.* GEBH. Vocem *Obstupuerant*, quam Gelenius ex MStis vindicavit, ignorant Lov. 5. et Hearnii L. 1. jungentes *expediebant ob magnitudinem*. Eam servant reliqui nostri, nisi quod legant *Obstupebant.* Dein *ob magnitudinem*, ut ante Gelenium edebatur, Lov. 1. 5. 6. ceteri omnes *ad magnitudinem.* Virg. 5. Aen. 529.

Mater ad auditas stupuit, ceu saxea, voces.

Plin. 14. Hist. Nat. 21. *Vini natura non gelascit, alias ad frigus stupens tantum.* Justin. 26, 1. *Ad tam saevam dominationem stupentibus omnibus.* Tum *ejus pristinae*

3 cuiquam uni custodiam ejus satis credebant. Adm
nent deinde quidam, esse thesaurum publicum s
terra, saxo quadrato septum. eo vinctus demittitu
et saxum ingens, quo operitur, machina superinp
4 situm est. ita loco potius, quam homini cuiquam
credendam custodiam rati, lucem insequentem e

fortunae virtutisque Lov. 2. Harl. et Mead. 1. *pristinae ejus virtutis fortunaeque* Gaertn. Mox *custodia ejus satis credebatur* Lov. 3.

§. 3. *Admonent deinde quidam, esse thesaurum publicum sub terra* etc.] Haec Plutarchus ita vertit in Philopoemene, et quasi interpretatur [pag. 367.] Οὐ μὴν ἀλλὰ κομίσαντες αὐτὸν εἰς τὸν καλούμενον Θησαυρὸν, οἴκημα κατάγειον οὔτε πνεῦμα λαμβάνον, οὔτε φῶς ἔξωθεν, οὔτε θύρας ἔχον, ἀλλὰ μεγάλῳ λίθῳ περιαγομένῳ κατακλειόμενοι ἐνταῦθα κατέθεντο, καὶ τὸν λίθον ἐπιῤῥάξαντες, ἄνδρας ἐνόπλους κύκλῳ περιέστησαν. SIGON. Accepit hoc Livius a Polybio; non, ut viri docti putarunt, Plutarchus a Livio, quod ex eo loco, quem supra [ad 38, 34.] protulimus de Philopoemene, conjici potest. Graeca Polybii verba Plutarchus in Philopoemene [pag. 367.] profert haec, licet Polybium non nominet, Ὀ μὴν ἀλλὰ etc. URSIN. Pall. *Admonente deinde quidam*. GEBH. *esse templum publicum* Lov. 3. *esse thensaurum publicum* Mead. 1. *esse thensaurum publicum* Lov. 4. *esse tensarum publicum* Mead. 2. Olim antiquorum quosdam *thensaurus*, *formonsus*, et similia scripsisse, quae rectius alii scripserunt *thesaurus*, *formosus*, observat Pierius ad Maron. Ecl. 2, 1. et 1. Aen. 359. Similiter in Pandectis Florentinis scriptum esse, docuit Ant. Augustin. 2. Emend. 6. Eadem scriptura obcurrit etiam i melioribus Livii codicibus su pra 6, 14, 11. 29, 19, 7. et ali Donatus ad Ter. Eun. in Pr vers. 10. *Thensaurum Latini* ve*res secundum Graecos sine n li*te*ra proferebant*. Ita in numera bus ordinem indicantibus *tre*censimus, *sexagensimus*. V. ad 54, 5. *semenstris*. V. ad 21, 43, etiam in adverbiis *quotiens*, ... *ciens*, et similibus. V. ad 44, 10. Mox *dimittitur* Voss. Lov. 5. 6. et priscae edd. pro quo r ete Ascens. anno 1513. *demitti*tur: erat enim *thesaurus sub te*r*ra*. Supra 34, 44, 8. *Pleminius* i*n inferiorem demissus carcerem e*s*t necatusque*. Ita saepe peccasse li brarios, vidimus ad 34, 50, 2.

Et saxum ingens, quo operitur, machina superinpositum est] Ita interpungendum. Plutarchus [Philopoem. pag. 367.] οἴκημα κατάγειον, οὔτε πνεῦμα λαμβάνον, οὔτε φῶς ἔξωθεν, οὔτε θύρας ἔχον, ἀλλὰ μεγάλῳ λίθῳ περιαγομένῳ κατακλειόμενοι. Vide, quid possit non posita loco distinctio. Scaliger ad Festi *Favissas* observat, eleganter a Livio (quum acciperet haec ab eodem auctore, ex quo hausit postea sua Plutarchus) τὸν περιαγόμενον λίθον verti *saxum*, *quo operitur machina*, hoc est mola inferior, quam *metam* vocat Paullus JC. [l. 18. §. 5. ff. de Instructo et instrum. leg.] Intelligi ergo *catillum*, ut idem Paullus vocat (l. 18. §. 5. de Instr. et instrum.

pectaverunt. Postero die multitudo quidem integra, 5
emor pristinorum ejus in civitatem meritorum, par-
endum, ac per eum remedia quaerenda esse prae-
ntium malorum, censebant: defectionis auctores, 6
orum in manu respublica erat, in secreto consul-
ntes, omnes ad necem ejus consentiebant: sed,

g.) hoc est, superiorem molam. *achinam* enim esse molam. atque adeo neque Plutarchum sine Livio, neque hunc sine illo xplicari posse. Nimirum nimia ruditionis gloria transversum git summum virum. Quis enim on videt, *machinam* hic esse trochleam, vel tollenonem, aut instrumentum ad levandas moles sive pondera, quae manibus hominum non facile tractantur? Quid subterraneae cryptae commune cum mola aut pistrino? Quis potest imaginari, saxum esse tectum molae? Plutarcho *μέγας λίθος περιαγόμενος* est ingens saxum, quod machina sive tormento movetur et circumvertitur. Livius dicit saxum, quo solet ista crypta sive thesaurus operiri, amotum, ut demitti posset eo Philopoemen, repositum esse ad claudendum os sucula vel machina tractoria. Salmasius ad Solinum pag. 1210. [pag. 851. ed. poster.] falli aït Scaligerum, qui *machinam* putavit ibi esse molam. Ipse vult, subterraneum ita vocari thesaurum, *οἴκημα κατάγειον*, quod lapide desuper imposito operiebatur. At *machina* est aliquid ex tabulis aut materiis constructum, non sub terra effossum, aut excisum. Tam parva res tantos viros impedire potuit. J. FR. GRON. Antea distinguebatur perperam, *saxum ingens, quo operitur machina, superimpositum est*. Sed *saxum ingens operitur machina superimposita est* Voss. et ita Lovel. 1. et Gaertn. nisi quod *cooperitur* et *superimpositum est* legant. *saxum ingens cooperitur machina superimposita* Lov. 3. et 6. Mox §. seq. *credendum custodiam rati* Lov. 1. *custodiam credendam rati* Harl.

§. 5. *Remedia quaerenda esse praesentium malorum, censebat*] *esse quaerenda* Voss. et Gaertn. Praeterea *censebant* omnes scripti nostri, Hearnii L. 1. et edd. ante Gruterum, cujus postrema *ἔκδοσις* dedit *censebat*; quod recentiores omnes servarunt. Sed vere Livianum est *multitudo censebant*. Supra 24, 25, 8. *Haec natura multitudinis est; aut servit humiliter, aut superbe dominatur; libertatem, quae media est, nec spernere modice, nec habere sciunt.* 35, 33, 1. *Multitudo, avida novandi res, Antiochi tota erat: et ne admittendos quidem in concilium Romanos censebant.* V. ad 6, 19, 7. Paullo ante *ejus in civitate meritorum* Voss. Sed ultima litera *τοῦ civitatem* elisa est a prima vocis sequentis. V. ad 37, 29, 5.

§. 6. *Sed defectionis auctores, quorum in manu res erat*] Lege *defectionis authores, quorum in manu respublica erat*. GELEN. Scribere satius est ex membranis voce auctius, quae respondeat illi *quidem*, quod praecedit: *sed defectionis auctores, quorum in manu resp. erat*, etc. MOD. Vetus ed. exhibet *sed factiones auctores*, etc. GEBH. *sed factionis auctores* Voss. Lov. 1. 5. 6. Gaertn. et priscae edd. pro quo Moguntini ex

7 utrum maturarent, an differrent, ambigebatur. V[...]cit pars avidior poenae, missusque, qui venen[um] ferret. Accepto poculo, nihil aliud locutum feru[nt] quam quaesisse, *si incolumis Lycortas* (is alter imp[e-]
8 rator Achaeorum erat) *equitesque evasissent?* Postqua[m] dictum est, *incolumes esse*; *Bene habet*, inquit; et poculo inpavide exhausto, haud ita multo post ex[-]

cod. suo *sed defectionis* receperunt. Frobenius postea anno 1535. auctore Gelenio, τὸ *sed* expunxit, quod etiam deerat in reliquis nostris, et saepe fulciendae orationi a librariis insertum est. V. ad 6, 32, 8. Ea tamen particula, ut Modio etiam visum est, hic necessaria videtur ob praecedens *quidem*; quare si non illa hic addenda est, legendum certe puto *at defectionis*; ut vocula *at* elisa sit a vocis praecedentis *censebat* literis ultimis. Alia exempla habuimus 34, 32, 13. 35, 11, 6. et alibi. Insuper *res erat*, ut ante Gelenium edebatur, omnes nostri, et Hearnii L. 1. V. ad 8, 31, 2. Mox τὰ *in secreto* perperam exsulant ab Harl.

Utrum maturarent, an differrent, ambigebatur] Pall. uterque *ambigebant*. GEBH. *ambigebatur* Aldus ex cod. Mog. vulgavit: et, nisi excerpta fallunt, ita etiam erat in Voss. et Lov. 1. Reliqui nostri cum edd. prioribus legunt *ambigebant*. Vide ad 38, 40, 1. Praeterea *mutarent*, pro *maturarent*, Voss. et Lov. 3. in contextu; in quo pro varia lectione inter versus adscribitur *incitarent*.

§. 7. *Missusque, qui venenum ferret*] *afferret* vett. edd. usque ad Frob. qui anno 1535. *ferret* reposuit, consentientibus codd. nostris. Supra 30, 15, 6. *Hunc nuncium ac simul venenum ferens minister quum ad Sophonisbam venisset.*

Nihil aliud locutum ferunt, quam quaesisse] Gronov. pr, ed. not. ad Liv. 40, 50. ejecta una voce, legendum contendit *nihil aliud ferunt, quam quaesisse*. Nonnihil conjecturae ejus favet Harl. qui *nihil aliud, quam quaesisse* praefert. An itaque legendum *venenum ferret. Ferunt, accepto poculo, nihil aliud, quam quaesisse*? Ipsam illam locutionem pluribus Gronov. ibidem inlustravit. Adde, quae notantur ad 31, 24, 3. Verum, unius codicis vestigiis insistere, audacius puto, et hinc nihil potius muto. Praeterea *locutum ferē*, id est *fertur*, Lov. 1. Tum *quaesivisse* Lov. 2. et 6. *quaesiisse* Gaertn. Mox *si incolumes*, ut referatur ad Lycortam et equites, Voss. Eam lectionem firmare videtur, quod mox sequitur, *Postquam dictum est, incolumes esse*. Insuper *et equites* Lov. 3. et Gaertn.

§. 8. *Bene habet, inquit; et, poculo inpavide exhausto*] Vet. lib. *hausto*. SIGON. Libri omnes *hausto*. GEBH. Ita et Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertner. Hearnii L. 1. et priscae edd. Supra 30, 15, 8. *Poculum, nullo trepidationis signo dato, inpavide hausit.* 40, 4, 14. *Haurite poculum, si segnior mors juvat.* Val. Max. 3, 2. ext. 6. *Porrectam veneni potionem non dubitanter hausit.* cap.

piravit. Non diuturnum mortis ejus gaudium au- 9
toribus crudelitatis fuit. victa namque Messene bel-
o exposcentibus Achaeis noxios dedidit, ossaque
eddita Philopoemenis sunt: et sepultus ab universo
chaïco est concilio, adeo omnibus humanis con-
estis honoribus, ut ne divinis quidem abstineretur.
Ab scriptoribus rerum Graecis Latinisque tantum 10

. ext. 6. *Sine nulla cunctatione medicamentum hausit.* Quum tamen Aldus *exhausto* auspiciis cod. Mog. receperit, eamque lectionem etiam in Lov. 2. invenerim, et Vossiani quamvis corrupti vestigia *anosto* eodem ferre videantur, id praeferendum duxi. Ita cap. seq. §. 12. *Hospitales Deos violatae ab eo fidei testes invocans, poculum exhausit.* Cic. pro Cluent. 11. *Exhausto illo poculo mortis.* Formulam *Bene habet* inlustramus ad 6, 35, 8. Paullo ante *dictum est, incolumes evasisse* Harl. Sed illud *evasisse* ex verbis praecedentibus repetitum est. *incolumes esse dictum est* Gaertn.

Nec diuturnum mortis ejus gaudium] Pall. *Non diuturnum mortis ejus gaudium.* GEBH. Si vox *mortis* non exstaret in libris, nemo eam desideraret. J. FR. GRONOV. *Non diuturnum mortis ejus gaudium* Lov. 1. 3. 4. 6. et Mead. ambo; quod, quum Moguntini se ita etiam in Msto suo invenisse testati sint, recepi. *Non diuturnum ejus mortis gaudium* Lov. 2. et Harl. Pronomen *ejus* non adparet in Gaertn. Omnes nostri τὸ *mortis* tuentur.

§. 9. *Exposcentibus Achaeis noxios dedidit*] Pall. *dedit noxios.* GEBH. Similiter Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et edd. vett. *dedit* etiam Hearnii L. 1. *noxios dedit* inverso ordine vulgavit Aldus; quod superest in Gaertn. *noxios dedidit* Modius. *dedidit noxios* Lov. 3. Supra 38, 31, 2. *Qui ejus rei auctores adfinesque essent, nisi dederentur Achaeis, violatum videri foedus.* Passim *dare* et *dedere*, *dedi*, et *dedidi*, ex neglecta perperam syllabae iteratione, commutantur. V. ad 5, 27, 4. 6, 8, 10. Epit. Liv. 7. lib. 7, 28, 7. 9, 1, 6. 22, 6, 11. c. 60, 7. 26, 13, 4. 35, 40, 3. 36, 9, 12. cap. 13, 5. hoc lib. c. 54, 3. Quin et, *dare* pro *dedere* usurpari, viri docti docuerunt; quos vide ad Nepot. Lys. 1. §. 2.

Ossaque reddita Philopoemenis sunt: et sepultus ab universo Achaïco concilio] *ossa reddita* Voss. Tum *sunt* deest in Gaertn. Hinc *simul et sepultus* legunt Lov. 5. et priscae edd. At primam vocem Frob. anno 1535. omisit, consentientibus reliquis scriptis. Praeterea *Achaeico* cod. Mog. *sepultus est ab universo Achiatico consilio* Gaertn. *sepultus ab universo Achaïco est concilio* reliqui codd. nostri, Hearnii L. 1. et typis descripti ante Gruterum; cujus ultima editio vocem *est* omisit, quam revocavi. Mox *abstineret* Lov. 1. *abstinerent* Harl. V. ad 38, 40, 1.

§. 10. *Ab scriptoribus rerum Graecis Latinisque*] Vox *rerum* perperam deest in Gaertn. V. ad 7, 42, 7. Tum *Latinis Graecisque* Lov. 3. et Gaertn. Mox *huic viro attribuitur* Lov. 6. in quo deinde vox *memoriae* non adparet.

huic viro tribuitur, ut a quibusdam eorum, velut a
insignem notam hujus anni, memoriae mandatum
sit, tres claros imperatores eo anno decessisse, Phi-
11 lopoemenem, Hannibalem, P. Scipionem. adeo in
aequo eum duarum potentissimarum gentium summis
imperatoribus posuerunt.

1 LI. Ad Prusiam regem legatus T. Quinctius Fla-
mininus venit, quem suspectum Romanis et receptus
post fugam Antiochi Hannibal, et bellum adversus
2 Eumenem motum faciebat. ibi, seu quia a Flamini-
no inter cetera objectum Prusiae erat, hominem om-
nium, qui viverent, infestissimum populo Romano
apud eum esse, qui patriae suae primum, deinde

Decessisse, Philopoemenem, Hannibalem] *decessisse, s. Philopoemenem* Voss. Lov. 1. 3. Mead. 1. et Gaertn. Addita autem litera indicarunt vocem *scilicet*, quae rectius ab aliis Mstis abest.

§. 11. *Duobus potentissimarum gentium summis imperatoribus*] Lege *duarum potentissimarum gentium*, non *duobus*. GELEN. Pall. *duobus potentissimarum*. GEBH. *duobus* Voss. Lovel. 1. 2. 3. 5. 6. Harl. Mead. uterque, et Gaertner. At *duarum* fuisse videtur in Lov. 4. *duabus* in Hearnii L. 1.

§. 1. *T. Quinctius Flamininus*] Ultimam vocem non agnoscunt Lov. 2. et Harl. Plerique reliqui Msti cum priscis edd. solito errore legunt *Flaminius*. Has voces indoctos librarios confudisse, mirari desino, quum videam, etiam capitale interpretis Delphinici ingenium *Flamininos* et *Flaminios* distinguere non potuisse. Inter caussas enim, cur Romanorum ad Prusiam legatus (is erat, teste Livio, *T. Quinctius Flamininus*) Hannibalis vel deditionem, vel necem petierit, refert, quod privatae ultionis avidus fuerit in eum, cujus opera victus caesusque pater *C. Flaminius* ad Trasimenum fuisset. Errorem hunc notavit etiam Cl. riss. Crevierius, ejusque originem indicare conatus est. Mox *faciebant* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertner.

§. 2. *Fractis ejus opibus*] *tractis*, pro *fractis*, perperam Voss. V. ad 23, 35, 1. *tacitis* Lov. 1. *factis* Gaertn. *facti* Lov. 5. et ed. Camp. Tum *suis opibus* Lov. 2. *ejus operibus* Voss. et Lov. 4. V. ad 8, 16, 4.

§. 3. *Quia ipse Prusias, ut gratificaretur praesenti Flaminino*] Pronomen *ipse* deest in Lovel. 6. vocula *ut* in omnibus Mstis nostris, Hearnii L. 1. et edd. ante Frob. qui eam recte anno 1535. adjecit. Mox *primo colloquio*, neglecta praepositione *a*, dedit Lovel. 3. Dein *ad custodiendam domum Hannibalis* Gaertn. *ad domum custodiendam Hannibalis* re-

actis ejus opibus, Antiocho regi auctor belli ad-
ersus populum Romanum fuisset: seu quia ipse Pru- 3
as, ut gratificaretur praesenti Flaminino Romanis-
ue, per se necandi aut tradendi ejus in potestatem
onsilium cepit; a primo conloquio Flaminini mili-
es extemplo ad domum Hannibalis custodiendam
nissi sunt. Semper talem exitum vitae suae Hanni- 4
al prospexerat animo, et Romanorum inexpiabile
dium in se cernens, et fidei regum nihil sane con-
isus. Prusiae vero levitatem etiam expertus erat.
Flaminini quoque adventum velut fatalem sibi hor-
uerat. Ad omnia undique infesta, ut iter semper 5
aliquod praeparatum fugae haberet, septem exitus

liqui scripti, et vett. edd. donec Frob. anno 1535. voces eo ordine ederet, quo nunc leguntur.

§. 4. *Romanorum inexpiabile odium in se cernens*] *inexplicabile odium* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et antiquiores edd. quod Gronovius pr. ed. notarum considerari volebat, an sit omnino rejiculum, et *odium inexplicabile* exponebat, cujus ordo, modus, et terminus haud queat explicari, id est, expediri, iniri, finiri. Ejus tamen patrocinium recte repetitis curis omisit. *inexpiabile* autem non, ut in pr. edit. existimat, Aldus ex Msto Mog. sed Ascensius anno 1513. ante Aldum et excussum codicem Mog. restituit. Post receptam vero hanc lectionem Moguntini ex cod. suo nihil monuerunt; ut is quoque ita exhibuisse videatur: quod idem etiam de Lov. 6. suspicor, unde itidem nihil in excerptis notatur. Supra 4, 35, 8. *Ex quibus pro certo habeat, Patres bello inexpiabili se persecuturos.* Suet. in Caes. 78. *Inexpiabilem sibi invidiam hinc maxime movit.* Alia exempla hujus vocis a Livio adhibitae Gronov. ex 2, 17. et 33, 12. ac 47. loco laud. adduxit.

Et fidei regum nihil sane confisus] MS. plane nove *et fidei regum nihil sane fretus.* MOD. Lectio cod. Moguntini, a Modio memorata, alterius glossam esse puto. Livius enim τῷ *fretus* non tertium, sed sextum casum addere solet. V. ad 4, 37, 6. ubi Gronov. se eamdem ob caussam vulgatum praeferre testatus est. *fidei sane regum nihil confisus*, trajectis vocibus, Lov. 1. 3. et Voss. Mox *etiam* non adparet in Lov. 3.

§. 5. *Septem exitus e domo fecerat, et ex iis quosdam occultos*] Scripti: *septem exitus e domo fecerat: ex iis quosdam occultos, ne custodia sepirentur.* Apud me Curio primus: *et ex iis.* nam priores ab Andrea ad Frobenium *fecerat. ex iis quosdam.* Nobis ad

e domo fecerat; et ex iis quosdam occultos, ne cu-
6 stodia sepirentur. Sed grave imperium regum nihil
inexploratum, quod investigari volunt, efficit. to-
tius circuitum domus ita custodiis complexi sunt, ut
7 nemo inde elabi posset. Hannibal, postquam est
nunciatum, milites regios in vestibulo esse, postico,
quod devium maxime atque occultissimi exitus erat,
8 fugere conatus, ut id quoque obcursu militum ob-

gustum prisca lectio. J. FR. GRONOV. Voculam *et* omittunt pariter Voss. Lovel. 2. 3. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. N. et Crevierii Victor. ex quibus etiam Lov. 1. 6. Gaerth. et Hearnii L. 1. legunt *ex his quosdam*. Copulam vero non primus Curio adposuit, sed Frobenius anno 1535. unde factum suspicor auspiciis Gelenii; qui si eam in cod. Mog. reperit, non habeo, quod culpem. Exstare etiam videtur in Lov. 1. et 4. unde nihil in excerptis notatur. In reliquis igitur, in quibus deest, elisa esse videtur a voce sequenti. V. ad 30, 6, 7. Infra 42, 65, 12. *Octingenti ferme, et omnes Romani, erant.* Voces *septem exitus e domo fecerat* deesse in ed. Rom. principe, notat Hearnius; *e domo fecerat* in Oxon. L. 1. *semper exitus* legunt Lov. 1. et 6. a manu 1. in quo *plures* a manu altera emendatur. Paullo ante *adventum sibi velut fatalem* Voss. Lovel. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Tum *apparatum fugae* Lov. 1. 6. et Voss. Mox in sequentibus *custodia sepiretur* Harl. et Mead. 1. ut ad Hannibalem referatur. Sed sequitur paullo post: *Ut id quoque* ostium *obcursu militum obseptum sensit.*

quo usi etiam Cicero et Virgilius. ille 3. de Orat. [23.] ubi ait *Ipsa tractatio et quaestio quotidie ex se gignit aliquid, quod cum de-sidiosa delectatione vestiges.* Hic Aeneïd. 7, [131.] dicens *ubi moenia gentis Vestigemus.* Atque hinc venit *vestigator*, id est venator. Varro lib. 4. de Ling. Lat. [pag. 25.] *Haec etsi minus aperta, vindemiator, ut vestigator et venator; tamen id est quod Vindemiator, vel quod vinum legere dicitur, vel quod de vite id demit; Vestigator a vestigiis ferarum, quas indagatur; Venator a venatu.* Vide et Colum. lib. 9. cap. 8. ubi ait *A vestigatore praeparato vase rus conditur.* MOD. Supra 31, 19, 2. *Perfugas et fugitivos, quos inquirendo vestigare potuerint, reddidisse.* 32, 26, 13. *Dimissi deinde per agros, qui vestigarent.* Plin. 8 H. N. 18. *Ubi vacuum cubile reperit foeta, fertur praeceps odore vestigans.* 10, 13. *Illi vestigabant agebantque.* et alibi. Nostri tamen omnes a cod. Mog. dissentientes vulgatum tuentur. Praeterea *voluit* Lov. 6. *voluit* Lov. 1. *velint* Voss. et Gaertn. Tum *effecit* Lov. 3. 5. et edd. vett. Earum, quas vidi, prima *volunt* praefert Ven. anni 1498. Mox *inde* deest in Lovel. 2.

§. 6. *Nihil inexploratum, quod investigari volunt, efficit*] Iterum membranae *quod vestigari volunt*,

§. 7. *Postquam est nunciatum*] Libri nostri *postquam est enunciatum*. GEBH. Similiter etiam omnes

ptum sensit, et omnia circa clausa custodiis dispositis esse, venenum (quod multo ante praeparatum ad tales habebat casus) poposcit. *Liberemus*, inquit, 9
diuturna cura populum Romanum, quando mortem senis exspectare longum censent. Nec magnam, nec memorabilem ex inermi proditoque Flamininus victoriam feret, 10
mores quidem populi Romani quantum mutaverint, vel hic dies argumento erit. Horum patres Pyrrho regi, 11

scripti, et editi vett. nostri; nisi quod *nunciatum* desit in Lov. : et *postquam enunciatum est* Lovel. 3. legat. *postquam est annunciatum* praefert Hearnii L. 1. *postquam nunciatum* cod. Mog. unde Aldus *postquam est nunciatum* edidit, quod recentiores servarunt. Mox *postico quodam devii maxime* Lov. 1. 6. et Voss. *postico quodam, quod devii maxime* Harl. *postico, quod devii maxime* Lov. 2. 5. Hearnii L. 1. et edd. vett. *devium* dedit Froben. anno 1535. quod firmant Lovel. 4. et Mead. ambo; neque aliud voluisse videntur Lov. 5. et Gaertn. quorum tamen librarii aberrantes dederunt *demum*.

§. 8. *Obcursu militum obseptum sensit*] *militum, qui ibi erant, obseptum sensit* Gaertn. *militum, qui ibi erant, senserit* corruptius Voss. Supra 22, 50, 8. *Majoraque hostium agmina obsepiunt iter.* 36, 16, 6. *Satis omnia permunita et praesidiis obsepta videbantur.* V. ad 39, 1, 5.

Venenum etc. *poposcit, Liberemus, inquit, diuturna cura populum Romanum*] Lege *et, liberemus, inquit.* Verba haec eadem vertit Plutarchus (in Flaminino pag. 380.) SIG. Copulam nullus codicum, quos vidi, agnoscit. Contra vocem *inquit* omittunt Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. 1. et Hearnii L. 1. ac N. Eam similesque saepe a librariis de suo interpositas esse, vidimus ad 23, 45, 6. Si vero et hinc ejicienda est, τὸ *et* cum Sigonio reciperem; ut voculam illam eliserint ultimae literae vocis praecedentis. V. ad 9, 41, 10. Praestare tamen puto, ut nihil mutetur. Praeterea *diutina cura* Harl. V. ad 28, 24, 6. Paullo ante *ad tales casus habebat* Lov. 3. et 6.

§. 9. *Quando mortem senis exspectare longum censent*] *quoniam mortem* Lovel. 3. At *quando* pro quoniam Livius usurpare amavit. V. ad 33, 2, 9. Id autem scribae passim in *quoniam* mutarunt. V. ad 9, 8, 5. et ad Epit. Liv. 57. Tum *censet* Lovel. 2. 6. Harl. et Mead. 1. Praecesserat *populum Romanum*; non recte igitur *censent* subjungi stupor librariorum sibi persuaserat. Sed v. ad 10, 13, 11.

§. 10. *Mores quidem P. R. quantum mutaverit, vel hic dies argumento erit*] Recte vetus *quantum mutaverint.* Dixit enim παθητικῶς, ut Varro: *Prosodiae reliquae non mutant.* LIPS. 5. Epist. quaest. 20. Emendationem Lipsii Gruterus in contextum recepit. Eam probant Lov. 1. 3. 4. Mead. 2. et Gaertn. neque aliter differt Hearnii L. 1. quam quod *mutaverunt* exhibeat. De verbo *mutare* passive usurpato v. ad 8, 10, 6. Tum vocula *vel* deest in

hosti armato, exercitum in Italia habenti, ut a vene[...] caveret, praedixerunt. hi legatum consularem, qui a[u]ctor esset Prusiae per scelus occidendi hospitis, miserunt.
12 Exsecratus deinde in caput regnumque Prusiae, et hospitales Deos violatae ab eo fidei testes invocans, poculum exhausit. Hic vitae exitus fuit Hannibalis.
1 LII. Scipionem et Polybius, et Rutilius hoc an[...]

Lovel. 1. et 6. Deinde *haec dies* Lov. 2. et Harl. V. ad 27, 13, 6. *Populi Romani mores quidem*, trajectis vocibus, Lov. 3.

§. 11. *Horum patres Pyrrho regi, hosti armato*] Hanc historiam scribit Plutarchus in Pyrrho [pag. 396.] Epistola etiam consulum ad Pyrrhum exstat apud Gellium [3, 8.] SIGON. Libri nostri *Patres eorum Pyrrho regi, hosti armato.* GEBH. *Patres eorum Pyrrho regi* etiam omnes nostri scripti, et editi usque ad Aldum, qui *Horum patres* dedit ex cod. Mog. Deinde vox *armato* deest in Voss. quod. neglegentiae librarii tribuo: videtur enim necessaria esse, partim propter gradationem *Pyrrho regi*, tum *hosti armato*, et tandem *exercitum in Italia habenti*; partim ut obponatur praecedenti *inermi*. Praeterea in sequentibus *ut a veneno eximerent* legit Lov. 1. Tum *auctor Prusiae esset per scelus occidendi hospitis* Lov. 6. *auctor esset Prusiae occidendi hospitis per scelus* Lovel. 3. Insuper §. seq. τὸ *fuit* deest in Lov. 6.

§. 1. *Scipionem et Polybius, et Rutilius etc.*] Vide Pigh. Ann. ad ann. ıↄLXVIII. DUK.

Ego neque his, neque Valerio adsentior] Qua in re Valerio Antiati (nam de hoc haud dubie loquitur) non assentiatur, comminisci non possum. Nam quod de tribuno Naevio subjungit, nihil ad Antiatem, qui duos Petilios P. Scipioni diem dixisse scribit, non M. Naevium, ut ipse Livius superiore libro [cap. 50.] fatetur. Ad rationem autem contra Polybium atque Rutilium objici fortassis poterat, Scipionis consilium, quod ipse sibi, non patria, fecerat, in caussa esse potuisse, ut L. Valerius princeps senatus crearetur, nulla Scipionis nota. Magis me movet Ciceronis authoritas, apud quem Cato ita de Scipione Africano loquitur [de Senect. 6.] *Anno ante me censorem mortuus est, novem annis post meum consulatum, cum consul iterum me consule creatus esset.* Haec ille. Fuit autem his annus tertius ante hunc, quo Hannibal mortuus dicitur. Obiter etiam hoc loco notandum, quod paulo post hic aït Livius, tribunos plebis tribus mensibus ante consules iniisse magistratum: quanquam haud scio, an perpetuo observatum. GLAR. Si Glareanus diligentius adtendisset ad ea, quae Livius supra narravit 38, 50. et sequentibus, facile comperisset, Valerium Antiatem velle, Scipionem accusatum esse a duobus C. Petilliis, quo anno consules erant Q. Aemilius Lepidus et C. Flaminius: eam autem dignitatem obtinuerunt secundum Fastos Capitolinos anno V. C. ıↄLXVI. Jam vero huic ipsius sententiae Livius non adsentitur,

ro mortuum scribunt. Ego neque his, neque Valerio adsentior: his, quod, censoribus M. Porcio, L. Valerio, principem senatus ipsum L. Valerium censorem lectum invenio; quum superioribus tribus lustris Africanus fuisset: quo vivo, nisi ut ille senatu moveretur, quam notam nemo memoriae prodidit, alius princeps in locum ejus lectus non esset. 2

namque refellit oratione P. Africani, quae inscripta est adversus M. Naevium tribunum plebis: M. Naevium autem tribunatum plebis iniisse docet ante diem quartum Idus Decembres Ap. Claudio, M. Sempronio consulibus, sive anno V. C. IƆLXVIII. Hinc patet, quae Livius de Naevio tribuno subjungit, omnino ad refellendum Antiatem, quod Glareanus negabat, pertinere. Ceterum *neque his, nec Valerio* legunt Lov. 4. Harl. et Mead. 1. V. ad 9, 9, 14. Praeterea *adsentio* Voss. Lovel. 1. 5. omnesque typis descripti, quos vidi, ante Aldum; qui primus dedit *assentior*. Ea forma hoc verbum adhibet Liv. 1, 54, 1. *Quum de aliis rebus adsentire se veteribus Gabinis diceret.* Similiter Cic. 1. ad fam. 1. *Advertebantur Pompeji familiares adsentire Volcatio.* 1. de Off. 6. *Ne incognita pro cognitis habeamus, hisque temere adsentiamus.* Utrumque in usu fuisse antiquis, ex Quinctil. Gell. Nonio, et Diomede docet Vossius 5. Gramm. 7. et addit, saepe *adsentio* esse in Mstis, ubi *adsentior* est in vulgatis. Id non tantum mihi obvenit hoc loco, verum etiam supra 21, 4, 1. 22, 43, 8. 25, 11, 14. et 26, 49, 6.

L. Valerio, principem senatus ipsum L. Valerium censorem lectum invenio] *Princeps senatus* erat, quem primum in recitandis senatorum nominibus legebant: quod dignitatis et amplitudinis maximae erat. TURNEB. 27. Advers. 32. *L. Valerio ipsum censorem lectum invenio*, reliquis omissis, Lov. 4. 6. et Voss. *L. Valerio censorem ipsum lectum invenio* Lov. 1. *L. Valerio censoribus principem senatus ipsum lectum invenio* Gaertn. *L. Valerio principem senatus ipsum lectum invenio* Harl. et Mead. 1. *L. Valerio principem senatus ipsum censorem lectum invenio* Lov. 2. 3. et Mead. 2.

Quum superioribus duobus lustris Africanus fuisset] Perspicue legendum est *tribus*. ter enim princeps senatus fuit Africanus. Nam supra lib. 34, [44, 4.] scriptum est: *Censores Sex. Aelius Paetus et C. Cornelius Cethegus P. Scipionem consulem, quem et priores censores legerant, legerunt.* Et 38, [28, 1.] *Censores T. Quintius Flamininus et M. Claudius Marcellus senatum perlegerunt. princeps in senatu tertium lectus P. Scipio Africanus.* SIGON. Manutius de Senatu Rom. cap. 2. vel similiter ante Sigonium legendum monuit, vel ipsum Livium μνημονικὸν ἁμάρτημα commisisse. Ceterum *superioribus lustris*, media voce omissa, Lov. 3. *duobus lustris* reliqui omnes servarunt. Mox §. seq. *nisi ille senatu moveretur* Lov. 1. *nisi ille a senatu moveretur* Lov. 3. *nisi ut ille senatu amoveretur* Lov. 2.

§. 2. *Alius princeps in locum e-*

3 Antiatem auctorem refellit tribunus plebis M. Nae-
vius, adversus quem oratio inscripta P. Africani eſt.
4 Hic Naevius in magiſtratuum libris eſt tribunus ple-
bis, P. Claudio, L. Porcio consulibus: sed iniit tri-
bunatum, Ap. Claudio, M. Sempronio consulibus,
5 ante diem quartum Idus Decembres. inde tres men-
ses ad Idus Martias sunt; quibus P. Claudius, L.
6 Porcius consulatum inierunt. Ita et vixiſſe in tribu-
natu Naevii videtur, diesque ei dici ab eo potuiſſe;
de-

lectus non esset] Hoc quoque Latinius scripti, et quos habeo editos ante Modium: *in locum ejus lectus non esset*. Ut vitiaverant 21, 42, 2. *Se quisque eum optabat, quem fortuna in id certamen legeret*. 28, 42, 5. *Dux tumultuarius quidem ille L. Marcius et militari suffragio ad tempus lectus*. 29, 22, 12. *Ipse legeret, quos in Africam secum trajiceret*. 40, 35, 14. *Loca pacata ad hibernacula me lecturum*. Ita scribe ex Moguntino, non *electurum*. Symmachus lib. 10. Epiſtolarum [Ep. 37.] *Bonorum virorum vena foecunda eſt. Melius urbi noſtrae in poſterum consuletis, si legatis invitos*. Erravit Lectius, jubens legi, *si eligatis*. J. FR. GRON. *electus* Lov. 1. 6. et Voſſ. Ex libris autem excusis ante Modium ita praeferunt edd. Paris. anni 1573. et Francofurtana quinquennio recentior. Sed recte Gronov. *lectus* adseruit; quod supereſt in reliquis meis, et Oxonn. Hearnii. Vide, quae notantur ad 2, 1, 10. 28, 42, 5. et 39, 49, 2. Infra tamen 40, 51. eodem errore prima ed. Mog. exhibet: *Censores fideli concordia senatum elegerunt. Princeps electus eſt ipse censor*. ubi recentiores ediderunt *legerunt*; sed insuper ex sententia Gronovii reponendum eſt *lectus eſt*. Mox §. seq. *oratio infra scripta P. Africani eſt* Lov. 1. 6. et Voſſ. τὸ *eſt* omittitur in Mead. 2.

§. 4. *Naevius hic magiſtratum non iniit tribunatus plebis*] Antiqua scriptura *Hic Naevius in magiſtratuum libris eſt tribunus plebis*. GELEN. *Hic Naevius magiſtratum iniit tribunus plebis* Voſſ. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Mead. uterque, et Gaertn. *Hic Naevius magiſtratum iniit tribunatus plebis* Harl. et Lov. 2. in margine. *Hic Naevius magiſtratum non iniit tribunatus plebis* Lov. 3 Sed veram lectionem vindicavit Gelenius. Ad *magiſtratuum libros* provocat, eorumque teſtimonio utitur etiam Liv. 4, 20, 8. *Quod magiſtratuum libri, quos linteos in aede repositos Monetae Macer Licinius citat identidem auctores, nono poſt demum anno cum T. Quinctio Penno A. Cornelium Cossum consulem habeant*. Mox *et L. Porcio* Voſſ. Lovel. 3. et Gaertn. V. ad 2, 17, 1.

Iniit tribunatum, Ap. Claudio, M. Sempronio consulibus, ad quartum Idus Decembres] Lego, *A. D. quartum*, id eſt, *ante diem quartum*. Sic enim et Dionys. Halicarn. [6, 410.] ubi aït, primos

accessisse autem ante L. Valerii et M. Porcii censu-
ram. Trium clarissimorum suae cujusque gentis vi- 7
rorum non magis tempore congruente comparabilis
sors videtur esse, quam quod nemo eorum satis di-
gnum splendore vitae exitum habuit. Jam primum 8
omnes non in patrio solo mortui, nec sepulti sunt.
Veneno absumti Hannibal et Philopoemen; exsul
Hannibal, proditus ab hospite; captus Philopoemen
in carcere et in vinculis exspiravit. Scipio, etsi 9
non exsul, neque damnatus, die tamen dicta, ad

tribunos plebis iniisse *τετάρτῃ πρὸ τῶν εἰδῶν Δεκεμβρίων*. Quibus ex locis intelligi poteſt, tunc diem ineundo tribunatui fuiſſe solennem; quemadmodum ad suam usque aetatem factum esse scribit Dionysius. Plutarchus etiam auctor eſt in lib. *τῶν κεφαλαίων* [pag. 283.] tribunos plebis, contra atque alii magiſtratus, ante anni principium iniiſſe. Itaque Q. Metellus Nepos, qui Silano et Murena consulibus tribunatum geſſit, Ciceronem consulatu abeuntem prid. K. Jan. jam inito magiſtratu concione prohibuit. Qua de re se ambigere Glareanus aït. „†. Libenter hoc „et saepe facit Glareanus: satius „enim eſt, prudenter ambigere, „quam temere aſſeverare.“ †. SIG. *ad quartum* vel *quatuor idus* omnes noſtri. Sed verum vidit Sigonius. V. ad 6, 1, 11. et 27, 23, 7.

§. 6. *Ita ut vixisse in tribunatu Naevii videretur*] Antiqua scriptura *Ita vixisse in tribunatu Naevii videtur*, non *ut videretur*. GEL. *Ita ut vixisse* demum vidi in Ascens. anni 1513. uno consentiente Lov. 6. Reliqui *Ita et vixisse*. Sed *videretur* habent omnes ante Gelenium typis descripti, et cum his Lovel. 2. Mead. 1. et Gaertn. *videret* Lov. 1. et 4. Reliqui recte *videtur*. Crediderant librarii, scriptum fuiſſe *vid'etur*, et hinc *videretur* dederunt. Innumeris locis ita erratum eſt. Quaedam exempla vide ad 1, 29, 2. c. 48, 5. 3, 8, 6. c. 32, 6. c. 41, 7. c. 50, 12. 4, 13, 4. c. 44, 11. et paſſim. Mox *ei* deeſt in Lov. 3. *autem* in Lov. 6.

§. 7. *Clarissimorum suae cujusque gentis virorum non magis tempore*] *clarissimorum virorum suae cujusque gentis* Lov. 6. et Gaertn. Deinde *non tempore magis* omnes scripti noſtri, et edd. vett. pro quo *non magis tempore* Frob. anno 1535. edidit. Mox *quam quod* etc. *habuerit* Gaertn. Vide ad 40, 14, 10.

§. 8. *Jam primum omnes non in patrio solo mortui, nec sepulti*] *Nam primum omnes* Voſſ. et Lovel. 6. Sed v. ad 9, 17, 5. Praeterea *non patrio solo* Voſſ. Lov. 1. 2. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertner. *nec patrio solo* Lov. 3. Mox voces *Hannibal et Philopoemen*, *exsul* desunt in Lov. 1. tres priores in Lov. 6. Cui errori vocis *Hannibal* repetitio cauſſa fuit. At voces *Philopoemen*; *exsul Hannibal*, *proditus ab hospite*; *captus*

quam non adfuerat reus, absens citatus, voluntarium non sibimet ipse solum, sed etiam funeri suo, exsilium indixit.

1 LIII. Dum ea in Peloponneso (a quibus divertit oratio) geruntur, reditus in Macedoniam Demetrii
2 legatorumque aliter aliorum adfecerat animos. vulgus Macedonum, quos belli a Romanis inminentis metus terruerat, Demetrium, ut pacis auctorem, cum ingenti favore conspiciebant: simul et spe haud

omittuntur in Hearnii L. 1. ob vocis *Philopoemen* repetitionem. Vide ad 9, 11, 11. Vocem *exsul* non agnoscunt Lov. 2. 3. et Harl.

§. 9. *Non sibimet ipse solum, sed etiam funeri suo, exsilium indixit*] Vocula *non* deest in Lov. 1. et Mead. 1. *sibimet ipse non solum* legunt Lov. 2. et Harl. *sibimet ipsi non solum* Lovel. 6. *non sibimet ipsi solum* Voss. Lovel. 3. Gaertn. et Hearnii L. 1. V. ad 2, 19, 5. *non solum sibi ipse* Lov. 5. et editi ante Aldum. Tum *indixit exsilium* Gaertn.

§. 1. *A quibus divertit oratio*] *oratio devertit* Gaertn. *devertit oratio* Voss. Lovel. 1. 4. Harl. et Mead. ambo. Ita apud Cic. 12. ad Fam. 25. codex Vatic. praefert: *Sed redeamus ad illud, unde devertimus.* Sed recte ibi editur *divertimus*, hic vero *divertit*. Utrobique enim *divertere* est discedere, in diversa abire. Alteram igitur lectionem errantibus scribis tribuo, qui passim haec verba commutarunt. V. ad 1, 51, 8. et 44, 43, 2. Mox *gerunt* Mead. 1. V. ad 10, 10, 1. Tum *aliter* deest in Lov. 1. 3. et 6. *aliter eorum* legit Voss. Ceterum cum his conferendus est Polyb. in Exc. legat. num. 50.

§. 2. *Vulgus Macedonum, quos belli* etc. *metus terruerat, Demetrium* etc. *conspiciebant*] *Vulgi Macedonum* Lov. 3. *Vulgi Macedones* Lov. 6. *Vulgus Macedones* Voss. et Lov. 1. quibus librariis displicuisse videtur locutio *Vulgus conspiciebant*: quum tamen eodem modo formatae Livio inprimis placuerint. V. ad 35, 26, 9. Eadem reddenda est Columellae, auspicio optimi Sangerm. cod. 7, 9, 7. *Profuit et dulces eruisse radiculas aquatilis silvae, tamquam scirpi juncique, et degeneris arundinis, quam vulgus cannam vocant.* ubi vulgo *vocat* editur. Praeterea *Volgus Macedonum* Mog. Ita Flor. et Leid. 1. qui optimi codices Liviani in prima operis ejus parte sunt, passim *volgus* et *volgare* scripserunt. V. ad 2, 7, 5. 3, 6, 3. c. 35, 6. c. 40, 3. 4, 1, 3. c. 27, 10. c. 30, 8. 5, 14, 4. 6, 21, 1. 7, 19, 2. 9, 2, 4. Nec aliter codex Mog. in hac parte 35, 43, 9. 39, 46, 4. 40, 22, 5. c. 29, 8. Ex codd. Virgilianis similia notat Nic. Heins. ad 1. Georg. 481. Eadem forma *volnus* scribit cod. Flor. supra 4, 58, 13. 5, 12, 14. *Volturnus* 22, 46, 9. *volturius* optimi 27, 11, 4. *Volcanus* Mog. cod. 40, 19, 2. Vide N. Heins. ad Petr. Satyr. cap. 77. et Virg. 2. Aen. 539. Noris. ad Cenot. Pis. 4, 4. et quae notantur supra ad 2, 18, 1. Deinde *tenuerat* Lov. 1. et 6. V. ad 23, 1, 10.

dubia regnum ei post mortem patris destinabant.
Nam, etsi minor aetate, quam Perseus, esset, hunc ta- 3
men justa matrefamiliae, illum pellice ortum esse: illum,
ut ex vulgato corpore genitum, nullam certi patris no-
tam habere; hunc insignem Philippi similitudinem prae
se ferre. Ad hoc, Romanos Demetrium in paterno so- 4
lio locaturos; Persei nullam apud eos gratiam esse. Haec 5
vulgo loquebantur. itaque et Persea cura angebat,
ne parum pro se una aetas valeret, quum omnibus

§. 3. *Etsi minore aetate, quam Perseus, esset*] Si analogia loquendi admittenda est, *minore aetate*, quomodo Latinos locutos esse Crevierius negat, dictum esse videri posset, ut *magno natu*, quod toties apud Livium obcurrit, ac viri docti inlustrarunt ad Nepot. Paus. 5. et *minore natu*, *majore aetate*, de quibus agit Gronov. ad Senec. prooem. lib. 2. Controv. *virgo forma excellente*, de quo vide ad 1, 9, 11. De eo tamen contendere nolo, quum *minore aetate* neque in Livii Mstis, neque in antiquis edd. obcurrerit. nam *junior aetate* est in Lovel. 2. Harl. et Mead. 1. *minor aetate* in reliquis nostris, Hearnii Oxonn. Crevierii Victor. et edd. omnibus ante Gruterum; cujus postrema ἔκδοσις *minore natu* dedit: quod usque ad Crevierium omnes probarunt. Is vero recte alteram lectionem reduxit. *Major aetate*, quod locutioni hic obviae *minor natu* convenit, supra inlustratur ad 3, 13, 2. Solent autem *minor* et *junior*, quod perperam quidam codd. praeferunt, a librariis confundi. V. ad 6, 27, 10.

Hunc tamen justa matre familias] Barber. Naud. Voss. Andreas Romae, et Mediolani (sed mox Tarvisii mutatum) *matre familiae*. Et certum est, modo hoc, modo illud maluisse veteres. J. FR. GRON. Similiter Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii Oxonn. Crevierii Victor. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. V. ad 34, 2, 1. Vox *familiae* decrat in Harl. Praeterea τὸ *tamen* exsulat a Voss. Lov. 1. 2. 3. 5. 6. Harl. Mead. utroque, Hearnii L. 1. et priscis edd. Primus id addidit Aldus. Verum, quum vix in uno vel altero mihi obvium fuerit, iterum delevi; praesertim quum saepe post *quamvis*, *etsi*, *licet*, similesque particulas, omitti soleat. V. ad 22, 20, 1. Mox *illum pellice natum* Lov. 1. et 6. quod est ex glossa. Idem error in quibusdam codd. supra erat 22, 25, 18. Locutio inlustratur ad 2, 6, 2. Praeterea *illum ex vulgato corpore genitum*, *nullam certe patris notam habere* male Voss. Tum *similitudinem Philippi* Lov. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. ante Aldum.

§. 4. *Ad hoc Romanos Demetrium*] *Et Romanos* Lov. 6. *At Romanos* Lov. 1. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. *Ac Romanos* Voss. Lovel. 3. 5. Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. ante Aldum, qui *Ad hoc Romanos* ex cod. Mog. emendavit. Mox *Perse nullam apud eos gratiam esse*. Hinc conjici posset, vel *Persi*,

6 aliis rebus frater superior esset: et Philippus ipse,
vix sui arbitrii fore, quem haeredem regni relin-
queret, credens, sibi quoque graviorem esse, quam
7 vellet, minorem filium censebat. Offendebatur in-
terdum concursu Macedonum ad eum, et alteram
8 jam se vivo regiam esse indignabatur. Et ipse juve-
nis haud dubie inflatior redierat, subnisus erga se
judiciis senatus, concessisque sibi, quae patri ne-
9 gata essent: et omnis mentio Romanorum, quantam
dignitatem ei apud ceteros Macedonas, tantam invi-
diam, non apud fratrem modo, sed etiam apud pa-

vel *Persae* scribendum. V. Gronov. ad 42, 25, 2. At reliqui omnes vulgatum tuentur.

§. 5. *Itaque et Persea cura angebat*] *itaque Perseum* Voss. *itaque et Perseum* Lov. 6. et Gaertn. *itaque et Perseā* Lov. 1. Tum *cura agebat* Voss. et Lov. 1. Male. V. ad 29, 6, 7.

Quum omnibus aliis rebus frater superior esset] *aliis omnibus rebus* Lov. 4. Harl. et Mead. ambo. *quum alius omnibus aliis rebus superior frater esset* Lov. 6. *quum alius omnibus aliis rebus superior esset* Voss. et Lov. 1. *quum aliis omnibus rebus superior esset* Gaertn. Male. Polyb. Exc. Leg. num. 50. Ὁ δὲ Περσεὺς οὐ μόνον ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίᾳ παρὰ πολὺ τἀδελφοῦ λειπόμενος· ἀλλὰ καὶ περὶ τἄλλα πάντα καθυστερῶν, καὶ τῇ φύσει καὶ τῇ κατασκευῇ δυσχερῶς ἔφερε.

§. 6. *Et Philippus ipse, vix se sui arbitrii fore*] Redundat *se*, *vix sui arbitrii fore*. GELEN. Unus tantum meorum Lov. 5. agnoscit *se*, quod a reliquis omnibus abest. At vicissim *foret* Voss. Lovel. 2. 3. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *esset* Lov. 1. et 6. Prima etiam vocula *et* non adparet in Lovel. 1. et 3. sed intercepta est ab ultimis literis vocis proximae. V. h. lib. ad cap. 18, 8.

Graviorem esse, quam vellet, minorem filium censebat] Τὸ *esse* non adparet in Lov. 6. Tum *filium minorem* legunt Voss. Lov. 1. 3. 6. et Gaertn. Praeterea *ajebat* Mog. codex, quod forte est praeferendum. Polybius enim non tantum Philippum ita censuisse, sed insuper sensa animi non occultasse, narrat in Exc. Legat. num. 50. Οὐ μὴν ὁ μὲν Φίλιππος ἐπεκρύπτετο τὴν ἐπὶ τούτοις δυσαρέστησιν. quod contra mentem Polyb. Casaub. ita vertit: *Sed Philippus quidem displicere haec sibi dissimulat.*

§. 8. *Et ipse juvenis haud dubie inflatior redierat*] Particulam *Et* omittunt Lovel. 5. et edd. antt. quam Aldus, jubente cod. Mog. adscivit. Adsentiuntur ei reliqui nostri, nisi quod *Ei ipse juvenis* sit in Voss. et Lov. 1. V. ad 41, 15, 6. *Juvenis et ipse* in Lov. 6. Mox *quae prorogata*, pro *quae patri negata*, Harl. Insuper §. seq. *tantam invidiam nunc apud patrem*

rem, conciliabat: utique postquam alii legati Ro- 10
mani venerunt, et cogebatur decedere Thracia, prae-
sidiaque deducere, et alia, aut ex decreto priorum
legatorum, aut ex nova constitutione senatus, face-
re. Sed omnia moerens quidem et gemens, (eo 11
magis, quod filium frequentiorem prope cum illis,
quam secum, cernebat) obedienter tamen adversus
Romanos faciebat, ne quam movendi extemplo bel-
li caussam praeberet. Avertendos etiam animos a 12
suspicione talium consiliorum ratus, mediam in
Thraciam exercitum in Odrysas, et Dentheletos, et

conciliabat, reliquis omissis, Voss. et Lov. 6. Sola vox *etiam* omittitur in Lov. 1. et 3.

§. 10. *Postquam alii legati Romani venerunt*] *legati alii* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Tum *Romam venerunt* Lov. 3. et 6. Cum his conferendus Polyb. in Exc. Legat. num. 48. Mox *Trecia* Lov. 1. et 4. V. ad 37, 33, 3.

§. 11. *Moerens quidem et gemens, (eo magis, quod filium frequentiorem prope cum illis*] Interpunctionem, quae in prioribus edd. vacillabat, ac corrupta erat, ex mente Crevierii emendavi. Voces *et gemens* male omittit Lovel. 1. βαρυνόμενος καὶ ϛένων dixit Polyb. in Exc. Legat. num. 48. *moerens et gemens quidem* legunt Voss. et Gaertn. Tum *cum aliis* cod. Mog. sollemni scribarum errore. V. ad 23, 7, 3.

Belli caussam praeberet: praevertendos etiam animos] Legendum *avertendos*. GELEN. *praevertendos* servant omnes nostri, et Hearnii L. 1. Gronov. etiam priori ed. notarum eam lectionem, quam et ipse in Barberin. Naud. et Petav. invenerat, probavit, et verbo *praevertendos* indicari monuit, ante, quam expediret haec consilia publicari, vertendos ad alia hominum animos ab suspicione illorum. Id tamen postea in repetitis curis recte omisit. Nam ex Voss. Lov. 1. 3. 4. Harl. Mead. utroque, et Gaertn. *belli caussam praevertendos etiam animos* obferentibus, colligo, unicam librariorum neglegentiam lectionis, quam Gelenius rejecit, originem fuisse. Primo enim ob similitudinem inter ultimas syllabas vocis *praeberet*, et medias sequentis *avertendos* duas voces in unam contraxerunt, et pro *praeberet avertendos* scripserunt *praevertendos*: deinde vero, quum sensus hiaret, ut supplerent, quod deerat, alii dederunt *belli caussam ostenderet, praevertendos*, quod inveni in Lov. 2. et 6. alii *belli caussam praeberet, praevertendos*, ut exhibent Lov. 5. Hearnii L. 1. et edd. vett. pro quo *avertendos etiam* Frob. anno 1535. auctoritate Gelenii vulgavit; quum jam antea Moguntini se in cod. suo *etiam avertendos* reperisse monuissent.

§. 12. *Exercitum in Odrysas, et*

13 Bessos duxit. Philippopolin urbem, fuga desertam oppidanorum, qui in proxima montium juga cum familiis receperant sese, cepit: campestresque barbaros, depopulatus agros eorum, in deditionem ac-
14 cepit. relicto inde ad Philippopolin praesidio, quod haud multo post ab Odrysis expulsum est, oppidum

Dentelecos, et Bessos duxit] Quidam *Dentelochos* emendarunt. Apud Plin. lib. 4. cap. 12. tum *Denseletae*, tum *Denteletae* in codicibus vetustioribus legas, ut et *Bessorum* meminit. Ptolemaeus vero [3, 11.] inter Thraciae praeturas *Dantheleticen* et *Bessicen* memorat. Strabo item lib. 7, [318.] *Danthelētas* vocat et *Bessos*. Itaque hoc et Graecis et Latinis variatum est codicibus: quare, quid sequendum, lector ipse dispiciat. *Philippopolim* vero antea *Trimontium* dictam, et Plinius et Ptolemaeus perhibent. Plinius etiam *Poneropolim* olim, Ptolemaeus *Hadrianopolim* suo tempore. GLAR. Strabo lib. 7, [318.] *Danthelitas*, et caeteri Graeci vocant *Δανθηλήτας*. SIG. *Dentelecos* edd. principes usque ad Moguntinos, qui *Dentelochos* dederunt; *Denthelētas* Frobenius anno 1535. *Danthelētas* Sigonius, et postea recentiores. *Dentelectos* praefert Lov. 2. *Dentelecos* Lov. 6. *Denteletos* Lov. 3. *Dentheletes* Lov. 5. *Dentheletos* Voss. Lov. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertner. quod verum puto, et in contextum recepi, accedente consensu Polyb. in Exc. Legat. num. 48. *Διελθὼν δὲ διὰ μέσης τῆς Θρᾴκης ἐνέβαλεν ἐις Ὀδρύσας, Βέσσους, καὶ Δενθηλήτους*. Unde etiam patet, verum non esse, quod Sigonius sibi persuasit, ceteros praeter Strabonem Graecos hanc gentem *Δανθηλήτας* vocasse. Nam *τὴν Θρᾴκην τὴν Δενθελητῶν*, et Sitam regem *τῶν Δενθελητῶν* memorat Dio Cass. 51, 461. Meminit etiam *τῶν Δενθελητῶν* 54, 534. *Denseletae* vocantur Plinio, Solino, et Marc. Capellae. V. Salmas. Exerc. Plin. pag. 112. etiam Ciceroni in Pison. 34. *Denseletis, quae natio semper obediens huic imperio etc. nefarium bellum et crudele intulisti*. Ejusdem populi meminit etiam Liv. 40, 22. ubi docti Sigonium monentem non audientes *Dentheletas* servarunt, et ex vestigiis codd. meorum *Dentheletos* etiam edidi.

§. 13. *Philippopolin urbem, fuga desertam*] *Philippolin* hic, et mox Voss. et Lov. 1. *Philopolin*, vel *Philopolim* hic, et paullo post Lov. 2. 3. 6. et Harl. Polyb. loc. laud. *Παραγενόμενος δὲ ἐπὶ τὴν προσαγορευομένην Φιλίππου πόλιν, φυγόντων τῶν ἐνοικούντων ἐις τὰς ἀκρωρείας, ἐξ ἐφόδου κατέσχε τὴν πόλιν.*

Campestresque barbaros, depopulatus agros eorum, in deditionem accepit] Polyb. ibid. *Μετὰ δὲ ταῦτα πᾶν τὸ πεδίον ἐπιδραμών, καὶ τοὺς μὲν ἐκπορθήσας, παρ' ὧν δὲ πίστεις λαβὼν ἐπανῆλθε*. *depopulatis agris* Lov. 2. Harl. et Mead. 1. Verbum *populari* passive usurpari, vidimus ad 24, 8, 14. Similiter et alia deponentia ad 34, 40, 2. At reliqui stant pro vulgato. Tum *recepit* Lov. 5. et priscae edd. quod accepit exponi potest. V. ad h. l. cap. 22, 11. Sed codicum auctoritati cedendum puto. Non tantum enim Mo-

a Deuriopo condere instituit. Paeoniae ea regio est 15
prope Erigonum fluvium; qui, ex Illyrico per Pae-
niam fluens, in Axium amnem editur. Haud pro- 16
cul Stobis, vetere urbe, novam urbem Perseïda,
ut is filio majori haberetur honos, adpellari jus-
sit.

Juntini se *accepit* in cod. suo invenisse testati sunt, sed eodem modo etiam praeferunt reliqui nostri. Insuper *receperat* modo praecessit.

§. 14. *Relicto inde ad Philippopolin praesidio, quod haud* etc.] Polyb. ibid. Φρουρὰν καταλιπὼν ἐν τῇ Φιλίππου πόλει. ταύτην δὲ συνέβη μετά τινα χρόνον ἐκπεσεῖν ὑπὸ τῶν Ὀδρυσῶν, ἀθετησάντων τὰς πρὸς τὸν βασιλέα πίστεις. Ceterum *a Philippopolin* Lov. 1. 4. et Mead. 1. *ap Philippopolin* Voss. An igitur voluit *apud Philippopolin.* Sed nihil muto. Mox *est pulsum* Voss. et Gaertn. τὸ *est* non adparet in Lov. 3.

Oppidum in Derriopo condere instituit] *Deuriopus* nomen loci apud Strabonem lib. 7. prope Lyncistas (ut ipse vocat) et Pelagones. *Derriopum* nusquam invenio. Thucydides lib. 2, [98. et 100.] *Doberum* Paeoniae facit oppidum, quod Ptolemaei codices inversis literis vocant *Deborum* [3, 13.] *Stobos* autem Pelagonum oppidum Ptolemaeus facit, non ita prope Paeonas. Quanquam ex Livii verbis non plane constat, duasne urbes condere instituerit Philippus, an unam duntaxat, ut continuata sit lectio, distinctionibus, non colis intercisa, quod videtur verisimile. Et hic lectoris esto judicium. GLAR. *Deuriopo* legendum est ex Strabonis lib. 7. [326.] πρὸς δὲ τούτοις Λυγκισταί τε καὶ ἡ Δευρίοπος καὶ ἡ Τριπολῖτις Πελαγονία. Et paullo post [pag. 327.] ubi de Erigone quoque, ut Livius hic, fluvio loquitur: ὁ δ' Ἐριγὼν πολλὰ δεξάμενος ῥεύματα ἐκ τῶν Ἰλλυρικῶν ὀρῶν καὶ Λυγκεστῶν, καὶ Βρυγῶν, καὶ Δευριόπων, εἰς τὸν Ἄξιον ἐκδίδωσι. Item: ἐπὶ τῷ Ἐριγῶνι πᾶσαι αἱ τῶν Δευριόπων πόλεις ᾤκηντο. SIG. *in Derchiopo* Lovel. 2. Harlej. et Mead. 1. *inter Chiopo* Lov. 3. *in Detriopo* Voss. et Gaertn. *in Deriopo* Lov. 6. *in Derioppo* Lov. 1. *in Derrhiopo*, vel *in Derriopo* Lovel. 4. 5. Mead. 2. Hearnii N. et edd. vett. pro quo recte *in Deuriopo* emendavit Sigonius. Δουρίοπος vocatur a Steph. Byz. qui tamen laudat testem Strab. lib. 7. ubi Δευρίοπος vocatur. Praeterea *constituit condere* Voss. Lov. 1. 3. 6. et Gaertn.

§. 15. *Paeoniae ea regio est prope Erigonum fluvium*] *Paeonica regio est* Lov. 4. et Mead. 2. Tum *prope Engonum* Harl. coalescentibus literis *ri* in *n*. *Erigorium* Lov. 1. contra *n* dissoluta in *ri*. V. ad 3, 30, 3. *prope Eugonum* Lov. 2. *Origanum* Voss. *Ethrigonum* Lov. 6. Sed v. ad 31, 39, 6.

In Axium amnem elabitur] Legendum *in Axium amnem editur*, non *elabitur*, attestantibus archetypis. GELEN. *in maximum* Lovel. 2. Harl. et Mead. 1. *in Ansium* Lov. 3. Dein *conditur amnem* Lov. 3. *editur amnem* ceteri nostri, et edd. vett. *amnem elabitur* demum inveni in ed. Ven.

1 LIV. Dum haec in Macedonia geruntur, consu-
2 les in provincias profecti. Marcellus nuncium prae-
misit ad L. Porcium proconsulem, ut ad novum Gal-
3 lorum oppidum legiones admoveret. Advenienti
consuli Galli sese dediderunt. duodecim millia ar-
matorum erant. plerique arma ex agris rapta habe-
4 bant. ea aegre patientibus iis ademta, quaeque alia
aut populantes agros rapuerant, aut secum adtule-
rant. de his rebus qui quererentur, legatos Romam
5 miserunt. Introducti in senatum a C. Valerio prae-
tore exposuerunt, *Se, superante in Gallia multitudine,*

anni 1495. Ceterum Celeberr. Jac. Perizon. ad marginem Livii, mutata interpunctione, legebat *in Axium amnem editur haud procul Stobis vetere urbe. Novam urbem* etc. Hinc consequens foret, Erigonum Axio commisceri haud procul Stobis. Si situs locorum permitteret, totum locum ita distinguendum censerem: *oppidum in Deuriopo condere instituit (Paeoniae ea regio est) prope Erigonum fluvium (qui, ex Illyrico per Paeoniam fluens, in Axium amnem editur) haud procul Stobis vetere urbe. Novam urbem* etc. Ita Stobi, qui nunc longius ab Axio siti creduntur, propius ei flumini admoveri, et forte ad ripam ejus dextram conlocari deberent. Vide etiam Cellarii Geogr. Antiq. lib. 2. cap. 13. pag. 664. Ceterum *haud procul Stolis* Voss. et Gaertn. *haud procul Scobis* Lovel. 2. 5. Harl. et edd. antt. pro quo Moguntini, reliquis scriptis concinentibus, *Stobis* dederunt. V. etiam ad 40, 21, 1.

§. 16. *Novam urbem Perseïda, ut is filio majori*] *Perseidam* Voss. et Gaertner. Deinde *ut iis filio* Lov. 2. et quaedam ex vetustis edd. *ut his filio* edd. Lugd. anni 1553. Paris. 1573. omnesque recentiores usque ad Gron. cujus prima ἔκδοσις praefert *ut hic filio;* in notis tamen ex ed. Ald. *ut is filio* probavit, et in sequentibus edd. in contextum recepit. Neque aliter reliqui codd. nostri, et edd. principes.

§. 1. *Dum haec in Macedonia geruntur, consules in provinciam profecti. Marcellus nuncium praemisit*] *Haec in Macedonia geruntur* omnes Msti, et priscae edd. nisi quod Lov. 1. legat *Haec dum in Macedoniam geruntur.* Lov. 6. *Haec dum geruntur.* Frobenius anno 1535. substituit *Dum haec.* Praeterea *consules in provinciam profecti nuncium praemiserunt* Lov. 1. Mox *ad L. Porcium consulem* Harl.

§. 3. *Sese dediderunt. duodecim millia*] *sese dederunt* Lov. 1. et 6. Vide h. lib. ad cap. 50, 9. et h. cap. §. 7. Tum *viginti duo millia* Gaertn. Mox *pleraque arma ex agris reperta habebant* Voss. *pleraque arma* Lovel. 1. *plera arma* Lov. 6.

§. 4. *Ea aegre patientibus iis ad-*

inopia coactos agri et egestate, ad quaerendam sedem Alpes transgressos. quae inculta per solitudines viderent, ibi sine ullius injuria consedisse. Oppidum quoque aedifi- 6 *care coepisse: quod indicium esset, nec agro, nec urbi ulli vim adlaturos venisse. Nuper M. Claudium ad se nuncium misisse, bellum se cum iis, ni dederentur, gesturum. Se, certam, etsi non speciosam, pacem, quam* 7 *incerta belli, praeoptantes, dedidisse se prius in fidem, quam in potestatem, populi Romani. Post paucos dies,* 8 *jussos et agro et urbe decedere, sese tacitos abire, quo terrarum possent, in animo habuisse. arma deinde sibi,*

...emta] *eoque aegre patientibus* Voss. et Lov. 1. ac 6. *eo quod aegre patientibus* Lov. 3. *eaque aegre patientibus* Gaertn. In verbis sequentibus *quoque alia* Voss. et Lovel. 1. *quod alia* Lovel. 6. Dein *miserunt Romam* Lov. 2. et 6. Insuper §. seq. Valerii praetoris praenomen *C.* deest in Voss.

§. 6. *Quod indicium esset, nec agro, nec urbi ulli vim adlaturos venisse*] *Oppidum quoque aedificare coepisse, quod modicum esset* Lov. 1. et 6. Tum vocem *ulli* ignorat Lov. 2. *venisse* Lov. 1. 6. et Voss. Mox *bellum se, ni dederentur* Harl. *bellum se iis, ni*, vel *nisi dederentur* Voss. et Lov. 6. *bellum se, cum iis videretur* Lov. 1.

§. 7. *Se, certam, etsi non speciosam, pacem, quam incertam belli spem, praeoptantes*] Legendum *pacem, quam incerta belli, praeoptantes.* GELEN. Pronomen *Se* deest in Lovel. 2. et Harl. Hinc *incertam belli pacem* in uno superest Lov. 5. Reliqui, ut Gelenius emendavit, *incerta belli*, id est, bellum incertum. Supra 30, 2. *Scripserunt et duas legiones urbanas ad incerta belli.* quod *incertos belli eventus* vocat 7, 23, 4. Ita *incerta fortunae, casuum.* 30, 15, 4. *Sub cujus custodia regio more ad incerta fortunae venenum erat.* c. 30, 11. *Non temere incerta casuum reputat, quem fortuna numquam decepit.* Similiter *subita belli*, de quo v. ad 6, 32, 5. V. Bernecc. ad Justin. 38, 1. Praeterea *praeoccupantes* Voss. Lovel. 1. 6. et Gaertn.

Dedidisse se prius in fidem, quam in potestatem] V. ad 36, 28, 4. DUK. *dedidisse prius* Harl. et Mead. ambo. ubi pronomen *se* elisum est a syllaba ultima vocis praecedentis. V. ad 34, 11, 7. *dedisse prius in fidem* Lov. 4. *dedisse prius in fidem se* Lov. 2. *dedisse sed prius in fidem* Voss. et Gaertn. *dedisse* etiam Lovel. 1. 5. 6. et edd. ante Modium, qui *dedidisse* substituit. V. ad §. 7. *dedere in ditionem populi Romani* habemus 1, 38, 2. et 7, 31.

§. 8. *Omnia alia, quae ferrent agerentve, ademta*] *Ferre et agere* in historicis cum legimus, alterum ad homines, qui quid ferunt; alterum ad jumenta, quae portant, referendum est. TURNEB. 27. Advers. 32. Immo *feruntur* res, *aguntur* jumenta, in-

et postremo omnia alia, quae ferrent agerentque, adem-
9 *ta. Orare se senatum populumque Romanum, ne in se*
10 *innoxios deditos acerbius, quam in hostes, saevirent.* Huic **orationi senatus ita responderi jussit:** *Neque illos recte fecisse, quum in Italiam venerint, oppidumque in alieno agro, nullius Romani magistratus, qui ei provinciae praeesset, permissu, aedificare conati sint: neque se-*

terdum et homines captivi. V. ad 33, 13, 10. Ceterum *omnia quae alia ferrent* Lov. 1. 3. 6. et Voss. Hinc *ferrent agerentque* scripti nostri, Hearnii L. 1. et typis descripti ante Frobenium, qui *agerentve* anno 1535. dedit. Paullo ante *et urbe et agro* Voss. Lovel. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *urbe et agro* Lovel. 3. Tum *sese citatos abire*, transpositis syllabis, Lov. 3. V. ad 22, 18, 7.

§. 9. *Orare se pro S. P. Q. R.*] Lege *orare se senatum populumque Romanum*. SIGON. Illud *pro S. P. Q. R.* nusquam, nisi apud unum Curionem, obcurrere monuit Gronov. ad 39, 36, 1. Mihi tamen ea lectio obvia fuit in edd. Basil. anni 1554. et 1555. (* Non vero exstat in ed. Curionis, quam sub oculis habeo.)

§. 10. *Senatus ita responderi jussit: Neque illos recte fecisse, quum in Italiam venirent*] Neque Moguntinae curatores recte fecisse arbitror, quod immutavere lectionem veterem scriptorum et Andreanarum: *Neque illos recte gessisse.* Diximus alibi, *gerere* et *agere* saepe promiscue poni. L. 40, [57, 8.] *Sive caesi ab Romanis forent Bastarnae, Dardanos tamen sublatos*, etc. *solatio fore: sive prospere gessissent, Romanis aversis*, etc. J. FR. GRON. Vocula *ita* deest in Harl. Dein *gessisse* omnes nostri, et Hearnii Oxonn. Saepe etiam *gerere* et *agere* promiscue usurpari, docuerunt J. Fr. Gronov. 4. Obs. 14. pag. 226. et Jac. Gronov. ad Livii 29, 23, 1. Nihilominus Moguntini lectionem revocavi. Respexit enim Livius ad sollemnem formulam *recte atque ordine fecisse*, qua senatus factum alicujus sibi placere indicabat. Plura ejus exempla larga manu cumulavit Brisson. 2. de Form. 197. Inde etiam petitum est, quod mox addit, *Neque senatui placere, deditos spoliari.* V. ad 42, 8, 7. Exemplum vero, quod Gronov. ex Livii 40, 57. laudavit, non convenit; in eo enim legendum videtur *prospere rem gessissent*, aut certe vox *rem* subintelligenda est, ut ad eum locum dicam. *Gerere* autem et *facere*, *gesta* et *facta* passim a librariis confunduntur. V. ad Epit. Liv. 3. et 34. Praeterea *quum Italiam venirent* Lov. 1. 3. 4. Harl. et Mead. ambo. Sed praepositio *in* hausta est ab ultima litera praecedentis *quum*. V. ad 10, 13, 3. Tum *venerint* Aldus ex cod. Mog. quod secuti recentiores servarunt usque ad Gruter. cujus ultima ed. priscam lectionem *venirent* male revocavit. Mox *aedificare conati sunt* perperam omnes nostri, exceptis Lovel. 5. et Mead. 1. qui cum vet. editis retinent *sint*.

§. 11. *Se cum iis legatos ad consules missuros*] *ad consulem om-*

...i placere, deditos spoliari. Itaque se cum iis legatos 11
...consulem missuros; qui, si redeant, unde venerint,
...ia iis sua reddi jubeant; quique protinus eant trans
...lpes, et denuncient Gallicis populis, multitudinem suam
...i contineant. Alpes prope inexsuperabilem finem in 12
...dio esse. non utique iis melius fore, quam qui eas pri-
...i pervias fecissent. Legati missi L. Furius Purpureo, 13

...s nostri, Hearnii L. 1. Crevierii ...etor. et edd. vett. Quum au... per compendium *ad cos.* edi...ptum esset, prima mali labes ...Vascos. initium habuit. Edi...t enim *ad coss.* quem proximi ...itati sunt, donec Parisiis an...o 1573. *ad consules* ederetur. Ve...m ex omni superiori narratio...e hoc cap. et seq. patet, unum ...dicari consulem M. Claudium ...rcellum, quum interim alter ...nsul Q. Fabius in provincia ...a Liguribus foret, ut colligi...r ex cap. 56. Et ita senatui ...acuerat supra cap. 45. si Galli ...ppidum in Italia aedificare ar...is prohibendi essent, *ex consulibus alterum adversus Gal...s ducere legiones.* Cl. Dukerus ...eram lectionem etiam deprehen...dit, ut et Crevier. qui eam in ...ontextum recte recepit. Prae...terea *missurum* Voss. forte quia ...praecessit *senatus ita responderi jussit.* Sed v. ad 4, 58, 4. Mox *...nde venerunt* Lov. 3. et 6. Tum *denuncientque Gallicis populis* Lov. 3. Tandem *sua* deest in Harl.

§. 12. *Alpes prope inexsuperabi...lem finem in medio esse*] Voss. *in...exsuperabiles.* J. FR. GRONOV. Eam lectionem valde sibi place...re, ad marginem Livii monuit Ant. Perizon.

Non utique iis melius fore, qui eas primi pervias fecissent] Loqui...tur de Gallis, qui proxime Al...pibus superatis in Italiam descen...dissent. Sententia autem manca videtur expleri posse una addita particula *quam:* ut sit, *non utique iis melius fore, quam qui eas primi pervias fecissent.* Oratio est terroris et minarum plena, qua se Gallos eos, qui Alpes, quae in medio sunt, in posterum transcenderint, non aliter castigaturos esse denunciant, quam aut Senones, aut Annibalem, qui primi eas pervias fecerunt, castigaverint. SIGON. Particula *quam* a Sigonio addita deest in Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. 2. et Gaertn. Eam etiam abesse posse, Gronov. existimavit in addendis ad pr. editionem notarum pag. 743. verba haec ita exponens, ac supplens, si qui contra hanc denunciationem transierint, illis fore utique non melius iis, qui eas primi pervias fecissent. Ipse tamen hanc expositionem in curis secundis omisit, et ita quasi tacite damnavit. Crevierio etiam Sigonii supplementum displicet, qui vulgatum sic interpretatur: malum habituros eos, qui primi postea Alpes transissent: idque inlustrat loco Livii supra 3, 41, 3. *Non erit melius, nisi de quo consulimus, vocem misisse.* Verum *melius erit* eo loco aliisque, quae Gronov. ibidem laudavit, ut et infra 44, 36. idem notat, ac praestabit; quo sensu hic capi nequit: sed *non melius fore* accipio pro non meliori fortuna usuros, eamdem infelicem

Q. Minucius, L. Manlius Acidinus. Galli, reddit
omnibus, quae sine cujusquam injuria habebant, I
talia excesserunt.

1 LV. Legatis Romanis Transalpini populi beni
gne responderunt. seniores eorum nimiam lenitate
2 populi Romani castigarunt: *Quod eos homines, q
gentis injussu profecti occupare agrum imperii Romani,
et in alieno solo aedificare oppidum conati sint, inpuni
3 tos dimiserint. Debuisse gravem temeritatis merceden
statui. quod vero etiam sua reddiderint, vereri, ne tan
4 ta indulgentia plures ad talia audenda impellantur.* E
exceperunt, et prosecuti cum donis legatos sunt.

fortunam experturos. Si quis expositionem Gronov. probare malit, non adversabor. Ego tamen Sigonii conjecturam praefero, praesertim si codd. Lov. 6. et Mead. 1. unde in excerptis meis nihil notatum video, eam adfirmant. Facile autem *qm*, id est *quam*, a sequenti *qui* elidi potest. Ita contra, *qui* a praecedenti *quam* interceptum esse, vidimus ad 5, 2, 11.

§. 13. *L. Furius Purpureo, Q. Minucius, P. Manlius Accidinus*] Furii cognomen omittunt codd. nostri, Hearnii L. 1. et edd. vett. Primi Moguntini ex cod. suo adjecerunt *Purpurio;* pro quo deinde Sigonius emendavit *Purpureo*. V. ad 27, 2, 10. Tum *Q. Minucius* deest male in Harl. Praeterea *L. Manlius* omnes scripti nostri, Crevierii Victor. et typis descripti ante Gruter. cujus ultima ed. perperam substituit *P. Manlius*. Verum, utrum Manlii Acidini *Publii* praenomine usi fuerint, valde dubito: ejus certe exemplum apud Livium non invenio. Intelligitur autem L. Manlius Acidinus, qui praetor creatus Hispaniam citeriorem sortitus est 38, 35. optime in ea provincia res gessit 39, 21. et hinc Romam reversus obtinuit, ut ovans urbem iniret cap. 29. postea vero consulatum adeptus est. V. 40, 43. Is autem hoc tempore praetorius recte post duos collegas memoratur. Erant enim consulares. Prioris consulatum memorat Liv. 33, 14. alterius 34, 45. Verum vidit et recepit Hearnius. Eum secutus est Crevierius, et ulterius adstruxit. Eamdem lectionem etiam praeferendam esse vidit Cl. Dukerus.

§. 1. *Seniores eorum nimiam lenitatem populi Romani castigarunt*] *senatores eorum* edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et reliquae ante Moguntinos, qui *seniores* ex membranis suis restituerunt. Consentiunt Msti nostri, et edd. principes. Voces ceteroquin *seniores* et *senatores* a librariis confunduntur. V. ad 24, 24, 4. et 30, 21, 6. Tum *castigaverunt* Lov. 2. et Harl. invitis reliquis. V. ad 21, 44, 7.

Claudius consul, Gallis ex provincia exactis, Iſtri-
m bellum moliri coepit, literis ad senatum miſſis, t sibi in Iſtriam traducere legiones liceret. Id se- 5
atui placuit. Illud agitabant, uti colonia Aquileja educeretur. nec satis conſtabat, utrum Latinam, civium Romanorum, deduci placeret. poſtremo atinam potius coloniam deducendam Patres censuerunt. Triumviri creati sunt P. Scipio Nasica, C. 6
Flaminius, L. Manlius Acidinus. Eodem anno Mutina et Parma coloniae Romanorum civium sunt deductae. bina millia hominum in agro, qui proxime 7
Bojorum, ante Tuscorum fuerat, octona jugera Par-

§. 2. *In alieno solo aedificare oppidum conati sunt, inpunitos dimiserint*] Pall. et vet. ed. *conati sint, impunitos dimisissent.* GEBH. *alieno in solo oppidum aedificare* Lov. 2. Tum *conati sint* Lov. 5. Mead. 2. et edd. princ. Ita ex prima Andreae ed. legebat Crevierius; idque obliquam orationem poſtulare, Cl. Dukerus monuit. Recipere igitur non dubitari. Tum *dimisissent* Voſſ. Lovel. 1. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertner. Hearnii L. 1. et edd. ante Aldum, qui *dimiserint* auspiciis cod. Mog. emendavit. Idem forte voluit scriba Lovel. 2. qui tamen male *dimiserunt* scripsit. Eodem errore mox §. seq. *reddiderunt* eſt in Voſſ. Lovel. 1. 4. 6. Harlej. Mead. utroque, et Gaertn. Poſtea *audenda agendaque inpellantur* Lov. 3.

§. 4. *Et exceperunt, et prosecuti cum donis legatos sunt*] *Dona exceperunt, et prosecuti* Lovel. 3. *ita prosecuti* legit cod. Mog. Male. Mox Claudii consulis praenomen deeſt in Lov. 3.

§. 5. *Illud agitabant, uti colonia Aquileja deduceretur*] *Illud agitabat* Lov. 1. 3. 6. et Gaertn. forte quia praeceſſit *senatui.* Sed vide ad 4, 58, 4. Tum vocem *Aquileja*, quae ab omnibus noſtris, Hearnii L. 1. et edd. antt. exsulat, Moguntini ex cod. suo addiderunt. Ejus loco Sigonius *Aquilejam* edidit, sed Modius *Aquileja* revocavit. Et recte. Quum enim utrumque dici queat, ut vidimus ad h. l. cap. 44, 10. et cod. Mog. qui solus vocem servat, diserte *Aquileja* praeferat, eam lectionem mutandi legitima cauſſa praetendi nequit.

§. 6. *Triumviri creati sunt*] Hoc anno quidem creati sunt, sed coloniam demum deduxerunt anno sequenti; unde in geſtis ejus illorum iterum meminit 40, 34. Ceterum *Triumvirique* Lov. 4. et Mead. 2.

Eodem anno Mutina et Parma coloniae Romanorum civium sunt deductae] *Eo anno* Voſſ. V. ad 10, 10, 6. Tum *Mutinam et Parmam* Voſſ. et Gaertn. At reliquis vulgatum tuentibus nihil muto. V. ad §. praec. Hinc *civium Roma-*

8 mae, quina Mutinae acceperunt. Deduxerunt triu
viri M. Aemilius Lepidus, T. Aebutius Carus, L
9 Quinctius Crispinus. Et Saturnia colonia civiu
Romanorum in agrum Caletranum est deducta. de
duxerunt triumviri Q. Fabius Labeo, C. Afraniu
Stellio, Ti. Sempronius Gracchus. jugera in singu
los data decem.

1 LVI. Eodem anno A. Terentius proconsul hau

norum Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Tandem vocula *sunt* non comparet in Lov. 3.

§. 7. *In agro, qui proxime Bojorum*] *in agrum* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertner. et edd. vett. Quae lectio si placet, distinguendum erit: *bina millia hominum in agrum, qui proxime Bojorum, ante Tuscorum fuerat, (octona jugera Parmae, quina Mutinae) deduxerunt triumviri.* Frob. anno 1535. recepit *in agro;* idque fuisse videtur in Lovel. 6. unde nihil notatur. Mox *et quina Mutinae acceperunt* Voss. *et quina acceperunt Mutinae* Gaertner. *quina acceperunt Mutinae* Lovel. 1. 3. 6. Mox §. seq. Aemilii praenomen *M.* male exsulat a Lovel. 2. et Harl.

§. 9. *Et Saturnia colonia civium Romanorum in agrum Caletranum est deducta*] Ptolemaeus [3, 1.] (si codices non errant) *Saturnianam* coloniam vocat, ut puto, in Thuscia, ubi et Plinius [3, 10.] *Saturninos* populos ponit, *agrumque Caletranum.* Sed nihil mutem. GLAR. Vide Cluver. 2. Ital. Ant. 3. pag. 515.

C. Afranius Stellio] Coalescentibus praenomine et nomine gentilitio, *Carfanius* Lovel. 4. Harl. Mead. 1. et Gaertn. *Cafanius* Voss. *Calphanius* Mead. 2. Vox *Afranius* deest in Lov. 3. Tum *Stello*, vel *Stelo* omnes scripti, et edd. principes. Sed recte editur *C. Afranius Stellio.* Vide ad 39, 2. Mox Sempronii cognomen *Gracchus* deest in scriptis, et edd. vett. quod Moguntini ex cod. suo vindicarunt.

Jugera in singulos data decem] Ultima vox deest in Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. utroque, et edd. antt. *jugera trina in singulos data* Lov. 3. *jugera in singulos data trina* Hearnii L. 1. qui numerus pro ratione horum temporum minor est, quam ut convenire possit. *in singulos jugera data decem* Moguntini in cod. suo invenerunt; qui tamen ediderunt, quod nunc exstat.

§. 1. *Eodem anno A. Terentius propraetor*] Quidam etiam libri *procos.* habebant, sed non placet. Quidam libri etiam *C.* non *A.* habebant et hic, et in superioribus; sed neque hoc placet: nam sequentis anni praetor id praenominis habet. GLAR. Libri omnes *proconsul.* GEBH. *propraetor* Aldus edidit; nescio, utrum ex Msto, quia nullus codicum meorum lectionem illam firmat; an vero ex conjectura, quia meminerat, eum anno praecedenti praetorem creatum Hispaniam citeriorem sortitum esse cap. 32. et 38. hoc autem anno Hispaniae extra sortem prioris anni praetoribus cum suis exercitibus ser-

roçul flumine Ibero, in agro Ausetano, et proelia
ecunda cum Celtiberis fecit, et oppida, quae ibi
ommunierant, aliquot expugnavit. Ulterior Hispa- 2
ia eo anno in pace fuit, quia et P. Sempronius pro-
onsul diutino morbo est inplicitus, et, nullo laces-
ente, peropportune quieverunt Lusitani. Nec in 3
iguribus memorabile quidquam a Q. Fabio consu-
e gestum. M. Marcellus, ex Istria revocatus, exer-

ratas esse cap. 45. Verum vox *propraetor* deest in Lov. 1. et 6. ejus loco *proconsul* legunt novem scripti reliqui, quorum penes me excerpta sunt, Hearnii L. 1. et excusi Aldo priores. Et sane, qui hoc tempore cum imperio Hispaniam obtinebant, saepius *proconsules* vocatos esse, licet praetores forent, vel ex praetura imperium ipsis prorogatum foret, videbimus ad 40, 39, 1. Et ita collega Terentii Sempronius ante Aldum itidem *proconsul* dicebatur §. seq. Scriptorum itaque lectionem revocavi, licet adversari videatur, quod Terentius *propraetor* vocetur lib. 40, 2. Mox copulam *et* post *Ausetano* nesciunt Voss. Lov. 1. 3. 5. 6. Hearnii L. 1. et olim inpressi, quam primus addidit Aldus; eadem in reliquis scriptis exstitit. Praeterea *communia erant* Voss. Lov. 1.3. Gaertn. *communita erant* Lov. 6.

§. 2. *Citerior Hispania eo anno in pace fuit*] *Ulterior* legendum, non *Citerior*, ut tertio antea anno in praetorum sorte [cap. 38.] liquere potest, et sequente item libro duobus locis [cap. 1. et 2.] GLAR. Omnes nostri libri *Citerior Hispania in pace fuit eo anno*. GEBH. *Citerior Hispania* omnes scripti nostri, Hearnii L. 1. et edd. vett. quae lectio aperte falsa est. Glareani conjecturam *Ulterior* recepit Vascos. Solent autem et alibi *citerior* et *ulterior* commutari. Vide ad 36, 2, 9. et Corte ad Sall. Catil. 42. Posses etiam *Cetera Hispania*. Deinde *in pace fuit eo anno* omnes scripti mei, et excusi ante Frob. qui anno 1535. ordinem vocum mutavit.

Quia et P. Sempronius propraetor diutino morbo est inplicitus] Omnes nostri libri *quia et P. Sempronius proconsul*. GEBH. *Tò et* omittunt Lov. 3. et 6. V. ad 2, 44, 3. Tum *propraetor* non adparet in Voss. et Gaertn. cujus loco *proconsul* Lov. sex, Harl. Mead. uterque, Hearnii L. 1. et priores excusi. Primus iterum Aldus *propraetor* vulgavit: nam, et hunc anno praecedenti praetorem creatum Hispaniam ulteriorem sorte obtinuisse, meminit Livium memorasse cap. 33. et 38. eamdemque hoc anno imperio prorogato ipsi cum exercitu suo servatam esse cap. 45. Eodem modo variant libri et editores 40, 16, 7. Sed vide ad §. praec. *praetor* vocatur lib. 40, 1. Deinde *divino morbo* Voss. *diurno morbo* Lov. 4. *diuturno morbo* Lovel. 1, 2. 3. 6. Harl. et Gaertn. saepius obvio errore. V. quae notantur ad 28, 24, 6. Mox *opportune* Lov. 3. V. ad 29, 34, 9.

§. 3. *A Q. Fabio consule gestum. M. Marcellus, ex Istria revocatus*]

4 citu dimisso, Romam comitiorum caussa rediit. Creavit consules Cn. Baebium Tamphilum et L. Aemilium Paullum. cum M. Aemilio Lepido hic aedilis curulis fuerat: a quo consule quintus annus erat, quum is ipse Lepidus post duas repulsas consul factus esset.
5 Praetores inde facti Q. Fulvius Flaccus, M. Valerius Lae-

a Q. Fabio gestum Lovel. 6. *a Q. Fabio est gestum* Lov. 3. *a Q. Fabio consule gestum est* Lov. 2. *a Q. Claudio collega gestum* corruptissime Harl. Deinde Marcelli praenomen *M.* deest in nostris, Hearnii L. 1. et edd. vett. *Marcellus, consul ex Istria* legit Lov. 3. *ex Istria revocatus M. Marcellus* in cod. suo invenerunt Moguntini. inde vero effecerunt, quod nunc vulgo exstat.

§. 4. *Cn. Baebium Tamphilum*] *C. Baebium* Lov. 6. *M. Baebium* Lov. 3. Sed *Cn. Baebius* dicitur in Fast. Capitol. Cognomen hic recte exhibent scripti, nisi quod *Ramphilum* legat Voss. Ceteroquin passim corrumpitur in *Pamphilum.* V. ad 31, 49, 12. Mox *factus erat* Lov. 5. et edd. antiquiores. Aldus ex cod. Mogunt. consentientibus nostris reliquis, dedit *esset.*

§. 5. *M. Valerius Laevinus, P. Aemilius iterum*] Ita habent quidam vetustiores codices, sed errant, quod initio libri statim sequentis patet. Quanquam in prioribus neque P. Aemylium, neque P. Manlium inter praetores invenio, Lucios utrumque. Certe anno XIII. hujus decados M. Valerio Messala et C. Livio Salinatore consulibus [38, 35.] praetor Hispaniae citerioris dicitur *L. Manlius Acidinus*, tametsi rursus anno XV. hujus decados non ita longe ab initio hujus libri [cap. 7.] *C. Manlius* legitur, errore, ut puto, omnium codicum. Hoc igitur loco legam *L. Manlius iterum*, non *P. Manlius*, tametsi post orationem Demetrii libro sequente [cap. 16.] repetatur *P. Manlius.* At ibidem quoque, ut initio sequentis libri, *ulterioris Hispaniae* dicitur fuisse praetor, qui anno XIII. paulo ante diximus *citerioris* dictus est. Fortassis autem et hoc historia variatum est, aut author lapsus memoria in re non magni admodum momenti. GLAR. Hic praetor fuit primum anno DLV. quo loco dicitur *P. Manlius.* Glareanus autem inscite hunc *L. Manlium Acidinum* esse putavit. „†. Magna inscitia scilicet.“ †. Vet. L. *P. Manlium* et hoc loco, et in sequenti libro [cap. 1.] edunt. SIG. Omnes libri *P. Aemilius iterum.* GEBH. Similiter omnes nostri, Hearnii L. 1. et primae edd. nisi quod *P. Valerius iterum* legat Mead. 2. Sed recte Aldus *P. Manlius iterum* edidit. Nam 40, 1. in longe plurimis Mstis *P. Manlius* vocatur, et iterum praetor fuit, ut constat ex 40, 16. et quidem prior ejus praetura memoratur 33, 44. Cur autem iterum praetor creatus sit, rationem reddere conatur Sigon. ad 40, 16, 7. Sed vide, quae ibi notantur.

Q. Ogulnius Gallus, L. Caecilius Dentrix] Vet. lib. *Denter.* Li-

evinus, P. Manlius iterum, M. Ogulnius Gallus, Caecilius Denter, C. Terentius Istra. Supplica- 6
extremo anno fuit prodigiorum caussa; quod sanrine per biduum pluisse in area Concordiae satis edebant; nunciatumque erat, haud procul Sicilia sulam, quae non ante fuerat, novam editam e maesse. Hannibalem hoc anno Antias Valerius de- 7

orum etiam fuit cognomen *Den-* ex Livio et Capitolinis tabu-. Livius lib. 42, [6.] *M. Caecilius Denter.* SIGON. *Ogulirius* ss. *Ogulinus* Lov. 1. 6. *Ogolinus* Lov. 2. 3. Harl. Mead. 1. et Hear-L. 1. *Olgonius* Mead. 2. *Ogol-* Lov. 4. et Gaertn. Passim rrupte hoc nomen in Mstis extur. V. ad 10, 6, 3. c. 23, 11. 1, 2. et c. 16, 6. Tum *L. Caes* Voss. Lov. 2. 4. 5. Harl. et ead. ambo. Praeterea *Dentus* v. 6. *Dentrex*, vel *Dentrix* Lov. et edd. vett. Sed recte Sigon. *nter*, ut constanter editur 42, Idem cognomen in gente Lia corruptum etiam exstabat in stis supra 10, 1, 7.

§. 6. *Quod sanguinem per biduum luisse in area Concordiae*] Vet. b. *sanguine.* SIGON. Jul. Obsq. de Prodig. cap. 59. *In area Vulcani per biduum, in area Concordiae totidem diebus sanguinem luit. sanguine* tamen, ut Sigonius emendat, omnes nostri; nisi quod *sanguine quem per biduum* praeferat Lov. 3. ubi *τὸ quem* inde ortum videtur, quod librarius duplicem lectionem hoc modo *sanguine, nem, per biduum* servare conatus sit. certe, *sanguinem* in Victor. esse, Crevierius testatur. Utrumque dici, vidimus ad 3, 10, 6. Adde Scheff. ad d. loc. Obseq. Tum *pluvisse* Voss. Lov. 4. 5. Gaertn. et edd. vett. Curio deinde *pluisse* dedit; quod, licet Sigonius interim *pluvisse* revocaret, reliqui servarunt. V. ad 1, 31, 1. Praeterea *in ara Concordiae* Lov. 2. 4. 6. Harl. et Mead. 2. Male. *Area Concordiae* etiam infra memoratur 40, 19. Vide Scheff. ad Obseq. d. loco.

Haud procul Sicilia insulam, quae nondum ante fuerat, novam editam e mari] Legendum *insulam, quae non ante fuerat.* GELEN. De ea insula agunt Scalig. ad Euseb. Chron. num. cIↃ IↃcccxviii. et Sam. Petitus 1. Obs. 1. Sed videndum est, an recte dicant. Livium hoc conferre in eum annum, quo Cn. Baebius Tamphilus et L. Aemilius consules fuerunt. Etsi enim Livius illud narrat, postquam hos consules creatos fuisse dixerat, tamen verbis *extremo anno* aperte significat, id anno priore, M. Claudio Marcello et Q. Fabio Labeone consulibus, accidisse. Et ita Orosius 4, 20. et Obseq. de Prodig. cap. 59. qui haud dubie e Livio descripserunt; cui mos est narrationi de comitiis novorum consulum ac praetorum multa subtexere, quae ad historiam illius anni, quo creati sunt, non quo magistratum gesserunt, pertinent. DUKER. *quae nondum ante fuerat* solus, antiquioribus edd. concinens, Lov. 5. Reliqui cum Gelenio *quae non ante fuerat.* Orosius 4, 20. *quae ante non fuerat* similiter dixit. apud quem in ver-

cessisse auctor est, legatis ad eam rem ad Prusiam missis, praeter T. Quinctium Flamininum, (cujus in ea re celebre est nomen) L. Scipione Asiatico et P. Scipione Nasica.

bis proximis *repente e mari edita*, pro *in mari*, legebam ob imitationem Livii. Nunc tamen *repente mari edita* cum Clariss. Haverk. malo, quia ita et Freculph. legit in Chron. tom. 1. lib. 5. c. 9. qui passim Orosium describere solet. Apud Obseq. cap. 59. pro *insula nova maritima*, quae verba omnino corrupta sunt, *insula nova e mari nata* legebat Pighius in Annal. ad ann. IↃLXX. pag. 314.

§. 7. *Hannibalem hoc anno Antias Valerius decessisse auctor est*] *decessisse est auctor* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Dissensum veterum circa annum mortualem Hanniba lis notavit etiam Corn. Nepos in Hann. cap. ult. *Atticus M. Claudio Marcello et Q. Fabio Labeone consulibus mortuum Hannibalem in annali suo scriptum reliquit: at Polybius L. Aemilio Paullo et Cn. Baebio Tamphilo: Sulpicius autem P. Cornelio Cethego et M. Baebio Tamphilo.* Mox Scipionis Asiatici praenomen *L.* deest in Voss. et Gaertn. copula *et* in Voss. Lov. vel. 5. 6. Harl. Mead. utroque, Gaertn. et edd. vett. Eam primus Froben. anno 1531. adjecit. Voces *Scipione Asiatico et P.* ob vocis *Scipione* repetitionem negligenter omisit scriba Lovel. a

EPITOME

LIBRI QUADRAGESIMI.

Quum Philippus liberos eorum, quos occiderat, conquiri obsides jussisset, Theoxena, pro liberis suis et sororis admodum pueris verita regis libidinem, prolatis in medium gladiis et poculo, in quo erat venenum, suasit

Liberos eorum, quos in vinculis nobilissimorum hominum habebat, conquiri ad mortem jussisset] Gud. Lin. *conquiri obsides jussisset.* J. FR. GRON. Crevierius dubitans, utrum haec verborum constructio legitima sit, legit *nobilissimos homines.* Contra, sensum verborum hunc esse, judicat Perizon. in Animadv. Hist. cap. 9. pag. 376. Philippum interfici curasse privatim conquisitos undique liberos eorum, quos in custodiam diviserat per domos nobilissimorum hominum, seu quos in vinculis tenebat apud nobilissimos sui regni homines. Quod quum aperte falsum foret, forte legendum judicabat alio tantum ordine, *liberos eorum, quos in vinculis habebat, nobilissimorum hominum.* Ut saltem dicat auctor, Philippum ad mortem conquiri jussisse liberos nobilissimorum hominum, quos publice in vinculis et carcere continebat. Agnoscit tamen, ne sic quidem cum Livianae historiae fide convenire. Perizonii emendationem, aut certe sensum, quem auctorem Epitomes, admissa hac emendatione, expressisse credebat, firmat scriptura ed. Camp. et codd. Boend. et Berg. in quorum prioribus duobus obvium fuit, *liberos eorum, quos in vinclis tenebat, nobilium hominum:* in postremo *liberos eorum, quos in vinculis habebat, nobilium hominum.* Sed aliud latet. Ne reliquorum codicum lectiones, quae in paucis apicibus a vulgata differunt, memorem, probandum puto, quod obfert Leid. *Quum Philippus liberos eorum, quos occiderat, conquiri obsides jussisset.* Ita convenit inter auctorem hujus Epitomes et Livium ac Polyb. Nam Livius narrat cap. 3. *Postremo negare propalam coepit, satis tutum sibi quidquam esse, nisi liberos eorum, quos interfecisset, comprehensos in custodia haberet.* Polyb. vero Exc. Peiresc. pag. 1436. Ἔγραψε τοῖς ἐπὶ τῶν πόλεων διατεταγμένοις, ἀναζητῆσαι τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας τῶν ὑπ' αὐτοῦ Μακεδόνων ἀνῃρημένων εἰς φυλακὴν ἀποθέσθαι.

Theoxena, pro liberis suis et sororis admodum pueris verita regis libidinem] *et sororis* deest vet. lib. DELR. A priore marito, quem Philippus interfecerat, vidua relicta fuerat cum uno filio. Apud Poridem liberos enixam non fuisse, argumento sunt verba Livii cap. 4. *suum sororisque filios.* Sed auctor Epitomes *liberos* de

iis, ut inminens ludibrium morte effugerent: quod quum persuasisset, ipsa se cum viro e navi in mare praecipitavit. Certamina inter Philippi Macedoniae regis liberos Persen et Demetrium referuntur: et ut fraude fratris sui Demetrius confictis criminibus, inter quae accusatione parricidii et adfectati regni, primum petitus, ad ultimum, quoniam populi Romani amicus erat, veneno necatus est; regnumque Macedoniae mortuo Philippo ad Persen devenit. Item res in Liguribus et in Hispania contra Celtiberos a compluribus feliciter gestas continet.

uno filio dixisse potuit, ut saepe scriptores Latini. DUKER. *Theolena* Voss. *Theolphona* Boend. *Theolphana* ed. Camp. Deinde *τὰ et sororis* desunt in Leid. Voss. Berg. et Boend. Duo posteriores insuper legunt *verita pro liberis suis admodum pueris*, nisi quod vocem *pueris* ignoret etiam Berg. Quamvis autem hujus scriptoris verba ad normam castae Latinitatis exigenda non putem, ferenda tamen non videtur locutio *verita libidinem regis pro liberis*. Vide igitur, num legendum, *Theoxena liberis suis et sororis admodum pueris, verita regis libidinem, prolatis in medium gladiis et poculo, in quo erat venenum, suasit, ut inminens* etc. Tum *ludibrium morte fugerent* Leid. et Berg.

Et quum persuasisset, ipsa etiam se interemit] Membranaceus Barberin. *suasit iis, ut imminens ludibrium morte effugerent. quod cum persuasisset, ipsa se cum viro in mare praecipitavit.* J. FR. GRON. Auctius Leid. *quod quum persuasisset, ipsa se cum viro e navi in mare praecipitavit.* quod recepi.

Regis liberos Perseum et Demetrium] Scripti *Persen* non hic modo, sed et mox *ad Persen devenit.* J. FR. GRON. *regis filios Persen et Demetrium* Leid. Voss. Berg. Boend. et ed. Camp. *Persen* praeferunt etiam Exc. Pithoei. Vide ad 42, 25, 2.

Confictis criminibus, inter quae accusatione parricidii et adfectati regni, primum petitus] *fictis criminibus* Leid. Berg. et Exc. Pithoei. Dein *accusatione parricidii et affectatione regni* Leid. *accusationem parricidii et affectationem regni* Berg. *actionem patricidii et affectionem regni* Voss. *accusationem parricidii et affectionem regni* Boend. et Norvic. *accusationem parricidii et affectionem regni primum ferret* edd. vett. nisi quod *inter quas et affectionem regni, primum petitur* praeferat ed. Camp. Quod nunc exstat, primum inveni in ed. Frob. anni 1531. Tum *primus petitus* Voss. et Exc. Pithoei. *primus competitur* Boend. et ed. Camp. *primum ferre petitur* Norvic.

Ad ultimum, etc. veneno necatus est; regnumque Macedoniae etc. ad Perseum devenit] Linguae Latinae vel mediocriter periti dicerent *et ut fraude fratris* etc. *necatus fuerit, regnumque* etc. *devenerit.* DUK. *et ad ultimum, etc. veneno necatus, regnum Macedoni-*

Libri Numae Pompilii in agro L. Petillii scribae sub Janiculo a cultoribus agri, in arca lapidea clausi, et Graeci et Latini, inventi sunt; in quibus quum plura, quae dissolvendarum religionum, praetor, ad quem delati erant, legisset, juravit senatui, contra rempublicam esse, ut legerentur servarenturque: et ex senatusconsulto in Comitio exusti sunt. Colonia Aquileja deducta est. Philippus, aegritudine animi confectus, quod Demetrium filium, falsis Persei alterius filii delationibus inpulsus, veneno sustulisset, et de poena Persei cogitavit, voluit-

ae etc. *ad Persem venit* Boend. et ed. Camp. *necatus est. quare Macedonia* etc. *ad Persen venit* Voss. *ad Persen venit* etiam Berg. *ad Persea venit* Exc. Pithoei. *ad Persen pervenit* Leid.

A compluribus feliciter gestas continet] *a quam pluribus* Voss. Norv. et edd. vett. ante Ascensium, qui anno 1510. recte *compluribus* dedit. Vide ad 4, 31, 2. *a compluribus ducibus feliciter gestas continet* Exc. Pithoei. His autem verbis proxime subjunguntur, quae paullo post obcurrunt, *Colonia Aquileja deducta est*, non tantum in edd. Aldina antiquioribus, sed etiam in Mstis Boend. et Berg. quorum posterior paullo ante praefert *in Liguribus et in Hispania.*

In agro L. Petilii scribae] *L. Petillii*, ut supra. SIGON. Vide ad 38, 50, 5. *L. Peliae* Boend. Mox *sub sarculo* Voss. *sub Janiculo cultoribus agri, arca lapidea clausi, inventi sunt et Graeci et Latini* Berg. *arca lapidea clausi*, omissa praepositione *in*, etiam Leid. Voss. et Exc. Pithoei, In ordine ultimorum verborum cum Berg. faciunt Boend. et ed. Camp.

In quibus plura, quae dissolvendarum religionum, praetor, ad quem delati erant, quum legisset, juravit senatui] In quibusdam libris additur verbum substantivum *erant.* Sed Sallust. Jugurth. cap. 88. etiam sine eo dixit: *Quae postquam gloriosa modo, neque belli patrandi cognovit.* DUKER. *in quibus complura dissolvendarum religionum caussa videbantur, praetor, ad quem delati erant, juravit in senatu* Leid. *in quibus complura dissolvendarum religionum praetor, ad quem delati erant, legisset, juravit senatui* Berg. *in quibus quam plurima, quae dissolvendarum religionum, praetor, ad quem delati erant, legisse juravit senatui* Voss. *in quibus complura, quae dissolvendarum religionum, praetor, ad quem delati erant, legisset, juravit senatui* Boend. *in quibus complura, quae dissolvendarum religionum, cum praetor, ad quem delati erant, legisset, juravit senatui* ed. Camp. A vulgato non dissentiunt Norvic. et priscae edd. nisi quod, una voce auctiores, legant *quae dissolvendarum religionum erant.* Sed verbum *erant* omisit ed. Gruteri postrema; idque in nullo exstat cod. Forte legendum *in quibus quum plura, quae dissolvendarum religionum, praetor, ad quem de-*

que Antigonum potius amicum suum successorem regni sui relinquere. Sed in hac cogitatione morte raptus est. regnum Perseus excepit.

lati erant, legisset, juravit senatui, vel *in senatu.* In sequentibus *contra Ro. po. esse*, pro *contra rempublicam*, sollemni errore Boend. *contra populum Romanum esse* ed. Camp. Vide ad 9, 26, 8. Tum vocula *et* deest in Leid. Voss. Boend. et ed. Camp.

Filium, falsis alterius filii in eumdem delationibus impulsus] Vet. lib. *falsis Persei alterius filii.* SIGON. Similiter Voss. et Berg. *filium Persei alterius filii* Leid. Voces *in eumdem* desunt in Leid. *in eum* legunt Voss. Berg. Boend. et Exc. Pithoei. Forte *falsis Persei alterius filii delationibus.* Certe *in eumdem*, vel *in eum*, ex glossa additum videtur. Paullo ante *confectus* non adparet in Leid.

Et de poena Persei cogitavit, voluitque] *et* temere e fine vocis praecedentis repetitum videri potest. DUKER. Vocula illa abest etiam a Leid. sed *etiam de poena* legit ed. Camp.

Morte raptus est. regnum Perseus accepit] Vet. lib. *excepit.* SIGON. Prima vox exsulat a Leid. Tum *Perseus regnum excepit* Berg. *Perseus regnum accepit* Boend. et ed. Camp. *accepit* etiam Voss. et Norv. *cepit* Leid.

T. LIVII PATAVINI

LIBER QUADRAGESIMUS.

I. Principio insequentis anni consules praetores- 1
que sortiti provincias sunt. consulibus, nulla, prae-
ter Ligures, quae decerneretur, erat. Jurisdictio
urbana M. Ogulnio Gallo, inter peregrinos M. Vale-
rio evenit; Hispaniarum Q. Fulvio Flacco citerior, 2
P. Manlio ulterior, L. Caecilio Dentri Sicilia, C. Te-
rentio Istrae Sardinia. Consules delectus habere
jussi. Q. Fabius ex Liguribus scripserat, Apuanos 3
ad rebellionem spectare; periculumque esse, ne in-
petum in agrum Pisanum facerent. Et ex Hispaniis, 4
citeriorem in armis esse, et cum Celtiberis bellari
sciebant: in ulteriore, quia diu aeger praetor esset,
luxuria et otio solutam disciplinam militarem esse.

§. 2. *Jurisdictio urbana M. Ogulnio Gallo*] Praenomen deest in Voss. Lovel. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambobus, et Gaertn. Dein *Ogolnio* legit Voss. *Ogolino* Lov. 2. et 3. *Ogonlio* Mead 2. *Ugulino* Lov. 6. a m. 1. *Ogulino* Harl. Mead. 1. Gaertn. Lov. 1. 4. et Lov. 6. a manu 2. Vide ad 39, 56, 5. Mox *peregrina*, pro *inter peregrinos*, Lov. 6. Antea §. praec. *in provincias sortiti sunt* Harl. *provincias sunt sortiti* Lov. 2.

Hispaniarum Q. Fulvio Flacco citerior, P. Manlio ulterior] Hic est, qui extremo priore libro *L. Manlius* a Glareano sine ratione dictus est. SIG. *P. Valerio* Lov. 1. *P. Aemilio* Lov. 3. Reliqui recte *P. Manlio*. V. ad 39, 56, 5. Deinde *Hispania* Lov. 1. 2. 5. 6. Mead. 2. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm.

L. Caecilio Dentrici] *Dentri* legendum, a recto casu *Denter*, ut dixi. SIGON. Ita unus Lov. 3. Reliqui servant *Dentrici*. Vide ad 39, 56, 5.

§. 3. *Periculumque esse, ne inpetus*] Ita Moguntini ex cod. suo, consentientibus omnibus nostris. Antea edebatur *periculosumque esse*. Paullo ante *Delectus habere consules jussi* scripti, et edd. ante Frob. anni 1535. quae prima voces transposuit. Mox *ne in agrum Pisanum inpetum* Harl.

§. 4. *Luxuria et otio solutam*

5 Ob ea novos exercitus conscribi placuit: quatuo
legiones in Ligures, uti singulae quina millia et du
cenos pedites, trecenos haberent equites: sociorum
iisdem Latini nominis quindecim millia peditum ad
dita, et octingenti equites. hi duo consulares exer
6 citus essent. Scribere praeterea jussi septem milli
peditum sociorum ac Latini nominis, et quadringen
tos equites; et mittere ad M. Marcellum in Galliam
7 cui ex consulatu prorogatum imperium erat. In Hi
spaniam etiam utramque quae ducerentur, quatuo
millia peditum civium Romanorum et ducenti equi

disciplinam militarem esse] Pal. alter *luxurie et ocio.* Vet. vero ed. *luxuriae ocio.* GEBH. *luxuriae otio* Voss. Lov. 5. 6. Hearnii L. 1. et editi ante Aldum. *luxurie et otio* Lov. 4. et Mead. ambo. V. ad 31, 6, 5. In praecedentibus *aeger esset praetor* Lov. sex, Harl. Mead. ambo, et typis excusi ante Aldum.

§. 5. *Quindecim millia peditum addita, et octingenti equites*] *XVIII millia peditum* Voss. Tum *et trecenti equites* cod. Mog. ubi numeri quingenarii nota excidit. Vide ad 37, 40, 11. *et D. equites* Hearnii N. Sed neuter numerus est mutandus. Infra cap. 18, 5. *Exercitus inde decreti. quatuor legiones consulibus, (quina millia ducenos Romanos pedites, trecenos haberent equites) et quindecim millia sociûm ac Latini nominis, octingenti equites.* cap. 36, 6. *Novus omnis exercitus consulibus est decretus: binae legiones Romanae cum suo equitatu, et sociûm Latini nominis, quantus semper numerus, quindecim millia peditum, et octingenti equites.* Paullo ante *et trecenos* Lov. 3. et Mead. 2. Vox *iisdem* deest in Lov. 1.

§. 6. *Septem millia peditum sociorum ac Latini nominis, et sexcentos equites*] Libri nostri omnes *et quadringentos equites.* GEBH. Similiter omnes nostri, Hearnii L. 1. N. omnesque editi priores. *sexcentos equites* demum invenit in ed. Paris. anni 1573. Quum autem §. praec. quindecim millibus peditum sociorum jungantur octingenti equites, ei magis convenit, si nunc septem millibus peditum quadringenti, quam sexcenti, equites addantur; quare priorem lectionem recepi. Ceterum vocem *peditum* deesse in L. 1. et N. Hearne testatur. Mox *cui ex senatusconsultu prorogatum imperium erat* Lov. 3.

§. 7. *Civium Romanorum et ducenti equites, et sociorum septem millia peditum*] Omnia haec deerant in Harl. culpa librarii ob repetitionem vocis *peditum.* V. ad 9, 11, 11. *et ducentos equites* legunt perperam Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Mead. ambo, et Gaertn. Vide infra ad cap. 18, 5. Deinde vocem *sociorum*, quae in quibusdam veterum editionum deerat, Aldus fide Msti Moguntini restituit. Neque aliter omnes no-

..., et sociorum septem millia peditum cum trecenis equitibus scribi jussa. et Q. Fabio Labeoni cum 8 exercitu, quem habebat in Liguribus, prorogatum in annum imperium est.

II. Ver procellosum eo anno fuit. pridie Parilia, 1 medio ferme die, atrox cum vento tempestas coorta multis sacris profanisque locis stragem fecit: signa aenea in Capitolio dejecit: forem ex aede Lunae, 2 quae in Aventino est, raptam tulit, et in posticis partibus Cereris templi adfixit: signa alia in circo maximo cum columnis, quibus superstabant, ever-

stri, et edd. Camp. Rom. anni 1472. et Parm. At vocem ultimam *peditum* non agnoscit Hearnii L. 1. Paullo ante τὸ *etiam* neglegunt Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et Hearnii L. 1. sed hausta videtur a posterioribus literis vocis praecedentis. Tandem §. seq. dictiones *in annum* omittit Lov. 6. *in annum prorogatum* legit Lovel. 3.

§. 1. *Pridie Parilia, medio ferme die*] Vox *Parilia* deest in Lovel. 3. *pridie Aprilis* legit Voss. *pridie Palilia* Lov. 5. 6. Mead. 2. Gaertn. et edd. vett. *pridie Parilia* primum vidi in ed. Ven. anni 1498. tum in Mogunt. post quam omnes aliae hanc scripturam servarunt; quam praeferunt etiam reliqui MSti. Vide Lindenbr. ad Censor. de Die Nat. cap. 21. Dausquej. Orthogr. part. 2. voc. *Palilia*. Vossii Etym. voce *Chorus*, et voce *Pario*, Ciofan. ad Nason. 14. Met. 774. N. Heins. ad Nas. 4. Fast. 741. Harduin. ad Plinii 19. sect. 24. et Vir. doct. ad Calp. Ecl. 2, 63. Tum *a medio ferme die* Voss. et Lov. 3. *a media ferme die* Gaertner. Mox *exorta* Lov. 3. Vide ad 6, 29, 3.

§. 2. *Ex aede Lunae, quae in Aventino est*] Hanc aedem a Ser. Tullio dedicatam, auctor est Tacitus Ann. 15, [41.] et Rufus in regione 12. *Templum*, inquit, *Lunae in Aventino magnum*. Eruditissimus Lipsius tamen, quia scribit Tacitus, vetustissimae religionis hoc templum fuisse, et satis constat, neque Lunam, neque Solem inter priscos Romanorum Deos jam a regum temporibus cultos censeri, his omnibus locis *Luae*, non *Lunae*, legendum existimat, quae videtur Dea litationum et expiationum, dicta a *luendo*, cujusque religio antiquissima est. Livius noster lib. 8, [1,6.] *Armorum vis magna, quum inter caesa corpora hostium, tum in castris, inventa est. Ea Luae matri dare se consul dixit.* Idem lib. 45, [33, 2.] *Precatus Martem, Minervam, Luamque matrem, et caeteros Deos, quibus spolia hostium dicare jus fasque est*, etc. Vide Lipsium ipsum ad quem dixi Taciti Annalium librum. MODIUS. Quemadmodum Gronov. recte adversus eos, qui infra 45, 33, 2. *Lunamque matrem* servandum censent, a Turnebo substitutum *Luamque* tuetur; ita vicis-

3 tit: fastigia aliquot templorum, a culminibus abrupta, foede dissipavit. Itaque in prodigium versa ea
4 tempestas, procurarique aruspices jusserunt. simul

sim hoc loco *Lunamque* non inmutandum censeo. Quin postea sua etiam Lipsio conjectura displicuit: curis enim secundis ad Tacit. loc. laud. vulgatam Taciti scripturam *Lunae* defendit, eique adstruendae non tantum laudat hunc locum Livii, sed etiam Rufum (intelligit P. Victorem, illa enim pars Rufi temporum injuria intercidit) in regione 12. (immo 13.) et Ovidium, cujus locus exstat 3. Fast. 883.

Luna regit menses: hujus quoque tempora mensis
Finit Aventino Luna colenda jugo.

Ad quem locum Neapolis Gyraldum carpit, quod templum Lunae in Aventino a templo Dianae ibidem exstructo diversum faciat: quum enim Tacitus ibid. referat, templum Lunae a Ser. Tullio exstructum esse; idemque rex etiam Dianae templum exstruxerit, auctore Liv. 1, 45. non verisimile ipsi videbatur, eumdem Servium duo templa in Aventino aedificasse, alterum Lunae, alterum Dianae. Quare etiam hic per *aedem Lunae, quae in Aventino est*, intelligit templum Dianae Aventinensis. Verum sententiae ejus adsentiri nequeo. Licet enim *Dianae* et *Lunae* unum numen olim vulgo habitum fuerit, diversae tamen potestates existimatae sunt. Idem numen credebatur *Luna* in coelo, *Diana* in terra, et *Proserpina* apud inferos; non tamen propterea haec nomina facile, nisi forte apud poëtas, commutata sunt. Quemadmodum igitur nemo veterum aedem Dianae vocavit *aedem Proserpinae*, vel *aedem Lucinae*, quae eadem etiam ac Diana credebatur, ita neque *aedem Lunae*. Et cur, quaeso, verisimile non est, eumdem regem Lunae et Dianae templa aedificasse? siquidem Tatius, teste Dion. Halic. 2, 114. templa erexerit, arasque consecrarit Ἡλίῳ τε καὶ ΣΕΛΗΝΗι, καὶ Κρόνῳ καὶ Ῥέα. πρὸς δὲ τούτοις Ἑστίᾳ, καὶ Ἡφαίστῳ, καὶ ἈΡΤΕΜΙΔΙ, καὶ Ἐνυαλίῳ, καὶ ἄλλοις θεοῖς. Similiter Varro 4. de Ling. Lat. 20. Tatius rex, *ut annales dicunt, vovit Opi, Floraeque, Diovi, Saturnoque, Soli, Lunaeque, Vulcano, Summanoque, itemque Larundae, Termino, Quirino, Vortumno, Laribus, Dianae, Cloacinaeque.* Quin etiam, diversa Lunae et Dianae templa in Aventino fuisse, docet P. Victor. Regione 13. memorans *Templum Lunae in Aventino magnum. Templum commune Dianae.* De utroque templo agunt Donat. 3. de Urb. Rom. 13. et Nardin. 7. Rom. Vet. 13.

In posticis parietibus Cereris templi adfixit] Pal. prior, *in posticis partibus Cereris templi afflixit.* GEBH. Barber. et Naud. *posticis partibus.* Petav. *in postibus posticis partibus.* Mediam lectionem probo argumento illius lib. 23, 8, 8. *Hortus erat posticis aedium partibus.* Sic Put. et omnes Gallicani integre, satis fidi et locupletes hic auctores contra Andream et Pall. quorum instinctu Gruterus τὸ *partibus* ejecit. Varro lib. 1. de vita populi Romani: *In postica parte erat culina, dicta ab eo, quod ibi colebant ignem.* Idem Ταφῇ Μενίππου· *Perrexit in interiores partes domus posticae.* Valer. Max. lib. 5. cap. 7. *Cum domo postica clam esset egressus.* Sueton. Othon. [6.] *Proripuitque*

ocuratum est, quod tripedem mulum Reate natum nunciatum erat, et a Formiis aedem Apollinis ac Cajetae de coelo tactam. ob ea prodigia viginti hostiis

postica parte Palatii ad consilium. Quibus omnibus firmatur ad Tacitum 3. Histor. [85.] Vitellius capta urbe per aversam Palatii partem Aventinum in domum uxoris sellula defertur. ubi delevoce partem praeivit intempestivam correctionem ἄριστος ἀρι- Grutero Lipsius. Vossianus ceris posteris partibus affixit. FR. GRON. in Cereris posticis affixit, reliquis omissis, Gaertner. in postici parietibus Cereris templi adfixit Lov. 5. et edd. principes, pro quo posticis parietibus, praeeunte cod. Moguntino, Aldus dedit. posteris partibus praeferunt Lov. 1. 6. et Harl. postinis partibus Hearnii L. 1. posticis parietibus Lov. 2. 3. 4. Mead. ambo et Hearnii N. Quamvis autem Crevierius tam apte dici putet posticis parietibus, quam posticis partibus, et hinc utrumlibet eorum parvo discrimine habeat, posterius tamen, tot codicum fide fretus, recepi. Quin etiam Moguntini quidem se posticis parietibus in cod. suo reperisse testati sunt, verum prioris vocis caussa, pro qua male edebatur postici; ut de ea praecipue solliciti minus ad sequentem adtenderint. posticis partibus, ut apud Plaut. in Sticho 3, 1, 42. Posticam partem magis utuntur aedium. Ita superiore parte aedium infra est cap. 7. posteris, quod quidam codd. exhibent, ex τοῦ posticis glossemate natum videtur. Ceterum afflixit Lovel. 1. et 3. Sed vide ad 41, 18, 4. Mox superexstabant Gaertn.

§. 3. In prodigium versa ea tempestas] versa est tempestas Lov. 2. versa ea tempestas est Gaertner. Paullo ante sede dissipavit idem Gaertn.

§. 4. Et a Formiis aedem Apollinis ac Cajetae de coelo tactam] ac vacat ex vet. lib. et libro Obsequentis de prodigiis, quem librum ex ipsius Livii verbis contexuit. In eo ita est [cap. 60.] Aedes Apollinis Cajetae de coelo icta. SIGON. Ut Sigonius monuit legendum, ita comparet in Pall. utroque, et Formiis aedem Apollinis Cajetae de coelo tactam. GEBHARD. Sigonio videtur τὸ ac vacare, partim quia non fuerit in vet. libro, partim quia Obsequens: Aedes Apollinis Cajetae de coelo tacta. Sed cur nuntiatum a Formiis, quod factum erat Cajetae? immo maneat conjunctio, tollatur praepositio: quod tripedem mulum Reate natum nunciatum erat, et Formiis aedem Apollinis ac Cajetae de coelo tactam. Utrobique, et Formiis et Cajetae, aedes Apollinis tacta erat. J. FR. GRON. Apollinis Cajetae Lov. 1. 3. et Mead. 2. Apollinis Ocaiete Lov. 4. Apollinis Cocaiectae Mead. 1. Apollinis Aclede Lovel. 2. Apollinis Aiectae Harl. Apollinis ac Jedae Lov. 6. Apollinis et Cajetae Gaertn. et Crevierii Victor. Apollinis ac Cajetae Voss. et Lovel. 5. Omnino cum Gronovio legendum puto et Formiis aedem Apollinis ac Cajetae de coelo tactam. Quid si post voces et Formiis exciderit aedes Dei ibi tacta ob similitudinem sequentium, ac scribatur et Formiis aedem ..... (puta Jovis, Apollinis vel alterius numinis) item aedem Apollinis Cajetae de coelo tactam? Supra 32, 1. Ab Suessa nuntiatum est, duas portas, quodque inter eas muri erat, de coelo tactum; et Formiani legati aedem Jovis, item Ostienses aedem Jovis. Verum ita statuendum erit, er-

majoribus sacrificatum est, et diem unum supplica-
5 tio fuit. Per eosdem dies ex literis A. Terentii propraetoris cognitum, P. Sempronium in ulteriore provincia, quum plus annum aeger fuisset, mortuum esse. eo maturius in Hispaniam praetores jussi profi-

rorem jam adeo antiquum esse, ut ante tempora Obsequentis commissus fuerit; qui prodigii, quod Formiis accidit, non meminit; et ita simul ratio dabitur, cur is vocem *Formiis* vel *a Formiis* neglexerit. Ea autem, recepta Gronovii emendatione, non adparet.

Hostiis majoribus sacrificatum est, et diem unum supplicatio fuit] Verbum *est* primus recepit Frob. anno 1535. quod non modo deest in excusis antiquioribus, sed exsulat etiam ab omnibus Mstis nostris, et ab Hearnii L. 1. Deinde *in diem unum* Lovel. 2. *et in diem unum* edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et aliae usque ad Frob. eamdem; quae praepositionem, in nullo praeterea Msto, quam in uno illo, a me inventam, recte iterum expunxit. Eamdem neque agnoscunt edd. principes. V. ad 10, 21, 6.

§. 5. *Per eosdem dies ex literis A. Terentii propraetoris*] *Per eos dies* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. et Mead. ambo. V. ad Liv. 10, 10, 6. Dein Terentii praenomen *A.* deest in omnibus scriptis nostris, Hearnii L. 1. et edd. antt. quod Moguntini, praeeuntibus membranis suis, Livio reddiderunt. Hinc *praetoris* Lov. 2. Tum *in ulteriore Hispania* Lovel. 3. 4. et Mead. 2. sed tres illae voces exsulant ab Harl.

§. 6. *Legationes transmarinae deinde in senatum introductae*] *Legationes deinde transmarinae introductae* Voss. Lov. 3. 4. 6. Harl. et Mead. uterque. *Legationes deinde transmarinae inductae* Gaertn. V. ad 40, 25, 1. Voces *in senatum* desunt etiam in Lov. 1. et 2. Ceterum cum his conferendus Polyb. in Exc. Legat. num. 51.

Prima Eumenis et Pharnacis regum, et Rhodiorum querentium de Sinopensium clade] Quae haec fuerit clades, ne verbo quidem antea, quod sciam, meminit Livius. Hic vero quasi rem notam introducit. GLAR. *Primae Eumenis* legendum conjicit Crevierius, adducto simili loco ex c. 20. Deinde Vossius ad Melam 2, 7. lin. 60. *clade Sinopensium* exponit cladem, non quam acceperunt, sed quam dederunt Sinopenses. In appendice vero ad Melam intelligit cladem Rhodiis inlatam esse, ac statuit, Sinopenses, quum in potestatem Pharnacis venissent, invitos coactos fuisse naves Rhodiorum invadere. Certum est, plura vocabula reciprocam significationem, sive et activam et passivam admittere. Ita *injuriae vestrae* sunt vel inlatae vobis ab aliis, vel inlatae aliis a vobis. Vide ad 5, 3, 4. *odium vestrum* est vel odium aliorum in vos, vel odium vestrum in alios. V. ad 30, 44, 7. et 41, 23, 11. *verecundia hujus ordinis* est vel verecundia hujus ordinis, aliorum caussa; vel aliorum, hujus ordinis caussa. 4, 45, 8. *mora certaminis* est, vel quam infert certamen, vel quae infertur certamini. Vide ad 36, 9, 13. Ita *strages Deûm* active est, quam Dii inferunt. Vide Celeberr. Burm. ad Valer. Flacc. 2,

aci. Legationes transmarinae deinde in senatum 6
productae sunt. Prima Eumenis et Pharnacis re-
um, et Rhodiorum querentium de Sinopensium clade.
hilippi quoque legati, et Achaeorum, et Lacedae- 7
oniorum, sub idem tempus venerunt. iis, prius

p. Similiter *nex venatorum*, ae a venatoribus inminet. Vi- eumdem ad Phaedr. 2, 8, 6. *or patris*, quem reverentia erna adfert filio, apud Te- nt. Andr. 1, 5, 27. Alia vide ud Gell. 9, 12. Nihilominus aeferenda est sententia Clariss. . Gronovii, qui ad eumdem um Melae docet, *cladem Si- pensium* hic notare illam cla- m, quam acceperunt, non quam derunt Sinopenses; praeser- im quum a Polyb. in Exc. Le t. num. 51. vocetur *ἡ Σινω- πέων ἀτυχία*. Ex eodem Polyb. eo constat, *querentium* non ad umenis et Pharnacis, sed ad olos Rhodiorum legatos referen- dum esse. Postquam enim uno ver- borum ambitu Eumenis, Phar- nacis, Achaeorum, et Lacedae- moniorum legatos Romam ve- nisse narrasset, addit demum: *Ἧκον δὲ καὶ Ῥόδιοι πρεσβεύον- τες ὑπὲρ τῆς Σινωπέων ἀτυχίας*. Eidem tamen Sinopensium nego- tio, si non etiam Eumenem, cer- te tamen Pharnacem inligatum fuisse, inde patet; quia non mo- do secundum Livium Eumenis, Pharnacis, et Rhodiorum lega- tis commune hoc datum est re- sponsum, *legatos ad eas res vi- sendas missurum senatum*; verum etiam secundum Polybium magis definite, *τούτοις*, nempe Rho- diorum legatis, *καὶ τοῖς παρ' Εὐμένους καὶ Φαρνάκου πρεσ- βεύουσι ἡ σύγκλητος ἀπεκρίθη· διότι πέμψει πρεσβευτὰς τοὺς ἐ- πισκεψομένους περί τε Σινωπέων καὶ περὶ τῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἀμφισβητουμένων*. Per cladem autem Sinopensium, cujus Livi- um ne verbo quidem antea men- tionem fecisse Glareanus queri- tur, intelligenda videtur urbis istius olim liberae ac sui juris a Pharnace rege Ponti expugna- tio, memorata a Strab. 12, 545. Quod igitur ipsi Sinopenses a Pharnace subacti non poterant, hanc eorum cladem Romae apud senatum per legatos questi sunt Rhodii, Sinopensium amici ac foederati; qui antea iisdem Si- nopensibus, quum a Mithridate Pharnacis patre bellum inlatum esset, auxilium tulerunt, teste Po- lyb. 4, 56. Eumenes vero neutri, neque Sinopensibus, neque Phar- naci opem tulit: non huic, ut- pote cum quo circa hoc tempus bellum gessit: vide Polyb. Exc. Legat. num. 53. et 55. non illis, quia in legibus pacis inter Eume- nem et Pharnacem initae nihil de Sinopensibus cautum est. Vide Polyb. in Exc. Legat. num. 59. Eumenis itaque legati Romam quidem venisse videntur, ut de Pharnace quererentur; non ta- men, quod Sinopen in potesta- tem redegisset, sed potius, quod bellum sibi ab eo inlatum foret. Hoc colligo ex verbis Polybii su- perius relatis, quibus senatus promittit, se legatos missurum, non tantum *ἐπισκεψομένους περὶ Σινωπέων*, quod ad querelas Rho- diorum de Pharnace referendum, sed etiam *περὶ τῶν τοῖς βασιλεῦ- σι ἀμφισβητουμένων*. Adde Pol. Exc. Leg. num. 53. 55. et 56. Eadem, quae mihi, sententia placuit etiam Cl. Dukero, eamque iisdem Polyb. et Strab. locis adstruebat.

Marcio audito, qui ad res Graeciae Macedoniaeque
8 visendas miſſus erat, responsa data sunt. Asiae regibus ac Rhodiis responsum eſt, legatos ad eas res visendas miſſurum senatum.

1 III. De Philippo auxerat curam Marcius. nam ita feciſſe eum, quae senatui placuiſſent, fatebatur, ut facile adpareret, non diutius, quam neceſſe eſſet,
2 facturum. neque obscurum erat rebellaturum, omniaque, quae tunc ageret diceretque, eo spectare.
3 Jam primum omnem fere multitudinem civium ex maritimis civitatibus cum familiis suis in Emathiam, quae nunc dicitur, quondam adpellata Paeonia eſt,
4 traduxit: Thracibusque et aliis barbaris urbes tra-

§. 7. *Ad res Graeciae Macedoniaeque visendas missus erat*] *ad reges Graeciae* Mead. 2. scribarum errore. V. ad 36, 9, 9. *Visere res* obcurrit etiam infra hoc cap. et 41, 19. alibi *inspicere res* dicit. Vide ad 26, 51, 8. et 34, 62, 16. *ad res Asiae* Lov. 3. *ad res Traciae* inter versus. Tum *visendas a senatu missus erat* Lov. 6. Paullo ante *Philippi quoque legati, Achaeorum, et Lacedaemoniorum*, priori *et* omiſſo, Voſſ. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. uterque, et Gaertn. Mox in sequentibus *τὸ sunt* deeſt in Voſſ. Praeterea §. seq. *senatum missurum* Voſſ. Lovel. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn.

§. 1. *De Philippo auxerat curam Marcius*] Vetus editio *De Philippo et iram auxerat Marcius*. Sed fugit illam ratio. MOD. Pall. uterque *De Philippo et iram hauserat Marcius*. Vet. ed. *De Philippo et iram auxerat*. GEBH. *De Philippo iram auxerat* Lovel. 2. et 6. *De Philippo et iram auserat* Lov. 4. *De Philippo et iram auxerat* reliqui cum typis descriptis ante Aldum, qui vulgatum ex fide cod. Moguntini recte recepit. Mox voces *ita fecisse eum* desunt in Lov. 3. earum ultima in reliquis omnibus scriptis, et editionibus ante Frobenianam anni 1535. quae prima illam exhibuit.

§. 2. *Omniaque, quae tunc ageret diceretque, eo spectare*] Pal. prior, *omnia quaeque tunc diceret ageretque*. GEBH. *omnia quaeque tunc ageret* Lov. 2. *omnia quaeque ageret* Lov. 3. *omnia quoque tunc ageret* Voſſ. *omnia quique tunc ageret* Lov. 1.

§. 3. *Omnem fere multitudinem civium*] Sic scribe, non *equitum*; quod poſtremas editiones aliquot invasit. J. FR. GRON. *equitum* primum adparuit in ultima Gruteri ed. invitis prioribus edd. omnibusque scriptis noſtris, et Hearnii; invito etiam Polyb. qui pag. 1436. vocat τοὺς πολιτικοὺς ἄνδρας.

dedit habitandas, fidiora haec genera hominum fore ratus in Romano bello. Ingentem ea res fremi- 5
tum tota Macedonia fecit; relinquentesque penates suos cum conjugibus ac liberis pauci tacitum dolorem continebant; exsecrationesque in agminibus proficiscentium in regem, vincente odio metum, exaudiebantur. His ferox animus omnes homines, om- 6
nia loca temporaque suspecta habebat. Postremo 7
negare propalam coepit, satis tutum sibi quidquam esse, nisi liberos eorum, quos interfecisset, comprehensos in custodia haberet, et tempore alium alio tolleret.

IV. Eam crudelitatem, foedam per se, foedio- 1

In Emathiam, quae nunc dicitur, quondam adpellata Paeonia est] Plinius lib. 4. c. 10. aït, *Macedoniam* antea dictam *Emathiam*, cujus partem septentrionalem *Paeonia* ac *Pelagonia* protegi subjungit. Sed ob vicinitatem haec confusa videntur ab historiographis, quando ne a geographis quidem omnia ad amussim discriminata visuntur. Porro hujus loci compositio mihi non admodum placet. GLAR. Polyb. l. laud. εἰς τὴν νῦν μὲν Ἠμαθίαν, τὸ δὲ παλαιὸν Παιονίαν προσαγορευομένην.

§. 5. *Ingentem ea res fremitum in tota Macedonia fecit*] Vet. lib. non habet particulam *in* SIG. Pall. uterque *Ingentem ea res fremitum Macedonia tota fecit.* Mox τὸ *penates* abdicant Pall. et vet. ed. GEBH. *fremitum Macedonia tota* Lov. 2. 3. 4. Harl. et Mead. ambo. *fremitum in Macedoniam totam* Lov. 6. *fremitum in Macedonia tota* Voss. Lov. 1. 5. et edd. usque ad Aldinam, quae *in tota* *Macedonia* dederat. Mox *relinquentesque lares suos* Lov. 3. In reliquis scriptis omnibusque edd. vett. deest vox media, quam Moguntini ex cod. suo receperunt.

Exsecrationesque, quae in agminibus proficiscentium audiri solent, in regem, vincente odio metum, exaudiebantur] Quid opus erat hic tot superfluas voces infulcire? an parum integrum videbatur *exsecrationesque in agminibus proficiscentium in regem, vincente odio metum, exaudiebantur?* GEL. Lectionem Gelenii firmant ex nostris Voss. Lov. 2. 3. 4. Mead. ambo, et Gaertn. Reliqui servant priorem lectionem, nisi quod vocula *quae* desit in Lov. 1. 6. et Harl. Voces *in regem, vincente odio metum* insuper in Lov. 1.

§. 6. *His ferox animus*] *Hujus ferox animus* Voss. Lov. 1. 6. Harl. et Gaertn. Ant. Perizon. ad marginem Livii legendum conjecit *Hinc ferox animus*. Mox §. seq. *tutum quidquam sibi esse* Lov. 3. τὸ *sibi* deest in Harl.

§. 7. *Nisi liberos eorum, quos*

2 rem unius domus clades fecit. Herodicum, principem Thessalorum, multis ante annis occiderat: generos quoque ejus postea interfecit. in viduitate reli-
3 ctae filiae, singulos filios parvos habentes. Theoxena et Archo nomina mulieribus erant. Theoxena,
4 multis petentibus, adspernata nuptias est. Archo Poridi cuidam, longe principi gentis Aeneatum, nupsit; et, apud eum plures enisa partus, parvis ad-
5 modum relictis omnibus, decessit. Theoxena, ut in

etc.] Hujus sententiae meminit Euripides in Andromacha [vers. 520.]

> *Καὶ γὰρ ἄνοια μεγάλη, λιπεῖν*
> *Υἱοὺς ἐχθρῶν, ἐξὸν κτείνειν,*
> *Καὶ φόβον οἴκων ἀφελέσθαι.*

Et Aristoteles in 2. Rhetor. [21.] *Καὶ ἐπὶ τὸ ἀναιρεῖν τῶν ἐχθρῶν τὰ τέκνα καὶ μηδὲν ἀδικοῦντα.*

> *Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας παῖδας καταλείποι.*

SIG. Aristoteles etiam 1. Rhetor. in fine. Eamdem sententiam expressit Cyrus apud Herodot. 1, 154. Vide Erasmi Adag. in *Ultio malefacti*. DUK. Polyb. pag. 1436. *Ἔγραψε τοῖς ἐπὶ τῶν πόλεων διατεταγμένοις, ἀναζητῆσαι τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας τῶν ὑπ' αὐτοῦ Μακεδόνων ἀνῃρημένων εἰς φυλακὴν ἀναθέσθαι.* etc. *ἐπιφθεγξάμενος ὥς φασι τὸν στίχον τοῦτον,*

> *Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας υἱοὺς καταλείπει.*

Vide etiam Suidam voce *Νήπιος*, et Proverb. Metr. num. 88.

§. 2. *Herodicum, principem Thessalorum*] *Heroditum* Voss. *Herodatum* Lov. 6. *Erodicum* Lov. 3. Mox *gentes quoque ejus* Voss. *generos quoque postea interfecit* Gaertner. *generos postea ejus interfecit* Harl. Tum *filios parvulos* Voss. et Gaertner.

§. 3. *Theoxena et Archo nomina his mulieribus erant*] Haec verba omnia desiderantur in vet. ed. GEBH. Desunt etiam haec verba in Voss. Lov. 1. 5. Hearnii L. 1. et edd. principibus, sed librariorum neglegentia ob repetitam vocem *Theoxena*. Vide ad 9, 11, 11. *Theosena* Lov. 2. Harl. et Mead. 2. Sed *Theoxenus* dux Achaeorum Rhodiis militantium supra memoratur 33, 18. Saepe alibi literae *x* et *s* commutantur. V. ad 26, 19, 4. *nomina iis erant mulieribus* cod. Mog. Hinc Frob. anno 1535. edidit *nomina his mulieribus erant*. Gronov. tandem pronomen omisit, quod etiam in scriptis reliquis, et in edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, aliisque ante memoratam Frobenii deest. Mox *adspernata est nuptias* Voss. Lov. 1. 3. 6. et Gaertn.

§. 4. *Archo Poridi cuidam, longe principi gentis Aenianum, nupsit*] Legendum *Aeneatum*, et mox *Aeneam* [pro *Aeniam*.] Urbs enim in Thracia ab Aenea condita hoc nomine est. De qua aït Stephanus: *Αἴνεια, τόπος Θράκης ἀ-*

suis manibus liberi sororis educarentur, Poridi
psit: et, tamquam omnes ipsa enisa foret, suum
rorisque filios in eadem habebat cura. postquam 6
gis edictum de comprehendendis liberis eorum,
ui interfecti essent, accepit; ludibrio futuros, non
gis modo, sed custodum etiam libidini, rata, ad
m atrocem animum adjecit; ausaque est dicere, se 7
a manu potius omnes interfecturam, quam in po-
statem Philippi venirent. Poris, abominatus men- 8
ionem tam foedi facinoris, Athenas deportaturum

τὸ Ἀινείου. Θέων Ἀινιάδας καλεῖ. Αἰνείας δὲ μετὰ τὴν Ἰλίου πόρθησιν εἰς Θράκην παρεγένετο, καὶ ἔκτισε πόλιν Ἀινιάδας, ὅπου τὸν πατέρα ἔθαψε. τὸ ἐθνικὸν Ἀινιεύς, ἔτι καὶ Ἀινεάτης. Hinc Aeneas apud Virgil. in 3, [18.]

Aeneadasque meo nomen de nomine signo.

SIG. *principi gentis Aenianum* legendum, libenter crediderim, non *Aeneatum*: quod de urbe gentem non dixisset, et *gens Aenianum* satis nota est. TURN. 30. Advers. 24. Libri omnes omittunt *Aeneatum*, exhibentes *Poridi cuidam, longe principi gentis, nupsit.* GEBH. *Poridi, ejusdem longe principi gentis, nupsit* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. *Poridi cuidam, longe principi gentis, nupsit* Lov. 2. 3. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Hearnii N. et edd. vett. *Aenianum* addidit Aldus auspiciis cod. Mog. id autem in *Aeneatum* mutavit Sigonius, cujus emendationem contra Turneb. defendit J. Fr. Gronov. ad 28, 5, 16. variis adductis argumentis, quibus libens subscribo. Mox *parvulis admodum relictis omnibus* Gaertn. *parvis relictis omnibus* Lov. 6.

§. 5. *Omnes ipsa enisa foret, suum sororisque filios in eadem habebat cura*] Τὸ *ipsa* omittitur in Mead. 2. Hinc *suum* deest in Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. utroque, et Gaertn. ejus loco *matris* exhibet Lov. 3. Tum *filios* nesciunt Lov. 3. 4. 5. Mead. ambo, et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. Sed pro *filios* exstat *esset* in Voss. Lov. 6. et Gaertn. *esse* in Lov. 1. Tandem *in eadem cura habebat* Harl. Locutionem inlustrat Celeberr. Burm. ad Suet. Caes. 23.

§. 6. *Ludibrio futuros, non regis modo, sed custodum etiam libidini*] *libidinis* omnes scripti nostri, Hearnii L. 1. omnesque typis excusi usque ad Sigonium, qui *libidini* edidit; cujus mutationis non modo in scholiis rationem non reddidit, sed ne mentionem quidem fecit. Hinc neque lectionem ejus probare audeo, invitis Mss. nostris, neque etiam in animum inducere possum, Livium ita locutum esse, ut dixerit *esse ludibrio libidinis regis*. Vide igitur, num *libidinis*, in quod omnes libri conspirant, natum sit ex aberratione solita scribarum pro *libidinibus*, de qua v. ad 21, 60, 7. *libidinis* ferri non posse videtur, sed ratio loquendi vel *libidini*, vel *li-*

eos ad fidos hospites dixit, comitemque ipsum fu-
9 gae futurum esse. Proficiscuntur ab Thessalonica Ae-
neam ad statum sacrificium, quod conditori Aeneae
10 cum magna ceremonia quotannis faciunt. ibi die per
sollemnes epulas consumto, navem praeparatam a
Poride, sopitis omnibus, de tertia vigilia conscen-

bidinibus exigit. Val. Max. 9, 1, 8. *Probrosa patientiae corpora, ludibrio temulentae libidini futura.* et cap. 12, 6. *Ne ludibrio insolentissimis victoribus esset. Libidines* autem numero plurium supra 24, 6. 34, 4. et alibi obcurrit.

§. 7. *Se sua manu potius omnes interfecturam*] *sua manu se potius* Harl. et Mead. ambo. *potius sua manu se* Lov. 5. et edd. Aldo priores. *se sua manu potius interfecturam omnes* Lov. 6. Vox *omnes* deest in Lov. 2.

§. 8. *Athenas deportaturum eos ad fidos hospites*] *Achaneo deportaturum* Lov. 3. *a Theneo deportaturum* Mead. 2. *Atheneo deportaturum* reliqui nostri cum edd. Camp. Rom. anni 1472. et Parm. *Atheneon deportaturum* edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et plures aliae, donec Frob. anno 1531. ederet *Athenas deportaturum;* quod se in cod. suo invenisse Moguntini monuerant. *ad Aenon deportaturum* scribendum conjecit Pierius ad Virg. 3. Aen. 18. Cui conjecturae illud adversatur, quod Poris et Theoxena, quum stato sacrificio Aeneae vel, ex sententia Pierii, Aeni interfuissent, adsumtis iterum liberis navem conscenderint, tamquam redituri in Thessalonicam. Contra, recte Frobenium *Athenas* ex cod. Mog. recepisse, inde constare potest, quod Poridi et Theoxenae *trajicere in Euboeam* propositum fuisse dicatur. Ex Euboea enim facilis in Atticam erat trajectus. Forte alicui in mentem venire posset, indicari Athenas Euboeae, memoratas Stephano Byz. aliisque. Vide Meurs. de regno Attic. 2, 14. Verum quum Athenae Atticae reliquarum ὁμωνύμων gloriam obscuraverint, et Euboïcae *Διάδες* cognominatae fuerint, posteriorem hanc urbem innuens Livius eam vel illo, vel alio cognomine lectoribus notiorem reddidisset, ne priorem indicari putarent.

§. 9. *Proficiscuntur ab Thessalonica Aeneam ad statum sacrificium*] Moguntini ediderunt *Aeniam*, nulla tamen codicis sui mentione in excerptis facta. Eamdem lectionem reliqui servarunt usque ad Sigonium, qui *Aeneam* restituit, ut praeferunt non tantum editi ante Moguntinos, sed et omnes scripti nostri, nisi quod corrupte *Aeneau* sit in Lovel. 1. *enii*, sive *enim* in Gaertn. Et recte legitur *Aeneam*, ut distinguatur ab *Aenia* sive ab Αἰνίᾳ διὰ τοῦ ι, quae dicitur πόλις Περῤαιβῶν, apud Steph. Byz. ea voce. Et ita etiam scribendum videri infra 44, 10, 7. et cap. 32, 7. ad ea loca notabimus. Pierius ad Virg. 3. Aen. 18. hic *Aenon* ex antiquo cod. legebat. Et quidem ex hoc loco constat, urbem, quo Poris profectus est, ab Aenea conditam fuisse. Jam vero Aenos ex quorumdam sententia Aeneam conditorem habuit. Vide Vales. ad Amm. Marcell. 22,

unt, tamquam redituri in Thessalonicam: sed tra-
cere in Euboeam erat propositum. Ceterum in ad- 11
ersum ventum nequidquam eos tendentes prope ter-
am lux obpressit: et regii, qui praeerant custodiae
ortus, lembum armatum ad pertrahendam eam na-
im miserunt, cum gravi edicto, ne reverterentur

. Verum secundum alios Aeni onditores fuerunt Cymaei. Stephan. Byz. voc. *Ἄινος. Ἐν τῇ ἐκβολῇ τοῦ Ἕβρου δισόμου ὄντος πόλις Ἄινος, καὶ κτίσμα Κυμαίων.* Secundum alios incolae ejus nere Aeoles ex Mitylene. Scymnus Chius in Descr. orb. vers. 696.

Μετὰ τὴν Μαρώνειαν δὲ κεῖτ' Ἄινος πόλις,
Ἔχουσ' ἀποίκους ἐκ Μιτυλήνης Αἰολεῖς.

At contra urbis, quo Poris abiit, conditor Aeneas certus erat ex stato sacrificio, quod ipsi quotannis ibidem fiebat. Ea autem non alia erat, quam Thessalonicae vicina Aenea; quam ab Aenea conditam esse, multis narrat Dionys. Hal. 1. Antiq. 39. V. etiam Steph. Byz. voc. *Ἄινεια.* Praecipue autem notanda sunt haec Dionysii verba. *Ἄυτη διέμεινεν ἕως τῆς Μακεδόνων δυναστείας τῆς κατὰ τοὺς διαδόχους τοῦ Ἀλεξάνδρου γενομένης. ἐπὶ δὲ τῆς Κασσάνδρου βασιλείας καθῃρέθη, ὅτε Θεσσαλονίκη πόλις ἐκτίζετο· καὶ οἱ Αἰνειᾶται σὺν ἄλλοις πολλοῖς εἰς τὸν νεόκτιστον μετῴκησαν.* Unde ratio reddi potest, cur Poris, licet Thessalonicae habitans, tamen stato sacrificio Aeneae interfuerit. Dein *ad statuam sacrificium* Voss. Lov. 1. 2. et Gaertn. *ad statutum sacrificium* Lov. 3. 5. 6. Hearnii L. 1. et edd. principes, pro quo recte Frob. anno 1531. *statum* reposuit. V. ad 39, 13, 8. Mox *Aeneae conditori*, vocibus trajectis, Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Et ita haec verba ex antiquo cod. suo laudavit Pierius dicto loco. Denique *maxima ceremonia*, pro *cum magna*, Gaertn.

§. 10. *De tertia vigilia conscendunt, tamquam redituri in Thessalonicam*] Dele praepositionem *in*. J. FR. GRON. Quum tamen proxime dixerit Livius, non contradicente Gronovio, *Proficiscuntur ab Thessalonica*, cur etiam ipsi nunc dicere non licebit *redituri in Thessalonicam?* praesertim quum omnes scripti praepositionem hic agnoscant. V. ad 42, 26, 7. Praeterea *tertia vigilia*, omissa praepositione *de*, Voss. Lov. 1. 2. 5. 6. et antt. edd. Sed eam recte Frob. anno 1535. addidit, et reliqui codd. agnoscunt. V. ad 9, 44, 10.

§. 11. *Ad pertrahendam eam navim*] Ita Aldus ex cod. Mog. edidit, quum antea vulgaretur *ad protrahendum eam navem*; quod superest in solo Lov. 5. *ad retrahendam* legendum Clariss. Perizon. conjecerat, teste Dukero in addendis ad Flori 3, 19, 7. Frequenter hoc verbum de fugitivis ex fuga reductis usurpari, vidimus ad 2, 12, 4. Verum reliqui scripti nostri membranis Mog. consentiunt, nisi quod *pertrahendum* sit in Lov. 1. *trahendam* in Lov. 3. Quum autem, codem sensu et *pertrahere* usurpari, supra dictum sit ad 30, 12, 2. ab opti-

12 sine ea. Quum jam adpropinquabant, Poris quidem
ad hortationem remigum nautarumque intentus erat;
interdum manus ad coelum tendens Deos, ut ferrent
13 opem, orabat. ferox interim femina, ad multo an-
te praecogitatum revoluta facinus, venenum diluit,
ferrumque promit: et, posito in conspectu poculo,
ſtrictisque gladiis, *Mors*, inquit, *una vindicta eſt.*
14 *Viae ad mortem hae sunt: qua quemque animus fert, ef-
fugite superbiam regiam. Agite, juvenes mei, primum,
qui majores eſtis, capite ferrum; aut haurite poculum,
si segnior mors juvat.* Et hoſtes aderant, et auctor
15 mortis inſtabat. Alii alio leto absumti semianimes
e nave praecipitantur. ipsa deinde, virum comitem
mortis complexa, in mare sese dejecit. nave vacua
dominis regii potiti sunt.

1 V. Hujus atrocitas facinoris novam velut flam-

mi cod. scriptura, tot aliorum consensu firmata, non discedo. Ceterum *eandem navem* Lov. 1. et 6. V. ad 10, 10, 6. *navem* etiam Lov. 2. 3. 4. et Gaertn. V. ad 25, 30, 7. Paullo ante *nequidquam eo tendentes* Voſſ. et Lovel. 6. Sed non audio.

§. 12. *Quoniam dies adpropinquabat*] Exemplaria, quorum fidem et inter se consensum libenter in hac editione sequimur, habent *cum jam appropinquabant.* GEL. Libri omnes *quoniam dies appropinquabat.* GEBH. Ita ex meis etiam Lovel. 2. 4. 5. Mead. 2. et Harl. *quoniam dies appropinquabant* Mead. 1. et Gaertn. *quum dies appropinquabant* Lov. 6. Reliqui propius ad lectionem codicum Gelenii accedunt: nam *quoniam appropinquabant* eſt in Lov. 3. *quum appropinquabant* in Voſſ. et Lov. 1. Diei appropinquantis mentionem hic inportunam eſſe, et diem jam diu exortam eſſe debuiſſe, inde colligitur, quod cuſtodes navim de tertia vigilia ex portu egreſſam, sed in adversum ventum nequidquam tendentem, procul viderint.

Opem ut Dii ferrent, orabat] Membranae *interdum manus ad coelum tendens Deos, ut ferrent opem, orabat.* MOD. Pall. uterque *interdum manus ad coelum tendens, opem ut ferrent, orabat.* GEBH. Vocem *Dii* in solis tantum Lov. 2. et 5. reperio, quorum prior adhuc transponens eam legit *opem Dii ut ferrent*; reliqui omnes eamdem ignorant, quod Moguntini cod. lectionem tanto verisimiliorem reddit. Tò *Deos* enim excidiſſe videtur ob similitudinem ultimae syllabae vocis praecedentis *tendens.*

nam regis invidiae adjecit, ut vulgo ipsum liberos-
que ejus execrarentur. quae dirae brevi ab omni-
bus Diis exauditae, ut saeviret ipse in suum san-
guinem, effecerunt. Perseus enim, quum in dies 2
magis cerneret favorem dignitatemque Demetrii fra-
tris apud Macedonum multitudinem crescere, et
gratiam apud Romanos, sibi spem nullam regni su-
peresse, nisi in scelere, ratus, ad id unum omnes
cogitationes intendit. ceterum quum se ne ad id qui- 3
dem, quod muliebri cogitabat animo, satis per se
validum crederet, singulos amicorum patris tentare
sermonibus perplexis instituit. et primo quidam ex 4
his adspernantium tale quidquam speciem praebue-
runt, quia plus in Demetrio spei ponebant. deinde, 5
crescente in dies Philippi odio in Romanos, cui Per-
seus indulgeret, Demetrius summa ope adversaretur,

§. 13. *Posito in conspectu poculo, strictisque gladiis*] Libri omnes *instrictisque gladiis*. GEBH. Similiter Voss. Lovel. 1. 2. 4. 5. et Mead. ambo. Eodem adludunt Lov. 3. Harl. et Gaertn. *instructisque* praeferentes. *strictisque* Ascensius anno 1513. edidit, cui consentit Lov. 6. Supra 3, 50, 3. *Strictum etiam telum, respersusque ipse cruore, tota in se castra convertit.* ubi alia vide. Paullo ante *venenum ferrumque promit* Lovel. 2. Reliqui omnes vocem *diluit* tuentur.

§. 14. *Viae ad mortem hae sunt*] Ultimam vocem nescit Lovel. 1. Mox *effugito* Lov. 4. et Mead. 2. Tum *saevior mors* Lov. 6. a m. 2.

§. 15. *Alii alio leto absumti semianimes e nave praecipitantur*] Prima vox deest in Voss. et Lov. 1. secunda in Lov. 3. Sed altera alteram intercepit. *Alii alio loco* male Harl. et Gaertn. Tum *e navi* legit Lov. 3. V. ad 25, 30, 7. Hinc *praecipitabantur* Harl. et Mead. 2. Mox *amplexa* Lov. 2.

§. 1. *Ut vulgo ipsum liberosque ejus exsecrarentur*] Tò *ejus* exsulat a Voss. Lov. 1. 2. 3. 6. Harl. Mead. 1. et Gaertn. Ceterum observat Ampliss. Roëllius, non videri haec in Demetrium convenire; cujus favorem dignitatemque in dies magis apud Macedonum multitudinem crescere, ipse Livius mox narrabit. In verbis seqq. *quae irae* Voss. V. ad 38, 25, 8. *quoad irae* Lov. 6. Tum vocem *Diis* nescit Lov. 2.

§. 2. *Favorem dignitatemque Demetrii fratris apud Macedonum multitudinem crescere*] Pall. uterque, et vet. ed. *favorem et dignitatem Demetrii fratris apud multi-*

prospicientes animo exitum incauti a fraude fraterna juvenis, adjuvandum, quod futurum erat, rati, fovendamque spem potentioris, Perseo se adjungunt.
6 cetera in suum quaeque tempus agenda differunt. in praesentia placet, omni ope in Romanos accendi regem, inpellique ad consilia belli, ad quae jam

tudinem Macedonum crescere. GEBHARD. *favorem et dignitatem* omnes scripti, et edd. ante Frob. qui anno 1535. *dignitatemque* excudit. Tum *multitudinem Macedonum* Lovel. sex, Harl. Mead. ambo, et edd. principes. Aldus deinde voces invertit. Mox *nisi scelere* Lov. 3. qui etiam *cogitationes convertit* praefert; quod ex glossa natum videtur. Hinc §. seq. *singulos patris amicorum* Lov. 1. 2. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 4. *Primo quidam ex his adspernantium tale quidquam speciem praebuerunt*] *primo quidem* Voss. Lov. 1. 2. 4. et Gaertn. V. ad 39, 17, 5. Tum *praebuerunt speciem* Voss. Lov. sex, Harl. Mead. ambo, et edd. Frobeniana anni 1535. priores.

§. 5. *Philippi odio in Romanos, cui Perseus indulgeret*] Codices veterum haud minus corruptos fuisse, quam qui ad nos pervenerunt, exemplo Prisciani patet; qui probaturus, casum quartum nominum in *eus* desinentium, licet auctores magis accusativo Graeco utantur, etiam more Latinorum in *eum* formari, hunc locum lib. 7, 737. ita laudat, *odio cui Perseum indulgeret*. Omnes nostri *Perseus* recte praeferunt. Et ita legendum esse, si animum adtendisset, Priscianus facile videre potuisset.

Exitum incauti a fraude fraterna juvenis, adjuvandum] *exitum ut cautius adjuvandum* Lov. 1. *exitum incautius adjuvandum* Voss. Lov. 2. Harl. et Gaertn. *exitum incautus adjuvandum* Mead. 1. *exitum incaunis adjuvandum* Lovel. 4. et Mead. 2. *exitum in causis adjuvandum* Lov. 3. *exitum et cautius adjuvandum* Lov. 6. *exitum id cautius adjuvandum* Lovel. 5. et edd. vett. Locum, in reliquis Mstis corruptum, optime Aldus ope membranarum Mog. integritati restituit, ut nunc legitur. *Exitum juvenis* est ejus mortem. V. ad 5, 27, 10. et viros doctos ad Val. Max. 1, 6, 10.

Fovendamque spem potentioris, Perseo se adjungunt] Copula *que* deest in priscis edd. Addidit primus Aldus. Servant eamdem codd. nostri. *rem potentioris* legit Lov. 2. Tum Priscian. 7, 738. locum ita laudat *Perseo adesse jungunt*; quod manifeste vitiosum esse, omnes vident. V. ad 5, 12, 4.

§. 6. *Cetera in suum quaeque tempus differunt*] Lege addendo *caetera in suum quaeque tempus agenda differunt.* ubi haec vox, *agenda*, interciderat. GELEN. Libri omnes *caetera in suum quaeque tempus differunt*, non agnito τῷ *agenda*. GEBH. *in suum quoque tempus* Mead. 1. sollemni scribarum lapsu. V. ad 3, 27, 7. c. 69, 8. 4, 40, 3. 10, 40, 6. 34, 24, 7. 37, 24, 2. et alibi. *agendo*, quod interposuit Gelenius, ab omnibus nostris abest. Tum *deferunt* male Harl. Ita variant etiam scripti supra 8, 23, 17. Mox vox *bel-*

prorem suam in matrimonium Philippi filio pollice-
atur: erexeratque consociatio gentis ejus animum
egis. Tum Perseus, *Quid ista prosunt?* inquit. *ne-* 11
maquam tantum in externis auxiliis est praesidii, quan-
um periculi fraude domestica. Proditorem nolo dicere, 12
erte speculatorem habemus in sinu: cujus, ex quo ob-
es Romae fuit, corpus nobis reddiderunt Romani, ani-
mum ipsi habent. Omnium pene Macedonum in eum 13
ora conversa sunt: nec regem se alium rentur habituros

ebatur Lov. 4. et Mead. ambo. *in matrimonium Philippi pollicebatur* Lov. 2. Paullo ante *nobiles inde juvenes* Voss. Lovel. 3. et 5. *nobiles exinde juvenes* Gaertn. Tò *inde* deest in Harl.

§. 11. *Quantum periculi fraude domestica*] Videtur excidisse praepositio *in*, vel *a*. J. FR. GRONOV. Crevierio mihique magis placeret *in fraude*; ut *in*, vel *a* interceptum sit a praecedentis vocis litera finali. V. ad 37, 41, 8. Paullo ante *Tum* exsulat a Lovel. 2. et Mead. pr. *Cum Perseus* legunt Lov. 4. et Mead. 2.

§. 12. *Proditorem nolo dicere, speculatorem citius, ex quo obses Romae fuit*] Hoc loco nostra archetypa melius: *Proditorem nolo dicere, certe speculatorem habemus in sinu: cujus ex quo obses* etc. GELEN. Solus Lov. 5. lectionem veterum edd. praefert. *Proditorem nolo dicere speculatorem. corpus nobis reddiderunt*, mediis omnibus omissis, Lov. 1. *Proditorem nolo dicere speculatorem: cujus ex quo* Voss. Lov. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et Hearnii L. 1. *Proditorem nolo dicere, speculatorem habemus: cujus ex quo* Lov. 2. Unice vera est Gelenii emendatio. Praeterea *corpus nobis tradiderunt* Lov. 2. et Harl. *corpus nobis ediderunt* Mead. 1. *corpus nobis addiderunt* Mead. 2. Male. Supra 39, 47, 10. *Obsidem enim se animum ejus habere, etsi patri corpus reddiderint.*

§. 13. *Nec regem se alium rentur habituros esse, quam*] In archetypis nostris legitur *nec regem se alium habituros ajunt*. GEL. Hoc [*nec regem se alium habituros ajunt*] Gelenii est, cui tamen nos non facimus secundas, sed tenemus prius editum: *nec regem se alium rentur habituros esse, quam quem Romani dedissent*. Idem verbum bis alibi Livio restituimus, et est ex illis, quae amavit auctor. Neque ignoro, quod libro praecedenti [cap. 53, 4.] *Ad hoc Romanos Demetrium in paterno solio locaturos, Persei nullam apud eos gratiam esse. Haec vulgo loquebantur.* Nimirum sermones hujusmodi indicio erant, quid sentirent. *dedissent* invidiose, quasi, vel ipso Philippo amoto, id jam facturi fuissent, si arbitrii eorum res essent. J. FR. GRON. *se alium habituros esse*, omissa voce vel *rentur*, vel *ajunt*, Lovel. 1. 2. 3. 4. Harlej. Mead. ambo, Gaertn. et Hearnii L. 1. *se alium rentur habituros esse* Voss. Lov. 5. 6. et Hearnii Oxonn. reliqui; quod Gronovius recte adversus Gelenium vindicavit, docens verbum hoc esse ex illis, quae ama-

14 *esse, quam quem Romani dedissent.* His per se aegra
mens senis stimulabatur. et animo magis, quam
vultu, ea crimina accipiebat.

1 VI. Forte lustrandi exercitus venit tempus, cu-
jus sollemne est tale. Caput mediae canis praecisa
et prior pars ad dexteram, cum extis posterior ad
2 laevam viae ponitur. inter hanc divisam hostiam co-
piae armatae traducuntur. praeferuntur primo agmi-
ni arma insignia omnium ab ultima origine Macedo-
niae regum: deinde rex ipse cum liberis sequitur:
3 proxima est regia cohors custodesque corporis: po-
stremum agmen Macedonum cetera multitudo clau-

vit auctor. Supra 1, 59, 6. *Quidquid sit, haud temere esse rentur.* 5, 3, 5. *Concordiam ordinum dissolvendae maxime tribuniciae potestatis esse rentur.* 24, 37, 5. *Palam rentur agendum.* ubi vide Gronov. 25, 12, 15. *Haec est origo ludorum Apollinarium, victoriae, non valetudinis ergo, ut plerique rentur, votorum.* Similiter *rebatur* Livio restituit Gronov. 27, 25, 11. Exemplis autem ibi laudatis adde haec lib. 27, 28. 30; 9. 31, 39. 38, 48. et alibi. Mox *Romani* deest in Voss. Lovel. 1. et Gaertn. Tum *cecidissent* Lov. 1. *credidissent* Gaertn. *dederint* legendum conjicit Crevier. Sed emphasin *τοῦ dedissent* explicat Gronovius.

§. 14. *His per se aegra mens senis stimulabatur*] *His a Perseo aegra mens* Voss. Harl. et Gaertn. Male. Mens senis aegra *per se*, id est, sponte, licet non stimularetur. Vide ad 39, 12, 8. *aegra mens segnis* Lovel. 6. Mox *τὸ ea* neglexit Harl.

§. 1. *Forte lustrandi exercitus venit tempus*] Pall. uterque *advenit.* GEBH. *Ξανθικὰ* Macedones celebrabant; eratque militum lustratio. Hesychius *Ξανθικὰ ἑορτὴ Μακεδόνων, Ξανθικοῦ μηνὸς ἡ ἀγομένη· ἐστὶ δὲ καθάρσιον τῶν στρατευμάτων.* Nempe ad diem VIII. Xanthici celebrari id festum solitum scripsit. Eam lustrationem militum hic describit Livius. Curtius 10, [9.] *Macedonum reges ita lustrare soliti erant milites, ut discissae canis viscera ultimo in campo, in quem deducerentur, ab utraque abjicerentur parte.* MEURS. Graec. Fer. lib. 5. Vulgatum in solo inveni Lov. 5. Reliqui Msti legunt *advenit*, quod ex alterius glossa marginali natum videtur. V. ad 5, 30, 1.

Caput mediae canis praecisae et prior pars ad dexteram cum extis, posterior ad laevam] Omnium horum loco *dextra*, vel *dextera posterior ad laevam* legunt Voss. Lovel. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. uterque, et Gaertn. nisi quod *dextram* in contextu, *dextra* in margine praeferat Mead. 1. *prior hostiae pars dextra, posterior ad laevam* Lov. 5. Lov. 6. a manu 2. et

t. Latera regis duo filii juvenes cingebant, Per- 4
us jam tricesimum annum agens, Demetrius quin-
uennio minor; medio juventae robore ille, hic flo-
r; fortunati patris matura soboles, si mens sana
fuisset. Mos erat, lustrationis sacro peracto, exer- 5
itum decurrere, et divisas bifariam duas acies con-
urrere ad simulacrum pugnae. Regii juvenes du- 6
es ei ludicro certamini dati. ceterum non imago
uit pugnae, sed, tamquam de regno dimicaretur,
ta concurrerunt, multaque vulnera sudibus facta;
ec praeter ferrum quidquam defuit ad justam belli
peciem. Pars ea, quae sub Demetrio erat, longe 7

dd. ante Aldum, qui vulgatum ex cod. Mog. adscivit, nisi quod Frob. demum anno 1535. vocem *prior* addiderit. Si ex Msto Mog. non intercedo: sin, ea vox haud magnopere necessaria est. Subjiciendo enim *posterior* indicat, ante memoratam esse priorem. Supra 5, 20, 4. *Duae senatum distinebant sententiae: senis P. Licinii, quem primum dixisse a filio interrogatum ferunt.* etc. *altera Ap. Claudii.* Ubi male plures codd. *una senis P. Licinii.* Vide ad 3, 47, 8. Forte etiam, mutata distinctione, legendum *et prior pars ad dexteram, cum extis posterior ad laevam.* Ut innuatur, canis mediae praecisae alteri parti caput, alteri exta, non vero uni eidemque parti caput et exta, alteri nihil additum fuisse. Mox §. seq. *Primo praeferuntur agmini* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn.

§. 4. *Si mens sana fuisset*] *esset* habent Pall. Sed melius vet. ed. *fuisset.* GEBH. *sana erat* Gaertn. Sed is tum voces sequentes *Mos erat* omittit. *sana esset* Voss. Lovel. 1. 3. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 5. *Exercitum decurrere, et divisas bifariam duas acies concurrere*] *decurrere exercitum* Voss. Lovel. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertner. et edd. usque ad Frob. qui anno 1535. voces trajecit. Tum *divisas bifariam acies* Lov. 2. et Harl.

§. 6. *Tamquam de regno dimicaretur, ita concurrerunt, multaque vulnera sudibus facta*] Forsan et hic *rudibus*, et cap. 9. ut lib. 26, [41, 4.] J. FR. GRON. *tamquam de regno sudibus facta*, reliquis omissis, non tantum Hearnii L. 1. et edd. vett. sed etiam codd. nostri, nisi quod *subidus* legant Voss. Lov. 3. 4. et Mead. 1. *subsidiis* Voss. a manu 2. Lovel. 1. 6. et Gaertn. Quae nunc exstat lectio, a Moguntinis ex cod. suo recepta est, nisi quod voculam *ita*, ab Aldo demum additam, omiserint. Merito autem *sudes* Gronovio displicuerunt: quum enim iis aeque, atque aliis telis, vulnera inferri potuerint, id ardoris, quo juvenes pugnavere, signum dari nequit, sudibus vulnera facta esse. Vide Lipsium 4.

14 *esse, quam quem Romani dedissent.* His per se aegra mens senis stimulabatur. et animo magis, quam vultu, ea crimina accipiebat.

1 VI. Forte lustrandi exercitus venit tempus, cujus sollemne est tale. Caput mediae canis praecisae et prior pars ad dexteram, cum extis posterior ad
2 laevam viae ponitur. inter hanc divisam hostiam copiae armatae traducuntur. praeferuntur primo agmini arma insignia omnium ab ultima origine Macedoniae regum: deinde rex ipse cum liberis sequitur:
3 proxima est regia cohors custodesque corporis: postremum agmen Macedonum cetera multitudo clau-

vit auctor. Supra 1, 59, 6. *Quidquid sit, haud temere esse rentur.* 5, 3, 5. *Concordiam ordinum dissolvendae maxime tribuniciae potestatis esse rentur.* 24, 37, 5. *Palam rentur agendum.* ubi vide Gronov. 25, 12, 15. *Haec est origo ludorum Apollinarium, victoriae, non valetudinis ergo, ut plerique rentur, votorum.* Similiter *rebatur* Livio restituit Gronov. 27, 25, 11. Exemplis autem ibi laudatis adde haec lib. 27, 28. 30; 9. 31, 39. 38, 48. et alibi. Mox *Romani* deest in Voss. Lovel. 1. et Gaertn. Tum *cecidissent* Lov. 1. *credidissent* Gaertn. *dederint* legendum conjicit Crevier. Sed emphasin τοῦ *dedissent* explicat Gronovius.

§. 14. *His per se aegra mens senis stimulabatur*] *His a Perseo aegra mens* Voss. Harl. et Gaertn. Male. Mens senis aegra *per se*, id est, sponte, licet non stimularetur. Vide ad 39, 12, 8. *aegra mens segnis* Lovel. 6. Mox τὸ *ea* neglexit Harl.

§. 1. *Forte lustrandi exercitus venit tempus*] Pall. uterque *advenit.* GEBH. Ξανθικὰ Macedones celebrabant; eratque militum lustratio. Hesychius Ξανθικὰ ἑορτὴ Μακεδόνων, Ξανθικοῦ μηνὸς ἡ ἀγομένη· ἐςὶ δὲ καθάρσιον τῶν ςρατευμάτων. Nempe ad diem VIII. Xanthici celebrari id festum solitum scripsit. Eam lustrationem militum hic describit Livius. Curtius 10, [9.] *Macedonum reges ita lustrare soliti erant milites, ut discissae canis viscera ultimo in campo, in quem deducerentur, ab utraque abjicerentur parte.* MEURS. Graec. Fer. lib. 5. Vulgatum in solo inveni Lov. 5. Reliqui Msti legunt *advenit*, quod ex alterius glossa marginali natum videtur. V. ad 5, 30, 1.

Caput mediae canis praecisae et prior pars ad dexteram cum extis, posterior ad laevam] Omnium horum loco *dextra*, vel *dextera posterior ad laevam* legunt Voss. Lovel. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. uterque, et Gaertn. nisi quod *destram* in contextu, *dextra* in margine praeferat Mead. 1. *prior bestiae pars dextra, posterior ad laevam* Lov. 5. Lov. 6. a manu 2. et

sa dicta in adversarios, ita ut ne ipsis quidem icibus abstineretur, jactabantur. Ad has excipi- 4 idas voces speculator ex convivis Persei missus, um incautior obversaretur, exceptus a juvenibus rte triclinio egressis, male mulcatur. Hujus rei 5 narus Demetrius, *Quin comissatum*, inquit, *ad fratem imus? et iram ejus, si qua ex certamine residet, implicitate et hilaritate nostra lenimus?* Omnes se ire 6

m *aliud atrocius visum, adstisse tot per annos, qui vultum, mitum, occultum etiam murmur eiperent.* Sed et proprium verum est insidiarum. Lib. 9, [31, .] *Si qua licentia populando effusus exercitus excipi ac circumveiri posset.* Lib. 27, [27, 3.] *Si os vagos pabuli aut lignorum ussa longius a castris progressos ssent excipere.* Lib. 33, [29, 2.] *Alios vagos per hiberna milites ad rios commeantes usus excipiebant.* J. FR. GRON. Non modo Moiana priores edd. sed et codd. Hearnii Oxonn. omnesque nostri *excipiendas*, nisi quod in Lov. 1. sit *expiandas*. Veterem igitur lectionem recte Gron. revocavit. 2, 4, 5. *Sermonem eorum ex servis unus excepit, qui jam antea id senserat agi.* 4, 30, 3. *Legem de multarum aestimatione pergratum populo quum ab tribunis parari consules unius ex collegio proditione excepissent.* Suet. Tib. 21. *Egresso post secretum sermonem Tiberio, vox Augusti per cubicularios excepta sit.* Insidiarum significatione verbum hoc Livio frequens est. Supra 5, 41, 6, *Solitudine absterriti, ne qua fraus hostilis vagos exciperet.* 22, 42, 11. *Inter pabulatores excepti a Numidis fuerant.* Quibus locis alia vide. 34, 13, 3. *Exercebat ea res novos milites, et hostium magna vis excipiebatur.* V. Tennul. ad Front. 1, 2, 4. Praeterea *ex conviviis Persei* scripti nostri, et edd. principes. De hoc errore vide ad 32, 6, 6. Mox *incaute* Lov. 2. Harl. et Mead. 1.

Exceptus a juvenibus forte triclinio egressis, male mulctatur] Scribe *male mulcatur.* J. FR. GRON. V. ad 28, 30, 12. Perperam *multatur* Lovel. 1. 2. 4. 5. et edd. principes. V. ad 8, 24, 15. Praeterea *receptus* male Lov. 3. et *egressus* Voss.

§. 5. *Quin comissatum, inquit, ad fratrem imus*] *comessantium* Harlej. *comsatum* Lov. 1. *commensatum* Lov. 2. *comesatum* Lov. 5. *comessatum* Lovel. 6. et Mead. 2. *commessatum* Lov. 3. Mead. 1. et Gaertn. *commissatum* Lov. 4. Similiter variant codd. supra 3, 29, 5. 9, 17, 17. infra h. cap. §. 8. hoc lib. c. 9, 1. 8. et saepius hac historia. De orthographia hujus vocis vide Faërn. et Bentl. ad Ter. Eun. 3, 1, 52. Fabric. ad Ter. Ad. 5, 2, 8. Lambin. ad Hor. 4, 1, 11. Voss. Etym. Ling. Lat. 5. *Comissari*, et Dausquej. in Orthogr. part. 2. ea voce, ut et quos ibi laudavit. Mox vox *nostra* deest in edd. antiquis, quam Moguntini ex cod. suo addiderunt, consentientibus scriptis nostris. Tum *leniemus* male Lovel. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm.

§. 6. *Omnes se ire conclamarunt*] *Et omnes ire secum conclamarunt*

superior fuit. id aegre patiente Perseo, laetari prudentes amici ejus, eamque rem ipsam dicere praebituram caussam criminandi juvenis.

1 VII. Convivium eo die sodalium, qui simul decurrerant, uterque habuit, quum vocatus ad coe-
2 nam ab Demetrio Perseus negasset. Festo die invitatio benigna et hilaritas juvenalis utrosque in vinum
3 traxit. Commemoratio ibi certaminis ludicri et jo-

Poliorc. 4. Recte igitur *rudibus* scribendum esse conjecit. Non modo enim, ut ex Livii lib. 26. docuit, *rudes* in decursione ac simulacro pugnae in usu fuerunt, verum etiam voces *sudes* ac *rudes* alibi a librariis confunduntur. Vide exempla supra 26, 51, 4. et apud Celeberr. Burm. ad Nason. 4. Fast. 209. id autem fieri potuit ob similitudinem literarum *r* et *s*, unde facile in Mstis commutantur. Vide Gronov. ad Liv. 10, 6, 7. lib. 1. Observ. 15. et Salmas. ad Solin. pag. 81. Mox §. seq. *rem dicere ipsam* Voss. Lov. 1. 3. 5. 6. Gaertn. et editi, quos vidi, ante Froben. anni 1535. Hearnius vocem *ipsam* in Aleriensi principe deesse monet.

§. 1. *Cum vocatus ad coenam*] *convocatus* Mead. 1. sollemni scribarum errore. V. ad 4, 24, 7. Paullo ante *decurrerunt* Lov. 2.

§. 2. *Invitatio benigna et hilaritas juvenilis utrosque in vinum traxit*] Membranae *hilaritas juvenalis*. de qua voce supra agere memini. MOD. Pall. *invitatio benigna et juvenilis*, fastidito τοῦ *hilaritas*. GEBH. *Invitatio benigna* memoratur etiam supra 33, 39, 3. *Primus congressus cum legatis et deinceps invitatio benigna et hospitalis fuit*. Quid in hac re sit *invitare* et *invitatio*, vide Obrecht. ad Dict. Cret. 2, 52. Graev. ad Justin. 1, 6. et Cort. ad Sall. 4. Hist. pag. 991. Vocem *hilaritas* ignorant Lov. sex, Harl. Mead. ambo, Gaertn. et edd. antiquiores, quam Moguntini ex cod. suo primi receperunt. Eadem tamen exstitit etiam in cod. Voss. si excerptis ejus fidem habere possum, in quibus nihil ad vocem illam notatur. Tum *juvenalis*, quod ex cod. Mog. profert Modius, erat etiam in Lov. 1. 4 et Mead. 2. Vide ad 37, 20, 5. Pessime deinde *utrosque in unum contraxit* Lov. 3.

§. 4. *Ad has accipiendas voces speculator ex convivis Persei missus*] Libri nostri omnes *ad has excipiendas voces ex conviviis missus*. GEBH. Sic [*accipiendas*] recentiorum fecit aliquis; in Modiana certe jam apparet: sed vetustae omnes, ut conjeceram olim, *ad has excipiendas voces*. Sic dicuntur, quae in hoc accipiuntur, ut serventur, ut earum aut in honorem, aut injuriam dicentis recordere. Tacit. in vit. Agric. [45.] *Auget moestitiam, quod adsidere valetudini, fovere deficientem, satiari vultu, complexu non contigit: excepissemus certe mandata, vocesque, quas penitus animo figeremus*. Idem lib. 6. Ann. [24.] ubi narravit, Tiberium, in Drusum Germanici filium etiam defunctum saevum, recitari dictorum factorumque ejus descripta per diem jussisse: *qui*

sa dicta in adversarios, ita ut ne ipsis quidem icibus abstineretur, jactabantur. Ad has excipi- 4
idas voces speculator ex convivis Persei missus, ium incautior obversaretur, exceptus a juvenibus rte triclinio egressis, male mulcatur. Hujus rei 5
parus Demetrius, *Quin comissatum, inquit, ad fratrem imus? et iram ejus, si qua ex certamine residet, implicitate et hilaritate nostra lenimus?* Omnes se ire 6

m *aliud atrocius visum, adsi-bse tot per annos, qui vultum, mitum, occultum etiam murmur eciperent.* Sed et proprium verm est insidiarum. Lib. 9, [31,] *Si qua licentia populando ef-isus exercitus excipi ac circumveiri posset.* Lib. 27, [27, 3.] *Si ps vagos pabuli aut lignorum ussa longius a castris progressos ssent excipere.* Lib. 33, [29, 2.] *Alios vagos per hiberna milites ad rios commeantes usus excipiebant.* I. FR. GRON. Non modo Moliana priores edd. sed et codd. Hearnii Oxonn. omnesque nostri *excipiendas*, nisi quod in Lov. 1. sit *expiandas*. Veterem igitur lectionem recte Gron. revocavit. 2, 4, 5. *Sermonem eorum ex servis nus excepit, qui jam antea id senserat agi.* 4, 30, 3. *Legem de multarum aestimatione pergratam populo quum ab tribunis parari consules unius ex collegio proditione excepissent.* Suet. Tib. 21. *Egresso post secretum sermonem Tiberio, vox Augusti per cubicularios excepta sit.* Insidiarum significatione verbum hoc Livio frequens est. Supra 5, 41, 6, *Solitudine absterriti, ne qua fraus hostilis vagos exciperet.* 22, 42, 11. *Inter pabulatores excepti a Numidis fuerant.* Quibus locis alia vide. 34, 13, 3. *Exercebat ea res novos milites, et hostium magna vis excipiebatur.* V. Tennul. ad Front. 1, 2, 4. Praeterea *ex conviviis Persei* scripti nostri, et edd. principes. De hoc errore vide ad 32, 6, 6. Mox *incaute* Lov. 2. Harl. et Mead. 1.

Exceptus a juvenibus forte triclinio egressis, male mulctatur] Scribe *male mulcatur*. J. FR. GRON. V. ad 28, 30, 12. Perperam *multatur* Lovel. 1. 2. 4. 5. et edd. principes. V. ad 8, 24, 15. Praeterea *receptus* male Lov. 3. et *egressus* Voss.

§. 5. *Quin comissatum, inquit, ad fratrem imus*] *comessantium* Harlej. *comsatum* Lov. 1. *commensatum* Lov. 2. *comesatum* Lov. 5. *comessatum* Lovel. 6. et Mead. 2. *commessatum* Lov. 3. Mead. 1. et Gaertn. *commissatum* Lov. 4. Similiter variant codd. supra 3, 29, 5. 9, 17, 17. infra h. cap. §. 8. hoc lib. c. 9, 1. 8. et saepius hac historia. De orthographia hujus vocis vide Faërn. et Bentl. ad Ter. Eun. 3, 1, 52. Fabric. ad Ter. Ad. 5, 2, 8. Lambin. ad Hor. 4, 1, 11. Voss. Etym. Ling. Lat. 5. *Comissari*, et Dausquej. in Orthogr. part. 2. ea voce, ut et quos ibi laudavit. Mox vox *nostra* deest in edd. antiquis, quam Moguntini ex cod. suo addiderunt, consentientibus scriptis nostris. Tum *leniemus* male Lovel. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm.

§. 6. *Omnes se ire conclamarunt*] *Et omnes ire secum conclamarunt*

conclamarunt, praeter eos, qui speculatoris ab se pulsati praesentem ultionem metuebant. quum eos quoque Demetrius traheret, ferrum veste abdiderunt,
7 quo se tutari, si qua vis fieret, possent. Nihil occulti esse in intestina discordia potest. utraque domus speculatorum et proditorum plena erat. Praecucurrit index ad Persea, ferro subcinctos nuncians
8 cum Demetrio quatuor adolescentes venire. etsi caus-

Harl. Lov. 1. et Mead. 1. *Omnes ire se conclamarunt* Lov. 2. 3. 4. 6. Mead. 2. et Gaertn. Mox *ab se propulsati* Harl. et Mead. 1. Tum *quum eos Demetrius quoque traheret* Voss. Lov. 3. et Gaertn. Vox *quoque* deest in Lov. 1. et 6. Tandem *ferrum veste addiderunt* scribarum errore Voss. Lovel. 1. 4. et Mead. 1. V. ad 2, 45, 7. et 4, 56, 5.

§. 7. *Nihil occulti esse in intestina discordia potest*] *Nihil occultum* Gaertn. Sed vide ad 36, 7, 6. *Nihil occulti in intestina discordia esse* Lov. 6. Praepositio *in* deest in Voss. Lov. 1. et Harl. Sed excidit ob primam syllabam vocis sequentis. V. ad 8, 33, 6. Dein mox *proditorum et speculatorum* Lov. 5. et edd. ante Aldum, qui fide cod. Mog. *speculatorum et proditorum*, consentientibus ceteris scriptis, dedit.

Percurrit index ad Persea, ferro subcinctos nuncians] Melius nostri libri *Praecurrit*. GEBH. *Praecurrit* ed. Moguntina, non *Praecucurrit*. JAC. GRON. *Praecurrit* edd. veteres usque ad Moguntinam, quae ex optimo cod. admisit *Praecucurrit*. Ejus loco Modius revocavit *Praecurrit*. Postea Gruteri priores, sine dubio operarum errore, exhibuerunt *Percurrit*; unde Gebhardo occasio data est notandi, libros suos praeferre *Praecurrit*, quod et ultima Gruteri adoptarat. Hinc Jac. Gronov. restituit *Praecucurrit*; Clericus dein *Praecurrit*; pro quo cod. Moguntini lectionem substitui, licet alterum sit in omnibus nostris, excepto solo Lov. 3. qui *Percurrit* legit. V. ad 8, 30, 13. Tum *ad Persean* Voss. et Lov. 3. V. ad 40, 5, 9. Praeterea vocem *nuncians*, tanquam a moris Liviani ignaris adjectam, delet Clariss. Crevierius: sufficere enim nomen *index*. Non adversarer, si lectio fide codicum niteretur, qui hic omnes eam dictionem agnoscunt. Paullo post vox *quatuor* deest in Lov. 1.

§. 8. *Etsi caussa adparebat*] Nostri libri habent *et sic caussa apparebat*. GEBH. Similiter Lov. 4. 5. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et edd. antt. perperam sequentis vocis litera initiali in fine praecedentis repetita. Hinc *sic colligas*, pro *si*, erat in optimo Leid. supra 5, 18, 4. Saepius *nec* datum est pro *ne*. V. ad 3, 11, 5. 4, 3, 7. c. 57, 11. 8, 18, 3. 9, 11, 6. et alibi. *illic carcerem* pro *illi* 3, 57, 4. Praesertim id frequentissimum fuit in litera *s*. Vide ad 28, 25, 2. in litera etiam *m*. Vide ad 36, 43, 8. etiam in litera *t*, aliisque fere omnibus. Sed, ne taedio sim, exempla non adjicio. Corruptius *et sic ea adparebat* Lov. 6. Vide ad 38, 58, 11.

adparebat, (nam ab iis pulsatum convivam suum adierat) tamen, infamandae rei caussa, januam obserari jubet: et ex parte superiore aedium, versisque in viam fenestris, comissatores, tamquam ad sedem suam venientes, aditu januae arcet. Demetrius, per vinum, quod excluderetur, paullisper vociferatus, in convivium redit, totius rei ignarus. 9

VIII. Postero die Perseus, quam primum conve- 1

... cod. *audiverat*. Sed v. ad ..., 48, 7.

Tamen, infamandae rei caussa, januam obserari jubet, et ex parte] Omittunt τὸ *tamen* Pall. GEBHARD. Eam vocem solus meorum Lov. 5. editionibus adsensus servat; in nullo reliquorum illa adparet. Solet autem τὸ *tamen* post *etsi*, *licet*, *quamvis*, similesque particulas saepe omitti. V. ad 22, 20, 1. Deinde *infandae rei caussa* Lovel. 6. Vocem *caussa* delendam censet Barth. ad Statii 7. Theb. 417. et 9, 96. ubi conjecturae hanc caussam reddit, quod *caussa* modo praecesserit. Saepius quidem Livius eam omisit; invitis tamen Mstis, qui hic constanter in vulgatum conspirant, eamdem ejicere periculosius est. V. ad 31, 12, 4. Neque ejiciendi justam caussam esse, quod modo praecesserit, vidimus ad 1, 3, 9. Insuper *januam observari* Gaertn. Sed v. ad 5, 41, 7. Tum vocula *et* exsulat a Voss. Lov. 1. 4. 6. Mead. 2. et Gaertn. quae elisa est ab ultima syllaba vocis praecedentis. V. ad 35, 41, 7. Mox *ad aedem suam* Lovel. 1. *ad sedem suam* Gaertn. V. ad 9, 23, 1. Τὸ *suam* deest in Harl.

§. 9. *Demetrius, per vim quod excluderetur, paullisper vociferatus*] *per vinum* quidam emendarunt: at mihi legendum videtur *per viam*. Sic enim facere solent adolescentes, et *viae* paulo ante mentio. GLAR. Ob oculos habuit Glareanus ed. Ascensii anni 1513. in qua operarum errore editum video *per vim*. Reliquae omnes praeferunt *per vinum*, excepta una, in qua operarum lapsu est *per unum*. Etiam codd. omnes *per vinum*, nisi quod Lov. 3. in contextu legat *per unum*, inter versus *per vim*. Nihil igitur mutandum. *per vinum* est per ebrietatem. Plaut. Aulul. 4, 10, 64.

Ego me injuriam fecisse filiae fateor tuae
Cereris vigiliis per vinum.

In Mil. Glor. 3, 1, 59.

Neque per vinum umquam ex me exorietur discidium.

Seneca Epigr. 5. eorum, quae praemittuntur Consol. ad Helv.

Sed tu perque jocum dicis vinumque. quid ad rem
Si plorem? risus si tuus ista facit?

Praeterea *vociferatur* Lovel. 3. a manu 1. et Lovel. 6. Mox *rediit* Voss. Lovel. 2. et Harl. Vide ad 36, 35, 2.

§. 1. *Quum primum conveniendi potestas patris fuit*] Libri omnes *quam primum*. Amplius Pal. pr. negligit τὸ *potestas*. GEBH. *quod primum* Lov. 1. 3. 4. et Gaertn. *quam primum* Lov. 2. 5. et edd. Camp. Rom. anni 1472. Mediol.

lio procul ſtante, multa secum animo volutans, in
6 ambulavit. poſtquam veniſſe eos nunciatum eſt, se
ceſſit in partem interiorem cum duobus amicis, to
tidem cuſtodibus corporis: filiis, ut ternos inerme
7 secum introducerent, permisit. Ibi quum consedi
set: *Sedeo,* inquit, *miserrimus pater, judex inter du*
filios, accusatorem parricidii, et reum; aut conficti, a
8 *admiſſi criminis labem apud meos inventurus. Jam pri*
dem quidem hanc procellam imminentem timebam, qu
vultus inter vos minime fraternos cernerem, quum voc
9 *quasdam exaudirem. sed interdum spes animum subiba*

tione patri injecisset] *pavorem maximum* Voſſ. Hinc *admiratione patris* Lov. 4. a manu 1. Harl. et Mead. 1. Mox *praebere poteris* Lovel. 1.

§. 4. *Seniores duos amicos, expertes inter fratres certaminum*] MS. *expertes juvenalium inter fratres certaminum.* quae vox an huic loco conveniat, viderint alii. MOD. *amicos duos* Voſſ. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. Dein *expertos inter fratres* Voſſ. Lov. 3. in contextu, Lov. 5. 6. Mead. 1. Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. ante Curionem. Quin et cod, Mogunt. *expertos* (non, ut Modius dicit, *expertes*) *juvenalium certaminum* praefert. Quominus tamen in ea lectione adquiescam, illud obſtat, quod alibi *expertus* cum adjuncto genitivo apud Livium non obcurrat, nisi 24, 22, 2. *Servitudinis indignitatisque homines expertos, adversus notum malum irritatos esse.* cui controversiam moverunt interpretes. Eamdem tamen locutionem etiam supra Livio ex conjectura reddere conatus sum ad 4, 9, 9. *expertis*, vel *expertes* hic legunt ex scriptis noſtris Lov. 1. 2. 4. Harl. et Mead. 2. Pro ea etiam lectio ne adferri poteſt, conveniſſe, ut certaminum inter fratres expertes eligerentur, quia, cum patre juvenum, judices quasi hujus controversiae futuri erant. Sed eligat lector, quid praeferendum censeat. Mox *jam* de in Harl. quae tamen vocula vix abeſſe poteſt. Tum *in regiam* legunt Lov. 1. et 6. Praeterea seq. *inambulabat* Lov. 2. Harl. et Mead. 1.

§. 6. *Cum duobus amicis, totidem cuſtodibus corporis*] *et totidem cuſtodibus* Lovel. 2. et Harl. Sed ea particula opus non eſt. Livius enim per hanc appositionem indicat, amicos, quibuscum causam filiorum cogniturus erat, etiam loco satellitum futuros. Tum *trinos inermes* Lov. 2. Vide ad 23, 49, 6.

§. 7. *Ibi quum consedisset*] *sedisset* Lov. 1. 2. 6. *consedissent* edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, ac plures eas secutae, ut referatur etiam ad duos amicos, quos non tantum ut corporis cuſtodes adcivit, sed ut secum judices forent. Judicum vero eſt *sedere* ac *considere.* V. ad 3, 46, 9.

flagrare iras vestras, purgari suspiciones posse. etiam stes, armis positis, foedus icisse, et privatas multorum multates finitas. subituram vobis aliquando germanita- 10
s memoriam, puerilis quondam simplicitatis consuetudi-que inter vos; meorum denique praeceptorum; quae, reor, ne vana surdis auribus cecinerim. Quoties ego, 11
audientibus vobis, detestatus exempla discordiarum fra-ternarum, horrendos eventus eorum retuli, quibus se stir-pemque suam, domos, regna, funditus evertissent? Me- 12
ra quoque exempla parte altera posui; sociabilem con-sortionem inter binos Lacedaemoniorum reges, salutarem

26, 48, 9. Adde Markland. ad atii 1. Silv. 2, 45.

Aut confecti, aut admissi crimi-labem] MS. *aut commissi cri-nis*. MOD. Vulgatum tuentur nes nostri. Utrumque vero, *mittere* et *committere*, in hac Livius usurpavit. V. ad 2, 37, Verba haec etiam a librariis fundi solent. Vide Celeberr. rm. ad Nason. 2. Art. Am. 5. et 9. Met. 478.

§. 8. *Jam pridem quidem hanc puellam*] Mediam vocem negle-gat Voss. et Lov. 1. 3. ac 6. Sed cidisse videtur ob similitudi-m praecedentis *pridem*. Mox ebam, *quum tumultus quosdam audirem*, mediis omissis, Lov. 1.

§. 9. *Etiam hostes, armis posi s, foedus icisse*] *foedus jecisse* off. Lov. 2. a manu 1. Lov. 4. Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. incipes. *foedus inisse* Lovel. 6. od ex enarratoris glossa na-m videtur. V. ad 22, 34, 7. Lo-tionem *icere foedus* Livio fa-liarem esse, vidimus ad 1, 25, 1.

§. 11. *Horrendos eventus eorum tuli, quibus se stirpemque suam*] Pall. uterque, et vet. ed. *quibus stirpem suam*. GEBH. Legendum puto *qui se* etc. nam si nil hic mutandum, legerem *earum*. TAN. FABER. *eorum* adversus Fabrum tuetur Crevierius, subintelligens vocem *fratrum*, quae quodammodo inclusa latebat in τῷ *fraternarum*. *quibus* autem referebat ad *eventus*. Si quis tamen cum Fabro *qui* pro *quibus* legere malit, se non magnopere repugnaturum profitetur. Codices nostri et *eorum*, et *quibus* tuentur, praeterquam quod loco prioris *eos* legat Lov. 1. Deinde *quibus stirpem suam* omnes scripti nostri, Hearnii L. 1. et edd. ante Aldum, qui vulgatum ex cod. Mog. recepit. Paullo ante *Quoties ergo* Lov. 3. V. ad 27, 53, 11. Tum *stantibus vobis* male Lov. 1.

§. 12. *Meliora quoque exempla parte altera posui*] *Et meliora quoque* Harl. Sed particula *et* adsumta est ex ultimis literis prioris vocis *evertissent*. Vide ad 39, 18, 8. Tum *parte alia* Lov. 3. V. ad Epit. Liv. 50.

Sociabilem consortionem inter binos Lacedaemoniorum reges] Rara vox *consortio*, sed apta tamen.

13 *per multa secula ipsis patriaeque. Eamdem civitat[em]*
postquam mos sibi cuique rapiendi tyrannidem exortus si[t]
14 *eversam. Jam hos Eumenem Attalumque fratres,*
quam exiguis rebus, prope ut puderet regii nominis,
bi, Antiocho, et cuilibet regum hujus aetatis, nulla
magis, quam fraterna unanimitate, regnum aequ
15 *Ne Romanis quidem exemplis abstinui, quae aut vi*
aut audita habebam: T. et L. Quinctiorum, qui bell
mecum gesserunt; P. et L. Scipionum, qui Antioch

Loquitur autem de iis, qui, ab Aristodemi gemellis geniti, per multa deinceps tempora rempublicam Lacedaemoniorum concordi rexere imperio. Aristodemus enim quintus ab Hercule Proclen ac Eurysthenem genuit gemellos, a quibus deinde regum Spartanorum duplex descendit genus. Vide de ea re Herodotum lib. 6. et Pausan. lib. 3. GLAR. Vocis *consortio*, quae rara Glareano dicitur, tria nobis exempla laudat Non. Marc. ea voce. *Consortium neutri generis, Consortio feminini. Lucil. lib. XVIIII. Dejerat enim scripsisse, et post non scripturum; redi in consortionem. M. Tull. de Offic. lib. III,* [6.] *Dissolvatur necesse est omnis humana consortio. Titus Livius. Quaenam ista suavitas? quaenam consortio est?* Observant autem viri docti, Mercerus ad d. loc. Nonii, et Ger. Joh. Vossius ad Fragm. Tragic. pag. 11. locum Livii, quem quidam ad Livium Andronicum retulerunt, reperiri apud nostrum lib. 6, 40, 18. atque inde patere, *societas* pro *suavitas* in Nonio emendandum esse. Eadem voce utitur et Vellej. Pat. 2, 99. *Tribuniciae potestatis consortione aequatus Augusto.* Ad quem locum Celeberr. Burm. alia Vellej. et Valerii Max. exempla laudavit, et insuper monuit, Stephani[um] ad Saxon. Gramm. Hist. Dan[ic.] pag. 39. plenius hanc vocem i[l]lustrasse. Insuper ea usus est P[li]nius 9. Hist. Nat. 1. *Animali[um] quae terrestria adpellavimus, [...] minum quasi consortione degen[...] indicata natura est.* Ei obponi[tur] *dissortio* vel, ut antiqui scrip[se]runt, *disertio* apud Fest. ea v[o]ce. *Disertiones, divisiones pa[tri]moniorum inter consortes.* Dou[ja]tius vocem *consortio*, praet[er]quam ex Cic. 3. de Offic. et L[i]vii 6. etiam inlustrare con[atus] est ex Livii 10. in quo tamen [li]bro hanc vocem non reperiri audacter adfirmo. Antecessor[um] Parisiensium primicerius con[su]luerat Calepinum suum, sed n[i]mia festinatione non satis ad ver[]ba ejus adtendit. Lexicograph[us] enim, qui tria exempla a Do[u]jatio adducta observarat, n[on] monuit, vocem *consortio* obc[ur]rere *apud Livium lib. X.* sed *apud Livium lib. X. dec. IV.* [id] est *apud Liv. lib. XL.* et in[] ipsum hunc locum, quem pr[ae] manibus habemus.

§. 13. *Rapiendi tyrannidem exortus sit*] Ultima vox deest in Lov. 5. *exortus est* legit Harl. [...] §. seq. *mihi, Antiocho, cuilibet regum,* sine copulativa, Lov. 4. Harl. et Mead. ambo. T[...]

vicerunt; patris patruique eorum, quorum perpetuam
itae concordiam mors quoque miscuit. Neque vos illo- 16
um scelus, similisque sceleri eventus, deterrere a vecor-
di discordia potuit: neque horum bona mens, bona for-
una, ad sanitatem flectere. Vivo et spirante me, hae- 17
reditatem meam ambo et spe et cupiditate inproba crevi-
stis. Eo usque me vivere vultis, donec, alterius vestrûm 18
superstes, haud ambiguum regem alterum mea morte fa-
ciam. Nec fratrem, nec patrem potestis pati. nihil ca-

fraterna humanitate perperam Harl.

§. 16. *Neque vos illorum scelus, similisque sceleri eventus, deterrere a vecordi discordia potuit*] Pall. iterque *similesque*. Vet. vero ed. *similesque sceleri exitus*. GEBH. Ita Aldus ex integerrimis membranis Mog. edidit; quum antea latum esset *Neque vos illorum scelus, similesque sceleri exitus potuit*, reliquis omissis; quod exstat etiam in Lov. 5. In reliquis scriptis varie peccatur. Corruptissime *Neque vos illorum silenq; scelus scel'i potuit potuit* praefert Lov. 2. *Neque vos illorum scelus similesque sceleri esse potuit* Lovel. 2. 3. 4. Harl. et Mead. ambo: lacuna tamen, index aliquid deesse, post τὸ *esse* relicta erat in Mead. 1. *Neque vos illorum similequе scelus sceleri potuit* Voss. a quo non aliter differt Gaertn. quam quod *scelerique* praeferat. *Neque vos illorum similequе scelus latere potuit* Lov. 6. a manu 1. in quo *terrere*, pro *latere*, emendat manus altera. *Neque vos illorum exitus a scelere deterrere potuit* pro varia lectione inter versus adscriptum praefert Lov. 2. Solus igitur Moguntinus codex hic iterum Livio saluti fuit.

§. 17. *Haereditatem meam ambo et spe et cupiditate inproba petitis*] *crevistis* habet exemplar Moguntinum; quod certe magis antiquitatem sapit, quam suppositititia vox *petitis*. GELEN. *petitis* Hearnii L. 1. omnesque nostri, excepto Lov. 3. qui habet *petistis*. Solus verum nobis servavit cod. Mog. Supra 24, 25, 3. *Quum clausis Andranodorus Insulae portis haereditatem regni creverit.* ubi etiam librarii lectionem, quam non intelligebant, ferre non potuerunt. De ea vide Brisson. de Verb. Signif. in voce *Cernere*, Popmam de Differ. verb. in voce *Adire et cernere haereditatem*, et Schulting. ad Ulp. Fragm. tit. 22, 27. 28. Voces *ambo et spe et* male desunt in Lov. 3.

§. 18. *Nec patrem potestis pati. nihil cari, nihil sancti nominis nostis; cujus vice regni*] Restituimus ad fidem veterum codicum hoc modo: *Nec fratrem, nec patrem potestis pati. nihil cari, nihil sancti est: in omnium vicem regni* etc. GELEN. Pall. *nihil cari, nihil sanctimoniis, cui vice regni unius insitabilis amor successit*. vet. ed. *nihil cari, nihil sancti nominis nostis; cujus vice regni unius* etc. GEBH. Duae priores voces *Nec fratrem* desunt in omnibus nostris, Hearnii L. 1. et edd. vett. quas Moguntini in cod. suo in-

vi, nihil sancti est: in omnium vicem regni unius ins-
19 *tiabilis amor successit. Agite, conscelerate aures pater-*
nas: decernite criminibus, mox ferro decreturi: dici-
palam, quidquid aut veri potestis, aut comminisci libet.
20 *Reseratae aures sunt, quae posthac secretis alterius ab al-*
tero criminibus claudentur. Haec, furens ira, quum
dixisset, lacrimae omnibus obortae, et diu moestum
silentium tenuit.

1 IX. Tum Perseus: *Aperienda nimirum nocte jam*

venerunt, et Gelenius recte Livio vindicavit. Deinde *nihil sancti nominis nostis; cujus vice*, ut olim edebatur, praeferunt Lov. 5. et Hearnii L. 1. *nihil sancti nominis cujus vice* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. *nihil sancti nominis cui vice* Harl. et Mead. 2. cujus posterioris librarius additis notis τὸ *nominis* delendum indicavit. *nihil sancti nominis cui vitae* Lov. 3. *nihil sanctimoniis cui vice* Lov. 4. et Mead. 1. *nihil sanctimoniis cujus vice* Lovel. 2. Salutem hic iterum Livius debet integritati cod. Moguntini, unde horum verborum emendationem Gelenius accepit. Tum *insitabilis amor* Voss. et Lovel. 4. *instabilis amor* Lov. 1. 2. 6. Harl. et Gaertn. *inextricabilis amor* Lov. 2. pro varia lectione in margine, et Lov. 3. Paullo ante τὸ *alterum* exsulat a Voss. *ambiguum alterum regem* legit Gaertn.

§. 19. *Decernite criminibus, mox ferro decreturi*] Vocula *mox* non adparet in Lovel. 2. Tum *ferro decerturi* Harl. unde suspicio oriri posset, legendum esse *decertaturi*. Sed nihil mutandum. Nam *decernere acie, armis, ferro, certamine* Livio familiares sunt locutiones. 1, 15, 3. *Obviam egressi, ut potius acie decernerent*, ubi quaedam vide. 34, 19, 6. *Constituant, ubi secum armis decerna-* 36, 17, 16. *Crastino die acie dec-* *namus.* 37, 13, 7. *Decernerent n-* *vali certamine.* Et ita simplicit- *decernere*, 3, 62, 4. *Si jam s-* *animi est, decernique placet.* 3- 19? *Parati de summa rerum d-* *cernere.* 37, 18, 5. *Consilium h-* *bitum, utrum extemplo decerner-*

Quidquid aut veri potestis, a- *comminisci libet*] *quid veri pote-* Voss. Lovel. 1. 2. 3. 4. 6. Har- Mead. ambo, et Gaertn. *qu-* *veri potestis* Lov. 5. et edd. pri- cipes. Primus deinde Ascens. a- no 1513. dedit *quod tueri potes-* sed Aldus ex cod. Mog. *quidqu-* *aut veri potestis.* Deinde *aut c-* *nisci* Voss. Lov. 4. 5. Harl. Mea- ambo, Gaertn. et edd. Cam- Rom. anni 1472. ac Parm. Ide- iam se in omnibus libris su- reperisse, monuit Gebhard. a- 37, 5, 5. Scriptum per compen- dium fuerat *cminisci*, id est, *com- minisci*, quod non intellectum erroris caussa exstitit. Vide a- d. l. Livii. Hinc etiam factum *reminisci* in Lov. 3. et editionib- Mediol. anni 1480. Tarvis. utra- que, et proximis, donec Ascens. anno 1513. *comminisci* emendare- quod praefert Lovel. 2. *aut lib-* *comminisci* obfert cod. Mog.

§. 20. *Lacrimae omnibus obor-* *tae*] *obortae omnibus* Voss. et Gaert-

te, et armati comissatores accipiendi, praehendumque ...ro jugulum, quando non creditur, nisi perpetratum, ...inus; et eadem petitus insidiis audio, quae latro at- ...e insidiator. Non nequidquam isti unum Demetrium 2
...um te habere, me subditum et pellice genitum adpel- ...t. nam, si gradum, si caritatem filii apud te haberem, 3
... in me, querentem deprehensas insidias, sed in eum, ...i fecisset, saevires: nec adeo tibi vilis vita esset nostra, 4
... nec praeterito periculo meo movereris, neque futuro,

...er. *abortae omnibus* Lov. 1. 3. 6. ...*omnibus abortae* Lov. 4. et Harl. Quod recte et eleganter dictum ...sse de lacrimis, quae ubertim ...emanant, credidit, aliisque per...suadere conatus est Gebhard. 1. Crep. 12. Ego vero, quin errantibus librariis tribuendum sit, non dubito. Vide etiam ad 1, 58, ... Mox vocula *et* abest a Lov. ... et Hearnii L. 1. in praecedentibus etiam *sunt* a Lov. 1. 6. et Gaertn.

§. 1. *Aperienda nimirum nocte janua fuit*] Vocem *nocte* neglexerunt Voss. et Gaertn. Ea tamen servanda est, et inservit periculo ex mente Persei augendo. Et hinc passim Perseus eam repetiit infra hoc cap. *Demetrium cum armatis nocte intempesta in vestibulo meo deprehendisses.* Tum, *Credis nihil a gladiis nocte periculum fuisse.* Et iterum, *Quid hoc noctis, quid inimicus ad iratum, quid cum ferro subcinctis juvenibus venis.*

Quando non creditur, nisi perpetratum, facinus] *quoniam*, sive per compendium *qm*, *non creditur* Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. quod ex glossa marginali in contextum irrepsit. Saepissime enim Livius ita loqui amavit. Supra 2, 15, 5. *Quando id certum atque obstinatum est.* cap. 29, 1. *Acerrimi cujusque arbitrio, quando ita placet, rem agemus.* 3, 35, 7. *Comitiorum illi habendorum, quando minimus natu sit, munus consensu injungunt.* 4, 45, 8. *Quando nec ordinis hujus ulla, nec reipublicae est verecundia.* 5, 13, 5. *Cujus insanabili pernicie quando nec caussa nec finis inveniebatur.* cap. 27, 4. lib. 34, 7, 5. 33, 3. 34, 2. 35, 22, 3. 37, 57, 15. 39, 51, 9. 40, 56, 4. 42, 51, 1. 45, 39, 18. Alia exempla v. ad 33, 2, 9. Adde Cel. Burm. ad Valer. Flacc. 7, 156. et Cortium ad Sall. Jug. 102, 9. Saepe autem haec vocabula in Mstis commutantur. V. ad 9, 8, 5.

Et eadem petitus insidiis audio] Pall. *facinus, ejusdem petitus insidiis audio.* Neque dissentit vet. ed. GEBH. Similiter *ejusdem* non tantum vett. edd. sed et omnes scripti nostri, excepto Lovel. 3. qui legit *eisdem*. Ascensius postea anno 1531. *siquidem petitus* in contextu legit, *ejusdem* in marginem conjecit. Moguntini deinceps *eadem petitus* ex cod. suo adoptarunt; Frob. anno 1535. *et eadem petitus.* Sed *penitus* est in Lov. 1. et Gaertn. quorum posterior mox praefert *latro et insidiator.*

§. 4. *Nec adeo tibi vilis vita esset nostra, ut nec praeterito peri-*

5 *si insidiantibus sit inpune. Itaque, si mori tacitum op*
tet, taceamus, precati tantum Deos, ut a me coep
scelus in me finem habeat, nec per meum latus tu pe
6 *ris. Sin autem, (quod circumventis in solitudine na*
ra ipsa subjicit, ut hominum, quos numquam videri
fidem tamen inplorent) mihi quoque, ferrum in me st
7 *ctum cernenti, vocem mittere liceat; per te, patriumq*
nomen, quod utri nostrûm sanctius sit, jam pridem se
tis, ita me audias, precor, tamquam si, voce et co
ploratione nocturna excitus, mihi quiritanti intervenisse

culo meo movereris] *adeo vilis tibi* Lov. 2. 3. 4. 6. Mead. ambo, et Gaertn. Pronomen *tibi* deest in Lov. 1. in quo iterum emphasis est: unde etiam abesse nequit. *est tibi vile mori* dixit Ovid. 7. Her. 48. Dein *periculo modo vereris* Voss. et Lov. 1. *periculo modo movereris* Lov. 3. *periculo meo modo movereris* Gaertn. Mox *nec futuro* Lovel. 3. et Mead. 2. quomodo librarii scripsisse videntur, quia praecessit *nec praeterito.* Sed vide ad 9, 9, 14. Deinde *sit* deest in Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harlej. Mead. ambobus, et Gaertn.

§. 5. *Itaque, si mori tacitum oportet*] *Ita* Lov. 1. Vide ad 21, 53, 7. Tum *si mori tantum oportet* Voss. errore librarii. *tacitum* enim verum esse adparet ex eo, quod mox ei obponitur *vocem mittere.* Alibi etiam easdem voces librarii commutarunt. V. ad 27, 17, 4. et viros doctos ad Nason. 5. Met. 498.

§. 6. *Circumventis in solitudine* etc.] Quaeri posset, quomodo in solitudine, si adsint homines, licet numquam visi, quorum fides inploratur? Verum *in solitudine* hic non tam est remotis omnibus omnino hominibus, quam absentibus amicis, cognatis, no tis. Ita *solitudo* adscribitur libe ris, qui parentibus orbati sun apud Cic. 1. in Verr. 58. *Conm lere vivi ac prospicere debemus, liberorum solitudo et pueritia qua firmissimo praesidio munita sit.* E ita Thaïs, quum apud Ter. Eun. 1, 2, 67. dixisset *sola sum* id exponit addens, *habeo hic neminem, neque amicum, neque cognatum.* Vide Gronov. ad Senec. Consol. ad Marc. 24.

Mittere liceat. Per te patriumque nomen etc.] Videtur scribendum: *Itaque, si mori tacitum oportet, taceamus, precati tantum Deos, ut a me coeptum scelus in me finem habeat, nec per meum latus tu petaris: sin autem (quod circumventis in solitudine natura ipsa subjicit, ut hominum, quos numquam viderint, fidem tamen implorent) mihi quoque ferrum in me strictum cernenti vocem mittere licet; per, te, patrium nomen, quod utri nostrum sanctius sit, jam pridem sentis, ita me audias, precor,* etc. Vel *per ego te patrium nomen.* J. FR. GRON. Omnino Gronovio adsentior, aliter haec et priora verba partim distinguenti, partim emendanti, et hoc quidem loco *per, te, patrium nomen,* ex-

Demetrium cum armatis nocte intempesta in vestibulo suo deprehendisses. quod tum vociferarer in re praesenti pavidus, hoc nunc postero die queror. Frater, non co- 8
issantium in vicem jam diu vivimus inter nos. regnare utique vis: huic spei tuae obstat aetas mea, obstat gentium jus, obstat vetustus Macedoniae mos, obstat vero etiam patris judicium. Haec transcendere, nisi per 9
meum sanguinem, non potes. omnia moliris et tentas. adhuc seu cura mea, seu fortuna, restitit parricidio tuo.
Hesterna die in lustratione, et decursu, et simulacro lu- 10

pulsa copulativa *que*, legenti, quomodo etiam hic emendandum esse in pr. ed. not. ad 29, 18. monuerat. Vide etiam, quae notavi ad Silii 1, 658. et 5, 82.

Ita me audias, precor, tamquam si, voce et comploratione nocturna] De formula *tamquam si* vide ad 35, 23, 12. Deinde perperam *contemplatione nocturna* legit Lovel. 1. Mox *quiritanti* deest in Lov. 2. *queritanti* praeferunt Voss. Lovel. 3. 5. Gaertn. et edd. priscae. Vide ad 39, 10, 7. Recte ejus loco *quiritanti* ex cod. suo receperunt Moguntini; quod reliquorum nostrorum testimonio firmatur. V. ad 33, 28, 3. Insuper *intervenisse Demetrium* etc. *deprehendisses* Voss. Lov. 1. 4. 6. et Mead. 2. *intervenisse Demetrium* etc. *deprehendisse* Lovel. 3. 5. Harl. Mead. 1. Gaertn. et edd. principes. Sed male.

Quod tum vociferarer in re praesenti pavidus, hoc nunc postero die] *quantum vociferarer* Mead. 1. *quod vociferarer* Harl. Tum *in re praesentim pavidus* Harl. et Mead. 1. V. ad 34, 62, 15. Deinde *haec nunc postero die* Lov. 1.

§. 8. *Obstat vetustus Macedoniae mos, obstat vero etiam patris judicium*] Non video, cur hic quoque non legendum sit *Macedonum*, ut cap. 11, 7. *Qui transcendere festinat ordinem aetatis, naturae, moris Macedonum*. et cap. 12, 13. *Cujus jure gentium, more Macedonum* etc. *regnum est futurum*. DUKER. *obstat etiam vere* Voss. Ita variant etiam supra 3, 56, 13. 4, 60, 1. et alibi. *obstat etiam vero* Lovel. 1. 6. et Gaertn. Vox *vero* deest in Lov. 3. quae hic adfirmandi particula est. Supra 33, 39, 5. *Quod ad eas civitates adtineret, quas Antiochus intercepisset, id vero ferendum non esse, Romanos tanta pericula exhausisse, Antiochum belli praemia habere*. V. ad 10, 23, 5. Paullo ante *jam vivimus*, omissa voce *diu*, Harl.

§. 9. *Huc transcendere*] Pall. *Haec transcendere*. GEBH. Lego *Haec transcendere*. Ut infra cap. 11. *Qui transcendere festinat ordinem aetatis, naturae, moris Macedonum, juris gentium*. J. FR. GRON. *Hoc transcendere* Voss. Lov. 6. Harl. Gaertn. et Victor. Crevierii. *Haec transcendere* Lov. 1. 2. 3. et 4. quod recepi. Mox *omnia volvis et tentas* Voss. Tum *seu cura, seu fortuna* Lov. 3. Insuper *resistit parricidio* Voss. Lovel. 1. 3. 6. Harl. Gaertn. et Lovel. 4. a manu pr.

§. 10. *Hesterna die in lustratio-*

dicro pugnae, funestum prope proelium fecisti: nec aliud a morte vindicavit, quam quod me ac meos vi

11 *passus sum. Ab hostili proelio, tamquam fraterno lu pertrahere me ad coenam voluisti. Credis, me, pat inter inermes convivas coenaturum fuisse, ad quem a mati comissatum venerunt? credis nihil a gladiis noc periculum fuisse, quem sudibus, te inspectante, prope o*

12 *ciderunt? Quid hoc noctis, quid inimicus ad iratum quid cum ferro subcinctis juvenibus venis? Convivi me tibi committere ausus non sum; comissatorem te cu*

ne, et decursu, et simulacro ludicro pugnae] *Hesterna die illustratione* Gaertn. *Hesterna illustratione* Voss. *Hesterno in lustratione* Lovel. 1. *Hesterna in lustratione* Lov. 6. quod admittendum videtur, vel legendum *Hesterno die in lustratione*. Alibi enim semper Livium *hesterno die*, non *hesterna*, dixisse, videbimus ad 44, 38, 1. Dein *simulato ludicro pugnae* Lovel. 3. et Harl. Male. *simulacrum pugnae* vocavit cap. 6. Et ita *simulacrum navalis pugnae* supra inlustratur ad 26, 51, 6.

§. 11. *Tamquam fraterno lusu, pertrahere me ad coenam*] *fraterno tamquam jussu* Voss. et Gaertn. *jussu* etiam Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. et Mead. ambo. Tum *trahere* Voss. *protrahere* Lov. 3. V. ad 35, 29, 3. Pronomen *me* deest in Lovel. 1. Mox *Credisne, pater, inter inermes convivas me coenaturum* Lov. 3. 5. et edd. vett. Reliqui nostri stant pro vulgato, quod Frob. anno 1535. adscivit.

Credis nihil a gladiis nocte periculum fuisse] Lege *nihil a gladiis nocte periculi fuisse*. J. FR. GRON. Apparet, unam vocem coaluisse, quum scriptum primo esset *periculi mi fuisse*, pro *periculi mihi f.* quomodo legendum puto, ut sic nulla lineola pereat. JA GRON. Jac. Gronovii conject ram probat etiam Crevier. duplici reddita ratione, tolera non posse *nihil periculum*, et *quem*, quod sequitur, postula in iis, quae praecedunt, *mi* ve *mihi*. Addit autem, in cod. Victor. exstare *mihi*, sed post verbum *fuisse:* quomodo etiam praefert Lov. 6. Mox etiam hic *rudibus* legendum esse, supra hoc lib. cap. 6, 6. conjecit J. Fr. Gronovius.

§. 12. *Quid hoc noctis, quid inimicus ad iratum, quid cum ferro subcinctis*] *Et quid hoc noctis* Lovel. 2. et Harl. quod, si plures codd. consentirent, placere posset. Virg. Ecl. 1, 27.

Et quae tanta fuit Romam tibi
caussa videndi.

ubi vide viros doctos, et Nic. Heins. ad Nason. 3. Am. 8, 1. Deinde *quid ut inimicus* Voss. Lovel. 1. 2. 3. 5. 6. Gaertn. Hearnii L. 1. et priscae edd. Verum ita legendum foret *quid ut inimicus ad iratum cum ferro subcinctis juvenibus venis*. Sed recte Frob. anno 1535. voculam *ut* omisit. Mox *venientem* non adparet in scriptis nostris, Hearnii L. 1. et

matis venientem recipiam? Si aperta janua fuisset, fu- 13
s meum parares hoc tempore, pater, quo querentem
dis. Nihil ego, tamquam accusator, criminose nec
bia argumentis colligendo ago. Quid enim? negat se 14
m multitudine venisse ad januam meam? an ferro sub-
ctos secum fuisse? Quos nominavero, arcesse. possunt
idem omnia audere, qui hoc ausi sunt; non tamen au-
bunt negare. Si deprehensos intra limen meum cum 15
rro ad te deducerem, pro manifesto haberes; fatentes
ro deprehensis habe.

ld. priscis; quam vocem Aldus e cod. Mog. recepit.

§. 13. *Funus meum parares hoc mpore, pater*] *mecum parares* Voss. *mi pater*, et mox *tamquam* deit in Lov. 1.

§. 14. *Quid enim? negat se cum multitudine venisse*] Distinctione una litera mutata animandam tationem existimo: *Nihil ego, tamquam accusator, criminose, nec bia argumentis colligendo ago. Quid enim neget? se cum multitudine venisse ad januam meam? an ferro succinctos secum fuisse?* J. FR. GRON. Tò *enim* male exulat ab Harl. Ea vox notari solet unica litera *n*, quae intercepta est ab initiali vocis sequentis. Neque opus videtur, ut cum Gronovio distinctionem et unam literam mutemus. Solent enim τὸ *quid* et *quid enim* in interrogationibus acrioribus ita absolute usurpari. V. ad 28, 41, 12. Ita Cic. 2. de Fin. 16. *Quid enim? te ipsum voluptasne induxit, ut adolescentulus eriperes P. Sullae consulatum*, cap. 22. *Quid enim? fortemne possumus dicere eumdem illum Torquatum?* cap. 28. *Quid enim? summus dolor plures dies manere non potest?* 1. Tusc. 25. *Quid enim? obsecro te, terrane tibi aut sata aut concreta videtur tanta vis memoriae.* Vide etiam Celeberr. Burm. ad Quinct. 7. Instit. 10. pag. 653. Praeterea *venisse se cum multitudine* Voss. Lov. 1. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Mox *Quos nominavero, accersiri possunt. quidem omnia auderent.* male Voss. et Lovel. 1. ac 6.

Non tamen audebunt negare. Si deprehensos intra limen meum cum ferro ad te deducerem] Pall. *negare, se deprehensos intra limen meum cum ferro. si ad te deducerem.* GEBH. Similiter tantum non omnes nostri, Hearnii L. 1. et edd. vett. nisi quod Lov. 2. et Harl. praeferant *comprehensos*. Sed recte ei substituit Froben. anno 1535. id, quod nunc vulgo exstat. Negare enim non modo poterant, sed etiam debebant, se deprehensos, vel comprehensos cum ferro esse intra limen Persei, quos Perseus aditu januae prohibuit. Pauci codd. qui *Si deprehensos* servant, tamen *si ad te deducerem* legunt. Hinc suspicio nasci posset, legendum esse *audebunt negare. Scilicet deprehensos intra limen meum cum ferro si ad te deducerem:* ut *scilicet* per compendium scriptum sit *sc.*

*dicro pugnae, funeſtum prope proelium feciſti: nec me
aliud a morte vindicavit, quam quod me ac meos vinci
11 paſſus sum. Ab hoſtili proelio, tamquam fraterno luſu,
pertrahere me ad coenam voluiſti. Credis, me, pater,
inter inermes convivas coenaturum fuiſſe, ad quem ar-
mati comiſſatum venerunt? credis nihil a gladiis nocte
periculum fuiſſe, quem sudibus, te inspectante, prope oc-
12 ciderunt? Quid hoc noctis, quid inimicus ad iratum,
quid cum ferro subcinctis juvenibus venis? Convivam
me tibi committere auſus non sum; comiſſatorem te cum*

ne, et decursu, et simulacro ludicro pugnae] *Heſterna die illuſtratione* Gaertn. *Heſterna illuſtratione* Voſſ. *Heſterno in luſtratione* Lovel. 1. *Heſterna in luſtratione* Lov. 6. quod admittendum videtur, vel legendum *Heſterno die in luſtratione*. Alibi enim semper Livium *heſterno die*, non *heſterna*, dixiſſe, videbimus ad 44, 38, 1. Dein *simulato ludicro pugnae* Lovel. 3. et Harl. Male. *simulacrum pugnae* vocavit cap. 6. Et ita *simulacrum navalis pugnae* supra inluſtratur ad 26, 51, 6.

§. 11. *Tamquam fraterno luſu, pertrahere me ad coenam*] *fraterno tamquam juſsu* Voſſ. et Gaertn. *juſſu* etiam Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. et Mead. ambo. Tum *trahere* Voſſ. *protrahere* Lov. 3. V. ad 35, 29, 3. Pronomen *me* deeſt in Lovel. 1. Mox *Credisne, pater, inter inermes convivas me coenaturum* Lov. 3. 5. et edd. vett. Reliqui noſtri ſtant pro vulgato, quod Frob. anno 1535. adscivit.

Credis nihil a gladiis nocte periculum fuiſſe] Lege *nihil a gladiis nocte periculi fuisse*. J. FR. GRON. Apparet, unam vocem coaluisse, quum scriptum primo eſſet *periculi mi fuiſſe*, pro *periculi mihi f.* quomodo legendum puto, ut sic nulla lineola pereat. JAC. GRON. Jac. Gronovii conjecturam probat etiam Crevier. duplici reddita ratione, tolerari non poſſe *nihil periculum*, et τὸ *quem*, quod sequitur, poſtulare in iis, quae praecedunt, *mi* vel *mihi*. Addit autem, in cod. Victor. exſtare *mihi*, sed poſt verbum *fuiſſe*: quomodo etiam praefert Lov. 6. Mox etiam hic *rudibus* legendum eſſe, supra hoc lib. cap. 6, 6. conjecit J. Fr. Gronovius.

§. 12. *Quid hoc noctis, quid inimicus ad iratum, quid cum ferro subcinctis*] *Et quid hoc noctis* Lovel. 2. et Harl. quod, si plures codd. consentirent, placere poſset. Virg. Ecl. 1, 27.

*Et quae tanta fuit Romam tibi
 cauſſa videndi.*

ubi vide viros doctos, et Nic. Heins. ad Nason. 3. Am. 8, 1. Deinde *quid ut inimicus* Voſſ. Lovel. 1. 2. 3. 5. 6. Gaertn. Hearnii L. 1. et priscae edd. Verum ita legendum foret *quid ut inimicus ad iratum cum ferrō subcinctis juvenibus venis*. Sed recte Frob. anno 1535. voculam *ut* omisit. Mox *venientem* non adparet in scriptis noſtris, Hearnii L. 1. et

rale exercitus tui, non decursus militum, non domus, ne epulae, non nox, ad quietem data naturae beneficio mortalibus, tuta est? Si iero ad fratrem invitatus, mo- 4
riendum est: si recepero intra januam comissatum fratrem, moriendum est. nec eundo, nec manendo insidias vito. quo me conferam? Nihil praeter Deos, pater, 5
te colui. non Romanos habeo, ad quos confugiam. per-

literem, et senatum quasi parricidam diris exsecrationibus incessere non ante destitit. Schelius [ad Polyb. cap. 14.] *in noxium exsecrare caput.* J. FR. GRON. Nulli, vel scripti, vel editi, aliquid mutant, nisi quod *hinc esse* legant Lov. 4. et 6. Et tamen locus manifeste corruptus est. Gruteri conjectura, licet proxime ad vulgatum accedat, ideo minus placet, quod Perseus ita duo adprecaretur insidiatori, unum tantum insidiis petito. Schelii emendatio nimium a recepta lectione recedit. Eamdem ob caussam adsentiri nequeo Gronov. in priori not. edit. reponenti *petitum insidiis innoxium hoc caput.* Sed ipse omittendo conjecturam illam tacitus damnavit. Omnium minime laudanda est temeraria Doujatii sententia, qui aliquid deesse, idque ita supplendum judicat: *illi scelestum puta, innoxium huic esse caput.* In nullo cod. nullave ed. ante Elzevir. Heinsii ulla adparet lacuna. Inconsultum itaque est, tot infarcire vocabula, ubi sensus loco constare potest. Donec integriores codd. meliorem lectionem subjiciant, in sententia Rubenii adquiescam; quam verisimilem esse indicant codd. *hinc esse* praeferentes; unde, unica litera expuncta, fit *incesse.* Clariss. Crevierius, ut simul sensus clarior fiat, simul verba propius ad veteris scripturae vestigia accedant, conjicit *noxium his,* nempe exsecrationibus *incesse caput.* Ego sententiam non muto.

§. 2. *Perfugium in patris misericordia*] *profugium* Harl. Sed v. ad 37, 27, 2. Infra cap. 12. *Perfugium sibi nusquam gentium esse ait, ut ego ne apud te quidem quidquam spei reliquae habeam.* Paullo ante *fraternos Deos* librarii errore idem Harl.

§. 3. *Cui non sollemne lustrale exercitus tui, non decursus militum, non domus, nec epulae* etc.] Pall. et vet. ed. *non domus, non epulae.* GEBH. *cui non sollemne lustrale exercitus, cui non decursus militum* Lov. 5. et edd. ante Froben. qui anno 1535. dedit *exercitus tui, non decursus,* ut habent reliqui codd. nostri. *non domus, nec epulae* in solis exstat prioribus Gruteri edd. qui ipse in ultima emendavit *non epulae.* Ceterum Muret. 19. Var. lect. 14. in his sibi observasse videtur manifestam imitationem Cic. 4. Catil. 2. *Ego sum ille consul, Patres conscripti, cui non forum, in quo omnis aequitas continetur; non campus, consularibus auspiciis consecratus; non curia, summum auxilium omnium egentium; non domus, commune perfugium; non lectus, ad quietem datus; non denique haec sedes honoris, sella curulis, umquam vacua mortis periculo atque insidiis fuit.*

§. 4. *Si iero ad fratrem invita-*

1 X. *Exsecrare nunc cupiditatem regni, et furias fra-*
ternas concita. sed, ne sint caecae, pater, exsecrationes
tuae, discerne et dispice insidiatorem et petitum insidiis.
2 *noxium huic esse caput. Qui occisurus fratrem fuit, ha-*
beat etiam iratos paternos Deos: qui periturus fraterno
scelere fuit, perfugium in patris misericordia et justitia
3 *habeat. Quo enim alio confugiam, cui non sollemne lu-*

quod in *se* et *si* facile migrare potest.

§. 15. *Pro manifesto haberes*] Pall. *rem pro manifesto haberes*. GEBH. Potest intelligi *hoc*, quod praecessit. Fere tamen malim: *pro manifestis haberes*. Tacitus 11. Ann. [6.] *Et caeteri, qui non judicium (quippe in manifestos) sed poenam statui videbant*. J. FR. GRON. Et Plautus Menaechm. 4, 2, 28. *Nec magis manifestum ego hominem umquam ullum teneri vidi*. Sed plerumque adduatur genitivi *criminis*, *sceleris*. Vide Cort. ad Sall. Catil. 52. extr. et ad Jugurth. 35. DUK. Gronovii emendationem probare nequeo. Perseus patri persuadere conabatur, se non ut accusatorem criminose, nec dubia argumentis colligendo agere, quum contenderet, fratrem nocte cum armatis domum ad se interficiendum venisse. Nunc itaque dicit, patrem, quod fratri objiciebat, pro manifesto habiturum, si ferro adcincti intra limen suum deprehensi essent. *rem pro manifesto haberes* legunt omnes codd. nostri, Pall. Gebhardi, Hearnii L. 1. et edd. ante Frob. qui anno 1535. vocem *rem* omisit. Utinam Gelenius lectorem monuisset, qua auctoritate eam expunxisset. Nunc videri potest excidisse operarum neglegentia ob ultimam syllabam vocis praecedentis *deducerem*. Vide ad 40, 57, 8. Recte autem dicitur *rem pro manifesto haberes*. V. ad 1, 3, 2. Sin Gelenius praeeuntem cod. Mog. secutus est, ex initio orationis intelligerem *facinus*.

§. 1. *Furias fraternas cogita*] *concita* legi debet, non *cogita*. GELEN. *concita* servant Voss. Lov. sex, Harl. Mead. 2. et Gaertn. Olim scriptum fuisse videtur *cocita*, quod nullo negotio in *cogita* ob simillimos literarum ductus abire potuit.

Discerne et dispice insidiatorem] Ἀσυνδέτως Pall. et vet. ed. *discerne, dispice insid.* GEBH. Copulam omittunt Voss. Lov. sex, Harl. Mead. 2. Gaertn. et edd. vett. Primus eam Froben. anno 1535. addidit.

Noxium huic esse caput] Cum praecedens oratio, ac item sequentes duae bina habeant membra; miror, quid sibi haec verba velut mutila velint. Fieri autem potest, ut quid desit: quicquid id est, admonendus fuit lector. GLAR. Aut haec verba vacant, aut aliquid desideratur, quemadmodum censet Glareanus. Locum non mutavi, asterisco tantum signavi. SIGON. Sententia erit integra, si *esto* scribatur. GRUT. Pall. uterque *noxium hinc esse caput*. GEBH. Rubenius *et petitum insidiis: noxium incesse caput*. Suetonius Claud. [12.] *Populus et militem quasi pro-*

s praesidii est. Vidisti hesterno die inpetum in me mi-tum. Quid illis defuit, nisi ferrum? Quod illis defuit terdiu, convivae fratris noctu sumserunt. Quid de 8
gna parte principum loquar, qui in Romanis spem nem dignitatis et fortunae posuerunt, et in eo, qui nia apud Romanos potest? neque, Hercule, istum mi- tantum fratri majori, sed prope est, ut tibi quoque si, regi et patri, praeferant. Iste enim est, cujus be- 9

me, quod illis defuit interdiu, vivae fratris noctu sumserunt. EBH. *impetum militum in me* oss. Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. et ead. ambo. Mox verba *Quid il-s defuit, nisi ferrum* ob similitudinem sequentium desunt in criptis nostris, Hearnii L. 1. et d. primis. Vide ad 9, 11, 11. a ex cod. suo receperunt Moguntini.

Convivae fratris noctu adsumserunt] *nocti* Voss. unde conjectura nasci posset, scribendum esse *nocte*, idque mutasse librarios, quia praecessit *interdiu*. Sed aliud observatur. 1, 47, 1. *Nec nocte, nec interdiu virum conquiescere pati*. 21, 32, 10. *Edoctus, interdiu tantum obsideri saltum, nocte in sua quemque dilabi tecta*. 37, 11, 5. *Ubi quum interdiu quiesset, nocte in proxima terrae Samiae trajecit*. 44, 39, 8. *Nec falleret nos, nec interdiu nec nocte abeundo*. Reliqui tamen *noctu* servarunt. Praeterea *sumserunt* Lov. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. ante Aldum, qui *assumserunt* primus vulgavit. Si ex codd. facile fero. Sin, vulgatum mutandi caussam non habuit. Infra cap. seq. *Ad me interficiendum ferrum sumserunt*. cap. 14. *Illos ita aperte sumsisse ferrum, ut omnes viderent*. Et eod. cap. *Num tui occidendi caussa ferrum sumserint*. Ovid. 5. Her. 35. *Sumtisque decentior armis*. 26. Her. 371. *pro tanta sumere ferrum Conjuge*. ubi vide Celeberr. Burm.

§. 8. *In Romanis spem omnem dignitatis et fortunae posuerunt*] *spem omnis dignitatis* Lovel. 6. et Mead. 2. cum edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. Et ita dare voluisse videtur scriba cod. Voss. qui tamen *omnibus* eo errore dedit, quem notavimus ad 22, 8, 7. Sed nihil mutandum. Supra 9, 4, 14. *Hic omnes spes opesque sunt*. 34, 31, 7 *In illis spem omnem vincendi et retinendae Hispaniae esse*. Sall. Jug. 54. *Spes omnis in fuga sita*. cap. 85. *Mihi spes omnes in memet sitae*. Tum *dignitatis, fortunae*, sine copula, Lovel. 1. Mox *in eo, quoniam apud Romanos potest* male Lovel. 2. Harl. et Mead. 1. *in eo, qui apud Romanos omnia potest* Lov. 6.

Ut tibi quoque ipsi, et regi, et patri, praeferant] *tibi quoque ipsi, et patri* Lovel. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. vett. *tibi ipsi quoque, et patri* Gaertn. *tibi quoque ipsi patri* Lov. 6. *tibi quoque ipsi regi patri* Voss. *tibi quoque patri* Lov. 2. *tibi quoque istum patri* Lovel. 1. qui paullo ante vicissim vocem *istum* omiserat. Quod nunc editur, Aldus ex cod. Mogunt. adscivit. Mox §. sequens *tuam sentetam obligatam* Gaertner.

isse expetunt, quia tuis injuriis doleo, quia ademtas tot urbes, tot gentes, modo Thraciae maritimam oram, indignor. nec me, nec te incolumi, Macedoniam suam
6 *futuram sperant. Si me scelus fratris, te senectus, absumserit, aut ne ea quidem exspectata fuerit, regem regnumque Macedoniae sua futura sciunt. Si quid extra Macedoniam tibi Romani reliquissent, mihi quoque id re-*
7 *lictum crederem receptaculum. At in Macedonibus sa-*

tus, moriendum est] Verba haec desunt in Lovel. 1. errore librarii. Post illa lacuna unius folii est in Lov. 3. usque ad cap. 14. §. 2. Ceterum *Et si iero* legit Harl. In quo *Et si* exponi posset *quod si*, Vide Muret. ad Cic. 3. Catil. 1. Sed reliqui omnes voculam *Et* ignorant.

§. 5. *Nihil praeter Deos, pater, et te colui. non Romanos habeo*] *et te solum, non Romanos* Lovel. 1. 6. et Voss. *et te solum colui. non Romanos* Harl. Mox *periisse* Lovel. 5. Gaertn. et edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. Vide ad 29, 32, 13. Tum *que tibi ademtas* Voss. *quia tibi ademtas* Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. 2. Gaertn. et edd. usque ad Gronovianam anni 1679. *qui tibi* praeferentem. Quamvis autem Clericus hanc lectionem retinuerit, ea tamen quin inter sphalmata operarum referenda sit, non dubito; partim quia mutatae lectionis in notis ratio non redditur; partim quia Gronovii editio minor, quae eodem tempore prodiit, *quia* servavit, quod recte Crevier. restituit. Tum voces *tot urbes* male desunt in Lov. 1.

Nec me, nec te incolumi, Macedoniam suam futuram sperant] Pal. prior, *Macedoniam suam futuram spectant.* GEBH. Similiter Voss. Vide ad 34, 27, 3. Praeterea *nec te, nec me incolumi* Harl. cujus librarius existimasse videtur, non decere, ut Perseus se memoret ante patrem. Verum hunc morem, quem hodie civiliorem ac moratiorem putamus, minus scrupulose veteres observarunt. Infra cap. 15. *Ut me mihi tibique serves, precor.* V. ad 34, 34, 4. et Celeb. Burm. ad Lucani 9, 985. Ita 8, 34, 8. *Nemo hominum, nemo Deorum verecundiam habeat.* Alia v. ad 21, 13, 7.

§. 6. *Si me scelus fratris, te senectus, absumserit*] Libri omnes *Sed si me scelus.* GEBH. Nec aliter Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Gaertner. Hearnii L. 1. et edd. priscae. Sed additam particulam primus omisit Frob. anno 1535. Librarios similibus particulis additis male cohaerentem, ut putabant, Livii orationem melius connectere conatos esse, vidimus ad 6, 32, 8. Praeterea *adsumserit* Lovel. 4. et Mead. 1. *assumserit* Lov. 2. V. ad 2, 42, 4. et 9, 17, 17. *assumsit* Harl. Vide hoc lib. ad cap. 14, 10. Mox *aune ea quod exspectata fuerit* sine sensu Harlej. *aut nec ea quidem* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Mead. ambo, Gaertn. et omnes edd. ante Gronov. anni 1665. Vide ad 1, 10, 3. et 8, 7, 19. Tum vocula *id* exsulat a Voss.

§. 7. *Vidisti hesterno die impetum in me militum*] Libri omnes *Vidisti hesterno die* (pr. Pal. vitiose continet *externa*) *impetum militum*

praesidii est. Vidisti hesterno die inpetum in me mi-
[illegible]. Quid illis defuit, nisi ferrum? Quod illis defuit
[illegible]rdiu, convivae fratris noctu sumserunt. Quid de 8
[illegible]gna parte principum loquar, qui in Romanis spem
[illegible] dignitatis et fortunae posuerunt, et in eo, qui
[illegible]nia apud Romanos potest? neque, Hercule, istum mi-
[illegible] tantum fratri majori, sed prope est, ut tibi quoque
[illegible], regi et patri, praeferant. Iste enim est, cujus be- 9

[illegible] me, *quod illis defuit interdiu, [illegible]ivae fratris noctu sumserunt.* [illegible]EBH. *impetum militum in me* [illegible] Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. et [illegible]ead. ambo. Mox verba *Quid illis defuit, nisi ferrum* ob similitudinem sequentium desunt in [illegible]criptis nostris, Hearnii L. 1. et [illegible]dd. primis. Vide ad 9, 11, 11. [illegible] ex cod. suo receperunt Moguntini.

Convivae fratris noctu adsumserunt] *nocti* Voss. unde conjectura nasci posset, scribendum esse *nocte*, idque mutasse librarios, quia praecessit *interdiu*. Sed aliud observatur. 1, 47, 1. *Nec nocte, nec interdiu virum conquiescere pati.* 21, 32, 10. *Edoctus, interdiu tantum obsideri saltum, nocte in sua quemque dilabi tecta.* 37, 11, 5. *Ubi quum interdiu quiesset, nocte in proxima terrae Samiae trajecit.* 44, 39, 8. *Nec falleret nos, nec interdiu nec nocte abeundo.* Reliqui tamen *noctu* servarunt. Praeterea *sumserunt* Lov. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. ante Aldum, qui *assumserunt* primus vulgavit. Si ex codd. facile fero. Sin, vulgatum mutandi caussam non habuit. Infra cap. seq. *Ad me interficiendum ferrum sumserunt.* cap. 14. *Illos ita aperte sumsisse ferrum, ut omnes viderent.* Et eod. cap. *Num tui occidendi caussa ferrum sumserint.* Ovid. 5. Her. 36. *Sumtisque decentior armis.* 26. Her. 371. *pro tanta sumere ferrum Conjuge.* ubi vide Celeberr. Burm.

§. 8. *In Romanis spem omnem dignitatis et fortunae posuerunt*] *spem omnis dignitatis* Lovel. 6. et Mead. 2. cum edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. Et ita dare voluisse videtur scriba cod. Voss. qui tamen *omnibus* eo errore dedit, quem notavimus ad 22, 8, 7. Sed nihil mutandum. Supra 9, 4, 14. *Hic omnes spes opesque sunt.* 34, 31, ? *In illis spem omnem vincendi et retinendae Hispaniae esse.* Sall. Jug. 54. *Spes omnis in fuga sita.* cap. 85. *Mihi spes omnes in memet sitae.* Tum *dignitatis, fortunae*, sine copula, Lovel. 1. Mox *in eo, quoniam apud Romanos potest* male Lovel. 2. Harl. et Mead. 1. *in eo, qui apud Romanos omnia potest* Lov. 6.

Ut tibi quoque ipsi, et regi, et patri, praeferant] *tibi quoque ipsi, et patri* Lovel. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. vett. *tibi ipsi quoque, et patri* Gaertn. *tibi quoque ipsi patri* Lov. 6. *tibi quoque ipsi regi patri* Voss. *tibi quoque patri* Lov. 2. *tibi quoque istum patri* Lovel. 1. qui paullo ante vicissim vocem *istum* omiserat. Quod nunc editur, Aldus ex cod. Mogunt. adscivit. Mox §. sequens *tuam sentetam obligatam* Gaertner.

neficio poenam tibi senatus remisit, qui nunc te ab armis Romanis protegit, qui tuam senectutem obligatam et ob-
10 *noxiam adolescentiae suae esse aequum censet. Pro isto Romani stant, pro isto omnes urbes tuo imperio liberatae, pro isto Macedones, qui pace Romana gaudent. mihi praeter te, pater, quid usquam aut spei, aut praesidii est?*

1 XI. *Quo spectare illas literas ad te nunc missas T. Quinctii credis, quibus, et bene te consuluisse rebus tuis, ait, quod Demetrium Romam miseris, et hortatur, ut iterum*

§. 10. *Macedones, qui pace Romana gaudent*] Libri omnes nostri *gaudebant*. GEBH. *omnes Macedones* Lov. 6. Deinde *gaudebant* omnes scripti nostri, et edd. ante Aldum; qui cod. Mog. lectionem *gaudent* recte probavit.

§. 1. *Hortatur, ut iterum, et cum pluribus legatis, et primoribus quoque Macedonum, remittas eum*] Pall. *et principibus Macedonum remittas eum*. vet. ed. *et primoribus quoque ipsorum Mac. r. e.* GEBH. *hortatur, iterum* Harlej. omissa particula *ut*, quae post verbum *hortari* saepe omitti solet. Supra 6, 15, 5. *Ut contra adhorter te, liberes foenore plebem Romanam.* Eodem cap. §. 10. *Quid ego vos, de vestro impendatis, hortor.* 44, 3, 9. *Quum alacres, protinus duceret ad castra hostium, consulem hortarentur.* Verum reliqui libri eam tuentur. Videtur igitur intercepta esse vel ab ultimis literis vocis praecedentis, vide ad 29, 28, 3. vel ab initialibus sequentis. Tum vocula *et* priori loco deest in Lov. 5. Mead. 1. et edd. antt. Eam auspicio cod. Mog. recepit Aldus; qui tamen simul, sed, credo, operarum errore, edidit *compluribus*. Deinde *et primoribus quoque ipsorum Macedonum remittas eum* Voss. Lov. vel. 1. 5. 6. et edd. primae. Tum *ipsorum* primus omisit Aldus. *et primoribus quoque ipr. remittas eum* Hearnii L. 1. *et principibus Macedonum remittas eum* Lov. 2. et 4. *et primoribus Macedonum remittas eum* Harl. et Mead. ambo. *et primoribus eum remittas Macedonum* cod. Mog. Ex horum codd. et praesertim posterioris, auctoritate vocem *quoque* expunxi. Praeterea legendum puto *cum pluribus legatis ex primoribus eum remittas Macedonum*, a cod. Mog. in nullo alio discedens, quam quod *ex* pro *et* reponam. Non enim legati et primores Macedonum erant diversi, sed legati debebant esse ex primoribus Macedonum. Potest tamen etiam *et* servari. Ita mox *Quum te plures, et principes Macedonum, cum isto mittere jubet.* id est, plures, et eos quidem principes.

§. 2. *T. Quinctius nunc est auctor omnium rerum isti et magister*] Editio prima habet *auctor omnium rerum istic et magister*. MS. Thuan. *auctor omnium rerum isti et mag.* Libens legerim: *T. Quinctius nunc est auctor omnium rerum: iste est magister*. JAC. GRON. *actor* Voss. sollemni scribarum errore.

um, et cum pluribus legatis et primoribus Macedonum,
mittas eum? T. Quinctius nunc est auctor omnium re-
rum isti et magister. Eum sibi, te abdicato patre, in 2
cum tuum substituit. illic ante omnia clandestina conco-
a sunt consilia. Quaeruntur adjutores consiliis, quum 3
plures, et principes Macedonum, cum isto mittere
ibet. Qui hinc integri et sinceri Romam eunt, Phi-
ppum regem se habere credentes, imbuti illinc et infe-
ti Romanis delenimentis redeunt. Demetrius iis unus
mnia est. eum jam regem, vivo patre, adpellant. Haec 4

. ad 1, 26, 5. et innumeris a-lis in codicibus Livii locis. Ad-e Celeberr. Burm. ad Nas. 9. let. 576. Cort. ad Plinii 3. Ep. 9, 2. et viros doctos ad Suet. aes. 5. Tum vox *rerum* abest b omnibus codd. nostris, Hear-ii L. 1. et edd. antt. Supra 39, 6. *Philopoemenis, auctoris om-nium, quae Lacedaemone acta fue-rant, factionis erat.* Quum tamen ldus hanc vocem ex cod. Mog. doptaverit, facile eam fero. Praeterea *istic et magister* Lov. 5. et edd. principes. *iste et magister* Voss. et Lov. 6. *iste magister* Lo-vel. 1. et Hearnii L. 1. *isti* demum ldi in ed. Ven. anni 1495. Mox pronomen *te* non adparet in Lo-vel. 1. 2. 6. Harl. Mead. utroque, et Gaertn.

Illic ante omnia clandestina con-cocta sunt consilia] Non interpo-landa haec lectio, ut fecit prin-ceps editor *clandestina concepta sunt consilia.* GEBH. *coacta sunt consilia* Voss. *concreta sunt consi-lia* Lovel. 2. Harl. et Mead. 1. *concepta sunt consilia* Lov. 5. et priscae edd. pro quo Aldus ex cod. Mog. *concocta sunt consilia.* *Coquere* pro clam parare, moliri, supra est 3, 36, 2. *Instructi con-siliis, quae clam ab aliis coque-bant.* 8, 3, 2. *Principes occulte Ro-manum coquebant bellum.* Vide, quae notavi ad Silii 2, 327. 10, 430. et Barth. ad Silii 7, 403. An vero eodem modo *concoquere* di-catur, vehementer dubito. *De-coquere* eo sensu dixisse videtur Porcius Latro Declam. in Catil. cap. 4. *Consilia nefarii facinoris in amplissimi civis M. Leccae domo decoquebantur.* *Excoquere* Plaut. in Pers. 1, 1, 53. *Dum excoxero lenoni malum.* *Concoquere* Cic. pro Q. Rosc. 15. *Tibi vero diu delibe-randum et concoquendum est, utrum potius Chaereae injurato in sua li-te etc. credas.* ubi locutio haec Magno Graevio displicuit, qui culpa librariorum primam syl-labam geminatam esse, Cicero-nemque *coquendum* scripsisse pu-tat. An ergo et hic eodem mo-do illos offendisse credendum est? praesertim quum unus cod. *coacta* praeferat. Idem et Clariss. Dukero in mentem venit.

§. 3. *Imbuti illinc et infecti Ro-manis deliniment is*] *Delinimenta* pro veneficiis et incantamentis Livius perspicue posuit: quo de verbo jam aliquid me dixisse re-cordor [17. Adv. 21. et 26, 17.] TURN. 30. Adv. 24. Vide Cl. Du-ker. ad Livii 39, 11, 2. *deleni-*

si indignor, audiendum est statim, non ab aliis solum,
5 *sed etiam a te, pater, cupiditatis regni crimen. Ego vero, si in medio ponitur, non agnosco. quem enim suo loco moveo, ut ipse in ejus locum succedam? Unus an-*
6 *te me pater est: et, ut diu sit, Deos rogo. Superstes (et ita sim, si merebor, ut ipse me esse velit) haeredita-*
7 *tem regni, si pater tradet, accipiam. Cupit regnum, et quidem scelerate cupit, qui transcendere festinat ordi-*

mentis Lov. 4. et Mead. ambo. Vide, quae ad eumdem locum notavi. Tum *imbuti illis* Lov. 1. *imbuti illic* Lov. 4. et Mead. ambo. *illic*, sive *illinc*, et *illic* etiam supra commutantur 30, 34, 2. Paullo ante *auditores*, pro *adjutores*, perperam trajectis literis, Voss.

§. 4. *Eum jam regem, vivo patre, adpellant*] Pal. pr *eum regem jam patre vivo appellant*. GEBH. *patre vivo* Voss. Lov. 6. Harlej. Mead. ambo, et Gaertn. quomodo etiam a manu 2. in margine legit Lov. 1. in cujus contextu omnia haec verba a manu 1. desunt. Mox *apud te, pater* Lov. 2. *a te patre* Gaertn.

§. 5. *Si in medio ponitur, non agnosco*] *In medio positum* est id, quod controversum est et dubium, de quo ambigitur, et in controversiam vocatur. TURN. 30. Adv. 24. Ideo dixit *in medio ponitur*, quia pater utrumque filium hujus criminis suspectum habebat. Praecesserat enim cap. 8, 17. *Vivo et spirante me, haereditatem meam ambo et spe et cupiditate inproba crevistis.* Ita Senec. Thyest. 203. *In medio est scelus Positum occupanti.*

Quem enim suo loco moveo, ut ipse in ejus locum succedam] Legendum *suo loco moveo* e libris nostris. Amplius Pal. pr. *ut ipse in eum locum succedam*. GEBH. *moneo* error est operarum in primis Gruteri edd. pro quo ipse in ultima emendavit *moveo*. Recte vero *in ejus locum succedam* omnes nostri. Mox cap. seq. *Ego minor in ejus succederem locum.*

§. 6. *Superstes ei ita sim, si merebor, ut ipse me esse velit*] MS. *ut ipse me esse vult*. Sed illud postulat sententia. MOD. Scopae dissolutae. Lege: *Unus ante me pater est, et, ut diu sit, Deos rogo. Superstes (et ita sim, si merebor, ut ipse me esse velit) haereditatem regni, si pater tradet, accipiam.* Haec Barberini, Petaviani, Naudaeani, duumque Florentinorum scriptura est: distinctionem nos addidimus. Et sane si vel mera conjectura esset, satis se probaret intelligentibus. J. FR. GRON. Unus tantum Lovel. 5. cum editis legit *Superstes ei ita sim*. Reliqui omnes, et Hearnii Oxonn. Gronovii emendationem probant. Tum *ut ipse me vult esse* cod. Mog. Forte scribere voluit *et ipse me vult esse*.

§. 7. *Obstat frater major, ad quem jure, voluntate etiam patris, regnum pertinet*] *major frater* Lovel. 2. Harlej. et Mead. 1. Tum perperam *voluntate etiam regnum patris* Lovel. 1. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. Aldo priores. Paullo ante *naturae* deest in Lovel. 5. et 6.

m aetatis, naturae, moris Macedonum, juris gentium. bstat frater major, ad quem jure, voluntate etiam tris, regnum pertinet. Tollatur: non primus regnum 8
aterna caede petiero. Pater senex, et filio solus orba-s, de se magis timebit, quam ut filii necem ulciscatur. omani laetabuntur, probabunt, defendent factum. Hae 9
es incertae, pater, sed non inanes sunt. ita enim se res abet: periculum vitae propellere a me potes, puniendo 10

§. 8. *Tollatur nunc primus, ut gno fraterna caede potiar. Pater nex, et filio solus orbatus, ma-is timebit, ne irascatur, quam filii necem ulcisci patiatur*] Hic cus est egregie contaminatus. x collatione ad manuscripta re-ituimus sic: *Tollatur. non pri-us regnum fraterna caede petiero. ter senex et filio solus orbatus se magis timebit, quam ut fi-necem ulciscatur.* GELEN. Pall. erque hacc ita concepta exhi-t: *Tollatur. non primus regnum terna caede potior. Pater senex, filio solo orbatus, et magis time-it, ne irascatur, quam ut filii cesse* (ita prior; alter tamen *cem*) *patiatur.* Vet. ed. *Tolla-r nunc primus in regnum, frater-caede sit potior. Pater senex filio solus orbus magis timebit, irascatur, quam ut filii necem lcisci patiatur.* GEBH. Sic Ge nius ex scripto. Qui levi con-ectura adjuvandus, ut legatur: *ater senex et filio solus orbatus, e se magis timebit, quam filii ne cem ulcisc*e*tur*. J. FR. GRON. An non minus disjectum videtur *et filio orbatus, solus*, vel *et solus, filio orbatus?* De *ut*, quod Gro-nov. tollendum judicat, vide ad , 37. DUK. *Tollatur nunc pri-mus in regnum, fraterna caede sit potior* Lov. 5. Hearnii Oxonn. et edd. vett. *Tollatur, ut primus re-gnum fraterna caede potiar* Lov. 2. *Tollatur. non primus regnum fraterna caede potior* Voss. et Lov. 1. Neque aliter differunt Lov. 4. Harl. et Mead. 2. quam quod *pater-na caede* praeferant, vel Mead. 1. quam quod *paterna caede patiar* le-gat. *Tollatur. non primum r gnum* (*regna* Gaert.) *fraterna caede potior* Lov. 6. et Gaertn. Deinde *τὸ et* non adparet in Mead. 2. Tum *orbatus magis timebit, ne irasca-tur, quam ut filii ulcisci necem patiatur* Lov. 5. Hearnii Oxonn. et edd. vett. *orbatus magis time-bit, ne irascar, quam ut filii ne-cem patiatur* Lovel. 2. *orbatus et magis timebit, ne irascatur, quam ut filii necem patiatur* Voss. Lov. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaert-ner. *orbatus et magis timebit, quam ut filii necem patiatur* Lov. 1.

§. 10. *Periculum vitae propelle-re a me potes*] Pall. uterque *procelle-re.* V. ad Propert. [3, 6, 3.] notas me-as: *Cum furibunda mero mensam procellis.* GEBH. *percellere* Lov. 1. *procellere* Lov. 4. et Mead. uterque. Probum id quidem verbum, sed huic loco non convenit. Idem e-nim notat, ac percellere, id est evertere. Vide Broukh. ad d. l. Propertii. At periculum vitae non *procellimus ab aliquo*, id est evertimus, sed *propellimus*, id est procul depellimus. Supra 7, 24, 5. *Propulistis a castris, supi-na valle praecipites egistis.* Non dubito igitur, quin *procellere* tri-buendum sit erranti librario, qui simili modo etiam alibi pecca-

eos, qui ad me interficiendum ferrum sumserunt: si facinori eorum successerit, mortem meam idem tu persequi non poteris.

1 XII. Postquam dicendi finem Perseus fecit, conjecti eorum, qui aderant, oculi in Demetrium sunt,
2 velut confestim responsurus esset. deinde diu fuit silentium, quum perfusum fletu adpareret omnibus lo-

runt. V. ad 3, 30, 5. 6, 22, 8. et c. 42, 4.

Qui ad me interficiendum ferrum susceperunt] Ita habet Pal. prior. Sed melius vulgo *sumpserunt*. c. 14. *Num tui occidendi caussa ferrum sumpserunt.* GEBH. Vide ad cap. praec. §. 7.

Mortem meam idem tu persequi non poteris] *Persequi* est ulcisci. Cic. pro Domo 19. *Mortem ejus se velle persequi dixit.* 13. Phil. 18. *Trebonii mortem persequi, an Caesaris.* Caesar 7. Gall. 38. *Persequamur eorum mortem, qui indignissime interierunt, atque hos latrones interficiamus.* Vide Bronkh. ad Tibull. 1, 9, 28. et Cort. ad Sall. Catil. 9. et Jug. 14.

§. 2. *Deinde diu silentium fuit*] Tò *diu* non comparet in Pall. et vet. ed. GEBH. Non comparet etiam in nostris, Hearnii L. 1. et edd. antt. Postea Moguntini monuerunt, se in cod. suo invenisse *deinde diu fuit silentium*; unde Aldus dedit *deinde diu silentium fuit.* Ceterum Crevierius hujus loci interpunctionem mutavit, quem secutus sum.

Quum perfusum fletu adpareret omnibus loqui non posse] Defenditur haec lectio praeeunte vet. ed. Sed Pall. uterque *cum praefuso fletu appareret omnibus loqui non posse.* GEBH. *praefuso fletu* Lov. 1. et Mead. ambo. *perfuso fletu* Voss. Lov. 6. et Gaertn. *profuso fletu* Lov. 2. 4. et Harl. Vide ad 9, 10, 7. Ovid. 5. Fast. 407.

Stabat, ut ante patrem, lacrimis perfusus Achilles.

Quum dicere juberent. atque ita orsus est] Pal. pr. *itaque ita orsus est.* GEBH. Aut distinctio mutanda, ut sit: *Quum dicere juberent, atque ita orsus est:* et τὸ *atque* accipiendum ut lib. 26, 39, 16. aut scribendum: *Tandem vicit dolorem ipsa necessitas, quae dicere juberet.* J. FR. GRON. Haec satis alioquin accomodata. Caeterum nemo illic jussit, nisi pater, ut fatetur infra ipse Demetrius cap. 15. *Te iratum et jubentem dicere causam audivi.* ut parum placeat τὸ *juberent*; neque etiam aliam mutationem facile patiar, quum diserte liber Thuan. habeat, *necessitas, quum dicere juberetur.* Quod satis sincerum. JAC. GRON. Vellem distincte docuissent viri docti, quid praecipue vitii in scriptura recepta hujus loci sit. Non est quidem necesse, *atque* a praecedentibus συζυγῇ τελείᾳ separari: sed tamen credo, recte dici posse *vicit dolorem necessitas, atque*, vel *et ita orsus est.* DUK. *jubetur* Lovel. 1. *juberet* Victor Crevierii. *juberetur* Hearnii L. 1. quod non displicet. Vide ad 38, 40, 1. Eam lectionem etiam Crevierius recepit. Non tamen hue faciunt verba Demetrii cap. 15. quae firmandae illius, aut cer-

-ti non posse. Tandem vicit dolorem ipsa necessi-[ta]s, quum dicere juberent, atque ita orsus est: *Om-* 3 *[ni]a, quae reorum antea fuerant auxilia, pater, praeoc-[cu]pavit accusator. Simulatis lacrimis in alterius perni-[cie]m veras meas lacrimas suspectas tibi fecit. quum ipse,* 4 *[ex] quo ab Roma redii, per occulta cum suis conloquia [die]s noctesque insidietur; ultro mihi non insidiatoris mo-*

-a rejiciendae vulgatae lectionis [c]aussa laudat Clariss. Jac. Gronovius. Quum enim Demetrius [ib]i queratur, se patrem jubentem caussam dicere audivisse, id [dic]tum esse accipi debet, quum [D]emetrius primum arcessitus in [co]nspectum patris venisset, antequam Perseus accusasset; quod [m]i etiam videri, Clariss. Jac. [Pe]rizonius ad marginem Livii [m]i monuit. Referendum id itaque ad verba Philippi cap. 8. *[d]icite, conscelerate aures paternas: [ce]rnite criminibus, ferro decre[tu]ri: dicite palam, quidquid aut [fa]ri potestis, aut comminisci libet.* [L]oco enim a Gronovio laudato [no]n tantum, se patrem *jubentem [dic]ere caussam* audivisse, Deme[tr]ius ait, sed etiam postea subjungit, se *fratrem accusantem* audivisse. Quin etiam vulgatum *ju[be]rent* defendere conatur Peri[zo]n. ad Val. Max. 2, 2, 1. Prae[te]rea *itaque orsus est* Lovel. 2. et [Ha]rl. *itaque ita orsus est* Lov. 4. [e]t Mead. 2. Saepe hae voculae *[at]que* et *itaque* a librariis com[m]utantur. V. exempla ad 5, 21, [2]7. 10, 5, 3. 27, 21, 7. et alibi. J. [F]r. Gronovius mutata distinctio[n]e *atque* accipiebat pro statim: [d]e quo v. ad 27, 21, 7. Verum [se]rvata vulgata interpunctione [i]llud *atque* solito sensu commo[d]e intelligi potest. *Necessitas, [qu]um dicere juberent, vicit dolorem, [a]tque ita orsus est.*

§. 3. *Quae reorum antea fuerant auxilia*] *ante* Mead. 2. et Gaertn. Ita saepe variant scribae. V. ad 5, 18, 5. c. 19, 6. 8, 8, 3. c. 9, 2. 9, 22, 2. c. 39, 5. c. 45, 3. 21, 17, 1. c. 63, 7. 40, 13, 4. et pluribus locis. Tum *fuerunt* Voss. et Gaertn. Mox *simulatisque lacrimis* Lov. 5. et edd. ante Froben. qui anno 1535. copulam omisit, quam nullus etiam reliquorum codicum agnoscit.

§. 4. *Quum ipse, ex quo ab Roma redii, per occulta cum suis conloquia*] Libri nostri omnes *per occulta cum suis colloquens*. GEBHARD. Similiter codd. nostri, et edd. principes. Verum ita saltem dare debuissent *per occulte cum suis conloquens*. *colloquia* autem primum inveni in Ven. ed. anni 1495. Praeterea vox *ipse* deest in Lovel. 2. et Harl. Tum *ab Roma ex quo redii* Lov. 1. 6. et Voss.

Insidietur ultro mihi, non insidiatoris] Distinguo. *Quum ipse,* etc. *insidietur ultro, mihi non insidiatoris modo, sed latronis manifesti et percussoris speciem induit.* J. FR. GRON. Omnes, quas vidi, editiones vetustiores dubium relinquunt, qua ratione haec verba interpungenda sint, nulla penitus distinctione adposita. Primus Ascens. anno 1513. edidit *insidietur ultro mihi, nunc non insidiatoris*: quod secuti editores servarunt usque ad Froben. qui anno 1535. dedit *insidietur, ultro*

do, sed latronis manifesti et percussoris, speciem induit.
5 *Periculo suo te exterret, ut innoxio fratri per eumdem te maturet perniciem. perfugium sibi nusquam gentium esse aït, ut ego ne apud te quidem quidquam spei reliquae*
6 *habeam. Circumventum, solum, inopem, invidia gratiae externae, quae obest potius, quam prodest, onerat. Jam illud quam accusatorie, quod noctis hujus crimen*
7 *miscuit cum cetera insectatione vitae meae? ut et hoc, quod jam, quale sit, scies, suspectum alio vitae nostrae teno-*

mihi non insidiatoris. Modius demum subposuit *insidietur ultro mihi; non insidiatoris.* Verum vel Gronovii, vel potius Frobenii distinctio probanda est, quam posteriorem etiam Crevierius recte recepit. Ita vero *ultro* erit insuper. Supra 1, 5, 3. *Captum regi Amulio tradidisse, ultro accusantes.* 3, 11, 13. *Tribunum ad rem peragendam ultro incitabant.* cap. 62, 1. *Sibi ultro per contumelias hostem insultare.* cap. 65, 11. *Cavendoque ne metuunt homines, metuendos ultro se efficiunt.* 5, 37, 4. *Accepere, ultro honorem habitum violatoribus juris humani, elusamque suam legationem esse.* 26, 41, 6. 28, 22, 15. 40, 27, 13. 42, 50, 3. aliisque locis. Vide Graev. ad Cic. pro Quinct. 23. Cort. ad Sall. Fragm. 3. Histor. pag. 965. et quae notavi ad Silii 6, 678.

Percussoris speciem induit] *percussoris faciem* Mead. 2. Interdum has voces librarii confuderunt. Vide Inlustriss. Heinsium ad Nason. 4. Met. 229. Hic nihil mutandum est. *Species percussoris*, ut 9, 11, 7. *Semper aliquam fraudi speciem juris inponitis.* 22, 24, 12. *Speciem parti utrique praebuisse novi subsidii.* ubi vide Gronov. 23, 16, 14. *Paucitatem maxime spernentibus Poenis ingentis repente exercitus speciem fecerint.* Florus 2, 2, 35. *Speciem viventium praeferebant.* 4, 10, 6. *Elatis super capita scutis caesorum speciem praebuissent.*

§. 5. *Ut ego ne apud te quidem quidquam spei reliquae habeam*] Libri omnes *spei quicquam reliqui habeam.* GEBH. Quod nunc vulgo exstat, primum exhibuit Froben. anno 1535. quod, si ex cod. adscivit, haud displicet. In nullo tamen meorum hanc lectionem inveni. *spei quidquam reliqui*, ut ante Frobenium edebatur, Lovel. 4. 5. Harl. et Mead. ambo. *spei quidquam reliquam* Lovel. 1. *spei quidquam reliquum* Voss. Lovel. 2. 6. et Gaertn. V. ad 2, 57, 3. Paullo ante *nuspiam esse gentium* Lov. 1. *nuspiam gentium esse* Lov. 6.

§. 6. *Jam illud quam accusatorie, quod noctis hujus crimen miscuit cum cetera insectatione vitae*] Libri Pall. omissis binis vocabulis, *Jam illud, quod noctis hujus crimen.* GEBH. Similiter Lovel. 4. et Mead. 2. *Jam illud quidem accusatorie, quod noctis* Lovel. 2. *Jam illud quidem accusatorie noctis* Lov. 1. a manu 1. *Jam illud quod accusatorie noctis* Lov. 1. a manu 2. Lovel. 6. et Harl. *Jam aliud quam accusatorie noctis hujus crimini cum cetera insultatione* Voss. *crimen immiscuit cum cetera*

e-faceret: et illam vanam criminationem spei, volun-
tis, consiliorum meorum nocturno hoc ficto et compo-
to argumento fulciret. Simul et illud quaesivit, ut re- 8
entina et minime praeparata accusatio videretur, quip-
e ex noctis hujus metu et tumultu repentino exorta.
Oportuit autem, Perseu, si proditor ego patris regni- 9
ue eram, si cum Romanis, si cum aliis inimicis patris
nieram consilia, non exspectatam fabulam noctis hujus
sse, sed proditionis meae ante me accusatum: si illa se- 10

insultatione animae Lovel. 1. et 6. *insultatione* etiam Gaertn. De voce *insectatio* v. ad 3, 65, 5.

§. 7. *Nocturno hoc ficto et composito argumento*] *facto*, pro *ficto*, Lov. 1. 6. et Voss. librariis haud insolita aberratione. V. Nic. Heins. ad Claudian. 3. de Laud. Stilic. 22. Similiter *confictus* et *confectus* commutantur. V. supra ad 35, 2, 6. *effictus* et *effectus*. V. Cel. Burmann. ad Suetonii Ner. 21. Et quidem id praecipue scribis ansam peccandi praebuisse videtur, quod non intelligerent, quo sensu *composito*, quod sequitur, hic accipiendum foret. *Argumentum* autem *compositum* non notat factum, sed fictum argumentum; quo sensu *composita fabula* supra est 3, 10, 10. *Tribuni coram in foro personare, fabulam compositam Volsci belli.* Justin. 39, 1. *Composita fabula, quasi per adoptionem Antiochi regis receptus in familiam regiam esset.* Similiter *compositus et fictus* junguntur apud Senec. Consol. ad Helv. 16. *Per ipsum tamen compositum fictumque vultum lacrimae profunduntur.* Paullo ante *meorum* deest in scriptis nostris, Hearnii L. 1. et edd. antt. Primus adjecit Aldus, sed jubente cod. Mog.

§. 8. *Ut repentina et minime praeparata accusatio videretur*] Sine copula Pall. et vet. ed. *repentina minime praeparata.* GEBH. Similiter codd. nostri, Hearnii L. 1. et principes excusi. Ascensius dein anno 1513. *minimeque praeparata* vulgavit; pro quo Moguntini ex cod. suo receperunt *et minime praeparata.*

§. 9. *Si proditor ego patris regnique eram, si cum Romanis, si cum aliis inimicis patris inieram consilia*] Subjiciam, ut haec et sequentia conspiciuntur in Pall. utroque Msto: *Oportuit autem, Perseu, si proditor ego patris ingeram consilia, non exspectatam fabulam esse noctis hujus: sed proditionis me accusatum, si illa criminosa ac vana accusatio erat.* GEBH. Voces omnes *patris regnique eram, si cum Romanis, si cum aliis inimicis* desunt in scriptis nostris, Hearnii L. 1. et vetustis excusis, sed neglegentia librariorum ob repetitam vocem *patris*. V. ad 9, 11, 11. Aldus primus, quae omissa erant, fide cod Mog. loco restituit. Praeterea *ingeram conscilia* Lovel. 4. Mox *non exspectare fabulam esse noctis hujus* Voss. *non exspectarem fabulam esse noctis hujus* Lov. 1. *non exspectare fabulam noctis hujusmodi* Lov. 6. *non exspectatam fabulam esse noctis hujus* reliqui

parata ab hac vana accusatio erat, invidiamque tuam ad-
versus me magis, quam crimen meum indicatura, bodie
quoque eam aut praetermitti, aut in aliud tempus dif-
11 *ferri: ut perspiceretur, utrum ego tibi, an tu mihi, no-*
12 *vo quidem et singulari genere odii, insidias fecisses. Ego*
tamen, quantum in hac subita perturbatione potero, se-
parabo ea, quae tu confudisti: et noctis hujus insidias,
13 *aut tuas, aut meas, detegam. Occidendi sui consilium*
me inisse, videri vult: ut scilicet, majore fratre sublato,
cujus jure gentium, more Macedonum, tuo etiam, ut
aït, judicio regnum est futurum, ego minor in ejus,
14 *quem occidissem, succederem locum. Quid ergo illa sibi*

scripti, et typis inpressi usque ad Froben. qui anno 1535. voces ita trajecit, ut nunc eduntur.

Sed proditionis meae ante me accusatum] Supervacuum τὸ *meae*. J. FR. GRON. Voces *meae ante* desunt in scriptis nostris, Crevierii Victor. et edd. antt. usque ad Aldum, qui eas ex cod. Mog. contextui addidit.

§. 10. *Si illa criminosa ac vana accusatio erat, invidiamque tuam*] Incorrupta lectio *si illa separata ab hac vana* etc. GEBH. Ut ante Gelenium edebatur, praeferunt omnes scripti nostri, et Hearnii L. 1. nisi quod τὸ *si* non adpareat in Voss. ejusque loco *sed* legatur in Lov. 1. tum in nonnullis desit vocula *ac*, et denique copula *que* exsulet a Voss. et Lov. 1. Moguntini in cod. suo invenerunt *si illa separata ac vana accusatio erat*; ex cujus lectionis vestigiis Gelenius emendasse videtur, quod nunc vulgo exstat. Nondum tamen locum persanatum puto. Demetrius probare intendit, se falso proditionis accusari. Dicit igitur, si crimen verum foret, vel ejus se ante a fratre accusari, vel id nunc ab eo non objici, nec cum altero crimine jungi debuisse: sed ideo Persea noctis hujus crimen cum cetera insectatione vitae miscuisse, ne, si alterum ab altero separasset, magis invidiam suam erga fratrem, quam crimen ejus, indicaret. Videtur itaque legendum *nisi illa separata*. Omnia igitur ita cohaerere credo. Oportuit proditionis meae ante me accusatum, aut hodie eam quoque praetermitti, et in aliud tempus differri, nisi illa separata ab hac vana accusatio erat. Prima syllaba τοῦ *nisi* facile intercipi potuit ab ultima litera vocis praecedentis *accusatum*.

Hodie quoque eam aut praetermitti] Censeo fuisse *hodieque eam aut praetermitti*. J. FR. GRON. V. ad 5, 27, 1. *jam*, pro *eam*, omnes scripti et priscae edd. Eadem etiam vocula transposita, *hodie quoque aut jam praetermitti* Lov. 6. *eam*, praeeunte cod. suo restituerunt Moguntini. Solent

ult pars altera orationis, qua Romanos a me cultos aït,
que eorum fiducia in spem regni me venisse? nam si 15
in Romanis tantum momenti esse credebam, ut, quem
llent, inponerent Macedoniae regem, et meae tantum
pud eos gratiae confidebam, quid opus parricidio fuit?
An, ut cruentum fraterna caede diadema gererem? ut 16
illis ipsis, apud quos aut vera, aut certe simulata, pro-
bitate partam gratiam habeo, si quam forte habeo, ex-
secrabilis et invisus essem? nisi T. Quinctium credis, cu- 17
jus virtute et consiliis me nunc arguis regi, quum et
ipse tali pietate vivat cum fratre, mihi fraternae caedis
fuisse auctorem. Idem non Romanorum solum gratiam, 18

et alibi ita variare librarii. V. quae notantur ad 5, 32, 4.

§. 11. *Ut perspiceretur, utrum ego tibi, an tu mihi*, etc. *insidias fecisses*] MS. *utrum ego ipse tibi, an tu mihi.* MOD. Pall. *ut persequeretur.* GEBH. *ut prosequeretur* Harl. *ut persequerer* Lov. 1. Voss. et Gaertn. *ut persequeretur* codd. reliqui. Illud *ipse*, quod codicem Mog. addere Modius monet, hic a manu librarii esse, nullamque emphasin habere videtur. Nisi forte, ut Ampliss. Röellius censet, legamus *ego tibi, an tu ipse mihi.* Tum *insidias fecissem* perperam Lovel. 1. 6. et Voss.

§. 13. *Occidendi sui consilium me inisse*] *inisse me* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. et Mead. uterque. *cepisse me* Gaertn. quae lectio ex alterius expositione ac glossa nata videtur. *Inire consilium*, pro capere, saepe apud Cic. et aliòs occurrit. Cic. pro Muren. 38. *Inita sunt in hac civitate consilia urbis delendae; civium trucidandorum, nominis Romani exstinguendi.* Justin. 2, 13. *Consilium ineunt pontis interrumpendi.* Mox *et more Macedonum*, addita copula, Lov. 1. et 6. Tum *tuo, ut etiam aït, judicio* Lov. 6. *tuo etiam judicio, ut aït* Gaertn.

§. 14. *Quid ergo illa sibi vult pars altera orationis*] *Quid ergo sibi vult illa pars altera* Harl. τὸ *illa* deest in Lov. 5. Gaertn. et ed. Camp. Tum *fiducia eorum* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn.

§. 15. *Et meae tantum apud eos gratiae confidebam*] *et me apud eos tantum gratiae habere confidebam* ex librarii interpolatione Gaertner. Supra 39, 51, 4. *Fidei regum nihil sane confisus.* Paullo ante *tantum momenti credebam esse* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 16. *An, ut cruentum fraterna caede diadema gererem*] *An cruentum* Lov. 4. et Mead. 2. *Incruentum*, omissis voculis *An ut*, Mead. 1. Tum *diadema fraterna caede* Voss. Lov. 1. 2. 4. Harlej. Mead. uterque, et Gaertn. Mox voces *si quam forte habeo* perperam desunt in Lov. 2. et Harl. errore scribarum omissae ob re-

sed Macedonum judicia, ac pene omnium Deorum hominumque consensum conlegit, per quae omnia se mihi parem in certamine non futurum crediderit.
19 *idem, tamquam in aliis omnibus rebus inferior essem, ad sceleris*
20 *spem ultimam confugisse me insimulat. Vis hanc formulam cognitionis esse, ut, uter timuerit, ne alter dignior videretur regno, is consilium obprimendi fratris cepisse judicetur?*

1 XIII. *Exsequamur tamen quocumque modo conficti ordinem criminis. Pluribus modis se petitum criminatus est, et omnes insidiarum vias in unum diem contulit.*

petitum verbum *habeo*. Vide ad 9, 11, 11.

§. 17. *Cujus virtute et consiliis me nunc arguis regi*] Pall. cum vet. ed. *mea nunc arguis regi*. GEBH. Similiter Voss. Lovel. 1. 4. 5. Harl. Mead. uterque, Gaertner. et olim typis excusi usque ad Ascens. qui, lectione illa in marginem rejecta, in contextum *me* recepit. Insuper *virtute* parum huic loco convenire Crevierio videtur, qui melius legi posse putat *auctoritate*. Persen enim cap. 11. objecisse, *T. Quinctius nunc est auctor omnium rerum isti.*

§. 18. *Sed Macedonum judicia, ac pene omnium Deorum hominumque consensum conlegit*] Pall. uterque *ac Deorum poene omnium consensum*. Vet. ed. *ac Deorum poene hominumque consensum*. GEBH. Aliter legerem: *sed Macedonum poene omnium judicia, ac Deorum hominumque*. TAN. FABER. *ac Deorum pene omniumque consensum* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. 1. et Gaertn. *ac Deorum pene omnium consensum* Mead. 2. *ac Deorum pene hominumque consensum* Lovel. 5. et typis olim descripti ante Aldum; qui, quod nunc editur, primus recepit, sed auspiciis cod. Mog. Paullo ante *non Romanorum gratiam solum* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Mox autem vocula *se* exsulat a Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn.

§. 19. *Idem, tamquam, in aliis omnibus rebus inferior essem*] Scribe: *crediderit; dein tanquam aliis omnibus rebus inferior essem*. J. FR. GRON. Cicero Divin. in Q. Caecil. 19. *Tu quum omnibus rebus inferior sis*. Et, *Si superior ceteris rebus esses*. DUK. Supra 21, 31, 5. *Opibus aut fama inferior*. *ideo tamquam in aliis rebus omnibus* Voss. et Gaertn. Mox *ultimam spem me confugisse* Voss. et Gaertn. *ultimam spem confugisse me* Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. et Mead. 2. Tum *insimulas* iidem octo. Sed quum praecesserit *conlegit*, *crediderit*, nunc etiam inferendum videtur *insimulat*.

§. 20. *Ut, uter timuerit, ne alter dignior videretur regno*] Prima vocula deest in Voss. et Lov. 1. ac 6. Sed eam intercepisse videntur priores literae vocis sequentis. Dein *videretur regno dignior* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn.

Volui interdiu eum post lustrationem, quum concurrimus, 2
et quidem, si Diis placet, lustrationum die occidere: vo-
lui, quum ad coenam invitavi, veneno scilicet tollere:
volui, quum comissatum gladiis adcincti me secuti sunt,
ferro interficere. Tempora quidem qualia sint ad par- 3
ricidium electa, vides: lusus, convivii, comissationis.
Quid? dies qualis? quo lustratus exercitus, quo inter
divisam victimam, praelatis omnium, qui umquam fue-
re, Macedoniae regum armis regiis, duo soli tua tegen-
tes latera, pater, praevecti sumus, et secutum est Ma-
cedonum agmen. Hoc ego, etiam si quid ante admisissem 4

Mox *consilium opprimendi judicetur cepisse* Voss. et Lov. 1. *consilium opprimendi fratris judicetur cepisse* Lov. 5. 6. Mead. 1. et edd. vett. *consilium fratris opprimendi judicetur cepisse* Lov. 2. 4. Mead. 2. Harl. et Gaertn. In ordinem, quem nunc obtinent, voces digessit ed. Frob. anni 1535.

§. 2. *Gladiis adcincti me secuti sunt*] Pall. et vet. ed. *gladiis cincti*. GEBH. Similiter omnes nostri, Hearnii L. 1. et edd. vett. Supra 7, 10, 5. *Hispano cingitur gladio*. 38, 21, 13. *Gladio Hispaniensi est cinctus*. et ita alii passim. *accincti* Aldus ex cod. Mog. adscivit. Verum in hac re Livius aliique potius utuntur composito *subcinctus*. Supra cap. 7, 7. *Ferro subcinctos nuncians cum Demetrio quatuor adolescentes venire*. cap. 9, 12. *Quid cum ferro subcinctis juvenibus venis?* Eodem cap. §. 14. *Quid enim: negat ferro subcinctos secum fuisse?* 7, 5, 3. *Cultro subcinctus ad M. Pomponium tribunum pergit*. Paullo ante *quum simul concurrimus* Lovel. 2. et 6. *quum currimus* Lov. 4. Sed v. ad 30, 25, 3. et 35, 41, 7.

§. 3. *Quis dies, qualis? quo lustratus exercitus*] Lege *Quid dies* etc. GELEN. Pall. *Quid dies?* GEBH. *Quidem dies qualis?* Voss. Lov. 6. Gaertn. et Crevierii Victorin. *Quidem dies talis qualis?* Lov. 1. *Quid? dies qualis?* ut Gelenius voluit, et auctoritate ejus Frob. anno 1535. recepit, Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo: pro quo Gruter. iterum *Quis dies*, et recte Crevierius *Quid? dies qualis?* receperunt. Vide ad 28, 41, 12.

Macedoniae regum armis reges duo solito more tua tegentes latera, pater, praevecti sumus] Antiquior lectio melior *praelatis o. q. u. f. M. r. armis regiis, duo soli tua teg.* etc. GEBH. *reges*, ut olim edebatur, solus servat Lovel. 5. Ita vero datum est, quia *regis*, ut praeferunt reliqui codd. nostri, sensum commodum non habebat; quum tamen conjectu facile esset, id sollemni errore pro *regiis* positum esse. Vide ad 32, 6, 6. In reliqua parte horum verborum corruptae lectioni, quae ante Gelenium vulgo exstitit, adhaerent Lov. 5. et Hearnii L. 1. *duo solito more gentis latera paterna praevecti* legunt Voss.

piaculo dignum, lustratus et expiatus sacro, tum cum maxime in hostiam itineri nostro circumdatam intuens, parricidium, venena, gladios, in comissationem praeparatos, volutabam in animo: ut quibus aliis deinde sacris
5 *contaminatam omni scelere mentem expiarem? Sed caecus criminandi cupiditate animus, dum omnia suspecta*

Lov. 1. 6. et Gaertn. nisi quod eorum ultimus *provecti* praeferat. *duo solito more native gentis latera paterna praevecti* Lov. 2. *duo solito more natae gentis latera paterna praevecti* Harl. in contextu. *duo solito more latera paterna praevecti* Mead. 1. et Harl. in margine. *duo solit nate gentis latera paterna praevecti* Mead. 2. *duo solit nate gentis latera paterna praevecti* Lov. 4. in quibus duobus posterioribus manifesta adparent vestigia lectionis, quam feliciter Gelenius substituit. Non enim Philippi regis filii in sollemni lustratione latera paterna praevecti sunt; sed latera paterna tegentes inter divisam victimam praevecti sunt, ut Livius supra narravit cap. 6.

§. 4. *Lustratus et expiatus sacro, tum cum maxime in hostiam* etc. *intuens*] Vocula *et* non adparet in Lov. 4. et Gaertn. Praeterea *sacratum cum maxime* Lov. 1. 4. 6. Harl. Mead. 2. et Gaertner. *sacra tum cum maxime* Voss. Lov. 5. et edd. vett. *sacro, tum maxime* Lovel. 2. Supra vidimus ad 27, 4, 2. *cum maxime* notare hoc maxime tempore, *tum maxime* eo maxime tempore. Hinc sequitur per pleonasmum dictum ferri posse *nunc cum maxime*, de quo vidimus ad 29, 17, 7. et 20. Ex eodem consequens est, jungi non posse particulas *tum cum maxime*: quare in mentem venit, probandam esse Lovel. 2. lectionem, qui *cum* omisit. Id tamen ne audeam, partim obstat auctoritas reliquorum codd. particulam illam vel aperte servantium, vel quamvis corruptorum eamdem tamen se invenisse in exemplaribus, quae secuti sunt, non obscure indicantium; partim plura Livii aliorumque scriptorum loca, ubi eaedem voces junctae obcurrunt. Ita supra 33, 9, 1. *Sinistro tum cum maxime adpropinquante phalangis parte.* 40, 32, 1. *Castra amissa esse, et tum cum maxime ardere.* 43, 7, 8. *Quae tum cum maxime Hortensius faceret.* Alia exempla vide apud Cellar. ad Curtii 5, 7, 2. Duker. ad Flori 4, 1, 3. et Oudend. ad Front. 2, 9, 5. Credere igitur librarios in omnibus illis locis eodem modo peccasse, et alterutram particulam expungere, periculosum puto; et hinc etiam hic eam loquendi formulam non muto. Deinde *inde hostiam* etc. *intuens* Voss. V. ad 10, 20, 6. *in hostia* etc. *intuens* Lov. 4. Male. Cic. 2. Tusc. 12. *Dum honestas, dum dignitas, dum decus aderit, tuque in ea intuens te continebis, cedet profecto virtuti dolor.* De Univ. 10. *Quales animalium formas mens, in speciem rerum intuens, poterat cernere.* Eadem loquendi forma *inspicere in patinas, tamquam in specula*, dixit Ter. in Adelph. 3, 4, 65. In praecedentibus *antea admisissem* Voss. Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertner. Vide ad cap. praec. §. 3. Quamvis perinde sit, utro modo legamus, veram tamen Livii ma-

efficere vult, aliud alio confundit. nam, si veneno te inter coenam tollere volui, quid minus aptum fuit, quam pertinaci certamine et concursu iratum te efficere, ut merito, sicut fecisti, invitatus ad coenam abnueres? 6 *Quum autem iratus negasses, utrum, ut placarem te, danda opera fuit, ut aliam quaererem occasionem, quoniam se-* 7

mum puto, quod tot praeferunt codd. Ultimam literam τοῦ *autem* intercepit initium vocis sequentis. Vide ad 23, 8, 9.

Gladios, in comissationem praeparatos, volutabam in animo] Pall. uterque *in comissatione praeparatus*. GEBH. Similiter Lovel. 4. Harl. Mead. 2. et Gaertn. *in comissatione praeparata* Voss. et Lovel. 1. *in comissationem praeparatam* Lov. 6. *in comissatione praeparatos* Lov. 5. Mead. 1. et edd. vett. pro quo Frob. anno 1535. recte *in comissationem praeparatos;* quod in Lov. 2. superfuisse videtur.

Ut quibus aliis deinde sacris contaminatam omni scelere mentem expiarem] Nulla hic fingi potest destinatio vel finalis caussa, quam particula *ut* explicet. Nemo enim unquam hac fini, ut expiaretur, proposuit sibi, se hominem occisurum, nedum parricidium commissurum. Lege: *venena, gladios, in comissationem praeparatos, volutabam in animo. Et quibus aliis deinde sacris contaminatam omni scelere mentem expiarem?* Immo maneat τὸ *ut*. Sic lib. 44, [39, 5.] *Sine ulla sede vagi dimicassemus: ut quo nos victores reciperemus?* Adde, quae nuper ad Fabium Quintilianum avum properabamus [decl. 328, pag. 665. ed. Burm.] Graeci ἵνα τί. Plinius 13, 3. *Quaeso, ut qualiter sentiretur, juvaretque ab ea parte corporis?* Ubi male quidam *ut*, *qua iret*, *sentiretur*, *oleretque in ea*, etc. J. FR. GRON. Omnino loci hujus sensum non intellexit librarius Lov. 1. qui dedit *ut*, *quibus aliis deinde sacris* etc. *expiarem, non haberem.* Locum recte Gronov. exposuit. Praeterea ordine inverso *deinde aliis sacris* Lov. 4. Harl. et Mead. ambo. Tum *gentem expiarem* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. 2. Gaertn. et edd. vett. Primus Vascos. *mentem* emendavit: cujus lectionis vestigia adparent in Mead. 1. Exhibet enim *in gentem expiarem.* Librarius indicasse videtur, se duplicem lectionem *mentem* et *gentem* invenisse; et utramque conservaturus dedit *m*, *gentem*, alii postea pro *m* substituerunt *in*. Passim autem *gens* et *mens* commutantur. Vide Celeberr. Burm. ad Nas. 2. ex Pont. Ep. 1, 17. Rutil. 1. Itin. 493. Markl. ad Statii 1. Silv. 2, 183. et quae notavi ad Silii 6, 614. Mox *criminanda cupiditate animi* Lov. 4.

§. 6. *Quid minus aptum fuit*] *actum fuit*, frequentissimo scribarum errore, Voss. et Gaertn. Vide exempla supra 1, 9, 6. 3, 17, 10. c. 27, 6. 5, 42, 6. 21, 28, 8. c. 34, 9. Vide etiam, quae notavi ad Silii 9, 117. Similiter *coactus* et *coaptus*. V. ad 9, 39, 5. Mox *certamine, concursu iratum te* Harl. et Mead. 1. *certamine et concursu te iratum* Lovel. 2. et 6.

§. 7. *Utrum, ut placarem te, danda opera fuit, ut aliam quaererem occasionem*] Prius *ut* negligitur in Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn.

8 *mel venenum paraveram? an ab illo consilio velut transiliendum ad aliud fuit, ut ferro te, et quidem eo die, per*
9 *speciem comissationis, occiderem? Quo deinde modo, si te metu mortis credebam coenam evitasse meam, non ab eodem metu comissationem quoque evitaturum existimabam?*
1 XIV. *Non est res, qua erubescam, pater, si die fe-*
2 *sto inter aequales largiore vino sum usus. tu quoque, velim, inquiras, qua laetitia, quo lusu apud me celebratum hesternum convivium sit, illo etiam (pravo forsitan)*

quorum librariis repetitio voculae forte displicuit. Vide ad 1, 17, 11. Tum *pacarem te* Harl. et Mead. ambo. *te pacarem* Voss. Gaertn. et edd. principes. *Pacare* et *placare*, quod hic rectius est, saepius confunduntur. V. ad 3, 9, 10. Mox *quia semel*, pro *quoniam*, Voss. V. ad 2, 32, 1. 3, 55, 15. 22, 29, 9. 23, 28, 1. et alibi.

§. 8. *An ab illo consilio velut trans.*] Prima vocula deest in Voss. Lov. 2. 6. Harl. et Mead. ambobus, intercepta vel a fine vocis praecedentis, vel a sequenti. Tum *amisso consilio*, pro *ab illo*, Lovel. 2. et Harl. Mox *die* exsulat ab omnibus Mstis nostris, et edd. antiquioribus. Moguntini id auctoritate codicis sui addidere. Praeterea §. seq. *ob eumdem metum* Lov. 2. Vide ad 26, 1, 3.

§. 1. *Non est res, qua erubescam*] *quam erubescam* Voss. Utraque locutio in usu est. Vide Celeberr. Burm. ad Quinctil. 6. Instit. Orat. 4. pag. 571. et ad Ovid. in Ibid. 352. Cum casu sexto occurrit etiam apud Tacit. in Agric. 41. *Nec erubuit beneficii invidia.* Justin. 38, 6. *Quia ipsi tales reges habuerint, quorum etiam nominibus erubescant.* Sed uni codici obedire temerarium foret.

§. 2. *Quo lusu apud me celebratum hesternum convivium sit*] *quo usu* Lov. 1. 2. 4. 6. et Voss. Dein *externum convivium* Voss. Lov. 6. et Harlej. passim obvio errore. V. ad 1, 28, 4. e. 51, 3. 2, 31, 10. c. 32, 6. c. 42, 9. c. 45, 5. c. 51, 7. 3, 48, 1. 4, 9, 3. c. 47, 8. 7, 35, 6. 9, 36, 6. 10, 35, 11. aliisque locis. Paullo ante τὸ *velim* omittit Lov. 6.

Illic etiam pravo forsitan odio provehente] Legendum *illo etiam (pravo forsitan) gaudio provehente.* GELEN. *illum* Voss. *ille* Lov. 1. 6. Harl. Mead. 1. et Gaertn. *illi* Lov. 2. *illic* Lov. 4. 5. et Mead. 2. Sed *illo* est in cod. Mog. Praeterea *odio*, cui recte Gelenius *gaudio* substituit, omnes nostri, et Hearnii L. 1. Hic iterum desinit lacuna Lov. 3. quae inceperat cap. 10, 4.

In juvenili armorum certamine] Pall. *in juvenali.* GEBH. Similiter Lov. 1. 4. et Mead. uterque. Vide ad 37, 20, 5. Praepositionem omittit Lov. 2. Mox *inferior erat* Gaertn.

§. 3. *Miseria haec et metus crapulam facile excusserunt*] Quid sibi velit vox haec *miseria*, nescio. Fortassis fratris invidiam intelligit, et patrem scire vult, quae domi suae sint acta, quae item

udio provehente, quod in juvenali armorum certamine
vs nostra non inferior fuerat. miseria haec et metus
rapulam facile excusserunt; quae si non intervenissent, 3
idiatores nos sopiti jaceremus. Si domum tuam ex- 4
gnaturus, capta domo, dominum interfecturus eram,
on temperassem vino in unum diem? non milites absti-
uissem meos? Et, ne ego me solus nimia simplicitate 5
ear, ipse quoque minime malus ac suspicax frater,
Nihil aliud scio, *inquit,* nihil arguo, nisi quod cum

a domo Persei. Totum autem alum inde ortum, quod Perseus d Demetrii domum speculatores mittere non dubitaverit. Sed dicet lector. GLAR. Ego minus scio, quid his ambagibus lit Glareanus. An ulla res magis propria reorum, quam *miseria*? Cicero pro Cluent. [71.] *Quod si qua calamitas hunc in hoc judicio adflixerit innocentem, nae ille miser*, etc. Pro Muraena [41.] *Si hunc sententiis vestris adflixeritis, quo se miser vertet?* Pro Sulla [33.] *Jam impedior egomet dolore animi, ne de hujus miseria plura dicam.* Ergo *miseria haec et metus* nihil aliud, quam reatus et periculum capitis. J. FR. GRON. Supra 39, 43, 3. *Hic in dulgentem amatorem, unum ex illis miseris adtrahi jussum, securi percussisse.* ubi vide, quae notavi. Cic. pro Planc. 34. *Quod in eo me reprehendisti, quod nimium multos defenderim*, etc. *ad nos pleraeque confluunt, qui miseris et laborantibus nihil negare possumus.* Praesertim autem *miseri* erant, qui innocentes accusantur. Vide Abram. ad Cic. 2. Philipp. 38.

Quod si non intervenissent insidiatores, somno sopiti jaceremus] Quanto melior antiqua lectio? *quae si non intervenissent, insidiatores nos, sopiti jaceremus.* Quod enim dicit *insidiatores*, ironia est. GELEN. *quod si non* Voss. Lov. 1. 3. et Gaertn. Reliqui cum Gelenio *quae si non.* Vocibus *miseria* et *metus* subjungit neutrum plurale *quae.* Supra 10, 37, 11. *Voluntatem sibi ac favorem consentientis populi pro omnibus jussis esse, ac futura.* V. ad 4, 57, 6. Praeterea vocem *nos*, pro *somno* a Gelenio receptam, non tantum tuentur omnes Msti, quibus usus sum, sed etiam edd. Camp. Rom. anni 1472. ac Parm. Deinde *jacemus* Lov. 4. et Mead. 1. Per compendium scriptum fuerat *jac'emus*; librarii vero additam compendii notam non animadverterunt. Alia exempla v. ad 2, 14, 6. c. 27, 6. c. 39, 2. c. 59, 3. 3, 14, 2. c. 48, 2. c. 58, 5. c. 71, 3. 4, 6, 10. c. 19, 2. et innumeris aliis locis. Vide etiam ad 39, 52, 6.

§. 4. *Non temperassem vino in unum diem? non milites abstinuissem meos*] Pal. pr. *non temperassem vino? non unum diem?* GEBHARD. Supra *sodales* appellat. Forte hic *comites*. J. FR. GRON. *non temperassem vinum* male Gaertner. Tum *milites meos abstinuissem* Lov. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et editi ante Aldum.

§. 5. *Nihil aliud scio, inquit, nihil arguo*] Pal. pr. *nihil scio*,

6 ferro comissatum venerunt. *Si quaeram, unde id ipsum scieris? necesse erit te fateri, aut speculatorum tuorum plenam domum fuisse meam, aut illos ita aperte sum-*
7 *sisse ferrum, ut omnes viderent. et, ne quid ipse aut prius inquisisse, aut nunc criminose argumentari videretur, te quaerere ex iis, quos nominasset, jubebat, an ferrum habuissent? ut, tamquam in re dubia, quum id quaesisses, quod ipsi fatentur, pro convictis haberentur.*
8 *Quin tu illud quaeri jubes, num tui occidendi caussa ferrum sumserint? num me auctore et sciente? Hoc enim videri vis, non illud, quod fatentur, et palam est, et*
9 *sui se tuendi caussa sumsisse dicunt. Recte, an perperam fecerint, ipsi sui facti rationem reddent. Meam caus-*

inquit, aliud, neque arguo. GEBHARD. *nihil aliud, inquit, scio, neque arguo* Lovel. 2. *neque arguo* etiam Lov. 1. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. et priscae edd. usque ad Frob. qui anno 1535. dedit *nihil arguo.* Recte. Cic. 13. ad fam. 29. *Nihil aspere, nihil acerbe dixit.* Plin. 4. Ep. 22. *Quo viro nihil firmius, nihil verius.* Similiter *nulla arma, nullam vim expertus* supra 8, 36, 9. ubi alia vide. 34, 13, 7. *Ipsi nullum imperatorem, nullos in ea milites haberent.* Mox praepositio *cum* deest in Lov. 3.

§. 6. *Si quaeram, unde id ipsum scieris*] Vocula *si* abest ab omnibus scriptis nostris, Hearnii L. 2. et edd. antt. Moguntini eam ex cod. suo addiderunt. Tum *quaero* Lov. 2. et 3. Deinde *scias* Voss. Lov. 1. 2. 3. 5. 6. Hearnii L. 1. et edd. vett. *sciat* Lovel. 4. et Mead. 2. *sciam* cod. Mog. *sciens* Frob. anno 1535. vulgavit; sed, ut videtur, errore operarum, quem tamen editores servarunt usque ad Sigon. *scieris* emendantem; ut in Mead. 1. fuisse videtur, quia ex eo nihil in excerptis notatur.

Necesse erit, aut speculatorum] Addendae duae voces *te fateri: necesse erit te fateri, aut speculatorum.* GELEN. Voces a Gelenio additae desunt in omnibus nostris, et Hearnii L. 1. Neque mox *tuorum* adparet in Lovel. 2. neque *omnes* in Lovel. 1. 3. 6. et Voss.

§. 7. *Aut nunc criminose argumentari*] Voculam *nunc* expellunt Voss. Lovel. 1. 3. 6. et Gaertner. Mox *quaesisset* Lov. 1. 3. 6. et Voss. Insuper *pro victis haberentur* scripti nostri, et typis exarati usque ad Aldum, qui *pro convictis* edidit fide cod. Mog.

§. 8. *Et sui se tuendi caussa sumsisse dicunt*] Placet, *Hoc enim videri vis: non illud, quod fatentur, (et palam est) sui se tuendi caussa sumpsisse. Recte, an per-*

*ussam, quae nihil eo facto contingitur, ne miscueris:
t explica, utrum aperte, an clam te adgressuri fueri-
us. Si aperte, cur non omnes ferrum habuimus? cur 10
nno praeter eos, qui tuum speculatorem pulsarunt? si
am, quis ordo consilii fuit? Convivio soluto, quum 11
omissator ego discessissem, quatuor substitissent, ut so-
itum te adgrederentur? quomodo fefellissent, et alieni,
mei, et maxime suspecti, quia paullo ante in rixa
uerant? quomodo autem, trucidato te, ipsi evasuri fue-
int? quatuor gladiis domus tua capi et expugnari po-
uit?*

XV. *Quin tu, omissa ista nocturna fabula, ad id,* 1
uod doles, quod invidiam urit, reverteris? Cur us- 2
uam regni tui mentio fit, Demetri? cur dignior patris

*eram fecerint, ipsi rationem red-
nt.* J. FR. GRON. *et caussa se
fendendi sumsisse dicunt* Voss.
et Lovel. 1. ac 3. *et caussa se de-
fendendi sumsisse dicuntur* Lovel.
6. Voces *et* ac *dicunt* delenti
Gronovio recte adsentitur Cre-
vier. Dein *ipsi suam rationem
reddent* Lov. 3. 5. et Gaertn. *ipsi
sui rationem reddent* Lov. 1. 2. 4.
5. Harl. Mead. ambo, et edd.
ante Moguntinos, qui auspicio
cod. sui dedere *sui facti*. Mox
aperte, aut clam Lovel. 3. 6. et
Gaertn.

§. 10. *Qui tuum speculatorem
pulsarunt*] *qui tum speculatorem*
cod. Mog. Non sequor. *pulsave-
runt* nostri. V. ad 21, 44, 7.

§. 11. *Ut sopitum te adgrederen-
tur*] Vide, an tollenda sit nota
interrogandi post *aggrederentur*.
DUK. Eam etiam ex mente Du-
keri sustuli.

*Domus tua capi et expugnari po-
sit*] Haec per interrogationis
notam leguntur in editionibus
usque ad ultimam Gruteri, quae
ejus loco στιγμὴν τελείαν dedit,
quibusdam sequentium exem-
plum ejus imitantibus, aliis me-
lius interrogandi signum redu-
centibus. Praeterea *potuerit* Voss.
et Gaertn. quasi scriptum fuisset
potu'it, et ex praecedentibus re-
petendum foret *quomodo*. Sed
vulgatum praestat. Passim libra-
rii utraque haec verborum tem-
pora notam compendiariae scri-
pturae vel addendo, vel demen-
do commutarunt. V. ad 1, 22, 7.
c. 50, 6. 2, 20, 9. c. 23, 5. c. 32, 9.
c. 39, 10. c. 43, 10. c. 55, 6. 3,
9, 10. c. 20, 3. c. 24, 4. c. 34, 3.
c. 40, 12. c. 50, 9. c. 70, 15. 4, 4,
7. 10. c. 10, 9. c. 20, 6. 11. c. 30,
16. c. 40, 7. c. 49, 10. et mille
aliis locis.

§. 1. *Quod doles, quod invidiam
urit*] *quod invidia urit* Voss. Lov.
1. 2. 3. 6. Harl. Mead. 2. et Gaert-
ner. quod ferri potest, si *invi-
dia* capiamus casu sexto. Malim

fortunae successor quibusdam videris, quam ego? cur spem meam, quae, si tu non esses, certa erat, dubiam
3 *et sollicitam facis? Haec sentit Perseus, etsi non dicit: haec istum inimicum, haec accusatorem faciunt: haec domum, haec regnum tuum criminibus et suspicionibus*
4 *replent. Ego autem, pater, quemadmodum nec nunc*

etiam *quod dolet*, et ad prius membrum *tibi*, ad alterum *te* intelligere.

§. 2. *Cur usquam regni tui mentio fit*] Forte *ut tui*: vel *in regno tui*. J. FR. GRON. *mentio fuit* scripti nostri, et editi. Frobenius anno 1535. emendavit *mentio fit:* quod probo. Passim ita variarunt librarii. V. ad 4, 9, 8. 8, 22, 10. 21, 46, 3. 27, 40, 13. et 34, 7, 4. Mox *quibusdam* non adparet in Lov.3. qui deinde cum Lovel. 6. legit literis transpositis *recta erat*. Solent et hae voces a librariis commutari. Vide Celeberr. Burm. ad Gratii Cyneg. 7. et ad Lucani 7, 216. Praeterea §. seq. *Hoc sentit Perseus* male Lov. 1. 3. et Harl.

§. 4. *Nec nunc sperare regnum, nec ambigere umquam de eo*] *nec nunc spectare regnum* Voss. et Harlej. de quo scribarum errore v. ad 34, 27, 3. Deinde *nec ambire* Voss. Lov. 2. 6. et Harl. Male. Supra 28, 21, 6. *De principatu civitatis, quam Ibem vocant, ambigentes*. V. ad 8, 37, 2.

Ut indignus te patre, indignus omnibus videar] *ut te patre indignus omnibus videar* Lov. 2. omisso priori *indignus*. Idem etiam Gronov. in pr. ed. not. se in Naudaeano invenisse testatur, et hac parte non ineptum sensum effecturum judicat; modo *id*, quod sequitur, interpretabimur: ut te patre, et propterea successione in regnum, indignus omnibus videar. Et ita legendum esse, nulla tamen Gronovii mentione facta, monet Doujatius. Crevierius Gronovii conjecturam *indignus tibi, pater, indignus omnibus* probabat. Jac. Perizonius in margine Livii conjecit scribendum *indignus eo patri, indignus omnibus videar*. Quum tamen reliqui omnes codd. stent pro vulgata lectione, eamque servari non posse constet, praestare videtur, ut cum Illustri Schelio minima mutatione *ominibus*, pro *omnibus*, legamus. Sollemnis autem est illa scribarum aberratio, de qua vide ad Epit. Liv. 117. Doujatius quidem Schelii conjecturam ideo rejicit, quod ea recepta diceret Demetrius, se nolle nec debere committere, ut indignus videatur votis destinantium sibi regni successionem: ejus autem rei mentionem ipsi ad diluendam fratris criminationem minuendasque patris suspiciones minime profuturam, nec Livio ex Demetrii persona excidere debuisse. Verum non puto, patrem aegre ferre posse, si filium dicentem audiat, se, licet fratri majori cessurus sit, simul tamen operam daturum, ne a patre degeneret, et regno indignus videatur.

§. 5. *Id enim vitiis meis, non cedendo, cui jus fasque est, nec modestia, consequar*] Sed ne haec quidem verba satis intelligo. Duo proposuit: alterum, nunc non sperandum regnum, quod minor

erare regnum, nec ambigere unquam de eo forsitan beam, quia minor sum, quia tu me majori cedere vis; illud nec debui facere, nec debeo, ut indignus te pa- e, indignus omnibus videar. id enim vitiis meis, non dendo, cui jus fasque est, non modestia, consequar. Romanos objicis mihi, et ea, quae gloriae esse debent,

t, quod majori cedendum di- at pater: alterum, nec ambi- endum unquam de eo forsitan. unc lector videat, ut haec ver- a sequantur, et ut intelligen- a, denique an putet in codice endam esse. GLAR. Hunc lo- um negat se intelligere Glarea- us. Est autem sensus: Quemad- odum regnum sperare, quia inor sum, quia me majori ce- ere vis, non debeo; sic ne ef- ere quidem debeo, ut indignus e patre videar. Regnum enim itiis meis, id est, non ceden- o majori fratri, consequar; ut utem te dignus videar, mode- tia. Quod cum ita sit, ergo le- gendum est: *Id enim vitiis meis, non cedendo, cui jus fasque est, hoc modestia consequar.* SIGON. Pall. uterque: *id enim vitiis meis, non cedendo, cui jus fasque est, modestia consequar.* GEBH. Inge- nua confessio Glareani summa ra- tione nititur: qui eum docere sperat, vir doctus facit intelli- gendo, ut nihil intelligat. Sen- sum ait esse: regnum enim vitiis meis, id est, non cedendo fra- tri, consequar; ut autem te di- gnus habear, modestia: ideoque legendum: *hoc modestia consequar.* Insanum bene profecto: ut ac- cusatus majestatis et cogitati in fratrem patremque parricidii fa- teatur in ipsa defensione, etiam nunc se existimare, vitiis et non cedendo fratri se posse regnum consequi. Nihil vidi acutius. At, ut serio agamus, quem promptio- rem ad ipsum se induendum la- queum Demetrio vel Perseus a- ptare posset? Quis judex tam pro- bus ac simplex esset, ut, quem audiret ita sermocinantem, eum dubitaret regno potius inhiare, quam consectari aestimandam mi- nimi laudem imperii cupido, patre dignum videri? Nihil est tota accusatio Persei: non tot delatores, tot suspicionum ipsius patris caussae nocebant Deme- trio: hoc unum dictum ad per- agendum et condemnandum eum sufficit. Non sic excidere Livius solet, nec reos, innocentes uti- que, tam manifesta verborum im- prudentia se ipsos jugulantes in- ducere. Ergo alia quaeramus. Et mihi quidem non haec modo vitio scripta, sed et proxime praecedentia videntur. Quid est enim, *indignus te patre, indignus omnibus?* Veniebat in mentem: *indignus te patre, indignus ma- joribus videar.* Sed acute Sche- lius: *indignus ominibus.* nempe regnum illi haud dubia spe de- stinantium, et Demetrii, ut re- gnaturi, mentionem facientium. Quod sequitur, ita forsan melius erit: *id enim citius, non cedendo, cui jus fasque est, quam modestia, consequar.* Nempe ut indignus vi- dear. Tacitus 3. Hist. [39.] de Junio Blaeso. *sanctus, inturbi- dus, nullius repentini honoris, ad- eo non principatus appetens, ut parum effugeret, ne dignus crede- retur.* Nisi malis, *indignus tibi, pater, indignus omnibus.* nempe regno. J. FR. GRON. Recte Gro- novius monuit, Sigonium haec

6 *in crimen vertis. Ego, nec obses Romanis ut traderer, nec ut legatus mitterer Romam, petii. a te missus ire non recusavi. utroque tempore ita me gessi, ne tibi pu-*
7 *dori, ne regno tuo, ne genti Macedonum essem. Itaque mihi cum Romanis amicitiae caussa tu fuisti, pater. Quoad tecum illis pax manebit, mecum quoque gratia erit: si bellum esse coeperit, qui obses, qui legatus pro patre*

pessime emendasse, et interpretatum esse. Verum etiam ipsa ejus emendatio longius a vulgato et codicum lectione abit, quam ut placere possit; praesertim quum vel id, quod nunc receptum est, non ineptum sensum praebeat, vel codices non rejiciendam emendationem suppeditent. Si *non modestia* per synthesin interpretari liceret inmodestia, vulgatum servari posset, *vitiis meis, non cedendo, non modestia* accipiendo per adpositionem. Ita Demetrius dicit: *id*, id est, ut indignus te patre, indignus ominibus videar, *vitiis meis*, nempe *non cedendo, non modestia*, sive inmodestia, consequar. Id tamen paullo durius agnosco. Superest itaque adhuc alia ratio vulgatum sensu convenienti exponendi, hoc modo: *Id*, id est, ut indignus te patre, indignus ominibus videar, *vitiis meis consequar, non* consequar *cedendo, non* consequar *modestia*. Ita *cedendo* refertur ad id, quod praecesserat, se nec nunc sperare regnum, nec ambigere umquam de eo forsitan debere, quia minor est; *modestia* ad id, quia pater eum majori cedere volebat. Praeterea *non cedendo, non modestia* eadem forma dicta erunt, qua *non signa, non ordines servent* 8, 34, 10. ubi alia vide. *non nocte, non die cessaverant* 21, 11, 5. ubi etiam vide. Ita 37, 18, 2. *Non ex auctoritate senatus, non jussu populi Romani pepigerimus.* c. 20, 4. *Non stratos, non infrenatos magna pars habebant equos.* 39, 25, 11. *Non in civitatibus suis, non in communibus gentis conciliis quisquam hiscere audeat.* cap. 34, 7. *Non color, non vultus ei constaret.* 42, 3, 6. *Quod non Pyrrhus, non Hannibal violassent.* cap. 43, 3. *Nihil satis paratum ad bellum habeant, non exercitum, non ducem.* Et hanc elegantiam duo codd. Plinio vindicant 1. Ep. 6. *In proximo non venabulum, non lancea.* Si neque haec interpretatio satisfacit, aliam lectionem suggerunt codices. Nimirum omnes omnino Msti nostri, uno excepto Lov. 5. qui semper editionibus adhaeret, delent τὸ *non* ultimo loco. Praeterea *cedendi*, pro *cedendo*, legunt Lov. 3. Mead. 1. et Gaertn. An itaque legendum? *id enim vitiis meis, non cedendi, cui jus fasque est, modestia consequar.* Praeterea *cujus fasque est*, una litera omissa, Voss. Lovel. 1. et Gaertn. *cujus jus fas quod est* Lovel. 3. et 6. *cujus fas est* Mead. 1. in margine. *cui fas est* Lov. 2. et Harl. Sed saepe in his *jus* et *fas* jungere solent Livius et alii. Supra 7, 6, 11. *Ut primum contacta sunt ab eo, a quo nec jus, nec fas fuerit.* c. 31, 3. *Sicut fas jusque est.* 8, 10, 1. *Ut jus fasque erat.* cap. 39, 13. *Secundum jus fasque restituerentur.* 42, 21, 3. *Deditis contra jus ac fas bellum intulisset.*

§. 6. *Nec ut legatus mitterer, a*

on inutilis fui, idem hostis illis acerrimus ero. Nec bo- 8
ie, ut prosit mihi gratia Romanorum, postulo; ne ob-
t, tantum deprecor. nec in bello coepit, nec ad bellum
eservatur. Pacis pignus fui, ad pacem retinendam le-
atus missus sum. neutra res mihi nec gloriae, nec crimi-
i sit. Ego, si quid inpie in te, pater, si quid scelera- 9
e in fratrem admisi, nullam deprecor poenam. si inno-

e petii: missus ire non recusavi] Magis arridet antiquus ordo: *Ego, nec obses Romanis ut traderer, nec ut legatus mitterer Romam, petii: a te missus ire non recusavi.* GELEN. *nec ut legatus Romam mitterer, a te petii; missus ire non recusavi* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. vett. Frobenius deinde anno 1531. vocem *Romam* omisit; quae etiam deest in Lov. 3. et 6. *Romam mitterer* in Gaertn.

§. 7. *Amicitiae caussa tu fuisti, pater*] Pall. *pater, caussa amicitiae tu fuisti.* GEBH. Similiter Voss. Lov. 1. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *pater, amicitiae caussa tu fuisti* Lov. 2. Mox τὸ *esse* deest in Lov. 2. et Harl. Deinde *coepit*, pro *coeperit*, Vossius. Vide ad cap. praecedentis §. 11.

§. 8. *Postulo; ne obsit, tantum deprecor. nec in bello coepit, nec ad bellum reservatur*] *postulo; ne obsit, ne* (alii *nec*) *ad bellum reservetur* Hearnii L. 1. et omnes nostri, excepto Lov. 5. qui insuper legit *id postulo.* Neque aliter edd. principes. Quum deinde Moguntini monuissent, se in Msto suo reperisse *postulo: ne obsit, tantum deprecor. nec in bello coepit, nec ad bellum reservetur,* Aldus lectionem eam recepit; pro quo Frob. demum anno 1535. dedit *reservatur.* Mox paullo ante *Romanorum gratia* scripti nostri, et edd. vett. Aldus *gratia Romanorum*, codicem Mog. secutus, dari curavit.

§. 9. *Si quid inpie in te, pater*] Haec verba exsulant a Mstis nostris, Hearnii L. 1. et edd. antt. ob τῶν *si quid* repetitionem. V. ad 9, 11, 11. Aldus, quae perperam exciderant, auspiciis cod. Mog. revocavit.

Nullam deprecor poenam] *veniam* Voss. et Lov. 1. ac 6. Sed scribae ita dedisse videntur, partim quia meminerant, modo praecessisse *deprecor ne obsit*, et mox sequi *deprecor ne conflagrem*, pro etiam atque etiam peto, ne obsit, ne conflagrem, quo sensu hic *deprecor poenam* capi non posse animadvertebant; partim quia nesciebant, *deprecari* etiam plane contrario sensu usurpari de eo, qui aliquid recusat. De duplici sensu verbi *deprecari* vide Manut. ad Cic. 4. ad Fam. 7. et ad 8, 1. Licet semel ponatur, utroque tamen sensu capi debet apud Justin. 11, 9. *Non mortem, sed, dum Darii corpus sepeliant, dilationem mortis deprecantur.* id est, non mortem subire recusant, sed mortis dilationem precibus obtinere conantur. Id non intelligens Bongars. aliique similiter male *vitam* ibi, pro *mortem*, legendum contenderunt.

cens sum, ne invidia conflagrem, quum crimine non pos-
10 *sim, deprecor. Non hodie me primum frater accusat:*
sed hodie primum aperte, nullo meo in se merito. Si
mihi pater succenseret, te majorem fratrem pro minore
deprecari oportebat, te adolescentiae, te errori veniam
impetrare. in eo, ubi praesidium esse oportebat, ibi exi-
11 *tium est. E convivio et comissationibus prope semisom-*
nus raptus sum ad caussam parricidii dicendam. sine ad-
12 *vocatis, sine patronis, ipse pro me dicere cogor. Si pro*
alio dicendum esset, tempus ad meditandum et componen-
dam orationem sumsissem, quum quid aliud, quam inge-
nii fama, periclitarer? Ignarus, quid arcessitus essem,

Ne invidia conflagrem, quum crimine non possim] Bene habent haec verba; sed non tam clara sunt, quam certam habent argutiam: et vide, an *crimen* acceperit pro convicta culpa. GLAREAN. Ideo dicit, se crimine conflagrare non posse, quia nullum crimen commiserat. *invidiam conflarem* perperam Mog. cod. *invidiam conflagrem* Lovel. 4. et Mead. 1. *invidia conflagremur, quum crimine non possimus* Voss. et Lov. 1. *quum crimine non possem* Harl.

§. 10. *Te errori veniam impetrare*] *erroris veniam* Voss. et Lov. 1. Malo. *errori veniam impetrare*, ut *locum seditioni quaerere*; de quo v. ad 3, 46, 2. Paullo ante *pro minori deprecari* Voss. Lov. 5. 6. et Gaertn.

In eo, ubi praesidium esse oportebat, ibi exitium est] Mutuatus hanc sententiam Curtius 6, [9.] accusatione Philotae, *Unde praesidium petieram, periculum existit.* GEBH. Clariss. Crevierius voces *in eo* glossema putat, quod ad explicandum τὸ *ubi* margini appositum in contextum deinde irrepserit: notat insuper, τὸ *in* deesse in Victor. codice. Eadem praepositio exsulat etiam a Lov. 3. et 6. Si tamen illa *in eo* displicent, malo cum Lov. 2. legere: *sed, ubi praesidium esse oportebat.*

§. 11. *E convivio et comissationibus prope semisomnus raptus sum ad caussam*] *Ex convivio* Lov. 3. *et convivio* Lov. 1. et Harl. *convivio* sine praepositione Mead. 1. Tum *comissatione* Voss. Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertner. et edd. usque ad Frob. qui anno 1535. *comissationibus* reposuit, quod Moguntini se in cod. suo reperisse antea testati sunt. Tum *semisomnis* Lov. 2. 3. 6. et Mead. 1. Utraque forma in usu antiquis fuisse, verum est. Sed Livius *semisomnus*, quam *semisomnis*, dicere amavit. V. ad 25, 39, 3. et 37, 20, 13. Hinc *ceptus* sollemni scribarum errore Harl. Vide ad 6, 23, 5. Denique *sum* abest a Lov. 1. 3. 6. et Voss.

§. 12. *Ad meditandum et componendam orationem*] Pall. *ad meditandam, ad componendam oratio-*

e *iratum et jubentem dicere caussam, fratrem accusan-*
em audivi. Ille diu ante praeparata, meditata in me 13
ratione est usus: ego id tantum temporis, quo accusatus
um, ad cognoscendum, quid ageretur, habui. Utrum 14
momento illo horae accusatorem audirem? an defensionem
meditarer? Adtonitus repentino atque inopinato malo,
vix, quid objiceretur, intelligere potui: nedum satis
sciam, quo modo me tuear. Quid mihi spei esset, nisi pa- 15
trem judicem haberem? apud quem etiamsi caritate a fra-
tre majore vincor, misericordia certe reus vinci non de-
beo. Ego enim, ut me mihi tibique serves, precor: ille, 16
ut me in securitatem suam occidas, postulat. Quid eum,

uam. GEBH. Tò *meditandum* omittit Voss. *ad componendum et mittendam orationem* Lov. 1. et 6. *ad meditandum et componendum orationem* Lov. 3. *ad meditandum et ad componendum orationem* Gaertn. *ad meditandam et componendam orationem*, quod nunc exstat, primum inveni in Heinsii Elzevir. ed. *Meditari orationem, caussam, accusationem, defensionem*, et similia non damno. Verum eam lectionem nullius cod. nostri consensus probat. Nam reliqui omnes *ad meditandum et componendam orationem:* quod fuit etiam in omnibus ed. prioribus. Et ita *meditari* simpliciter Cic. utitur 1. de Orat. 30. *Ut, quid Crassus ageret, meditandi aut dicendi caussa.* in Bruto 22. *Illum non in agendo solum, sed etiam in meditando vehementem et incensum fuisse.* Hinc *paratus meditatusque* apud Cic. aliosque aliquoties observatur. Priscam igitur lectionem revocavi.

Te iratum et jubentem dicere caussam] *te irascentem* Lov. 3. reliquis pro vulgato stantibus. Tum *te jubentem*, trajectis literis, Lovel. 5. et edd. priscae; pro quo Frob. anno 1535. *et jubentem* vulgavit. Ei vero consentiunt ceteri, quos vidi, codices. Vide ad 6, 1, 1. Mox §. seq. voces *in me* desunt in Lov. 1. 6. et Voss. Tum *quid ageret* Voss. V. ad 10, 10, 1.

§. 14. *Utrum momento illo horae accusatorem audirem*] Pall. uterque, et vet. ed. *Utrum illo momento accusatorem audirem.* GEBHARD. Similiter codd. nostri, et edd. vett. Tò *horae* etiam exsulare a suo L. 1. testis est Hearnius. Quod nunc vulgo exstat, primus Aldus ex cod. Mog. auctoritate recepit.

§. 15. *Apud quem etiamsi a fratre caritate vincor*] Scriptura antiqua *etiamsi caritate a fratre majore vincor.* GELEN. Ut ante Gelenium edebatur, praeferunt Lovel. 1. 3. 4. 5. 6. Harl. Mead. 2. et Gaertn. *etiamsi caritate a fratre vincor* Voss. *etiamsi a fratre caritate majore vincor* Lovel. 2. et Mead. 1. Tò *majore* abest etiam ab Hearnii L. 1. Mox *reus* non

quum regnum ei tradideris, facturum credis in me esse, qui jam nunc sanguine meo sibi indulgeri aequum censet?

1 XVI. Dicenti haec lacrimae simul spiritum et vocem intercluserunt. Philippus, submotis iis, paul-
2 lisper conlocutus cum amicis, pronunciavit: *Non verbis se, nec unius horae disceptatione, caussam eorum dijudicaturum, sed inquirendo in utriusque vitam, mores; et dicta factaque in magnis parvisque rebus obser-
3 vando:* ut omnibus adpareret, noctis proximae crimen facile revictum; suspectam nimiam cum Romanis Demetrii gratiam esse. Haec, vivo Philippo, velut semina jacta sunt Macedonici belli, quod maxi-

adparet in Voss. et Lov. 1. *misericordia certe rei vinci non debeo* Gaertn. *misericordia certe revinci non debeo* Harl.

§. 16. *Quid eum, quum regnum ei tradideris, facturum credis esse*] Pronomen *eum* omittitur in Voss. et Gaertn. *enim* ejus loco legit Lov. 6. V. ad 27, 17, 11. Utraque lectione juncta, *Quid enim eum* exhibent Lov. 2. et Harl. et *Quid eum enim* Lov. 1. et Mead. 1. Deinde *facturum credis in me esse* omnes codd. nostri, (nisi quod *facturum esse me credis* sit in Gaertner.) Hearnii L. 1. omnesque edd. ante Gronov. anni 1665. in qua primum voces *in me* omissae sunt; sed forte operarum errore, licet reliquae posteriores eam lectionem probarint. Veterem igitur scripturam revocavi. Paullo ante *me ut in securitatem* Voss. Lov. 3. 6. et Gaertner.

Sanguine meo sibi indulgeri aequum censet] *sanguinem eo sibi indulgeri* Lov. 3. *sanguinem meum sibi indulgeri* Lovel. 2. in marg. *sanguine meo eo sibi indulgeri* Lovel. 1. in contextu. *sanguinem meum eo sibi indulgeri* Voss. Lov. 1. in marg. Lov. 6. et Gaertn. quomodo librarii junxisse videntur duas lectiones, in exemplaribus suis obvias, *sanguinem meum*, et *sanguine meo*. Quamvis autem posterius in reliquis codd. perstet, prius tamen praeferendum puto, quia *indulgere alicui aliqua re* alibi non notaverim. *Indulgere* autem male inter verba neutra referri, et accusativum adsciscere, docuit Sanct. 3. Minerv. 3. voc. *Indulgeo*.

§. 1. *Simul spiritum et vocem intercluserunt*] *simul et vocem incluserunt* Lov. 3. Male. *simul spiritum et vocem*, ut *simul pacis libertatisque* 33, 12, 2. ubi plura vide. Utraque locutio *intercludere*, vel *includere spiritum*, *vocem* probari potest. V. ad 2, 2, 8. et 21, 58, 4. Hic tamen uni codici a reliquis dissentienti credere nimis calidum foret. Solent *intercludere* et *includere* saepius commutari. Vide ad 34, 30, 2.

§. 2. *Inquirendo in utriusque vitam, mores*] Cur haec ἀσυνδέτως,

ae cum Perseo gerendum erat. Consules ambo in 4
Ligures, quae tum una consularis provincia erat, proficiscuntur. et, quia prospere ibi res gesserunt, supplicatio in unum diem decreta est. Ligurum duo 5
millia fere ad extremum finem provinciae Galliae, ubi castra Marcellus habebat, venerunt, uti reciperentur, orantes. Marcellus, opperiri eodem loco Liguribus jussis, senatum per literas consuluit. Se- 6
natus rescribere M. Ogulnium praetorem Marcello jussit: *Verius fuisse, consules, quorum provincia esset, quam se, quid e republica esset, decernere: tum quoque non placere, si per deditionem Ligures recipiet, receptis*

mox *dicta factaque*, non itidem *dicta*, *facta* dicit? Fortassis scriptum fuit *vitam ac mores*. Cic. pro Sex. Ros. Amer. 38. *Vitam, naturam, moresque hominis*. Sallust. Jug. 85, 27. *Vita moresque mei*. DUK. Ovid. 2. Trist. 89. *vitamque meam, moresque probabas*. Codices nostri nihil mutant.

§. 3. *Ut omnibus adpareret, noctis proximae crimen facile revictum*] Hoc *revictum*, ut ingenue fatear, me male habet: videri poterat in utramque dictum partem, ut, uter peccaverit, *convictus* diceretur, nisi sequeretur mox, suspectam nimiam cum Romanis Demetrii gratiam esse. Itaque non videntur esse responsi verba, sed authoris, qui obiter populi de responso regio judicium narrat. GLAR.

Suspectam nimiam cum Romanis Demetrii gratiam esse] *nimium* Voss. Lov. 1. 2 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Mox §. seq. *consularis fuit provincia* Gaertn. *consularis erat provincia* Lov. 1. 3. et 6.

§. 5. *Ad extremum finem provinciae Galliae*] *provinciae et Galliae* Lov. 2. et Harl. Male. 43, 9. *Galliae provinciae pleraque oppida adiit*. V. ad 25, 3, 5.

§. 6. *M. Ogulnium praetorem*] *M. Ugolinum* Voss. *M. Ogulinum* Lov. 6. et Gaertn. *M. Ogolinum* Harl. *Ogolinum*, omisso praenomine, Lov. 2. et 3. *M. Ogulinum* Mead. 1. V. ad 39, 56, 5.

Verius fuisse, consules] Recte Sigonius ad verba sequentia *Verius fuisse* exponit, aequius fuisse. V. supra ad 2, 48, 2. Mox verba *quid e republica esset, decernere* desunt in Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. utroque, et Gaertn. Adscripta tamen erant in margine Mead. 2.

Tum quoque non placere sibi, sed per deditionem Ligures recipi, et receptis arma adimi, atque eos ad consulem mitti, senatum aequum censere] Illic [in libris antiquis] legitur: *si per deditionem Ligures recipiet, receptis arma adimi*. GELEN. Totus hic locus de recipiendis armatis Liguribus ob-

arma adimi: atque, eos ad consulem mitti, senatum ae-
7 *quum censere.* Praetores eodem tempore, P. Manlius in ulteriorem Hispaniam, quam et priore praetura provinciam obtinuerat; Q. Fulvius Flaccus in cite-

scurus est. neque enim explicatur, quomodo recipiendi: deinde num *verius* pro melius acceperit. Et quid hic senatui non placeat, obscurum est. Denique *ad cos.* pro *ad coss.* positum videtur. GLAR. Sensus hujus loci vix intelligi potest, ut aït Glareanus. quare tueamur veterum librorum lectionem, quae est: *Tum quoque non placere sibi, per deditionem Ligures recipi, et receptis arma adimi.* Inde verba, *Atque eos ad consulem*, legamus: *Itaque eos ad consules.* repetita litera ex voce praecedenti, *adimi, atque, adimi. Itaque.* Inde elicietur hic sensus: Senatus rescribi jussit, aequius fuisse, Marcellum consules, quorum provincia Ligures erat, de Liguribus, qui se dedebant, quam se consulere. Tum quoque id sibi non placere, ut per deditionem Ligures reciperentur, et receptis arma adimerentur. Quamobrem eos ad consules mitti, senatum aequum censere. Sic lib. 39, [54, 10.] *Neque senatui placere, deditos spoliari, Itaque se cum iis legatos ad cos. missuros.* Quod autem aït senatus, non placere sibi, ut receptis arma adimantur, id habet hanc vim, non videri sibi, eos, qui sponte se dedunt, armis suis esse spoliandos, perinde atque, qui subacti armis se dedidissent, ut supra saepe dixit. lib. 39, [2, 1.] *C. Flaminius consul Ligures in deditionem accepit, et arma ademit.* Item [eod. cap. §. 4.] *In deditionem Ligures concesserunt, tum conquisita cum intentiore cura arma, et omnia adempta.* Item [eod. cap. §. 9.] *Ligures subegit Aemilius, armaque ademit.* Quod autem paulo ante *verius esse* dixit, pro aequius esse accipiendum est. Sic lib. 39, [27, 3.] *Multo verius esse, quae sub Antiocho fuerint, praemia belli Eumenem, quam Philippum, habere.* SIGON. Pal. alter *non placerent, si per deditionem.* Vet. ed. *tum quoque non placere sibi: sed per deditionem Ligures recipi, et receptis arma non adimi.* GEBH. Gelenius e scriptis notat: *placere, si per deditionem Ligures recipiet, receptis arma adimi.* Quod spreverunt. Mihi vero id placet, modo rescribas *reciperet.* Deinde *ad consules remitti.* J. FR. GRON. Cum editis ante Gelenium stat Lov. 5. *non placere, sed per deditionem Ligures recipi, et receptis* Voss. Lov. 1. 6. et Mead. 1. in margine. *non placeret, sed per deditionem Ligures recipi, et receptis* Lov. 3. *non placerent, si per deditionem Ligures recipi, et receptis* Lov. 4. et Mead. 1. in contextu. *non placere, si per deditionem Ligures recipiet, receptis*, ut Gelenius in suis invenit, Gaertn. quo etiam duorum superiorum vestigia ducunt. Hanc itaque lectionem recepi. Deinde voculas *itaque*, quam Sigonius hic restituendam judicat, et *atque* saepe quidem in Mstis commutari, vidimus ad hujus lib. cap. 12, 2. hic tamen nihil mutandum est. Senatus haec tria Marcello rescribi jussit: primo oportuisse, ut de omni negotio potius consules, quam se, consuluisset: secundo quoniam tamen ad se decurrerit, videri, Liguribus sponte se dedentibus arma non adimenda esse: tertio non Marcellum, sed consules cognoscere

[ho]norem pervenit, exercitumque a Terentio accepit. [N]am ulterior morte P. Sempronii proconsulis sine [i]mperio fuerat. Fulvium Flaccum oppidum Hispa- 8 [n]um, Urbicuam nomine, obpugnantem Celtiberi ad-

[d]ebere, utrum Ligures in deditionem accipiendi forent. Τῷ [it]aque hic locus non est. Recte vero Sigonius et Gronov. *ad consules*, pro *ad consulem*, restituerunt. Uterque enim consul Ligures provinciam sortiti erant, ut non modo hoc cap. sed etiam cap. 1. Livius dixit. Alibi librarios ita peccasse, vidimus ad 39, 38, 7. Denique *aequum* deest in Harl. Verum ea vox in senatusconsultis fuit sollemnis, et senatus ita sententiam enunciare solebat, ut diceret, *se aequum censere*. Vide Brisson. de Formul. lib. 2. pag. 194.

§. 7. *Praetores eodem tempore, P. Manlius in ulteriorem Hispaniam, quam et priore praetura prov. obt.*] Hunc P. Manlium in comitiis praetoris exponendis *praetorem iterum* nominavit. fuit autem primum anno DLV. Movet autem, quod aït priore praetura ulteriorem Hispaniam provinciam obtinuisse, cum scripserit eo loco [33, 42.] in citeriorem esse consuli M. Catoni adjutorem missum, neque vero de alio praetore intelligi potest. Quod unusquisque probabit, qui praetores omnes, qui ante hunc annum Hispanias sortiti fuerint, sigillatim inspexerit. Aequum praeterea est videre, an hic forte Manlius ille sit, quem senatu motum esse a Catone censore aït Plutarchus [in Cat. Maj. pag. 346.] Βουλῆς τε ἐξέβαλεν ὑπατεύσειν ἐπίδοξον ὄντα Μάνλιον. Me, ut ita suspicer, impellit secunda, postquam senatu motus est, ejus praetura, quam, ut locum senatorium recuperaret, petiisse videtur; quod fecisse P. Lentulum tradit Dio lib. 37, [pag. 43.] qui cum post praeturam et consulatum a censoribus Gellio et Lentulo senatu esset motus, alteram consule Cicerone repetendae senatoriae dignitatis caussa gessit. Sic enim Dio: Λέντουλος ὁ Πούπλιος ὁ μετὰ τὴν ὑπατείαν ἐκ τῆς γερουσίας ἐκπεσών. ἐστρατήγει γὰρ, ὅπως τὴν βουλείαν ἀναλάβῃ. SIGON. Priorem praeturam A. V. IↃLVIII. gesserat, 33, 42. in qua quod hic ulteriorem Hispaniam provinciam habuisse dicitur, non posse in concordiam redigi cum iis, quae 33, 43. scribit Livius, Pighius quoque ad A. V. IↃLXXI. adnotavit. Adde 34, 17. ubi successisse dicitur Q. Minucio, qui A. V. IↃLVII. provinciam habuit Hispaniam citeriorem, et 33, 36. et ex ea triumphavit 34, 10. Quod autem Sigonius et Pighius conjiciunt, ei causam iterum petendae praeturae potuisse esse, ut, quia forsitan senatu motus fuerat a censoribus, jure magistratus in eum venire posset, satis incertum est. Nam hoc tempore non insolens fuisse, praeturam repeti, ostendunt exempla P. Aelii Tuberonis 41, 8. M. Furii Crassipedis, A. Atilii Serrani, C. Cluvii Saxulae, ibid. cap. 28. et C. Memmii 42, 9. quos omnes ob eam causam iterum praeturam petiisse, non verisimile est. DUK. *eo tempore* Voss. et Gaertner. V. ad 10, 10, 6. Mox *Sempronii proconsulis* omnes scripti nostri, Hearnii L. 1. et edd. ante Aldum, qui *propraetoris* subposuit. V. ad hujus lib. cap. 39, 1.

§. 8. *Oppidum Hispanum, Ur-*

orti sunt. Dura ibi proelia aliquot facta: multi Romani milites et vulnerati, et interfecti sunt. victi perseverantia Fulvii, quod nulla vi abstrahi ab obsidione potuit, Celtiberi, fessi proeliis variis abces-
9 serunt. urbs, amoto auxilio eorum, intra paucos dies capta et direpta est: praedam militibus praetor
10 concessit. Fulvius, hoc oppido capto, P. Manlius,

bicuam nomine] Lectio haec primum adparuit in ed. Ascensii anni 1513. Priores praeferunt *Urbicuam*; quibus adsentitur ex scriptis Lov. 5. Reliqui codd. admodum variant. *Uthicemam nomine* legit Voss. *Uthienam nomine* Lov. 2. et Harl. *Uthicnam nomine* Lov. 1. 4. et Mead. uterque. *Veicam nomine* Lovel. 3. *Vehicam nomine* Hearnii L. 1. *Athicam nomine* Lovel. 6. a manu 1. *Uthicam nomine* a manu 2. *Uticernam nomine* Gaertner. Occonem in nummo Augusti *Urbuicam* legisse, testatur Ortelius in Thes. Geogr. hac voce. Hanc nostram forte eam esse, quae *Urbica* vocatur in Antonini Itin. pag. 447. conjecit Clariss. Wesseling. ad d. loc.

Dura ibi proelia aliquot facta] Valer. Flacc. lib. 3, [710.] *et duras obit horrida pugnas.* Sed Livium scripsisse puto *Dubia ibi proelia aliquot facta.* J. FR. GRONOV. *dura proelia*, *bella*, *dura pugna* et similia alia saepius obcurrunt; magis tamen apud poëtas, quam alios scriptores. Praefero igitur, quod Gronovius conjecit, *Dubia ibi proelia.* Ita *dubia pugna* 34, 17, 3. *Milites veteres, periti hostium bellique, haud dubiam pugnam fecerunt. dubium bellum* 36, 39, 7. *Qui jam tertium ibi annum dubio detineretur bello.* Ita *anceps proelium* 9, 32, 8. *anceps certamen* 21, 29, 4. et alia passim. Saepissime autem *durus*, et *dubius* in Mstis confunduntur. V. Cel. Burmann. ad Val. Flacc. 6, 545. et Nemes. Ecl. 1, 59. Corte ad Sall. Catil. 10. et Plin. 8, 14, 20. Praeterea *proelia aliquot acta* Lovel. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Supra 22, 9, 6. *Levibus proeliis cum Gallis actis.* Vide ad Epit. Liv. 49. non longe a fine. Reliqui tamen *facta* servant, quod damnare nolo. *actus* et *factus* passim commutantur. V. ad 6, 28, 2.

Vicit perseverantia Fulvius] Melius quadrat *victi perseverantia Fulvii*, quam *vicit persev. Fulvius.* GELEN. *vicit perseverantia Fulvius* Gelenius e Moguntino, quum haberetur *Fulvii.* Forte non pejus sit: *vicit perseverantia Fulvii, qui nulla vi abstrahi ab obsidione potuit.* J. FR. GRON. Veterum edd. lectio est *vicit perseverantia Fulvii*, quae superest in Voss. et Lovel. 5. et nuper Crevierio placuit. Ejus loco *vicit perseverantia Fulvius* praeferunt membranae Mogunt. Nec aliter Lovel. 2. 3. 4. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et Hearnii Oxonn. quod Aldus recepit. Gelenii emendationem, *victi perseverantia Fulvii, quod nulla vi abstrahi ab obsidione potuit, Celtiberi, fessi proeliis variis, abscesserunt*, recepit Frob. anno 1535. Similiter ex nostris Lov. 1. et 6. et Crevierii Victorin. Editiones deinde Sigonio posteriores reddiderunt lectionem Moguntinam; quod Gronovio inpo-

exercitu tantum in unum coacto, qui dissipatus fue-
rat, nulla alia memorabili gesta re, exercitus in hi-
berna deduxerunt. Haec ea aestate in Hispania ge-
sta. Terentius, qui ex ea provincia decesserat, ovans 11
urbem iniit. translatum, argenti pondo novem mil-
lia trecenta viginti: auri octoginta pondo, et duae
coronae aureae pondo sexaginta septem.

suit, et effecit, ut lectionem Moguntinam, ab Aldo receptam, sed a Gelenio rejectam, attamen ad Gelenium referret. Ceterum vel lectio optimi istius Msti probanda est, modo cum Gronov. etiam *quod* mutemus in *qui;* vel recipienda est emendatio Gelenii, a nonnullis nostris firmata: quam etiam admisi.

§. 10. *Fulvius, hoc oppido capto, P. Manlius,* etc. *exercitus in hiberna deduxerunt*] Utriusque praetoris Fulvii et Manlii praenomina memoravit h. cap. Postea eorum per partes res gestas relaturus, et a Fulvio incipiens, omisso ejus praenomine, inquit, *Fulvium Flaccum oppidum Hispanum,* etc. Videtur igitur convenire, ut de Manlio acturus ejus etiam praenomen hic omiserit, ac scripserit, *Fulvius hoc oppido capto, Manlius.* Et sane ita praeferunt Lovel. 2. et Harl. V. etiam supra ad 9, 13, 6. Praeterea vulgatum *exercitus,* quod superest in omnibus nostris, commode defendi potest ex illis, quae Gronov. notavit ad 3, 24, 5. Et ita, licet ambo consules junctis copiis ad Furculas Caudinas rem gesserint, tamen *exercitus Romani* memorantur 9, 3. At cod. Mog. praefert *exercitum in hiberna deduxerunt,* nempe quisque suum. Ita cap. seq. *Consules quoque dimittere exercitum voluerunt.*

§. 11. *Translatum argenti pondo millia CCCXX. auri LXXXIII. pondo, aureae coronae LXVII.*] Quantum ad argentum attinet, exiguum est, quod Terentius in aerarium intulit prae eo, quod scriba locuples de suo adjecit, non minus liberalis in auro coronario. Credibilior summa est in MSS. codicibus: *Translatum argenti pondo IX millia CCCXX, auri LXXX pondo, et duas coronae aureae pondo LXVII.* GELEN. Pro *millia* legendum puto *mille,* nec ad *CCCXX* referendum; alioqui author dixisset *CCCXX millia,* quae fieret immensa summa. Sensus itaque est, mille pondo argenti translatum, ac praeterea cccxx. Atque illa facile conveniet cum aliis triumphantium de ea regione imperatorum summis. Quidam legunt *IX millia, CCCXX.* GLAR. Priscam lectionem in prima parte verborum inveni in solo Lovel. 5. Glareano consentit Pighius in Ann. ad a. ıↃLXXI. pag. 328. argentum triumpho translatum ita enuncians, *argenti pondo mille CCCXX.* Sed pro Gelenii emendatione stant omnes reliqui codd. nostri, nisi quod in Lovel. 2. et Harl. sit *argenti pondo trecenta viginti.* Praeterea *auri LXX. pondo, et duae coronae aureae,* tribus ultimis vocibus omissis, Voss. *auri LXXII. pondo, et duae coronae aureae,* iisdem vocibus neglectis, Lovel. 6. *auri octoginta pondo et duo, coronae aureae sexaginta se-*

1 XVII. Eodem anno inter populum Karthaginien-
sem et regem Masinissam in re praesenti disceptato-
2 res Romani de agro fuerunt. ceperat eum ab Kar-
thaginiensibus, pater Masinissae, Gala: Galam Sy-
phax inde expulerat: postea, in gratiam soceri Has-
3 drubalis, Karthaginiensibus dono dederat. Kartha-
ginienses eo anno Masinissa expulerat. Haud mino-
re certamine animorum, quam quum ferro et acie
4 dimicarunt, res acta apud Romanos. Karthaginien-
ses, quod primo majorum suorum fuisset, deinde
ab Syphace ad se pervenisset, repetebant. Masinis-
sa, *paterni regni agrum se et recepisse, et habere jure*

ptem Lovel. 2. Harl. et Mead. 1. *auri septuaginta pondo et duo, coronae aureae sexaginta septem* Lovel. 4. Mead. 2. et Gaertn. *auri septuaginta pondo, et duae coronae aureae LXVII* Lov. 1.3. et Hearnii L. 1. *auri LXXX duo pondo, coronae aureae pondo LXVII* se in ed. Rom. principe invenisse, testatur Hearnius. Mihi contra *auri LXXII pondo, coronae aureae sexaginta septem* in edd. Camp. et Parm. ut et in Lov. 5. obvium fuit. In proximis demum *auri LXXXII pondo, aureae coronae LXVII.* Frobenius anno 1535. lectionem Gelenii recepit: Pighius vero l. laud. summam auri et numerum coronarum aurearum eadem forma enunciavit, qua proxime ante Gelenium concipiebatur. Eamdem lectionem probavit nuper Crevierius praetexens, nimium ceteroquin pondus esse, quod in duas coronas impendatur: neque Livio insolens esse, coronarum pondus non exprimere. An potius proxime lectionem, quam ex codd. Mstis Gelenius laudat, legendum *auri octoginta pondo et duo, coronae aureae pondo sexaginta septem?* Paullo ante *decessit* Lov. 2. et Harl.

§. 1. *Inter populum Karthaginiensem et regem Masinissam in re praesenti disceptatores*] Vox *regem* deest in Harl. Sed vide ad 38, 48, 5. Tum *in praesenti*, media voce neglecta, Lov. 5. et ed. Camp. Male. V. ad 34, 62, 15.

§. 2. *In gratiam soceri Hasdrubalis*] *in gratiam generis Hasdrubal* Gaertn. *in gratia generi Hasdrubalis* Lov. 6. De locutione *in gratiam alicujus* vide ad 39, 26, 12. Mox §. seq. *Masinissam expulerant* male Lov. 3. *expulerat Masinissa* Lov. 1. 6. et Gaertn.

§. 4. *Karthaginienses, quod primo majorum suorum fuisset*] Pall. *quod majorum suorum fuisset, deinde ab Styphace ad se venisset.* GEBH. *quod more majorum* Voss. Lov. 2. 3. 4. 6. Mead. 1. Gaertn. et ed. Ven. anni 1498. *Karthaginienses more majorum* Lov. 1. *Karthaginiensesque more majorum* Harlej. *Karthaginienses quod majorum* Mead. 2. Mox *deinde et a Syphace* Voss. hinc *venisset* Lovel. 4. et

ntium, ajebat, *et caussa, et possessione superiorem es-*
. nihil aliud se in ea disceptatione metuere, quam ne 5
udor Romanorum, dum vereantur, ne quid socio atque
mico regi adversus communes suos atque illius hostes in-
ulsisse videantur, damno sit. Legati possessionis jus 6
on mutarunt. caussam integram Romam ad senatum
ejecerunt. In Liguribus nihil postea gestum. reces-
erant primum in devios saltus: deinde, dimisso ex-
ercitu, passim in vicos castellaque sua dilapsi sunt.
Consules quoque dimittere exercitum voluerunt, ac 7
le ea re Patres consuluerunt. Alterum ex his, di-
nisso exercitu, ad magistratus in annum creandos

Mead. 2. Praeterea *se recepisse* Lov. 3. 5. 6. Hearnii L. 1. et edd. ante Aldum, qui voculam *et* mediam interposuit. Tum *et habuisse* Lov. 2. Harl. et Mead. 1. Tandem *gentium jure* Lov. sex, Harl. Mead. 2. et edd. vett. Aldus deinde ordinem invertit.

Et caussa, et possessione superiorem esse] *potiorem esse* Voss. quod pro glossemate habeo, reliquis omnibus vulgatum tuentibus. *Superior esse* dicitur, qui potius, melius jus habet. Supra 34, 31, 9. 10. *In ea controversia* etc. *superior sum et aequitate rei, et vestra confessione.* Cic. Divin. in Caecil. 19. *Ego, si superior ceteris rebus esses, hanc unam ob caussam te accusatorem repudiari putarem oportere.*

§. 5. *Ne pudor Romanorum,* etc. *damno sit*] Etsi innumeris locis omittitur reciprocum, tamen id mihi hic valde durum videtur. *sibi* ante *sit* facile perire potuit. DUKERUS.

Adversus communes suos atque illius hostes] Tò *suos* exsulat ab omnibus scriptis nostris, et edd. vetustis. Recte id Aldus ex cod. Mog. recepit. Paullo ante *in sua disceptatione* Voss.

§. 6. *Legati possessionis jus non mutarunt*] Pal. pr. *non imitarunt.* Forte *non immutarunt.* GEBH. *possessiones non mutare* Lov. 1. 6. et Voss. *non mutare* etiam Lovel. 2. Harl. et Mead. 1.

Caussam integram Romam ad senatum rejecerunt] *caussam in integrum* male cod. Mog. Liv. 10, 25, 17. *Ut omnia integra ac libera Q. Fabio servarentur.* 38, 9, 1. *Re integra praetorem et principes consulerent.* 36, 35, 10. *Integram se caussam eorum Romam rejicere.* 39, 4, 4. *Ut ea disceptatio integra in adventum suum servaretur.* cap. 38, 6. *De legionibus deportandis, quum de consulum praetorumque exercitibus ageretur, rem integram referri jusserunt.* Cic. 13. ad fam. Ep. 4. *Quamobrem est tuae prudentiae, aut sequi ejus auctoritatem, aut certe illi integram omnem caussam reservare.* ad Brut. epist. 18. *Omnino jam tempora integram tibi caussam reservant.* Vide Cort.

venire Romam jusserunt: alterum cum legionibus suis
8 Pisis hiemare. Fama erat, Gallos Transalpinos juventutem armare: nec, in quam regionem Italiae effusura se multitudo esset, sciebatur. ita inter se consules compararunt, ut Cn. Baebius ad comitia iret,

ad Sall. Jug. 108. Vox *Romam* male deest in Lov. 6. Mox *recesserunt* Lovel. 1. 3. et 6. qui forte ita dederunt, quod sequitur *dilapsi sunt*. Verum, plusquamperfecta et perfecta saepissime jungi, vidimus ad 34, 26, 12.

§. 7. *Voluerunt, ac de ea re Patres consuluerunt. Alterum ex his*] *ut de ea re* Voss. et Lov. 1. ac 6. Ea lectio placere posset, si plures codd. consentirent; modo ita distingueretur: *Dimittere exercitum voluerunt. Ut de ea re Patres consuluerunt, alterum ex his.* At reliqui codd. stant pro vulgato.

Alterum cum legionibus suis Pisis hiemare] In sequentibus subjungitur, inter consules convenisse, ut Cn. Baebius ad comitia iret; unde sequitur, L. Aemilium ejus collegam cum legionibus suis Pisis hiemasse. Huic dispositioni adversantur, quae infra obcurrunt cap. 19, 8. *Quod deerat militum, sumere a Cn. Baebio proconsule, qui Pisis hibernabat, jussus praetor.* et c. 25, 7. ubi L. Aemilius, prorogato ex consulatu imperio, quum a Liguribus Ingaunis, in quos principio veris exercitum introduxerat, obpugnaretur, *duos equites ad Cn. Baebium proconsulem cum literis Pisas mittit, ut obsesso sibi per inducias quam primum subsidio veniret.* Sed haec forte ita ex sententia Clariss. Dukeri conciliari possunt, si dicamus, Ligures, altero exercitu e finibus suis abducto, ad arma rediisse, atque in eos L. Aemilium movisse: eo vero tumultu Romae audito, quum duobus exercitibus adversus eos opus esse videretur, Cn. Baebium, perfectis comitiis Pisas remissum, milites, quos dimiserat, ad signa revocasse, vel legiones urbanas, quae ad incerta bellorum scribi solebant, eo secum adsumsisse. Clariss. Crevierius putat, neutrum e consulibus exercitum dimisisse. Mutatis enim temporibus mutatam esse et senatus et consulum sententiam.

§. 8. *Ita inter se consules compararunt*] *tum inter se consules* Harl. *ita tamen inter se consules* Voss. Lov. 1. et Gaertn. quorum ultimus etiam legit *compararant*. Lov. 3. *comparaverunt*.

§. 1. *Creati P. Cornelius Lentulus, M. Baebius Pamphilus*] Consulares tabulae, quae in Capitolio sunt, quibus tantum tribuo, quantum non depravatis alteris Romanorum monumentis est tribuendum, consules edunt, *P. Cornelium Cethegum, M. Baebium Tamphilum*. Item Plin. lib. 13. cap. 13. ex Cassii Heminae annalibus. Ita vero legendum esse etiam apud Livium, apparet ex eo, quod *P. Cornelius Cethegus* biennio ante praetor fuit; *Lentulus* nullus praetor editus est. Nemo autem per haec tempora ad consulatum fere, nisi praetorius, perveniebat. SIG. Adde Pighium ad A. V. IↃLXXII. *Cethegum* et *Tamphilum* etiam Fasti

ret, quia M. Baebius frater ejus consulatum petebat.

XVIII. Comitia consulibus rogandis fuere. creati P. Cornelius Cethegus, M. Baebius Tamphilus. 1
Praetores inde facti, duo Q. Fabii, Maximus et Buteo, Ti. Claudius Nero, Q. Petillius Spurinus, M. 2

Matiani, *Cetegum* et *Amphilum* Caesari hujus anni consules habent. Harduinus ad Plinii 13. Hist. Nat. 13. probat vulgatam scripturam Livii, et Baebii cognomen in omnibus MSS. Plinii *Pamphilus* esse dicit. Addit non credendum esse Fastis Capitol. *Tampilum* (*Tamphilum* debuerat scribere) Baebiae gentis cognomen esse asseverantibus, et auctoritatem nummorum veterum, a quibus viri docti Cornelio huic *Cethegi*, et genti Baebiae *Tamphili* cognomen asseruerunt, suo more, id est, admirandis, sed nemini creditis nec credendis, commentis eludere conatur. Si vel sexcenti MSS. Livii et Plinii hujus anni consulibus Cornelio *Lentuli*, et Baebio *Pamphili* cognomen tribuerent, nihil certius foret, quam eos omnes corruptos esse. DUKER. *Lentulus* servant omnes nostri, ut et Valer. Max. 2, 5, 1. *Cethegus* contra, praeter Plinium, etiam Nepos in Hann. 13. Mihi quoque verius videtur, notius Corneliorum cognomen *Lentulus* minus frequenti alteri *Cethegus* substitutum esse. Recte etiam *Tamphilus* omnes scripti, et edd. vett. pro quo demum Ascens. anno 1513. *Pamphilus* reposuit. V. etiam ad 21, 6, 8. De sententia Harduini, *Cethegorum* memoriam nummis conservatam, et gentis Baebiae familiam *Tamphilorum* fuisse negantis, vide etiam Clariss. Haverk. in Comm. ad Thesaur. Morell. tom. 1. pag. 134. et pag. 43.

§. 2. *T. Claudius Nero*] *Ti. Claudius*, ut saepe. SIGON. Ita legit Voss. reliqui *T. Claudius* et hic, et §. seq. quibus ibi consentit Voss. Gruterus in ultima editione subposuit *C. Claudius*, quod recentiores servarunt. Gruterus autem in eo secutus est Pighium, qui ita legendum monuit in Ann. Rom. ad ann. IↃLXXII. pag. 330. Rationem addidit, quia triennio post *Ti. Nero* praetor reperitur. Vide Liv. 40, 59. Ideo vero potius *Caji*, quam aliud, praenomen substituisse videtur, quod Claudiis Neronibus apud Livium tantum *Appii*, *Caji*, et *Tiberii* praenomina tribuantur, et Ap. Claudius Nero praetor memoratus sit anno quarto decimo ante supra 33, 42. Ti. Claudius Nero praetor triennio post sequatur. Verum quis pro certo adfirmare sustinebit, in gentis Claudiae per plura capita latissime propagatae familia Neronum non nisi unum Ti. Claudium Neronem, qui honorum capax erat, hoc tempore floruisse? Proxime igitur codd. scriptos cum Sigonio edidi *Ti. Claudius*.

Q. Petilius Spurinus] *Petillius*, ut lib. 38. [50, 5.] in hujus tribunatu dixi. SIGON. *Titi* praenomen ei mox §. seq. tribuunt Voss. Lovel. 1. 2. 4. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. ante Moguntinos, qui *Q.* restituerunt, concinentibus reliquis scriptis. Hoc etiam loco recte in idem praenomen consen-

3 Pinarius Posca, L. Duronius. His, inito magistratu, provinciae ita sorte evenerunt. Ligures consulibus; praetoribus, Q. Petillio urbana, Q. Fabio Maximo peregrina, Q. Fabio Buteoni Gallia, Ti. Claudio Neroni Sicilia, M. Pinario Sardinia, L. Duronio
4 Apulia; et Istri adjecti, quod Tarentini Brundisinique nunciabant, maritimos agros infestos transmarinarum navium latrociniis esse. eadem Massilienses

tiunt omnes scripti, et editi. Utrum *Petilius*, an *Petillius*, scribendum sit, vidimus ad 38, 50, 5. ubi Sigonii sententiam probandam dixi. Vide etiam Dausq. in Orthogr. part. 2. h. voce. Mox *Pusca* Voss. Lov. 1. 2. 4. Mead. ambo, et Gaertn. *Pisca* Harlej. Tota vox deest in Lovel. 3. et 6. Tum Duronii praenomen *L.* deest in Voss. et Lov. 1. qui iidem codd. cum Lov. 2. 3. 4. et Mead. 1. scribunt *Duronius*.

§. 3. *Q. Fabio Maximo peregrina, Q. Fabio*] Ex more Livii *Quintis Fabiis Maximo peregrina, Buteoni Gallia.* J. FR. GRON. Morem hunc non semper observavit Livius; certe non 37, 50, 8. *Q. Fabius Pictor flamen Quirinalis Sardiniam, Q. Fabius Labeo classem.* In similibus igitur nihil mutandum sine consensu codicum, qui hic vulgatum tuentur, exceptis Lovel. 3. et 6. a quibus quatuor priores voces exsulant, quae non aliam ob caussam scribarum neglegentia omissae sunt, quam quod τὰ *Q. Fabius* bis repetantur. Vide ad 9, 11, 11.

§. 5. *Quatuor legiones consules, quina millia ducenos*] Lege *quatuor legiones consulibus, quae quina.* GELEN. Ab Gelenio additum τὸ *quae* sine ulla mentione librorum veterum. Certe nobis inspecti membranacei omnes una cum prius editis id non agnoscunt. Nihil certius, quam Livium more suo scripsisse: *Exercitus inde decreti. quatuor legiones consulibus: quina millia ducenos pedites, trecenos haberent equites, et quindecim millia sociûm ac Latini nominis, octingentos equites.* J. FR. GRON. *quae* a Gelenio additum non comparet in ullo vel nostro, vel Hearnii Msto; sed ejus loco *ut* legit Lov. 2. quod repetitum videtur ex ultimis literis praecedentis *consulibus.* Nam *consulibus*, ut Gelenius reposuit, vel per compendium *coss.* praeferunt omnes scripti, et edd. vett. usque ad Aldum, qui compendium *coss.* perperam extulit *consules.* Idem error saepissime in Mstis obcurrit, librarios nempe hoc scribendi compendium non eo, quo debebant, casu reddidisse. Exempla vide ad 2, 33, 9. cap. 37, 6. cap. 40, 2. 4. cap. 46, 2. cap. 47, 10. c. 48, 1. c. 55, 3. Tot ex uno libro laudata testimonia docere possunt, innumera in reliquis omnibus superesse. In aliis similibus aliarum vocum compendiis pari modo *librarios* partim in casu, partim in numero evolvendo, obfendisse, vidimus ad 10, 10, 2. Praeterea *ducentos* Lov. 1. 5. Harl. Gaertner. et ed. Camp. *ducentenos*, utraque lectione juncta, Voss. V. ad 3, 44, 4. De voce *ducentenus* vide ad 45, 16, 3. Verum et aliud hic latet. Voces sequentes hac for-

le Ligurum navibus querebantur. Exercitus inde 5
decreti: quatuor legiones consulibus, (quina millia
ducenos Romanos pedites, trecenos haberent equi-
tes) et quindecim millia sociûm ac Latini nominis,
octingenti equites. In Hispaniis prorogatum veteri- 6
bus praetoribus imperium est cum exercitibus, quos
haberent. et in supplementum decreta tria millia ci-
vium Romanorum, ducenti equites: et sociûm Lati-

na concipiuntur: *quindecim millia sociûm ac Latini nominis, octingentos equites*, quae referri nequeunt nisi ad verbum proximum *haberent*. Eo tamen illas referri non posse, vel tirones vident. Non enim hi milites sociales contributi erant in legiones. Quare omnino haec verba casu primo enuncianda sunt, ut referantur ad remotius *decreti*. Error hic ortus erit ex notis, quibus numeri perscripti erant, quasque librarii, quo casu proferendae forent, adsecuti non sunt. Exempla alia passim obcurrunt. Ita mox §. 6. cap. seq. §. 6. supra hoc lib. cap. 1, 7. Adde 2, 22, 2. 10, 2, 11. 35, 9, 7. 36, 38, 4. 42, 12, 9. Praeterea numerus cardinalis *quindecim millia* et *octingenti* stricte sumtus indicat, ambobus consulibus simul tot milites sociales datos esse, sive cuique eorum septem millia quingentos pedites, quadringentos equites. Sed verisimile non est, consulibus, quorum cuique in duabus legionibus decem millia et quadringenti pedites, sexcenti equites decreti sunt, tam paucos milites sociûm ac Latini nominis adsignatos esse. Quamvis enim, quot socii milites conscriberentur, in arbitrio fuerit senatus, semper tamen vel totidem, vel plures fuerunt, quam legionarii. V. ad 38, 35, 9. Adde locum Livii 42, 31. Hinc constare potest, numerum cardinalem in distributivum esse mutandum. Hoc etiam modo frequenter librarios lapsos esse, vidimus ad 32, 18, 11. Totum igitur locum hoc modo scribendum puto: *Exercitus inde decreti: quatuor legiones consulibus, (quina millia ducenos Romanos pedites, trecenos haberent equites) et quina dena millia sociûm ac Latini nominis, octingeni equites.* Partim hoc etiam vidit Crevierius. Si tamen Gelenius *quae* ex cod. Mog. quem sub oculis habuit, addiderit, neque eam voculam rejicio. Certe Livius vel parentheses ulla connexione destitutas interponere solet, vel eas pronominibus cum reliqua periodo connectere. V. infra ad cap. 57, 3. Praeterea, si quis *quindecim millia* et *octingenti* servandum judicabit, haud praefracte ei adversabor, ob loca supra laudata cap. 1, 5. Ceterum, ne quis vocem *Romanos* eo praetextu delendam censeat, quod supervacua sit, quum milites non alii in legiones legantur, quam Romani, sive cives Romani, similiter locutum observo Livium cap. 26, 7. *Duas legiones civium Romanorum tumultuarias scriberet.* ubi vide.

§. 6. *Quos haberent. et in supplementum decreta tria millia civium Romanorum*] Malo *quos habebant*, vel *habuerant*. Dein ulti-

7 ni nominis sex millia peditum, trecenti equites. Nec
rei navalis cura omiſſa. duumviros in eam rem con-
sules creare juſſi, per quos naves viginti deductae
navalibus sociis civibus Romanis, qui servitutem ser-
viſſent, complerentur; ingenui tantum ut iis praeces-
8 sent. Inter duumviros ita divisa tuenda denis navibus
maritima ora, ut promontorium iis Minervae, velut

mam vocem omittunt Lovel. 2. Harl. et Mead. 1. Verum mox sequitur: *naves viginti deductae navalibus sociis civibus Romanis complerentur*. Supra cap. 1, 7. *In Hispaniam etiam utramque quae ducerentur, quatuor millia peditum civium Romanorum* etc. *scribi jussa*. cap. 26, 7. *Duas legiones civium Romanorum tumultuarias scriberet*. cap. 36, 8. *Novam legionem ei consules scribere jussi, et mille praeterea peditum civium Romanorum*. Lib. 32, 8, 2. *In supplementum legionum tria millia militum Romanorum scriberet*. Mox *trecentos equites* Lov. 1. 3. 4. Harl. et Mead. uterque; de quo errore scribarum modo vidimus §. praec.

§. 7. *Navalibus sociis civium Romanorum, qui servitutem servissent*] Lege *navalibus sociis civibus Romanis*, non *civium Romanorum*. GELEN. Vide, libertinaene conditionis homines, an eos, qui poſtliminio redierint, dicere velit: nam servos vix credo, etiamsi continuo *ingenuos* subjungit. GLAR. Ut ante Gelenium edebatur, praeferunt Voſſ. Lov. 5. 6. Mead. 2. et Gaertn. *sociis civium*, proxima voce omiſſa, Lov. 3. *sociis populi Romani* Harl. Sed Gelenio *civibus Romanis* emendanti consentiunt Lov. 1. 2. 4. et Mead. 1. Et recte. Socii navales conscribebantur ex civibus Romanis, sed qui olim servitutem servierunt. *Libertini* vocantur 36, 2, 15. *In eam classem socios navales libertinos legeret*. 42, 27, 3. *Socios navales libertini ordinis in viginti et quinque naves ex civibus Romanis C. Licinius praetor scribere jussus*. cap. 31, 7. *Recognosceret socios navales, dimissisque, si qui parum idonei essent, supplementum legeret ex libertinis, et daret operam, ut duae partes civium Romanorum, tertia sociorum eſſet*. Patet ergo, poſtliminio reversos non intelligi; quos umquam *libertinos* vocatos non memini: praeterea, quum in omnia ingenuorum jura reſtituti reliquis deteriores non eſſent, caussa non erat, cur potiſſimum in hanc minus honoratam militiam ablegarentur. Deinde *serviſſent servitutem* Voſſ. et Lov. 1. ac 3. *serviviſſent servitutem* Lovel. 6. et Gaertn. Vox *servitutem* omittit Harl. Male. Infra 45, 15, 5. *In quam omnes, qui servitutem serviſſent, conjicerent*. Vide Sanctii Minerv. 3, 3. in voce *Servio*. Paullo ante *creare consules* Lovel. 6. sed vocem *consules* male neglexit scriba Voſſ.

Ingenui tantum in iis praeeſſent] Pall. et vet. ed. *ingenui tantum ut iis praeeſſent*. GEBH. *in iis* primus edidit Frob. anno 1535. forte operarum lapsu: certe nullus meorum ita praefert, neque etiam Gelenius aliquid monuit. Eumdem tamen errorem omnes

pardo, in medio esset: alter in dextram partem usque ad Massiliam, laevam alter usque ad Barium tueretur.

XIX. Prodigia multa foeda et Romae eo anno 1
visa, et nunciata peregre. In area Vulcani et Con- 2
cordiae sanguinem pluit; et pontifices hastas motas nunciavere, et Lanuvii simulacrum Junonis Sospi-

servarunt usque ad Gronov. qui anno 1665. priscam lectionem, omnium Mstorum fide firmatam, revocavit. V. ad 27, 15, 16. Praeterea *ut iis possent* Voss. Scriptum fuerat per compendium *pessent*; ex quo, evanescente linea superius priori literae adjecta, facile factum est *possent*.

§. 8. *Promontorium iis Minervae*] De eo intelligo, quod in Picentinis inter Surrentum ac Salernum e regione Prochytae insulae a Ptol. ponitur. Barium, eodem auctore, non longe a Salapia ad ostia Aufidi amnis. Meminit ejus Horat. lib. 1. Serm. satyr. 3. *via pejor ad usque Bari moenia piscosi*. GLAR. De promontorio Minervae vide Cluver. 4. Ital. Ant. 3. pag. 1162. de Bario ibid. cap. 11. pag. 1210. Praeterea *usque in Barum* Voss. *usque in Barium* Gaertn. *usque ad Barum* Lov. 2. 6. Harl. et Mead. 1. Hinc *tuerentur* Lov. 5. et edd. vett. usque ad Frob. qui anno 1535. dedit *tueretur*. Nec aliter, uno illo excepto, Msti nostri.

Alter in dextram partem] Dele otiosam praepositionem. J. FR. GRON.

§. 2. *In area Vulcani et Concordiae sanguinem pluit*] Hoc et alia hinc descripsit Obseq. c. 60. de Prodig. Schefferus ibi adnotat, non unam aream, sed duplicem, id est, ni fallor, aliam Vulcani, aliam Concordiae fuisse, quia Obseq. cap. 59. in A. V. IↃLXX. scribit, *in area Vulcani per biduum, in area Concordiae totidem diebus sanguinem pluit*. Verum si duplex fuit, in area Vulcani etiam aliam, quae non Vulcani, sed Concordiae, diceretur, fuisse oportet: nam *aedes Concordiae in area Vulcani* erat, 9, 46. Sed hoc mihi non valde verosimile videtur, ac magis credo, Livium aream Vulcani et Concordiae pro eadem dicere, eamque modo *aream Vulcani*, modo *aream Concordiae* appellare, (* et) quia aedes Concordiae in area Vulcani erat; hic utramque conjungere. Obseq. cap. 59. duo prodigia, quorum alterum Livius 39, 46. in principio, alterum ibid. cap. 59. in fine anni IↃLXX. factum refert, conjunxit; non ut significaret, aliam fuisse aream Vulcani, aliam Concordiae, sed quia utrumque eodem anno acciderat. DUK. *Volcani* Lov. 4. Gaertn. et cod. Mog. Ita et scribebatur in optimo cod. 39, 46, 5. Alia v. ad 39, 53, 2. Tum *sanguine pluvit* Lov. 1. *sanguine* etiam Lov. 3. V. ad 3, 10, 6. *pluuit* etiam Gaertn. V. ad 1, 31, 1. Paullo ante §. praec. prius *et* non comparet in Lov. 1. 6. et Voss. *eo anno et Romae visa* legit Lov. 3.

Pontifices hastas motas nunciavere] Lib. 24, 10, 10. ubi prodigii similis Livius meminit, *hasta Mar-*

3 tac lacrimasse. et pestilentia in agris, forisque, et conciliabulis, et in urbe tanta erat, ut Libitina tunc

tis memoratur: *Hastam Martis Praeneste sua sponte promotam.* Saepius etiam apud Obseq. de Prodig. ut cap. 96. *Hastae Martis in regia motae.* ubi viri docti alia exempla laudarunt. Etiam cap. 60. ubi eadem refert prodigia, quae Livius hoc loco, *Hastae Martis motae.* Hinc Scheff. vocem *Martis* ex Obsequente verbis Livii adjiciendam conjicit, quum cetera conveniant. Ego tamen nihil mutare audeo, partim quia non variant Msti, partim quia simpliciter *hastae motae* etiam supra memorantur 21, 62, 4. *Lanuvii hastam se commovisse.* Ad quem locum Sabellicus hastam Junonis Lanuvinae, sive Sospitae, indicari putat; cujus sententiam egregie inlustrant nummi gentis Prociliae, imaginem Junonis, cornibus caprinis ornatae, et hasta armatae, exhibentes, et locus Cic. 1. de Nat. Deor. 29. insignia hujus Junonis pellem caprinam, hastam, scutulum, et calceos repandos referens, quem optime ad hunc nummum advocavit Clariss. Haverk. in Comm. ad Thes. Morell. tom. 1. pag. 360. An igitur hic, ubi non *hasta*, sed *hastae* memorantur, potius indicantur hastae quum Martis Praeneste, aliorumque Deorum, tum Junonis Sospitae Lanuvii cultae? nam et proximum prodigium, quod Lanuvii circa simulacrum ejusdem Junonis accidit, id suadere videtur. Praeterea hoc, itidem ac sequens, prodigium non Romae, sed alibi extra urbem accidisse, colligo ex verbo *nunciavere*, quo utitur Livius de illis prodigiis, quae aliis locis accidisse Romam adferebantur. Vide ad 34, 45, 6. Et ipse etiam Livius §. 1. distinguit inter prodigia *Romae visa et nunciata peregre.* Mox *Lanivii* Mead. 1. *Lavinii* Voss. Lov. 3. 6. Harl. et Gaertn. de quo scribarum errore vidimus ad 3, 29, 6. de *Junone Sospita* ad 8, 14, 2.

§. 3. *Et pestilentia in agris, forisque, et conciliabulis, et in urbe tanta erat, ut Libitina tunc vix subficeret*] Existimabam alias, *conciliabula* dici posse loca illa in urbe, in quibus viri nobiles convenire solent negotiandi, vel insimul colloquendi causa, quales nunc Neapoli *Seggi*, et Florentinae *Loggie* dicta. Hanc natam opinionem confirmabam Festi dictis lib. 3. [ea voce] scribentis, *conciliabulum* fuisse *locum, ubi in concilium conveniebatur.* quo in significatu usus C. Gracchus apud Gellium 3, 7. Sic Plaut. in Bacchid. [1, 1, 46.]

Quid? si apud te veniat de subito prandium, aut potatio
Forte, aut coena, ut solet in istis fieri conciliabulis?

Idem in Trin. [2, 2, 33.]

Ne penetrarem me usquam, ubi esset damni conciliabulum.

At, me haud recte sensisse, haec verba Livii primum admonuere, deinde mox subsequenda certiorem reddidere. Namque loca extra urbem *conciliabula* fuisse, Livii verba hoc in loco, tum etiam paulo infra demonstrant [cap. 37, 3.] ubi habet: *Decemviri supplicationem in biduum valetudinis causa in urbe, et per omnia fora conciliabulaque edixerunt.* Et rursus (§. 4.) *Et veneficii quaestio ex senatusconsulto, quod in urbe propiusve urbem decem millibus passuum esset commissum, C. Claudio praetori*, etc. *ultra decimum lapidem C. Maenio* etc. *decreta.* Per

subficeret. His prodigiis cladibusque anxii Pa- 4
s decreverunt, ut et consules, quibus Diis vide-

s autem et *conciliabula* Livius ellexiffe videtur, ut mea fert ntentia, omnia, quae extra urm erant, majora minorave opla, caftella, et loca, in quis erant conventus aliqui jurisi. *Conciliabula* autem specifiloca fuerunt, in quibus jus bebatur, foris tamen inferio-. Conciliabulum autem a mucipio, colonia, oppido, praeectura, vico, caftelloque separi et diftingui, docet Paulus risconsultus lib. 4. Sentent. t. 6. Hanc sententiam confirant Frontini dicta lib. de Limit. gror. [pag. 41. ed. Goes.] ubi e controversia territorii loquiur. Quod vero in conciliabulis s diceretur, praeter loca adlecta, clariffime oftendunt versa legum antiquarum de limitis agrorum, puta Peduceae, lienae, seu, ut aliis, Alianae, losciae, Flaviae, vel, ut alii, abiae, in quibus legitur, in agrorum limitum litibus magiftratus, qui in ea colonia, in qua erant agri controversi, municipio, praefectura, foro, conciliabulo jure dicundo praesint, facito, ut fiat. Non negandum tamen, et *conciliabulum* nonnumquam accipi pro frequenti hominum conventu. Nec ab hac interpretatione discrepant Fefti et Gellii dicta, si recte perpendantur. Conciliabulum vero minoris fuiffe conditionis municipio, declarat Front. l. cit. inquiens: *Hoc conciliabulum fuisse fertur, poftea in municipii jus relatum.* Et Urbicus de Limit. agror. [pag. 60. ed. Goes.] *Sunt autem loca publica coloniarum, ubi prius fuere conciliabula, et poftea sunt in municipii jus relata.* Ex quibus colligimus, municipia melioris conditionis fuiffe coloniis, quod et Gellius 16, 13. ex Caesaris D. Adriani oratione demonftrat. Sic Livius 34, [45.] et Paterc. 1, [15.] scriptum reliquit, Puteolos primum coloniam fuiffe, qui tamen paulo poft ante Ciceronis consulatum in municipii conditionem mutati, uti conftat ex eodemmet Cic. in orat. in Rull. [2, 32.] et in altera pro Coelio [2.] Ex superius etiam adductis satis conftare puto, diftinctionem inter *forum* et *conciliabulum* allatam a Car. Sigonio lib. 2. de Antiq. jure Ital. 15. minime subsiftere, dum inquit, in conciliabulis exercitas nundinas, in foro vero amplius jus dictum. Nam locus Livii, ab ipso adductus, lib. 7, [15.] ad suam confirmandam sententiam, tantum abeft, ut illi faveat, ut illi adversari facile dignoscatur. Inquit enim, legem latam, ne ambiendi magiftratus gratia nundinas et conciliabula obire liceret. Non enim Livium pro eadem re nundinas et conciliabula accepiffe dicendum, sed inter se diftincta fuiffe, non ambigendum, et utrobique homines frequenter convenire consueviffe. In conciliabulis vero et jus dictum fuiffe, satis jam probatum exiftimo. MARC. DONAT. Vocula initialis *et* deeft in Voff. Lov. 1. 2. 3. 6. Harl. Mead. utroque, et Gaertn. De *foris* et *conciliabulis* vide Turnebum infra hoc lib. ad cap. 37, 3. Tum *et in conciliabulis* Gaertn. Quamvis autem Livium praepositiones repetere solitum fuiffe notarim ad 6, 28, 6. unius tamen codicis teftimonium non tantum pondus habere videtur, ut ei invitis reliquis credendum sit. Insuper *in urbe*, omiffo praecedenti *et*, Lov. 3. 6. *in urbem* Lov. 1. *in urbemque* Voff. *in urbeque* Gaertn.

retur, hostiis majoribus sacrificarent, et decemviri
5 libros adirent. Eorum decreto supplicatio circa omnia pulvinaria Romae in diem unum indicta est. iisdem auctoribus et senatus censuit, et consules edixerunt, ut per totam Italiam triduum supplicatio et
6 feriae essent. Pestilentiae tanta vis erat, ut, quum propter defectionem Corsorum, bellumque ab Ilien-

Libitina vix sufficeret, ut 41, 21, 6. *Ne liberorum quidem funeribus Libitina sufficiebat.* De *Libitina* vide Kirchm. 1. de Funer. 9. qui eam vocem hic poni existimat pro eo, quod ad curandum funus erat necessarium, quia similia in Libitinae templo venalia erant: Crevierius pro iis, qui funebribus officiis obeundis praesunt.

§. 4. *Et decemviri libros adirent*] Copulativa deest in Voss. et Gaertn. quam male elisit ultima syllaba vocis praecedentis *sacrificarit*, vel *sacrificarent*. Vide ad 37, 59, 1.

§. 5. *Iisdem auctoribus et senatus censuit, et consules edixerunt*] *hi iisdem auctoribus* Mead. 2. Ejus scriba vel duas lectiones *hisdem* et *iisdem*, quas in codice suo invenerat, junxit. Vide ad 8, 44, 4. certe *hiisdem auctoribus* est in Lov. 4. vel scribere voluit *his iisdem auctoribus*. Supra 3, 17, 6. *Arcem ab his iisdem Sabinis auro captam recepistis.* ubi vide, et adde Cort. ad Sall. Jug. 14, 21. Praeterea hic etiam priori loco copula exsulat a Lov. 3. Vide ad 2, 44, 3.

§. 6. *Bellumque a Biliensibus concitatum in Sardinia*] Quidam emendarunt *ab Iliensibus*. At ego legendum puto ex Strabonis lib. 5, [225.] *Iolensibus:* nisi quis potius *Iluensibus*, per *u* in secunda syllaba, legere velit. *Iluae* duae ejus nominis apud Ptolemaeum sunt insulae, altera e regione Populoniae, altera inter Corsicam ac Sardiniam. GLAR. Non recte *Iolensibus*, aut *Iluensibus* reponendum censet Glareanus, cum *Ilienses* Sardiniae populi a Plinio et Solino commemorentur. †„Lectio haec apud „auctores ambigua est." †. SIG. *a Biliensibus*, male in voces suas divisis literis, olim unica serie scribi solitis, Lov. 4. 5. et Mead. 2. *ab Tiliensibus* Lov. 6. *ab Illibiensibus* Gaertn. *ab Iliensibus* reliqui codd. *Iluenses* a nullo scriptore memorantur. in nullo etiam cod. *ab Iolensibus* inveni. Nihilominus cum Glareano, ita legendum existimante, facit Merula ad Fragm. Enn. pag. 569. Duplex in Sardinia populus exstitisse dicitur, *Ἰολαεῖς* vel *Ἰολάειοι*, dicti ab Iolao, qui ex Thespiensibus et Attico agro in hanc insulam coloniam duxit, et *Ἰλιεῖς* vel Ilienses, qui Troja capta huc adpulsi partem Sardiniae obtinuerunt. Vide, quae notavi ad Silii 12, 362. Utrumque hunc populum confudit Harduin. ad Plinii 3. cap. 7. secundum quem *Ἰλιεῖς* Ilio everso huc confugere Iolao duce, unde et *Ἰολάειοι* vocantur. Verum error ejus ex Paus. in Phocic. 18. ab ipso laudato, qui multis *Iolenses* et *Ilienses* distinguit, satis refellitur. Quum itaque et *Ἰολαεῖς* et *Ἰλιεῖς*

bus concitatum in Sardinia, octo millia peditum
 sociis Latini nominis scribi placuisset, et trecen-
os equites, quos M. Pinarius praetor secum in Sar-
iniam trajiceret, tantum hominum demortuum es- 7
e, tantum ubique aegrorum consules renunciaverint,
t is numerus effici militum non potuerit. quod de- 8
rat militum, sumere a Cn. Baebio proconsule, qui

n Sardinia habitasse credantur, t codd. ferme omnes *ab Iliensibus* hic et cap. 34. tueantur, nullus certe *ab Iolensibus* praeferat, infra etiam 41, 6. et 12. viri docti ex unico cod. *Ilienses* ediderint, legitima caussa esse nequit, cur vulgatum displicere debeat. Accedit, *'Ιολαεῖς* non *Iolenses*, sed *Iolaënses* Latine reddi debere. Salmasius quidem in Exerc. Plin. pag. 70. ubi etiam passim in Livio *Iolenses*, pro *Ilienses*, scribendum censet, multa adfert, ut gentilis hujus *Iolensis* formam probet. Putat enim, ut non tantum *Arcesilaus*, sed etiam *Arcesilas* dicebatur, sic etiam dictum esse *Iolaus* et *Iolas*, a posteriori autem formari *Iolenses*: id inde probat, quod *'Ιόλεια*, quae aliter *'Ιολάεια* vocantur, saepe apud Schol. Pindari memorentur; praeterea quia, ut a *Φωκαεῖς* sunt *Phocenses*, ita ab *'Ιολαεῖς* formari possunt *Iolenses*. Sane frequenter *Iolaïa* apud dictum Schol. memorata reperi; verum simul, nomen ejus festi varie scribi. *'Ιόλεια* tantum tribus locis inveni, ut ad Pythion. 9, 154. et Isthmion. 1, 2. et 4, 117. At *'Ιολάεια* ad Nemeon. 4, 32. et Isthmion. 1, 79. ut et in Schol. recent. ad Olympion. 7, 154. neque aliter editur apud Diodor. Sic. 5 pag. 205. Contra *'Ιόλαια* vel *Ἰόλαϊα* ad Olympion. 7, 153. 9, 148. Nemeon. 4, 21. et in Schol. recent. ad Olymp. 7, 154. pro varia lectione, et 9, 143. quomodo etiam editur apud Pausan. in Phocic. 18. Et ita hoc festum vocant Meurs. Graec. feriatae lib. 4. voc. *'Ιολάϊα*, et Fasold. de Festis Graecor. Decade 9. Festo 9. Verius itaque puto, ad eumdem modum ubique apud Scholiast. scribendum esse. Praeterea vox *Φωκαεῖς* huc perperam adducitur. Est enim a *Φώκαια* Ioniae urbe, et etiam formatur *Φωκαιεῖς*, Latine *Phocaeensis*: at *Phocensis* Graecis est *Φωκεῖς*, gentile τοῦ *Φωκίς*, quae regio est Graeciae. Vide supra ad 5, 34, 8. Ut finiam, contra Salmasium, hic *ab Iolensibus* scribendum contendentem, ut modo contra Glareanum et Merulam, urgueo codicum undecim, quibus utor, dissensum, quorum nullus ita legit; quum fere omnes vulgatum tueantur.

Ex sociis Latini nominis scribi placuisset] Libri omnes *ire placuisset*. GEBH. *ire* etiam omnes nostri, et edd. vett. quas vidi. *scire* se in Oxoniensi L. 1. et ed. Aleriensi principe invenisse, auctor est Hearnius. Moguntini monuerunt, sibi in membranis suis obvium fuisse *placuisset scribi*; unde Aldus *scribi placuisset* reposuit. Mox *trecenti* Lovel. 2. et Gaertn. Vide ad cap. praec. §. 5.

§. 7. *Tantum ubique aegrorum consules renunciaverint*] *tantum utrique aegrorum* Voss. unde con-

Pisis hibernabat, jussus praetor, atque inde in Sar-
9 diniam trajicere. L. Duronio praetori, cui provin-
cia Apulia evenerat, adjecta de Bacchanalibus quae-
stio est: cujus residua quaedam velut semina ex
10 prioribus malis jam priore anno adparuerant: sed
magis inchoatae apud L. Pupium praetorem quae-

jici posset, scribendum esse *uti-que*. Sed nihil muto.

Ut is numerus effici militum non potuerit. quod deerat militum] Postremam vocem e margine irrepsisse crediderim. J. FR. GRON. *numerus militum effici* Lov. 6. Si alterutro loco vox *militum* ὑποβολιμαία est, eam priori potius delerem. Sed, similes vocum praecedentium repetitiones Livio familiarissimas esse, vidimus ad 1, 3, 9. Mox *hibernaverat* Lovel. 6. Utrum ibi hibernarit Baebius, vide ad cap. 17, 7.

§. 9. *Cui provincia Apulia evenerat, adjecta de Bacchanalibus quaestio est*] Pall. *objecta*. GEBH. Similiter Lov. 4. Gaertn. Harl. et Mead. ambo. Praeterea *provincia Apulia venerat* Harl. Lov. 3. Mead. 1. et Gaertn. a manu 1. V. ad 9, 12, 1. *provincia Apuliae venerat* Voss. Lov. 1. 4. 6. Mead. 2. et Gaertn. a manu 2. Ita *pugnae venisset* pro *pugna evenisset* supra erat in Mstis 8, 31, 5. Vide ad eumdem lib. 6, 12, 1. *provincia Apuliae evenerat* Lovel. 5. et edd. vett. quod eodem modo dici potuit, quo *provincia Lucani et Galliae* 25, 3, 5. *lacus Lucrini* (*Averni*) 24, 12, 4. 13, 1. 20, 14. *lacus Timavi* 41, 1, 2. 2, 1. *flumen Asturae* 8, 13, 5. *populus Atheniensium*, *Lacedaemoniorum* 45, 23, 15. *arbor abietis* 24, 3, 4. *promontorium Pachyni* 24, 35, 3. Vide Celeberr. Duker. ad Flori 2, 6, 18. Verius tamen videtur, sequentis vocis literam initialem perperam in fine praecedentis repetitam fuis-se. Vide ad hunc lib. cap. 8, % Praefero itaque vulgatum *provin-cia Apulia evenerat*, quod Frob. anno 1531. reposuit, et supere- in Lov. 2. Nam ita Livius loqui solet. Vide ad 36, 39, 1.

§. 10. *Apud L. Puppium prae-torem*] Quidam codices *T.* habebant, sed *L.* legendum. Consulibus enim M. Claudio Marcello et Q. Fabio Labeone L. Puppius fit praetor Apuliae. Proximo autem ante eum anno Bacchanalium quaestiones cum omni cura exsecutus erat L. Posthumius Tempsanus. De hujus autem Puppii exsecutione nihil, quod sciam, meminit Livius. GLAR. Praetoribus, qui Apuliam sortiebantur, quaestionem de Bacchanalibus adjectam fuisse significat. Sic enim de L. Postumio, qui triennio ante praetor fuerat, [39, 41.] *Et L. Postumius praetor, cui Tarentum provincia evenerat, reliquias Bacchanalium quaestionis cum omni exsecutus est cura.* Hoc etiam loco L. Puppium priori anno, et L. Duronium sequenti praetores cum Apulia quaestionem eandem obtinuisse aït. Hoc dixi, ne quis *L. Postumium*, pro *L. Pupio*, hoc loco reponendum esse censeret, ut quidam fecerunt. SIG. Et in praenomine, et in nomine gentili scripti et editi variant. Praenomen *Ti.* ipsi tribuit Voss. *T.* reliqui scripti nostri, Hearnii L. 1. et edd. vett. qui tamen 39, 39. et 45. consian-

mes erant, quam ad exitum ullum perductae. id secare novum praetorem, ne serperet iterum la-s, Patres jusserunt. Et leges de ambitu consules 11 auctoritate senatus ad populum tulerunt.

XX. Legationes deinde in senatum introduxerunt. 1 gum primas, Eumenis, et Ariarathis Cappadocis,

L. vocatur, quod primus et-a Aldus hic reposuit. Dein pium Lovel. 1. edd. Mog. et liquae, quia ita alibi apud Li-m edebatur; sed recte Gro-v. 1665. *Pupium* emendavit: enim non tantum edd. prio-s, sed et reliqui omnes codd. m etiam veram nominis ortho-aphiam esse, vidimus ad 39, 45, Insuper *propraetorem* ad mar-inem Livii conjicit Clariss. Jac. erizon. quia Pupius anno ↀↃLXX. raetor creatus Apuliam sorti-s est; quam eum etiam proxi-o anno ↀↃLXXI. obtinuisse, et Bacchanalibus, quorum resi-ua quaedam velut semina adpa-rebant, jus dixisse, hic locus do-cet. Eo autem tempore non prae-tor, sed prorogato imperio pro-praetor fuit. Verum, *propraeto-res* saepe *praetores* vocari, do-cuerunt Sigon. ad 28, 38, 4. et Clariss. Duker. ad 23, 40, 1.

Quam ad exitum ullum perductae] Pall. *ullae perductae*. GEBH. Similiter Voss. Lov. 1.2.3.5.6. Harl. Gaertn. Hearnii L. 1. et priscae edd. Primus deinde Frob. anno 1531. dedit *ullum*; quod in reliquis fuisse videtur, unde nihil notatur.

§. 11. *Et leges de ambitu consules ex auctoritate senatus ad populum tulerunt*] In plerisque codicibus haec verba mutila erant, quanquam ne nunc quidem satis clara; quippe ea ita narrat, quasi ex prioribus nota sint; cum nusquam earum legum antea, quod quidem sciam, sit mentio, GLAR. Pall. uterque, *Et legem de ambitu consules ex auctoritate senatus introduxerunt*. Vet. ed. *Et legem de ambitu legationes consules ex auctoritate senatus introduxerunt*. GEBH. Quae harum legum sententia fuerit, non constat. Vide Sigon. 2. de Judic. 30. DUK. In omnibus etiam nostris, et Hearnii L. 1. plura verba exciderant ob repetitionem vocis *senatus* hoc loco, et *senatum* cap. seq. Ut vero verba praecedentia connecterent, varie ea interpolarunt: at singulas lectiones, manifesta scribarum somnia, recensere operae pretium non est. Quod nunc exstat, Aldus ex Mog. cod. recepit. Ceterum Sigonius d. l. putat, hoc anno duas leges de ambitu, alteram ab Aemilio, [immo Cornelio; Livium enim anni ↀↃLXXI. gesta jam referre, ex verbis cap. praecedentis, *His inito magistratu, provinciae ita sorte evenerunt*, patet] alteram a Baebio latam esse. In dubium tamen res vocari potest, ac censeri, ambos consules simul unam legem tulisse, vel alterum alteri, et forte Cornelium Baebio, eam ferendi provinciam concessisse: cur enim de eadem materia eodem tempore duae leges ferri juberentur? una enim lex plura capita, quibus variae ambitus speciei obviam iretur, continere potuit. An igitur, ut plures codd. omnesque edd. ante Aldum praeferunt, legendum *Et legem de ambitu?*

§. 1. *Regum prima Eumenis*]

et Pharnacis Pontici. nec ultra quidquam eis respo
sum est, quam missuros, qui de controversiis eoru
2 cognoscerent, statuerentque. Lacedaemoniorum d
inde exsulum et Achaeorum legati introducti sun
et spes data exsulibus est, scripturum senatum A
chaeis, ut restituerentur. Achaei de Messene rec
pta, compositisque ibi rebus, cum adsensu Patru
3 exposuerunt. Et a Philippo rege Macedonum d
legati venerunt, Philocles et Apelles, nulla sup
re, quae ab senatu petenda esset: speculatum mag
inquisitumque missi de iis, quorum Perseus Dem
trium insimulasset sermonum, cum Romanis, max
me cum T. Quinctio, adversus fratrem de reg

Scribe cum antiquioribus *primas*, ut omnes tres includat numerus ille. sequitur enim, *Lacedaemoniorum deinde exulum et Achaeorum legati introducti sunt.* Est tamen vitium illud scripti Moguntini. J. FR. GRON. Vox *Regum* deest in Lov. 3. sequens vox in Harl. Sed illa etiam utitur Polyb. eadem legatis responsa, quae hic Livius, data referens, in Exc. Legat. num. 53. Τούτοις, legatis regum, πρῶτον ἐχρηματισεν ἡ σύγκλητος. *prima* quidem erat in cod. Mog. *primas* tamen, ut antea edebatur, Aldus, qui ex cod. Mog. lectionem vulgatam emendavit, retinuit; similiter reliqui usque ad Gruterum, cujus postuma ed. *prima* dedit. Sed recte Gronovius *primas*; neque aliter scripti nostri, nisi quod quidam eorum, qui *Legatos*, pro *Legationes*, ex glossa legunt, etiam praeferant *primos*.

Ariaratis] *Ariarathis*, ut supra. SIGON. Vide ad 37, 31, 4. Adspirationem etiam agnoscunt plerique codd. et omnes edd. antt. Eam demum omisit Frob. anno 1535.

§. 3. *Et a Philippo* etc. *duo legati venerunt, Philocles et Apelles*] Prima vocula deest in Lovel. 1. Dein *Pholocles* Lovel. 1. 2. 6. et Mead. 1. *Pholoches* Voss. *Pholodes* Gaertn. *Pholodes* Lovel. 3. et 4. Sed nihil mutandum cum reliquis. Nam *Philocles* etiam infra memoratur cap. 54. et 55. Utrumque etiam Ἀπελλῆ καὶ Φιλοκλῆ, tamquam legatos antea cum Philippi filio Demetrio Romam missos, refert Polyb. in Exc. Legat. num. 46. Mox *petenda ab senatu esset* Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. *petenda esset ab senatu* Voss. et Gaertn. Praeterea *speculatum magis, quam inquisitum missi* Lov. 3.

De iis, quorum Perseus Demetrium insimulasset sermonum] *sermonibus* Lov. 1. 2. et Voss. quorum Lov. 2. etiam mox legit *habitis*, pro *habitorum*. Sed cum reliquis Mstis vulgatam lectionem praefero. Metabasis haec sive,

ditorum. Hos, tamquam medios, nec in alterius 4
orem inclinatos, miserat rex. erant autem et hi Per-
fraudis in fratrem miniſtri et participes. Deme- 5
us, omnium, praeterquam fraterni sceleris, quod
per eruperat, ignarus, primo neque magnam, ne-
ue nullam spem habebat, patrem sibi placari pos-
, minus deinde in dies patris animo fidebat, quum
siderí aures a fratre cerneret. Itaque, circum- 6
iciens dicta factaque sua, ne cujus suspiciones
geret, maxime ab omni mentione et contagione
omanorum abſtinebat; ut neque scribi sibi vellet,
uia hoc praecipue criminum genere exasperari ani-
um sentiebat.

t aliis videatur, enallage casus
ivio eſt frequens. Supra 3, 13, *Summam pecuniae quantam ae-
um eſſet promitti, veniebat in
ubium*. 5, 44, 1. *Periculum commu-
e cogit, quod quisque possit in re
repida praesidii, in medium con-
ferre*. 23, 10, 3. *Eum poſtulare, ut
ibi dedatur*. 45, 44, 9. *Omnium,
qui in Macedonia imperatores fue-
runt, favore eſt adjutus*. Plura a-
a v. ad 2, 57, 3. 4, 41, 6. 5, 41,
. 27, 42, 10. 30, 31, 9. 31, 44, 2.
, 10, 5. 40, 36, 7. 42, 34, 16.
t adde Sanctium 4. Minerv. 12.
t ad eum loc. Clariſſ. Perizon.
Celeberr. Burm. ad Rutilii 1. I-
tiner. 191. Sueton. Calig. 43. et
Cort. ad Sall. Jugurth. 14, 2.

§. 4. *Fraudis in fratrem miniſtri
et participes*] *fraudibus* Lovel. 4.
quod eo modo dictum eſſe pot-
eſt, quo *amicus populo Romano*;
de quo vide ad 39, 47, 10. Sed,
diſſentientibus reliquis scriptis,
potius exiſtimo, *fraudibus* pro
fraudis scribam illo lapsu dedis-
se, de quo vidimus ad 22, 8, 7.

§. 5. *Omnium, praeterquam fra-
terni sceleris*, etc. *ignarus*] In Frobenio reperio primo; scripti editique veteres, nec non ipsa Moguntina, et tres eam secutae *praeterquam fraterno scelere*. Quo significatur, omnium, quae de se patrem, fratrem, totam aulam agitare poſſet suspicari, inscium fuiſſe, praeterquam quantum ex scelere fraternae accusationis colligeret. J. FR. GRON. Priorum edd. lectionem servant Hearnii Oxonn. Crevierii Victori omnesque noſtri, excepto Lov. 2. ex quo quum nihil in excerptis notatum fuerit, eum *fraterni sceleris* exhibuiſſe, verisimile eſt. Huic tamen lectioni tanto minus tribuo, quod non in Froben. anni 1535. sed jam anni 1531. primum exſtitiſſe videam. Mox *nec magnam, nec ullam* Lovel. 3. *neque magnam, nec ullam* Lov. 4. *neque magnam, neque nullam* Harl. et Mead. 1. V. ad 9, 9, 14. Deinde *sibi* nescit Lov. 2.

Quum obsideri aures a fratre cerneret] Forte malis *cujus obsideri*

1 XXI. Philippus, simul ne otio miles deterior fieret, simul avertendae suspicionis caussa quidquam a se agitari de Romano bello, Stobos Paeoniae ex-
2 ercitu indicto, in Maedicam ducere pergit. Cupido eum ceperat in verticem Haemi montis adscendendi, quia vulgatae opinioni crediderat, Ponticum simul et Hadriaticum mare, et Histrum amnem, et Alpes conspici posse: subjecta oculis ea haud parvi sibi

aures. Potest tamen et illud tolerari. J. FR. GRON.

§. 6. *Circumspiciens dicta factaque sua, ne cujus suspiciones augeret*] Pall. uterque *nec hujus suspicionis egeret*. GEBH. Similiter Lov. 2. 4. et 6. *nec hujus suspiciones egeret* Mead. 1. *ne hujus suspiciones egeret* Harl. *ne hujus suspicionis egeret* Lov. 3. et Gaertn. *factaque sua, ne hujus suspiciones ex re* Voss. *factaque ex re*, mediis vocibus omissis, Lov. 1. Mox *cognitione Romanorum* Voss. et Gaertner. *cogitatione Romanorum* Lov. 1. 2. 3. et 6. Tum *sibi scribi* Gaertner. at *sibi* exsulat a Lov. 6. Tandem *exasperare animum sentiebat* Lov. 1. et Harl. *exasperari patris animum sentiebat* Lovel. 2. et 6. *exasperari sentiebat* Voss.

§. 1. *Stobos Paeoniae exercitu indicto, in Medicam ducere pergit*] *Maedicam*. Graeci enim Μαιδική, ut ante. SIGON. *Stobes* Lov. 8. *Stabos* Harl. *Scobos* Voss. Lovel. 2. 5. 6. Gaertn. et ed. Camp. Vide ad 39, 53. 15. Tum *exercitum indicto* Harl. *exercitu in diuo* Lov. 1. 3. 4. et Mead. 1. *exercitum in diuo* Voss. et Gaertn. Hinc *in Macedoniam ducere* omnes Msti nostri, Hearnii L. 1. et edd. ante Froben. qui *in Maedicam* anno 1531. reposuit. *in Medicam* sola operarum errore editio ipsius Sigonii. V. ad 26, 25, 6. Paullo ante *simul* priori loco deest in Lov. 2. V. ad 27, 15, 14. Voces etiam *a se* exsulant a Lov. 3.

§. 2. *Vulgatae opinioni crediderat, Ponticum simul et Adriaticum mare, et Istrum amnem*] De hac re multa habet Isr. Vossius ad Pomp. Melam 2, 11. DUK. *vulgari opinioni* Gaertner. Sed mox cap. proximo sequitur: *Nihil vulgatae opinioni degressi inde detraxerunt*. Tum *Adachum mare* corruptissime Voss. qui *Adriaticum* pro varia lectione ostentat. *Hadriaticum mare* Lovel. 5. et edd. principes. Vide ad 24, 10, 10. Hinc *Istrium amnem* Voss. *Histrium amnem* Lov. 1. *Histricum amnem* Harl. *Histrum amnem* Lov. 2. 3. 4. 6. et Gaertn. In additam adspirationem pronior videtur Dausq. in Orthogr. part. 2. ea voce. Similiter praecipuos Virgilii codd. praeferre, testatur Nic. Heins. ad Maron. 3. Georg. 350. et ita ex mente ejusdem Heinsii edidi apud Silium 1, 326. qui in fronte exemplaris, ad cujus margines Mstorum lectiones adnotavit, auctor est, semper in integerrimo Silii cod. Coloniensi *Hister* scribi. Paullo ante *in vertice* Lov. 1. 3. 4. 5. 6. Harlej. Mead. ambo, et edd. ante Ascens. qui *in verticem* anno 1513. emendavit. In seqq. perperam *ex Alpibus* Lov. 3. et Gaertn.

§. 3. *Viam exercitui nullam esse*] Pall. *exercitui viam esse*. Vet.

omenti futura ad cogitationem Romani belli. Per- 3
nctatus regionis peritos de adscensu Haemi, quum
tis inter omnes constaret, viam exercitui nullam
se, paucis et expeditis perdifficillimum aditum, ut 4
rmone familiari minorem filium permulceret, quem
atuerat non ducere secum, primum quaerit ab eo,
uum *tanta difficultas itineris proponatur, utrum perse-*
rrandum sit in incepto, an abstinendum? Si pergat ta- 5

1. *exercitui viam non esse*. GEBARD. *exercitui viam esse* Lov. 1. 4. *exercitui viam non esse* Harl. Mead. uterque, Lov. 3. 5. et edd. ett. *viam exercitui non esse* Hearn. L. 1. *nedum exercitui viam esse* Lovel. 2. et 6. *exercitui inviam esse* Voss. *exercitui minari esse* Haertn.

Paucis et expeditis per difficillimum aditum] Minus ambiguum foret *per difficillima*. J. FR. GRONOV. Nondum ita sentiebat Gronov. 4. Obs. 2. pag. 29. sed putabat repetendum esse *viam*. Qua ratione ductus deinde sententiam mutaverit, non possum scire. DUKER. Gronovii emendationem probat Crevier. Verum quum huic uni innitatur, quod vulgata scriptura ei nimis ambigua visa sit, ambiguum illud tollatur, et emendatio ipsius non necessaria erit, si una voce legamus *perdifficillimum*. Ita ediderunt Aldus, et quidam recentiorum; quod demum mutavit Sigonius, unam iterum vocem in duas dividens. Contra *perdifficillimum* probat Vossius 7. Gramm. 17. et exempla superlativorum non tantum cum *per* compositorum, sed quaedam etiam, quibus aliae intensivae particulae adduntur, in medium protulit. Adde Sanctium in Minerv. 4, 9. et quae ibi notavit Perizon. Vide etiam Falster. in Supplem. ling. Lat. voce *Perdifficillimus*. Ejusdem generis sunt *maxime gravissimus* apud Liv. 41, 23, 6. ubi locutio iterum Gronov. displicet. *quam pinguissimus* apud Colum. 2, 9. *praealtissimus* apud Apul. 8. Met. pag. 168. ed. Pricaei: *Seque in praealtissimum puteum* etc. *praecipitavit*. Ubi quum Pricaeus in Msto Oxon. invenerit *Seque peraltissimum*, etiam legi posset *Seque in peraltissimum*. Sed nec vulgatum damno. Positivus *perdifficilis* occurrit apud Liv. 32, 11, 3. et 44, 8, 5. aliisque locis.

§. 4. *Quaerit ab eo, Quum tanta difficultas itineris proponatur*] Hic quaerit, nemo respondet: itaque quidam suspicantur, defectam esse orationem. At ego nihil definio. Multa enim similia passim in hoc libro reperias. GLAR. Quum postea addatur, Demetrio adsentiendum patri fuisse, ne invitum parere suspicio foret, Livius aperte indicat, Demetrium ad singula capita a patre proposita respondisse eadem adprobando. Ceterum *ut tanta difficultas* Mead. 1. ubi *ut* accipi posset pro quamvis; de quo vide ad 22, 25, 2. Aliorum tamen in vulgatum consensus nihil mutandum esse persuadet. Paullo ante *mulceret* Mead. 1. Male. 28, 25, 4. *Ipsis placido sermone permulcentibus notos*. 36, 12, 6.

men ire, non poſſe oblivisci se in talibus rebus Antigoni: qui, saeva tempeſtate jactatus, quum in eadem nave secum suos omnes habuiſſet, praecepiſſe liberis diceretur, ut et ipsi meminissent, et ita poſteris proderent, ne quis cum tota gente ſimul in rebus dubiis periclitari auderet.
6 *Memorem ergo se praecepti ejus, duos ſimul filios non commiſſurum in aleam ejus, qui proponeretur, casus; et, quoniam majorem filium secum duceret, minorem ad subſidia spei et cuſtodiam regni remiſſurum in Macedoniam*
7 *eſſe.* Non fallebat Demetrium, ablegari se, ne adeſſet conſilio, quum in conspectu locorum conſultaret, qua proxime itinera ad mare Hadriaticum atque Italiam ducerent, quaeque belli ratio eſſet futu-
8 ra. sed non solum parendum patri tum, sed etiam ad-

Placida oratione territos quum permulsisset.

§. 5. *Qui, saeva tempeſtate jactatus, quum in eadem nave secum suos omnes habuisset*] *qui, a saeva* Harl. et Gaertn. Ovid. 1. Triſt. 11, 13.

> *Saepe ego nimbosis dubius jactabar ab Haedis.*

Alii omnes vulgatum tuentur. Dein voculam *quum* omittunt fere omnes noſtri, quorum quidam eam ante, quidam poſt voculam *secum* inserunt. Voces etiam *in eadem nave* nescit Harl. Paullo ante *tamen* abeſt a Voſſ. *rebus* a Lov. 1. *oblivisci non posse Antigoni*, reliquis omiſſis, praefert Harl. *Antigoni inviti*, addita voce, legunt Voſſ. et Gaertn. in sequentibus *dicitur*, pro *diceretur*, Lov. 3. et *ut ipsi meminissent* Voſſ. et Lov. 3. ac 6. V. ad 2, 44, 3.

§. 6. *Remissurum in Macedoniam esse*] *missurum in Macedoniam* Lovel. 3. *remissurum se in Macedoniam* Gaertn.

§. 7. *Consultaret, quae proxime itinera ad mare* etc. *ducerent*] *consultasset* Harl. *consultarent* Voſſ. quod etiam voluiſſe videtur Gaertner. *resultarent* praeferens. Praeterea *quia proxime itinera* Lov. 4. Harl. et Mead. 1. *quia proxima itinera* edd. priscae. *qua proxima itinera* ed. Ascens. anni 1513. *qua proxime itinera* se in cod. suo inveniſſe, Moguntini monuerunt: neque aliter Lov. 3. et Mead. 2. quod Aldus adscivit, et editores eum secuti servarunt usque ad Gronov. qui anno 1665. vulgavit *quae proxime itinera*. Id vero utrum de induſtria, an typothetarum errore factum sit, non conſtat, quia mutatae lectionis nulla in notis ratio redditur. Recentiores omnes editionem il-

adsentiendum erat, ne invitum parere suspicionem faceret. Ut tamen iter ei tutum in Macedoniam es- 9
set, Didas, ex praetoribus regiis unus, qui Paeoniae praeerat, jussus est prosequi eum cum modico
praesidio. Hunc quoque Perseus, sicut plerosque 10
patris amicorum, ex quo haud dubium cuiquam esse coeperat, ad quem, ita inclinato regis animo, hereditas regni pertineret, inter conjuratos in fratris perniciem habuit. in praesentia dat ei mandata, 11
ut per omne obsequium insinuaret se in quam maxime familiarem usum, ut elicere omnia arcana, specularique abditos ejus sensus posset. Ita digreditur Demetrius cum infestioribus, quam si solus iret, praesidiis.

XXII. Philippus, Maedicam primum, deinde so- 1

...am Gronovii secuti sunt; eademque lectio in reliquis Mstis nostris exstitisse videtur. Ipse tamen Gronov. hunc locum ad partes advocans supra ad 1, 23, 5. *qua proxime* laudavit, multisque ibi locutionem illam inlustravit. Eamdem itaque lectionem restitui. Mox *ratio belli esset futura* Voss. et Gaertn. *ratio belli futura esset* Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. ambo.

§. 8. *Non solum parendum patri tum, sed etiam adsentiendum*] *parendum patri tutum* Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. ante Froben. anni 1531. perperam duabus prioribus literis voculae *tum* iteratis. Similem errorem vidimus 2, 12, 8. et 36, 15, 1. Contra literas easdem in voce *tutum* geminare neglexerunt supra 35, 12, 11. Vide ad 10, 37, 2.

§. 9. *Ut tamen iter ei tutum in Macedoniam esset*] *iter et tutum* Harl. et Mead. 1. *ei iter tutum* Lov. 3. *iter tutum* Voss. Lov. 1. 2. 6. et Gaertn. Hinc *in Macedoniam faceret* Lov. 6. Mox *regiis* deest in Lov. 3. 6. et Hearnii L. 1. *praetoribus regis* legunt Lov. 1. 2. 4. 5. Voss. Harl. Mead. uterque, et edd. vett. V. ad 32, 6, 6. *regiis* primus dedit Aldus. Mox §. seq. *haud cuiquam dubium* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Tum *coeperit* Harl. et Mead. 1. Tandem *regis animo ita inclinato* Voss. Lov. 1. 2. 3. 6. et Gaertn.

§. 11. *In praesentia dat ei omnia mandata*] *omnia* redundat. GEL. Illud *omnia* in solo tantum inveni Lov. 5. ceteri codd. ignorant. *dat ea mandata* legunt Lov. 1. 3. 6. et Voss.

Ut elicere omnia arcana etc. *possit*] *ac elicere omnia arcana* etc. *posset* Harl. et Mead. ambo. *pos-*

litudines interjacentes Maedicae atque Haemo trans-
gressus, septimis demum castris ad radices montis
pervenit. ibi unum moratus diem ad deligendos,
quos duceret secum, tertio die iter est ingressus.
2 Modicus primo labor in imis collibus fuit. quantum
in altitudinem egrediebantur, magis magisque silve-
3 stria et pleraque invia loca excipiebant. Pervenere
deinde in tam opacum iter, ut, prae densitate arbo-

set etiam reliqui omnes Msti, Hearnii L. 1. omnesque edd. usque ad ultimam Gruterianam, quae, invitis exaratis et excusis, *possit* dedit. Alterum revocavi. Cur autem *ac elicere* displiceat, patebit ex 10, 36, 17. Neque repetitio τοῦ *ut* displicere potest: *ut insinuaret se*, *ut elicere posset.* Vide ad 1, 17, 11.

§. 1. *Septimis demum castris*] Non ita longe Aemus mons a Medica abest; sed parva regem fecisse itinera verisimile est. GLAREAN. *deinde*, sive *dein*, pro *demum*, Harl. sollemni librariorum errore. V. ad 2, 38, 5. c. 52, 2. 3, 2, 10. 4, 41, 7. c. 49, 15. 5, 45, 3. 8, 15, 7. c. 26, 6. 9, 17, 11. 21, 2, 1. c. 25, 11. 22, 13, 8. c. 17, 6. c. 61, 7. 23, 18, 16. c. 19, 11. 24, 26, 15. 36, 2, 2. 38, 39, 5. 40, 32, 1. Adde Gruter. ad Suet. Aug. 7. Viros doctos ad Suet. Aug. 31. Torren. ad Val. Max. 3, 2, 9. et 6, 8, 5. et Oudend. ad Front. 1, 1, 7. 9. Paullo ante *prius*, pro *primum*, Lov. 2. 3. 6. *primus* Harl. et Mead. 1. Tum *Hemo* plerique codd. Scribendum nempe *Haemo*. Vide Dausq. Orthogr. parte 2. ea voce.

Ad deligendos, quos duceret secum] *ad diligendos* Lov. 1. V. ad 37, 51, 7. *ad eligendum* Lov. 2. *ad eligendos* Voss. et Gaertn. Reliqui receptum tuentur. *Deligere* seligendi significatione inlustravi ad 9, 17, 15. Vide etiam ad Epit. Liv. 27. Ejus verbi litera initialis elisa erat ab ultima vocis praecedentis. Vide exempla ad 2, 44, 6. quibus, si operae foret, innumera alia ex solis Livii Mstis addi possent. Quin et alibi, ubi eadem ratio erroris dari nequit, librarios *deligere* et *eligere* confudisse, vidimus ad 34, 29, 10.

Tertio die iter est ingressus] *postero die* legendum. Ex notis numerorum manavit error, *II* et *III.* Ita legendum esse, verba Livii indicant, qui aït: *septimis demum castris ad radices montis pervenit. ibi unum moratus diem, tertio die iter est ingressus.* post autem: *tertio demum die ad verticem perventum.* Quis est, qui non intelligat, ita accipiendum esse, ad radices montis unum diem regem esse moratum, postero die iter esse ingressum, tertio demum in verticem pervenisse? SIGON. Si hoc necessario emendandum est, pro nota *II* non minus legi potest *secundo*, quam *postero*. Sed mihi nondum liquet, hic aliquid corruptum esse: nam numerus trium dierum sic iniri potest, ut septimus, quo Philippus ad radices montis pervenit, primus trium sit; quo ibi moratus est, secundus; quo iter in montem ingressus, tertius. Nec verba Livii, *tertio demum die ad verticem perventum*, patiuntur in-

ɪrum inmissorumque aliorum in alios ramorum, rspici coelum vix posset: ut vero jugis adpropin- 4
ɪabant, quod rarum in aliis locis esset, adeo om-
a contecta nebula, ut haud secus quam nocturno
nere inpedirentur. tertio demum die ad verticem
rventum. Nihil vulgatae opinioni, degressi inde, 5
traxerunt: magis, credo, ne vanitas itineris ludi-
tio esset, quam quod diversa inter se maria, mon-

rpretationem Sigonii, qui priɪm diem adscensus in montem ɪm putat, quo rex ad radices ius moratus est. Neque enim c inter tres dies, quibus monm adscendit, numerari potest. t rationibus Sigonii non plures es in adscendendo, quam in scendendo, consumti sunt. Sed oc repugnat verbis Livii, qui gem *triduo adscendisse*, *biduo gressum* dicit. Eadem ratione *is tertius* dicitur. 44, 3, 9. *Quum lacres, protinus duceret ad castra ssium, consulem hortarentur, dies mus fessis labore viae ad quietem itus est: tertio die consul ad hoem ducit*. DUKER. Cum Sigoio facit Doujatius. Contra adersus eum vulgatum tuetur Clas. Crevierius, et tertium diem, uo Philippus iter ingressus es- ɪ dicitur, eodem modo numeɪt, quo Clariss. Dukerus. Male tiam Sigonium verba ultima §. ɪ interpretatum, eodemque mo- o, quo idem Dukerus docuit, ccipienda esse, ad marginem ivii monuit Jac. Perizonius. eterum vox *iter* deest in Lov. 1. 6. et Voss.

§. 2. *Invia loca excipiebant*] *npediebant* Voss. An forte voit *inpediebant?* Sed nihil muto. *Excipere* pro non interrupta, ontinua serie sequi, Livio est miliare. V. ad 2, 61, 1.

§. 3. *Pervenere deinde in opacum iter*] Ita demum postrema Gruteri editio. *in tam opacum iter* quidquid vidi priorum edd. et Mstorum meorum, cum Hearnii Oxonn. et Victor. Crevierii; qui recte hanc lectionem Livio restituit. Mox *inmixtorum aliorum ramorum*, duabus vocibus neglectis, Lov. 3. Sed, *missus* et *mistus*, vel *mixtus*, passim a librariis confundi, vidimus ad 3, 67, 9. Tum *prospici coelum* Lov. 1. et 3. An *perspicere coelum* hic est prae densitate arborum per earum ramos conspicere coelum? Et eo forte sensu vox illa ferri potest supra 22, 6, 8. ubi malebam *prospicere*.

§. 4. *Quod rarum in aliis locis esset, adeo omnia contecta nebula*] *raro* Lov. 3. Tum *adeo esse omnia* Voss. et Gaertn. Sed librarii infinitivum de suo addiderunt, existimantes verba illa a proximis pendere, hoc modo: *rarum, adeo esse omnia contecta*. Sed intelligendum *sunt*, vel *erant*. Paullo ante *ut vero magis adpropinquabant* Gaertn. De sensu verborum *tertio demum die ad verticem perventum* vide ad §. 1. *pervenerunt* legit Lov. 3. in contextu, *perventurum* in margine.

§. 5. *Nihil vulgatae opinioni, degressi inde, detraxerunt*] *volgatae* cod. Mog. Vide ad 39, 53, 2. Tum *digressi* pauci codd. mei,

tesque, et amnes, ex uno loco conspici potuerint.
6 Vexati omnes, et ante alios rex ipse, quo gravior
7 aetate erat, difficultate viae est. Duabus aris ibi
Jovi et Soli sacratis quum inmolasset, qua triduo
adscenderat, biduo est degressus, frigora nocturna
maxime metuens, quae caniculae ortu similia bru-
8 malibus erant. multis per eos dies difficultatibus con-
flictatus, nihilo laetiora in castris invenit: ubi sum-
ma penuria erat, ut in regione, quam ab omni par-
9 te solitudines clauderent. Itaque unum tantum mo-
ratus diem, quietis eorum caussa, quos habuerat se-

et omnes edd. usque ad Gronov. qui recte *degressi* substituit, reliquis meis adsentientibus. Vide mox ad §. 7. Tum *quam diversa*, elisa media voce *quod*, Harlej. Vide ad 37, 54, 4. Tum *potuerunt* Harl. Mead. 1. et Gaertn.

§. 6. *Ante alios rex ipse*] *ante illos* Voss. et Lov. 1. saepius obvio scribarum lapsu. V. ad 23, 7, 3. De locutione *ante alios* v. ad 5, 25, 11.

§. 7. *Duabus aris ibi Jovi et Soli sacratis quum inmolasset, (quatriduo adscenderat) biduo digressus est*] Quomodo *quatriduo ascenderat*, si *tertio demum die in verticem* pervenerit? Haec parit menda lectorum, atque librariorum incuria. Pro certo habeo, tollendam esse parenthesin et legendum: *quum immolasset, qui triduo ascenderat, biduo digressus est*. Quamquam ne *digressus* quidem probo: non enim *ascendere* et *digredi* contraria sunt, sed *degredi*; quo verbo usus est et alibi Livius, ut lib. 29, [32, 4.] *Cum quingentis peditibus degressum jugis Massanisam persecutus*. et lib. 29, [2, 14.] *Cum equitibus ad pedes degressis*. Descensum enim ex alto hoc verbum significat. SIGON. *qui triduo* conjectura Sigonii est, quum antea legeretur: *quatriduo ascenderat*. Ubi nulla mutanda litera, tantum dividenda vox erat, *qua triduo ascenderat*. J. FR. GRON. Contrario errore *sedecim*, pro *se decem*, emendat Perizon. infra 43, 21, 2. Pariter *interdum*, pro *in triduum*, datum erat in Mstis supra 5, 5, 14. *nam quater*, pro *namque ter*. Vide viros doctos ad Nas. 3. Met. 351. *post triduum*, pro *postridie*, in cod. Sangerm. apud Colum. 6, 30. *digressus* in solis inveni Lov. 1. 3. 6. et Voss. Reliqui cum Sigonio recte *degressus*. Vide modo ad §. 5. et supra ad 4, 17, 11. Praeterea *sacratis* non comparet in Harl. Mox *similima brumalibus* Lov. 5. et edd. ante Frob. qui anno 1535. *similia* emendavit.

§. 8. *Nihilo laetiora in castris invenit; ubi summa penuria erat*] *nihil laetiora in castra* Gaertn. *nihil laetiora in castris* Lov. 5. et edd. ante Frob. anni 1535. ubi vulgatur *nihilo*, quod servant reliqui codd. *nihilo laetiora castris* Lov. 3. et 6. Vide ad 9, 32, 11.

ım, itinere inde simili fugae in Dentheletos trans-
ırrit. Socii erant; sed propter inopiam haud se- 10
ıs quam hostium fines Macedones populati sunt.
ıpiendo enim passim villas primum, dein quosdam 11
icos etiam evastarunt, non sine magno pudore re-
is, quum sociorum voces, nequidquam Deos so-
iales nomenque suum inplorantes, audiret. Fru- 12
ıento inde sublato, in Maedicam regressus, urbem,
ıuam Petram adpellant, obpugnare est adortus. ip-
e a campestri aditu castra posuit. Perseum filium 13
ım modica manu circummisit, ut a superioribus lo-

ied reliqui praepositionem ser-
ıant. Deinde *ibi summa* Harlej.
Vide ad 27, 5, 2.

Ut in regione, quam ab omni parte solitudines clauderent] Prima vocula deest in Lov. 6. Tum *quam in omni parte* Gaertn. *quam omni parte* Harl. Infra cap. 34, 13. *Gente ne nunc quidem omni parte pacata.* ubi vide. Verum alterum tuentur omnes Msti reliqui. Supra 30, 36, 8. *A parte omni circumdatis equitibus.* 36, 9, 9. *Ab omni parte simul obpugnare moenia est adgressus.* 44, 8, 5. *Ab omni parte muros firmat.* Horat. 2. Od. 16, 27. *Nihil est ab omni Parte beatum.* Ovid. 15. Her. 45. *Omnique a parte placebam.* Similiter *magna ex parte* Liv. 38, 8, 4. *in ulla parte* 39, 36, 4. *omni ex parte* Cic. de Amic. 21.

§. 9. *Itinere inde simili fugae in Dentheletas transcurrit*] *Danthelетas*, ut supra. SIGON. *Dentilētos*, seu *Dentilentos*, Lov. 3. *Dentiletos* Voss. Lov. 1. 4. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et Hearnii L. 1. *Denthiletos* Lovel. 2. 6. *Dentilocos* Lov. 5. et edd. principes. *Dentilochos* proximae. *Dentheletas* demum Frob. anno 1535. reposuit: sed *Dentheletos* rescripsi. Caussam vide ad 39, 53, 12. Vox *fugae* exsulat a Lov. 1. 3. 6. et Voss. Tum *discurrit* praefert Gaertn.

§. 11. *Rapiendo enim passim villas primum, dein quosdam vicos etiam evastarunt*] *rapiendo passim primum* Lov. 5. et edd. principes. Τὸ *enim* deest etiam in excusis tempore eis proximo. Quum autem postea Moguntini monuissent, se in membranis suis invenisse *rapiendo enim passim per villas*, τὸ *enim* inde adscivit Frob. anno 1535. quod exhibent reliqui Msti nostri. Tum *deinde etiam quosdam vicos vastarunt* Lovel. 3. *deinde quosdam etiam vicos evastarunt* Lov. 1. *dein quosdam etiam vicos evastarunt* Voss. Mead. 1. Gaertn. Lov. 5. et edd. ante Froben. anni 1535. *dein quosdam et vicos evastarunt* Lov. 6. *dein quosdam vicos evastarunt* Lovel. 2. et Harl. *dein quosdam etiam vicos vastarunt* Lov. 4. et Mead. 2. Sed *evastare* Livio frequens est, et hinc non mutandum. Vide ad 32, 33, 14.

§. 12. *Frumento inde sublato, in Maedicam regressus, urbem, quam*

14 cis urbem adgrederetur. Oppidani, quum terror undique instaret, obsidibus datis, in praesentia dediderunt sese. iidem, postquam exercitus recessit, obliti obsidum, relicta urbe, in loca munita et mon-
15 tes refugerunt. Philippus, omni genere laboris sine ullo effectu fatigatis militibus, et fraude praeto-

Petram] Id nominis hoc loco apud neminem invenio: sed ferri potest, ut cum re nomen quoque vetustate abolitum sit. GLAREAN. *Frumento deinde sublato* Lov. 5. et edd. ante Aldum, qui emendavit *inde*, consentientibus ceteris codd. nostris. Tum *in Maedicam ingressus* Voss. Mox *ipse campestri aditu* Lov. 6. Dein §. seq. *ab superioribus locis* Voss. Lov. 1. 2. 4. et Gaertn. *de superioribus locis* Lov. 3.

§. 14. *Iidem, postquam exercitus recessit, obliti obsidum*] *idem* Lov. 1. Harl. Mead. 1. et Gaertn. Alia ejusdem erroris exempla v. ad 2, 39, 12. 3, 30, 1. 4, 50, 8. 5, 25, 13. 6, 7, 6. et passim. De caussa erroris vide ad 38, 27, 8. Pro *idem*, sive *idē*, datum erat *Ide*, sive *inde*, in Lovel. 3. Vide ad 31, 38, 9. Praeterea duo ultima vocabula non agnoscit Harl.

§. 15. *Fraude praetoris Didae*] *fraude Didae praetoris* Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. *Didae fraude praetoris* Lov. 5. et edd. vett. Eo, qui nunc obtinet, ordine vocabula edidit primus Aldus. Mox *in Macedonibus* Voss. Lov. 1. 4. Mead. 1. et Gaertn. Tum *redit* Lov. 3. Vide ad 36, 35, 2.

§. 2. *Cui consilio adjutor Deûm beneficio oblatus videbatur*] Omnia haec desunt in Harl. culpa librarii, cui fraudi fuit similitudo inter ultimas syllabas vocum *meditabatur* et *videbatur*. Vide ad 9, 11, 11. Mox §. seq. *proditum* Lovel. 6. *prodit* Harl. Vide ad 10, 10, 1.

§. 4. *Inde Herodotus*] Ita primus vulgavit Ascensius, cujus errorem emendarunt Moguntini, ex membranis suis revocantes *Herodorus*, ut antea editum fuerat. Id sequentes editores servarunt usque ad Dan. Heinsium; cujus, tamquam qui Livium recensuit, nomen praeferens ed. Elzevir. iterum *Herodotus* substituit, lectionem illam retinentibus Gronoviis, Doujatio, et Clerico. At reliqui recentiores, praeeunte Hearnio, recte iterum adsciverunt *Herodorus*, probantibus Mstis nostris, et Hearnii Oxonn. Mox corruptissime *Demetrius insimulatur adusari nisus* Voss. nec melius *Demetrius insimulatur adversarii visus* Lov. 1.

§. 6. *Legati, jam ante praemeditatis in Macedonia, quae ab Roma renunciarent, venerunt*] Lege *praemeditati*. J. FR. GRON. *jam ante praemeditati*, ut Gron. conjecit, Voss. et Lov. 2. Ita 38, 3, 8. *Nihil, ne bellum haberent, prius, quam in conspectu hostis erat, praemeditati*. Omnes alii codd. stant pro vulgato; nisi quod *praemeditatis jam ante* legat Harl. Ob quorum consensum si quis vulgatam lectionem praeferendam putet, non adversabor. Quum enim, *meditari* ac *meditatus* sensu passivo usurpari, multis exemplis docuerit Vossius 5. Gramm. 6. et quibusdam, quae ex Cal-

s Didae auctis in filium suspicionibus, in Macedo-
iam rediit.

XXIII. Missus hic comes, (ut ante dictum est) 1
uum simplicitatem juvenis incauti, et suis haud in-
ierito succensentis, adsentando indignandoque et
ose vicem ejus, captaret, in omnia ultro suam ob-

ino suo hausit, Doujatius, et-
am compositum *praemeditatis*
ic eodem modo capi posse vi-
letur. Similiter Quinctil. 5. Inst.
Orat. 13, 3. *Accusator praemedi-
ata pleraque domo adfert.* Solet
autem et alibi deponentibus ita
Livius uti. Vide ad 34, 40, 2. Ita
autem hic deerit pronomen de-
monstrativum *illis*, vel *iis*, quod
est supplendum. Vide ad 23, 15,
. Praeterea voces *in Macedonia*
desunt in Harl. *in Macedoniam*
legunt Voss. Lov. 1. 5. 6. Mead.
1. Gaertn. et edd. antiquissimae,
quasi jungi deberent *in Macedo-
niam venerunt.* Sed recte Mogun-
tini ex cod. suo emendarunt *in
Macedonia.* Et ita ceteri Msti no-
stri.

§. 8. *Deprecatio erat in literis, si quid adolescens, cupiditate re-
gni prolapsus, secum egisset, ni-
hil eum*] *in literis erat* Lov. 2. 4.
Harl. et Mead. ambo. Tum *secum*
omittitur in Harl. Hinc post *e-
gisset*, ubi vulgo minor est di-
stinctio, maximam cum Crevie-
rio recepi. Mox *suorum quoddam*
Voss. *suorum quiddam* Lov. 1. *suo-
rum quemque* Mead. 1. *quemquam
suorum* Lov. 2.

*Neque eum sese esse, qui ullius
inpii consilii auctor futurus videri
possit*] Vox *sese* deest in Lov. 2.
sequens *esse* in Voss. Lov. 1. 3.
4. 6. Harl. Mead. 1. et Gaertn.
Sed altera alteram intercepisse
verisimile est. Tum *inpii consilii
auctorem futurum* Voss. et Lov. 1.
Mox §. seq. *diu cruciatus indicio*
etiam ad patrem accusavit, reli-
quis omissis, perperam Harl.

§. 1. *Demetrium iterum ad pa-
trem accusavit Perseus, fuga per
Paeoniam praeparata. arguebant
et corrupti quidam, ut comites iti-
neris essent*] Lege *fuga per Paeo-
niam praeparata arguebatur*, non
arguebant. GELEN. In vet. lib.
arguebant et corrupti quidam. Hinc
ego, sensum et auctorem secu-
tus, legendum et distinguendum
puto, *Demetrium iterum ad patrem
accusavit Perseus de praeparata
per Paeoniam fuga. arguebant eum
corrupti quidam.* Iccirco autem
aït *iterum*, quod primum de in-
sidiis sibi factis accusaverat;
nunc de fuga, cujus indicia et
comites et literas falsas T. Quin-
tii afferebat. SIGON. Pall. uter-
que praefert *Demetrium iterum
ad patrem accusavit fuga per Paeo-
niam praeparata. arguebant et cor-
rupti quidam.* Nec alia visitur
scriptura in vet. ed. GEBH. An-
dreas *accusavit fuga per Paeoniam
praeparata. arguebant et corrupti.*
Et sic omnes usque ad Ascensium.
Magontiaci primum dederunt *ac-
cusavit Perseus fuga:* et secuti
Aldus, Juntas, Frobenius. Ge-
lenius ex eodem codice, in quo
passim male oculis usi, qui prio-
res edidere variantem scriptu-
ram: *accusavit Perseus. fuga p.
P. pr. arguebatur, et corrupti.*
Hic Sigonius pannuceam facit:
ex Mag. adsumit *Perseus*, ex edi-
tionibus *arguebant*, de conjectu-
ra reddit *eum*, et inserit τὸ *de.*

2 ferens operam, fide data, arcana ejus elicuit. Fugam ad Romanos Demetrius meditabatur. cui consilio adjutor Deûm beneficio oblatus videbatur Paeoniae praetor, per cujus provinciam spem ceperat
3 elabi tuto posse. Hoc consilium extemplo et fratri
4 proditur, et, auctore eo, indicatur patri. Literae primum ad obsidentem Petram adlatae sunt. inde Herodorus (princeps hic amicorum Demetrii erat) in custodiam est conjectus, et Demetrius dissimulan-
5 ter adservari jussus. Haec super cetera tristem adventum in Macedoniam regi fecerunt. movebant eum et praesentia crimina: exspectandos tamen, quos ad exploranda omnia Romam miserat, censebat.
6 His anxius curis quum aliquot menses egisset, tandem legati, jam ante praemeditatis in Macedonia,
7 quae ab Roma renunciarent, venerunt. qui, super cetera scelera, falsas etiam literas, signo adulteri-
8 no T. Quinctii signatas, reddiderunt regi. Depre-

Primum inquit de insidiis, iterum de fuga, cujus indicia comites et falsae literae T. Quinctii. Quid, quaeso, in literis Quinctii de fuga? Immo accusavit proditionis et adfectati per Romanos regni: argumenta fuga et sollicitati comites, et literae Titi adolescentem egisse secum de successione confessi. Nihil melius Geleniano: etsi olim explicabamus non incommode illud *accusavit fuga*. Sed vincat verum. J. FR. GRON. *accusavit. fugam per Paeoniam praeparatam arguebant et corrupti* Voss. *accusavit fuga* (*de fuga* Lovel. 3.) *per Paeoniam praeparata. arguebant* (*arguebantur* Lov. 2. et 6.) *et corrupti* Lovel. 1. 2. 3. 4. 5. 6. Harlej. Mead. ambo, Gaertn. et Hearnii L. 1. quod Gronovius etiam in Barber. et Petav. membranis, atque edd. Andreanis invenerat, et priori ed. not. probarat, existimans *Demetrium accusavit fuga* similiter dici, ac *dictatura legem tulit* 8, 12, 14. *inopia et miseria civitatis istam legem scripsit* 34, 6, 16. ubi hoc genus loquendi pluribus inlustravit. Melius tamen curis secundis lectionem Gelenii praetulit. Mutatio enim verborum activorum in passiva, et vicissim passivorum in activa *accusavit*, *arguebatur*, *arguebant*, qua Livius delectatus est, genium sermonis ejus aperte praefert. V. quae notantur ad 4, 2, . 8, 34, 9. et 35, 44, 6. Librarii compendia *arguebat̃*, id est, *arguebatur*, et *arguebãt*, id est *ar-*

tio erat in literis, si quid adolescens, cupiditate
gni prolapsus, secum egisset. *nihil eum adversus*
orum quemquam facturum: neque eum sese esse, qui
lius inpii consilii auctor futurus videri possit. Hae li- 9
rae fidem Persei criminibus fecerunt. Itaque Hero-
orus, extemplo diu excruciatus, sine indicio rei
llius in tormentis moritur.

XXIV. Demetrium iterum ad patrem accusavit 1
'erseus. fuga per Paeoniam praeparata arguebatur,
t corrupti quidam, ut comites itineris essent; ma-
ime falsae literae T. Quinctii urguebant. nihil ta- 2
nen palam gravius pronunciatum de eo est, ut do-
o potius interficeretur: nec id cura ipsius, sed ne
poena ejus consilia adversus Romanos nudaret. Ab 3
Thessalonice Demetriadem ipsi quum iter esset, A-
straeum Paeoniae Demetrium mittit cum eodem co-
mite Dida, Perseum Amphipolim, ad obsides Thra-
cum accipiendos. digredienti ab se Didae mandata 4

guebant, confuderunt. V. ad 38, 40, 1.

§. 2. *Nihil tamen palam gravius pronunciatum de eo est*] Vox *palam* deest in Lov. 5. et ed. Camp. sequens *gravius* in Lov. 3. *de eo* in Lov. 5. et edd. principibus. Praeterea *nunciatum* legit Harl. Mox *nequid cura* Voss. Lov. 6. et Gaertner. *ne quidem cura* Lov. 1.

§. 3. *Ab Thessalonica Demetriadem*] *ab Thessalonice* Voss. Lov. 2. 3. Mead. uterque, Gaertner. et praecipue cod. Mogunt. Utrumque Livium adhibuisse, *Thessalonica* et *Thessalonice*, vidimus ad 39, 27, 1. Optimum igitur codicem spernere nolui.

Ad Astraeum Paeoniae Demetrium mittit, etc. *Perseum ad Philippopolim*] Ptolemaei codices [3, 13.] *Aestraeum* cum *ae* diphthongo in utraque habent syllaba, Ἀιστραῖον. GLAR. Praepositio *ad* nominibus harum urbium juncta tollenda. Nam et vet. lib. habent tantum *Astraeum Paeoniae*. Et Priscianus lib. 7, [738.] ex lib. 40. T. Livii Hist. ab Urbe cond. citat haec duo verba *Perseum Amphipolim*, non *ad Philippopolim*. Est autem Amphipolis oppidum item Thraciae, quod in errorem inscios librarios aut imperitos, vel potius audaces emendatores impulit, ut *ad Philippopolim* scripserint, pro *Amphipolim*. *Asterium* porro legendum ex vet. lib. Strabone, et Stephano, Ἀστέριον, πόλις Θετταλίας. SIGON. Membranae *Perseum Amphipolim*

5 dediſſe dicitur de filio occidendo. Sacrificium ab Dida seu inſtitutum, seu simulatum eſt. ad quod celebrandum invitatus Demetrius ab Aſtraeo Heracleam
6 venit. in ea coena dicitur venenum datum. Poculo epoto, extemplo sensit. et mox coortis doloribus, relicto convivio, quum in cubiculum recepiſſet sese, crudelitatem patris conquerens, parricidium fra-
7 tris, ac Didae scelus incusans, torquebatur. intromiſſi deinde Thyrsis quidam Stuberaeus et Beroeaeus

ad obsides etc. Sed sive cum Stephano *Philippopolim* in Macedonia, sive cum Plinio in Thracia ſtatuamus, aeque hic convenit. licet etiam scripta lectio recipi poſſe videatur, cum non tantum in Syria hujus nominis urbs a Seleuco juxta Euphratem condita sit; verum etiam Macedonia suam *Amphipolim* habuerit, habeatque etiam nunc, sed quae hodie *Chrysopolis* mutato nomine vocetur, sitque officina cudendae monetae Turcicae. MOD. Lectionem, quae ante Sigonium vulgo exſtitit, in uno tantum meorum Lov. 5. inveni. *Aſtreum Paeoniae Demetrium* etc. *Perseo ad Philippolin* Voſſ. *Aſtreum Paeoniae Demetrium* etc. *Perseo ad Philippopolim* Lov. 1. *Aſtreum Paeoniae Demetrium* etc. *Perseum ad Philippopolim* Lov. 4. et Mead. ambo. Neque aliter Gaertn. et Lovel. 2. nisi quod prior tres priores voces nesciat, a poſteriori vox *Perseum* exsulet. *Aſtreum Paeoniae Demetrium* etc. *Perseum ad Philopolin* Lov. 3. 6. et Harl. Sigonium praepositionem ab initio recte deleviſſe, codices confirmant. *Amphipolin* etiam, pro *ad Philippopolin*, membranas suas legere, Moguntini teſtantur; et ita infra eſt cap. 56. Alibi tamen semper *Amphipolim*, ut Sigonius emendat, scriptum invenio. Vide 44, 24. 43. 44. 45. 46. Lib. 45, 6. 28. etc. Similiter *Neapolim*. Vide infra ad cap. 41, 2. Quod vero Sigonius *Aſterium* legat, nemo, credo, inceptum ejus probabit. Nam, ut ipse agnoscit, Thessaliae urbs eſt, eaque regio satis remota eſt a Paeonia, ubi sita erat urbs, in quam Demetrius a patre miſſus eſt; ut etiam Doujatius observat: qui *Aeſtraeum* legendum censet, ut antea Glareanus emendarat. Et ita nomen hujus urbis scribendum contendit Harduin. ad Plin. 4, 10. monente Crevierio. Ob codicum tamen consensum in *Aſtraeum* nihil mutare audeo, nisi quis vellet *Aſtraeam*. Quae enim Ἄιϛραιον Ptolemaeo, Ἀϛραία vocatur Steph. Byz. ubi hoc poëtae Hadriani fragmentum laudat:

Οἳ δ' ἔχον Ἀϛραίαντε Δόβηράντε.

Junguntur hic Ἀϛραία et Δόβηρα, ut Αἴϛραιον et Δήβορα apud Ptolem. Certe, ejecta conjectura, quam Sigonius in contextum receperat, codicum lectionem revocavi, donec de vera lectione melius conſtet.

§. 5. *Seu inſtitutum, seu simulatum eſt*] *immolatum eſt* Voſſ. et Lov. 1. ac 6. *insimulatum eſt* Harl.

lexander, injectis tapetibus in caput faucesque, piritum intercluserunt. Ita innoxius adolescens, quum 8
a eo ne simplici quidem genere mortis contenti inimici fuissent, interficitur.

XXV. Dum haec in Macedonia geruntur, L. Ae- 1
milius Paullus, prorogato ex consulatu imperio, principio veris in Ligures Ingaunos exercitum introluxit. Ubi primum in hostium finibus castra posuit, 2
egati ad eum, per speciem pacis petendae, spe-

Mox *datum venenum* Lov. 3. et 6. Dein §. seq. *Poculo epotato* Lov. 1. et 3. a manu 2. Hinc *exortis doloribus* Lov. 6. Vide ad 5, 29, 3.

Heracleam venit] *Heracleam* puto Lyncestidos, quae est ad Erigonem amnem. GLAR.

§. 7. *Intromissi deinde Thyrsis quidam Stubaraeus*] Vet. lib. *Stubereus*. Recte. *Stuberae* enim ante et post meminit Livius, et Graeci *Στυβήρας*. Quam tamen vocem suspectam habet Glareanus [ad 31, 39, 4.] *Stuberaeus* tamen scribendum: omnia enim nomina oppidorum in *ra* desinentia cum edunt gentilis nominis finem, auctore Stephano in *Ἄιβουρα*. SIGON. *intromissis* (*intromissi* Lovel. 6.) *deinde Thysis* Voss. et Lov. 1. ac 6. *intromissis deinde Thyrsis* Lov. 3. et Gaertn. *intromissis* (*intromissi* Lovel. 2.) *deinde Thusis* Harl. Mead. 1. et Lovel. 2. *intromissi* (*intromissis* Mead. 2.) *deinde Thressis* Lovel. 4. et Mead. 2. Vox *Thyrsis* deerat in Hearnii N. lacuna tamen relicta. Eadem cum paucis sequentibus detrita erat in Hearnii L. 1. Praeterea *Staburreus* Lov. 5. et edd. principes. *Stuberreus* Lov. 1. 4. et Hearnii N. V. ad 31, 39, 4.

Berreus Alexander, injectis tapetibus etc. *spiritum intercluserunt*] *Beroeaeus* scribendum ab oppido *Beroea*. Sic Stephanus *Βέροια πόλις Μακεδονίας· τὸ ἐθνικὸν Βεροιαῖος*. Mendosius est in Pisoniana [cap. 36.] *Borea* pro *Beroea*. SIGON. *Bereus* Voss. Lov. 2. 3. Mead. ambo, et Gaertn. *Berreus* Lovel. 4. 5. et edd. vett. *Beneus* Lov. 6. *Betreus* Harl. Vide J. Fr. Gronov. ad 23, 39, 3. Tota illa vox, et mox *injectis* desunt a Lov. 1. Tum *incluserunt* Lov. 3. V. ad 21, 58, 4. Mox §. seq. *inimici sui fuissent* Lovel. 2. et Harl.

§. 1. *L. Aemilius Paullus, prorogato consulari imperio*] Legendum *prorogato ex consulatu imperio*. GELEN. Vox *Paullus* non comparet in Voss. Lov. 1. 3. 4. 6. Mead. utroque, et Gaertn. *L. Paullus Aemilius* legunt Lov. 2. et Harl. V. ad 26, 22, 13. et 41, 21, 8. Deinde *Paullus consulari imperio* Lov. 5. et edd. principes: sed proximae demum vocem *prorogato* addiderunt; quae etiam in omnibus ceteris scriptis superest. Insuper *prorogato consulatus imperio* legunt Voss. Lov. 1. 3. 6. et Hearnii L. 1. At recte Gelenius *prorogato ex consulatu imperio*, consentientibus Lov. 2. 4. Harlej. Mead. ambobus, et Gaertn. Proprie enim consula-

3 culatum venerunt. negante Paullo, nisi cum deditis
pacisci se pacem, non tam id recusabant, quam
tempore opus eſſe ajebant, ut generi agreſti homi-
4 num persuaderetur. ad hoc decem dierum inducias
quum darentur, petierunt deinde, *ne trans montes*
proximos caſtris pabulatum lignatumque milites irent.
5 *culta ea loca suorum finium eſſe.* Id ubi impetravere,
poſt eos ipsos montes, unde averterant hoſtem, ex-

tus non erat imperium, sed magiſtratus, cui imperium lege curiata jungebatur. Hoc autem imperium solum prorogatum eſt *ex consulatu*, id eſt, anno proximo, poſtquam consulatum gessisset. Ita passim praepositio illa apud noſtrum et alios sumi solet. V. loca, quae laudavit Cl. Duker. ad Livii 22, 49, 11. Adde eumdem ad 4, 31, 1. Similiter 10, 5, 14. *Consul ex dictatura factus M. Valerius.* 40, 1, 6. *Cui ex consulatu prorogatum imperium erat.* Val. Max. 3, 7, 6. *Quum ex consulatu provinciam Galliam obtineret.* ubi vide viros doctos. Suet. Caes. 8. *Ex praetura ulteriorem sortitus Hispaniam.* Eodem sensu capienda eſt praepositio illa lib. 10, 26. *Conſtare res incipit ex illo tempore.* id eſt, proxime poſt illud tempus.

Principio veris in Ligures Ingaunos exercitum introduxit] *in principio veris* Lov. 1. V. ad 2, 30, 14. Dein *Ligures Ingaunos*, omiſſa praepositione *in*, edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et reliquae usque ad Ascens. qui eam anno 1513. adscivit. Mox Moguntini monuerunt, eamdem se in membranis suis inveniſſe. Exſtat insuper non tantum in omnibus scriptis noſtris, sed etiam in edd. principibus. Praeterea vox *exercitum* deeſt in Mſtis noſtris, excepto solo Lovel. 5. qui editis adhaerens solus eam retinet. Si vero delenda eſt, insuper legendum videtur *in Ligures Ingaunos duxit.* De eo loquendi genere, apud Livium saepiſſime obvio, v. ad 1, 23, 5. et 23, 18, 13. Illis adde supra 32, 6, 1. *Ad hoſtem ducere pergit.* 33, 6, 3. *Ducere ad hoſtem pergit.* cap. 18, 7. *Alabanda, ubi hoſtes erant, ducere pergit.* 35, 4, 3. *Ad Mutinam agmine incauto ducebat.* 37, 6, 2. *Praemiſſo fratre Africano, Amphissam ducit.* cap. 7, 7. *Per Macedoniam Thraciamque duceret in Asiam.* 38, 2. 20. 42, 65. 67. 43, 21. 23. 44, 2. 3. 8. 13. 30. 45, 37. et paſſim. Si vero *exercitum* servari oportet, non tamen probandum puto *introduxit.* Livius quidem *introducere exercitum in fines Iſtrorum* dixit 41, 10, 1. verum hoc loco non *in fines Ligurum*, sed *in Ligures exercitum introduxit* vulgo legitur; cujus locutionis nondum exemplum me observare memini. Mallem itaque *exercitum induxit.* Supra 1, 37, 5. *Pergit porro in agrum Sabinum exercitum inducere.* 8, 19, 9. *In agrum Fundanum exercitum induxit.* 35, 4, 1. *Exercitum in agrum Bojorum induxit.* 40, 37, 9. *In Apuanos Ligures exercitum induxerunt.* cap. 41, 1. *In Ligures exercitum induxerunt.* 44, 20, 2. *Exercitum per invios saltus in Macedoniam inductum.* Solent autem *inducere* et *introducere* in Mſtis confundi. V.

rcitu omni coacto, repente multitudine ingenti ca-
ra Romanorum obpugnare simul omnibus portis
dgressi sunt. Summa vi totum diem obpugnarunt, 6
ta ut ne efferendi quidem signa Romanis spatium,
nec ad explicandam aciem locus esset. Conferti in 7
portis, obstando magis, quam pugnando, castra tu-
abantur. Sub occasum solis quum recessissent ho-
stes, duos equites ad Cn. Baebium proconsulem cum

ad 40, 2, 6. Similiter *inire* et *introire*. Vide ad 3, 10, 4. Vel etiam *exercitum traduxit*. Mox hoc cap. §. 9. *Exercitum ex Gallia traduceret in Ligures*. cap. seq. §. 2. *Exercitum in Ligures traduci posse*. 41, 12, 3. *Exercitum traduceret in Ligures*. Prius tamen malo.

§. 3. *Negante Paullo, nisi cum deditis*] Ita demum Gronov. edidit anno 1665. Priores exhibent *neganti*; quod superest etiam in Lovel. 1. 3. 4. 5. 6. Harlej. Mead. 2. Gaertn. et Hearnii L. 1. Livium participiorum praesentis ablativum singularem vel in *e*, vel in *i* formasse, vidimus ad 6, 14, 13. et cap. 21, 1. Quum tamen ex Voss. Lovel. 2. et Mead. 1. nihil notetur, et hinc eos *negante* legere verisimile fiat, Gronovii lectionem mutare nolui. Mox *se*, quod Frob. anno 1535. probantibus codd. nostris adscivit, male aberat a multis edd. prioribus. Tum *ajebant opus esse* Voss. Lov. sex, Harl. Mead. ambo, et edd. priscae. Aldus substituit *opus esse ajebant*.

§. 4. *Ad hoc decem dierum induciae quum darentur*] *ad haec* Lov. 6. Gaertn. et edd. vett. pro quo Aldus emendavit *ad hoc*, consentientibus reliquis scriptis nostris. Moguntini in suo cod. obvium sibi fuisse testantur *ad hoc quum darentur induciae*. Mox §. seq. vox *montes* non adparet in Lovel. 1. Tum idem legit *averterunt*. Praeterea *coacta repente multitudine ingenti* Lov. 3.

§. 6. *Summa vi totum unum diem obpugnarunt*] Vocem *unum* ignorant Voss. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. et Victor. Crevierii; qui recte eam vocem delendam monet: quam etiam ex contextu ejeci. Sed praeterea *diem totum* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. *tota die* Victor. Crevierii. *totam diem* Lov. 6. Sed vide ad 27, 43, 1. Insuper *oppugnaverunt* Lov. 3. et Harl.

Nec ad explicandam aciem] Scribe *nedum ad explicandam*. Aut, deleto τῷ *quidem*, *ita ut nec efferendi signa Romanis spatium, nec ad explicandam aciem locus esset*. J. FR. GRON. Priorem emendationem Gronov. etiam proposuit pr. ed. notarum ad 44, 38. Sed nihil muto. Similiter enim *nec* post *ne quidem* infertur supra 1, 3, 4. *Ut ne morte quidem Aeneae, nec deinde inter muliebrem tutelam rudimentumque primum puerilis regni movere arma ausi sint*. Tum *explicandum aciem* Lov. 6. V. ad 40, 49, 1.

§. 7. *Pugnando castra tutabantur*] *tuebantur* Lov. 4. et Mead. 2. Sed vide ad 28, 20, 1. Mox *Sub occasu solis* Lov. 1. 3. 5. 6. et

literis Pisas mittit, ut obsesso sibi per inducias quam-
8 primum subsidio veniret. Baebius exercitum M. Pinario praetori, eunti in Sardiniam, tradiderat. ceterum et senatum literis certiorem fecit, obsideri a
9 Liguribus L. Aemilium, et M. Claudio Marcello, cujus proxima inde provincia erat, scripsit, ut, si videretur ei, exercitum ex Gallia traduceret in Ligures, et L. Aemilium liberaret obsidione. Haec se-

editi ante Moguntinos, qui *Sub occasum* adsciverunt, ut est in reliquis Mstis. Vide ad 2, 55, 1.

Ad M. Baebium consulem cum literis Pisas mittit] Paullo ante [cap. 19, 8.] in ordinandis hujus anni exercitibus de M. Pinario, qui exercitum in Sardiniam ducturus erat, Livius haec scribit: *Sumere a Cn. Baebio proconsule, qui Pisis hibernabat, jussus praetor.* Quare hoc loco legendum: *duos equites ad Cn. Baebium proconsulem cum literis Pisas mittit.* M. Baebius enim hujus anni consul nondum erat Pisis, ut ex paulo post sequenti contentione senatus ac consulum clarum evadit. GLAR. Legendum *ad Cn. Baebium proconsulem.* Sic enim supra [cap. 19, 8.] *M. Pinarius praetor, quod deerat militum, sumere a Cn. Baebio proconsule, qui Pisis hibernabat, jussus.* Item hoc loco: *Baebius exercitum M. Pinario praetori eunti in Sardiniam tradiderat.* Errorem intulit *M. Baebius*, qui hoc anno consul est. De quo haud ita multo post [c. 26, 5.] ait: *Consules nisi confecto delectu negare se ituros, nec suam segnitiam, sed vim morbi in caussa esse, quo serius perficeretur.* SIGON. *ad M. Baebium consulem* Pall. et vet. ed. GEBH. Similiter omnes nostri. Sed recte locum emendarunt Glareanus et Sigonius; quorum conjecturam non tantum probavit Crevier. ad h. loc. sed etiam Noris. ad Cenot. Pis. Diss. 1. cap. 1. pag. 12.

Ut obsesso sibi per inducias quamprimum subsidio veniret] Pall. *ut obsesso per indutias sibi quamprimum veniret subsidio.* GEBH. Non aliter Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Mead. ambo, et Gaertn. *ut obsesso per inducias sibi* etiam edd. ante Frobenianam anni 1535. *veniret subsidio* insuper Voss. et Harl.

§. 8. *M. Pinario praetori*] Ultimam vocem, quae in scriptis nostris, et edd. vett. deest, Moguntini ex cod. suo addiderunt. Mox *literis* deest in Lov. 6. Hinc *certiorem facit* cod. Mog.

§. 9. *Et L. Aemilium liberaret obsidione*] *qui L. Aemilium* edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. ambae, et quaedam aliae; ubi *qui* accipi potest pro ut, quemadmodum 26, 17, 12. *Mittit ad Neronem, qui in posterum diem conloquium differret.* ubi vide. Verum *et L. Aemilium* omnes scripti, et edd. principes, quod recte Aldus revocavit. Tum *liberaret ab obsidione* Gaertn. Utraque locutio apud Livium obcurrit. *liberare a Philippo* inlustravi ad 36, 17, 13. *liberare servitute* 38, 47, 11. Verius igitur est, ut reliquos codices, qui praepositionem ignorant, quam unum, sequamur.

ı futura auxilia erant. Ligures postero die ad ca- ra redeunt. Aemilius, quum et venturos scisset, 10
t educere in aciem potuisset, intra vallum suos te- nit, ut extraheret rem in id tempus, quo Baebius um exercitu venire a Pisis posset.

XXVI. Romae magnam trepidationem literae Bae- 1
ii fecerunt: eo majorem, quod paucos post dies 2
Iarcellus, tradito exercitu Fabio, Romam quum

'aullo ante *e Gallia* Voss. Lov. . 2. 3. 4. 6. Harl. Mead. uterque, t Gaertn.

§. 10. *Ligures postero die ad ca- stra redeunt*] Ita Frob. anno 1535. vulgavit, quum priores, om- iesque scripti constanter habeant *id castra postero die redeunt.* Mox *'uturos*, pro *venturos*, Gaertn. Vide ad 36, 34, 2.

Et ducere in aciem copias potuis- set] Libri omnes *et educere in a- ciem copias.* GEBH. Scripti om- nes *et educere in aciem potuisset, intra vallum suos tenuit.* Nusquam *copias.* quod profecto insiticium est: nam ut τὸ *venturos* respicit ex praeecedenti *Ligures*, ita *edu- cere* (quod et Andreas tenet Mo- guntinaque cum tribus proximis) ex sequenti *suos.* Sed et per se intelligitur, et prorsus eodem modo auctor lib. 8, [9, 1.] *Roma- ni consules, priusquam educerent in aciem, immolaverunt.* Lib. 21, [60, 5.] de Hannone: *Itaque pri- usquam alienarentur omnia, obvi- am eundum ratus, castris in con- spectu hostium positis, in aciem e- duxit. Nec Romano differendum vi- sum.* J. FR. GRON. *et ducere* demum vidi in ed. Francof. Mo- dii. omnes priores, omnesque scripti *et educere.* Verba *ducere* et *educere* etiam in Mstis saepe commutantur. V. ad 9, 12, 11. 23, 9. 1. 27, 12, 9. c. 41, 8. et c. 42, 8. ubi v. Rhenan. *educere* est du- cere ex castris. V. ad 3, 62, 5. Praeterea vocem *copias* in solis tantum inveni Lov. 4. 5. et Mead. 2. ab aliis omnibus abest. Livium ita absolute *educere* usurpasse, vi- dimus ad 1, 23, 6. Exemplis ibi notatis adde 21, 39, 10. *Priusquam educeret in aciem, talem orationem exorsus est.* 22, 12, 3. *Quin Poe- nus educeret in aciem, copiamque pugnandi faceret.* 32, 30, 9. *Quum in aciem eduxissent, neutrum iis cornu committere ausi.* Similiter absolute uti solet verbo *ducere.* Vide ad 1, 23, 5. Mox *in id ipsum tempus* Lov. 6. Tum *venire a Pi- sis possit* Lov. 3. *venire posset a Pisis* Gaertn.

§. 1. *Romae magnam trepidatio- nem literae Baebii fecerunt: eo ma- jorem*] Suspicor, immo poene pro certo habeo, τὸ *magnam* alienum esse, et distinctionem mutandam. Nam, praeterquam quod infice- ta prorsus est gradatio ex *ma- gnam* in *majorem*, plenissimi sen- sus est: *Romae trepidationem lite- rae Baebii fecerunt eo majorem, quod paucos post dies Marcellus,* etc. J. FR. GRON.

§. 2. *Spem ademit, eum, qui in Gallia esset, exercitum in Ligures traduci posse*] *adimit* Lov. 4. Tum *posse traduci* Lov. 1. 3. 6. et Gaert- ner. *posse transduci* Voss. Vide ad 42, 22, 6. Reliqui omnes *traduci.* Paullo ante τὸ *Marcellus* culpa librarii excidit in Voss. quae vox

venisset, spem ademit, eum, qui in Gallia esset, ex-
ercitum in Ligures traduci posse, quia bellum cum
Istris esset, prohibentibus coloniam Aquilejam dedu-
3 ci. eo profectum Fabium, neque inde regredi, bel-
4 lo inchoato, posse. Una, et ea ipsa tardior, quam
tempus postulabat, subsidii spes erat, si consules
maturassent in provinciam ire. id ut facerent, pro
5 se quisque Patrum vociferari. Consules, nisi con-
fecto delectu, negare se ituros, nec suam segnitiem,
sed vim morbi, in caussa esse, quo serius perficere-
tur.

tamen abesse nequit. In seq. etiam *erat*, pro *esset*, legit Lov. 2. Tum *coloniam* exsulat a Voss.

§. 3. *Neque inde regredi*] Prima vocula non adparet in Harl. omittitur etiam in Mead. 1. relicta tamen lacuna. Tum *idem* praefert Lov. 4. Sed v. ad 31, 38, 9. Mox §. seq. *Una, et ipsa tardior* Lov. 3. Male. 4, 31, 9. *Accito exercitu ab Vejis, eoque ipso ab re male gesta perculso.* 23, 12, 2. *Neminem, nisi equitem, atque eorum ipsorum primores, id gerere insigne.* Hinc *maturasset in provincia ire* Voss. *maturasset in provinciam*, omissa voce *ire*, Gaertn. At sequens *id* deest in Lov. 1.

§. 5. *Negare se ituros, nec suam segnitiem, sed vim morbi, in caussa esse*] MS. *negare esse ituros.* MOD. *negare ituros se* scripti omnes, et edd. priscae. Postea Moguntini notarunt, membranas suas praeferre *negare esse ituros*: unde Frob. anno 1535. fecit *negare se ituros*. Si tamen Moguntini lectio non placet, potius legerem *sese ituros*. Passim enim *esse* et *sese*, transpositis literis, in Mstis confunduntur. V. ad 2, 32, 4. c. 41, 4. 4, 35, 9. 6, 33, 3. 8, 38, 13. 21, 50, 10. 23, 43, 3. 24, 46, 3. 33, 31, 9. 34, 17, 7. 36, 20, 3. aliisque locis. Adde Clariss. Oudend. ad Front. 1, 1, 5. Tum *nec sua segnitia, sed vis morbi caussa esse* Harl. et Mead. 1. *nec suam segnitiam* Voss. Lov. 1. 3. 4. 5. 6. et edd. ante Modium, qui dedit *segnitiem*. V. ad 31, 6, 5.

Quo serius proficiscerentur] Lege *quod serius*. J. FR. GRON. Non tamen, salvo V. Cl. judicio, video causam, cur stare non possit lectio recepta, quam omnes agnoscunt codices. *quo* enim saepe eleganter ponitur pro *quod*. Ter. Eun. act. 1. sc. 2. *Non quo quemquam plus amem.* Cicero aliique passim ita loquuntur, praesertim quando sequitur comparativus, ut *quo minus*. ita hic *quo serius*. LAMB. BOS. *quo* tamen defendi potest. Plaut. Poen. 3, 1, 30. *An vero non justa causa est, quo curratur celeriter, ut bibas, edas de alieno?* pro *quare* curratur. Et pro eo, quod apud illum Aulul. 1, 2, 14. vulgatur, *ne causae quid sit, quod te quisquam quaeritet*, Meurs. in Exercit. Crit. part. 1. pag. 39. e MS. legit *quo*, quod etiam vet. ed.

. non tamen potuerunt sustinere consensum sena- 6
, quin paludati exirent, et militibus, quos con-
iptos haberent, diem edicerent, quo Pisas con-
irent. permissum, ut, qua irent, protinus subi-
ios milites scriberent, ducerentque secum. Et 7
aetoribus, Q. Petillio et Q. Fabio, imperatum est,
Petillius duas legiones civium Romanorum tumul-
arias scriberet, et omnes minores quinquaginta
nis sacramento rogaret: Fabio, ut sociis Latini
minis quindecim millia peditum, octingentos equi-
imperaret. Duumviri navales creati C. Matienus 8

ziensis habet. Praeterea ni- obstare videtur, quo minus *serius* pro ut serius accipia-. Nam, *quo* saepe pro *ut* di- notum est, et *causa ut*, pro a cur, est in Liv. 5, 55. *Ea causa, ut veteres cloacae nunc passim subeant tecta.* DU R. Recte Clariss. Bos vulga- *quo*, quod omnes tuentur dices, vindicat. Supra 39, 13. *terrendi ejus caussa, non quo nt quidquam, ea locutam esse.* alia vide. *quo* pro ut usurpa- vidimus ad 6, 24, 2. Ita 30, 15. *Ducentes paucos in speciem ptivos, quo impetrabilior pax es-*. Vide Cel. Burm. ad Ovid. Her. 23. Vulgatum etiam prae- t Crevier. Deinde *proficisce- tur* Voss. Lov. 1. 2. 5. 6. Harl. ad. 1. et edd. principes. iis oximae *proficiscuntur*. Mogun- it ex cod. suo *perficeretur*, sci- t delectus; quo nisi perfecto consules in provinciam itu- negabant. Eamdem lectio- editores probarunt usque Gronov. qui anno 1665. *pro- ficerentur* revocavit. Caussam neu non video, cur integerri- codicis scripturam mutandam erit. Ejus vestigia supersunt in Lov. 3. 4. Mead. 2. et Gaertn. *perficerent*, sive *perficerēt*, pro *perficeret*, praeferentibus; de quo errore vide ad 38, 40, 1.

§. 6. *Quin paludati exirent, et militibus, quos conscriptos haberent*] Pal. pr. *quos constrictos haberent.* GEBH. Vocem *paludati* male omittit Hearnii L. 1.

Permissum, ut, qua irent, protinus subitarios] Omnibus scriptis et priscis editis τὸ *ut* exest. Librarius Moguntinus addidit. J. FR. GRON. Illud *ut* nesciunt etiam nostri, Hearnii L. 1. Crevierii Victor. et editi ante Aldum; qui ex fidissimis membranis Moguntinis adscivit. Particula illa post *permittere* modo omittitur, modo additur a Livio. V. ad 33, 45, 3. Optimi igitur Msti fidem sequor.

§. 7. *Et praetoribus, Q. Petillio*] *E praetoribus* Mead. 1. Librarios particulas *et* atque *e* etiam alibi commutasse, olim monui ad Silii 14, 549. Eodem modo confuderunt *et* atque *ex*. Vide ad Livii 26, 45, 1. Tum *Petilio* Msti. Sed, vide ad cap. 18, 2. Mox verbis sequentibus *legiones*

et C. Lucretius, navesque iis ornatae sunt; Mati[illegible] noque, cujus ad Gallicum sinum provincia erat, im[illegible] peratum est, ut classem primo quoque tempore d[illegible] ceret in Ligurum oram, si quo usui esse L. Aemi[illegible] atque ejus exercitui posset.

civium tumultuarias, voce *Romanorum* omissa, Hearnii L. 1. Male. 41, 5. *Duae legiones civium Romanorum conscriptae.* Vide ad c. 18, 6. Similiter *legio Romana* 23, 24. 40, 36. et 43, 12. ubi etiam vox *Romana* ut non necessaria considerari posset, quia legio non nisi ex civibus Romanis conscribebatur. Tum *sociis Latinis*, pro *Latini nominis*, Lov. 3. et 6.

§. 8. *Duumviri navales creati M. Macienus et C. Lucretius*] Bis postea alter duumvirorum L. Cornelius Dolabella proditur. quare videndum, hic locus quam bene habeat. GLAR. *C. Macenius* Lovel. 3. *C. Macienius* Voss. Lov. 4. et Gaertn. *C. Matienius* Lov. 1. 2. et Mead. 2. *C. Matiemus* Harl. *M. Macienus* Lov. 5. et edd. vett. *C. Matienus* se in cod. suo reperisse, Moguntini monuerunt; quod etiam in Lov. 6. et Mead. 1. unde nihil adlatum in excerptis invenio, exstitisse videtur. Eam lectionem Froben. anno 1535. recepit, et reliquae omnes editiones servarunt, exceptis ultima Gruteri, et Elzevir. Heinsii, quae *C. Matienius* admiserunt. Vide ad 41, 28, 5. In alterius duumviri nomina *C. Lucretius* conspirant omnes codd. ut non audiendum censeam Vaillantium, qui, teste Hearnio, in Famil. Rom. tom. 2. pag. 70. legendum censet *Cn. Lucretius*, quia quemdam Cn. Lucretium in nummis memorari videbat: qui tamen ad alia tempora referri potest. Certe Cl. Haverk. in Comm. ad Thesaur. Morell. tom. 1. pag. 252. nummum eadem inscriptione po[illegible] ad tempora belli Punici ref[illegible] eumque cusum conjicit a quo[illegible] Cn. Lucretio, qui ea aetate qu[illegible] stor urbanus exstitit. Videnda[illegible] potius, an non legendum sit [illegible] *Matienus*; ut is intelligatur, q[illegible] octennio post praetor creatur in[illegible] fra 41, 28. et tum per *C. Lucretium* intelligerem C. Lucreti[illegible] Gallum, qui biennio post Mati[illegible] num praeturam obtinet infra [illegible] 28. Contra Pighius in Ann. R[illegible] ad A. V. IↃLXVII. pag. 305. [illegible] *C. Lucretium Trionem* vocat, [illegible] cognomen *Trio* in exemplari[illegible] Livii hic periisse putat. Ejus [illegible] tentiam si probamus, et v[illegible] tum *C. Matienus* defendimus, [illegible] mul credendum est, neutr[illegible] duumvirûm postea ad majore[illegible] nores pervenisse. Ceterum [illegible] *Cornelius Dolabella duumvir* [illegible] *lis* infra memoratus cap. 42. [illegible] utrovis horum diversus est. [illegible] moratur enim anno sequenti, q[illegible] jam, qui hoc anno dignitat[illegible] illam obtinuerunt, honore abi[illegible] se verisimile est. Fatendum qu[illegible] dem est, Livium interim nov[illegible] duumviros creatos non retulisse; verum id etiam alibi in minori[illegible] bus his imperiis omittere solitu[illegible] est.

Navesque iis ornatae sunt] Pronomen *iis* deest in Harl. Sed ma[illegible] le. *iis ornatae* est ab iis ornatae. V[illegible] ad 6, 11, 4. Ipsis enim duumvi[illegible] ris naves deducendi et socio[illegible] nauticos conscribendi cura d[illegible] tur cap. 18, 7. *Nec rei navalis cu[illegible] ra omissa. Duumviros in eam re[illegible] consules creare jussi, per quos n[illegible]*

XXVII. Aemilius, postquam nihil usquam auxi- 1
ostendebatur, interceptos credens equites, non
tra differendum ratus, quin per se fortunam ten-
get, priusquam hostes venirent, qui jam segnius
ocordiusque obpugnabant, ad quatuor portas ex- 2

viginti deductae navalibus so- civibus Romanis, qui servitu- servissent, complerentur. Id *ornare* vocat. Vide ad 9, 40, et 24, 48, 7.

Cujusque ad Gallicum sinum pro- cia erat, imperatum] Legendum *atienoque, cujus ad Gallicum si-* . GELEN. Sic [*Matienoque, jus*] Gelenius. Docuit nos su- rius Livius [cap. 18.] inter umviros ita divisam mariti- moram, ut promontorium Mi- rvae iis velut cardo in medio et; alter dextram partem us- e ad Massiliam, laevam alter nc ad Barium tueretur. Et tieno evenisse dextram scimus cap. 28. Itaque omnino cen- , Livium hic distulisse ejus mentionem, et scripsisse, ut m edebatur, et quos scriptos imus: *navesque iis ornatae sunt: jusque ad Gallicum sinum pro- cia erat, imperatum.* Ipsum ge- s loquendi antiquum et do- m. Plautus in Poen. 3, 5. *mihi renunciatum est, quibus de satis.* hoc est, ab illis, qui- s credo satis. Ubi fuit, qui jectaret *ibus*. Trinummo [2, 21.] *Pater cum peregre veniet, porta est locus.* Frustra Dou- *patri.* Noster 4, [3, 15.] *Civis omanus si sit ex plebe, praecisa nsulatus spes erit.* Intelliges, ei raecisa erit. 10, 25, 2. *Hodierno crastino die qui nomina dederi- s, mecum ducam.* Ubi perperam igonius *dederint*. 28, 45, 10. *Im- riumque in annum prorogaretur, si ea provincia evenisset.* Sic om- es scripti. Vulgo *ei prorogare- tur.* J. FR. GRON. Cum Gro- novio faciunt omnes nostri, Hear- nii Oxonn. et Crevierii Victor. Id autem loquendi genus anti- quum et doctum esse agnosco. V. ad 23, 15, 4. Si tamen constaret, Gelenium lectionem, quam re- stituit, ex membranis Moganti- nis hausisse, earum auctoritati cederem. Clericus, qui lectio- nem Gronovii recipere voluit, perperam vulgavit *cujus*, pro *cu- jusque*. Praeterea Moguntini mo- nuerunt, se in Msto suo vidisse *imperatum est*, addita ultima vo- ce; quod, quum etiam praefe- rant Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. et Mead. ambo, recipere non dubitavi. Mox *classem quoque primo tempo- re* Harl. sed librarius non intel- lexit locutionem *primo quoque tempore*, existimans *quoque* hic conjunctionem esse. Sed vide ad 42, 8, 8.

Si quo usui esse L. Aemilio atque ejus exercitui posset] Ita alibi quo- que. Sed tamen legendum cre- do, *si qua usui*, id est, si qua ratione. Video, quid ad illud al- terum dici queat; sed *qua* magis placet. TAN. FABER. *si quo* hic non magis displicere cuiquam potest, quam 26, 9, 9. *Alii offe- runt se, si quo usus operae sit.* 27, 28, 5. *Parati milites essent, etc. si quo opera eorum opus esset.* DUK. Mihi etiam *si quo* magis placet, quod constanter in om- nibus scriptis et editis superest, et commode exponi potest, si quo modo, si quo loco, vel, ut Crevierius reddit, si aliquo, si ad aliquid, aeque ac Faber *si*

ercitum instruxit, ut, signo dato, simul ex omnib
3 partibus eruptionem facerent. Quatuor extraor
nariis cohortibus duas adjunxit, praeposito M. V
lerio legato: erumpere extraordinaria porta juss

qua exponit, si qua ratione. Praeterea *exercitui ejus* Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. Denique *possent* Voss. Lovel. 1. et Gaertn. De locutione *classis possent* v. ad 35, 26, 9. Potius tamen *possent* errorem scribarum esse puto.

§. 1. *Nihil usquam auxilii*] Vox *usquam* deest in Lov. 5. 6. et edd. primis. Sed *usquam nihil* datum est in edd. Mediol. anni 1480. et Tarvis. utraque, quod probant Lov. 1. 2. 3. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Moguntini deinde *nihil usquam* ex cod. suo emendarunt. Mox *qui segnius*, sine media voce, Voss. Lov. 1. 2. 4. Harl. Mead. uterque, et Gaertner. *ut qui segnius* Lov. 3. et 6. Hinc *secordius* Lov. 5. Gaertn. ed. Camp. et quaedam aliae. Vide ad 6, 37, 8. Tandem *pugnabant* Harl.

§. 2. *Ad quatuor portas exercitum instruxit*] Quae Modius se ex variis locis commentarii Lipsiani ad Tacitum de portis castrorum ad hunc locum excerpsisse testatus est, omisi, partim quia ipse Lipsius pleraque eorum curis secundis omisit, partim quia, quae huic materiae inlustrandae sufficiunt, legi possunt apud ipsum Lipsium 5. de Milit. Rom. 5. Mox *eruptionem faceret* Lovel. 3. Sed, passim *exercitus* tamquam collectivum cum verbo plurali construi, vidimus ad 3, 28, 2.

§. 3. *Extraordinariis cohortibus duas*] Hiat indecore oratio. Scribe: *quatuor extraordinarias cohortes duabus adjunctis, praeposito M. Valerio legato, erumpere extraordinaria porta jussit.* Duas intelligo, non ut Lipsius fefi lib. 2. Dial. 7. sive legionari sive alares, sed omnino ala nam quidquid in legionibus, libi occupatum: hastati et p cipes primae ad dextram pri palem; principes et hastati tiae ad sinistram; triarii utri que in praesidio castrorum. *tam extraordinariam*, praetori ubi tendebant Extraordina ἐκλεχθέντες τοῖς ὑπάτοις οἱ ἐ τηδειότατοι πρὸς τὴν ἀλη χρείαν ἐκ πάντων τῶν παρ γονότων συμμάχων· τῶν μὲν πέων, τὸ τρίτον μέρος· τῶν πεζῶν, τὸ πέμπτον, ut ait lyb. [6, 24.] J. FR. GRON. tio hians minore mole exp potest copula *et* post *adjunxit* denda, quam quatuor voci mutandis. DUK. Conjectu Gronovii probat Crevier. C ces vulgatum tuentur. Neque deo, cur locus hic magis i core hiare dicatur, quam r qui omnes, in quibus Livius re suo omisit pronomen *is*. Q enim requireretur, si scrip set, *Quatuor extraordinariis co tibus duas adjunxit, praeposito Valerio legato. eas*, vel *e erumpere extraordinaria porta j sit?* De ellipsi istius pronomi quod interpolatores saepe de addere conati sunt, vide J. Gronov. ad 1, 1, 11.

Erumpere extraordinariis co tibus a porta jussit] Legendu *erumpere extraordinaria porta j sit.* Sic enim constabit quat portarum numerus: ut sint d principales, una quaestoria, quarta haec ipsa extraordinar GELEN. Vulgo numerantur q

dexteram principalem hastatos legionis primae 4
struxit; principes ex eadem legione in subsidiis
suit: M. Servilius et L. Sulpicius, tribuni militum,
praepositi. Tertia legio adversus principalem 5

r in castris Romanis portae: ...mana, praetoria, principa... quintana. erat tamen in eis ... porta extraordinaria, pro... ...am tendebant extraordina... quaestoria, quae propinqua ... quaestorio. sed et duae prin... ...les erant, dextra et sinistra ...incipibus nomen adeptae. ...N. 30. Advers. 24. Vet. ed. ...pere *extraordinariis cohortibus* ...*rta jussit*. Pall. *erumpere ex...dinarios a porta jussit*. GEB...D. De porta extraordinaria ...nem errorem Salmasii no... Schelius ad Polyb. pag. 1161. ... *extraordinariis a porta* Lo... ...t. 6. et Voss. *extraordinarios* ...*ta* Lov. 2. 3. 4. Harl. Mead. ..., et Gaertn. Horum codi... scribae duplicem, quam in ...plari suo repererant, lectio... simul servare voluisse vi...tur, *extraordinariis* vel *extra...narios* et *extraordinaria porta* .... Pejus interpolatae erant ...ae ante Gelenium edd. *ex...dinariis cohortibus a porta*, ... superest etiam in Lov. 5. ... *extraordinariis* vel *extraor...riis cohortibus jussit* soloecum ..., vidimus ad 27, 24, 3. Quae ...ebus ad hunc locum notavit, ...nomine ejus digna sunt. Ita ...endum. Portae castrorum e... quatuor, prima est praetoria, ... nomine extraordinaria di..., secunda et tertia principa... dextra et sinistra; quarta de...ana, quae et quaestoria di...tr. Vide Lips. 5. de Milit. Rom. Porta quintana nulla fuit, a ... memorata Paullo Diacono ...compendio Festi ea voc. *Quin... adpellabatur porta in castris praetorium*. Sed viri docti vel vocem *porta* delendam, vel in *pars* mutandam docuerunt. V. Lips. ibid. 5, 3. Vel cum Dacierio ad d. l. Paulli pro *porta* legendum *via*. Ipse etiam Lipsius in loco, quem ex commentario ejus Corneliano Modius ad hunc locum excerpsit, erravit. Hic enim emendat *erumpere ordinaria porta*, eamque ita dici putat, quia legitimum et ordinarium erat ea erumpere in hostem. At recte in Milit. Rom. loco priori sententiam mutavit, et *extraordinariam* portam adpellari docuit a turmis et cohortibus extraordinariis ad eam tendentibus.

§. 4. *M. Servilius et L. Sulpicius, tribuni militum, his praepositi*] Sic primus apud me Curio. Priores omnes ab Andrea ad Frobenium *M. Servilio et L. Sulpicio tribunis militum his praepositis*. Quod restituendum, ita tamen ut inducatur τὸ *his*. J. FR. GRON. Non primus vulgatae lectionis auctor exstitit Curio; ante quem ita ediderunt Frob. anno 1535. Basil. anno 1539. Vascos. et Gryph. ut verisimile fiat, Frobenium ita edidisse ex mente Gelenii; Gelenium autem eam scripturam in Msto Mog. invenisse: quo casu illam probandam putarem. Nam mox, legione tertia adversus portam principalem sinistram instructa, Livius similiter subjungit, *Sex. Julius Caesar et L. Aurelius Cotta tribuni militum huic legioni praepositi sunt*. Lectioni autem a Frobenio restitutae favent Voss. et Lov. 1. nulla parte dissentientes, nisi quod unica litera perperam addita praeferant *his praepositis*.

6 finiftram portam inftructa eft. id tantum mutatu
principes primi, et haftati in subsidiis locati: Se
Julius Caesar et L. Aurelius Cotta, tribuni milit
7 huic legioni praepositi sunt. Q. Fulvius Flaccus le
gatus cum dextera ala ad quaeftoriam portam po
tus: duae cohortes et triarii duarum legionum i
8 praesidio caftrorum manere juffi. Omnes port
concionabundus ipse imperator circumiit; et, qu
buscumque irritamentis poterat, iras militum ac
9 bat; nunc fraudem hoftium incusans, qui, pace p
tita, induciis datis, per ipsum induciarum temp
contra jus gentium ad caftra obpugnanda veniffe
10 nunc, quantus pudor effet, edocens, ab Liguribu

Contra veterem lectionem, quam Gronovius probat, unus tantum praefert Lov. 5. Reliqui octo legunt *M. Servilium*, (in uno eft *L. Servilium*) *et L. Sulpicium tribunos* (quidam *tribunum*, unus vel alter *tr.*) *militum his praepositis:* unde minima mutatione effici poteft *M. Servilium et L. Sulpicium tribunos militum his praeposuit;* quemadmodum Lov. 3. inter versus exhibet. Certe vel ita, vel ut Frobenius reftituit, emendandum videtur: nisi quis insuper mallet *et C. Sulpicium* propter illa, quae dicam ad cap. 28, 8. Similiter *C. Sulpicium* scribendum conjecit Clariff. Dukerus. Mox §. seq. *finiftram principalem portam* Voff. Lov. 1. 2. 3. 4. 6. Mead. ambo, et Gaertner. Vocem *finiftram* male neglexit Harl.

§. 6. *Sex. Julius Caesar et L. Aurelius Cotta*] *et L. Valerius Cotta* omnes Mfti noftri, Hearnii IA. 1. et priscae edd. pro quo recte Frob. anno 1531. subftituit *Aurelius. Cotta* enim non gentis Va leriae, sed Aureliae cogno eft. Librarii, qui primus ita ravit, memoriae Valerius m memoratus adhuc forte obve batur. Infra c. 28, 8. conft in scriptis, et edd. *L. Aur Cotta* vocatur.

§. 7. *Q. Fulvius Flaccus leg* Idem fortaffis, qui A. V. ɪɔʟ praetor Sardiniam provinci habuit 38, 42. et A. V. ɪɔʟɪɪ in locum C. Calpurnii consul fectus eft, infra cap. 37. Al Q. Fulvius Flaccus, hujus frat patruelis, hoc anno Hispani citeriorem pro praetore obti bat, cap. 18. et 30. Vide Sig ad cap. 41. DUKERUS.

Duae cohortes et triarii duar legionum in praesidio caftrorum manere] Duas cohortes finiftr alae intelligit Clariff. Crevieriu dextram enim alam et ambas l giones alibi occupatas effe. Eju dem finiftrae alae fuiffe duas c hortes quatuor extraordinari junctas, quae superius memora

tronibus verius, quam hostibus justis, Romanum
xercitum obsideri. *Quo ore quisquam vestrum, si* 11
nc alieno praesidio, non vestra virtute, evaseritis, ob-
rret; non dico eis militibus, qui Hannibalem, qui
hilippum, qui Antiochum, maximos nostrae aetatis
ges ducesque, vicerunt; sed iis, qui hos ipsos Ligures 12
liquoties, pecorum modo fugientes, per saltus invios con-
ctati ceciderunt? Quod Hispani, quod Galli, quod 13
Macedones Poenive non audeant, Ligustinus hostis val-
um Romanum subit, obsidet ultro, et obpugnat! quem,
crutantes antea devios saltus, abditum et latentem vix
veniebamus. Ad haec consentiens reddebatur mi- 14
itum clamor, *nullam militum culpam esse, quibus ne-*

ar, existimat. Ita tamen scrupulum remanere agnoscit, quod quatuor tantum sinistrae alae cohortes memorentur, quum tamen quaelibet ala socialis, eodem modo ac legio civium Romanorum, in decem cohortes fuerit divisa. Huic difficultati non respondet; neque mihi etiam ei respondendi ratio adparet, nisi forte nodum Gordium gladio Alexandri secare, ac dicere velimus, in numero cohortium alariarum vel supra §. 3. vel hoc loco, aut etiam utroque erratum, et pro *II* vel *duas* aut *duae* altero loco *IV*, altero *VI*, vel etiam utroque *V* legendum esse. Videndum etiam, an sex, quarum nulla mentio fit, alibi occupatae ac relictae esse potuerint. Cogitent lectores. Deinde *in praesidio manere castrorum jussi* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Ceterum hic desinit Lov. 3. in fine mutilus.

§. 8. *Imperator circumiit; et, quibuscumque irritamentis poterat, iras*] *circumivit* Lov. 2. et Harl. *circuivit* Lov. 1. et Gaertn. *circuit* Lov. 5. et primae edd. pro quo Frob. anno 1535. reposuit *circumiit*; quod servant reliqui nostri. De litera *m* in hac voce servata, vel elisa vide ad 26, 29, 3. De errore, qui insuper in primis edd. committitur, vide ad 36, 20, 3. Praeterea *et irritamentis, ut poterat, iras militum acuebat* Lov. 1. 6. et Voss.

§. 12. *Qui hos ipsos Ligures aliquoties, pecorum modo fugientes, per saltus invios consectati ceciderunt*] *qui ipsos Ligures* Lov. 2. 6. et Harlej. *qui eos ipsos Ligures* Lov. 5. et edd. ante Aldum. Tum *occiderunt* Lov. 1. 2. et Harl. V. ad 36, 36, 6. Paullo ante §. praec. *aetatis nostrae reges* Voss. Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn.

§. 13. *Quem, scrutantes antea in devios saltus*] Tollenda est praepositio *in*. GELEN. *scrutantes ante* Voss. Lov. 2. 4. Harl. Mead. uterque, et Gaertn. Tum *in devios saltus*, quod recte Gelenius

15 *mo ad erumpendum signum dedisset. Daret signum: intellecturum, eosdem, qui antea fuerint, et Romanos et Ligures esse.*

1 XXVIII. Bina cis montes castra Ligurum erant: ex iis, primis diebus, sole orto, pariter omnes
2 compositi et instructi procedebant: tum, nisi exsatiati cibo vinoque, arma non capiebant. dispersi, inordinati exibant; ut quibus pro spe certum esset,
3 hostes extra vallum signa non elaturos. Adversus ita incompositos eos venientes, clamore pariter omnium, qui in castris erant, calonum quoque et lixa-

damnavit, Voss. Lov. 5. et Gaertner. *indevios saltus*, una voce, Lov. 2. unde mihi nata est conjectura, priscae lectionis auctorem eo modo duplicem lectionem *invios* et *devios*, quam utramque in exemplari suo invenerat, reddere voluisse. V. ad 3, 44, 4. Quum tamen modo *saltus invios* praecesserit, non male hic viri docti *devios* praetulerunt, ne Livius sine necessitate eamdem vocem repeteret; praesertim quum etiam reliqui codd. idem vocabulum tueantur. De voce *devius* v. ad 3, 13, 10. Paullo ante *Quid Hispani, quid Galli, quid Macedones Poenive non audeant?* Voss. Lov. 1. 2. 6. Harl. Mead. 1. et Gaertn.

§. 14. *Reddebatur militum clamor, nullam militum culpam esse*] Vocem *militum* priore loco neque scripti ulli, neque editi principes agnoscunt. Itaque deleatur, invito quamvis Moguntino scripto, quem Aldus et deinceps alii secuti. J. FR. GRON. Vocem *militum* priori loco non agnoscunt etiam nostri, et Hearnii Oxonn. Eam tamen ob codicis Mog. auctoritatem damnare non audeo: tanto autem minus, quod aliam integerrimis membranis fidem abrogandi caussam non habuerit Gronovius, quam quod mox iterum sequatur. Quomodo ergo verbis proximis ferre potuit: *quibus nemo ad erumpendum signum dedisset. Daret signum?* Vide ad 1, 3, 9. Praeterea paullo ante *Ad hoc consentiens* Voss. Male. V. ad 21, 52, 10. In fine cap. prius *et* non adparet in Lov. 5. et edd. ante Aldum; nec sequens *esse* in Mead. 1.

§. 1. *Pariter omnes compositi et instructi*] *pariter compositi omnes instructi procedebant* Lovel. 5. et edd. ante Aldum, cum quo, vulgatae lectionis auctore, sentiunt scripti reliqui.

§. 2. *Ut quibus pro spe certum esset*] Legendum, *ut quibus prope certum esset.* MURET. Emendationem hanc probat Crevier. *pro se certum* legunt Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harlej. Mead. uterque, et Gaertn. Mox *signa non daturos* Lov. 5. et edd. principes, literis *el* in *d* ob ductuum similitudinem coalescentibus, ut et alibi factum est. Vide ad 2, 16, 7. 7, 24, 5. 8, 21, 3. 9, 43, 8. 10, 11, 6. 2-

um, sublato, simul omnibus portis Romani erupeunt. Liguribus adeo inprovisa res fuit, ut perin- 4
e, ac si insidiis circumventi forent, trepidarent. xiguum temporis aliqua forma pugnae fuit. fuga einde effusa, et fugientium passim caedes erat. E- 5
quitibus dato signo, ut conscenderent equos, nec ffugere quemquam sinerent, in castra omnes trepia fuga compulsi sunt: deinde ipsis exuti castris. Supra quindecim millia Ligurum eo die occisa, ca- 6
pta duo millia et quingenti. Triduo post Ligurum ngaunorum omne nomen, obsidibus datis, in ditio-

lisque locis. Moguntini deinde monuerunt, codicem suum velle *non elaturos signa*, sed ipsi ediderunt *signa non elaturos*, ut est in reliquis scriptis.

§. 4. *Aliqua forma pugnae fuit. fuga deinde effusa, et fugientium passim caedes erat*] Libri Rall. omnes *fuga deinde effusa effugientium passim caedes erat*. GEBH. *aliqua fortuna pugnae fuit* Harl. Vide ad 41, 20, 1. *aliqua pugnae forma fuit* Gaertn. Nec aliter Voss. nisi quod vocem *fuit* omiserit. Tum *fuga deinde effusa*, *fugientium* praefert Lov. 6. *fuga deinde effusa effugientium* Lov. 1. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *deinde effusa effugientium passim caedes erat*, omissa ab initio voce *fuga*, Voss. quae omnia inter aberrantium scribarum σφάλματα referenda. *effusa fuga*, *effuse fugere*, *effundi in fugam* toties apud Livium aliosque obvia, ut exempla notare operae non sit. Vide Jac. Perizon. ad 41, 7, 10. De lapsu vero scribarum, qui *effugientium* pro *et fugientium* dederunt, vide ad 38, 49, 4.

§. 6. *Capta duo millia et quingenti*] MS. *capti duo millia et trecenti tres*. MOD. Illud *capti* genium locutionis Livianae refert. Vide ad 37, 39, 12. praesertim autem quum *capti* hic referri possit ad numerum, qui ultra millenarium excrescit: nam saepe ejus potius, quam additae vocis *millia*, in constructione rationem habet. Vide ad 39, 7, 1. Praeterea copula *et* deest in Voss. Lov. 1. 5. et edd. vett. Quum autem Moguntini monuissent, se in Msto optimo vidisse *capti duo millia et trecenti tres*, ejus, ut videtur, fide Aldus voculam *et* adscivit.

Ligurum Ingaunorum omne nomen, obsidibus datis, in deditionem venit] Sic etiam Aldina. Tu vero scribe cum membranis et prius editis *in ditionem:* quod male Moguntini mutarunt. J. FR. GRON. Non Moguntini id mutarunt, sed Ascensius, qui anno 1510. *in deditionem* edidit, et triennio post *in ditionem* in margine ostentavit. Utrumque genus loquendi Livio usitatum esse, vidimus ad 33, 37, 4. Saepius etiam librarios vocabula haec inter se commutarunt. V. ad 26, 21, 17. Quum tamen codd. nostri, et Hearnii L. 1. *inditionem* tuean-

7 nem venit. gubernatores nautaeque conquisiti, qui praedatores fuissent navibus, atque omnes in custodiam conjecti. Et a C. Matieno duumviro naves ejus generis in Ligustina ora triginta duae captae
8 sunt. Haec qui nunciarent, literasque ad senatum ferrent, L. Aurelius Cotta, C. Sulpicius Gallus Romam missi; simulque peterent, ut L. Aemilio confecta provincia decedere, et deducere secum milites
9 liceret, atque dimittere. Utrumque permissum ab senatu, et supplicatio ad omnia pulvinaria per tri-

tur, neque de codicis Mog. lectione certo constet, Gronovio ita emendanti adsentior. Alterum malebat Crevierius; quod convenire posse non inficior, et tantum codicum auctoritati cedo. Tum *Ligurum Gaunorum* Voss. *Ligurum et Gaunorum* Harl. *Ligurum Inganorum* Lov. 2. Tum *nomen omne* Voss. Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. uterque, et Gaertn.

§. 7. *Qui praedatores fuissent navibus, atque omnes in custodiam conjecti*] Clariss. Crevierius conjicit *qui in praedatoriis fuissent navibus*. Nam, *praedatoriis* legendum esse, probare putat verba sequentia *naves ejus generis*, quibus indicatur, navium certi cujusdam generis prius mentionem factam fuisse. Tum *omnes* abest a Mead. voces *atque omnes in custodiam conjecti* ab Hearnii L. 1. Dein *conjecti in custodiam* legit Lovel. 1. *in custodia conjecti* Voss. et Gaertn. Vide ad 39, 41, 7.

Et a Matieno duumviro] Vet. lib. *et a C. Mutieno duumviro*. SIGON. Similiter Lov. 6. et Mead. 1. Sed *et a C. Macieno* Voss. Lovel. 2. 4. 5. Harl. et Mead. 2. *et ca. Matieno duumviro* Lov. 1. *et Amacremo duumviro* Gaertn. *et a M. Macieno* ed. Moguntina. *et a Matieno*, omisso praenomine, ed. Frob. anni 1535. Vide ad cap. 26, 8. Mox *duae ac triginta captae* primum adparuit in ultima Gruteri ed. priores omnes cum Lovel. 5. et 6. notis numeralibus *XXXII captae* legunt. *triginta duae captae* Lov. 1. 2. 4. et Mead. ambo. *triginta duae naves captae* Voss. et Gaertn. *viginti duae captae* Harl. *XX*, pro *triginta*, etiam se in L. 1. invenisse, Hearno testatur. Reposui igitur *triginta duae captae*.

§. 8. *L. Aurelius Cotta, C. Sulpicius Gallus*] Codd. nihil mutant, nisi quod *Cn. Sulpicius Gallus* legat Lovel. 2. *C. Sulpicius Galba* Lov. 6. Quum autem *L. Aurelium Cottam* tribunum militum fuisse adpareat, admodum probabile est, etiam *C. Sulpicium Gallum* eumdem militiae gradum obtinuisse. Imperatores enim vel legatos, vel tribunos militum victoriae reportatae nuncios ex provinciis mittebant. Legati memorantur 39, 38. conlato cap. 31. unus legatus et duo tribuni infra hoc lib. cap. 35. Gallus autem non fuit legatus; ita enim ante Cottam tribunum memorandus fuisset, ut infra fit loc. laud. Si Gallum tribunum fuisse statua-

duum decreta: jussique praetores, Petillius urbanas
dimittere legiones, Fabius sociis atque nomini Lati-
no remittere delectum: et uti praetor urbanus con- 10
sulibus scriberet, senatum aequum censere, subita-
rios milites, tumultus caussa conscriptos, primo
quoque tempore dimitti.

XXIX. Colonia Graviscae eo anno deducta est 1
in agrum Etruscum, de Tarquiniensibus quondam
captum. Quina jugera agri data. tresviri deduxerunt, 2
C. Calpurnius Piso, P. Claudius Pulcher, C. Teren-

mus, verisimile est, eumdem esse, qui cap. praec. *L. Sulpicius* vocatur; adeoque vel hoc loco *L. Sulpicius Gallus*, vel potius ibi *C. Sulpicius* scribendum esse. Praenomen enim *Lucius* in gente Sulpicia raro obcurrit; certe nullus circa haec tempora *L. Sulpicius* memoratur. Qui enim pontifex mortuus esse dicitur apud Liv. 32, 7, 15. non *L.* sed *C. Sulpicium Galbam* adpellandum esse, recte Sigonius monuit. Contra *C. Sulpicius Gallus* hoc eodem tempore notus fuit, et praetor creatur infra 43, 11. Neque adversatur sententiae huic, quod *C. Sulpicius Gallus tribunus militum secundae legionis, qui praetor superiore anno fuerat*, memoretur infra 44. 37, 5. Nihil enim inpedit, quo minus iterum tribuni honore functus sit; praesertim quia senatus, quod bellum gravissimum cum Perseo Macedoniae rege tum gereretur, decrevit, teste Livio 44, 21, 2. *tribunum militum creari neminem eo anno placere, nisi qui honorem gessisset.* Ceterum paullo ante voces *Haec qui nunciarent, literasque ad senatum ferrent* perperam desunt in Harl.

§. 9. *Sociis atque nomini Latino remittere delectum*] *socisque nomini Latino* Voss. et Lov. 1. *sociis nominique Latino* Lov. 6. Tum *dilectum* Lov. 1. 4. et Mead. ambo. Vide ad 37, 51, 7. Paullo ante *dimittere urbanas legiones* Voss. et Gaertn.

§. 10. *Uti praetor urbanus consulibus scriberet*] *prout praetor* Voss. et Lov. 1. ac 6. *ut praetor* Lov. 2. Harl. et Mead. 1. V. ad 37, 46, 10. Tum *consulibus rescriberet* Gaertn.

§. 1. *Colonia Graviscae eo anno deducta est*] Pall. *Colonia Cravis eo anno.* Vet. ed. *Colonia Gravisae.* GEBH. *Colonia Cravis* Lov. 1. 2. 4. et Mead. ambo. *Colonia Gravis* Voss. Lov. 6. Harl. et Gaertn. *Colonia Gravisae* Lov. 5. et editi ante Ascensium. Nomen minus vel notum, vel obvium librariis errori fuit.

§. 2. *Triumviri deduxerunt*] Pall. et vet. ed. *tresviri deduxerunt.* GEBH. Barber. et Petav. *tresviri deduxerunt.* Neque aliter iidem, immo omnes praecedenti libro cap. 44. *Coloniasque deduxerunt iidem tresviri Q. Fabius Labeo, et M. et Q. Fulvii, Flaccus et Nobilior.* Quod retinuerunt editi, antequam Moguntinus mutavit. Sic et cap. 34. hoc lib. Barber. *tres-*

tius Istra. Siccitate et inopia frugum insignis annus fuit. Sex menses numquam pluisse, memoriae pro-
3 ditum est. Eodem anno in agro L. Petillii scribae sub Janiculo, dum cultores agri altius moliuntur terram, duae lapideae arcae, octonos ferme pedes longae, quaternos latae, inventae sunt, operculis

viri deduxerunt, P. Cornelius Scipio Nasica etc. J. FR. GRON. Ernstius ad Valer. Prob. c. 19. ex hoc loco citat *treviri*. Cic. 7. ad fam. 19. *Treviri capitales*. Et Ernstii Mstum Valerii: *Triumviri capitales, sive Treviri capitales*. DUKER. *triumviri* praeferunt Voss. Lov. 2. 6. Gaertn. et Hearnii L. 1. quod primum in ed. Ven. anni 1495. tum in Ascens. anni 1513. et hinc in reliquis usque ad Gronov. adparuit. Contra *tresviri* Hearnius laudat ex Oxoniensi N. quod etiam habuisse videntur ceteri, quibus usus sum, codices, et pleraeque edd. principes. Cic. 3. de Orat. 19. *Pontifices veteres propter sacrificiorum multitudinem tresviros epulones esse voluerunt*. Sed *treviri* inveni in ed. Mediol. anni 1480. Et ita, hunc locum laudans, profert Bembus in epistola ad Bernardinum Sandram apud Manut. ad Cic. 7. ad fam. 13. et quidem eo animo profert, ut probet, non modo *triumviri*, sed etiam *treviri* in usu fuisse. Quare ita vel in cod. reperisse, vel similem editionem ob oculos habuisse debuit.

C. Terentius Istra] *Hister* Lov. 5. et edd. vett. pro quo Moguntini ediderunt *Ister*. Iidem tamen monuerunt, codicem suum praeferre *Istra*, quod Aldus admisit. et ita, vel *Histra*, praeferunt reliqui codd. nostri, nisi quod *Lustra* sit in Lovel. 1. Eodem cognomine *Istra* supra in praetura vocatur 39, 54.

Inopia frugum insignis annus fuit] Omisso *fuit*, Pal. pr. *insignis annus*. GEBHARD. Similiter Mead. 1. *insignis fuit annus* legit Lov. 3. Vox *insignis* non adparet in Voss.

Sex menses numquam pluisse, memoriae proditum est] Jul. Obsequens, qui prodigia sua saepe verbis Livianis memorat, c. 60. habet *sex mensibus*. Sed locutionem Livianam honestiorem esse, et *tot annos* continuationem, *tot annis* intervallum temporis notare, ex Servio monet ὁ μακάριτης Burmann. ad Nason. 1. Art. Amat. 647. Tum *nusquam* Lov. 1. et 6. Vide ad 36, 17, 10. Hinc *pluvisse* Lov. 1. 4. 5. Mead. ambo, Gaertn. et edd. ante Curionem. V. ad 1, 31, 1. Insuper *memoria proditum* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Gaertn. Hearnii L. 1. 2. et primae edd. pro quo Frob. anno 1535. *memoriae* dedit. Quae locutio frequentior est, praesertim apud Livium. Ita 3, 54, 12. *Quem primum tribunum plebis creatum in Sacro monte; proditum memoriae est*. 9, 27, 14. *Ad triginta caesa aut capta Samnitium, proditum memoriae est*. 24, 43, 7. *Ludos scenicos per quatriduum eo anno primum factos ab aedilibus curulibus, memoriae proditur*. 27, 26, 13. *Immolasse eo die quidam memoriae prodidere consulem*. 38, 50, 3. *Auctoritas seniorum valuit, negantium, exemplum proditum memoriae esse*. 40, 40, 6. *Quod saepe Romanos equites cum magna laude fecisse sua,*

plumbo devinctis. Literis Latinis Graecisque utra- 4
que arca inscripta erat; in altera Numam Pompi-
lium, Pomponis filium, regem Romanorum, sepul-
tum esse; in altera libros Numae Pompilii inesse.
Eas arcas quum ex amicorum sententia dominus ape- 5
ruisset, quae titulum sepulti regis habuerat, inanis

memoriae proditum est. Obcurrit etiam apud Cic. de Amic. 11. *Inter se conjunctissimos fuisse M.' Curium et Ti. Coruncanium, memoriae proditum est.* Horum locorum quibusdam eadem lectionis varietas in Mstis obcurrit. Alterum *memoria prodere* obcurrit apud Val. Max. 2, 6, 10. *Quos memoria proditum est pecunias mutuas dare solitos.* ubi vide viros doctos. Denique τὸ *est* non adparet in scriptis nostris, et editionibus Frobeniana anni 1535. antiquioribus.

§. 3. *Eodem anno in agro L. Petilii scribae*] Operae pretium fuerit videre, quae Plinius lib. 13. c. 13. scribit, ut lector comparatione facta judicet, uter verisimiliora scribat: nam neque nomina propria, neque arcarum aut librorum numerus consonant. Sed est hoc quoque, ut pleraque alia, apud authores variatum. Meminit et Valerius lib. 1. c. 1. sed obiter. GLAR. Ultima vox exsulat ab Lov. 2. et Harl. Ceterum multa, quibus historia haec fraudis suspecta redditur, vide apud Nardin. 7. Rom. vet. 11. quem Hearne laudavit. Adde Marc. Donatum ad §. 5.

Dum cultores agri altius moliuntur terram] *quom cultores* Gaertner. *cum cultores* Voss. V. ad 1, 9, 7. Tum vocem *agri* non agnoscunt Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. uterque, Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. vett. Simpliciter *cultores* pro agricolae apud Livium aliosque usurpari, vidimus ad 7, 39, 11. Verum *cultores agri* Aldus auspiciis cod. Mog. restituit, quod et ipsum Livio haud inusitatum est. Supra 4, 25, 4. *Famem cultoribus agrorum timentes in Etruriam frumenti caussa misere.* 7, 39, 11. *T. Quinctium in Tusculano agrum colere.* Ita *cultus agrorum* 4, 12, 7. *agri cultura* apud Cic. de Sen. 15. et *agri cultio* ibid. cap. 16.

§. 4. *In altera Numam Pompilium, Pomponis filium, regem Romanorum, sepultum esse*] Pall. uterque habent *Pompilium Pomponis, regem Romanorum.* GEBH. Omnia haec verba desunt in Voss. culpa librarii ob repetitionem vocum *in altera.* Vide ad 9, 11, 11. At solae voces *Pomponis filium* in Lov. 1. et Gaertn. unica vox *filium* in Lov. 4. *Numam Pompilium Pomponis* eodem modo dici potest, quo *Hasdrubal Gisgonis* 28, 12, 13. Verum, id magis in peregrinis obtinere, Gronov. ad eum locum docuit. Errori ergo scribarum tribuere malo. *Pomponium Pomponii filium* Lov. 6. et Harl. Tum *regem Romanum* Lov. 5. et edd. principes. Sed *Romanorum* jam inveni in ed. Ven. anni 1498. Nec aliter legunt scripti reliqui. Ita *rex Macedonum* 23, 34, 7. *rex Numidarum* Epit. Liv. 28. Paullo ante *scripta erat* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. In verbis sequentibus *et in altera libros* Lov. 2. et Harl. Tum *Numae Pompili* Mead. 1. V. ad 38, 27, 8.

§. 5. *Eas arcas quum ex amico-*

inventa, sine ullo vestigio corporis humani, aut ullius rei, per tabem tot annorum omnibus absumtis.

rum sententia etc.] Hanc eandem historiam ex annalibus Heminae Plinius recenset lib. et cap. 13. cujus verba, quia in pluribus a Livio discrepat, transcribere libet: *Cassius Hemina, vetustissimus author annalium, quarto eorum libro prodidit, Cn. Terentium scribam, agrum suum in Janiculo repastinantem, offendisse arcam, in qua Numa, qui Romae regnavit, situs fuisset: in eadem libros ejusdem repertos, P. Cornelio L. F. Cethego, M. Bebio Q. F. Pamphilo consulibus, ad quos a regno Numae colliguntur anni IↃXXXV. et hos fuisse e charta; majore etiam cum miraculo, quod tot infossi duraverant annis. Quapropter in re tanta ipsius Heminae verba ponam. Mirabantur alii, quomodo illi libri durare potuissent, ille ita rationem reddebat: lapidem fuisse quadratum circiter in media arca vinctum candelis quoque versus. In eo lapide insuper libros impositos fuisse, propterea arbitrarier, eos non computruisse.* Ex quibus discrepantia facile dignoscitur inter hosce scriptores. Nam Livius agrum L. Petilii fuisse tradit, Plinius Cn. Terentii; ille binas arcas, hic unam tantum; ille candelis libros involutos scribit, iste in lapide positos, illumque candelis vinctum. At quia uterque durationis causam in *candelas* refert, ob id, quid per *candelas* sit intelligendum, curque id praestare potuerint, perquirendum. Quum scirem, apud Graecos, a quibus persaepe Latini voces mutuati sunt, per κανδύλη arcam reponendis pretiosis vestibus significari, cogitabam, *candelae* appellatione intelligendum arcam, seu capsam; sed repugnabat scriptura vocis non per *y*, sed per *i* simplex exarata. Praeterea verba illa *involuti* Livii, et *vinctum* Plinii, huic explicationi minime respondere videbam. Quamobrem *candelis* accipiendum censui in communissima significatione; nec in earum formam longaevae asservationis causam rejiciendam, sed in illarum materiam; siquidem candelae ut plurimum ex cera confici solent, quandoque et ex sevo, pice, et resina, quae omnia, sui crassa visciditate, aëris contactum prohibere possunt, a quo putredinem et corruptionem ortum ducere, statuere naturalis philosophiae periti, nec non et experimentum docet. Nam si flores fructusve testaceo alicui vasi imposuerimus, ore optime obturato, eodemque cera vel pice undequaque circumlinito, in plures menses incorruptos asservari videbimus: sic quae oleo vel melle conduntur, diu asservari manifestum est, ea quidem ratione, quod aëris contactum arceat. Sic Aemilius Probus seu Cornelius Nepos in Agesilao, cui et Plutarch. [pag. 618.] congruit, scribit [cap. 8.] *Ibi eum amici, quo Spartam facilius perferre possent, quod mel non habebant, cera circumfuderunt, atque ita domum retulerunt.* Quamvis Diodorus [15, 507.] Agesilaï corpus in melle Spartam deportatum scriptum reliquit. Ita Xenophon lib. 5. de Reb. Graec. [pag. 564.] cadaver Agesipolidis regis in melle conditum domum reportatum, quum non longe ab urbe Olyntho mortuus esset, memoriae mandavit. Veruntamen quum horum scriptorum verba pondero, in eam venio sententiam, ut existimem, eas arcas seu arcam, commentitias fuisse; nec Numae tempore infossas, sed longe postea a

altera duo fasces, candelis involuti, septenos habere libros, non integros modo, sed recentissima 6

...lido aliquo viro, ut postmo... repertae admirationi essent ...dientibus, et per consequens ...ri causa. Hoc autem praeci... se conjicio ex ipsius Livii ver..., dum inquit, nihil repertum ...ea, quam Numae corpus con...ere indicabat inscriptio, per ...bem tot annorum consumptis ...ibus; in altera vero repertos ...bros integra et recentissima spe...e. Nam Romae pluries sepul...ra effossa marmorea, nec non ... in aedibus nunc sacris anti...nis reperta, quibus apertis in...se corpora compertum per plu...s centenos annos sepulta, una ...m vestibus suam speciem prae...ferentibus, quae tamen mo... statim in cinerem pulverem...e evasere: tantum abest a ve...tate, ut per ıɔxxxv. annorum ...culum Numae corporis vesti...ium nullum in arca illa fuerit ...pertum. Nec magis veritati con...ntaneum, quod per totidem an...s solo candelarum beneficio ...artacei libri illi potuerint ad... recenti et integra specie as...rvari. Ad haec inquit Livius, ...bros hosce concrematos, quum ...imadversum fuisset, pleraque ...ntinere ad dissolvendas religio...s populi Romani, et nihilomi...s Numam condendae religio... populo Romano authorem ...aeceptoremque fuisse, atque ...ligiosissimum habitum et vo...tum semper, ex ipsomet Livio Plutarcho colligimus. MARC. ...ONAT. Vide ad §. 3. Praeter... *quum amicorum sententia*, sine ...aepositione, Lov. 6. qui etiam ...*bebat*, pro *habuerat*, praefert. ...ox *sine vestigio ullo corporis* Voss. ...ov. 1. 2. 4. 6. Harl. Gaertn. et ...ead. 1. *sine vestigio corporis* ...ead. 2.

Per tabem tot annorum omnibus absumtis] Suspicor legendum esse *ossibus absumptis*. Sic enim fere Plutarch. in Numa [pag. 74.] Ἡ μὲν ἑτέρα κενὴ παντάπασιν ὤφθη, καὶ μέρος οὐδὲν οὐδὲ λείψανον ἔχουσαν τοῦ σώματος. SIGON. Quamvis etiam Doujatius Sigonii conjecturam probet, attamen non ei magis, quam receptae lectioni, favet Plutarchus. Codices etiam *omnibus* tuentur.

§. 6. *Duo fasces candelis involuti*] Cassius Hemina apud Plinium lib. 13. cap. 13. *Lapidem fuisse quadratum circiter in media arca vinctum candelis quoquo versus.* Funiculis intellige pice vel cera illitis. Sic *candelis subigi* apud eundem Plinium lib. 33,7. J. FR. GRON. Adde Hermol. Barbarum in Glossem. Plinii voc. *Candela.* Sed, quod ibidem etiam *candellis* conjicit, a *caudex*, id est contextus tabularum, nemo facile probabit. *Candelae* quidem primo videntur dictae, quae e funiculis, scirpis, aliave materia igni concipiendo et alendo apta, et pice cerave delibuta, ad usum nocturni luminis parabantur; sed deinde etiam funiculi pice illiti ad vinciendum. Guilandinus cap. 24. comment. in Plinium de Papyro *fasces candelis involutos* exponit candelis e cedro circumdatos, candelis cedrinis obductos et obvolutos. Sed ex iis non satis intelligitur, quid candelas esse putaverit, et, quod de candelis cedrinis dicit, de se largitur. Nam Cassius Hemina apud Plinium 13. H. N. 13. non *candelas cedrinas*, sed *libros cedratos* fuisse, et propterea a tineis non tactos scribit. Nec verum est, quod cap. 23. dicit Guilandinus, Livium scribere eo anno consules fuisse *C. Baebium*

7 specie. Septem Latini de jure pontificio erant; se-
ptem Graeci de disciplina sapientiae, quae illius ae-
8 tatis eſſe potuit. Adjicit Antias Valerius, Pythago-
ricos fuiſſe, vulgatae opinioni, qua creditur, Pytha-
gorae auditorem fuiſſe Numam, mendacio probabili
9 adcommodata fide. Primo ab amicis, qui in re
praesenti fuerunt, libri lecti. mox pluribus legenti-
bus quum vulgarentur, Q. Petillius praetor urbanus,
10 ſtudiosus legendi, eos libros a L. Petillio sumsit. et

erat

Pamphilum et M. Aemilium Lepidum. Nam Livius cap. 18. consules hujus anni prodit *P. Cornelium et M. Baebium*, eosdem, quos Caſſius. DUKER. *candella involuti* Voſſ. *caydela involuti* Lovel. 1. *cedro involutis* Hearnii L. 1. pro varia lectione *cedro* vel *cera involuti* adscriptum erat margini Lov. 6. Pighius in Annal. ad A. V. ıↄLXXII. pag. 329. candelas ex cedri resina vel palimpiſſa confectas fuiſſe contra cariem ac tineas exiſtimat, vel etiam *scandulis involuti* emendat, et scandulas cedrinas intelligit, quibus armati libri per tot secula ab interitu vindicati fuere.

§. 7. *Septem Latini de jure pontificio erant*] *Septem s. libri Latini* Lov. 1. 6. et Voſſ. *Septem libri Latini* Lovel. 5. et edd. ante Frob. qui anno 1535. vocem *libri*, quam ceteri codd. ignorant, expunxit. Tum *de jure pontifice* Voſſ. Lov. 5. Mead. 1. et Gaertner. *de jure pontificum* Lov. 2. et Harl. Cic. de Senect. 11. *Jus augurum, pontificum, civile tracto.* Sed reliqui vulgatum servant. Cato apud Gell. 1, 12. *Volo jus pontificium optime scire.* Apud Cic. locutio illa frequens eſt.

§. 8. *Vulgatae opinioni, quia creditur, Pythagorae auditorem fuisse Numam* etc. *adcommodat fidem*] Lege *qua creditur*, et *accommodata fide.* GELEN. Pall. *vulgatae opinioni, qua creditur Pythagorae auditorem fuiſſe Numam, mendacio probabili accommodat fidem.* GEBH. *qua creditur*, ut Gelenius emendat, omnes scripti, et edd. principes. *quia creditur* demum obcurrit in ed. Mediol. anni 1480. et sequentibus. In scriptis etiam saepe hae voculae permutantur. V. ad 1, 28, 10. c. 36, 8. c. 38, 6. 3, 3, 7. 4, 10, 8. c. 21, 2. c. 35, 11. c. 46, 5. c. 59, 5. et paſſim. Tum *vulgatae opinionis* etc. *mendacio probabili accommodat fidem* Voſſ. Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *accommodat fidem* etiam Lov. 5. Si Gelenius *accommódata fide* praeeunte cod. Mog. reposuit, facile adsentior; sin ex conjectura, propius ad vulgatum mallem *accommodās*, id eſt *accommodans*, *fidem.*

§. 9. *Pluribus legentibus quum vulgarentur*] *volgarentur* cod. Mogunt. Vide ad 39, 53, 2. Mox *praetor urb'* Lov. 1. et 4. *praetor urbis* Gaertn. Vide ad 25, 1, 11. Tum *hos libros* Lov. 5. et edd. *libros eos* cod. Mog. hinc Aldus

rat familiaris usus, quod scribam eum quaestor Q. etillius in decuriam legerat. Lectis rerum summis, 11
num animadvertisset, pleraque dissolvendarum reli- jonum esse, L. Petillio dixit, *Sese eos libros in ignem jecturum esse. prius, quam id faceret, se ei permit- re, uti, si quod seu jus, seu auxilium se habere ad s libros repetendos existimaret, experiretur: id integra u gratia eum facturum.* Scriba tribunos plebis adit: 12
b tribunis ad senatum res est rejecta. Praetor se sjurandum dare paratum esse ajebat, libros eos

s *libros* reposuit; quod praefe- int reliqui Msti.

§. 10. *Scribam eum quaestor Q. illius in decuriam legerat*] Ma- ratus suos scribas habebant, s ipsi legebant. Hic L. Pe- lium in decuriam scribarum quaestore Q. Petillio lectum e Livius dicit, factumque ibam. TURN. 30. Advers. 24. ste Turnebus monuit, decu- m scribarum innui. *Decurias ribarum* memorat Suet. Claud. i Id quum in tanta antiquita- m luce notissimum sit, quis quo animo ferre potest Dou- ium, andabatum more ober- ntem, ac rogantem, utrum erba haec *scribam in decuriam uaestor legerat* intelligenda sint mquam militem, an tamquam udicem, sive assessorem in pro- incia? an potius decuriam mi- istrorum habuerint quaestores? uid enim? an quaestori jus e- at vel militem legere, vel in udicum sive adsessorum decu- ias adsumere?

§. 11. *Quum animadvertisset, ple- aque ad dissolvendas religiones se*] Lege *pleraque dissolvendarum eligionum esse*, non paullo ele- antius, quam *ad dissolvendas re- igiones.* GELEN. Hoc genus di- cendi, de quo supra admonui- mus, quam vim habeat, ex Va- lerio, qui haec eadem fere ver- ba in primum suum librum [c. 1.] transtulit, perspici potest, cum ait: *Quae aliqua ex parte ad solvendam religionem pertinere vi- debantur.* Eandem historiam at- tigit Lactant. lib. 1. c. 22. SI- GON. Pall. *cum animum adver- tisset.* GEBH. Similiter Lov. 4. Mead. 2. et Gaertn. V. ad 24, 48, 4. *quum advertisset* Harl. et Mead. 1. V. Cel. Burm. ad Nemes. Ecl. 1, 41. Verum alibi etiam *adver- tere* et *animadvertere* commutari solent. V. supra ad 6, 2, 10. ubi alia dicta sunt, et 36, 44, 11. *ad dissolvendam religionem*, quod demum Aldus recepit, in solo legi Gaertn. Reliqui Msti cum edd. principibus *dissolvendarum religionum*; de qua locutione v. ad 5, 3, 5. Vocem *esse* ignorant Voss. Lov. 1. et 6.

L. Petillio dixit, sese eos libros in ignem conjecturum esse] *L. Pe- tillio repetenti dixit* Lov. 2. Tum *sese libros eos* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Mox *ut, si quos jus*, pro *uti*, Gaertn. Vide ad 37, 46, 10. Prae- terea *extimaret* Voss. Lov. 4. et Gaertn. *aestimaret* Lovel. 1. et

13 legi servarique non oportere. Senatus censuit *Satis habendum, quod praetor jusjurandum polliceretu libros primo quoque tempore in comitio cremandos ess pretium pro libris, quantum Q. Petillio praetori maj rique parti tribunorum plebis videretur, domino esse so*
14 *vendum.* id scriba non accepit. libri in comitio, ig a victimariis facto, in conspectu populi crema sunt.

1 XXX. Magnum bellum ea aestate coortum in H spania citeriore, ad quinque et triginta millia h minum, quantum numquam ferme antea, Celtibe
2 comparaverant. Q. Fulvius Flaccus eam obtineb

Mead. 1. V. ad 34, 2, 5. Hinc voculam *id* neglegunt scribae Voff. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. uterque, et Gaertn.

§. 12. *Scriba ad tribunos plebis adit*] Ita Lov. 5. et omnes, quas vidi, edd. principes. Aldus deinde praepositionem omisit, et post eum recentiores usque ad Gronov. qui eam anno 1665. restituit. At scripti reliqui faciunt cum Aldo. Et quidem utrumque in usu fuisse, *adire aliquem* et *ad aliquem*, constat ex illis, quae notat Broukh. ad Tibull. 1, 5, 39. *ad tribunos* vero inde firmari posset, quod Livius saepe praepositionem, cum qua verbum componitur, in regimine repetere soleat. Vide ad Livii Praefat. §. 11. Quo minus tamen eam locutionem hic probem, illud obstat, quod Livium *adire ad aliquem* alibi dixisse non meminerim. Praepositionem igitur expunxi.

Praetor se jusjurandum dare paratum esse ajebat] *Praetor jusjurandum dare paratum se ajebat* Lov. 6. *Praetor jusjurandum* etiam Voff. et Lov. 1. *Praetor eis jusjurandum* Lov. 2. et Harl. *Praetor ejus jusjurandum* Mead. 1. *Praetor ei jusjurandum* Lov. 4. Mead. 2. et Gaertn. *Praetor se et jusjurandum* Lov. 5. et edd. ante Frobenium, qui anno 1535. particulam *et* induxit.

§. 13. *Pretium pro libris, quantum Q. Petillio praetori majorique parti tribunorum plebis videretur, domino esse solvendum*] Omnia haec neglegentia scribae desunt in Harl. Hinc *tum Petillio* legit Lov. vel. 6. Insuper *praetori et majori parti* Gaertn. *praetori, majori parti* Voff. Tum *domino solvendum esse* Lov. 2. 4. et Mead. ambo. Paullo ante *libros quoque primo tempore* Voff. Lov. 1. 2. 6. et Gaertn. V. ad c. 26, 8.

§. 14. *Igne a victimariis in conspectu populi cremati sunt*] Lege addendo *igne a victimariis facto.* GELEN. Pal. pr. *libri in comitio ignea victima hiis facta in conspectu populi crem. s.* Vet. ed. *libri in comitio igne, victima his facta, in conspectu populi cremati sunt.* GEBH. *ignea victima his facta*

ovinciam. is, quia armare juventutem Celtiberos
idierat, et ipse, quanta poterat, a sociis auxilia
ontraxerat; sed nequaquam numero militum hostem
quabat. Principio veris exercitum in Carpetaniam 3
uxit, et castra locavit ad oppidum Aeburam, mo-
ico praesidio in urbe posito. Paucis post diebus 4
eltiberi, millia duo ferme inde, sub colle posue-
unt castra. quos ubi adesse praetor Romanus sen-
t, M. Fulvium fratrem cum duabus turmis socio-
um equitum ad castra hostium speculatum misit,
uam proxime succedere ad vallum jussum, ut vise-
et, quanta essent; pugna abstineret, reciperetque 5

oss. Lov. 1. 2. 4. 6. Mead. ambo, Gaertn. *igne, victima his fa-* Lovel. 5. et edd. principes. *ie a victimariis in consp. pop.* *m. s.* Harl. et ed. Mediol. anno 1480. cum reliquis ante Gesnium. Quae autem Modius ad hunc locum notarat, descripsit Lipsio ad Taciti 4. Ann. 35. videri possunt. Vox *populi* est in Lov. 6.

§. 1. *Magnum bellum ea aestate ortum*] Quaedam hic in L. 1. trita esse, Hearnius monuit. *est aestate coortum* legit Gaertner. Vox τὸ *quantum* exsulat a Mead. vox *ferme* a Lov. 6. Tum *contraxerunt* praeferunt Lov. 2. et Harl.

§. 2. *Et ipse, quanta poterat, a sociis auxilia contraxerat*] Quatuor priora vocabula desunt in Voss. Cui errori caussa fuit similitudo ultimarum literarum in vocibus *audierat* et *poterat*. Vide ad 9, 11, 11.

§. 3. *Exercitum in Carpetaniam duxit*] Cum Q. Fulvius citerioris Hispaniae praetor esset, Carpetani autem Lusitanis vicini; non video, quo pacto haec divisio habeat, quod antea etiam testati sumus. GLAR. *Carpataniam* Voss. et Lovel. 1. *Carpentaniam* Lov. 2. 5. 6. et priscae edd. pro quo Ascens. anno 1513. *Carpetaniam* reposuit. V. ad 21, 5, 7.

Castra locavit ad oppidum Eburiam] *Eburam* oppidum Ptolemaeus in Lusitania ponit, *Eboram* in Edetanis. *Eburiam* ubi reperias, nescio. GLAR. *Aeburam* scribo ex Stephano. Ἄιβουρα πόλις Ἰβερίας· ὡς Στράβων. ὁ πολίτης Αἰβουραῖος. δύναται καὶ Αἰβουράτης. SIGON. *Eburiam* Lov. 5. et edd. vett. pro quo Froben. anno 1535. *Eburam* emendavit, ut praeferunt reliqui codd. Sed recte *Aeburam* Sigonius. Lud. Nonius in Hispan. c. 63. *Aeburam* Livii eam urbem esse putat, quae Ptolemaeo 2, 6. Λιβῶρα vocatur. Sane minima mutatione ex Λιβῶρα fit Ἄιβουρα. Summa enim ductuum adfinitas est inter Λ et Α, et inter ω et ου.

§. 4. *Millia duo ferme inde*] Pri-

sese, si hostium equitatum exeuntem vidisset. Ita ut praeceptum erat, fecit. Per dies aliquot nihil ultra motum, quam ut hae duae turmae ostenderentur: dein subducerentur, ubi equitatus hostium cas-
6 tris procucurrissent. Postremo Celtiberi, omnibus simul peditum equitumque copiis castris egressi, acie directa medio ferme spatio inter bina castra consti-
7 terunt. Campus erat planus omnis et aptus pugnae: ibi stetere Hispani hostem exspectantes. Romanus

ma vox omittitur in Mead. 2. quam forte librarius, quod per notam scripta in codice suo esset, non intellexit, et hinc omisit. Vide ad 39, 42, 3. Tum *fere* Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Mead. ambo, et edd. ante Aldum. Ita mox §. 6. Vide ad 37, 38, 5.

Ad castra hostium speculatum misit, ut viseret] Plus verborum habent hic nostra exemplaria *misit, proxime succedere ad vallum jussum, ut* etc. GELEN. Una adhuc vocula auctius Frob. anno 1535. ex mente Gelenii edidit *misit, quam proxime.* Hoc autem supplementum petitum videtur ex cod. Mog. ex quo tot alias in Livio lacunas sublatas fuisse vidimus ad 36, 19, 13. Eadem desunt ab omnibus scriptis nostris.

§. 5. *Pugna abstineret, reciperetque sese*] Livii fuerat: *quam proxime succedere ad vallum jussum, ut viseret, quanta essent; pugna abstinere, recipereque sese, si hostium.* nempe *jussum.* J. FR. GRON. Codicibus dissentientibus, Gronovii conjecturam probare non audeo, et tamen *abstineret reciperetque* refero ad *jussum*; quasi foret *jussum succedere, et* ut *abstineret.* Ita enim Livium in eadem periodo constructionem variare solitum fuisse, vidimus ad 39, 14, 9. Mecum sentit Clariss. Dukerus, laudato loco Livii 36, 1, 9. *Cum Bojis jussus bellum gerere utro exercitu mallet ex duobus,* etc. *alterum mitteret Romam.* Mox *hostium equitatum exeuntium* Harl. Tum *deinde subducerentur* Voss. Lov. 1. 2. 5. 6. Harl. et edd. ante Aldum. V. ad 3, 3, 6.

Ubi equitatus hostium castris procurrisset] Pall. uterque, *ubi equitatus castris hostium procucurrissent.* GEBH. Vox *castris*, quae in Lov. 5. 6. et antiquioribus edd. omittitur, et ab Aldo ex cod. Mog. addita est, etiam in reliquis Mstis superest, sed inverso ordine legitur *castris hostium.* In solo Gaertn. τὸ *hostium* non adparet. Praeterea *praecurrisset* Lov. vel. 6. V. ad 10, 14, 10. *percurrisset* Voss. *percurrissent* Harl. Vide ad 8, 9, 14. *procucurrissent* Lov. 4. et Mead. ambo: quod probandum videtur. *equitatus* tanquam collectivum interdum adsciscit verbum plurale. V. ad 35, 26, 9. Praeterea augmentum, quod verbum *curro* in perfecto adsciscit, etiam servant plerumque ejus composita. Vide ad [illegible] 12, 8. Ita ex optimo Sangermanensi cod. legendum apud Colum. 7, 10. *Per pascua subito, quum paululum procucurrerunt, consistunt*

tra vallum suos continuit per quatriduum continuum: et illi eodem loco aciem instructam tenuerunt. Ab Romanis nihil motum. inde quievere in 8
castris Celtiberi, quia pugnae copia non fiebat: equites tantum in stationem egrediebantur, ut parati essent, si quid ab hoste moveretur. pone castra 9
utrique pabulatum et lignatum ibant, neutri alteros impedientes.

XXXI. Praetor Romanus, ubi satis tot dierum 1

...i vulgo editur *procurrerunt*. V. jam Clariss. Oudend. ad Front. 4, 10. *procucurrisset* jam Fro... anno 1535. ediderat: pro ...io ed. Paris. anni 1673. *procurrisset* revocavit.

§. 6. *Postremo et Celtiberi, omnibus simul peditum equitumque copiis castris egressi*] MS. *Postremo Celtiberi simul omnibus* etc. quod magis probo. MOD. Pall. *Postremo et Celtiberi, omnibus simul copiis peditum equitumque castris egressi*. GEBH. Voculam *et*, quae a praecedentibus edd. aberat, primus addidit Aldus. Licet autem in excerptis reliquorum codicum nihil notetur, et hanc eamdem agnovisse videantur, attamen iterum delevi, quia locum habere nequit. Non enim necessit, Romanos omnibus copiis ex castris egressos esse, (duas tantum equitum turmas quotidie eduxisse Livius narrat) ut nunc etiam *et* Celtiberi fecisse dicantur. Quin etiam abest a cod. Mog. credendum sit viris doctis, qui eum excusserunt. Praeterea τὸ *simul* abest a Voss. Lov. 5. et edd. vett. Quum autem Moguntini monuissent, in cod. suo legi *simul omnibus peditum*, mox Aldus *omnibus simul peditum* edidit. *omnibus simul copiis peditum equitumque* legunt Lov. 1. 2. 6. Harl. et Mead. ambo. *omnibus simul copiis peditum, equitum* Lov. 4. V. ad 24, 16, 9. *copiis peditum equitumque* etiam Gaertn. Vox *copiis* deest in Voss.

Acie directa medio ferme spatio inter bina castra constiterunt] *acie decreta* Lov. 1. 2. 5. 6. et Harl. Ita saepe variant librarii. V. ad 1, 11, 9. 21, 19, 1. et viros doctos ad Cic. 2. Agrar. 17. et ad Suet. Cal. 19. Olim scribi solebat *derectus*. V. ad 22, 47, 2. Inde transpositis literis fit *decretus*. Deinde *fere* Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. et Mead. 1. V. ad §. 4. Demum *constituerunt* Lov. 5. V. ad 27, 16, 11.

§. 7. *Campus erat planus omnis et aptus pugnae*] Vocem *omnis* omittit Harl. Deinde *aptus*, vel *apertus*, Lov. 2. et Voss. V. ad 31, 22, 8. Mox *hostes exspectantes* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Sed gratius auribus accidit vulgatum. Tum *intra vallum suum suos continuit* Voss. *suos intra vallum continuit* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 8. *Quia pugnae copia non fiebat*] *quod pugnae copia* Voss. V. ad 38, 36, 4. *quia pugnae caput* Lov. 1. Mox §. seq. *uterque* etc. *ibant* Voss. V. ad 23, 46, 5.

§. 1. *Satis tot dierum quiete credidit spem factam*] Construendum

quiete credidit spem factam hosti, nihil se priorem
moturum, L. Acilium cum ala sinistra et sex milli-
bus provincialium auxiliorum circumire montem
jubet, qui ab tergo hostibus erat; inde, ubi clamo-
2 rem audisset, decurrere ad castra eorum. nocte prae-
3 fecti sunt, ne possent conspici. Flaccus luce prima
C. Scribonium, praefectum sociûm, ad vallum ho-
stium cum equitibus extraordinariis sinistrae alae
4 mittit. quos ubi et propius accedere, et plures,
quam soliti erant, Celtiberi conspexerunt, omnis
equitatus effunditur castris: simul et peditibus si-
5 gnum ad exeundum datur. Scribonius, uti praece-

est *satis credidit*. V. ad 21, 8, 3. Livio enim convenire non puto, ut dicat *satis spem factam*, pro *satis spei factum*; licet alii ita loqui soleant. V. Cl. Duker. ad 1, 16, 8. et Gebhard. ad 3, 30, 5.

Circumire montem jubet, qui ab tergo hostibus erat] *montes, qui erant* Lov. 1. 5. et Gaertn. et edd. vett. *montes* etiam Voss. Sed *montem, qui erat* emendavit Froben. anno 1535. quomodo etiam praeferunt reliqui codd.

§. 3. *Praefectum sociûm ad vallum hostium cum equitibus extraordinariis*] *Praefecti* vocabantur, qui socialibus auxiliis praeerant. In exercitu autem Romano *Extraordinarii* vocabantur, tertia pars equitatus socialis, quinta peditatus, ut a Polybio [6, 24.] scribitur. Erant itaque in exercitu equites extraordinarii et pedites. TURN. 30. Advers. 24.

§. 4. *Effunditur castris. simul et peditibus signum ad exeundum datur*] Vox *castris* deest in Hearnii L. 1. Tum *datus* Lovel. 4. et Mead. ambo, errore scribarum; pro quo *signum ad exeundum datum* ostentat Lov. 2. *ad exeundum datum signum* Harl. Sed sonus ingratus ex repetitione ultimae syllabae *um* praeferendam docet scripturam vulgatam, pro qua stant reliqui Msti.

§. 5. *Ubi primum fremitum equestrium audivit*] Haud dubie *fremitum equestrem*. Sic alibi *procella equestris*. J. FR. GRON. *procella equestris* obcurrit 10, 5, 7. 29, 2, 11. 30, 18, 4. 35, 5, 9. 37, 41, 14. et apud Tacit. 3. Hist. 53. Similitèr *auxilium equestre* 4, 39, 11. quod inmerito Faber tentavit. *equestris terror* 6, 12, 10. et 27, 42, 2. Eodem modo *terror maritimus*, adventu classis objectus, 41, 17, 7. Praeterea *ut primum* Lov. 5. et prisci typis descripti. Ejus loco Aldus *ubi primum* dedit, probantibus aliis omnibus Mstis. V. ad 24, 15, 1. Paullo ante *ut praeceptum* Voss. Lov. 1. 5. 6. et primae edd. Hic etiam Aldus *uti* substituit, iterum adsentientibus reliquis scriptis. V. ad 37, 46, 10.

§. 6. *Haud dubia spe, castra u*

ptum erat, ubi primum fremitum equestrium audi-
rit, avertit equos, et castra repetit. eo effusius se- 6
qui hostes. primo equites, mox et peditum acies ad-
erat, haud dubia spe, castra eo die se obpugnatu-
ros. quingentos passus, non plus, a vallo aberant.
Itaque, ubi Flaccus satis abstractos eos a praesidio 7
castrorum suorum ratus est, intra vallum exercitu
instructo, tribus partibus simul erumpit, clamore
non tantum ad ardorem pugnae excitandum subla-
to, sed etiam ut, qui in montibus erant, exaudi-
rent. nec morati sunt, quin decurrerent, sicut im- 8
peratum erat, ad castra: ubi quinque millium arma-

ie se obpugnaturos] Haud dubie *astra eo die se expugnaturos.* J. FR. GRON. *et dubia spe* Lov. 4. Harl. et Mead. ambo. An voluerunt *nec dubia spe?* Deinde *oppugnare* et *expugnare* saepe a scribis permiscentur. V. ad 21, 57, . Nulli tamen codd. Gronovio avent. Vulgatum etiam defendit Crevier. huc usque enim pugnam antum inter bina castra sperasse addens. Verum, Romanis in ciem non prodeuntibus, jam diu ante hunc diem, si voluissent, castra eorum obpugnare Celtiberis integrum fuit. Nunc autem, quum Flaccus illis pugnandi copiam faceret, sperarent, se, hostibus in fugam conjectis, castra eorum non tantum obpugnaturos, sed etiam expugnaturos. Gronovii igitur conjectura probabilior videtur. Ceterum *castra se eo die obpugnaturos* Voss. et Gaertn. *castra eo die obpugnaturi* Lov. 6. Mox *passus quingentos ab vallo aberant* Lov. . et edd. principes. Quod nunc vulgatur, Aldus praeeunte cod. Mog. adoptavit. Neque aliter reliqui Mssi, nisi quod *ab vallo* legant etiam Voss. Lov. 1. et Gaertner. et *aut plus* Lov. 6. qui cogitasse videtur *haut*, vel *haud plus*.

§. 7. *Itaque, ubi Flaccus satis abstractos*] *Itaque Flaccus, ubi satis* Voss. Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. Mox *simul erumpit* non adparet in Lov. 5. et edd. vett. Moguntini voces illas ex cod. suo addiderunt; quas etiam agnoscunt reliqui scripti. Tum *ad ardorem excitandum pugnae* Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et editi ante Froben. anni 1535.

§. 8. *Ubi quinque millium armatorum, non amplius, relictum erat praesidium*] Cum L. Acilio missi erant sex millia auxiliariorum, et sinistra ala. Hostium vero in castris relictorum quinque millia hic produntur, qui, certe intra vallum ac fossam, facile sex millia Romanorum arcere poterant, nec memorabilis erat paucitas ad Romanos castra oppugnantes. Quare ego corruptum hunc numerum puto, et legendum, *ubi quingenti armati, non*

9 torum, non amplius, relictum erat praesidium. quos
quum et paucitas sua, et multitudo hoſtium, et in-
proviſa res terruiſſet, prope sine certamine capiun-
tur caſtra. caſtris, quae pars maxime a pugnantibus
conspici poterat, injecit Acilius ignem.

1 XXXII. Poſtremi Celtiberorum, qui in acie erant,
primi flammam conspexere. deinde per totam aciem
vulgatum eſt, caſtra amiſſa eſſe, et tum cum maxi-
2 me ardere. unde illis terror, inde Romanis animus
crevit. jam clamor suorum vincentium accidebat,
3 jam ardentia hoſtium caſtra adparebant. Celtiberi
parumper incertis animis fluctuati sunt. ceterum,

amplius, *relicti*; aut *quingentorum armatorum*, *non amplius*, *relictum erat praesidium*. Quare exemplaria vetuſta hic inspicienda: neque enim verisimilis videtur narratio. GLAR. Pall. et vet. ed. *ubi quinque millium armatorum*. GEBH. Glareani conjecturam in contextum Vascosanus adscivit. Sed priscam lectionem tuentur omnes membranae noſtrae, et Hearnii: quare eam revocavi. Nam cum L. Acilio non tantum miſſa sunt sex millia provincialium auxiliorum, sed etiam ala siniſtra sociorum nominis Latini, id eſt, pedites iſtius alae, et pars equitum; C. Scribonium enim cum equitibus extraordinariis ejusdem alae siniſtrae alia parte misit Flaccus ad hoſtem eliciendum. Quum vero ala socialis, si non major, certe haud minor sit, quam legio Romana, eaque circa haec tempora quinque admodum millium peditum et trecentorum equitum fuerit, cum Acilio fuere ultra undecim millia militum, quibus quinque millia Celtiberorum, licet intra vallum ac foſſam, haud facile resiſtere potuere. Recte igitur Livius Celtiberos prae hoſtibus caſtra obpugnantibus ut paucos consideravit, eorumque caſtra, praesertim quod impetus hoſtium inprovisus eſſet, prope sine certamine capta dicit.

§. 9. *Quos quum et paucitas sua*] *quod quum* Lov. 1. 6. et Voſſ. ſut referatur ad praesidium. Praeſtat tamen vulgatum ob reliquorum codd. in id consensum. Mox *pugnantibus conspici*, pro *a pugnantibus*, Voſſ. Lovel. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. V. ad 6, 11, 4. Praeterea *mittit*, pro *injecit*, Voſſ.

§. 1. *Caſtra amiſſa eſſe. et tum, quam maxime arderent*] Legendum *caſtra amiſſa eſſe, et tum cum maxime ardere*, non *arderent*, ut eſt in vulgatis editionibus, diſtinctione etiam confusa. GELEN. *et inde cum maxime* Harl. De particulis *tum cum maxime* junctis v. ad 40, 13, 4. Praeterea *arderent* perperam omnes noſtri, et Hearnii L. 1. Paullo ante *primum flammam conspexere* Lov. 6. et Hearnii L. 1. Tum *demum per totam*

ostquam receptus pulsis nullus erat, nec usquam, isi in certamine, spes, pertinacius de integro ca- essunt pugnam. Acie media urguebantur acriter 4
a quinta legione. adversus laevum cornu, in quo ui generis provincialia auxilia instruxisse Romanos ernebant, cum majore fiducia intulerunt signa. Jam 5
rope erat, ut sinistrum cornu pelleretur Romanis, i septima legio successisset. simul ab oppido Aebu- a, qui in praesidio relicti erant, in medio ardore ugnae advenerunt, et Acilius ab tergo erat. Diu 6
n medio caesi Celtiberi. qui supererant, in omnes assim partes capessunt fugam. Equites, bipartito

tiem Lov. 1. V. supra ad cap. 2, 1.

§. 2. *Jam clamor suorum vin- ntium accendebat*] Legendum *cla- tor accidebat*, non *accendebat*. GELEN. Libri omnes nostri *ac- endebat*. GEBH. *accendebat* Voss. ovel. 4. 5. Harl. Mead. ambo, aertn. et Hearnii L. 1. *accende- atur* Lov. 1. *ascendebat* Lov. 2. ed recte Gelenius *accidebat*. Su- ra 4, 33, 9. *Clamor deinde ac- idit novus*. 8, 39, 4. *Clamor in- e novus accidens et Samnitium ter- uit animos*. 10, 5, 2. *Concitatior ccidens clamor ab increscente cer- amine*. c. 41, 7. *Ut vox etiam ad ho- tes acciderat*. c. 43, 10. *Clamor s utrimque par accidens sustinuit*. lia exempla obcurrunt 24, 46, . 26, 40, 10. 27, 15, 16. et 29, 6, 3. V. Nic. Heins. ad Nason. 5. ast. 360. viros doctos ad Val. lacc. 2, 452. 4, 580. et quae otavi ad Silium 13, 153. In prae- edentibus *inde* exsulat ab Harl.

§. 3. *Nec usquam, nisi in certa- ine, spes*] *nisi incerta in se est pes* Voss. *nisi in se incerta est spes* aertn. *nisi incerta est spes* Lov. 1. *nisi in certamine est spes* Lov. 6. Paullo ante *receptus pulsus ne- mo erat* Gaertn. in sequentibus vero *deinceps capessunt fugam* Har- lej.

§. 4. *Acie media urguebantur a- criter*] Pall. *Acie media urgebant acriter a quinta legione. adversus laevum cornu sui generis, in quo provincialia auxilia instr. R. c.* GEBH. *urgebant acriter* Lov. 4. Tum *adversus laevum cornu, quo* Gaertn. *adversus cornu, in quo* Lov. 1. Deinde *auxilia instituis- se* Lov. 6. V. ad 5, 43, 2. c. 49, 4. 22, 5, 1. aliisque locis.

§. 5. *In medio ardore pugnae ad- venerunt*] Praepositionem omise- runt ed. Mediol. anni 1480. Tar- vis. utraque, et seqq. quam Al- dus ex Mog. cod. adscivit, et omnes nostri codd. itidem con- stanter agnoscunt. Paullo ante *Eburia* Lov. 5. et edd. princ. *Eu- buria* Lov. 6. *Ebura* reliqui codd. quod Frob. anno 1535. rece- pit. *Aebura* Sigonius emendavit; quem v. ad c. 30, 3.

§. 6. *In omnes passim partes ca-*

in eos emissi, magnam caedem edidere. ad viginti tria millia hostium eo die caesa: capta quatuor millia et septingenti, cum equis plus quingentis, et si-
7 gna militaria octoginta octo. Magna victoria, non tamen incruenta fuit. Romani de duabus legionibus milites paullo plus ducenti, socium Latini nominis octingenti triginta, externorum auxiliarium

pessunt fugam] Pall. et vet. ed. *in omnes partes capessunt fugam.* GEBH. Vocem *passim*, quam Moguntini ex cod. suo adjecerunt, ignorant omnes nostri, et Hearnii L. 1. Male. Ita *toto passim campo* cap. seq. §. 7. et 37, 20, 5. *totis passim castris* 30, 5, 7. et 41, 2, 7.

Ad viginti tria millia hostium eo die caesa] MS. *ad XXIII millia hostium occisa.* MOD. Pall. uterque *et tria et XX milia hostium eo die occisa.* Vet. ed. *tria et XX milia hostium eo die caesa.* GEBH. *tria et viginti millia* Lovel. 2. 5. Hearnii L. 1. et edd. vett. Pro eo Aldus ex Mog. cod. emendavit *ad viginti tria millia.* Sed *et tria et viginti millia* habent Voss. Lov. 1. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. An ergo legendum *ad tria et viginti millia?* Praeterea *hostium occisa* cod. Mog. *hostium eo die occisa* Lov. 1. 2. 4. Harl. et Mead. ambo.

Capta quatuor millia et octingenti, cum equis plus quingentis] Vulgatum in solo inveni Lov. 5. *septingenti*, vel *DCC*, pro *octingenti*, reliqui nostri, et Hearnii L. 1. ac N. *capta quatuor millia ducenti, cum equitibus quingentis* cod. Mog. Hinc suspicor, cum reliquis Mstis legendum *capta quatuor millia septingenti*, vel *et septingenti;* librarium autem optimi codicis notam numeri quingenarii *IↃ* omisisse, et pro *IↃCC*, sive *septingenti*, dedisse *CC*, sive *ducenti.* V. ad 37, 40, 11. Displicet autem equitum captorum mentio, quorum alibi in victoria de Hispanis aliisve hostibus non meminit Livius. Contra equi capti saepe memorantur. Supra 29, 36. 40, 5. 33. 40. 48. et alibi. Ex *equis plus* scribae errore *equitibus* natum puto.

Et signa militaria nonaginta octo] Voculam *et* nesciunt Lov. 2. 6. Harl. et Mead. 1. Deinde *LXXXVII* Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. vett. *LXXXVIII* Hearnii N. *octuaginta octo* Lov. 2. *octoginta octo* cod. Mog. Hinc Aldus eumque secuti plerique per notas ediderunt *signa militaria LXXXVIII.* Gruterus tandem in postrema ed. notas has vocibus redditurus, perperam dedit *nonaginta octo;* quod recentiores servarunt. Priscam igitur lectionem Livio restitui.

§. 7. *Romani de duabus legionibus milites paullo plus ducenti*] *Romani milites de duabus legionibus* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. *Romanis de duabus legionibus* Lovel. 6. V. ad c. 26, 7. Tot tamen codd. qui *Romani* defendunt, eam lectionem veriorem esse evincunt. Hinc *paullo plus ducentis* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo; quorum librariis genus loquendi displicuisse videtur, quod tamen Livio familiarissimum esse

duo millia ferme et quadringenti ceciderunt. Praetor in castra victorem exercitum reduxit. Acilius manere in castris ab se captis jussus. postero die spolia de hostibus lecta, et pro concione donati, quorum virtus insignis fuerat. 8

XXXIII. Sauciis deinde oppidum Aeburam devectis, per Carpetaniam ad Contrebiam ductae le- 1

docebimus ad 41, 12, 8. Paullo ante *τὸ fuit* non adparet in Voss. ejus loco *erat* legit Gaertn. In verbis sequentibus *remanserunt DCCCXXX* Lov. 6. *XX*, pro *triginta*, Hearnii L. 1.

Externorum auxiliarium duo millia ferme et quadringenti ceciderunt] *auxiliariorum duo millia ferme* Gaertn. V. ad 21, 26, 5. *auxiliarium mille ferme* Lov. 2. 4. 5. Harl. Mead. ambo, et edd. vett. *auxiliarium ferme*, lacuna tamen loco mediarum dictionum relicta, Hearnii N. cujus librarius notas numerales CIO CIO non intellexit. V. ad 39, 42, 3. *auxiliarium ferme duo millia* cod. Mog. unde Aldus edidit *auxiliarium duo millia ferme*, quod secuti editores servarunt. Neque aliter praeferunt Voss. Lovel. 1. 6. et Hearnii L. 1. nisi quod ultimus eorum omittat vocem *ferme*. Insuper *et quadraginta ceciderunt* Harl.

§. 8. *Manere in castris ab se captis jussus*] *in captis ab se castris* Lov. 1. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Mox copula *et* deest in Voss. et Lov. 6. Hinc *insignis virtus fuerat* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 1. *Per Carpetaniam ad Contrebiam deductae legiones*] Haud temere id nominis reperias. *Contributam* autem Ptolemaeus ponit ad Anam fluvium, non ita longe ab Ebura. Meminere et alii. GLAR. Quid in mentem Glareano venerit negare, *Contrebiae* oppidi nomen alibi exstare, nescio; cum et Vellejus lib. 2, [5.] et Valer. lib. 2, [7, 10.] et 7, [4, 5.] et Florus [2, 17.] et qui scripsit de Viris illustr. [c. 62.] ubi de rebus Q. Metelli Macedonici in Hispania gestis agunt, ejus meminerint: apud Valer. tamen est mendose *Trebia* pro *Contrebia*. At Glareanus *Contributam* reponendum putat. SIG. Verum est, ut Glareanus monet, *Contributam* ad fluvium Anam poni, non ita longe ab *Ebura*. Verum quum ad c. 30, 3. Sigonius verisimiliter *Aeburam*, pro *Eburam*, scribendum conjecerit, ibidemque Nonium existimasse monuerim, *Aeburam* eam esse, quae Ptolemaeo *Αἰβώρα* vocatur, et ad Tagum sita erat, ex eo, quod *Ebura* vicina erat *Contributae*, etiam hoc loco *Contributam* legendum esse, probari nequit. Praeterea quum hoc loco *per Carpetaniam ad Contrebiam ductae legiones* esse dicantur, et in fine cap. *Flaccus, a Contrebia profectus, per Celtiberiam populabundus ducit legiones*, hinc patet, a Carpetanis Celtiberos adeunti Contrebiam obviam, et ab Ana longe remotam fuisse. Doujatius, refellere conatur Sansonem, existimantem *Contrebiam* eam esse, quae Ptolem. 2, 6. *Caracca* vocatur, et putat esse Ptolemaei *Con-*

2 giones. ea urbs circumsessa, quum a Celtiberis au-
xilia arcessisset, morantibus iis, non quia ipsi cun-
ctati sunt', sed quia profectos a domo inexplicabi-
les continuis imbribus viae et inflati amnes tenebant,
desperato auxilio suorum, in deditionem venit.
3 Flaccus quoque, tempestatibus foedis coactus, ex-
4 ercitum omnem in urbem introduxit. Celtiberi, qui
a domo profecti erant, deditionis ignari, quum tan-
dem, superatis, ubi primum remiserunt imbres,
amnibus, Contrebiam venissent, postquam castra nul-
la extra moenia viderunt, aut in alteram partem

daboram, sola nominis similitudine fretus. Si tamen alterutra earum Livii *Contrebia* habenda foret, Sansoni potius adsentirer. Quum enim Flaccus demum post Contrebiam expugnatam legiones per Celtiberiam populabundus duxerit, sita esse debuit media inter Carpetaniam et Celtiberiam, quod Caraccae convenit, quae in finibus Carpetaniae proxima Celtiberiae a Ptolemaeo memoratur. Contra idem Ptolemaeus Condaboram recenset in altero Cantabriae latere, ubi regio illa Edetanis vicina est; adeo ut Carpetania progressus Condaboram veniro nequierit, nisi peragrata Celtiberia. Verum nihil inpedit, quo minus dicamus, neque Caraccam, nequo Condaboram, Livii Contrebiam esse, nullamque Contrebiae mentionem Ptolemaeum fecisse. Quae Livio *Contrebia* adpellatur, *Κομπλεγα* vocatur App. Alex. in B. Hisp. pag. 278. De *Contrebia* vide etiam Torren. ad loca Valer. Max. a Sigonio laudata. Quod vero Cellar. 1. Geogr. ant. 1. p. 78. ejusdem urbis nomen restituendum putarit Valerio Max. 5, 1, 5. recte idem Torren. ad eum loc. refellit. Male *ad Trebiam* hic legit Hearnii L. 1. Deinde *deductae legiones* Lov. 1. 5. 6. Voss. et edd. vett. pro quo recte Frob. anno 1535. *ductae* reposuit; quod servant reliqui codd.

§. 2. *Ea urbs circumsessa quum a Celtiberis auxilia accersisset*] Pall. *Ea urbe circumsessa cum a Celtiberis auxilia arcessisset.* prior tamen *accessisset.* GEBH. *Ea urbe circumsessa* Voss. Lov. 1. 2. 5. 6. Harl. Mead. 2. Gaertn. Hearnii L. 1. et edd. vett. Sed recte Moguntini ex cod. suo *Ea urbs* emendarunt. Recte etiam Gronov. anno 1665. *arcessisset*, pro *accersisset*, substituit. V. Gebhard. ad Livii 2, 19, 10. 9, 9, 12. 24, 2, 3. et 36, 7, 17.

Non quia ipsi cunctati erant, sed quia profectos a domo inexplicabiles] Ingerunt Pall. *sed quia profectos domo.* GEBH. *non quia cunctati* Voss. et Lov. 1. Tum *profectos domo* Voss. Lov. 2. 4. Harl. et Mead. 1. *profecto domo* Gaertner. *domo profectos* Mead. 2. Mox §. seq. habes *qui domo profecti erant*, ubi tamen alii codd. praepositionem addunt. Hinc *inex-*

ranslata rati, aut recessisse hostes, per neglegentiam
ffusi ad oppidum accesserunt. In eos duabus por- 5
e Romani eruptionem fecerunt, et incompositos
dorti fuderunt. Quae res ad resistendum eos et 6
ad capessendam pugnam inpediit, quod non uno
gmine, nec ad signa frequentes veniebant, eadem
nagnae parti ad fugam saluti fuit. Sparsi enim toto 7
assim campo se diffuderunt: nec usquam confertos
os hostis circumvenit. tamen ad duodecim millia
unt caesa: capta plus quinque millia hominum,
qui quadringenti, signa militaria sexaginta duo.

biles etc. *vias* Voss. unde *inexorabiles* fecit librarius Lov. 1. In erbis sequentibus *desperato auxilio suorum* quaedam in Oxoniensi L. 1. mutilata esse profitetur Hearnius.

§. 4. *Celtiberi, qui domo profecti erant*] Membranae *Celtiberi, qui profecti erant a domo.* amplector. MOD. Membranae sunt Mogunt. quae eam lectionem servarunt. Praepositionem et alii codd. agnoscunt, sed in ordine verborum nonnihil dissentiunt. Nam *qui a domo profecti erant* legunt Voss. et Lov. 1. *qui profecti a domo erant* Lov. 6. Praepositionem itaque adjeci. V. ad §. praec. Paullo ante vox *quoque* perperam deest in Voss.

Superatis, ubi primum remiserunt imbres, amnibus] *superatis* etc. *omnibus* Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. et priscae edd. Ejus loco *amnibus* recte reposuit Ascens. anno 1513. quod deinde Moguntini in cod. suo reperisse monuerunt. V. ad 2, 6, 2. Mox *nulla castra intra moenia* Lov. 1. *nulla castra extra moenia* Lov. 2. 4. 6. Harl. et Mead. ambo. Hinc *aut decessisse* Lov. 2. V. ad 35, 10, 2.

§. 6. *Ad resistendum eos et ad capessendam pugnam inpediit*] *et capessendam pugnam* Voss. et Gaertner. Sed Livius solet praepositiones repetere. 35, 50, 7. *Cum tribus ferme millibus militum et cum omni classe.* 36, 17, 13. *Ab Aetolis et ab Antiocho liberare.* 37, 54, 17. 38, 60, 6. 39, 42, 1. c. 44, 5. 42, 34, 1. V. ad 6, 28, 6. et ad Epit. Liv. 46.

§. 7. *Sparsi enim toto passim campo se diffuderunt*] *Pars enim toto* Lov. 1. 6. et Voss. Male. Supra 22, 7, 2. *Decem millia sparsa fuga per omnem Etruriam.* 33, 15, 15. *Se in fugam passim sparserant.* 37, 20, 5. *Dilapsi ceteri sparserant se toto passim campo.* Tum *effuderunt* antt. edd. pro quo Aldus ex cod. Mog. adscivit *diffuderunt*, quod praeferunt etiam scripti nostri. Mox *nec unquam* idem Mog. Verum hic vulgatum praestat. Saepe ita variasse codd. vidimus ad 39, 31, 5.

Tamen ad duodecim millia sunt caesa: capta plus quinque millia hominum] *tum ad duodecim* Harl,

8 Qui palati e fuga domum se recipiebant, alterum agmen Celtiberorum venientium, deditionem Contrebiae et suam cladem narrando, averterunt. exem-
9 plo in vicos castellaque sua omnes dilapsi. Flaccus, a Contrebia profectus, per Celtiberiam populabundus ducit legiones: multa castella obpugnavit, donec maxima pars Celtiberorum in deditionem venit.

1 XXXIV. Haec in citeriore Hispania eo anno gesta. Et in ulteriore, Manlius praetor secunda ali-

V. ad 22, 17, 5. Hinc *plus quinque millibus* Lov. 2. et Mead. 1. non audio. V. ad 41, 12, 8. Vox *millia* deest in Lov. 1. V. ad 31, 34, 7. et 36, 14, 1. Reliquos tamen vocem servantes sequi tutius est. Denique *hostium*, pro *hominum*, Voss. et Gaertn. Sed v. ad 23, 37, 11. et 24, 40, 14.

§. 8. *Qui palati e fuga domum se recipiebant*] *Quidam Latini e fuga quum domum* Hearnii L. 1. *Quidam Latini qui e fuga domum* omnes Msti mei, et vett. edd. *Qui e fuga domum* ed. Mog. *Quidam qui e fuga domum* ed. Frob. anni 1531. *Qui palati e fuga domum* Frob. anni 1535. Mox *venientium Celtiberorum* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo. Tum *omnes* exsulat ab Harl.

§. 9. *Multa castella obpugnavit, donec maxima pars Celtiberorum in deditionem venit*] Lege *expugnavit*. J. FR. GRON. *nec maxima pars Celtiberorum in deditionem venit oppugnando multa castella* Lovel. 1. 6. et Voss. *multa castella oppugnando maxima pars Celtiberorum in deditionem venit* Mead. 2. et Harl. nec aliter Mead. 1. et edd. antt. nisi quod praeferant *nec maxima pars*. Voces *multa castella oppugnavit, donec* desunt in Hearnii L. 1. Pro *oppugnando nec maxima* Frob. anno 1535. *oppugnavit, donec maxima* reposuit. Gronovio *expugnavit* emendanti consentit Crevierius. Saepe has voces confundi, vidimus ad 21, 57, 6. Adde 29, 7, 5. 34, 20, 5. 37, 24, 13. 38, 20, 1. 40, 31, 6. c. 50, 6. Ep. Liv. 48. et 68.

§. 1. *Et in ulteriore Manlius praetor*] MS. *In ulteriore M. Manlius pr.* MOD. Primam voculam non agnoscunt Lov. 2. 5. et edd. vett. Addidit eam Aldus, consentientibus reliquis scriptis. Videtur tamen nec in Mog. cod. fuisse; et commode abesse potest. Tum *M. Manlius* cod. Mog. quasi praenomen illud excidisset ob primam literam nominis gentilis, ut supra Epit. Liv. 6. l. 6, 14, 2. c. 20, 14. et 25, 22, 2. Ita praenomen *L.* excidit ante *Lucretius* 5, 29, 2. *C.* ante *Claudius* 24, 17, 3. ante *Calpurnius* 40, 37, 1. *A.* ante *Atilius* 34, 54, 3. *Sp.* inter duas voces, quarum prior litera *s* finitur, altera a litera *p* incipit, 39, 6, 2. Contra praenomen *M.* excidit ob ultimam literam vocis praecedentis. V. ad 39, 5, 12. Verum, qui hoc et praecedenti anno Hispaniam ulteriorem obtinuit, *P. Manlius* dictus est. V. supra c. 1.

§. 2. *Aquileja colonia Latina eodem anno*] Ea ut deduceretur, jam biennio ante senatus decre-

ot proelia cum Lusitanis fecit. Aquileja colonia a-
tina eodem anno in agro Gallorum est deducta.
a millia peditum quinquagena jugera, centurio-
s centena, centena quadragena equites accepe-
nt. tresviri deduxerunt, P. Cornelius Scipio Na- 3
a, C. Flaminius, L. Manlius Acidinus. Aedes 4
ae eo anno dedicatae sunt: una Veneris Erycinae
portam Collinam: dedicavit L. Porcius L. F. Li-
nus duumvir. (vota erat ab consule L. Porcio, Li-

t, supra 39, 55. Ne tamen de-
ei potuerit, obstitisse viden-
r partim Galli Transalpini, in
m agrum, ubi Aquileja condi-
est, transgressi, supra 39, 45,
partim quod M. Claudius,
llis ex provincia exactis, Istri-
m bellum moliri coepit, et a
natu potestatem accepit legio-
s in Istriam traducendi. 39, 55.
ui deinceps coloniam Aquile-
m deduci prohibuerunt. 40, 26.

*Tria millia peditum, quibus da-
s quinquagena jugera, centurio-
ibus centena; centena quadragena
uites acceperunt*] Vetus scriptu-
a *tria millia peditum quinquage-
a jugera, centuriones centena, cen-
na quadragena equites acceperunt*.
GELEN. Ut ante Gelenium e-
lebatur, praefert Lov. 5. *pedi-
um, quibus data quinquagena ju-
gera, centurionibus centena, qua-
dragena jugera equites acceperunt*
Lov. 6. a manu 2. *peditum quin-
quagena* (*quinquaginta* Gaertn.)
*jugera centurionibus, centena qua-
dragena jugera equites acceperunt*
Voss. et Gaertn. *peditum quinqua-
gena* (*quinquaginta* Lovel. 2. et
Mead. 1.) *jugera centurionibus,
centena quadragena equites accepe-
runt* Lovel. 1. 2. 6. a manu 1. et
Mead. ambo. *peditum quinquage-
na jugera, centurionibus centena,
centena quadragena equites accepe-
runt* Harl. et Lov. 4. Sed veram
lectionem Gelenius ex cod. suo
restituit.

§. 3. *Tresviri deduxerunt*] *tri-
umviri* Voss. Lov. 2. 6. Gaertn.
et edd. Ven. anni 1498. ac sequen-
tes usque ad Gronov. qui *tresvi-
ri* emendavit, et supra ad c. 29,
2. testatus est, ita librum Bar-
ber. habere: nec aliter reliqui
nostri cum Hearnii Oxonn. et
edd. principibus. *treviri* habet
ed. Mediol anni 1480.

L. Manlius Acidinus] Hujus cum
aliis duobus triumviris etiam
mentio est ad praecedentis lib.
finem [c. 55.] Caeterum aut duo
fuere L. Manlii Acidini, ut pau-
lo post duo M. Atilii Glabrio-
nes; aut qui in Hispania ulterio-
re hoc anno praetor fuit, non
Lucius, sed vel *Cajus*, vel *Pu-
blius* dictus est: ut sit error vel
anno XIII. hujus decados [38, 35.]
ubi in omnibus codicibus *Lucius*
dicitur, vel ad finem praec. lib.
[c. 56.] initioque hujus [c. 1.] ubi
P. Manlius iterum praetor dici-
tur. Difficultatem facit nobis
hoc *iterum*, quod ad finem prio-
ris libri etiam admonuimus.
GLAR. Hi triumviri sunt. Hae-
ret autem hoc loco Glareanus,
quia *L. Manlium Acidinum* eun-
dem esse cum eo putavit, quem
nos *P. Manlium* praetorem scri-

5 gustino bello.) altera, in foro olitorio, Pietatis. eam aedem dedicavit M'. Acilius Glabrio duumvir: statuamque auratam, quae prima omnium in Italia sta-
6 tua aurata est, patri Glabrioni posuit. Is erat, qui ipse

psimus [ad 39, 56, 5. et 40, 1, 2.] nec, quid sequatur, certi quicquam habet. SIGON.

§. 4. *Vota erat ab consule L. Porcio, Ligustino bello*] Atqui Livius praecedenti libro [c. 44.] ab his consulibus nihil memorabile gestum scribit, nec licuit temere aedem vovere. Alii hunc locum asterisco notarunt, fortassis quod illud *aurata statua* bis repetitur. Quod tamen ego ideo factum puto, ne videatur dicere, illam primam fuisse statuam, sed primam auratam. GLAR. Eum Ligures provinciam habuisse, dixit 39, 38. nec quidquam deinde de rebus ab eo gestis prodidit. Ex hoc loco demum intelligitur, eum cum Liguribus pugnasse: nam in discrimine pugnae Diis aedes vovere solebant. DUKER. *vota erat consule* Harl. *vota erat a consule* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. et Gaertn. Tum *Ligustrio bello* Voss.

§. 5. *Statuamque auratam, quae prima omnium in Italia statua aurata est, patris Glabrionis posuit*] Valer. lib. 2, [5, 1.] ita: *Statuam auratam nec in urbe, nec in ulla parte Italiae quisquam prius aspexit, quam a M'. Acilio Glabrione equestris patri poneretur in aede Pietatis.* Ex quibus verbis animadvertere licet, *patri Glabrioni* apud Livium, non *patris Glabrionis*, esse legendum; quae lectio in manuscriptis etiam reperitur, SIGON. Libri nostri omnes *patris Glabrionis*. Forte ita distinguendum: *statuamque auratam, quae prima omnium in Italia statua aurata est patris Glabrionis, posuit*. GEBH. Sic apud Manil. 4, [513.]

Quum vitreum findens auratum vellere pontum.

in Gemblacensi et Venetis membranis legi, *auravit vellere pontum*. et Priscianum [8, 828.] *a metallorum quoque nominibus solent nasci verba, ut ab auro, auro auras; ab aere, aero aeras: unde auratus et aeratus*. Nihilominus scripsisse Livium suspicor: *statuamque auratam, quae prima omnium in Italia statuta aurata est, patri Glabrioni posuit*. Plautus Curcul. [1, 2, 49.]

Tibi nae ego, si fidem servas mecum,
Vineam pro aurea statua statuam, quae tuo
Gutturi sit monumentum.

Cic. Philipp. 9, [7.] *Ut eum basim statuamque faciendam et in Rostris statuendam locent*. Gellius 9, 11. *Statuam Corvino isti D. Augustus in foro suo statuendam curavit*. J. FR. GRON. *statuam statuam* dixit etiam Livius 23, 19, 18. *Statua ejus indicio est, Praeneste in foro statuta*. Cic. 2. in Verr. 20. *Illi Syracusani statuam postea statuerunt*. 5. Phil. 15. *Eique statuam equestrem inauratam in Rostris etc. statui placere*. Plaut. Bacchid. 4, 4, 1. *Huic decet statuam statui ex auro*. Plinius 34, 6. *Non omittendum videtur, tripedaneas his statuas in foro statutas*. Et ita *statuere aras* Silius 4, 703. ubi vide, quae notavi. Similiter ante Gronov. scribendum monuit Pi-

pse eam aedem voverat, quo die cum rege Antiocho ad Thermopylas depugnasset: locaveratque idem ex senatusconsulto. Per eosdem dies, quibus hae 7
aedes dedicatae sunt, L. Aemilius Paullus proconsul ex Liguribus Ingaunis triumphavit. Transtulit 8

...hius in Annal. ad A. V. ɪɔʟxxxvii. pag. 390. Potest tamen vulgatum servari, neque necesse est, ut jungamus *aurata est*, quasi praeteritum verbi *aurari*. Quin et, si Hearnio credimus, *τὸ est* omittunt Oxoniensis L. 1. et editio Aler. et *in Italia est statua aurata* apud me legunt Voss. Lovel. 1. 5. 6. Gaertn. et edd. vett. pro quo Aldus demum *statua aurata est* dedit. Praeterea *patris Glabrionis* omnes Msti, et edd. ante Sigonium, qui *patri Glabrioni* contra codd. auctoritatem restituit, quia Valerius Max. ita locutus est. Sed cur, quaeso, non aeque dici potest *posuit statuam patris*, quam *patri?* Supra 4, 17, *Legatorum, qui Fidenis caesi erant, statuae publicae in Rostris positae sunt*. quod auctor Epit. ejusdem lib. 4. ita exprimit: *Legatis Romanis a Fidenatibus occisis statuae in Rostris positae sunt*. Eodem modo utrumque dixerunt, *dedicare aedem Dei* et *Deo*. Vide ad Livii 5, 23, 7. Proprium autem in hac re verbum esse *ponere*, docent viri docti ad Phaedri .. 9, 1. Ceterum in nupera Valerii Max. editione loc. laud. male *M. Acilio* editur, pro *M'. Acilio*, sine dubio operarum culpa.

§. 6. *Is erat, qui ipse eam aedem voverat, quo die*] Concinnius membranae: *Is erat, qui ipse eam voverat, quo die* etc. MOD. *Is erat, qui eam aedem* Lov. 5. et edd. vett. vocem *ipse* Frob. anno 1535. interposuit, postquam Moguntini monuissent, se eam in membranis suis invenisse. Eamdem agnoscunt omnes nostri; nisi quod Lov. 1. legat *qui ipsam aedem*. Deinde cod. Mog. omittit vocem *aedem*: quod tamen utrum concinnius videri debeat, ut Modius judicavit, admodum dubito. Codicis Mog. vestigiis, nisi gravis obstet caussa, arcte insistere soleo. Hic tamen vox *aedem* vix expungi posse videtur, ne imperitiori ambiguum sit, utrum aedem, an statuam voverit, locaveritque. Puto igitur *τὸ aedem*, sive, ut scribebant, *edem*, excidisse ob similitudinem praecedentis *eam*. Eamdem dictionem agnoscunt omnes nostri, nisi quod ejus loco, transpositis literis, *qui ipse eadem voverat* scribat Harl. Verbum *voverat* male deest in Voss. et Lov. 1. Sed in Lov. 6. trajicitur post *τὸ depugnasset*.

Ad Thermopylas depugnasset] *pugnasset* Aldus ejusque traduces. Recte Froben. anno 1535. *depugnasset* revocavit: et ita omnes Msti, nisi quod *depugnavisset* sit in Gaertn. Id verbum saepe cum emphasi usurpatur de gladiatoribus, qui non antea a pugna cessant, quam adversarium, cum quo comparati erant, interfecissent. V. ad 6, 3, 9. Hinc *depugnare* vel simpliciter pro pugnare, vel fortiter pugnare, vel ita pugnare, ut victoria reportetur, poni solet. Supra 4, 49, 14. *Pro vestris commodis adversus tam crudeles superbosque adversarios depugnant*. 7, 26, 8. *Depugnatumque haudquaquam certamine ambiguo*

coronas aureas quinque et viginti. nec praeterea quidquam auri argentique in eo triumpho latum. captivi multi principes Ligurum ante currum ducti.
9 aeris trecenos militibus divisit. Auxerunt ejus triumphi famam legati Ligurum, pacem perpetuam orantes: *ita in animum induxisse Ligurum gentem, nulla umquam arma, nisi imperata a populo Romano, su-*
10 *mere.* Responsum a Q. Fabio praetore est Liguribus jussu senatus, *Orationem eam non novam Liguri-*

cum Gallis est. 8, 19, 7. *Sine consilio, sine audacia depugnat.* 10, 37, 2. *Cum egressis ad tuendos fines haud procul moenibus ipsorum depugnat.* Cic. de Senect. 10. *Depugnavi apud Thermopylas M'. Acilio Glabrione consule.* Plinius 22, 6. *Depugnassetque centum viginti proeliis, semper victor.* V. Celeberr. Burm. ad Phaedri 5, 2, 5.

§. 7. *L. Aemilius Paullus proconsul*] Ultima vox deest in Harl. *consul* exhibent edd. Rom. anni 1472. Parm. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, pluresque aliae usque ad Aldum, qui *proconsul* ex cod. Mog. adoptavit; quod servant reliqui scripti. Et recte. Proximo enim anno consulatum obtinuerat, nunc vero, *prorogato ex consulatu imperio*, cum Liguribus Ingaunis bellum gessit. V. supra c. 25. Paullo ante *aedes has aedificatae* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn.

§. 8. *Transtulit coronas aureas quinque et viginti*] MS. *Transtulit coronas aureas mille et viginti.* Opinor utrumque numerum falsum esse. et medium quid hic tenendum, de quo ut laborem, ideo in animum inducere non possum, quia res non est tanti. MOD. Numerum *mille et viginti*, ut habet cod. Mog. falsum, ac justo majorem esse, Modio adsentior; non tamen, *quinque et viginti*, quod omnes codd. tuentur, nimis exiguum esse. Licet enim alibi plures in triumpho translatae memorentur, paupertas tamen triumphi hujus, in quo praeter coronas nihil auri argentivè latum fuisse dicitur, efficit, ne numerum augendum putem, sed ut vulgatum probem. Mox *nec praeter eas* Hearnii L. 1. *Tum auri et argenti* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. Deinde vox *multi* non adparet in Lov. 1.

Aeris trecenos militibus divisit] *tricenos* Lov. 1. 2. 4. Harl. et Gaertner. Verum summa illa indigna fuisset, quae militibus offerretur. Verum est, tantummodo *septuagenos aeris* in triumpho de Insubribus Cenomanisque, et totidem in triumpho de Liguribus Bojisque, militibus dividi, quamvis non contemnenda pecuniae summa aerario inferretur, lib. 33, 23. Verum, Asia nondum devicta, tempora magis sobria ac frugaliora erant. Solent autem eae voces passim a librariis confundi. V. ad 8, 8, 14. c. 21, 11. 22, 52, 2. 29, 24, 14. 32, 29, 4. 42, 52, 8. Adde viros doctos ad Suet. Caes. 38. et Aug. 41. Similiter infra peccari puto cap. 59. *Divisit tamen in singulos milites tri-*

us esse: mens vero ut nova et orationi conveniens esset, psorum id plurimum referre. Ad consules irent, et, 11 *quae ab iis imperata essent, facerent. nulli alii, quam consulibus, senatum crediturum esse, sincera fide in pace Ligures esse.* Pax in Liguribus fuit. In Corsica pu- 12 gnatum est cum Corsis. ad duo millia eorum M. Pinarius praetor in acie occidit. qua clade compulsi obsides dederunt, et cerae centum millia pondo. Inde in Sardiniam exercitus ductus, et cum Ilien- 13

nos aeris. ubi *trecenos* itidem legendum arbitror.

§. 9. *Ita in animum induxisse Ligurum gentem*] *in animum duxisse* Harl. prima syllaba verbi *induxisse* elisa ab ultima litera vocis praecedentis. V. ad 10, 13, 3. De locutione *inducere in animum* v. ad 1, 17, 4. Alio ordine *in animum Ligurum induxisse gentem* Voss. Lov. 1. 6. et Gaertn. Paullo ante *Auxerunt ejus triumphum et triumphi famam* Lov. 2.

§. 10. *Orationi conveniens esset, ipsorum id plurimum referre*] *conveniens esset, plurimum referre* Lovel. 2. et Harl. *ipsorum ad plurimum referre* Voss. *ipsorum id ad plurimum referre* Lov. 1.

§. 11. *Nulli alii, quam consulibus, senatum crediturum esse*] Dele hic τὸ *esse*. J. FR. GRON. Illud *esse* servant omnes nostri: neque aliam expungendi caussam habuit Gronovius, quam quod mox iterum sequatur. Sed Livium quasque voces repetiisse, vidimus ad 1, 3, 9. et quidem praecipue verbum *esse*, ejusque varia tempora, ad 35, 2, 12. et 40, 35, 6. Hinc neque Crevierii inceptum probo, qui unius Victor. auctoritate delenda censet verba sequentia *sincera fide in pace Ligures esse*: incommodam enim esse iterationem verbi *esse*, et sensum facile intelligi, etiamsi verba illa abessent. Constanter enim in omnibus Mstis nostris supersunt: et praeterea locutio est adprime Liviana. *Sincera fide* formula est saepius apud eum obvia. Ita 29, 4, 8. *Nihil sincera fide cum Romanis acturum.* 39, 2, 2. *Arma quia non sincera fide tradebant.* 44, 13, 14. *Sinceram ejus fidem aequali tenore egregiamque operam in eo bello fuisse.* Locutionem autem *esse in pace* inlustravimus ad 6, 4, 13.

§. 12. *In Corsica pugnatum est cum Corsis*] Τὸ *est* exsulat a Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. utroque, et Gaertn. Praeterea *pugna tunc cum Corsis* Lov. 6. Mox *ad III millia eorum* Gaertn. *ad CIↃ CC eorum* Lov. 1. at hic loci hiatus erat in Hearnii N. Tum *in acie cecidit* Lov. 6. V. ad 36, 36, 6. Tandem *qua compulsi*, neglecta media voce, Harl.

§. 13. *Cum Biliensibus, gente ne nunc quidem omni parte pacata*] Quidam, ut antea admonuimus, *Iliensibus* emendarunt: quod, nescio, quam probem. Strabo vero lib. 5, [225.] *Iolensium* (ut diximus) praedonum in Sardinia meminit, de quibus profecto hic Livius. Caeterum quare Livii quoque aetate, quum Romana

sibus, gente ne nunc quidem omni parte pacata, se-
14 cunda proelia facta. Karthaginiensibus eodem anno centum obsides redditi, pacemque cum iis populus Romanus, non ab se tantum, sed ab rege etiam

potentia omnia armis domita haberet, in alios latrocinando saevirent, rationem eodem exhibet loco Strabo, cum de iis, tum de aliis ejus insulae montanis. GLAR. Si ita scripsit auctor, feremus sane, ut 41, 6. *Invalido exercitu, et magna parte pestilentia absumto.* Interim confidenter suspicor, a Livio positum: *ne nunc quidem omni perpacata.* JAC. GRON. Si codd. addicerent, Clariss. Jac. Gronovii conjecturam probandam existimarem. Verbo enim *perpacare* Livius etiam alibi utitur. Ita 36, 21, 3. *Omnibus perpacatis, sine ullius noxa urbis exercitus Thermopylas reductus.* c. 42, 3. *Necdum enim omnia in Graecia perpacata erant.* et alibi. Verum quum in vulgatam lectionem consentiant scripti et excusi, nihil mutare audeo, praesertim quia et aliis locis Livius et reliqui ita loquuntur. Supra 31, 21, 15. *Quum omni parte caede ingenti sternerentur.* Horat. 1. sat. 2, 37.

Audire est operae pretium, procedere recte
Qui moechos non vultis, ut omni parte laborent.

ab omni parte supra dixit c. 22, 8. *In regione, quam ab omni parte solitudines clauderent.* Mecum sentiebat Cl. Duker.

§. 14. *Pacemque cum iis populus Romanus, non ab se tantum* etc. *praestitit*] Neque ignoro illa Plautina *servare cum aliquo fidem, cavere, captare cum aliquo*: tamen praepositionem *cum* hic apud nostrum delendam esse censeo. L. 9, [20, 7.] *Foedus petitum venerunt, pacis per omnem Apuliam praestandae populo Romano auctore.* Justinus 25, [2.] *Ut Antigono pacem opinio hujus victoriae non a Gallis tantum, verum etiam a finitimorum feritate praestiterit.* Idem 39, [2.] *Gryphus octo annis quietem et ipse habuit, et regno praestitit.* J. FR. GRON. *pacemque tum iis* Harl. quod forte conjecturae Gronovii praeferendum. Certe vix *cum* locum habere potest, licet supersit in omnibus reliquit. Ut enim *pacem alicui praestare*, ita *fidem alicui praestare* 30, 15, 5. *Masinissam libenter primam ei fidem praestaturum fuisse.* Justin. 7, 4. *Cujus filio et successori Alexandro cognatio Bubaris non Darii tantum temporibus pacem praestitit.* 43, 5. *Quae res illis et virium fiduciam auxit, et pacem ab hostibus praestitit.* Paullo ante vocem *centum* non agnoscunt Lov. 1. 6. et Voss.

Qui tum praesidio armato agrum, etc. *obtinebat*] *qui tamen praesidio* Lov. 1. V. ad 22, 17, 5. At Harlej. qui verbis praecedentibus *tum*, pro *cum*, exhibuit, hic legit *cum praesidio*, quod Crevierius, praeeunte cod. Victor. in contextum adscivit.

§. 1. *A. Postumium Albinum Luscum*] In Fastis Capitol. ad annum IƆLXXIII, et IƆLXXIX. tantum vocatur *A. POSTVMIVS. A. F. A. N. ALBINVS.* Quae dubitari posse existimat Pighius in Annal. Rom. ad l. prior. pag. 333. unde Postumii cognomen alterum, sive agnomen, *Luscus* in Livianis exemplaribus irrepserit, quum a Postumiis peregrinum prorsus videatur; ejus vero ve-

lasinissa, praestitit; qui tum praesidio armato a-rum, qui in controversia erat, obtinebat.

XXXV. Otiosam provinciam consules habuerunt. 1
I. Baebius, comitiorum caussa Romam revocatus,

igiis insistens Hearnius, illud bi ejiciendum videri, pronun-iat. Pro eorum sententia id et-im adferri posset, quod neque me, Livius cognominis *Lusci* eminerit, quum eumdem Al-inum aedilem curulem narret upra 39, 7. vel praetorem 39, 3. vel censorem infra 41, 27. lis non obstantibus iis adsenti-i nequeo: nam eodem *Lusci* co-nomine, quamvis priori *Albini* misso, etiam infra vocatur 45, 7. Quod vero id tum in Fastis apit. tum in variis Livii locis egligatur, compendii caussa fa-tum existimo, eodem modo ac iox §. 3. et quemadmodum lau-ato loco alterum *Albini* omis-sm esse dixi. Similiter Ap. Clau-ius, qui haereditarium a ma-oribus *Crassi* cognomen habebat, t demum post gestos honores aecus factus inde sibi novum ognomen invenit, attamen in isdem Fast. Capit. censor A. V. DXLI. et consul A. V. CDXLVI. ocatur *AP. CLAVDIVS. C. F. IP. N. CAECVS.* sine *Crassi* co-nomine, quo tamen unico tum dpellatus est, nondum ex ocu-orum morbo *Caecus* dictus. Quod nsuper *Lusci* cognomen Pighius gente Postumia peregrinum pu-et, me a sententia non dimovet. erte hujus ejusdem Postumii rater, septimo anno post consu-atum adeptus, in Fast. Capit. d A. V. IↃLXXX vocatur *SP. PO-TVMIVS. A. F. A. N. ALBI-IVS. PAVLLVLVS.* At genti Po-umiae *Paulluli* cognomen alibi, uam in his Fastis, tributum non emini. Cognomina saepe apud lomanos indita sunt ex corpo-is vitiis. Ita Horatius, M. Ho-ratii Pulvilli consulis frater, qui Porsenae milites ad pontem sub-licium moratus effecit, ne ho-stes urbe potirentur, *Cocles* di-ctus est ἐκ τοῦ κατὰ τὴν ὄψιν ἐλαττώματος, ἐκκοπεὶς ἐν μάχῃ τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν, te-ste Dion. Hal. 5. Antiq. pag. 295. Similiter C. Mucio Cordo, qui, consilio interficiendi Porsenae excidens, dextram foculo arden-ti injecit, *postea Scaevola a cla-de dextrae manus cognomen inditum* est, teste Livio 2, 13. *Ex habitu corporis Cicerones*, *Rufos*, *Longos-que* adpellatos esse, testatur Quin-ctil. 1. Instit. Orat. 4. Ap. Clau-dius Crassus ex oculorum vitio *Caecus* cognominatus est. Ita for-sitan A. Postumius Albinus hic memoratus *Lusci* cognomine di-ctus est, quod luscus foret: ex quo eodem oculorum vitio etiam M. Furium aedilem plebis, cu-jus Livius meminit 39, 7. *Luscum* vocatum esse, verisimile est. Pa-rem ob caussam gentis Sempro-niae familia *Blaesi* cognomen re-cepit, quod, qui primus illud tulit, lingua blaesus foret. Et quidem cognomina haec interdum ad posteros transibant. Ita in gente Mucia *Scaevolae*, in Sem-pronia *Blaesi*, et *Longi*, in va-riis aliis *Rufi* plures diu noti fuerunt. Interdum illa liberi eo-rum non recipiebant. Ita in gen-te Horatia unus tantum *Cocles*, in Furia unus tantum *Luscus*, in Claudia unus tantum *Caecus* ob-currit; quorum ultimus tamen posteros reliquit, a quibus novae gentis Claudiae familiae *Neronum*, *Pulchrorum*, et *Centhonum* ince-pisse dicuntur. Frequentius ta-men id accidebat in agnomini-

consules creavit A. Postumium Albinum Luscum et
2 C. Calpurnium Pisonem. Praetores exinde facti Ti. Sempronius Gracchus, L. Postumius Albinus, P. Cornelius Mammula, Ti. Minucius Molliculus, A. Hostilius Mancinus, C. Maenius. ii omnes magistra-
3 tum Idibus Martiis inierunt. Principio ejus anni, quo A. Postumius Albinus et C. Calpurnius Piso consules fuerunt, ab A. Postumio consule in senatum introducti, qui ex Hispania citeriore venerant

bus, ut vulgo vocantur; qualia hic A. Postumii *Luscus* et fratris ejus Spurii *Paullulus* fuerunt. Similiter in gentis Corneliae familia Scipionum nota fuerunt agnomina *Corculum* et *Serapio;* at posteri eorum, qui illis adpellati sunt, non memorantur. Idem de Minuciorum Augurinorum agnomine *Molliculus*, immo etiam Postumiorum *Luscus* statuere videtur ipse Pighius in Annal. ad A. V. ɪↃʟxɪɪɪ, pag. 286. Livii lectionem vulgatam adversus Pigh. et Hearn. defendendam esse existimat, mecumque sentit Cl. Duker.

§. 2. *Praetores exinde facti*] *inde* edd. priscae; qua voce non tantum in proponendis novis consulibus Livius utitur, ut vidimus ad 2, 49, 9. sed etiam quum propositis consulibus subjungere vult novos praetores. Exempla exstant. 28, 10. 38. 29, 11. 38. 31, 49. 32, 7. 33, 42. 38, 35. 39, 6. 32. 56. et 40, 18. Aldus *exinde* primus dedit, quod praeferunt omnes nostri MSti. Hanc etiam vocem eodem sensu a Livio adhiberi, videbimus ad 42, 9, 8.

P. Cornelius Mammula] *P. Cornelius Mamertus* Harl. et Gaertn. *P. Cornelius Mamerchus* Voss. *P. Cornelius Mamercus* Lov. 1. 2. 4. 5. 6. Mead. ambo, Hearnii L. 1. et edd. usque ad Gruterum, cujus ultima reposuit *Mammula* ex sententia Pighii in Annal. ad A. V. ɪↃʟxɪv. pag. 291. ubi conjicit, eum fuisse fratrem A. Cornelii Mammulae praetoris supra 35, 24. filium A. Cornelii Mammulae propraetoris 23, 21. Memoratur et M. Cornelius Mammula 42, 6. *Mamercus* autem inter gentis Corneliae cognomina alibi non reperitur.

T. Minutius Melliculus] Vet. lib. *Ti. Minucius Molliculus*. Supra ostendimus, *Tiberii* praenomen fuisse etiam Minuciorum. SIG. Sigonii conjecturam probat Pighius in Annal. ad ann. ɪↃʟxɪɪɪ. pag. 286. qui ex *Tiberii* praenomine colligit, eum ex plebeja gente Minucia Augurinorum fuisse; alterum autem cognomen *Molliculus*, a Livio hic expressum, illi ex proprietate quadam inditum esse. *Tiberius* gentis Minuciae praenomen fuisse, docuit Sigon. ad 9, 44, 2. Ejusdem gentis nomen per *c* scribendum esse *Minucius* ad 2, 34, 1. *Melliculus* in uno superest Lov. 5. *Mollitulus* praefert Voss. *Meliculus* Lov. 6.

Ii omnes magistratum Idibus Martiis inierunt] Ita edidit Aldus ex cod. Mog. cui consentiunt Lo-

Q. Fulvio Flacco, L. Minucius legatus, et duo
ibuni militum, T. Maenius et L. Terentius Massi-
ota. Hi, quum duo secunda proelia, deditionem 4
eltiberiae, confectam provinciam nunciassent, nec
ipendio, quod mitti soleret, nec frumento porta-
o ad exercitum in eum annum opus esse, petierunt
b senatu primum, *ut ob res prospere gestas Diis inmor-* 5
alibus honos haberetur. deinde, *ut Q. Fulvio deceden-* 6
i de provincia deportare inde exercitum, cujus forti ope-

rel. 1. 2. 6. Harl. et Mead. 2. proxime accedunt Lov. 4. et Mead. 1. *magistratuum* praeferentes. Antea edebatur *magistratus*, quod superest in Lovel. 5. et Gaertn. *magistratus in Idibus* legit Voss. quod emendatum videtur ex *magistratus, m, Idibus*; ita autem natum esse, ut librarius doceret, se duplicem lectionem *magistratus* et *magistratum* in exemplari suo reperisse. V. ad 3, 44, 4.

§. 3. *T. Maenius et L. Massaliota*] Pal. pr. *T. Minutius et L. Terentius Massaliota.* Reliqui quoque duo, Pal. alter, et vet. ed. inserunt τὸ *Terentius.* GEBH. Prioris tribuni praenomen deest in Voss. et Lov. 1. *Mevius*, pro *Maenius*, legit Harl. Tum secundi tribuni nomen gentilitium *Terentius* deest in Lov. 1. idem etiam omisit ed. Paris. anni 1573. eamque secutae usque ad Gruter. cujus postuma ἔκδοσις recte revocavit. Praeterea *Massulioca* Voss. *Massalica* Lov. 6. *Massaliotha* Lovel. 5. et edd. principes. *Massaliota* Lov. 1. 2. 4. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii Oxonn. et edd. prioribus proximae usque ad Gruteri ultimam, quae *Massa* dedit ex sententia Pighii in Ann. ad A. V. IↃLXXVI. pag. 346. V. ad 31, 50, 3. Sed legendum est *Massiliota*, ut praefert Harl. V. ad 38, 42, 4. Paullo ante *venerunt* Voss. et Gaertn. Tum vox *Fulvio* exsulat a Mstis nostris, Hearnii L. 1. et edd. principibus; quod tamen jam receperunt Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et tempore posteriores omnes.

§. 4. *Quum duo secunda proelia, deditionem Celtiberiae, confectam provinciam nunciassent*] MS. *in deditionem Celtiberiae.* An forte legendum, geminata syllaba, *inde deditionem Celtiberiae*; ut illud *inde* significet, proeliis duobus adversis ita fractos Celtiberorum animos, ut post illa statim de deditione cogitarint? MOD. Alibi etiam *iñ*, sive *inde*, et *in* commutantur. V. ad 10, 20, 6. Hic tamen librarium cod. Mog. errasse, nihilque mutandum puto. Omnes nostri vulgatum tuentur. Mox *nec stipendium*, etc. *nec frumenta portata ad exercitum in eum annum opus esse* Lov. 6. *nec stipendium* etiam Lov. 1. Sed reliqui scripti stant pro recepta lectione.

§. 5. *Petierunt ab senatu primum, ut ob res prospere gestas Diis*] *petierant a senatu* Voss. Tum *ob res prospere gestas ut Diis* Lov. 4. 5. Mead. ambo, et edd. antt. *ob res bene gestas ut Diis* Lov. 2. et Harlej. Voculam *ut* nesciunt Voss. et Lov. 6. Eam autem in-

ra et ipse et multi ante eum praetores usi essent, lucrem
quod fieri, praeterquam quod ita deberet, etiam prop
7 *necessarium esset. Ita enim obstinatos esse milites, ut non*
ultra retineri posse in provincia viderentur, injussuque
abituri inde essent, si non dimitterentur: aut in perni-
ciosam, si quis inpense retineret, seditionem exarsuri.
8 Consulibus ambobus provinciam Ligures esse sena-
tus jussit. Praetores inde sortiti sunt. A. Hostilio
urbana, Ti. Minucio peregrina obvenit, P. Corne-
9 lio Sicilia, C. Maenio Sardinia. Hispanias sortiti,
L. Postumius ulteriorem, Ti. Sempronius citeriorem.
10 Is quia successurus Q. Fulvio Flacco erat, ne vetere
exercitu provincia spoliaretur, *Quaero*, inquit, *de*

terdum post verba petendi deesse, vidimus ad 32, 35, 5. Ordo verborum nunc obtinens, quem Aldus induxit, superest in Lov. 1. et Gaertn.

§. 6. *Ut Q. Fulvio decedenti de provincia*] *L. Fulvio* male Voss. Lov. 1. 2. 4. Harl. Mead. uterque, et Gaertn. Tum voces *decedenti de provincia* cum sequentibus usque ad *quod ita deberet* in Oxoniensi L. 1. detritas esse, Hearnius testatur. Mox *multi ante ipsum* Lov. 6. Tum *usi sunt* Voss.

Etiam prope necessarium esset] Scripsit Livius: *quod fieri, praeterquam quod ita deberet, etiam prope necessarium esse: ita enim obstinatos esse milites*, etc. qualiter cum alibi, tum lib. 31, 8. et 11. lib. 35, 49. restituimus. J. FR. GRON. Emendationem Gronovii probat etiam Crevier. Neque morari debet, quod mox τὸ *esse* iterum sequatur. Supra 34, 49, 8. *Temperatam eam salubrem et singulis, et civitatibus esse: nimiam et aliis gravem, et ipsis, qui habeant, effrenatam et praecipitem esse.* 40, 34, 11. *Nulli alii, quam consulibus, senatum crediturum esse, sincera fide in pace Ligures esse.* V. Jac. Gronov. ad 1, 41, 5. Adde, quae notavi ad 35, 1, 12. Mox §. seq. *injussuque inde abituri* Lov. 4. 6. et Mead. 2. *injussuque inde habituri* Lov. 1. 2. et Mead. 1. *injussuque habituri inde* Gaertn. Vide ad 22, 59, 19.

§. 8. *Ti. Minucio peregrina obvenit, P. Cornelio Sicilia, C. Maenio Sardinia*] Pall. et Vet. ed. *peregrina evenit*. GEBH. Similiter Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. Harlej. Mead. ambo, Hearnii L. 1. et edd. veteres. *venit* Lov. 6. *obvenit* Aldus ex Mog. Msto adscivit. Utrumque verbum, *evenire* et *obvenire*, in hac re frequens est. V. supra ad 9, 31, 1. Hinc, cum recentioribus editoribus integerrimi codicis auctoritati cedens, *obvenit* servavi. Tum voces *Sicilia, C. Maenio* male desunt in Voss. Lov. 1. 6. et Hearnii L. 1.

i, L. Minuci, quum confectam provinciam nuncies,
vistimesne, Celtiberos perpetuo in fide mansuros, ita ut
ine exercitu ea provincia obtineri possit? Si neque de fi- 11
e barbarorum quidquam recipere aut adfirmare nobis
ties, et habendum illic utique exercitum censes; utrum
indem auctor senatui sis supplementum in Hispaniam
ittendi, ut ii modo, quibus emerita stipendia sint, mi-
ites dimittantur, veteribus militibus tirones inmiscean-
ur? an, deductis de provincia veteribus legionibus, no- 12
as conscribendi et mittendi; quum contemtum tirocini-
m etiam mitiores barbaros excitare ad rebellandum pos-
t? Dictu, quam re, facilius sit, provinciam, inge- 13
io ferocem, rebellatricem, confecisse? Paucae civita-

nullo ante *provinciam esse Li-ves* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 9. *Hispanias sortiti, L. Postumius ulteriorem, Ti. Sempronius citeriorem*] Pall. et vet. ed. *Hispanias sortiti sunt, L. Postumius citeriorem, Ti. Sempronius ulteriorem.* GEBH. *L. Postumius ulteriorem, Ti. Sempronius ulteriorem* perperam etiam Voss. Lovel. 1. 2. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 10. *Successurus Q. Fulvio Flacco*] Ultimam vocem non agnoscunt Lov. 1. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, Gaertn. Hearnii L. 1. et ed. primae: quam servant Voss. Lovel. 2, et jam vidi in edd. Mediol. anni 1480. Tarvis. utraque, et reliquis posterioribus. Mox *ne vetere exercitu provincia spoliaretur* Voss. Sed v. ad 38, , 10.

§. 11. *Et habendum illic utique exercitum censes*] Pall. uterque, *habendum illic ut illum exercitum censes.* Vet. vero ed. *et habendum illic utile exercitum censes.* GEBH. Vulgata lectio primum adparuit in ed. Frob. anni 1531. verum nullius cod. consensu firmatur. Priores ediderunt *et habendum illic utile exercitum censes,* quod praeferunt Voss. Lov. 5. 6. et Hearnii Oxonn. *illic utilem exercitum* Lov. 1. et Gaertn. *illic ut illum exercitum* Lov. 4. Harl. et Mead. ambo. *illic ullum exercitum* Lov. 2. Mox voces *in Hispaniam* desunt in Voss. Tum *misceantur* legit Lov. 1.

§. 12. *Deductis de provincia veteribus legionibus, novas conscribendi et mittendi*] Praepositio *de* omittitur in Hearnii L. 1. Supra 2, 13, 4. *Si Juniculo praesidium deduci vellent.* 32, 27, 1. *Finibus Attali exercitum deduxisset.* Unius tamen cod. auctoritas levior est, quam ut reliquorum consensui praeferri possit: praesertim quum vulgata lectio conveniat stilo Livii, qui praepositionem, cum qua verbum componitur, in regimine repetere solet. Vide ad

ra et ipse et multi ante eum praetores usi essent, liceret: quod fieri, praeterquam quod ita deberet, etiam prope
7 *necessarium esset. Ita enim obstinatos esse milites, ut non ultra retineri posse in provincia viderentur, injussuque abituri inde essent, si non dimitterentur: aut in perniciosam, si quis inpense retineret, seditionem exarsuri.*
8 Consulibus ambobus provinciam Ligures esse senatus jussit. Praetores inde sortiti sunt. A. Hostilio urbana, Ti. Minucio peregrina obvenit, P. Corne-
9 lio Sicilia, C. Maenio Sardinia. Hispanias sortiti, L. Postumius ulteriorem, Ti. Sempronius citeriorem.
10 Is quia successurus Q. Fulvio Flacco erat, ne vetere exercitu provincia spoliaretur, *Quaero*, inquit, *de*

terdum post verba petendi deesse, vidimus ad 32, 35, 5. Ordo verborum nunc obtinens, quem Aldus induxit, superest in Lov. 1. et Gaertn.

§. 6. *Ut Q. Fulvio decedenti de provincia*] *L. Fulvio* male Voss. Lov. 1. 2. 4. Harl. Mead. uterque, et Gaertn. Tum voces *decedenti de provincia* cum sequentibus usque ad *quod ita deberet* in Oxoniensi L. 1. detritas esse, Hearnius testatur. Mox *multi ante ipsum* Lov. 6. Tum *usi sunt* Voss.

Etiam prope necessarium esset] Scripsit Livius: *quod fieri, praeterquam quod ita deberet, etiam prope necessarium esse: ita enim obstinatos esse milites*, etc. qualiter eum alibi, tum lib. 31, 8. et 11. lib. 35, 49. restituimus. J. FR. GRON. Emendationem Gronovii probat etiam Crevier. Neque morari debet, quod mox τὸ *esse* iterum sequatur. Supra 34, 49, 8. *Temperatam eam salubrem et singulis, et civitatibus esse: nimiam et aliis gravem, et ipsis, qui habeant, effrenatam et praecipitem esse.* 40, 34, 11. *Nulli alii, quam consulibus, senatum crediturum esse, sincera fide in pace Ligures esse.* V. Jac. Gronov. ad 1, 41, 5. Adde, quae notavi ad 35, 1, 12. Mox §. seq. *injussuque inde abituri* Lov. 4. 6. et Mead. 2. *injussuque inde habituri* Lov. 1. 2. et Mead. 1. *injussuque habituri inde* Gaertn. Vide ad 22, 59, 19.

§. 8. *Ti. Minucio peregrina obvenit, P. Cornelio Sicilia, C. Maenio Sardinia*] Pall. et Vet. ed. *peregrina evenit*. GEBH. Similiter Voss. Lov. 1. 2. 4. 5. Harlej. Mead. ambo, Hearnii L. 1. et edd. veteres. *venit* Lov. 6. *obvenit* Aldus ex Mog. Msto adscivit. Utrumque verbum, *evenire* et *obvenire*, in hac re frequens est. V. supra ad 9, 31, 1. Hinc, cum recentioribus editoribus integerrimi codicis auctoritati cedens, *obvenit* servavi. Tum voces *Sicilia, C. Maenio* male desunt in Voss. Lov. 1. 6. et Hearnii L. 1.

, *L. Minuci, quum confectam provinciam nuncies, istimesne, Celtiberos perpetuo in fide mansuros, ita ut exercitu ea provincia obtineri possit? Si neque de fi-* 11
barbarorum quidquam recipere aut adfirmare nobis tes, et habendum illic utique exercitum censes; utrum ndem auctor senatui sis supplementum in Hispaniam ittendi, ut ii modo, quibus emerita stipendia sint, mi-ssi dimittantur, veteribus militibus tirones inmiscean-tur? an, deductis de provincia veteribus legionibus, no- 12
s conscribendi et mittendi; quum contemtum tirocini- etiam mitiores barbaros excitare ad rebellandum pos-t? Dictu, quam re, facilius sit, provinciam, inge- 13
io ferocem, rebellatricem, confecisse? Paucae civita-

pullo ante *provinciam esse Li-vus* Lov. 2. 4. Harl. et Mead. bo.

§. 9. *Hispanias sortiti, L. Po-mius ulteriorem, Ti. Sempro-us citeriorem*] Pall. et vet. ed. *ispanias sortiti sunt, L. Postu-ius citeriorem, Ti. Sempronius teriorem.* GEBH. *L. Postumius eriorem, Ti. Sempronius ulte-orem* perperam etiam Voss. Lo-el. 1. 2. 4. Harl. et Mead. ambo.

§. 10. *Successurus Q. Fulvio lacco*] Ultimam vocem non agno-unt Lov. 1. 4. 5. 6. Harl. Mead. mbo, Gaertn. Hearnii L. 1. et dd. primae: quam servant Voss. Lovel. 2, et jam vidi in edd. lediol. anni 1480. Tarvis. utra-ue, et reliquis posterioribus. Iox *ne vetere exercitu provincia spoliaretur* Voss. Sed v. ad 38, , 10.

§. 11. *Et habendum illic utique ercitum censes*] Pall. uterque, *habendum illic ut illum exerci-m censes.* Vet. vero ed. *et ha-bendum illic utile exercitum censes.* GEBH. Vulgata lectio primum adparuit in ed. Frob. anni 1531. verum nullius cod. consensu fir-matur. Priores ediderunt *et ha-bendum illic utile exercitum censes,* quod praeferunt Voss. Lov. 5. 6. et Hearnii Oxonn. *illic utilem ex-ercitum* Lov. 1. et Gaertn. *illic ut illum exercitum* Lov. 4. Harl. et Mead. ambo. *illic ullum exerci-tum* Lov. 2. Mox voces *in Hispa-niam* desunt in Voss. Tum *misce-antur* legit Lov. 1.

§. 12. *Deductis de provincia ve-teribus legionibus, novas conscri-bendi et mittendi*] Praepositio *de* omittitur in Hearnii L. 1. Supra 2, 13, 4. *Si Janiculo praesidium deduci vellent.* 32, 27, 1. *Finibus Attali exercitum deduxisset.* Unius tamen cod. auctoritas levior est, quam ut reliquorum consensui praeferri possit: praesertim quum vulgata lectio conveniat stilo Li-vii, qui praepositionem, cum qua verbum componitur, in re-gimine repetere solet. Vide ad

tes, ut quidem ego audio, quas vicina maxime hiberna
14 *premebant, in jus ditionemque venerunt; ulteriores in*
armis sunt. quae quum ita sint, ego jam hinc praedico,
Patres conscripti, me exercitu eo, qui nunc est, rem
publicam administraturum: si deducat secum Flaccus le-
giones, loca pacata me ad hibernacula lecturum, neque
novum militem ferocissimo hosti objecturum.

1 XXXVI. Legatus ad ea, quae interrogatus erat,
respondit, *Neque se, neque quemquam alium divinare*
posse, quid in animo Celtiberi haberent, aut porro bella-
2 *turi essent. Itaque negare non posse, quin rectius sit,*

Praefat. Liv. §. 11. Tum *novas scribendi* Lov. 6. Sed v. ad 35, 41, 7. Mox *mitiores barbaros* Harl. solita varietate. V. ad 22, 47, 9.

§. 13. *Quas vicina maxime hiberna premebant, in jus ditionemque venerunt*] Vox *maxime* non adparet in Lov. 6. et Harl. Sed v. ad 5, 40, 5. Deinde *in jus deditionemque* Lov. 5. et edd. ante Frobenium, qui anno 1535. *ditionemque* substituit: et merito. Ita enim reliqui omnes Msti, et Livius passim *jus ditioque* jungere solet. V. ad 36, 14, 9. et Cl. Duker. ad 32, 33, 8.

§. 14. *Ego tamen haec praedico, Patres conscripti*] Antiqui codices *ego jam hinc praedico*. GELEN. Sic fere Pal. pr. nisi quod *tam*: alter autem exhibet *ego tamen hic praedico*. vet. ed. *ego tamen haec praedico*. GEBH. Gelenio consentit Lov. 1. 6. et Mead. 2. Scriptum primo fuerat *ego iā hic praedico*; inde ab aliis factum *ego tā hic praedico*, ut praeferunt Voss. Lov. 4. et Mead. 1. ab aliis *ego iā hic praedico*, quod inveni in Lov. 2. et Harl. *iā*, vel *iam*, et *tā*, vel *tam*, saepe commutantur. V. ad 21, 11, 12. similiter *hic*, sive *hinc*, et *hic*. V. ad 26, 13, 13. Inde pronum fuit librariis, ut *ego tamen haec praedico* darent, ut praefert Lov. 5. vel *ego tamen hic praedico*, quod inveni in Gaertn. Compendia enim scribendi *tā* et *tū* effecerunt, ut voces *tam* et *tamen* saepissime confundantur. V. ad 22, 59, 13.

Loca pacata me ad hibernacula electurum] Membranae *loca pacata ad hybernacula lecturum*. MOD. Immo Moguntini tantum monuerunt, codicem suum *lecturum*, pro *electurum*, exhibere; quod Hearnius probavit. Voces hae saepe commutantur. V. ad 28, 42, 5. Eamdem lectionem quum etiam Gronovius ex cod. Mog. probarit supra 39, 52, 2. locum ei in contextu concedere non dubitavi. Pronomen autem *me*, quod Modius etiam in Moguntino deesse perperam notavit, exsulat a Lov. 2. et Harl. Id autem quum praecesserit, commode deleri posset, si certiores codd. in eam mutationem consentirent.

§. 1. *Respondit, Neque se, neque quemquam alium divinare posse*] *respondit, se ne quemquam a-*

iam ad pacatos barbaros, nondum satis adsuetos impe-
, exercitum mitti. novo autem, an vetere exercitu 3
us sit, ejus esse dicere, qui scire possit, qua fide Cel-
bri in pace mansuri sint; simul et qui illud explora-
m habeat, quieturos milites, si diutius in provincia re-
eantur. Si ex eo, quod aut inter se loquantur, aut 4
bclamationibus apud concionantem imperatorem signi-
ent, quid sentiant, conjectandum sit; palam vocife-
tos esse, aut imperatorem in provincia retenturos, aut
m eo in Italiam venturos esse. Disceptationem inter 5
raetorem legatumque consulum relatio interrupit;

m dijudicare posse Harl. Prius *que* deest etiam in Lov. 2.

§. 3. *Novo autem, an vetere exercitu opus sit, ejus esse dicere, ... possit*] Adde infinitivum ver. *scire. ejus esse dicere, qui sci... possit.* GELEN. Pall. *novo au...*, *an ut vetere exercitu possit ...us esse, dicere quo possit.* vet. ... *novo autem, an veteri exercitu ...sit, tutius esse dicere, qui pos...* GEBH. *novo autem, an ut vetere exercitu possit, tutus esse dicere* Lov. 1. 2. 6. et Voss. *novo au...*, *an ut vetere exercitu possit ...jus esse dicere* Lov. 4. Mead. 2. ... Gaertn. *novo autem, an vetere ...ercitu possit, tutius esse dicere* ...ov. 5. Harl. Hearnii L. 1. Mead. ... in margine, (*cujus*, pro *tutius*, ...abet in contextu) et edd. ante ...oguntinos; qui vulgatum, quod ...unc exstat, ex cod. suo recepe...unt. Praeterea *quo possit* Lov. ... 4. 6. Harl. et Mead. ambo. *quo ...ssint* Mead. 1. in margine. *quo ...ossum* Hearnii L. 1. *quod possit* ...oss. et Gaertn. *qui possit* Lov. ... et 5.

Simul et qui illos exploratum ...abeat] Antiqui codices *illud exploratum*, non *illos*. GELEN. Pall. continent *simul et qui illis exploratum habeat.* GEBH. *qui illis imploratum* Voss. et Lov. 1. *qui illis exploratum* Lov. 4. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. *qui illos exploratum* Lov. 5. *qui satis exploratum* Lov. 2. et 6.

§. 4. *Quod aut inter se loquantur, aut subclamationibus apud concionantem*] *quod inter se loquantur* Voss. et Lov. 1. *quod aut inter se loquentur* Harl. *quod aut interloquantur* Mead. 2. Tum *clamatoribus* Mead. 1. *clamoribus* Voss. Lov. 2. Mead. 2. et Gaertn. *clamationibus* Lov. 1. 4. 5. 6. Harl. Hearnii L. 1. et vetustae edd. pro quo Moguntini ex cod. suo recte *subclamationibus* restituerunt. *subclamare* et *subclamatio* voces sunt apud Livium passim obviae. Supra 3, 50, 10. *Haec Virginio vociferanti subclamabat multitudo.* ubi quaedam exempla v. 6, 40, 10. *Putate me ex media concione unum civem subclamare.* 26, 3, 6. *Tanta ira accensa est, ut capite anquirendum concio subclamaret.* 28, 26, 12. *Ferociter in forum ad tribunal imperatoris, ut ultro territuri subclamationibus, concurrunt.* 42, 28, 3. *Subclamationes fre-*

qui suas ornari provincias, priusquam de praetoris
6 exercitu ageretur, aequum censebant. Novus omnis exercitus consulibus est decretus: binae legiones Romanae cum suo equitatu, et sociûm Latini nominis, quantus semper numerus, quindecim millia pe-
7 ditum et octingenti equites. cum hoc exercitu Apua-

quentes erant interrogationesque. c. 53, 1. *Quum per omnem orationem satis frequenti adsensu subclamatum esset.* 44, 45, 11. *Quidam ausi sunt media ex concione subclamare.* et alibi.

Imperatorem in provincia retenturos] Pall. pr. *in provinciam retenturos.* GEBH. Similiter Lov. 1. 2. 4. Harlej. et Mead. ambo. Paullo ante *conjecturandum sit* Lov. 2. et Harl. Sed verbum est nihili, quod lexicographi in antiquis Senecae edd. legi observarunt, sed emendandum esse viri docti monuerunt.

§. 5. *Consulum relatio interrupit*] Pal. pr. *consul ut legatio int.* alter *consulum legatio.* GEBH. *consul ut relatio* Lov. 1. *consulum legatio* Mead. 2. *relatio consulum* Harl.

Qui suas armari provincias, priusquam de praetoris exercitu ageretur] Codices habent *ornari provincias*, non *armari.* GELEN. Pall. *quia suas ornati provincias, quam de praetoris exercitu ageretur.* GEBH. *quia suas* Voss. Lov. 1. 4. Mead. 2. et Gaertn. V. ad 36, 33, 5. Dein *sortiri provincias* Hearnii L. 1. *armari provincias* Lov. 5. *ordinari provincias* Lov. 6. Sed recte Gelenius *ornari provincias*, quod servant reliqui nostri, nisi quod *ornati* habeant Lov. 4. et Mead. 2. Quid sit *ornare provinciam*, vel *magistratum*, in provinciam profecturum, v. Sigon. 2. de Jur. ant. Provinc. 3. et Torrent. ad Suet. Caes. Solent autem *ornare* et *armare* librariis confundi. V. ad 1, 8. Epit. Liv. 52. Broukhus. ad Propert. 3, 7, 15. et Burmann. ad Nason. 12. Met. 462. Similiter *ornare*, et *ordinare.* V. ad 24, 48, 7. Praeterea *quam*, pro *priusquam*, Lov. 4. Harl. et Mead. ambo. Mox *aequum esse censebant* Lov. 5. et edd. vett. Sed mediam vocem expunxit Frob. anno 1535. quae nec in aliis MSS nostris comparet.

§. 6. *Sociûm Latini nominis, quantus semper numerus, quindecim millia peditum et octingenti equites*] Hunc locum tractavit Lipsius ad Vellej. Pat. 2, 15. et 4. de Milit. Rom. 7. Ibi conjicit legendum *XX millia peditum*, nec quidquam praeterea mutat: hic emendat, *quantus tum semper numerus, XV millia peditum, et mille ducenti equites.* Rationem emendationis hanc reddit, quod vocula *tum* addita verba Livii ad illa tempora et annos adstringat: et quod hic numerus, etiam in equitibus ipsis, saepe apud Livium in rebus sub bella Macedonum aut Antiochi gestis reperiatur: idque sibi credi, aut in Livio quaeri jubet. Certum est, jam olim multo majorem in exercitibus Romanis fuisse numerum sociorum, quam civium Romanorum. V. 3, 22. 10, 18. et 26. Sed hoc quoque negari non potest, numquam finitum fuisse certum numerum militum,

s Liguribus ut bellum inferrent, mandatum est. Cornelio et M. Baebio prorogatum imperium, iique provincias obtinere, donec consules venissent. tum imperatum, ut, dimisso, quem haberent, exercitu, reverterentur Romam. De Ti. Sempronii 8 inde exercitu actum est. novam legionem ei quin-

m socii darent, ne illis quibus temporibus, ad quae hic praecipue respici putat Lipsius. manifestum est e multis locis Livii, in quibus numerus sociorum duabus legionibus Romanis iis ipsis temporibus, quae certa vocula *tum* designata cre. Lipsius, additus memoratur. 43, 3. *quinque millia* (hoc mi. inspectum est) socium Latini minis, et *quingenti equites*. 34, sociorum et Latini nominis *millia* peditum, equites *sex*. 35, 20. *viginti millia* pedi. n, et equites *nongenti*. Ibid. 1. *viginti millia* peditum, et *ingenti* equites. 37, 2. *quinque millia* peditum, equites *centi*. 38, 35. *quindecim millia* ditum, et *mille ducenti* equi. 39, 20. *viginti millia* peditum, equites *mille trecenti*. His pla. , ni fallor, evertitur fundamentum emendationis Lipsianae. quanto probabilius, mea sententia, dixisset, particulam *tum* duos priores annos referri: iis socios eumdem numerum itum equitumque, quem hic gata lectio habet, dare jus. esse c. 1. 18. et 26. Sed ne. Livium de duobus annis *tum* *per* dicturum fuisse credo, que tamen aliam rationem hc locum cum superioribus nciliandi invenio. Nam, quod is suspicari possit, quia Livius tea ter hoc libro hunc numerum sociorum memoraverat, forsis aliquem oblitum eorum, ae superioribus libris scripta erant, sibi persuasisse, id perpetuum fuisse, et verba *quantus semper numerus* in margine libri sui scripsisse, vereor, ne sit secare nodum, non solvere. Quod autem dixi, non finitum fuisse certum numerum militum, qui sociis ad duas legiones imperaretur, etiam ex iis, quae libris sequentibus de hac re leguntur, liquet. V. 41, 5. 9. 14. et 21. 42, 1. 31. et 35. 43, 12. et 44, 21. DUKER. De numero sociorum in exercitu Romano quaedam vide ad 38, 35, 9. Crevierius, proposita emendatione Lipsii, *quantus tum semper*, ex lib. de Milit. Rom. hanc ἐπίκρισιν addit, etiamsi illud *tum* non exprimatur, facile ex ipsa re suppleri posse; intelligendum igitur tantummodo, hoc jam a multis annis servatum esse. Sed non videtur animadvertisse vim vocis *semper*, quae hanc explicationem non admittit. Deinde *quindecim millia peditum*, *octingenti equites*, sine copula, Lov. 2. 4. Harl. Mead. 2. et Gaertn. Similiter praeferunt edd. Sigonii. Si quis cum Lipsio malit *mille ducenti equites*, error ortus esse censeri potest ex confusis notis numeralibus ıɔ ccc et cıɔ cc.

§. 7. *Dimisso, quem haberent, exercitu reverterentur Romam*] *dimisso, quem haberent exercitum* Mead. 1. Id autem dictum videri potest ad formam illius supra cap. 20. *De iis, quorum Perseus Demetrium insimulasset sermonum*.

que millium et ducentorum peditum cum equiti[...] quadringentis consules scribere jussi; et mille pr[...]terea peditum civium Romanorum, quinquagint[...]
9 quites: et sociis e nomine Latino imperare sept[...] millia peditum, trecentos equites. cum hoc exerc[...]

ubi alia vide. Quum tamen reliqui nihil mutent, vulgatum loco movere temerarium foret. Paullo ante, *cum hoc exercitu T. Sempronius Apuanis Liguribus ut inferret bellum* pessime Gaertn. trajectis vocibus *ut inferrent bellum* etiam Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. et uterque Mead. Tum *donec eo consules venissent* Lov. 2. Harl. et Mead. 1.

§. 8. *Novam legionem et quinque millium et ducentorum peditum*] *quinque millia* Voss. Posset igitur videri, per adpositionem scribendum esse *novam legionem et*, *quinque millia et ducentos pedites*. Ita 3, 5, 15: *Antiates, mille milites*, etc. *cum ignominia dimissi*. 23, 17, 11. *Perusina cohors, homines quadringenti sexaginta*. 24, 36, 4. *Romana classis, triginta quinqueremes*. c. 47, 2. *Praesidium, quinque millia armatorum*. 28, 28, 8. *Tota legio, millia hominum quatuor*. 38, 16, 1. *Galli, magna vis hominum*. c. 25, 13. *Statio pabulatorum, sexcenti equites*. 40, 53, 5. *Galli Transalpini, tria millia hominum*. 41, 13, 4. *Lunam colonia, duo millia civium Romanorum sunt deducta*. c. 21, 2. *Cum legione nova, quinque millibus peditum, trecentis equitibus*. 42, 18, 6. *Ut supplementum sibi ad exercitum daretur, tria millia peditum, centum et quinquaginta equites in Romanas legiones*. c. 56, 5. *Cum exercitu navali, decem millibus armatorum*. c. 59, 1. *In hunc modum maxime instructae acies, par ferme utrimque numerus equitum ac levis armaturae, concurrunt*. V. J. Fr. Gron. ad 30, 8, 6. Jac. Gron[...] ad 7, 35, 6. et quae notavi a[...] 34, 10. et 39, 31, 3. Quum t[...] reliqui codd. in vulgatum [...] sentiant, potius videtur, u[...]ctionem cod. Voss. ex scriba[...]rore ortam credamus, qu[...]lim per notas scriptum fu[...] *legionem VCIↃ*, vel *legionem V.*[...] V. ad 25, 9, 16.

Cum equitibus quadringentis[...] in hoc numero non variant [...]bri, dicendum est cum Lip[...] 2. de Milit. Rom. 6. centum pr[...]ter morem additos fuisse. [...] justus numerus equitum in leg[...]ne erant trecenti equites: [...] aliud exemplum de quadringen[...]tis in Livio habeo, quam 23, 3[...] 13. Vide ad 22, 36, 3. DUK[...] *quadringentis* constanter [...] omnes.

Et mille praeterea peditum Ro[...]*manorum*] Vet. lib. *peditum ci*[...]*um Romanorum*. Recte. sic e[...] supra [c. 1, 7.] *Quatuor mil*[...] *peditum civium Romanorum, et*[...] *centi equites*. SIGON. Lectio[...] Sigonio probatae favere vide[...] Voss. ex quo nihil notatum inve[...]nio. Ita supra c. 18, 6. *In sup*[...]*plementum decreta tria millia c*[...]*vium Romanorum, ducenti equites*[...] Lib. 41, 15, 11. *Ut in supplemen*[...]*tum his tria millia civium Ro*[...]*norum cum equitibus ducentis mi*[...]*terentur*. Sed dissentiunt reliq[...] codd. Nam *et praeterea civium Romanorum quinquaginta equites* praefert Harl. *et praeterea peditum Romanorum quinquaginta equites* Lov. 4. et Gaertn. *et praeterea peditum Romanorum mil*[...]

acuit ire in Hispaniam citeriorem Ti. Sempronium. Fulvio permissum, ut, qui milites, ante Sp. Postumium, Q. Marcium consules, cives Romani sociive, in Hispaniam transportati essent, et praeterea, supplemento adducto, quot amplius duabus le-

ad. 2. *et mille praeterea peditum Romanorum*, ut ante Sigonium edebatur, Lov. 1. 2. 5. 6. Mead. 1. Infra c. 44, 5. *In supplementum consules scribere jussi ad tria millia peditum Romanorum.* 41, 21, 3. *P. Furio Philo citeriorem tria millia peditum Romanorum.* 42, 1, 2. *Supplementum Hispaniae tria millia peditum Romanorum scriberent.* Ibid. §. 3. *Mille et quingenti pedites Romani cum centum equitibus scribi jussi.* 12, 3. *In Macedoniam peditum Romanorum sex millia.* Quibus omnibus locis *pedites Romani* itidem, ut hic, opponuntur *sociis nominis Latini.*

§. 9. *Et sociis e nomine Latino imperare septem millia peditum, trecentos equites*] Si lectio haec genuina est, non jungenda sunt *sociis e nomine Latino:* Livium enim alibi ita locutum esse, nondum observavi: sed potius ordo erit *imperare sociis septem millia peditum e nomine Latino.* Nulla tamen codicum vulgatum firmat, nisi perpetuus editionum secla Lov. 5. Pighius in Annal. ad A. V. IↃLXXIII. pag. 334. haec verba laudans profert *e sociis et nomine Latino*, transpositis vocibus. Sed neque ei codices adsentiuntur. *et sociis a nomine Latino imperare* legunt edd. Sigonii anni 1572. Paris. anni 1573. et reliquae usque ad Dan. Heinsium, qui priscam lectionem reduxit. *et sociis nomine Latino* Voss. Lov. 1. 4. Harl. et Mead. ambo. *et sociis nominis Latini* Lov. 2. 6. et Gaertn. quae ordinaria ac sollemnis formula est. Tum *imperari* Voss. Lov. 1. 4. 5. 6. Harl. Mead. ambo, et edd. vett. pro quo Frob. anno 1531. dedit *imperare*, concinentibus Lovel. 2. et Gaertn. Denique *V equites* Voss. et Hearnii N.

Cum hoc exercitu placuit ire in Hispaniam citeriorem Ti. Sempronium] Transpositis vocibus, Pall. *cum hoc exercitu Ti. Sempronium ire in Hispaniam placuit citeriorem.* GEBH. Similiter scripti et edd. ante Frob. anni 1535. quae vocabula in eum ordinem digessit, quem nunc obtinent.

§. 10. *Ante Sp. Postumium et Q. Marcium consules, cives Romani sociive*] Ita primus edidit Aldus, invitis omnibus scriptis. Priores, adstipulante Lovel. 5. praeferunt *ante Sp. Postumium consulem Q. Marcium consulem*, omissa particula copulante, quam nullus codicum agnoscit. *ante Sp. Postumium* (*Sempronium Postumium* Harl. *Sp. Postumum* Mead. 1.) *consulem, Q. Marcium eo cives Romani* Lovel. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. in quibus illud *eo* mutatum ex *co.* id est *consulem. ante Sp. Postumium consulem Q. Marcium cives Romani* Voss. et Lovel. 1. *ante Sp. Postumium, Q. Marcium consules* Lov. 2. quomodo edidi. V. ad 2, 17, 1.

Quot amplius duabus legionibus, quam decem millia] Hearnius *quod amplius* edidit, ac notavit, *quot* exstare in Gronoviorum edd. secus atque in aliis. Verum, *quot* in multis primarum editionum

gionibus, quam decem millia, et quadringenti pe-
11 dites, sexcenti equites essent; et socium Latini no-
minis duodecim millia, sexcenti equites, quorum
forti opera duobus adversus Celtiberos proeliis usus
Q. Fulvius esset, eos, si videretur, secum deporta-
12 ret. Et supplicationes decretae, quod is prospe-
re rempublicam gessisset: et ceteri praetores in pro-
13 vincias missi. Q. Fabio Buteoni prorogatum in Gal-
lia imperium est. Octo legiones, praeter exercitum
ve-

etiam legi, certum est. *quo amplius* praefert Mead. pr. *quo amplius* Voss. Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. 2. et Gaertn. *quot amplius* Lov. 5. Deinde *in duabus legionibus* scribendum conjicit Pighius in Annal. ad A. V. IↃLXXIII. pag. 333. Sed praepositionem ignorant omnes scripti: et commode *duabus legionibus* casu tertio accipi posse videtur. Mox verbis proximis et §. seq. *mille centum equites*, pro *sexcenti equites*, perperam Mogunt. cod. Librarius notas numerales IↃ et CIↃ commutavit. Alia ejus erroris exempla v. ad 33, 1, 2. 39, 20, 3. et c. 29, 6.

§. 11. *Socium Latini nominis duodecim millia*] Una voce auctior Hearnii L. 1. *duodecim millia peditum:* quam lectionem Crevier. adoptavit. Verum constanter abest ab omnibus scriptis nostris, et etiam abesse potest, quum subsequens *sexcenti equites* priora haec *duodecim millia* de peditibus intelligenda esse doceat. Praeterea saepe eo casu Livius vocem illam omisit. Supra cap. 18, 6. *In supplementum decreta tria millia civium Romanorum, ducenti equites.* Infra cap. 44, 5. *Quinque millia sociorum Latini nominis, et quadringentos equites.* 44, 15, 11. *Tria millia civium Romanorum cum equitibus ducentis, quinque millia socium Latini nominis et trecenti equites mitterentur.* Mox dictio *duobus* exsulat ab Harl. Praeterea *quos si videret perpe-ram* Voss. Lov. 1. 4. 6. Harl. Mead. ambo, et Gaertn. neque recte *portaret* Harl.

§. 13. *Q. Fabio Buteoni prorogatum in Gallia imperium est*] Vet. lib. *in Galliam*. Utraque locutio Livio usitata. SIGON. Pall. utterque *prorogatum in Galliam imperium est*. GEBH. Et hic Sigonius *in Galliam* ex suis veteribus libris, (quibuscum non certe faciunt nostri) et utramque locutionem esse Livio usitatam observat. In quo etiam fallitur: nam, ut dixi, imperium populus Romanus non dabat magistratibus in provincias, sed in exercitus in provinciis: neque aliud erat *imperium* hoc sensu, quam potestas exercitum habendi, et ei imperandi, remve bellicam administrandi. Sic lib. 26, [1, 5.] *Et praetoribus prioris anni M. Junio in Etruria, P. Sempronio in Gallia, cum binis legionibus, quas habuerant, prorogatum est imperium.* Sic utique sine ul-

terem, qui in Liguribus in spe propinqua missio-
is erat, eo anno esse placuit. et is ipse exercitus 14
gre explebatur propter pestilentiam, quae jam ter-
m annum urbem Romanam atque Italiam vasta-
at.

XXXVII. Praetor Ti. Minucius, et haud ita mul- 1
post consul C. Calpurnius moritur, multique alii
mnium ordinum inlustres viri: postremo prodigii
oo ea clades haberi coepta est. C. Servilius pon- 2
ifex maximus piacula irae Deûm conquirere jussus,

-varietate et veteres et vulga- libri. Eodem, cap. 18, 9. *Om- non centuriae modo, sed etiam ines, P. Scipioni imperium es- in Hispania jusserunt.* Sic MSS. b. 27, [7, 12.] *His quoque est m prorogatum in Sicilia impe- m.* Lib. 30, [40, 10.] *Latum ad ulum esse, cujus vellent impe- m in Africa esse.* Nec longe idem [cap. 41.] *P. Scipioni cum rcitibus, quos haberet, in pro- cia Africa prorogatum imperi- .* Iterumque: *M. Servilio in ruria prorogatum imperium.* De- que: *cui juberent in Hispania perium esse.* Lib. 31. extremo, p. 50.] *Plebes Cn. Cornelio Len- lo et L. Stertinio proconsulibus perium esse in Hispania jussit.* dentur induxisse Sigonium il- lib. 26, [2, 5.] *Quem cum im- rio mitti placeret in Hispaniam sum exercitum, cui Cn. Scipio perator praefuisset.* Lib. 42, o, 8.] *C. Sicinius, praetor desi- atus, cum imperio in Apuliam issus.* Et si quae similia. Sed, ec alius, atque superiora, ge- ris esse, nemo non videt. J. R. GRON. *in Galliam* Voss. Lo- l. 1. 2. 4. 6. Harl. Mead. ambo, Hearnii L. 1. ac N. Sed recte Gro- v. vulgatum tuetur; quem etiam ad 26, 18, 7. et Duk. ibid. ad 5, 9.

Praeter exercitum veterem, qui in Liguribus in spe propinqua missionis erat] *erant* Lov. 4. Harl. et Mead. ambo; quae lectio defendi posset, vocem *exercitus* collective accipiendo: de quo vide ad 3, 28, 2. Videri etiam posset, legendum esse *praeter exercitus veteres, qui in Liguribus erant.* Anno enim proximo Ligures provincia consulibus adsignati cum quatuor legionibus supra c. 18. binae scilicet unicuique decretae sunt: et ita duo in Liguribus exercitus fuerunt. Verum reliqui codd. vulgatam scripturam tuentur: et supra Livius inquit hoc cap. *Dimisso, quem haberent, exercitu, reverterentur Romam.* et infra cap. 38, 8. *Quum veterem exercitum Romam deduxissent.* quibus locis tamen intelligi potest, quisque suum. V. supra ad c. 16, 10.

§. 14. *Et is ipse exercitus aegre explebatur propter pestilentiam, quae jam tertium annum*] Omissa *et* copula, Pal. prior, *is ipse exercitus aegre explebatur propter pestilentiam, quae tertium jam annum.* GEBH. *ex his ipse exercitus* Voss. et Lov. 1. *et ex his ipse exercitus* Lov. 6. Hinc voces *propter pestilentiam* desunt in Lov. 5. et

decemviri libros inspicere, consul Apollini, Aesc lapio, Saluti dona vovere, et dare signa inaura
3 quae vovit deditque. Decemviri supplicationem biduum valetudinis caussa in urbe et per omnia f ra conciliabulaque edixerunt: majores duodecim a nis, omnes coronati et lauream in manu tenent
4 supplicaverunt. Fraudis quoque humanae insin verat suspicio animis; et veneficii quaestio ex se tusconsulto, quod in urbe, propiusve urbem dec

ed. Camp. Tum *tertium jam annum* Lov. 1. 2. 4. 6. Harl. et Mead. ambo.

§. 1. *Post consul C. Calpurnius moritur, multique alii omnium ordinum*] *post eos C. Calpurnius* Mead. 2. et Gaertn. Perperam etiam alibi *eos*, sive *consul*, et *eos* commutantur. V. ad 2, 64, 7. *consul Calpurnius*, omisso praenomine, Lov. 2. Verum nota ejus intercepta est a prima litera vocis sequentis. Vide ad 40, 34, 1. Tum *multi alii* Hearnii L. 1. et priscae edd. Copulam *que* postea Moguntini ex cod. suo addiderunt. Ea autem in scriptis nostris omnibus superest.

§. 2. *Pontifex maximus piacula irae Deûm conquirere*] *pontifex maxima piacula* Gaertn. At C. Servilius Geminus *pontifex maximus* creatur supra 39, 46. moritur vero infra 40, 42. Vox *Deûm* non adparet in Lov. 1. Tum mox *libros inspexere* Hearnii L. 1. Sed omnia pendent a verbo *jussus*. Insuper *consules* Voss. et Gaertner. Sed alter consul mortuus, eique nondum novus substitutus erat; praeterquam quod sequatur *vovit deditque*. V. ad 10, 10, 2. *consulem* Lov. 1. 2. et 6. a m. 1. *consulere* a manu altera in margine.

Saluti dona vovere] *salutis* i Lov. 2. 4. Harl. et Mead. am Sed *Salus* hic unum est numin cui consul dona vovere, et tuam auratam dare jussus est. dem numini olim C. Junius bulcus censor aedem locavit pra 9, 43. Eam autem antea c sul voverat, et postea dic dedicavit lib. 10, 1.

§. 3. *In urbe et per omnia f conciliabulaque edixerunt*] F locus erat nundinationis et gotiationis, ubi etiam jus d batur: ut forum Flaminii, fo Julii, forum Licinii, de eorum minibus, qui ea fora constitue curarunt. Quare cum scr Varro de re rust. lib. 1, 2. *E dem gentis C. Licinius trib plebis cum esset post reges ex annis CCCLXV. primus pop ad leges accipiendas in septem gera forensia e comitio eduxit:* gnificat, assignata fuisse viri a Licinio septena jugera in foro, quod ipse constituit, rumque Licinii vocatum est. nicipia autem coloniis praef bantur, coloniae praefectu praefecturae foris, fora co liabulis. Nam *conciliabula* loca essent, in quibus jus d retur, et in concilium conv retur, tamen foris inferiora rant. Interdum tamen in m

millibus paſſuum eſſet commiſſum, C. Claudio prae-
tori, qui in locum Ti. Minucii erat subfectus; ultra
decimum lapidem per fora conciliabulaque C. Mae-
nio, priusquam in Sardiniam provinciam trajice-
ret, decreta. Suspecta consulis erat mors maxime. 5
necatus a Quarta Hoſtilia uxore dicebatur. ut qui- 6
dem filius ejus Q. Fulvius Flaccus in locum vitrici
consul eſt declaratus, aliquanto magis infamis mors
Pisonis coepit eſſe: et teſtes exsiſtebant, qui poſt

ipit jus ascendebant. Front. de Limit. agr. [pag. 41. ed. Goes.] *foc conciliabulum fuisse fertur, et poſtea in municipii jus relatum.* ...um autem Frontinus dicit, *conciliabulum fuisse* (interprete Ur...co de Lim. agr. [pag. 60. ed. Goes.]) intelligit locum quendam coloniae fuiſſe, et quandam coloniae partem, ubi conventicu...um eſſet juridicum. Ejus verba ...unt: *Sunt autem loca publica co...larum, ubi prius fuere concilia...la, et poſtea sunt in municipii ...s relata.* Caeterum in conci...abulis jus dictum fuiſſe, oſten...it antiqua lex in variis auctor. ...e Limit. in L. Mamil. Roscia, ...educea, Aliana, Fabia; cujus ...i quis forte dubitat, haec sunt ...erba: *Cum curator hac lege non ...rit, tunc quicunque magiſtratus ...n ea colonia, municipio, praefe...tura, foro, conciliabulo juridi...ndo praeerit, ejus magiſtratui ...e ea re jurisdictio, judicisque da...o, addictio eſto.* Livius tamen hoc loco, et mox] per *fora* et *conciliabula* omnia, quae extra urbem erant, majora et minora oppida, caſtella, loca intellexis...e videtur, in quibus eſſent conventus aliqui juridici. TURN. 14 Advers. 11. Hic finiunt Pall. nec ...n vetus editio. GEBH. Duae ...riores voces *in urbe* desunt in ...nibus noſtris Mſtis, Hearnii L. 1. et edd. vett. quas recte Moguntini ex cod. suo addiderunt. Similiter *urbs* a *foris* et *conciliabulis* diſtinguitur, et hinc fora et conciliabula extra urbem fuisse indicatur supra 39, 14, 7. *Non Romae modo, sed per omnia fora et conciliabula.* Infra 43, 14, 10. *Hoc edicto literisque censorum per fora et conciliabula dimissis, tanta multitudo juniorum Romam convenit, ut gravis urbi turba insolita esset.* Ita mox hoc cap. quaeſtio veneficii *in urbe* propiusve urbem decem millibus paſſuum commiſſi C. Claudio, ultra decimum lapidem *per fora conciliabulaque* C. Maenio decreta eſt. De foris et conciliabulis vide etiam Marc. Donatum ad 40, 19, 3. qui sua pleraque Turnebo debuit. Ab explicatione loci Varroniani, quam Turnebus hic dedit, diversam vide apud Pighium in Annal. ad A. V. ɔCVIII. pag. 464. Ceterum in his vocibus desinunt omnes non tantum edd. antiquae, sed etiam codd. Mſti, praeter Moguntinum, ex quo reliqua pars hujus libri in lucem emiſſa eſt.

§. 4. *Decem millibus passuum esset commissum*] *decem millibus esset passuum* ed. Mog. et aliae usque ad Frobenium, qui anno 1535. dictiones in eum ordinem digeſſit, qui nunc obtinet.

declaratos consules Albinum et Pisonem, quibus co-
mitiis Flaccus tulerat repulsam, et exprobratum ei
a matre dicerent, quod jam ei tertium negatus con-
sulatus petenti esset, et adjecisse, *pararet se ad pe-
tendum; intra duos menses effecturam, ut consul fieret.*
7 Inter multa alia testimonia, ad caussam pertinentia,
haec quoque vox, nimis vero eventu comprobata,
8 valuit, cur Hostilia damnaretur. Veris principio
hujus, dum consules novos delectus Romae tenet,
mors deinde alterius, et creandi comitia consulis in
9 locum ejus, omnia tardiora fecerunt: interim P.
Cornelius et M. Baebius, qui in consulatu nihil me-

§. 5. *Suspecta consulis erat mors maxime. necatus*] Ita recte Aldus hunc locum distinxit. Moguntini male ita interpunxerant: *Suspecta consulis erat mors. maxime necatus* etc.

§. 6. *Q. Fulvius Flaccus in locum vitrici consul est declaratus*] Aut error est in praenomine, aut duo fuere uno tempore Q. Fulvii Flacci, alter hujus anni consul, Calpurnio subrogatus: alter sequentis, quod mihi non fit verisimile. Nisi quis dicat, quod hodie quoque in quibusdam urbibus observatur, ut, qui subrogatus fuerit, sequenti anno fiat consul. GLAR. Verisimile non videtur Glareano, duos Q. Fulvios Flaccos consules fuisse, alterum hoc anno C. Calpurnio subrogatum, alterum cum L. Manlio insequenti anno; et, ne idem utroque anno consul sit, veretur: cum tamen duos esse, eosque patrueles, appareat ex tabulis Capitolinis, in quibus ita est. „ †. Recte tabulae Capi„tolinae. Veruntamen in re non „admodum magna Glareanus ni„hil asseverat, sed haesitat. „ †.

A. POSTVMIVS. A. F. A. N. ALBINVS
C. CALPVRNIVS. C. F. C. N. PISO.
IN. M. M. E. IN. E. L. F.
Q. FVLVIVS. CN. F. M. N. FLACCVS
L. MANLIVS. L. F. L. N. ACIDINVS
FVLVIAN.
Q. FVLVIVS. Q. F. M. N. FLACCVS

SIGON. Recte hoc modo Frobenius anno 1531. edidit. Moguntini aliique priores ante Frobenium *consulis* vulgarunt: quorum error ortus est ex compendio *cos*, quod *consulis* reddiderant, ut conveniret proximo *vitrici*, quum *consul* reddi, et ad remotius *Q. Fulvius Flaccus* referri deberet. Vide ad 10, 10, 2.

Exprobratum ei a matre dicerent] Ita vestigia literarum proxime secutus feliciter emendavit Froben. anno 1531. quum antea sine sensu Moguntini edidissent *exprobratam etiam hac re dicerent.* Recte etiam mox §. seq. eadem editio *adjecisse*, pro Moguntina lectione *adjecisset*, adoptavit.

§. 1. *Improviso obpressi, ad duodecim millia hominum dediderunt se*] Hanc lectionem Frob. anno

borabile geſſerant, in Apuanos Ligures exercitum
duxerunt.

XXXVIII. Ligures, qui ante adventum in pro- 1
inciam consulum non exſpectaſſent bellum, inpro-
iso obpreſſi, ad duodecim millia hominum dedide-
unt se. Eos, consulto per literas prius senatu, 2
educere ex montibus in agros campeſtres procul ab
omo, ne reditus spes eſſet, Cornelius et Baebius
tatuerunt, nullum alium ante ſinem rati fore Ligu-
tini belli. Ager publicus populi Romani erat in 3
amnitibus, qui Taurasinorum [fuerat. In eum quum]
raducere Ligures Apuanos vellent, edixerunt, Li-

535. recepit. Moguntini eosque ecuti ediderunt *inproviso oppres-si sunt. ad duodecim millia* etc.

§. 2. *Nullum alium ante finem ati fore*] Vel *alium*, vel *ante* upereſt: sed potius *ante*. J. FR. RON. Tamen recte dicitur *si mquam ante alias*. Vide 1, 28, 4. 4, 7, 3. *si quando numquam ante a-las* 32, 5, 8. et *quod umquam a-lius antea* 22, 58, 2. Quaero igi-ur, cur ratio linguae Latinae on ferat *nullus alius ante*? DU-KER.

§. 3. *Qui Taurasinorum traduce-re Ligures*] Haec verba in nullo xemplari bene habent. Vide, um de *Telesinorum* agro loqua-ur. *Taurasinos* enim in Samniti-us non memini me legere. GLA-EAN. Hujus extremi XL libri isi unum (ut reor) manuscri-tum exemplar exſtat, quod in ermania eſt, unde ad caeteros aec pars translata eſt. Cum igi-ur Germani primum impreſſiſ-ent, *qui Taurasinorum traducere igures*, deinde ab aliis emen-atum eſt *qui Taurasinorum fue-it, cum traducere*. Recte, ut mi-hi videtur; verum ad explendum hunc sensum nimis praecise. Plene autem sic legetur: *qui Taurasinorum fuerat. In eum cum traducere*. Sic paulo poſt ait [c. 41.] *In Samnium traducti, agerque his inter populares datus*. *Taurasini* porro qui sint in Italia, nemo prodit: *Tauraninos* edit Stephan. SIGON. Vet. ed. *Tauraninorum*, quos a *Taurania*, cujus meminit Plinius 3, 5. et Stephanus, dici putat Camillus Peregrin. Diſſ. 2. de Capua c. 23. J. FR. GRON. *Taurasinorum* omnes, quas vidi, vett. edd. *Tauraninorum* demum Sigonius ex conjectura in contextum recepit. Et quidem *Taurania* a Plinio memoratur 3, 5. unde *Tauraninus* Stephanus format. Verum ibi *in agro Campano* fuiſſe dicitur; hic vero *ager in Samnitibus* memoratur. Cluver. 4. Ital. antiq. 8. pag. 1200. intelligi putat *Ligures, qui cognominantur Corneliani, et qui Baebiani* Plin. 3. Hiſt. Nat. 11. ita dicti forte a Cornelio et Baebio, per quos in regionem, quam poſtea obtinuerunt, traducti sunt ex sedibus antiquis. Eorumdem,

veterem exercitum Romam deduxissent, triumphus
9 ab senatu est decretus. Hi omnium primi nullo bello gesto triumpharunt. tantum hostes ducti ante currum: quia, nec quid ferretur, neque quid duceretur captum, neque quid militibus daretur, quidquam in triumphis eorum fuerat.

1 XXXIX. Eodem anno in Hispania Fulvius Flaccus proconsul, quia successor in provinciam tardius veniebat, educto exercitu ex hibernis, ulteriorem Celtiberiae agrum, unde ad deditionem non vene-
2 rant, institit vastare. qua re irritavit magis, quam

vocem *sestertiûm*, ex Glareani conjectura adscitam, iterum delevi, et credo, numerum hoc loco depravatum esse, quia, licet per τὸ *argenti* denarios intelligamus, etiam sic numerus justo minor erit; contra vero nimis magnus, si pondo: praeterquam quod credibile non sit, Liguribus argentum non signatum datum esse. Mox idem Crevierius *in novas sedes*, pro *in novas aedes*, scribendum conjicit. Ita paullo ante: *ne penates, sedem, in qua geniti essent, sepulcra majorum, cogerentur relinquere.* Solent autem hae voces confundi. Vide ad 5, 42, 1. Id autem hic tanto proclivius erat, quod litera ultima vocis praecedentis primam hujus haurire potuit.

§. 9. *Tantum hostes ducti ante currum*] Non video, qui hostes ante currum potuerint duci, ubi nulli fuerunt. Forte *obsides*. Mox lege: *nec quod ferretur, neque quod duceretur captum, neque quod militibus daretur, quicquam in triumphis eorum fuerat.* J. FR. GRON. *quod*, non *quid*, etiam Pighius habet ad A. V. IↃLXXIII. DUKER. Crevierius vel Gronovii conjecturam *obsides* probat, vel per *hostes* intelligit eos, qui se in initio cap. dedidisse dicuntur, duodecim millia hominum. probat enim ter *quod*, pro *quid*, repositum.

§. 1. *In Hispania Fulvius Flaccus propraetor*] Haec lectio debetur Aldo, cujus loco Sigonius *pro praetore* edidit. At Moguntini vulgarant ex unico codice suo *proconsul*, quod revocavi. Plerumque enim, qui circa haec tempora vel praetores, vel post finitum annuum magistratum prorogato imperio propraetores Hispaniae praeerant, *proconsules* vocatos video. Ita C. Sempronius Tuditanus praetor creatus Hispaniam citeriorem sortitus est 32, 27, 7. 28, 2. et *proconsul* vocatur 33, 25, 9. M. Fulvius Nobilior praetor Hispaniam ulteriorem obtinuit 34, 54, 2. 55, 6. eidem anno sequenti imperium prorogatur 35, 20, 11. et *proconsul* dicitur 35, 22, 6. similiter in plerisque Mstis, et edd. vett. 36, 2, 6. L. Aemilius Paullus praetor fit 35, 24, 6. sortitur Hispaniam ulteriorem 36, 2, 6. *proconsulis* titulus ei tribuitur 37, 46, 7. cum

ptu ad quadraginta millia liberorum capitum cum pinis puerisque. argenti data centum et quinquaginta millia, unde in novas aedes, compararent, quae ps essent. agro dividendo dandoque iidem, qui 7 duxerant, Cornelius et Baebius praepositi. postulantibus tamen ipsis, quinqueviri ab senatu dati, orum ex consilio agerent. Transacta re, quum 8

ani dicti. CLUVER. 1. Ital. sq. 10, 76. Ut nunc vulgatur, guntini omnesque reliqui ederunt, solo excepto Clerico, ex Mureti vel Cluverii contura arreptum *descenderent* adtavit; reliqua, quae tamen rruptiora erant, reliquit. Vitur enim *edixerunt descendere* quo modo defendi posse, et dem ratione formatum esse, *hortaretur petere*; de quo dimus ad 37, 49, 1. Neque id reendi legitima caussa putanda quod subjungatur *portarent*. *edixerunt descendere, portait* similis esse potest variatio, supra inlustravimus ad 39, 14, Nihilominus integram vel Muti vel Cluverii conjecturam, praesertim priorem, Msti ui lectioni cum Crevierio praefero; ita tamen, ut voculam *ut*, am inserendam censuit, non cessariam judicem. Pro ea quin facit, quod facile intercipi tuerit a literis ultimis vocis oximae *edixerunt*, vel *edixerūt*. ad 37, 24, 13. Verum notum , eamdem saepe omitti per lipsin post verba jubendi, edindi, monendi, hortandi, ac milia. V. ad 10, 41, 8. et 28, 11. Praeterea *de montibus descendere* refert genium stili Livia- praepositione, cum qua verm compositum est, repetita. ide ad Praefat. Liv. §. 11.

§. 5. *Neque vires ad rebellandum erant*] In primo exemplari Germanico fuit *ad bellandum*: quod magis huic loco convenit. SIG. Frobenius est, qui anno 1535. *bellandum* mutavit in *rebellandum*. Id autem haud male convenire videtur. Nam Ligures deditionem fecisse narrantur supra hoc cap. Vires igitur nunc defuisse dicuntur non tam ad bellum inferendum, quam ad desciscendum ab obsequio et fide. Saepe autem *bellare* et *rebellare* commutantur. Vide ad Epit. Liv. 8. 11. 34. 49. 60. ad Livii 8, 37, 2. 33, 35, 6. 34, 17, 7. c. 62, 6. 35, 12, 17. c. 45, 4. 40, 47, 8. aliisque locis.

§. 6. *Argenti data centum et quinquaginta millia*] Adjiciendum puto *H-S*. Nam, si *pondo* intelligamus, nimis magna erit summa, quam in ablegatos Ligures erogare voluisse Romanos non est verisimile. GLAR. Vocem *sestertiûm* ex conjectura Glareani receperunt Vascos. et hinc reliqui omnes editores. Sed recte observat Crevierius, ex usu Latinorum non fuisse, ut per *sestertios* numerantes adderent vocem *argenti*, quum nulli alii forent sestertii, quam argentei. Vide etiam Gronov. 3. de Pec. vet. 15. Praeterea centum et quinquaginta millia sestertiûm nimis exiguam summam esse, quam ut in quadraginta millia hominum divideretur. Eum itaque secutus

veterem exercitum Romam deduxissent, triumphus
9 ab senatu est decretus. Hi omnium primi nullo bel-
lo gesto triumpharunt. tantum hostes ducti ante cur-
rum: quia, nec quid ferretur, neque quid duceretur captum, neque quid militibus daretur, quidquam in triumphis eorum fuerat. 2

1 XXXIX. Eodem anno in Hispania Fulvius Flaccus proconsul, quia successor in provinciam tardius veniebat, educto exercitu ex hibernis, ulteriorem Celtiberiae agrum, unde ad deditionem non venerant, instituit vastare. qua re irritavit magis, quam

vocem *sestertiûm*, ex Glareani conjectura adscitam, iterum delevi, et credo, numerum hoc loco depravatum esse, quia, licet per *τὸ argenti* denarios intelligamus, etiam sic numerus justo minor erit; contra vero nimis magnus, si pondo: praeterquam quod credibile non sit, Liguribus argentum non signatum datum esse. Mox idem Crevierius *in novas sedes*, pro *in novas aedes*, scribendum conjicit. Ita paullo ante: *ne penates, sedem, in qua geniti essent, sepulcra majorum, cogerentur relinquere.* Solent autem hae voces confundi. Vide ad 5, 42, 1. Id autem hic tanto proclivius erat, quod litera ultima vocis praecedentis primam hujus haurire potuit.

§. 9. *Tantum hostes ducti ante currum*] Non video, qui hostes ante currum potuerint duci, ubi nulli fuerunt. Forte *obsides*. Mox lege: *nec quod ferretur, neque quod duceretur captum, neque quod militibus daretur, quicquam in triumphis eorum fuerat.* J. FR. GRON. *quod*, non *quid*, etiam Pighius habet ad A. V. ıↄLXXIII. DUKER. Crevierius vel Gronovii conjecturam *obsides* probat, vel per *hostes* intelligit eos, qui se in initio cap. dedidisse dicuntur, duodecim millia hominum. probat enim ter *quod*, pro *quid* repositum.

§. 1. *In Hispania Fulvius Flaccus propraetor*] Haec lectio debetur Aldo, cujus loco Sigonius *pro praetore* edidit. At Moguntini vulgarant ex unico codice suo *proconsul*, quod revocavi. Plerumque enim, qui circa haec tempora vel praetores, vel post finitum annuum magistratum prorogato imperio propraetores Hispaniae praeerant, *proconsules* vocatos video. Ita C. Sempronius Tuditanus praetor creatus Hispaniam citeriorem sortitus est 32, 27, 7. 28, 2. et *proconsul* vocatur 33, 25, 9. M. Fulvius Nobilior praetor Hispaniam ulteriorem obtinuit 34, 54, 2. 55, 6. eidem anno sequenti imperium prorogatur 35, 20, 11. et *proconsul* dicitur 35, 22, 6. similiter in plerisque Mstis, et edd. vett. 36, 2, 6. L. Aemilius Paullus praetor fit 35, 24, 6. sortitur Hispaniam ulteriorem 36, 2, 6. *proconsulis* titulus ei tribuitur 37, 46, 7. cum

...terruit, animos barbarorum: et, clam compara... copiis, saltum Manlianum, per quem transitu... exercitum Romanum satis sciebant, obsede...nt. In Hispaniam ulteriorem eunti L. Postumio 3
...bino collegae Gracchus mandaverat, ut Q. Ful...um certiorem faceret, Tarraconem exercitum ad...ceret. *ibi dimitti veteranos, supplementaque distri-* 4
...ere, et ordinare omnem exercitum sese velle. Dies ...oque, et ea propinqua, edita Flacco est, qua ...ccessor esset venturus. Haec nova adlata res, 5
...missis, quae agere instituerat, Flaccum raptim de-

...tem cum imperio proconsula... in provinciam missum esse, ...servat Plutarch. in ejus vit. ...g. 256. ut Sigonius ad eum lo...n monuit. L. Manlio Acidino ...raetori obvenit Hispania cite...or 38, 35, 10. at *proconsul* ex ...spania redit 39, 29, 4. A. Te...tius Varro et P. Sempronius ...agus praetores creantur 39, ...15. sortiti sunt Hispanias, il... citeriorem, hic ulteriorem ... 38, 3. ambo vero *proconsules* ...antur 39, 56, 1. 2. et iterum ...terior 40, 16, 7. quibus locis ...r Aldus *propraetor*, pro *procon-...l*, substituerat. Q. Fulvius Flac...s praetor fit 39, 56, 5. sortitur ...spaniam citeriorem 40, 1, 2. ... Hispania practor bello Celti...erico aedem Fortunae Equestris ...ovit 42, 3, 1. et tamen aedem For...nae Equestris *proconsul in Hispa-...ia dimicans cum Celtiberorum legi-...ibus* vovisse dicitur 42, 10, 5. Ti. ...empronius Gracchus et L. Postu...ius Albinus praetores sortiun...r Hispanias, hic ulteriorem, ...e citeriorem 40, 35, 9. et *pro-...nsules* vocantur Epit. Liv. 41. ... Titinius Curvus et T. Fonte...s Capito praetores creantur 40, ..., 5. In hoc magistratu Hispa-niae iis obvenerunt; et quidem Titinio citerior 43, 2, 6. et *pro-consules* vocantur 41, 15, 11. Ap. Claudius Centho, qui praetor Hispaniam ulteriorem administravit, *proconsul* dicitur 41, 28, 1. Idem mos adhuc diu postea obtinuit. Certe *L. Cornelius. Dolabella. pro. cos. an. IↃCLV. ex. Hispania. ulterior. de. Lusitan.* triumphasse dicitur in Fastis Triumph. Capitol. qui tamen numquam consul exstitit. Similiter C. Julius Caesar *ex praetura ulteriorem sortitus Hispaniam* est, teste Sueton. ej. vit. 18. idemque *in Hispania pro consule* a sociis pecunias accepisse dicitur ibid. cap. 54. ubi vide viros doct. Ex his exemplis colligendum videtur, singulare quid in iis, qui Hispaniam obtinebant, constitutum fuisse; quamvis tamen non negem, interdum et alios, quibus post annuum praeturae honorem imperium prorogabatur, *proconsules* vocatos esse. Certe Ti. Claudius Nero praetor memoratur 40, 59, 5. Eumdem anno sequenti *proconsulem* vocat 41, 12, 1. *Ti. Claudius proconsul, qui praetor priore anno fuerat.* V. Cl. Dukerum ad 39, 29, 4.

ducere exercitum ex Celtiberia quum coëgisset, barbari, caussae ignari, suam defectionem et clam comparata arma sensisse eum, et pertimuisse rati, eo ferocius saltum insederunt.
6 Ubi cum saltum prima luce agmen Romanum intravit, repente ex duabus partibus simul exorti hostes Romanos invaserunt.
7 Quod ubi vidit Flaccus, primos tumultus, in agmine per centuriones stare omnes, suo quemque loco,
8 et arma expedire jubendo, sedavit: et, sarcinis jumentisque in unum locum coactis, copias omnes, partim ipse, partim per legatos tribunosque militum, ut tempus, ut locus postulabat, sine ulla trepida-

§. 2. *Et, clam comparatis copiis, saltum Manlianum,* etc. *obsederunt*] Opinor *ut clam comparatis copiis* etc. *obsederint.* JAC. GRON. Attamen, similiter Livium particulis copulantibus usum esse, vidimus ad 36, 31, 5.

§. 3. *Ut Q. Fulvium certiorem faceret, Tarraconem exercitum adduceret*] Crevierius exponit, ut juberet Q. Fulvium adducere exercitus in urbem Tarraconem, simulque dubitat, utrum locutio satis congrua et ex usu bonae Latinitatis habenda sit: se certe nullum aliud ejus exemplum nosse.

§. 4. *Ibi dimitti veteranos*] Forte *dimittere.* J. FR. GRON.

Haec nova adlata res, omissisque, quae agere instituerat Flaccus, raptim etc.] Quidam hunc locum sanatum putarunt, si *que* conjunctionem sustulerint. At ego miror, si Livius ita loqui voluerit: recipit tamen excusationem. GLAR. Editio Mogunt. Aldus, et eorum traduces *omissisque, quae agere instituerat, Flaccus, raptim.* Frobenius anno 1531. copulam *que* ejecit, quae hic perperam repetita erat ex sequenti pronomine *quae.* V. ad 6, 3, 3. et 34, 40, 1. Idem Frob. quadriennio post *Flaccus* in *Flaccum* mutavit, altera etiam interpunctione adscita.

§. 8. *Ut tempus et locus postulabat*] Ita Basil. anno 1554. ediderunt; quod anno sequenti Sigonius recepit, et post eum omnes editores servarunt. Ita saepe etiam Livius locutus est. 34, 19, 6. *Diem locumque constituant, ubi secum armis decernant.* ubi plura vide. At Moguntini et alii usque ad Basileenses vulgarunt *ut tempus, ut locus postulabat;* quod revocavi. Supra 3, 6, 5. *Ut ante, ut semper alias.* 4, 4, 12. *Ut hominum, ut civium numero simus.* 25, 6, 19. *Ut virorum, ut militum officio fungamur.* 31, 7, 11. *Ut linguam, ut nomen secutos credertis.* 40, 46, 7. *Has ut hodie, ut in isto templo finiatis simultates, quaesumus.* Et eodem cap. §. 9. *Id ita ut vere, ut ex animo velitis evenire.* 42, 42, 7. *Ut aures, ut animi*

ne instruxit; *cum bis deditis rem esse* admonens. *lus et perfidiam illis, non virtutem, nec animum ac-* 9 *isse. Reditum ignobilem in patriam, clarum ac me-rabilem eos sibi fecisse: cruentos ex recenti caede ho-m gladios, et manantia sanguine spolia, Romam ad umphum delaturos.* Plura dici tempus non patie- 10 tur. invehebant se hostes, et in partibus extremis m pugnabatur. deinde acies concurrerunt.

XL. Atrox ubique proelium, sed varia fortuna 1 at. egregie legiones, nec segnius duae alae pugna-ant; externa auxilia ab simili armatura, meliore quantum militum genere, urguebantur, nec locum

dientium sunt. Cic. de Senect. *Ut urbium expugnationes, ut pe-stres navalesque pugnas, ut bel-a se gesta, ut triumphos recor-tur.* Plinius 4. Epist. 8. *Ut sa-dotium idem, ut consulatum mul-stiam juvenior, quam ille, sum secutus.* Ita optimus Medic. de Longol. ad Plinii 10. Ep. Adde, quae notantur ad Li-6, 35, 4.

Cum vim deditis remisisset ad-nens] In archetypo est, *cum deditis rem esse admonens.* Id i legere non potuit ob chara-rum formas, ut opinor, no-seculo ignotiores, male di-ndo sensum vitiavit: atque m fere ex eadem causa in ce-is accidit, quae deinceps us-ad finem libri indicabuntur. ELEN. At quomodo *bis dediti?* si imperator pro duplici dedi-e numerari voluerit, tum od urbs Contrebia in deditio-m venerit, tum quod maxima rs Celtiberorum deditionem erit. Vide cap. 33.

§. 9. *Reditum ignobilem in pa-iam, clarum ac memorabilem eos bi fecisse*] Ita Froben. anno 1335. edidit; forte ex fide mem-branarum Moguntinarum, quas Gelenius ante oculos habuit. *Re-ditum ignobilem* vocat, quum mi-lites, qui ex provincia Romam deducuntur, in itinere ab hosti-bus non infestantur. Antea vul-gatum fuerat *reditum nobilem in patriam.*

§. 10. *Invehebant se hostes*] Tur-nebus 30. Advers. 24. locutionem *invehere se* ab equitibus transla-tam esse docet. De equitibus lo-cutio usurpatur supra 2, 20, 1. *Valerius* etc. *subdit calcaria equo,* etc. *Valerium, temere invectum in exsulum aciem, ex adverso quidam adortus transfigit.* 8, 39, 1. *Equi-tum acies invecta in dissipatos.* V. etiam 25, 34, 4. 38, 18, 6. et alibi. Hinc de universo exercitu, ad-eoque de peditibus aeque ac de equitibus, ut hoc loco, etiam su-pra adhibetur 10, 14, 18. *Integras vires sistunt invehentem se jam Sam-nitem.* 28, 15, 7. *Quum eo ipso a-crius victores se undique inveherent.*

In partibus extremis jam obpu-gnabantur] *jam pugnabatur* in ar-chetypo scriptum est. GELEN.

§. 1. *Varia fortuna erat tertiae*

ducere exercitum ex Celtiberia quum coëgisset, barba-ri, caussae ignari, suam defectionem et clam com-parata arma sensisse eum, et pertimuisse rati, eo fe-
6 rocius saltum insederunt. Ubi eum saltum pri-luce agmen Romanum intravit, repente ex dua-bus partibus simul exorti hostes Romanos invaserunt.
7 Quod ubi vidit Flaccus, primos tumultus, in agmi-ne per centuriones stare omnes, suo quemque loco,
8 et arma expedire jubendo, sedavit: et, sarcinis ju-mentisque in unum locum coactis, copias omnes partim ipse, partim per legatos tribunosque militum, ut tempus, ut locus postulabat, sine ulla trepida-

§. 2. *Et, clam comparatis copiis, saltum Manlianum,* etc. *obsederunt*] Opinor *ut clam comparatis copiis* etc. *obsederint*. JAC. GRON. Attamen, similiter Livium particulis copulantibus usum esse, vidimus ad 36, 31, 5.

§. 3. *Ut Q. Fulvium certiorem faceret, Tarraconem exercitum adduceret*] Crevierius exponit, ut juberet Q. Fulvium adducere exercitus in urbem Tarraconem, simulque dubitat, utrum locutio satis congrua et ex usu bonae Latinitatis habenda sit: se certe nullum aliud ejus exemplum nosse.

§. 4. *Ibi dimitti veteranos*] Forte *dimittere*. J. FR. GRON.

Haec nova adlata res, omissisque, quae agere instituerat Flaccus, raptim etc.] Quidam hunc locum sanatum putarunt, si *que* conjunctionem sustulerint. At ego miror, si Livius ita loqui voluerit: recipit tamen excusationem. GLAR. Editio Mogunt. Aldus, et eorum traduces *omissisque, quae agere instituerat, Flaccus, raptim*. Frobenius anno 1531. copulam *que* ejecit, quae hic perperam repetita erat ex sequenti pronomine *quae*. V. ad 6, 3, 3 et 34, 40, 1. Idem Frob. quadriennio post *Flaccus* in *Flacco* mutavit, altera etiam interpunctione adscita.

§. 8. *Ut tempus et locus postulabat*] Ita Basil. anno 1554. ediderunt; quod anno sequenti Sigonius recepit, et post eum omnes editores servarunt. Ita saepe etiam Livius locutus est. 34, 19, 4. *Diem locumque constituant, ubi secum armis decernant*. ubi plura vide. At Moguntini et alii usque ad Basileenses vulgarunt *ut tempus, ut locus postulabat*; quod revocavi. Supra 3, 6, 5. *Ut antea, ut semper alias*. 4, 4, 12. *Ut hominum, ut civium numero simus*. 25, 6, 19. *Ut virorum, ut militum officio fungamur*. 31, 7, 11. *Ut linguam, ut nomen secutos crederes*. 40, 46, 7. *Has ut hodie, ut in isto templo finiatis simultates, quaesumus*. Et eodem cap. §. 9. *Id ita ut vere, ut ex animo velitis evenire*. 42, 42, 7. *Ut aures, ut animi*

ne instruxit; *cum bis deditis rem esse* admonens.
lus et perfidiam illis, non virtutem, nec animum ac- 9
sse. Reditum ignobilem in patriam, clarum ac me-
rabilem eos sibi fecisse: cruentos ex recenti caede ho-
mu gladios, et manantia sanguine spolia, Romam ad
umphum delaturos. Plura dici tempus non patie- 10
tur. invehebant se hostes, et in partibus extremis
n pugnabatur. deinde acies concurrerunt.

XL. Atrox ubique proelium, sed varia fortuna 1
at. egregie legiones, nec segnius duae alae pugna-
nt; externa auxilia ab simili armatura, meliore
quantum militum genere, urguebantur, nec locum

dientium sunt. Cic. de Senect. *Ut urbium expugnationes, ut pe-* *res navalesque pugnas, ut bel-* *a se gesta, ut triumphos recor-* *tur.* Plinius 4. Epist. 8. *Ut sa-* *otium idem, ut consulatum mul-* *tiam juvenior, quam ille, sum* *secutus.* Ita optimus Medic. de Longol. ad Plinii 10. Ep. Adde, quae notantur ad Li- 5, 35, 4.

Cum vim deditis remisisset ad- *nens*] In archetypo est, *cum* *deditis rem esse admonens.* Id i legere non potuit ob chara- rum formas, ut opinor, no- seculo ignotiores, male di- ando sensum vitiavit: atque m fore ex eadem causa in ce- is accidit, quae deinceps us- e ad finem libri indicabuntur. ELEN. At quomodo *bis dediti?* si imperator pro duplici dedi- ne numerari voluerit, tum od urbs Contrebia in deditio- m venerit, tum quod maxima rs Celtiberorum deditionem erit. Vide cap. 33.

§. 9. *Reditum ignobilem in pa-* *riam, clarum ac memorabilem eos* *bi fecisse*] Ita Froben. anno 1535. edidit; forte ex fide mem- branarum Moguntinarum, quas Gelenius ante oculos habuit. *Re- ditum ignobilem* vocat, quum mi- lites, qui ex provincia Romam deducuntur, in itinere ab hosti- bus non infestantur. Antea vul- gatum fuerat *reditum nobilem in patriam.*

§. 10. *Invehebant se hostes*] Tur- nebus 30. Advers. 24. locutionem *invehere se* ab equitibus transla- tam esse docet. De equitibus lo- cutio usurpatur supra 2, 20, 1. *Valerius* etc. *subdit calcaria equo,* etc. *Valerium, temere invectum in exsulum aciem, ex adverso quidam adortus transfigit.* 8, 39, 1. *Equi- tum acies invecta in dissipatos.* V. etiam 25, 34, 4. 38, 18, 6. et alibi. Hinc de universo exercitu, ad- eoque de peditibus aeque ac de equitibus, ut hoc loco, etiam su- pra adhibetur 10, 14, 18. *Integras vires sistunt invehentem se jam Sam- nitem.* 28, 15, 7. *Quum eo ipso a- crius victores se undique inveherent.*

In partibus extremis jam obpu- gnabantur] *jam pugnabatur* in ar- chetypo scriptum est. GELEN.

§. 1. *Varia fortuna erat tertiae*

2 tueri poterant. Celtiberi, ubi ordinata acie et si- gnis conlatis se non esse pares legionibus senseru[nt,]
3 cuneo inpressionem fecerunt. quo tantum valent ge- nere pugnae, ut, quacumque parte perculere impe- tu suo, sustineri nequeant. tunc quoque turbat[ae]
4 legiones sunt, prope interrupta acies. Quam trepi- dationem ubi Flaccus conspexit, equo advehitur a[d] legionarios equites: et, *Ecquid auxilii in vobis est? Actum jam de hoc exercitu erit?* quum undique adcl[a]- massent, *quin ederet, quid fieri velit; non segniter im-*
5 *perium exsecuturos. Duplicate turmas*, inquit, *duo- rum legionum equites, et permittite equos in cuneum ho- stium, quo nostros urguent. id cum majore vi equoru[m]*

legionis. nec segnius] *egregie legiones* in archetypo scriptum est, non *tertiae legionis*. GELEN.

§. 3. *Quacumque parte perculere inpetu suo*] Ego legendum arbitror: *quamcumque in partem pertulere impetum suum*. Potest tamen retineri *quacumque parte*: sed alteram lectionem venustiorem puto. TAN. FABER. Nihil mutandum videtur. Suppleri potest *hostem*: et *impetu percellere* Livio usitatum est. 2, 65, 1. *Fessum stando et vigiliis Volscum primo impetu perculit*. 23, 44, 4. *Aliquot primo impetu perculsi caesique sunt*. 34, 16, 2. *Fatigatos adorti hostes primum acri impetu, velut cuneo, perculerunt*. DUKER. Clariss. Crevierius legebat *pertulere impetus suos*. Verba *perculi* et *pertuli* a librariis saepissime male commutata fuisse, vidimus ad 35, 27, 16. Vocum autem *impetus suos* literae ultimae videri possunt intercepta fuisse a primis sequentium. Vide ad 37, 29, 5. At cum Cl. Dukero vulgatum recte servari posse existimo.

Turbatae legiones sunt, prope in- terrupta acies] Novi Livium sae- pe ἀσυνδέτως loqui solitum fu- se. Hic tamen legere malo *pro- pe interrupta acie*. Idem etiam Dukerus judicabat.

§. 4. *Et, Ecquid auxilii in vo- bis est? Actum jam*] Conjicio scri- bendum, *et, ni quid in vobis au- xilii est, actum jam de hoc exerci- tu erit*. Et sane sensus dicti non aliter concepisse auctor[em] J. FR. GRON. Similiter ad ma[r]- ginem Livii scribendum conje[cit] Jac. Perizonius. At Douj[atius] non minori elegantia vulgatu[m] servari posse existimat.

§. 5. *Permittite equos in cuneum* etc. *id cum majore vi equorum fa- cietis, si effrenatos in eos equo[s] inmittitis*] Delendum puto τὸ *e- quorum*. TAN. FABER. Non [a]- liam caussam ejiciendi vocem *e- quorum* Faber habuisse videtur, quam quod modo praecesserit *e- quos*. Ob eamdem ei etiam dis- plicere potuisset mox sequens [i]- terum vox *equos*: et eo magis;

ietis, si effrenatos in eos equos inmittitis: quod saepe 6
manos equites cum magna laude fecisse sua, memoriae
ditum est. Dicto paruerunt, detractisque frenis 7
ultro citroque cum magna strage hostium, infra-
s omnibus hastis, transcurrerunt. Dissipato cu- 8
o, in quo omnis spes fuerat, Celtiberi trepidare,
prope omissa pugna, locum fugae circumspice-
Et alarii equites, postquam Romanorum equi- 9
m tam memorabile facinus vidêre, et ipsi, virtu-
eorum accensi, sine ullius imperio in perturba-
s jam hostes equos inmittunt. Tunc vero Celtibe- 10
omnes in fugam effunduntur, et imperator Roma-
s, aversos hostes contemplatus, aedem Fortu-

...ter repetita ultima syllaba ...ribus ingratior sit; et hinc ...ndum videri *si effrenatos eos ...ittitis*. Verum Livium in una ...iodo etiam ter eadem voce ...m esse, ostendunt quaedam ex...pla eorum, quae supra lau...tur ad 1, 3, 9.

... 7. *Bis ultro citroque cum ma... strage hostium, infractis om...s hastis, transcurrerunt*] Vix ... me definio, ut illud *infra-* ... explicandum. Nec id mirum ...uam videri debet, cum gram...ici etiam apud Virgil. haesi...t [12. Aen. 1.]

Turnus ut infractos adverso Mar- te Latinos.

... in 7, [332.] *Ne noster honos in- ...ctave cedat Fama loco.* quan...am diversum videtur. GLAR. ...*fractis hastis* exponendum esse ...ctis, diffractis, apud se defi...re potuisset Glareanus, si ad ...m hujus vocis apud optimi ae...scriptores et ipsum Livium di...enter animum advertisset. Ita enim vidisset, non alio sensu apud eos usurpari. Exempla ex Livio v. supra ad 38, 16, 14. Ex aliis apud Erythr. Ind. Virgil. voce *Infracta*. Taubm. ad Virg. 12. Aen. 1. Cortium ad Plinii 5. Epist. 6, 14. et Celeberr. Burm. ad Calpurn. Ecl. 4, 3. Ita etiam hoc loco vocem capiendam esse, si ad sensum Livii adtendimus, patet. Verisimile enim non est, equites Romanos magnam hostium stragem edidisse, et tamen omnes eorum hastas infractas, id est non fractas, fuisse. Contra si redeuntium omnes hastas infractas, id est fractas, fuisse dicamus, manifestum erit indicium, omnes eos cum hoste congressos esse, illosque, quibus obcurrerant, percussisse. Praeterea *vis ultro citroque* ed. Mogunt. pro quo *bis* substituit Frob. anno 1531. Passim litera *b* et *u* in Mstis confunduntur. Vide ad cap. 51, 3.

§. 10. *Aedem Fortunae Equestri*] Hanc Romae fuisse testantur multi scriptores, a Gyraldo Histor.

nae Equestri, Jovique optimo maximo ludos vo[illegible]
11 Caeduntur Celtiberi per totum saltum dissipati fu[illegible] decem et septem millia hostium caesa eo die trad[illegible] tur: vivi capti plus quatuor millia, ducentis sept[illegible] ginta septem cum signis militaribus, equis pro[illegible]
12 mille centum. Nullis castris eo die victor exer[illegible] tus mansit. victoria non sine jactura militum fu[illegible]
13 quadringenti septuaginta duo milites Romani, s[illegible] ciùm ac Latini nominis mille decem et novem, cu[illegible] his tria millia militum auxiliariorum perierunt. i[illegible] victor exercitus, renovata priore gloria, Tarra[illegible]
14 nem est perductus. Venienti Fulvio Ti. Sempron[illegible] praetor, qui biduo ante venerat, obviam proces[illegible] gratulatusque est, quod rempublicam egregie ges[illegible] set. cum summa concordia, quos dimitterent, qu[illegible]

Deor. syntagm. 16. et ab interpretibus Taciti ad 3. Annal. 71. laudati. Livius infra cap. 44. l. 42, 3. et 10. Vitruv. 3, 2. Valer. Max. 1, 1, 20. Obsequens c. 113. Lactant. 2, 7. et P. Victor. in Reg. 9. urbis. Tacitus contra l. d. in rebus Tiberii, *Delubra ejus Deae* (Fortunae) *multa quidem in urbe, nullum tamen tali cognomento* (Equestris) fuisse scribit. Locus hic valde torsit viros doctos: quorum alii eum pro deplorato habuerunt, alii *Sequestri*, pro *Equestri*, legendum conjecerunt; quod Nic. Heinsius quoque ad Ovidii 1. Fast. 287. videtur probasse. Egit de eo etiam Episcopus Adriae in Monum. vet. Antii c. 1. qui neminem aptius, quam Freinshemium, honori Taciti consuluisse censet. Is autem hoc ita expedit, potuisse antiquitus exstructam fuisse tali cognomento aedem, mox incendio periisse, ac demum post Tiberii tempora restitutam esse. Eadem[illegible] re est sententia Donati de U[illegible] Rom. 3, 22. et Nardin. 4. [illegible] vet. 3. DUKERUS.

§. 11. *Vivi capti plus tria* [illegible] *lia, ducentis septuaginta se*[illegible] *cum signis militaribus*] Hanc [illegible] ctionem Frobenius anno [illegible] commentus est. Antea ede[illegible] *tria millia, mille ducenti se*[illegible] *ginta septem cum signis mi*[illegible] *bus.* Forte per notas olim [illegible] ptum fuit, *vivi capti plus* ∞ [illegible] ∞ ∞ *CCLXXVII cum sign*[illegible] *litaribus.* Inde effici potest, [illegible] ut nulla pars lectionis, quam [illegible] unico codice publicarunt Mog[illegible] tini, pereat, *vivi capti plus q*[illegible] *tuor millia, ducentis septuag*[illegible] *septem cum signis militaribus.*

§. 12. *Nullis castris eo die vi*[illegible] *exercitus mansit*] *In illis ca*[illegible] ed. Mogunt. et proximae: qu[illegible] lectio aperte falsa est, et [illegible] nequit. Nulla enim antea ca[illegible]

te retinerent milites, composuerunt. Inde Fulvius, 15
uctoratis militibus in naves inpositis, Romam
profectus. Sempronius in Celtiberiam legiones
xit.

XLI. Consules ambo in Ligures exercitus indu- 1
runt diversis partibus. Postumius prima et tertia 2
gione Balistam Suismontiumque montes obsedit:
premendo praesidiis angustos saltus eorum, com-
atus interclusit, inopiaque omnium rerum eos
rdomuit. Fulvius, secunda et quarta legione ad- 3
tus a Pisis Apuanos Ligures, qui eorum circa Ma-
am fluvium incolebant, in deditionem acceptos,
septem millia hominum in naves inpositos, prae-
r oram Etrusci maris Neapolim transmisit. inde 4
Samnium traducti, agerque his inter populares

mentio facta est, quo pro-
en demonstrativum referat. Ejus loco Frobenius anno 6. *Nullis castris* substituit; d probum videtur. Ideo enim rcitus *nullis castris* mansit, a iter facientem hostes Celti-i ex insidiis in saltu invase-t. Non potuit igitur in sua ra regredi, quae, si proxima e castra munierant, inde mo-tes diruerant; neque etiam castris hostium manere, qui tum variis locis saltum Man-um obsederant. Simili erro-*n illodum*, pro *nullodum*, plu- codd. supra exhibuerunt 9, 3.

. 13. *Cum his tria millia mili- auxiliariorum*] *in his tria mil-* sine sensu ed. Moguntina. robenius anno 1531. emendavit *his tria millia.* Videtur scri-um fuisse *cū his*; ex quo, eva-scente linea, facile *in his* da- potuit.

§. 15. *Exauctoratis militibus in naves inpositis*] *ex authoritate* ed. Mog. quod recte Frob. anno 1531. in *exaustoratis* mutavit.

§. 2. *Postumius prima et tertia legione*] *primo tertia legione*, et mox §. seq. *secundo quarta legione* ed. Moguntina. Quod nunc obtinet, recte Frob. anno 1531. reposuit.

Balistam Suismontiumque montes obsedit] Lectio haec debetur Frobenio, qui eam priori editione recepit, et forte ex loco Livii 39, 2. ubi vide. Moguntini, et priores dederunt *vallis verum tum tamquam montis obsedit.*

§. 3. *Ad septem millia hominum in naves inpositos*] In primo exemplari Germanico erat *imposita*, quod magis probo. SIGON. Contra recte fecisse, quisquis Germanici exemplaris lectionem mutavit, existimat Crevierius. Is au-

5 datus est. Montanorum Ligurum ab A. Postumio [...]neae caesae, frumentaque deusta: donec cladib[...] omnibus belli coacti in deditionem venerunt, [...]
6 maque tradiderunt. Navibus inde Postumius ad [...] sen-

tem est Froben. qui anno 1535. *impositos* dedit, jubente forsitan Gelenio, qui Mogunt. codicem eo tempore consuluerat: quem etiam secutum illum credo. De locutione ipsa v. ad 37, 39, 12. Paullo ante *Macram* ed. Mog. Sed Frob. anno 1531. *Macrani* dedit. V. ad 39, 32, 2.

Neapolin transmisit] Ita constanter editi. Supra tamen potius *Neapolim* efferre solitus est. Ita 23, 1. et 25, 25. ubi quidem pars urbis Syracusarum eo nomine indicatur, sed eadem ratio est. Similiter *Palaepolim* 8, 22. *Megalopolim*, vide ad 36, 31, 7. *Amphipolim*, vide ad 40, 24, 3.

§. 6. *Ad visendam oram Ingaunorum*] *ad visendam Amarram Ingaunorum* editiones ante Frobenianam anni 1531. quae lectio nata videtur ex perperam repetitis ultimis literis vocis *visendam* in initio sequentis.

§. 7. *Qui Pisas inductus erat*] Legendum censeo *indictus erat*. Nam *inducere exercitum* est in hostem adducere. at Pisae pro Romanis stabant. Itaque paullo ante dixit *adortus a Pisis Apuanos Ligures*. *indictus* ergo restituendum. Nam *edicere* et *indicere exercitum* aliquo ad conveniendum est usitatum, ut paulo ante [cap. 21.] *Stobos Paeoniae exercitu indicto*. SIGON. Ed. Mog. *ductus*. Frob. anno 1535. *inductus*. Sed recte Sigonius *indictus*. Supra 6, 12, 1. *In agrum Pomptinum, quo a Volscis exercitum indictum audierat, pergit*. 10, 38, 4. *Exercitus omnis Aquiloniam est indict*[...] 43, 1, 7. *Aquilejam indicto ex*[...]*tu*. Solent autem passim *indic*[...] et *inductus* commutari. Vide[...] 10, 38, 4.

A. Postumius et frater Q. F[...] *M. Fulvius Nobilior*] A. Post[...] hic alius erat, quam consul; [...] et ipse A. Postumius diceba[...] SIGON. Copula *et* deest in [...] Mog. quam Froben. anno 15[...] interposuit. Si constare p[...] eum codicis Msti auctoritate[...] cutum esse, nihil advers[...] Nunc malo *A. Postumius, fra*[...]*que Q. Fulvii*. ut praenome[...] copulam *que* interceperit. Vi[...] ad 24, 11, 2.

§. 8. *Is mensibus suis di*[...] *legionem*] Obscurus sane lo[...] et praeterea corruptus cum [...] quentibus aliquot versibus. [...] modo de M. Fulvio tribuno, [...] de consule Fulvio loquitur, [...]rum *consulem certiorem facit*; [...] quis, et utrum, nescio. GL[...] Nihil vitii insidere in hoc l[...] puto, contra atque censet [...]reanus. Sensus est: Ante adv[...]tum consulum praefuisse exe[...]tui, qui Pisas erat indictus, [...] Postumium et M. Fulvium [...]liorem, fratrem Q. Fulvii F[...]ci consulis; ita ut menses, [...]bus singuli praeessent, inter[...] diviserint, aeque ac consules[...] sces, et Fabius ac Minucius [...] etatores quondam imperium. [...] autem Fulvius mensibus suis d[...]misit legionem secundam, cuj[...] ipse erat tribunus militum. Ha[...] de re Valer. lib. 2, [7, 5.] Fron[...]tin. lib. 4, [1, 23.] sic: *Q. Fulvi*[...]

…ndam oram Ingaunorum Intemeliorumque Ligurum
…cessit. Priusquam hi consules venirent ad exer- 7
…tum, qui Pisas indictus erat, praeerant A. Postu-
…us et frater Q. Fulvii M. Fulvius Nobilior. Secun- 8
…de legionis Fulvius tribunus militum erat. is men-

…ccus censor Fulvium fratrem …um, quia legionem, in qua tri… …nus militum erat, injussu con… …lis dimiserat, a senatu movit. …ne Vellejus lib. 1, [10.] ait: *…vera censura Fulvii Flacci et …umii Albini: quippe Fulvii cen… …is frater, et quidem consors, Cn. …lvius senatu motus est ab iis …soribus.* Et Livius lib. 41, [27, …] *Creati censores Q. Fulvius …accus, A. Postumius Albinus le… …unt senatum. Insignis nota L. …lvii, qui frater germanus, et (ut Valerius Antias tradit) consors etiam censoris erat.* Qui autem censor Fulvius Fulvium notavit, is non hoc anno, sed sequenti est consul. Hic enim Cn. F. ille Q. F. est ex tabulis Capit. Neque Fulvius tribunus militum frater est germanus hujus consulis, sed illius censoris. Credo autem, hunc tribunum Fulvium recte et *M.* et *Cn.* dici, at *L.* mendose. Quod ex sequenti Fulviorum stemmate intelligetur:

M. Fulvius Q. F. M. N. Flaccus cos. an. 486.

… Fulvius Flaccus, …ter Quinti, lega… …ann. 539.	Q. Fulvius M. F. Q. N. Flaccus cos. 513. 526. 538. 541. censor. dictator Capuam cepit.	Cn. Fulvius Flaccus, frater Quinti, qui Capuam cepit. praetor an. 538.
	A.	B.

…Fulvius …F. M. N. …t. Hi… …n. an. … con… …anno … cen… …576. fi… …Quin… …ui Ca… …am ce… … Vel… …us.	M. Fulvius Flaccus, frater Quinti. de eo Liv. in ann. 570. cum fratre est in Hispania. — M. Fulvius M. F. Q. N. Flaccus cos. an. 625. interfectus cum C. Graccho.	Cn. Fulvius Flaccus, frater germanus Quinti censoris, notatus ab eo, quia legionem dimiserit Q. Fulvii consulis an. 570. Idem, adoptatus a M. Fulvio Nobiliore, M. Fulvius Nobilior, dictus.	L. Manlius L. F. L. N. Acidinus Fulvianus, cons. 571. cum fratre suo germano Q. Fulvio. Vellejus.	Q. Fulvius Cn. F. M. N. Flaccus praet. Sardin. an. 563. cos. an. 570. cujus consulis legionem M. Fulvius Nobilior frater patruelis dimisit.

sibus suis dimisit legionem, jurejurando adactis cen-
turionibus, aes in aerarium ad quaeſtores eſſe dela-
9 turos. Hoc ubi Placentiam (nam eo forte erat pro-
fectus) Aulo nunciatum eſt, cum equitibus expedi-
tis secutus dimiſſos, quos eorum potuit adsequi, re-
duxit caſtigatos Pisas. de ceteris consulem certiorem

SIGON. Opinor hanc eſſe sententiam: Cum sex tribuni militum eſſent in legione, in duabus duodecim, ita inter se partiri solitos eſſe, vel comparare, ut per semeſtre bini duobus mensibus legionibus duabus imperarent. Polybius hujus rei mihi auctor, qui ita scribit [6, 32.] *Κατὰ δύο γάρ σφᾶς αὐτοὺς διελόντες ἀνὰ μέρος τῆς ἑξαμήνου τὴν δίμηνον ἄρχουσι.* Cum igitur imperandi vices ad Fulvium perveniſſent, is suis mensibus, id eſt, suo bimeſtri, legionem dimisit. TURNEB. 30. Adv. 24. Quae hic Sigonius adnotat de fratribus *Q. Fulvii*, qui Capuam cepit, habet ex Livii 26, 3. 33. et 27, 8. Quae de filiis illius, *Q. Fulvio*, qui A. V. ɪↃʟxxɪv. consul, et quinquennio poſt censor fuit, e Vellejo 2, 8. et Faſtis: de *M. Fulvio* e Livio supra cap. 30. de *Cn. Fulvio*, qui hic eſt *M. Fulvius Nobilior*, e Liv. 41, 27. Vellej. 1, 10. et Frontin. 4, 1, 32. de *L. Manlio Acidino* e Vell. 2, 8. et Faſtis in A. V. ɪↃʟxxɪv. *Q. Fulvium* denique patruelem, et Cnaei filium facit e Faſtis, in quibus A. V. ɪↃʟxxɪɪɪ. *Cn. F. M. N.* dicitur. Vir doctus putat eum, qui tribunus militum legionem dimisit, hic male vocari *M. Fulvium*, quum Vellejo *Cn.* sit, et pro praenomine illius *L.* quod antea in Livio 41, 27. legebatur, nunc ibi recte cum Sigonio et Glandorpio legi *Cn.* Mihi de neutro satis liquet. Non de primo; quia, quum ex cognomine illius conſtet, cum a Fulvio Nobiliore adoptatum fuiſſe, Livius nomini et cognomini patris illius adoptivi ejusdem praenomen *M.* addere debuit: idque eſt, quod Sigonius hic scribit, se credere eum etiam recte *M.* dici. Non de secundo; quia non video, cur Sigonius et Glandorpius 41, 27. pro *L.* maluerint scribere *Cn.* quam *M.* Vellejus quidem *Cn.* vocat, sed hoc non satis cauſae eſt, cur in Livio quoque ita scribendum sit: nam ille potuit non habere rationem adoptionis; quam cur Livius, qui cum hoc cap. bis *M.* appellat, 41, 27. aliquot poſt annis, quam hic eum a M. Fulvio Nobiliore adoptatum fuiſſe significaverat, habere non voluerit, dici non poteſt. DUK. Verius voces *mensibus suis* Turnebus exposuit, quam Sigonius. Adde Lipsium 5. de Milit. Rom. Dial. 10.

Jurejurando adactis centurionibus, aes in aerarium ad quaeſtores eſſe delaturos] Clariſſ. Crevierius intelligit, ſtipendium militare, quod jam a quaeſtoribus numeratum jubet Fulvius in aerarium referri, tamquam nihil pertinens ad eos milites, qui dimittebantur.

§. 9. *Hoc ubi Placentiam (nam eo forte erat profectus) Fulvio nunciatum eſt*, etc. *consulem certiorem fecit. Eo referente, senatusconsultum factum eſt*] Duorum Fulviorum hic fit mentio, *Q. Fulvii* consulis, et *M. Fulvii* tribuni mili-

ecit. Eo referente, senatusconsultum factum est, 10
t M. Fulvius in Hispaniam relegaretur ultra novam
arthaginem. Literaeque ei datae sunt a consule
d P. Manlium in Hispaniam ulteriorem deferendae.
Milites jussi ad signa redire. caussa ignominiae, uti 11
emestre stipendium in eum annum esset ei legioni,

m: cum autem *M. Fulvius*, ntequam consul veniret ad exrcitum, injussu ejus dimisisset gionem, mirum videtur, cur ddat Livius, *Hoc ubi nunciatum lacentiam Fulvio est, nam eo fort profectus erat.* Nam si Fulvius onsul ad exercitum nondum venerat, quomodo forte Placentiam, uasi ab exercitu erat profectus? einde cum aït *certiorem consum fecit.* Quem consulem? collegam dicet aliquis, at *collegam* rit dicendum. Perspicuum est gitur, cum dicat, antequam onsules ad exercitum venirent, raefuisse ei A. Postumium et M. ulvium: cumque addat, dimisam a M. Fulvio legionem, Fulium, qui forte Placentiam proectus erat, persecutum esse, deue ea re consulem certiorem ecisse, et, consule referente, enatusconsultum factum esse, on Fulvium consulem legionem ersecutum esse, qui adhuc Romae erat, sed A. Postumium, ui item exercitui cum praeesset, Placentiam tum forte conulisset, ab ipsoque Aulo Fulium consulem certiorem factum sse, et Fulvio ipso consule senatusconsultum factum esse. Quare pro *Fulvio* reponendum est *Aulo*, immutatis paulum literis, ut de A. Postumio intelligamus. Glareanus plures hic versus mendose esse censuit; nos, uno nomine restituto, omnia patefecimus. Et sunt tamen, qui diligentem hanc nominum Romanorum emendationem, ut minime necessariam, improbent. quasi vero, et hoc loco, et aliis, nihil intersit, quo quisque nomine affectus fuerit, certo scire. SIGON.

Deduxit castigatos Pisas] Lege *reduxit*. J. FR. GRON. Librarios ita saepe peccasse, vidimus ad 6, 26, 8.

§. 10. *Eo referente, senatusconsultum factum est, ut M. Fulvius*] Moguntini ex unico cod. ediderunt, *Eo referente factum est, ut cos. Fulvius.* Aldus mox *consul*, pro *cos*, substituit; Frobenius deinde, videns aliquid deesse, sine quo sensus vix constaret, anno 1531. ita emendavit, ut nunc circumfertur. Sensum videtur adsecutus esse. In illo *cos*, quod Aldus in *consul* mutavit, verisimile est latere vocem *senatusconsultum*, quae per compendium scribitur *SCon*. In eo saepius scribas lapsos esse, vidimus ad 22, 10, 1. Minore igitur mutatione forte scribendum *Eo referente factum est senatusconsultum, ut M. Fulvius.*

Remitteret, quas ei datae sunt a consule ad P. Manlium in Hispaniam ulteriorem milites deferri jussit: ad signa redire] Non erat opus asterisco, si acrius oculos atque animum advertere non piguisset. Scriptum enim est hoc modo: *literaeque ei datae sunt a consulibus ad P. Manlium in Hispaniam ulteriorem deferendae. Milites jussi ad signa redire.* GEL.

decretum: qui miles ad exercitum non rediſſet, eum ipsum bonaque ejus vendere consul juſſus.

1 XLII. Eodem anno L. Duronius, qui praetor anno superiore ex Illyrico cum decem navibus Brundisium redierat, inde, in portu relictis navibus, quum veniſſet Romam, inter exponendas res, quas ibi geſſiſſet, haud dubie in regem Illyriorum Gen-
2 tium latrocinii omnis maritimi cauſſam avertit. *ex regno ejus omnes naves eſſe, quae superi maris oram de-*

Gelenio debemus, quum prius editum eſſet *remitteretque ei datae sunt.* Et criminatur ille quidem, editores non satis intentos oculos in veterem librum habuisse. Quicquid sit, fieri non poteſt, quin ambigua veſtigia illius lectionis, aliter, quia sensu carent, non placiturae, apparuerint: eaque suspicor significaſſe: *SC. literaeque ei datae sunt a consule.* Ita namque simili in re solet Livius. Ut lib. 26, [15, 8.] *Eques citus ab Roma venit, literasque a C. Calpurnio praetore Fulvio et senatusconsultum tradit.* L. 37, 57, 4. *Hoc senatusconsultum literaeque a Sp. Poſtumio praetore in Etruriam missae sunt.* L. 41, [12, 7.] *et C. Claudius literis Ti. Claudii et senatusconsulto accepto ex Iſtria legiones in Ligures traduxit.* Quae et valde firmant conjecturam noſtram lib. 22, 26, 7. *Acceptisque in ipso itinere literis senatusque consulto de aequato imperio.* J. FR. GRON. Quum tamen Gelenius attente cod. consideraverit, et ex eo lectionem, quae nunc vulgo exſtat, protraxerit, ei potius credo. Exempla, quae Gronovius laudavit, agunt de tali senatusconsulto, quod exsequi debebat, ad quem mittebatur. Hic contra Fulvius senatusconsulto relegatur, et literae tantum dantur ad P. Manlium, qui provinciae, in quam relegabatur, praeerat: ex quibus nosceret, quam ob cauſſam Fulvius eo venerit.

§. 11. *Caussa ignominiae, ad semeſtre ſtipendium eum annum esset ei legioni, decretum*] Scriptum eſt *in eum annum*, non *eum annum*; et *consul jussus*, non *jussit.* GELEN. Hic mos exponitur apud Nonium. *Aere diruti*, inquit, *appellabantur milites, quibus propter ignominiam ſtipendium, id eſt merces menſtrualis aut annua, quae eſſet in nummis aeris, subtrahebatur.* Varro de Vita populi Romani lib. 2. *Stipendium appellabatur, quod aes militi semeſtre aut annuum dabatur; cui datum non sit propter ignominiam, aere dirutus eſſet.* Et Feſtus: *Dirutum aere militem dicebant antiqui, cui ſtipendium ignominiae causa non erat datum, quod aes diruebatur in fiscum, non in militis sacculum.* SIGON. Vide Schelium poſt notas in Hygin. Grom. et Polyb. de Caſtram. Rom. cap. 3.

§. 1. *Ex Illyrico cum decem navibus, inde in portu Brundusino relictis navibus cum venisset Romam*] Et hic ab archetypo discessum eſt, quod sic habet: *Duronius, qui praetor anno superiore ex Illyrico cum decem navibus Brundusium rediſſet, inde in portu re-*

opulatae essent. de his rebus se legatos misisse, nec conveniendi regis potestatem factam. Venerant Romam 3
egati a Gentio, qui, quo tempore Romani conveniendi
egis caussa venissent, aegrum forte eum in ultimis partius fuisse regni dicerent. Petere Gentium ab senatu, 4
e crederent confictis criminibus in se, quae inimici detulissent. Ad ea Duronius adjecit, multis civibus Romanis et sociis Latini nominis injurias factas in regno ejus; et cives Romanos dici Corcyrae retineri.

lectis navibus cum venisset Romam. GELEN. Moguntini, Aldus, et proximi edidere cum decem navibus inde in portu Brundusium rejectis, pro quo Frob. anno 1531. Brundusino dedit. Sed Gelenius verum ex unico cod. restituit.

§. 2. De his rebus se legatos misisse, nec conveniendi] In unico codice Germanico, unde pars haec libri hujus publicata est, non fuit τὸ se, ut apparet ex prima editione, et Aldina, et quotquot eas fideliter expressrunt: recentiores ex lubitu adjecerunt; itaque nobis religioni non sit tollere. l. 4, 57, 3. Tum Ahala Servilius tribunus militum, tacuisse tamdiu, ait, non quia incertus sententiae fuerit. Sic Fulianus, Cujacianusque, et Vossianus alter codices. Vulgo tacuisse se tamdiu. Lib. 23, 13, 1. Unum id nescire Mago diceret. ut ex ibi ex melioribus. Et eodem lib. c. 34, 4. Deinde ubi celeritate hinci senserunt, tradunt se Romanis. Lib. 25, 26, 2. Achradinam inde, trinis castris per idonea dispositis loca, spe ad inopiam omnium rerum inclusos redacturum circumsedit. Ita scripti, non redacturum se. Et habes pariter lib. 2, [13, 5.] Edoctus a peritis regionum, si eum saltum occupasset, exercitum Romano ad opem ferendam sociis interclusurum. L. 27, [19, 10.] Eo die, quo pugnatum cum Romanis esset, inscio avunculo, clam armis equoque sumto, in aciem exisse. Lib. 30, 22, 5. Nec meminisse per aetatem dicerent legati. Quae duo loca vulgo eadem labes insederat. Lib. 29, [5, 5.] Duos exercitus Romanos, unum in Gallia, alterum in Etruria esse satis scire. Lib. 34, [11, 3.] Ad ea consul, moveri quidem vel periculo eorum, vel metu dicere. Ubi Andreas, invitis scriptis, moveri se. Hoc l. c. 44, 9. Vovisse, quo die postremum cum Celtiberis pugnasset, ludos Jovi optimo maximo, et aedem Equestri Fortunae sese facturum: in eam rem sibi pecuniam collatam ab Hispanis. Sic prima editio, sic Aldina. Recentiores nec quid, nec quare, vovisse se: et deinde in eas res. J. FR. GRONOV. Pronomen se a Livio omitti solere, innumeris locis confirmari potest. V. ad 1, 23, 5. et 25, 26, 2. Hic tamen prima addidit editio Frobeniana anni 1535. cui quum praefuerit Gelenius, isque codicis Moguntini, minus diligenter a prioribus expressi, lectiones passim reduxerit, eum ita in unico Msto reperisse probabile est. Non temere itaque se ejiciendum putavi, et loco pristino restitui.

§. 4. Criminibus in se. Quintius

5 Eos omnes Romam adduci placuit: C. Claudium praetorem cognoscere: neque ante Gentio regi legatisve ejus responsum reddi.
6 Inter multos alios, quos pestilentia ejus anni absumsit, sacerdotes quoque aliquot mortui sunt. L. Valerius Flaccus pontifex mortuus est: in ejus locum subfectus est Q. Fabius
7 Labeo. P. Manlius, qui nuper ex ulteriore Hispania redierat, triumvir epulo: Q. Fulvius M. F. in locum ejus triumvir cooptatus, tum praetextatus erat.
8 De rege sacrifico subficiendo in locum Cn. Cornelii

ad ea dedisset Duronius multis civibus adjecit Romanis] Et hic locus corruptus erat, in novissimo Frobenii codice egregie restitutus. Narratur Duronii responsio. At illud *Corcyrae* lectorem turbat: nisi in Gentii potestate eam fuisse tum insulam existimemus, quod dubito. GLAR. Per novissimum Frobenii codicem Glareanus intelligit editionem Frobenii anni 1535. a qua restitutam lectionem servarunt recte posteriores editores. An forte per *Corcyram* intelligenda est Corcyra nigra, sinus Hadriatici insula, Plinio et aliis memorata? Mox pro *retineri* Clariss. Jac. Perizon. *detineri* in margine emendabat. Eas voces in Mstis commutari, vidimus ad 36, 39, 7.

§. 5. *Eos omnes Romam adduci placuit*] Ita Frob. anno 1535. restituit. Priores ediderant *adduci placere.*

§. 7. *P. Manlius, qui nuper ex ulteriore Hispania redierat, triumvir epulo*] *C. Manlius* ed. Mog. pro quo mox recte Aldus *P. Manlius* restituit. Eo enim praenomine vocatur supra, quum Hispaniam ulteriorem sortiebatur 40, 1, 2. et quum triumvir epulo creabatur 33, 42, 1.

Tum praetextatus erat] De sacerdotibus praetextatis, vel admodum adolescentibus, vide viros doctos, quos laudat Clariss. Dukerus ad 29, 38, 7. Ceterum Jac. Perizon. ad marginem Livii legendum conjicit *dum praetextatus erat.* Voculas *tum* et *dum* in Mstis saepius confunduntur. V. ad 2, 29, 3. 3, 8, 11. 5, 25, 2. c. 50, 8. 6, 33, 1. 9, 21, 5. c. 43, 21. 34, 40, 5. et passim. *nec tum* et *necdum.* V. ad 4, 45, 4. *nihildum* et *nihil tum.* V. Cel. Burm. ad Suet. Caes. 7. Hic tamen nullam mutandi caussam video.

§. 8. *In locum C. Cornelii Dolabellae*] Hic anno IↃLXII. quo rex creatur, dicitur *Cn. Cornelius.* Itaque hoc etiam loco *Cn. Cornelii* lego. Quod praenomen tulerunt Dolabellae, cum *Cajus* non item. SIGON. *Cn. Cornelius* vocatur supra 27, 36, 5. Titulus *regis sacrifici* alibi, quam hoc loco, non obcurrit. V. ad 2, 2, 1. An igitur, una syllaba addita, legendum *De rege sacrificulo?*

§. 9. *Recusante quod sibi facerent*] In archetypo est *recusantique id facere.* GELEN. Et haec verba non minus in eodem novissimo Frobenii codice recte emendata sunt. GLAR.

olabellae contentio inter C. Servilium pontificem aximum fuit et L. Cornelium Dolabellam duumvim navalem; quem, ut inauguraret, pontifex maiſtratu sese abdicare jubebat. recusantique id face- 9
e ob eam rem multa duumviro dicta a pontifice; eque ea, quum provocaſſet, certatum ad populum. num plures jam tribus, intro vocatae, dicto eſſe 10
udientem pontifici duumvirum, juberent; multamue remitti, si magiſtratu se abdicaſſet; ultimum de oelo, quod comitia turbaret, intervenit. religio in-

§. 10. *Quum plures jam tribus, tro vocatae*] 45, 36, 7. *Intro vocatae primae tribus.* Vide Gruch. : de Comit. Rom. 4. pag. 680. UKERUS.

Ultimum de coelo, quod comitia rbaret, intervenit] Hoc *ultimum* ihi suspectum. Quod si vel *fulen*, vel *monſtrum*, vel *portentum* geretur, melius intelligeretur. edlectoris eſto judicium. GLAEAN. *ultimum* mendose eſt. Glaanus *portentum* reſtituit, in quo ortenta loquitur. Ego *vitium.* nde *vitio creati* et *vitiosi magiratus* dicuntur, qui contra aupicia creati sunt. Cicero de Diinat. [2, 18.] *Comitiorum solum itium eſt fulmen, quod idem omibus rebus optimum auspicium haemus.* SIGON. Vitiosa eſt utriuse, Glareani et Sigonii, emenatio, et vulgata lectio retinena. *Ultimum* enim, loco adverii positum, poſtremum signifiat: quo ſensu Livius usus eſt l. , [29, 3.] *Nunc errabundi domos uas, ultimum illas visuri, pereguntur.* Magna inter pontificem aximum et duumvirum contenio: jubet pontifex, contradicit uumvir, multa dicitur, provoatum ad populum, inita comitia tributa: *ultimum*, id eſt tandem, poſtremum, certamen illud coelum diremit. Vitium comitiorum solum fulmen eſt. Itaque, Jove tonante, fulgurante, comitia haberi nefas. Et cum illa haberentur, et tonuiſſet, obnunciatione ipsa dicebantur vitiari. Quod fuse Gruchius exsequitur lib. 1. de Comit. cap. 4. ad quem lectorem rejicio. Ille, quid sit *de caelo servare, de coelo renunciare*, perdocte explicavit. Sed in coelo nullum vitium vidit, quod poſſet Livii lectionem receptam impedire. Rectiſſima illa quidem eſt, *ultimum de coelo, quod comitia turbaret, intervenit.* Hoc eſt, fulgur apparuit, aut tonitru auditum eſt: magiſtratui de coelo renunciatum, dirempta comitia, nihil de Dolabellae contumacia transactum. Elegans locutio *ultimum intervenit:* nam *intervenire* eſt in medio negotio quasi ex insidiis supervenire. Donat. in Terent. Adelph. 3, 3, 52. nos Galli dicimus *venir à la traverse.* Atque *de coelo intervenire* sic Latine dicitur, ut *de coelo servare, de coelo renunciare.* Nec tamen doctiſſimi Sigonii emendationem improbarem, quae Latina certe eſt, sed non satis huic loco accommodata, qui sine vitio eſt, quod quidem vitium sem-

11 de fuit pontificibus inaugurandi Dolabellae. P. Clo

per ex augurali disciplina subauditur, et ex superioribus liquet. Juvat Sigonium Terentius in Hecyr. prologo primo, ubi haec sunt verba vers. 1.

— — — *Haec cum data est*
Nova, novum intervenit vitium
et calamitas.

Ubi Donatus, *Bene*, inquit, *secundum augures. vitium enim est, si tonet tantum; vitium et calamitas, si tonet et grandinet simul atque fulminet.* Sed paria sunt *vitium intervenire*, et *de coelo intervenire*, quare *ultimum* illud in Livio mihi primum est. Facit Sigonii auctoritas, ut multum animadversioni tribuam; sed vulgata magis placet, et elegantior videtur. GUTHER. de Vet. Jure Pontif. 1, 11. Non recte Gutherius locum Livii 1, 29. cum hoc componit. Nam ibi *ultimum* est numquam post hac. Curtius 5, 12, 8. *Ultimum illum visurus amplectitur.* Terent. in Andria 2, 1, 22. *postremum* dicit. *Hodie postremum me vides.* Non dubitandum est, quin certa sit conjectura Sigonii. DUKER. Sigonii conjecturam in margine Livii probavit Jac. Perizon. Potest etiam *vitium* facile errore scribarum in *ultium* corrumpi. Contra Ant. Perizon. vulgatum tuebatur, et *ultimum* adverbialiter positum accipiebat, pro ad ultimum, ultimo. Neque aliter olim locum interpretatus est Gronov. in pr. ed. notarum ad Livii 45, 19. receptam lectionem adversus Glareanum et Sigonium vindicans. Eidem sententiae etiam calculum adjecit Doctiss. Snakenb. ad Curtii 3, 1, 7. Eadem forma *postremum* supra est 34, 23, 6. *Achaeos, Philippi quondam milites, postremum ab inclinata ejus fortuna transfugas.* etiam *summum*, pro ad summum, 31, 42, 4. *Binis ternisve summum ex manipulis aequa caussa missis.* Pariter *summ* et *minimum* inlustravit Hadria Cardin. de Serm. Latin. p. 4 Quum igitur unici codicis le servari possit, quin et, quod gonius substituit, tautologum deri possit, quia vitium sol comitiorum fulmen est, idque coelo adpareat, a vulgato re dere religioni fuit.

§. 11. *P. Cloelium Siculum*] *Coelium Siculum* ed. Mog. pro q recte Froben. anno 1531. *P. Cl lium* reposuit. Gens enim C lia plebeja, at Cloelia patrici quam ex Albanis Hostilius rex Patres legit. Vide Liv. 1, Nullus autem rex sacrorum cr ri poterat, nisi patricius. Pr terea *Siculus* non Coeliorum, s Cloeliorum erat cognomen. *Cloelius Siculus* memoratur su 4, 11. *Q. Cloelius Siculus* 6, 31

Inaugurarunt, qui secundo l inauguratus erat] Quis mirum putet esse, eum inauguratum fu se, qui jam secundo loco in guratus fuerat? Sed, ut suspi est, vel Dolabella, quem in gurare noluit pontifex, aliud cerdotium habebat, cui ante Cl lium inauguratus fuerat. Sed c religio esset pontificibus, eum augurandi sacerdotio regis sa fici, qui secundo loco inaug ratus fuerat eidem, cui Dolab la sacerdotio inauguratus era vel potius cum pontifex maxim inaugurare Dolabellam noll velut in subsidium et secun loco Cloelium inaugurat, si pr mo Dolabella non inauguraretur. TURN. 30. Advers. 24. In his Livii verbis haereo, quibus Glareanus et Sigonius non sunt immorati. Sudavit tamen Turnebus, literatorum omnium, qui post illum fuere, dux et princeps, in hujus loci explanatione.

um Siculum inaugurarunt, qui secundo loco inau-

atebor ingenue, non assequor ius mentem. Leve mendum in vio puto sic emendari posse, pro *inauguratus* legendum sit *auguranâus*. Frustra enim, si oelius inauguratus erat, deo inaugararetur. Cum ergo ligio fuisset pontificibus inaurandi Dolabellae, quod de coe servatum esset, controversiane nondum a tribubus dijudicai, Dolabellam praetermiserunt, Cloelium, qui secundus ab il erat, inaugurarunt primum. UTHER. 1. de Vet. Jure Ponf. 11. Turnebo mirum videtur, am inaugurari, qui jam secuno loco inauguratus fuerat. Supicatur autem, vel Dolabellam lud sacerdotium habuisse, cui ate Cloelium inauguratus fuett; vel, cum pontifex maximus augurare Dolabellam nollet, elut in subsidium et secundo oco Cloelium inaugurasse, si rimo Dolabella non inaugurarer. Gutherius scribit *inaugurandus*. At mihi videtur nihil hic e difficultatis, nisi negare vomus, et pontifices inauguratos isse, perinde ut alios sacerdos. Et Dionysius clare lib. 2. pag. 133.] παραλαμβάνει δὲ τὴν ρατεἰαν ὁ δοκιμασθεὶς, ἐὰν νόρνιθες τύχωσιν οἰωνοὶ γινόενοι. *P. Cloelium Siculum inaugurarunt*, nempe regem sacrorum, *ui secundo loco inauguratus fuet*, nempe pontifex. J. FR. GROOV. Cum Gronovio sentit Graecius in Praefat. tom. 5. Antiq. om. Sed nihilo plus, forsan ea culpa, ad intelligendum hunc ocum me juvant, quae viri sumi dicunt, quam quae ante eos Turnebo et Gutherio scripta erant. P. Cloelium *tunc inauguratum* dicunt, qui ante *secun- loco* pontifex inauguratus fueat. Hoc, si recte sententiam llorum perspicio, non aliter accipi potest, quam Cloelium ante, quam rex sacrorum inaugararetur, una cum alio quodam pontificem factum, sed hunc primo, Cloelium secundo loco pontificem inauguratum fuisse. Verum primum probandum fuerat, eumdem simul regem sacrificulum et pontificem esse potuisse: quod Gruchius 1. de Comit. Rom. 2. pag. 547. non obscure negat; nec scio, cuiquam ejus rei exemplum observatum. Nam inscriptionis mutilae apud Gruterum CIↃLXXXVII, 8. in qua idem *rex sacrorum et augur* fuisse dicitur, non maxima potest esse auctoritas, non solum quia in ea idem non *rex sacrorum et pontifex*, sed *rex sacrorum et augur* vocatur: verum etiam, quia plane incertum est, ad quam aetatem ea pertineat. Deinde, si ostendi possit, etiam hoc tempore regem sacrificum simul pontificem esse potuisse; unde constat, Cloelium ante una cum alio pontificem factum? Denique quo argumento probabile reddi potest, e duobus, qui una pontifices creati erant, Cloelium secundo, alterum primo loco pontificem inauguratum fuisse? Si hoc voluit Livius, mihi non immerito accusari posse videtur, qui tanta obscuritate verborum mentem suam involverit, ut Oedipus ipse eam divinando vix adsecuturus fuisse videatur. Aliam viam hujus loci explicandi ingressus est Gruchius 1. de Comit. Rom. 4. pag. 613. cujus sententia huc redit. Quemadmodum in comitiis centuriatis magistratuum plures candidati erant, sic in comitiis centuriatis regis sacrorum pro candidatis fuisse duos tresve, quos pontifex maximus inaugurasset, et ex iis populum suffragiis suis, quem vellet, regem sacrorum creasse: Dolabellam primo, Cloe-

guratus erat. Exitu anni et C. Servilius Gemin[us] pontifex maximus deceſſit: idem decemvir sacroru[m]

lium secundo loco a pontifice maximo inauguratum, ac deinde, quum vitium de coelo comitia Dolabellae diremiſſet, Cloelium a populo Romano regem sacrorum factum fuiſſe. Non multum quaeram, an, et quibus comitiis hoc tempore creatus fuerit rex sacrorum. Dionys. Halic. 5, 1. ſtatim poſt exactos reges a pontificibus et auguribus creatum fuiſſe auctor eſt. Id hac aetate adhuc obtinuiſſe, ex eo plane verosimile eſt, quod hic pontifex Dolabellam, sine ulla mentione comitiorum, quibus rex sacrorum factus fuerit, inaugurare voluiſſe dicitur. Sed etiamsi concedamus, eum comitiis centuriatis, quod contendit Gruchius, creatum fuiſſe, tamen interpretatio illius recipi non poteſt. Nam primo, haec non fuerunt comitia *centuriata* regis sacrorum creandi, sed *tributa*, quibus de mulcta Dolabellae a pontifice maximo dicta certabatur. Deinde, quum Livius scribit, Dolabellam a pontifice juſſum fuiſſe se magiſtratu abdicare, ut *inaugurari* poſſet, et poſt vitium comitiorum religionem fuisse pontificibus illius inaugurandi, evidens eſt, eum nondum inauguratum fuiſſe, quum haec comitia haberentur. Praeterea sacerdotes nusquam *inaugurari* dicuntur ante, sed poſtquam a collegio cooptati, aut ab iis, quibus id jus erat, creati fuerant. Denique nullum ex antiquitate proferri poteſt teſtimonium, eam rationem unum e pluribus regem sacrorum faciendi fuiſſe, quam sibi Gruchius finxit. Dixi, cur in virorum doctiſſimorum interpretationibus hujus loci adquiescere non poſſim: ipse quidem nihil melius habeo dicere. Sed ex iis, quae Tu[...] bus dixit, mihi in mentem ve[...] si pro *erat* legi liceret *eſt*, [...] paullo tolerabiliorem sensum [...] turum: Quum pontifex maxi[mus] primo inaugurare voluiſſet Do[...] labellam, deinde, injecta re[li]gione ex vitio comitiorum, loc[o] illius Cloelium *velut in subsidi[um] et secundo loco* inauguratum fui[ſ]se. Sed vel sic ineptum aliqu[id] in importuna hac lacinia eſt. Na[m] fortaſſis nec recte *secundo lo[co]* inauguratus dicitur, ante qu[em] alius primo loco inauguratus n[on] fuerat; nec, si sine vitio di[ci] poteſt, opus erat addi, quod ex iis, quae jam dicta erant, satis intelligi poterat. DUKER. Gronovii explicatio displicet etiam Crevierio, secundum quem n[a]tius fuiſſet dicere, vel haec verba vitiata eſſe, vel breviter, a[t]que adeo obscure, hic indica[ri] morem aliquem Romanorum n[o]bis incognitum. Mihi hic etiam aqua haeret, et ignorantiam fa[]teri malo, quam incertis conjecturis inprudenti lectori fucum facere: nisi quis forte in anim[um] inducere velit, verba *qui secundo loco inauguratus erat* a mal[a] manu inserta eſſe; quod tamen audacius arbitror.

C. Servilius Geminus pontifex maximus decessit] Paucis ante versibus *C. Servilius pontifex maximus* dixit sine cognomine Gemi[ni]. ita vero scribendum eſſe, jam bis supra oſtendi. SIGON. Non bis, sed quater, Sigonius vocem *Geminus* delendam eſſe, supra monuit. Vide ad 29, 38, 3. 30, 1, 1[…] cap. 39, 4. et 39, 46, 1. Pro e[]jus sententia illud quoque facere videtur, quod saepe a Livio ante consulatum simpliciter C. *Servilius* vocetur. Ita dum pontificatum adipiscitur 27, 6, 15.

it. pontifex in locum ejus a collegio cooptatus t Q. Fulvius Flaccus: at pontifex maximus M. Ae- 12

undem enim postea pontificem ximum, cujus nunc mors re. tur, factum esse, recte cen. Noris. ad Cenot. Pis. diss. 1. 5. pag. 60.) in aedilitate ple. 27, 21. magisterio equitum, 33. aedilitate curuli 27, 36. praetura 28, 10. Praeterea od etiam pater ejus, quem in nsulatu ex servitute liberavit, 19. etiam sine cognomine *C. rvilius* dicatur 21, 25. Verio. m tamen puto Perizonii sen. ntiam., qui ubique cognomen *minus* servandum docuit. Vi. , quae notantur ad 29, 38, 3.

Pontifex in locum ejus L. Aci. us cooptatus. Q. Fulvius Flac. us ante pontificem maximum Ae. ilius Lepidus] Archetypi scri. ura *pontifex in locum ejus a col. gio cooptatus Q. Fulvius Flaccus: pontificem maximum Aemilius epidus*. Libro 39, [46.] per oc. sionem depravatae scripturae dicavimus, Servilium hunc rasso in eo sacerdotio succesis. . Confer locum hunc cum illo, gnosces utrobique germanam le. ionem. GELEN. Et haec ver. a in codice novissimo Frobenii ptime sunt restituta. Nam L. A. ilius pontifex quidem factus est, ed non maximus. Aemilius au. em factus est pontifex maximus, t ex sequentibus liquido pate. it. GLAR. In primo exempla. i Germanico erat *ante pontificem maximum Aemilius*. inde emen. latores fecerunt *in pontificem ma. imum Aemilius*. Ego vero *at pontifex maximus M. Aemilius*. Ut sit, pontifex in locum ejus a collegio cooptatus est Q. Fulvius Flaccus: at pontifex maxi. mus M. Aemilius Lepidus. Me enim movet haec nova dicendi forma *in pontificem cooptari*. dein. de agnosco erroris causam. Li. brarius enim *M.* praenominis Ae. milii notam cum voce praece. denti praecisa *max.* conjunxit, et *maximum* fecit. Unde coacti alii postea sunt, pro *at*, *ante* re. ponere. *M. Aemilii pontificis ma. ximi* post in aliis libris magna est mentio. SIGONIUS. Haec Sigonii conjectura est. Unicus codex *ante pontificem maximum Aemilius Lepidus*. Unde Gele. nius *in pontificem maximum*. Sed non modo vitiosus sermo est, *in pontificem maximum cooptari*, quod merito carpit Sigonius, verum etiam *pontificem maxi. mum cooptari*. Nam et ante legem Domitiam, quae jus sub. rogandorum sacerdotum a col. legiis ad populum transtulit, ut loquitur Suetonius, pontifex ma. ximus tributis comitiis creaba. tur. Videtur ergo Livius scri. psisse: *cooptatus est Q. Fulvius Flaccus, creato ante pontifice ma. ximo M. Aemilio Lepido*. J. FR. GRON. Sigonii conjecturam ei, quam Gronovius proposuit, om. nino praeferendam judico. Quo minus enim Gronovio accedere possim, illud obstat, quod ita pontifici maximo novus pontifex maximus substitutus fuisset, an. tequam in locum ejus pontifex a collegio pontificum cooptatus foret; quum tamen contrarium ordinem potius observatum, et primo pontifici maximo pontifi. cem, ac tum demum pontificem maximum sublectum fuisse, non tantum ex hoc loco Livii, sed etiam lib. 25, 2. juncto cap. 5. et lib. 39, 46. dudum docuerint Gruchius 2. de Comit. Rom. 2. pag. 663. et Noris. Cenot. Pis. Diss. 1. cap. 5. pag. 60. Ut igitur Gronovii emendatio verisimilis fieret, exemplum erat producen.

milius Lepidus, quum multi clari viri petissent:
decemvir sacrorum Q. Marcius Philippus in ejusd
13 locum est cooptatus. Et augur Sp. Postumius A
binus decessit. in locum ejus P. Scipionem, fili
Africani, augures cooptarunt. Cumanis eo an
petentibus permissum, ut publice Latine loquere
tur, et praeconibus Latine vendendi jus esset.

1 XLIII. Pisanis agrum pollicentibus, quo Lati

dum, unde ordinem hunc interdum mutatum fuisse probaretur. Obstare quidem videtur Sigonii emendationi difficultas, quam movit Gronovius; ejus tamen solvendae ratio superest. Nimirum frequens est utriusque linguae scriptoribus antiquis, ut duobus tribusve vocabulis subjungant unum verbum, quod uni tantum praecedentium respondeat, et ad reliqua referri nequeat; ad quae commodum aliud subintelligendum est. De Graecis vide Raphel. in Observ. Xenoph. ad Euang. Lucae cap. 1, 64. Et ita Aeschyl. dixit in Prom. vinct. 21. Ὄυτε φωνὴν, οὔτε μορφὴν βροτῶν ὄψει. ubi vide Stanlej. De Latinis vide Burmann. ad Phaedr. 4,17,31. Graev. ad Justin. 1, 9, 12. Dukerum aliosque ad Flori 2, 17, 12. 3, 21, 27. et Markland. ad Statii 1. silv. 1, 82. Ita Virgil. 7. Aen. 444. *Bella viri pacemque gerant.* Frontin. 2, 5, 31. *Eam, quae in propinquo erat, subinde a levi armatura infestari, ulteriorem autem vetuit ab ullo armato adiri.* Justin. 31, 2. *Negantes eum aequo animo sub legibus vivere, semperque novas belli caussas circumspicere.* Eadem figura frequentissime Livius utitur. Supra 2, 19, 6. *Aetate et viribus erat gravior.* ubi *gravior* pertinet ad *aetate*, sed referri nequit ad *viribus*. Nam *viribus gravior* foret robustior;

sed ad eam vocem intelligi deb
invalidior ex Livii 7, 39, 1. *A*
graves jam aetate, aut viribus
rum validos. 2, 30, 13. *Posq*
inpressionem sensere ex advers
ctam, et ante oculos micare g
dios. ubi ad posterius orati
membrum intelligo *viderunt.*
65, 8. *Hac lege juris interpr*
negant quemquam sacrosanctum
se; sed eum, qui eorum cuiq
nocuerit, sacrum sanciri. quo l
co prioris membri *negant*
pertinet ad sequens membr
sed ibi supplendum *dicunt*,
simile. c. 67, 11. *Esquilias qui*
ab hoste prope captas, et scan
tem in aggerem Volscum hostem
mo submovit. Hic *submovit* ad i
itium istius loci referri nequ
sed ad prima verba intellige
dum *defendit.* 6, 25, 9. *Propos*
omnia in medio vidit, intentos
opifices suo quemque operi, et l
dos literarum strepere discen
vocibus, ac repletas semitas.
verbum *strepere* ex praecede
repeti nequit *vidit*, sed intel
gendum *audit.* 31, 46, 10. *Et p*
dere ingenti saxa jaciebant, et c
niculos. ubi ad ultimam voce
supplendum est *agebant.* Alia la
dari exempla possent; sed hae
sufficere videntur. Similiter Livius, dicens *pontifex maximus M.*
Aemilius Lepidus, non ex sequentibus repeti voluit verbum *est*
cooptatus; sed potius ab attento
lectore intelligi *est creatus*: quod

lonia deduceretur, gratiae ab senatu actae. trium-
i creati ad eam rem Q. Fabius Buteo, M. et P.
pilii Laenates. A C. Maenio praetore (cui, pro- 2
cia Sardinia quum evenisset, additum erat, ut
uereret de veneficiis longius ab urbe decem milli-
s passuum) literae adlatae, *Se jam tria millia bo-* 3
num damnasse, et crescere sibi quaestionem indiciis.
t eam sibi esse deserendam, aut provinciam dimitten-

icare voluisse videtur adden-
quum clari viri petissent. Ver-
n enim *petere*, quamvis genera-
st, sollemne tamen est de can-
atis, qui honorem ambiunt,
ivium suffragia sibi concilia-
onantur. Supra 37, 57. 39, 32.
87. Similiter *petitio*. lib. 4,
13. *Ne cui album in vestimen-
addere petitionis caussa liceret.*
saepe.

13. *P. Scipionem, filium A-
ni, augures cooptarunt*] Duo
icani filii fuisse traduntur P.
n. Scipiones. Publius hic est,
augur nunc cooptatur, qui-
, Cicerone auctore in Bru-
19.] et in Catone [11.] Aemi-
um adoptavit, a quo ille P.
pio dictus est, imbecilla va-
dine ille quidem, sed summo
en ingenio praeditus. Eun-
aedilem curulem fuisse arbi-
r L. Anicio, M. Cornelio con-
ibus. Est enim in indice Adel-
rum Terentii ita scriptum,
*ludis Q. Fabio Maximo, P.
nelio Africano aedilibus curu-
s, L. Anicio, M. Cornelio con-
libus.* nec de alio potest intel-
i. Cnaeus is est, qui captus ab
tiocho rege in proelio fuit,
que sordidam praeturam ges-
, et a patris gloria degenera-
r Valerio auctore lib. 3. c.
lib. 4. cap. 5. SIGON. Vide
37, 34, 5. et 41, 27, 2.

Cumanis eo anno petentibus etc.]
Ex hoc loco Floridus Sabinus 2.
Lection. Succisiv. 1. adversus eos
disputat, qui sermonem Latinum
veterum Romanorum tempore
omnibus Romanis promiscuum
fuisse negabant. Folieta de Lin-
guae Lat. usu et praest. pag. 119.
scribit, Cumanos a senatu Ro-
mano impetrasse, ut sibi decre-
ta et acta publica Latina lingua
liceret conficere. Et Lipsius de
Recta Pronunciat. Lat. ling, c.
3. se hoc de scriptis decretisque
publicis accipere dicit; ac prae-
terea hinc colligit, Romanos a-
liquamdiu recusasse linguam su-
am cum finitimis communicari.
Mihi hic adhuc tenebrae sunt.
Primum enim non video ullius
scriptoris Latini auctoritate pro-
bari, verba *publice Latine loqui*
hanc interpretationem posse re-
cipere. Deinde, si hic eorum
sensus est, (nam de publico om-
nium usu sermonis Latini ea in-
telligi non patiuntur illa, quae
de praeconibus addit Livius) cur
Cumani *praeconibus* praecipue *jus
Latine vendendi* a senatu petere
voluerint. Denique, quum Cu-
mae municipium essent, v. ad 8,
14. quam causam habuerint Ro-
mani municipibus usum sermo-
nis Latini, nisi suo permissu, ne-
gandi. DUKERUS.

§. 1. *M. et P. Popilii Lenates*]
Laenates, ut ante [ad 7, 12, 1.]
SIGON. *Porcii* Moguntini, *Popi-*

4 *dam.* Q. Fulvius Flaccus ex Hispania rediit Rom cum magna fama gestarum rerum, qui, quum ex urbem triumphi caussa esset, consul est creatus c
5 L. Manlio Acidino; et post paucos dies cum mili bus, quos secum deduxerat, triumphans urbem
6 invectus. Tulit in triumpho coronas aureas cent

tii Frob. anno 1531. *Popillii* Sigonius ediderunt: quod posterius recipiendum est. Vide ad 26, 6, 1.

§. 3. *Aut eam sibi esse defendendam, aut provinciam dimittendam*] C. Menii provincia erat Sardinia: dubium igitur, de eane loquatur, an negocium veneficii *provinciam* vocet: sed judicet lector. GLAR. Si sententiam explicuero, neminem puto futurum, cui non probem *deserendam*, pro *defendendam*, esse reponendum. C. Maenio, inquit, cum Sardinia provincia evenisset, additum erat, ut quaereret de veneficiis longius ab urbe decem millibus passuum. Ab hoc igitur allatae literae, se jam tria millia hominum damnasse, et crescere quaestionem indiciis, propterea se cogi, ut aut veneficiorum quaestionem inchoatam deserat, aut provinciam Sardiniam dimittat. Ergo ne hic quidem recte Glareanus, qui de *provinciae* nomine dubitat, an quaestio, an Sardinia intelligi debeat. SIGON. Hic *defendere* valere crediderim prohibere; ut dicat, sibi faciendum esse, ne quaeri ultra debebat. Quae significatio non est omnino insolens, cum praesertim dicat Cicero in Officiis [3, 18.] *defendere injuriam*, pro prohibere, non absimili notione verbi. TURN. 30. Advers. 24. *Defendere injuriam, pericula, vim* apud Cic. obvia sunt, pro ea depellere, propulsare, arcere, efficere, ne alicui inferantur, ne alicui noceant. Ita 3. de
Offic. 18. *Is, qui non defendit*
juriam, neque propulsat a
quum potest, injuste facit. Pro
ren. 3. *Quod legem de ambitu*
li, certe ita tuli, ut eam,
mihimet ipsi jam pridem tul
de civium periculis defend
non abrogarem. Pro Milon. 4. *T*
pus illud est non modo justum,
rum etiam necessarium, quum
illata defenditur. Et ita n
illud Virgilii Ecl. 7, 47. *Sol*
um pecori defendite. et, qu
eum locum laudat Servius,
rat. 1. od. 7, 3. *Defendit aes*
capellis. ubi vide Lambin. Ee
su *defendere alicui quaestion*
neficii est eam ab aliquo pr
sare, efficere, ne quis ven
caussam dicat; non vero, ne
de veneficio judicet. Praefe
da itaque est Sigonii conje
Turnebi expositioni, quae
ti Livii convenire nequit.

§. 3. *Q. Fulvius Flaccus ex*
spania rediit Romam etc. c
est creatus cum L. Manlio Aci
Hos consules, Q. Fulvium
Manlium, fratres germanos
se, scriptum est in tab. C
sic: *L. MANLIVS. L. F. L*
ACIDINVS. FVLVIAN. Q. F
VIVS. Q. F. M. N. FLAC
HEI. FRATRES. GERM
FVERVNT. Idem scribit V
jus lib. 2, [8.] *Non minus cl*
exemplum et adhuc unicum F
Flacci ejus, qui Capuam c
filiorum, sed alterius in ad
nem dati, in collegio consulum
adoptivus in Acidini Manlii f

ginti quatuor: praeterea auri pondo triginta unum; signati Oscensis nummûm centum septuaginta tria illia ducentos. Militibus de praeda quinquagenos 7
narios dedit, duplex centurionibus, triplex equi- tantumdem sociis Latini nominis, et stipendium nibus duplex.

m *datus*. Hoc adscripsi, ut Capitolinorum auctorum dili- ntiam, et Vellejii sententiam, ae vulgo corrupta est, indica- m. SIGONIUS.

Quum extra urbem triumphi caus- esset, consul est creatus] Tem- re Julii Caesaris id non lice- t, qui, teste Suet. in Caes. , *pacata provincia* Hispania ul- riore, *ad triumphum simul con- latumque decessit. Sed quum, e- tis jam comitiis, ratio ejus ha- ri non posset, nisi privatus in- isset urbem, et ambienti, ut le- bus solveretur, multi contradi- ent, coactus est triumphum, ne sulatu excluderetur, dimittere.* ndum igitur hoc tempore la- esse videtur lex, quae jube- t μετιόντας ὑπατείαν, παρόν- ας ἐν τῇ πόλει τοῦτο πράττειν, pud Plut. in Caes. pag. 713. Ea ero quo tempore primum san- ita sit, et quem auctorem ha- erit, a nemine indicatum est.

§. 5. *Urbem ingressus est vectus*] archetypo legitur *urbem est in- ctus*. GELENIUS.

§. 6. *Signati Oscensis nummûm ntum septuaginta tres ducentos. Militibus de praeda quingenos de- rios dedit*] In archetypo legi- ur *centum septuaginta tria mil- ia ducentos*. Neque *quingeni* sunt ivisi, sed *quinquageni*. GELEN. Haud dubie hic locus corruptus st. Nam post auri numerum se- qui debebat et argenti, et num- orum summa, quae hic teme- re confunduntur; ut taceam, quod in immensum summa haec excresceret, *et signati Oscensis nummûm centum septuaginta tria millia*. Porro argenti Oscensis mentio cum alias saepe, tum l. 34, [10, 4.] in M. Aelii et Q. Minucii praetorum triumphis. Illud, quod continuo adnectitur, *Militibus de praeda quingenos denarios dedit*, corrupte pro *quinquagenos* legitur. Nimia enim esset summa, si ad dona aliorum imperatorum compares, quemadmodum ex prioribus satis liquet. GLAR. Per *signati Oscensis nummos* non nummi aurei, sed argentei, intelligendi sunt. Certe *aurum Oscense* alibi non memoratur, at *argentum Oscense* 34, 10, 4. et 40, 2. quod hic *signati Oscensis nummos* vocat. Et ita evanescit omnis difficultas, quam movit Glareanus. Auro enim subjungitur argentum, et quidem signatum Oscense. Si autem per signatum Oscense intelligis argentum, summa in inmensum non excrescit, ut ex priori loco Livii constat, ubi plura de *argento Oscensi* videnda. Recte vero Gelenius numerum nummorum signati Oscensis emendavit. Forte scriptum fuit per notas *CLXXIII ∞ ducentos*. Quum autem, qui codicem primi vulgarunt, notam numeri millenarii vel non intellexissent, vel potius nimia festinatione omisissent, facile formari potuit lectio, quae ante Gelenium recepta erat. Recte etiam Gelenius et Glareanus

1 XLIV. Eo anno rogatio primum lata est ab L. Villio tribuno plebis, quot annos nati quemque ma- gi-

postea emendarunt *quinquagenos denarios*. Quin et haec summa nimia videri poterit, quod duo ex Hispania reversi imperatores militibus tantum diviserint denarios quinos vicenos; consul etiam ex Liguribus, sed paupериore, quam Hispania, provincia, triumphans, militibus dedit denarios quinos denos 41, 13. At majoris liberalitatis caussa esse potuit, quod paucos tantum milites, quibus emerita stipendia fuerant, deduxerit; nisi forte omnibus militibus, quorum opera in bello usus fuerat, donativum dederit.

§. 1. *Eo anno rogatio primum lata est ab L. Julio tribuno plebis, quot annos nati quemque magistratum peterent caperentque*] Miror hoc anno primum latam hanc rogationem scribi, cum lib. 25, [2, 6.] ita de Scipione tradiderit: *Huic petenti aedilitatem quum obsisterent tribuni plebis, negantes rationem ejus habendam esse, quod nondum ad petendum legitima aetas esset.* Post autem lib. 32, [7, 11.] in consulatu mandando T. Quintio Flaminino, quem nondum annos xxx natum fuisse Plutarchus [in Quinct. 369.] prodit, hujus legis ne verbum quidem fecerit, imo vero ita scripserit: *Patres censuerunt, qui honorem, quem sibi per leges capere liceret, peteret, in eo populo creandi, quem velit, potestatem fieri, aequum esse.* Nam quae lex Flamininum a consulatu dejiciebat, ea erat, quod a quaestura ad consulatum transcendendo aedilitatem et praeturam transibat. Legitimam autem petendo consulatui aetatem fuisse annum xliii. ex Ciceronis Philipp. 5. [cap. 17.] colligitur. Puto praeterea *L. Vil- lio Annali* scribendum. nam lib. Epistolarum Coelii 8. [ep. pro *L. Julio Annali* in manuscri- ptis est *L. Villio.* et apud Val. lib. 9. [11, 6.] *L. Tullius Anna- lis*, pro *L. Villius.* Sic ante *L. Villius Tappulus* consul, *L. Ju- lius* evaserat, neque Villiae gen- tis ulla in libris impressis men- tio relicta erat. SIGONIUS. Op- ptarem, adjecisset ex lege Li- vius magistratuum singulorum annos proprios, quos conjectu- ris tantum et varia lectione nunc inquirere cogimur. Atqui, plu- res de tempore magistratuum leges fuisse ante hanc latas, ex Livio et aliis facile colligimus, quae ab antiquis (ut Sex. Pom- pejus Festus [vide *Annaria*] et Lampridius in Commodi im- vita [cap. 2.] testantur) com- muni voce vocabantur *annariae leges.* L. Villius tamen exacti- quid de magistratuum curulium annis lege sua constituisse vide- tur, cum inde cognomen ade- ptus sit. Eos ut obiter lectori suggeram, ne longi simus, vel unus M. Tullius exemplo nobis erit, qui, tamquam quis ἡγεμό- νιος Ἑρμῆς in perplexo quadri- vio positus, viam nobis monstra- bit. Is quaestor in Siciliam ivit anno aetatis suae xxxi. aedilis curulis sexto post anno fuit, aetatis scilicet xxxvii. dein praetor xl. consul xliii. PIGH. in Annal. ad A. V. ƆƆLXXIII. pag. 334. Non habeo, quod addam iis, quae de hac re ad 25, 2, 6. dixi, nisi Dodwell. quoque in App. Praelect. Camden. pag. 780. existimare, jam ante legem Villiam legitimam aetatem honoribus petendis statutam fuisse. Nihil adfert, cur mihi sententiam mutandam putem. DUK.

stratum peterent caperentque. inde cognomen familiae inditum, ut Annales adpellarentur. Praetores quatuor post multos annos lege Baebia creati,

ste, pro *L. Julio*, ut Moguntiex unico cod. ediderunt, Sigonius emendavit *L. Villio*. Passim peccarunt librarii. V. ad 4. 13. 25, 2, 9. 29, 38, 4. 30, 1, 31, 4, 3. c. 49, 12. 35, 13, 6. c. 6. et c. 39, 5. Ipse hic *L. Villius Annalis* infra, quo tempore praetor creabatur, *L. Julius* eodem errore vocatus est in unico lib. 41, 28. Ceterum difficultati, quam ex Livii 27, 11. viri docti moverunt huic loco, *hoc rogationem primum latam a L. Villio tribuno plebis, quot annos nati quemque magistratum peterent caperentque*, Cl. Crevierus eodem ferme modo respondit, quo Cl. Dukerus ad l. laud. ... : nempe ideo tribunos plebis Scipioni petenti aedilitatem curulem obstitisse, et negasse rationem ejus habendam esse, quod nondum ad petendum legitima aetas esset, quia ante legem Villiam tantummodo sancitum erat, ne quis ullum magistratum caperet, antequam dena stipendia emerita haberet, (ut colligitur ex Polyb. 6, 17.) et Scipio tum, cum aedilitatem peteret, nondum dena stipendia meruisse poterat. Cl. Heineccius ad l. Jul. et Pap. Popp. lib. 2, 6, 203. per aetatem nondum ad petendum legitimam intelligit majorennitatem: tribunos plebis enim existimasse, indignum fore Romanorum prudentia, si juveni vix viginti duorum annorum rempublicam crederent, quem lex Laetoria paullo ante lata ne majorennem quidem habebat. Tamen Ampliss. Bynkersh. 6. Obs. ... statuit, ante haec tempora unam eamdemque aetatem honoribus capessendis fuisse praescriptam, sive legibus sive moribus, postea Villium annos definivisse in singulis magistratibus. ut majorem minoremve prudentiam desiderabant, et revera deinceps omnium aetatem distinctam reperiri: ita opus non esse, ut Livium Livio opponamus, et de conciliatione utriusque loci, hujus et illius, qui 27, 11. obcurrit, haereamus. Huc refer, quod Livius cum emphasi dixit *quemque magistratum*. Alia difficultate narrationem Livianam premere, ac probare conatus est Langl. Otii Semestr. 7, 10. pag. 377. ante L. Villium legem annalem exstitisse, quia Cic. 2. de Orat. 65. meminit Ruscae, quo legem annalem ferente, dissuasit eam M. Servilius. Verum respondit Heineccius l. laud. incertum esse, utrum Rusca ille et Servilius ante Villium vixerint. Quin et Pighius in Annal. ad A. V. ıɔcxx. pag. 22. statuit, M. Pinarium Ruscam illo anno tribunum plebis fuisse, et in eo magistratu legem annalem tulisse, adeoque diu post L. Villium vixisse. Insuper ex Cicerone, qui solus legis annalis a Rusca latae meminit, non constat utrum lex jussa, an vero antiquata fuerit; utitur enim Cic. locutione *Rusca cum legem ferret annalem*; jam vero *ferre legem* non tantum est perferre, sed etiam promulgare. Vide Celeberr. Duker. ad Flori 3, 17, 9. Denique de annis, quibus quique magistratus peti capique possent, vide Manut. de Legib. cap. 6.

§. 2. *Praetores quatuor post multos annos lege Baebia creati, qui a ternis ad quaternos jubebat creari*] In archetypo non est *qui a ternis ad quaternos*, sed *qui alternis quaternos*. GELEN. De hac

quae alternis quaternos jubebat creari. hi facti, Cn. Cornelius Scipio, C. Valerius Laevinus, Q. et P. Mu-
3 cii Q. F. Scaevolae. Q. Fulvio et L. Manlio con-
sulibus eadem provincia, quae superioribus, par numero copiae peditum, equitum, civium, sociorum
4 decretae. In Hispaniis duabus Ti. Sempronio et L. Postumio cum iisdem exercitibus, quos habere-
5 prorogatum imperium est. et in supplementum con-
sules scribere jussi ad tria millia peditum Roma-

lege nulla in anterioribus, quod equidem sciam, mentio, sicut nec ejus senatusconsulti, quod paulo post [§. 11.] sequitur de ludis factum L. Aemilio, Cn. Baebio consulibus. ubi obiter etiam notandum, *Cn.* legendum, non *C.* ut falso in codicibus scriptum est. GLAREAN. Pighius ad A. V. ıↄLxxıv. verba *post multos annos* hoc sensu accepit, post multos annos, quam lex Baebia de quatuor praetoribus creandis lata fuerat. Eam autem suspicatur A. V. ıↄLxı. a M. Baebio praetore latam fuisse, quum ipse Hispaniam citeriorem, A. Atilius ulteriorem sortiti, pro eis alias provincias accipere, et prioris anni praetores in Hispaniis imperio prorogato manere jussi fuissent; de quo est in Livio 35, 20. Ant. Augustinus in incerto relinquit auctorem et tempus hujus legis latae; sed fieri potuisse dicit, ut alter Baebiorum, qui A. V. ıↄLxxı. et sequenti consules fuerunt, aut alius Baebius in tribunatu eam tulerit. Si hujus rei aliquod argumentum esset, sententia verborum *post multos annos* esse posset, post multos annos, quam pro quatuor praetoribus sex creare coeperant, quod A. V. ıↄLv. factum Livius 32, 27. narrat. Sed quia hoc omnino incertum est, malo amplecti conjecturam Pighii, maxime ideo, qu- post A. V. ıↄLxı. duobus prae- ribus Hispaniarum semper co- pto triennio belli cum Perse- 16. in annum prorogatum est im- perium; ob quam causam n- erat alternis annis tantum q- tuor praetores creari. Q- quam ne hoc quidem dubi- ne aliqua caret. Nam quum n- numeratione cujusque anni p- torum apud Livium certum- totis tredecim annis post A. ıↄLxı. semper sex praetores, antea, numquam quatuor cr- tos fuisse, non sine ratione q- ri potest, cur lex illa tamdiu effectu fuerit? de quo nihil dici potest, quam quaecumque sed nobis incognita, de ca- otiosam, ut ait Pighius, n- sisse. An alio tempore, id e- post A. V. ıↄLxxxıv. recepta f- rit, incertum esse scribit A- Augustinus. Sed satis co- eam numquam post hunc an- valuisse. Nam A. V. ıↄLxxvı. (- mitia consulum ac praetorum- ni ıↄLxxvııı. in Livio desider- tur) usque ad A. V. ıↄLxxxvı. quo desinit liber 45. Livii, o- nibus annis, quibus quatuor pr- tores ex hac lege creari debe- rant, sex facti sunt. Vide 41, 28. 42, 28. 43, 11. et 45, 16. Ne- quidquam in aliorum scriptis i- ventum est, unde appareat, eam

m., trecentos equites; quinque millia sociorum
tini nominis, et quadringentos equites. P. Mu- 6
s Scaevola urbanam sortitus provinciam est; et
idem quaereret de veneficiis in urbe, et propius
em decem millia passuum: Cn. Cornelius Scipio 7
egrinam, Q. Mucius Scaevola Siciliam, C. Vale-
s Laevinus Sardiniam. Q. Fulvius consul, *prius*, 8
*m ullam rem publicam ageret, liberare et se et rem-
licam religione votis solvendis*, dixit, *velle. vovisse*, 9

r.

uam post hunc annum ob-
isse. De hac lege Pighius in
al. in Franc. Hotomannum
dice LL. Romanarum putant
lligendum esse, quod apud
m in voce *Rogat* legitur:
*in dissuasione, Ne lex Baebia
aretur, aït: Hoc potius agam
hic aït.* Hunc locum Festi
ustinus praeterit, fortassis
putavit, non satis certum
ad hanc legem Baebiam, an
ges de ambitu, quas A. V.
xII. a consulibus P. Corne-
Cethego et M. Baebio Tam-
o latas scribit Livius cap. 19.
s respexerit. Sed Sigonius
Judic. 30. non dubitandum ad-
at, a Festo legem Baebiam de
itu significari, inque eam rem
contemnendo argumento ex
io in voce *Largi* utitur: *Cato
Baebia: pecuniam inlargibo ti-*
Verum hoc quidquid est, opor-
legem Baebiam de quatuor
toribus ante A. V. ioLxxvi.
rogatam fuisse, quia eo, ac de-
e aliis, quibus quatuor prae-
es ex ea esse debebant, sex,
dixi, fuerunt. DUKER. Vide
m Pighium in Annal. ad A.
cccLxxxvII pag. 266. *quae al-
is*, pro *qui*, primus dedit Va-
s.

*C. Cornelius Scipio, L. Valerius
evinus*] *Cn. Cornelius* ex consulatu, quem biennio post geret.
Tabul. Capitol. Tum *L. Valerius
Laevinus* ex consulatu, quem biennio post geret. Tabul. Capitol.
et ipsemet Livius. SIGON. Adsentitur Sigonio Pighius in Annal. ad A. V. ioLxxiv. pag. 339.
itidem docens, iisdem nominibus eos vocari in Fastis Capitolinis. Infra etiam *Cn. Cornelius
Scipio Hispalus* consul memoratur 41, 14. et *C. Valerius Laevinus*, qui priori in consulatu mortuo subfectus est cap. 17. et 18.

Q. et M. Mucii Scaevolae] In
primo exemplari Germanico *Q.
et P. Mucii P. filii Scaevolae.* Optime, si *Q. filii* legas ex Capit.
eorum consulatibus. Uterque enim *Q. F. P. N.* proditur, ut
germani fratres collegae in praetura sint. SIGONIUS. Lectionem, quam Sigonius ex prima
editione recte revocavit, mutarunt Froben. anno 1535. Sigonio
hic etiam adsentitur Pighius l.
laud.

§. 9. *Vovisse, quo die postremum*]
Froben. anno 1535. edidit *vovisse, se quo die.* Si auctoritate Gelenii, isque ita ex cod. Mog. restituit, rectum est, et sequor.
Sin, facio cum Gronovio, qui supra cap. 42, 2. observat, pronomen *se* deesse in ed. Moguntina

quae alternis quaternos jubebat creari. hi facti, Cn. Cornelius Scipio, C. Valerius Laevinus, Q. et P. Mu-
3 cii Q. F. Scaevolae. Q. Fulvio et L. Manlio consulibus eadem provincia, quae superioribus, pari numero copiae peditum, equitum, civium, sociorum,
4 decretae. In Hispaniis duabus Ti. Sempronio et L. Postumio cum iisdem exercitibus, quos haberent,
5 prorogatum imperium est. et in supplementum consules scribere jussi ad tria millia peditum Romano-

lege nulla in anterioribus, quod equidem sciam, mentio, sicut nec ejus senatusconsulti, quod paulo post [§. 11.] sequitur de ludis factum L. Aemilio, Cn. Baebio consulibus. ubi obiter etiam notandum, *Cn.* legendum, non *C.* ut falso in codicibus scriptum est. GLAREAN. Pighius ad A. V. ıↃlxxiv. verba *post multos annos* hoc sensu accepit, post multos annos, quam lex Baebia de quatuor praetoribus creandis lata fuerat. Eam autem suspicatur A. V. ıↃlxi. a M. Baebio praetore latam fuisse, quum ipse Hispaniam citeriorem, A. Atilius ulteriorem sortiti, pro eis alias provincias accipere, et prioris anni praetores in Hispaniis imperio prorogato manere jussi fuissent; de quo est in Livio 35, 20. Ant. Augustinus in incerto relinquit auctorem et tempus hujus legis latae; sed fieri potuisse dicit, ut alter Baebiorum, qui A. V. ıↃlxxi. et sequenti consules fuerunt, aut alius Baebius in tribunatu eam tulerit. Si hujus rei aliquod argumentum esset, sententia verborum *post multos annos* esse posset, post multos annos, quam pro quatuor praetoribus sex creare coeperant, quod A. V. ıↃlv. factum Livius 32, 27. narrat. Sed quia hoc omnino incertum est, malo amplecti conjecturam Pighii, maxime ideo, quod post A. V. ıↃlxi. duobus praetoribus Hispaniarum semper excepto triennio belli cum Perseo 45, 16. in annum prorogatum est imperium; ob quam causam satis erat alternis annis tantum quatuor praetores creari. Quamquam ne hoc quidem dubitatione aliqua caret. Nam quum ex enumeratione cujusque anni praetorum apud Livium certum sit, totis tredecim annis post A. V. ıↃlxi. semper sex praetores, ut antea, numquam quatuor creatos fuisse, non sine ratione quaeri potest, cur lex illa tamdiu sine effectu fuerit? de quo nihil aliud dici potest, quam quacumque, sed nobis incognita, de causa otiosam, ut aït Pighius, mansisse. An alio tempore, id est, post A. V. ıↃlxxiv. recepta fuerit, incertum esse scribit Ant. Augustinus. Sed satis constat, eam numquam post hunc annum valuisse. Nam A. V. ıↃlxxvi. (comitia consulum ac praetorum anni ıↃlxxviii. in Livio desiderantur) usque ad A. V. ıↃlxxxvi. in quo desinit liber 45. Livii, omnibus annis, quibus quatuor praetores ex hac lege creari debuerant, sex facti sunt. Vide 41, 8. 28. 42, 28. 43, 11. et 45, 16. Nec quidquam in aliorum scriptis inventum est, unde appareat, eam

sociis Latini nominis, sed etiam provinciis exter- fuerant.

XLV. Hiems eo anno nive saeva et omni tempe- 1
tum genere fuit: arbores, quae obnoxiae frigori- sunt, deusserat cunctas: et ea tum aliquanto, m alias, longior fuit. itaque Latinas mox subito 2
orta et intolerabilis tempestas in monte turbavit: aurataeque sunt ex decreto pontificum. Eadem 3
mpestas et in Capitolio aliquot signa constravit, minibusque complura loca deformavit; aedem Jo- Tarracinae, aedem Albam Capuae, portamque manam: muri pinnae aliquot locis decussae erant.

le lege *sed et tum aliquanto*. J. . GRON. Verius Gronovius *sserat*, quam Sigonius *deussit*, ed. Mog. legi monuit: nam *ssit* demum substituit Frob. no 1535. pro quo Basileenses no 1554. et 1555. *decussit* de- runt, sine dubio operarum er- re. *Urere* ejusque composita frigore, nive, glacie ac simi- us passim usurpantur. Silius 68.

Hostem, miles, habes fractum ambustumque nivosis Cautibus.

i vide, quae notantur, et Ro- rt. Titium ad Calpurn. Ecl. 5, 7. Verbo autem *deurere*, quam- propria significatione, uti- r Livius 10, 4, 7. *Tecta semiru- vici per vastationem agrorum usti*. et 40, 41, 5. *Vineae caesae umentaque deusta.*

§. 2. *Latinas mox subito coorta tc. turbavit*] Crevierius vel *mox* xponit paullo post hiemem exa- tam; vel scribendum conjecit *ox subito coorta*, atris nempe nu- ibus coelum obscurantibus.

§. 3. *Aliquot signa constravit*] Vir doctus et subacti judicii lo- cutionem hanc sine exemplo es- se monuit, et hinc legere male- bat *prostravit*, ut apud Suet. Vesp. 5. *arbor prostrata*. Eo sensu *con- sternere* usurpari non subcurrit. Jul. Obseq. cap. 41. hoc prodi- gium referens dicit *signa aliquot dejecta*.

Aedem albam Capuae] *Albam*. Livius 32, 9. *De coelo tacta Ca- puae aedes, quae Alba dicitur*. SI- GON.

§. 4. *Nunciatum et ab Reate, tripedem natum mulum*] Idem pro- digium anno praecedenti etiam ab Reate nunciatum est supra c. 2. *Simul procuratum est, quod tri- pedem mulum Reate natum nuncia- tum erat*. Jul. Obsequens id qui- dem anno praecedenti memora- vit cap. 60. At hoc anno silentio praeteriit cap. 61.

§. 5. *Et ob fulminibus complura loca deformata, ad aedem Jovis etc.*] *et fulminibus complura loca deformaret aedem Jovis* ed. Mo- guntina. Quod nunc editur, Fro- benius anno 1531. restituit.

4 Haec inter prodigia nunciatum et ab Reate, tripedem
5 natum mulum. Ob ea decemviri, jussi adire libros,
edidere, quibus Diis et quot hostiis sacrificaretur;
et ob fulminibus complura loca deformata ad aedem
6 Jovis ut supplicatio diem unum esset. Ludi deinde
votivi Q. Fulvii consulis per dies decem magno ap-
paratu facti. Censorum inde comitia habita: creati
M. Aemilius Lepidus pontifex maximus et M. Fulvius
7 Nobilior, qui ex Aetolis triumphaverat. Inter hos
viros nobiles inimicitiae erant, saepe multis et in se-
natu et ad populum atrocibus celebratae certamini-
8 bus. Comitiis confectis, ut traditum antiquitus est,
censores in Campo ad aram Martis sellis curulibus
consederunt; quo repente principes senatorum cum
agmine venerunt civitatis: inter quos Q. Caecilius
Metellus verba fecit.

§. 7. *Saepe multis in senatu et ad populum atrocioribus celebratae certaminibus*] Vetus exemplar unicum *et ad populum civibus atrox celebratae.* Scribe *saepe multis et in senatu et ad populum atrocibus celebratae certaminibus*, ut jam edidit Sigonius. J. FR. GRONOV. *et in senatu et ad populum* ed. Mog. omnesque reliquae usque ad Gruterum, cujus postuma demum *et* primo loco omisit, quod Livio reddidi. Dein *ad populum atrocibus celebratae certaminibus* ex depravata unici cod. scriptura jam emendavit Frobenius anno 1531. quod servarunt reliqui editores et cum iis Sigonius usque ad Gruter. qui in ultima ed. *atrocioribus* vulgavit. *inimicitias atroces* mox vocat cap. seq.

§. 8. *Comitiis confectis, ut traditum antiquitus est*] Sic iterum Frob. anno 1531. restituit. Ante Moguntini publicarunt *Comitiis confecti sunt traditus antiquitus est.* Ceterum hanc gratiae reconciliationem inter Aemilium et Fulvium censores celebrant etiam Cic. de Prov. Consul. 4. Valer. Max. 4, 2, 1. et Gell. 12, 8.

In Campo ad aram Martis] De hac ara Martis in Campo vide Nardin. 1. Rom. Vet. 9, et 6, 7. Adde superius dicta ad 35, 10, 12.

§. 1. *Et nos a vobis admoneri fieri, non vos a nobis debere*] Pro *admonefieri* in archetypo est *admoneri et regi.* GELEN. Moguntini ediderunt *et nos a vobis ea admoneri et fieri, non vos a nobis his debere.* Eorum loco Frob. anno 1531. subjecit *et nos a vobis admonefieri, non vos a nobis debere;* et quadriennio postea, jubente Gelenio, *et nos a vobis et admoneri et regi, non vos a nobis debere,* li-

XLVI. *Non obliti sumus, censores, vos paullo ante* 1
universo populo Romano moribus nostris praepositos
et nos a vobis et admoneri, et regi, non vos a no-
debere. indicandum tamen est, quid omnes bonos in 2
is aut offendat, aut certe mutatum malint. Singu- 3
quum intuemur, M. Aemili, M. Fulvi, neminem
e in civitate habemus, quem, si revocemur in suf-
gium, velimus vobis praelatum esse. ambo quum si- 4
adspicimus, non possumus non vereri, ne male com-
ati sitis, nec tantum reipublicae prosit, quod omni-
nobis egregie placetis, quam, quod alter alteri displi-
s, noceat. Inimicitias per annos multos vobis ipsis 5
ves et atroces geritis: quae, periculum est, ne ex hac
nobis et reipublicae, quam vobis, graviores fiant,
quibus caussis hoc timeamus, multa subcurrunt, 6
e dicerentur; nisi forte inplacabiles vestrae irae inpli-

Gelenius illius *et* secundo lo- non meminerit in notis.

. 2. *Aut certe mutatum malit*] idam *malint* emendarunt, sed d scio, itane authores casuum imen, quod vocant, in verbis mutare consueverint. GLAR. rte *mutatum malimus*. J. FR. ON. Frobenius est, qui anno 1. *malit* mutavit in *malint*.

. 3. *Singulos quum intuemur, Aemili, M. Fulvi*] Vir doctus marginem editionis Curionis ibendum conjecit, *Singulos m intuemur, te, M. Aemili, te, Fulvi.*

§. 4. *Ambo quum simul aspicimus, non possumus non vereri*] *ambo* in accusativo legitur pro *ambos*, ut Virgilius *duo* pro *duos* dixit 11. Aen. [285.]

Si duo praeterea tales Idaea tulisset
Terra viros.

Quamquam major necessitas Virgilium urguebat. Et poterat etiam hoc in Livio corruptum videri, si non adeo frequens esset in vetustioribus codicibus. GLAREAN. Utrum *ambo* casu quarto recte dicatur, dubitare non debuerat Glareanus. Vide, quae notantur ad 7, 19, 5. c. 40, 9. et 35, 21, 5. Praeterea *non possumus vereri* ed. Mog. Sed recte *non possumus non vereri* emendavit Frob. anno 1531.

§. 6. *Nisi forte inplacabiles fueritis, inplicaverint animos vestros*] Legendum puto *implacabiles vestrae irae implicaverint animos vestros*. GLAR. In Germanico exemplari erat: *nisi forte implacabiles fueritis implicaverint.* Glareanus autem, pro *fueritis*, restituit *irae vestrae.* Ego desiderari alias voces puto. itaque asteriscum apposui. SIGON. Non optime sic

7 *caverint animos vestros. Has ut hodie, ut in isto te*
plo, finiatis simultates, quaesumus vos universi; et, q
conjunxit suffragiis suis populus Romanus, hac etiam
8 *conciliatione gratiae conjungi a nobis sinatis. Uno a*
mo, uno consilio legatis senatum, equites recenseatis, a
9 *tis censum, lustrum condatis: quod in omnibus fere p*
cationibus nuncupabitis verbis, Ut ea res mihi co
gaeque meo bene et feliciter eveniat, *id ita ut v*
ut ex animo velitis evenire: efficiatisque, ut, quod D
10 *precati eritis, id vos velle etiam homines credamus.*

Glareanus, ut cuivis videre pronum. Consultissime forsan Sigonius, qui apposito asterisco desperat. In scripto fuit *implacabiles fueritis implicaverint.* Vide, an potuerit fuisse: *multa succurrunt, quae dicerentur, nisi forte placabiles gravius implicarent animos vestros.* Vel, *irritarent.* Nisi verendum foret, inquit, ne ista relata et repetita animos vestros, nunc forte placabiles, dum ea quodammodo obliterata silentur, acrius irritarent, recrudescentibusque odiis facem subjicerent. J. FR. GRON. Conjecturam Glareani satis refellit ingrata τοῦ *vestrae* et *vestros* repetitio. Gronovius in prima notarum ed. duas alias proposuerat conjecturas, vel legendum esse *si forte implacabiles furiae irarum implicarent animos vestros*; vel *si forte implacabilis furor iris implicaret animos vestros.* ut dicat Metellus, ideo se pericula, reipublicae et discordia eorum imminentia, pluribus non enarrare, quia sperat, facile illos hoc daturos precibus principum senatus, ut bona fide inter se reconcilientur atque in concordiam redeant; secus, si pertinaces crederet, multis eadem exaggeraturus. Doujatius scribere malebat *quae dicerentur, et quae, nisi impla les fueritis, placaverint anim stros.* Facile enim potuisse li rium, quum *implacabiles* psisset, scribere *implaca* pro *placaverint.* Verum non psit *implacaverint*, sed *im verint*; deinde de suo inter voces *et quae.* At praetere crederet Metellus, quae sub rebant, animos eorum pl posse, cur ea etiam non i dium protulit, sed potius ad ces et obtestationes converti Clericus conjici posse opi *quae dicerentur, nisi forte i cabiles fieretis in placandis a vestris*, hoc sensu: succu quidem, quae dicerentur; t men silebo, ne forte, dum care vos conor, implacabil tis. Si ex his conjecturis eligenda foret, vel Gronovi in repetitis curis, vel illa rici ceteris praeferrem; e dem praesertim Gronovia quod proxime ad codicis lectionem accedat, unde minus discedemus, si pro *implacabiles* non *forte plac* cum Gronovio, sed *forsitan cabiles* legerimus. Nondum men mihi satisfacio, et f praestabit, ut Clariss. Crevier judicat, si pro desperatis relin

tius et Romulus, in cujus urbis medio foro acie hostes
ncurrerant, ibi concordes regnarunt. Non modo simul- 11
tes, sed bella quoque finiuntur. ex infestis hostibus ple-
rique socii fideles, interdum etiam cives fiunt. Alba- 12
diruta Alba, Romam traducti sunt: Latini, Sabini
civitatem accepti. Vulgatum illud, quia verum erat,
proverbium venit: Amicitias inmortales, inimicitias
ortales debere esse. Fremitus ortus cum adsensu, 13
inde universorum voces idem petentium, confu-
te in unum, orationem interpellarunt. Inde Ae- 14

nda inanibus conjecturis non
licitemus.

§. 7. *Quos conjunxit suffragiis
is populus Romanus, hac etiam re-
iliatione*] Ita Frob. anno 1535.
dit: si autem ex cod. hanc
ionem Gelenius eruit, per
probari licet; sin, rationem
dum video, cur *hos etiam re-
iliatione*, ut Moguntini edi-
unt, displicuerit.

§. 8. *Uno consilio legatis sena-
s*] *eligatis* ed. Mog. pro quo
te Frob. anno 1535. substituit
tis. Vide ad 2, 1, 10.

§. 9. *Quod in omnibus fere pre-
ionibus nuncupabitis verbis*] *quod
ibus* edidit Frob. anno 1535.
d Gronovius praepositionem
ab eo ejectam, quam Mogun-
i exhibuerant, anno 1665. re-
uit. Praeterea *nuncupatis his
bis* praefert ed. Moguntina,
o quo Froben. anno 1535. ad-
vit, quod nunc vulgo exstat.

*Ut ea res mihi collegaeque meo
ne et feliciter eveniat*] Precatio
llennis censorum haec est, de
a sic Varro lib. 5. de ling. Lat.
g. 61.] *Ubi noctu in templo cen-
r auspicaverit, atque de coelo nun-
tum erit, praeconi sic imperat,
viros vocet. Quod bonum, for-
tunatum, felixque, salutareque siet
populo Romano Quiritium, reique
publicae populi Romani Quiritium,
mihique, collegaeque meo, fidei,
magistratuique nostro: omnes Qui-
rites pedites, armatos, privatosque
curatores omnium tribuum, si quis
pro se, sive pro altero dari ratio-
nem volet, voca inlicium.* SIGON.

*Id ita ut vere, ut ex animo veli-
tis evenire*] Voculam *id*, quam
exhibet ed. Moguntina, omisit
Frob. anno 1535. et post cum re-
centiores usque ad Gronov. qui
eamdem anno 1665. restituit.
Praeterea vir doctus ad margi-
nem ed. Curionis conjecit *et vere,
et ex animo*. Male. Vide ad cap.
39, 8.

§. 12. *Amicitias inmortales, ini-
micitias mortales debere esse*] Vo-
cem *mortales*, quae a prioribus
edd. etiam prima Moguntina, ab-
erat, Frobenius anno 1531. ad-
didit. Eamdem etiam necessa-
riam judico; sed potius ita trans-
pono: *amicitias inmortales, mor-
tales inimicitias debere esse*. Ita
enim vox exciderit ob similitu-
dinem praecedentis. V. ad 33,
27, 4. Contra Erasmus in Ada-
giis tit. *Amicitia* pag. 124. una
voce ejecta legendum censuit *ami-
citias immortales esse debere*. idque

milius questus quum alia, tum bis a M. Fulvio se ce[rto] consulatu dejectum. Fulvius contra queri, se [ab] eo semper lacessitum, et in probrum suum sponsi[o]nem factam. tamen ambo significare, si alter vel[let,]
15 se in potestate tot principum civitatis futuros. Om[-]nibus instantibus, qui aderant, dexteras fidemq[ue] dedere, mittere vere ac finire odium. Deinde, co[m]laudantibus cunctis, deducti sunt in Capitolium. I[n]

proverbium ex Aristot. Rhetor. 21. inlustravit. Verum sententiam priorem praeferendam puto.

§. 14. *Questus quum alia, tum bis a L. Fulvio se certo consulatu dejectum*] *M. Fulvio* perspicue. SIG. Corruptissime ed. Moguntina et proximae *questus cum allatum vis a M. Fulvio secreto consulatu dejectum*. Quod nunc exstat, Froben. anno 1531. recte emendavit. *vis* pro *bis* scriptum erat errore scribae, qui literas *b* et *v* confudit. Vide ad cap. 51, 3. *a L. Fulvio*, pro quo Sigonius dedit *a M. Fulvio*, in una tantum ed. Basil. anni 1554. invenio, ubi operarum culpa ita excusum videtur.

Et in probrum suum sponsionem factam] De hac sponsione nihil in superioribus, quod sciam, dixit, quum duobus praecedentibus libris harum inimicitiarum multis saepe meminerit verbis. GLAR.

§. 15. *Omnibus instantibus, qui aderant, dexteras fidemque dedere*] Corrupte editio Mog. *Omnibus stantibus, qui aderant, dederant dexteras, fidemque dedere*. Adparet illud *dederant* natum esse ex praecedenti *aderant*.

Deducti sunt in Capitolium] In Capitolium eos deductos esse ad capienda magistratus insignia jurandumque in leges, utpote [...] statim, postquam creati e[...] magistratum inibant, docet [...]chius 1. de Comit. Rom. ca[p.] circa fin. Contra Abram. ad [...] de Prov. consul. 9. post lau[...] Livii hunc locum illustrat[...] censorum deductionem in C[api]tolium addit, illos eo pri[mo] omnium, ut initi magistratu[s] ficium auspicarentur, se co[...]lisse, idque probare conatur [...] co Plutarchi in Quaest. Rom. [...] 97. ubi censores inito magi[stratu] nihil prius egisse, quam [...]bus sacris cibaria et Jovis si[mu]lacrum miniandum locasse d[ici]tur. Unde colligendum vid[etur] eum existimasse, ideo nunc [cen]sores in Capitolium deductos [es]se, ut locationem hanc per[age]rent: quod tamen nemini [...] probaturum puto. Omnes [...] locationes censoriae in foro [Ro]mano hasta posita peractae [...] De locationibus vectigalium [...] Cel. Burm. de Vectig. 8. de lo[ca]tionibus aedium sacrarum [...]darum, equorum Curalium pr[ae]bendorum, ac similium re[rum] vide Liv. 24, 18. Aliud vero [...] locandis cibariis anserum et [mi]nianda Jovis facie, quam in [re]liquis locationibus censorum [con]tinuisse, erat probandum. Pr[ae]terea verba Plutarchi nihil ali[ud] indicant, quam censores in [...] prima eorum, quae sibi ratio[...]

ra super tali re principum, et facilitas censorum
egie comprobata ab senatu et laudata est. Cen- 16
ibus deinde postulantibus, ut pecuniae summa
i, qua in opera publica uterentur, adtribueretur,
tigal annuum decretum est.

XLVII. Eodem anno in Hispania L. Postumius et 1
Sempronius propraetores comparaverunt ita in-
se, ut in Vaccaeos per Lusitaniam iret Albinus,

gistratus peragenda erant, has
tiones curasse. Verior ita-
Gruchii sententia videtur;
quod forte inter caussas adi-
Capitolii referendum sit, ut
ceterisque Diis pro adepto
re gratias agerent, et vota
iperent; ob quam eamdem
am consules primo initi ho-
is die sollemni pompa Capi-
m petiisse, notissimum est.

cura super tali re principum]
m super tali re ed. Mog. pro
Frob. anno 1531. emendavit
rae super tali re; quod pro-
i editores servarunt usque ad
l. qui anno 1555. dederunt
ra super tali re. Eamdem le-
nem deinde Paris. anno 1573.
reliqui recentiores adopta-
t.

16. *Ut pecuniae summa sibi*,
in opera publica uterentur, ad-
ueretur] Ultima vox exsulat
d. Moguntina; quam Frob.
o 1531. addidit. Ea in hac re
pria fuisse videtur. Certe ea-
usus est Livius 44, 16, 9. *Ad*
ra publica facienda quum eis di-
dium ex vectigalibus ejus anni
tributum ex senatusconsulto a
nsoribus esset, *Ti. Sempronius*
ea pecunia, *quae ipsi adtributa*
t, *aedes P. Africani* etc. *emit.*
c lib. cap. 51, 2. *Opera ex pecu-*
adtributa divisaque inter se
e confecerunt. Similiter *adtri-*
butam pecuniam vocari, *quae in stipendium militum de aerario a tribunis aerariis adnumerari quaestori solet*, docet Ascon. Ped. ad Cic. 1. in Verr. 13. Et ita Varro 4. de Ling. Lat. 42. *Ab hoc ea*, *quae adsignata erat*, *adtributum dictum. ab eo quoque*, *quibus adtributa erat pecunia*, *ut militi reddant*, *tribuni aerarii dicti. id quod adtributum erat*, *aes militare*.

Vectigal annuum decretum est] Ita Frob. anno 1535. Priores perperam dederunt *annum*. Per *vectigal annuum* autem intelligendum conjicit Clariss. Crevierius vectigal aliquod, quod in eam rem uno tantum anno penderetur: id autem Livium pluribus verbis non explicare, quia res pervulgata erat, et omnibus nota. Verum locus Livii 44, 16, 9. ad verba praecedentia laudatus, ubi censoribus adtributum dicitur *dimidium ex Vectigalibus ejus anni*, docet, hic intelligendum esse integrum vectigal, sive omnia vectigalia hujus anni.

§. 1. *In Hispania L. Postumius et Ti. Sempronius propraetor comparaverunt*] Scribe *propraetores*, quia supra dixit [cap. 44, 4.] *In Hispaniis duabus Ti. Sempronio et L. Postumio*, *cum iisdem exercitibus*, *quos haberent*, *prorogatum imperium*. SIGON. Ut Sigonius emendat, vel per compendium

milius questus quum alia, tum bis a M. Fulvio se certo consulatu dejectum. Fulvius contra queri, se ab eo semper lacessitum, et in probrum suum sponsionem factam. tamen ambo significare, si alter vellet, se in potestate tot principum civitatis futuros. Omnibus instantibus, qui aderant, dexteras fidemque dedere, mittere vere ac finire odium. Deinde, conlaudantibus cunctis, deducti sunt in Capitolium. Et

proverbium ex Aristot. Rhetor. 21. inlustravit. Verum sententiam priorem praeferendam puto.

§. 14. *Questus quum alia, tum bis a L. Fulvio se certo consulatu dejectum*] *M. Fulvio* perspicue. SIG. Corruptissime ed. Moguntina et proximae *questus cum altatum vis a M. Fulvio secreto consulatu dejectum.* Quod nunc exstat, Froben. anno 1531. recte emendavit. *vis* pro *bis* scriptum erat errore scribae, qui literas *b* et *v* confudit. Vide ad cap. 51, 3. *a L. Fulvio*, pro quo Sigonius dedit *a M. Fulvio*, in una tantum ed. Basil. anni 1554. invenio, ubi operarum culpa ita excusum videtur.

Et in probrum suum sponsionem factam] De hac sponsione nihil in superioribus, quod sciam, dixit, quum duobus praecedentibus libris harum inimicitiarum multis saepe meminerit verbis. GLAR.

§. 15. *Omnibus instantibus, qui aderant, dexteras fidemque dedere*] Corrupte editio Mog. *Omnibus stantibus, qui aderant, dederant dexteras, fidemque dedere.* Adparet illud *dederant* natum esse ex praecedenti *aderant.*

Deducti sunt in Capitolium] In Capitolium eos deductos esse ad capienda magistratus insignia jurandumque in leges, utpote qui statim, postquam creati erant, magistratum inibant, docet Gruchius 1. de Comit. Rom. cap. 6. circa fin. Contra Abram. ad Cic. de Prov. consul. 9. post laudatum Livii hunc locum illustraturus censorum deductionem in Capitolium addit, illos eo primum omnium, ut initi magistratus officium auspicarentur, se contulisse, idque probare conatur loco Plutarchi in Quaest. Rom. cap. 97. ubi censores inito magistratu nihil prius egisse, quam anseribus sacris cibaria et Jovis simulacrum miniandum locasse dicuntur. Unde colligendum videtur, eum existimasse, ideo nunc censores in Capitolium deductos esse, ut locationem hanc peragerent: quod tamen nemini eum probaturum puto. Omnes enim locationes censoriae in foro Romano hasta posita peractae sunt. De locationibus vectigalium vide Cel. Burm. de Vectig. 8. de locationibus aedium sacrarum tuendarum, equorum Curulium praebendorum, ac similium rerum, vide Liv. 24, 18. Aliud vero in locandis cibariis anserum et minianda Jovis facie, quam in reliquis locationibus censorum, obtinuisse, erat probandum. Praeterea verba Plutarchi nihil aliud indicant, quam censores inter prima eorum, quae sibi ratione

llant Celtiberi) pervenit. ubi quum jam opera ad- 3
veret, veniunt legati ex oppido, quorum sermo
tiquae simplicitatis fuit, non dissimulantium bel-
uros, si vires essent. Petierunt enim, ut sibi in 4
ra Celtiberorum ire liceret ad auxilia accipienda.
non impetrassent, tum separatim eos ab illis se

...imam Carpetanorum, qui ...ltiberis haud longe remoti ..., urbem. Id unum certum ..., nisi et altera urbs, *Munda* ...llata, vel in Celtiberia, vel ...gione vicina sita fuerit, ejus ...tionem hic ferri non posse, ...cum vitiosum esse. Praeter-...*rimo* ed. Moguntina. Quod ...dex unicus confirmat, fru-... Gelenius in *primum* mutâ-...

...astella obpugnare, agros urere] ...e *expugnare*. J. FR. GRON. ... ad 21, 57, 6. et 40, 33, 9. In-...er *deinde agros urere* ed. Mo-.... Sed primam vocem Gele-...s expunxit.

Ad praevalidam urbem aliam] ...*validam* Moguntini. *praevali-*... Frobenius anno 1535. emen-...vit; qua voce et alibi Livius ...itur. Ita 3, 43, 4. *Quum ipse se* ...*evalidus pari viribus animo cir-*...*mventus tutaretur*. 7, 5, 6. *Se* ...*lum, inermem; illum praevali-*...*m juvenem, et stolide ferocem vi-*...*bus suis*. 26, 16, 7. *Quibusdam* ...*endam consentibus urbem prae-*...*lidam, propinquam, inimicam*. ...*a praevalere* in Praefat. *Praeva-*...*tis populi vires se ipsae confi-*...*unt*. 2, 55, 6. *Et praevalens ipse, ... adjuvantibus advocatis repulso* ...*ictore, se in turbam confertissimam* ...*cipit*. 5, 15, 7. *Praevalens juve-*...*is Romanus senem infirmum ad* ...*os transtulit*.

Certimam adpellant Celtiberi] Op-pidum hoc diversum esse a *Car-tima*, sive municipio Cartimitano, pluribus docet Lud. Nonius in Hispan. cap. 25. Mox *cui quum jam opera*, pro *ubi*, legendum conjicit Clar. Crevierius.

§. 3. *Non dissimulantium rebellaturos esse*] In archetypo est *non dissimulantium bellaturos, si vires essent*. GELEN. Sic [*bellaturos*] primus Curio. Sed unicus liber, et ex eo Mag. Ald. Juntas, Frobenius *rebellaturos*, i. e. repugnaturos. J. FR. GRON. Non primus Curio, sed Froben. anno 1535. *bellaturos* recepit, idque jubente Gelenio, qui cod. unicum secutus est. *Bellare* est bellum gerere. 3, 19, 12. *Magis bellantes, quam pacati, propitios habemus Deos*. 8, 6, 15. *Curam acuebat, quod adversus Latinos bellandum erat*. 33, 12, 6. *De conditionibus pacis semper, non ut ad internecionem bellaretur, disseruisse*. cap. 19, 6. *Ne simul et cum Philippo foret bellandum*. Eodem cap. 7. *Facilius cum singulis bellatum est*. 35, 18, 3. *Tamquam non, utrum bellandum esset, nec ne, consuleretur; sed ubi, et qua ratione bellum gereretur*.

§. 4. *Ad auxilia accipienda*] Lege hic quoque *accienda*. nam mox sequitur *si non impetrassent*. Itaque voce dubia opus fuit, qualis est *accienda*. TAN. FABER. 10, 19, 1. *Ne collegae auxilium, quod adciendum ultro fuerit, sua sponte oblatum sperneretur*. ubi librarios saepissime *accire* et *accipere* confudisse docui. Et ita Gronov. le-

in Celtiberiam inde reverteretur; Gracchus, si ma-
jus ibi bellum esset, in ultima Celtiberiae penetra-
2 ret. Mundam urbem primum vi cepit, nocte ex in-
proviso adgressus. acceptis deinde obsidibus, prae-
sidioque inposito, castella obpugnare, agros urere,
donec ad praevalidam aliam urbem (Certimam ad-

propr. praeferunt omnes edd. praeter Basil. anni 1554. quae perperam *propraetor* exhibet.

Ut in Vacceos per Lusitaniam iret Albinus] Haec verba per aliquot versus male habent, et egregie confusa videntur. Albino in Vacceos eundum erat, Graccho in Celtiberos. Caeterum *Munda* oppidum Baeticae est, ulterioris Hispaniae, hic tamen a Graccho oppugnatur; quapropter et loca quoque corrupta videntur. *Certimae* nomen apud nullum authorem invenio. GLAR. Scribendum *Vaccaeos* per diphthongum, ut Sigonius, et nuper Hearnius, Clericus, et Crevierius hoc loco, recentiores editores alibi semper dederunt. Vide ad c. 50, 6. Mox *inde in Celtiberiam* Frob. anno 1535. edidit. scripturam priorum editionum *in Celtiberiam inde* Gronov. probavit; quam Clericus recepit.

Si Gracchus majus sibi bellum esset, in ultima Celtiberiae penetraret. Mundam vi cepit urbem, primo adgressos nocte. Acceptis deinde ex inproviso obsidibus et castella obpugnare: praesidioque inposito deinde agros urere] Hic praeter alia vitia ordo quoque multipliciter luxatus est. Rectius legetur hoc modo: *Gracchus, quod majus ibi bellum esset, in ultima Celtiberiae penetravit. Mundam urbem primum vi cepit, nocte in inprovisio aggressus. Acceptis deinde obsidibus, praesidioque imposito, castella oppugnare, agros urere.* GELEN. Ab Gelenio est. Magontiaci ediderunt: *in Celtiberiam inde reverteretur si Gracchus majus sibi bellum esset in ultima Celtiberiae penetraret.* Scribe: *in Celtiberiam inde reverteretur, si majus ibi bellum esset; Gracchus in ultima Celtiberiae penetraret.* J. FR. GRON. Causam mutandi *penetravit* credo fuisse, quod *esset* requirere videbatur *penetraret*. Sed, si ita legas, sequens periodus abrupta est, nec apte cum praecedenti cohaeret. DUKER. Verisimilem Gronovii conjecturam in contextum receperunt Clericus et Crevierius. Vide, num propius Msti lectionem, una voce transposita, unaque litera expuncta, legi possit *in Celtiberiam inde reverteretur. Gracchus, si majus ibi bellum esset, in ultima Celtiberiae penetraret.* Si bellum, quod Albinus ibi gereret, gravius esset, quam propraetores existimarant, Gracchus in ultimam Celtiberiam penetraret. *Gracchus, si* dedi, pro *si Gracchus*, deinde *majus ibi bellum*, pro *sibi*. Solent autem voces illae passim in Mstis commutari. Vide ad 26, 26, 1. Id autem tanto hic facilius fieri potuit, quod prima litera ex fine vocis praecedentis sit repetita. Vide ad 1, 55, 4.

§. 2. *Mundam urbem primum vi cepit*] *Munda* urbs Baeticae est, procul a Celtiberia, in qua Graccho bellum gerendum erat, distans. Hinc Doujatius *Mantuam* legendum conjicit, et intelligit

msellae urbi ferendo. Oppidani, quum ignes no- 9
turribus nequidquam (quod signum convenerat)
ulissent, destituti ab unica spe auxilii, in deditionem
erunt. sestertiûm quater et vicies ab iis est exa-
m, quadraginta nobilissimi equites: nec obsidum 10
ine, (nam militare jussi sunt) et tamen re ipsa,
pignus fidei essent.

XLVIII. Inde jam duxit ad Aleen urbem, ubi ca- 1
Celtiberorum erant, a quibus venerant nuper le-
i. eos quum per aliquot dies, armaturam levem 2
ittendo in stationes, lacessisset parvis proeliis, in
majora certamina serebat, ut omnes extra mu-
iones eliceret. ubi, quod petebatur, sensit esse- 3
m, auxiliorum praefectis imperat, ut, contracto
rtamine, tamquam multitudine superarentur, re-

, docuit Gronov. ad Livii 42, 4.

§. 10. *Nummûm quater et vicies iis est exactum*] Ita legebatur quibusdam codicibus. at alii ecerunt *sestertiûm*, quasi non m sit *sestertius*, qui *nummus*. LAR. Prima editio et Aldina *num quater et vicies*, omissa rima voce [*sestertium*,] aeque rrupte. Non potuit aliter scri- re Livius, quam *sestertiûm qua- et vicies ab iis est exactum*. Vi- primus Scaliger: nos lucu- nte probavimus [2. de Pec. Vet. pag. 75.] J. FR. GRON. Fro- nius est, qui anno 1535. *sester- m nummum* edidit. Si jubente elenio, isque ita in unico cod. venit, illud *nummûm* ex glosse- ate natum credendum est.

§. 1. *Ad Aleen urbem*] Vide Cl. esseling. ad Antonin. Itiner. p. 445.

§. 2. *Armaturam levem inmitten- do in stationes*] *mittendo* ed. Mog. pro quo Froben. anno 1535. de- dit *immittendo*. Forte in unico cod. scriptum fuit *ī mittendo*, et primi editores primam literam cum addita linea neglegenter o- miserunt. Si vero *mittendo* in ip- so cod. exaratum exstitit, nihilo- minus recte *inmittendo* substitu- tum fuisse arbitror, et primam syllabam a sequenti, vel ab ul- tima litera vocis praecedentis perperam elisam esse. Quin et passim *inmittere* et *mittere* con- fundi solent, ubi tamen similis erroris caussa reddi nequit. V. ad 9, 4, 10. Sollemne autem Li- vio esse, verbis cum praeposi- tione, adeoque etiam cum *in*, compositis eamdem praepositio- nem in regimine addere, vidi- mus ad Praefat. §. 11. Sollemne etiam in hac re est verbum *in- mittere*. Vide ad 2, 30, 2.

§. 3. *Ubi, quod petebatur, sen- sit effectum*] *quod petebat is* Mo-

pente tergis datis, ad castra effuse fugerent. ipse in-
4 tra vallum ad omnes portas instruxit copias. Haud multum temporis intercessit, quum ex composito fugientium suorum agmen, post effuse sequentes
5 barbaros conspexit. Instructam ad hoc ipsum intra vallum habebat aciem. itaque tantum moratus, ut suos refugere in castra libero introitu sineret, clamore
6 sublato, simul omnibus portis erupit. Non sustinere inpetum necopinatum hostes. qui ad castra oppugnanda venerant, ne sua quidem tueri potuerunt. nam extemplo fusi, fugati, mox intra vallum paven-
7 tes compulsi, postremo exuuntur castris. Eo die novem millia hostium caesa: capti vivi trecenti viginti, equi centum duodecim, signa militaria triginta septem. de exercitu Romano centum novem ceciderunt.

XLIX.

guntini ex cod. suo vulgarunt. Postea Froben. anno 1531. pronomen *is* delevit; at quadriennio post insuper *petebat* mutavit in *petebatur*.

§. 1. *Duxit ad populandam Celtiberiam legiones*] *ad depopulandum Celtiberiam* editores Moguntini; quos reliqui recentiores secuti sunt usque ad Gruterum; cujus postrema editio adscivit *ad populandum Celtiberiam*; Gronovius denique anno 1665. *ad populandam Celtiberiam*. Hinc patet, Livium verisimiliter verbo composito usum, et verbum simplex ex mendosissima Gruteri editione natum esse. Utrum vero *depopulandum* cum unico codice, an *depopulandam*, quam formam Gronovius restituit, legi debeat, incertum est. Idem dicendum de similibus locutionibus infra 5, 6. ubi Gronov. et cap. 43, ubi Gruterus eas, invito unico cod. ex quo pars illa Livii publicata est, mutarunt. Hoc certum est, Livium potius participiis passivis in *dus* delectatum esse, quam ita dictis gerundiis verborum. V. ad 1, 53, 3. Observavi autem continua codicum Mss. rum Livii tractatione eos, qui antiquiores et integriores sunt, eo constantius hanc formam servare, ubi pejoris notae libri gerundia subponunt. Innumera hujus rei exempla laudare possem, nisi vererer, ne taedio forem. In genere dixisse sufficiat, codd. Medic. Leid. 1. et Mogunt. observationem hanc firmare. Sine probare nequeo Gronovii co-

XLIX. Ab hoc proelio Gracchus duxit ad depo- 1
landum Celtiberiam legiones. et, quum ferret pas-
m cuncta atque ageret, populique alii voluntate,
ii metu jugum acciperent, centum tria oppida in-
paucos dies in deditionem accepit: praeda potitus
genti est. Convertit inde agmen retro, unde vene- 2
t, ad Alcen, atque eam urbem obpugnare instituit.
ppidani primum inpetum hostium sustinuerunt: de- 3
de, quum jam non armis modo, sed etiam ope-
bus obpugnarentur, diffisi praesidio urbis, in ar-
m universi concesserunt. postremo et inde, prae- 4
issis oratoribus, in ditionem se suaque omnia Ro-
anis permiserunt. Magna inde praeda facta est.
ulti captivi nobiles in potestatem venerunt; inter
os et Thurri filii duo et filia. Regulus hic earum 5
ntium erat, longe potentissimus omnium Hispano-
m. Audita suorum clade, missis, qui fidem veni-

ram, qui 2, 46, 3. invitis om- us Mstis, legebat *explicandi or- us spatium*, pro *ordinis:* ut s sententiam Modii, qui ad 29, ta. ex ed. ant. proferens *om- experiendo*, pro *omnia expe- us*, addit, Livium amare ita ui. Nihilominus adfirmare no- Livium alteram loquendi for- lam ubique evitasse. Obcur- t enim in eo quaedam loca, plerique codd. interdum et- optimi, testantur, ipsum il- etiam adhibuisse. Ita 7, 5, 9. 13, 9. 32, 7, 10. et alibi qui- dam locis. Hoc modo *ad ten- dum ultimam spem* in optimo gunt. fuisse videtur 38, 3, 7. *permittendum spem ullam* in ico cod. infra 42, 43, 1. Plura pud Gronov. in prima ed. no- um ad Livii 30, 37. De loco Livii, qui et ab aliis profertur, 26, 43, 3. notandum est, in ple- risque et meis, et aliorum codd. etiam fidissimis, magnam ibi la- cunam reperiri; certe ex qua- tuordecim meis tres tantum la- cuna carent; quorum duo *obpu- gnandam*, unus *obpugnandum* prae- ferunt. De hac materia plura vi- de apud Sanctium in Minerv. 3, 8. et Perizon. ad eum locum, Duker. ad Livii 7, 5, 9. Cortium ad Sall. Jugurth. 22, 5. et Ou- dend. ad Frontin. 3, 6, 7. et ad Caesar. 3. B. Gall. 14. Ceterum hic cod. Moguntinum, qui solus nobis hanc particulam operis Li- viani servavit, deserere nolui, sed ejus lectionem contextui red- didi.

§. 4. *In ditionem se suaque om- nia Romanis permiserunt*] *in ditio-*

6 enti in castra ad Gracchum peterent, venit. et prim
quaesivit ab eo, *ne sibi liceret ac suis vivere?* qu
praetor *victurum* respondisset; quaesivit iterum,
7 *cum Romanis militare licet?* id quoque Graccho p
mittente, *sequar,* inquit, *vos adversus veteres socios*
quoniam illos ad me propiunt suspicere. Secutus est i
Romanos, fortique ac fideli opera multis locis r
Romanam adjuvit.

1 L. Ergavia inde, nobilis et potens civitas, a

nem ed. Mog. *in ditionem* Frob. anno 1535. substituit. Utrumque *in ditionem* et *in deditionem venire* recte dici, vidimus ad 33, 37, 4. Hic tamen lectionem Frobenii praeferendam puto, partim quia verisimile est, eum ita edidisse volente Gelenio, Gelenium vero codicem Moguntinum secutum esse, cujus scripturam primi editores male expresserunt, partim ob additam vocem *Romanis*; quae efficit, ut credam, si codex ille *in deditionem* exhibuit, librarium errasse. Solent autem passim hae voces commutari. V. ad 26, 21, 17.

Inter quos et Turri filii] *Thurri* omnes edd., usque ad Gronovium, qui adspirationem omisit. Id utrum consilio, an casu factum sit, et quae orthographia praeferri debeat, non habeo dicere. Priscam tamen lectionem editorum Moguntinorum fide revocavi.

§. 6. *Quaesivit ab eo, ne sibi liceret ac suis vivere*] Lege *et primum quaesivit ab eo, liceretne sibi ac suis vivere?* Sic enim minus dura erit compositio, sensusque dilucidior. GLAR. Forte *et primum quaesivit, Liberone sibi liceret ac suis vivere?* J. FR. GRON. Idem Gronov. in prima ed. notarum ad 37, 17. tres alias conjecturas proposuit. Vel enim lege suspicatur *sibine liceret ac su vivere*, vel *num sibi liceret ac vivere*, vel denique *pacatum liceret ac suis vivere*. Clericus jicit *anne sibi liceret ac suis vi re*, ejusque conjecturam ha probabilem judicat Crevie

§. 7. *Quoniam illos ad me piunt suspicere*] Quidam eme dum putant *prodeunt susp* sed non placet. Quidam *pig spicere*; sed nec illud o placet. Locus a nobis reli tur dubius. GLAR. Forte *respicere.* J. FR. GRON. Gr vii emendationem parum c judicat Crevierius. Ipsi videtur in ejusmodi locis si quam incertas admodum te re conjecturas. Cervicorn. Ascens. anno 1530. *prodeunt spicere* ediderunt, sed forte rarum aberratione.

§. 1. *Ergavia inde, nobilis tens civitas*] Ptolemaeus *Ergavicam* nominat in Ce ris, hanc ut opinor urbem: quam idem in Vasconibus *ciam* ponit (ut Graecum habet exemplar) Ilergetib cinam. Res non magni me GLAR. *Ergavica* ex Ptole et primo exemplari Ger quo est paulo post [§. 3.] *Er* pro *Ergavicae.* SIG. Emen

m circa populorum cladibus territa, portas aperuit omanis. Eam deditionem oppidorum haud cum 2 le factam, quidam auctores sunt, e qua regione abxisset legiones, extemplo inde rebellatum, magnoe eum postea proelio ad montem Chaunum cum ltiberis a prima luce ad sextam horam diei signis latis pugnasse; multos utrimque cecidisse: nec 3 liud magnopere, ne victos crederes, fecisse Romas, nisi quod postero die lacessierint proelio ma-

m hanc probat Cellar. 2. Geogr. t. 1. pag. 83. Licet vero vulam lectionem (quae in primo mplari Germanico seu Mogtino exstitit, non *Ergavica*, Sigonius adfirmat) in contexservarim, nihilominus viris does adsentior. Eam enim, non Vaaum Ergaviam, intelligi, Celerorum in sequentibus mentio ecit. Si enim Ergaviam Vascoa indicasset, inter populos a desciscentes non solos Celeros, sed etiam Vascones measset. Addita etiam descrie *nobilis et potens civitas*, Ervicam Celtiberorum, non obram Vasconum Ergaviam meari, docet, ut Cellarius most.

§. 2. *Eam deditionem oppidorum*] *m deditionem* ed. Mog. *Eam dejonem* emendavit. Frob. anno 31.

Magnoque eum postea proelio ad ntem Caunum] Pronomen *eum*, d ab edd. Moguntina aliisque ximis abest, Frobenius deum anno 1535. addidit. Praerea *ad montem Chaunum* edd. use ad Basilienses, qui anno 1554. spirationem expunxerunt. Eom vero lectionem constanter rentiores servarunt. At Is. Voss ad Melae 3, 1. legendum mot *ad montem Cajum*, at laudat hunc locum Julii Oratoris: *Fluvius Durius nascitur in Carpetania exiens de monte Cajo juxta Pyrenaeum*. Ejusdem nomen etiam restituere conatur Martiali 4, 55. ex libris manu exaratis, et 1, 55. ex conjectura. Hodie mons ille vocari dicitur *Moncayo*, nomine ex illo, quo Julius Orator adpellavit, detorto. Verum, a codicis lectione discedere in re ambigua, religio fuit.

§. 3. *Nec aliud magnopere victores fuisse Romanos*] In primo exemplari German. est, *nec aliud magnopere Erbicae* quam vocem, qui non intellexerunt, induxerunt. Ergo *Ergavicae*, cujus quatuor ante versibus deditae meminit, puto legendum. Praeterea quod in eodem exemplari est, *nec aliud magnopere Erbicae credere fuisse*, puto legendum, *nec aliud magnopere Ergavicae credere fecisse Romanos*. Etenim aliorum narrat opinionem de rebus a Romanis ad Ergavicam gestis et proeliis cum Celtiberis commissis. SIGON. In primo exemplari Germanico exstabat *nec aliud magnopere berbice crederes fuisse Romanos, nisi qui postero die accesserint manentes proelio spolia intra vallum per totum diem legisset*. Quae quidem mirifice corrupta et turbata sunt. Sigonius

nentes intra vallum; spolia per totum diem le-
4 gerint; tertio die proelio majore iterum pug-
tum; et tum demum haud dubie victos Celtiber-

cecidisse (nec aliud magnopere Ergavicae credere se fecisse Romanos, nisi quod manentes intra vallum proelio lacessierint) postero die spolia. Sed si legeris apud ipsum omnia, quae huc pertinent, facile animadvertes, non nisi admodum inepte ista, quae vult, interjecta parenthesi huc loci applicari. Neque convenit illos, quos auctores refert Livius, dicere, *credere se, nihil aliud fecisse Romanos:* non est hic historicorum in tali re sermo. Si scirent certo, utcumque esset, adfirmarent, non dicerent *credere se:* si dubitarent, famam fuisse, sic a pluribus relatum creditumque, scriberent. Jam cum legimus *manentes intra vallum*, de castris utique, non de urbe, agi audimus; idque haud dubie de Celtiberorum vallo, non de Ergavicensium moenibus intelligendum. Censeo vulgatae lectionis auctorem, non Sigonium, penetrasse omnino in Livii mentem. Nihil de Ergavica hic voluit: totum est de proelio cum Celtiberis: et haec quidem narratio non soli illi de Ergavicensium deditione, sed toti narrationi praecedenti capitis hujus opponitur, tamquam diversa de illis omnibus, quae retulerat, quorundam scriptorum traditio. Volunt autem illi, non Ergavicae modo, sed etiam Alces centumque trium illorum oppidorum deditionem haud cum fide factam: sed qua eorum ex regione legiones abduxisset, inde extemplo rebellatum: ita coactum denuo ingenti proelio cum Celtiberorum copiis contractis de summa rerum discrimen facere: ex proelio pares fere partes discessisse: una re visos fuisse Romanos potiores; quod die insequenti rursus in aciem pro[...] serint, et obtulerint se cer[...] ni, tenentibusque se intra m[...] menta castrorum hostibus sp[...] pridie caesorum legerint, et [...] porro. Itaque praestat om[...] vulgata Sigonianae, quae o[...] sensum trucidat. Sed pr[...] vestigia scripturae veteris [...] licebit, reponas: *signis co[...] pugnasse: multos utrinque ce[...] se: nec aliud magnopere, [...] crederes, fecisse Romanos, nisi [...] postero die lacessierint proelio [...] nentes intra vallum, spoliis per [...] tum diem lectis.* Lib. 27, [...] *Postero die Romani ab sole [...] multum diei stetere in acie: [...] nemo hostium adversus prodiit, [...] lia per otium legere.* Et in[...] [c. 42, 8.] *Romanus in acie[...] piis eductis, posteaquam [...] signa contra efferre vidit, [...] legi caesorum hostium, et s[...] corpora collata in unum [...] jussit.* J. FR. GRON. Idem G[...] novius in prima notarum editi[...] ne conjecit *nec aliud magn[...] superiores fuisse Romanos, nisi [...] postero die lacessierint proelio [...] nentes intra vallum, spolia per [...] tum diem legisse.* Perizoni[...] marginem Livii scribendum [...] tavit, *nec aliud magnopere [...] res fuisse Romanos, nisi qu[...] stero die lacessierint proelio; [...] nentibus intra vallum spolia per [...] tum diem legisse.* Quae pri[...] ed. lectio fuerit, Gronovius i[...] cavit; eam primus mutavit [...] benius, qui anno 1531. edi[...] *nec aliud magnopere victores f[...] Romanos, nisi quod postero die [...] nentes intra vallum proelio la[...] sierint. Spolia per totum diem le[...] gisse.* Clericus deinde, non [...] nito lectore, primam partem [...] jecturae Gronovianae, que[...]

ſtraque eorum capta et direpta eſſe. Viginti duo millia hoſtium eo die eſſe caesa, plus trecentos captos: parem fere equorum numerum; et signa mi-

...ſum curis repetitis legendum ...uit, *nec aliud magnopere, ne ...s crederes, fecisse Romanos*, ...contextum recepit. Verum ita ...venire nequeunt ultima ver... *spolia per totum diem legisse*, ...ne vel ea forma proponenda ...nt, qua emendavit Gronovius, ... propius veſtigia lectionis, ...ae eſt in cod. scripto *spolia ... totum diem legerint*. Ex duo... ...s his colligebatur, Romanos ...tos non fuiſſe, primo quod ...ltiberos intra vallum manen... ...s proelio laceſſierint; secundo ...od, quum ex caſtris non pro... ...rent, spolia per totum diem ...gerint. In priori parte horum ...rborum, quum scripta lectio ...rte mendosa, et conjecturis ...ndum sit, integram Gronovii ...endationem recepi; in ulti... ...s verbis, ubi conjectura ejus ...nium a cod. scripto recedit, ...*gerint*, pro *legisset*, in contex... ...m admisi.

Poſtero die manentes intra vallum ...oelio lacessierint, spolia per to... ...m diem legisse. Tertio die proelio ...j. it. pugn.] Has voces *poſtero ...* transferendas ad initium se...entis membri puto, ut sit, *po...ro die spolia per totum diem le...iſſe*. Primo enim die a prima ...ce ad sextam horam diei Sem...onium pugnaſſe, multos utrim...ue cecidiſſe: poſtero spolia per ...tum diem legisse: tertio die ...ajore iterum proelio pugnatum ...ſe. Reliqua parenthesi inclu...nda eſſe exiſtimo, id eſt, *nec ...liud magnopere Ergavicae credere ... feciſſe Romanos, nisi quod ma...ntes intra vallum proelio laces...ierint*, hoc modo: Ergavica no...illis civitas, aliorum circa po...ulorum cladibus territa, portas aperuit Romanis. Eam deditionem oppidorum haud cum fide factam, quidam auctores sunt, a qua regione abduxiſſet legiones, extemplo inde rebellatum, magnoque poſtea proelio eum ad montem Caunum cum Celtiberis a prima luce ad sextam horam diei signis collatis pugnasse: multos utrinque cecidisse (nec aliud magnopere Ergavicae credere se feciſſe Romanos, nisi quod manentes intra vallum proelio laceſſierint) poſtero die spolia per totum diem legiſſe: tertio die proelio majore iterum pugnatum, et tum demum haud dubie victos Celtiberos, caſtraque eorum capta et direpta eſſe. SIGON.

§. 5. *Inde debellatum*] *inde bellatum* ed. Mog. pro quo Frob. anno 1531. recte reſtituit *inde debellatum*. Saepius *bellare* et *debellare* a librariis confundi, vidimus ad Epit. Liv. 37. Hic vero prima τοῦ *debellatum* syllaba intercepta eſt ab ultima vocis praecedentis.

Veramque pacem, non fluxa, ut ante, fide, Celtiberos fuiſſe] Si conſtruendum *veram pacem fuisse*, pro *non fluxa* legam *nec fluxa*; alioqui addenda erat conjunctio, ut diligenter expendenti facile patebit. GLAR. Sensus et Latina ratio poſtulat, ut legamus *feciſſe*, ut etiam paulo ante *fecisse Romanos*. SIG. *non ut fluxa ante fide* ed. Mog. ut aeque legi poſſit *non, ut ante, fluxa fide*, quam *non fluxa, ut ante*, quemadmodum Frob. anno 1531. emendavit. Deinde recte Sigonius *fecisse* pro *fuisse*. Paſſim haec verba commutarunt scribae. Exempla vide 1, 39, 6. cap. 51, 4. 4, 19, 5. cap. 20, 9. a.

litaria septuaginta duo. inde debellatum, veramque pacem, non fluxa, ut ante, fide, Celtiberos fecisse.
6 Eadem aestate et L. Postumium in Hispania ulteriore bis cum Vaccaeis egregie pugnasse scribunt. ad triginta et quinque millia hostium occidisse, et castra obpugnasse.
7 Propius vero est, serius in provin

46, 10. 7, 20, 5. c. 22, 11. 10, 9, 13. c. 47, 7. 24, 7, 5: 31, 45, 2. 34, 54, 8. 37, 60, 6. 40, 50, 8. et apud Celeb. Burm. ad Suet. Ill. Gramm. 10. Similiter *defui* et *defeci*. V. ad Epit. Liv. 44.

§. 6. *Bis cum Bracharis egregie pugnasse*] Plinius lib. 4. c. 20. aït, Durium amnem Turdulos a Bracharis discernere. GLAR. Quidam Liviani correctores pro *Vacceis* esse restituendos *Braccareis* arbitrantur. Quam recte, nihil hic decerno. PIGHIUS. in Annal. ad A. V. ıɔLXXIV. pag. 540. *cum Brachis* ed. Mog. pro quo *cum Bracharis* substituit Froben. anno 1531. at rectius quadriennio postea *cum Vacceis*, nisi quod per diphthongum legendum sit *cum Vaccaeis*, ut Sigonius, et postea recentiores ediderunt. Plinius quidem saepe *Bracarûm* meminit, hic tamen *cum Vaccaeis*, quam *cum Bracaris*, malo. Exsequitur enim Albinus, quod inter ipsum et Gracchum convenisse supra narravit Livius cap. 47. ut *in Vaccaeos per Lusitaniam iret*. Ita ibi praefert ed. Mog. Praestat igitur hic *Vaccaeis*, pro *Brachis*, legi, quam supra cap. 47. *Bracaros* pro *Vaccaeos*, et hic *Bracaris* pro *Brachis* mutari: praesertim quum *Vaccaei* ab hoc itinere haud multum remoti fuerint. Durio tantum flumine a *Lusitanis*, per quos in Vaccaeos iret, divisi. *cum Bracaris* placet etiam Clariss. Crevierio. Mox *millia hostium* ed. Mog. et reliqui usque ad Gruter. cujus aliqua demum editio *millia hominum* ascivit. Priorem itaque scripturam revocavi.

Et castra obpugnasse] Lego rursus *expugnasse*. J. FR. GRON. V. ad 21, 57, 6. et 40, 33, 9.

§. 7. *Propius vero est, serius in provinciam pervenisse, quam ut ea aestate*] Superius Livius aït, ... legam T. Sempronium eunti in ulteriorem Hispaniam Albino mandasse, ut Q. Fulvium certiorem faceret, Tarraconem exercitum duceret etc. Si igitur hac aestate T. Sempronius tot ac tanta egit, potuit et Albinus, praegressus Sempronium, ea aestate res gerere. Diversos authores ... nor secutum Livium. GLAREANUS. Postumius et Gracchus A. V. ıɔLXXIII. sortiti fuerant Hispanias, hic citeriorem, ille ulteriorem, cap. 35. et eo anno in illas venerant, cap. 39. iidem A. V. ıɔLXXIV. eas imperio prorogato obtinuerunt, cap. 44. et Postumius in Vaccaeos ivit, Gracchus cum Celtiberis bellum gessit, cap. 47. Quum ergo omnia quae post cap. 44. leguntur, aestate illius anni, quo imperium iis prorogatum fuerat, gesta narret Livius, quomodo nunc dicit, Postumium, quem jam anno priore in provinciam venisse, et hoc anno in ea imperio prorogato fuisse, antea scripserat, serius in illam venisse, quam ut ea aestate res gerere potuerit?

um pervenisse, quam ut ea aestate potuerit res ge-
re.

LI. Censores fideli concordia senatum legerunt. 2
inceps electus est ipse censor M. Aemilius Lepidus
ntifex maximus: tres ejecti de senatu. retinuit
osdam Lepidus a collega praeteritos. Opera ex 3

oc non facile intellectu est, si periora suo tempore ac loco ata sunt. DUK. *Propius vero, terius* ed. Mog. τὸ *et* in *est* mutavit Frob. anno 1531.

§. 1. *Senatum legerunt. princeps lectus est*] *legerunt* recte emendavit Froben. anno 1531. pro *legerunt*, quod habuere priores itores. *Legere* enim in hac re llemne verbum est. Vide ad 2, 10. Verum ita etiam reponenum erat *princeps lectus est*. Ut im in hac re locutio *legere senatum*, vel *in senatum*, ita etiam *principem senatus* placuit. upra 27, 11, 9. *Senatus lectionem ntentio inter censores de principe gendo tenuit. Sempronii lectio e-* *t.* Eodem cap. §. 12. *Lectus a mpronio princeps in senatu Q. bius consul. inde alius lectus natus.* 34, 44, 4. *Principem senais P. Scipionem consulem, quem priores censores legerant, legeunt.* 38, 28, 1. *Senatum perlegeunt. princeps in senatu tertium ctus P. Scipio Africanus.* ubi *legunt* scribendum dixi. 39, 52, 1. *rincipem senatus ipsum L. Valeium censorem lectum invenio.* Eoem cap. §. 2. *Alius princeps in cum ejus lectus non esset.* 41, 27, 1. *egerunt senatum. Princeps lectus I. Aemilius Lepidus.* 43, 15, 6. *enatum deinde censores legerunt. I. Aemilius Lepidus princeps ab rtiis jam censoribus lectus.* Eit. Liv. 47. *Princeps senatus lectus Aemilius Lepidus.* Epit. 48. *rinceps senatus ab sextis jam censoribus erat lectus.* His locis Livii Cl. Dukerus, qui similiter legendum putabat, addit loca Gell. 4, 10. *Princeps in senatum lectus fuerat.* et 14, 7. *Qui princeps in senatum lectus esset.* Addit autem, M. Aemilium Lepidum a collega Fulvio principem senatus lectum esse, ut P. Scipio Africanus, et L. Valerius Flaccus a collegis censoribus 34, 44. et 39, 52. ea autem de re videndum esse Manut. de Senat. Rom. cap. 2. *lectus est* etiam Cl. Crevierius scribendum conjecit.

Retinuit quosdam Lepidus a collega praeteritos] Unius censoris judicium neque ad senatorem senatu movendum, neque ad aliorum ordinum cives notandos valuisse, Cicero quoque pro Cluent. 43. ostendit. Vide Gronov. ad Liv. 42, 10. *Praeteritos* autem intelligo, quos praeterire Fulvius voluerat: quia fideli concordia senatum legisse dicuntur. Plura hujus generis loquendi exempla in superioribus adnotata sunt. Add. Gronov. ad 34, 1. DUKER.

§. 2. *Privatamque publicae rei inpensam insuerat*] An *insumserat?* GRUTER. Sane non displicet, quod olim mihi in mentem. Leg. *infulserat.* Et nosti vim illius verbi. TAN. FABER. Cui persuaserit Palmerius, Sallustium in Catilinario bello [c. 24.] scripsisse: *plurimos cuique generis homines adsuisse sibi dicitur.*

6 privatum; et forum, et porticum extra portam Tri-
geminam, et aliam post navalia, et ad fanum He-
culis, et post Spei ad Tiberim aedem Apollinis Me-
7 dici. Habuere et in promiscuo praeterea pecunia;
ex ea communiter locarunt aquam adducendam, fo

etio post vocem *novas* interposita videtur indicare, Fulvium locasse basilicam, eumdem etiam locasse forum piscatorium; quum tamen fori piscatorii Livius jam supra meminerit 26, 27, 2. Delet igitur Clariss. Crevierius interpunctionem, ut sensus Livii sit, basilicam a Fulvio locatam fuisse post argentarias novas et post forum piscatorium: ex eodem autem Livii loco docet idem Crevier. argentarias novas et forum piscatorium jungi, tamquam loca vicina.

§. 6. *Porticum extra portam Trigeminam, et aliam post navalia*] *Tergeminam* Priscianus de Numeris. SIG. Tres porticus extra hanc portam memorat Livius: unam A. V. IↃLX. a L. Aemilio Paullo et M. Aemilio Lepido aedilibus curulibus factam 35, 10. quae A. V. IↃLXXIX. a censoribus refecta est 41, 27. alteram A. V. IↃLXI. a M. Tuccio et P. Junio Bruto aedilibus curulibus 35, 41. tertiam hanc. DUK. Apud Priscianum de Numeris pag. 1358. nihil aliud invenio, quam inter compositiones et derivationes multifarias verborum numeralium referri vocem *tergeminus*, nullo addito exemplo ex Livio, multo minus hoc loco. Servanda igitur est vulgata scriptura, quam firmat ed. Mog. Certe *portae Trigeminae* saepius meminit Livius, ut 4, 16. 35, 10. 41. et 41, 27. sed ubique in hanc scripturam conspirant codd. Vide ad Epit. Liv. 1. Praeterea *et alia* ed. Mog. pro quo Frob. anno 1531. recte *et aliam* dedit. N enim verisimile est, postea F vium alia navalia, vel alia o ra post navalia locasse.

Ad Tiberim aedem Apollinis M dici] Aedes haec multis p saeculis ibidem permansit, s pius ob vetustatem reparata. V di ipse antiquum ejus aedis t tulum, basi marmoreae insc tum: quae non procul inde ruinis extracta, parieti vic domus privatae cujusdam in ta est, ad ipsam fere ripam T beris, retro cerdonum plate Et hic talis est: [Gruter. Inscr. 38, 6.]

APOLLINI. SANCTO
MEMMIVS VITRASIVS
ORFITVS. V. C
BIS. PRAEF. VRBIS
AEDEM PROVIDIT·
CVRANTE. FL. CLAVDIO
EVANGELO. V. C. COMITE.

Quae reparatio facta est tempore imperatorum Constantii et Ju liani Apostatae, sub quibus Vitrasius Orfitus urbis praefectus fuit, ut nobis antiquissimo manuscripto praefectorum urbi catalogo compertum est, Valeriano 2. et Gallieno consulibus exordium sumente, cui suffragatur etiam Ammianus Marcellinus lib. 14, [6.]. Sed haec al quanto latius, ut inquisitoribus antiquitatum urbis Romae gratificarer. PIGH. in Annal. ad A. V. IↃLXXIV. pag. 338.

§. 7. *Habuere et in promiscuo praetores pecuniam*] Loquitur de

it: clipeaque de columnis, et signa militaria adfixa mnis generis demsit. M. Fulvius plura et majoris 4
ocavit usus: portum et pilas pontis in Tiberim; ibus pilis fornices post aliquot annos P. Scipio fricanus et L. Mummius censores locaverunt inpoendos. basilicam post argentarias novas et forum 5
iscatorium, circumdatis tabernis, quas vendidit in

ndum puto: quanquam id par- momenti. GLAR. Pighius [in nal. ad A. V. ɪↄʟxxɪv. p. 338.] *cumpoliendas albario.* Non pro- . est enim illius idem sensus. *bum*, ut [4, 25, 13.] *Album in imentum addere.* Multo minus dem *incommode apposita. Op- ita* sunt obstantia, et ita co- mnas minus conspectas red- ntia. Similis error Sigonii c. *lana, quae Jovi opposita fuit.* rrigit ex Julio Obseq. *apposi-* atqui ex Livio corrigendus bsequens. J. FR. GRON. *poli- das alvo* ed. Mogunt. literis *v* *b* commutatis; quo errore *vis* ro *bis* datum est in eodem libro ogunt. supra cap. 40, 7. et 46, . Alia plura vide ad 5, 24, 5. ecte *albo* adversus Pighium de- ndit Gronov. Vide ad 4, 25, 13. ecte etiam *opposita*, pro quo *posita* fide Glareani Vascos. in ontextum recepit. Vide ad 28, 8, 6.

§. 4. *Portum et pilas pontis in iberim*] *pontem et pilas pontis* for- sse rectius. PIGH. in Annal. d A. V. ɪↄʟxxɪv, 338. Nec por- um, nec pontem a M. Fulvio cen- ore locatum usquam alibi inve- i. Donat. de Urb. Rom. 3, 21. et ardin. Rom. vet. 8, 3. hunc lo- um citantes, retinuerunt *portum*, ec tamen, ubi ille fuerit, do- uerunt. Pontem autem, cujus ilas Fulvium locasse scribit Li- ius, cum aliis eum intelligunt, quem P. Victor *Palatinum* vocat. Ex illorum sententia ergo pons jam ante censuram Fulvii fuit. DUK. Male *pontem* Pighius. Pons enim constat ex pilis et fornici- bus. Si autem alii censores pilis a Fulvio exstructis postea for- nices inponi curarunt, ergo Ful- vius non integrum pontem fieri curavit. Portus tamen Tiberini alibi mentionem non invenio. *Emporium ad Tiberim* factum su- pra memorat Livius 35, 10. quod postea lapide stratum refert 41, 27.

P. Scipio Africanus et L. Num- mius censores] Miror, quod in omnibus fere codicibus legatur *L. Nummius*, pro *M. Mummius.* Is est, qui Corinthum cepit bello Achaïco, unde ipse quoque A- chaïcus dictus est, consul cum L. Cornelio Lentulo, post primum Scipionis Aemyliani consulatum. GLAR. Pro *Nummius*, ut prae- ferunt edd. principes, ante Gla- reanum *Mummius* edidit Frob. anno 1535. Est autem sollemnis librariorum error, quem supra etiam castigavit Sigonius ad 38, 54, 5. ubi Glareanus siluit. Re- cte autem Glareanus vidit, L. Mummium, Scipionis in censu- ra collegam, eum esse, qui bello Achaïco Corinthum cepit: de quo postea idem dubitavit ad Va- ler. Max. 6, 4, 2.

§. 5. *Basilicam post argentarias novas, et forum piscatorium*] Distin-

6 privatum; et forum, et porticum extra portam Trigeminam, et aliam post navalia, et ad fanum Herculis, et post Spei ad Tiberim aedem Apollinis Me-
7 dici. Habuere et in promiscuo praeterea pecuniam. ex ea communiter locarunt aquam adducendam, for-

etio post vocem *novas* interposita videtur indicare, Fulvium locasse basilicam, eumdem etiam locasse forum piscatorium; quum tamen fori piscatorii Livius jam supra meminerit 26, 27, 2. Delet igitur Clariss. Crevierius interpunctionem, ut sensus Livii sit, basilicam a Fulvio locatam fuisse post argentarias novas et post forum piscatorium: ex eodem autem Livii loco docet idem Crevier. argentarias novas et forum piscatorium jungi, tamquam loca vicina.

§. 6. *Porticum extra portam Trigeminam, et aliam post navalia*] *Tergeminam* Priscianus de Numeris. SIG. Tres porticus extra hanc portam memorat Livius: unam A. V. IↃLX. a L. Aemilio Paullo et M. Aemilio Lepido aedilibus curulibus factam 35, 10. quae A. V. IↃLXXIX. a censoribus refecta est 41, 27. alteram A. V. IↃLXI. a M. Tuccio et P. Junio Bruto aedilibus curulibus 35, 41. tertiam hanc. DUK. Apud Priscianum de Numeris pag. 1358. nihil aliud invenio, quam inter compositiones et derivationes multifarias verborum numeralium referri vocem *tergeminus*, nullo addito exemplo ex Livio, multo minus hoc loco. Servanda igitur est vulgata scriptura, quam firmat ed. Mog. Certe *portae Trigeminae* saepius meminit Livius, ut 4, 16. 35, 10. 41. et 41, 27. sed ubique in hanc scripturam conspirant codd. Vide ad Epit. Liv. 1. Praeterea *et alia* ed. Mog. pro quo Frob. anno 1531. recte *et aliam* dedit. Non enim verisimile est, postea Fulvium alia navalia, vel alia opera post navalia locasse.

Ad Tiberim aedem Apollinis Medici] Aedes haec multis postea saeculis ibidem permansit, saepius ob vetustatem reparata. Vidi ipse antiquum ejus aedis titulum, basi marmoreae insculptum: quae non procul inde ex ruinis extracta, parieti vicinae domus privatae cujusdam inserta est, ad ipsam fere ripam Tiberis, retro cerdonum plateam. Et hic talis est: [Gruter. Inscr. 38, 6.]

APOLLINI. SANCTO
MEMMIVS VITRASIVS
ORFITVS. V. C
BIS. PRAEF. VRBIS
AEDEM PROVIDIT.
CVRANTE. FL. CLAVDIO
EVANGELO. V. C. COMITE.

Quae reparatio facta est tempore imperatorum Constantii et Juliani Apostatae, sub quibus hic Vitrasius Orfitus urbis praefectus fuit, ut nobis antiquissimo manuscripto praefectorum urbis catalogo compertum est, Valeriano 2. et Gallieno consulibus exordium sumente, cui suffragatur etiam Ammianus Marcellinus lib. 14, [6.]. Sed haec aliquanto latius, ut inquisitoribus antiquitatum urbis Romae gratificarer. PIGH. in Annal. ad A. V. IↃLXXIV. pag. 338.

§. 7. *Habuere et in promiscuo praetores pecuniam*] Loquitur de

ramque in circo Flaminio. ludosque scenicos tri- 3
num post dedicationem templi Junonis, biduum post
ianae, et singulos dies fecit in circo. Idem dedi- 4
vit aedem Larium Permarinum in Campo. voverat
m annis undecim ante L. Aemilius Regillus, navali
oelio adversus praefectos regis Antiochi. Supra 5
lvas templi tabula cum titulo hoc fixa est: *Duello
agno regibus dirimendo * caput subigendis patrandae*

notis, natus est *XL* et *XI*. Do- autem, in ejusmodi loquendi ere anni extremi, quo res itur, rationem non haberi. paullo ante dixit *annis ante*, cum tamen *novem*, nisi hanc ulam tueretur, fuisset ei di- dum. Quod item aït *praefe- s regis*, supra *praefectum* di- lib. 37, [58.] *L. Aemilio Re- lo, qui classe praefectum An- chi regis diviceras*. Polyxeni- m autem intelligit; affuisse au- m etiam Annibalem, tradit Flo- s de bello Syriaco [2, 8.] de e in ea pugna nihil Livius. . *Lares Permarini* in vet. le- o apud Turneb. 20. Adv. 35. untur *θεοὶ διαπόντιοι*. In ea pe turpis menda est in Glos- r. Gr. Lat. Labbaei. *Διαπόν- τιοι, permanet*, pro *Permarini*, ut ete in Glossar. Lat. Gr. editum . *Permarinos* autem eosdem es- , quos *Marinos* vocat Varro ud Nonium v. *Strophium*, putat rneb. 28. Advers. 13. ubi, ut in Scaligeri edd. Varronis, mendatius leguntur verba Var- nis, quam in vulgatis libris onii. DUK. De *laribus Marinis* *Permarinis* vide Taubm. ad lauti Bacchid. 2, 1, 3. Barth. ad alpurn. Ecl. 2, 64. et Doctiss. bresch. lib. 2. Animad. cap. 27. ecte vero Sigonius pro *annis uadraginta ante* legit *annis un- cim ante*, et errorem ortum es- e docet ex confusis notis nume- ralibus *XL* et *XI*. Vide alia ex- empla ad 27, 40, 14. et 39, 20, 7.

§. 5. *Tabula cum titulo*] Hunc titulum misore habitum reprae- sentavi, quemadmodum ex unico libro proditus est, ut doctis in- tegra facultas esset divinandi; ni- si quod *τὸ Camuchumque* mutavi. Fulvii *regnumque ejus in potesta- tem populi Romani redactum* ni- mium videtur. J. FR. GRON. Ut locus exhibeatur ad fidem cod. Moguntini, infra §. 7. prius *ejus*, a Sigonio ex conjectura additum, expunxi.

*Duello magno regibus dirimendo * caput subigendis patrandae pa- cis*] Haec alia hujus loci difficul- tas invincibilis absque vetusti co- dicis fide. *Inter Ephesum Cama- chumque*, inquit. *Camachus* quid sit, nemo, opinor, novit. Forte dicere voluit *inter Ephesum Sa- mumque*. Quanquam Myonnesum insulam inter Teium et Samum lib. 37, [12. 13.] depinxerit Li- vius, quam Strabo lib. 14, [643.] aït inter Teon et Lebedum. Por- ro id magis corruptum, *inspe- ctante consule ipso*. Consul enim longe aberat in Thracia, trans- itum parans per Hellespontum: nisi diversos secutus sit autho- res, ut solet, Livius. Quae dein- de sequuntur verba, aeque ob- scura sunt, praecipue de navi- bus, quas hic aït captas sexa- ginta duas, cum lib. 37, [30.]

9 terentque populo, curarunt. Mutarunt suffragia: regionatimque generibus hominum, caussisque, et quaestibus, tribus descripserunt.

1 LII. Et alter ex censoribus M. Aemilius petiit ab senatu, ut sibi dedicationis templorum Reginae Junonis et Dianae, quae bello Ligustino ante annis
2 octo vovisset, pecunia ad ludos decerneretur. Viginti millia aeris decreverunt. dedicavit eas aedes,

omnes, qui calcearii erant, simul suo ordine suffragium ferebant: ac sic genera et quaestus certo ordine descripserant per omnes regiones et tribus: ut, cum ad tribum aliquam ventum esset, scirent senatorii et equestris ordinis viri, quando sibi in suffragium eundum esset, et deinceps alii inferiorum ordinum et quaestuum. TURNEB. 30. Advers. 24. Multus est in explicando hoc loco Gruchius de Comit. Rom. 4. ubi hanc mutationem suffragiorum ad tributa, non ad centuriata comitia pertinuisse disputat. DUK. V. Octav. Pantagathum, cujus sententiam, ab Ant. Augustino literis mandatam, et ad se transmissam, Fulv. Ursinus inseruit notis ad Livii 1, 43, 12.

§. 1. *Ante annis octo vovisset*] Insolens admodum locutio, cujus me alibi in Livio exemplum observare non memini. Quod enim secundum vulgatam lectionem huc adferri posset ex Livii 38, 52, 8. optimi codicis fide emendavi. Proxime tamen huc accedit, Livium dixisse *post aliquanto, post paucis diebus*, ut vidimus ad 2, 31, 4. et ita *post aliquot annis* erat in multis codd. supra 7, 2, 8. Hic tamen mallem *ante annos octo*, vel *annis ante octo*.

§. 4. *Dedicavit aedem Larium Permarinûm. voverat eam annis quadraginta ante*] Hic locus magnam habet difficultatem. Primum quidem, qui sint *Lares Permarini*, quod adhuc quaero, nec uspiam me legere memini. Deinde quod aït: *voverat eam annis quadraginta ante L. Aemylius Regillus*, id non ita habet: nam hic Aemylius classe adversus Antiochum pugnavit anno 11. hujus decados, L. Cornelio Scipione et C. Laelio consulibus, ut ipse Livius author est lib. 37, [29, 30.] videlicet ante magnam illam pugnam apud Magnesiam ad Sipylum montem. Quapropter pro *quadraginta* legendum *XII*. Et ipsi numeri, in codicibus arrosi, facile errorem praebere poterant, *XL* et *XII*. Talia saepe negligunt, qui alia optime emendare solent. GLAR. Meminit hujus aedis Macrobius lib. 1, [10.] *Kal. Januar.* inquit, *feriae sunt Laribus dedicatae, quibus aedem bello Antiochi L. Aemilius Regillus praetor in campo Martio curandam vovit.* Quod autem scriptum est *annis duodecim*, intelligendum est, esse legendum *undecim*. Cum enim ante legeretur *quadraginta*, Glareanus, vitio agnito, *duodecim* restituit,, † Glareanus toties clamat, „pro uno anno cum nemine se „certaturum, quod loquendi di„versitas apud authores hoc co„gat. Et hic Sigonius id sibi ad„scribit, quasi a nemine antea „animadversum.„ †. Error enim

...latis cum hoste pugnavit: neque tantum acie 2
...cit, sed castra quoque eodem die cepit. tria mil-
...a ducenti hostium, omnisque ea regio Ligurum in
...ditionem venit. Consul deditos in campestres a- 3
...os deduxit, praesidiaque montibus inposuit. Ce-
...riter et ex provincia literae Romam venerunt. sup-
...licationes ob eas res gestas in triduum decretae
...nt. Praetores quadraginta hostiis majoribus per 4
...pplicationes rem divinam fecerunt. Ab altero
...nsule L. Manlio nihil memoria dignum in Liguri-

...ini per saltus ignotae antea viae ...taliam transgressi. 41, 5, 9. ...Liguribus in provinciam Gal... transgressus. 44, 55, 2. Post... in Athamaniam est transgres...s. Vocula in, quae in cod. ... certe ed. Mogunt. non ad...ret, elisa est ab ultima litera ...ximae vocis. V. ad 10, 13, 3.

...Agrum a consule et senatu pete...] a COSS et senatu, id est, a ...sulibus, ed. prima. a COS et ...atu Frob. anno 1531. a consu... senatu Sigon. et ed. ultima ...teri, ac recentiores reliqui. ...rum ambo consules Ligures ...vinciam sortiti erant; a qui... etiam et a senatu agrum Gal... petiisse videntur: at senatus ...terutri consulum Fulvio rem ...misit. Priscam igitur lectio... a consulibus revocavi.

§. 2. Quum desiderio anxius filii ... poenitentia crudelitatis suae, ... simulabat animum: et alter ...ius, haud dubie etc.] Assentior ...orebello ita legenti: cum deside...rio anxius filii, tum poeniten... crudelitatis suae. Stimulabat ...num et alter filius. SIG. Bene ...orebellus. Sed malim adhuc ...d quae converti in quin. GRU...RUS. Forte etiam legendum

haud dubius et sua et aliorum opinione rex. V. ad 34, 43, 5.

§. 4. Et cum eo Antigonus Echecratis filius] Philippi pater fuit Demetrius, qui decem regnavit annis: cui in regno successit Antigonus Echecratis frater, Philippi tutor, de quo multa Polyb. lib. 2. ad finem. Hic igitur Antigonus, qui cum Philippus hic loquitur, nepos ex fratre tutoris Antigoni fuit. GLAR. Particulam et omittit ed. Moguntina, quae etiam praefert Euchecratis filius. Frobenius anno 1531. Echecratis reposuit, quadriennio autem post voculam connectentem addidit. Utrumque recte. Echecrates usitatissimum Graecis nomen est. Echecrates Thessalus memoratur Polybio 5, 63. et et 82. Echecrates, qui tempore Timaei vixit, et Dionysii tyranni nomine legationem obiit, eidem in Excerpt. de Virtut. et vit. pag. 1395. Echecrates sacerdos Apollinis Tegyraei Plutarcho in Pelop. pag. 286. Echecrates Phliasius, philosophus Pythagoreus, Diog. Laert. 8. de Vit. Philos. 46. Echecrates, Eëtionis pater, Herodot. 5, 92. Γόργωπας Ἐχεκράτους in marmore apud Gruter. pag. 217. Iisdem etiam usitatum

5 bus est gestum. Galli Transalpini, tria millia h[illegible]
minum, in Italiam transgressi, neminem bello lac[illegible]
sentes, agrum a consulibus et senatu petebant, [illegible]
6 pacati sub imperio populi Romani essent. Eos [illegible]
natus excedere Italia jussit, et consulem Q. Fulvi[illegible]
quaerere, et animadvertere in eos, qui principes [illegible]
auctores transcendendi Alpes fuissent.

1 LIV. Eodem anno Philippus rex Macedonum, [illegible]
nio et moerore consumtus post mortem filii, dec[illegible]
2 sit. Demetriade hibernabat, quum desiderio [illegible]
3 xius filii, tum poenitentia crudelitatis suae. Stimul[illegible]
bat animum et alter filius, haud dubie et sua et ali[illegible]
rum opinione rex, conversique in eum omnium oc[illegible]

fuit inde formatum nomen Ἐχεκρατίδης. Vide Suid. ea voce. Ὀρέστης ὁ Ἐχεκρατίδου υἱὸς τοῦ Θεσσαλῶν βασιλέως obcurrit apud Thucyd. 1, 111. Ἐχεκρατίδης ἀνὴρ Λαρισσαῖος apud Pausan. in Phocic. 16. Ceterum secundum Ludovicum Nonnium comment. in Goltzii Graec. pag. 202. Antigonus Gonatas praeter filium Demetrium, qui in regno Macedoniae successit, et Philippi pater, Persei avus exstitit, alium habuit filium Alcyoneum. unde nati Antigonus, qui tutor Philippi fuit, et Echecrates Antigoni hoc loco memorati pater. Alcyoneum sive Halcyoneum Antigoni Gonatae filium fuisse, constat ex Plut. in Pyrrh. pag. 406. et Diog. Laërt. 4. de Vit. Phil. 41. Echecratem, Antigoni tutoris fratrem, alterius Antigoni patrem recte statui, hic locus docet: denique Alcyoneum exstitisse patrem Antigoni tutoris et Echecratis, probatur et conlatis locis Plutarchi et Pausaniae, quorum ille Antigonum tutorem vocat ἀνεψιὸν Demetrii in [illegible] mil. Paull. pag. 258. hic vero [illegible] Achaïc. 7. eumdem Philippi [illegible] ψιόν. Vox autem ἀνεψιός [illegible] patruelem ac fratris filium [illegible] eaque priori sensu apud Plu[illegible] chum, posteriori apud Pausan[illegible] usurpari videtur. Hunc Anti[illegible] num tutorem viduam regis [illegible] metrii uxorem duxisse, et ea[illegible] tione Philippi, qui successit, [illegible] tricum exstitisse, narrant Ju[illegible] 28, 3. et Plutarch. ac Pausan. [illegible] cis laud.

Regis vir majestatis] Malim [illegible] *giae vir majestatis*. Rex enim [illegible] rat. Ita ante legebatur. SIG[illegible] Illud *regis* in una tantum ed. [illegible] sil. anni 1554. legitur, veri[illegible] liter operarum errore. At *reg*[illegible] ut Sigonius emendavit, om[illegible] reliquae edd. praeferunt.

Nobili etiam pugna adversus C[illegible] *menem Lacedaemonium clarus.* [illegible] *torem eum Graeci* etc. *adpellar*[illegible] Hunc Graeci Euergeten et S[illegible] ra vocarunt, auctore Suida: [illegible] *Ἀντίγονος Εὐεργέτης νικήσας* [illegible]

l, et destituta senectus; aliis exspectantibus suam
ortem, aliis ne exspectantibus quidem. Quo ma- 4
is angebatur, et cum eo Antigonus Echecratis filius,
omen patrui Antigoni ferens, qui tutor Philippi
ferat, regiae vir majestatis, nobili etiam pugna ad-
ersus Cleomenem Lacedaemonium clarus. Tutorem 5
um Graeci, ut cognomine a ceteris regibus distin-
uerent, adpellarunt. Hujus fratris filius Antigonus 6
x honoratis Philippi amicis unus incorruptus per-
anserat: eique ea fides, nequaquam amicum Per-
ea, inimicissimum fecerat. is, prospiciens animo, 7
uanto cum periculo suo haereditas regni ventura
let ad Persea, ut primum labare animum regis, et

λεομένην τὸν τῶν Λακεδαιμο-
ων βασιλέα, ἐγκρατὴς ἐγένετο
ι τῆς Σπάρτης, καὶ ὀυ μονον
φιϑη παρ᾽ ἀυτὸν καιρὸν Ἐυ-
γέτης, ἀλλὰ καὶ μεταλλάξας
ωτὴρ. Tutor autem Philippi
eri fuerat, ut Plutarch. quo-
e tradit in Paulo [pag. 258.]
i hunc eundem *Δώσωνα* vo-
um scribit. Et Pausanias in
chaïc. [c. 7.] SIGON. Locus,
uem Sigonius ex Suida lauda-
t, plenius apud eum videri
otest; is autem, ut viri docti
bservarunt, sua hausit ex Po-
b. 5, 9. Proelium vero inter
ntigonum et Cleomenem de-
ribit idem Polyb. 2, 67. et seqq.
unc Antigonum Philippi tuto-
m fuisse, passim tradiderunt
lutarch. Pausan. et Justin. lo-
is laud. Adde Polyb. 2, 45. et
rologos Pompeji Trogi lib. 28.
utoris autem cognomine adpel-
tum fuisse, quod hic memorat
ivius, aliunde nondum didici.
ummum ejus ediderunt Span-
em. d. Us. et praest. num. diss.
p. 307. ed. Amstel. et Beger.
in Thes. Brand. tom. 1. pag. 247.
Verum nomini ejus nullum cog-
nomen additur.

§. 6. *Eique ea fides, nequaquam amicum Persea, inimicissimum reddiderat*] Scripsisse Livium existimo *neque ante amicum Persea*. J. FR. GRON. Recte Clariss. Crevierius judicat, vulgatam lectionem satis claram per se videri. *Persea nequaquam amicum*, id est inimicum, *fecit inimicissimum*. Supra 24, 26, 14. *Caedemque, per se miserabilem, miserabiliorem casus fecit*. 42, 25, 2. *Sua sponte infestum Persi senatum insuper accenderunt*. Epit. Liv. 48. *Id nunciantes infestum jam senatum Karthaginiensibus infestiorem fecerunt*. Sall. Jugurth. 10. *Tua virtute nobis Romanos ex amicis amicissimos fecisti*. Mox §. seq. *haereditas ventura regni esset ad Persea* edd. ante Frobenianam anni 1535.

§. 8. *Quum multa adsoleat veritas praebere vestigia sui*] *adsolet* ed. Mog. et ejus traduces. *adsoleat* emendavit Frob. anno 1535.

5 bus est gestum. Galli Transalpini, tria millia hominum, in Italiam transgressi, neminem bello lacessentes, agrum a consulibus et senatu petebant, ut
6 pacati sub imperio populi Romani essent. Eos senatus excedere Italia jussit, et consulem Q. Fulvium quaerere, et animadvertere in eos, qui principes et auctores transcendendi Alpes fuissent.

1 LIV. Eodem anno Philippus rex Macedonum, senio et moerore consumtus post mortem filii, deces-
2 sit. Demetriade hibernabat, quum desiderio an-
3 xius filii, tum poenitentia crudelitatis suae. stimulabat animum et alter filius, haud dubie et sua et aliorum opinione rex, conversique in eum omnium ocu-

fuit inde formatum nomen Ἐχεκρατίδης. Vide Suid. ea voce. Ὀρέστης ὁ Ἐχεκρατίδου υἱὸς τοῦ Θεσσαλῶν βασιλέως obcurrit apud Thucyd. 1, 111. Ἐχεκρατίδης ἀνὴρ Λαρισσαῖος apud Pausan. in Phocic. 16. Ceterum secundum Ludovicum Nonnium comment. in Goltzii Graec. pag. 202. Antigonus Gonatas praeter filium Demetrium, qui in regno Macedoniae successit, et Philippi pater, Persei avus exstitit, alium habuit filium Alcyoneum. unde nati Antigonus, qui tutor Philippi fuit, et Echecrates Antigoni hoc loco memorati pater. Alcyoneum sive Halcyoneum Antigoni Gonatae filium fuisse, constat ex Plut. in Pyrrh. pag. 406. et Diog. Laërt. 4. de Vit. Phil. 41. Echecratem, Antigoni tutoris fratrem, alterius Antigoni patrem recte statui, hic locus docet: denique Alcyoneum exstitisse patrem Antigoni tutoris et Echecratis, probatur ex conlatis locis Plutarchi et Pausaniae, quorum ille Antigonum tutorem vocat ἀνεψιὸν Demetrii in Aemil. Paull. pag. 258. hic vero in Achaïc. 7. eumdem Philippi ἀνεψιόν. Vox autem ἀνεψιὸς aeque patruelem ac fratris filium notat, eaque priori sensu apud Plutarchum, posteriori apud Pausaniam usurpari videtur. Hunc Antigonum tutorem viduam regis Demetrii uxorem duxisse, et ea ratione Philippi, qui successit, vitricum exstitisse, narrant Justin. 28, 3. et Plutarch. ac Pausan. locis laud.

Regis vir majestatis] Malim *regiae vir majestatis*. Rex enim fuerat. Ita ante legebatur. SIGON. Illud *regis* in una tantum ed. Basil. anni 1554. legitur, verisimiliter operarum errore. At *regiae*, ut Sigonius emendavit, omnes reliquae edd. praeferunt.

Nobili etiam pugna adversus Cleomenem Lacedaemonium clarus. Tutorem eum Graeci etc. appellarunt] Hunc Graeci Euergeten et Soterа vocarunt, auctore Suida: Ἀντίγονος Εὐεργέτης νικήσας μάχῃ

num suspecta magis, quam manifesta esset res, for-
s Xychus obvius fit Antigono, comprehensusque ab
o in regiam est perductus. relicto eo custodibus,
ntigonus ad Philippum processit. *Multis*, inquit, 3
rmonibus intellexisse videor, magno te aestimaturum,
scire vera omnia possis de filiis tuis, uter ab utro pe-
tus fraude et insidiis esset. Homo unus omnium, qui 4
odum hujus erroris exsolvere possit, in potestate tua est
yebus. forte vocatum perductumque in regiam vocari
beret. Adductus primo ita negare inconstanter, 5
t, parvo metu admoto, paratum indicem esse adpa-

§. 4. *Forte vocatum perductum-*
e in regiam vocari juberet] Lo-
m asterisco notavi, quia sen-
ntia expleta non est. Quae qui-
m haec videtur fuisse. *Hortatur*
de, ut eum forte vocatum, etc.
c autem Xychus scriba lega-
rum videtur fuisse, quia sub-
t: *ordinemque omnem facinoris*
gatorum, ministeriique sui expo-
it. SIG. Quid hoc *forte voca-*
m? dein *vocari forte vocatum?*
g. *forte oblatum.* Et vere: nam
tea dixit *forte obvius.* TAN.
ABER. Locum asterisco signat
gonius, quippe implenam sen-
ntiam requirere: *Hortatur inde,*
eum forte vocatum. Fieri pot
, sed nihil requiret tale inte-
a sententia, si scribas *jube.*
uis autem non offenditur illo
catum vocari? praesertim quum
sum sit *vocatum. Forte Xychus*
vius fit Antigono dixerat. Scri-
e *Forte oblatum perductumque in*
giam vocari jube. Lib. 5, [13,
.] *Palantes, veluti forte oblati,*
pulatores Capenatis agri. J. FR.
RON. Recte Crevierius viris
ctis, *oblatum* pro *vocatum* le-
entibus, adsentitur. *Forte obla-*
tum est forte obviam factum. Ita
fra 42, 66, 6. *Phalanx* etc. *ca-*
ptivorum agmini oblata, vehiculis-
que frumento onustis. Similiter *se*
obferre dicuntur, qui obviam e-
unt. Supra 2, 60, 2. *Concordiae*
ducis exercitusque non ausi obfer-
re se. 3, 50, 16. *Non satis audenti-*
bus singulis invidiae se obferre.
Idem vero Crevierius judicat, ne-
cesse non esse, ut *juberet* mute-
mus in *jube:* mutationem enim
orationis directae in indirectam,
quamvis non admodum frequens
sit, non carere tamen exemplis.
In eam rem laudat orationem
Quinctii ad Achaeos 35, 49. in
qua varie modo indirectam, mo-
do directam orationem iterum
iterumque adhibet.

§. 5. *Parvo metu admoto*] *amoto*
ed. Mog. pro quo recte Froben.
anno 1531. dedit *admoto.* Passim
haec verba a librariis commu-
tantur. V. ad 2, 12, 13. 3, 38, 11.
5, 32, 7. c. 51, 9. 6, 16, 8. c. 25,
11. c. 33, 5. aliisque locis. Adde
Rob. Titium ad Calp. Ecl. 5, 44.
et Modium Novant. Ep. 17. Pari
modo librarios ubique confudis-
se omnia verba cum praepositio-
ne *a* et *ad* composita, olim do-
cui ad Sil. 11, 14. Ejusdem rei
varia in MSS. Livii exempla ob-

reret. conspectum tortoris verberumque non sustinuit: ordinemque omnem facinoris legatorum mini-
6 steriique sui exposuit. Extemplo missi, qui legatos comprehenderent, Philoclem, qui praesens erat, oppresserunt: Apelles, missus ad Chaeream quemdam persequendum, indicio Xychi audito, in Italiam tra-
7 jecit. De Philocle nihil certi vulgatum est. alii primo audaciter negantem, postquam in conspectum adductus sit Xychus, non ultra tetendisse; alii tor-
8 menta etiam inficiantem perpessum adfirmant. Philippo redintegratus est luctus geminatusque: et infelicitatem suam in liberis graviorem, quod alter perisset, censebat.

1 LVI. Perseus, certior factus omnia detecta esse, potentior quidem erat, quam ut fugam necessariam
2 duceret. tantum, ut procul abesset, curabat, interim

currunt. Ita *abdere* et *addere* 2, 45, 7. *abducere* et *adducere* 27, 29, 1. *abesse* et *adesse* 23, 8, 11. *abjicere* et *adjicere* 10, 30, 6. *abire* et *adire* 6, 13, 4. *abjudicare* et *adjudicare* 4, 1, 4. *ablatus* et *adlatus* 3, 42, 6. *ablegare* et *adlegare* 5, 2, 4. *abnuere* et *adnuere* 36, 34, 6. *abortus* et *adortus* 4, 33, 9. *abripere* et *adripere* 2, 33, 7. *abscisus* et *adcisus* 3, 10, 8. *absumere* et *adsumere* 2, 42, 4. *amoliri* et *admoliri* 5, 22, 3. *amonere* et *admonere* 3, 4, 1. *aversus* et *adversus* 2, 31, 6. *avocare* et *advocare* 4, 61, 3. Verum haec sufficiunt.

§. 6. *Missi, qui legatos comprehenderent, Philoclem* etc. *oppresserunt*] Lectio haec debetur editioni Frob. anni 1531. In prioribus fuit *misit, qui legatos comprehenderent. Philoclem* etc. *oppresserunt.* Mox *ad Chaeream persequendum quemdam* ed. Mog. Ordinem dictionum mutavit eadem Frobenii editio.

§. 7. *De Philocle nihil certi vulgatum est*] *negatum est* ed. Mog. quod quum sensui non conveniret, Frob. anno 1531. edidit *traditum est*, at quadriennio post *vulgatum est:* quod propius ad primam lectionem accedit, et aeque sensui satisfacit atque illud, quod prius receperat.

Alii primo audacter negantem, postquam in conspectum adductus sit Xychus, non ultra tetendisse] Prima et eidem proximae editiones *audaciter*. Idem restituimus lib. 22, 25, 10. *Audaciter se laturum fuisse de abrogando Q. Fabii imperio.* J. FR. GRON. *audacter*, pro *audaciter*, primum obcurrit in ed. Paris. anni 1573. Praeterea *negans*, *postquam in conspe-*

lut ab incendio flagrantis irae, dum Philippus viveret, se defensurus. qui, spe potiundi ad poenam corporis ejus amissa, quod relinquum erat, id studet, ne super inpunitatem etiam praemio sceleris fruetur. Antigonum igitur adpellat; cui et palam facti parricidii gratia obnoxius erat, neque pudendum aut poenitendum eum regem Macedonibus, propter recentem patrui Antigoni gloriam, fore censebat. 3
Quando in eam fortunam veni, inquit, *Antigone, ut orbitas mihi, quam alii detestantur parentes, optabilis esse debeat; regnum, quod a patruo tuo forti, non solum fideli, tutela ejus custoditum et auctum etiam accepi, id tibi tradere in animo est. Te unum habeo, quem dignum regno judicem. si neminem haberem, perire et exstingui id mallem, quam Perseo scelestae fraudis praemium esse. Demetrium excitatum ab inferis restitutumque credam* 4 5 6

...um *adductus sit, Xychum non ulterius tetendisse*, et mox *adfirmabant* ed. principes, pro quo recte Frob. anno 1531. dedit, quod nunc vulgo exstat.

§. 8. *Quod alter perisset*] Melius *superesset*, ut referatur ad Perseum, non ad Demetrium, quemadmodum placet Florebello. SIGON. Muretus, *quod alter superesset*. J. FR. GRON. Virorum doctorum conjecturam Crevierius optime adstruit loco Livii cap. seq. §. 4. *Quando in eam fortunam veni, inquit, Antigone, ut orbitas mihi, quam alii detestantur parentes, optabilis esse debeat.*

§. 2. *Qui, spe potiundi ad poenam*] Primam vocem, quae ab edd. prioribus aberat, Frob. anno 1531. adscivit. Antea vero §. praec. *Omnia Perseus certior factus* ... praefert ed. Mog. Sed seriem vocabulorum Frob. anno 1535. mutavit.

§. 3. *Obnoxius erat, neque pudendum aut poenitendum*] Moguntini ex cod. suo vulgarunt *et neque pudendum*. At Frob. anno 1531. voculam *et* ejecit; quod probare nequeo, si invito unico cod. fecit. *neque* enim commode accipitur pro non, ut saepe alibi. Plaut. in Menaechm. 4,3,13. *Neque edepol te fraudandi caussa posco*. Paullo ante *Antiochus eum igitur appellat* ed. Mog. pro quo idem Frob. anno 1531. *Antigonum igitur* emendavit.

§. 4. *Tutela ejus custoditum et auctum*] *concustoditum* male ed. Mog. *custoditum* refinxit Frob. anno 1531. *concustodire* alibi nondum observavi; neque etiam, si vox probae notae foret, sensus eam hic exigeret.

rerct. conspectum tortoris verberumque non sustinuit: ordinemque omnem facinoris legatorum mini-
6 steriique sui exposuit. Extemplo missi, qui legatos comprehenderent, Philoclem, qui praesens erat, obpresserunt: Apelles, missus ad Chaeream quemdam persequendum, indicio Xychi audito, in Italiam tra-
7 jecit. De Philocle nihil certi vulgatum est. alii primo audaciter negantem, postquam in conspectum adductus sit Xychus, non ultra tetendisse; alii tor-
8 menta etiam inficiantem perpessum adfirmant. Philippo redintegratus est luctus geminatusque: et infelicitatem suam in liberis graviorem, quod alter perisset, censebat.

1 LVI. Perseus, certior factus omnia detecta esse, potentior quidem erat, quam ut fugam necessariam
2 duceret. tantum, ut procul abesset, curabat, interim

currunt. Ita *abdere* et *addere* 2, 45, 7. *abducere* et *adducere* 27, 29, 1. *abesse* et *adesse* 23, 8, 11. *abjicere* et *adjicere* 10, 30, 6. *abire* et *adire* 6, 13, 4. *abjudicare* et *adjudicare* 4, 1, 4. *ablatus* et *adlatus* 3, 42, 6. *ablegare* et *adlegare* 5, 2, 4. *abnuere* et *adnuere* 36, 34, 6. *abortus* et *adortus* 4, 33, 9. *abripere* et *adripere* 2, 33, 7. *abscisus* et *adcisus* 3, 10, 8. *absumere* et *adsumere* 2, 42, 4. *amoliri* et *admoliri* 5, 22, 3. *amonere* et *admonere* 3, 4, 1. *aversus* et *adversus* 2, 31, 6. *avocare* et *advocare* 4, 61, 3. Verum haec sufficiunt.

§. 6. *Missi, qui legatos comprehenderent, Philoclem* etc. *obpresserunt*] Lectio haec debetur editioni Frob. anni 1531. In prioribus fuit *misit, qui legatos comprahenderent. Philoclem* etc. *obpresserunt* Mox *ad Chaeream persequendum* *quemdam* ed. Mog. Ordinem dictionum mutavit eadem Frobenii editio.

§. 7. *De Philocle nihil certi vulgatum est*] *negatum est* ed. Mog. quod quum sensui non conveniret, Frob. anno 1531. edidit *traditum est*, at quadriennio post *vulgatum est*: quod propius ad primam lectionem accedit, et aeque sensui satisfacit atque illud, quod prius receperat.

Alii primo audacter negantem, postquam in conspectum adductus sit Xychus, non ultra tetendisse] Prima et eidem proximae editiones *audaciter*. Idem restituimus lib. 22, 25, 10. *Audaciter se laturum fuisse de abrogando Q. Fabii imperio*. J. FR. GRON. *audacter*, pro *audaciter*, primum obcurrit in ed. Paris. anni 1573. Praeterea *negans, postquam in conspe-*

cturus fuerit. Ab Demetriade profectus, Thessa- 8
nicae plurimum temporis moratus fuerat. inde quum
mphipolin venisset, gravi morbo est inplicitus. sed 9
nimo tamen aegrum magis fuisse, quam corpore,
onstat: curisque et vigiliis (quum idemtidem spe-
ies et umbrae insontis interemti filii agitarent) ex-
tinctum esse cum diris exsecrationibus alterius. Ta- 10

a, nulla litera mutata, seriem ocum turbatam in ordinem ju- m composuit, praeferenda est. lericus utramque Gronovii con- cturam commiscuit, et ex se- nda recepit *eum agitarent*, ex riori *cum diris exsecrationibus*; ujus lectionem Crevierius ser- avit. Verum pronomen *eum*, uod necessarium non est, et fa- ile ex praecedentibus subintel- gi potest, iterum expunxi. Pos- s unius tantum vocis trajectio- e *filii agitarent, cum diris ex- tinctum esse exsecrationibus alte- ius.*

§. 10. *Tamen admoveri potuisset ntigonus*] Moguntini sine distin- ctione *exsecrationibus alterius ta- en admoneri potuisset*. Aldus *ex- ecrationibus. alterius tamen admo eri potuisset*. Frob. anno 1535. *xsecrationibus alterius. admoneri amen potuisset*. Parisini deinde nno 1573. *admoveri* dederunt, ro *admoneri*. Gronovius deni- ue anno 1665. vocum ordine stituta, *tamen admoveri*. Sane icet vox *tamen* alteri voci saepe bjungatur, id tamen non semper eligiose observatum est, et hinc vitiis codd. ordo vocum muta- i non debet. Vide Cortium ad linii 1. Ep. 12, 12. et ad Sall. Ca- il. 20, 12. Adde Cl. Oudendorp. d Caes. 5. B. Gall. 35. *Admoveri* utem Cl. Crevier. exponit, nem- e *ad spem regni*: praecessit e- im, *haud dubium fuit, quin eum in possessione regni relicturus fue- rit*. Ita *ad curam reipublicae ad- movere* dixit Sueton. Aug. 64. *ad spem successionis admovere* in Ca- lig. 12. Solent autem *movere* et *monere* eorumque composita a li- brariis commutari. Vide ad 35, 35, 5. Sed omnino legendum est, ut olim edebatur, *tamen admo- neri*. Antigonus enim eo tempo- re, quo Philippus moriebatur, aberat, ab eo legatus ad Bastar- nas, ut constat ex cap. seq.

Si haud statim palam facta es- set mors regis] Videtur altera par- te defecta oratio, et *aut* legen- dum pro *haud*. nam alioqui nul- lus sensus est. Neque enim haud statim palam facta est mors re- gis. GLAR. Glareanus sic: Vi- detur altera parte etc. quod lau- do. „†. Hic semel propitium ha- „bet Sigonium Glareanus. Ve- „rum tot locis ante eum restitu- „tis nulla est gratia.„ †. SIGON. Emendat Glareanus, aut putat locum defectuosum. Frustra. Sta- tim palam non facta fuit, nem- pe per regiam: at statim Perseo innotuit per medicum. GRUT. Clariss. Ant. Perizonius Glarea- no in margine Livii adsentitur, ac legendum censet *si aut adfu- isset, aut statim palam facta esset mors regis*. Et ita Crevier. nisi quod malit *si aut tum adfuisset*. Si tamen verbis praecedentibus *admoneri* verior lectio, ea con- jectura admitti nequit, et prae-

men admoneri potuisset Antigonus, si haud stati
11 palam facta esset mors regis. Medicus Calligene
qui curationi praeerat, non exspectata morte reg
a primis desperationis notis nuncios praedisposit
ita ut convenerat, misit ad Perseum; et mortem r
gis in adventum ejus omnes, qui extra regiam era
celavit.

1 LVII. Obpressit igitur necopinantes ignarosq

stat, ut Gruteri expositionem emplectur: vel, ut Ampliss. Roëllius conjicit, τό *haud* deleamus.

§. 11. *Nuncios praedispositos, ita ut convenerat, misit*] Quid si legas *nuncios per dispositos equos?* ut lib. 37, [7, 11.] *Gracchus per dispositos equos die tertio Pellam pervenit.* SIG. Ejus conjecturae non nihil favet ed. Mog. *nuncios perdispositos* praeferens, pro quo *praedispositos* Frob. anno 1535. emendavit.

§. 3. *Inde praegressi, qui nunciarent regi, Antigonus et Cotto (nobilis erat Basarna) ea res Antigonus saepe Junius cum ipso* etc.] Locus est mire corruptus, quem nos sanare non possumus. Caeterum etiam hoc dubium, de eodemne Antigono loquatur, an de alio: sed videtur de eodem Echecratis filio loqui, quasi dicat, si aut statim palam facta esset mors regis, aut Antigonus domi fuisset cum patre, si modo ille adhuc vivebat, admoneri potuisset. Sed ea omnia mihi suspecta sunt. Scio, quosdam emendare conatos, sed mihi non satisfecere. GLAR. Ante legebatur *ea res Antigonus.* Quidam fecerunt *de ea re.* Ego malim *erat Antigonus.* Cur enim dicat *de ea re,* cum addat *ad concitandos Basarnas?* Malim ergo: *erat Antigonus perinvitus cum ipso Cottone legatus.* Nam cum supra dicturus fuerit [cap. praec.] *Admoneri ta men potuisset Antigonus, si a statim palam facta esset mors r gis, aut tum apud regem fuis* Ne statim patefieret mors reg Calligenes medicus causam at lit. Ne tum adesset Antigonus, cidit, quod perinvitus erat le tus cum Cottone ad Basar concitandos missus. Reddit e rationem, cur uterque, et Co et Antigonus, ad Basarnarum ventum nunciandum regi pr gressus erat, alter quia Basa erat, alter perinvitus. Quod tem aït etiam *nobilis erat Basa na,* malim *nobilis is erat Basa na.* Sic enim fere loqui solet vius, et lapsus facilis est et usi tus, ut lib. 41, [1, 2.] *Castra lacum Timavi posuit. imminet m ri is lacus.* et 42, [43, 9.] *Prae novus Isménias. is erat vir nobi ac potens.* Item cap. 51, 8.] *L nides Lacedaemonius. regii is g neris ferebatur.* SIGON. Liv edidisse videtur: *Id, praegress qui nunciarent regi, Antigon Cottoni (nobilis erat Basarna, Antigonus perinvitus cum ipso Co tone legatus ad concitandos Basa nas missus) haud procul Amph poli famae incertae nuncii occurre runt.* Exemplar scriptum *nobili erat Basarna ea res Antigonus* unde alii *de ea re Antigonus.* Si gonius *nobilis is erat Basarna. Erat Antigonus.* J. FR. GRON. I pro *inde* cum Gronovio repone

nes Perseus, et regnum scelere partum invasit, opportuna mors Philippi fuit ad dilationem, et ad 2
s bello contrahendas. nam post paucis diebus s Bastarnarum, diu sollicitata, ab suis sedibus gna peditum equitumque manu Istrum trajecit.
e praegressis, qui nunciarent regi, Antigono et 3
ttoni (nobilis erat Bastarna; et Antigonus perinus cum ipso Cottone legatus ad concitandos Ba-

necesse non videtur. Per se m patet, ad quid nunciandum egressi sint. Contra *praegres- qui nunciarent regi, Antigono ttoni* cum eodem emendan- puto. Nisi enim ita lega- , periodus male cohaeret. recte idem Gronov. prono- *is*, quod Sigonius ex con- ra adoptavit, delendum cen-. Verum quidem esse agno- innumeris locis Livium vo- m hanc edidisse, ut paren- in cum reliqua oratione con- eret; at vicissim negari ne-, parentheses simili conne- e defectas Livio frequentes .Ita 1, 4, 6. *In proxima adlu- ubi nunc ficus Ruminalis, (Ro- larem vocatam ferunt) liberos ex- unt.* 2, 32, 2. *In sacrum mon- secessisse (trans Anienem am- n est) tria ab urbe millia pas-*. ubi vide. 5, 28, 9. *Poscen- ut confestim inde ad castra ho- n duceret (in conspectu erant lta in plano) nihil poenae recu- ant, ni ea ante noctem expu- ssent.* 23, 15, 2. *Postquam Nea- lim a praefecto Romano teneri pit, (M. Junius Silanus erat) it Nuceriam.* 25, 26, 12. *Major lis Poenorum castra, quam Ro- na, (diu circumsedendo Syracu- coelo aquisque adsueverant ma-) adfecerat.* 26, 6, 11. *Inmissis Hannibale, qui (habuit aliquot) ri Latinae linguae juberent con- lum verbis.* 27, 32, 7. *Postero ad castellum (Pyrgum vocant) copias omnes eduxit.* c. 33, 7. *Magistrum equitum C. Servilium (tum aedilis curulis erat) dixit.* 28, 3, 2. *Ad oppugnandam urbem (Oringis barbari adpellabant) mittit.* 37, 27, 2. *Ad aversa insulae (objecta aquiloni ad Chium et Erythras sunt) quum pararent trajicere.* Eodem cap. §. 9. *In porta urbis (Geraesticum ipsi adpellant) navibus constitutis.* cap. 47, 8. *Praetores exinde facti duo Q. Fabii, Labeo et Pictor, (flamen Quirinalis eo anno inauguratus fuerat) etc.* 38, 41, 8. *Ad vicum Marenitarum (Saren adpellant) posuerunt castra.* 40, 58, 2. *In montem ingentis altitudinis (Donucam vocant) concesserunt.* 44, 28, 6. *Inde Subota (insula est interjecta Elaeae et Atho) trajiciunt.* Quum itaque ex tot, et quae plura laudari possent, exemplis constet, aeque Livium hoc modo locutum esse, quam illo, quo ipsum loqui solere Sigonius adfirmavit; in his sequi debemus fidem codicum, vel, si dissentiant, qui eorum fide dignissimi et integerrimi sunt. Praeterea quum Moguntini, qui primi ex unico cod. ultimam hanc partem lib. 40. publicarunt, pronomen *is* omiserint, id temere a Sigonio additum esse judico. Eamdem ob caussam faveo viris doctis, eam vocem similesque auspiciis Mstorum delentibus supra 5, 32, 8. 7, 5, 4. 22, 46, 9. 28, 3, 2. 34, 8, 4. Con-

ſtarnas miſſus) haud procul Amphipoli fama, in
certi nuncii obcurrerunt, mortuum eſſe regem. q
4 res omnem ordinem consilii turbavit. Compos
autem sic fuerat: transitum per Thraciam tutu
commeatus Baſtarnis ut Philippus praeſtaret. i
facere poſſet, regionum principes donis colue
fide sua obligata, pacato agmine transituros Ba
5 nas. Dardanorum gentem delere propositum er
6 inque eorum agro sedes fundare Baſtarnis. dup

tra eorum sententiae favere nequeo. ubi vel ex conjectura addiderunt, ut 22, 1, 19. 25, 25, 5. 28, 3, 6. vel ex optimo cod. Mog. adscitam ejecerunt, ut 34, 56, 1. 36, 16, 3. Insuper *ea res Antigonus saepe Junius* ed. Mog. quae corruptiſſima eſſe satis adparet. *de ea re Antigonus saepe invitus* ed. Frob. anni 1535. *erat Antigonus perinvitus* Sigonius. *et Antigonus perinvitus* J. Fr. Gronovius. Contra *saepe invitus*, ut Frob. edidit, ex veſtigiis cod. Mog. legebat in margine Livii Jac. Perizonius. Antigonum tamen saepe ad Baſtarnas miſſum eſſe, aliunde non conſtat. Triennium ferme erat, ex quo Philippus eos concitandi consilium cepit. Supra h. lib. cap. 5. Ultimis autem vitae ejus temporibus adeo frequenter Antigonus ab eo abfuiſſe non videtur, qui unus ex honoratis ejus amicis incorruptus permanserat, supra c. 54. Quum autem Antigonus succeſſor regni a Philippo deſtinaretur, perinvitus legationem ad Baſtarnas susceperat.

Haud procul Amphipoli famae incerti nuncii obcurrunt] In ed. Moguntina, quae prima ex unico codice ultima hujus libri vulgavit reperio *fama*. Unde vix aliter exiſtimare poſſum, quam Livium dediſſe *fama, dein certi* [...]*cii occurrerunt.* Solent enim [...] magnae, qualis eſt mors [...] alicujus, primum famae v[...]tate, et poſtea demum certis [...]ciis significari. Atque ita [...] 37, 51, 8. *Fama deinde de* [...] *in Asia geſtis temere vulgata* [...] *auctore, et poſt dies paucos* [...] *certi literaeque imperatoris* [...] *allatae.* Cicero ad Quint[...] [1, 1.] *Etsi non dubitabam*, [...] *hanc epiſtolam multi nuncii*, [...] *denique ipsa esset sua celerita*[...]*peratura.* JAC. PERIZ. Si [...]mae edd. praeferrent *fama* [...] *certi*, quam lectionem de[...] Frob. anno 1531. proposuit, [...]rizonii conjectura, quae [...] Crevierio placet, verisimil[...] videretur: nunc vero, quum [...]ferant *fama incerti*, verius [...]mo *fama, inde certi nuncii.* Ut [...]tem ita sentiam, exigunt d[...] literarum. Scriptum fuerat [...] *inde*; evanescente autem [...]pendii nota factum eſt *in.* V[...] ad 10, 20, 6. *inde* vero eſt de[...] Vide ad 42, 55, 6.

§. 4. *Et commeatus ut Phili*[...] *Baſtarnis praeſtaret*] Et hic [...]cter recentiores: nam veteres [...]lae, ut fuit in unico libro, *ut Phi*[...]*lippus daret.* J. FR. GRON. *prae*[...]*ſtaret* reposuit Frob. anno 15[...] quam autem cod. Moguntin[...]

le erat commodum futurum, si et Dardani, gens nper infestissima Macedoniae, temporibusque inis regum inminens, tolleretur; et Bastarnae, reliin Dardania conjugibus liberisque, ad populana Italiam possent mitti. *Per Scordiscos iter esse ad* 7 *re Hadriaticum Italiamque. alia via traduci exercin non posse. facile Bastarnis Scordiscos iter daturos. enim aut lingua aut moribus aequales abhorrere; et os adjuncturos se, quum ad praedam opulentissimae*

peculos habuerit eo tempore, ertum est, an non ita in unilibro invenerit. Non sustinui ur *daret* cum Clerico et Creio revocare. Mox *facere posed*. Mog. pro quo Frob. anno ii. *posset* recepit.

5. *Inque eorum agro sedes dare arnis*] Scriptus *se fundare*. ite *sedes*. sed verbum erat intem retinendum. Imitatur Viri, mutato sensu, [8,478.] *saxo litur fundata vetusto Urbis Aeinae sedes*. J. FR. GRON. Et 5. n. 759. *Erycino in vertice sedes datur Veneri Idaliae*. DUK. Item Frob. anno 1531. *sedes dare* eivit.

7. *Nec enim aut lingua aut ribus aequales abhorrere*] Nam que Gallicae originis erant. Scordiscis vide Justin. 32, 3. Bastarnis Vales. ad Excerpt. resc. pag. 79. Sed hic locus i, non tam quod ad rem ip, quam quod ad verba atti, suspectus est. Sententia eo aperta est, Scordiscorum guam et mores nihil, aut non ltum a Bastarnarum, lingua moribus discrepare. Verum e mihi non admodum commoita videtur exprimi, *Scordios non abhorrere Bastarnas aut gua aut moribus aequales*, pro lingua et moribus, sive tam gua, quum moribus aequales. Scio, Gronov. ad Livii 4, 44, 11. scribere, se non offendi hoc genere loquendi *abhorrere aequales*. Nec quisquam alio loco eo offendi possit. Nam ita Cic. pro Cluent. 14. *Nemo illum aditu* etc. *dignum judicabat; omnes adspernabantur; omnes abhorrebant; omnes ut aliquam pestem fugiebant*. Et Sueton. Aug. 83. *Pumilos atque distortos et omnes generis ejusdem, ut ludibria naturae malique ominis, abhorrebat*. Sed hoc interest, quod in his *abhorrere* est aversari, aversum esse, quo pro eo, quod Suetonio est *abhorrere*, utitur Seneca Ep. 50. *Ipse enim aversissimus ab istis prodigiis sum*. Verum quum haec significatio verbi *abhorrere* neque in Liv. 4, 44. neque hic locum habeat, non immerito quis hoc genere loquendi tam hic, quam ibi, offendi possit. Forsitan temere facturus videbor, si receptam scripturam hujus loci sollicitare audeam; sed hoc nihil me movet, quo minus libere dicam, me dubitare, an vox *aequales* potius ab alio quovis, quam a Livio, sit. Causa haec est, quod nusquam alibi invenire potui, eos, qui eadem lingua, aut iisdem moribus utuntur, *lingua aut moribus aequales*; quibus alia lingua, alii mores sunt, *lingua aut moribus inaequales* dici. *Similis, con-*

8 *gentis ire vidissent.* Inde in omnem eventum con-
lia commodabantur. sive caesi ab Romanis for
Bastarnae, Dardanos tamen sublatos, praedam
ex reliquiis Bastarnarum, et possessionem liber
9 Dardaniae, solatio fore: sive prospere gessiss
Romanis aversis in Bastarnarum bellum, recupe
turum se in Graecia, quae amisisset. Haec Phili
consilia fuerant.

similis, *dissimilis moribus*, *similitudo* ac *dissimilitudo linguae* ac *morum*, et alia hujusmodi in Cicerone et plerisque scriptoribus Latinis saepe leguntur. Liv. 8, 6, 15. *Lingua, moribus congruentes.* 28, 12, 3. *quibus non lex, non mos, non lingua communis.* 1, 18, 3. *dispares moribus.* Sallust. Catil. 6. *Dissimili lingua, alius alio more viventes.* Cic. 3. Orat. 7. *Dissimilitudines linguae.* Donec igitur didicero, apud probatos scriptores legi *aequalis lingua*, aut *moribus*, non desinam suspicari, *aequales* ab aliquo interpretandorum verborum *nec abhorrere* causa in margine scriptum, ac deinde pro Liviano habitum fuisse. Certe nihil opus erat eo hic inculcato. Liv. 21, 32, 10. *Per eosdem Gallos, haud sane multum lingua moribusque abhorrentes, quum se immiscuissent colloquiis montanorum, edoctus.* In quo, ut in multis aliis, *abhorrere* est differre, discrepare; quae significatio, expulsa voce *aequales*, huic loco convenientissima est. DUK. Clariss. Dukero tantum non consentit Crevierius. Vocem enim *aequales* aut tollendam, aut inmutandam censet.

§. 8. *In omnem eventum consilia commodabantur*] Malim *accommodabantur*, *a* litera ex praecedenti voce *consilia* repetita. Sic Cicero 4. ad fam. 15. *Id si scissem, ad id meas literas accommoda sem.* et alibi [2. de Divin. 51.] *iidem versus in aliam rem ac modari posse viderentur.* Et Li lib. 41, [24, 5.] *Ad haec, qua lam geruntur, consilia nostr commodare oportet.* SIGON. C pro L. Manil. 20. *Majores n semper ad novos casus temp novorum consiliorum rationes commodasse.* DUK. Recte nius, adsentiente etiam Cre rio. Eodem verbo supra u Liv. 3, 20, 5. *Suos potius m ea adcommodabat.* 40, 29, 8. *gatae opinioni adcommodata* Pari errore *commoda* praefert Mog. lib. 37, 52, 10. ubi alii tim *accommoda*, partim *adco da*, partim *accommodata* leg Et quidem syllaba *ac* facile cidere potuit ob literam ulti praecedentis vocis *consilia*, et mam hujus *commodabantur*, duplicare librarii neglexer Eadem ratione *ita pulsae*, pro *appulsae*, datum est 30, 10, 3. *munito*, pro *loco communito*, 3 3. *quanta soleret*, pro *quanta s leret*, 34, 44, 2. *consules Postu* pro *consules Sp. Postumius*, 39 2. ubi alia vide. Mox *forent D dani Bastarnae tamen sublatos* e ante Frob. anni 1531. Praeter *ex reliquis Bastarnarum* eaed edd. Similiter variant librarii 40, 18. 29, 32, 3. 37, 19, 9. et ali Vide ejus generis plura ad 3 6, 6. et 38, 27, 8.

LVIII. Ingressi sunt pacato agmine, fide Cottonis 1 Antigoni. sed haud multo post famam mortis Phi- pi neque Thraces commercio faciles erant, neque starnae emto contenti esse poterant, aut in agmine tineri, ne decederent via. inde injuriae ultro ci- 2 que fieri; quarum in dies incremento bellum ex- it. Postremo Thraces, quum vim ac multitudi- m sustinere hostium non possent, relictis campe-

9. *Sive prospere gessissent*] Ita olim edebatur 25, 22, 1. *consules, ubi summa rerum ad id locorum prospere gere-*. ubi ex praecedenti *summam* subintelligit Gebhard. *pro- rem gererent* ex vestigiis Msto- Gronov. scribendum con- Hic vero nihil praecessit, ad *prospere gessissent* sub- ligatur. Si quis tamen *rem* intelligendum existimet, non abor, modo mihi integrum xistimare, *rē* vel *rem* potius cidisse ob ultimam syllabam s praecedentis, ac legendum *prospere rem gessissent*. Vi- quae ad d. l. Livii notantur. forte in optimo Mog. supra 10, 15. *τὸ rem* excidisse mo- ob ultimam syllabam vocis cedentis *deducerem*. Grono- hunc locum supra laudavit, 9, 54, 10. ut probet *gerere* et promiscue poni.

omanis aversis in Bastarnarum m] *reversis* ed. Mog. quod ben. anno 1531. recte in *a- sis* mutavit. Infra 43, 18, 2. *Ne aversa se in Romanum bel- periculi subesset*. Vide ad 6, 8. et 35, 31, 1.

1. *Ingressi sunt pacato agmi- fide Cottonis et Antigoni*] Ita b. anno 1531. edidit; prio- legebant *Digressi sunt pacato* *Cottonis*. Et quidem *Digressi sunt* nempe ex antiqua patria, in qua antea habitarant, vel a flumine Istro, quem eos trajecisse supra cap. praec. dixit. *Pacatus ager* supra est 2, 69, 9. 36, 20, 2. 37, 46, 8. et 43, 4, 4. Praestat tamen vulgatum. Cap. praec. §. 4. *Fide sua obligata, pacato agmine transituros Bastarnas*. *pacatum agmen* etiam supra est 24, 20, 10.

Sed haud multo post famam mortis Philippi] *et haud multo* ed. Mog. cujus loco recte Frob. anno 1531. emendavit *sed*. Particulas illas passim a librariis confundi, vidimus ad 21, 26, 6. Adde 32, 34, 6. 36, 35, 7. c. 43, 4. 38, 33, 11. et cap. 47, 8. *haud multo post famam*, ut Cic. pro redit. in Senat. 2. *Non multo post discessum meum universi me revocavistis*. Malim tamen *haud multo post ob famam*, vel *propter famam*. Forte scriptum fuerat *pp famam*, et prior earum vocum intercepta est a praecedenti ob ductuum similitudinem. *Haud multo post* absolute, ut 37, 52, 1. *Haud multo post M. Aurelius Cotta* etc. *Rhodiique Romam venerunt*. Posses etiam *haud multo post famam mortis Philippi adlatam*, vel quid simile. Sed prius malo. Mox corruptissime ed. Mog. *erant, Bastarnae emito contentio esse poterant*. Quod nunc editur, Frob. eodem tempore reposuit.

ſtribus vicis, in montem ingentis altitudinis (Donu-
3 cam vocant) conceſſerunt. Quo ubi ire Baſtarnae
vellent, quali tempeſtate Gallos spoliantes Delphos
fama eſt peremtos eſſe; talis tum Baſtarnas, nequid-
quam ad juga montium adpropinquantes, obpreſſit.
4 neque enim imbre tantum effuso, dein creberrima
grandine obruti sunt, cum ingenti fragore coeli to-
nitribusque et fulguribus praeſtringentibus aciem
5 oculorum; sed fulmina etiam sic undique micabant,
ut peti viderentur corpora; nec solum milites, sed
6 etiam principes, icti caderent. itaque, quum prae-
cipiti fuga per rupes praealtas inprovidi ſterneren-
tur ruerentque, inſtabant quidem perculsis Thraces:
sed ipsi Deos auctores fugae eſſe, coelumque in se
7 ruere ajebant. Diſſipati procella, quum, tamquam
ex naufragio, plerique semiermes in caſtra, unde pro-
fecti erant, rediſſent; consultari, quid agerent, coe-

ptum:

§. 3. *Quo ubi ire Baſtarnae vellent*] Lege *quum subire Baſtarnae vellent*. J. FR. GRON. Conjecturam Gronovii probat Crevierius.

Gallos spoliantes Delphos] Hanc hiſtoriam pleniſſime scribit Pausanias in Atticis [4.] SIGON. Adde Pausan. in Phocic. 23. Juſtin. 24, 8. et quos viri docti ibi laudarunt. Mox *nequiquam* ed. Mog. Vide ad cap. 47, 9.

§. 4. *Fulguribus praeſtringentibus aciem oculorum*] *fulgoribus* ed. Mog. quod recte Prob. anno 1531. mutavit in *fulguribus*. Suet. Aug. 29. *Cum expeditione Cantabrica per nocturnum iter lecticam ejus fulgur praeſtrinxisset*. De verbo *praeſtringere* vide, quae notavi ad Silii 1, 358. et Doct. Cannegiet. in Diſſ. de Aviano c. 22.

§. 5. *Ut lucere viderentur corpora*] Pro *lucere*, *peti* habet archetypon. GELEN. Moguntini ediderant *ut luce viderentur*. Cervicorn. *ut lucere viderentur*. Mox §. seq. *Deos res fugae esse* primae edd. Idem Cervic. *autores pro res* admisit.

§. 7. *Dissipati procella, quum tamquam ex naufragio, plerique semiermes in caſtra etc. rediſſent*] Corruptiſſime ed. Mog. *dissipati procellarum tamquam ex naufragio proeliique se inermes*. poſtea Ascens. anno 1530., pro duabus ultimis vocibus dedit *cum inermes*. Quod autem nunc vulgo cir-

um: inde orta dissensio, aliis redeundum, aliis pe-
trandum in Dardaniam censentibus. Triginta fer- 8
millia hominum (Clondico duce profecti erant)
rvenerunt. cetera multitudo retro, qua venerant,
nsdanubianam regionem repetiit. Perseus, poti- 9
s regno, interfici Antigonum jussit: et, dum firma-
t res, legatos Romam ad amicitiam paternam re-
vandam, petendumque, ut rex ab senatu adpella-
tur, misit. Haec eo anno in Macedonia gesta.

LIX. Alter consulum Q. Fulvius ex Liguribus tri- 1
phavit. quem triumphum magis gratiae, quam
rum gestarum magnitudini, datum constabat. Ar- 2
orum hostilium magnam vim transtulit; nullam pe-
niam admodum. divisit tamen in singulos milites
icenos aeris, duplex centurionibus, triplex equiti.
hil in eo triumpho magis insigne fuit, quam quod 3
rte evenit, ut eodem die triumpharet, quo priore
nno ex praetura triumphaverat. Secundum trium- 4

---

fertur, Frob. anno 1531. re-
tuit. Quum autem Moguntini
bis sequentibus *consultarique,*
id agerent edidissent, eadem
obenii editio superfluam co-
lam *que* delevit.

§. 8. *Clondico duce profecti erant*] epitome lib. 43. legendum est *lonico*. SIGON. *Elonico* legen-
m, aït Sigonius, ex Epit. l. 43. valde dubium est, an ibi eo-
m de homine agatur. Tum li-
i illic *Olonico*. Retineamus igi-
r, quod erat in unico codice, *ndico*. J. FR. GRON. Ed. Mog. aefert *Claudico*, pro quo Fro-
n. anno 1531. restituit *Clondi-*. Infra 44, 26. memoratur *Clon-*
ius, sed regulus Gallorum.

Transdanubianam regionem repetiit] *Apolloniam meridianam regionem* ed. Mog. Sed vulgatae lectionis auctor Frob. anno 1531. exstitit: idem tum etiam *repetiit* reposuit, quum in prioribus legeretur *repetit*. Vide ad 5, 51, 3. et 27, 42, 16. Adde, quae notantur ad 37, 45, 2.

§. 9. *Tum firmata re tres legatos*] *dum firmaret res*, pro *tum firmare tres*, legendum. GELEN.

§. 2. *In singulos milites tricenos aeris*] Clericus, *tricenos aeris* exponens tres ducatones aut Philippeos, voces *tricenos* et *trecenos* confudit. Sane *trecenos* legendum videtur, quod altera summa nimis sit exigua. Vide hoc lib. ad

phum comitia edixit, quibus creati consules sunt M. Junius Brutus, A. Manlius Vulso. Praetorum inde tribus creatis, comitia tempestas diremit. postero die reliqui tres facti ante diem quartum Idus Martias, M. Titinius Curvus, Ti. Claudius Nero, T. Fon-

cap. 34, 8. Et ita legunt edd. Cervicorni, Paris. anni 1529. et Ascens. anni 1530. Crevierius etiam eam lectionem probat.

§. 4. *M. Attilius Volso. Praetorum inde, tribus creatis*] Cassiodori catalogus habet *Cn. Manlius Volso*. Sane Manliorum cognomen *Volso* fuit. Alii *A. Manlium* vocatum putant. Omnino *Attilius* nomen non placet, utut fuerit praenomen. Hoc etiam mirum, trium praetorum nomina omissa. At in fragmentis decados sequentis hujus anni praetores T. Ebutius et P. Aelius Tubero iterum nominantur praetores, si forte ea vera sint omissorum praetorum nomina, quod equidem indiscussum relinquo. GLAR. *Vulso*, ut ante. SIG. Duorum ex his tribus praetoribus nomina investigavit Pighius. Vide ad 41, 5. DUK. *M. Attilius Volso* ed. Mog. quod Frob. anno 1531. mutavit in *A. Manlius Volso*. Consulem hujus anni *A. Manlium* dictum esse, docet Pighius in Ann. ad A. V. ıↄLXXV. p. 431. De cognomine *Vulso* v. ad 22, 35, 1. Ceterum, trium praetorum nomina non a Livio omissa esse, sed scribarum culpa excidisse, Crevier. putavit.

§. 5. *Ante diem quartum Idus Martias*] Comitia praetorum interdum postridie, interdum biduo, postquam consules creati erant, haberi solita multis locis significat Livius. 27, 34. 32, 27. 34, 54. 35, 10. 24. 36, 45. et alibi. Si id hoc anno quoque factum est, comitia consularia longe serius solito habita fuerunt. Nam 38, 42. consul, qui ea ante diem XII. Kal. Mart. habuit, *solito se-rius* ad ea habenda Romam venisse dicitur. Non scio usquam proditum, statum diem consulibus et praetoribus creandis fuisse. Gruchius extr. lib. 1. de Comit. Rom. et lib. 2, 6. scribit, eo quo tempore consules et praetores adhuc Idibus Martiis magistratum inibant, quod usque ad annum V. ıↄc. obtinuit, Januario et Februario habita fuisse. Si verum est, quod de Februario putat, non multo post eum inchoatum habita ex l. d. 38, 42. colligi potest. Adde 42, 28. et 43, 11. Dodwellus Differt. 10. de Cyclis sect. 35. hic legendum censet *ante diem V. Id. Mart.* De hoc judicabunt, qui subtilissimas illius rationes Chronologicas examinare possunt, et volunt. DUKER.

M. Titinius Curvus, T. Claudius Nero, T. Fontejus Capito] Veteres codices *C. Claudium* habebant, non *T.* quod mihi placet. Nam T. Claudius praetor fuerat anno ab urbe condita ıↄLXXIII. Hic igitur *C.* legendum. GLAR. Cognomen *Curvus*, quod in prioribus edd. omissum erat, Frob. anno 1535. addidit. Quum autem sequens praetor *C. Claudius Nero* in edd. primis vocaretur, idem Frobenius, sed quadriennio postea, reposuit *T. Claudius*; pro quo demum *Ti. Claudius Nero* legendum esse Pighius monuit in Annal. ad A. V. ıↄLXXV pag. 34[illegible] Eam vero ejus emendationem

tejus Capito. Ludi Romani instaurati ab aedilibus 6
curulibus Cn. Servilio Caepione, Ap. Claudio Cen-
thone, propter prodigia, quae evenerant. Terra 7
movit: in foris publicis, ubi lectisternium erat, Deo-
rum capita, quae in lectis erant, averterunt se; la- 8

Gronov. anno 1665. recepit. Idem error et infra commissus erat 41, 5, 6. c. 12, 1. c. 14, 1. 42, 19, 8. et c. 45, 1. Verum, *Titi* praenomen circa haec tempora in gente Claudia usitatum non fuisse, jam supra dixi ad 29, 11, 11. Recte ergo *Ti. Claudius*, pro *T. Claudius*, apud Cic. 3. de Offic. 16. scribendum monuit Langius.

§. 6. *Cn. Servilio Cepione*] *Caepione*, ut ante. SIGON. V. supra ad 25, 2, 2.

Ap. Claudio Centone] *Centhone*, ut ante. SIG. Vide supra ad 22, 34, 1.

§. 7. *Terra movit in foris publicis, ubi lectisternium erat*] Mirum vero, terram in solis foris publicis, et quidem tantum in iis partibus eorum, ubi lectisternium erat, movisse. Nihil ineptius atque absurdius dici, aut fingi potest. Plane mihi persuadeo, haec, mutata distinctione et emendata voce *foris*, ita constituenda esse: *Terra movit. In fanis publicis, ubi lectisternium erat, Deorum capita, quae* (an *qui*?) *in lectis erant, averterunt se.* Auctor emendandi est Livius 36, 1, 2. *Patres, priusquam de provinciis agerent, res divinas facere* (consules) *majoribus hostiis jusserunt in omnibus fanis, quibus lectisternium majorem partem anni fieri solet.* Et 42, 30, 8. *Consules quum circa omnia fana, in quibus lectisternium majorem partem anni esse solet, majoribus hostiis immolassent.* Et Labeo apud Festum v. *Sistere*, fana et lectisternia conjungens, *Antistius Labeo ait, fana sistere esse lectisternia certis locis et Diis habere.* Hoc est, quod saepe in Livio legitur, *supplicatum fuisse ad omnia pulvinaria*, id est, ad omnia fana, in quibus lectisternium erat. Vide Turneb. 30. Advers. 32. Obsequens de Prodig. cap. 61. nec fora nec fana memorat: nam ita haec descripsit: *In lectisternio Jovis terrae motu Deorum capita se converterunt.* Sed eum nihil moror. Perperam de suo ex iis, quae hic paullo post de lana Jovi opposita leguntur, obtrusit *lectisternium Jovis*, de quo nihil dicit Livius; quod non intelligebat, credo, quae essent *lectisternia in foris publicis*, et quomodo terra tantum in iis movere potuerit. Unde conjectura fieri potest, jam illius aetate, ut nunc, locum hunc lectum fuisse. DUK. Distinctionem, quae merito Cl. Dukero displicuit, demum inveni in edd. Gruteri. Ex prioribus vero, quae in verbis interpungendis variant, plurimae tamen Dukeri sententiam firmant.

§. 8. *Lanaque cum integumentis, quae Jovi opposita fuit, decidit*] *apposita* legendum ex Obsequente in libro de Prodig. [cap. 61.] *Lana cum integumentis, quae Jovi apposita erat, decidit.* Viri docti ad d. l. Obsequentis et illius scriptoris, et Livii verba varie emendare et inlustrare conati sunt. Schefferus pro *lana* legebat *laena*, monens ita vocari vestimentum, quo utebantur, qui e balneo ad coenam ituri erant;

naque cum integumentis, quae Jovi obposita fuit, decidit. de mensa oleas quoque praegustasse mures,

id autem mirifice huic loco convenire, quam lectisternium nihil aliud fuerit, quam coena, quae Diis in lectis discumbentibus praebebatur. Clar. Oudendorp. per *lanam* intelligit vittam laneam, qua Dii et omnia sacra diebus festis ornabantur: tandem tamen huic explicationi praefert emendationem Ampl. Gisb. Cuperi, a Cel. Burmanno sibi indicatam, *lanxque cum integumentis, quae Jovi adposita fuit, decidit.* ubi per *integumenta* indicari Cuperus putabat vel opercula, quibus lances opertae in epulis adponebantur, vel vestem stragulam, qua mensa erat strata: Oudendorp. vero pro *integumentis* etiam legi posse suspicatur *intrimentis*. Mihi etiam Cuperi conjectura verisimillima videtur. Facile *lanx*, vox librariis minus cognita, et non ubivis obvia, mutari potuit in notissimam *lana*: et eo magis, quod literae *X* et *A* passim in Mstis commutentur. In optimis membranis Puteaneis plus centum vicibus id factum esse, auctor est Gronov. 4. Obs. 4. pag. 52. Ea ratione passim voculae *ea* et *ex* confunduntur. V. ad 3, 53, 3. 6, 42, 6. 7, 3, 5. 8, 18, 3. 9, 14, 12. c. 46, 7. 10, 9, 3. c. 22, 4. c. 42, 4. 22, 22, 10. 42, 21, 8 Similiter *interea* et *interrex* 7, 17, 12. *A vir* et *X vir* 9, 34, 1. *via* et *vix* 85, 30, 4. Quamvis autem Gronov. h. lib. c. 51, 3. *opposita* tueatur, si tamen *lanxque* pro *lanaque* placet, omnino etiam *apposita* pro *opposita* scribendum est; quod verbum in epulis earumque adparatu frequentissime obcurrere, Cl. Oudendorp. ad d. l. Obsequentis observavit. Ovid. 17. Her. 75.

Illa quoque, adposita quae tu facis, inprobe, mensa,

(*Quamvis experiar dissimulare*) *noto.*

Ubi frustra Inlust. Heinsius *ad positam mensam* emendandum conjicit. Cic. 14. ad Att. 21. *Haec ad te scripsi, adposita mensa secunda.* Martial. 4. Epigr. 78.

Auro, non dapibus, oneratur mensa: ministri
Adponunt oculis plurima, pauca gulae.
Tunc ego: non oculos, sed ventrem pascere veni.
Aut adpone dapes, Vare, vel aufer opes.

Vide Celeberr. Burm. ad Petron. Satyr. cap. 20. Similiter usi sunt Graeci verbo *παρατιθέναι*. Ita mensa dicitur *παρατίθεσθαι* apud Lucian. in Asin. pag. 110. *Τραπέζαν μοι παραθεῖναι εἶπε.* Aelian. 2. Var. Hist. 17. *Φυλάξαι τὸν Ὦχον τῆς τραπέζης παρατεθείσης.* Similiter prandium, cibi, et similia dicuntur *παρατίθεσθαι*. Lucian. Asin. pag. 88. *Καὶ παρέθησαν ἄριςον, καὶ τοῖς κτήνεσιν ἡμῖν παρέβαλον κριθίδια.* Aelian. 12. Var. Hist. 45. *Ὑπὲρ τοῦ γάλακτος παρατιθεῖσαι μέλι.* Vide Pricaeum et Raphel. in Observ. ex Xenoph. ad Euang. Lucae 10, 8. Ita *παρατιθέμενα* sunt fercula, quae in mensam inferuntur. Vide Budaei comment. Ling. Graec. pag. 433. Denique *apponere* et *opponere* saepe commutantur. V. quae notavi ad Silii 14, 335.

Ad ea expianda nihil ultra, quam ut ludi instaurarentur, actum est] Pighius in Annal. ad A.V. ɪↄʟxxɪv. pag. 341. existimat, in fine hujus et in initio sequentis libri temporum injuria apud Livium interiisse, quae in principio anni

in prodigium versum est. Ad ea expianda nihil ultra, quam ut ludi instaurarentur, actum est.

de republica, provinciisque, et exercitibus in senatu decreta fuere, provinciarum insuper sortitiones, et multa alia ejus anni acta. In initio libri sequentis multa ejus generis desiderari, satis patet. Verum a fine hujus libri deesse nihil contendo. Livius enim provinciarum sortitionem et exercituum inter novos magistratus divisionem rarius in finem libri, at frequentissime in initium sequentis conferre solet, licet praecedentem anni proximi comitia enarrando finiisset. Exempla videri possunt lib. 31. in fine, et 32. in principio; lib. 36. in fine, et lib. 37. in principio; lib. 39. in fine, et 40. in princ. Quaecumque itaque in narratione Livii hoc loco interciderunt, non calci hujus libri, eum enim his verbis desiisse puto, sed capiti libri sequentis 41. olim adnexa fuisse puto. Unicum exstat exemplum, provinciarum sortitionem narrari in fine lib. 25. quis autem cuique exercitus adsignaretur, in initio lib. 26. Verum ibi uno verborum ambitu magistratus creatos, et quae illis provinciae obvenerint, refert.

EPITOME

LIBRI QUADRAGESIMI PRIMI.

Ignis in aede Vestae exstinctus est. Ti. Sempronius Gracchus proconsul Celtiberos victos in deditionem ac-

Ti. Sempronius Gracchus proconsul] Vide ad 39, 29. DUK. *propraetor*, pro *proconsul*, legendum monet Merula ad Enn. Fragm. pag. ɪɔʟxxɪ. Sed vide, quae notantur ad 40, 39, 1. Paullo ante verbum *est* deficit in ed. Camp.

Gracchurim oppidum in Hispania constituit] Recte: sic enim Festus lib. 7. *Gracchuris urbs Iberae regionis, dicta a Graccho Sempronio, quae antea Illurcis nominabatur.* SIG. *Graecorum oppidum* Voss. *Graechorum oppidum* Leid. Lov. 2. Berg. Boenderm. Norvic. et edd. vett. Frobenius demum anno 1531. *Gracchurim* vulgavit. Ejus loco *Graccurim* sine adspiratione ex auctoritate nummorum antiquorum scribendum esse, monuit Cl. Duker. ad Flori 2, 17, 9. eadem ratione, qua *Graccus*, omissa itidem litera *h*, in nummis scribi solet. At in Fastis Capitol. semper *GRACCHVS* exaratum offendi; quos secutus etiam hic *Gracchurim* servavi. V. ad 3, 25, 5.

A. Postumio Albino proconsule Vaccaei ac Lusitani subacti sunt] Vet. lib. *Et a Postumio Albino*. SIG. *Et a Postumio* etiam Voss. Leid. Lov. 2. Berg. et edd. vett. *Et Postumio* Boend. *A. Postumio*, omissa copula, primus edidit Frob. anno 1531. *A. Postumio* Curio; quod ad Sigonium usque obtinuit, licet *L. Postumius* constanter supra vocetur 40, 35. Praeterea *Vactei ac Lusitani* Boend. *Vactri et Lusitani* Leid. *et Lustani* etiam Lov. 2.

De utrisque triumphavit] Vet. lib. *uterque triumphavit*. Recte: id est, Gracchus et Albinus: ille de Celtiberis, hic de Lusitanis, ita enim Livius [cap. 7.] SIGON. Similiter Voss. Leid. Lovel. 2. Berg. Boenderm. Exc. Pithoei, et ed. Camp. *de utrisque* Norv. et edd. reliquae vett.

Antiochus, Antiochi filius] Antiochus Magnus duos hoc nomine filios habuit, Antiochum, successorem patri futurum, sed ante eum mortuum, Liv. 35, 13. et 15. et hunc, deinde cognomine Epiphanem, qui Seleuco fratri natu majori successit. Eum a patre Romanis obsidem datum fuisse, scribunt Liv. 42, 6. Appian. in Syriac. p. 112. 113. 116. Athen. 10, 10. et Auctor lib. 1. Maccab. 1, 10. DUKERUS. Vide Clariss. Barbeirac. Histoir. des anciens Traitez. part. 1. artic. 415. pag. 371. Primam autem vocem *Antiochus* librarii, sequentis similitudine decepti, omiserunt in Leid. et Boend. Forte eodem errore infectus est adhuc Ascon. Ped. ad Cic. Orat. in Pison. 22. *Tradunt et Antiochi regis filio obsidi domum publice aedificatam.* ubi videtur legendum *Antiocho Antiochi regis filio.* Mox *obses a pa-*

bit, monumentumque operum suorum, Graccburim op-dum in Hispania constituit. Et a Postumio Albino oconsule Vaccaei ac Lusitani subacti sunt. uterque tri-mphavit. Antiochus, Antiochi filius, obses Romanis a tre datus, mortuo fratre Seleuco, qui patri defuncto ccesserat, in regnum Syriae ab urbe dimissus. Lustrum censoribus conditum est: censa sunt civium capita du-nta sexaginta tria millia ducenta nonaginta quatuor.

Romanis datus Lov. 2. et Berg. modo Gronov. in tribus MSis invenisse ad verba proxima nuit. Dein *qui patre defuncto* ss. et ed. Camp.

In regnum Syriae dimissus] Tres mbranae *obses a patre Roma- datus, mortuo fratre Seleuco, i patri defuncto successerat, in gnum Syriae ab urbe dimissus.* FR. GRON. Si Auctor Epito- e credidit, morte Seleuci Ro- am nunciata, Antiochum a Ro- anis ad occupandum regnum riae dimissum fuisse, eum falli tto. Convenerat inter Roma- s et Antiochum M. ut obsides rtio quoque anno mutarentur, cepto filio regis. Deinde post ultos annos Seleucus, qui An- cho patri successerat, pro fra- e filium suum Demetrium ob- dem Romam misit, nec ita mul- post, Antiocho jam a Roma- s dimisso, ab Heliodoro per sidias occisus, et Antiochus, ui Athenis nuncium de nece atris acceperat, auxilio Eume- s et Attali regno Syriae, quod emetrio Seleuci filio debeba- r, potitus est. Ita haec narrat ppian. in Syriac. pag. 116. *in gnum ab urbe dimissus* Boend. ed. Camp. *in regnum Syriae ab be dimissus* non modo reliqui dd. Leid. Voss. Lov. 2. Berg. orv. et Exc. Pithoei, sed etiam liquae edd. usque ad ultimam Gruteri. Recte voces *ab urbe* ab ea omissas restituerunt Cleric. et Crevier.

Civium capita ducenta septua-ginta tria millia, ducenta qua-draginta quatuor] *CCLXIII m. CCLXXXIIII* Boend. et ed. Camp. *ducenta sexaginta tria millia, du-centa octuaginta quatuor* Voss. *CCLVIII et CCXCIIII* Berg. Exc. Pithoei, et Lovel. 2. a manu 1. *CCLXXXX, CCXCIIII* a manu 2. *CCLXIII millia, CCCCXCIIII* Norv. et ed. Rom. princeps. *CCLXIII millia, CCXCIIII*, edd. proximae usque ad Frob. qui an-no 1531. edidit *CCLXIII millia, CCXLIIII*, mox Curio *CCLXXIII millia, CCXLIIII*. Revocavi igi-tur *ducenta sexaginta tria millia*, ut non tantum omnes ante Cu-rionem edd. sed et multi codd. praeferunt. In posteriore parte ambigo, utrum pro *quadragin-ta*, quod nulli codd. vel edd. ante Frobenium tuentur, et ex nota numeri centenarii *C* in no-tam quinquagenarii *L* perperam commutata natum est, *octoginta*, an *nonaginta* scribendum sit; po-sterius tamen admisi.

Q. Volumnius Saxa tribunus ple-bis legem tulit] Emendo *Q. Vo-conius:* sic enim Cic. in Caton. [cap. 5.] ubi *legis Voconiae* me-minit: sic in Orat. pro Cornel. [Balb. 8.] sic Augustin. de Civit.

Q. Voconius Saxa tribunus plebis legem tulit, ne quis haeredem mulierem institueret. suasit legem M. Cato exstat oratio ejus. Praeterea res contra Ligures, Istros, Sardos, et Celtiberos, a compluribus ducibus prospere gestas, et initia belli Macedonici continet, quod Perseus, Philippi filius, moliebatur. miserat enim ad Karthagi-

Dei [3, 21.] sic caeteri. Est enim haec lex Voconia celebris. SIGON. *Quelonius* Berg. *Q. Velonius* Voss. et Lov. 2. *Q. Volonius* Leid. unde recte Sigon. *Q. Voconius* emendasse confirmatur. Emendationem ejus probavit Vertran. Maurus de Jure liber. cap. 13. similiterque ante ipsum emendarunt Lud. Vives ad Augustin. 3. de Civ. Dei, cap. 21. et Hotom. ad Cic. 1. in Verr. 41. Cognomen *Saxa* abest a Boend. Tum *tribunus populi* Voss. et Norvic. Celeberrimam legem Voconiam pluribus inlustrarunt, et de ejus auctore, aetate, et argumento late egerunt Balduin. Ant. Augustin. de LL. in voc. *Voconia*, Pighius in Annal. ad A. V. IↃLXXXIV. pag. 376. Perizon. in Differt. Triad. pag. 90. et nuper Clariss. Wieling lib. 2. Lection. Jur. Civ. cap. 19. et seqq.

Ne quis haeredem mulierem institueret] Similiter Ascon. ad Cic. 1. in Verr. 41. *Voconius legem tulerat, ne quis census, hoc est pecuniosus, haeredem relinqueret filiam.* Augustin. 3. de Civ. Dei 21. *Lata est etiam illa lex Voconia, ne quis haeredem feminam faceret, nec unicam filiam.* Verum Cl. Wieling loc. laud. c. 20. non a verbis *ne quis*, sed a voce *qui* Voconium legem suam orsum esse docet.

Res contra Ligures, Istros, Sardos, et Celtiberos a compluribus ducibus gestas] Addo *prospere* ex membranarum fide. DELRIUS. *adversus Ligures* Leid. Voss. Lov. 2. Berg. Boend. et ed. Campani. Vide ad Epit. Liv. 57. Tum *Istros et Sardos* Leid. Lov. 2. et Berg. *et Istros et Sardos* Voss. Boend. et ed. Camp. Hinc *a pluribus ducibus* Boend. et ed. Camp. *a quam pluribus ducibus* Voss. Vide ad 4, 31, 2. Deinde *prospere gestas*, ut Delrius ex suo emendat, Voss. Lovel. 2. Boend. et ed. Camp. Et hanc lectionem ultima Gruteri ed. recepit. At voces *et Celtiberos a compluribus ducibus prospere* desunt in Leid. et Berg.

Et initia belli Macedonici continet, quod Perseus] *continet, et initia belli Macedonici* Boend. omnesque edd. ante postremam Gruteri. At ordini vocum, quem Gruterus induxit, favent reliqui scripti. Deinde *quod Perses* Leid. vide ad 42, 26, 2. Mox vocem *enim* ignorant Leid. Voss. Lov. 2. Berg. Boend. Norv. et primae edd. Ascensius eam addidit anno 1513.

Qui praeter religionem, quod quam multa] Ergo, quum haec epitome fieret, jam mutilum erat cap. 20. hujus libri. In eodem enim errore versatur, qui tenuit aliquamdiu viros doctos, quae illic narrantur, ad Persea Macedonem pertinere. In quem qui potuit prolabi, quisquis integrum Livium vidit? Sic tamen semper editum, nec secus Vos-

ienses legationem, et ab iis nocte audita erat: sed et lias Graeciae civitates sollicitabat. qui praeter religionem, quod quam multa templa magnifica multis locis rexit, Athenis Jovis Olympii, et Antiochiae Capitolini, ilissimum regem egit.

ianus, et major Gudianus. In inore nullum horum verborum stigium est. Unde mihi suspicio nascitur, primogenio aliquo exemplari ea scriptoris vitio praetermissa, in marginem deinde conjecta fuisse: itaque sementium alios eadem dissimulasse, alios ad finem allevisse, quae superius erant interponenda hoc modo: *Antiochus, Antiochi filius, obses a patre Romanis datus, mortuo fratre Seleuco, qui patri defuncto successerat, in regnum Syriae ab urbe dimissus, praeter religionem, qua multa templa magnifica multis locis erexit, Athenis Jovis Olympii et Antiochiae Capitolini, vilissimum regem egit. Lustrum a Censoribus* etc. Juvat utcumque, quod in Voss. et Gud. *religionem quam multa*, non *religionem quod quam multa.* J. FR. GRON. Tota haec periodus aberat etiam a Leid. at solam voculam *quod* ignorant Lov. 2. Berg. Boend. et ed. Camp. Sententiam Gronovii secuti Clericus et Crevierius ultima haec verba superius inseruerunt. Tantum tamen conjecturae, licet vera esse videatur, indulgere non audeo.

Templa magnifica multis locis erexit, Athenis Jovis Olympii, et Antiochiae] Scribe *et Antiochiae Capitolini.* Sic enim Livius hoc lib. [cap. 20.] alioqnin imperfecta et oratio, et historia erit. SIGON. *templa magnifica Jovis Olympii violans, multis sociis Athenis et Antiochiae vilissimum regem egit* ed. Camp. quam lectionem vitiosam esse, fragmentum Livii a Sigonio laudatum docet. *multis sociis*, omissa seq. voce *erexit*, Voss. Lov. 2. et Boend. *multis sacris*, eadem voce deficiente, Berg. τὸ *Capitolini* in nullo est meorum.

T. LIVII PATAVINI
LIBER QUADRAGESIMUS PRIMUS.

[(I.) Jam per omnes orbis terrarum partes victricia populus Romanus circumtulerat arma, dissitasque procul et sejunctas non uno mari regiones longe lateque pervaserat. Sed, in tanta fluentium ex voto rerum felicitate moderationis tamen adeptus laudem, auctoritate magis, quam imperio, pollebat: et apud exteras gentes plura consilio, quam vi et terrore, gerere se gloriabatur. In devictos populos regesque non acerbus, munificus erga socios, sibi solum victoriae decus appetens, suam regibus majestatem, populis, vel in aequo, vel etiam in impari foedere suas tamen leges, sua jura libertatemque servaverat: atque adeo armis utramque maris mediterranei oram a Gadibus ad Syriam usque complexus, et per immensos terrarum tractus reverentia nomini Romano conciliata, subjectos tamen ditioni solos habebat Siciliae, et circumjectarum Italiae insularum, et pleraeque Hispaniae, jugum tamen nondum docili ferentis cervice, populos. Augendae dominationi causam materiamque praebuit potius inconsulta hostium et aemulorum pravitas, quam ipsius ambitio. Persei in primis Macedoniae regnum per fraudem ac scelus adepti, crudelitas in populares omnibus invisa, vesana inter immensas opes avaritia, inconsiderata in capiendis exsequendisque consiliis levitas, et illum pessumdedere, et quaecunque stante hoc praecipuo Romanae potentiae velut freno stare poterant. Redundavit enim in alios ejus casus, nec finitimorum tantum, sed eorum etiam, qui longius remoti erant, ruinam traxit. Macedonum exitium secuta cum Achaeis Carthago: atque, horum cladibus convulso omnium statu, reliqua jam imperia, aliquamdiu obnoxia, post paulo eversa, in Romanum imperium cuncta cesserunt. Atque haec, ut locis temporibusque diversa, ita re conjuncta, sub uno aspectu hic ponere libuit, intuenti imminens mox Romanis a Perseo bellum, unde initium maxime crescendi res Romanae cepere. Illud bellum tunc coquebat occultum Perseus: lacessebant magis, quam exercebant, Romana arma Ligures et Galli.

II.) M. Junio Bruto, A. Manlio Vulsoni consu-
is decretae ergo provinciae sunt, Gallia et Li- *Provinciae.*
es: Manlio Gallia, Junio Ligures obtigere. Prae- Liv. infra c.
ibus, M. Titinio Curvo urbana, Ti. Claudio Ne- 5. et 7.
i peregrina jurisdictio evenit: P. Aelio Liguri cap. 6.
ilia, T. Aebutio Caro Sardinia, M. Titinio (duo
m M. Titinii praeturam hoc anno gesserunt) Hi- c. 9. et 26.
nia citerior, T. Fontejo Capitoni ulterior. In- 43. c. 2.
dium circa forum ortum est, quo et plurima Jul. Obseq.
sta sunt, et Veneris aedes sine ullo vestigio cre- c. 26.
ta. Vestae penetralis ignis exstinctus. Virgo, cu- Epit. huj. lib.
custodia fuerat, jussu M. Aemilii pontificis ma- Jul. Obseq.
ti flagro caesa, et supplicationes de more habi- ibid.
sunt. Lustrum hoc anno a censoribus M. Aemi- Epit.
Lepido, M. Fulvio Nobiliore conditum est. Cen- *Lustrum conditum.*
sunt civium capita ducenta septuaginta tria mil-
ducenta quadraginta quatuor. Legati a Perseo *Perseus rex*
cedonum rege venerunt, postulantes, ut rex so- *socius et ami-*
isque et amicus a senatu appellaretur, foedusque *cus a senatu*
m eo, quod cum Philippo patre ejus fuerat, re- *appellatus.*
varetur. Suspectus invisusque erat Romanis Per-
us, nec dubitabant plerique, quin bellum, a Phi- Liv. 40. c. 58.
po tot per annos occultis consiliis instructum, et 45. c. 9.
primum daretur occasio, viresque ei suae sa-
placuissent, illaturus esset. Tamen, ne quietum
pacis studiosum lacessisse, belloque causam ipsi
disse viderentur, postulata ei sua concesserunt.
rseus, hoc accepto responso, firmatum jam om- *Initio regni*
no sibi regnum existimans, opes apud Graecos *multis laudi-*
rare statuit. Cupidus ergo comparandae eorum *bus commen-*
nicitiae, quotquot aeris alieni causa aut judicio *datus.*
mnati solum verterant, quique ob majestatis cri-
na Macedonia excesserant, universos in Macedo-
am revocavit, edictis in insula Delo ac Delphis, Polyb. Ex-
in templo Itoniae Minervae palam propositis, cerpt. de
ibus non modo impunitatem, sed etiam bonorum Virt. et Vit.
nnium restitutionem, cum fructibus ab eo tem- lib. 26.
re, ex quo quisque exsularet, redeuntibus con-
debat. Sed et iis, qui in Macedonia degebant,
idquid debebatur fisco, remisit; cunctosque ob
imen majestatis vinctos liberavit. His rebus quum
ultorum animos arrexisset, Graeciam in se con-
rtit omnem, et magna spe implevit. Quin etiam
toto reliquae vitae cultu regiam dignitatem tue-
itur. Nam et species erat honesta, et corpus ad
nnia belli pacisque munia obeunda validum et ha-

bile, et frontis ac supercilii decora maturae aetati majestas. Nihil in eo paternae lasciviae, fusaeque in Venerem et vina libidinis. His la bus Perseus initia principatus commendabat, pares inceptis habitura exitus.

Gracchi res gestae in Hispania.

Diodor. apud Vales.

Appian. Alex.

(*III.*) Antequam praetores ii, qui Hispaniis titi fuerant, in provincias venirent, magnae res gestae sunt a Postumio et Graccho. Sed Grac praecipua laus fuit, qui aetate florens, quum tute animi et prudentia aequales omnes multum teiret, et ingenti jam tum fama celebrabatur, et jorem in futurum de se spem concitabat. Cara urbem sociam Romanorum viginti millia Celtibe rum oppugnabant. Gracchus ad opem sociis fer dam properavit. Illa sollicitudo angebat, quo modo consilium suum obsessis significaret, tam cta obsidione prementibus urbem hostibus, ut eo nuncius commeare posse videretur. Arduum gotium expedivit Cominii audacia. Is equitum mae praefectus, re prius apud se perpensa, et Gr cho, quid pararet, admonito, Hispanico indutus go, pabulatoribus hostium se immiscuit. Cum castra ingressus, hinc cursu ad urbem conten nunciatque adventare Tiberium. Oppidani ex ma desperatione ad alacritatem atque audaciam nuncio excitati, obfirmatis ad fortiter repug dum animis, die tertio, adventu Gracchi digr hostibus, obsidione exempti sunt. Ipse postea Gr chus fraude barbarorum appetitus, periculum bus arte adjutis ita discussit, ut dolus in aucto verteret. Complega erat urbs aliquot ante an condita, sed valida muris et celeribus incremen aucta, in quam multi Hispanorum concurrerant, prius egentes agro huc illuc vagari cogebantur. ea urbe prodeuntes ad viginti hominum millia, plicum habitu, ramosque oleae porrigentes, in spectu castrorum tanquam pacem oraturi consi runt. Mox, abjectis precantium insignibus, ex proviso aggressi Romanos pavore ac tumultu om compleverunt. Gracchus sapienti consilio castra simulationem fugae deseruit: quae illi dum so barbaris aviditate diripiunt, seseque praeda pr pediunt, reversus subito, et nihil tale metuent adortus, plurimos cecidit, atque etiam ipsa urb potitus est. Sunt, qui rem aliter narrent: Gra chum, quum comperisset hostem inopia laborar

Frontin. Strateg. 2, 5.

ra instructissima omnibus esculentis deseruisse: ...e adeptum hostem, et repertis intemperanter re...tum gravemque, reducto exercitu Romano, sub...oppressum esse. Ceterum, sive haec diversa est ...dem rei gestae narratio, sive alia plane res ac ...toria, complures certe populos Gracchus, atque ...o totam Celtiberorum gentem perdomuit. Cepis...sum et evertisse trecentas ex illis urbes, quan...m Polybius gravis in primis auctor memorat, ...d tamen pro certo affirmare ausim, nisi si ur...m nomine turres et castella intelligenda sunt: ... mendacii genere et ipsi bellorum duces, et scri...res quoque historiarum res gestas exornare a...nt. Nam Hispania quidem arido et inculto solo ...gnam urbium multitudinem alere non potest. Re...gnant etiam Hispanorum mores, si accolas nostri ...ris excipias, feri agrestesque, quum civilibus ur...m conventibus mansuetiora fieri soleant homi...m ingenia. Ceterum quid statuendum sit de nu...ro aut genere urbium a Sempronio captarum (et...im in numero variant quoque scriptores, et cen...a quinquaginta alii, alii centum tria oppida ab ...capta memoravere) magnas certe ille res gessit; ...o bellicis tantum inclaruit laudibus, sed et egre...m se pacis legumque moderatorem et arbitrum ...victis gentibus praebuit. Nam et divisit inopibus ...rum, et sedes ad habitandum assignavit, et om...bus ea loca incolentibus populis leges accurate ...scriptas, ex quibus in amicitia ac societate popu... Romani viverent, dato acceptoque jurejurando ...mavit. Atque hujus quidem foederis auctoritatem ...epius imploravit sequens aetas in bellis, quae post... orta sunt. Gracchus monumentum virtutis ope...mque suorum Gracchurim urbem suo nomine insi...em esse voluit, quae antea Illurcis nominabatur. ...stumii rerum fama obscurior est. Vaccaei tamen ...eo et Lusitani subacti sunt, et quadraginta ex his ...pulis hominum millia interfecti. His rebus gestis ...nbo, advenientibus successoribus exercitus ac pro...incias quum tradidissent, ad triumphum decesserunt.

(IV.) In Gallia Manlius consul, cui ea provincia ...venerat, quum triumpho materia deesset, oblatam a ...rtuna belli adversus Istros movendi occasionem cu...ide amplexus est. Aetolos pridem bellantes quum ad...ivissent Istri, nuper quoque tumultuati fuerant. Prae...rat tum illis ferocis ingenii rex Aepulo, qui gentem]

Liv. Epit. lib. 41.
Strab. l. 3. p. 163.
Trecentas Celtiberorum urbes a Graccho captas Polybius memorat.
Flor. 2, 17.
Liv. 40, 49.
Appian. Iber.
Gracchus egregius pacis legumque moderator.
Liv. Epit. 41.
Festus.
Liv. Epit. 41.
Oros. 4, 20.
Livius infra c. 7.
Res gestae Manlii Cos.
Flor. 2, 10.
Liv. infra c. 11. et Flor.

a patre in pace habitam armasse, eoque juven
praedandi cupidae pergratus esse dicebatur.

1 I. (V.) Consilium de Istrico bello quum hab
consul, alii gerendum extemplo, antequam con
here copias hostes possent, alii consulendum pri
2 senatum censebant. Vicit sententia, quae di
non proferebat. Profectus ab Aquileja consul c
stra ad lacum Timavi posuit; (inminet mari is lac
eodem decem navibus C. Furius duumvir navalis
3 nit. Adversus Illyriorum classem creati duumviri n
vales erant, qui tuendam viginti navibus mari sup
riore Anconam, velut cardinem haberent: inde L

A patre in pace habitam] Reliquos quinque libros, quos nemo adhuc commentariis editis emendandos suscepit, quanquam manuscriptorum librorum ope destituti, dabimus operam, ut ex ingenio aut corrigamus, aut, ubi correctionis indigeant, demonstremus. Atque hoc quidem loco multa deesse intelligendum est, ut sortitionem provinciarum, et consularium, et praetoriarum. Consulibus A. Manlio Gallia, M. Junio Ligures: praetoribus M. Titinio Hispania citerior, T. Fontejo ulterior, Neroni Etruria, T. Aebutio Sardinia obtigerunt. praeterea quae de igne Vestae exstincto, de rebus a Ti. Graccho et L. Albino in Celtiberia et Lusitania gestis, de Antiocho, de lustro a censoribus condito, de lege Q. Voconii in Epitoma traduntur, postremo res a M. Junio consule in Liguribus gestae desiderantur. Hoc autem principium est earum, quas A. Manlius consul, ex provincia sua Gallia in Istriam transgressus, cum Istris gessit. SIGON.

§. 1. *Consilium de Istrico bello*] *de Histrico bello* ed. prima, qu passim hanc orthographiam s tinuit. Eam rejecit Sigonius pra ad 21, 16, 4. et mox hoc ad §. 4. V. etiam ad 10, 2, 4. Dausquej. in Orthogr. part. voc. *Histria*.

Consulendum prius senatum] tis constat, bella a senatu dec ta, ac deinde ex auctoritate lius lege ad populum lata fuisse. Vide Liv. 4, 30. 58. 38, 45. 46. infra cap. 7. Vid tamen senatus iis, qui prov ciis praeerant, injussu populi tuisse permittere, ut in ter hostium vicinorum, a quibus p vinciis periculum metueb legiones inducerent. 39, 55, *M. Claudius consul, Gallis e p vincia exactis, Istricum bellum liri coepit, literis ad senatum sis, ut sibi in Istriam tradu legiones liceret. Id senatui plac* DUKER.

§. 3. *Qui tuendam viginti na bus mari superiore Anconam, ve ut cardinem haberent*] Mirum, qu felicitate restituerit hunc locum Florebellus hoc modo: *qui tuen*

ornelius dextra litora usque ad Tarentum, C. Furius laeva usque ad Aquilejam tueretur. Eae naves 4 d proximum portum in Istriae fines cum onerariis et agno commeatu missae: secutusque cum legionibus onsul quinque ferme millia a mari posuit castra. In 5 ortu emporium brevi perfrequens factum, omniaque hinc in castra subportabantur. et, quo id tutius eret, stationes ab omnibus castrorum partibus circumdatae sunt: in Istriamque suum praesidium sta- 6 ivum, repentina cohors Placentina obposita inter are et castra: et, ut idem aquatoribus ad fluvium sset praesidium, M. Aebutius tribunus militum se-

e viginti navibus maris superi ae Anconam velut cardinem habent. Probatur autem eo mais haec conjectura, quod libro periore (cap. 18, 8.) ita scriit: *Inter duumviros ita divisa enda denis navibus maritima ora, t promontorium iis Minervae velt cardo in medio esset.* SIGON. on Ancona, sed mare omnisne ora maritima defendenda rat. Lege igitur cum Mureto *tuedae viginti navibus maris superi rae Anconam.* Libro praecedenti ap. 18, 8.) *Inter duumviros ita ivisa tuenda denis navibus mariima ora, ut promontorium iis Minervae velut cardo in medio esset.* . FR. GRON. Cluverius 1. Ital. ntiq. 19. pag. 174. conjicit *qui d tuendam viginti navibus maris uperi oram Anconam.* Deinde ronov. anno 1665. edidit *veluti ardinem;* quod recentiores serarunt. Priores dederant *velut ardinem;* quod sine caussa muatum est.

§. 4. *Histriae fines*] *Istriae:* sic nim Graeci. SIG. Vide ad §. 1.

Quinque ferme millia a mari] A lacu Timavo, ad quem consul castra posuisse dicitur, usque ad mare quum hodie haud amplius tria milliaria reperiantur, castra inde paullum remota fuisse in superiora loca, vel numerum *quinque millium* hoc loco corruptum esse, suspicatur Cluver. 1. Ital. Antiq. 20. pag. 193.

§. 6. *In Istriamque suum praesidium stativum*] Scribe: *et, quo id tutius fieret, stationes ab omnibus castrorum partibus circumdatae sunt: in Istriam versum praesidium stativum, repentina cohors Placentina, opposita inter mare et castra.* Lib. 6, (1, 9.) *Alia munimenta in urbem et contra oppidanos versa.* Vel, si mavis, *Istriam versus.* Lib. 44, (40, 6.) *Et aliud pro castris stativum erat praesidium sub C. Cluvio legato, tres cohortes.* J. FR. GRON. Praeferenda est prior Gronovii conjectura; propius enim vulgatam lectionem accedit, et locutionem Livio familiarissimam revocat; de qua vide ad 36, 15, 7. *Praesidium stativum*, ut apud Cic. 12. Philipp. 10. *Haec mea sedes est,*

cundae legionis duos manipulos militum adjicere
7 jussus est. T. et C. Aelii tribuni militum legionem
tertiam, quae pabulatores et lignatores tueretur, viam
8 quae Aquilejam fert, duxerant. Ab eadem regione
mille ferme passuum castra erant Gallorum: Catme-
lus pro regulo erat tribus haud amplius millibus ar-
matorum.

1 II. (*VI.*) Istri, ut primum ad lacum Timavi ca-
stra sunt Romana mota, ipsi post collem occulto loco
2 consederunt: et inde obliquis itineribus agmen se-
que-

haec vigilia, haec custodia, hoc praesidium stativum.

Repentina cohors Placentina] 3, 4, 11. *Latini, Hernicique, et colonia Antium dare Quintio subitarios milites* (*ita tum repentina auxilia appellabant*) *jussi.* *Subitariorum militum* crebra mentio est in Livio. Vide 31, 2. 40, 26. 28. et Lips. 3. de Milit. Rom. 4. Iidem etiam videntur dicti *tumultuarii* 45, 2. 23. 40, 26. Ob quam causam autem haec repentina cohors Placentina scripta fuerit, fortassis in deperditis ex hoc libro dixerat Livius. DUK. Similiter Crevier. *repentinam cohortem* exponit ex eo genere militum, qui *subitarii* passim a Livio nominantur, laudato loco ex hujus lib. 9. 10, 3. *Repentinus et tumultuarius exercitus.*

§. 8. *Carmelus pro regulo erat*] Primus Curio ita edidit; antiquiores *Catmelus.* Perizonius in Epist. ad Nic. Heinsium, edita a Celeb. Burmanno tom. 4. Syllog. Epist. pag. 779. monet, *Camelum* quemdam memorari apud Vellej. Paterc. 2, 64. quod idem nomen, et alterum ex altero castigandum esse suspicatur. Vide etiam infra ad Epit. Liv. 120. Ceterum haec verba Crevierio sunt suspecta; quae tamen ita utcumque explicari posse putat: Carmelus quidam loco reguli, qui ipse non aderat, in iis castris erat.

Tribus aut amplius millibus armatorum] *haud amplius* legit Florebellus. Sic lib. 29, [29, 4.] *Cum ducentis haud amplius equitibus.* Et lib. 45, [44, 21.] *Triginta haud amplius dies.* SIGON. Lego *tribus haud amplius millibus armatorum.* J. FR. GRON. 28, 2, 11. *Duo haud amplius millia peditum* etc. *effugerunt.* 29, 32, 5. *Cum quinquaginta haud amplius equitibus* etc. *se eripuit.* 38, 40, 7. *Thracum decem haud amplius millia viam circumsederunt.* 45, 44, 21. *Moratus circa urbem triginta haud amplius dies.* Voculas vero *aut* et *haud* passim in Mstis confundi, dictum est ad 28, 2, 11. Adde infra ad 45, 44, 21. et N. Heins. ad Virg. 3. Aen. 43.

§. 2. *Nec quidquam eos, quae terra marique agerentur, fallebat*] *eos fallebat* est, eos latebat: ut 4, 11, 4. *Ut plebem tribunosque falleret judicii rescindendi consi-*

pebantur, in omnem occasionem intenti: nec quidquam eos, quae terra marique agerentur, fallebat. Postquam stationes invalidas esse pro castris, eorum 3
turba inermis frequens inter castra et mare mercantium, sine ullo terrestri aut maritimo munimento, viderunt; duo simul praesidia, Placentinae cohortis, et manipulorum secundae legionis, adgrediuntur.
Nebula matutina texerat inceptum: qua dilabente 4
ad primum teporem solis, perlucens jam aliquid, incerta tamen, ut solet, lux, speciem omnium multiplicem intuenti reddens, tum quoque frustrata Ro-

tum initum. 5, 47, 3. *Tanto silentio in summum evasere, ut non custodes solum fallerent, sed ne canes quidem excitarent.* Vide Castal. ad Rutil. 1. Itin. 613. Malim tamen *nec quidquam eorum, quae:* ut *fallere* absolute sine casu ponatur. Supra 5, 47, 9. *Vigiles ejus loci, qua fefellerat adscendens hostis, citati.* 7, 36, 3. *Decius, quum non fallerent, clamorem tollere jussis militibus, torpidos somno, insuper pavore exanimat.* 8, 38, 4. *Nec tamen fallere propter propinquitatem castrorum potuit.* 10, 14, 6. *Non fefellere ad Tifernum hostes, in occulta valle instructi.* 22, 33, 1. *Speculator Karthaginiensis, qui per biennium fefellerat, Romae deprehensus.* 25, 9, 2. *Ne quis agrestium procul spectator agminis falleret.* 31, 26, 4. *Non fefellere insidiae.* 44, 6, 13. *Quod, ut furto fefellerant, ita propalam non poterant.* cap. 11, 6. *Fallere autem se esse, si* etc. *in custodiam ejus loci propugnatores, urbis avertisset.* c. 9, 5. *Vecti nocte binis aut ternis plerumque lembis Macedones fallebant.* Seren. Sam. vers. 867.

Quae magis in tenui latitantes corpore fallunt.

ubi necesse non est, ut cum Illustriss. Heinsio invitis Mstis legamus *corpora.* Scriptum hoc loco Livii fuerat *eoꝝ*: quod facile in *eos* mutari potuit. Si vulgatum servamus, non est, quo referatur τὸ *quae.* Saepe quidem pronomen demonstrativum omitti solet: vide ad 23, 16, 4. Livium tamen *nequidquam*, vel *nihil, quae*, pro nequidquam, vel nihil eorum quae, dixisse, nondum observavi.

§. 3. *Esse pro castris, eorum turba inermis frequens inter* etc.] Nemini obscurum est, haec quoque corrupta admodum verba esse. Jos. Scaliger ad marginem in exemplari suo posuisse dicitur *forum.* Legas ergo: *Postquam stationes invalidas esse pro castris, forum turba inermi frequens inter castra et mare mercantium, sine ullo terrestri munimento, viderunt.* Supra [cap. 1, 5.] *In portu emporium brevi perfrequens factum.* J. FR GRONOV. Idem Gronovius priori ed. notarum conjicit *esse pro castris cum turba inermi frequente inter castra et mare mercantium*, vel *commeantium.* Sed recte in curis secundis hanc con-

manos, multo majorem iis, quam erat, hostium aciem
5 ostendit. qua territi utriusque stationis milites ingenti tumultu quum in castra confugissent, haud paullo ibi plus, quam quod secum ipsi adtulerant, ter-
6 roris fecerunt. Nam neque dicere, quid fugissent, nec percunctantibus reddere responsum poterant: et clamor in portis (ut ubi nulla esset statio, quae sustineret impetum) audiebatur: et concursatio in obscuro incidentium aliorum in alios incertum fecerat,
7 an hostis intra vallum esset. Una vox audiebatur ad mare vocantium. Id forte temere ab uno exclama-
8 tum totis passim personabat castris. Itaque primo, velut jussi id facere, pauci armati, major pars inermes, ad mare decurrunt: dein plures, postremo prope omnes, et ipse consul; quum, frustra revocare

jecturam ipse damnavit, et Scaligeri palmaria emendatione adscita insuper legit *forum turba inermi frequens inter mare et castra mercantium*. Vox *forum* corrupta erat in *eorum* ob similes ductus literarum *F* et *E*. Hinc *Afropo* datum erat pro *Aëropo* supra 29, 12, 11. *qui fuerunt*, pro *quieuerunt* 35, 40, 3. *fidem* pro *eidem*. V. supra ad 27, 36, 9. Pariter *forum* in *eorum* mutandum censuit Perizon. infra cap. 9, 11. ubi vide. Contra *eidem* pro *fidem* datum in lamina aerea, quam vulgavit Cl. Brenemann. Epist. de consulibus, quorum in Pandectis fit mentio, edita post Petr. Relandi Fast. Consul. pag. 857. Adde Sciopp. de Art. Critic. pag. 40. et 47. In voce autem *inermis* ultima litera adhaesit ob similitudinem primae in voce sequenti *frequens*. V. ad 4, 33, 10. *mercantium* autem in *commeantium* mutari, necesse non esse, vox *forum* ex veriori sententia recepta docet.

§. 7. *Id forte temere ab uno exclamatum*] Quae Gronov. de formula *forte temere* in prima not. editione ad hunc locum notarat, postea aliis additis contulit supra ad 10, 43, 12.

§. 8. *Itaque primo, velut jussi id facere*, etc. *ad mare decurrunt*] Vir doctus, amicus meus, me monuit, vulgatum quidem defendi posse; melius tamen sibi videri, voces *id facere* omitti.

§. 9. *M. Licinius Strabo*] Pighius in Annal. ad A. V. [illegible] p. 406. legendum existimat *M. Licinius Stolo*. Certe *Strabonis* cognomen in gente Licinia nondum observatum est. Mox vir doctus, quem ad §. praec. innui, malebat *obviam esset*. Solitos esse librarios has voces confundere, vidimus ad 27, 44, 3.

ngientes conatus, nec imperio, nec auctoritate, nec
recibus ad extremum, valuisset. Unus remansit M. 9
icinius Strabo, tribunus militum tertiae legionis,
am tribus signis ab legione sua relictus. Hunc,
n vacua castra inpetu facto, Istri, quum alius arma-
us iis nemo obviam isset, in praetorio instruentem
tque adhortantem suos obpresserunt. Proelium a- 10
rocius, quam pro paucitate resistentium, fuit: nec
nte finitum est, quam tribunus militum, quique cir-
a eum constiterant, interfecti sunt. Praetorio de- 11
jecto, direptis, quae ibi fuerunt, ad quaestorium fo-
rum quintanamque hostes pervenerunt. Ibi, quum 12
omnium rerum paratam expositamque copiam, et stra-
tos lectos in quaestorio invenissent, regulus adcubans
epulari coepit. mox idem ceteri omnes, armorum ho- 13

§. 11. *Praetorio dejecto, direptis, quae ibi fuerunt*] Ita constanter edd. omnes, eaque lectio defendi potest. Malo tamen *direptisque, quae*; ut copula *que* a pronomine sequenti intercepta sit: quod genus erroris in membranis antiquis frequens est. V. ad 3, 48, 8. 4, 15, 8. 22, 11, 7. 25, 17, 2. 27, 5, 1. 28, 31, 6. 29, 6, 8. 31, 17, 8. 34, 22, 3. 37, 43, 10. 39, 18, 2. et cap. 32, 1. Adde Corte ad Plinii 4. Ep. 19, 6. Contra *quae* nonnumquam intercidit ob praecedentem conjunctionem *que*. V. ad 29, 6, 8.

Ad quaestorium forum quintanamque] *Quaestorium* in castris quum dicunt Latini, intelligunt tabernaculum quaestoris, ut *Praetorium* tabernaculum praetoris. illud ταμιεῖον, hoc στρατήγιον vocat Polyb. 6, 29. Liv. 10, 32, 8. *Captum quaestorium, quaestorque ibi C. Opimius Pansa occisus.* Nec usquam credo legi *quaestorium forum*. Schelius in notis ad Polyb. pag. 1165. distinctione post *quaestorium* posita, citat *ad quaestorium, forum, quintanamque*. Hoc quidem exponi potest ad forum, quod in quintana erat: sed mihi tamen suspecta est vox *forum*, tamquam glossa magistri, qui docere voluerit, forum castrorum in quintana fuisse, quod Livii aetate nemo ignorabat. De quintana vide Lips. 5. de Milit. Rom. 3. Schel. l. d. et ad Hygin. de Castramet. p. 1083. DUK. Post vocem *quaestorium* etiam distinguit Lipsius loc. laud. At vocem *forum* omisit, hunc locum laudans, Dacierius ad Festem voc. *Quintana*.

§. 12. *Stratos lectos in quaestorio*] Contra morem ac disciplinam militarem, quam valde solutam in his castris fuisse apparet. Vide Lips. 5. de Milit. Rom.

stiumque obliti, faciunt: et, ut quibus insuetus liberalior victus esset, avidius vino ciboque corpora onerant.

1 III. (*VII.*) Nequaquam eadem est tum rei forma apud Romanos: terra, mari trepidatur: nautici tabernacula detendunt, commeatumque in litore expositum in naves rapiunt: milites in scaphas et mare
2 territi ruunt: nautae, metu ne compleantur navigia, alii turbae obsistunt, alii ab litore naves in altum
3 expellunt. inde certamen, mox etiam pugna cum vul-

16. et Schel. ad Polyb. cap. 10. DUKER.

§. 1. *Nequaquam eadem est tum rei forma*] Voces *est tum* exturbandae bono sententiae. GRUT.

Terra marique trepidatur] Ita ed. Clerici contra fidem priorum editionum, quae copulam ignorant. Sed, Livium conjunctiones frequenter neglegere, vidimus ad 35, 44, 5. Eam igitur iterum expunxi.

§. 5. *Tunc demum nuncius ad tertiam legionem revocandam, et Gallorum praesidium. Et simul*] Duae voces aut paulo plures huic sententiae deesse videntur, hae: *opprimendum venit*. ut sit: *Tum demum nuncius ad tertiam legionem revocandam et Gallorum praesidium opprimendum venit*. Sic enim ait paulo post: *Egregiam gloriam tertiae legionis fore, si castra metu secundanorum amissa sua virtute recipiant, et recipi facile esse, si in praeda occupati barbari subito opprimantur*. SIG. *et Gallorum praesidium venit* edidit Sigonius. Sed tamen illud *venit* in nulla est praeterea editione. GRUTER. Vox *venit* non erat in scripto unico, neque in editis est ante Sigonium, ut et verbo monet Gruterus. Sed illi duae minimum voces, si non multo plures, abesse visae, hae nempe: *opprimendum venit*. ut sit: *et Gallorum praesidium opprimendum venit*. Si satis capio Livium in praecedentibus, Galli steterunt a parte Romana: ideoque non debuerunt a Romanis opprimi, sed in auxilium vocari. Deinde quid est, *nuncius venit ad opprimendum praesidium Gallorum?* ad tertiam legionem nuncius venit, ut eam revocaret: hoc Latine dicitur, *ad tertiam legionem revocandam*: haud scio, quo sensu idem nuncius venisse dicatur ad Gallos, ut illos opprimeret. Sin accepit, nuncium revocasse tertiam legionem hac fini, ut Gallorum illa praesidium opprimeret, primum neque satis bene hic sensus illis verbis exprimitur: deinde Istri erant, non Galli, qui castra ceperant; denique non hoc *praesidium* dixisset Livius. Quae aut omnia, aut in parte occurrerunt editoribus post Sigonium, qui, omisso importunissimo *opprimendum*, alteram vocem receperunt. Nos vero sanum esse locum statuimus, ut conceptus olim fuit: *Tum demum nuncius ad tertiam legionem revocandam et Gallorum praesidium: et simul ex omnibus locis ad castra recipienda demendamque*

teribus et caede in vicem militum nautarumque ori-
ur, donec jussu consulis procul a terra classis sub-
nota est. Secernere inde inermes ab armatis coe- 4
pit. vix mille ducenti ex tanta multitudine, qui arma
haberent, perpauci equites, qui equos secum edu-
xissent, inventi sunt. cetera deformis turba, velut
lixarum calonumque, praeda vere futura, si belli ho-
tes meminissent. Tunc demum nuncius ad tertiam 5
egionem revocandam, et Gallorum praesidium: et
imul ex omnibus locis ad castra recipienda demen-

gnominiam rediri coeptum est. Illud *venit*, quod docti viri deesse putarunt, ex sensu supplendum n compendio orationis satis eleganti. Plinius lib. 6. ep. 20. *Nobis tamen ne tunc quidem, quamquam et expertis periculum et exspectantibus, abeundi consilium, donec de avunculo nuncius.* Sic cripti veteresque editiones, et x illis Gruterus. nam recentiores hic quoque adjecerant de suo *eniret.* Statius lib. 5. Thebaïd. 715.]

Caussa viae genitrix, nec inhospita tecta Lycurgi
Praebuerant aditus, et protinus ille tyranno
Nuncius exstinctae miserando vulnere prolis.

loster lib. 44. [24, 1.] *Eodem tempore et ad Eumenem et ad Antiochum communia mandata, quae subjicere conditio rerum poterat.* Ibi intelligitur, dedit, vel misit per Telemastum Perseus: sic enim vocatur legatus apud Polybium. Adde, quae ad 37, 10. notavimus. Gallos existimo fecisse um Romanis: et ideo ad eos ille passus a consule castra habentes nuncius missus, qui edoceret sociorum periculum. Ea e mox etiam, *et simul ex omnibus locis.* Quae illa omnia? nempe a mari et navibus, qui e castris aufugerant, tum a via, quae ferebat Aquilejam, legio tertia cum pabulatoribus, denique a praesidio Gallorum, etsi horum postea mentionem omittat, sive non adfuerint in tempore, sive operam eorum non ducens tanti: secus non *ex omnibus locis*, sed *utrimque* dixisset. Quod si omnino constaret, Gallos hic Romanis adversos fuisse, facile foret corrigere, *ad tertiam legionem revocandam et pabulatorum praesidium:* etenim tertia legio tum praesidio pabulatoribus erat profecta. Sed illud teneo, donec ex aliquo auctore alio doceatur, Gallos Istrorum socios fuisse. J. FR. GRON. Vide eumdem Gronov. ad Senecae Troad. 844. et viros doctos ad Frontin. Strateg. 1, 1, 10. Praeterea Clericus edidit *Tum demum*, ad quod ansam ipsi dedisse videtur Sigonius. Clerici lectionem recepit etiam Crevierius. Interim tamen omnes edd. reliquae *Tunc demum*. Perinde esse fateor: at eo minus erat mutandum.

§. 6. *Tribuni militum tertiae legionis pabulum lignaque projicere jubent*] Intelligendum milites, vel pabulatores ac lignatores; ut

6 damque ignominiam rediri coeptum est. Tribuni mi-
litum tertiae legionis pabulum lignaque projicere ju-
bent: centurionibus imperant, ut graviores aetate mi-
lites binos in ea jumenta, ex quibus onera dejecta
erant, imponant: equites ut singulos e juvenibus pe-
7 dites secum in equos tollant. *Egregiam gloriam le-
gionis fore, si castra, metu secundanorum amissa, sua
virtute recipiant; et recipi facile esse, si in praeda occu-
pati barbari subito opprimantur: sicut ceperint, posse capi.*
8 Summa militum alacritate adhortatio audita est. Fe-
runt citati signa, nec signiferos armati morantur:
priores tamen consul copiaeque, quae a mari redu-
9 cebantur, ad vallum accesserunt. L. Atius, tribunus
primus secundae legionis, non hortabatur modo mi-
10 lites, sed docebat etiam, *Si victores Istri, quibus ar-*

sit, tribuni militum jubent, milites projicere pabulum. V. infra ad 42, 24, 6.

Equites, ut singulos e juvenibus pedites secum in equos tollant] Ita Gronov. anno 1665. distinxit. Priores interpunctionem post *equites* omiserunt. Tum constructio erit, ut equites tollant singulos pedites. Sed illud hanc lectionem incommodum premit, quod praecesserit *centurionibus imperant*. Id igitur etiam hic erit repetendum, centurionibus imperant, ut equites tollant. Verum equitibus, quae peragere debebant, non adnunciabantur per centuriones, qui non ipsis, sed peditibus praeerant. Vide igitur, an, licet *centurionibus imperant* praecesserit, tamen sola vox *imperant* ad haec verba intelligenda sit, atque ad consuetudinem Livianam orationem quacumque ratione variandi referri debeat, quod dixerit, *centurionibus imperant, ut inponant; equites*, imperant, *ut tollant*, pro equitibus imperant; an vero, ut vir doctus in margine ed. Curionis conjecit, legendum sit *equitibus, ut singulos*. Certe distinctionem Gronovii, quae nullo modo locum tueri potest, et tamen a plerisque posterioribus editoribus servata est, iterum delevi.

§. 8. *Ferunt citati signa*] Supra 9, 23, 13. *Ferte signa in hostem.* 27, 47, 8. *Signa ferri jussit.* Ubi vide.

§. 9. *L. Atius. tribunus primus secundae legionis*] Ita recte in unico cod. scriptum exstat tribuni nomen, quod vulgo librarii alibi passim in *Attius*, *Actius*, *Accius* mutarunt. Vide Nic. Heinsium, et Celeb. Burm. ad Virg. 5. Aen. vers. 568. hunc etiam et Torrent. ad Suet. Aug. 4. De

is cepissent castra, iisdem capta retinere in animo ha-bent, primum exutum castris hostem ad mare persecu-tos fuisse, deinde stationes certe pro vallo habituros. ino somnoque verisimile esse mersos jacere.

IV. (*VIII.*) Sub haec A. Baeculonium signiferum 2 suum, notae fortitudinis virum, inferre signum jus-sit. Ille, si unum se sequerentur, quo celerius fieret, 2 facturum dixit: connisusque, quum trans vallum si-gnum trajecisset, primus omnium portam intravit. parte alia T. et C. Aelii, tribuni militum tertiae 3 legionis cum equitatu adveniunt. confestim, et quos inos oneraria in jumenta inposuerant, secuti, et consul cum toto agmine. At Istrorum pauci, qui 4 modice vinosi erant, memores fuerunt fugae; liis somno mors continuata est: integraque sua om-

itum primo vide Lipsium 1. de Mil. Rom. 3.

§. 1. *Signiferum suum*] Copio mihi explicari, cur addat *suum*, nisi peculiarem aliquem signiferum tribuni. Tribuni militum praeerant toti legioni, cujus tot sunt signiferi, quot signa, id est manipuli. Quemadmodum autem nusquam alibi manipulum tribuni, ita nec signiferum illius dici credo. DUKER.

§. 2. *Ille, si unum se sequerentur, quo celerius fieret, facturum dixit*] Quid apertius, quam scri-bendum: *notae fortitudinis virum inferre signum jussit. Ille unum, si sequerentur, quo celerius fieret, jacturum dixit.* Non modo scili-cet inlaturum, quod jubebatur. Sed *unum*, quale apud Caesa-rem lib. 5. B. Gall. [40.] *Cicero haec unum modo respondit, non esse consuetudinem populi Romani, accipere ab hoste armato conditio-nem.* Lib. 2. Civil. [34.] *Ille unum elocutus, ut memoria tenerent mi-lites ea, quae pridie sibi confirmas-sent, sequi sese jubet. Jacturum*, ut lib. 26, [5, 15.] *Secundi hastati signum ademptum signifero in ho-stem infert, jacturum in medios eos minitans, ni se propere sequantur milites.* Sic et 34, 46, 12. restitui-mus ex scriptis membranis: *sig-na adempta signiferis in hostes jecerunt.* J. FR. GRON. *jacturum* legendum esse, ut Gronov. con-jecit, ostendunt verba, quae se-quuntur, *quum trans vallum si-gnum trajecisset.* Solent autem hae voces saepius a librariis com-mutari. V. ad 1, 53, 5. 5, 49, 7. 7. 2, 7. 22, 26, 1. Adde Celeberr. Burm. ad Ovidii 2. Fast. 590. Vi-ros doct. ad Suet. Claud. 15. et ob-servat. Miscell. tom. 2. pag. 186.

§. 3. *Et parte alia T. et C. Ae-lii*] Modius edidit *E parte alia*, quod recentiores retinuerunt us-

nia Romani, praeterquam quod vini cibique absum-
5 tum erat, receperunt. Aegri quoque milites, qui in
castris relicti fuerant, postquam intra vallum suos
senserunt, armis arreptis, caedem ingentem fece-
6 runt. Ante omnes insignis opera fuit C. Popillii
equitis. Sabello cognomen erat. is, pede saucio re-
7 lictus, longe plurimos hostium occidit. Ad octo
millia Istrorum sunt caesa, captus nemo, quia ira et
indignatio inmemores praedae fecit. Rex tamen Istro-
rum, temulentus ex convivio, raptim a suis in equum
8 impositus, fugit. Ex victoribus ducenti triginta se-
ptem milites perierunt, plures in matutina fuga,
quam in recipiendis castris.

1 V. (*IX.*) Forte ita evenit, ut Cn. et L. Gavillii, no-
velli Aquilejenses, cum commeatu venientes, ignari

que ad Gronov. Is autem, in prima ed. notarum *Et parte alia* ex antiquioribus editis legendum monens, postea anno 1665. priscam lectionem recepit, sed adnotationem priori editioni insertam omisit.

§. 4. *Qui modice vinosi erant, memores fuerunt fugae*] Ita primus Modius edidit, eamdemque lectionem recentiores servarunt; quam etiam sententia exigere videtur. Priores habebant *memores fuerant.*

§. 6. *C. Popilii equitis*] Legendum *C. Popillii.* Vide ad 26, 6, 1. Ita etiam edidit Sigonius: quem vera monentem spreverunt omnes postea secuti editores.

Longe plurimum hostium occidit] Haec lectio primum obvia fuit in ultima Gruteri editione, quam ejus auctoritate reliqui editores probarunt. Priores legunt *plurimos hostium.* Ita *pauci Istrorum* supra hoc cap. *plerique principum* 42, 5, 3. Gronovius etiam in prima ed. notarum ita rescribi jussit, sed nota ejus in sequentibus edd. subpressa est.

§. 1. *Novelli Aquilejenses*] Gronovius ad 2, 39, 8. nonnihil dubitat, qui hic sint *novelli Aquilejenses:* et videtur existimasse, Gavillios ita vocari, quod e colonis Aquilejae, recens deductae coloniae, erant. Nihil melius invenio. Aquilejam ante quinquennium A. V. ɪɔʟxx. deducta erat colonia Latina. Livius 39, 55. DUKER.

§. 3. *Non capta tantum castra ab hostibus, nec fuga, quae vera erant, sed perditas res*] Cl. Jac. Perizon. in margine Livii vocem deesse, ac scribendum conjecit *nec fuga deserta.* Si quid tamen deesit, mallem *nec fuga milites evasisse,* ut opponantur sequentibus

prope in capta castra ab Istris inciderent. Ii, quum 2
Aquilejam, relictis impedimentis, refugissent, omnia
terrore ac tumultu, non Aquilejae modo, sed Romae
quoque post paucos dies, impleverunt: quo, non 3
capta tantum castra ab hostibus, nec fuga, quae vera
erant, sed perditas res deletumque exercitum omnem, adlatum est. Itaque, quod in tumultu fieri 4
solet, delectus extra ordinem, non in urbe tantum,
sed tota Italia, indicti. Duae legiones civium Romanorum conscriptae, et decem millia peditum cum
equitibus quingentis sociis nominis Latini imperata.
M. Junius consul transire in Galliam, et ab civitati- 5
bus provinciae ejus, quantum quaeque posset, militum exigere jussus. Simul decretum, ut Ti. Claudius 6
praetor militibus legionis quartae, et socium Latini

deletumque exercitum omnem. Praeterea *quae vera erat* edd. ante Gronov. qui anno 1665. dedit *erant*, quod recte Crevier. probavit. Romam duo erant adlata, et perditas res, et omnem exercitum deletum, pro quibus haec, quae vera erant, nunciari debuerant, castra tantum ab hostibus capta esse, et fuga milites evasisse.

§. 6. *Ut Ti. Claudius praetor*] Livius 40, 59. e sex praetoribus hujus anni tantum trium nomina habet, *M. Titinii Curvi*, *Ti. Claudii Neronis*, *et T. Fonteji Capitonis*. Ceterorum nomina, et quae cuique provincia evenisset, haud dubie deinde retulerat. Sed quia pars hujus libri, in qua haec scripta fuisse verisimile est, periit, ex iis, quae supersunt, utrumque horum, quoad ejus fieri potest, constituendum est. Hoc praestitit diligentia Pighii in Annal. ad A. V. IↃLXXV. qui alterum ex tribus, quorum nomina Livius 40, 59. praeteriit, *T. Aebutium* Sardiniam provinciam habuisse, alterum *M. Titinium* Hispaniam citeriorem sortitum ostendit. De illo est hujus lib. cap. 6. et 15. de hoc c. 9. 16. 26. et 43. 2. Tertio quod nomen, quaeque provincia fuerit, Livio et aliis scriptoribus tacentibus, pro certo dici non potest. Hoc solum verisimile est, quod Pighius putat, eum Siciliam habuisse: cujus conjectura hoc argumento confirmatur, quod Livius ab A. V. IↃXXXVI. quo primus Ti. Sempronius consul eam sortitus est, 21, 17. constanter, qui eam quotannis obtinuerit, memorat, excepto A. V. IↃLXVIII. quo omnium provinciarum sortes omisit. Vide ad 39, 29. et A. V. IↃLXXVIII. et IↃLXXXIIII. quorum historiae magna pars post lib. 41, 18. et post 43, 3. intercidit. Ex praetoribus hujus anni, quos 40,

nominis quinque millibus, equitibus ducentis qu
quaginta, Pisas ut convenirent, ediceret; eam
provinciam, dum consul inde abesset, tuere
7 M. Titinius praetor legionem primam, parem nu
rum sociorum peditum equitumque, Ariminum c
8 venire juberet. Nero paludatus Pisas in provinci
est profectus. Titinius, C. Cassio tribuno milit
Ariminum, qui praeesset legioni, misso, delect
9 Romae habuit. M. Junius consul, ex Liguribus
provinciam Galliam transgressus, auxiliis proti
per civitates Galliae militibusque coloniis impera
10 Aquilejam pervenit. Ibi certior factus, exercit
incolumem esse, scriptis literis Romam, ne tum
tuarentur, ipse, remissis auxiliis, quae Gallis im

59. nominat Livius, *T. Fontejum* Hispaniae ulteriori praefuisse, e cap. 15. et omnibus locis, quibus M. Titinius Hispaniae citerioris praetor fuisse dicitur, constat. Quod *Ti. Claudio* jurisdictionem inter cives et peregrinos evenisse conjicit Pighius, eo probabile est, quod praetores peregrinos, si res posceret, mandata praetoribus urbanis jurisdictione, ad bella missos non uno loco tradit Livius. *M. Titinium* denique praetorem urbanum fuisse, ideo non potest dubitari, quod cap. 6. Ti. Graccho et L. Postumio ex Hispania reversis senatum dedisse dicitur: quod absentibus consulibus praetoris urbani fuisse, extra controversiam est, quo argumento eum a Gruchio quoque cap. 5. Refutation. ad posterior. Sigonii disputat, praetorem urbanum dici arbitror. Verum quum praetor urbanus ab urbe abesse non potuerit, nec exemplum sit praetoris, qui jurisdictionem inter cives

sortitus erat, eo anno in pr
vinciam missi, hic scrupulus in
cidit, quomodo *M. Titinius* e
dem anno praetor urbanus e
et Hispaniam citeriorem prov
ciam habere potuerit. Sed
quoque exemit Pighius, et
mis argumentis ostendit, duos h
anno *M. Titinios* praetores fu
se, alterum urbanum, alter
Hispaniae citerioris. Nam qu
Gruchius scribit eum, qui h
anno praetor urbanus fuit, s
quenti in Hispaniam citerior
imperio prorogato missum fuis
nullam veri speciem habet;
pote ex quo sequeretur,
hoc anno, quo M. Titinius pr
tor urbanus Graccho ex e re
verso Romae senatum dedit,
ne imperio fuisse. Sed quum h
legibus ac moribus Romanis re
pugnet, quibus non licebat pr
toribus ante adventum successo
rum de provinciis decedere, e
que sine imperio relinquere,
necessario statuendum est,
quoque, ut alias provincias, h

erat, ad collegam eſt profectus. Romae magna 11
necopinato laetitia fuit: delectus omiſſus eſt: ex-
torati, qui sacramento dixerant: et exercitus,
Arimini peſtilentia adfectus erat, domum dimis-
s. Iſtri, magnis copiis quum caſtra haud procul 12
sulis caſtris haberent, poſtquam alterum consu-
m cum exercitu novo adveniſſe audierunt, paſſim
civitates dilapsi sunt: consules Aquilejam in hi-
rna legiones reduxerunt.

VI. (X.) Sedato tandem Iſtrico tumultu, sena- 1
sconsultum factum eſt, ut consules inter se com-
rarent, uter eorum ad comitia habenda Romam
diret. Quum absentem Manlium tribuni plebis, 2
L. Licinius Nerva et C. Papirius Turdus, in concio-

no praetorem suum habuiſſe. autem non alius, quam alter L. Titinius, eſſe potuit. Nam imum Livius cap. 9. in principio sequentis anni IↃLXXVI. ſta- postquam novi consules magiſtratum inierant, ita de illo ribit, ut satis appareat, eum anno priore in provincia il- fuiſſe. Deinde cap. 15. *M. Titinium* et *T. Fontejum* proconsules etiam A. V. IↃLXXVII. manere cum eodem imperii jure in Hispania juſſos tradit. Poſtremo, o sententia Pighii plane conrmatur, 43, 2. *M. Titinium* A. Manlio M. Junio consulibus, qui it A. V. IↃLXXV. praetorem in Hispania fuiſſe dicit. DUK. Re- Sigonius, et poſt eum Gronov. *Ti. Claudius* ediderunt, pro *T. Claudius*; quod reliqui receperunt. V. ad 40, 59, 5.

Equitibus ducentis quinquaginta] Haec lectio debetur Gronovio, qui ita edidit anno 1665. quum priores haberent *equitum*. Id servari poteſt, ut dictum sit pro ducentis quinquaginta ex numero equitum. Modo dictum eſt, hoc anno praeter pedites conscriptos eſſe quingentos equites sociales: qui ita inter Claudium et Titinium divisi sunt, ut eorum ducenti quinquaginta unicuique adtribuerentur.

§. 7. *Ariminum convenire juberet*] Dan. Heinsius apud Elzevir. edidit *Arimini:* pro quo Gronov. in priori notarum ed. recte *Ariminum*, ut habent priores, reſtituit. Ita §. praec. *Pisas ut convenirent, ediceret.* cap. 10, 11. *Ediceret, Aquilejam ut convenirent.* 43, 14, 10. *Tanta multitudo juniorum Romam convenit.* Vide ad 31, 11, 1.

§. 8. *Nero paludatus Pisas in provinciam*] M. Titinius neque provinciam tutari juſſus eſt, neque in eam profectus dicitur. Hoc quoque argumento eſt, eum praetorem urbanum fuiſſe. DUKERUS.

§. 9. *Militibusque colonis impe-*

nibus lacerarent, rogationemque promulgarent, Manlius post Idus Martias (prorogatae namque co[nsulibus] jam in annum provinciae erant) imper[ium] retineret, uti caussam extemplo dicere, quum ab[is-]
3 set magistratu, posset; huic rogationi Q. Aelius c[ol-]
lega intercessit, magnisque contentionibus obtin[uit,]
4 ne perferretur. Per eos dies Ti. Sempronius Gra[cchus]

ratis] Doujatius legendum conjicit *coloniis*: quod non displicet. Ita peccatum erat supra 5, 33, 9. 8, 3, 9. et alibi. Plura vide ad 38, 27, 8. Hic milites imperantur *coloniis*; contra *coloniae* milites dare abnuerunt supra 29, 15. *per colonias*, pro *colonis*, malebat Crevierius; quod longius a vulgato recedit.

§. 2. *Licinius Nerva et C. Papirius Turdus*] Omissum est a librariis praenomen Licinii *A. Licinius Nerva*. Sic enim post in praetura vocatur: neque par est, omisisse id in Licinio Livium, at non in Papirio. De *Papiriis Turdis* Cicero ad Papirium Paetum [9. ad Famil. 11.] SIGON. De pondere argumenti, quo Sigonius probat, Licinii praenomen a librariis omissum esse, quodque inde deducit, quia eo Papirius ornatur, vide supra ad 4, 49, 1. Ea si legitima locum emendandi caussa est, emendatione etiam egebit Liv. cap. seq. ubi Sempronii Gracchi praenomen omittitur §. 1. quo tamen ornatur L. Postumius §. 2. nisi id ibi variandi caussa factum sit: quos enim primo *Sempronium Gracchum* et *L. Postumium*, mox *Ti. Gracchum* et *Albinum* vocat. Si vero praenomen addendum est, dubium erit, utrum dicendus sit *A.* an *C. Licinius*. Ut enim *A. Licinius Nerva* praetor memoratur 45, 44. ita *C. Licinius Nerva* eadem dignitate anno priori [...] ctus obcurrit 45, 16. ubi so[rti-] tur Hispaniam ulteriorem. Is [...] tem anno ante, quam prae[tor] fieret, in Illyrico militavit, [...] ab Anicio praetore Romam m[is-] sus regem Gentium captum n[un-] ciavit 45, 3. nisi is potius a [C.] Licinio Nerva praetore divers[us] sit, et forte idem, qui, quo a[n-] no alter praeturam gerebat, [ab] Anicio praetore urbibus Illyr[ici] Rhizoni et Olzinio praefectus [e-] rat infra 45, 26. quique unus [le-] gatorum fuit, qui obsides in Th[ra-] ciam reducerent ibidem cap. [...]

Prorogatae namque consuli[bus] jam in annum provinciae era[nt]] Non in totum annum, credo, [sed] quoad successores venissent. H[os] anno sequenti Claudius con[sul] eos cum suis exercitibus dimi[sit] cap. 10. DUKER.

§. 4. *Ti. Sempronius Gracchus*] Ita recte hic et cap. seq. §. 2. [et] cap. 26, 1. Froben. anno 1535. [e-] didit, quum quadriennio an[te] vulgasset *T. Sempronius*. Indica[tur] enim Ti. et C. Gracchoru[m] pater, qui *Τιβέριος Γράκχος* v[o-] catur Plut. in vit. Gracchor. [p.] 824. Supra etiam 40, 35. u[bi] praetor creatus Hispaniam cite- riorem sortitus narratur, con- stanter *Tiberius* vocatus est. Ad- de, pronomen *Tiberius* in gente Sempronia frequens fuisse. Vide ad 22, 57, 9. at pronomen *Titi* rarius in ea reperiri. Vide ad

i et L. Postumius Albinus ex Hispania Romam m revertissent, senatus iis a M. Titinio praetore s in aede Bellonae ad differendas res, quas ges- int, postulandosque honores meritos, ut Diis ortalibus haberetur honos. Eodem tempore et ardinia magnum tumultum esse, literis T. Aebutii toris cognitum est, quas filius ejus ad senatum t

36, 5. Solent autem haec nomina a librariis confun- fide ad 40, 44, 12. et 41, 8, 1.

differendas res, quas gessis- postulandosque honores meri- Diis immortalibus] Scribo *sserendas res, quas gessis- postulandosque honores meri- et ut Diis immortalibus habe- honos.* Verbum *edisserere* . 22, 54, 8. et lib. 27, 7, 4. imus. Copulativae autem positae auctor nobis ipse s quum alibi, tum lib. 39, *Ut aequum censerent ob rem- cam bene ac feliciter gestam iis immortalibus honorem ha- bere, et sibi triumphum de-* re. J. FR. GRON. Nescio, *isserendas* praeter auctori- MSSorum mutari debeat. 5. *Quid peditum equitum- quid civium, quid sociorum ercitu esset dictatoris, disse-* 28, 38, 2. *Quas res in Hispa- gessisset, disseruit.* Sallust. 5. *Paucis instituta majorum militiaeque disserere.* Vide ibi DUKER. Si codex unicus tiretur, omnino cum Gro- *edisserendas* legendum cen- . Id enim Livio familiare locis laudatis docuit. Ve- quum, in membranis illis *rendas* legi, fidem faciat ex procurata editio Frobenia- ni 1531. nihil etiam mutan- existimo. Multo minus pla- institutum Clerici, qui contra fidem datam non praemonito lectore Gronovii conjecturam in contextum adscivit. Eamdem postea ejus exemplo adoptavit etiam Crevierius. Gronovii emendationem probat, et hoc argumento firmat Doujatius, quod *edisserere aliquid*, sed *disserere de aliquo* Latini dixerint. Posterioris locutionis exempla habemus 36, 39, 5. *Quum de rebus ab se gestis disseruisset.* et 41, 13, 6. *Quum in senatu de rebus in Istria Liguribusque prospere gestis disseruisset.* Nihilominus tamen Latini etiam dixerunt *disserere aliquid.* Cic. 12. ad Fam. 7. *Quod autem et in senatu pluribus verbis disserui, et dixi in concione, in eo velim, fidem meam liberes.* De Amicit. 1. *De amicitia ea ipsa dissereret, quae disputata ab eo meminisset.* Colum. praefat. lib. 12. Rei rust. *Haec in Oeconomico Xenophon, et deinde Cicero non inutiliter disseruerunt.* Phaedrus Prolog. lib. 5. vers. 10.

Quare, Particulo, quoniam caperis fabulis,
Quas Aesopias, non Aesopi, nomino,
Quasi paucas ostenderit, ego plures disseram.

ubi plura exempla laudavit Cel. Burmann. Adde Torren. ad Valer. Max. 6, 9. ext. 1. et Bünemann. ad Lactant. 1. Divin. Instit. 1, 10. Facile autem patior, addita particula legi *et ut Diis immortalibus.* Supra 28, 9, 7. *Pe-*

6 adtulerat. Ilienses, adjunctis Balarorum auxi
pacatam provinciam invaserant: nec eis invalido
ercitu, et magna parte pestilentia absumto, re
7 poterat. Eadem et Sardorum legati nunciab
orantes, ut urbibus saltem (jam enim agros de
ratos esse) opem senatus ferret. Haec legatio, tot
que quod ad Sardiniam pertinebat, ad novos magi
8 tus rejectum est. Aeque miserabilis legatio Ly
rum, qui crudelitatem Rhodiorum, quibus ab
Cornelio Scipione adtributi erant, querebant

stulassent, ut pro republica fortiter feliciterque administrata et Diis inmortalibus haberetur honos, et ipsis triumphantibus urbem intre liceret. 38, 44, 10. *Postulasset, ut ob eas* [res ab se gestas] *Diis inmortalibus honos haberetur, sibique triumphanti urbem invehi liceret.* Particula *et* ob similitudinem sequentis *ut* facile culpa minus adtenti librarii excidere potuit. V. ad 29, 13, 1. et 32, 11, 6.

§. 6. *Ilienses, adjunctis Balarorum auxiliis*] *Balaros* Sardiniae populos, aeque atque *Ilienses*, commemorat etiam Strabo. SIGON. De *Iliensibus* vide ad 40, 19, 6. *Balarorum*, praeter Strabonem 5, 225. meminerunt Plinius 3. Hist. Nat. 7. et Pausan. in Phocic. 17.

Et magna parte pestilentia absumto] Supra 9, 24, 12. *Portaeque ab semisomnis ac maxima parte inermibus refringuntur.* Ita *omni parte* 40, 34, 13. *majore parte* Colum. 3. de Re rust. 3. *Jam frumenta majore quidem parte Italiae quando cum quarto responderint, vix meminisse possumus.* ibi cod. Sangerm. praefert *majorem quidem partem. magna ex parte* dixit Liv. 38, 3, 4. ubi vide. Si igitur tot ablativi juncti displiceant, conjici potest legendum *et* ma *ex parte*, vel potius *et* ma *partem pestilentia absumto;* non exciderint, quae rec nuit Celeberr. Duker. ad 9 12. Est autem illa locutio vie usurpata supra 5, 14, *tricios omnes, magnam part moratissimum quemque, tri militum consulari potestate c re.* Nemini tamen invito conjecturam obtrudo.

§. 8. *Aeque miserabilis Lyciorum*] Confer Polyb. Legat. num. 60. ubi tamen legationem, aut certe re sum legatis Lyciorum dat annum sequentem rejicit: *τὴν ἀποστολὴν τῶν ὑπάτων ρίου καὶ Κλαυδίου τὴν π ϛρους καὶ Ἀγρίους ἡ σύγκ ἐχρημάτισε τοῖς παρὰ τῶν κίων ἥκουσι πρεσβευταῖς, τῆς Θερείας ληγούσης.*

§. 9. *Fuisse sub ditione* Forte *fuisse se sub ditione.* nomen exciderit ob praece vocis syllabam finalem. Vi 34, 11, 7.

Non publico tantum se pr perio, sed singulos] *imperi blicum* est imperium civ Rhodiorum. Sed civitati

isse sub ditione Antiochi: eam regiam servitutem, con- 9
um cum praesenti statu, praeclaram libertatem visam.
publico tantum se premi imperio, sed singulos justum
servitium. juxta se conjuges liberosque vexari: in 10
us, in tergum saeviri: famam, quod indignum sit,
ulari dehonestarique: et palam res odiosas fieri, ju-
etiam usurpandi caussa; ne pro dubio habeant, nihil
r se et argento parata mancipia interesse. Motus his 11
atus, literas Lyciis ad Rhodios dedit: *nec Lycios*
odiis, nec ullos alicuiquam, qui nati liberi sint, in

rum aptius videntur opponi isse privati Rhodii, quam ea, singuli Lycii patiebantur. ssis melius est, *non publice um se premi imperio*, id est, dios non tantum in publicum ommune Lyciorum grave imum exercere, quod tributo. exactionibus, legum violae, multisque aliis rebus fiepotest; sed etiam singulos Ly. mancipiorum loco habere. erium publice saevum et inn esse potest, ut privati et uli tamen non patiantur eam itutem, qua se premi quer Lycii. Si hoc non pla. vide, an legi possit, *sed sinrum*, scil. Rhodiorum, *ju- pati servitium*. DUKER.

10. *Justos conjuges liberosque ari*] *justos* mendose est. Suspi- *juxta se* reponendum. Est au- *juxta* aeque ac pariter. Sic 29, [17, 20.] *Omnia scelera inius in nos, liberosque no-, conjugesque edidit.* Et lib. [7, 11.] *Domos suas plenas turmutica esse, versari inter se, juges, liberosque suos.* SIGON. ut verum sit, quod Doujatius etendit, *justas nuptias, justam rem, justosque liberos* recte dipro legitimis; indigniusque esse, si justa conjux, justique liberi male habeantur, quam si in concubinam, aut in filios, sive spurios, sive naturales, saeviatur: id tamen numquam efficiet, ut credam, verum esse lectionem *justos conjuges liberosque*, aut Sigonii emendationem rejiciendam. Praestare enim videtur, ut cum Sigonio legamus *juxta se, conjuges, liberosque*. Livio autem familiare est, ut *juxta* pro aeque, pariter, utatur. Supra 26, 12, 7. *Diomedis campos et Cannam flumen juxta atque ipsam cladem agnoscebant*. 32, 14, 8. *Aliaque castella juxta ignobilia*. 37, 54, 61. *Vestrum nomen imperiumque juxta ac Deos immortales jam pridem intuetur*. 38, 29, 2. *Interiorem semper, juxta validum, obstruentes murum*. Aliaque exempla vide ad 1, 54; 9. et 3, 34, 10. Solent etiam librarii has voces commutare. V. ad 6, 6, 18.

§. 11. *Motus is senatus*] Lege *Motus his senatus*. SIGON. Illud *is* in nulla mihi ed. obvium fuit. Omnes legunt *his*, ut Sigonius emendat, nisi quod *iis* sit in Basil. anni 1554.

Literas Lyciis ad Rhodios dedit] Legatos Rhodum mittendos senatum decrevisse, refert Polyb.

12 *servitutem dari placere. Lycios ita sub Rhodiorum*
imperio et tutela esse, ut in ditione populi Romani civi-
tes sociae sint.

1 VII. (*XI*) Triumphi deinde ex Hispania duo con-
tinui acti. Prior Sempronius Gracchus de Celti-
2 ris sociisque eorum; postero die L. Postumius de Lu-
sitanis aliisque ejusdem regionis Hispanis trium-
vit. quadraginta millia pondo argenti Ti. Grac-
3 transtulit, viginti millia Albinus. Militibus de-
rios quinos vicenos, duplex centurioni, triplex eq-
ti

Exc. Legat. num. 60. *Τέλος ἐις τοῦτο ἤγαγον τὴν σύγκλητον, ὥστε πέμψαι πρεσβευτὰς ἐις τὴν Ῥόδον.* Eosdem etiam missos esse, constat ex num. 61. *Ἐις τὴν Ῥόδον παραγενομένων τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης πρεσβευτῶν.* Potuit autem senatus redeuntibus Lyciorum legatis literas Rhodum perferendas dedisse, et postea legatos misisse: quorum prius Livius, posterius Polybius narravit. Potuit tamen illud prius etiam Polyb. retulisse in illis, quae hodie ex scriptis ejus interiere.

Nec Lycios Rhodiis, nec ullos alicui, quam qui nati liberi sint] Primae edd. e scripto: *nec Lycios Rhodiis, nec ullos alicuiquam, qui nati liberi sint, in servitutem dari placere.* Vox proba *aliquisquam*, ut *aliquispiam* apud Cicer. in Orat. pro Sext. c. 29. *Atque ille, si aliquapiam vi expelleretur illis temporibus ex hac urbe, facile pateretur.* Sic enim ibi codex Gemblacensis apud Gruterum: et conjecerat Manutius fiducia hujus loci Liviani. Nos utrique exemplum addemus. Alterum ex 2. de Divin. cap. 50. *Epicurusne, qui negat aliquidquam, Deus nec*
alieni curare, nec sui? V
quicquam: ante quam voce
optimo codice Vossiano li
erat, ostendens *τὸ ali* err
esse. Alterum ex 3. Tuscul
9. *Num manus adfecta rec*
cum in tumore est? aut un
quodpiam membrum tumidum
turgidum non vitiose se ha
ubi vulgo inepte *aliquod* q
am. Non igitur necesse est
raldi *alii cuiquam.* J. FR. G
Vulgata lectio ferri nequit,
menti Livii adversatur.
tamen commodius obcurrit,
quod summus Gronovius pe
nutium ex primis edd. pro
ut nempe una voce *alicui*
legamus, pro quo Basil. du
vocibus anno 1539. *alicui* q
Lugdunenses, interposita d
distinctione, *alicui, quam*
1553. dederunt. Quominus
lectio a Gronovio reducta
nibus placeat, quidam obj
vocem *aliquisquam* Latio inco
tam esse. Hanc difficult
praesentiens J. Fr. Grono
eam adserere, et ex Msti ve
Ciceroni 2. de Divin. 50. n
tuere conatus est. Eandem p
eā filius ejus in contextum r
pit, et insuper reddidit Cic

ambo diviserunt: sociis tantumdem, quantum Ro-
anis. Per eosdem forte dies M. Junius consul ex 4
ria comitiorum cauſſa Romam venit. Eum quum 5
senatu fatigaſſent interrogationibus tribuni plebis
pirius et Licinius de his, quae in Iſtria eſſent acta,
concionem quoque produxerunt. Ad quae quum 6
nsul, *se dies non plus undecim in ea provincia fuiſſe*,
sponderet; *quae se absente acta eſſent, se quoque, ut*
os, fama comperta habere; exsequebantur deinde 7
aerentes, *Quid ita non potius A. Manlius Romam*

Nat. Deor. 65. ubi vulgo le-
tur: *Haec igitur sive vis, sive*
, sive natura, ad scientiam re-
futurarum homini profecto
, nec ab alio alicuiquam a Diis
mortalibus data. pro quo ex
ſtigiis Mſti Buslid. a quo vo-
s *ab alio* exsulant, legendum
njicit *nec alicuiquam a Diis im-*
rtalibus data. Ei adversatur
Davies. et, utroque loco
dicum suorum auctoritatem
d. Gronovianis obponens,
ori loco *aliquisquam* fictam
cem vocat, poſteriori non con-
re dicit, vocem illam in La-
receptam eſſe. Addit autem,
bum, si dixiſſet, divinationem
Diis immortalibus *alicuiquam*
a eſſe datam, suo se gladio
gulaturum. Ipsum enim ex re-
m futurarum praedictionibus
ntendere, Deorum providen-
m rebus humanis consulere.
vero nullo modo patere, si
i harum nemini dant scientiam.
s quidem evincit, eo loco vo-
m illam admittendam non es-
; nondum vero priori. Quod
sim codices codicibus obponat,
ihil aliud inde probatur, quam
brarios vocem rarius obviam
notiorem commutaſſe, ut paſ-
im facere soliti sunt. Vir do-
tus ad marginem ed. Curionis
hoc loco Livii notarat, τὸ *quam*
abundare. Cui igitur *alicuiquam*
displicet, videat, num probare
poſſit, quod mihi in mentem ve-
nit, librarium forte duplicem
lectionem *alicui* et *cuiquam* inve-
niſſe, et, ut genuinae ignarus
utramque exprimeret, dediſſe *a-*
licuiquam. Id autem librariis sol-
lemne fuiſſe, vidimus ad 3, 44,
4. Delendas igitur eſſe vel prio-
res syllabas *ali*, vel ultimam
quam.

§. 12. *Lycios ita sub Rhodiorum simul imperio et tutela eſſe, ut in ditione populi Romani civitates sociae sint*] Socios *in ditione* Romanorum eſſe, etiam 21, 60, 3. dicit Livius: *Omnem oram usque ad Iberum fluvium, partim renovandis societatibus, partim novis inſtituendis, Romanae ditionis fecit.* Et 22, 20, 11. *Sed qui vere ditionis imperiique Romani facti sunt, populi fuerunt amplius centum viginti.* Hos c. 21, 5. vocat *socios.* DUKER. Haec ita exprimit Polyb. in Exc. Legat. num. 60. διασαφήσαντας, ὅτι τῶν ὑπομνηματισμῶν ἀναληφθέντων ἃ οἱ δέκα πρέσβεις ἐποιήσαντο κατὰ τὴν Ἀσίαν, ὅτε τὰ πρὸς Ἀντίοχον ἐχείριζον, εὕρηνται Λύκιοι, δεδομένοι Ῥοδίοις, οὐκ ἐν δω-

venisset, ut rationem redderet populo Romano, cur
Gallia provincia, quam sortitus esset, in Istriam trans-
8 *set? quando id bellum senatus decrevisset, quando id bel-*
lum populus Romanus jussisset? At, Hercule, privato
quidem consilio bellum susceptum esse, sed gestum pruden-
9 *ter fortiterque. Immo, utrum susceptum sit nequius,*
inconsultius gestum, dici non posse. Stationes duas nec-
pinantes ab Istris oppressas, castra Romana capta, quod
10 *peditum, quod equitum in castris fuerit. ceteros inerm*

ρεῷ· τὸ δὲ πλεῖον, ὡς φίλοις καὶ συμμάχοις. Et num. 61. *ἀγανακτούντων ἐπὶ τῷ μὴ φάσκειν ἐν δωρεᾷ δεδόσθαι τοὺς Λυκίους αὐτοῖς, ἀλλὰ κατὰ συμμαχίαν.*

§. 2. *Ti. Gracchus transtulit*] Vide ad cap. praec. §. 3. De Gracchi praenomine §. praec. omisso vide ibid. §. 2.

§. 8. *Quando id bellum senatus decrevisset, quando id [bellum populus*] Duas voculas per errorem repetisse librarius videtur, et scripsisse Livius: *quando id bellum senatus decresset? quando populus Romanus jussisset?* J. FR. GRON. Cum Crevierio adsentior Gronovio, censenti duas voces, ingrata repetitione iteratas, delendas esse. An vero *decresset* scribendum sit, incertum est. Eam contractionem Livium amasse, evincunt notata ad 2, 27, 8. non tamen propterea libris invitis ubique id obtrudere audeo.

§. 9. *Quod peditum, quod equitum in castris fuerit*] Praecessit *castra Romana capta*, ex illis ad haec verba *captum* repeti nequit, quia supra cap. 2. nulli in castris capti memorantur. Hinc Crevierius conjicit, adjici debere vocem *caesum*, ut intelligantur M. Licinius tribunus militum terti legionis et milites trium ejusd legionis signorum, qui irru tibus Istris resistentes interfe sunt: nisi quis intelligendos ce seret aegros in castris relicto quorum mentio fit cap. 4.

§. 10. *Ceteros inermes fusosq ante omnes consulem ipsum, mare ac naves fugisse*] Non vic nec fusi, sed metu conster castra reliquerant effuso cur antequam hostis adesset, vel c stra oppugnaret. Vide cap. 2. ctius forte leges *effusosque*, q vox saepissime de praecipiti ga usurpatur. Sic *effusa fug* 17, 10. 33, 10, 2. 44, 28, 12. *fusis eadem fugam impediit* 1, 2. *Fugientes effuse* 44, 10, 9. *L go agmine effusi* 43, 10, 4. JA PERIZ. Recte hic Perizonius *fusosque* emendasse videtur. *F di* enim et *fusi* de his usurp tur, qui superati et in fugam cti sunt. V. ad 2, 54, 9. con *effundi* et *effusi* de illis, qui a quid dispersi, inordinati, n servatis ordinibus faciunt. *non effuse cedere* 21, 46, 9. *ef ad agrum populandum* 22, 31, *effusa populatio* 32, 31, 1. *eff populari* 41, 10, 2. *effusus per n glegentiam* 40, 33, 4 *effuse sequ* 40, 48, 6. 44, 44, 3. *effusius persa qui* 43, 23, 4. *effusus vagari* 42, 55,

rosque, ante omnes consulem ipsum, ad mare ac naves giffe. Privatum rationem redditurum earum rerum es- ; quoniam consul noluisset.

VIII. (*XII.*) Comitia deinde habita. consules crea- 1
, C. Claudius Pulcher, Ti. Sempronius Gracchus: postero die praetores facti, P. Aelius Tubero ite- m, C. Quinctius Flamininus, C. Numisius, C. Mum- ius, Cn. Cornelius Scipio, C. Valerius Laevinus. uberoni urbana jurisdictio, Quinctio peregrina 2

ffusus cursus 28, 7, 7. Ita hic lites Romani *effusi fugerunt*, eſt, non quidem ab hoſte vi- , attamen incompositi et non rvatis ordinibus fugerunt. Ita usa fuga, *effuse fugere*, *in fu-* *effundi*, et similia frequen- ſime obcurrunt. Solent autem ces *fusus* et *effusus* a librariis mutari. V. ad 2, 30, 12. c. 47, 4, 46, 5. 5, 37, 5. aliisque lo- s. Hic autem facile prima syl- a in *effusosque* excidere potuit similitudinem ultimae in ecedenti *inermes*. Doujatius gatum tuetur, et exiſtimat, versarios consulis in ipsius in- iam incommoda exercitus in jus auxiſſe. at Crevierius *fu-* exponit sparsos, nullo ordi- dilabentes, laudato loco Li- 2, 54. et Cic. pro Sext. c. 42.

. 1. *C. Claudius Pulcher, Ti. mpronius Gracchus*] *Pulcher* edd. obenii. *Pulcher* proximae, a- que omnes. De orthographia jus vocis veteres diſſentire, nſtat ex Dausquej. in Orthogr. rt. 2. voce *Pulcher*, et Voſſ. ymol. in voce *Pulcer*. Adspi- tionem retinui, quia ita Faſti pit. Praeterea *T. Sempronius* robeniana ed. anni 1531. *Ti. mpronius* Frob. anni 1535. V. c. 6, 3. Et eo praenomine um eſſe, conſtat ex Faſt. Ca- pit. in quibus vocatur *TI. SEMPRONIVS. P. F. TI. N. GRACCVS*. Idem error exſtitit olim infra 42, 34. et 43, 14.

P. Aelius Tubero iterum] Poſt intervallum XXIV. annorum. Nam A. V. IↃLII. praetor fuerat. 30, 40. DUKERUS.

C. Mummius] Hic poſt [c. seq.] *L. Mummius* dicitur. Idem anno DLXIII. tribunus plebis fuit [38, 54.] quo loco *L. Nummius* dicebatur. SIGONIUS. Praenomen in prima ed. abeſſe, Crevier. male monet. *Caji* enim in eadem huic Mummio tribuitur. *L.* idem Crevierius a Sigonio monitus in contextum recepit.

Cn. Cornelius Scipio] Ita conſtanter omnes editi. At biennio ante *Cn. Cornelius Scipio* praeturam obtinuit supra 40, 44. qui verisimiliter anno sequenti consulatum adeptus, et dictus eſt *Cn. Cornelius Scipio Hispalus*, vel potius *Hispallus*, infra hoc lib. cap. 14. Hanc forte cauſſam habuit Pighius, cur in Annal. ad A. V. IↃLXXVI. pag. 345. hujus anni praetorem, mutato praenomine, *C. Cornelium Scipionem* vocarit. Verum gentis Corneliae familia Scipionum tanta sobolis multitudine hoc tempore floruit, ut in ea facile duo *Cnaei* eſſe po-

evenit, Numisio Sicilia, Mummio Sardinia: sed e propter belli magnitudinem provincia consularis f

3 cta. Gracchus eam sortitur, Istriam Claudius; Sc

pio et Laevinus Galliam, in duas divisam provinci

4 sortiti sunt. Idibus Martiis, quo die Semproni

Claudiusque consulatum inierunt, mentio tantum d provinciis Sardinia Istriaque et utriusque hostib

5 fuit, qui in his provinciis bellum concivissent. P stero die legati Sardorum, qui ad novos magistrat dilati erant, L. Minucius Thermus, qui legatus Ma lii consulis in Istria fuerat, in senatum venit. Al

tuerint ejus aetatis, ut praetores crearentur, quorum alter *Hispalli*, alter aliud agnomen habuerint.

P. Valerius Laevinus] *C. Valerius* omnes typis descripti usque ad Gruterum, qui in ed. ultima dedit *P. Valerius*, secutus, ut videtur, Pighium in Annal. ad A. V. ɪↄʟxxvɪ. pag. 345. Is autem mutati praenominis caussam dedit, quod *C. Valerius Laevinus* biennio ante praetor fuerit 40, 44. et anno abhinc proximo consul futurus sit infra cap. 17. Ea tamen non satis gravis videtur: nihil enim obstat, quo minus duo Valerii Laevini eodem praenomine esse potuerint. Quin et, licet eodem praenomine, potuerunt tamen fratres esse: exempla enim obcurrere duorum fratrum, qui idem praenomen habuerint, constat ex illis, quae notavi ad 3, 17, 8. et Clariss. Dukerus ad 33, 43, 7. Accedit, ipsum Pighium sibi non constare, ut docui ad 31, 50, 4. Mihi consentit Clariss. Dukerus, monens, quae Pighius adfert, cur hic *P.* non *C.* scribendum sit, nihil nisi incertas conjecturas esse.

§. 2. *Sed ea propter belli magnitudinem provincia consularis fa Gracchus eam sortitur, Istri Claudius*] Quinque posteriora v cabula, quae in omnibus editi nibus constanter exstant, ad dum suspecta sunt, et ex m gine in contextum migrasse dentur. Nam demum cap. narratur, Sardiniam et Istri provincias consulibus decre esse: multis deinde interjectis ditur, Claudio Istriam, Sem nio Sardiniam obvenisse. Pr terea, licet, Livium ab ite dis modo usurpatis vocabulis abhorruisse, multis exemplis pra monuerim ad 1, 3, 9. hic men repetitio *sortitur* et *sor sunt* nonnihil movet, ut vo illas ab alio, quam a Livio, p fectas putem. Denique com sitio sermonis non videtur L viana esse, *sed ea provincia co sularis facta. Gracchus eam so titur;* quum commode dici p set *quam Gracchus sortitur.* cui tamen tot verborum ejecti nimis temeraria videatur, ju cet, utrum legendum potius *sed eam, propter belli magnitu nem, provinciam consularem facta Gracchus sortitur, Istriam Cla dius; Scipio et Laevinus Gallia*

i edoctus est senatus, quantum belli eae provinciae berent. Moverunt senatum et legationes socium 6
minis Latini, quae et censores et priores consules igaverunt, tandem in senatum introductae. Sum- 7
I querelarum erat, *Cives suos Romae censos pleros-*
e Romam commigrasse. Quod si permittatur, perpau-
lustris futurum, ut deserta oppida, deserti agri, nul-
m militem dare possent. Fregellas quoque millia qua- 8
or familiarum transisse ab se, Samnites Pelignique
lerebantur: neque eo minus aut hos aut illos in de-
ctum militum dare. Genera autem fraudis duo 9

duas divisam provincias. Idibus artiis etc.

§. 4. *Et utriusque hostibus fuit, in his provinciis bellum conivissent*] Ita demum Basileen- anno 1554. ediderunt; quod gonius et post eum recentio- omnes servarunt. Non exci- runt, quae de ea locutione ronov. notavit ad 21, 8, 7. hic men edd. antiquiores sequor, ae praeferunt *concivissent. Con- re bellum* est bellum concitare, overe, inferre. V. ad 33, 49, eodem modo *concire turbas* 2, 9. *Non miseriis, sed licentia ntum concitum turbarum. conci- seditionem* 4, 48, 12. *Relatum senatum esset de seditione, quam ecilius Metiliusque largitione ssimi exempli concirent.* Ita *con- tor belli* est auctor belli. V. ad 41, 2. Ut autem pro eo etiam *ncitator belli* dicitur, ita *conci- re bellum* quoque pro *concire*. . ad 5, 5, 11. Ceterum totum c *qui in his provinciis bellum ncivissent* Clariss. Crevierio non detur esse Livii, cui suffece- it *utriusque hostibus*, id est, ho- ibus, qui in utraque provincia rant. Minori audacia potius de- leri posset unica vox *utriusque*, nisi hic etiam displiceret vocis *provinciis* repetitio, quae alteru- tro loco abesse poterat.

§. 5. *Legati Sardorum, qui ad novos magistratus dilati erant, L. Minucius Thermus,* etc. *in sena- tum venit*] Forte *venerunt*, ut com- modius referatur et ad Sardo- rum legatos. J. FR. GRON. Co- pula *et* post *erant* omissa insuper ingratam ac duram reddit ratio- nem. Perrenonius 2. Animadv. et Var. lect. 26. vitiosa editione Livii usus, pro *dilati*, descripsit *delati*, atque inde ostendere co- natur, *deferre* etiam significare *mittere* et *ablegare*. Non facile hoc cuiquam persuadebit. Lega- tionem Sardorum ad novos ma- gistratus *rejectam* fuisse, dixerat Liv. cap. 6. DUKER. Addita co- pula *et L. Minucius* ed. Clerici. quod servat Crevierius. Neuter tamen dictionis additae lectorem monuit. Clariss. Jac. Perizonius, ut vulgatum *venit* adversus Gro- nov. defendat, margini adscri- psit locum Livii hoc lib. cap. 12. *Literis Ti. Claudii et senatuscon- sulto accepto.* Plura similia vide ad 37, 5, 3. Crevierius nos re-

mutandae viritim civitatis inducta erant. Lex soci ac nominis Latini, qui ftirpem ex sese domi reli

mittit ad Bentl. ad Horat. 1. od. 24, 8.

§. 6. *Quae et censores et priores consules fatigaverunt*] Lege *fatigaverant*. J. FR. GRONOV. Conjecturam Gronovii admiserunt Clericus et Crevierius; sed ille nihil monito lectore, contra quam promisit.

§. 8. *Neque eo minus aut hos aut illos in delectum militum dare*] Itane et ratio eft, cur Fregellani, ad quos quatuor millia familiarum transierant, propterea minus in delectum darent? haud quaquam: sed procul omni dubio excidit *τὸ plus* inserendum hoc modo: *Fregellas quoque millia quatuor familiarum transisse ab se, Samnites Pelignique querebantur: neque eo aut minus hos aut plus illos in delectum militum dare.* J. FR. GRON. Neutiquam tamen desideres *τὸ plus*, si dicas sensum effe: Samnites Pelignique querebantur, quatuor millia familiarum ab se transisse ad aliam civitatem, neque tamen aut hos aut illos, id eft Samnites Pelignosve, adeoque neutros illorum, eo minus militum in delectum dare. JAC. PERIZ. Eo ipso tamen, quod Fregellanos tanto numero familiarum auctos ideo *nihilo plus* militum in delectu dare dicebant Samnites ac Peligni, non parum ponderis ad querelas eorum accedebat. Adde, quod *plus* poft *illos* vitio librariorum male exprimi, ac deinde omitti potuit. Sed utrumcumque horum scripserit Livius, illud non satis adsequor, cur Samnites ac Pelignos, qui de se loquuntur, inducat dicentes, eo minus *hos*, non eo minus *se*, quod hic ratio sermonis Latini videtur requirere. Nam non puto hoc eo referri poffe, quod istum, qui de se loquuntur, ἐπιδεικτικῶς dicunt *hic*, ut Terent. Heaut. 2, 3, 115. *huic homini perbera*. Pro *in delectum* magis placeret scribi *in delectu*. *Dare* milites *in delectum* fortaffis nusquam alibi legitur: nec absurde quis suspicetur, ultimam literam vocis *delectum* e prima sequentis temere repetitam effe. DUKER. Partem tantum emendationis suae in contextum recepit Gronov. Inseruit enim voculam *plus*, at dictionum *eo minus aut* ordinem ex mente sua non immutavit. Eamdem lectionem proximi editores servarunt: verum nuper *τὸ plus* Crevierius iterum expulit; quod tutius videtur.

§. 9. *Lex sociis ac nominis Latini*, etc. *dabat*] Vel, copula sublata, *sociis nominis Latini*, vel, si mavis, *sociis ac nomini Latino* legendum videtur. Ad marginem quidem Livii Cl. Perizonius notavit, *τὸ ac* promiscue modo addi, modo omitti, adscripto exemplo ad cap. seq. *Qui socii ac nominis Latini, ipsi majoresve eorum, M. Claudio, T. Quinctio censoribus postque ea, apud socios nominis Latini censi erant*. Verum locus huic similis non eft. Ibi enim ante vocem *socii* praecedit pronomen *qui*, unde sequens *nominis Latini* pendet; idem enim eft, ac si dixisset *qui socii, ac qui nominis Latini*: hic contra nihil praecedit; sed vox *sociis* requirit, ut, addita vocula *ac*, sequens *nomen Latinum* eodem casu ponatur. Ut rem vel tironibus notam exemplis firmem, neceffe non eft. Vide tamen quaedam 31, 7. 35, 7. 36, 3. 41, 14. et paffim.

Qui ftirpem ex sese domi relin

erent, dabat, ut cives Romani fierent. ea lege ma-
ntendo, alii sociis, alii populo Romano injuriam

rent] Quae sequuntur, omni- volunt: *qui stirpem ex sese do- non relinquerent.* J. FR. GRO- V. Hunc locum satis diffici- viri doctissimi Manutius de ib. Rom. cap. 17. Ant. Au- in. de Legib. in lege Claudia, on. 3. de Antiq. Jur. Ital. 1. chius 2. de Comit. 3. pag. 672. neb. 7. Advers. 21. Lipsius Tacit. 3. Annal. Exc. C. et nhem. Orb. Rom. Exercit. 1. 10. magis verbo attigerunt, m totam illius sententiam ex- uerunt. Summum Gronovium lo verbis, quae paullo post ntur, *ne stirpem domi relin- rent*, inductum fuisse, ut hic ndum putaret, *qui stirpem ex domi non relinquerent.* Sed nes, quos dixi, etiam Span- ius, qui conjecturam Gro- ii ignorare non potuit, in his ndis vulgatam scripturam se- ntur. Nec mihi admittere par- lam negantem videntur ea, e deinde dicit Livius, eos, *ius stirps deesset*, quam domi nquerent, tamen cives Roma- s factos fuisse, et ad extremum romiscue quosvis sine lege ac *ne stirpe* in civitatem Romanam ansiisse. Nam his aperte indi- itur, jus hoc non aliis lege da- m fuisse, quam qui stirpem omi relinquerent. Cur enim, stirpem non relinquentibus oncessum fuisset, hi primum audem legi faciendo per ima- inarias mancipationes, ac dein- e, etiam his imaginibus juris retis, per migrationem et cen- m cives Romani fieri maluis- nt, quam jure, quod iis, ex ntentia Gronovii lege datum erat, uti? Nec ulla probabi- s causa excogitari potest, cur omani sociis, qui stirpem do- i non relinquerent, honorem civitatis Romanae impertiri vo- luerint. Nam ratio hujus legis, cujus solus Livius memoriam conservavit, procul dubio fuit, ne apud socios soboles juventu- tis ad bella deficeret, et ut iidem, proposito patribus, qui stirpem domi relinquerent, praemio ci- vitatis Romanae, cujus miro sem- per desiderio tenebantur Latini, ad liberos procreandos invita- rentur: unde et Lipsius hoc recte inter praemia παιδοποιΐας re- censuit. Sed, Romanos neutrum horum, civitatem iis, qui stir- pem domi non relinquerent, dan- do, adsecuturos fuisse, nemo non videt. Etsi autem ex his pa- tet, negationem hic inferri non posse, tamen non facile est in- venire, quo fundamentum emen- dationis Gronovianae, quod in verbis, *ne stirpem domi relinque- rent*, positum est, subruatur. Nam, si ita scripsit Livius, recte ju- dicasse videri debet vir acutissi- mus. Verum, quum iis, quae dixi, satis probatum putem, non fuisse eam, quam ille credidit, hujus legis sententiam, everten- dum est fundamentum emenda- tionis, ac dicendum, *ne* illud a Livio, nisi eum sibi non consta- re, et paucis his versibus repu- gnantia scripsisse volumus, pro- ficisci non potuisse. Qui attento animo totum hunc locum, in quo, si *ne* retineatur, nihil tolerabi- lis sensus inveniri potest, consi- derare volent, me non temere huc descendere existimabunt. Nec primus hic aliquid vitii subesse suspicari coepi, sed idoneum habeo suspicionis auctorem Si- gonium, cui dudum suspectum fuisse *ne* ex eo deprehendi, quod 3. de Antiq. Jur. Ital. 1. haec ita citat: *Nam et qui stirpem domi relinquerent.* Eum veram hujus

evenit, Numisio Sicilia, Mummio Sardinia: sed ea
propter belli magnitudinem provincia consularis fa-
3 cta. Gracchus eam sortitur, Istriam Claudius; Sci-
pio et Laevinus Galliam, in duas divisam provincias,
4 sortiti sunt. Idibus Martiis, quo die Sempronius
Claudiusque consulatum inierunt, mentio tantum de
provinciis Sardinia Istriaque et utriusque hostibus
5 fuit, qui in his provinciis bellum concivissent. Po-
stero die legati Sardorum, qui ad novos magistratus
dilati erant, L. Minucius Thermus, qui legatus Man-
lii consulis in Istria fuerat, in senatum venit. Ab

tuerint ejus aetatis, ut praetores crearentur, quorum alter *Hispalli*, alter aliud agnomen habuerint.

P. Valerius Laevinus] *C. Valerius* omnes typis descripti usque ad Gruterum, qui in ed. ultima vidit *P. Valerius*, secutus, ut videtur, Pighium in Annal. ad A. V. ɪↄʟxxvi. pag. 345. Is autem mutati praenominis caussam dedit, quod *C. Valerius Laevinus* biennio ante praetor fuerit 40, 44. et anno abhinc proximo consul futurus sit infra cap. 17. Ea tamen non satis gravis videtur: nihil enim obstat, quo minus duo Valerii Laevini eodem praenomine esse potuerint. Quin et, licet eodem praenomine, potuerunt tamen fratres esse: exempla enim obcurrere duorum fratrum, qui idem praenomen habuerint, constat ex illis, quae notavi ad 3, 17, 8. et Clariss. Dukerus ad 33, 43, 7. Accedit, ipsum Pighium sibi non constare, ut docui ad 31, 50, 4. Mihi consentit Clariss. Dukerus, monens, quae Pighius adfert, cur hic *P.* non *C.* scribendum sit, nihil nisi incertas conjecturas esse.

§. 2. *Sed ea propter belli magnitudinem provincia consularis facta. Gracchus eam sortitur, Istriam Claudius*] Quinque posteriora vocabula, quae in omnibus editionibus constanter exstant, admodum suspecta sunt, et ex margine in contextum migrasse videntur. Nam demum cap. seq. narratur, Sardiniam et Istriam provincias consulibus decretas esse: multis deinde interjectis additur, Claudio Istriam, Sempronio Sardiniam obvenisse. Praeterea, licet, Livium ab iterandis modo usurpatis vocabulis non abhorruisse, multis exemplis supra monuerim ad 1, 3, 9. hic tamen repetitio *sortitur* et *sortiti sunt* nonnihil movet, ut voces illas ab alio, quam a Livio, profectas putem. Denique compositio sermonis non videtur Liviana esse, *sed ea provincia consularis facta. Gracchus eam sortitur;* quum commode dici posset *quam Gracchus sortitur.* Si cui tamen tot verborum ejectio nimis temeraria videatur, judicet, utrum legendum potius sit, *sed eam, propter belli magnitudinem, provinciam consularem factam Gracchus sortitur, Istriam Claudius; Scipio et Laevinus Galliam,*

noque imaginibus juris spretis, promiscue sine le-, sine stirpe, in civitatem Romanam per migrationem et censum transibant. *Haec ne postea fierent*, 12
tebant legati, *et ut redire in civitates juberent socios; inde ut lege caverent, ne quis quem civitatis mutandae*

etur, si pro *ut* non *ii*, sed *ita* gatur; id est, eodem modo, ae priores illi; nempe, se cibus Romanis in eamdem conditionem mancipio dando. Nam os perinde atque illos per has nagines juris cives Romanos fatos significat Livius, quum poremo alios *his quoque spretis* per nigrationem et censum in civitem transiisse scribit. Dixi, uae mihi videatur esse hujus ci sane obscuri sententia: sed uum cuique est judicium. Meiora docentes lubens audiam. DUKERUS.

Et quibus stirps deesset] Non illud praetereundum, in membranis fuisse *quibus stirpes deesset*, ut ervavit Aldina. Quod, non video, cur non aeque antiquitus otuerit dici, cur non Livius surpare, quam *plebes*. J. FR. RON. *stirpes* omnes antiquioes typis descripti, etiam edd. igonii, quas Aldinae nomine ic indicat Gronovius. *stirps* deaum inveni in Paris. anni 1573. Sed vide ad 1, 1, 11.

Ut cives Romani fiebant] Malim *cives Romani fiebant*. SIGON. icet Sigonius ita in notis conecerit, priscam tamen lectioem et ipse, et postea secuti editores retinuerunt. Gronovius emum in prima ed. voculam *ut*, ulla alia substituta, sustulit: ed anno 1665. Sigonii conjectuam admisit. Crevierius existiat, aliquid deesse: et quidem ivium procul dubio hic exponisse genus fraudis ab iis indutum, quibus stirps deesset, et injuriam factam populo Romano: eam fraudem forte in eo positam esse, quod, quibus stirps deesset, ii adoptarent quosdam cives suos, quos fortasse postea emancipatos domi relinquerent, ut ipsi, quasi stirpem relinquentes in patria, cives Romani fierent: hac autem re factam injuriam populo Romano, in quem inquilini nullo jure et adversus legis mentem sese inmiscebant. Nullum itaque vitium inesse in vocula *ut*, Liviumque scripsisse *ut cives Romani fierent*..... Reliqua se sine libris supplere non posse fatetur. Verum neque hic displicet conjectura Clariss. Dukeri, supra hoc §. proposita.

§. 11. *Per migrationem et censum transibant*] Ita primus Curio emendavit. Priores praeferunt *transiebant*.

§. 12. *Ne quis quem civitatis mutandae caussa suum faceret, neve alienaret*] Sigonius arbitratur, τὸ *suum* esse mendosum pro *servum*, in lib. 2. Emendat. Robortelli cap. 39. cavisse enim legem, ne quis filium mancipio daret, vel servum faceret. Verum duae sunt partes hujus capitis, altera contra accipientem mancipio, altera contra dantem: itaque prior recte dicitur *suum facere*, quem mancipio accipit, posterior *alienare*, quem tradit. Huc pertinet, quod est apud Appulejum lib. 9. Met. [pag. 223. ed. Elm.] *Pistor ille, qui me pretio suum fecerat.* Plaut. Amphitr. [1, 1, 219.] *Nam pugnis usu fecisti tuum.* J. FR.

mutandae viritim civitatis inducta erant. Lex sociis ac nominis Latini, qui ſtirpem ex sese domi relin-

mittit ad Bentl. ad Horat. 1. od. 24, 8.

§. 6. *Quae et censores et priores consules fatigaverunt*] Lege *fatigaverant*. J. FR. GRONOV. Conjecturam Gronovii admiserunt Clericus et Crevierius; sed ille nihil monito lectore, contra quam promisit.

§. 8. *Neque eo minus aut hos aut illos in delectum militum dare*] Itane et ratio eſt, cur Fregellani, ad quos quatuor millia familiarum transierant, propterea minus in delectum darent? haud quaquam: sed procul omni dubio excidit *τὸ plus* inserendum hoc modo: *Fregellas quoque millia quatuor familiarum transisse ab se, Samnites Pelignique querebantur: neque eo aut minus hos aut plus illos in delectum militum dare.* J. FR. GRON. Neutiquam tamen desideres *τὸ plus*, si dicas sensum eſſe: Samnites Pelignique querebantur, quatuor millia familiarum ab se transisse ad aliam civitatem, neque tamen aut hos aut illos, id eſt Samnites Pelignosve, adeoque neutros illorum, eo minus militum in delectum dare. JAC. PERIZ. Eo ipso tamen, quod Fregellanos tanto numero familiarum auctos ideo *nihilo plus* militum in delectu dare dicebant Samnites ac Peligni, non parum ponderis ad querelas eorum accedebat. Adde, quod *plus* poſt *illos* vitio librariorum male exprimi, ac deinde omitti potuit. Sed utrumcumque horum scripserit Livius, illud non satis adsequor, cur Samnites ac Pelignos, qui de se loquuntur, inducat dicentes, eo minus *hos*, non eo minus *se*, quod hic ratio sermonis Latini videtur requirere. Nam non puto hoc eo referri poſſe, quod interdum, qui de se loquuntur, *δεικτικῶς* dicunt *hic*, ut Terent. Heaut. 2, 3, 115. *huic homini verbera*. Pro *in delectum* magis placeret scribi *in delectu*. *Dare* milites *in delectum* fortaſſis nusquam alibi legitur: nec absurde quis suspicetur, ultimam literam vocis *delectum* e prima sequentis temere repetitam eſſe. DUKER. Partem tantum emendationis suae in contextum recepit Gronov. Inseruit enim voculam *plus*, at dictionum *eo minus aut* ordinem ex mente sua non inmutavit. Eamdem lectionem proximi editores servarunt: verum nuper *τὸ plus* Crevierius iterum expulit; quod tutius videtur.

§. 9. *Lex sociis ac nominis Latini*, etc. *dabat*] Vel, copula sublata, *sociis nominis Latini*, vel, si mavis, *sociis ac nomini Latino* legendum videtur. Ad marginem quidem Livii Cl. Perizonius notavit, *τὸ ac* promiscue modo addi, modo omitti, adscripto exemplo ad cap. seq. *Qui socii ac nominis Latini, ipsi majoresve eorum, M. Claudio, T. Quinctio censoribus poſtque ea, apud socios nominis Latini censi erant.* Verum locus huic similis non eſt. Ibi enim ante vocem *socii* praecedit pronomen *qui*, unde sequens *nominis Latini* pendet; idem enim eſt, ac si dixisset *qui socii, ac qui nominis Latini*: hic contra nihil praecedit; sed vox *sociis* requirit, ut, addita vocula *ac*, sequens *nomen Latinum* eodem casu ponatur. Ut rem vel tironibus notam exemplis firmem, neceſſe non eſt. Vide tamen quaedam 31, 7. 35, 7. 36, 3. 41, 14. et paſſim.

Qui ſtirpem ex sese domi relin-

ucere ex navalibus vellet. Tantumdem peditum 3
quitumque in Istriam, quantum in Sardiniam, de-
retum. Et legionem unam cum equitibus trecentis,
t quinque millia peditum sociorum, et ducentos
uinquaginta mittere equites in Hispaniam consules
d M. Titinium jussi. Priusquam consules provincias 4
ortirentur, prodigia nunciata sunt. Lapidem in
gro Crustumino in lacum Martis de coelo cecidisse.

er legionem, quae ex quinque nillibus ac ducentis peditibus t trecentis equitibus constabat, lii trecenti equites, ut ad M. 'itinium in Hispaniam mitterenur, scribendi fuerint, et ita 'itinius sexcentos equites Romaios acceperit. Quum enim veeris exercitus exauctorati vel educti nulla mentio fiat, ita lures equites Romani in castris jus, quam alterutrius consulis, uissent: quod verisimile non vietur. Trecentos igitur equites llos ipsos intelligo, qui legioni emper addi solent. Ita supra o, 36, 6. *Novus omnis exercitus onsulibus est decretus: binae legioes Romanae cum suo equitatu.*

Quinque millia peditum sociorum, t ducentos quinquaginta mittere quites] Pighius in Annal. ad A. '. ıↄlxlvi. pag. 345. milites hoc nno scriptos ex Livio referens, *recentos quinquaginta*, pro *ducenos*, memorat: cui omnes editt. onstanter adversantur: quam ob aussam diversitatem numeri vel x memoriae vel ex calami erroe natam puto, praesertim quum aullo post pag. 348. sociorum editum quinque millia, *equites recentos* referat, additis quinuaginta neglectis.

§. 4. *Lapidem in agro Crustumio in lacum Martis de coelo cecilisse*] Cluver. 2. Ital. Ant. 9, 657. unc locum laudans, profert *in lucum Martis*. deinde pag. 658. se ex antea productis testimoniis colligere profitetur, Crustumerium eo tractu fuisse, quo nunc turris in edito colle conspicitur, juxta viam Salariam mille amplius passus supra Fidenarum ruinas et castellum Jubileum; juxta quod orientem versus loco nemoroso ruinae quaedam etiamnum visuntur antiquorum aedificiorum, et circa illum locum haud dubie fuisse *lucum Martis*, Livio hic memoratum. Holstenius in Adnotat. in Cluverii Ital. p. 101. hanc sententiam firmat loco Festi in voc. *Lucaria*. *Lucaria festa in luco colebant Romani, qui permagnus inter viam Salariam et Tiberim fuit: pro eo, quod victi a Gallis fugientes e proelio ibi se occultaverunt.* Hunc autem lucum *inter viam Salariam et Tiberim* existimat fuisse lucum Martis in agro Crustumino. Omnes quidem edd. in vulgatum consentiunt: sed *lacus Martis* alibi non memoratur, neque *lapis in lacum de coelo cadens* facile notari potuit. Voces autem *lacus* et *lucus* facile commutari potuerunt ob literarum *a* et *u* in scriptura Longobardica similitudinem. Ob eamdem caussam commutantur *quum* et *quam*. Vide ad 27, 28, 5. *luna* et *lana*. V. ad 22, 1, 12. *cupiens* et *capiens*. Vide ad Silii 17, 169. et ad Livii 10, 35, 4. *alius* et *alias*. Vide Salm. ad Flori 1, 3,

5 Puerum trunci corporis in agro Romano natum, et
quadrupedem anguem visum: et Capuae multo in
foro aedificia de coelo tacta: et Puteolis duas nav
6 fulminis ictu concrematas esse. Inter haec, quae
nunciabantur, lupus etiam Romae interdiu agitatus,
quum Collina porta intrasset, per Esquilinam magno
7 consectantium tumultu evasit. Eorum prodigiorum
caussa consules majores hostias inmolarunt, et diem
8 unum circa omnia pulvinaria supplicatio fuit. Sa-
crificiis rite perfectis, provincias sortiti sunt: Clau-
9 dio Istria, Sempronio Sardinia obvenit. Legem dein

5. *unguis* et *anguis*. Vide N. Heins. ad Val. Flacc. 2, 28. et innumera alia. Vide Scalig. ad Catulli carm. 6. et 30. Huic emendationi magna conciliabitur verisimilitudo, si vera est conjectura infra proposita cap. 13, 1.

§. 5. *Puerum trunci corporis*] Prodigia quidem hujus anni Julius Obseq. non memoravit; sed supplementa ex Livio adjecit Lycosth. qui hic legit *trucis corporis*, sine sensu. Recte vulgo editur *trunci corporis*, id est corpore mutilo, non integro, cui quaedam membra corporis humani deerant. Ita Acheloo in taurum mutato, cui Hercules alterum cornu praefregit, ideo *truncam frontem* tribuit Silius 3, 42. ubi plura vide.

§. 6. *Lupus etiam Romae interdiu agitatus*] Lycosth. hoc prodigium referens, ultimam vocem omisit, quae tamen in omnibus Livii edd. superest, et optime convenit. Unus Silius saepius in eadem re eo verbo utitur. Ita 2, 437.

Laetior at circa facies, agitata ferarum
Agmina venatu, et caelata m-
palia fulgent.

4, 563. *agitet Gargane terga fer-*
rum. 10, 77.

Ut canis occultos agitat cum Bel-
gicus apros.

13, 130. *incursu saevorum agitat*
luporum Cerva. 16, 575.

Nec timidos agitare canes latr-
tibus aprum.

Vide N. Heins. et Celeberr. Burm. ad Ovidii 5. Metam. 605.

§. 9. *Legem deinde sociis C. Claudius tulit senatusconsulto*] Scribe *Legem dein de sociis C. Claudius tulit ex SC.* J. FR. GRON. Prior Gronovianae emendationis pars *Legem dein de sociis* Doujatio displicet, si electio detur, vulgatum malebat; quod exponit, legem tulit sociorum caussa, et secundum quam socii viverent. At Gronovii conjecturam probant primae edd. et *Legem deinde sociis* demum adparuit in ed. Carionis, ex qua eadem lectio per recentiores propagata est: nisi quod nuper Hearne, Londin. et Crevierius Gronovio dicto au-

; sociis C. Claudius tulit senatusconsulto, et edi-
ß: *qui socii ac nominis Latini, ipsi majoresve eorum,
ſ. Claudio, T. Quinctio censoribus, poſtque eà, apud socios
ominis Latini censi eſſent, ut omnes in suam quisque ci-
tatem ante Kalendas Novembres redirent.* Quaeſtio, 10
ui ita non rediſſent, L. Mummio praetori decreta
t. ad legem et edictum consulis senatusconsultum
djectum eſt: *ut, dictator, consul, interrex, censor,* 11
*raetor qui nunc eſſet, apud eorum quem manumitteretur,
libertatem vindicaretur, ut jusjurandum daret, qui
um manumitteret, civitatis mutandae cauſſa manu non*

lientes fuerint. Recte vero idem oujatius alteram Gronovii conecturam *ex senatusconsulto* proavit. Cic. 1. ad Att. 13. *Deinde senatusconsulto consules rogaonem promulgasse.* Paullo poſt: *peram dat, ut ea rogatio, quam ipse fert, et fert ex senatusconsulo, et de religione, antiquetur.* Ep. 14. *Quum dies venisset rogationi ex senatusconsulto ferendae.* Similiter *ex auctoritate senatus* Liv. 40, 19, 11. *Leges de ambitu consules ex auctoritate senatus ad populum tulerunt.* 42, 21, 5. *Ex auctoritate deinde senatus eam rogationem promulgarunt.*

M. Claudio, T. Quinctio censoribus, poſtque ea] Hi A. V. ɪↃʟxɪv. censores facti erant, 37, 58, 2. *poſtque ea* non vitiosum quidem eſt; forsitan tamen Livius hic quoque scripserat *poſtque eos*, ut 39, 3, 5. *C. Claudio, M. Livio censoribus, poſtve eos censores.* DUKER. Supra 38, 11, 9. *Qui eorum L. Quinctio, Cn. Domitio consulibus, poſtve eos consules armis subacti, aut voluntate in ditionem populi Romani venerunt.* At, etiam vulgatum probum eſſe, indicat Cic. 1. in Verr. 41. *Qui ab A. Poſtumio, Q. Fulvio censoribus poſtve ea fecit, fecerit.* In his *poſtque ea, poſtve ea* ponuntur pro *et poſtea, aut poſtea.* Cic. 2. Agrar. 15. *Quod publicum populi Romani factum sit L. Sulla, Q. Pompejo consulibus, aut poſtea.*

Ante Kalendas Novembris redirent] Ita primum editum vidi Basil. anno 1539. inde vero Curio et sequentes acceperunt. Priores praeferunt *Cal. Novembres.* Licet autem subinde Vascos. Gryphius non una editione, quae ex officina ejus prodiit, Basileenses anno 1554. et Sigonius id retuliſſent, poſteriores tamen editores iterum *Novembris* receperunt. quare nunc priscam lectionem reſtitui. V. ad 4, 37, 3. et infra ad cap. 16, 1.

§. 11. *Dictator, consul, interrex, censor, praetor*] Apud quos manumitti poſſit, docent JCti. Ex hoc loco intelligitur, tum apud omnes magiſtratus majores manumitti potuiſſe. Sed dictatoris, interregis, et censoris nullam mentionem faciunt JCti, quod illi dudum nulli amplius fuerant, quo tempore hi scribebant. DUKERUS.

Qui nunc esset apud forum, quem

caussa suum faceret, neve alienaret: et, si quis ita civis Romanus factus esset **. Haec impetrata ab senatu.

1 IX. (*XIII.*) Provinciae deinde, quae in bello
2 erant, Sardinia atque Istria decretae. In Sardiniam duae legiones scribi jussae; quina millia in singulas et duceni pedites, treceni equites; et duodecim millia peditum sociorum ac Latini nominis, et sexcenti equites, et decem quinqueremes naves, si de-

GRON. *seruus*, sive *s'uus*, et *suus* saepe in Mstis commutantur. V. ad 3, 16, 3. 9, 14, 11. 30, 15, 4. et 35, 30, 3. Hic tamen adsentior Gronovio. Appulej. 10. Met. pag. 244. ed. Elmenh. *Miles ille, qui me nullo vendente comparaverat, et sine pretio suum fecerat.* Recte etiam Gronov. *alienaret* exponit, mancipio daret. De verbo *alienare* simili sensu vide Schulting. ad Calpurn. Declam. 49. Et ita *alienus*, qui non pertinet ad eamdem familiam, apud Ter. Heaut. 5, 4, 5. *Ne istuc in animum inducas tuum, Alienum esse te.* Hinc *propinqui* et *alieni* obponuntur apud Cic. de Amic. 6. *Cives potiores, quam peregrini; et propinqui, quam alieni.* Doujatius *alienare* hic exponit, manumittere. Crevierius vero, si conjectura, quam ad ultima verba §. 10. exposuit, vana non est, putat hic excidisse legis caput contra fraudulentas adoptiones.

Et, si quis ita civis Romanus factus esset. Haec impetrata ab senatu] Librarius tres voces transcendisse videtur. Nam futura erat oratio: *et, si quis ita civis Romanus factus esset, civis non esset.* Vox *esset* decepit librarium, ut saepe. SIGON. Et sermonis brevitas, et assueta Romanis formula subjiciunt, Livium scripsisse: *et ne quis, ita civis Romanus factus, esset.* 42, 10, 3. *Edixerat, qui socium redire in civitates suas debuissent, ne quis eorum Romae, sed omnes in civitatibus suis censerentur.* 43, 16, 2. *Edixerunt, ne quis eorum ad hastam suam accederet.* et passim. JAC. GRON. Doujatius, inhaerens vestigiis Sigonii, quod deest, ita supplendum censet, *civis ne esset:* quod probat Crevierius.

§. 1. *Provinciae deinde, quae in bello erant, Sardinia atque Istria decretae*] Quibus provinciae decretae sunt? Adparet consules intelligi: quam vocem etiam excidisse Clariss. Jac. Perizonius ad marginem Livii conjecit. Scribendum igitur *Sardinia atque Istria consulibus decretae.*

§. 2. *Naves, si deducere ex navalibus vellet*] Videtur scripsisse: *et decem quinqueremes naves, quas deduceret, ex quibus navalibus vellet.* J. FR. GRON. Clariss. Jac. Gronov. in Differt. Epistol. in Livii loca quaed. Geogr. ep. 6. pag. 46. scribendum conjicit *et decem quinqueremes naves deduceret ex navalibus, quibus vellet.* Forte ratio fuit, quod *decem quinqueremes naves* referri non posse videatur ad proxime praecedens *scribi jussae.*

§. 3. *Et legionem unam cum equitibus trecentis*] Ultima verba non ita intelligenda sunt, quasi prae-

X. (*XIV.*) Dum haec Romae geruntur, M. Junius 1 A. Manlius, qui priore anno consules fuerant, rum Aquilejae hibernassent, principio veris in fines

forte verbum *manumitterent*. ; quae difficultas huic constructioni obstet, jam Clariss. Dukerus monuit. Pighius in Annal. ad V. IOLXXVI. pag. 346. Livii verba ita proponit, quasi scriptum foret: *qui nunc essent, apud eorum darent operam, ut, qui in libertatem vindicaretur, quique eum manumitteret, jusjurandum daret, civitatis mutandae caussa non manumittere. quid id non juraret, eum manumittendum non esse.* Quae a vulgato nimium quantum aberrant. Doujatius legebat, *qui tunc esset apud forum, quum manumitteretur, in libertatem vindicaret, ibi jusjurandum daret, qui eum manumitteret*, etc. Jac. Perizonius ad marginem Livii adscripsit, una tantum litera in vulgata lectione mutata, sibi legendum videri, *ut, dictator, consul, interrex, censor, praetor qui tunc esset, apud eorum quem manumitteretur, in libertatem vindicaretur, ut jusjurandum daret, qui eum manumitteret, civitatis mutandae caussa manu non mittere.* Firmandae huic conjecturae *apud eorum quem* addidit locum Livii 43, 3, 3. *Senatus decrevit, uti nomina sua apud L. Canulejum profiterentur, eorumque si quos manumisissent, eos Carlejam ad oceanum deduci placere.* Adde 21, 26, 7. *Ceteros adcolas fluminis Hannibal, et eorum ipsorum quos sedes suae tenuerant, simul perlicit donis.* pro quos eorum ipsorum. Vide, quae ad eum locum notantur. Ordo verborum ita emendatorum hic erit, ut, apud quem eorum, qui tunc dictator, consul, interrex, censor, praetor esset, manumitteretur, in libertatem vindicaretur, ut, qui eum manumitteret, jusjurandum daret. Ita *forum* tantum mutat in *eorum*; quorum facilis est commutatio ob similitudinem literarum *F* et *E*. Similiter *forum*, pro *eorum*, emendarunt viri docti supra h. lib. cap. 2, 3. ubi vide, quae notantur. Sed quid plura? Hanc Perizonii conjecturam ipsius unici cod. auctoritate firmari, patet ex Lambec. in Biblioth. Vindob. 2, 8. pag. 945. ubi indicavit, quemadmodum ultima pars hujus cap. in membranis illis exhibeatur. Quae autem huc pertinent, in appendicem Livianam conjeci. Ipse Lambecius, quibusdam interpolatis, legit, *apud eorum quem quis manumitteretur, in libertatem vindicaretur, operam daret, ut is jusjurandum daret, qui* etc. putat autem *quis* in Msto excidisse ob praecedens *quem*; *operam daret*, quod mox vox *daret* iterum sequatur; et *is* ob primas literas vocis sequentis. Sed plane adsentior Crevierio; qui, servata reliqua codicis lectione, unam tantum vocem *qui* ob praecedens *quem* intercidisse putans, legit *apud eorum quem qui manumitteretur*, et hunc verborum sensum constituit; jurandum esse, non manumittenti, se, sed manumittendo, eum, qui manumitteret, civitatis mutandae caussa manu non emittere. Moram autem facere non debere, quod ab eo, qui manumittitur, jusjurandum exigatur de mente et consilio manumittentis: id enim requirere verba *qui id non juraret, eum manumittendum non censuerunt*: deinde, quum fraus, quae hoc SCto cavetur, praesertim in manumissi commodum cederet, illum etiam totius rei

2 Istrorum exercitum introduxerunt: ubi quum e
popularentur, dolor magis et indignatio diripi
suas cernentes Istros, quam certa spes, satis
3 virium adversus duos exercitus, excivit. concurs
omnibus populis juventutis facto, repentinus et
multuarius exercitus acrius primo inpetu, quam p
4 severantius, pugnavit. Ad quatuor millia eorum
aci

caput habitum, et ideo ab eo jusjurandum exactum esse. Ceterum virorum doctorum Sigonii et Gronovii aliorumque conjecturae jam olim displicuerunt Conr. Sam. Schurzfleischio, qui, inspecto Livii Msto, quem servat bibliotheca Vindobonensis, comperit, locum hunc non usquequaque bona fide pridem esse evulgatum, et in schedis suis monuit, ex membranae illius auctoritate et indiciis veram Livii manum erui restituique posse. V. Henric. Leon. Schurzfl. in Praefat. ad Acta literaria.

Qui id non juraret] Codex unicus *n. quid non jurare:* unde Lambec. legit *nam qui id non juraret.* Qua emendatione admissa, haec verba non constituunt partem SCti, sed sunt ipsius Livii, indicantis, quid statuendum foret, si quis jurare recusaret.

§. 12. *Jurisque dictio C. Claudio consuli decreta est*] Lambecius testatur, Mstum praeferre *jussique edicto C. Claudi cons. Claudio decreta est:* lectionem autem, quae nunc exstat, ex primi editoris Sim. Grynaei emendatione natam esse.

§. 1. *In fines Istrorum exercitum introduxerunt*] Gronovius in prima ed. notarum conjicit *induxerunt;* sed in addendis vulgatum tuetur ex Caes. 3. B. Gall. 20. *In Sotiatium fines exercitum intr xit.* Hinc postea curis secu conjecturam omisit. Eadem eutione utitur idem Caesar B. Gall. 5. *Si suas copias A in finem Bellovacum introdux* et cap. 10. *Quorum in fines mum Romani exercitum introd sent.*

§. 5. *Non votis nuncupatis, paludatis lictoribus*] Imperator *paludamenta* esse propria, et *ludatos exiisse* dictos, cum in peditionem ab urbe profici rentur magistratus Romani, mo ignorat. Livio solo utar 36, [3, 14.] de Manio Acilio G brione: *ipse ante diem quin Nonas Majas paludatus urbe eg sus est.* Lib. 37, [4, 2.] de L. C nelio Scipione: *et omnibus paratis, paludatus ab urbe est fectus.* Lib. 40, [26, 5.] *Cons non tamen potuerunt sustinere sensum senatus, quin paludati irent.* Lib. 42, [27, 8.] *Ad om praeparata Cn. Sicinius prae paludatus ex urbe profectus, Br dusium venit.* Eodemque, [c. 2.] *Per hos forte dies A. Lici consul, votis in Capitolio nun patis, paludatus ab urbe profect est.* Cicero centies, et alii. *L ctores* autem *paludatos* unicus h et 45. libro Livii librarius scenam produxit: quos tanqu personatos histriones, Agame none vel Creonte desaltato, te

caesa: ceteri, omisso bello, in civitates passim ugerunt. inde legatos primum ad pacem petendam castra Romana, deinde obsides imperatos, miseit. Haec quum Romae cognita literis proconsulum int, C. Claudius consul, veritus, ne forte ea res vinciam exercitumque sibi adimeret, non votis ncupatis, non paludatus, sine lictoribus, uno omm certiore facto collega, nocte profectus, prae-

est tandem indumento imtorio spoliari, et in sua saredire. Bis praeterea hoc loostentatur idem error. Ut mox: ndum vota nuncupata lictoribus dutis profectus ab urbe esset. Deinde: paludatis lictoribus vote in Capitolio nuncupatis. betur et lib. 45, 39. in conne M. Servilii. Quibus adatur agmen ingens et infini- locorum apud veteres, ubi petuo imperatores, nusquam tores, nisi hic, paludati ditur. Obstat et nomen vestinti, a quo paludati appellan-, quod sine controversia usu cepto imperatoribus tribuitur lis apud attentius locutos. Ut bster lib. 9, [5, 13.] Tum a consilibus abire lictores jussi, palumentaque detracta. Et lib. 25, 6, 21.] de Tiberio Graccho pronsule: Paludamento circa laevum achium intorto. At lictorum sunt gula. Cicero in Pison. [23.] gulae lictoribus ad portam praefuerunt, quibus illi acceptis salu rejecerunt, catervam imperati suo novam praebuerunt. Obstat ero illud maxime, quod ineptismum sit, summi ducis egredien- pompam, tacito ipsius habi- et ornatu, ab amictu lictorum escribi. Sed et quum lictores aludatos volunt, oportet, explient nobis aliquid singulare in lis, non simpliciter militarem abitum sic denotari nos doceant: secus non modo lictores, sed totam cohortem ad bellum proficiscentis, omnes omnino milites quoque paludatos, quia militariter haud dubie ornati fuerunt, dici conveniret. Qui ergo tam conspecti lictores, ut prae caeteris horum saga inciderentur paludamenta? Quae stultitia fuit lictoribus paludamenta dare, quum tumultu decreto sagis senatus, tot censorii, tot consulares, [tot] praetorii viri essent contenti; saga parare, ad saga ire, in sagis esse dici non dedignarentur, paludamenta imperatoribus populi Romani relinquerent? Scilicet hi non adspirarent ad eam dignitatem vestis, qua conspicuus incedebat minimus inter liberos adsecla imperatoris? Adversatur denique, quod in locis certae integritatis ac scriptorum codicum et vetustate et multitudine longe munitissimis aliter multo Livius loquitur, et illis, qui nasum habent, facile subjicit, quae dubiis istis verba concepisse debeat credi. Ut lib. 21. extremo, [cap. 63, 9.] de C. Flaminio: ne, auspicato profectus in Capitolium ad vota nuncupanda, paludatus inde cum lictoribus ad provinciam iret. lixae modo, sine insignibus, sine lictoribus profectum clam, furtim. Ut 31, [14, 1.] Tum Sulpicius, secundum vota in Capitolio nuncupata paludatus cum lictoribus profectus ab urbe Brun-

mittere: qui id non juraret, eum manumittendum non censuerunt. Haec in posterum caussa jurisque dictio C. Claudio consuli decreta est.

manumitteretur, in libertatem vindicaretur, ut jusjurandum daret, qui eum etc.] Ne haec quidem sententia perfecta est, cum futura fuerit ejusmodi: *ut dictator, consul, interrex, censor, praetor, qui tunc esset apud forum, darent operam, ut, qui manumitteretur, in libertatem vindicaretur, jusjurandum daret, qui eum manumitteret, civitatis mutandae caussa non manumittere.* SIGON. Sic Sigonius: quum illud *darent operam* nullum vestigium in autographo haberet. Erat autem ibi: *forum, quem manumitteretur, in libertatem vindicaretur, ut jusjurandum daret.* Ex quo faciendum: *ut dictator, consul, interrex, censor, praetor, qui tunc esset apud forum, quem manumitterent, in libertatem vindicaretur, si jusjurandum daret.* J. FR. GRON. Si Gronovius *manumitterent* ita intelligi voluit, quem dictator, consul, ceteri manumitterent, non statim amplecti possum illius conjecturam; quia non scio, *magistratus ipsos* alibi dici *manumittere. Apud magistratum manumittere* obvium est in libris juris civilis. Pannum, quem Sigonius adsuit, retinuit Hotomannus, et pro *eum manumittendum* conjecit *ab eo manumittendum* in indice Legum Romanarum. Non credo, locum mutilum sine ope MSS. in integrum restitui posse. DUKER. Sigonius in prima scholiorum ed. *qui nunc esset* retinebat, et demum altera ed. *qui tunc esset* substituit; quod recte Gronov. probavit. Contra Lambec. loco, quem mox indicabo, priscam lectionem *qui nunc esset* defendit auctoritate legis antiquae de viatoribus et praeconibus apud Briss. lib. 2. de Formul. 142. quae reperitur etiam apud Gruter. in Inscr. DCXXVIII, 1. *COSS. QVEI. NVNC. SVNT. IEI. ANTE. K. DECEMBREIS. PRIMAS.* etc. Verum alia res. Quae enim dicta lege constituuntur, peragenda erant a consulibus ejus anni, quo lex lata est; verum hic in genere jubetur, quid et hoc et quocumque postea anno observandum esset magistratibus, quum quis apud eos manumitteretur. *qui nunc esset* notat, qui hoc anno esset. At, quum SCtum illud fiebat, dictatorem vel interregem fuisse non constat. *qui tunc esset* idem est ac si dixisset, *qui nunc esset, quique posthac fuerit*, ut est in lege Plaetoria apud Censor. de Die nat. 14. Solent autem *nunc* et *tunc* saepe in MStis confundi. V. ad 37, 4, 9. In reliquis verbis recte constituendis admodum dissentiunt viri docti. Gronov. in priori ed. notarum vocibus *darent operam*, quas Sigonius integrandae sententiae caussa addidit, controversiam non movit; sed id tantum in conjectura ejus sibi displicere testatus est, quod voculam *ut* loco motam transposuerit, quam vel duplicandam, vel suo loco relinquendam censuit; vel itaque reponendum esse, *darent operam, ut qui manumitteretur, in libertatem vindicaretur, ut jusjurandum daret:* vel *darent operam, qui manumitteretur, in libertatem vindicaretur, ut jusjurandum daret.* At rectius nunc in iteratis curis judicavit, τὰ *darent operam* male a Sigonio interposita esse. In emendata ejus lectione id incommodi est, quod voces *dictator, consul*, etc. non habeant, quo referri possint, ni-

nerat, se gessit. nam, quum concione advocata 6

ione longa, in naturam suam ... it: (esse autem primae sylla... A breve ex origine apparet: ...nque quantitatem ostendunt, ...quibus servata est supparus, ...siparium: nam qui post inven... divine proditamque ab Sal...sio omnium horum scaturigi... venasque pallam a πάλλειν ... Servio [ad Virg. 1. Aen. 648.] ...rivant, ignoscat mihi genius ...torum, βαλανηφαγοῦσι) vis ...ro liquidae producentis ante...dentem syllabam brevem, li...escente ea in proxime sequen... vocalem V. transfunditur, ...de syllaba antea brevis in pal... fit longa: postremo loco et... liquidam mutarunt in D, ...arum literarum translatitia ...riatio est. Ut impelimenta pro ...pedimenta apud Festum, Me...ae aves pro Medicis, Delicare ...o dedicare: sic dacrimas pro ...crimis dixit Livius Andronicus, ...dautia pro lautia: descendit ...tim ab δώτιον. cum in multis ...V et O promiscue usurparent, ...luerunt lautia, ut distingue...t a lotium. sic a μελετῶ fece...t meditor, sic odefacit, dingua, ...capitodium dixerunt, pro qui... posteriores olefacit, lingua, ...itolium maluerunt. A paluda...ato porro quum deberent di...re paludamentati, ut rotundius ...tiusque esset, maluerunt ex...ta syllaba paludati: quod di...um accipiemus, non quod o... paludare fuerit, sed quasi ...isset, ut in pluribus a vocabu... indumentorum denominatis ...ccidit, sic palliblatus, crepida...us, amethystinatus, sardonycha...us. Eandem proprietatem vocis ...espexit Lucillius, quum scripsit lib. 10.

Pone paludatus stabat rorarius
velox.

...t etiam Curiatii paludamentum ...memoratur apud nostrum lib. 1, [26.] Qui profecto non fuit lictor, sed quamvis non imperator, instar tamen et imperatoris et exercitus, homo illustrissimus, in quo simul cum fratribus summa belli, summa rei Albanae, ut in Horatiis Romanae periclitaretur. Eos vero ab utraque parte insignitius ornatos fuisse quid miri? An non ex sacra historia novimus, Davidem, pari paene sorte certamen cum Palaestino Goliatho initurum, a Saulo rege Hebraeorum et vestimentis et armis regiis ornari jussum? Non igitur Curiatii cultus habitusque promiscuum imperatori et lictoribus faciet paludamentum. De Agrippina meminimus ex 12. Annali, [cap. 56.] Taciti: *Ipse insigni paludamento neque procul Agrippina chlamyde aurata praesedere.* Hoc narrando et Plinius si recte dicitur et mulieri paludamentum tradere (lib. 33, 3.) dicatur et Suetonius peltam et galeam mulieri tradere, quum narrat in Caligula [25.] *ut saepe chlamyde peltaque et galea ornatam* (Caesoniam suam) *et juxta adequitantem militibus ostenderet.* Sane Hieronymus (De muliere septies icta) paludamentum dat lictori, neque consulem ad bellum comitanti, sed supplicium a damnato exigenti: itaque illum, suo jure interdum disertum, in aliis admirantes cum Livio comparare mittamus. J. FR. GRON. Quae hic de *paludatis lictoribus* vere disputantur, opposita sunt Nic. Abramo ad Cicer. in Pison. 13. Sed is omnia fere, quae de iis habet, debet Gruchio cap. 43. Refutat. ad posterior. Disput. Sigonii. De lictoribus paludatis eadem, quae horum, est sententia Hotomanni ad Cicer. de Provinc. consul. cap. 15. Lipsii 3. de Milit. Rom. 12. Ferrarii de Re Vestiar. part. 2. lib. 3. c. 5.

2 Istrorum exercitum introduxerunt: ubi quum effuse popularentur, dolor magis et indignatio diripi res suas cernentes Istros, quam certa spes, satis sibi
3 virium adversus duos exercitus, excivit. concursu ex omnibus populis juventutis facto, repentinus et tumultuarius exercitus acrius primo inpetu, quam per-
4 severantius, pugnavit. Ad quatuor millia eorum in acie

caput habitum, et ideo ab eo jusjurandum exactum esse. Ceterum virorum doctorum Sigonii et Gronovii aliorumque conjecturae jam olim displicuerunt Conr. Sam. Schurzfleischio, qui, inspecto Livii Msto, quem servat bibliotheca Vindobonensis, comperit, locum hunc non usquequaque bona fide pridem esse evulgatum, et in schedis suis monuit, ex membranae illius auctoritate et indiciis veram Livii manum erui restituique posse. V. Henric. Leon. Schurzfl. in Praefat. ad Acta literaria.

Qui id non juraret] Codex unicus *n. quid non jurare:* unde Lambec. legit *nam qui id non juraret*. Qua emendatione admissa, haec verba non constituunt partem SCti, sed sunt ipsius Livii, indicantis, quid statuendum foret, si quis jurare recusaret.

§. 12. *Jurisque dictio C. Claudio consuli decreta est*] Lambecius testatur, Mstum praeferre *jussique edicto C. Claudi cons. Claudio decreta est:* lectionem autem, quae nunc exstat, ex primi editoris Sim. Grynaei emendatione natam esse.

§. 1. *In fines Istrorum exercitum introduxerunt*] Gronovius in prima ed. notarum conjicit *induxerunt;* sed in addendis vulgatum tuetur ex Caes. 3. B. Gall. 20. *In Sotiatium fines exercitum introduxit.* Hinc postea curis secundis conjecturam omisit. Eadem locutione utitur idem Caesar. 2. B. Gall. 5. *Si suas copias Aedui in finem Bellovacum introduxerint.* et cap. 10. *Quorum in fines primum Romani exercitum introduxissent.*

§. 5. *Non votis nuncupatis, non paludatis lictoribus*] Imperatorum *paludamenta* esse propria, et *paludatos exiisse* dictos, cum in expeditionem ab urbe proficiscerentur magistratus Romani, nemo ignorat. Livio solo utar lib. 36, [3, 14.] de Manio Acilio Glabrione: *ipse ante diem quintum Nonas Majas paludatus urbe egressus est.* Lib. 37, [4, 2.] de L. Cornelio Scipione: *et omnibus jam paratis, paludatus ab urbe est profectus.* Lib. 40, [26, 5.] *Consules non tamen potuerunt sustinere consensum senatus, quin paludati exirent.* Lib. 42, [27, 8.] *Ad omnia praeparata Cn. Sicinius praetor, paludatus ex urbe profectus, Brundusium venit.* Eodemque, [c. 49, 1.] *Per hos forte dies A. Licinius consul, votis in Capitolio nuncupatis, paludatus ab urbe profectus est.* Cicero centies, et alii. *Lictores* autem *paludatos* unicus hoc et 45. libro Livii librarius in scenam produxit: quos tanquam personatos histriones, Agamemnone vel Creonte desaltato, tem-

retum consulis imperium est: et circumfusus ex-
citus, favens imperatorum caussae, et consuli in-
stus, animos ad non parendum addebat. Postre- 10
o fatigatus consul et contumeliis singulorum, et
ultitudinis (nam insuper inridebant) ludibriis, na-
e eadem, qua venerat, Aquilejam rediit. Inde col- 11
gae scripsit, ut militum novorum ei parti, quae
scripta in Istriam provinciam esset, ediceret, Aqui-
ejam ut conveniret; ne quid se Romae teneret, quo
minus, votis nuncupatis, paludatus ab urbe exiret.
Haec collegae obsequenter facta, brevisque dies ad 12

xima, omnesque postea secutae servant. Et recte. Non tantum enim Claudius *aversis*, id est, non adtendentibus, sed etiam *adversis*, id est, adversantibus militum auribus illa jactavit. Vide ad 1, 46, 2. Mox *ingessit probra*, omissa copula, editi ante Molium.

§. 7. *Quod quum milites consulis imperio dicto audientes futuros esse dicerent*] Quid hic negotii militibus? Manlius et Junius provincia decedere jubebantur. Cur pro illis respondent milites? Scribe *ad extremum utrumque decedere provincia jussit. Quumque illi se consulis imperio dicto audientes futuros esse dicerent.* nam *esse*, non *sese*, quod subjecerunt, ibi scriptus. J. FR. GRON. Nihilominus illa *quod quum* mutanda non censebit, qui inspiciet notanda ad 38, 9. JAC. GRON. Primae editionis lectionem *esse* in *sese* mutavit mox Frob. anno 1535. Doujatius, rejectà Gronovii conjectura, probat scripturam autographi, *Quod quum milites consulis imperio dicto audientes futuros esse dicerent:* sive milites indicare voluerint, ipsos se paratos esse ad parendum consuli, sive Manlium et Junium paratos esse; eam enim lectionem utrumque sensum ferre. Putat autem congruentius esse, a militari turba confuse ortas voces resistentium consuli, quam a ducibus, quemadmodum in L. Papirii dictatoris et Q. Fabii magistri equitum dissidio lib. 8, 32. Verum in exemplo, quod laudat, milites quierunt, quamdiu verbis inter dictatorem et magistrum equitum certabatur, et tum demum tumultum miscere inceperunt, postquam hinc Papirius spoliari magistrum equitum, ac virgas et secures expediri jussit; inde Fabius, fidem militum inplorans, lacerantibus vestem lictoribus, ad triarios sese recepit. Inlustrandae itaque sententiae ejus non convenit. Quin etiam, ut lectio, quam probat, placere possit, et verisimile fiat, tacentibus Manlio et Junio, solos milites consuli respondisse, ratio ipsi reddenda erat, cur Claudius, omissis militibus, iram adversus proconsules exserat, et se eos vinctos Romam missurum minitetur. Potius existimo, primo ipsos proconsules, mox qui pro

ceps in provinciam abiit: ubi inconsultius, quam

dusium venit. Ubi non mediocriter me confirmat, quod Andream secutae editiones et scripti etiam quidam habeant similiter *paludatis lictoribus.* Sed ratione et melioribus scriptis auctoribus absurda lectio est a doctis viris mutata: cur hic minus liceat? Repone igitur sine scrupulo: *non votis nuncupatis, non paludatus, sine lictoribus.* Deinde: *quum is more majorum, secundum vota in Capitolio nuncupata, cum lictoribus, paludatus profectus ab urbe esset.* Iterumque: *non ultra triduum moratus Romae, paludatus, cum lictoribus, votisque in Capitolio nuncupatis, in provinciam, aeque ac prius, praecipiti festinatione abiit.* Nam ita quoque sensus legendum dictat: non *aeque amplius praecipiti.* Gruterus pro insiticia eam vocem delebat. Sic etiam lib. 45, [39, 11.] scribe: *Consul proficiscens praetorve paludatus cum lictoribus in provinciam et ad bellum vota in Capitolio nuncupat.* Neque me fugit, virum multae lectionis in nupero ad Ciceronis orationes commentario colores et splenia vulgatae praeparasse. Varro producitur lib. 6. de L. L. [pag. 72.] *Paluda a paludamentis. Sunt haec insignia et ornamenta militaria. Ideo ad bellum cum exit imperator, ac lictores mutant vestem, et signa incinuerunt, paludatus dicitur proficisci: quae, propterea quod conspiciuntur, qui ea habent, et fiunt palam, paludamenta dicta.* Ἔτυμον palam ineptum, cum Paluda viragine, et a paludamentis dicta, illi remitto. Sed etsi dicat, lictores *mutare vestem,* non tamen dicit, eos amiciri paludamentis, aut fieri paludatos, aut paludatis iis imperatorem proficisci; verum dicit *paludatum imperatorem proficisci.* Ergo, si integer locus est, vestem mutant ipsi sumptis sagulis loco togularum: forte *mutant* et *vestem* imperatori praebito et circumjecto paludamento. neque enim mirum hac in re lictorum, non servorum, ministerio usos, ut magis omnia publice fieri significaretur. Obtenditur et Festus: *Paludati in libris auguralibus significat, ut ait Veranius, armati, ornati; omnia enim militaria ornamenta paludamenta dici.* Equidem non negabo, originem dare his vocibus genericam significationem: sed usum magistrum loquendi eas ad imperatorium cultum arctasse et aptasse ajo. Sic quoque verum est, quod sentiunt illi, modo non promiscue de vulgo militum, sed de imperatoribus audiantur. Concedamus et intelligi de quibusvis, sed meminerimus, id eos observare ex auguralibus libris, in quibus sermo vetustissimus et originibus propior, necdum pro varietate rerum per artem inventarum distinctis vocabulis, ut aetas curiosa postea voluit. Ubi nisi foret singulare, quid opus allegare libros augurales? quis ferret hoc frigus et jejunitatem in Veranio et Festo, quum tot celeberrimi et politissimi scriptores easdem voces totidem iterarint, quum in ore omnium quotidie versarentur occasione ducum ad bella exeuntium? Videtur autem *paludamentum* dictum quasi *pallulamentum. Palla* ut et *pallium* prima significatione quodvis amiculum, tam virorum, quam foeminarum; etsi usus postea illud mulieribus, et histrionibus, et citharoedis attribuerit; inde *pallula,* et hinc *pallulamentum,* ut a *penis, peniculus,* mox *peniculamentum.* Ob ingratam repetitionem, liquidam medio loco jusserunt liquescere: et sic prima syllaba, natura brevis, po-

obpugnantibus erat, et aquationem Istris praebe-
it, multorum dierum opere exceptum novo alveo
vertit. Ea res barbaros miraculo terruit abscisae 4
quae: et ne tum quidem memores pacis, in cae-
em conjugum ac liberorum versi; etiam, ut spe-
taculo hostibus tam foedum facinus esset, palam in
muris trucidatos praecipitabant. Inter simul com- 5
plorationem feminarum puerorumque, simul nefan-
am caedem, milites, transgressi murum, oppidum
ntrarunt. cujus capti tumultum ut ex pavido clamo- 6
e fugientium accepit rex, trajecit ferro pectus, ne
vivus caperetur: ceteri capti, aut occisi. Duo de- 7
nde oppida, Mutila et Faveria, vi capta et deleta.

Capitolio nuncupatis, cum lictoribus in provinciam redierat, ab eo cum ducibus suis dimissi, et sacramento soluti sunt. DUKER.

Cum lictoribus, paludatus profectus] Ita legendum esse, recte Gronov. supra docuit ad §. 5. Antea edebatur *secundum vota in Capitolio nuncupata lictoribus paludatis profectus*.

§. 13. *Paludatus, cum lictoribus, votisque*] Haec etiam verba recte a Gronov. ibidem emendata sunt. Priores edd. praeferebant *paludatis lictoribus, votisque*.

Aeque amplius praecipiti celeritate abit] Florebellus legit, *aeque ac prius*. egregie: nam paulo ante dixit: *In provinciam nocte profectus praeceps abiit*. SIG. Est a glossa *amplius*. GRUT. Gruterus delet τὸ *amplius*. Quid si *aeque, ac prius, praecipiti*? J. FR. GRON. Vide etiam Gronov. supra hoc cap. §. 5. Eam autem conjecturam longe praeferendam puto illi Doujatii, qui legebat *aeque aut amplius praecipiti*.

§. 1. *Oppidum Nesartium*] Ita major Jac. Gronovii editio, sed, ut videtur, errore operarum. Certe minor ejusdem ed. *Nesattium*, ut legunt edd. priores, nisi quod Curio et quidam alii dederint *Nesatium*. Et tamen *Nesartium* Clericus et Crevierius servarunt. Cluverius 1. Ital. Antiq. 21, 213. *Nesactium* legendum monet auctoritate Plinii 3. Hist. Nat. 19. et Ptolem. 3, 1. cui Νέσακτον vocatur. Emendationem Cluverii probavit Cellar. 2. Geogr. Ant. 9, 448.

Regulus ipse Aepulo] *Apulo* malebat Salmas. ad Flori 2, 10, 3. Sed, Reinesium 1. Var. lect. 25. vulgatum *Aepulo* defendere, ad eum loc. Flori docuit Cl. Dukerus. Mox *oppugnant* omnes editi usque ad Gronov. qui anno 1665. emendavit *oppugnarunt*; quod, praeter Doujatium, recentiores editores receperunt.

§. 4. *Miraculo terruit abscissae aquae*] Editiones antiquiores praeferunt *abscisae aquae*. sed Basileens. anni 1554. dedit *abscissae*;

fugam e castris A. Manlii adversis auribus militum (quippe qui primi ipsi fugissent) jactasset, ingessissetque probra M. Junio, quod se dedecoris socium collegae fecisset, ad extremum utrumque decedere
7 provincia jussit. Quod quum milites consulis imperio dicto audientes futuros esse dicerent, quum is more majorum, secundum vota in Capitolio nuncupata, cum lictoribus, paludatus profectus ab urbe
8 esset; furens ira, vocatum, qui pro quaestore Manlii erat, catenas poposcit, vinctos se Junium Man-
9 liumque minitans Romam missurum. Ab eo quoque

et Sigonii 2. de Antiq. Jur. Provinc. 4. et de Lege Curiata c. 6. ubi perperam tamquam verba Livii haec laudat, quae in eo non leguntur: *Romam ex provincia rediit ad solemnia vota in Capitolio nuncupanda, paludatosque lictores accipiendos*. DUKER. Vera sunt, quae contra *paludatos* lictores Gronovius erudite disputavit. *Rubens sagulum* lictoribus tribuit Silius 9, 419.

Isque ut Varronem procul inter proelia vidit,
Et juxta sagulo circumvolitare rubenti
Lictorem.

ubi quaedam vide. Videtur tamen locus ille indicare, inter sagulum lictorum et militum gregariorum saga aliquod discrimen fuisse. Quae enim alia ratio dari potest, cur praecipue lictorum sagulum ibi Silius memorarit? Certe ducum, non summorum, sed inferioris ordinis, ut tribunorum militum, ac centurionum, vestem a sagulo militum similiter diversam exstitisse innuit Livius 7, 34, 15. *Haec omnia* [Decius tribunus militum] *sagulo gregali amictus, centurionibus item manipularium militum habitu ductis, ne ducem circumire hostes notarent, perlustravit*. In quo vero differentia constiterit, discere cupio. *Φοινικοῦς Χιτῶνας* lictoribus triumphantis imperatoris tribuit Appian. Alex. in Punic. pag. 35. *Αὐτοῦ δ' ἡγοῦνται τοῦ στρατηγοῦ ῥαβδοῦχοι φοινικοὺς χιτῶνας ἐνδεδυκότες*. Vertit interpres, *Ipsum imperatorem praecedunt lictores paludati*. Id displicet Dempster. in Etrur. Reg. 3, 36, 329. qui *Χιτῶνας* vertere malebat *tunicas*, et lictores ideo in triumpho tunicatos fuisse putat, ut hostibus victis ignaviam objicerent: vel *φοινικοὺς χιτῶνας ἐνδεδυκότες* reddebat *sagati purpureis vestibus*. Ceterum *Curiatii paludamentum* vix interpretationem Gronovii admittit. Livius enim 1, 26. vocat paludamentum, *quod ipsa*, nempe Horatii soror, *confecerat*. Dion. Halic. 3. Antiq. pag. 167. dicitur *πέπλος ποικίλος, ὃν αὐτὴ μετὰ τῆς μητρὸς ἐξυφήνασα*.

§. 6. *Adversis auribus militum*] Gronov. ad Livii 24, 26, 10. hunc locum laudans, adfert *aversis auribus*. Sed *adversis* constanter ed.

duxit. Balarorum magna auxilia Iliensibus venerunt. Cum utraque gente signis conlatis conflixit. Fusi fugatique hostes, castrisque exuti: duodecim millia armatorum caesa. Postero die arma lecta con- 6
ci in acervum jussit consul, sacrumque id Vulcano cremavit. Victorem exercitum in hiberna sociarum urbium reduxit. Et C. Claudius, literis Ti. Claudii 7
et senatusconsulto accepto, ex Istria legiones in Ligures transduxit. Ad Scultennam flumen in cam- 8
pos progressi castra habebant hostes. Ibi cum his acie dimicatum quindecim millia caesa; plus septingenti aut in proelio, aut in castris (nam ea quoque expugnata sunt) capti: et signa militaria unum et quinquaginta capta. Ligures, reliquiae caedis, in 9
montes refugerunt passim: populantique campestres agros consuli nulla usquam adparuerunt arma. Clau- 10
dius, duarum gentium uno anno victor, duabus, quod raro alius, in consulatu pacatis provinciis Romam revertit.

A. V. IↃLXXVI. pag. 345. hanc victoriam memorans *duo millia* caesa refert; quod errori vel calami, vel memoriae tribuendum. Paullo ante *Balarorum auxilia* sunt auxiliariae Balarorum copiae: quod utrum eo sensu dici posset, supra male dubitabam ad 4, 17, 11.

§. 8. *Plus septingentis in proelio aut in castris* etc. *capti*] *septingenti*, ut alioqui solet Livius. Lib. 42, [7, 9.] *Amplius septingenti passim capti*. J. FR. GRON. *septingentis* profluxit ex postrema Gruteri ed. Priores omnes per notas exhibent *plus DCC.* quod ambiguum est, et aeque *septingenti*, quam *septingentis*, reddi potest. Prius tamen Gronovio placuit, quia Livius ita loqui amavit. 23, 35, 19. *Caesa plus duo millia*. cap. 46, 4. *Hominum plus quinque millia caesa*. 24, 17, 6. *Plus tamen duo millia hostium eo die caesa*. 30, 12, 5. *Non plus quinque millia occisa*. 31, 34, 7. *Paullo plus ducentos passus*. ubi vide. cap. 50, 7. *Plus quinque dies*. 34, 1, 3. *plus semunciam auri haberet*. 36, 40, 5. *Plus partem dimidiam ex quinquaginta millibus hominum caesam*. 37, 44, 2. *Ceciderunt non plus trecenti pedites*. 39, 4, 10. *Ubi plus tria millia hostium sint caesa*. c. 31, 15. *Paullo plus sexcenti ceciderunt*. 40, 32. 50. 41, 7. 42, 8. 52. 57. 43, 12. 13. et alibi. V. etiam

1 XIII. (*XVII.*) Prodigia eo anno nunciata. in Cru-
ſtumino avem sangualem (quam vocant) sacrum la-
2 pidem roſtro cecidiſſe. Bovem in Campania lo-
tum. Vaccam aeneam Syracusis ab agreſtri tau-

ad 29, 24, 2. et Heins. ac Burm. ad Vellej. Pat. 2, 110, 2. Similiter Livius conſtruit vocem *amplius*. Vide ad 21, 29, 3. vocem etiam *minus*. Vide ad 3, 64, 10. Praeterea *aut in proelio*, *aut in caſtris* edd. vett. Prius *aut* Modius omisit, quod suo loco reſtitui.

§. 1. *In Cruſtumino avem Sangualem* (*quam vocant*) *sacro lapidem roſtro cecidiſſe*] De Sanguali ave ita Plinius 10, 7. *Sangualem avem atque Immissulum augures Romani in magna quaeſtione habent. Immissulum aliqui vulturis pullum arbitrantur eſſe, et Sangualem Oſſifragae. Massurus Sangualem ossifragam esse dixit, Immiſſulum autem pullum aquilae, priusquam albicet cauda. Quidam poſt Mucium augurem visos non eſſe Romae affirmaverunt. Ego* (*quod verisimilius eſt*) *in desidia rerum omnium non arbitror agnitos.* Ex his Plinii dictis elicimus, Sangualem avem fuiſſe Oſſifragam appellatam, quam avem dixit Ariſtoteles eſſe aquilae persimilem, sed majorem tamen, et coloris leucophaei seu fusci, hoc eſt, in nigro albicantis. Ex aquilarum genere, quas *Haliaeetos* vocant, eſſe Oſſifragam, docet Plinius 10, 3. nascique ex diverso aquilarum coïtu. Albertus Magnus libro de Animalibus et ipse inter aquilam Oſſifragam reponit, minorem tamen ſtatuit, in hoc ab Ariſtotele discrepans. Cur vero Livius Sangualis avis roſtrum *sacrum* nuncupaverit, non ita manifeſtum. Puto ego eo, quod augures hujus avis volatum magnifacerent, avem sacram habitam Sangualem, ob idque et *sacr*[um] illius roſtrum appellaſſe Liv[ium] vel forte etiam propterea, qu[od] in Sangi Dei sacrificiis hujus a[vis] aliquis eſſet usus. De hoc ge[ntilium] Deo ita Sex. Pompejus l[ib.] 14. *propter viam fit sacrifi[cium] quod eſt proficiscendi gratia H[er]culi aut Sango, qui scilicet i[dem] eſt Deus.* Alii profecturi vi[tulum] Herculi aut Jano sacrificab[ant]. Eſt et Janus secundum aliq[uos] Sabina lingua *Sangus*. De te[m]plo hujus Dei Plinius 8, 48. Varro 4. de Ling. Lat. [pag. ...] inquit: *Aelius Gallus. Dius ... dius dicebatur Diovis filius, ... Graeci Διόσκουρον Caſtorem, ... putabant hunc eſſe Sangum ab [Sa]bina lingua, Herculem ab Gr[aecis].* Sangi aedes de coelo tactas s[cri]bit Livius per initia lib. 32, [...] et lib. 8, [20, 8.] ubi legitur [Se]*monis Jani*. eam lectionem ... pungendam doctissimi qui[dam] censuere, et reponendum *Se*[*mo*]*no Sangi*. Dionys. l. 2. Antiq[uit.] [113.] scribit, Sabinorum ge[nti] inditum nomen ex Sabino Sa[ngo] Divi gentilis. Sangi sacellum ... tuit P. Victor in VII. Urbis reg[io]ne. Nonnulli non *sacro*, sed *s*[*a*]*crum* legendum dixere; et ... ad avem, sed ad lapidem *adj*[un]gunt: quam lectionem si ad[mi]scrimus, quid per *sacrum lapi*[*dem*] sit intelligendum, erit in[da]gandum. Veniebat in mentem hi[]ſtoria, cujus meminit Livius 1, [36.] ih haec verba. *Id quia in[]augurato Romulus fecerat, negare Attius Navius inclytus ea tempeſtate augur, neque mutari, neque novum conſtitui, nisi aves addixissent, poſſe. Ex eo ira regi mota, eludensque artem, ut ferunt, agi-*

à pecore aberrasset, initam, ac semine adspersam.
Crustumino diem unum in ipso loco supplicatio 3
it: et in Campania bos alenda publice data: Sy-
cusanumque prodigium expiatum, editis ab aruspi-

m, *inquit, divina tu, inaugura, fini possit, quod nunc ego mente cipio: quum ille in augurio rem pertus, profecto futuram dixis-: atqui hoc animo agitavi, in-le, te novacula cotem discissu-m, cape haec, et perage, quod es tuae fieri posse portendunt. m illum haud cunctanter disci-se cotem ferunt. Statua Attii po-s capite velato, quo in loco res ta est, in Comitio, in gradibus is ad laevam curiae fuit: cotem que eodem in loco sitam fuisse morant, ut esset ad posteros mi-culi monumentum.* Hujusmodi pidem, ob miraculum *sacrum* pellatum, prius novacula di-issum, mox ab ave Sanguali esum, forte Livium intellexis-cogitabam: sed cum id in Cru-mino oppido, non Romae, con-gisse scribat, utique non reci-nda praesens explicatio. Au-or est Pausanias [Corinth. 31.] ud Troezenios ante Dianae Ly-eae templum lapidem extitisse *crum* appellatum: scribit Lam-idius in Heliogab. [7.] illum pides *Divos* dictos e templo Dia-e Laodiceae auferre voluisse. camus itaque, in Crustumino rte et lapidem hujusmodi fu-e. Quod si nec expositio ista riserit, alia erit subsequens cipienda. Fictilia seu lapidea eo signa et simulacra, *sacros pides* dictos, cum ea religiosis-me colerent Romani, unde et r Jovem lapidem jurabant, si linio credimus id 32, 7. affir-anti. Ita et agrorum termini pidei *sacri* dicti, quod Arno-ius scripsit. Eorum aliquem ngualem avem rostro cecidisse agro Crustumino existentem forte existimandum, idque pro prodigio habitum. De sanguali ave legenda, quae a Julio Obseq. Prodigiorum libro cap. 63. lite-ris mandata fuere. MARC. DO-NATUS. Tibull. [1, 1, 15.]

Nam veneror, seu stipes habet de-sertus in agris,
Seu vetus in trivio florida serta lapis.

Appulejus in Florid. [in princ.] *Neque enim justius religiosam mo-ram viatori objecerit lapis unguine delibutus.* Idem in Apolog. [pag. 310. ed. Elm.] *Negant vidisse se, qui fuere, unum saltem in finibus ejus aut lapidem unctum, aut ra-mum coronatum.* Arnob. l. 1, [22.] *Si quando conspexeram lubricatum lapidem, et ex olivi unguine ordi-natum, tanquam inesset vis prae-sens, adulabar, affabar.* Scien-dum est autem, in prima editio-ne *sacrum* esse, non *sacro*. In u-troque frustra se fatigat Marc. Donatus. J. FR. GRON. De avo *sanguali*, sive *sanquali*, est in Festo v. *Alites. Alites volatu au-spicia facientes istae putabantur: buteo, sanqualis, immusculus, aqui-la, vulturius.* et in Servio ad Vir-gil. 1. Aen. 394. Eum versum En-nio adscribebat Janus Parrhas. sed nullo certo argumento, ut putat Merula ad Enn. pag. 630. De sacris lapidibus eorumque cultu apud veteres multa scri-pserunt quum alii, tum Casaub. et du Portus ad Theophr. Cha-ract. cap. 16. et Cuperus ad Au-ctor. de Mortib. Persec. cap. 11. DUK. Harduin. ad Plin. 10, 7. monuit, hujus avis nomen in codd. scribi *Sanqualis*. Ea au-

1 XIII. (*XVII.*) Prodigia eo anno nunciata. in Cru-
ſtumino avem sangualem (quam vocant) sacrum la-
2 pidem roſtro cecidiſſe. Bovem in Campania lo-
tum. Vaccam aeneam Syracusis ab agreſtri tau-

ad 29, 24, 2. et Heins. ac Burm. ad Vellej. Pat. 2, 110, 2. Similiter Livius conſtruit vocem *amplius*. Vide ad 21, 29, 3. vocem etiam *minus*. Vide ad 3, 64, 10. Praeterea *aut in proelio*, *aut in caſtris* edd. vett. Prius *aut* Modius omisit, quod suo loco reſtitui.

§. 1. *In Cruſtumino avem Sangualem* (*quam vocant*) *sacro lapidem roſtro cecidiſſe*] De Sanguali ave ita Plinius 10, 7. *Sangualem avem atque Immissulum augures Romani in magna quaeſtione habent. Immissulum aliqui vulturis pullum arbitrantur eſſe, et Sangualem Oſſifragae. Massurus Sangualem ossifragam esse dixit, Immiſſulum autem pullum aquilae, priusquam albicet cauda. Quidam poſt Mutium augurem visos non eſſe Romae affirmaverunt. Ego* (*quod verisimilius eſt*) *in desidia rerum omnium non arbitror agnitos.* Ex his Plinii dictis elicimus, Sangualem avem fuiſſe Oſſifragam appellatam, quam avem dixit Ariſtoteles eſſe aquilae persimilem, sed majorem tamen, et coloris leucophaei seu fusci, hoc eſt, in nigro albicantis. Ex aquilarum genere, quas *Haliaeetos* vocant, eſſe Oſſifragam, docet Plinius 10, 3. nascique ex diverso aquilarum coïtu. Albertus Magnus libro de Animalibus et ipse inter aquilam Oſſifragam reponit, minorem tamen ſtatuit, in hoc ab Ariſtotele discrepans. Cur vero Livius Sangualis avis roſtrum *sacrum* nuncupaverit, non ita manifeſtum. Puto ego eo, quod augures hujus avis volatum magnifacerent, avem sacram habitam Sangualem, ob idque et *sacr-* illius roſtrum appellaſſe Livi- vel forte etiam propterea, q- in Sangi Dei sacrificiis hujus a- aliquis eſſet usus. De hoc ge- lium Deo ita Sex. Pompejus l- 14. *propter viam fit sacrifi- quod eſt proficiscendi gratia H- culi aut Sango, qui scilicet i- eſt Deus.* Alii profecturi vi- Herculi aut Jano sacrificab- Eſt et Janus secundum aliq- Sabina lingua *Sangus.* De te- plo hujus Dei Plinius 8, 48. Varro 4. de Ling. Lat. [pag. - inquit: *Aelius Gallus. Dius - dius dicebatur Diovis filius, Graeci Διόσκουρον Caſtorem, putabant hunc eſſe Sangum ab - bina lingua, Herculem ab Grae-* Sangi aedes de coelo tactas - bit Livius per initia lib. 32, [- et lib. 8, [20, 8.] ubi legitur - *monis Jani.* eam lectionem - pungendam doctissimi quid- censuere, et reponendum *Sa- no Sangi.* Dionys. l. 2. Antiq- [113.] scribit, Sabinorum ge- inditum nomen ex Sabino Sa- Divi gentilis. Sangi sacellum - tuit P. Victor in VII. Urbis regi- ne. Nonnulli non *sacro*, sed - *crum* legendum dixere; et - ad avem, sed ad lapidem *adj- gunt*: quam lectionem si ad- scrimus, quid per *sacrum lapi- dem* sit intelligendum, erit ind- gandum. Veniebat in mentem h- ſtoria, cujus meminit Livius - [36.] in haec verba. *Id quia in- augurato Romulus fecerat, nega- Attius Navius inclytus ea temp- ſtate augur, neque mutari, neque novum conſtitui, nisi aves addixi- sent, poſſe. Ex eo ira regi moti- eludensque artem, ut ferunt, age-*

i pecore aberrasset, initam, ac semine adspersam. Crustumino diem unum in ipso loco supplicatio 3 it: et in Campania bos alenda publice data: Syrcusanumque prodigium expiatum, editis ab aruspi-

n, *inquit, divina tu, inaugura, ini possit, quod nunc ego mente cipio: quum ille in augurio rem ertus, profecto futuram dixis-: atqui hoc animo agitavi, in-le, te novacula cotem discissu-m, cape haec, et perage, quod s tuae fieri posse portendunt. m illum haud cunctanter disci-se cotem ferunt. Statua Attii po-a capite velato, quo in loco res la est, in Comitio, in gradibus is ad laevam curiae fuit: cotem eque eodem in loco sitam fuisse morant, ut esset ad posteros mi-culi monumentum.* Hujusmodi pidem, ob miraculum *sacrum* pellatum, prius novacula di-issum, mox ab ave Sanguali esum, forte Livium intellexis-cogitabam: sed cum id in Cru-mino oppido, non Romae, con-gisse scribat, utique non reci-enda praesens explicatio. Au-or est Pausanias [Corinth. 31.] ud Troezenios ante Dianae Ly-eae templum lapidem extitisse *crum* appellatum: scribit Lam-idius in Heliogab. [7.] illum pides *Divos* dictos e templo Dia-e Laodiceae auferre voluisse. camus itaque, in Crustumino rte et lapidem hujusmodi fu-e. Quod si nec expositio ista riserit, alia erit subsequens cipienda. Fictilia seu lapidea o signa et simulacra, *sacros pides* dictos, cum ea religiosis-ne colerent Romani, unde et r Jovem lapidem jurabant, si inio credimus id 32, 7. affir-anti. Ita et agrorum termini pidei *sacri* dicti, quod Arno-us scripsit. Eorum aliquem ngualem avem rostro cecidisse agro Crustumino existentem forte existimandum, idque pro prodigio habitum. De sanguali ave legenda, quae a Julio Obseq. Prodigiorum libro cap. 63. literis mandata fuere. MARC. DONATUS. Tibull. [1, 1, 15.]

Nam veneror, seu stipes habet desertus in agris,
Seu vetus in trivio florida serta lapis.

Appulejus in Florid. [in princ.] *Neque enim justius religiosam moram viatori objecerit lapis unguine delibutus.* Idem in Apolog. [pag. 310. ed. Elm.] *Negant vidisse se, qui fuere, unum saltem in finibus ejus aut lapidem unctum, aut ramum coronatum.* Arnob. l. 1, [22.] *Si quando conspexeram lubricatum lapidem, et ex olivi unguine ordinatum, tanquam inesset vis praesens, adulabar, affabar.* Sciendum est autem, in prima editione *sacrum* esse, non *sacro*. In utroque frustra se fatigat Marc. Donatus. J. FR. GRON. De avo *sanguali*, sive *sanquali*, est in Festo v. *Alites. Alites volatu auspicia facientes istae putabantur: buteo, sanqualis, immusculus, aquila, vulturius.* et in Servio ad Virgil. 1. Aen. 394. Eum versum Ennio adscribebat Janus Parrhas. sed nullo certo argumento, ut putat Merula ad Enn. pag. 630. De sacris lapidibus eorumque cultu apud veteres multa scripserunt quum alii, tum Casaub. et du Portus ad Theophr. Charact. cap. 16. et Cuperus ad Auctor. de Mortib. Persec. cap. 11. DUK. Harduin. ad Plin. 10, 7. monuit, hujus avis nomen in codd. scribi *Sanqualis*. Ea au-

4 cibus Diis, quibus supplicaretur. Pontifex eo a
mortuus est M. Claudius Marcellus, qui consul c
sorque fuerat. in ejus locum subfectus est pont
filius ejus M. Marcellus. et Lunam colonia eo
anno duo millia civium Romanorum sunt ded
5 Triumviri deduxerunt, P. Aelius, L. Egilius, Cn.
cinius. quinquagena et singula jugera et semisses
in singulos dati sunt. de Ligure captus is ager

tem orthographia praeferenda erit, si vera est sententia, *sanqualem* vocari, qui erat in tutela Dei *Sanci*. Literarum enim *c* et *qu* usum promiscuum fuisse, docent *coquus* et *cocus*, *arcus* et *arquus*, unde *arquites*. De Deo *Sanco* vide ad Liv. 8, 20, 8. De hac ave vero vide Gesner. de Avib. lib. 3. pag. 181. Deinde *sacrum lapidem rostro cecidisse* edd. principes. *sacro lapidem rostro* demum substituit Basil. anni 1554. quam improvide Sigonius secutus est. Alii rectius *sacrum* revocarunt. An vero per *sacrum lapidem* intelligendus est, quem *in agro Crustumino in lucum Martis de coelo cecidisse*, inter prodigia hujus anni Livius supra retulit cap. 9? Id si placeret, inde probaretur ibidem lectio *lucum*, pro *lacum*. Si enim lapis *in lacum* cecidisset, eum rostro caedere sanguaIis non potuisset. Lycosthen. in Supplem. Jul. Obseq. cap. 63. *fortasse*, pro *cecidisse*, legisse videtur; sed alterum constanter est in omnibus edd.

Bovem in Campania locutum] An non *locutam?* quum mox quoque sequatur *bos alenda publice data*. JAC. GRON. Prodigium hoc in utriusque sexus bubus accidisse, aliis locis Livius narravit: bovem feminam locutam refert 3, 10. et 43, 13. at bovem marem

24, 10. 27, 11. 28, 11. 35, 21.
21. Utriusque generis exe
exstant etiam apud Jul. O
de Prodig. et quidem prior
74. 85. 86. posterioris cap.
et 113. Verum, ut ultima p
conveniant, vel hic *locutam*
mox *alendus publice datus* l
dum videtur. Prius placuit
nov. et verisimilius est; id t
Clericus, inscio lectore, e
fidem datam, in contextum
pere non debuerat.

Vaccam aeneam Syracusis]
digium hoc inlustrari potest
ca aenea Myronis, quam
vera vacca pastor abigere,
rus inire, cujusque ubera
lus sitiens adpetere voluit.
eam multa exstant epigram
lib. 4. Anthol. 7. et apud A
Epigr. 58. et seqq.

§. 4. *Lunam colonia eodem*
duo millia civium Romanorum
deducta] Quadriennio post d
ctam Aquilejam. Vellej. 1,
Ab eo dissentire Livium,
triennio post deductam tra
scribit Sigon. 2. de Ant. Jur.
6. Sed hoc nusquam tradidit
vius. Nam 40, 34. Aquilejam
ductam dicit P. Cornelio Ce
go et M. Baebio Tamphilo c
sulibus, qui est A. V. ıɔLxxıı.
Lunam Ti. Sempronio Gracc
C. Claudio Pulchro consulibus
V. ıɔLxxxvı. Itaque convenit

ruscorum ante, quam Ligurum, fuerat. C. Clau- 6
us consul ad urbem venit: cui, quum in senatu rebus in Istria Liguribusque prospere gestis dis-ruisset, postulanti triumphus est decretus. trium-avit in magistratu de duabus simul gentibus. Tu- 7
in eo triumpho denariûm trecenta septem millia, victoriatûm octoginta quinque millia septingen-a duos. militibus in singulos quini deni denarii

o cum Vellejo. DUK. *Lunam* refert ed. princeps; *Lucam*, ae quadriennio postea prodiit no 1535. Eam autem scriptu-m servarunt reliquae edd. us-e ad Gronov. qui anno 1665. *unam* revocavit. Altera tamen tio verior videtur, quia Vell. terc. coloniam eodem anno cam deductam esse testatur 1, *Cn. autem Manlio Vulsone, M. lvio Nobiliore consulibus Bono-a deducta colonia abhinc annos rme ducentos septemdecim, et post adriennium Pisaurum ac Poten-a, interjectoque triennio Aquileja Gravisca, et post quadriennium ca.* Praeterea Lucam coloniam isse indicat etiam Plinius 3, 5. *imum Etruriae oppidum Luna rtu nobile. Colonia Luca a mari edens, propiorque Pisae.* At, Lu-m coloniam deductam esse, ndum reperire potui aliunde firmari. Id indicare videtur cus Livii infra 45, 13, 10. *Dis-ptatum inter Pisanos Lunenses-e legatos: Pisanis querentibus, ro se a colonis Romanis pelli; unensibus adfirmantibus, eum de agatur, a triumviris agrum bi adsignatum esse.* Verum, eo eo pro *Lunensesque* et *Lunensi-s* legendum esse *Lucensesque* et *ucensibus*, illud verisimile effi-it, quod *Luca*, quam *Luna*, pro-ior *Pisis* fuerit, et hinc potius ter *Lucenses* et *Pisanos*, quam inter *Lunenses* eosdemque *Pisanos* controversiae de terminis agrorum oriri potuerint. Et ita hunc locum laudavit Cluver. 2. Ital. Ant. 3, 506. quasi *Lucensesque* et *Lucensibus* editum invenisset. Insuper *Lunam coloniam* vulgavit Clericus, quum antea editum foret ab omnibus *colonia*; neque tamen vel hujus emendationis lectorem certiorem fecit, vel, cur ita legendum censuerit, ullam rationem subjunxit. Nihil puto mutandum, licet etiam Cl. Crevierius eamdem lectionem receperit. Capienda haec sunt per adpositionem *Colonia, duo millia civium Romanorum sunt deducta Lucam.* V. ad 40, 36, 8.

§. 5. *P. Aelius, L. Egilius, Cn. Sicinius*] Medius horum triumvirûm non unam ob caussam mihi suspectus est. Primum me movit gens circa haec tempora Romae incognita *Egilia*, vel, ut alii scribunt, *Aegilia*, cujus alibi mentio non obcurrit, nisi apud Cic. 2. de Orat. 68. *Cum Q. Opimius consularis festivo homini Egilio dixisset, Quid tu, Egilia mea, quando ad me venis cum tua colu et lana?* Ultimam partem horum verborum laudavit Non. Marcell. in. v. *Colus*; apud quem in antiquioribus edd. legitur *Decilla mea*, et in recentioribus demum ex vulgata apud Cic. lectio-

8 dati: duplex centurioni, triplex equiti. Sociis di-
midio minus, quam civibus, datum. itaque taciti, ut
iratos esse sentires, secuti sunt currum.

1 XIV. (*XVIII.*) Dum is triumphus de Liguri-
agebatur, Ligures, postquam senserunt, non consu-
larem tantum exercitum Romam abductum, sed le-
2 gionem ab Ti. Claudio Pisis dimissam, soluti metu,
clam exercitu indicto, per transversos limites supe-
ratis montibus, in campos digressi, agrum Mutinen-

ne *Egilia mea* repositum est. Deinde Pighius in Annal. ad A. V. ıɔlxxv. pag. 343. suspicatur, eum anno praecedenti tribunum plebis, hoc vero cum Aelio et Sicinio, duobus praetoriis, triumvirum coloniae deducendae creatum esse. At verisimile non videtur, L. Egilium tribunicium medium memorari inter duos praetorios, quum Livius tantum non ubique observare solitus sit, ut, qui majores dignitates gesserint, etiam prius memoret. Forte igitur legendum *L. Aemilius*, ut intelligatur L. Aemilius Regillus praetorius itidem. Qua emendatione admissa Livium triumviros ordine dignitatum, quas gesserunt, more suo recensuisse adparebit. Nam P. Aelius Tubero praetor memoratur 30, 40. et iterum hoc anno 41, 8. L. Aemilius Regillus 36, 45. et Cn. Sicinius 39, 6. Dixi vero, Livium morem hunc tantum non ubique observasse. Ne quid tamen dissimulem, exemplum, eum id neglexisse, supra est 39, 55. ubi triumviri referuntur M. Aemilius Lepidus, T. Aebutius Carus, et L. Quinctius Crispinus: quorum Aemilius consul fuit 38, 42. Aebutius demum praetor memoratur hoc lib. cap. 6. Quinctius antea praeturam gessit 39, 6.

§. 1. *Dum is triumphus de Liguribus agebatur*] An *Cum*, v… *Quum agebatur?* V. ad 35, 8, …

Non consularem tantum exercitum Romam adductum] Scribe, … pluribus aliis locis, *abductum*. … FR. GRON. V. ad 27, 29, 1. … *Ti. Claudio* hic et in fine cap. … jus edidit Sigonius, quum … utrobique antea legeretur *T. Claudio*. Vide ad 40, 59, 5.

§. 2. *Superatis montibus in campos digressi*] Ita Gronovius … 1665. edidit. Priores male praeferunt *digressi*. V. ad 4, 17, 11.

§. 3. *Coloniam ex hostibus eripere*] Abesse poterat praepositio. Sed sic etiam Terent. Eun. 4, … 1. *Ut illam a me eripiat*. Ibid. v. … 14. et Adelph. 3, 2, 30. Et Cic. pro Marcell. 10. *Arma ab aliis posita, ab aliis erepta sunt.* Quod viris eruditissimis rationi sermonis Latini repugnare videbatur. DUKER.

§. 4. *Cn. Cornelius Scipio Hispallus*] *Hispallus* geminata liquida Fasti Capitol. Si idem est, qui A. V. ıɔlxxiv. praetor fuit apud Liv. 40, 44. Pighius in utroque anno non recte *L. F. L. N.* fecit, qui in Fastis *L. F. P. N.* est. DUKER. *Hispalus* praeferunt omnes edd. et ita apud Val. Max. 1, 3, 2. scribendum monet Colerus ex lib. Dan. et Fastis Capi-

m populati, repentino inpetu coloniam ipsam ce-
runt. Id ubi Romam adlatum est, senatus C. Clau- 3
um consulem comitia primo quoque tempore ha-
re jussit, creatisque in annum magistratibus in
ovinciam redire, et coloniam ex hostibus eripere.
a, uti censuit senatus, comitia habita. Consules 4
eati, Cn. Cornelius Scipio Hispallus, Q. Petillius
purinus. Praetores inde facti, M. Popillius Laenas, 5
Licinius Crassus, M. Cornelius Scipio, L. Papi-

L. Ita sane in illis, quos vul-vit Sigonius in Fast. Consul. ao. In illis tamen Fastis, quos ghius edidit in initio tomi 2. nnal. pag. 14. Smetius in Inript. Ant. pag. 62. et Gruter. Inscript. pag. 293. ediderunt, IPIO HISPALLVS vocatur. *Cnrnelius Scipio Hispalli filius* meoratur Valerio Max. 6, 3, 3. at rrupte Γναῖος Κορνήλιος ὁ Ἰσ-νὸς ἐπίκλησιν apud App. Alex. Punicis pag. 46. Praeterea in netii et Gruteri editionibus il-rum Fast. vocatur *L. F. P. N.* in Sigonii et Pighii *L. F. L. N.*

Q. Petilius Spurinus] *Petillius* consulatu Capitolino. SIG. ide ad 38, 50, 5.

§. 5. *M. Popillius Laenas*] Ita ecte Sigonius edidit; quum ante litum fuisset *Popilius.* Vide ad 12, 1.

M. Cornelius Scipio] Hic cap. . *M. Cornelius*, nullo addito conomine; cap. 27. *M. Cornelius Maluginensis*, omisso cognomine *cipionis*. Hinc suspicio oriri otest, ei hic a sciolo quodam ognomen *Scipionis*, utpote ceberrimum et notissimum in gen-Cornelia, additum fuisse; eo agis, quod in Familia Scipioum rarissimum est, si modo usuam est, praenomen *Marci*, in Maluginensium autem satis usitatum. Accedit, quod *Scipiones* et *Maluginenses* duae diversae gentis Corneliae familiae fuerunt, nec facile, stante veteri republica, uni homini duarum familiarum gentis suae cognomina addita inveniuntur. Sed hanc suspicionem elevant verba Cic. 2. de Orat. 64. *Quod ajunt Maluginensem illum M. Scipionem, quum ex centuria sua renunciaret Acidinum consulem* etc. Nam quod Robortellus ibi pro *Scipionem* legit *Caepionem*, recte rejecit Sigonius de Nominib. Rom. cap. 5. Et quum deinde Robortellus 1. Adnotat. 29. negasset, cognomina *Scipionis* et *Maluginensis* in gente Cornelia umquam conjuncta, et Scipionibus praenomen *Marci* inditum fuisse, Sigonius utrumque ex his locis Livii constare respondit, et plane probabile esse, eumdem a Cicerone *M. Scipionem Maluginensem* intelligi, qui apud Livium idem praenomen eademque cognomina habet, contendit: ac denique exemplum duorum cognominum gentis Corneliae uni ex ea gente additorum protulit e Fast. Capitol. in quibus A. V. IↃCCLXIII. consul suffectus est Ser. *Cornelius* Cn. F. Cn. N. *Lentulus Maluginensis*. Equidem non video, quid contra haec disputari pos-

6 rius Maso, M. Aburius, L. Aquillius Gallus. C. Claudio consuli prorogatum in annum imperium, et Gallia provincia: et, ne Istri quoque idem, quod Ligures, facerent, socios nominis Latini in Istriam mitteret, quos triumphi caussa de provincia deduxis-
7 set. Cn. Cornelio et Q. Petillio consulibus, quo die magistratum inierunt, inmolantibus Jovi singulis bubus, uti solet, in ea hostia, qua Q. Petillius sacrificavit, in jocinore caput non inventum. id quum ad se-

sit. Nam scripturam vulgatam horum locorum, praesertim Ciceronis, in quo non est nomen *Cornelii*, in dubium vocare velle, non magnam rationem habere videtur: etsi constat, nomina propria in omnibus libris veterum quam plurimis locis incredibilem in modum corrupta, et alia pro aliis scripta esse. Nec tamen ob causas, quas dixi, adhuc a me impetrare possum, ut pro certissimo habeam, huic praetori nomina fuisse *M. Cornelius Scipio Maluginensis*. Exempla Ser. Cornelii *Lentuli Maluginensis* in Fastis, Cn. *Lentuli Cossi* in nummo apud Pighium ad A. V. ɪↃccʟɪɪ. P. *Lentuli Scipionis* apud Goltz. ad A. V. ɪↃccʟɪx. et Aemelii *Lepidi Paulli* in Dione lib. 49. pag. 416. posterioris aetatis sunt, qua ratio cognominum, quae prisca republica obtinuerat, multum mutata erat. DUKER.

L. Aquilius Gallus] *Aquillius* ex tabulis Capitolinis, et Graecis. SIGON. V. ad 2, 4, 1.

§. 6. *De provincia deduxisset*] Adjice, quod deesse videtur, *mandatum*. MURET. Si hoc e verbis Livii periisse putavit, non recte sensit. Multa hujus generis ellipseos exempla in Livio sunt. 30, 27, 8. *Cn. Tremellius Siciliam* sortitus est, *ut ab Q. Villio Tappulo praetore prioris anni provinciam et duas legiones acciperet.* Et ibidem in verbis, *ut eos ludos consules, priusquam ad bellum proficiscerentur, facerent.* 35, 11, 4. *Pollicetur se, parte utra vellet, cum suis erupturum; tantum ut diceret, utra pars frequentior hostis esset.* 39, 12, 7. *Jam id ipsum consul laudare, quum initiatam se non inficiaretur; sed et cetera eadem fide expromeret.* DUK. Illud *mandatum* satis per se intelligi existimat Doujatius. Eadem mens fuisse videtur Jac. Perizonio, qui eam ob caussam ad oram Livii adscripsit locum ex lib. 43, 6, 13. *Masinissae legati tritici eamdem summam polliciti, et mille et ducentos equites, duodecim elephantos; et si quid aliud opus esset, ut imperaret senatus.* ubi intelligebat *rogarunt.* et hunc Flori 4, 2, 16. *Consulatus, absenti quem decem tribuni, favente Pompejo, nuper decreverant, tum, dissimulante eodem, negabatur. Veniret, et peteret more majorum.* His adde Livium cap. seq. §. 11. *Manere cum eodem imperii jure in Hispania jussit et ut in supplementum his tria millia civium Romanorum etc. mitterentur.* ubi intelligitur decretum,

natum retulisset, bove perlitare jussus. De pro- 8
nciis deinde consultus senatus Pisas et Ligures
rovincias consulibus decrevit. Cui Pisae provin- 9
a obvenisset, quum magistratuum creandorum tem-
us esset, ad comitia reverti jussit. additum decreto, 10
t binas legiones novas scriberent, et trecenos equi-
s; et dena millia peditum sociis nominique Latino,
t sexcenos imperarent equites. Ti. Claudio pro- 11
ogatum est imperium in id tempus, quo in provin-
iam consul venisset.

d simile. De pari aliarum vo-
um ellipsi v. ad 4, 20, 7.

§. 7. *In jecinore caput non inven-
m*] *in jocinore* et *jocinori* cap.
q. §. 3. omnes edd. usque ad
ltimam Gruteri, quae *in jecinore*
jecinori dedit, quia ejus tem-
ore ita passim in Livio edeba-
ur, ut 8, 9, 1. 25, 16, 3. 30, 2, 13.
liisque locis, ubi variant codd.
et apud Sueton. in Aug. 81.
. Vitell. 13. Vide ibi viros
octos, et Vossium 4. Gramm.
. Verum quum nunc in Livio
bique *jocinoris* editum sit, et
a hic et cap. seq. edd. antiquio-
s habeant, nescio, cur alia
riptura duobus illis locis ma-
is placere potuerit. Utrobique
riscam lectionem reduxi.

Bove perlitare jussus] Hoc de ge-
ere, non de numero hostiarum
ictum accipio. Nam incertum
rat, an *uno* perlitare posset. Ipse
nullo post se *tribus* perlitasse
egat, et senatus eum *majoribus*
ostiis usque ad perlitationem sa-
rificare jussit. DUKER.

§. 10. *Binas legiones novas scri-
erent, et trecentos equites; et de-
a millia* etc. *et sexcentos impera-
ent equites*] Vix dubitari posse
xistimat Crevierius, quin ali-
quid exciderit. Et quidem Li-
vium expressisse, quantum pedi-
tum equitumque novae legiones
continerent; numerum autem pe-
ditum intercidisse, ac legendum
esse *binas legiones novas scribe-
rent, quina millia in singulas et
ducenos pedites, trecenos equites.*
Praeterea pro *sexcentos* scriben-
dum puto *sexcenos*, ne contra u-
sitatam loquendi rationem nu-
merus cardinalis et distributivus
jungantur; de quo v. ad 32, 28,
11. Huic autem emendationi fa-
vent edd. antiquae, per notas
numerales *CCC* et *DC* legentes,
quod Lugduni anno 1553. Paris.
anno 1573. et deinde recentiores
omnes mutarunt in *trecentos* ac
sexcentos. Consules jussi sunt scri-
bere *binas legiones*, et sociis im-
perare *dena millia peditum et sex-
cenos equites*, id est, quisque duas
legiones, quisque decem millia
peditum socialium, sexcentos e-
quites.

§. 1. *C. Cornelius*] Haud dubie
vitiosum, pro *Cn. Cornelius*, ut
nunc edidi. JAC. GRON. Recte
Cn. Cornelius; sed ita legunt om-
nes edd. usque ad ultimam Gru-
teri, quae forte operarum er-
rore *C. Cornelius* substituit.

Bovis sucenatis] Sescenan boa

1 XV. (XIX.) Dum de his rebus in senatu agit
Cn. Cornelius, evocatus a viatore, quum templo
gressus esset, paullo post rediit confuso vultu, et
posuit Patribus conscriptis, bovis sescenaris, que
2 inmolavisset, jecur defluxisse. id se victimario nu
cianti parum credentem, ipsum aquam effundi e

iste cornu ferit, nec ipse cavere possum, quin prehensis cornibus traham. Vox sacrorum est *sescenar*, quam ex Festo interpretor in verb. *Scena*. Illi enim *Scena seu sacena genus est cultri, sed utrum securis, an dolabra sit, ambiguum* dicit. Nam *Cincius in libro, qui ei est de verbis priscis, dolabram ait esse pontificiam. Livius in Lydio: Corruit quasi ictus scena*. Sed *dolabra* securis fuit, qua boves caederentur, ut ex antiquis sacrorum figuris constat: hostiae aliae aut malleo, aut cultro. Quod igitur Festus scribit *scenam* dictam esse a *sacena* forte *a sescena* scriptum. Veteres enim in geminatis primam syllabam servare solent ex usu grammaticorum; unde conjicio *sescenarem* bovem dictum sescena a victimariis percussum. Qui auderet legere *bovis sagenaris*, non reprehenderem, ut esset opimi bovis et publice saginati. Nam Varro 1. de Re rust. 1. dixit *sagenantur*, pro *saginantur*: et in sacris vocabula in *ar* multa desinebant, ut *lar*, *pulvinar*, *far*, *bustar*, ubi corpora cremabantur. Sosipater lib. 1. [pag. 25.] GUTHER. 4. de Jur. Pontif. 18. Quis in animum inducere possit, victimam nomen traxisse a cultro, quo jugulabatur, aut excoriabatur, aut a dolabra, qua caedebatur? Nugae. Mihi videtur locus esse contaminatus a librariis, et scribendum duabus litteris immutatis *bovis sexcenarii*, hoc est, sexcentarum librarum, qui grandior erat, praecipue in Italia: hinc port tum tanto habebatur tristius, qu tanti ponderis bovis jecur def xisset. Pro *sexcenarius* scrip runt vitiose librarii *sescenari*, saepe *X* in inscriptionibus et co dicibus antiquis ponitur pro S Sic in illis habetur apud Gru rum *constitissent* pro *consixiss*, *Sestius* pro *Sextius*, *cojux* pro co *jux*, hoc est, *conjux*. *Sexcen* autem dicitur, ut *tricenarius*, *de cenarius*. *Ducenarii judices*, qu tantum ducenta possidebant, apu Sueton. Aug. 32. *ducenarii pro ratores* apud eumdem in Cla 24. quorum stipendium erat du centa sestertia. *Trecenarius* apud Varron. 1. de Re rust. *quod jugerum trecenas amphor reddat*, ut ipse Varro declar aeque ut apud Livium *sexcen rius bos*, cujus pondus erat se centarum librarum, et apud Pli nium 7, 20. *quinquagenarius* quinquagenum pondo. GRAEV. in Praefat. tom. 5. Antiquit. Ro In Buleng. 1. de Sortib. 7. tum est *fescennaris*, ab ipso, vitio operarum, non scio; si ita scripsit, quid sit *fescen ris*, intelligo. DUK. Vir doct ad marginem ed. Curionis scripserat, forte legendum *bovis sexennis*.

Jecur defluxisse] Lege *diffl se*, hoc est, in aqua dissipat esse, et in liquorem abiisse. Phaedr. Fab. 81. *Sudore multo fluentes*. *Defluere* est de loco periore labi, seu cadere. Sup

lla, ubi exta coquerentur, jussisse: et vidisse ceteram integram partem extorum, jecur omne inenarrabiliter bsumtum. Territis eo prodigio Patribus, et alter 3
onsul curam adjecit: qui se, quod caput jocinori efuisset, tribus bubus perlitasse negavit. Senatus 4
majoribus hostiis usque ad perlitationem sacrificari

20. *Moribundus ad terram decidit.* Hic vero jecur omne in lla inenarrabiliter absumptum isse traditur, quod non nisi effusa aqua cognosci potuit. JAC. BRIZ. Haec etiam alibi permutantur. Terent. Heaut. 5, 1, 5. *Qui nunc luxuria et lascivia fluit.* Cic. pro Marcell. 8. *Omnia, quae dilapsa defluxerunt, severis legibus vincienda sunt.* Hic uidam MSS. habent *diffluxerunt*, et in Terentio *defluit*. Gronovius in Livio non improbavit *fluxisse.* Vide eum ad 27, 17, 4. on dubium est, quin ita in MSS. erit. Nec tamen sermo Latinus io *diffluxisse*, nec in Cicerone *ffluxerunt* respuit. DUK. Vulgtam scripturam tuetur Cortius l Sall. Jug. 1, 4. contendens illd *de* in compositione non semer de loco superiore labi nota, sed nullam potius differenam esse inter verba *defluere* et *diffluere*, et ad antiquitatem prolus accedere *defluere*, quam alte im. Nondum tamen, quae vir literis nostris optime meritus sihique, dum viveret, amicissius huc adtulit, exempla id vem esse evincunt. In loco Sallstii *per socordiam vires, tempus, genium defluxere*, utrumque, vel *fluxere*, vel *diffluxere*, legi posse idetur. Si prius, refer ad *temus*, quod dicitur *defluere*, metabora desumta ab amne, cujus nda continue decurrit, ex loco empe superiori in inferiorem t si alterum praeferas, refer ad *ires, ingenium.* In notis Gronovii ad Livii 27, 17, 4. nihil video, quod magnopere Cortii sententiam tueatur. Ibi enim tantum agit de translata significatione verbi *fluere*, et de iis illud dici docet, quae facile dilabuntur, non constant. Praeter hunc autem locum Livii in omnibus exemplis, quae laudavit, nullum est, ubi vel *defluere* vel *diffluere* obcurrat, nisi in uno Senec. de Brev. vit. c. 1. ubi habes *vita defluit*: quod quo sensu dicatur, modo vidimus. Neque Cortium juvat locus Colum. in Praefat. lib. 12. *luxu et inertia defluant.* Optimus enim et integerrimus cod. Sangerm. recte praefert *diffluant*. At *luxu diffluere* similiter dicitur, ac *deliciis diffluere* apud Cic. d. Amic. 15. ubi vide Lambin. Hoc autem loco *diffluxisse* legendum esse, confirmare videtur *distabescere* apud Fest. v. *Monstrum. Monstra dicuntur naturae modum egredientia, ut serpens cum pedibus, avis cum quatuor alis, homo cum duobus capitibus, jecur quum distabuit in coquendo.* Quod *extabescere* dixit Obseq. de Prodig. 64. *Quum immolassent victimas consules, jecur extabuit.*

§. 3. *Caput jecinori defuisset*] *jocinori* edd. ante ultimam Gruteri; quod restitui. V. ad cap. praec. §. 7.

§. 4. *Pisae Cn. Cornelio, Ligures Petillio*] Si scripsit Livius *Cn. Cornelio*, prorsus quoque scripsit *Q. Petillio*. JAC. GRON. V. ad 4, 49, 1.

jussit. Ceteris Diis perlitatum ferunt: Saluti Pe
lium perlitasse negant. Inde consules praetoresq
provincias sortiti. Pisae Cn. Cornelio, Ligures P
5 tillio obvenerunt. Praetores, L. Papirius Maso u
banam, M. Aburius inter peregrinos, sortiti su
M. Cornelius Scipio Maluginensis Hispaniam ulteri
6 rem, L. Aquillius Gallus Siciliam habuit. Duo d
precati sunt, ne in provincias irent: M. Popillius i
Sardiniam. *Gracchum eam provinciam pacare, et* T
Aebutium praetorem adjutorem ab senatu datum e
7 *Interrumpi tenorem rerum, in quibus peragendis conti*
8 *nuatio ipsa efficacissima esset, minime convenire.* *Inte*
traditionem imperii novitatemque successoris, quae no
cendis prius, quam agendis, rebus imbuenda sit, sae
bene gerendae rei occasiones intercidere. Probata Popi
9 lii excusatio est. P. Licinius Crassus sacrificiis

§. 6. *Et T. Aebutium praetorem*] Suspicor: *Gracchum eam provinciam pacare: ei T. Aebutium praetorem adjutorem ab senatu datum esse.* Justinus lib. 13, [6.] *Ibi Crateron et Antipatrum opperiri jubetur: adjutores ei dantur cum exercitibus frater Perdiccae Alcetas et Neoptolemus.* J. FR. GRONOV. Gronovio adsentior. Saepe hae voculae in Mstis commutantur. Vide ad 3, 43, 7. c. 51, 9. 4, 46, 10. 5, 26, 10. 7, 40, 4. 8, 25, 13. 9, 34, 16. 10, 25, 12. et alibi. Adde Rhenan. ad Liv. 27, 11, 11. Gronov. ad Livii 21, 38, 6. Burmann. ad Suet. Aug. 58. et Corte ad Plinii 3, 5, 5. et 4, 25, 3. Caussa est similitudo literarum *I.* et *T.* in scriptura Romana et Longobardica, ob quam caussam et commutantur *ui* et *ut.* Vide ad 4, 51, 6. Praeterea T. Aebutius hic *praetor* vocatur, quod intel-ligendum esse Cl. Jac. Perizoni in margine Livii monuit, e praetorem fuisse, quo temp adjutor datus est. Verum bi nio ante praetor creatus Sar niam sortitus est; quod Livi in initio hujus libri deperdi narrasse colligi potest ex cap. Verum quum eo anno gravi bellum ibi exarsisset, Sardi provincia consularis facta et Ti. Sempronio Graccho venit. Vide cap. 8. et 9. Ex h loco colligitur, Gracchi adv tu Aebutium ex provincia decessisse, sed ibidem subsiti tem simul cum consule bell adversus Sardos gessisse, id qu auctor supra exponere omi rat. Hinc constat, Aebutium que hoc tempore, neque an proximo, quo Gracco adjut dabatur, praetorem fuisse, *praetorem* hic vocari, qui e

pediri sollemnibus excusabat, ne in provinciam it. Citerior Hispania obvenerat. Ceterum aut ire 10
ſus, aut jurare pro concione, sollemni sacrificio prohiberi. id ubi in P. Licinio ita ſtatutum eſt, ab se uti jusjurandum acciperent, M. Cornelius ſtulavit, ne in Hispaniam ulteriorem iret. Prae- 11
tres ambo in eadem verba jurejurarunt. M. Titius et T. Fontejus proconsules manere cum eodem nperii jure in Hispania juſſi: et ut in supplementm his tria millia civium Romanorum cum equitius ducentis, quinque millia sociûm Latini nominis t trecenti equites mitterentur.

1 XVI. (XX.) Latinae feriae fuere ante diem tertium Nonas Maji, in quibus, quia in una hoſtia magiſtratus Lanuvinus precatus non erat, *populo Romano Quiritium*, religioni fuit. Id quum ad senatum 2

ro praetore. Vidé Cl. Duker. ad 3, 40, 1. Ceterum eodem praextu, quo M. Popillius depreltus eſt, ne in provinciam iret, tiam usi sunt tribuni plebis proibituri, ne provincia T. Quintio prioris anni consuli erepta acceſſori daretur 32, 28. Vide tiam 9, 18.

§. 11. *In eadem verba jurejurarunt*] Rarum eſt verbum *jurejurare*, cujus alibi nullum exemlum notavi. Neque sine cauſſa abitavit Cl. Crevierius, utrum x hoc uno loco deformati mierum in modum libri verbum lias incognitum in linguam Lainam facile admittendum sit.

§. 1. *Ante diem tertium Nonas Maji*] Forte *Nonas Majas*. Mox, *omitia in ante diem tertium Nous Sextiles, Latinas in ante diem rtium Idus Sextiles edixit*. cap. seq. *In ante diem tertium Nonas Sextiles edicta erant*. Et paullo poſt: *Nonis Sextilibus paludatus* etc. hoc lib. cap. 9, 9. *In suam quisque civitatem ante Kalendas Novembres redirent*. ubi similiter peccatum erat; ut et cap. 22, 1. lib. 42, 21, 5. *In libertatem reſtitutus ante Kalendas Sextiles primus non eſſet*. c. 22, 3. *Si non ante Idus Novembres in urbem Romam introiſſet*. Mox §. 7. *Idibus Martiis adeſſe reum juſſit*. cap. 27, 5. *Equites Idibus Februariis Brundisii adeſſe juberet*. 44, 37, 8. Vide ad 4, 37, 3. Mox *populo Romano Quiritibus*, pro *Quiritium*, legendum exiſtimat Brisson. de Form. 1. pag. 62. Sed vide ad 1, 32, 13.

§. 2. *Quia non recte factae Latinae eſſent*] Malim *rite*, ut semper alias. SIG. Immo vide ad 27, 25, 8. et 34, 44, 2.

relatum esset, senatusque ad pontificum collegium rejecisset; pontificibus, quia non recte factae Latinae essent, instauratis Latinis, placuit Lanuvinos, quorum opera instauratae essent, hostias praebere.
3 Accesserat ad religionem, quod Cn. Cornelius consul ex monte Albano rediens, concidit: et, parte membrorum captus, ad Aquas Cumanas profectus in-
4 gravescente morbo, Cumis decessit. Sed inde mortuus Romam adlatus, et funere magnifico elatus se-
5 pultusque est. Pontifex idem fuerat. Consul Q. Petillius, quum primum per auspicia posset, collegae subrogando comitia habere jussus, et Latinas edice-

Latinae essent, instauratis Latinis, placuit Lanuvinos, quorum opera instauratae essent] Frequentissime Livium voces, quae modo praecesserunt, repetiisse, vidimus ad 1, 3, 9. Diffiteri tamen nequeo, hic trium vocum *Latinae, Latinis; essent, essent; instauratis, instauratae* repetitionem admodum displicere. Dicam igitur, quid in mentem venerit. voces *instauratis Latinis* ex glossa inrepsisse, ac scribendum esse conjicio: *pontificibus, quia non recte factae Latinae essent, placuit, Lanuvinos, quorum opera instaurandae essent, hostias praebere*: vel refingendum esse, *pontificibus, quia non recte factae essent, instaurari Latinas placuit, Lanuvinosque, quorum opera instaurandae essent, hostias praebere.* Posses etiam *quia non recte factae Latinae essent, instaurari eas placuit.* Insuper Doujatius malebat *quorum gratia*, vel potius *quorum culpa.* Sed nihil muto *quorum opera*, ut apud Plaut. in Asin. 2, 2, 9. *Mea quidem, Hercle, opera liber numquam fies.*

§. 3. *Concidit: et, parte membrorum captus*] Supra 33, 11, 2. *Obmutuit, et concidit. Et dum regem auferunt perferuntque parte membrorum captum.* Consulem *membris captum* esse, refert Obseq. de Prodig. 64. *Cornelius, ex monte Albano rediens, membris captus ad aquas Cumanas moritur.* Descriptio illa convenit apoplexiae, at verba Livii *parte membrorum* innuunt paralysin. Celsus 3, 27. *Resolutio nervorum frequens ubique morbus est. Sed interdum tota corpora, interdum partes infestat. Veteres auctores illud* ἀποπληξίαν, *hoc* παράλυσιν *nominaverunt. Nunc utrumque* παράλυσιν *adpellari video.*

§. 5. *Comitia in diem tertium Nonas Sextiles, Latinas ad diem tertium Idus Sextiles edixit*] Lego utrobique *in A. D.* id est, *in ante diem.* Sic enim lib. 43, [16, 12.] *In ante diem VIII. et VII. Kalend. Octob. dicta dies.* Et lib. 45, [3, 2.] *Latinae edictae a consule sunt in ante IV. III. et prid. Idus Novemb.* Sic igitur et hic *in A. D. III. Nonas* edicta erant. SIG. Ant. Perizon. ad marginem Livii mo-

. comitia in ante diem tertium Nonas Sextiles, ıtinas in ante diem tertium Idus Sextiles edixit. enis religionum animis, prodigia insuper nuncia- 6
: Tusculi facem in coelo visam; Gabiis aedem pollinis et privata aedificia complura, Graviscis arum portamque de coelo tacta. Ea patres pro- urari, uti pontifices censuissent, jusserunt. Dum 7
onsules primum religiones, deinde alterum alterius ors, et comitia, et Latinarum instaurationes inpe- iunt, interim C. Claudius exercitum ad Mutinam, uam Ligures priore anno ceperant, admovit. An- 8
e triduum, quam obpugnare coeperat, receptam

ınit, in hac loquendi formula sse trajectionem verborum ve- eribus amatam, pro *in diem ter- ium ante Nonas*, *Idus*. At quo- modo tum explicabit alteram for- mulam *ex ante diem quintum Idus Octobres?* qua utitur Livius 45, 2, 12. *Supplicatio pro concione po- puli indicta est ex ante diem quin- tum Idus Octobres cum eo die in quinque dies.* In hac trajectio illa statui nequit. Statuenda igitur potius est ellipsis *in* diem *ante diem tertium*, et *ex* die *ante diem quintum*. Vide epistolam Gronov. apud Celeberr. Burm. in Syllog. epist. tom. 2. num. 313.

§. 8. *Ante triduum, quam obpu- gnare coeperat, receptam*] Quic- quamne absurdius dici potest, urbem post triduum, quam ex hostibus jam recepta erat, op- pugnari? Is enim in his verbis est sensus. Repone, quod proxi- mum est vestigiis vulgatae lectio- nis, *intra triduum*. Sic 36, 10, 1. *Intra decimum diem, quam Pheras venerat.* 43, 9, 2. *Intra dies sexa- ginta, quam in provinciam venit.* Epit. 49. *Tertii belli Punici intra quintum annum, quam erat coe- ptum, consummati.* Florus 2, 12. *Intra sexagesimum diem, quam cae- sa silva fuerat.* JAC. PERIZON. Ita emendanti praelusit Pighius, qui in Annal. ad A. V. ıɔLxxxvıı. p. 351. hanc historiam ita refert. „Mutinam *intra triduum* ab ho- „stibus recepit, et colonis resti- „tuit." Licet autem *intra* mox iterum sequatur, nihilominus e- mendationem hanc veram judi- co: in contextum tamen eum Cle- rico recipere non sustinui. Dou- jatius putat, vulgatae lectionis non eum sensum esse, quem sta- tuit Perizonius, sed potius, non totorum trium dierum oppugna- tione ex hostibus receptam esse. Verba igitur *ante triduum quam* accepit pro ante triduum post- quam, quem usum hujus formu- lae aliis exemplis probare de- buerat; quum semper notet tri- duo antequam, ut *post triduum quam* est triduo postquam. Vide Hadrian. Cardin. de Serm. Lat. pag. 66. At *intra triduum quam* est intra triduum postquam; eo- dem modo, quo *anno quinto quam* pro anno quinto postquam ha- buimus supra ad 28, 16, 14.

ex hostibus colonis restituit. Octo millia ibi Ligu-
9 rum intra muros caesa; literaeque Romam exem-
plo scriptae, quibus non modo rem exponeret, sed
etiam gloriaretur, sua virtute ac felicitate neminem
jam cis Alpes hostem populi Romani: agrique ali-
quantum captum, qui multis millibus hominum di-
vidi viritim posset.

1 XVII. (XXI.) Et Ti. Sempronius eodem tempo-
re in Sardinia multis secundis proeliis Sardos per-
2 domuit. quindecim millia hostium sunt caesa. Om-
nes Sardorum populi, qui defecerant, in ditionem
redacti. stipendiariis veteribus duplex vectigal im-
peratum, exactumque: ceteri frumentum contule-
3 runt. Pacata provincia, obsidibusque ex tota insu-
la ducentis triginta acceptis, legati Romam, qui ea
nunciarent, missi; quique ab senatu peterent, ut
ob eas res, ductu auspicioque Ti. Sempronii pro-

§. 9. *Neminem jam cis Alpes hostem populi Romani*] Ita demum Lugduni anno 1553. editum vidi: antiquiores per notas legunt *hostem PR.* vel *hostem P. R.* an legendum *hostem superesse?* Si tamen *P. R.* vocum notas esse placet, aeque reddi posset *hostem populo Romano*, quam *populi Romani.* Supra 3, 9, 11. *Tribunos plebis vos creatos, non hostes Patribus.* 21, 1, 4. *Se, quum primum posset, hostem fore populo Romano.* 24, 48, 2. *Syphax erat rex Numidarum, subito Karthaginiensibus hostis factus.* 41, 24, 11. *Cur soli omnium hostes ei sumus?* Ita *hostis tribuniciae potestati* codd. et inter eos non contemnendi, supra 2, 34, 8. *socius temeritati* 6, 24, 9. Pariter *amicus populo Romano.* V. ad 39, 47, 10. *finis populationibus.* Vide ad 2, 30, 9. *locus seditioni* 3, 46, 2.

Agrique aliquantum captum] Haec Claudii gloriantis, vel potius Livii esse, *agrique ad id tantum captum.* JAC. GRON. Non id agitur, utrum genus illud loquendi *aliquantum agri* probum ac Livianum sit, de quo vide ad 21, 28, 11. sed utrum hic convenire possit. Id adfirmare videtur Cl. Perizonius ad marginem adscribendo locum Livii 42, 4, 3. *Quum agri et Gallici, quod bello captum erat, aliquantum vacaret.* Verum observandum est, aliter ex rei veritate loqui potuisse ipsum Livium, aliter de rebus *a se gestis* ad senatum scripsisse C. Claudium, cujus jactatio non permittebat, ut se tantummodo ali-

pere gestas, Diis inmortalibus honos haberetur, sique decedenti de provincia exercitum secum deortare liceret. Senatus, in aede Apollinis legato- 4 um verbis auditis, supplicationem in biduum derevit, et quadraginta majoribus hostiis consules sarificare jussit: Ti. Sempronium proconsulem exercimque eo anno in provincia manere. Comitia de- 5 ade consulis unius subrogandi, quae in ante diem ertium Nonas Sextiles edicta erant, eo ipso die unt confecta. Q. Petillius consul collegam, qui ex- 6 emplo magistratum occiperet, creavit C. Valerium aevinum. Is, jam diu cupidus provinciae, quum pportunae cupiditati ejus literae adlatae essent, Liures rebellasse, Nonis Sextilibus paludatus, literis uditis, tumultus ejus caussa legionem tertiam ad . Claudium proconsulem in Galliam proficisci jusit; et duumviros navales cum classe Pisas ire, qui 7

uantum agri ex hostibus cepisse unciaret: insuper illud *aliquanum agri* non convenire sequenibus, *qui multis millibus ominum dividi viritim possit*. Ant. Perizonius ad marginem Livii dscripserat, forte legendum *arique tantum*. Sed propius ad pices vulgatae lectionis accelit conjectura Jac. Gronovii; nec multum inde abit illa Doujaii, qui malebat *agrique a se tanum*.

§. 5. *Quae in ante diem tertium Nonas Sextiles edicta erant*] *quae ante diem tertium* ed. prima; proxima anni 1535. *quae ad diem tertium*; quod reliquis adhaesit usque ad Sigonium. Is autem recte *quae in ante diem tertium* emendavit. V. ad cap. praec. §. 5.

§. 6. *Creavit M. Valerium Levinum*] *C. Valerium Laevinum* ex consulatu ejus Capit. et ipsomet Livio infra [cap. seq.] SIGON. Consuli huic nomen *Caji* vindicantem Sigonium nemo ante Gronov. qui lectionem illam anno 1665. recepit, audire dignatus est. Est autem idem C. Valerius, quem praetorem habuimus 40, 44. et qui censuram petet infra 43, 16. De orthographia vocis *Laevinus* vide ad Epit. Liv. 13.

Nonis Sextilibus paludatus, literis auditis, tumultus ejus caussa] Vocabula isthaec [*literis auditis*] turbandae potius sunt sententiae, quam firmandae. GRUT. Livius et alii scriptores ubique dicunt, magistratus *paludatos urbe exivisse*, *paludatos urbe egressos*, et *paludatos in provinciam profe-*

Ligurum oram, maritimum quoque terrorem adme-
8 ventes, circumvectarentur. Eodem et Q. Petillius
9 consul ad conveniendum exercitui diem edixerat. Ibi
C. Claudius proconsul, audita rebellione Ligurum,
praeter eas copias, quas secum Parmae habebat,
subitariis conlectis militibus, exercitum ad fines Li-
gurum admovit.

1 XVIII. (*XXII.*) Hostes sub adventum C. Claudii,
a quo duce se meminerant nuper ad Scultennam flu-
men victos fugatosque, locorum magis praesidio ad-
versus infeliciter expertam vim, quam armis, se de-
fensuri, duos montes Letum et Balistam ceperunt,
2 muroque insuper amplexi. Tardius ex agris demi-
grantes obpressi ad mille et quingentos perierunt.
3 Ceteri montibus se tenebant, et, ne in metu quidem

ctos esse. Vide Livium 2, 49, 3. 21, 63, 9. 31, 14, 1. 36, 3, 14. 37, 4, 2. 40, 26, 6. 41, 5, 8. et 10, 5. 42, 27, 8. 49, 1. et 45, 39, 11. Cic. 5. Verr. 13. de Provinc. Cons. 15. in Pison. 13. lib. 8. Epist. Famil. 10. et 15. et Caes. 1. B. Civ. 6. Hic contra constantem usum hujus generis loquendi consul non dicitur *paludatus urbe exivisse, egressus, in provinciam profectus* esse, sed paludatus legionem tertiam in Galliam proficisci, et duumviros navales oram Ligurum circumvectari jussisse. Atqui haec etiam non paludatus jubere poterat, nec ad ea jubenda paludamento sumto opus erat. Suspicor locum non integrum esse, et hic aliquid de profectione consulis paludati in provinciam dictum fuisse. Sed ea tamen in *Nonas Sextiles* conferri non potest, quia Latinae post eas *in a. d. III. Idus Sextiles* edictae erant cap. 16. nec licebat magistratibus ante in provincias *exire*, quam iis in monte Albano operam dedissent. Liv. 21, 63, 8. 22, 1, 6. 25, 12, 1. 42, 35, 3. et supra cap. 16, 5. DUKERUS.

§. 1. *Ad Scultennam flumen*] De hoc flumine vide Merulae Cosmogr. part. 2. lib. 4. cap. 11. p. m. 119. et Cluver. 1. Ital. Ant. 36. pag. 417.

Montes Letum et Balistam ceperunt: muroque insuper amplexi, tardius ex agris] Ita omnes distinguunt, quas vidi, edd. ante Crevierium, qui ita interpunxit: *ceperunt, muroque insuper amplexi. Tardius ex agris.* Ita et sibi interpungendum videri monuit Cl. Dukerus: quo *judice* insuper haec lenius fluerent, si scriberetur *amplexi sunt*. Distinctionem recepi. De *Balista* monte vide ad 39, 2, 7.

§. 2. *Ad mille et quingentos pe-*

ritatis ingenitae obliti, saeviunt in praedam, quae utinae parta erat. captivos cum foeda laceratione terficiunt: pecora in fanis trucidant verius passim, uam rite sacrificant. Satiati caede animantium, 4
uae inanima erant, parietibus adfligunt, vasa omis generis usui magis, quam ornamento in spe-
iem, facta. Q Petillius consul, ne absente se 5
ebellaretur, literas ad C. Claudium misit, ut cum xercitu ad se in Galliam veniret: campis Macris
e eum exspectaturum. Literis acceptis, Claudius ex 6
iguribus castra movit, exercitumque ad campos Macros consuli tradidit. Eodem paucis post diebus C.
'alerius consul alter venit. Ibi, divisis copiis, pri- 7
squam digrederentur, communiter ambo exercitus astraverunt. tum sortiti, quia non ab eadem utrum-

runt] Ita primum editum vieo in ultima Gruteri editione, x qua id per recentiores propaatum est. Antiquiores per notis exhibent *ad M. et D. perierunt*; quod more Livii aeque eddi potest *ad mille et quingenti*. V. ad 10, 17, 8.

§. 4. *Parietibus adfigunt*] Haec rimarum editionum lectio est. igonius substituit *adfligunt*, Grotovius revocavit *adfigunt*, at vissim Crevierius *adfligunt*, quod nterpretatur in parietes inpinunt. Et ea lectio omnino praeerenda est. Ad saevitiam enim n praedam Mutinae partam perinet, quod inanima *parietibus dflixerint*, non vero iis *adfixeint*. Solent haec verba a libraiis commutari. Exemplum haeuimus 40, 2, 1. Alia vide ad 4, 9, 5.

Usui magis, quam ornamento in peciem, facta] Vasa facta ornamento, et facta in speciem nihil ferme differunt. *Species* enim pro ornamento, splendore, dignitate ponitur. V. ad 32, 36, 10. Hinc Clariss. Crevierius vocem *ornamento* delendam censet, tamquam quae e margine, ubi interpretandis sequentibus *in speciem* addita erat, in contextum inrepserit. Mitius esse videtur, si una vocula addita *ornamento et in speciem facta* legamus.

§. 5. *Campis Macris se eum exspectaturum*] Mox, *Exercitum ad campos Macros consuli tradidit.* et 45, 12, 11. *Profectus in Galliam circa Macros campos stativa habuit.* Vide Cluver. 1. Ital. Antiq. 28, 280.

§. 6. *Eodem paucis post diebus*] Ed. prima *Eodem tempore paucis post diebus.* Sed recte Frob. anno 1535. vocem *tempore* expunxit. Cap. praec. *Eodem et Q. Petillius consul ad conveniendum exercitui diem dixerat.*

§. 7. *Priusquam digrederentur*]

que parte adgredi hostem placebat, regiones quas
8 peterent. Valerium auspicato sortitum constat, quod
in templo fuisset: in Petillio id vitio factum, postea
augures responderunt; quod extra templum sortem
in sitellam in templum latam foris ipse posuerit.
9 Profecti inde in diversas regiones. Petillius adversus Balistae et Leti jugum, quod eos montes per-
10 petuo dorso inter se jungit, castra habuit. Ibi adhortantem eum pro concione milites, inmemorem
ambiguitatis verbi, ominatum ferunt, *se eo die Letum*
11 *capturum esse*. Duabus simul partibus subire in adversos montes coepit. Ea pars, in qua ipse erat,
inpigre subcedebat. Alteram hostes quum propu-

Ita recte Frob. anno 1535. vulgavit: sequitur enim *Profecti inde in diversas regiones*. Male ed. principes *congrederentur*.

§. 8. *Quod in templo fuisset: in Petillio* etc.] Hinc colligo, sortitionem magistratuum fieri debuisse in templo, id est in loco, qui augurio erat consecratus. Ut autem sortitio auspicato fieret, observandum fuisse, ne quis sortem in sitellam conjiceret, nisi quum sitella in templum adlata foret.

§. 10. *Se eo die Letum capturum esse*] Val. lib. 1. [5, 9.] ita: *Petillius consul in Liguria bellum gerens, cum montem, cui Letum cognomen erat, oppugnaret, interque adhortationem militum dixisset, hodie ego Letum utique capiam, inconsideratius proeliando fortuitum jactum vocis leto suo confirmavit.* SIGON. Ita auctor est Plinius 15, 19. Crasso navim adversus Parthos conscendenti omen fecisse vocem praedicantis venales Cauneas, quasi hac ei voce denunciaretur *Cave ne eas*. MOD. Omen ex voce fortuito emissa vide etiam 5, 55.

§. 11. *Suos quidem a fuga revocavit*] Nihil temere mutandum. Vide tamen, an praestet *suos quidem*. Supra 10, 28, 12. *Obsistere cedentibus, ac revocare fusos.* ubi male plures scripti *revocare suos*.

Missili trajectus cecidit] Consulis mortem senatus in milites ultus est. Jussit enim legionem, in cujus acie ceciderat, totam infrequentem referri; eique stipendium ejus anni procedere, et aera dari noluit. Vide Valer. Max. 2, 7, 15. et Frontin. 4, 1, 46.

§. 15. *C. Valerius audita*] Hoc loco haec desiderantur. Expositis rebus ab altero consule Q. Petillio in Liguribus gestis, et morte ejus, jam ordiebatur narrationem earum, quas collega ejus C. Valerius gessisset, his verbis: *C. Valerius audita mor-*

ſent, ut reſtitueret rem inclinatam, consul equo
vectus, suos quidem a fuga revocavit: ipse, dum
cautius ante signa obversatur, miſſili trajectus
cidit. Nec hoſtes ducem occisum senserunt; et 12
iorum pauci, qui viderant, haud neglegenter, ut
ui in eo victoriam verti scirent, corpus occul-
vere. Alia multitudo peditum equitumque, de- 13
rbatis hoſtibus, montes sine duce cepere. Ad
uinque millia Ligurum occisa: ex Romano ex-
rcitu duo et quinquaginta ceciderunt. Super tam 14
videntem triſtis ominis eventum, etiam ex pulla-
io auditum eſt, vitium in auspicio fuisse; nec
d consulem ignoraſſe. C. Valerius, audita [morte 15

e collegae. Quae res et ipsae interciderunt, et comitia consuum P. Mucii Scaevolae et M. Aemilii Lepidi. itemque praetorum, una cum sortitione provinciarum; praeterea expositio rerum, quas in Gallia Liguribusque consules geſſerunt; nam aït cap. 19, 2.] *Ob eas res in Gallia Liguribusque geſtas duorum consulum ductu auspicioque senatus in triduum supplicationes decrevit.* Quod autem ad comitia consulum pertinet, reperi sententiam perbellam jacere apud Priscianum lib. 17. quam suo loco interjiciendam esse duxi. Ea eſt haec: *Livius ab urbe condita lib. XLI. Periti religionum jurisque publici, quando duo ordinarii consules ejus anni alter morbo, alter ferro periisset, suffectum consulem negabant comitia habere posse.* Ordinarios autem appellat consules, qui primis comitiis sint creati, neque in demortuorum locum suffecti. Fuerant autem Cn. Cornelius Scipio Hispalus et Q. Petillius Spurinus, quorum ille morbo, hic ferro absumptus fuerat, ut et Livius et Valerius tradunt. Suffectus autem in Scipionis locum C. Valerius Laevinus, quem religionum, inquit, periti negabant comitia rogandis consulibus habere poſſe. Hac autem de re sic scriptum eſt in tabulis Capitolinis:

CN. CORNELIVS. L. F. L. N. SCIPIO. HISPALVS
IN. MAG. MORT. EST. IN. EIVS. L. F. EST
C. VALERIVS. M. F. P. N. LAEVINVS
Q. PETILLIVS. C. F. Q. N. SPVRINVS
IN. MAG. POSTEAQVAM. SIBI. CONLEG.
SVBROGASSET. OCCIS. E.

SIGON. Desunt nonnulla. inter alia puto talia quaedam: *morte collegae, exercitum in Ligures, deduxit.* CLUV. 1. Ital. Ant 8, 58, et c. 10, 77. Connectit igitur Cluverius hoc cum ultima voce hujus c. et cum illis,] quae cap. sequenti adduntur, omiſſis illis, quae Sigonius media ex Prisciano inseruit.

Pigh. Ann. Rom. Q. Petillii, exercitum sine duce relictum ad su
copias adjunxit, iterumque aggressus hostes, e
rum sanguine collegae manibus egregie parent
Val. Max. 2, 7. vit. Triumphavit de Liguribus. In legionem, cu
jus ante signa consul occisus erat, severe ab se
Senatus in milites Petillii Cos. severitas. natu animadversum est. Ei universae neque st
pendium anni procedere, neque aera dari placuit
quia, pro salute imperatoris, hostium telis se no
Legatio Dardanorum. obtulerant. Sub haec tempora legati Dardanorum
quos ingens Bastarnarum exercitus, Clondico duce
ut ante memoravimus, premebat, Romam venere
Qui quum de Bastarnis exposuissent, quanta esse
eorum multitudo, quam procera et immania cor
pora, quanta in periculis audacia, adjecerunt, so
Liv. 40, 58. cietatem iis esse cum Perseo, et vero eum major
Polyb. Legat. 62. sibi, quam Bastarnas ipsos, esse terrori: ac pro
inde ut auxilium sibi ferretur, ab senatu postula
Legati Rom. in Macedoniam. runt. Patres decreverunt, mittendos esse legatos
qui Macedoniae res inspicerent: et statim A. Postu
mio negotium datum, ut eo proficisceretur. Col
legas ei adjunxerunt e junioribus, ut penes eum
praecipua esset legationis vis et auctoritas. Inde
Comitia. actum de comitiis magistratuum in insequentem an
num: qua de re non mediocris disceptatio incidit
16 quod] periti religionum jurisque publici, quan
do duo ordinarii consules ejus anni, alte

§. 16. *Periti religionum jurisque publici* etc.] Fragmentum hoc, quod Sigonius ex Prisciani lib. 17. eruit, duobus ibidem locis exstat, et pag. 1050. et pag. 1097. Ex priori autem loco, addita voce, edidi *negabant recte comitia habere posse:* in posteriori vox *recte* erat omissa.

§. 1. *Trans Apenninum Briniates fuerant*] Ita constanter omnes, quas vidi, editiones. Cluveriu tamen 1. Ital. Ant. 10, 77. ex ho loco profert *Friniates*, ut contr ex 39, 2, 1. *Briniatibus*, ubi ex stat *Friniatibus*. Vide, quae no tantur ad eum locum.

Inter Audenam amnem] Ut i praecedenti oratione multa de sunt, sic in his etiam nonnihi interiit. Hic quidpe *sermo e* omnino mutilus, *Inter Audena*

orbo, alter ferro periisset, suffectum consulem negabant recte comitia habere posse. les ad interregnum rediit. Creati consules per terregem P. Mucius Scaevola, M. Aemilius Lepidus iterum. Praetores inde facti sunt C. Popillius Laenas, T. Annius Luscus, C. Memmius Gallus, C. Cluvius Saxula, Ser. Cornelius Sulla, Ap. Claudius Centho. Consulibus provinciae obtigere Gallia et Ligures. Praetorum Cornelius Sulla Sardiniam obtinuit, Claudius Centho citeriorem Hispaniam. Reliquae praetoriae provinciae quibus evenerint, non exstat memoria. Annus hic pestilentia famis, quae tamen in armenta tantum grassata est. Ligures gens semper victa, semper rebellans, Lunam Pisasque depopulati fuerant. Simul et Gallicus tumultus increpuerat. Lepidus Gallorum motu facile compresso in Ligures transcendit. Aliquot populi sese ejus arbitrio permiserunt: quos, ut sunt fere similia locis cultorum ingenia, asperis montium jugis, quae incolebant, efferari ratus, quorumdam ante se consulum exemplo, in plana] deduxit.

Fasti Capit. Pigh. Ann. Rom.

Liv. infra c. 19. c. 21. et 23.

cap. 21.

cap. 19.

Res gestae consulum in Gallia et Liguribus.

XIX. (XXIII.) Cis Apenninum Garuli, et Lapicini, et Hercates; trans Apenninum Briniates fuerant. Inter Audenam amnem P. Mucius cum iis, qui 1

...mnem bellum gessit. Sed, quidquid adjunctum fuerit, *Audena* hic *amnis* (modo ne hoc quoque mendosum sit vocabulum) haud dubie is est, qui, in sinistram Macrae ripam defluens, vulgo nunc accolis vocatur *Ula* et *Aula*, et cum articulo *La Ula* et *L. Aula*. quod vulgi simplicitas etiam dicit *Laula*. CLUVER. 1. Ital. Ant. 10, 78. Cluverius existimasse videtur, alterius loci nomen, inter quem et Audenam amnem Mucius bellum gessit, excidisse. Difficultati, quam movit, obcurrit Clariss. Crevierius legendo *Intra Audenam*, id est, ratione Romae ab hac ejus parte, fluvium non transgressus. Solent autem voces illae a librariis confundi. Vide ad 5, 27, 2.

Q. Mucius cum iis] Scribe *P. Mucius* ex consulatu Cap. et Cas-

Lunam Pisasque depopulati erant, bellum gessit,
2 omnibusque in ditionem redactis arma ademit. Ob
eas res, in Gallia Liguribusque geſtas duorum con-
sulum ductu auspicioque, senatus in triduum sup-
plicationes decrevit, et quadraginta hoſtiis sacrifi-
3 cari juſſit. Et tumultus quidem Gallicus et Liguſti-
nus, qui principio ejus anni exortus fuerat, haud
4 magno conatu brevi obpreſſus erat. Belli Macedo-
nici subibat jam cura, miscente Perseo inter Darda-
nos Baſtarnasque certamina: et legati, qui miſſi ad
res visendas in Macedoniam erant, jam reverterant
Romam, renunciaverantque, bellum in Dardania eſſe.
5 Simul venerant et ab rege Perseo oratores, qui
purgarent, nec adcitos ab eo Baſtarnas, nec aucto-
6 re eo quidquam facere. Senatus nec liberavit ejus
culpae regem, neque arguit: moneri eum tantum-
modo juſſit, ut etiam atque etiam curaret, ut san-
ctum haberet foedus, quod ei cum Romanis eſſe vi-
deri

siodoro: collegam enim M. Lepidi quaerimus. SIGON. Panvinius quoque e Faſtis Capit. et Caſſiodoro collegam M. Aemilii Lepidi in secundo hujus consulatu *P. Mucium* vocat. Et sic eſt in recentioribus edd. operum Caſſiodori. Pighius tamen in eo mendose *Q. Mucius* legi scribit. Fortaſſis secutus eſt Cuspiniani editionem Faſtorum Caſſiodori, in quibus et hoc et sequenti anno Q. Mucius consul eſt. Verum hoc anno consulem fuiſſe *P. Mucium Q. F. P. N. Scaevulam*, fratrem, quod e Faſtis et Livio 40, 44. scimus, *Q. Mucii*, qui anno sequenti consul fuit, dubitare non sinunt Faſti Capit. e quibus Pighius quoque poſt Sigonium non solum Livium, verum etiam Obsequentem de Prodig. cap. 65. in quo *Q. Mucius* collega M. Aemilio additur, emendavit. Sed hoc scribarum peccatum eſſe verosimile eſt. Obsequens ipse quomodo culpa liberari poſſit, qui in consulatum M. Aemili conferat prodigia, quae Livius cap. 21. anno sequenti Sp. Poſtumio Albino et Q. Mucio consulibus facta scribit, non video. DUKERUS.

Omnibusque in ditionem redactis] Pighius haec verba laudans in Annal. ad A. V. IↃLXXVIII. pag. 355. profert *in deditionem*, quod in sola inveni ed. Gryphii anni 1554. Reliquae quae mihi ad ma-

ri poſſet. Dardani, quum Baſtarnas non modo non 7
cedere finibus suis, quod speraverant, sed gravio-
s fieri in dies cernerent, subnisos Thracum adco-
rum et Scordiscorum auxiliis, audendum aliquid
l temere rati, omnes undique armati ad oppi-
ım, quod proximum caſtris Baſtarnarum erat,
ınveniunt. Hiems erat, et id anni tempus elege- 8
ınt, ut Thraces Scordiscique in fines suos abirent.
ıod ubi ita factum, et solos jam eſſe Baſtarnas au-
ierunt, bifariam dividunt copias: pars ut recto iti-
ere ad laceſſendum ex aperto iret; pars, devio saltu
ircumducta, ab tergo adgrederetur. Ceterum, pri- 9
squam circumire caſtra hoſtium poſſent, pugnatum
ſt; victique Dardani compelluntur in urbem, quae
ere duodecim millia ab caſtris Baſtarnarum aberat.
Victores confeſtim circumsidunt urbem, haud dubie 10
oſtero die aut metu dedituris se hoſtibus, aut vi ex-
ugnaturi. Interim Dardanorum altera manus, quae 11
ircumducta erat, ignara cladis suorum, caſtra Ba-

us fuerunt, edd. in vulgatam
ectionem conspirant. Ea si prae-
rrenda eſt, subintelligi debet *in*
itionem populi Romani.

§. 4. *Et legati, qui miſſi ad res
sendas*] Miſſum fuiſſe A. Poſtu-
ium cum nonnullis e juniori-
us, conſtat ex Polyb. Exc. Le-
at. num. 62.

§. 6. *Ut sanctum haberet foedus,
uod ei cum Romanis esse videri
osset*] Haec sunt absurda. Certe
nim erat ei cum Romanis foedus
t tum maxime, et infra 42, 25.
gati Romani Perseum admo-
ent foederis cum Philippo icti,
um ipso eo poſt patris mortem
enovati. Itaque peropportuna
mendatione sensum Livii eruo,
scribens: *ut sanctum haberet foe-
dus, quod ei cum Romanis eſſet, vi-
deri posset*. JAC. GRON. Vulga-
tum contra Gronovium defendit
Cortius ad Sall. Catil. 52, 3.

§. 7. *Ad oppidum, quod proxi-
mum caſtris Baſtarnarum erat,
convenerunt*] Ita demum exhibet
ultima Gruteri editio. Omnes
priores legunt *conveniunt*; quod
mutandi nullam legitimam caus-
sam video, et hinc revocavi.

§. 10. *Circumsident urbem*] Ita
Clericus edidit: reliqui *circumsi-
dunt*, quod Crevierius servavit.
Supra 9, 21, 6. *Pliſtiam ipsi so-
cios Romanorum circumsidunt*. ubi
vide, quae notantur. 36, 13, 7. *Inde*

starnarum sine praesidio relicta [nullo nego
cepit. Bastarnae, omni et commeatu et appar
bellico, qui in castris fuerat, exuti, quum ejus re
parandi facultas ex hostili regione, et infesto tem
pore anni, nulla esset, patrias sedes repetere st
tuerunt. Itaque ad Istrum regressi, non sine inge
ti laetitia flumen alta concretum glacie offenderun
quae nullum onus recusare videretur. Verum i
cumbente festinantium seque cursu agglomerantiu
hominum ac jumentorum toto simul agmine, gl
cies sub immenso pondere fatiscens subito dissilu
universumque agmen, quod diu sustinuerat, m
diis gurgitibus, victa tandem et comminuta, des
tuit. Plurimi statim vorticibus hausti sunt. Mult
enatare conantes crustae dissolutae fragmina sup
inducta merserunt. Pauci ex omni populo per utra
que ripam vix concisis visceribus evaserunt.

Oros. l. 4. c. 20. *Bastarnae Istro absorbentur.*

(*XXIV.*) Per ea tempora Antiochus, Magni An
tiochi filius, qui diu Romae obses fuerat, morti
Seleuco fratre, Syriae regnum occupavit. Namq
Seleucus, quem Philopatora Graeci vocavere, qu
paternis cladibus fractas admodum Syriae opes a
cepisset, post otiosum nullisque admodum rebus g
stis nobilitatum annorum duodecim regnum, hu
minorem natu fratrem, misso Romam in ejus loc
filio suo Demetrio, revocavit, ex foederis legib
quo mutari identidem obsides oportebat. Vix i
Athenas pervenerat, quum Seleucus insidiis Heli
dori, unius ex purpuratis, oppressus interiit. Hu
regnum affectantem Eumenes et Attalus expuleru
induxeruntque in ejus possessionem Antiochum, qu

Appian. Syr. *Antiochus rex Syriae.*

Liv. 38, 38. Appian.

Pellinaeum et circumsidunt, et mittunt ad Philippum, qui moneret. Similiter *subsidere* penultima brevi apud Silium 13, 221.

— — subsidere saepe leonem, Nudus inire caput pugnis, cantare juvenco.

hoc tanto beneficio devinctum habere magni imabant. Jam enim ob quasdam offensiunculas pectos habebant Romanos. Eorum auxiliis regno itus Antiochus tanto populorum gaudio exceptus ut ei cognomen indiderint Epiphani, quod, quum ni a stirpe regia regnum invaderent, ipse avitae onis assertor exortus suis illuxisset. Neque vero d res bellicas defuit indoles et vigor animi. Ve- ita pravus et inconsultus fuit in tota morum et ituendae vitae ratione, ut brevi, cognomine mu-, pro Epiphane Epimanes, id est insanus, voci- etur. Saepe enim egressus e regia insciis mini- s, uno aut altero comite, per urbem rosa coro- us et auro textam indutus vestem incedebat, in- im lapidibus, quos sub ala gerebat, incessens ob- s; interdum contra nummos in vulgus spargens, iferansque, *sumat, cui fortuna dederit.* Alias vero aurificum, caelatorumque, et aliorum fabrorum icinas discurrebat, de cujusque arte ambitiose ferens: nunc cum obvio quoque plebejorum ho- num sermones miscebat in publico, nunc circum pinas oberrans, cum ultimae sortis peregrinis et venis compotationi indulgebat. Si quos forte venes tempestivum celebrare convivium senserat, e statim cum poculo et symphonia improvisus ad- it comissabundus et lasciviens, ita ut rei novi- e perculsi plerique se in fugam darent, partim tu conticescerent. In publicis quoque balneis cum ba eum lavare solitum fuisse constat. Ibi quum guentis tamen pretiosissimis uteretur, ferunt emdam ei de plebe hominem dixisse quondam:

Cognominatus Epiphanes.

Deinde Epimanes ob mores absurdos.

Polyb. apud Athen. lib. 5. et 10. et Ptolem. Euerg. apud eumdem lib. 10.

Diod. Sicul. apud Vales.

. 1. *More, sella eburnea*] De- erantur pauca, quibus mores nei regis describebat, de quo ere coeperat. Itaque subsequi- tur: *Perseus regio more, sella eburnea posita, jus dicebat.* SIG. *Romano more.* MURETUS. De Antiocho Epiphane, seu potius Epi-

Beatus es, o rex: unguenta maximi pretii oles. Cui ille, di delectatus, *jam te*, inquit, *ita beabo, ut saturum te esse fa* et statim in ejus caput ingentem unguenti nobilissimi ur effundi jussit: ita ut, natante pavimento, in lubrico lap tes tum ceteri, tum ipse rex inprimis cachinnos toll concideret.

XX. (*XXV.*) Postremo, sumpta loco vestis regiae to quemadmodum Romae a candidatis fieri viderat, fo circumibat, singulos e plebe prensans amplexansque, modo aedilitatem, modo tribunatum plebis petens: denique populi suffragiis magistratum adeptus, Roma
1 more, sella eburnea posita, jus dicebat, discep
2 batque controversias minimarum rerum. adeoq

mane, accipiendum fragmentum hoc T. Livii, quod non animadvertentes viri eruditissimi de Perseo acceperunt. Atque id si conferas cum alio Polybii fragmento, quod exstat apud Athenaeum lib. 5, [4.] rem inveniens unam eandemque ab utroque narrari, et T. Livium Polybii narrationem paene interpretari. HERALDUS ad Arnobium p. 249. Nemo aliter sentit, quam fragmento isthoc describi Perseum: quam opinionem, licet, deinceps exuant. Nam quis umquam de Persei moribus similia prodidit. Omnes profecto ad unum sugillant summam ejus avaritiam, nedum ut in ipsum ulla cadat magnificentia. Quid ergo? Quum haec omnia et alia plura Polybius apud Athenaeum lib. 5. Deipnos. attribuat Antiocho Epiphani Syriae regi, nemini dubium esse debet, eidem adscribenda item Liviana. Quod ipsum si etiam animadvertisset amicus noster Casaubonus, nunquam ibidem affirmasset, templum Jovis Olympici a Perseo inchoatum: quod nemo unquam scripsit. GRUTER. In eodem errore, hic de Perseo agi, etiam alii versati sunt, quos notavit Jac. Gronovius in Praefat. tom. 6. Antiq. Graec. Adde iis Henr. Stephanum 4. Schediasm. 7. et Lipsium 1. Saturn. 10. et 2, 9. DUKER. Non *regio*, ut putabat Sigonius, sed *Romano*, ut docet Muretus, praecessisse, constat laudatis Polybii et Diodori Si locis: eorum prior apud Athen. 5, 4. in narrat: *Καθίσας ἐπὶ ἐλεφάντινον δίφρον κατὰ τὸ παρὰ Ῥωμαίοις ἔθος.* Alter in Excerpt. Vales. pag. 306. *... ἐστὶ Ῥωμαίοις ἔθιμον.* Recte Herald. et Gruter. fragmentum hoc referunt ad Antiochum Epiphanem Syriae regem, non, Sigonius fecit, ad Perseum, Philippi filium, Macedoniae regem, idque ex ipso Livii fragmento colligi potuisset. Dicitur rex, de quo hic agit Livius, *Antiochiae Jovis Capitolini* templum magnificum pollicitus esse; Syriae, non Macedoniae, convenit. Errori ansam dedisse videntur ultima verba Epitomes hujus libri; quae loco mota recte Gronov. docuit.

Jus dicebat, disceptabatque Verba Polybii, quae vertit Livius, paene ad verbum

lli fortunae adhaerebat animus, per omnia gene-
vitae errans, uti nec sibi, nec aliis, quinam ho-
effet, satis conftaret. Non adloqui amicos, vix 3
tis familiariter adridere; munificentia inaequali
se aliosque ludificari: quibusdam honoratis ma-
oque aeftimantibus se puerilia, ut escae aut lu-
s, munera dare; alios nihil exspectantes ditare.
ique nescire, quid sibi vellet, quibusdam videri. 4
iidam ludere eum simpliciter, quidam haud dubie
sanire ajebant. In duabus tamen magnis hone- 5
sque rebus vere regius erat animus, in urbium do-

ripsit Diodorus [Exc. Vales. ig. 306.] Ἐκάϑιζεν ἐπὶ δίφρον ἐλεφάντινον, καὶ καϑὼς ἐςὶ Ῥωμαίοις ἔϑιμον, διηκούετο τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητούντων περὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ συμβολαίων. VALES. Polyb. apud Athen. loc. laud. Διήκουε συναλλαγμάτων, καὶ διέκρινε μετὰ πολλῆς σπουδῆς καὶ προϑυμίας.

§. 2. *Nulli fortunae adhaerebat animus*] Rubenius *formae*. Tacit. Ann. [74.] *Qui formam vitae iit, quam poftea celebrem miserae temporum et audaciae hominum fecerunt.* Poffet etiam legi: *ideoque nulli firme adhaerebat animus, per omnia genera vitae errans. Nulli*, scilicet generi. J. FR. GRON. *forma* et *fortuna* saepe in Mftis commutantur. Vide ad 1, 23, 10. 3, 12, 5. c. 48, 7. 28, 4, 10. 35, 22, 4. 40, 28, 4. et Cel. Burm. ad Nason. 1. ex Pont. 10, 7. Similiter *formatus* et *fortunatus*. V. ad 4, 7, 3.

§. 3. *Magnoque aeftimantibus se*] Utrum hoc eft magno aeftimantibus regem et praeter alios colentibus? an aeftimantibus se ipsos, et quia apud regem honorati erant, sive ob hanc, sive illam caussam lauta ab eo munera exspectantibus? Mihi neque *illi magno aeftimant regem*, neque *magno aeftimant se ipsos* videtur sermo Livianus effe, et parum abeft, quin hoc referam inter veftigia barbariei, quibus hoc fragmentum deturpatum effe dicit Heraldus ad Arnob. 4, 249. DUKER.

Escae aut lusus munera dare, alios nihil exspectantes ditare] Athenaeus: Καὶ γὰρ περὶ τὰς δωρεὰς ἦν παραπλήσιος. ἐδίδου γὰρ τοῖς μὲν ἀςραγάλους δορκαδείους, τοῖς δὲ φοινικοβαλάνους, ἄλλοις δὲ χρυσίον· καὶ ἐξ ἀπαντήσεως δέ τισιν τυγχάνων, οὓς μὴ ἑωράκει ποτε, ἐδίδου δωρεὰς ἀπροσδοκήτους. VALESIUS.

§. 4. *Ludere eum simpliciter*] Diodorus: ὡς τοὺς χαριεςάτους ἄνδρας ἀπορεῖν περὶ αὐτοῦ· οἱ μὲν γὰρ ἀφέλειαν, οἱ δὲ ἀλογίαν, τινὲς δὲ μανίαν αὐτοῦ κατεγίνωσκον. Athenaeus: ἐξ ὧν εἰς ἀπορίαν ἦγε τῶν ἀνϑρώπων τοὺς ἐπιεικεῖς· οἱ μὲν γὰρ ἀφελῆ τινα αὐτὸν εἶναι ὑπελάμβανον, οἱ δὲ μαινόμενον. VALESIUS.

§. 5. *In urbium donis, et Deorum cultu*] Locus hic de Antio-

6 nis, et Deorum cultu. Megalopolitanis in Arca[illegible] murum se circumdaturum urbi est pollicitus, ma[illegible] joremque partem pecuniae dedit. Tegeae theatru[illegible]
7 magnificum e marmore facere instituit. Cyzici i[illegible] Prytaneum, (id est penetrale urbis, ubi public[illegible] quibus is honos datus est, vescuntur) vasa aur[illegible] mensae unius posuit. Rhodiis, ut nihil unum insi[illegible] gne, ita omnis generis, ut quaeque usus eorum po[illegible]

cho Epiphane totus est ex Polybio translatus, cujus verba exstant apud Athenaeum lib. 5. et hac parte sic se habent: Ἐν δὲ ταῖς πρὸς τὰς πόλεις θυσίαις καὶ ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς τιμαῖς πάντας ὑπερέβαλλε τοὺς βεβασιλευκότας. Valde laborat magnus interpres in vocabulo θυσίαις, sed apparet ex Livio δωρεαῖς vel δόσεσι scribendum: quorum alterum et Heraldo ad Arnobium [pag. 240.] in mentem venit. J. FR. GRON.

§. 7. *Cyzici in Prytaneum*] Melius *in Prytaneo*. Cap. 28, 7. quidem antea vulgabatur: *Tabula in aedem Matris Matutae cum indice hoc posita est*: sed hoc Sigonius recte ex lib. 40, 52, 7. emendavit *in aede*. Signa, statuas *in templo, foro, Capitolio ponere*, Livius et alii saepe dicunt. 42, 6, 11, *Ut ponerent ea* (vasa aurea,) *in quibus templis videretur*. c. 20, 1. *Columna rostrata in Capitolio bello Punico priore posita*. DUK.

Id est, penetrale urbis, ubi publice, quibus is honos datus est, vescuntur] Haec in animadversionibus Casauboni ad Athen. 15, 19. sublata distinctione post vocem secundam, recte concluduntur signis parentheseos: est enim ac si dixisset, ita vocant penetrale urbis. Prytanea in penetralibus, id est, in media parte urbium, sita fuisse, scribit Spanhem. ad Callimachi H. in Cere[illegible] 129. ubi plura vide de Prytane[illegible] et in ejusdem diatriba de Ve[illegible] et Prytanibus Graecorum; in e[illegible] jus parte priore sect. 15. erro[illegible] credo, typographorum perper[illegible] ex hoc loco adscriptum legit[illegible] *in Prytaneum, id est, in penetral[illegible] urbis*. DUKER. Vide Meurs[illegible] Athen. Attic. 1, 8.

Rhodiis nihil unum insigne] E[illegible] mendaveram, *Rhodiis ut nihil u[illegible] num insigne, ita*. Sed video i[illegible] praecepisse Freinshemium ad Ta[illegible] citum. J. FR. GRON. Ita legen[illegible] dum monuerat Gronov. 4. Ob[illegible] serv. 14, 230.

§. 8. *Jovis Olympii templum Athe[illegible] nis*] De hoc multa habet Meur[illegible] sius 1. Athen. Attic. 9. nonnull[illegible] etiam Casaub. ad Spart. Hadrian[illegible] 12. Cellarius scribit ad Vell. Pa[illegible] 1, 10. ab Antiocho inchoatum fuisse, quo tempore a Romanis apud quos diu obses fuerat, d[illegible] missus Athenas, in Syriam pro fecturus, venerat. Nam quu[illegible] ibi nuncium de morte fratris ut refert Appian. in Syriac. [illegible] 116. accepisset, eum ob subitu[illegible] discessum id inchoasse tantum non perfecisse dici. Sed Poly[illegible] bius et Livius et hoc et caete[illegible] omnia ab eo, quum jam rex e[illegible] set, facta produnt. Nec credi[illegible] bile est, eum, qui privatus sine ulla spe regni obtinendi Athenas venerat, de tantae molis ac tam

ulaverunt, dona dedit. Magnificentiae vero in Deos 8
il Jovis Olympii templum Athenis, unum in ter-
s inchoatum pro magnitudine Dei, poteſt teſtis
ſe. Sed et Delon aris insignibus ſtatuarumque co- 9
ias exornavit: et Antiochiae Jovis Capitolini ma-
nificum templum, non laqueatum auro tantum, sed
arietibus totis lamina inauratum, et alia multa in
liis locis pollicitus, quia perbreve tempus regni

nmensi sumtus opere inchoan-
o cogitaſſe, ac deinde, accepto
uncio de morte fratris, ibi tam-
iu moratum fuisse, donec id
ichoare poſſet. DUKER.

§. 9. *Sed et Delon maris insi-gnibus ſtatuarumque copia exorna-vit*] Scribendum videtur *Deli a-ram insignibus*. Polybius: καὶ τῶν περὶ τὸν ἐν Δήλῳ βωμὸν ἀν-δριάντων. HERALD. ad Arnob. pag. 249. Lege cum Ger. Voſſio ad Vellej. [1, 10.] *aris*. Hic quo-que notandus error memoriae Casauboni, qui hoc ab nullo scri-ptore, praeterquam Athenaeo, tradi autumat. J. FR. GRONOV. Polybius apud Athen. 5, 5. iis, quae de Antiochi magnificentia in cultu Deorum scripserat, haec addit: Τοῦτο δ' ἄν τις τεκμή-ραιτο ἔκ τε τοῦ παρ' Ἀθηναίοις Ὀλυμπιείου, καὶ τῶν περὶ τὸν ἐν Δήλῳ βωμὸν ἀνδριάντων. Putat ibi Casaubonus, de ſtatuis ab Antiocho circa aram in Delo positis aliud teſtimonium in scri-ptis veterum non inveniri. Ea in re errorem memoriae illius notat Gronovius. Adsentirer, si idem prodidiſſet Livius, quod Polybius. Sed quum hic unam *aram in Delo*, ille non aram, sed ex Voſſii et Gronovii sententia insulam *Delon aris insignibus* ex-ornatam dicat, nec Polybii nar-ratio teſtimonio Liviano, nec Li-vii Polybiano confirmari poteſt. Polybium de insigni aliqua ara in Delo loqui, articulus τὸν in-dicio eſt; quae mihi non alia videtur eſſe, quam celeberrima illa et multis scriptoribus me-morata ara cornea Apollinis in Delo. Sed hujus nulla mentio eſt in Livio, si is ita, ut viris doctiſſimis placet, scripsit. Vos-sio quidem ad Vell. Pat. 1, 10. judice, Livius non tam religio-sus interpres Polybii fuit, ut ejus verbis se ubique adſtrinxerit. Verum aliud eſt verbis, aliud re-bus se non adſtringere. Illud fido interpreti interdum licet; hoc Livium, si Polybium hic inter-pretatus eſt, sibi licere, et a men-te auctoris, quem interpretaba-tur, abhorrentia tradere voluis-se, non nimis verosimile eſt. Con-jectura Heraldi ad Arnobium lib. 6. p. 249. non indigna eſt, quae consideretur. Verum hoc in ea incommodi eſt, quod, si quid ei loci detur, ex ea non apparet, quae sint *insignia*, quibus ara illa exornata fuerit. Si hic in tam lacero fragmento veſtigium aliquod lacunae eſſet, conjici poſſet, subſtantivum, cui addi-tum fuerit *insignibus*, excidiſſe. DUKER.

Sed parietibus totis lamina in-auratum] Forte *induſtum*, vel *in-ducta*. Juſtinus [12, 7, 6.] *Phale-ras equorum ac arma militum ar-gento induxit*. J. FR. GRON. in-

10 ejus fuit, non perfecit. Spectaculorum quoque omnis generis magnificentia superiores reges vicit; reliquorum sui moris, et copia Graecorum artificum.
11 Gladiatorum munus Romanae consuetudinis primo majore cum terrore hominum, insuetorum ad tale
12 spectaculum, quam voluptate, dedit: deinde saepius dando, et modo vulneribus tenus, modo sine missione etiam, et familiare oculis gratumque id spectaculum fecit, et armorum ſtudium plerisque juve-
13 num accendit. Itaque, qui primo ab Roma magnis praemiis paratos gladiatores arceſſere solitus erat, jam suo [e regno voluntarios facile paravit gladiatores, operam ultro ad depugnandum exigua mercede offerentes. Ceterum eamdem in edendis spectaculis, quam et in cetera

auratum merito offendit Gronovium. Sed sive *inducta*, sive *inductum* legas, aliquid supplendum relinquitur. An ex praecedentibus *laqueatum auro* intelligi poteſt *aurea*, vel *ex auro*? DUKER. Si quid mutandum, cum Gronovio malim *lamina inducta*, sc. *auri* ex praecedenti *laqueatum auro*. Plinius 35, 6. *Leucophron fit*, *hoc eſt*, *glutinum auri*, *quum inducitur ligno*.

Perbreve tempus regni] Appian. in Syriac. 131. eum tantum duos annos regnaſſe scribit. Sed, hunc certiſſimum errorem sive ipsius Appiani, sive librariorum eſſe, alii oſtenderunt, Nam ex Eusebii Chronico, et Canone, aliisque satis conſtat, eum XI. annos regnaſſe. Quod ergo Livius *perbreve tempus regni ejus* fuiſſe dicit, accipiendum puto de tempore, quo poſt illa Antiochiae et aliis urbibus promiſſa superſtes fuit. Nam *perbreve tempus* longe minus, quam XI. annorum, spatium eſt. Vide Cicer. 3. in Verr. 9. et Ovid. 4. Triſt. 10, 70. DUKER.

§. 10. *Reliquorum sui moris, et copia Graecorum artificum*] Conjicio *religione sui moris*. Memineris autem τὸ *magnificentia* accipere nominativo casu. Spectaculorum ab Antiocho ludorumque datorum magnificentiam superaſſe aït priores reges duabus rebus iſtis. *sui moris* addit, ne quis eam exigeret ad Romanos. J. FR. GRON. Polybius apud Athenaeum scribit, simulacra omnium, quotquot apud homines vel dicuntur, vel habentur Dii, et heroum in pompa praelata fuisse. Si eo respexiſſe putamus Livium, *religione* ex iis quodammodo confirmari poteſt. Sed vix poſſum credere, *magnificentia* nominativum, et verbum *vicit* ad alium, quam ad Antiochum, referendum esse, de quo omnia superiora *dedit*; *inſtituit*, *posuit*, et porro cetera, ac deinde *dedit*,

ta, pravitatem animi levitatemque exhibuit, ut dorum apparatu nihil magnificentius, nihil ipso ge vilius aut contemptius videretur. Quod quidem num saepe alias, tum maxime in iis ludis apparuit, quos, aemulatus eorum magnificentiam, qui Paulo in Macedonia post devictum Persea dati fuerant, immani sumptu, nec minore suo dedecore, Antiochiae edidit. Verum ad Romanas res revertamur, a quibus nos longius abstraxit hujus regis nentio. Polyb. et Diod. ubi supra.

XXI. (*XXVI.*) Ti. Sempronius Gracchus, qui per biennium Sardiniam obtinuerat, tradita Ser. Cornelio Sullae praetori provincia, reversus Romam triumphavit de Sardis. Tantam captivorum multitudinem ex ea insula illum abduxisse ferunt, ut longa eorum venditione res in proverbium vene- Liv. 41, 17. c. 21. 28. Auctor de Vir. Illustr. Fest. V. *Sardi Venales.*

fecit, accendit dicuntur. Mihi hic quoque quaedam, in quibus de Asiaticis artificibus actum fuerit, videntur periisse. DUK. Aliquid hic latere, quod male habet, certum mihi est. Vide, num vitium tolli possit ejiciendo voculam *et*. *Reliquorum* spectaculorum *sui*, id est Syriaci, *moris* magnificentia Antiochus superiores reges vicit, nempe *copia Graecorum artificum*. ut sensus sit, exsuperantem Antiochi magnificentiam ratione spectaculorum moris Syriaci constitisse in copia Graecorum artificum. Opponuntur hic *spectacula sui moris* et *gladiatorum munus Romanae consuetudinis*. Per *artifices* hic recte Crevier. intellexit histriones similesque, quorum opera spectacula eduntur. Vide ad 5, 1, 5. et 7, 2, 6.

§. 11. *Gladiatorum munus Romanae consuetudinis*] Forte *Gladiatorium munus*. Vide ad 39, 42, 9.

§. 13. *Jam suo.....*] Lipsius 2. Saturn. 9. conjicit, Livium his subjecisse *e regno Romam mittebat*, aut quid tale. Dicit enim se credere, gladiatores, quibus *Thraces* nomen erat, non solum ab armatura, quod veteres prodiderunt, dictos fuisse; sed etiam, quia ex ea gente erant. Fuisse autem eos natione Thraces ex eo sibi odorari videtur, quod Perseus, qui *ante* gladiatores *Roma* arcessere solitus fuerat, deinde dicatur *jam suo* .... quam lacunam verbis, quae scripsi, apte suppleri posse putat. Lapsus est eodem errore vir eruditissimus, quo alii, qui haec de Perseo scribi crediderunt. DUKERUS.

§. 1. *Suo pio inter peregrinos*] Hoc loco interciderunt comitia consularia, quibus consules creati sunt Sp. Postumius Albinus, Q. Mucius Scaevola. Comitia item praetoria. De sortitione autem provinciarum praetorum subse-

Fasti Capit. Adde Pighium.

rit, et *Sardi venales* pro rebus vilibus vulgari, joco celebrati fuerint. Triumphaverunt et consules ambo, Scaevola de Liguribus, Lepidus de iisdem et Gallis. Tum comitia magistratuum in insequentem annum habita.

Comitia.

Creati consules sunt Sp. Postumius Albinus, Q. Mucius Scaevola. Praetoriis comitiis fortuna inter ceteros candidatos P. Africani filium L. Cornelium Scipionem, sive is Cnaeus fuit, non sine magna invidia in certamen conjecit cum C. Cicerejo, qui patris ejus scriba fuerat.

Africani filius ope Cicereji praetor.

Val. Max. 4, 5. et 3, 5.

Nam quinque jam nominatis praetoribus, C. Cassio Longino, P. Furio Philo, L. Claudio Asello, M. Atilio Serrano, Cn. Servilio Caepione, quum extremo saltem loco adhaerescere Scipio niteretur, adeo a patris virtutibus degenerasse visus est, ut omnium centuriarum suffragiis ei Cicerejus anteferretur, nisi hic sive fortunae crimen, sive comitiorum errorem modestia sua emendasset. In hoc campestri certamine patroni sui filium vincere non sustinuit, abjectaque statim candida toga, ex competitore de victoria cer-

quitur hoc modo. *Jam praetores sortiti provincias erant, C. Cassius Longinus urbanam, L. Cornelius Scipio inter peregrinos.* SIG. Sigonius vocem *suo*, notae initio praescriptam, huc retulit ex fine fragmenti praecedentis, quod desinit in ejus editione voce *jam*, non, ut habent priores edd. vocibus *jam suo*. Ex *suo pie* autem fecit *Scipio*, et in contextu edidit *L. Cornelius Scipio inter peregrinos*; quod nomen supplevit ex cap. 27. Sententiam ejus veram puto, indicium tamen supplementi superesse volui; ut etiam Crevierius voluit. Adde Pighium in Annal. ad A. V. IↃLXXIX. pag. 357.

§. 2. *M. Atilio praetori*] Ita recte Sigonius emendavit. Priores praeferunt *M. Attilio*. Vide supra ad 5, 13, 3.

In Corsicam jussus est transire] Hoc extra ordinem factum est; fortassis quod, etsi Sardinia nuper a Graccho pacata erat, cap. 17. tamen ea nondum ita tranquilla erat, ut tutum esset, exercitum Romanum inde in Corsicam abducere. Nam alioqui, auctore Sex. Rufo in Breviar. c. 4. harum provinciarum administratio jam olim conjuncta fuerat: quod etiam ex Liv. 40, 18. 19. 34. et 42, 1. 7. intelligi potest. DUKER.

Cornelio prorogatum imperium] Fuisse Ser. Cornelium Sullam, existimat Pighius in Annal. ad A. V. IↃLXXIX. p. 313. eum autem anno proximo praetorem crea-

to gratus cliens et competitoris sui suffragator factus est. Sic honorem, quem a populo impetraturus Scipio non videbatur, ope Cicereji consecutus est, majore Cicereji gloria, quam sua. Consulibus provinciae assignatae sunt Gallia et Ligures. Mox sortiti praetores, C. Cassius Longinus urbanam jurisdictionem obtinuit, L. Cornelius Sci]pio 1
inter peregrinos. M. Atilio praetori provincia Sardi- 2
nia obvenerat: sed cum legione nova, quam consules conscripserant, quinque millibus peditum trecentis equitibus, in Corsicam jussus est transire. dum is ibi bellum gereret, Cornelio prorogatum imperium, uti obtineret Sardiniam. Cn. Servilio Caepioni in 3
Hispaniam ulteriorem, et P. Furio Philo in citeriorem tria millia peditum Romanorum, equites centum quinquaginta, et socium Latini nominis quinque millia peditum, trecenti equites: Sicilia L. Claudio sine supplemento decreta. Duas praeterea le- 4
giones consules scribere jussi, cum justo numero pe-

tum Sardiniam obtinuisse ad A. V. ɪↄʟxxvɪɪɪ. pag. 353. Ratio est, quia infra 45, 17. numeratur inter praetorios, qui legati ad Macedoniam constituendam e senatu missi sunt; ejusque praetura alibi non memoratur.

Ut obtineret Sardiniam] Ita demum ultima Gruteri editio, et post eam recentiores omnes. Priores *uti obtineret*. Licet nihil intersit, priscam tamen lectionem revocavi.

§. 3. *L. Claudio sine supplemento*] Suetonius tamen in Tiber. 1. *Gens Claudia quum praenominibus cognominibusque variis distingueretur, Lucii praenomen consensu repudiavit, postquam e duobus gentilibus praeditis eo alter latrocinii, caedis alter convictus est*. Id si verum, qua ratione ergo hic *L. Claudius* memoratur? Sed forte dicendum, repudiationem praenominis *Lucii* a Suetonio relatam his temporibus posteriorem esse. Alter tamen eodem praenomine alibi apud Livium non obcurrit.

§. 4. *Cum justo numero peditum equitumque*] Vocula *cum* inducenda videtur. Duae legiones debebant esse justo numero peditum equitumque. Supra 42, 35, 4. *Ut quatuor legiones scriberet urbanas, justo numero peditum equitumque*. Eadem praepositio Clariss. Dukero etiam suspecta erat.

§. 5. *Pestilentia, quae priore anno in boves ingruerat*] Obseq. de

ditum equitumque, et decem millia peditum sociis
5 imperare, et sexcentos equites. Delectus consulibus eo difficilior erat, quod pestilentia, quae priore anno in boves ingruerat, eo verteret in hominum morbos. qui inciderant, haud facile septimum diem superabant: qui superaverant, longinquo, maxime
6 quartanae, inplicabantur morbo. Servitia maxime moriebantur. eorum strages per omnes vias insepul-

Prodig. cap. 66. *Gravi pestilentia hominum boumque cadavera, non sufficiente Libitina, quum jacerent, vulturius non adparuit.* Scheff. ad eum locum notat, *boumque* videri posse compendium esse vocabuli *brutorumque*; postea tamen nihil mutat ob Livii verba sequentia *in tanta strage boum hominumque:* sed per *boves* omne genus pecoris armentique intelligendum autumat. Non video tamen caussam, cur ita proprie dicti boves intelligi nequeant, praesertim quum veteris aevi monumenta doceant, similem pestilentiam bubus non semel incubuisse. Notum est carmen *de Mortibus boum*, quod sub Severi Sancti, id est Endeleichi, Rhetoris nomine vulgo circumfertur, et notis Weitzii inlustratum ante aliquot annos recusum est. Ejusdem morbi boum meminere Annales, quos alii Adelmi, alii Eginharti nomine laudare solent, ad ann. ıↄccccx. *Tanta fuit in ea expeditione boum pestilentia, ut pene nullus tanto exercitui superesset; quin omnes usque ad unum interirent. Et non solum ibi, sed etiam per omnes imperatori subjectas provincias in illius generis animalia mortalitas inmanissime grassata est.* Quae tantum non eadem apud Reginon. et Annalist. Saxon. ad eumdem ann. reperiuntur. (* V. Eccard. Rer. Franc. Orient. l. 18. p. 208.) Aliud exemplum memorat Regin. ad ann. ıↄccccxlii. *Sidus simile cometae per quatuordecim noctes visum, et inmensa mortalitas boum secuta est.* et Annalista Saxo ad ann. ıↄccccxliii. *Cometas et inundationem pestilentia boum secuta est.* (* Michaël. Glyc. in Annal. T. 9. Hist. Byz. p. 235. Aliud Ubbo Emmius l. 10. p. 150. ad a. 1249. et seq.) Aliud rursus Meyer. in Annal. Flandr. ad ann. mcccxix. Utinam pleraeque Belgii nostri regiones numquam expertae fuissent, quantum damni respublica ex simili boum morbo anno cıↄıↄccxiii. et sequentibus sensisset! ut Deus postea similem cladem a patria avertere velit, omnes vovemus.

Eo verterat in hominum morbos qui inciderant, haud facile septimum diem superabant] Suspicor sic legendum *eo verterat in homines. In morbos qui inciderant, haud facile septimum diem superabant.* quamquam usus est etiam ejusmodi genere dicendi lib. 25, [26, 8.] *Ut neglecti, qui incidissent, morerentur.* Et Cic. in Pison. [35.] *Neque se recreare quisquam posset, qui semel incidisset.* SIGON. Sic [*verterat in homines. In morbos qui inciderant*] Sigonius mutavit, quod erat *in hominum morbos. Qui inciderant.* Sed ipse praebet, quo refutetur: nempe, *qui inciderant*, sic breviter poni lib. 25, [26.] et Ciceroni in Pison. [35.] Conferuntur autem hominum morbi

orum erat. Ne liberorum quidem funeribus Libitina subficiebat. Cadavera, intacta a canibus ac 7
vulturibus, tabes absumebat: satisque constabat, nec illo, nec priore anno, in tanta strage boum hominumque, vulturium usquam visum. Sacerdotes 8
publici ea pestilentia mortui sunt, Cn. Servilius Caepio pontifex, pater praetoris, et Ti. Sempronius Ti. F. Longus decemvir sacrorum, et P. Aelius Paetus

non cum bobus ipsis, sed cum pestilentia, quae in boves ingruerat. J. FR. GRON. *verterat* primus Sigonius, et post eum reliqui ediderunt. Priores legunt *verteret*, quod reduxi.

Qui superabant, longinquo etc. *implicabantur morbo*] Primae edd. exhibent *qui superaverant*. Postrema Gruteri *qui superarant*. Gronoviana anni 1665. *qui superabant*. Sed priscam lectionem revocavi. *Longinquus morbus* est diuturnus. Vide ad 7, 29, 1.

§. 8. *Ti. Sempronius T. F. Longus*] Lege *Ti. Sempronius C. F. Longus*. nam anno DXLI. [lib. 27, 6, 16.] ait: *Decemvir sacris faciundis in locum Ti. Sempronii Ti. F. Longi Ti. Sempronius C. F. Longus suffectus*. Qui ergo creatur eo anno, hoc moritur. Ibi autem idcirco praenomina apposuit, ut internoscerentur. SIG. Vetus et genuina scriptura fuit *Ti. Sempronius T.* (pro *Ti.*) *F. Longus*. Mutavit eam Sigonius ex lib. 27, 6, 16. qui locus potius corrigendus erat ex hoc, ut recte illic fecit et edidit ὁ πάνυ, membranarum auctoritate, ut videtur, ad id inductus. Verum eo minus auscultandum hic fuit Sigonio, contra Msti codicis et historiae fidem antiquam lectionem rejicienti. Revera enim Ti. Sempronius fuit Ti. non Caji F. sed Caji N. suffectus in hoc sacerdotium, quod saepe factum esse vel ex hoc eodem cap. apparet, patri suo Ti. Sempronio C. F. qui consul fuit cum P. Scipione anno primo belli Punici secundi, quorum filii itidem fuere collegae in eodem magistratu XXIV. annis post, ab V. C. IOLIX. quo anno in Fastis Capitolinis, quorum fides in dubium vocari nequit, hic Ti. Sempronius scribitur *Ti. F. C. N.* ad quod dignitatis fastigium per omnes honorum gradus productus est anno XVI, postquam sacerdotium hoc adeptus erat. JAC. PERIZ. Vetus scriptura fuerat *T. Sempronius T. F. Longus*; pro quo Froben. anno 1535. substituit *Ti. Sempronius T. F.* Sed viris doctis *Ti. Sempronius Ti. F.* legentibus adsentior. Videnda sunt, quae notantur ad 27, 6, 16. ubi decemvir sacrorum creatus esse dicitur, et ad 34, 42, 3. Cn. Servilius Caepio, qui praecedit, pontifex factus memoratur supra 25, 2. Qui sequitur P. Aelius Paetus augur creatur 27, 36. Ti. Sempronius Gracchus idem sacerdotium admodum adolescens obtinet 29, 38.

C. Attilius Aemilius curio maximus] Ut dixi supra in eo anno, quo creatur curio [27, 8, 2.] legendum est *C. Mamilius Vitulus curio maximus*. SIG. Recte Sigonius *C. Mamilius Vitulus*. Nisi

augur, et Ti. Sempronius Gracchus, et C. Mamilius Vitulus curio maximus, et M. Sempronius Tuditanus
9 pontifex: pontifices subfecti sunt, C. Sulpicius Galba *** in locum Tuditani. Augures subfecti sunt, in Gracchi locum T. Veturius Sempronianus, in P. Aelii Q. Aelius Paetus. Decemvir sacrorum C. Sem-

paullo plus obsequendo vetustis apicibus malis: *C. Vitulus Mamilius*. J. FR. GRON. Lectio haec *C. Attilius Aemilius* demum adparuit in edd. Gryphii anni 1554. et Basileensibus ejusdem ac sequentis anni. Priores *C. Attelius Aemilius* praeferunt. Quae lectio Gronovio ansam legitimam dedit potius *C. Vitulus Mamilius*, quam *C. Mamilius Vitulus*, legendi. Nam et supra 27, 8, 2. pro *Vitulus* legebatur *Attelius*. Ex *Mamilius* autem abjecta prima litera factum est *Amilius*, et inde *Aemilius*. Nomina autem hoc ordine interdum obcurrere, vidimus ad 26, 22, 13. et 40, 25, 1. Ceterum M. Sempronius Tuditanus, qui verbis sequentibus memoratur, pontificatum adeptus legitur supra 39, 46.

§. 9. *Pontifices subfecti sunt C. Sulpicius Galba in locum Tuditani*] Excidit nomen pontificis, suffecti in locum Cn. Servilii Caepionis demortui. Aït enim, *pontifices suffecti sunt C. Sulpicius Galba in locum Tuditani, ... in locum Caepionis*. Neque enim, si de Galba solum dixisset, *pontifices suffecti*, sed *pontifex suffectus*, dixisset. SIGON. Recte jam primi hujus partis Livianae editores adposito in margine signo indicarunt, locum non integrum esse; Sigonius vero monuit, quaedam, et quidem pontificis in locum Caepionis demortui nomen, excidisse: legendum tamen mihi videtur, *pontifices suffecti sunt, C. Sulpicius Galba in locum Caepionis, *** in locum Tuditani.*

In Gracchi locum T. Veturius Gracchus Sempronianus] Ita praeerunt edd. primae. Sed *Sempronius*, pro *Sempronianus*, errore librariorum exhibuit ed. Basil. anni 1539. quod servarunt Cario, edd. Lugd. anni 1553. Basil. anni 1555. Paris. anni 1573. et omnes recentiores usque ad Gronov. qui in prima ed. *Sempronianus* revocavit, et monuit, intelligendum esse Sempronio patre natum, qui in Veturiam gentem adoptione transiisset. Notum est, eum, qui alteri in adoptionem dabatur, nominibus, quae antea obtinuerat, omissis, patris adoptantis nomina recepisse, iisque nomen gentis, unde natus erat, paullulum inmutatum adjecisse. Recte igitur ex gente Sempronia in Veturiam adoptatus dictus est *Sempronianus*; verum unde habuit cognomen *Gracchus*, quod non genti Veturiae, sed Semproniae, competiit? Pighius in Annal. ad A. V. IↃLXXXIII. p. 371. eum vocat *Ti. Veturium Sp. F. Ti. N. Calvinum Gracchum Sempronianum*, et a Ti. Graccho augure adoptatum, et in locum ejus augurem factum esse censet. Sed antiquitatum peritior Pighius exstitit, quam ut haec ipsi scienti et adtento excidisse potuerint. Si enim a Ti. Graccho adoptatus esset, unde ipsi nomina *Veturius* et *Sempronianus* adhaesissent? unde *Sp. F. Ti. N.*

ponius Longus, curio maximus C. Scribonius Curio
subficitur. Quum pestilentiae finis non fieret, sena- 10
s decrevit, uti decemviri libros Sibyllinos adirent.
x decreto eorum diem unum supplicatio fuit. et, 11
. Marcio Philippo verba praeeunte, populus in foro
otum concepit: *Si morbus pestilentiaque ex agro Ro-*

ceretur? Si ex gente Veturia atus a Ti. Sempronio Graccho gure adoptatus fuisset, dici buisset *Ti. Sempronius Ti. F. N. Gracchus Veturianus.* Ponas igitur Pighius dicere voluisse videtur, natum fuisse Ti. Gracho augure, eique in sacerdotio lo sublectum esse, sed adoptione transiisse in gentem Veturiam. nsuper credibile non est, (quod men Pighius statuere debebat, i illa, quam dixi, mens ejus uit) patrem ejus adoptivum Veurium *Calvini* cognomen habuisse. Calvinorum enim in gente 'eturia diu antea mentio facta on est: unde verisimile fit, familiam illam ante haec tempora esiisse. Quin insuper, si tamen *'alvini* cognomen pater adoptius habuit, alterum cognomen *iracchus*, quod patris naturalis rat, ei post adoptionem convenire nequit. Sigonius edidit *T. 'eturius Crassus Sempronianus;* ed mutatae lectionis in Scholiis auffam dare omisit. *Crassus*, pro *iracchus*, scribendum esse, etiam Il. Jac. Perizonius ad oram Livianae editionis conjecit: in epistola autem ad Morellum de umm. Consular. p. 238. hanc conecturae rationem reddit: „Crediderim, librarios, quum notissimum illis esset *Gracchi* cognomen, et apud Livium legerent in *Sempronii Gracchi* locum hunc *Sempronianum Veturium* suffectum, ideo pro *Crasso*, usitato Veturiorum tunc cognomine, temere repetiisse cognomen Semproniorum *Gracchus.*" Magnae verisimilitudinis speciem huic emendationi conciliasset, si vel uno exemplo probasset, verum esse, quod adfirmabat, *Crassus* usitatum Veturiorum *tunc* cognomen fuisse. Verum, quum per duo ferme secula, sive post annum CCCLXXXVI. nullus Veturius memoretur, qui *Crassi* cognomen habuerit, quod sententiae Pighii, qui eum *Calvini* cognomen habuisse credidit, obstare modo dixi, multo magis huic Perizonii obstabit. Verisimilius itaque puto, *Philo*, pro *Gracchus*, restituendum esse, et librarios inde errasse, quod eorum menti praecedens vox *Gracchi* obversaretur. Natus autem videtur patre Ti. Graccho, cui in sacerdotio auguratus successit, adoptatus autem esse a Ti. Veturio Philone, qui Flamen Martialis memoratur 29, 38, 6. hinc legendum erit *Ti. Veturius Philo Sempronianus.* Praenomina autem *Tiberius* et *Titus*, sive eorum notas *Ti.* et *T.* passim in Mstis commutari, saepius dictum est. Vide ad 40, 44, 12.

Curio maximus C. Scribonius curio] Altera vox *Curio* cognomen est Scriboniorum. Itaque majore litera notanda est, ut distinguatur a priore voce, quae sacerdotium significat. SIG. Vide ad 33, 42, 10.

§. 11. *Q. Marcio Philippo verba praeeunte*] Eum decemvirum sacrorum fuisse, constat ex 40, 42,

mano emota esset, biduum ferias ac supplicationem u bi-
12 *biturum.* In Vejenti agro biceps natus puer, et Si-nuessae unimanus, et Auximi puella cum dentibus; et arcus interdiu sereno coelo super aedem Saturni in foro Romano intentus, et tres simul soles effulserunt:
13 et faces eadem nocte plures per coelum lapsae sunt in Lanuvino: Caeritesque anguem in oppido suo jubatum, aureis maculis sparsum, adparuisse adfirmabant. et, in agro Campano bovem locutum esse, satis constabat.

1 XXII. (*XXVII.*) Legati Nonis Juniis ex Africa redierunt, qui, convento prius Masinissa rege, Karthaginem ierant: ceterum, certius aliquanto, quae Karthagine acta essent, ab rege rescierant, quam ab
2 ipsis Karthaginiensibus. compertum tamen adfirmave-

12. Eorum autem sacerdotum erat in his verba praeire. Supra 4, 21, 5. *Obsecratio itaque a populo duumviris praeeuntibus est facta.* Infra 43, 13, 8. *Omnia, uti decemviri praeierunt, facta.* Vide ad 42, 2, 3.

§. 12. *Oximi puella cum dentibus*] Oppidi nomen pariter scribitur cap. 27. et lib. 42, 20. At, verum ejus nomen *Auximum* esse, monuit Cluver. 2. Ital. Ant. 11, 737. Vide etiam Cellar. 2. Geogr. Ant. 9. pag. 479. Corrupta, quae nunc obtinet, lectio formata videtur ex ejus nomine hodierno *Osimo*, vel *Osmo*.

§. 13. *Faces etc. lapsae sunt in Lanuvino: Caeritesque*] Priscianus lib. 4, [633.] citat hunc locum sic: *Livius histor. ab urbe cond. lib. XLI. Lanuvini, Caeritesque anguem jubatum nunciarunt.* Itaque legendum est ita: *lapsae sunt, Lanuvini, Caeritesque.* SIG. Si quis conjecturam Sigonii ob Prisciani auctoritatem recipiendam putabit, non adversabor; et ita faces per coelum lapsae referendae sunt ad prodigia Romae visa, ut dixi ad 29, 14, 3. Verum, quum Prisc. laudet *Lanuvini Caeritesque anguem jubatum apparuisse nunciarunt*, eadem ratione nunciarunt, pro *affirmabant*, recipiendum erit. Potius videtur, ut, servata Msti lectione, credamus, Priscianum neglegentius Livium consuluisse; qui tantum locum laudavit, ut doceret, antiquos non tantum *Caeretes*, sed etiam *Caerites* dixisse.

Anguem in oppido suo jubatum] Angues *jubatos* alii cristatos interpretantur, alii crinitos. Vide

runt, legatos ab rege Perseo venisse, iisque noctu
natum in aede Aesculapii datum esse. ab Kartha-
ne legatos in Macedoniam missos, et rex adfirma-
rat, et ipsi parum constanter negaverant. In Ma- 3
edoniam quoque mittendos legatos senatus censuit.
es missi sunt, C. Laelius, M. Valerius Messalla, Sex.
igitius. Perseus per id tempus, quia quidam Do- 4
opum non parebant, et, de quibus ambigebatur re-
us disceptationem ab rege ad Romanos revocabant,
um exercitu profectus, sub jus judiciumque suum
otam coëgit gentem. Inde, per Oetaeos montes 5
ransgressus, religionibus quibusdam animo objectis,
raculum aditurus Delphos adscendit. Quum in me-
lia repente Graecia adparuisset, magnum non finiti-
nis modo urbibus terrorem praebuit, sed in Asiam
quoque ad regem Eumenem nuncius tumultus ejus

Turneb. 29. Advers. 4. Cerd. ad Virgil. 2. Aen. 206. et interpretes Plauti Amphitr. 5, 1, 56. DUKERUS.

§. 1. *Legati Nonis Julii*] Ut dixi alio loco, si *Julias Nonas* intelligeret, *Quinctiles* dixisset, quomodo ante Caesarem dictatorem loquebantur. Itaque *Junias* repono, et alibi ex veterum librorum auctoritate feci. Plutarchus saepe *Καλάνδας Κυντιλίας, ἃς νῦν Ἰουλίας καλοῦμεν*. SIG. V. ad 23, 32, 14. Quum autem primae edd. praeferant *Non. Jul.* ejusque loco legendum sit *Non. Jun.* id non solvendum est per *Nonis Junii*, ut Vascos. et post eum reliqui fecerunt, sed potius *Nonis Juniis*, quia Livius ita loqui amavit. Vide hoc lib. ad cap. 16, 1.

§. 5. *Religionibus quibusdam animo objectis*] *animum objectis* edd. Sigonii anni 1572. et 1592. pro quo Pithoeum *ad animum objectis* conjecisse, Hearnius testatur. At potius *animo*, quod omnes ante Sigonium, et ipsius Sigonii prima ed. servant, verum est; *animum* autem ex operarum errore originem ducit. Mox *Delphos ascendit* edd. quod in *escendit* mutare proclive foret. Vide ad 29, 11, 5. ubi viri docti ex Mstis emendarunt *Delphos quum escendisset*. Verum hic unicus cod. servat *ascendit*, et similiter infra cap. seq. §. 13. legit, ut et *ad Gitonas*, sive ut Jac. Gronov. emendat, *Aegilipa ascenderent* 42, 38, 1. Deinde *ad regem Eumenem* edd. principes. Gryphius postea *Eumenē* ambigue, hinc mox *Eumenem* Curio; et recte. Nam quartum casum Graeci firmant *Εὐμένεα*, vel *Εὐμένη*.

6 venit. Triduum, non plus, Delphis moratus, p
Phthiotidem Achajam, Thessaliamque, sine dam
injuriaque agrorum, per quos iter fecit, in regnu
7 rediit. Nec earum tantum civitatium, per quas it
rus erat, satis habuit animos sibi conciliare: aut l
gatos, aut literas dimisit, petens, *ne diutius simult
tum, quae cum patre suo fuissent, meminissent. nec en
tam atroces fuisse eas, ut non cum ipso potuerint, ac i
8 buerint, finiri. Secum quidem omnia illis integra esse
instituendam fideliter amicitiam.* Cum Achaeorum ma
xime gente reconciliandae gratiae viam quaerebat.

1 XXIII. (*XXVIII.*) Haec una ex omni Graecia
gens, et Atheniensium civitas, eo processerat ira
2 rum, ut finibus interdiceret Macedonibus. Itaque

§. 6. *Per Phthiotidem Achajam, Thessaliamque*] Male Clericus, interposita distinctione, *per Phthiotidem, Achajam, Thessaliamque*. De *Phthiotis Achaeis* vide supra ad 36, 15, 7. Quod hic *Phthiotidem Achajam, Thessaliamque* vocat, id infra 42, 40, 6. *Thessaliam et Maliensem agrum* vocavit.

§. 7. *Nec earum tantum civitatum*] Ita demum exhibent Vascos. Gryph. Curio, et post eos reliqui recentiores. Priores legunt *civitatium*; quomodo etiam scriptum inveni in hac parte ultima Livii 42, 25. 30. 39. 42. 45. 53. 67. 43, 6. 45, 23. 29. 34. omnibusque aliis locis, praeterquam lib. 43, 19. et 44, 24. quod revocavi. V. ad 33, 20, 11. Si cod. adsentiretur, mallem etiam mox, ob perpetuam Livii consuetudinem, *simultatium*. Vide ad 39, 44, 2.

Animos sibi conciliare: aut legatos, aut literas dimisit] Legendum est, *sed aut legatos, aut literas dimisit*. SIG. In veteri codice defuit τὸ *sed*, quod Sigonius de conjectura addidit. Videntur plura deesse: sin, ne hoc quidem adjecto opus est. J. FR. GRON. V. ad 28, 39, 11. et 34, 19, 10. Livium forte dedisse, Clariss. Crevierius conjecit, *sed circa omnes Graeciae civitates aut legatos* etc.

§. 2. *Quum finibus suis interdixissent*] Clar. Jac. Perizonius ad marginem Livii scribendum conjecit: *quum finibus suis iis interdixissent*. Quomodo verbis proximis praecessit: *Eo processerat irarum, ut finibus interdiceret Macedonibus*. Et mox hoc cap. sequetur: *Regibus Macedonibusque ipsis, finibus interdixissemus*. Facile pronomen excidere potuit ob similitudinem literarum finalium proximae vocis. Videtur tamen commode abesse posse.

§. 3. *Comprensis omnibus, literas. Ceterum ne similis*] Post vocem *literas* exciderunt verba ali-

rvitiis ex Achaja fugientibus receptaculum Macedonia erat: quia, quum finibus suis interdixissent, trare regni terminos ipsi non audebant. Id quum 3
erseus animadvertisset, comprehensis omnibus, literas ***. ceterum, ne similis fuga servorum postea eret, cogitandum et illis esse. Recitatis his literis 4
er Xenarchum praetorem, qui privatae gratiae adium apud regem quaerebat, et plerisque moderate t benigne scriptas esse censentibus literas, atque his aaxime, qui praeter spem recepturi essent amissa aancipia; Callicrates ex iis, qui in eo verti salutem 5
entis crederent, si cum Romanis inviolatum foedus ervaretur, *Parva*, inquit, *aut mediocris res, Achaei, uibusdam videtur agi; ego maxime gravissimam om-* 6

uot, quae hunc sensum explent: *comprensis omnibus literas d Achaeos misit, quibus se seros eorum, qui ad se transfugeant, benigne remittere illis scriisit. Caeterum, ne similis fuga ervorum postea fieret, cogitandum t illis esse.* Haec sententia eliitur ex sequentibus Callicratis rerbis: *Inde literas ad nos cum muneris specie misit, et cogitare lubet, quo modo in reliquum hoc munere non egeamus.* SIGON. *comprehensis* ediderunt Paris. anno 1573. et omnes recentiores. Priores habent *comprensis;* quod mutari necesse non erat, quum in bello Punico passim ita cod. Put. habere Gronovius notarit, eamque lectionem receperit. Optimi meorum hanc verbi formam passim alibi probant. Vide ad 2, 29, 4. Sigonius verba, quae excidisse putavit, in contextum recepit, nullo ea signo a Livii verbis distinguens: recentiores eadem uncinolis circumscripserunt. Gronovium sequi malui, qui sufficere existimans, si supplementum in notis Sigonii legeretur, lacunam in contextu Liviano reliquit.

§. 6. *Ego maxime gravissimam omnium non agique tantum*] Lege *maximam et gravissimam omnium neque agi tantum.* J. FR. GRON. Utramque Gronovii conjecturam nimis calide, ut videtur, Clericus in contextum recepit. Nam, quod ad priorem adtinet, etiam alios scriptores vocem *maxime* superlativis addere, Vossius docuit 7. Gramm. 17. et Cel. Burm. ad Gratii Cyneg. 133. Simili modo *penitus infestissimus* dixit Vell. Pat. 2, 28. Neque Livium plane ab hoc genere loquendi alienum esse, docet *perdifficillimum* supra 40, 21, 3. ubi vide, quae notantur; et *longe altissimus* infra 44, 31, 5. Id etiam inde colligere licet, quod comparativo junxit voculam *magis* 9, 7, 6. *Tristior deinde ignominiosae pacis magis, quam periculi, nuncius fuit.* ubi

nium non agique tantum arbitror, sed quodam mo
actam esse. Nam qui regibus Macedonum, Macedo
busque ipsis, finibus interdixissemus, manereque id decr
7 *tum, scilicet, ne legatos, ne nuncios admitteremus reg*
per quos aliquorum ex nobis animi sollicitarentur;
concionantem quodam modo absentem audimus regem, e
8 *si Diis placet, orationem ejus probamus. Et, quum f*
rae bestiae cibum ad fraudem suam positum plerumq
adspernentur et refugiant, nos caeci, specie parvi ben
ficii, inescamur: et, servulorum minimi pretii recipie
dorum spe, nostram ipsorum libertatem subrui et tent
9 *patimur. Quis enim non videt, viam regiae societa*

videnda, quae notavi. Adde Scalig. et Taubm. ad Virgilii Culic. 78. Similiter apud Graecos ἥδσων μᾶλλον dixit Thucyd. 7, 29. ubi vide Cel. Duker. Quod autem adtinet ad alteram Gronovii emendationem, minori mutatione legi posset *non agi tantum*, particula *que* inducta, quam *neque agi tantum*. Eadem particula etiam alibi in Mstis abundat. V. ad 3, 29, 6. c. 64, 7. 39, 16, 5. et passim. Praesertim id frequens esse in codd. qui bellum Punicum secundum continent, monuit Clar. Jac. Gronov. Differt. epist. ad Livii loca quaed. Geogr. Epist. 2. pag. 15.

Nam qui regibus Macedonum etc. *finibus interdixissemus, manereque id decretum, scilicet, ne legatos* etc.] Praecisa sententia, imo manca, sic expleri possit: *manereque id decretum voluimus, scilicet ne*. Sic paulo post: *Ut decretum, quo arceantur Peloponneso Macedones, tollamus*. SIGONIUS. Verbum *voluimus* iterum est ex additione Sigonii. Tu vero mitius ita restitue: *Nam quum regibus Macedonum Macedonibus ipsis finibus interdixissemus, manereque id decretum, scilicet ne legatos, ne nuncios admitteremus regum*. J. FR. GRON. *manere* praefert etiam ed. Bas. anni 15 et hoc modo emendandum ce sebat Gronov. in prima ed. tarum, servato τῷ *qui*. Ego cu Crevierio sentio, hic *qui*, et ii, pro quo Gronovius *hic*, *nunc* malebat, servandum es sibi enim mutuo respondere d illa membra *qui regibus Mace num* et *ii concionantem*. Ver ita vitium latebit in verbis *inte dixissemus manereque*, cui medicina ab integriore codice exspectanda est.

§. 7. *Ii concionantem*] Forte *hic concionantem*, vel *nunc concionantem*. J. FR. GRONOV.

§. 9. *Viam regiae societatis quaeri, qua Romanum foedus* etc. *violetur*] Forte *regiae societati*, quod etiam Crevierius vidit. Vide, quae notantur ad 37, 11, 10. Deinde *Romanorum foedus* Sigonius; quod servarunt editores usque ad Gronov. qui anno 1665. pri-

aeri, qua Romanum foedus, quo nostra omnia contintur, violetur? Nisi hoc dubium alicui est, bellandum omanis cum Perseo esse, et, quod vivo Philippo exspeatum, morte ejus interpellatum est, id post mortem hilippi futurum. Duos, ut scitis, habuit filios Philip- 10
us, Demetrium et Persea. Genere materno, virtute, inenio, favore Macedonum, longe praestitit Demetrius.
ed quia in Romanos odii regnum posuerat praemium, 11
Demetrium nullo alio crimine, quam Romanae amicitiae nitae, occidit: Persea, quem populus Romanus prius oenae, quam regni, haeredem futurum sciebat, regem ecit. Itaque quid hic post mortem patris egit aliud, 12

cam lectionem *Romanum*, sine caussa hinc ejectam, revocavit. Supra 21, 10, 3. *Nec umquam, donec sanguinis nominisque Barcini quisquam supersit, quietura Romana foedera.* 23, 8, 12. *Sanguine Hannibalis sanciam Romanum foedus.* 41, 24, 17. *Quid hoc adversus Romana foedera est?* Eodem modo *societas Romana* saepius apud nostrum obcurrit. Ita 7, 42, 8 8, 27, 5. 22, 22, 5. 23, 33, 11. 31, 29, 3. 32, 21, 12. 33, 16, 5. 41, 24, 2. *amicitia Romana*, v. ad 27, 4, 6.

§. 11. *Persea, quem populus Romanus prius poenae, quam regni, haeredem futurum sciebat*] Cujus poenae? et unde sciret populus Romanus de hac poena, quam nemo, credo, unquam scivit? Prima editio, *quem P. R. prius poenae.* Parum juvat. Emendabam, *quem in populum Romanum prius odii, quam regni, haeredem futurum sciebat.* Commodius fortasse Alb. Rubenius, *quem belli in populum Romanum prius poene, quam regni.* Muretus, *quem populi Romani hostem prius poene.* J. FR. GRONOV. Non prima tantum editio, sed multae sequentes *quem P. R. prius poenae* praeferunt, nisi quod in Ascensianae anni 1530. supplemento *poene* repererim. Vulgatum *quem populus Romanus prius poenae* demum in Lugdun. anni 1553. inveni, idque, quum Sigonius *quem populi Romani prius poenae* interim edidisset, ed. Paris. anni 1573. aliaeque revocarunt. Si liceret, una voce addita, mallem *quem odii populi Romani prius pene, quam regni, haeredem futurum sciebat.* Per *odium populi Romani* intelligo odium Philippi erga populum Romanum. Supra 33, 47, 4. *Parum ex populi Romani dignitate esse ducebat subscribere odiis accusationibusque Hannibalis.* id est, odiis Karthaginiensium quorumdam erga Hannibalem. Ita *vestrum odium* est odium aliorum erga vos, 30, 44, 7. ubi vide. Adde, quae notantur ad 40, 2, 6.

§. 12. *Quid hic post mortem patris egit aliud, quam bellum paravit*] Dubitari non potest, quin τὸ *egit* sit insiticium et falsae

quam bellum paravit? Bastarnas primum ad terrorem omnium in Dardaniam inmisit: qui si sedem eam tenuissent, graviores eos adcolas Graecia habuisset, quum Asia
13 *Gallos habeat. Ea spe depulsus, non tamen belli consilia omisit: immo, si vera volumus dicere, jam inchoavit bellum. Dolopiam armis subegit, nec provinciis de controversis ad disceptationem populum Romanum adivit.*

manus. Vide omnino ad 26, 11. JAC. GRON. Si verbum *egit* a cod. abesset, huic sententiae libens subscriberem. Nunc vero, quum id retineat, ei consentire periculosum judico. Nam saepius quidem Livium ita locutum esse vidimus ad 34, 2, 12. Verum, ut ubique eidem loquendi formulae adstringatur, lactea ejus ubertas pati nequit. Insuper eadem locutio supra obcurrit 4, 26, 12. *Simul edicitur et justitium: neque aliud tota urbe agi, quam bellum parari.* Ubi quidem J. Fr. Gronov. similiter τὸ *agi* unius cod. fide ejiciendum censuit; sed reliquorum auctoritate, et ejusdem Msti a manu sec. consensu nihil mutandum monui, 7, 17, 13. *Quumque intercedendo tribuni nihil aliud, quam ut differrent comitia, voluissent.* ubi brevius potuisset, *nihil aliud, quam differrent comitia,* reliquis omissis. Nepos in Hannib. 10. *Neque aliud quid, quam egit, quam regem armavit.* V. etiam supra ad 26, 2, 16. Hic etiam mecum sentit Cl. Dukerus.

Bastarnas primum ad terrorem omnium Dardaniam inmisit] Lege *Dardaniae*, vel *in Dardaniam*. J. FR. GRON. Praefero *in Dardaniam*, partim quia ita minima mutatione vera scriptura huic loco restituitur, inserta praepositione *in*, quam elisit praecedentis vocis litera finalis *m*. V. ad 10, 13, 3. partim quia Livius ita loqui solet. 9, 4, 10. Eamdem praepositionem, cum qua verbum componitur, in constructione repetere, vidimus ad Praefat. §. 11.

§. 13. *Nec provinciis de controversis ad disceptationem P. R. adivit*) Excidit vox una ad sensum complendum necessaria; ea est *revocantem*. Sic enim ait: *Dolopiam armis subegit, nec provinciis de controversis ad disceptationem populi Rom. revocantem audivit.* Hoc probatur ex eo, quod paulo ante dixit [cap. 22, 4.] *Et de quibus ambigebatur rebus, ab rege ad Romanos revocabant.* SIG. *provincias controversas* ab auctore non esse arbitror, τὸ *revocantem* vero spurium esse certo scio; neque fuit enim in scripto, sed supplementum est Sigonii; qui, dum sensum quaerit, non animadvertit, orationem se minus Latinam reddidisse. Quid enim est simpliciter *revocantem*? aut quam bonum, *revocare de controversis ad aliquem*? Nam, quem allegat ad firmandam conjecturam suam locum, non ibi verbum ponitur sine casu: *quia quidam Dolopes non parebant, et, de quibus ambigebatur rebus, disceptationem ab rege ad Romanos revocabant.* In quo apponendo Sigonius τὸ *disceptationem*, memoriaene vitio, an judicii errore, quum in omnibus habeatur libris, omittit. Ut ergo Latinum esset, dicendum

de, transgressus Oetam, ut repente in medio umbilico raeciae conspiceretur, Delphos adscendit. Haec usur- 14
atio itineris insoliti quo vobis spectare videtur? Thessa-am deinde peragravit. quod sine ullius eorum, quos derat, noxia, hoc magis tentationem metuo. Inde lite- 15
as ad nos cum muneris specie misit, et cogitare jubet, uo modo in reliquum hoc munere non egeamus; hoc est,

rat: *provinciis de controversis dis-eptationem ad populum Romanum evocantem.* Sed tamen melius pu-o: *Dolopiam armis subegit, nec rovocantem de controversiis ad lisceptationem populi Romani au-livit.* Vel *provocantes*, ut Dolo-es intelligas. J. FR. GRONOV. Primae edd. exhibent *ad disce-tationem P. R. adivit*, pro quo demum Basil. anni 1554. admi-sit *audivit*. Gronovios igitur, qui priscam lectionem, qualis in u-nico cod. exstitit, revocandam censuerunt, accusandi, quod ma-le *adivit* ediderint, caussam non habuit Hearnius: idem enim fa-cere potuisset, quod vocem *pro-vinciis* servarint: quam tamen J. Fr. Gronovius ab auctore non esse arbitrabatur. Quamvis au-tem Sigonii, integram vocem *re-vocantem* inserentis, conjecturam probare nequeam, non tamen, eum orationem minus Latinam reddidisse, accusandi ansa Gro-novio fuisset, si pronomen *se* subintelligi debere monuisset. Perseus non audivit revocan-tem se ad disceptationem populi Romani. *ad disceptationum popu-lum Romanum adivit* praefert ed. Lugd. anni 1553. notae autem *P. R.* quae in prioribus edd. ex-stant, aeque *populum Romanum*, ac *populi Romani*, exponi possunt, immo debent, ut videtur, ex sen-tentia ejus, qui *adivit* in unico cod. exaravit: quare hanc etiam expositionem recepi, non tamen probavi. Praesertim, ut Grono-vio, ita mihi etiam displicet vox *provinciis*. Non enim verisimile est, Dolopas, populum haud ita magnum, *de provinciis* cum Per-seo controversias habuisse; et supra etiam cap. praec. *de qui-bus ambigebatur rebus*, non *pro-vinciis*, Livius dixit. Nihil verius video, quam quod Gronovius subjecit. Scriptum fuerat *provo-cantis*, pro *provocantes*, quod mi-nima mutatione in *provinciis* cor-rumpi potuit: similiter *contro-versiis* in *controversis*. V. ad 32, 6, 7. *adire* et *audire* etiam a li-brariis commutari, vidimus ad 10, 12, 2. De locutione *Delphos ascendit*, quae mox sequitur, vide ad cap. praec. §. 5.

§. 14. *Quod sine ullius eorum, quos oderat, noxia*] Hoc c. 22, 6. est *sine damno injuriaque*. Hac si-gnificatione Perizonius ad Sanct. Minerv. 4, 4, 22. hic accipit vo-cem *noxia*. Sed Livius aliique pro damno, injuria, malo, ma-gis dicunt *noxam*, quam *noxiam*. Liv. 36, 21, 3. *Omnibus perpacatis sine ullius noxa urbis.* Sueton. Caes. 81. *Quod sine ulla noxa Idus Martiae adessent.* Justin. 12, 8. *Ex-ercitus ejus sine noxa discurrit.* Curtius 4, 13. *Haud dubius sine noxa transcursuros, si nemo se op-poneret.* Ovid. 15. Met. 334.

Nocte nocent potae, sine noxa luce bibuntur.

ut decretum, quo arceantur Peloponneso Macedones, tol-
16 *lamus; rursus legatos regios, et hospitia cum principibus,*
et mox Macedonum exercitus; ipsum quoque a Delphis
(quantum enim interluit fretum?) trajicientem in Pelo-
ponnesum videamus, inmisceamur Macedonibus armanti-
17 *bus se adversus Romanos. Ego nihil novi censeo decer-*
nendum, servandaque omnia integra, donec ad certum
18 *dirigatur, vanusne hic timor noster, an verus fuerit. Si*
pax inviolata inter Macedonas Romanosque manebit, no-
bis quoque amicitia et commercium sit: nunc de eo cogi-
tare periculosum et inmaturum videtur.

1 XXIV. (*XXIX.*) Post hunc Arco, frater Xenarchi praetoris, ita disseruit: *Difficilem orationem Cal-*

DUKER. V. ad 2, 54, 10. et 8, 28, 8. Insuper Amplis. Roëllius hic legere malebat *quos adierat*. Id convenit ei, quod cap. praec. dixerat *per quos iter fecit*.

§. 16. *Inmisceamur Macedonibus*] Procul dubio *immisceamur* legendum est, pendetque et hoc membrum a superioribus. Hoc est, ut decretum tollamus, ut legatos regios, exercitus Macedonum, et mox ipsum a Delphis trajicientem in Peloponnesum videamus, immisceamur Macedonibus armantibus se adversus Romanos. SIGON.

§. 17. *Donec ad certum dirigatur*] Tribus mutatis literis scribendum teneo: *donec ad certum redigatur*. Ea enim vere Latina phrasis, non *dirigere ad certum*, hoc certe sensu. Sic lib. 26, [37, 8.] *Ab L. Marcio tumultuario duce ad vanum et irritum victoriam redactam esse*. Lib. 28, 31, 1. *Spem ad irritum redactam, qua venissent*. Ubi contra meliores frustra Rhenanus *in irritum*. Lib. 44, [15, 4.] *Et, si id ante dubium fuisset, legatorum paullo ante verba ad certum redegisse*. M. Seneca Controv. 9. *Dum insanos imitatur, dum lenocinium ingenii furorem putat, quod simulabat, ad verum redegit*. Noster iterum lib. 5. [25, 12.] *Eum praedam Vejentanam publicando sacrandoque ad nihilum redegisse*. Cic. pro Caecin. [13.] *Cui perspicuum non sit, ad incertum revocari bona, fortunas, possessiones omnium*. J. FR. GRONOV. *dirigatur* primus, apud Elzevir. edidit Dan. Heinsius. corruptius priores *dirigantur*. Sed recte Gronov. emendat *redigatur*. Plinius 20. Hist. Nat. 9. *Cicatrices ad planum redigere*. Solent autem librarii ita peccare. V. ad 3, 52, 2.

§. 1. *Arco, frater Xenarchi*] Forte legendum *Archon*, vel *Archo*. Non memoranda nunc *Archo*, Herodici, principis Thessalorum, filia, cujus meminit Liv. 40, 4. sed potius Ἄρχων gentis Achaeorum praetor apud Polyb. in Exc. Legat. num. 63. Idem, vel alius Ἄρχων, itidem praetor Achaeo-

icrates, et mihi, et omnibus, qui ab eo dissentimus, fe-
it: agendo enim Romanae societatis caussam ipse, tenta- 2
ique et obpugnari dicendo, quam nemo neque tentat,
eque obpugnat, effecit, ut, qui ab se dissentiret, adver-
us Romanos dicere videretur. Ac primum omnium, 3
amquam non hic nobiscum fuisset, sed aut ex curia po-
uli Romani veniret, aut regum arcanis interesset, om-
ia scit et nunciat, quae occulte facta sunt. Divinat 4
tiam, quae futura fuerant, si Philippus vixisset: quid
ta Perseus regni haeres sit, quid parent Macedones,
uid cogitent Romani. Nos autem, qui, nec ob quam 5
caussam, nec quemadmodum perierit Demetrius, scimus;
nec quid Philippus, si vixisset, facturus fuerat, ad haec,

rum, ibid. num. 74. Ἄρχων Ἀιγειράτης, Achaeorum legatus, ibid. num. 91. Qui autem Graecis Ἄρχων dicitur, Latinis, abjecta ultima litera, *Archo* vocatur. V. ad 34, 61, 10. Mecum hic sentit Clariss. Dukerus.

§. 3. *Scit et nunciat, quae occulte facta sunt*] *facta sint* in margine Livii scribendum conjecit Cl. Jac. Perizonius. Nulla tamen mutatione opus videtur.

§. 4. *Divinat etiam, quae futura fuerant, si Philippus vixisset*] Donatus et Priscianus jubent reponi *quae futura fuerint*. J. FR. GRON. Ita cum illis reponendi necessitatem se non videre, profitetur Doctiss. Jensius 1. Lection. Lucian. 4. pag. 3. *fuerant* enim poni pro *fuissent* more Liviano; quum et *fuerint*, si ita legeretur, positum esset pro *fuissent*. Ita plusquamperfecti indicativus pro ejusdem subjunctivo supra est 34, 29. *Difficilior facta obpugnatio erat, ni T. Quinctius supervenisset.* Vide Freinsh. ad Curtii 5, 11, 9. Quum igitur utrumque recte dici possit, ei potius adhaereo lectioni, quam in unico cod. fuisse primae edd. fidem faciunt.

§. 5. *Nec quid Philippus, si vixisset, facturus fuerit*] Ita Sigonius, et post eum omnes ediderunt, quum antea legeretur *facturus fuerat*; quod pro *facturus fuisset* poni, modo vidimus. Caussa mutationis fuisse videtur, quia praecessit *perierit*, et displicebant modi diversi *nec quemadmodum perierit, nec quid facturus fuerat*. Sed ita saepe Livius et alii. Supra 6, 15, 12. *Cur, quod in sinu vestro est, excuti jubetis potius, quam ponatis.* 9, 32, 12. *Tantum vulnerum fuit, ut plures post proelium saucii decesserint, quam ceciderant in acie.* 30, 44, 10. *Quum spolia victae Karthagini detrahebantur, quum inermem jam cerneretis.* ubi vide, quae notavi. Cic. 13. ad Famil. 29. *Non his modo caussis, quae speciem habeant magnae conjunctionis, sed iis etiam, quae familiaritate et consuetudine tenen-*

quae palam geruntur, consilia nostra adcommodare opor-
6 *tet. Ac scimus, Persea, regno accepto, ad legatos Ro-*
manos venisse, ac regem Persea a populo Romano ad-
pellatum: audimus, legatos Romanos venisse ad regem,
7 *et eos benigne exceptos. Haec omnia pacis equidem signa*
esse judico, non belli: nec Romanos offendi posse, si, ut
bellum gerentes eos secuti sumus, nunc quoque pacis au-
ctores sequamur. cur quidem nos inexpiabile omnium so-
li bellum adversus regnum Macedonum geramus, non vi-
8 *deo. Opportuni propinquitate ipsa Macedoniae sumus;*
an infirmissimi omnium, tamquam, quos nuper subjecit,
Dolopes? immo contra ea, vel viribus nostris, Deûm be-
9 *nignitate, vel regionis intervallo tuti. Sed sumus aeque*

tur. Colum. in praef. in princ. *Quia et cuncta peperit semper, et deinceps paritura sit.* Auctor. Dial. de Cauff. corr. eloq. cap. 6. *Sive adcuratam meditatamque adfert orationem*, etc. *sive novam et recentem curam adtulerit.* Quem locum soloecismi accusabat vir doctus in Supplem. Act. Erudit. Lipsiens. tom. 10. pag. 228. sed, quo jure, ex praecedentibus patet. (* l. 6. ff. d. Jur. deliber.) Vide insuper Munker. ad Hygin. Fab. 148. Burmann. ad Phaedr. 4, 25, 19. et Corte ad Plinii 5, 8, 1.

§. 6. *Ac scimus, Persea, regno accepto, ad legatos Romanos venisse, ac regem Persea a populo Romano adpellatum*] Id nescit historia Livii: sed memorat libro praecedente, [cap. 58.] statim potitum regno, dum firmaret res, legatos Romam ad amicitiam paternam renovandam petendumque, ut rex ab senatu appellaretur, misisse. Ita ergo hic lege: *Ac scimus, Persea, regno accepto, legatos Romam misisse, ac regem a populo Romano appellatum: audimus, legatos Romanos venisse ad regem, et ab eo benigne exceptos.* J. FR. GRON. Clariss. Jac. Perizon. in margine Livii scribendum conjecit *At scimus.* Voculas *at* et *ac* a librariis commutari, vidimus ad 3, 61, 4. Hic tamen parum interesse videtur, utrum recipiatur; et hinc vulgatum praefero. Contra adsentior Gronovio, emendanti *legatos Romam misisse*, et credo, τὰ *ad legatos Romanos venisse* ex proxime sequenti periodo formata esse; ut etiam Crevierius monuit. Vocem vero *Persea* secundo loco cum eodem Gronov. ejicere non audeo, licet eam induxerit Clericus, et inutiliter atque odiose repetitam Crevier. censuerit. V. ad 1, 3, 9. Gronovius ipse in priori notarum ed. ipsi quaestionem non movit. Deinde servo etiam *et eos benigne*, pro quo idem malebat *et ab eo benigne.* Denique revocavi *exceptos*, cujus loco Gronovius, sed forte operarum errore, *acceptos* edidit; quam lectionem recentiores omnes taci-

bjecti ac Thessali Aetolique; nihilo plus fidei auctorita-
tque habemus adversus Romanos, qui semper socii at-
te amici fuimus, quam Aetoli, qui paullo ante hostes
erunt. Quod Aetolis, quod Thessalis, quod Epirotis, 10
nni denique Graeciae cum Macedonibus juris est, idem
nobis sit. cur exsecrabilis ista nobis solis velut deser-
o juris humani est? Fecerit aliquid Philippus, cur ad- 11
rsus eum armatum et bellum gerentem hoc decernere-
us: quid Perseus, novus rex, omnis injuriae insons,
uo beneficio paternas simultates obliterans, meruit? cur
li omnium hostes ei sumus? Quamquam et illud dicere 12
poteram, tanta priorum Macedoniae regum merita erga
os fuisse, ut Philippi unius injurias, si quae forte fue-

probarunt. Supra 1, 22, 5. *ab Albanis* legatis *socordius res cta: excepti hospitio ab Tullo blan- ac benigne, comiter regis convi- fum celebrant.*

§. 8. *Immo contra ea, vel viri- us nostris*] Dele τὸ *ea*, aut scri- e *contra vim.* J. FR. GRON. nt. Perizonius ad oram Livii monuit, non opus esse priore Gronovii conjectura; nam *contra* poni pro simplici *contra*. Dou- atius conjicit *contra eam*, nem- e Macedoniam. Agnoscit etiam *ontra ea* suam habere significa- ionem: esse enim *contra ea*, quae icuntur ab adversario; ut osten- lat, ea vera non esse, sed quae pse contra proferat. Gronovii onjectura, voculam *ea* delendam, lisplicet etiam Clariss. Crevie- io: si enim non exprimatur, in- elligi debere; unde sequitur, ecesse non esse, eam deleri, si uando exprimitur: neque se vi- ere, cur non tam dicamus *con- tra ea*, quam *praeterea*, aut *post- ea*: Livium etiam alibi usurpas- e, ut 21, 20, 6. Recte omnes viri docti, quos memoravi, Gro- novii conjecturae adversati sunt. Saepissime enim hac formula *con- tra ea* Livius usus est. Supra 3, 67, 1. *Contra ea Virginius* etc. *a- jebat.* ubi vide, quae notavi. 33, 31, 10. *Nihil contra ea de liberta- te urbium alii dicebant.* 44, 43, 5. *Perseo regii pueri praesto erant. con- tra ea amicorum nemo ad eum ve- nit.* Similiter Caesarem et Ne- potem locutos esse, Lambin. et Gebhard. ad Nepotis Praefat. §. 6. docuerunt.

§. 9. *Sed sumus aeque subjecti ac Thessali Aetolique*] Nulla ra- tio est, quare hic Aetolorum men- tio fiat: itaque aut delenda ea vox, aut scribendum, *ac Thessali Dolopesque.* Sed potius *Epirotae- que* ex sequentibus. J. FR. GRON. Doujatius *Almopique* legendum conjicit. Sed posteriorem Gro- novii conjecturam recte Crevie- rius probavit. Non opus tamen est, ut cum eodem legamus *aeque suspecti.* Nam, ut ipse vidit, *sub- jecti* idem est ac supra *opportuni propinquitate.*

13 *runt, * utique post mortem. Quum classis Rom*
Cenchreis staret, consul cum exercitu Elatiae esset, t
duum in concilio fuimus, consultantes, utrum Roma
14 *an Philippum, sequeremur. Nonnihil metus praesens*
Romanis sententias nostras inclinarit: fuit certe tam
aliquid, quod tam longam deliberationem fecerat:
quod erat vetusta conjunctio cum Macedonibus, veter
15 *magna in nos regum merita. Valeant et nunc eadem*
la, non ut praecipue amici, sed ne praecipue inimici
mus. Ne id, quod non agitur, Callicrates, simula
rimus. nemo novae societatis aut novi foederis, quo n
16 *temere inligemus, conscribendi est auctor: sed comm*
cium tantum juris praebendi repetendique sit, ne inter
ctione finium nostrorum et nos quoque regno arceam
17 *ne servis nostris aliquo fugere liceat. Quid hoc adv*

§. 11. *Cur soli omnium hostes ei sumus*] Scribo *Quid Perseus* etc. *meruit, cur soli omnium hostes ei simus?* J. FR. GRON.

§. 12. *Si quae forte fuerunt, utique post mortem*] Sensus docet, deesse verbum *oblivisceremur.* ut sit: si quae forte fuerunt, oblivisceremur utique post mortem. SIGON. Clericus, quod deest, supplet per voces *oblivisci deberemus*; idque servat Crevierius. At Doujatius, invito Prisciano, interponit *oblivioni tradendae essent.*

§. 13. *Quum classis Romana Cenchris staret, consul cum exercitu Velatiae esset*] *Cenchreis* et *Elatiae* scribendum sine dubio ex lib. 32, [19. et seqq.] SIGON.

§. 14. *Nonnihil metus praesens*] Apparet, Arconem in speciem largiri adversariis, quo caeteroquin ipse in rem suam uti posset: nempe licet nihil affirm se astute simulet, haud obsc tamen innuit, Romanorum tu subactos Achaeos cum illis micitiam junxisse, non contr ut videtur velle vulgata lecti cum nihil magis adversum suae sententiae; quippe qui ta fuisse Philippi in Achaeor gentem merita contendat, ut n facile videantur ab illo ad Ro nos fuisse defecturi. Sensus tius loci est: cum triduo in c cilio fuerimus, deliberantes trum Romanis, an Philippo, adjungeremus, eo ipso tempo quando classis illorum Cench staret, exercitus Elatiae ess quis non videt, etiamsi nihil tus praesens a Romanis tam propinquo cum classe et exer tu nobis imminentibus sentent nostras ad se inclinaverit, fu tamen aliquid, quod nos tam d ab ineunda societate et amici cum tam potente populo et ta

s Romana foedera est? Quid rem parvam et apertam,
agnam et suspectam facimus? Quid vanos tumultus
tmus? Quid, ut ipsi locum adsentandi Romanis habea- 18
us, suspectos alios ac invisos efficimus? Si bellum erit,
Perseus quidem dubitat, quin Romanos secuturi simus.
pace etiam, si non odia finiuntur, intermittantur. 19
uum iidem huic orationi, qui literis regis adsen-
erant, adsentirentur, indignatione principum, quod,
uam rem ne legatione quidem dignam judicasset
erseus, literis paucorum versuum impetraret, de-
retum differtur. Legati deinde postea missi ab re- 20
e, quum Megalopoli concilium esset; dataque ope-
a est ab iis, qui offensionem apud Romanos time-
ant, ne admitterentur.

XXV. (*XXX.*) Per haec tempora Aetolorum 1

rope in cervicibus nostris hae- ente retinuerit. Expungamus gitur *τὸ non*, ut omnia sint pla- a et perspicua. JAC. PERIZ.

Quod tam longam deliberationem eceret] Ita primus Vascosanus. riores legerunt *fecerat*. Si quid utandum, mallem *fecerit*.

§. 15. *Ne id, quod non agitur*] ostrema Gruteri ed. voculam *on* omisit. Eam restituendam es- e, Gronov. in prima ed. nota- um monuit. In altera vero ipsam uidem adnotationem neglexit; missam tamen negantem parti- ulam anno 1665. contextui in- eruit.

§. 16. *Commercium tantum juris raebendi repetendique*] Hoc expli- at Spanhem. ad Julian. orat. 1. ag. 34. DUKER.

§. 18. *Suspectos alios ac invisos*] ege *et invisos*. Numquam enim ivium ita locutum esse, ut par- ticulam *ac* vocibus a vocali in- cipientibus praemiserit, supra vidimus ad 10, 36, 17. Idem hic sentit Clariss. Crevierius.

§. 19. *Orationi, qui literis regis adsentierant, adsentirentur*] Ocius tolle *τὸ adsentierant.*, non est e- nim Livii. At forte ejus *adsen- tarentur*. J. FR. GRON. Douja- tius pro *adsentierant* sua fide cor- rigi jubet *adsensi erant*; quomo- do ante Doujatium etiam scriben- dum vidit Freinshem. ad Curtii 9, 7, 9. ubi simili errore *jusserant*, pro *jussi erant*, ante se editum monet. Ejusdem peccati alia ex- empla v. ad 23, 29, 16. Clericus, eumque secutus Crevierius *τὸ adsentierant* expunxerunt, Gro- novio obsecuti: cui totam illam vocem delendi ansam forte dedit sequens *adsentirentur*. Sed ita infra Liv. 42, 34, 10. *A Flacco in- ter ceteros, quos virtutis caussa secum ex provincia ad triumphum*

in semet ipsos versus furor mutuis caedibus ad inte
2 necionem adducturus videbatur gentem. Fessi dein
de et Romam utraque pars miserunt legatos, et in
ter se ipsi de reconcilianda concordia agebant: quod
novo facinore discussa res veteres etiam iras exci
3 tavit. Exsulibus Hypataeis, qui factionis Proxe
erant, quum reditus in patriam promissus esset, fides
4 que data per principem civitatis Eupolemum, octo
ginta inlustres homines, quibus redeuntibus inter
ceteram multitudinem Eupolemus etiam obvius exi
erat, quum salutatione benigne excepti essent, dex
traeque datae, ingredientes portam, fidem datam
Deosque testes nequidquam invocantes, interfecti
5 sunt. Inde gravius de integro bellum exarsit. C.
Valerius Laevinus, et Ap. Claudius Pulcher, et C.
Memmius, et M. Popillius, et L. Canulejus missi ab
6 senatu venerant. Apud eos quum Delphis utrius
que partis legati magno certamine agerent, Proxe
nus maxime, quum caussa, tum eloquentia, praesta
re visus est; qui paucos post dies ab Orthobula uxo-

deducebat, deductus sum. Cl. Dukerus, si verbum hoc a Livio est, vel Freinshemii conjecturam probat, vel legit *adsenserant* a perfecto *adsensi*, quod apud Ciceronem, Virgilium, et Ovidium est. De verbo *adsentio* forma activa vide ad 39, 52, 1.

Literis paucorum versuum imperaret] Non imperabat utique, nec aut jus id ejus, aut tanta auctoritas. Scribe *impetraret*. J. FR. GRON. Librarios alibi simili modo peccasse, vidimus ad 9, 30, 10.

§. 1. *Aetolorum in semet ipsos versus furor*] Huc forte pertinet fragmentum Polyb. in Exc. Pe rescian. pag. 1451.

§. 3. *Exsulibus Hypateis*] Hy *pataeis* ex Stephano, Ὑπατα, Ὑ *πατaιος*. SIGON. Recte *Hypa taeorum* supra editum est 36, 1

§. 4. *Eupolemus etiam obvius ex ierat*] Addidi voculam *etiam*, quam omiserant postrema Gru teri ed. et reliquae recentiores, quum constanter in antiquiori bus supersit. Mox *quum saluta tione benigna excepti essent* non male conjicit Clariss. Crevierius.

§. 6. *Magno certamine agerent*]

veneno eſt sublatus: damnataque eo crimine, in
silium abiit. Idem furor et Cretenses lacerabat. 7
lventu deinde Q. Minucii legati, qui cum decem
ıvibus miſſus ad sedanda eorum certamina erat,
spem pacis venerant. ceterum induciae et antea
x mensium fuerunt: inde multo gravius bellum
arsit. Lycii quoque per idem tempus ab Rhodiis 8
ɔllo vexabantur. Sed externorum inter se bella,
ıo quaeque modo geſta sunt, persequi non operae
t satis superque oneris suſtinenti res a populo Ro-
ıano geſtas scribere.

XXVI. (*XXXI.*) Celtiberi in Hispania, qui bel- 1
ı domiti se Ti. Graccho dediderant, pacati manse-
ınt M. Titinio praetore obtinente provinciam. re-
ellarunt sub adventum Ap. Claudii, orsique bellum
ınt ab repentina obpugnatione caſtrorum Romano-
ım. Prima lux ferme erat, quum vigiles in vallo, 2
uique in portarum ſtationibus erant, quum vidiſſent
rocul venientem hoſtem, ad arma conclamaverunt.
.p. Claudius, signo proposito pugnae, ac paucis 3

---

rint edd. principes; pro quo
ırio *agerent* subſtituit.

*Damnataque eo crimine in exsi-
ım abiit*] Commodius foret *quae
mnata*. J. FR. GRON. Perizo-
us ad 28, 12, 13. emendat *dam-
ta quae eo crimine*. Nihil mu-
ndum puto. Vide ad 3, 38. DU-
ER. Vide etiam Clariſſ. Duko-
m ad 28, 12, 13. et 36, 31, 8.
d Perizonio adsentitur Cre-
erius.

§. 7. *Ceterum induciae et antea
x mensium fuerunt*] Lege *caete-
m inducias tantum sex mensium
erunt*. J. FR. GRON.

§. 8. *Lycii quoque per idem tem-
pus*] De hoc bello quaedam supra
vide cap. 6. et apud Polyb. in
Exc. Legat. num. 60. et 61.

*Satis superque oneris suſtinenti
res a populo Romano geſtas scribe-
re*] Crevierio delendum videtur
verbum *scribere*, quod et otiosum
putat, et deformare orationem.
Livium enim dicere, se satis su-
perque oneris ferre, nempe, res
a populo Romano geſtas. At ver-
bum illud satis ferri poteſt.

§. 1. *Se Ti. Graccho dediderant*]
Frob. anno 1531. edidit *T. Grac-
cho*, at rectius quadriennio poſt-
ea *Ti. Graccho*. Vide ad cap.
6, 3.

adhortatus milites, tribus simul portis eduxit. Ob-ſiſtentibus ad exitum Celtiberis, primo par utrum-que proelium fuit, quia propter anguſtias non om-
4 nes in faucibus pugnare poterant Romani: urgen-tes deinde alii alios secuti evaserunt extra vallum, ut pandere aciem, et exaequari cornibus hoſtibus, quibus circumibantur, poſſent. ita repente erupe-runt, ut suſtinere inpetum eorum Celtiberi nequi-
5 rent. Ante horam secundam pulsi sunt: ad quin-decim millia caesa aut capta: signa ademta duo et tri-

§. 4. *Urguentes deinde alii alios secuti evaserunt*] Ex sententia Cl. Crevierii nemini non adparet, vocem *secuti* hic ita poſitam eſſe, ut inpediat potius sensum, quam adjuvet. Non dubitat igitur, quin rescribendum sit *urguentes deinde alii alios scutis*. Aliter ad verba sequentia huic loco consulere conatur Gronovius. Sed Crevierii emendationi calculum adjicere malo, quia minus a vulgato recedit.

Et exaequari cornibus hoſtibus, quibus circumibantur, poſſent] Video, quid spectaverint, quibus haec tolerata lectio: *cornibus* auferendi, *hoſtibus* dandi casu acceperunt. Nec sic tamen cohaeret *quibus circumibantur*. Melius fortaſſe, *ut pandere aciem et exaequari cornibus hoſti, a quo circumibantur, poſſent*. aut legendum: *cornibus hoſtium, quibus circumibantur*. Forsitan omnia sic concipienda, *urgentes deinde alii alios seque, ubi evaserunt extra vallum, ut pandere aciem et exaequari cornibus hoſtium, a quibus circumibantur, poſſent, ita repente irruerunt, ut suſtinere*, etc. J. FR. GRON. Idem Gronov. in prima ed. noſterum legebat *et exaequari cornibus hoſtibus, a quibus circumibantur*; quod Clericus, non monito lectore, recepit. Forte parva mutatione legendum *cornibus hoſtilibus, quibus circumibantur*. Interdum ita peccaſſe librarios, videbimus ad Livii Epit. 76. *quibus circumibantur* pro *a quibus*. V. ad 6, 11, 4.

§. 5. *Signa ademta duo et triginta*] Pighius in Annal. ad A. V. IↃLXXVIII. pag. 353. hanc victoriam memorans, tantum *XXII. signa ademta* fuiſſe narrat. Sed numeri denarii nota, vel negligentia operarum, vel alio casu contra mentem Pighii excidiſſe videtur; quia in vulgatum et prima et reliquae omnes edd. conspirant.

Dilapsi sunt: quieti deinde] Poterat abeſſe *sunt*, eſtque supplementum grammatici inertis. GRUTER.

§. 2. *Qui biennio ante praetor in Hispania fuerat*] Supra quidem cap. 15. narrat Livius, M. Cornelium Scipionem Maluginensem praetorem creatum, Hispaniam ulteriorem sortitum eſſe; verum

riginta. Castra enim eo die expugnata, debellatumque. nam, qui superfuere proelio, in oppida sua ilapsi sunt. quieti deinde paruerunt imperio.

XXVII. (XXXII.) Censores eo anno creati Q. 1
'ulvius Flaccus et A. Postumius Albinus legerunt enatum: princeps lectus M. Aemilius Lepidus pontifex maximus. De senatu novem ejecerunt. insignes 2
iotae fuerunt M. Cornelii Maluginensis, qui biennio ante praetor in Hispania fuerat; et L. Cornelii Scipionis praetoris, cujus tum inter cives et peregrinos jurisdictio erat; et Cn. Fulvii, qui frater ger-

tiam addit, quum P. Licinius Crassus, cui Hispania citerior obvenerat, praestito pro concione jurejurando, se sollemni sacrificio detineri, impetrasset, ne in provinciam iret, ipsum quoque, et ab se uti jusjurandum acciperet, postulasse, ne in Hispaniam ulteriorem iret; et hinc proconsules, qui antea Hispanias obtinuerant, manere cum eodem imperii jure ibidem jussos esse. Quum itaque falsum sit, M. Cornelium Maluginensem biennio ante praetorem in Hispania fuisse, hinc Perizon. in Animadv. Histor. c. 8. pag. 342. ut sua Livio fides constet, voces *in Hispania*. tamquam ex glossemate ortas, delendas existimavit. Eodem modo huic loco subcurrendum, aut Livium memoria lapsum esse, arbitratur Cl. Crevierius.

L. Cornelii Scipionis praetoris] Pighius in Annal. ad A.V. IↃLXXIX. pag. 357. hunc Scipionis Africani filium degenerem fuisse colligit ex C. Cicereji praetura anni sequentis, cap. 28. Eum enim, qui olim Africani scriba fuerat, a praeturae petitione destitisse, quod se omnibus centuriis Scipioni anteferri videret. Vide Valer. Max. 3, 5, 1. et 4, 5, 3. et hinc verisimiliter anno proximo dignitatem obtinuisse. In praenomine tamen Livio cum Valerio Max. non convenit: quem enim ille hic et cap. 21. *L. Cornelium*, Valerius Max. loco posteriore *Cn. Cornelium* vocavit, de quo jam supra vidimus ad 37, 34, 5. Adde Doctiss. Torren. ad priorem locum Val. Max.

Et L. Fulvii] Hunc Vellejus [1, 10.] *Cn. Fulvium* vocat: et recte, ut lib. priore [cap. 41.] docui. *Aspera*, inquit, *censura Fulvi et Postumii Albini fuit: quippe Fulvii censoris frater, et quidem consors, Cn. Fulvius senatu motus est ab iis censoribus*. SIGON. Emendationem Sigonii probat Pighius in Annal. ad A.V. IↃLXXVI. pag. 346. Sed vide viros Clariss. Dukerum supra ad 40, 41, 8. et Oudendorp. ad Front. 4, 1, 32.

Qui frater germanus, et, etc. *consors etiam censoris erat*] Simpliciter *fratrem censoris* vocat Vell. 1, 10. *germanum* autem *fratrem* vocari, qui est, vel ὁμοπάτριος, vel uterinus, vel adoptivus, docuit Rutgers. 1. Var.

manus et, ut Valerius Antias tradit, consors etiam
3 censoris erat. Consules, votis etiam in Capitolio nuncupatis, in provincias profecti sunt. Ex iis M. Aemilio senatus negotium dedit, ut Patavinorum in Venetia seditionem comprimeret, quos certamine factionum ad intestinum bellum exarsisse, et ipsorum
4 legati adtulerant. Legati, qui in Aetoliam ad similes motus comprimendos ierant, renunciarunt, coërceri rabiem gentis non posse. Patavinis saluti fuit

lect. 9. pag. 40. Similiter etiam vocatur frater iisdem parentibus ortus. Vide Gebhard. ad Corn. Nepot. praefat. §. 4. Certo itaque ex vi vocis definiri nequit, quo sensu ea hic capienda sit. Suspicio tamen oritur, primo sensu pro fratre ὁμοπατρίῳ accipi debere. Certe viri docti observarunt, Livium ita vocem accepisse supra 40, 8, 10. ubi Philippus se sperasse aït, *subituram aliquando germanitatis memoriam* filiis suis Perseo et Demetrio, qui fratres ὁμοπάτριοι fuerunt. Nec adversabor tamen, si quis contendat, utrumque iisdem parentibus natum fuisse, et vocem *germanus* majoris emphasis caussa, et ad arctius sanguinis vinculum indicandum, additam fuisse. Eadem dubitatio est circa L. Manlium Acidinum Fulvianum, quem Q. Fulvii Flacci *fratrem germanum* vocant Fasti Capit. ad A. V. ƆƆLXXIV. Censoris *consors* etiam vocatur Vellej. l. laud. ubi Lipsius interpretatur κοινόβιος sive ejusdem mensae, ejusdemque lecti particeps. Malo tamen cum Celeberr. Burm. ad eumdem loc. per *consortes* intelligere cohaeredes, qui communi et nondum diviso patrimonio pariter utuntur. Eo sensu *fratres consortes* memorantur l. 31. §. ult. D. de Excus. tutor. Hinc Tatius, qui simul cum Romulo regnum Romae obtinuit, *consors Romuli* vocatur apud Suet. Tiber. 1.

§. 3. *Votis etiam in Capitolio nuncupatis*] Recte, Crevierius tollendam judicat particulam *etiam*, quae hic nullum sensum habet, et facile inrepere potuit ex praecedentibus *consors etiam censoris*.

Ex iis M. Aemilio senatus negotium dedit] Hoc nomen consulis est mendose; non enim hoc anno, sed priore, M. Aemilius consulatum gessit. qui autem proxime ante L. Postumium Albinum et M. Popillium Laenatem, qui subsequuntur, consules fuerunt, ii Sp. Postumius Albinus et Q. Mucius fuerunt. Neque vero de M. Aemilio intelligi potest, quia ille sortitus Galliam est, hic autem Istros nihil memorabile gessit. P. Mucii res in Liguribus gestae apud Livium omnino interciderunt. Illud enim tantum exstat [cap. 19, 2.] *Ob eas res in Gallia Liguribusque gestas duorum consulum ductu auspicioque senatus in triduum supplicationes decrevit, et quadraginta hostiis sacrificari jussit*. SIGON. Similiter Crevierius. Quid, si legamus *Exin M. Aemilio?* Ut sensus sit, senatum id negotium M. Aemilio dedisse, postquam consules votis nuncu-

dventus consulis: neque aliud, quod ageret in pro-
incia, quum habuisset, Romam rediit. Censores vias 5
ternendas silice in urbe, glarea extra urbem sub-
truendas marginandasque primi omnium locaverunt,
ontesque multis locis faciendos: et scenam aedili-
us praetoribusque praebendam: et carceres in cir- 6
o, et ova ad notas curriculis numerandis, et * dam,
t metas trans * et caveas ferreas pe * intromitteren-
ur * ferreis in monte Albano consulibus et clivum 7

atis in provincias profecti es-
ent. Vocula *exin* Livius etiam
upra utitur 27, 5, 6. *Exin Mu-
ine, et si quorum aliorum merita
rga populum Romanum erant, in
natum introductis.* Vel *Exin M.
emilio*; id est, *Exinde*. Supra
4, 42, 1. *Ad Mutinam* [*Mundam*]
xinde castra Punica mota. V. ad
2, 9, 8. Verum ita mox §. seq.
egendum foret *advensus procon-
ulis.*

Et ipsorum legati adtulerant]
Vel delendam esse particulam *et*,
vel excidisse prius orationis mem-
rum, judicat Cl. Crevierius.

§. 5. *Glarea extra urbem sub-
ernendas marginandasque primi
mnium locaverunt*] Lipsius 3. de
lagnit. Rom. 10. haesitat, quo-
odo Livius dicat *primi omnium*,
uum dudum ante hos censores
iae Appia et Flaminia fuerint.
ergierius lib. 2. de Public. et
lilit. Imp. Rom. Viis sect. 5. de
larea dictum accepit; quod Li-
sio quoque inter alia, quibus
oc expediri possit, in mentem
enerat. Si hoc ita est, etiam di
endum videtur, eos primos om-
ium vias extra urbem margi-
andas locasse. Nam nulla ratio
st, cur verba *primi omnium* tan-
um ad remotius *substernendas*,
on etiam ad propius *marginan-
as* referri debeant. Vias in ur-
be silicibus sterni, usitati moris
fuisse scribit ibidem Bergierius.
Livius idem de duabus viis bre-
vioribus extra urbem prodidit:
de via a Martis ad Bovillas 10,
47. et a porta Capena ad Martis
38, 28. De glarea et usu ejus ad
vias multa habet Bergierius l. d.
et sect. 3. de marginatione via-
rum lib. 2. sect. 31. et nonnulla
Fabrett. in Apolog. advers. Jac.
Gronovium pag. 79. Ceterum pro
substernendas, quod hic recentio-
res edd. habent, in vetustis *sub-
struendas* esse intelligo. Et ita le-
gunt ii, a quibus haec verba ci-
tari dixi; quod Bergierius 2, 31.
ad aggerem medium viarum ali-
quantum eminentiorem pertine-
re putat. DUKER. *substruendas*
ed. princeps, pluresque aliae.
substernendas demum invenio in
Paris. anni 1573. nescio qua au-
ctoritate. Eam lectionem reliqui
editores servarunt. Nihilominus
priorem reduxi.

§. 6. *Et carceres in circo*], Pan-
vinus 2. de Lud. Circens. 5. ex
hoc loco scribit, carceres in cir-
co *institutos* fuisse. Bulenger. 1.
de Circo Rom. ludisque Circens.
10. ex praecedentibus videtur
supplere *locaverunt*. Neutrum ex
verbis Livii effici potest, et pla-
ne incertum est, quid hic de car-
ceribus circi scriptum fuerit. Sed

Capitolinum silice sternendum curaverunt, et porti-

eos A. V. cccccxxiv. primum in circo statutos esse, 8, 20. tradit Livius. DUKER. An in loco hoc fracto et mutilo verbum excidisse censendum est, quo Livius carceres in circo instauratos, vel cultius ornatos indicavit?

*Et ova ad notas curriculis numerandas et * dam et metas trans* et caveas ferreas pe* intromitterentur * ferreis in monte Albano*] *feriis* legendum, ut de Latinis intelligatur, quae agebantur in monte Albano. Ceterum hic locus sanari ne conjectura quidem potest. SIGON. Legendum *et ova ad metas, curriculis numerandis.* Ovorum enim super metas erectionibus (ut ex Varronis loco ex lib. 1. de Re rust. [cap. 2.] intelligitur) septem illa circensium ludorum curricula numerabantur. quod etiam Cassiodorus apertius indicat, cum aït [3, Variar. 51.] *Nec illud putetur irritum, quod metarum circuitus ovorum erectionibus exprimatur:* etc. Dio quoque lib. 49, [417.] scribit, *Agrippam, quod videret errare homines in circo propter circuituum numerum, delphinos et ovata opera posuisse, quibus cursuum circuitiones et conversiones ostenderentur.* Hujusmodi ova et Delphini metis impositi, in ipsa circi maximi descriptione, quae habetur in veteribus tum numismatibus, tum lapidibus, diserte expressi sunt. Erant autem ova haec, quae metis superimponebantur, Castori et Polluci dicata, ut aït Tertull. lib. de Spectacul. [cap. 8.] Et metae ipsae, cum prius ligneae fuissent et tophinae, postea marmoreae a Claudio imperatore factae sunt, ut scribit Sueton. cap. 21. De septem vero circensibus curriculis cum plures alii scriptores faciunt mentionem, tum Varro apud Agellium lib. 3. cap. 10. cum aït: *Ludorum circensium curricula sollemnia septem sunt.* URSIN. Locus hic hactenus deploratae restitutionis habitus; nos tamen lacunas replere, et genuinam lectionem reddere, et una sensum verum elicere conabimur. Legendum itaque puto, censores curasse *carceres in circo* faciendos, *et ova ad metas curriculis numerandas, et rhedam, et metas transitus, et caveas ferreas, per quas intromitterentur ferae.* sicque omnes lacunae replentur, et lectio sensui congruit. Circo maximo aedificando locum assignatum scribit Livius lib. 1. [35.] in eo vero fuisse carceres, hoc est, locum, in quo equi coërcerentur, ne inde intempestive exirent, sed signum exspectarent se movendi, quod a magistratu, qui ludis praesidebat, dari solebat, adeo manifestum est, ut nulla prorsus indigeat probatione. Quae vero *ova* dicerentur, et in quem usum parata, non aeque manifestum. Ex marmoribus et numismatibus antiquis, quorum icones Onuphrius Panvinus typis cudendos curavit, conspicimus columnas modo binas, quaternas nonnumquam, juxta postremas metas circi positas, quibus veluti quendam lectulum superstructum, cui superposita corpuscula quaedam ovali forma ad amussim figurata, quina quandoque numero, ut plurimum septena; horum usum tradit fuisse Petrus Ligorius antiquitatum peritissimus, lib. quem de antiquitatibus Italice conscripsit, quod aurigis singulo transcursu singulum ovum daretur; sed perperam, ut ego conjicio. Alius enim ovorum usus erat, nempe ut aurigantibus ostenderent, quot circuitus in cursu perficiendi essent. nam a loco, ubi siti erant, non amoveban-

um ab aede Saturni in Capitolium ad senaculum, ac

ur: ob id non semper eodem numero fuisse, ex iconibus praedictis oculata fide dignoscimus. At plurimum vero in circensibus fuisse septem curricula, colligimus ex Propert. 2. El. 19. ad Cynthiam scribente:

Aut prius infecto deposcit praemia cursu,
Septima quam metam triverit arte rotam.

Hoc idem ex Senec. lib. epist. 4. Gellio 3, 10. Lactant. lib. 7, 27. Cassiod. 3. Var. 51. Haec tamen Domitianus, si Suetonio credimus in illo cap. 4. ad quina tantum corripuit spatia, scilicet ut quino tantum circuitu currerent aurigae, ut multiplicaretur cursus: nam cum antea viginti quinque essent, usque ad centum propagavit. Huic nostrae sententiae favent Livii dicta, dum aït Ova in circo posita ad notas numerandas curriculorum, hoc est, ad signandum numerum curriculorum, quae ab aurigis perficienda erant. Et *rhedas* lego, ubi particula illa *dam* praecedenti lacuna duorum vel trium elementorum spatium continente. *Rhedam* autem fuisse vehiculum, constat ex Nonio Marcello et Cicer. 5. ad Att. 17. *Hanc*, inquit, *epistolam dictavi sedens in rheda.* Et Quinctil. 1, 5. et ex Jurisconsultis l. 60. §. 8. Locati, et in l. 4. D. de Supell. leg. unde et *rhedarius* ipse rhedae ductor Cic. orat. p. Milon. 10. et *rhedarius mulus* Varro 3. de Re rust. 17. Erat autem rheda, ut plurimum, unius equi currus, aut alterius jumenti, quamvis et aliquando duorum, scribente Cic. ad Att. 6, 1. *Hic venit Vedius mihi obviam cum duobus essedis et rheda equis juncta.* Hac vero Romanos primum in circensibus usos, docet Servius ad illud Virgilianum in 3. Georg. *magnis circensibus actis.* qui currus etiam *Celes* vocabatur, ut scribit Budaeus in l. 4. de his, qui not. infam. et ante eum docuit Aristophanis interpres [ad Νεφέλ. vers. 15.] et Plinius lib. 34, 5. Postea Romani in circensibus usi bigis et quadrigis, postremo Nero decemjugi curru in ludis aurigavit, ut tradit Sueton. in illo cap. 14. Itaque sensus erit, additam rhedam circo, ut illa, quae unius equi esset, in ludis transcurreret. *et metas trans* .... lego *et metas transitus*, seu *transcursus.* in circo namque erant ab utroque capite metae, circum quas currus agebantur, quod in praedictis iconibus cernimus, et ideo *transitus* seu *transcursus metas* Livius appellavit. *pe.* .... *intromitterentur ferreis* legendum non dubito *per quas intromitterentur ferae.* In circensibus enim non solum curru certatum, sed et cum feris pugnabatur, uti ex historica lectione palam fit, praesertim ex Livio lib. 44, [18, 8.] scribente: *ludis circensibus P. Cornelii Scipionis Nasicae et P. Lentuli aedilium curulium sexaginta tres Africanas, et quadraginta ursos et elephantos lusisse.* Ex Suetonio in Calig. cap. 18. inquiente: *Edidit et circenses plurimos a mane usque ad vesperam, interjecta modo Africanarum venatione, modo Trojae decursione.* Hae autem ferae ferreis caveis continebantur, quibus reclusis in circi arenam exibant, cum hominibus ad id muneris destinatis concursurae, quod ex marmoris antiqui icone aeneis typis exarati et passim venalis videre licet. Itaque, ni me fallit animus, locus hic, antea habitus incurabilis, pristinae sic integritati restitutus. MARC. DONAT. *notas curriculis numerandis* legi debet, non *nu-*

8 super id curiam. Et extra portam Trigeminam em-

merandas. Ova illa veluti notae fuerunt, quibus curricula numerabantur. Fuere autem ᾠοειδῆ δημιουργήματα, ut ea vocat Dio [49, 417.] fabricae quaedam ex ligno, ovali figura factae cum basi, qua sisti possent et erigi. Poterant etiam hinc inde transferri et portari: quod Varro innuit, in hanc sententiam scribens [1. de Re rust. 2.] *Nam non modo ovum illud sublatum est, quod ludis circensibus novissimi curriculi finem facit quadrigis.* Ex his nec vane auguror, septem ova tot numero statuta fuisse, quot curricula erant peragenda. Primo curriculo peracto unum ovum e medio tollebatur, secundo curriculo facto alterum. Ita de reliquis. Sexto spatio confecto, unum restabat ovum, quod novissimi curriculi indicium faceret: quo absoluto etiam illud ovum auferebatur. Ad eam sententiam manifestis et expressis vestigiis ducunt verba illa Varronis, quae superius attulimus. Poterat et contraria ratione numerus curriculorum per ova oriri, ut singulis peractis spatiis unum ovum produceretur in medium, atque erigeretur; quibus omnibus productis et statutis omnia curricula finita indicarentur. Huic rationi videtur adstipulari Cassiodorus, ut in vulgatis editionibus descriptus est. Sic enim ait [3. Var. 51.] *Nec illud putatur irritum, quod metarum circuitus ovorum erectionibus exprimatur, quando actus ipse, multis superstitionibus gravis, ovi exemplo geniturum se aliqua profitetur.* Ut haec sunt, eum sensum efficiunt, quem proxime diximus. Sed eam lectionem falsi damnant veteres libri, qui pro *ovorum erectionibus* habent *exceptionibus.* Legerim *exemptionibus.* Ovorum exemptionibus exprimebatur circuitus curriculorum, quia post singula spatia evoluta unum eximebatur ovum. Nihil verius. Idem sensus potest inesse et lectioni scriptae *exceptionibus.* Nam *excipere* est ὑπεξαιρεῖν, et *exceptio* ὑπεξαίρεσις. *Excipere aliquem de grege, de numero* idem est, quod eximere. Glossae: *Exceptis* ὑπεξῃρημένων. SALMAS. ad Solinum pag. 640. Argolus ad Panvinum de Ludis Circens. 1, 14. pag. 162. ita has lacunas explet: *et spinam lateritiam circumeundam, et metas trans ipsam statuendas, et caveas ferreas, per quas ferae in arena intromitterentur.* Bulenger. de Circo Rom. et lud. Circens. 1, 19. *et rhedam et metarum transitus, et caveas ferreas, per quas transmitterentur ferae.* Impune licet in his ingenium experiri. DUKER. Ursino et Salmasio *numerandis* emendantibus adsentior, quod jam Gronov. anno 1665. recepit. At probare nequeo *ad metas*, quod idem Ursinus conjecit, pro *ad notas:* mox enim *et metas* sequitur. In verbis proximis plures sunt lacunae, quas Marc. Donatus supplere conatus est. Sed infeliciori successu hic versatus videtur. Pro *et . . . dam* legit *et rhedas*, et sensum putat, additam rhedam circo, ut in ludis transcurreret. Censores peregisse *locationem curulium equorum praebendorum* Livius supra narravit 24, 18, 10. At sub illis comprehendi possunt equi rhedis juncti: rheda enim species est currus, quemadmodum etiam bigae et quadrigae. Insuper probam non puto locutionem *locare rhedas*, pro equos rhedarios. Ad haec ipsi probandum erat, hoc tempore demum in ludis circensibus rhedas exhibitas, aut umquam rhedas singulis equis junctas spectandas in ludis circensibus datas fuisse. Pergit Donatus, et pro *metas trans* . . . .

porium lapide straverunt, stipitibusque sepserunt:

egit *metas transitus*, vel *transcursus*. Sed rogo, quid sint *metae transitus*, vel *transcursus*? cur addita sit vox *transitus*, vel *transcursus*? an ergo etiam fuerint metae non transitus, vel transcursus? an metae transitus, vel transcursus ante hos censores in circo non fuerint? Denique pro *caveas ferreas pe... intromitterentur ..... ferreis* supplet *caveas ferreas per quas intromitterentur ferae*. Similiter Lipsius de Amphith. cap. 9. sententiam, si non verba, hujus loci fuisse suspicatur, exstructas fuisse caveas ferreas, per quas bestiae intromitterentur in arenam. Verum antea probandum erat, jam tum instituisse Romanos, ut cum feris in circo depugnaretur. Ad id quidem laudat locum Livii 44, 18. Sed, quum Livius ibidem quadriennio post hunc annum illa spectacula, *jam magnificentia crescente*, edita dicat, forte similium depugnationum in circo initium ab eo tempore deducendum est, quibus nunc, antequam invalescerent, censores caveas ferreas locare non potuerunt. Non urgueo nunc locutionem *caveas ferreas per quas intromitterentur ferae*, sed addo potius, conjecturis his receptis, tamen vane gloriari Donatum, omnes lacunas repletas esse, et lectionem sensui congruere, antequam ostenderit, quomodo haec cohaereant verbis, quae sequuntur, *in monte Albano consulibus*. Verius videtur ex illis vocibus, pro *ferreis* cum Sigonio legendum esse *feriis*, ut accipiatur de feriis Latinis: ante illam autem dictionem pluscula excidisse, quae sine ope cod. emendatioris sola conjectura restitui nequeunt.

§. 7. *Et porticum ab aede Saturni in Capitolium ad senaculum, ac super id curiam*] *Senatulum* aut *senaculum* quoddam inter Capitolium et forum fuisse, Nicostratus memoriae prodidit in libro, qui inscribebatur *de Senatu habendo* apud Festum voce *Senacula*. ubi deinde fabricata est aedis Concordiae. quod si in eo loco, plane situs ejus humilior, quam ut extendi commode porticus potuerit ab aede Saturni, quae et ipsa in imo clivo Capitolino. Puto igitur praepositivam in Livio νοϑεύεσϑαι, rescribendumque *et senatulum*, *ac super id curiam*. vult enim ea loca pariter silice strata, sicut porticum illam Capitolinam. nam et hujusmodi aedificia sic sterni consuesse, Livius etiam infra probat, cum aït, *extra portam Trigeminam in Aventinum porticum silice sternendam curavisse*, et nonnulla alia, quae loci corruptela nobis invidit. *Curiam illam, quae super senaculum*, *Kalabram* intelligo, quae plane in illo tractu; ut veteres quaedam parietinae adhuc testantur. JUST. RYCQVIUS de Capitol. cap. 34. Rycquius ideo pro *ad* legendum censet *et*, quia aït Livium velle, non tantum porticum, verum etiam *senaculum et curiam super id silice strata* fuisse: nam ejusmodi aedificia etiam silice sterni consuesse. De porticibus hoc certum est; de senaculis et curiis incertum, nec ullum in eam rem testimonium scriptorum veterum profertur. Nam verba Livii non tam clara sunt, ut id ex iis satis probari possit. Non improbo *et*; verum non ob eam causam, ob quam ita legendum vult Rycquius; sed quia mihi persuadeo, haec mutila esse, ac desiderari *fecerunt*, *locaverunt*, aut aliud aliquid, quod nemo divinare possit. Certe neque *et* ex sententia Rycquii, neque vulgatum *ad* locum habere potest, ni-

et porticum Aemiliam reficiendam curarunt: gradibusque adscensum ab Tiberi in emporium fecerunt.
9 et extra camdem portam in Aventinum porticum
silice straverunt, et eo publico ab aede Veneris fe-
10 cerunt. Iidem Calatiae et Auximi muros faciendos
locaverunt: venditisque ibi publicis locis, pecuniam,
quae redacta erat, tabernis utrique foro circumdan-
11 dis consumserunt. et alter ex iis Fulvius Flaccus

si haec duo ostendantur; primum, senacula et curias silice sterni consuevisse: deinde in Capitolio senaculum, et super id curiam fuisse. Senatum quidem saepe in Capitolio habitum fuisse legimus, sed in aede alicujus Dei, non in curia in Capitolio; quae non sunt eadem. Quod Rycquius hic *curiam Calabram* in Capitolio intelligit, rationem aliquam haberet, si constaret, in ea his temporibus umquam senatum habitum fuisse. Ex eo enim, quod Servius ad Virgil. 8. Aen. 654. scribit, a Romulo institutum fuisse, *ut ibi Patres calarentur*, ad hanc aetatem argumentum duci non potest. In curia calabra tantum *sacrorum rationem* habitam fuisse, auctor est Festus. Quae autem sacra illa fuerint, docent Servius et Macrobius 1. Saturn. 15. e quo praeterea discimus, quod de sacris dicit Festus, praecipue ad ea tempora, quibus a Cn. Flavio nondum publicati erant Fasti, pertinere: nam etiam deinde usum aliquem curiae calabrae ad hanc rem mansisse, significat Varro 5. de Ling. Lat. 49. Sed etsi senatus tum interdum in ea habitus fuisset, tamen Livius hic de illa intelligi non posset: quia nullum ex tribus senaculis, quae Romae fuisse apud Festum 5. *Senacula* scribit, et suum cuique situm adsignat Nicostratus, in Capitolio fuit. Ubi autem situm, et quod nomen curiae super illud fuerit, non magis scio, quam qui ex professo de Urbe Roma scripserunt, qui sibi hunc locum *silentio* praetereundum existimarunt. Porro *senaculum*, an *senatulum* scribendum sit, dubitat Rycquius. Hoc probant Pontan. ad Macrob. et Barthius ad Statii 5. Theb. 98. illud Casaubon. et Salmas. ad Lamprid. Elagab. cap. 4. et ad Vopisci Aurelian. cap. 49. Vossius in Etymologico, et Perizon. ad Valer. Max. 2, 2, 6. quorum judicio paullo plus, quam illorum, tribuo. Quod denique Nicostratus apud Festum senacula dicit fuisse loca, *in quibus senatus haberi solitus sit*, parum verum esse, recte censet Zamoscius de Senatu Rom. 2, 6. DUKER. Cl. Crevierius legit *et porticum ab aede Saturni in Capitolio ad senaculum*; intelligit autem porticum, quae ab aede Saturni in clivo Capitolino porrecta erat ad senaculum ac curiam, quae est super id senaculum. Non alienus etiam est a Rycquii conjectura *et senaculum*. Verum ita minori mutatione legi potest *ac senatulum*.

§. 8. *Porticum Aemiliam reficiendam*] Quae tantum nonodecimo anno antea exstructa fuisse narratur supra 35, 10, 12.

§. 9. *Et extra camdem portam in*

nam Postumius nihil, nisi senatus Romani populi-
ve jussu, se locaturum ipsorum pecunia *) Jovis ae-
dem Pisauri, et Fundis, et Pollentiae etiam aquam
adducendam, et Pisauri viam silice sternendam, et
Sinuessam a ga * aviariae. In his et clo * um cir- 12
cumducend * et forum porticibus tabernisque clau-
dendum, et Janos tres faciendos. Haec ab uno cen- 13
sore opera locata, cum magna gratia colonorum.

Aventinum porticum] Quum Aventinum Ancus rex urbi addidisse dicatur supra 1, 33. quomodo ergo hic *porticus extra portam eamdem*, sive Trigeminam, *in Aventinum* fuisse dicitur? An porticus illa transcendit muros urbis? Clariss. Jac. Perizon. ad marginem Livii ob hanc caussam conjecisse videtur *et intra eamdem portam*.

Et eo publico ab aede Veneris fecerunt] Forte, *et basilicam ad aedem Veneris fecerunt*. J. FR. GRON. Sed nusquam quid de basilica ab his censoribus ad aedem aliquam Veneris, quae multae Romae fuerunt, facta traditum inveni. DUK. Doujatius suspicatur, Livium velle, *eo publico*, pro ex emporii paullo ante memorati proventu, factam porticum ab aede Veneris, quam in regione Circi maximi fuisse opinatur, in Aventinum. Clariss. Jac. Perizon. ad oram exemplaris sui adscripsit, prioribus vocibus latere clivum Publicium, qui prope Aventinum erat.

§. 10. *Oximi muros faciendos*] *Auximi* legendum esse, supra dictum est ad cap. 21, 12. Et ita hunc locum laudarat Pighius in Annal. ad A. V. IↃLXXXIX. pag. 356. et hinc Gruterus in postrema ed. lectionem in contextum recepit, quam mox iterum D. Heinsius in ed. Elzevir. mutavit, priori recepta.

§. 11. *Nam Postumius nihil, nisi senatus Romani populive jussu, se locaturum esse ipsorum pecunia) Jovis aedem*] Malim: *nam Postumius nihil, nisi senatusconsulto populive jussu, se locaturum ipsorum pecunia dicebat.* Sic enim loqui solet, ut senatusconsultum vel auctoritatem jussui populi opponat. SIGON. Vox ultima *dicebant* est a Sigonio, neque reperitur in libris. GRUTERUS.

Et Pollentiae etiam aquam adducendam] *Potentiae*, ut supra. SIG. *Potentiae*, pro *Pollentiae*, emendavit Sigonius supra ad 39, 44, 10. inter alia eam lectionem firmans auctoritate Vell. Pat. 1, 15. ubi *Pisaurum* et *Potentia* junguntur, quae et nunc junguntur. Verum ad eumdem Livii locum monui, et *Potentiam* et *Pollentiam* in Piceno fuisse, illam maritimam, hanc mediterraneam. Vide igitur, num mediterraneae Pollentiae mentio nunc magis conveniat: nam ea potius, quam Potentia maritima, non longe a fluvio Misione vel Miseone sita, aqua indiguisse videtur. Insuper Cl. Crevierius non male legebat *et Pollentiam aquam adducendam*, vel in voce *etiam* latere putabat nomen alterius urbis, in quam Fulvius aquam adducendam locavit.

Moribus quoque regendis diligens et severa censura fuit: multis equi ademti.

1 XXVIII. (*XXXIII.*) Exitu prope anni diem unum supplicatio fuit ob res prospere gestas in Hispania ductu auspicioque Ap. Claudii proconsulis: et ma-
2 joribus hostiis viginti sacrificatum. et alterum diem supplicatio ad Cereris, Liberi, Liberaeque fuit, quod

§. 12. *Et Sinuessam a ga* avia-riae*] Legendum puto *et Sinuessae glarea viam*, silice sternendam scilicet. nec levis conjectura me admonet: nam transpositis elementis, et uno corrupto aut omisso librarii vitio vel incuria, ea lectio depravata. namque ablata litera *m* a voce *Sinuessam*, et loco illius posita postremae dictionis *aviariae* diphthongo fit *Sinuessae*; et dempta a voce *aviari*, quae relinquitur, *a* priori, etiam syllaba *ri*, et addita *m* a priori voce, ut diximus, ablata, legitur *viam*: et in dictione seu syllaba *ga* interposita *l*, quae praetermissa fuit, et addita *ri*, quam a voce *aviari* dempsimus, fit *glari*, et *i* in *e* transmutato et insuper addita *a* antecedente, fit *glarea*. Et sic locus, cujus nullus percipi poterat sensus, clarus evadit. MARC. DONATUS. ideo haec conjectura minus placet, quia spatium a primis editoribus relictum pluscula excidisse indicat, quae ex conjectura supplere periculosum est. An tamen legendum *et Sinuessae magna opera ac varia: in his* etc.? Nisi enim eo vel simili modo locum suppleas, non est, quo referantur voces *in his*: ob quam etiam caussam Donati conjecturam probare nequeo.

*In his et clo*um circumducend* et forum*] Puto legendum *cloacam in fluvium circumducendam, et forum*. Sic lib. 1, 38.] *Cloacis e fastigio in Tiberim ductis*. SIGON. Supplementum Sigonii ideo vix locum obtinere posse videtur, quia Sinuessa, ubi censorem haec opera fieri curasse puto, sita fuit ad mare, et remotior exstitit a fluminibus Liri et Savone, inter quae media erat, quam ut eo cloacae circumducerentur.

Et Janos tres faciendos] Janos intelligit Livius summum, medium, et imum, qui in foro erant Romano ad basilicam Aemiliam, ut scribit Porphyrio in versum Horatii lib. Ep. 1, 54. *Haec Janus summus ab imo Perdocet*. Suetonius in Domit. [13.] *Janos*, inquit, *arcusque cum quadrigis et insignibus triumphorum per regiones urbis tantos ac tot exstruxit*, etc. et in August. [31.] *Pompeji quoque statuam contra theatri ejus regiam marmoreo Jano superposuit*. Quibus locis, ut hic apud Livium, *Janus* accipiendus est pro arcu marmoreo et fornicata transitione. *Jani primi* mentio est in veteri apud me inscriptione [apud Gruter. ɪↄʟxxvɪ, 9.] in qua est:

C. IVLIVS. C. L. NICO
MACHVS. A. IANO
PRIM. PAL.

Medii in altera item apud me inscriptione, [apud Grut. ɪↄʟxxvɪ, 2.] quae habet:

C. LEPIDVS
C. L. ANICETVS
A. IANO. MEDIO.

Sed *Jani medii* meminit etiam

in Sabinis terrae motus ingens cum multis aedificiorum ruinis nunciatus erat. Quum App. Claudius ex 3
Hispania Romam rediſſet, decrevit senatus, ut ovans
urbem iniret. Jam consularia comitia adpetebant; 4
quibus, magna contentione habitis propter multitudinem petentium, creati L. Poſtumius Albinus et M.
Popillius Laenas. Praetores inde facti, N. Fabius 5

Cicero in Philipp. [6, 5.] ubi scribit: Foeneratores, qui ad Janum medium erant, ſtatuam L. Antonio posuiſſe cum hac inscriptione *A. IANO. MEDIO. PATRONO.* Ita enim eſt in V. C. non *IANI. MEDII*, quod subſtitutum eſt ab aliis ob formulae ignorationem. *URSINUS.* De Janis tribus in foro Romano hunc locum itidem exponunt Nannius apud Torrent. ad Horatii 1. Epiſt. 1, 54. Nardin. 5. Romae vet. 7. et Dacier. ad Horat. 2. Sat. 3, 18. Ipse Torrentius ibid. plures Janos Romae exſtructos fuiſſe observat, et hinc incertum esse, utrum de Janis in foro agatur. Vèrum non de Janis Romae, sed in aliqua coloniarum exſtructis agi, docent verba sequentia, *Haec ab uno censore opera locata cum magna gratia colonorum.* Et quidem agitur de Janis, quos Fulvius Flaccus Sinuessae locavit, si admittitur conjectura noſtra in verbis superioribus, *et Sinueſſae magna opera ac varia, in his* etc. Flaccus Sinueſſae forum porticibus tabernisque claudendum locavit. ut vero aditus in forum pateret, tres itidem Janos locavit. Per *Janos* autem, ut viri docti docuerunt, transitus pervii, per quos in forum descenditur, intelliguntur. Cic. 2. de Nat. Deor. 27. *Ex quo transitiones perviae Jani, foresque in liminibus profanarum aedium januae nominantur.*

§. 2. *Et alterum diem supplicatio*] Unum diem ob res prospere geſtas in Hispania, et unum ob terrae motum; in universum tantum biduum. Gronov. 4. de Pec. vet. 5. Sic 27, 4, 15. *Supplicatio diem unum Romae ad omnia pulvinaria, alterum in Capenate agro ad Feroniae lucum indicta.* Et 37, 47, 4. DUKER.

§. 4. *M. Popilius Laenates*] *M. Popillius Laenas* ex Capit. lap. SIG. V. ad 7, 12, 1. et 26, 6, 1.

§. 5. *Cn. Fabius Buteo*] Alio loco oſtendi *N. Fabios*, *Cn. Fabios* mendose scribi. Eſt profecto N. Fabius Buteo consul anno ıↄv. in tabul. Cap. Neminem autem *Cn. Fabium* reperi, nisi mendose. SIG. Sigonio consentit Pighius in Annal. ad A. V. ıↄLXXI, 327. Antiqui per solum *N.* indicarunt praenomen *Numerius*: quod quum minus frequens fuerit, hinc librarii non adsecuti, quid litera haec notaret, et tamen praenomen esse videntes, ejus loco dederunt *CN.* sive *Cnaeus*. V. ad 4, 43, 1. c. 57, 12. c. 58, 6. 42, 4, 1. Alii illud *N.* mutarunt in *M.* V. ad 4, 49, 1.

M. Matienus] Ita praefert prima ed. non hoc tantum loco, sed etiam 42, 1. et 43, 12. Neque diſſentiunt recentiores, nisi sola Gruteri poſtrema, quae locis laudatis *M. Matienius* praefert, in quo secutus videtur Pighium,

Buteo, M. Matienus, C. Cicerejus, M. Furius Craffipes iterum, A. Atilius Serranus iterum, C. Cluvius
6 Saxula iterum. Comitiis perfectis, Ap. Claudius Gentho, ex Celtiberis ovans quum in urbem iniret, decem millia pondo argenti, quinque millia auri
7 in aerarium tulit. Flamen Dialis inauguratus est Cn.
8 Cornelius. Eodem anno tabula in aedem Matris Matutae cum indice hoc posita est: *Ti. Sempronii Gracchi consulis imperio auspicioque legio exercitusque populi Romani Sardiniam subegit. in ea provincia hostium*

qui in Annal. ad A. V. ɪɔʟxxx, 360. praetorem hujus anni *Mattienium* vocavit. *Matienius* legit etiam Gruterus supra 40, 26. 28. et Epit. 55. at *Matienus* servat 29, 6. et 9.

M. Furius Craffipes iterum] Hic primum A. V. ɪɔʟxvɪ. praetor fuerat, 38, 42, 4. *A. Atilius* quinquennio ante, 35, 10, 11. *Cluvii* prima praetura ante non memorata est. Eam Pighius in A. V. ɪɔʟxvɪɪɪ. ponit, cujus anni comitia praetorum cum eorum nominibus et sortitione provinciarum interciderunt. DUKER.

§. 7. *Tabula in aedem Matris Matutae cum indice hoc posita est*] Lege *in aede*. Sic lib. 40, [52, 7.] *Eodem exemplo tabula in aede Jovis in Capitolio supra valvas fixa est.* SIG. 36, 35, 12. *Donumque ex auro liceret ponere in aede Jovis.* 42, 6, 11. *Ut ponerent ea, in quibus templis videretur.* Et ita ultima litera voci *aedem* adhaesisse potuit ex initio proximae. V. ad 36, 43, 8. Sed et vulgatum ferri potest. Ovid. Rem. Am. 719.

Omnia pone feros (pones invitus) in ignes.

8. Met. 452.

— — — in flammam triplices posuere sorores.

Ita aeque dici *ponere in gratiam*, quam *in gratia*, notat Gronov. ad 44, 14, 7. Eodem modo *deponere in aram*, de quo v. ad 23, 11, 6.

§. 8. *Ti. Sempronii Gracchi consulis imperio*] *T. Sempronii* prima ed. pro quo recte Froben. 1535. *Ti. Sempronii* dedit. Vide ad c. 8, 1. Praeterea Pighius in Annal. ad A. V. ɪɔʟxxvɪɪɪ. pag. 354. et ex eo Reines. in Inscript. class. 4, 1. indicem hunc referentes, legunt *Gracchi procos. imperio.* Nempe Graccho consuli anno ɪɔʟxxvɪ. Sardinia obvenit, et in ea res prospere gessit. Vide cap. 9. et 12. Eamdem provinciam anno proximo, imperio prorogato, obtinuit ac pacavit, cap. 15. Eodem tempore multis secundis proeliis Sardos perdomuit, et cum exercitu illo anno in provincia manere jussus est, cap. 17. Anno deinde ɪɔʟxxvɪɪɪ. Romam reversus de Sardis triumphavit. Patet igitur res, quarum caussa triumphum egit, partim consulem, partim proconsulem gessisse. Insuper Reines. ibid. notat, in Mstis Ligorii legi *Gracchi cos. II. imperio*, quod fictum est ex verbis Aurel. Vict. de Vir. Illustr. 57. narrantis Ti. Sempro.

caesa aut capta supra octoginta millia. Republica feli- 9
*cissime gesta, atque liberatis vectigalibus * restitutis,*
exercitum salvum atque incolumem plenissimum praeda
domum reportavit. iterum triumphans in urbem Romam
rediit. Cujus rei ergo hanc tabulam donum Jovi dedit.
Sardiniae insulae forma erat, atque in ea simulacra 10
pugnarum picta. Munera gladiatorum eo anno ali-
quot parva alia data; unum ante cetera insigne fuit
T. Flaminini, quod mortis caussa patris sui, cum vi- 11
sceratione epuloque et ludis scenicis, quatriduum

nium Sardiniam *altero consulatu* domuisse. Sed merito ἀνιςορησίας accusatur Grutero. Vide etiam Pighium loc. laud. Unici codicis omniumque edd. lectionem servavi.

Caesa aut capta supra octinginta millia] Primo anno, quo in Sardinia bellum gessit, duodecim armatorum millia caesa sunt, cap. 12. altero anno caesa sunt quindecim millia, cap. 17. Tantum vero captivorum inde adduxit, ut in proverbium venerit *Sardi venales, alter altero nequior.* Vide Aurel. Vict. de Vir. Illustr. cap. 57. et quos viri docti ibi laudarunt. Ceterum Pighius et Reinesius locis laud. omiserunt vocem *supra*, quam agnoscunt omnes edd.

§. 9. *Atque liberatis vectigalibus restitutis*] Deesse mihi vox aliqua videtur, ut: *atque liberatis vectigalibus et reipublicae restitutis.* SIGON. Inter duo haec verba *liberatis vectigalibus* asteriscum posuerunt. Male. nam *liberata vectigalia* sunt salva reddita populo Romano, quae defectores averterant. At, quod sequitur, truncatum. Sigonius *et reipublicae restitutis.* Pighius [in Annal. ad A. V. IↃLXXVIII.] *reipublicaeque restitutis.* Forte *sociisque restitutis.* J. FR. GRON. Satis dubium est, ante *liberatis* aliquid perierit, an ante *restitutis.* Sed *restituere vectigalia* minus insolens esse videtur, quam *liberare*; quod eo sensu, quo id hic dici volunt, a Latinis scriptoribus usurpatum, vellem, docuissent viri eruditissimi. Si tamen vera est eorum sententia, ante *restitutis* aliquid excidisse, nihil vetat hariolari, pro *liberatis* scribi posse *duplicatis.* c. 17, 2. *A Gracchio stipendiariis veteribus duplex vectigal imperatum exactumque.* DUK. Sigonius est, qui post vocem *liberatis* asteriscum recepit, ejusque exemplo Heinsius in ed. Elzevir. At Sigonii ultima ed. praefert *liberatis sociis, vectigalibus restitutis.*

§. 10. *T. Flaminii*] *Flaminini,* ut supra. Est enim filius T. Quinctii Flaminini, qui de Philippo triumphavit. SIGON. V. ad 22, 33, 8. et 25, 2, 2.

§. 11. *Magni tamen muneris ea summa fuit*] Non intelligo, quam *summam magni muneris* dicat. Credo corruptum esse *summa.* Sententia forsitan fuit *magnum muneris ejus sumtum fuisse.* DUK.

dedit. magni tamen muneris ea summa fuit, ut per triduum quatuor et septuaginta homines pugnarint.

XXXIV. [Finis hujus anni insignis est nova, eaque magni momenti lege, quae non sine aliquo motu animorum agitata civitatem exercuit. Hactenus feminas non minus, quam viros, ad haereditates admitti jus fuerat. Inde fiebat, ut illustrissimarum saepe familiarum bona in alienas domos transfunderentur, magno cum reipublicae damno, cujus interest clarorum nominum haeredibus suppetere opes, quibus splendorem generis, onus alioqui magis, quam decus, tutari et exornare possint. Deinde etiam, quum crescentibus jam imperii opibus crescerent quoque privatorum divitiae, metus erat, ne pronior natura in luxum et elegantioris cultus affectationem muliebris animus, nactus ex affluentia opum cupiditatis irritamenta, in sumptus immodicos atque in luxuriam prolaberetur, ac deinde a prisca fortasse sanctitate descisceret, nec minor fieret morum, quam cultus, mutatio. His incommodis obviam ire statuit Q. Voconius Saxa, tribunus plebis, tulitque ad populum; *Ne quis, qui post A. Postumium, Q. Fulvium censores census esset, haeredem virginem, neve mulierem faceret: neve ulli virgini, vel mulieri, bona cujus-*

Lex Voconia.

Cic. 1. in Verr. c. 42. Dio, l. 56.

Quatuor et septuaginta homines pugnarint] Livium hoc libro de lege Voconia egisse, colligitur ex auctore Epitomes. Eam autem latam esse, postquam A. Postumius et Q. Fulvius censores creati essent, patet ex Cic. 1. in Verr. 41. ex quo constat eorum in illa lege mentionem factam esse. Hi autem demum creati memorantur cap. praec. Hinc Crevierius existimat, librum hunc extrema sui parte mutilum esse, Liviumque in ejus fine de lege Voconia egisse. Obstat huic sententiae auctoritas Cic. qui de Senect. 5. eam quinquennio post, Caepione et Philippo II. consulibus, latam dicit. At respondet primo, non mirum esse, duos scriptores aliquot annos inter se de eadem re discrepare. Deinde suspicatur, ideo Livium et Ciceronem circa annum legis Voconiae dissentire, quia dissenserunt circa aetatem Catonis, qui

quam liceret haereditate percipere ultra centum millia sestertium. Sed et cavendum quoque duxit Voconius, ne magnitudine legatorum haereditates, quod fiebat interdum, exhaurirentur. Adjecit igitur rogationi, *Ne quis plus cuiquam legaret, quam ad haeredem haeredesve perveniret.* Atque hoc quidem posterius legis caput facile se populo probabat, quod et aequissimum videretur, nec cuiquam magnopere grave esset. De priore, quo removebantur feminae ab omnium omnino civium haereditatibus, ambigebatur. Dubitationem exemit M. Cato, acerrimus jam olim in defendenda lege Oppia mulierum adversarius et castigator, qui et hanc quoque majoris momenti adversus illas legem, annos natus quinque et sexaginta, magna voce et bonis lateribus suasit, pro solita asperitate in muliebrem invectus impotentiam, intolerandosque in opulentia spiritus: quum hinc quoque argueret divitum matronarum fastum et arrogantiam, *quod illae, magna saepe dote marito allata, magnam sibi pecuniam reciperent ac retinerent, eamque pecuniam ita postea viro roganti mutuam darent, ut, quoties iratae essent, statim per receptitium servum consectantem et quotidie flagitantem solutionem, maritum, tanquam debitorem extraneum, importune cogerent.* Hac indignatione commoti legem, uti rogabat Voconius, accipiendam censuerunt.

Cic. 1. in Verr. c. 43.

Livius 36, 1. et seqq.

Cic. d. Senect. 5.

legem Voconiam suasit, et Livium eum quinque annis seniorem facere, quam Ciceronem. V. ad 39, 40, 12. et hinc annum sexagesimum quintum Catonis, quo legem Voconiam suasit, secundum Ciceronem incidere in Caepionem et Philippum II. consules, at secundum Livium in Sp. Postumium et Q. Mucium consules. Si autem, ultimam partem hujus libri intercidisse, statuere licet, ibidem etiam actum erit de Marcelli legatione ad Aetolos et Achaeos, de qua auctor agit lib. seq. cap. 5. et 6. Quinque legatos eo missos, nullum autem inter eos Marcellum, memoravit supra cap. 25. Verum hi jam cap. 27. legationem renunciarunt. Hinc sequitur postea demum Marcellum legatum eo missum esse; quod Livius narrare non potuit, nisi forte in fine hujus libri.

